

د افغانستان کالنی

د اطلاعاتو او کلتور وزارت

گڼه ۴۲

مدیر مسئول: محمد صدیق «سروری»

کال: ۵۴-۱۳۵۵

اعضای مسلکی:

غلام سخی «سپیلنی» نور احمد «کار ورز»

محمد آصف «خرمی» آصفه «مهر اعتمادی»

محمد مهدی «بشیر»

رهبر انقلاب نباغلی محمد داود رئیس دولت وصدر اعظم دولت جمهوری افغانستان

پیام به مناسبت سالگرد روزنامه جمهوریت

بروز نامهٔ جمهوریت !

خورسندم سومین سالروز تاسیس روزنامهٔ جمهوریت رادر روشن ساختن اهداف مترقی دولت جمهوری ونظام جمهوریت بکارکنان این نامه به آرزوی موفقیت بیشترشان تهنیت میگویم .

امیدوارم طوریکه طی دوسال وقایع مهم افغانستان رادر اوراق تاریخ سپرده و رسالت خودرا درتوضیح اهداف عالیهٔ جمهوریت بجا آورده اند، بعدازاین نیز وظایف خودرا درین رسالت مهم تاریخی و ملی خود موفقانه انجام دهند .

توفیق مزیدازخداوند(ج) برای شان مسئلت مینمایم .

۱۲ـاسد ۱۳۵٤

محمد داود

پیام بمناسبت تجلیل ازنهضت نسوان

خواهران گرامی !

جای مسرت است‌که سالگرد نهضت زنان درافغانستان برای باراول تجلیل میگردد امید است تدویر ازاین روزتاریخی درتنویر و انکشاف نهضت زنان افغان‌مفید وارزنده‌باشد

شانزده سال قبل ازامروز بنابر ضرورت عصر وزمان بمنظور سهم گیری فعال زنان کشوردر انکشاف جامعه ماباتصمیم قاطع وعزم راسخ حکومت موانع ازبین برداشته شد و از آن تاریخ زنان افغان درساحهٔ عمل دوش‌بدوش برادران خویش قدم گذاشتند و در شئون مختلف اجتماعی سهیم گردیدند .

۲ سنبله ۱۳۵٤

ازآنجائیکه دین مبین اسلام به زنان هرگونه مزایای معنوی وحقوق انسانی رااعطاء کرده واولین منادی آزادی زن درجهان است، دولت جمهوری بادرك این واقعیت درمورد موقف و مقام زن درانکشاف جامعه مانظر خاص داشته وتوجه برآن است تادرکلیه شئون حیات اجتماعی ، فرهنگی، کلتوری وسیاسی سهم گرفته وحقوق شان تأمین گردد .

موضوع بی سوادی ورسم ورواج های بیجا وتعصبات بیمورد که مانع بزرگی در راه پیشرفت زنان کشور مامیباشد امیداست با تطبیق پلانهای بنیادی دربرابر این موانع

مجادلهٔ معقول صورت گیرد ودرراه رفع آ ن گامهای متین ومستحکم برداشته شود وزنان افغان ازحقوق مدنی خویش بیشتر بهره مند گردند .

درمورد انکشاف ذهنی وفکری و اهمیت سهمگیری زنان درپیشرفت جامعهٔ شان نظر جهانی معطوف گردیده وسعی مداومی در این راه جریان دارد تامقام زنان درسطح ملی وبین المللی ارتقاء یابد ومنحیث افراد در انکشاف جامعه وتامین وتحکیم صلح بین‌المللی سهم شانرا بصورت بارزتر بتوانند تبارزدهند.

دولت جمهوری موافق باارزش های ملی از پروگرامهای تنویر میرمنوتولنه درراه انکشاف نسوان افغان حمایت کامل نموده توقع میرود این‌کانون زنان افغان باثر جدیت وفعالیت کمیته های مختلف درمرکز وولایات در راه تنویر وارتقای سویهٔ ذهنی و حیاتی زنان کشورما قدمهای مؤثر برداشته ودرتشریك مساعی بابرادران شان رسالت تاریخی خودرا درساختمان یك جامعه پیشرفته ومترقی افغانی بنحوشایسته ای انجام دهد .

باارسال این پیام آرزومندم خداوند توانابه همه خواهران ودختران عزیزکشورما درانجام وجایب ملی وخدمات صادقانهٔ شان به وطن توفیق مزید اعطاء نماید .

پیام به‌مناسبت روزسوادومطبوعات

هموطنان گرامی !

مسرورم دومین سالگرد روزسواد و روز مطبوعات درپرتو رژیم جمهوری کشور باامید وسیع برای یك آیندهٔ روشن وثمربخش تجلیل میگردد .

سواد ومطبوعات که چنین علت ومعلول باهم پیوند ناگسستنی داشته یکی زیربنای ضروری فکری ودیگر قشر رهنمایی راتشکیل میدهد بصورت خاص درنظر رژیم جمهوری مامی باشد .

مسلم است که بیسوادی مانند مرض وفقر یکی ازامراض خطرناك اجتماع روبه انکشاف مابوده وتازمانیکه مجادلات وسیع برای امحای آن رویدست گرفته نشود واکثریت قاطع مردم ماباسواد نگردد زمینهٔ افهام و تفهیم واقعی میسر نمیگردد. بادرك این واقعیت است که مساعی دوامدار درچوکات ریاست مجادله بابیسوادی پیریزی میشود .

همچنان مجادله بابیسوادی از طریق افتتاح مکاتب بیشتر ابتدایی ومتوسط وشامل ساختن بیشتر اطفال درآنها به منظور تضمین دانش آموزی ابتدائی به شدت جریان دارد .

بادرنظر داشت این واقعیت که اکثریت قاطبهٔ مردم ماراده‌اقین وزارعین تشکیل میدهد

دولت جمهوری سواد آموزی حیاتی وحرفوی را یك رکن اساسی پالیسی سواد آموزی در افغانستان میداند زیراازاین طریقه دهاقین هم سوادکسب میکنند وهم درامور زراعتی رهنمائی گردیده وسطح تولید زمین بلند برده میشود.

چون خدمات سواد آموزی ومطبوعاتی از بعضی جهات متمم همد یگر اند یقینا وزارت اطلاعات وکلتورازطریق وسایل سمعی وبصری کتابخانه های عامه‌ونشرات موقوته وغیرموقوته درراه تعمیم سواد درکشور مساعی اش را توسعه خواهد بخشید امید است مؤسسات مربوط سواد آموزی ومطبوعات درراه پخش وتعمیم سواد خدمات اطلاعاتی وکلتوری مطابق پالیسی های تدوین شده دولت جمهوری تشریك مساعی نموده وموفقیات بیشتر راکسب نمایند .

مصاحبهٔ بناغلی رئیس دولت وصدراعظم بارو زنامه نگار جاپانی

مصاحبهٔ بناغلی رئیس دولت وصدراعظم که بتاریخ ۲٦ سنبله ٥٤ باښاغلی کنزابورو سیکائی روزنامه نگار روزنامه یومیوری‌شیمیون جاپانی .

سوال : افغانستان درآسیای مرکزی موقف خاص ستراتیژیك دارد. نظرشما دربارهٔ صلح وامنیت این قسمت جهان چه میباشد؟

جواب : ملتهای درحال رشدبیشترازدیگران به صلح وامنیت ضرورت دارندبهمین مناسبت افغانستان نیزیکی ازهواخواهان جدی صلح دراین منطقه آسیا می باشد. اماتطبیق چنین آرزویی منفرداً میسر نیست امیدوارم که دنیا به‌این نظررسیده باشدکه‌صلح وامنیت بهترین راه برای بشریت است .

سوال : مادرایت دیپلوماسی شمارادر حفظ مناسبات حسنه باسه قدرت بزرگ به‌خصوص ایالات متحده‌امریکا، اتحادشوروی وچین‌تمجید میکنیم اینکار چگونه ممکن شده . وافق های سیاست عدم انسلاك چه میباشد ؟

جواب : طوریکه پیشترگفتم مردم ماآرزویی جزصلح درسراسر دنیا ندارند بهمین دلیل روابط مابادولتهای که ازآنهانام بردید دوستانه بوده ومیباشد وباطبیعت سیاست خارجی ما مطابقت دارد .

معنی عدم انسلاك روشن است . مابه هیچ گروه ودسته بندی نظامی تعلقی نداریم ولی همیشه باکلونالیزم وامپریالیزم‌مخالف هستیم.

سوال: افغانستان بامشکل داعیهٔ پشتونستان روبروست که پاکستان درآن دخیل می باشد وچنین گفته شده‌که افغانها سرحد کنونی رابا پاکستان به رسمیت نمی شناسد زیرا ازطرف بریتانیا تحمیل شده . نظرشما پیرامون حل مسالمت آمیزاین مسئله چه می باشد ؟

جواب : مسألهٔ پشتونستان وسرحدنام نهاد مسأله یی نیست‌که باتشکیل پاکستان بمیان آمده باشد . این قضیه یادگار کلونیالیسم انگلیس که همیشه باآن مخالفت نموده ایم درمنطقه میباشد که توسط پاکستان تعقیب میشود. آرزوی ما اینست که بمردم پشتون وبلوچ موقع داده شودکه مطابق آرزوی خود ورهبران شان درتعیین سرنوشت آیندهٔ شان سهیم گردند. ماخواهان حل مسالمت‌آمیز این معضله هستیم ولی پاکستان ازطریق پروپاگند ها وتبلیغات مبالغه آمیز به‌این موضوع شکل دیگری داده است . اما امیدوارم که هیچ دسیسه یی مردم پشتون وبلوچ راàز آرزو و ارمان شان منصرف ومنحرف کرده نمیتواند تاجائکه مربوط بماست همواره حاضریم که باپاکستان برای حل مسالمت آمیزاین اختلاف سیاسی راه حل معقول وشرافتمندانهٔ جستجو نمائیم ازاینکه نیت پاکستان چیست مربوط بخود اوست .

سوال : آیادرآیندهٔ قریب درمورد حل مسالمت آمیز اختلافات افغانستان با پاکستان امیدی هست یاخیر ؟

جواب : نظربه‌وضع موجوده فعلاچنین امیدی وجود ندارد .

سوال : نقشهٔ شمابرای‌حفظ آرامش وتضمین امنیت درآسیا بعداز جدال ویتنام چه میباشد؟

جواب : ماازویتنام خیلی دور هستیم ویتنام بیشتر نزدیك بشما ست فکر میکنم بهتر ازما شماوضع جنوب شرق آسیاراازپایان جنگ ویتنام بررسی کرده می توانید. لیکن ازاینکه بعدازمدتها جنگ‌و خون ریزی به پایان رسید صلح برقرار شدوملتی پس‌ازقربانی وفداکاری بی نظیربه حق مسلمش که آزادی است رسید خوشحال هستیم . امیدوارم صلح در تمام مناطق جهان پایدار گردد .

سوال : اتحاد شوروی طرحهای برای‌امنیت دسته‌جمعی درآسیادارددرحالیکه چین باچنین پالیسی مخالف است ومیخواهدکیفیت وشاخص سیاست‌کشور های آسیایی مبتنی بر هدایت وابتکار خود شان باشد. آیانظر شمادر این باره چیست ؟

جواب : به عقیدهٔ من موقف ممالك آسیایی باتوجه به موقعیت ومنافع خاص شان دراتخاذ روش های شان فرق میکند. بهر صورت صلح بهر شکلیکه تأمین شده بتواند طبعا مایهٔ خوشی ماخواهد بود .

سوال : شمااز وقتیکه عهده دار زعامت کشور شده‌اید ازنتایج اصلاحات سیاسی و انکشافات اجتماعی واقتصادی که تاکنون نصیب کشورشما گردیده است راضی میباشید ؟

جواب : به عقیدهٔ من دوسال برای آبادی یك مملکت مدت بسیار کمی استولی طیاین زمان کوتاه کارهایی در زمینه های مختلف مخصوصا درزمینه اقتصادی انجام شده است امیدوارم تحولات اقتصادی واجتماعی در افغانستانکه فعلاروبدست داریم به نتیجهمنجر گردد که به منفعت ملت افغانستان تمام شود.

سوال : آیامسألهٔ رفورم ارضی درافغانستان چگونه میباشد، خواهشمندم دراین باره ابراز نظر فرمائید ؟

جواب : ازاعلام قانون اصلاحات ارضی در افغانستان فقط چندماه میگذرد ویکسال بعدمابه تطبیق ارزشهای این قانون اقدام خواهیم کرد. ولی تکمیل این هدف بزرگ چندسال را دربر خواهد گرفت .

سوال : رویداد های جنوب شرق آسیا معیار های نظام دیموکراسی رادگرگون کرده است . نظرشمادربارهٔ معیار های نوین چه میباشد ؟

جواب : هرکشوری درانتخاب معیار های نوین دیموکراسی برحسب شرایط ومناسبات اجتماعی خویش عمل میکند. من برای تمام ممالك دنیا دستورالعمل یکسانی سراغندارم .

سوال : افغانستان مانند دیگرممالك دنیااز انفلاسیون جهانی صدمه دیده است نظرشما درین باره چه می باشد ؟

جواب : شك نیست که ازانفلاسیون جهانی صدمه برداشته ایم . مادراین باره باممالك جهان سوم موقف مشابهی داریم .

نظرکامل دولت افغانستان دربارهٔ بحران اقتصادی جهانی درکنفرانس لیماکه چندی پیش دایر شد توضیح شده است .

سوال نظرشمادربارهٔ همکاری های اقتصادی جاپان وافغانستان چه می باشد ؟

جواب : چون جاپان تاحال چنانکه باید در انکشافات اقتصادی افغانستان سهم قابل ملاحظه یی نگرفته است . لذاراجع به همکاری اقتصادی که تاحال اصلا وجود ندارد نمیتوانم چیزی بگویم .

سوال: آیاتقاضای مشخصی درموorددریافت کمك های اقتصادی ازجاپان بعمل آمده است؟

جواب : بلی پیشنهادات مشخصی در این مورد بدولت جاپان سپرده ایم که امیدواریم علی الرغم سابق درآن مورد دلچسپی بیشتر نشان دهند .

مصاحبهٔ بناغلی رئیس دولت وصدراعظم با روزنامه نگار ترکیه

۱۹ میزان ۱۳۵٤

مقدمتا بناغلی رئیس دولت وصدراعظم خطاب به روزنامه نگارترك فرمودند که بسیار خوشحال هستم اولین بار بایکی ازروزنامه نگاران ترك ملاقات میکنم وبناغلی نجدت درپاسخ گفت‌که : ملت افغان ملت باشهامتی است هرچند افغانستان از غنای مادی سرشار برخوردار نیست ولی ملت شما ملت بزرگی است واز ارزشهای معنوی فراوان برخوردار است . من مجموعهٔ بیانات شمارامطالعه کرده ام . شما ضمن خطابی فرموده‌ایدکه میخواهید به تمام کشور های جهان دوست بمانید من فکر میکنم که افغانستان در مرکز آسیا مانند سویس هوا دار صلح است .

رئیس دولت درپاسخ فرمودند :

شك نیست که ماخواهان صلح هستیم وآرزو داریم باتمام کشور های جهان روابط دوستانه وصمیمانه‌داشته باشیم . افغانستان کشوری بیطرف وغیر منسلك است ما در برابر تمام مسایل، بیطرف وغیرجانبدار نیستیم بیطرفی افغانستان یك بیطرفی فعال وباقضاوت آزاد است .

سوال : بناغلی رئیس دولت اعلامیه هلسنگی اکنون بدون شك عامل جدیدی در وضع جهان است . مطلب من از تذکروضع جهان آنست‌که اعلامیهٔ هلسنگی بذات خود تعهدی است برای توسعه دامنه دیتانت در تمام کشورها که البته آسیارا نیز در بر میگیرد. اتحادشوروی دربسا موارد ازاعلامیه مشابهی برای آسیا سخن زده است به نظر شما بدنبال اختتام پیکار ویتنام اکنون موقف آسیا چگونه میباشد ؟

مبرهن است‌که سازمان نظامی سیتودرآسیا درآستانه تزلزل قرار گرفته درپرتو این اتفاقات شما وضع عمومی آسیا را چطور ارزیابی مینمائید ؟

ازنگاه ایجابات منطقوی آیاکشور های آسیایی که در ساختمان تنوع دارند واز ملل اروپایی متفاوتند میتوانند مکتب های فکری شانرا توحید نمایند واعلامیه مشابه به اعلامیه هلسنگی راصادر نمایند ؟

جواب : کشور شمادر کنفرانس هلسنگی شرکت داشت . امیدوارم که دیتانت همواره دایمی وپایدار بماند وصلح رامحافظت کند. ولی این مساله بیشتربه امضاء کنندگان اعلامیه هلسنگی مربوط است . شکی ندارم که آسیا واروپا هردوبه صلح نیازمندند با توجه به سوال شمااگر روزی ملتهای آسیایی

دسته جمعی به این نتیجه برسند که چنین اعلامیه سعادت آینده شانرا تضمین میکند به یقین چیزی بهتر ازآن سراغ ندارم .

سوال : بنظر شما آیاجهان سوم قطب سومی درکنار دوقطب کمونیزم، کپیتالیزم تلقی میشود آیاجهان سوم عاملی هست که توسط مارکسیزم کلاسیك پیش بینی نشده بود. جهان امروزباچلنج بحران وانکشاف پیگیر اقتصادی روبرو میباشد .

آیاحدودی درین مسابقه انکشاف وجوددارد تاچه زمان ملل انکشاف یافته درهر دوکمپ سوسیالیزم و کپیتالیزم مسابقه اقتصادی دارند .

درین جا سوال موثریت وعدم موثریت ملل متحد مطرح میشود اخبار من عقیده‌دارد که بتاسی ازمنشور ملل متحد مردم جها ن حق دفاع ازحقوق شانرا دارند بنظر شما موجودیت موسسه ملل متحد پایدار خواهد بود یامانند جامعهٔ ملل ازبین خواهد رفت دنیا درحالت یك تحول سیاسی واقتصادی است بنظر شما تاچه حدودی ملل متحد میتواند نقش فعالی رادرتحولات سیاسی بازی کند وتاچه سرحدی نقشش رادر ارتقای‌سطح اقتصادی بازی میتواند ؟

جواب : درجهان سوم‌کشورهایی باسیستم هاوطرزحکومتهای مختلف وجوددارد‌که تحلیل موقع یکایك آنهادرین صحبت میسر نیست. امافی المجموع علل‌تشکل جهان سوم بیزاری ازبیعدالتی های جهانی وعلاقه بمنافع ملی وصلح جهان میباشد . بعقیده من این‌کشور هاعامل مهمی برای استقرار صلح بین‌المللی بشمار میروند .

وامادرباره ملل متحد باید بگویم که‌کشور های عضو سازمان ملل برضا ورغبت خود منشور آنرا پذیرفته اند بهمین علت بقا و تقویتش مربوط به طرز برخورد ملت های عضوآن سازمان جهانی میباشد . ماامیدواریم که‌تمام ملتهای عضواین سازمان درراه تطبیق ارزشهای مندرج درمنشور سازمان ملل متحد بکوشند وصلح وامن همیشگی رادر جهان تضمین نمایند .

سوال : اخیرا افغانستان ازنظر سیاسی تغییر کرده آیااین تغییریك تغییر کامل ازنظام سلطنتی به جمهوریت میباشد آیااین تغییر براقتصاد وسیاست وطبقات مختلف کشور شما تاثیراتی داشته است ؟ آیاروابط شما دروضع موجود باکشور های همسایه چگونه میباشد ؟

جواب : شکی نیست‌که تغییرات مهمی در کشور مارونما شده است وامیدوارم که این تغییرات سودمند وموفقیت آمیز باشد . در نظام جدید مهمترین هدف مامسایل اقتصادی واجتماعی‌است چه مسایل اقتصادی عامل مهم تحولات اجتماعی وسیاسی بشمار میروددرین زمینه تاحال قدمهای موثر ومثمری برداشته شده است وامید وارم که به پیروزی نیز بینجامد . سیاست خارجی افغانستان همواره براساس سیاست عدم انسلاك ودوستی‌باهمه

کشورهای جهان استوار بوده واستوار است واتخاذ چنین روشی جزء سیاست عنعنوی ماست . مابرای تامین خواسته های طبقات کارگر، دهقان، روشنفکر ومامور نظربه بنیه اقتصادی خود اقدام وسیعی کرده ایم ولی شما میدانیدکه برای برآوردن چنین هدفی بایدپلانها وپروژه های بزرگ اقتصادی را طی سالهای آینده تطبیق بکنیم تا به موفقیت نایل شو یم . هدف اساسی جمهوری افغانستان خدمت به طبقه اکثریت مردم وطن ماست نه‌بیك طبقه‌خاص ومحدود. روابط باکشور های همسایه بصورت عمومی حسنه است ولی باکمال تأسف باید گفت‌که روابط ماباپاکستان طوریکه شایدخوب نیست وعلت آن نیز همان مسئله پشتونستان است که امیدوارم راه حل شرافتمندانه بیابدوامادرباره برادران ترك باید بگویم‌که مابادولت ترکیه ازمدت هاپیش روابط بسیار نزدیك وصمیمانه داشته ایم . دوستان ترك در افغانستان خدمات قابل قدری درزمینه های صحی، نظامی انجام داده‌اند . دوستی ماباملت ترك دوستی بسیار دیرینه میباشد وحتی در سطح عوام افغانستان نیز گسترش یافته است . مااز پیشرفتهای روزافزون برادران ترك‌خوشحالیم آرزومندم بهترین تمنیات وآرزوهایم رابخاطر سعادت و پیشرفت های هرچه بیشتر به برادران ترك برسانید .

پیام بناغلی رئیس دولت وصدراعظم بمناسبت عیدسعیدفطر

خواهران وبرادران عزیز !

دراین فرصت‌که همه درپایان ادای یکی ازوجایب پنجگانهٔ آئین مقدس‌اسلام قرار داریم خداوند بزرگ را سپاسگزارم که به ماوشما توفیق انجام چنین فریضه ای را عنایت کرد.

باتوجه به جنبه های و سیع این فریضه بزرگ باید بگویم‌که ضبط نفس ومهار کردن غرایز نه تنها به تزکیهٔ روان وباطن آدمی می انجامد بلکه توانهای یك مسلمان را برای خدمت به جامعه وبشریت نیز تقویت میکند . بنابرین مطمئینم که طی روزهای متبرك ماه صیام فردفرد ملت مسلمان افغانستان ازطریق توسل به خدای یگانه دریافته که فلسفهٔزندگی چیزی جزخدمت به جامعه وهمنوع نیست واین مأمول برآورده نمی‌گرددمگراینکه انسان خودش راباز یابد وبداند که آدم بو دن چه مشکلی است خود شناسی با خداشناسی ملازمه دارد انسان وقتی به مراتب والای معنوی دست

می یابد که تمام ابعاد شخصیتش را صیقل ببخشد وخوب بداند که اوتنها بخودش مربوط نیست بلکه قطرهٔ کوچکیست که بزرگـــی و کمالش درپیوستن است درپیوستن به جهان آدمی که خود جهان بزرگیست .

امیدوارم خداوند ماردر عرصهٔ دو جهـاد بزرگ که یکی جنگیدن بانفسهای مـاست و دیگری جنگیدن بامظالم اجتماعیست یاری ومدد بخشد .

دراخیر، این عید فرخنده ومتبرك رابه‌تمام ملـت مسلمـان افغـانستـان ، بـــرادران پښتونستانی وکافهٔ مسلمانان جهان مبارکباد وتهنیت میگویم .

پیام بمناسبت هفتهٔ مخصوص سره میاشت

۲۶ میزان ۱۳۵٤

خواهران وبرادران گرامی !

مسرت دارم از اینکـــه هفتهٔ مخصوص جمعیت افغانی سره میاشت تحت لوای رژیم جمهوریت جوان وطن عزیز مطابق به‌تعامل جمعیت های جهانی که باروحیهٔ دین مقدس اسلام وشعایر ملی ماطابقت دارد آغـــاز میگردد. هفتهٔ مخصوص سره میاشت نه تنها کارکنان‌ومربوطین جمعیت افغانی سره‌میاشت رابیش ازپیش متوجه وجایب انسانی شـان میگرداند بلکه فرصت آنرامیدهد تا مردمان نوع دوست وباعاطفه مادرین ایام فرخنـــده وخیریه سهیم شوند وروحیهٔ تعاون شانـرا بیش ازپیش که ازسجایای عالی اسـلامـی ولازمهٔ حیات اجتماعی است دریك سطح عالی تری تقویه نمایند .

تمدن امروز بشروپیشرفت علم وتخنیك اگربسا دشوار یها راازبین برده اماباز هـم نتوانسته است حوادث سماوی ومصایـــب طبیعی ازقبیل فقر، مرض ودیگرحوادث‌ناگوار راجلوگیری نماید. بافهم این واقعیت هایك عده ازمردمان صلح پسند جهان در صـدد تشکیل وتوسعه انکشاف انجمن هاومجامـع خیریه برآمدند تابتوانند درمواقع بـــروز حوادث ناگوار ازآسیب دیدگان دستگیـر ی نمایند واز آلام آنها بکاهند .

دولت جمهوری افغانستان مساعی جمعیت های صلیب احمر بین المللی ، هلال احمر ها وشیرخورشید سرخ را در گذشته وآینـده می ستاید ومتوجه آن است که مؤسســـهٔ افغانی سره میاشت بیشتر تقویه یـابـد . تابتواند فعالیت خویش رابیش از پیش بـا فعالیت این سازمانها توحید بخشد .

توقع میرود آمال بشر دوستی ونتایـــج حاصله ازکنفرانس صلح جهانی جمعیت های

صلیب وهلال احمربین المللی منعقدهٔ بلگراد درجلسات بورد گورنر های اتحادیهٔ صلیب احمربین المللی که قرار است بتاریخ بیست اکتوبر مطابق ۲۸میزان ٥٤ درژنیو دایر شود بیش ازپیش مورد تائید وتطبیق قرار گیرد واعمال نفاق وشقاق جای خودرا به تساند وتعاون وحس پروری گذاشته کتله های بشریت درسراسر جهان بانیك اندیشی هادر صلح وصفا زیست کنند .

امیدوارم خداوند مردمان صاحب نظر و مخصوصا قشر جوان وطبقهٔ منوروطن محبوب مارا توفیق نصیب گرداند تاباعزم متین و صفای نیت درصلح وسلم زندگی کنند وبا روحیه‌تربیت ملی وتعاون اجتماعی‌که ازنیاکان وپدران شان بارث برده‌اند ازهمکاری مثمر وهمدردی باهموطنان بینوای خود دریغ‌ننمایند وباوحدت نظر وعمل ، جمعیت افغانی سره میاشت راباکمك مادی و معنوی خویش بیشترتقویه بخشند، تااین موسسه خیر یه بتواند ازپرتو عنایات خداوندی وپیروی از ارشادات‌دین مبین‌اسلام وپرنسیپ‌های‌اساسی سره میاشت وصلیب احمربین المللی خدمات مؤثروارزنده تری به همنوعان بینوا ومستمند خویش درساحهٔ ملی وبین المللی انجام دهد.

ومن الله التوفیق

پیام بمناسبت یادبود ابونصر محمدفارابی

۳۰ میزان ۱۳٥٤

تشکیل مجلس وقدردانی ازابونصر فارابی مایهٔ خوشی همه‌کسانی است‌که به دانش و اندیشه های انسانی بنظر احترام و قدردانی می نگرند بدون تردید ابونصر فارابی یکی ازچهره های تابندهٔ علم و فرهنگ این سرزمین باستانی است‌که به بلندترین مقام اندیشهٔ انسانی راه یافته است .

دانشمندانی چون ابو سلیمان منطقی سیستانی وابوعلی ابن سینای بلخی کسانی بودند که ازمکتب فکری ابونصر فارابی استفاده کرده ومشکلات علمی خودرا ازطریق مطالعه آثار وتالیفات وی حل نموده اند .

نظرات وآراء ابونصر فارابی در اخلاق وسیاست که حسن اخلاق راحاصل دانش و سرآغاز سعادت انسانی میدانست و همکاری وتعاون ارادی افرادجامعه رابرای تنظیم حیات وحفظ جامعه ضروری می شمرد هنوز هم بعداز گذشت بیش ازهزار سال مایه تحسین صاحب نظران است واو رادر صف اول بنیادگذاران تمدن بشری قرارمیدهد وبرهمین قیاس سایر اندیشه های فلسفی وابتکارات علمی وی‌که خود اوآنهارا درضمن بیشتر از

یکصد جلد کتاب ورساله گنجانیده است نمایانگرسهم زیادوی درپیشرفت علم ودانش بشری است .

تجلیل ویادبودچنین شخصیت‌گرانمایه از طرف وزارت اطلاعات وکلتور که به قول مورخ معا صرش ابن الندیم از فاریاب خراسان بوده وبه‌گفتهٔ امام غزالی در میان فلاسفه اسلام هیچکس به پایه اووابن سینا نرسیده است درحقیقت تجلیل وقدردانی علم ومعرفت می باشدکه این خود یکی ازاهداف پالیسی کلتوری دولت جمهوری افغانستان و ازجمله مؤثرترین عوامل رشدفرهنگی است.

امیدوارم تحقیقات ومباحثات علمی این مجلس دربارهٔ زندگی وآثار وافکار معلم‌ثانی سهم بزرگ اورادرنشر فرهنگ ومعارف بشری بیش ازپیش روشن کند. حق آن دانشمند بزرگ به خوبی ادا شود . توفیق دانشمندانی راکه دراین کار پر ارزش علمی اشتراك دارند آرزو مینمایم .

پیام بناغلی رئیس دولت وصدراعظم عنوانی دکتور کورت والدهایم

۴ عقرب ۱۳۵۴

باابراز تبریکات صمیمانه وقلبی مردم وحکومت جمهوری افغانستان به مناسبت روز فرخندهٔ ملل متحد ازاین فرصت استفاده نموده میخواهم یکباردیگر اعتقاد ما رابه پرنسیب های مندرجهٔ در منشو ر مؤسسهٔ ملل متحد واهداف عالی مؤسسه ای که جناب شمادرآن خدمت می کنید تائیدنمائیم .

افغانستان بحیث یك ملت صلحد وست بااعتقاد راسخ باینکه پیشرفت وسعادت بشر تنها درفضای صلح وتفاهم بین المللی تأمین شده می تواند ازهرنوع مساعی درین راه استقبال وپشتیبانی خواهد کرد .

ماازنقش مهمی که مؤسسه ملل متحد در ایجاد روحیهٔ تفاهم وهمکاری بین جامعه‌بشری ایفا نموده است تقدیر نموده ومؤفقیت مزید آن مؤسسه رادر سالهای آینده آرزومندیم .

تمنیات نیك مارابرای صحت شما وموفقیت های مزید مؤسسه ملل متحد بپذیرید .

پیام ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم بمناسبت روز ملل متحد

مسرت دارم درین فرصتیکه سی ومین سالگرد ملل متحد راتجلیل میکنیم از طرف حکومت ومردم افغانستان روزملل متحد را بکافۀ مردمان صلح دوست جهان تهنیت گویم .

افغانستان از بدوشمولیت آن به عضویت سازمان ملل متحد همواره به اصول منشور ملل متحد به نظر احترام نگریسته ودر راه تطبیق اساسات وتامین اهداف عالی آن که حفظ صلح وامنیت بین المللی میباشد مجدانه همکاری نموده ودرراه نیل به این مأمول سهم خودرا بنوع احسن ایفاء نموده است .

مامتیقنیم که ضرورت غیر قابل انکار به صلح ورفاه بین‌المللی نقش موسسه ملل متحدرادر تأمین این امرازهمه بیشتر مبرم تر ساخته است .

درطول یکسال گذشته کشور های دیگر نیز ازیوغ استعمار وتسلط بیگانه رهاگردیده وعضویت سازمان ملل متحد راحاصل کرده‌اند که این امربذات خود درتحکیم پرنسیب جهان شمول سازمان ملل متحد ودر پیشبرد اهداف آن سازمان نقش مؤثری را ایفاء خواهد نمود .

آرزومندیم تاکشور ها ومردمان دیگری که هنوزهم درراه احقاق حقوق حقۀ شان در مبارزه‌اند نیزهرچه زودتر به این آرزوی‌شان نایل گردند .

تأسیس یك نظم بین‌المللی جدیداقتصادی برای ازبین بردن عدم مساوات همچنان تقلیل تفاوت بین کشور های انکشاف یافته وروبه انکشاف یك امرضروری بشمار میرود این نظم جدید فقط می تواند از طریق مشوره واتحاد نظربین جوانب ذینفع از طریق این مؤسسه جهانی تأمین گردد .

نظام جدید اقتصادی بایست متکی به پرنسیپی باشدکه همه کشور های جهان ازروابط بین المللی اقتصادی بصورت عادلانه بهره مند شوند چنین وضع اقتصادی زمانی رویکار خواهد آمد که انتقال و سایل تکنالوژی ازکشور های انکشاف یافته به کشور های روبانکشاف جریان یافته و در سازمانهای مربوطه بین المللی ریفورم های لازم مطابق به تصاویب سازمان ملل متحد عملی گردد .

بااعلام سال ۱۹۷۵ بحیث سال بین‌المللی زن یك سلسله فعالیتهای بیشتر وسریعتری

درمورد انکشاف سویهٔ ذهنی وحیاتی زنان جهان صورت گرفت‌که یقین داریم د یری نخواهدگذشت بامساعی ملل متحد همه زنان جهان بتوانند درجهت تأمین حقوق حقهٔ شان وسهمگیری درامور انکشافی و تحکیم صلح بین المللی بموفقیتی نایل آیند .

مؤسسهٔ ملل متحد مرجع مهم آمال‌بشریت برای نجات ازجنگ، فقر، بیسوادی ، بیماری وسایر مشکلات دیگر بشمار میرود امیداست این موسسه جهانی بتواند قدمهای مؤثری دراین راه بردارد .

حکومت افغانستان باساس‌گذشته وباپیروی ازتصمیم جهانی برای رسیدن باهداف منشور ملل متحد صرف مساعی نموده واز امکانات موجوده به نحو مطلوب استفاده خواهد کرد.

درخاتمه یکباردیگر آرزومندی خود، مردم وحکومت افغانستان رابرای پیشرفت هر چه بیشتر اهداف سازمان ملل متحد ابراز نموده وامیدواریم مساعی ملل متحد درراه بسط وتحکیم صلح ورفاه بین المللی قرین موفقیت باشد .

پیام بمناسبت افتتاح سیمینار بین المللی پښتو

اول قوس ١٣٥٤

شادمانم‌که نظربه مساعدت یونسکو مرکز بین المللی تحقیقات علمی وادبی پښتو در پښتوټولنه افغانستان درکابل باتشکیل یك مجلس علمی بکار آغاز میکند .

سرزمین افغانستان ومردم باستانی آن در پرورش کهنسال ترین زبانهای این منطقهٔ آسیا مانند اوستایی وویدایی اولین سهم را داشته واین سهم خودرادرمورد یکعده السنه دیگر درمراحل مابعد تاریخی نیز مسلسلا انجام داده اند .

ظهور زبان پشتو دردامنه های کوهسار افغانستان صورت پذیرفته وطی قرون درآن پرورش یافته است وباین جهت‌کمال مناسبت داردکه یونسکو افغانستان رابحیث مرکز تحقیقات علمی و ادبی پشتو تشخیص داده است . همچنان‌که افغانستان نخستین مهد زبان وادب دری است دررشد زبان ملی‌پشتو وادب آن طی نسل هابذل مساعی کرده است وصمیمانه آرزومنداست این خدمت رادر جهان علمی امروز بدستیاری یونسکو ادامه دهد .

حکومت ومردم افغانستان کمال قدردانی دارندکه مؤسسات علمی ودانشمندان یکعده کشور های جهان درزمینهٔ تحقیقات پشتو خدمت ارزنده کرده‌اند همچنان موجب مسرت است‌که درین مجلس علمی یکعده از این دانشمندان برجسته اکنون در کابل گرد

آمده اند .

امیدوارم بافعالیت این مرکز بین المللی ارتباط وانجام تحقیقات علمی وادبی دانشمندان کشور هابهتر صورت گرفته واین پیشرفت درترقی مزید زبان پښتو نیز مؤثر ثابت گردد. باعلاقمندی که مردم افغانستان دراین زمینه عمده ملی دارند بهترین تمنیات خودرا برای موفقیت همه اعضای این اجتماع علمی وکامیابی این مرکز نوبنیادابراز میدارم ویقین دارم خدمات ایشان درپیشرفت فرهنگی افغانستان وهمکاری فرهنگی بین المللی مؤثر خواهد بود .

مصاحبهٔ ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم بانماینده روزنامه لوسوند

یکشنبه ۱٦ قوس ۱۳٥٤

سوال : ښاغلی رئیس دولت اینك دوسال میشود شما قدرت رابدست گرفته اید از جولای ۱۹۷۳ به اینطرف چه تغییراتی در افغانستان رخداده است شما اصلاحات اراضی وقانون اساسی راوعده دادهاید . این دو موضوع به کجا رسیده است ؟

جواب : شمامیدانیدکه دوسال برای تطبیق تحولات بزرگ وباین زودی برآورده ساختن تمام نابسامانی های دیرینه مدت زیادی نمیباشد . درحال حاضر وشرایط فعلی توجه بیشتر مابه بهبود وضع اقتصادی وتحولات اجتماعی ماستکه باتوجه کامل و مساعی دوامدار درتنظیم وتطبیق آن یکی بعد دیگری میکوشیم که البته تفصیل هرکدام آن دریں فرصت کوتاه میسر نیست . امادر صورتیکه مایل باشید میتوانید از طریق وزارت خانه های مربوط از جزئیات آن آگاه شوید .

آنچه راکه وعده دادهایم درحدود امکانات درایفای آن کوشیده ایم وخواهیمکوشید .

قانون اصلاحات ارضی تکمیل ونشر شده است ویکسال بعد نافذ وعملی خواهد شد . بدیهی است درجریان این یکسال تشکیلات لوایح ومقررات قانون اصلاح ارضی ترتیب وتنظیم خواهد شد . همچنان غورو تدقیق مسودهٔ قانون اساسی آینده افغانستان به کمیسیون باصلاحیت تری سپرده خواهد شد تادرباره اش مشوره ونظر بدهد در آنوقت بعداز ارزیابی دولت مسودهٔ قانون اساسی به لویه جرگه غرض تصویب تقدیم خواهد شد .

سوال : ایران برای انکشاف منابع افغانستان تعهدات مهمی کرده است آیا

بناغلی رئیس دولت می توانند راجع به‌روابط افغانستان باایران توضیحاتی بدهند، نظرشما راجع به پیشنهادات اخیری‌که ایران به ترکیه وپاکستان درمورد تولید مشترك سلاح کرده است چیست ؟

جواب : بلی ماازکمکهای قابل قدرهمسایه دوست ماایران درپلان هفت سالهٔ افغانستان متشکریم وروابط مابا ایشان کاملا دوستانه وصمیمانه میباشد . دربارهٔ قسمت اخیرسوال تان به عقیده من دفاع از استقلال وحاکمیت ملی وظیفهٔ هرملـــت است . اما مسابقات تسلیحاتی درهر زمان وهرجائیکه باشد موازنه هارابرهم میزند تشنجات بارمی آورد و در نتیجه گمان نمیکنم بسود صلح جهانی تمام شود .

سوال : بوتو صدراعظم پاکستان دریکـی ازبیانات اخیرش مطلبی دربارهٔ تقویه وتجهیز قوای افغانستان درحواشی سرحدات پاکستان گفته است . نظرشما رادرین باره میخواهم بدانم ؟

جواب : درین باره چند روز قبل وزارت امورخارجهٔ افغانستان حقایق راتوضیح کـرده است می توانم یکباردیگر بگویم‌که اتهامات بناغلی بوتو کاملا عاری ازحقیقت است .

سوال : به نظرشما بهترین وسیلهٔ عاری ساختن روابـط افغـانستان با همسایـه اش پاکستان چیست ؟

جواب : بهترین وسیله عادی ساختـــن روابط ، واقع‌بینی، حسن نیت طرفین وتصمیم درحل عادلانهٔ پروبلم ازراه مفـاهـــمات و مذاکرات دوستانه وصلح جویانه میباشد .

سوال : بناغلی رئیس دولت هنگامیکـــه شماقدرت رابدست گرفتید سقوط سلطنـــت درافغانستان بحیث یك کامیابی اتحاد شوروی قلمداد شد . روابط فعلی شما بامسکو ازچه قرار است ؟

جواب : شمابه زعم ومقصد خود نسبت به انقلاب ملی ماهرتعبیر خواسته باشید بکنید مربوط بخود شماست اما آنچه من می توانم بصراحت بگویم‌اینست‌که هیچیك جنبش ملی تاوقتیکه ازافکار وعقاید فرزندان خود ایـن خاك وپشتیبانی و تائید ملـت افغانستـــان سرچشمه‌نگرفته باشدموفق نگردیده ونخواهد گردید اوراق تاریخ کشور مابهترین شاهدآن است .

بجواب قسمت اخیر سوال شما بایدبگویم که روابط مابااتحاد شوروی بیش ازنیم قرن همواره براساس دوستی احترام متقابل‌وحسن همجواری استواربوده وامیدوارم همیشه چنین خواهد بود .

سوال : درین اواخر سه قرارداد‌مهم، بین کشور شماوفرانسه منعقدشده است . بناغلی رئیس دولت همکاری بین افغانستان وفرانسه راچگونه درنظر دارند ؟

جواب : شکی نیست‌که ماهمیشه بافرانسه روابط دوستانه داشته ایم . اکنـــون هـــم

خوشبختانه قرارداد هایی دربارهٔ تفحص نفت وادی کتواز وسروی پروژه های راه آهن وبندفراه رودبا فرانسه امضاء گردیده و در برخی پروژه های دیگر نیز فرانسوی هاکار می‌کنند وامیدواریم که این همکاری بیشتر گردد .

سوال : می خواهم نظرتانرادر بارهٔ بازار مشترك اروپا وعلاقهٔ افغانستان به آن بدانم؟

جواب : قبل ازنظام‌کنونی دولت افغانستان دربارهٔ بازار مشترك اروپامطالب معلومات‌شده اکنون هم وزارت تجارت ما در صدد تکمیل این اطلاعات است تابداند که شرایط ودیگر مسایل بازار مشترك چه می باشد. مادر حال حاضر صرف تماس هایی برقرار کرده‌ایم .

سوال : هرگاه باشرکت دربازار مشترك ازنظر اقتصادی موافق باشید میخواهم ازنظر سیاسی موقف افغانستان رابدانم ؟

جواب : هرکاری رادرمقیاس منافع وهدف های ملی خویش می سنجیم وقضاوت‌وتصمیم ماهم باساس آن صورت میگیرد .

پیام بمناسبت روزجهانی حقوق بشر

چارشنبه ۱۹ قوس

فرداکه مصادف بابیست وهفتمین سالگرد اعلامیهٔ جهانی حقوق بشر است افتخار دارم باردیگر بنام مردم و حکـــومت افغانستان پشتیبانی کامل خودرا ازاساسات اعلامیـــهٔ جهانی حقوق بشر ابراز دارم .

افغانستان بااعتماد راسخ به منشور ملل متحد وپرنسیپ های مندرجه اعلامیه جهانی حقوق بشر همواره درامور فعالیتهایی کـــه منظور آن تحقق جهانی پرنسیپهای حقـــوق بشر باشد سهم فعال داشته واز حقـــو ق مردمی که درراه تعیین حق سرنوشت ازبین بردن استعمار، سلطهٔ اجنبی، اپارتاید وسایر اشکال تبعیض نژادی درمبارزه اند پشتیبانی کامل نموده است . علاوتا نمایندگان افغانی درتدوین میثاقهای حقوق بشر واموركمیسیون های حقوق بشر مجدانه همکاری نموده اند .

حکومت افغانستان نسبت به این روز مهم وفرخنده جهانی یکباردیگر یاددهانی میکنـد اگرچه بیش ازیك ربع قرن ازاعلامیهٔ حقوق بشر سپری گردیده باآنهم در بسیاری نقاط دنیا مردماني وجوددارند که ازحق تعییـــن سرنوشت ورهایی ازسلطه استعمار که حق مسلم هرجامعهٔ بشری است محـروم انـــد . بادرك این واقعیت آرزومندیم که درین راه تدابیر بیشتر ومؤثـرتر از طرف ملل متحـد که پشتیبان حقوق اساسی بشر می باشد، اتخاذ گردد تاآنهائیکه تاکنون ازحق مسلـم خویش محروم اند به آن نایل آیند. برای نیل به این اهداف عالی همچنان لازم است تاجامعهٔ بشری بطوردسته جمعی برای ازبین بردن استعمارهرنوع تبعیض‌نژادی، اقتصادی، سیاسی، کلتوری واجتماعی همکاری نمایند .

بایست گفت وقتیکه سالگرد اعلامیه حقوق بشررا تجلیل می نمائیم اکثریت جامعهٔ بشری باآلام ومصائب ازقبیل فقر، بیسوادی وبیماری دست به گریبان اند موجودیت‌چنین بی عدالتی هابه سویهٔ جهانی تطبیق کامل پرنسیپ های حقوق بشررا که مندرج اعلامیه جهانی حقوق بشر میباشد دشوار میسازد. ناگزیر است اظهار نمودکه بدون پی ریزی یك نظام نوین اقتصادی وتطبیق آن یك گام مؤثردرراه رسیدن به اهداف اعلامیهٔ جهانی حقوق بشر وصلح دایمی و پایدار متصور نیست .

درخاتمه یکباردیگر اهمیت این مناسبت جهانی راتائید نموده ازاقدامات وفعالیتهای‌که تاکنون تحت سر پرستی مؤسسه ملل متحد درراه تطبیق اعلامیهٔ جهانی حقوق بشر خصوصا دردوران دههٔ انکشاف حقوق بشر صورت گر فته است بنمایندگی از مردم وحکومت افغانستان تقدیر مینمایم .

پیام بمناسبت عیدسعید اضحی

۲۱ قوس ۱۳۵٤

خواهران وبرادران عزیز !

این عید سعید اضحی رابه همهٔ شما هموطنان گرامی به برادران پښتونسانی و بلوچ وبه‌کافه مسلمانان جهان از صمیم قلب مبارك باد میگویم .

مفهوم واقعی چنین روزهای فرخنده ومتبرك این است‌که ماباید همواره به عمق وحقیقت سنن انسانی دین مقدس اسلام توجه کنیم وبدانیم که جهاد ماعلیه ظلم، تبعیض و نابرابری‌پایان ناپذیراست واین‌هدفها برآورده نمیگردد، مگراینکه مادر شروع هر کاری باید به جهاد بانفسهای خویش برخیزیم وباور کنیم‌که بزرگترین قربانی ها، قربان شدن درراه عقیده وایمان، درراه آزادی ، شرف وحیثیت انسانی است .

اکنون که ماهمه درقبال جامعه خود وجامعه انسانی مسوولیت هایی داریم باید بدون شك وتردید متیقن باشیم‌که رسالت اشخاص دارای عقیده وایمان درتمام اعصار جستجو وکشف‌راه‌هائیست‌که‌بتواندسعادت عمومی یك جامعه راضمانت‌کندوتنها درسعادت عمومیست که سعادت فرد تضمین شده میتواند .

آرزوی من اینست‌که‌بهمه ماتوان آن‌نصیب گرددکه‌بااحساسات برادری وبرابری‌وصمیمیت بتوانیم درراه تعالی وطن عزیز خویش خدمت نمائیم ودرراه رضای خدای بزرگ (ج)وجهاد بانفسهای خویش موفق وسرخرو گردیم .

درخاتمه یکباردیگر این عید سعید اضحی رابه هموطنان عزیز وکافه مسلمانان جهان ازصمیم قلب تبریك میگویم وسعادت شانرا تمنادارم .

پیام به مناسبت افتتاح هزارمین سالگرد دقیقی بلخی

اول جدی ٥٤

مسرورم که به سلسله یادبود شخصیت های نامی کشوربازهم یك تن دیگرازفرزندان شایسته این سرزمین دروطن خود از طـرف هموطنانش باهمکاری علمی دانشمندان کشور های دوست مورد تجلیل قرار میگیرد .

ابومنصور محمدوقیقی بلخی‌که این مجلس علمی بمنظور یادبود اووبه مناسبت هزارمین سال وفاتش تشکیل یافته اسـت یکـی از بزرگترین شاعران‌کشور ماواز جمله نخستین پاسداران فرهنگ ماست .

کشور باستانی ماسهم قابل توجـهی در تهدابگذاری بنای تمدن وفرهـنگی جهان دارد که تاریخ دنیاگواه آن و مـدنیت درخشان امروزی مرهون آن است .

دربلخ باستانی اصل نیـکخواهی یعنـی مواظبت براندیشه نیك، عمل نیك وگفتارنیك برای اولین باربحیث یك اصل مهم اخلاقی اعلام گردید ومورد تائید مکاتب فکری جهان آن روزواقع شدکه هنوزهم ارزش خودراکاملا حفظ کرده‌ا ست .

آئین دلبستگی به وطن دفاع ازشرافت ملی حمایت ازراستی‌ودرستی‌ومبارزه به‌کج‌اندیشی یادگار ومیراث آن جوانمردان وپهلوانان و قهرمانان ملی ماست‌که داستان دلیـریها و فداکاری های آنان درطی قرنهای متوالی از نسلی به نسلی به میراث میرسید احساسات آزادگی ووطن پرستی رابرمـی انگیخـت و سرانجام نیزبه شکل داستان های حماسی یکی ازعناصر تاریخ پرافتخار کشور ومـردم ماراتشکیل داد .

دقیقی بلخی که باوجود طبع روان شاعرانه آتش عشق وطن ودلبستگی به فرهنگ ملی وافتخارات دیرینه کشور در کـانون قلبش شعله وربودبمنظور زنده نگهداشتن تاریـخ فرهنگ سرزمین خودبه نظم داستان هـای ملی وحماسه های وطنی همت گماشت ودرین کار پیش آهنگی همه شاعرانی شدکه درین‌راه گام گام نهادند گرچه خوداودرجوانی چشم از جهان پوشید وکار پرارزشی کـه در پیش گرفته بود ناتمام ماند ولی چراغ تابناکی‌که بدست اوافروخته شد هنوزهم بعداز گذشت هزار سال روشن است ونام دقیقی رادرردیف قهرمانان فراموش ناشدنی علم وادب زنـده نگهداشته است وهموطنانش رابه تجلیـل وحقشناسی ازوی وامیدارد .

اجتماع دانشمندان افغانی وکشور هـای دوست درین مجلس گذشته ازینکه سهـم شایان توجه دقیقی را در خدمت بتاریـخ وفرهنگ ملی روشن میسازدبه توسعه‌همکاری های علمی‌که دنیای امروز برای حل مشکلات

فراوان خودبه آن نیازمند است نیز کمک میکند ومن باابراز قدردانی از مهمانان عزیز دقیقی شناس که ازکشور های دوست برای شرکت دراین مجلس علمی زحمت مسافرت بوطن دقیقی رامتحمل شده‌اند توفیق همه شاملان مجلس رادر کارمهم وباارزشی که پیش رودارند صمیمانه آرزو مینمایم

مصاحبه ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم

باخبرنگار آژانس تانیوگ

۶ حوت ۱۳۵٤

سوال: درساعات‌اول‌روزهفدهٔجولای۱۹۷۳شما افغانستان رایك جمهوری اعلام‌کردید این لحظهٔ تاریخی شروع یك عصرنوین بر ای تعالی مردم کشورشما درمبارزه برای تأسیس یك دیموکراسی واقعی ومعقول متکی بر اساسات خدمت به اکثریت مردم چنانکه شما درهمان موقع‌گفتیدبشمارمیرود. بیش ازدونیم سال ازآن زمان سپری شده وتغییرات زیادی درکشور شما صورت گرفته است ، لطفاً خواهند گفت که بعقیدهٔ شما مهمترین موفقیت درین مدت چه می باشد ؟

جواب : موفقیت طی این مدت تصورمیکنم مساعی درراه استقرار نظام نوین وتهداب گذاری پلان های انکشافی میباشدکه بصورت یقین درتحولات اجتماعی واقتصادی آیندهٔ وطن رول بسیار مفید ومؤثر خواهد داشت .

سوال : کشور شما اخیرا درمورد تطبیق یك پلان جدید هفت سالهٔ اقتصادی مبادرت ورزیده است قراریکه معلومات داریم ممکن نبود اهداف پلان پنجسالهٔ قبلی نسبت‌موانع زیاد عملی میشد ممکن است جلالتمآبی‌بحیث مبتکر اقتصاد پلانیزه شده درکشور شان درمورد اهداف عمدهٔ پلان هفت ساله جاری درساحات اقتصادی واجتماعی‌روشنی اندازند؟

جواب : ارزیابی‌وبررسی پلانهای اقتصادی گذشته افغانستان محتاج بحث وتوضیح زیادی است که درین بحث نمی گنجد امادر موردپلان هفت سالهٔ انکشافی آیندهٔ جمهوری افغانستان که عنقریب شروع خوا هد شد طبعاً غایه وهدف اساسی آن جز ازبلند بردن سویهٔ زندگی مردم افغانستان چیز دیگری بوده نمی تواند دراین پلان رشد متوازن اقتصادی واستفاده مطلوب ازمنابع طبیعی وبشری کشور درنظر گرفته شده است باین اساس حجم سرمایه گذاری درین پلان به مراتب بیشتر ازپلانهای سابق می باشد . مثلا حجم سرمایه گذاری درپلان پنج سالهٔ اول ده اعشاریه شش ملیارد افغانی در پلان دوم بیست وچهار اعشاریه شش‌ملیارد افغانی درپلان سوم نزده ملیارد افغانی ودر پلان

چهارم بیست ملیارد افغانیست که مجمـــوع تمام این سرمایه گذاری هاتقریبا به هفتـاد وچهار ملیارد افغانی میرسدکه درحدود یـك اعشاریه پنج ملیارد دالر میشود ولی درپلان انکشافی هفت سالهٔ جمهوری افغانستان حجم سرمایه گذاری تخمین بیکصد وهفتاد ملیارد افغانی میرسد که معادل سه اعشاریه پنـج ملیارد دالر میشود . درین پلان به سکتـور زراعت وافزایش سطح تولید زراعتی توجـه بیشتر شده است چه زراعت دروضع کنو نی عمده ترین منبع عایدات ماراتشکیل میدهد. درین زمینه منظور ماتولید بیشتر موادصنعتی بمنظور مصرف درداخل وتوسعهٔ آن درمارکیت های خارج میباشد. درسکتورصنعت هدف از استخدام قوای بشری اتکاء برتولیدات داخلی وآماده ساختن زمینه برای احداث صنایـــع ثقیل میباشد . همچنین دولت جمهوری درین پلان به تنظیم وانکشاف امور ترانسپورت و مواصلات توجه خاص دارد و میکوشد نظـــم جدیدی رابمنظور توسعه ارتباط همگـــانی و عمومی برقرار سازد .

همین طور موضوع تربیه‌کادر هـای ماهرو متخصص ازمیان جوانان کشور برای پیشبرد پروژه های مختلف زراعتی وصنعتی یکـی دیگر از آرمان های مهم دولت جمهوری طی پلان انکشافی هفت سالهٔ کشور است زیـرا جوانان درانکشافات آیندهٔ وطن ما نقش بسزا دارند .

بااین وصف اگر طالب معلومات بیشتری دربارهٔ پلان هفت سالهٔ انکشافی افغانستان باشید بهتر است ازطریق تماس باوزیر پلان حل مطلب نمایید . امادر بارهٔ ریفورم های عمیق وبنیادی اجتماعی باید بگویم که دولت جمهوری قدمهای وسیعی‌رادرین‌زمینه برداشته است چنانکه اعلا م قانون اصلاحات ارضـی که درآیندهٔ قریب تطبیق خواهد شد تاثـیر عمیقی برزندگی مردم افغانستان خواهدداشت همین طورملی شدن بانکها واتخاذ مشی مفید تجارت رهبری شده در چوکـات ریفورمهای دولت جمهوری قد م دیگر از اقدامات مفیـد ومؤثریست‌که عملی وتطبیق میشود. دریـن میان باید بگویم که باستثنای صنایع کوچك وصنایع دستی تمام صنایع بزرگ، منابـــع انرژی، جنگلات ومعادن ودیگر منابع طبیعـی همواره در افغانستان درشمار سرمایه هـــای ملی محسوب میگردد .

ریفورم معارف یکی دیگر ازاقدامات مهم دولت جمهوری است‌که ازمدتی باینطرف آغاز شده ودرآینده نتایجش راانتظار میبریم ، سوسیالیزمی راکه مابحیث روش اقتصـادی بمنظور سازماندهی جـــا معهٔ نوین افغانـــی برگزیده ایم درواقعیت امر راه توصـل به عدالت اجتماعی وازبین بردن تفاوت وتضاد طبقاتی به شیوه های مثبت ومترقی به طرق مسالمت آمیز است به این تو ضیح کـــه سوسیالیزم مارا واقعیت های تاریخ فرهنگ

ملی شرایط عینی وذهنی جامعه ما وروحیهٔ حقیقی وواقعی اسلام تشکیل میدهد .

سوال : شمادربیانیهٔ خطاب بمردم خود بتاریخ ۱۷ جولای ۱۹۷۳ فرموده اید که سیاست خارجی افغانستان غیرمنسلك خواهد بود.کشورشماازبدو امرسیاست عدم انسلاك راپیروی نموده ودر جملهٔ کشور های اولی درجهان بودکه به سیاست های بلاکهای‌نظامی مخالفت کرد ودرصدد جستجوی طرق جدید درروابط بین المللی برآمد به عقیده شما مهمترین‌موفقیت نهضت عدم‌انسلاك‌دربن‌اواخر چه میباشد ؟

جواب : مهمترین موفقیت نهضت عدم انسلاك همانا پیوستن تعداد بیشتر کشور ها به این نهضت میباشد ازجانب دیگر در ین اواخر فیصله نامه های کنفرانس لیما در موضوعات مهمه بین المللی که بصورت متحدانه ازطرف تمام کشور های عضو قبول واعلام گردید درذات خودمبین واقعی این موفقیتهاشمرده میشود .

سوال : این نظریه بین کشور های جهان سوم متداول است که سیاست عدم انسلاك امروز بیش ازهروقت دیگربه علت روابط پیچیده تربین المللی مناسب میباشد کشور های درراه انکشاف برای ایجاد یك نظم اقتصادی مساویانه وعادلانه بین المللی که باین کشورها یك ستاتوی بهتر درمعاملات شان بکشورهای انکشاف یافته صنعتی‌خواهد داد مبارزه میکنند شمادرمورد این ترتیب جدیدعدم انسلاك چه فکر میکنید ؟

جواب : به نظرمامسایل اقتصادی بیش از هروقت دیگر برای کشور های جهان سوم اهمیت زیادی کسب کرده است این موضوع درروابط بین المللی پیچیدگی زیادی بمیان آورده است البته برای کشورهای غیرمنسلك اهمیت موضوع معلوم است فکر میکنم که وقت آن رسیده تادرمجامع آیندهٔ کشورهای غیرمنسلك مساعی خودرا بیشتر روی‌مشکلات اقتصادی وجستجوی راه های حل بهتر آ ن وتطبیق نظم جدید اقتصادی بین المللی که باعث ایجاد یك رابطهٔ عادلانه و منصفانه اقتصادی بین ممالك روبه انکشاف وکشور های صنعتی باشد متمرکز سازند .

سوال: کشور های غیر منسلك اخیراً برای انکشاف جدی تر همکاری اقتصادی بین هم وبمنظور کمك بایکدیگر درحل مشکلات شان برای حصول انکشاف سریعتر ابتکار نشان داده‌اند که درزمینه یکجا شدن منابع متنوع کشور های مختلف غیر منسلك مانند مواد خام، قوای بشری، پولی تکنولوژی وغیره تاکید میشود. خواهشمندم جلالتمابی نظر شانرا مبنی براینکه تاچه حد این ابتکار به هریك‌ازکشورهای غیرمنسلك‌کمك نموده‌وچگونه کشور شما میتواند درین کوشش شرکت جوید ابراز نظرخواهند نمود ؟

جواب : ماازهرنوع‌همکاری اقتصادی بین ممالك غیرمنسلك که منظور وهدف آنهابهتر ساختن وضع تجارت، صنعت وزراعت‌کشور

های شان باشد پشتیبانی مینمائیم .

تاجائیکه بما معلوم گردیده اکثر ممالـــك غیرمسنلك خواهان چنین همکاری میباشنــد اماتاحال پیشنهادات کانکریت ومشخص در چنین موارد بعمل نیامده است . حکومـــت افغانستان دروقت طرح این نوع پیشنهادات سهم خودرا در چوکات امکانات اقتصـــادی ومالی خود مورد مطالعهٔ دقیق وجدی قـرار خواهد داد .

سوال : آمادگی برای پنجمین جلسهٔ عالی کشور های غیرمنسلك درکولمبو جریان دارد واین امریك قدم مهم دیگــر در تشئیــد همبستگی میان اینکشور ها محسوب خواهد شد بعقیدهٔ جلالتمابی نتیجهٔ مهم اینکنفرانس چه خواهد بود ؟

جواب: دربارهٔ این کنفرانس مشکل است قبل ازوقت ابراز نظر کرد، چه نتایجش‌مربوط به فضای کنفرانس وتدابیر نمایندگان ممالکی است‌که درین کنفرانس شرکت می جوینــد بااین وصف امیدوارم که این کنفرانس بـا روحیهٔ اتحاد دوستی وصمیمیت بین ممالــك شرکت کنندهٔ خاتمه یافته ونتایجش در حل مشکلات این کشور ها سودمند بیفتد . این آرزوی قلبی من است .

سوال : روابط بین کشورشماویوگوسلاویا عنعنتاً خیلی دوستانه است بعقیدهٔ شما در کدام ساحات امکانات انکشاف سریعتر ایـن روابط میسر است ؟

جواب: خوشبختانه‌مناسبات مابایوگوسلاویا همواره دوستانه وصمیمانه بوده و می باشد امیدوارم این روابط روزبروز تقویت بیشتری بیابد هرچند یوگوسلاویا تاکنون درانکشاف کشور ماسهمی نگرفته ولی طرز دید ما در مسایل بین المللی بسیار باهم مشابه بوده وهمیشه علایق نزدیکی داشته ایم من‌معتقدم که امکانات زیادی برای همکاریهای تخنیکی واقتصادی بین کشور های ماموجود است .

ازاینکه هنگام شرکتم درکنفرانس بلگراد موقع شناسایی بامارشال تیتو میسر گردید مسرورم وآنرا فراموش نمی کنم آرزومنـــدم پیشرفت ها ی روز افزون نصیب مـــردم یوگوسلاویا گردد .

سوال : ازآنجاکه افغانستان یکی از کشور های این منطقه است جلالتمابی درمورد وضع موجود این منطقه چه می فرمایند ؟

جواب : وضع همه جای دنیامغلق وپیچیده است درمنطقهٔ ماپروبلم هـــای اجتماعــی و اقتصادی زیادی وجود دارد . اختلاف بیـــن بعضی کشور های منطقه مسابقات تسلیحاتی ودلچسپی ممالك بزرگ پروبلمهای را خلق کرده‌که هرکدامش بذات خودقابل غور وتعمق است وباید برای راه حل آن چاره هـــای سنجید البته این پروبلم هارا نمیتوان د ر مدت کوتاهی حل کرد، اماحسن نیت وتدبیر مردمان مسوول این منطقه درحل تمام‌پروبلم هاو معضلات موجود بدون شك میتواند مؤثر باشد بعقیدهٔ من درقاره آسیایکی ازبزرگترین پروبلم ها پروبلم اقتصادی است که حل آن اغلباً دررفع سایر پروبلمهانقش بارزی‌خواهد داشت .

بیانیه بمناسبت سال نو

اول حمل ۱۳۵۵

هموطنان گرامی !

حلول سال نورابه امید وآرزومندی فراوان برای ترقی‌واعتلای‌کشوروسعادت شماخواهران وبرادران عزیزدرهرگوشه وکنار کشورودرهر نقطهٔازجهان‌که هستیدصمیمانه‌تبریك میگویم .

باورود نوروز یکسال دیگربه گذشته‌سپرده میشود ومادر معرض آزمون فردا قرارمیگیریم، فردای که باید ازدیروز مابهتر باشد وثمر فعالیت های ماباپیوند عمیق همکاری وتساند اجتماعی‌دولت ومردم افغانستان راه مارابسوی افق های روشن زندگانی هموار سازد .

درین مأمول وهدف ملی هر قدر بیشتر سعی‌کنیم وهرچه فراوان تربه جهد وکوشش خودادامه بدهیم بازهم محتاج‌تلاش بیشتر خواهیم بودتاآنچه رادرمشی مترقی جمهوریت طرح کرده ایم به نتایج مثبت برسانیم وبه روزگاری توصل جوئیم که درآن تلخکامی وعسرت زندگی راهی نداشته باشد ورنج‌های پارینه مردم مادرعرصه حیات اقتصادی و اجتماعی حتی المقدور پایان یابد .

هموطنان عزیز !

چنانچه استقرار نظام جمهوری در کشور مامحصول فداکاری جمعی از فرزندان رشید، بادرد وبااحساس وطن است، رشد و تکامل این نظام وتطبیق اهداف آن در جهت خیرو فلاح جامعهٔافغانی وسربلندی وطن نیزمستلزم فداکاری وزحمت کشی موظفان دولت جمهوری وفرد فرد ملت افغان می باشد .

بارعایت مصالح اجتماعی کشور ومنا فع اساسی جامعه مامتکی ممیزات ومشخصات ملی این سرزمین باستانی، ما مصمم هستیم ازتمام امکانات برای تامین عدالت اجتماعی واقتصادی استفاده کنیم واین تنها شکل مبارزه ملی ومترقی ماست .

این استقامت بسوی هدفی است‌که میتواند زندگی رابرای قاطبه ملت افغان مملو از امیدواری وسعادت مادی ومعنوی سازد زندگی مردم مارا ازفقر وپریشانی برهاند واصل برابری وبرادری برمبنای سعادت همگا نی رااستحکام بخشد .

در مبارزه برای زندگانی آبرومند وتامین سربلندی وطن همیشه پای مصالح ملی دربین است ومنافع اساسی مردم درراس آن قرار دارد واین امر مسوولیتی بس بزرگ و مهم رامتوجه تمام افراد جامعه افغانی می سازد که‌بموجب آن هرکدام به نوبه خودبه اندازه توان خود ودر خور تناسب ومقام اجتماعی خود باید دررعایت آن بکوشد فداکاری کند براصل تساند اجتماعی طرزالعمل خویش را درزندگانی شخصی واجتماعی عیار سازد .

من ازتمام منسوبین دولت جمهوری توقع دارم تاتمام نیروی خودرا بمنظور تا مین حقوق ومنافع مردم برای عمران وسر سبزی وطن برای تطبیق اهداف انقلاب وانجام‌موفقانه اولین پلان ۷ ساله انکشاف جمهوری که

سراز همین سال به لطف خدا شروع میگردد وقف نمایند وازصمیم قلب وبااحساس کامل وطنپرستی جداً دراجرای وظایف خویش بکوشند .

بجاست که دراین روزنوروز از دهقانان وزارعان کشورکه اکثریت جامعه افغانی را تشکیل داده ودر استواری بنیان اقتصادی وطن ماوسرسبزی وشادابی آن نقش بزرگ دارند باحق شناسی یادکنم وسال نورابرای شان سال برکت وفراوانی نعمات از درگاه خداوند کریم آرزو نمایم .

درخاتمه یکبار دیگر این روز فرخنده رابه تمام هموطنانم ومردم مبارز پشتون و بلوچ تهنیت میگویم وپیروزی شانرا از بارگاه خداوند بزرگ مسئلت مینمایم .

مصاحبه رئیس دولت باخبرنگار رویتر

۵ حمل ۱۳۵٤

جلالتمآب رئیس دولت وصدراعظم افغانستان! افتخار دارم که جناب شما مرا پذیرفتند و اجازه مصاحبه دادند .

درجواب شاغلی رئیس دولت فرمودند : ازمدن آشمابه کشور ماخوشحالم .

سوال : دراین موقع که سومین سال به قدرت رسیدن شما بسر میرسد به نظر شما بزرگترین کاری‌که انجام داده اید چیست ؟

جواب : هرکس کاری راکه انجام میدهد ممکن به نظر خودش مهم وبزرگ جلوه کند امابهتراست این سوال رااز دیگران بکنید وخود قضاوت نمائید .

همینکه ازتاریخ معاصرافغانستان صفحه ای ورق زده شد بذات خودمهم است دیگرقضاوت رابه آینده میگذاریم .

سوال : منظور شماازاین صفحه مهم‌انقلاب است ؟

جواب : بلی ، البته .

سوال : درکارتدوین قانون اساسی که وعده داده بودند چه اندازه پیشرفت حاصل شده است وچه وقتی تکمیل خواهد شد ؟

جواب : چنانکه اطلاع دارید مسودۀ قانون اساسی جدید قبل ازآغاز سال ۱۳۵۵ به کمیسیون باصلاحیت تری برای غور ومداقه سپرده شده حالاوظیفه کمیسیون است که برآن غورودقت نماید .

سوال : آیاتوقع داریدکه این عملیه بعداز سال جاری تکمیل خواهد شد ؟

جواب : هرچه بگویم پیش ازوقت است، شاید زودتر ویاتاختم امسال تکمیل شود .

سوال : آیاقانون اساسی جدیدافغانستان رایك قانون سوسیالیستیك فکر میکند ؟

جواب : پاسخ این سوال شمارا قانون

اساسی آینده افغانستان خواهد داد. فعلا تبصره برآن قبل ازوقت است .

سوال : بعضی محافل افغانستان را یکی ازاقمار اتحاد شوروی محسوب میکند لطفاً روابط افغانستان راباتحاد شوروی توضیح فرمایند ؟

جواب : ملت افغان بحیث یك ملت صلحدوست ، آرزومند دوستی وعلایق نیك وصمیمانه باهمه مردم وملل جهان می باشد خاصه باهمسایگانش اماتیقن باشید که هیچوقت افغانستان ازاقمار کسی نبوده و نمیباشدجزقمری درمحور ناسیونالیزم خودش.

ازروز اول انقلاب ، این تعبیر و تبلیغ مخصوص آژانس رویتر بوده ومقصدش راشما خود بهتر میدانید .

سوال : هدف مهم مسافرت سال گذشته پودگورنی به افغانستان چه بوده است ؟

جواب : مسافرت ښاغلی پودگورنی بهاثر دعوت من صرف یك سفر دوستانه به جواب مسافرتی بودکه به اتحاد شوروی کرده بودم ومنظور ازآن تحکیم روابط مداوم دوستانه و امضای پروتوکول تمدید معاهده دوستی عدم تعرض بین دوکشور میباشد .

سوال : ښاغلی رئیس دولت ، ښاغلی بوتوصدراعظم پاکستان اخیراًگفتکه پاکستان اختلافی باافغانستان ندارد و این افغانستان استکه باپاکستان اختلاف دارد، اختلاف شما باپاکستان بصورت دقیق چیست ؟

جواب : طوریکه شما خبردارید ښا غلی صدراعظم پاکستان این ادعارا در محفلی بمناسبت انعقاد کانگرس سیرت النبی (ص) درکراچی بعمل آورده وبخوبی معلوم است که هدفش ازچنین‌ادعای بی جاوبی اساس استفاده سیاسی ازاین محفل بوده است که آنرا نماینده افغانستان درهمان محفل رد کرده است .

درمورد قسمت اخیر سوال شما بایدبگویم کهاختلاف ماباپاکستان‌بصورت دقیق‌پشتیبانی ازاحقاق حقوق حقه مردمان پښتون وبلوچ می باشد .

ریشه اصلی اختلاف چه دروقت استعمار برتانوی درهندباانگلیس وچه‌امروزباپاکستان همین قضیه بوده واست .

سوال : این اختلاف چگونه حل شده می تواند که هم رضائیت دو کشور حاصل شود وهم صلح منطقه تضمین گردد ؟

جواب : افغانستان عقیده دارد واین نظر خودرا بارها اظهار نموده است که بهترین طرق جستجوی راه حل مذاکرات بین دوکشور درمورد این اختلاف سیاسی میباشد، به نظر ماباوسعت نظر وواقعبینی ودور اندیشی‌یافتن چنان راه حلی که موجب رضائیت همه جوانب ذیعلاقه باشد میسرشده می تواند .

سوال : چه نوع ابتکار میتواند این‌توپ‌را به‌حرکت درآورد ؟

جواب : فقط جرئت اخلاقی هردو طرف ورفع هرگونه شك وتردید نسبت به یکدیگر وبالاخره حسن نیت طرفین .

سوال : شرایط جامعه فعلی یك ابتکار دوجانبه راایجاب میکند، دراسلام آباد گفته میشود که ابتکاری در فضا است ؟

جواب : ماهم آنرا میشنویم .

سوال : گمان میکنم‌که اگر ابتکار تازه درمیان باشد ممکن ازآن آگاه باشیدواحتمال دارد این ابتکار ازطرف کدام کشور دوست صورت گرفته باشد لطفا درزمینه توضیح بفرمائید ؟

جواب : چون شمادر موقعیت مناسب تری قراردارید ودراسلام آباد میباشید میتوانید ماراهم ازآن مطلع گردانید .

سوال : قابل تعجب نخواهد بودکه بعداز مسافرت شاه ایران به پاکستان چنین آوازه بوجود آید ونزد مااین نظررابوجود آورده که شایدبا آرزومندی که شاه ایران برای صلح درمنطقه دارد چنین ابتکاری رویدست باشد؟

جواب : اگربین خود مذاکره کرده باشند مااز‌آن اطلاع نداریم . طوریکه همیشه اظهار کرده ایم یك باردیگر تائید میکنیم که ما ازمذاکره انکار نداریم البته اینکه مذاکرات نتیجه میدهد یانه مربوط به طرز مذاکرات، پیش آمد وحسن نظر طرفین است .

سوال : آیاشما ازینکه یکی از کشورهای منطقه دارای قدرت ذروی شود احساس‌نگرانی میکنید بناغلی بوتو یك منطقه فاقد اسلحه ذروی رابرای جنوب آسیا پیشنهاد کرده‌است آیاازاین پیشنهاد پشتیبانی مینمائید ؟

جواب : تصور نمیکنم هیچ ملتی در هیچ گوشه دنیا بشمول آنانیکه دارای این قدرت هستند درصورت استعمالش بی اندیشه و بدون نگرانی باشند افغانستان از نظریه حوزه های فاقد سلاح ذروی درمناطق مختلف جهان که درملل متحد مطرح‌گردیده پشتیبانی کرده است امااین امرنباید مانع استفاده صلح آمیز ازانرژی اتومی شود .

سوال : انکشاف روابط باایران را که جهت کمك باافغانستان تعهدات بزرگ مالی نموده چگونه ارزیابی میکنید ؟

جواب : روابط افغانستان باکشور همسایه وبرادرماایران بصورت رضائیت بخش‌انکشاف مینماید طرفین درمقابل همدیگر همیشه از سیاست دوستی و حسن همجواری پیروی نموده اند کشور دوست ماایران در تمویل یکعده پروژه های مهم‌درپلان انکشافی حقیقتا سهم قابل ملاحظه گرفته است‌که ازآن اظهار تشکر میکنم .

سوال : پیشنهاد ایران درباره تمویل پروژه خط آهن افغانستان ازنظر اقتصادی چه اهمیت دارد ؟

جواب : درپلان هفت ساله کشور احداث راه آهن درردیف پروژه هایی قرار دارد که به آنها حق اولیت داده شده است، احداث شبکه های راه آهن درافغانستان نه تنها از لحاظ بهتر ساختن وضع تجارت خارجی کشور باممالك همجوار قابل توجه خاص بوده بلکه ازنگاه ارتباط بابازارهای ممالك اروپایی و

ماورای ابحار بالخاصه ازلحاظ کاهش زیاد مصارف ترانسپورتی ووقت دارای اهمیت اقتصادی قابل ملاحظه میباشد . احداث شبکه های مذکور زمینه استفاده ازراه بحر را به افغانستان نیز مهیا گردانیده وافغانستان رادر شاهراه عمده ترانزیتی بین المللی قرار میدهد .

سوال : آیاایران موافقه نموده تا تمویل این پروژه راکه متعهد شده تاختم کاربعهده بگیرد ؟

جواب : درپرنسیب بلی ، اما تمویل آن به اساس پلان مرحله بمرحله در نظراست .

سوال : بادرنظرداشت اظهارات شما این درست استکه این پلان درسال ۱۹۸۳تکمیل خواهد شد ؟

جواب : اگرهمه چیزبه اساس پلان پیش برود فکر میکنم مرحله ایکه درپلان هفت ساله پیشبینی شده تاسال ۱۹۸۳ تکمیل خواهد شد .

سوال : کشورهای عمده کمك دهندهکدام اند، آیاافغانستان کمك های ممالك دوست را جذب کرده میتواند ؟

جواب : درحالت موجوده سهم دولت ایران واتحادشوروی درتمویل پروژه های انکشافی پلان هفت ساله افغانستان بیشتر می باشد، درپلان هفت ساله زمینه جذب قسمت اعظم کمك های عرضه شده فراهم گردیدهاست .

سوال : پیشنهاداتی بعمل آمده که آر- سی- دی که مشتمل بر ایران، پاکستان وترکیه میباشد جهت شمول کشور های دیگر منطقه توسعه داده شود . آیاافغانستان برای الحاق درآن علاقمند خواهد بود ؟

جواب : درمورد پیشنهاد مربوط بهپروگرام انکشاف همکاری منطقوی وشمول کشور های دیگر منطقه درآن تاهنوز هیچگو نه اطلاع رسمی ویاغیر رسمی بمانرسیده شما یقیناً اطلاع دارید که افغانستان از سیاست بیطرفی وعدم انسلاك پیروی نموده ومینماید ازاینرو هرگونه همکاری منطقوی اگر بصورت مستقیم ویاغیر مستقیم باپیمان های نظامی ارتباطی داشته باشد مورد علاقه ما نمیباشد .

نماینده رویتر گفت : من تصور میکنم که اتحادیه تولید سلاح درمنطقه این شك وتردید رازیاد میکند .

سوال : افغانستان کشور دارای فیصدی بیشتر بیسواد است برای رفع آن چه نظر دارید ؟

جواب : شکی نیستکه درکشورما بیسوادی زیاد است مگر دردنیا ممالکی وجود دارد که میزان بیسوادی درآنها بیشتر از افغانستان است .

یکی ازاقدامات عمدهکه درزمینه مبارزه بابیسوادی علاوه برتوسعه مزید تعلیمات ابتدایی تطبیق شده است تو سعه پروگرام های سوادآموزی درچهارچوباداره ملی مبارزه بابیسوادی میباشد توقع میرود باتطبیق این پروگرام هامعضله بیسوادی درکشور بصورت تدریجی ازبین برود .

سوال : ازنظر تولید غله آیا امســـال افغانستان بخود متکی شده میتواند ومحصول گندم درسال ۱۳۵٤ به چه پیمانه ومقـــدار خواهد بود ؟

جواب : افغانستان درشرایط فعلی از لحاظ محصول غله درصورت مساعدت اوضاع جوی بخودمتکی شده میتواند واگر وضع جـــوی مساعد نباشد مجبوریم مقدارغله از خـــارج وارد کنیم . محصول گندم افغانستان درسال ۱۳۵٤ دواعشاریه هشت ملیون تـن بـوده است .

سوال : بناغلی رئیس دولت مطالبــــی درباره صحت شما شنیده ام ممکن است مرا درجریان بگذارید ؟

بناغلی رئیس دولت پرسیدند شما خودمرا چگونه میبابید ؟

نماینده رویتر پاسخ دادمن شمارا بانشاط وسالم میبینم .

بناغلی رئیس دولت گفتندکه از فضـــل خداوند صحتم خوب است .

سوال : موضوع صحت شما مو ضــوع جانشین رامطرح میسازد ؟

جواب : درنظام جمهوری ضرورتی بـــه جانشین نیست‌وملت‌افغان‌آنرا تعیین‌خواهدکرد.

سوال : آقای بوتو قبلاگفته بو د حاضــر است برای مذاکره به افغانستان بیاید نظر شما دراین مورد چیست ؟

جواب : درصورتی تمایل آقای بوتو بـــه مسافرت به افغانستان هیچ مانعی نمی‌بینیم.

سوال : آیا دعوتنامه فرستاده شده است؟

جواب : نه خیراین نخستین بار است که چنین مطلبی رامیشنوم امااگر آقای بوتـــو خواسته باشد هیچ مانعی درمیان نیست .

سوال : نظرشما درباره ده سال آینـــده افغانستان چیست ؟

جواب : هرچند پیشگویی آینده دورمشکل است امااگر کار ها طبق پلان پیش بـــرود امیدوارم درده سال آینده افغانستان از نگاه اقتصادی واجتماعی قدم مهمی درجهت‌انکشاف بردارد. من نمی گویم که طی ده سال آینده همه مشکلات واحتیاجات ملت مارفع خواهـد شد امامتیقنیم که بر بیشتر مشکلات اجتماعی واقتصادی پیروز خواهیم شد .

پیام بمناسبت هزارمین سال تولدخواجه عبدالله انصاری

۹ر۲ر۱۳۵۵

مایهٔ شادمانیست که امروز محفل یادبود هزارمین سال تولدعارف بزرگ خواجه‌عبدالله انصاری در افغانستان یعنی دروطن آن پیر صاحبدل گشایش می یابد .

خواجه عبدالله انصاری صوفی، محدث، مفسر ونویسنده بزرگ قرن پنجم هجری ازآن گونه رجالی است‌که زندگی وحالات اوپیکار هایش در راه حق وشکیبائیش‌دربرابر مشکلات وپارسایی وپرهیزگاری‌اش درسراسر عمروپشت کار وهمتش درآموختن، سر مشق سودمندی برای هرفرد انسان بوده میتواند .

درجهان مادی امروز درجهانی‌که خودخواهی هاسبب دگرگون شدن بسی ارزشهای اخلاقی گردیده است، گروهی از انسانهای با فضیلت ازگوشه وکنار جهان دروطن خواجه عبدالله انصاری این ستایشگربزرگ حقیقت وعارف صاحبدل که مجموعهٔ مناجات دل انگیزش دروازهٔ ازمعنویت رابه روی انسان می‌گشاید، به دوریکدیگر جمع شده اند تادر مورد سرگذشت وآثار وافکار کسی‌که میگفت:

(کمال آدمی درآنست که از خود خواهی برهد وآنچه برای برادران خو د میخواهد بهترازآن باشدکه برای خود میخواهد) به‌بحث وتحقیق بپردازند واین فرزند شایسته آریانا راکه یکی ازمفاخر بزرگ افغانستان بشمار میرود چنانکه بوده است بشناسند ومعرفی کنند .

باافتتاح این مجلس وتجلیل از مقام شامخ آن استاد ومعلم بزرگ با برگزاری سیمیناری به اشتراك دانشمندان افغانی و کشور های دوست گام دیگری در طریق شناخت وحفظ میراث فرهنگی ما برداشته میشود .

موفقیت این مجلس علمی راچنانکه‌سزاوار وشایسته مقام آن مرد بزرگ است تمنادارم.

پیام به مناسبت روز معلم

بنام خداوند بزرگ وتوانا !

استادان ومعلمان گرامی !

مسرورم که به پاس خدمات ارزشمند استادان ومعلمان همه ساله یك روز بنام روز معلم درسراسر جمهوریت افغانستان تجلیل میشود واین روز خجسته راباستادان، معلمان واهل علم وفرهنگ کشور، صمیمانه تهنیت میگویم .

معلمان تأمین کننده گوهرحیثیت انسانی، معماران تحولات عظیم جهانی، تهداب گذار تمدنها، وعامل ترقی جوامع بشری میباشند وآنچه رانبوغ بشری طی هزاران سال در ساحات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی وکلتوری حاصل نموده است، معلمان درایجاد آن سهم فعال داشته اند .

معلمان مسئولیت سنگین انکشاف همه‌جانبهٔ شاگردان را دارند واین مأمول از طریق سعی مداوم‌معلمان درتعلیم وتربیه نسل جوان وتنمیهٔ ابتکار آنان دراستفادهٔ سالم ازمنابع مادی ومعنوی ورهنمایی غرض زیست باهمی دریك فضای نوع دوستی وصلح وامنیت ومصئونیت در فامیل بشریت ونجات انسان ازامراض مزمن بیسوادی، فقر و ناداری، مریضی ونابرابری‌که هستی وتفکر انسان را باختناق می اندازد، برآورده میشود .

درفرهنگ ملی وسنن دینی ما، معلم مقام شامخ دارد واحترام به مقام معلم، از عنعنات برجستهٔ ملی ماميباشد ومااین میراث سالم وارزشمند کلتوری خودرا نیك حفظ میداریم وبه نسل آینده باامانت می سپاریم .

من بخوشی یادآورمیشوم‌که ریفورم‌بنیادی معارف ، زمینه رابرای رشد وتعمیم معارف حقیقی که جوابگوی نیازمندیهای جامعهٔ ما میباشد درکشور مهیا ساخته است وتطبیق آن درتعلیم و تربیه شاگردان امروز که سرنوشت آیندهٔ جامعهٔ مابدست آنان میباشد به عهده معلمان است . مربیون وقتی ازعهده این وظیفه مقدس بدرشده میتوانند که پاك ـ طینت ، فداکار ، وطن پرست، وظیفه شناس وباتقوا باشند .

ازوظایف عمدهٔ معلمان است که علاوه برتعلیم دانش‌های ضروری‌وعصری، شاگردان رابه همبستگی کامل، وحدت فکر وعمل ، کاروزحمت خستگی ناپذیر وخدمت صادقانه به قاطبهٔ مردم، دریك محیط برابری وبرادری، برای تحقق بخشیدن آرمانهای ملی وبه ثمر رسانیدن اهداف انقلاب جمهوری ، تربیه نمایند . این روز فرخنده رایك باردیگربه همه استادان و معلمان جمهوریت افغانستان تبریك مگویم .

زنده باد افغانستان

پاینده بادجمهوریت .

اول جوزا ۱۳۵۵

بیانیه بمناسبت پنجاه و هشتمین سالگرد استرداد استقلال افغانستان

۶ جوزا ۱۳۵۵

هموطنان گرامی .

دراین روزتاریخی که در سراسر کشورما پنجاه وهشتمین سالگرد استرداد استقلال وطن عزیز تجلیل میگردد ، تبریکات صمیمانهٔ خویش رابه همهٔ شما هموطنان عزیزمیرسانم وبه روح پاك آن مردان فداکارکه درراه حصول این ناموس ملی جان سپردند ، درودفراوان می فرستم .

تجلیل ازین روز تاریخی درحقیقت تجدید خاطره‌ای ازکارنامه هاوسربازی های آن فرزندان صدیق این خاك است. که به‌پیروی ازرهبران فداکار خویش درجهاد استقلال وطن سر داده اند . این روز، صرف نظرازپیروزی های نظامی وسیاسیش ، اهمیت بزرگتردیگری نیز دارد وآن اینکه ملت مادرآن زمان یکی از محکمترین حلقه های امپریالیسم جها نی را درهم شکست وزمینه رابرای تشجیع وتحریك وتوسعهٔ جنبش های آزادی خواهی ملی دراین قسمت آسیا فراهم کرد. این میراث ارزشمند تاریخی برای نسل کنونی وفردای کشور مایهٔ درسها وعبرتهای بزرگیست .

غلبه مردم افغانستان براستعمار کهن ازجانبی باعث تضعیف بنیان امپریالیسم درسراسر جهان شد وازجانب دیگر برای ما، استقلال ملی وآزادی سیاسی به بار آورد . اماهمان طورکه دیدیم تاریخ وزمانه به اثبات رسانیدکه تحکیم حاکمیت ملی وتحقق استقلال ملی درشرایط ابقاء ودوام مناسبات غیرعادلانه ودورازایجابات عصر، آنچنان‌که باید صورت نمی پذیرد، چه باموجودیت فقر ، مرض، بیسوادی ونابرابری های اجتماعی ، مفهوم آزادی فقط به‌لفظ باقی میماندوهرگزجامه عمل نمی پوشد .

اماحادثه تاریخی انقلاب جمهوری امکاناتی رافراهم کرد تاملت افغان اهداف انقلابش را به ثمررساند واز مرحله انقلاب سیاسی به تحولات عمیق‌اقتصادی واجتماعی تکامل نماید. هرچند تاساختمان یك جامعه مرفه ومترقی زمان زیادی باقیست، ولی امیدوارم باقبول زحمات خستگی ناپذیروعزم راسخ، روزی این آرزوی مقدس ملت افغانستان، برآورده گردد.

همکاری بین ملتهابه پایه مساوات درجامعه بین المللی نتیجه مستقیم جریان تار یخی آزادی کشورهای جهان است .

ملت افغانستان نه تنها درراه پیکار با

استعمار پیشگام ودر پشتیبانی ازمجادله ملتها برای‌کسب حقوق حقه شان مصمم بوده وازآن پیروی نموده است ، بلکه بنیان خط مشی بیطرفی وعدم انسلاك رأنیز گذاشته است که امروز یکی از پایه های همزیستی مسالمت آمیز وتعاون ثمربخش بین دول‌گیتی به شمار میرود .

دراین فرصتیکه مااین روزتاریخی خویش راتجلیل می داریم، همدردی و تمنیات نیك خویش رابه برادران پشتون وبلوچ خودتقدیم میدارم .

درخاتمه به روان های بزرگ وپرفتوح اعلیحضرت غازی‌امان‌الله‌خان‌واعلیحضرت‌غازی محمد نادرشاه شهیدودیگر جانبازان راه آزادی درودمی فرستیم وبرای ملت افغانستان آرزوی سربلندی وخوشبختی مینمایم .

زنده باد افغانستان

پاینده باد جمهوریت

پیام ښاغلی رئیس دولت و صدراعظم بمناسبت روز مادر

مادران گرامی وارجمند !

روزخجستهٔ مادر رابه همه مادران گرامی وکافهٔ هموطنان عزیز تبریك میگویم .

احترام به مادران وقدردانی ازمقام بزرگ مادراحترام وقدردانی ازهستی بزرگی است که منبع ومحورهمه موفقیت های ملی وبشری شناخته میشود .

مادر بنیان گذار جامعهٔ بشری است وبقای نسل بشر مرهون مادراست چنانچه موفقیت های گذشته جامعه محصول فکر کار کوشش وتلاش فرزندان لایقی است‌که دردامان مادران باشخصیت پرورده شده‌اند مادران درساختمان امروزوفردای جامعه‌بدون‌شك نقش تعیین‌کننده دارند .

مادران افغان درطول تاریخ ازاین وظیفه بزرگ تاحد زیادی موفقانه بدر آمده اند توقع میرود درآینده نیز بیش ازپیش به‌این مسؤولیت ملی وتاریخی خویش عمل نمایند.

سهم مادران درمنزل ومرکز فامیل بحیث یك واحد اقتصادی واجتماعی جامعه چنانکه در اقتصاد فامیل‌اثر اساسی‌دارد در اقتصاد ملی ومسایل اجتماعی نیز انکارناپذیراست .

فرزندانیکه دردامان مادران پابند باصول فضایل اخلاقی وسجایای ملی‌پرورش می‌یابند بیشتر میتوانند این ارزش های عالی را در روابط ذات‌البینی درایفای وظایف‌ملی ودر خدمت وطن تبارز دهند .

تعالیم مادران درتشکیل وتکامل شخصیت فرزندان بزرگترین مشعل راه فرزندان وطن است .

فرزندان امروزنه تنها معمار جامعه کنونی ماهستندبلکه مسئولیت بزرگ ایجادشرایطی راکه درآن راه موفقیت های جامعه آینده باز باشد عهده داراند .

توجه بیشتر مادران درتربیت اولاد وطن مطابق به نیازمندی های کشور ووظایف ملی وعمومی مردم ماهمان وظیفه بزرگی است که مادران درتربیه اولاد وطن مطابق شرایط عصر وزمان شان بدوش دارند .

دولت جمهوری‌افغانستان باتطبیق پروگرام های عرفانی اجتماعی واصلاحی امیدوار است تسهیلات ممکن رادر هرساحه برای مادران فراهم ساخته وزمینه های رفاه و آسایش مادران رامساعد گرداند .

موفقیت های روزافزون همه مادران گرامی خاصه‌مادران وظیفه‌شناس فداکاروطن پرست راکه درتربیه اولادشان باهمه مشکلات زندگی ازسعی وتلاش دریغ نمی نما یند صمیمانه آرزومی نمایم .

مسافرت صدر هیئت شورای عالی اتحاد شوروی به افغانستان

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم قبل از ظهر ۱۸ قوس ٥٤ ازمهمان محترم شان بناغلی نیکولای ویکتور وویچ پودگورنی صدر هیأت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در میدان هوایی بین المللی کابل استقبال نمودند .

درجمله هیأت معیتی بناغلی پود گورنی بناغلی نظرتکریمو ویچ ماتاچانوف معاون صدرهیأت رئیسه شورای عالی اتحاد شوروی وصدر هیأت رئیسه شورای عالی جمهوریت شوروی سوسیالیستی ازبکستان بناغلی سیمون اندریئیچ سکاچکوف رئیس کمیته دولتی روابط قتصادی بامالک خارج در شورای وزیران، بناغلی واسیل واسیلوویچ کوزنیتسف معین اول وزارت امور خارجه اتحاد شوروی وبناغلی ایوان کریوگورووویچ پاولوفسکی معین وزارت دفاع آن کشورشامل بودند همچنان عده‌ای ازمامورین عالیرتبه آنکشور ویک هیأت مطبوعاتی مشتمل بر روزنامه نگاران ، فلم برداران وعکاسان با بناغلی پودگورنی بکابل آمده بودند .

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم درنزدیک طیاره به مهمان گرامی شان بناغلی نیکولای پودگورنی صدرهیأت رئیسه شورای عالی اتحاد شوروی خیرمقدم گفتند .

۱۹ر۹ر۱۳٥٤

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم ساعت هشت بعداز ظهر ۱۸قوس ضیافتی به افتخار بناغلی نیکولای پودگورنی صدرهیأت رئیسه شورای عالی اتحادجماهیر شوروی درتالار وزارت امورخارجه تر تیب گردیده بود .

درین ضیافت بیانیه‌هایی بین‌بناغلی رئیس دولت وصدراعظم وبناغلی صدر هیأت رئیسه شورای عالی اتحاد شوروی تعاطی گردید .

بیانیه بناغلی‌رئیس دولت‌وصدراعظم درضیافت شب‌به افتخار بناغلی پودر گورنی :

جلالتمآب محترم وحضار گرامی !

تشریف آوری جلالتمآب شما وهمراهان محترم تانرا بوطن ما خیرمقدم گفته و از اشتراك شمادرین محفل دوستانه مسرت‌قلبی خودرا اظهار مینمایم . مسافرت من به اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی وفرصت ملاقات ومذاکرات سودمند باجلالتمآب شما و دیگر زعمای آنکشور دوست مایهٔ مسرت من بوده وخاطرهٔ استقبال دوستانه ای که ازمن و همراهانم درکشور زیبای شما بعمل آمد فراموش نمی گردد .

مسافرت‌کنونی جلالتمآب شمابه افغانستان به سلسلهٔ دید وبازدید های زعمای‌افغانستان واتحاد شوروی از کشور های یکدیگر شان که اکنون بحیث یك عنعنهٔ پسندیده درروابط بین مملکتین قبول شده، ممثل روابط نیکی است که خوشبختانه همیشه ازآن درمدت بیش ازنیم قرن برخوردار بوده ایم و این خود خصوصیت ومظهر واقعی روابط حسنه وبی شائبه ای میباشدکه ازبدوتأسیس برروی تمنیات حقیقی ونیك مردمان این دو کشور، درفضای احترام واعتماد متقابله دوام نموده است . این مسافرت جلالتمآبی یکباردیگر به ماموقع خواهد داد تاپیرامون مسایل طرف علاقه صحبت وتبادل نظر نمائیم وگام دیگری درتحکیم بیشتر روابط صمیمانه بین کشور های خود برداریم .

جلالتمابا ! مجادلات دوامدار و خستگی ناپذیرمردم مابرعلیه تسلط اجانب، به‌شهادت تاریخ، ملت افغانستان راپیشآهنگ قیام‌ضد استعمار وسلطه غیر در آسیا ساخته است. احترام ما به اصل آزادی آزادگی معنی احترام مارابه دیگران وپشتیبانی ازآمال وآرزو های آن ملل وکتله هایی میدهدکه تاحال از این حق مشروع وطبیعی‌شان محروم مانده‌اند .

همدردی وهم نوایی‌ما برای تحقق بخشیدن آرمانهای ایشان در راه رسیدن به حقوق‌حقهٔ خویش طبیعی بوده واین حقیقت خصوصیت عصری است که درآن زندگی میکنیم. نادیده گرفتن این واقعیت باسیر تکامل بشر وصلح جهان متضاد است . وقتی میتوان به صلح دنیا وآرامی بشر امیدوار گردید که این طرز تفکر دربین ملل جهان عا م شودوهنگامی به نتایج مثمر آن میتوان متیقن شد، که‌سعی ومجادلهٔ همه جانبه جهت تائید حقوق آن‌کتله های بشری‌که هنوز بنابر عوامل مختلف تحت تسلط اجنبی بسرمی برند. به نتیجه واقعی واصل گردد .

جلالتمآب محترم ! پیروی ازنهضت عدم

انسلاك ، (قضاوت آزاد در موضوعــــات بین المللی) بیطرفی مثبت وفعال وهمزیستی مسالمت آمیز اساس سیاست خارجی مـــا میباشد که ازتصمیم وتمنیات صلحجویانــهٔ مردم افغانستان الهام گرفته است .

افغانستان باتعقیب این موقف سیاســـی بحیث یك عضو وفا دار ملل متحد، همیشه مناسبات خودرا باهمه کشور های جهـــا ن وتعمیم صلح وامنیت بین المللی روی‌اهداف ومقاصد عالی منشور آن تقویه بخشیده‌است.

تأمین صلح، دیگر معنی آرامش در یـــك قسمت جهان راندارد بلکه ضرورتیست کـه ادامهٔ حیات بشر بدان مربوط میباشد . تأمین صلح جهان رانمیتوان یك مسئله سیاســی شمرد ومحدود به یکعده ازدول دانســـت . چون موجودیت وسرنوشت بشر بدان مضمر است، این اندیشه دیگربه هرفرد بشرتعلق دارد .

استقبال صمیمانهٔ حکومت ومردم‌افغانستان ازآنانیکه‌درراه تامین وحفاظت صلح میکوشند، زادهٔ همین مفکوره بوده وهرقدم مؤثر درین راه باپشتیبانی صمیمانه، استقبال نیك مردم کشورما بدرقه میگردد .

ازهمین جاست‌که عقیده داریم باید عوایق درراه تحقق یافتن صلح رفع وسایلیکه صلح راتهدید مینمایند معدوم گردند. با تحـــریم جنگ سرد خطر وقوع جنگ‌گرم، انهدام و تباهی بشریت ازبین میرود. متکی به عقیده فوق، ماازمفکورهٔ دیتانت وموفقیت کنفرانس هلسنکی استقبال مینمائیم . به نظرمانباید دیتانت به یك قاره محدود ماند ونبایـــد منحصر به مناسبات ذات البینی گروه مشخص کشور هاباشد. درعملیه دیتانت باید کــلیه کشورهاچه بزرگ وچه‌کوچك اشتراك مساعی نمایند زیرا طوریکه گفتیم صلح غیر قــابل انقسام بوده وضرورت مبرم تمام جـــوامع بشری میباشد .

جلالتمآب گرامی ! باتأسف باید بگویم که هنوز درجهان ماحکوماتی موجــود اند کـــه نمی خواهند واقعیت های روشن عصر ما را مشاهده کنند . آنهادرمقابل تمنیات وخواسته های مشروع وطبیعی کتله های بشری تغافل میکنند. یقین دارم روزی این دولتها به خطا وحرکات غیرواقعی وغیر بشری خود ملتفــت خواهند شد، وبرای شان ثابت خواهد گردید که احساسات وتمنیات ملی مردم رابا اعمال زوروقوه نمیتوان برای همیش ازبین برد .

مناسبات افغانستان خوشبختانه با تمـام کشورهای منطقه باستثنای پاکستان بسیـــار دوستانه است . البته طوریکه جلالتما بـــی میدانند اختلاف سیاسی ما بـــا حکومت مذکور روی احقاق حقوق حقهٔ مردم پشتون وبلـــوچ موجود است .

افغانستان به تأسی ازعقیدهٔ راسخ به‌اینکه تمام پروبلم های بین‌المللی از طرق مسالمت آمیزقابل حل میباشد. به مساعی خویش‌برای حل مسالمت آمیز وشرافتمندانه این اختلاف دوام خواهد داد .

درمورد شرق میانه دولت ومردم‌افغانستان به پیروی ازحق وعدالت دایما ازحقوق ثابت

ومشروع مردم فلسطین پشتیبانی کـــرده و میکند . اشغال و نگهداشتن سر زمینهـای عربی وتجاوز برحقوق مردمان عرب توسـط اسرائیل همیشه ازطرف افغانستان تقبیح‌شده ومیشود .

به عقیدهٔ ماحل سوال شرق میانه وتأمین صلح دوامدار درآن منطقه بدو ن شناسایی حقوق ملی مردم فلسطین واسترداد تمـا م سرزمینهای عربی امکان ناپذیر میباشد .

تعقیب سیاست تبعیض نژادی توســـط یکعده حکومات همواره از طرف افغانستـــان نکوهش شده واین سیاست غیر اخلاقی وضد کرامت انسانی بااساسات منشور ملل متحد سازگاری ندارد .

ماآرزو مندیم تافیصله های ملل متحـــد درین زمینه تطبیق واقدامات مؤثربرای ازبین بردن این سیاست صورت بپذیرد .

انکشاف متینیکه درخلال یك ونیم ســال اخیردرراه تأمین حق تعیین سرنوشت وآزادی مردمان تحت سلطه پرتگال صورت گرفتـه است برای همه مردمان صلحدوست جهـان موجب کمال خرسندی است . امیدوارم کـه روزی سلطه اجنبی واستعمار از صحنه گیتی به کلی ناپدید گردد وکلیهٔ مردمـان وملـل ازحق آزادی که حق طبیعی واساسی بشـر است مستفید شوند .

افغانستان که ازخلع سلاح عام و تـــام پشتیبانی میکند مجاهدات دایمی دو لـــت شوروی رادرین مورد قابل تقدیر میداند اگر توافق درساحهٔ خلع سلاح صورت نگیردآنگاه بشریت باتهدیدی مواجه میگردد که احتمـال محوشدن درآن موجوداست . بعقیدهٔ مارسیدن به نتایج لازمه وعملی درین راه یك امـــر ضروری میباشد .

جلالتمآب محترم !

جریان زمان نسبت به همه وقت بیشتربه نفع آزادی وعدالت تغییر مسیر داده است . ماعقیده داریم که تنها درفضای صلح‌وآرامش ملتها میتوانند ریفورمهای بنیادی وعمـــران اقتصادملی خویش راعملی سازند .

ازآنجائیکه ملت افغانستان عزم راســـخ دارد تا بر مشکلاتیکه درراه ارتقای سطـــح زندگی شان موجود است فایق آید، لهذا از دوستانیکه درین راه باماساعدت نمـوده و مینمایند صمیمانه قدردانی میکنم .

پروژه های مختلفی‌که به همکاری اقتصادی وتخنیکی کشور دوست اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی درافغانستان تکمیل گردیده‌اند در جهات مختلف زندگی مردم ماثمره های مطلوب ومثبت‌داده است .

سهمگیری فعال آن دولت دوست در امر عمران وپروژه های اولین پلان هفت سالـهٔ جمهوریت درتغییر چهرهٔ اقتصادی کشور ما یقینا نقش برازنده خواهد داشت.

حکومت ومردم افغانستان‌این مساعدت های بی شائبه وصمیمانه دوستان شوروی را به نظر قدردانی نگریسته وازآن اظهار تشکـر مینمایند .

به عقیدهٔ مادوستی وهمکاری بین دولـت جمهوری افغانستان واتحاد جماهیر شوروی

سوسیالیستی نه تنها به نفع مردمان کشور های ماست بلکه نمونهٔ بارزیست باهمی بین دولت همسایه بشمار رفته ومثال بر جسته برای ملل وکشورهای دیگر محسوب شـده میتواند .

درخاتمه، مهمان گرامی، اجازه بدهید جام خودرا بسلامتی شخص شما، رفاه وسعـادت ملت دوست اتحاد شوروی، به تحکیم روابط دوستی بین ملتهای ماوصلح جهانی بلنـد کنم .

بیانیه بناغلی نیکولای پود گورنـی در ضیافتی که به افتخارش ازطرف رئیس دولت وصدر اعظم ترتیب‌شده بود .

بناغلی محمد داؤد !

بناغلو محترم !

رفقا !

اجازه فرمائید ازپذیرایی محبت آمیـز و تمنیاتیکه شما بناغلی محمد داؤد نسبت به کشورما اظهار فرمودید تشکر خودرا ابـراز نمایم . مابه نوبه خودازطرف مردم شوروی وزعمای اتحاد شوروی وازجانب لئونید ایلیچ بریژنف سرمنشی کمیته مرکـزی حـزب کمونست اتحادشوروی سلام صمیمانه‌وبهترین آرزومندیها رابه حضور شما ومردم دوسـت افغانستان تقدیم میکنم .

خوشوقتم که مسافرت مابه کشور تـا ن دردورانی صورت میگیرد که این کشور راه تجدید ساختمان راپیش گرفته است واینك میتوانیم بادست آوری های دولت جمهـوری جوان آشنا شویم وبه ملاقاتها ومذاکراتیکه در طی بازدید شما ازاتحاد شوروی در سال گذشته بعمل آمده بود ادامه بدهیم .

درآن روزها توافق های مهم در مـــورد انکشاف مزید همکاری دوستانه اتحادشوروی وافغانستان حاصل شده بودکه اکنون بــا موفقیت تطبیق میشود . بدین ترتیب یــك مرحله جدیدی درروابط ماشروع شده است.

تاریخ مناسبات اتحاد شوروی وافغانستان پرمعنی است وروش مهم سیر تــاریـــخ ووقایع جهان رامنعکس میسازد . بلافاصله بعداز انقلاب کبیر سوسیالیستی اکتوبـر و پیروزی مردم‌افغانستان درمبارزه آزادی بخش ملی، دولتین ماراه دوستی راپیش گرفتند . روابط اتحاد شوروی با افغانستان مانندروابط کشور مابابرخی ازسایر کشور هایی کــه آزادی رابدست گرفتند به صورت یك نمونه وسرمشق همکاری وسیع‌که درحال حاضرمیان کشور های سوسیالیستی وکشور های روبه انکشاف درراه مبارزه برای صلح و آزادی و استقلال وترقی اجتماعی، توسعه مییـابـد ، درآمده است .

چنین همکاری برپایه اشتراك منافع ما در مبارزه علیه امپریالیسم و استعمار متکـــی میباشد .

تهداب این همکاری رااصول تساوی حقوق وحسن تفاهم واعتماد بین کشور ها وعـــدم مداخله به امور داخلی واحترام کامل بــه

حق حاکمیت وتمامیت ارضی تشکیل میدهد.

این اصول دراولین معاهده دوستی که درسال ۱۹۲۱ بین کشور های ما%منعقد شده بود مجسم گردید ولادیمیرایلیچ لینن نوشته بودکه این معاهده دوستی ومودت باهمی فیمابین افغانستان وروسیه رامحکم کرد که دولتین مادر مشرق مفاد مشترکه دارند وهر دودولت استقلال خودرا محترم میشناسند ویکدیگر وجمیع ملل شرقیه رامستقل و آزاد دیدن خواهش دارند. ولادیمیر ایلیچ لینن چنین عقیده راخاطرنشان ساخته بودبه‌مسرت این امررااظهار میکنیم که اولین معاهده درخصوص دوستی که ملت افغانی منعقد نمود معاهده باروسیه بود باامضای معاهده راجع به بیطرفی وعدم تجاوز متقابله مورخه سال ۱۹۳۱ روابط اتحاد شوروی وافغانستان استحکام بازهم بیشتری را حاصل نموده است .

امروز موقعی‌که‌متوجه این‌معاهده هامیشویم مانقش مساعد این اسناد را برای انکشاف دوستی وحسن همجواری بین مردمان ودولتین ماباوضاحت بازهم بیشتر مشاهده مینمائیم .

بناغلی محترم محمد داؤد !

ماپروتوکول تمدیدمدت‌اعتبارمعاهده مورخه سال ۱۹۳۱ راکه دراثر تشریك مساعی دوطرف تدوین شده است امضا خواهیم‌نمود.

دراتحادشوروی به امضای این سند اهمیت فراوان سیاسی راقایل اند . ماامید میکنیم‌که این پروتوکول جدید بصورت پایه خوبی برای تعمیق مزید همکاری ماچه در ساحه روابط دوجانبه وچه درصحنه بین المللی در خواهد آمد .

درنتیجه کوششهای پیگیرانه نیرو های صلح دوست اخیرا در دنیا تحولات قابل ملاحظه مثبتی صورت گرفته است وگرچه هنوز نیروهای متعددی وجوددارند که‌کوشش میکنند دنیارابه زمان گذشته جنگ سردعقب بکشانند ، جریان تجدید سازمان درمناسبات بین المللی‌درراه دیتانت، شکل بازهم‌مشهود تری رابخود میگیرد .

کنفرانس امنیت وهمکاری در اروپا که اصول بنیادی روابط کشور های اروپایی را تثبیت کرده‌است، بصورت یك مظهردرخشان این جریان درآمده است .

تحولات مثبتی‌که اکنون درعرصه‌بین‌المللی صورت گرفته است، قاره آسیا رانیز در بر گرفته‌است درآسیای جنوب شرقی امپریالیسم باشکست کمر شکنی مواجه شد مردم قهرمان ویتنام به پیروزی درخشان خویش استقلال وطن خودرا بدست آورده اند . این پیروزی همراه با پیروزیهای وطن پرستان لاوس و کمبودیا مظهر آن است‌که مردمانی که برای آزادی وحاکمیت ملی خود وبخاطر اینکه در خانه خودصاحب باشند، مبارزه میکنند ، شکست ناپذیر هستند .

علاوه برین پیروزیهای مردمان آسیای جنوب شرقی به بهبود اوضاع سیاسی و تحکیم صلح درتمام قاره آسیا مساعدت میکند .

البته نباید به این واقعیت چشم پوشی کردکه در آسیا هنوز مراکز متعدد تشنجدار موجود است ومحافل امپریالیستی با استفاده ازهرگونه تدابیر کوشش میکنند بر ایـــن مراکز آتشی رادامن بزنند آنهائیکه بخاطـــر مقاصد هژیمونیستی وعظمت طلبانه خـــو د مخالف دیتانت هستند وبی اعتنایی آشکـاری رانسبت به حقوق حقه ومنافع ملی مردما ن کشور های آسیاازخودنشان میدهند وکوشش میکنند وحدت نیرو های ضد امپر یالیستی رابرهم بزنند ونفاق داخلی واختـــلافات را تحریك کنند به محافل امپریالیستی نیـــز خدمت نه چندان کمی رامینماید .

امامایقین داریم‌که مردمان آسیا که دارای تمایل روز افزونی برای تشریك مساعـــی درمبارزه بخاطر پیروزی آزادی وهمزیستـــی مسالمت آمیز میباشد دسایس امپریالیســـت هاوهم دستان آنهارابی اثروخنثی خواهنـــد نمود ونقش فعال ووزین خودرا دربر قراری مناسبات مسالمت آمیز وسالم درقاره خود و درتمام جهان نیز ایفا خـواهنـد نمـــود . لیونید الیچ برژنیف گفت: به نظرمابرقراری روابط صلح وامنیت وهمکاری در آسیا یعنی درقاره ایکه درآن بیش از نصف بشریـــت زندگی میکنند، یك‌گام دارای اهمیت تاریخی جهانی درراه تأمین صلح درمقیاس تمام کره زمین ماخواهد بود .

شکی نیست که نتائج مهم کنفرانس امنیت وهمکاری اروپاکه در سند نهایی آن به ثبت رسیده است میتوان وباید درسایر قاره ها نیزوازآن جمله درآسیا مورد استفاده قـرار گیرد. البته قاره آسیا دارای خصوصیت‌های خود میباشد اما درانیجا نیز وظیفه برقراری مناسبات بین المللی برهمکاری متســـاو ی حقوق ومتقابلا مفید وبراصول حل مسالمـت آمیز اختلافات وامتناع ازتوسل به قوه یعنی برهمان اصولی‌که اینك بیش از ۵۰ سال به اینطرف پایه روابط اتحاد شوروی وافغانستان راتشکیل میدهد باکمال وضاحت مشا هـــده میشود .

برای همه مامعلوم است که ایجاد سیستم امنیت دسته جمعی در قاره آسیا وظیفه آسان بنظر نمیرسد ومستلزم وقت و کـــوششهای فراوان میباشد وبه اقداماتی که موقـــوف برسیدن به این‌هدف میباشدعملا مبادرت کرد، این آرزوی مردمانیست که دارای میل وشوق برای زندگی درشرایط مسالمت آمیزمیباشند.

اتحاد شوروی بطور مداوم طرفدار برقراری روابط حسن همجواری وهمکاری عملی میان تمام دول، حل وفصل مسایل مورد اختـلاف ازطریق مذاکرات میباشد . این امر باواوضاع آسیای جنوبی وخاور میانه نیز ارتباط کاملی دارد ماازمساعی کشور های صلح دوست این منطقه ومنجمله کشور افغانستان متو جـــه باستقرار صلح دراین قسمت کره زمیـــن پشتیبانی کر دهودرآینده نیز پشتیبانـــی خواهیم کرد .

بطوریکه اطلاع دارید اتحاد شوروی اخیرا مبتکر حل وفصل مسالمت آمیز وعادلانه‌بحران شرق نزدیك شده‌است به نظرماتمام مسایلی

که به چنین حل وفصل مربوط است باید درکنفرانس‌صلح‌ژنیو باشتراك متساوی‌الحقوق تمام‌طرفهای مستقیماًذیعلاقه وازآنجمله‌موسسه آزادی فلسطین حل شود. مامعتقدیم که طریق اقدام‌گام به‌گام علاوه برهمه برمبنی‌سپاراتیف عملی میشود به حل وفصل بنیادی مسئاله شرق نزدیك منجر نمیشود .

درست بالعکس چنین طریق حل و فصل عادلانه این مسئاله را فقط مشکلتر میسازد .

تخلیه قوه اسرائیلی ازتمام اراضی عرب که درسال ۱۹٦۷ اشغال شده است وتامین حقوق حقه ملی مردم عربی فلسطین بشمول تامین حق این مردم برای تشکیل دولت خود تنهاراهی است‌که شرایط لازمه را برای برقراری‌صلح استوار وعادلانه برای موجودیت وانکشاف تمام دول شرق نزدیك فراهم خواهد ساخت .

مابرای پشتیبانی جمهوریت افغانستان از مساعی اتحاد شوروی متوجه به تأمین صلح ارزش بسزایی راقایل ایم وبارضایت مندی اشتراك نظریات درمورد مهمترین مسایل اوضاع امروزه جهان متذکر میشویم مابه سیاست بیطرفی وعدم اشتراك در پیمانهای نظامی که ازطرف حکومت افغانستان تعقیب میگردد احترام میگذاریم سیاست صلحجویانه افغانستان برای این کشور حیثیت شایسته رادرعرصه بین المللی بدست آورد .

تجربه مناسبات اتحاد شوروی وافغانستان درطی سالهای متمادی حاکی ازآن است که انکشاف این مناسبات پیرو تسلط اوضاع نمیباشد. امامطابق‌منافع عمیق مردمان دوکشور همجوار عملی میشود هاحاضریم در آینده نیز درراه تقویه دوستی وروابط همسایگی نیك وبرقراری حسن تفاهم واعتماد بازهم بیشتربین مردمان ودولتین ما قدم برداریم .

دراتحاد شوروی بخوبی میدانند که دولت جمهوری افغانستان اکنون بسیاری از مسایل مشکل مربوط به ارتقاء اقتصاد خود وتحولات اجتماعی وبلند بردن سویه مادی وکلتوری زندگی مردم راحل میکند مااز صمیم قلب بمردم دوست افغانستان وبه زعمای آن تحت رهبری بناغلی محترم محمدداؤد موفقیت زیاد رادر امر تجدید ساختن کشور وتحکیم نظام جمهوری آرزو میمائیم . اتحاد شوروی‌همیشه دوست وفادار افغانستان بوده وخواهد بود .

میخواستم اظهار امیدواری کنیم‌که ملاقات فعلی ماومذاکراتیکه امروز شروع شده است به منافع همکاری اتحاد شوروی وافغانستان وبه تعمیق دوستی کشور ها ومردمان ما به نحوموثرکمك ومساعدت خواهد نمود .

اجازه فرمائید به سلامتی دوست مابناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم جمهوریت افغانستان، به سلامتی اعضای کابینه جمهوری که دراینجا حضور دارند ، به خاطر مردم دلاور وزحمت کش افغانستان بدوستی و همکاری بین مردمان اتحادشوروی وافغانستان بخاطر صلح وامنیت درسراسر جهان جام خودرا بلند نمائیم .

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم وښاغلی نیکولای پودگورنی صدر هیأت رئیسه شورای عالی اتحاد شوروی حینیکه پروتوکول تمدید معاهدهٔ بیطرفی وعدم تجاوز متقابله بین افغانستان واتحاد شوروی راامضاء مینمایند .

همچنان ښاغلی رئیس دولت و صدراعظم در ضیافت اشتراك نمودند كه از طرف ښاغلی نیکولای پودگورنی صدر هیأت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی به افتخارش شان در قصر چهلستون ترتیب شده بود .

دوره‌دوم مذاکرات ښاغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم درفضای نهایت صمیمانه و دوستانه انجام یافت .

بعدازختم مذاکرات ښاغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم وښاغلی پودگورنی صدر هیأت رئیسه شورای عالی اتحاد شوروی پروتوکول تمدید معاهدهٔ بیطرفی وعدم‌تجاوز متقابله بین افغانستان واتحاد شوروی رابرای مدت ده سال دیگر امضاء کردند .

بعدازختم‌مراسم امضاء ، ښاغلی‌محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم طی بیانیه چنین گفتند :

سندی راکه همین اکنون امضاء کردیم درشمارآن اسناد تاریخی ومهمی قرار میگیرد که اساس مستحکم وخلل ناپذیر روابط دوستی ومودت بین کشور های مارا بنیان گذاشته اند .

باکمال مسرت مشاهده میکنیم که عزم

راسخ وصمیمیت افغانستان واتحاد شوروی برای احترام وتطبیق مندرجات این اسناد ازمحك تجربه زمان پیروز مندانه بدر شده وامروز روابط دوستی ومودت وعلایق حسن همجواری واحترام وتفاهم متقابل بین کشور های مانمونه درخشانی اززیست با همی محسوب میگردد .

سندی راکه امروز امضاء کردیم تائید مجدد اساساتی است که درمعاهدات سال ۱۹۲۱ و۱۹۳۱ بین کشور های مادرج وثبت گردیده ونه تنها دوستی وهمسایگی نیك کشورهای مابه اساس آن بنایافته بلکه عامل مهمی درحفظ صلح امنیت درین منطقه وجهان بشمار میرود .

باین ترتیب افغانستان واتحاد شوروی عملا علاقمندی وخلوص نیت خودرا به حفظ وتحکیم صلح امنیت دراین منطقه بسیار مهم وهمهٔ جهان ثابت نموده ودرتعمیل این امر نقش مثبت خودرا ایفاء کرده‌اند .

چنانچه ملاحظه میکنیم اساسات تثبیت شده دراین اسناد به نفع مردمان ماوبه نفع مردمان منطقه وجهان بوده ومسرورم که اظهار نمایم حکومت جمهوری افغانستان عزم راسخ دارد سیاست متکی به این اساسات رابصورت دایمی وصمیمانه پیروی نماید .

اجازه بدهید مراتب مسرت ورضائیت کامل خود وحکومت ومردم افغانستان رابه این مناسبت خجسته ابراز نمایم .

پاینده ودایمی باد دوستی وهمکاری های افغانستان واتحاد شوروی .

مقابلتاً بناغلی پودگورنی اظهار داشتند :

هم اکنون ماسند مهم سیاسی یعنی پروتوکول تمدید مدت اعتبار معاهده بیطرفی وعدم تجاوزمتقابله مورخه سال ۱۹۳۱عیسوی راامضاء نمودیم . آرزوی متقابل اتحاد شوروی ودولت جمهوری افغانستان برای نگاهداری وتقویه اساسی حقوقی مناسبات خود دراین سند بطور آشکار ومشخصی جامه عمل پوشیده است .

بطوریکه دراین پروتوکول کاملا منصفانه ذکر شده است . روابط ماکه درمعاهده سال ۱۹۲۱ ومعاهده سال ۱۹۳۱ مجسم گر دیده بود باموفقیت ازآزمایش زمان بدرآمده جوابگوی منافع بنیادی مردمان هردو کشور بوده پایه تزلزل ناپذیر دوستی وهمکاری مثمر کشور های مارا تشکیل میدهد . به پیروی پایدار ازاین اصول اتحاد شوروی و جمهوریت افغانستان مجدداً تمایل خودرا برای انکشاف مزید روابط دوستی وحسن همجواری تاکید نمودند .

طرفین باکمال وضاحت عزم راسخ خود را اظهار نمودند که هردوکشور به تقویه جریان دیتانت بین المللی مساعدت خواهند کرد وبرای آنکه این جریان جنبه غیرقابل برگشتی رابه خود بگیرد سعی وکوشش فراوانی بعمل خواهند آمد .

معاهده های اتحاد شورو ی و افغانستان اینك طی سالیان دراز به تقویه روابط ماوبه امرصلح وامنیت بین المللی خدمت میکند بطوریکه امضاء این پروتوکول گواهی میدهد

درشرایط کنونی نیزاین معاهدات کماکان نه تنهابرای عمیق ترساختن بازهم‌بیشترروابط اتحاد شوروی وافغانستان بلکه برای همکاری فعال کشور های صلحدوست مادر شاهراه سیاست بین المللی دارای اهمیت فراوانی میباشد . این امر مخصوصا درحال حاضر یعنی درزمانی که ملل تمام قاره ها برای رهایی از خطر جنگ وبه خاطر اینکه دیتانت بین المللی حایزاهمیت است شامل محتویات عملی سازند بیش ازپیش به فعالیت خود میافزایند .

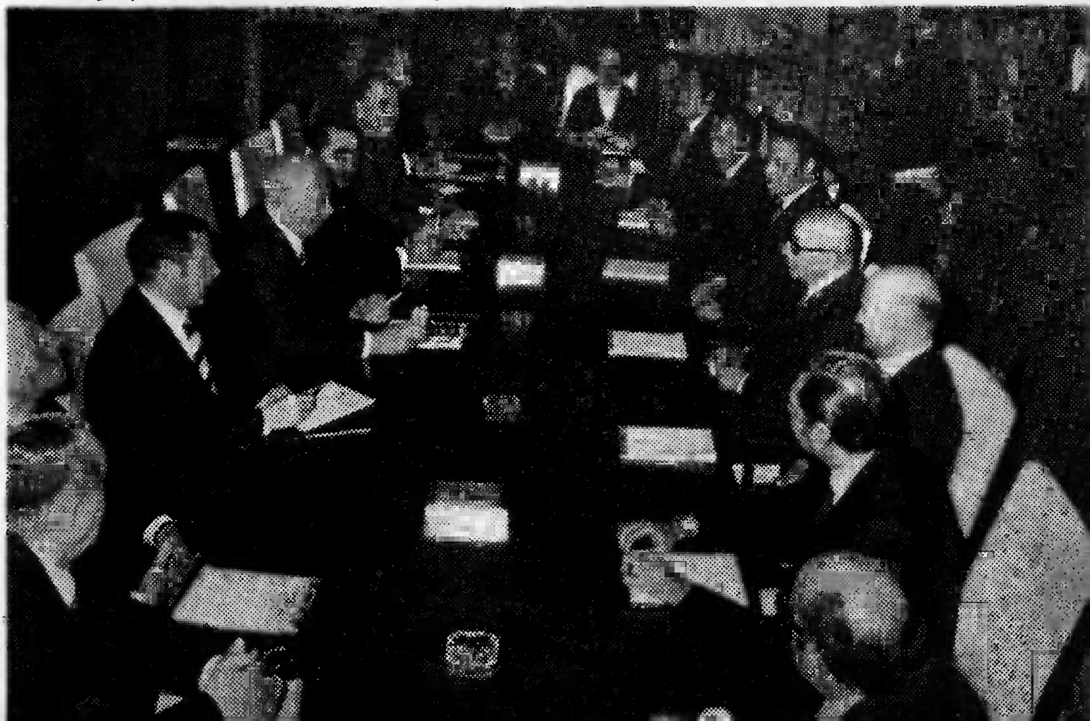
درپروتوکول منصفانه ذکرشده است که روابط اتحاد شوروی وافغانستان یکی از بزرگترین نمونه های تطبیق اصول همزیستی مسالمت آمیز میباشد. ماامید میکنیم ومطمئنیم که همکاری مادر آینده نیزیکی از بارز ترین نمونه های دوستی ملتها وتشریك مساعی آنها برای پیروزی صلح درتمام دنیا خواهد بود .

اجازه فرمایید بمناسبت این واقعه تاریخی درروابط اتحاد شوروی و افغانستان یعنی بمناسبت امضاء پروتوکول تمدید مدت اعتبار معاهده بیطرفی وعدم تجاوز متقابله یک باردیگر خرسندی عمیق وفراوان خودرااظهار نمایم .

مستحکم ومنکشف باددوستی وهمکاری بین اتحاد شوروی و جمهوریت افغانستان .

ښاغلی نیکولای پود گورنی صدر هیات رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی پس ازیك مسافرت رسمی و دوستانه ازکشور ماعصر ۱۹ قوس از کابل عازم مسکو گردیدند .

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم وښاغلی پود گورنی صدر هیأت رئیسه شورای عالی اتحاد شوروی سوسیالیستی حین مذاکره در قصر ریاست جمهوری .

اعلامیه مشترک افغانستان و اتحاد شوروی

بنا بدعوت بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم جمهوریت افغانستان بنا غلی ن . وپودگورنی صدر هیأت رئیسهٔ شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی از تاریخ ۱۸ـالی ۱۹ قوس ۱۳۵٤ مطابق نهم الی دهم دسامبر ۱۹۷۵ از جمهوریت افغانستان بازدید رسمی ودوستانه بعمل آوردند .

طی این سفر بین بناغلی محمد داؤدرئیس دولت و صدراعظم جمهوریت افغانستان و بناغلی ن . و پودگورنی صدر هیأت رئیسهٔ شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی مذاکرات ومباحثاتی بعمل آمد که درآن ازطرف افغانی بناغلی دکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت عظمی، بناغلی سیدعبدالاله معاون دوم صدارت عظمی ووزیر مالیه، بناغلی علی‌احمدخرم وزیرپلان، بناغلی محمدخان جلالر وزیر تجارت، بناغلی وحید عبدالله معین سیاسی وزارت امور خارجه بناغلی نوراحمد اعتمادی سفیرکبیرافغانستان دراتحاد شوروی، بناغلی عبدالصمد غوث مدیرعمومی سیاسی ومحترمه دکتور محبوب رفیق سراج آمردفتروزیر امورخارجه .

وازجانب اتحاد شوروی بناغلی نظرماتکر-یموویچ ماتچانوف معاون صدر هیأت رئیسهٔ شورای عالی‌اتحادجماهیرشوروی سوسیالیستی وصدرهیأت رئیسهٔ شورای عالی جمهوریست شوروی سوسیالیستی ازبکستان .

بناغلی سیمون اندرئیویچ‌سکاچکوف رئیس کمیته دولتی شورای وزیران اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی مربوط روابط اقتصادی باممالک خارج، بناغلی واسیلی واسیلویچ ـ کوزنیتسف معین اول وزارت امور خارجه اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی . بناغلی اکساندرمیخائیلویچ پوزانوف سفیر کبیر اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در افغانستان . بناغلی وادیم واسیلویچ ـ کورتونوف مرستیال صدر هیأت رئیسهٔ شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی، بناغلی ولادیمیرسرگیویچ ـ کیتایف مرستیال صدر هیأت رئیسهٔ شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بناغلی ویکتور ایوانویچ مینین آمر شعبهٔ شرقمیانه دروزارت امورخارجهٔ اتحادجماهیر شوروی سوسیالیستی، بناغلی ایوان ستیپان-نویچ سپتسکی معاون شعبهٔ شرقمیانه در وزارت امور خارجه اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی اشتراك ورزیدند .

درحین مذاکرات ومباحثات که در فضای اعتماد وتفاهم متقابله صمیمیت وحسن نیت صورت گرفت درمورد روابط افغانستان واتحاد شوروی ومسایل مهم بین المللی مورد علاقه هردوکشور تبادل نظر مفصل بعمل آمد .

رئیس دولت و صدراعظم جمهوریت افغانستان وصدر هیأت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی رضایت

عمیق شانرا ازوضع موجوده روابط دوستانهٔ افغانستان واتحاد شوروی اظهار نموده متذکر شدند که بعداز برقراری نظام جمهوری در افغانستان این علایق به سطح نوینی ارتقاء یافته است .

همچنان خاطر نشان شدکه توافقهای مهمی که هنگام مذاکرات رئیس دولت وصدراعظم جمهوریت‌افغانستان وزعمای شوروی درمسکو درجوزای ۱۳۵۳ مطابق به جون سال ۱۹۷٤ صورت گرفته بود بطور موفقیت آمیز تطبیق میگردد .

طرفین به این مناسبت ا همیت بزرگ موافقتنامهٔ انکشاف همکاری اقتصادی‌وتخنیکی بین جمهوریت افغانستان واتحاد شوروی را که درشهرکابل بتاریخ ۸ حوت ۱۳۵۳ مطابق ۲۷ فبروری ۱۹۷٥ بامضاء رسیده خاطرنشان ساختند .

طرفین عزم راسخ خویش رامبنی بر اتخاذ تدابیر لازم جهت انکشاف روز افزون روابط دوستانهٔ افغانستان واتحاد شوروی وهمکاری های مثمر بین دوکشور درساحات سیاسی، اقتصادی، تجارتی، ثقافتی وسایر ساحات اعلام کردند. آنهااین روابط رابحیث ثروت پرارزشی مردمان دوکشورومظهربارزهمزیستی مسالمت آمیز دول دارای نظامهای اجتماعی مختلف تلقی می نمایند. طرفین متفقاً خاطر نشان کردند که روابط جمهوریت افغانستان واتحاد جماهیر شوروی سو سیا لیستی براساس استوار و معاهدات بین دو کشور متکی میباشد . وباآرزومندی به استحکام مزید این اساس ونظربه اهمیت بزرگی که طرفین به معاهدهٔ بیطرفی وعدم تجاوز متقابله بین افغانستان واتحاد شوروی مورخه سال ۱۹۳۱ قایل می باشند. جمهوریت افغانستان واتحاد شوروی تصمیم گرفتند که مدت اعتبار آن معاهده رابرای ده سال دیگرتمدیدنمایند. برای این منظور رئیس دولت و صدراعظم جمهوریت افغانستان وصدر هیأت رئیسهٔ شورای عالی اتحاد جما هیر شـو روی سوسیالیستی بتاریخ ۱۹ قوس ۱۳٥٤ مطابق ۱۰ دسامبر ۱۹۷٥ پروتوکول مربوطه را در شهرکابل امضاء نمودند . طی مراسم امضای آن پروتوکول خاطرنشان گردید که اصول دوستی، حسن همجواری، تساوی حقوق ، احترام متقابله به‌حق حاکمیت واستقلال وعدم مداخله درامور داخلی یکدیگر که در معاهده مذکور ودر معاهدهٔ دوستی مورخه سال ۱۹۲۱ مجسم گردیده ازمحك آزمایش زمان موفقانه بدرشده وبامنافع بنیادی مردمان هردو کشور مطابقت کامل دارد .

جانبین هنگام تبادل نظر برمسایل مهم فعلی بین المللی مندرجات اصلی در بیانیهٔ مشترك جمهوریت افغانستان واتحاد شوروی مورخهٔ نهم جون سال ۱۹۷٤ را تاکید وتائید نمودند .

رئس دولت وصدراعظم جمهوری‌افغانستان وصدر هیات رئیسهٔ شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی اظهار نمودند که جمهوریت افغانستان واتحادجماهیرشوروی سوسیالیستی درساحهٔ حل وفصل موضوعات

مهم بین المللی به نفع صلح عمومی وامنیت مردمان درآینده نیز همکاری فعال خواهندکرد.

طرفین به نتایج مثبت کنفرانس امنیت وهمکاری دراروپا ارزش بسزا قایل گردیدند آنهابه منظور مساعدت برتحکیم عملیه دیتانت وبمنظور نیل به این هدف‌که عملیهٔ مذکور جنبه غیرقابل بازگشت بخودبگیرد ودیتانت بیش ازپیش شامل محتویات مشخص عملی گردد عزم راسخ خویشرا ابراز نمودند .

طرفین افغانی وشوروی یکباردیگر اظهار نظرکردند که باید اقدامات مؤثری بمنظور خاتمه دادن به مسابقات تسلیحاتی وتامین خلع سلاح صورت گیرد . طرف افغانی پشتیبانی کامل خودرا از پیشنهادات اتحاد شوروی درمورد انعقاد موافقتنامه منع تهیه وتولید انواع جدید اسلحه انهدام دسته جمعی وسیستمهای جدیدآن اسلحه و همچنین معاهده مربوط به ممانعت عام وتام آزمایشات سلاح ذروی اظهار نمود .

جمهوریت افغانستان واتحاد شوروی به تحکیم صلح وثبات درآسیا توسط مساعی مشترك دول این قاره علاقمندی عمیق داشته ویك بار دیگر مندرجات اعلامیه مشترك جمهوریت افغانستان واتحادشوروی مورخه ۱۹ جوزای ۱۳۵۳ مطابق ۹ جون ۱۹۷٤ رادر این مورد تائید میکنند .

جمهوریت افغانستان واتحاد شوروی اظهار عقیده کردندکه صلح عادلانه ودایمی درشرق میانه فقط درشرایط تخلیهٔ کامل قوای اسرائیلی ازتمام اراضی عربی که در سال ۱۹٦۷ اشغال شده وتامین حقوق حقه مردم عرب‌فلسطین بشمول حق‌تاسیس یك‌دولت ملی میسر شده میتواند جانبین از انعقاد مجدد کنفرانس صلح ژنیو درمورد شرق میانه با اشتراك تمام طرف های ذیعلاقه بشمول نمایندگان مؤسسه آزادی فلسطین و اتحاد شوروی وایالات متحدهٔ امریکا بحیث رؤسای مشترك این کنفرانس پشتیبانی میکنند.

طرفین باعقیده راسخ اظهار داشتند که باید اختلافات موجوده درشبه قاره هندازراه مذاکرات وبدون هیچگونه مداخلهٔ خارجی حل وفصل گردد این امربه تبدیل منطقه مذکور بیك ناحیه صلح دوامدار وثبات وتامین‌روابط وهمکاری های حسنه بین کشور های آن‌منطقه مساعدت خواهد کرد .

طرفین اظهار امیدواری نمودند که اختلاف سیاسی بین افغانستان وپاکستان از طریق مسالمت آمیز ومذاکرات حل گردد .

جمهوریت افغانستان واتحادشوروی یکبار دیگر پشتیبانی کامل وهمیشگی خودرا از نهضت های آزادیخواهی ملی درآسیا، افریقا وامریکای لاتین ومبارزهٔ مردمان علیه‌استعمار وهمه اشکال استعمار نوین وتبعیض نژادی تائید کردند .

سفر صدر هیات رئیسهٔ شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی به جمهوریت افغانستان وتبادل نظرمفید ومثمری که طی آن صورت‌گرفت سهم تازه ای درامور انکشاف مزید وتحکیم دوستی و همکاریهای همه‌جانبه بین جمهوریت افغانستان واتحاد-

شوروی محسوب گردیده است .

ښاغلی ن . و. پودگورنی صدر هیات رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی ازښاغلی محمدداؤد رئیس‌دولت وصدراعظم جمهوریت افغانستان دعوت نمود تادر موقع مناسبی به اتحاد شوروی مسافرت رسمی ودوستانه بعمل آرند، این دعوت باتشکر پذیرفته شد .

مسافرت ښاغلی روف دنکتاش رهبر ترکی زبانهای قبرس

ښاغلی رؤف دنکتاش رهبر ترکی زبانهای قبرس بسلسله مسافرت به یکعده کشور ها برای بازدید دوستانه از افغانستان بتاریخ ۲۱ میزان ۱۳۵٤ وارد کابل گردید .

رهبر ترکی زبانهای قبرس بساعت ده قبل ازظهر باښاغلی وحید عبدالله معین سیاسی وزارت امور خارجه ملاقات نموده وطی آن پیرامون موضوعات طرف علاقه تبادل نظر صورت گرفت .

همچنان ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم ښاغلی رؤف دنکتاش رهبر ترکی زبانهای قبرس رادر قصر ریاست جمهوری پذیرفتند

ریاست دفتر جمهوری اطلاع دادکه طی این ملاقات ښاغلی دنکتاش راجع به موقف ترکان قبرس توضیحات مفصل به ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم بعرض رسانید .

ددولت رئیس اوصدراعظم ښاغلی محمدداؤد کله چه دقبرس د ترکانو مشررؤف دنکتاش یی دجمهوری ریاست په‌ماڼی‌کښی منلی دی .

بناغلی رؤف دنکتاش رهبر ترکی زبانهای قبرس بتاریخ ۲۲ میزان طی یك کنفرانس مطبوعاتی ازملاقات بابناغلی رئیس دولت وصدراعظم ومسافرت‌دوستانه‌ای‌که بافغانستان نمود اظهار مسرت‌کرده گفت : که ازین مسافرت خاطره خوشی باخود خواهد داشت .

کنفرانس مطبوعاتی بنا غلی دنکتاش در هوتل انترکانتی ننتال دایر شده بود ودرآن نمایندگان آژانس باختر روزنامه ها وجراید مرکز ورادیو شرکت داشتند.

رهبر ترکی زبانهای قبرس بدواً پیرامون موقف ترکان قبرس درموردحل معضله جزیره مذکور وهمچنان هدف مسا فرتش به یکعده کشور ها توضیحات داده وبه سوالات روزنامه نگاران درزمینه پاسخ گفت .

رهبر ترکی زبانهای قبرس صبح روز سه شنبه ازقسمت های مختلف موزیم کابل دیدن کرده وتوضیحات مدیر عمومی موزیم های وزارت اطلاعات وکلتور را در قسمت معرفی آثار تاریخی کشور استماع نمود .

مسافرت وزیر خارجه هند به افغانستان

بناغلی وای بی چاوان وزیر امور خارجه هند رئیس هیأت هندی در کمیسیون مشترك اقتصادی افغان وهند برای یك بازدیدرسمی و دوستانه بعد از ظهر ٦ عقرب ۱۳٥٤ وارد کابل شد .

بناغلی وحیدعبدالله معین سیاسی وزارت امورخارجه ساعت سه بعداز ظهر ٦ عقرب ۱۳٥٤ بابناغلی‌وای بی. چاوان وزیرامورخارجه هند درهوتل انترکانتی ننتال ملاقات تعارفی بعمل آورد .

بناغلی چاوان بابناغلی وحیدعبدالله معین سیاسی دروزارت امورخارجه ملاقات ومذاکره نمود. درین مذاکرات پیرامون یك سلسله موضوعات مورد علاقه بحث بعمل آمد .

بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم ساعت دوازده ظهر۷ عقرب بناغلی چاوان وزیرامور خارجه هندرا درقصرگلخانه ریاست جمهوری پذیرفته وباوی ملاقات ومذاکره نمودند .

همچنان بناغلی وای . بی. چاوان وزیر خارجه هند ساعت ۹ قبل ازظهر۷ عقرب بابناغلی محمدنعیم دروزارت امور خارجه ملاقات ومذاکره‌کرد .

بناغلی وای . بی. چاوان وزیر خارجه هند وهمراهانش درحالیکه انجنیر عبدالتواب آصفی وزیرمعادن وصنایع وبناغلی غوث‌الدین فایق وزیرفواید عامه باایشان همراه بودند قبل ازظهر روز ۸عقرب ازپروژه پارك‌صنعتی کابل دیدن کردند .

وزیر معادن وصنایع پیرامون اعمار این پروژه‌که باهمکاری مشترك افغا نستان و هندوستان درحال اکمال است ضمن بیانیه ازهمکاری های حکومت هند درساختمان آن پروژه ابراز تشکر نمود .

متعاقبا بناغلی چاوان طی بیانیه یی اعمار

ددولت رئیس اوصدراعظم ښاغلی محمدداؤد کله چه دهند دباندنیو چارو وزیر ښاغلی چاوان یی دجمهوری ریاست په ماڼی کښی منلی دی .

این پروژه رادرتشنید دوستی وهمکاری مزید بین دوکشور مفید خواند .

هنگام بازدید وزیر امور خارجه هندازامور ساختمانی پروژه پارك صناعتی که کار آن نودفیصد تکمیل گردیده است آمرین مربوط درباره امور ساختمانی پروژه توضیحات میدادند .

وزیر خارجه هند وهمراهانش ساعت ۹قبل ازظهر ۸ عقرب ازسفارت کبرای هند درکابل دیدن نموده وبااعضای آن سفارت وعده ٔ ازهندی های مقیم کابل ملاقات بعمل آورد .

سپس ښاغلی چاوان باهیأت معیتی اش و ښاغلی سنگه سفیر کبیر هنددرکابل درحالیکه پوهاند دکتور محمد ابراهیم عظیم معین وزارت صحیه باوی همراه بود ازموسسه صحت طفل وشعبات مختلف آن دیدن نموده ومتخصصین مربوطه توضیحات لازم ارائه کردند .

همچنان ښاغلی وای . بی . چاوان وزیر خارجه هندبه همرایی ښاغلی وحید عبدالله معین سیاسی وزارت امور خارجه قبل ازظهر ۹ عقرب ازآثار باستانی بامیان دیدن نمود .

ښاغلی چاوان وهمراهانش ساعت دوبیست دقیقه بعدازظهر ازبامیان بکابل مراجعت کردند.

مصاحبه مطبوعاتی بناغلی وای بی‌چاوا نوزیر خار جه هند

امروز سفر چهار روزهٔ خودرا درافغانستان تکمیل میکنم درطول چهار روزگذشته توانستم که بابناغلی رئیس دولت و صدراعظم افغانستان ، بناغلی محمد نعیم، بناغلی وحیدعبداللهمعین سیاسی وبناغلی خرم وزیر پلان ورئیس کمیسیون مشترك افغانستان و هند مذاکرات مفیدی انجام دهم .

جزئیات مذاکرات ازطرف هیأت های مربوط دوکشور بررسی شد وصبح دیروز در زمینه همکاری های اقتصادی موافقتنامه را امضاء کردیم . یقین دارم‌که تاسیس کمیسیو ن اقتصادی برای پلان گذاری وتطبیق طرح های اقتصادی بسیار مهم است واز تجربه که داریم درمورد افغانستان هم مثمر ثمری خواهد بود درچهار روز گذشته نتیجه این همکاری هارا دیدم درحالیکه خودپرابلم های اقتصادی داریم سعی میورزیم درراه بهبود سطح زندگی مردم افغانستان هم کمك کنیم همکاری های مابه افغانستان درسه پروژه‌که نام میگیریم منعکس‌شده درساحه اول همکاری های صحی، دراین زمینه از شفاخانه اطفال درکابل یاد آور میشویم . قسمت دوم ساحه پارك صنعتی است‌که به‌کمك هندزیرساختمان است ساحه سوم‌پروژه آبیاری‌کوچك میباشد.

همچنان ما با رئیس دولت افغانستان مذاکرات بسیار مفیدی روی مسایل سیاسی جهانی همکاری های منطقوی وتقویه سیاست عدم انسلاك انجا م دادیم من بارضائیت ونتایج مثبتی که ازمذاکرات بدست آورده ام به هندبرمی گردم، تمنیات رئیس جمهور و صدراعظم هندرابه رئیس دولت افغانستان رساندم ، همچنان پیام حسن نیت شخص رئیس دولت وصدراعظم افغانستان رابه رئیس جمهور وصدراعظم هند خواهم رسانید .

ازانکشافی‌که ازوقت‌تاسیس رژیم جمهوری تحت زعامت مدبرانه رئیس جمهور داؤدنصیب افغانستان شده وثباتی‌که دراین کشور آمده متحسس شدم، زعامتی که امروز افغانستان دارد نه تنها برای افغانستان بلکه برای انکشاف این حوزه مفید است .

سوال : قراریکه گفته میشو د تجارت خارجی هندتحت پروگرام بیست ودو فقروی که ازطرف حکومت هندروی دست گرفته شده ملی خواهد شد تاثیراین موضوع بالای تجارت افغانستان وهندچه خواهد بود ؟

جواب : هرگاه تجارت خارجی هند ملی شود درتجارت بین دوکشور اثری نخواهد گذاشت .

سوال : دوماه پیش کنفرانس مخصوصی راجع به استقرار نظم جدید اقتصادی جهانی درنیویارك دایر شد نتایج این کنفرانس را چگونه میبابید .

جواب : این‌کنفرانس دراثر همکاری‌کشور های نادار غیرمنسلك وممالك روبه انکشاف منعقد شد واین هفتمین جلسه ملل متحد بود که یك موضوع خاص راروی دست گرفت ودراطراف آن مذاکره کرد. همچنان ثابت ساخت‌که ممالك انکشاف یافته حاضر شد

باممالك روبه انکشاف راجع به یك نظم‌جدید اقتصادی جهانی مذاکره کنند واین هم ثابت شده‌که ممالك روبه انکشاف حاضر نیستند تازمانی‌که حقوق شان بدست آید از مذاکره دوری جویند .

همچنان این جلسه ثابت ساخت‌که مجادله جای خودرابه مذاکره داده واین خود نشانه بسیار خوب است .

سوال : درساحه زراعت کمك هند بـــه افغانستان چه خواهد بود ؟

جواب : پروگرامی‌که روی دست اســـت شامل تاسیس یـــك انستیتوت زراعتی در افغانستان وهمچنان تربیه افغانها در هنـــد میباشد یکتعداد متخصصین زراعتی هم بـــه افغانستان همکاری خواهند کرد .

این پروگرام شامل تزئید وبهتری جنس پنبه، کچالو، برنج وگنـــدم در افغـــانستان میباشد .

سوال : نمایندگـــان سی وپنج کشـــور مشترك المنافع دردهلی جدید برفیصله نامهٔ کارمیکنندکه بحرهند رابحیث منطقه صلـــح اعلام کند برای روشن شدن این هدف تاحال چه اقداماتی صورت گرفته است ؟

جواب : برای نگهداری بحر هند بحیـــث یك منطقه صلح ماعمیقاً تعهد داریم وایـــن تعهد مادر ملل متحدهم به شکل مصوبه ای تائید شده است، موفقیت هند در ایـــن راه مربوط به وحدت وهمکاری کشور های ایـــن حوزه است فکرمیکنیم‌که این پرنسیب بسیار معقول وبه مفاد بسیار کشور هایی است که درمنطقه بحر قرار دارند .

سوال : طبق پروگرام مسافرت شما بعد ازسفربه افغانستان به ایران میروید لطفاً درقسمت مسافرت تان به ایران کمی روشنی بیندازیدکه روی چه منظوری صورت میگیرد ؟

جواب : همانطوریکه سفرمن به افغانستان شامل مذاکرات کمیسیون مشترك افغان وهند بود درایران هم شامل مذاکرات کمیسیـــون مشترك ایران وهند میباشد والبته هدف سفر من بهتری روابط هند وایران است شاهنشاه وصدراعظم ایران به هند سفر کرده بودنـــد حالامن به جواب این سفر هابه ایران میروم وبه علاقه خاصی منتظر ملاقات با شاهنشاه ایران میباشم .

سوال : اخیراً دربعضی حلقه ها، ایـــن انتقاد وجود داشته که سیاست عدم انسلاك ازمسیر اساسی خود باقبول بعضی‌کشورهایی که به یك پیمان نظامی ارتباط دارند منحرف شده نظر خاص شمادرین باره چه میباشد؟

جواب : دراین اواخر یکدسته ممالکـــی بوده‌اند که تأثیر اتحاد ممالك غیر منسلـــك راحس وکوشش کرده اند که اگر امکان‌داشته باشد دربین ممالك غیرمنسلك تفرقه بیندازند من فکرمیکنم‌که بهترخواهد بودکشور هـــا ی غیرمنسلك اتحادواتفاق خودراتحکیم ببخشند.

سوال : افغانستان سال آینده پلان اول هفت ساله خودرا آغاز میکنداگر شمادرزمینهٔ سهم هند دراین پلان روشنی بیندازید ؟

جواب : موافقتنامه‌ای که امروز به امضاء رسید تفصیل سهم هند رادر پلان هفت ساله

افغانستان روشن میسازد .

سوال : درصورتیکه نهضت عدم انسلاك تحکیم یابدموقف پکت های نظامی چه‌میشود؟

جواب : واضح است‌که پکت های نظامی روزبه روز موقف شان درمقابل کشور های غیرمنسلك واضح ترمیشود هرقدری که‌کشور های غیرمنسلك متفق ترشدند بهمان اندازه ممالکی‌که اعضای پیمان های نظامی اندمخالفت خودرا باممالك غیرمنسلك زیاد تر ساخته ومی خواهند بین آنهارخنه اندازند .

سوال : انتباه شما ازسفر بامیان چه‌بود؟

جواب : بامیان خاطرات‌دوستی تاریخی بین افغانستان وهند راتجدید میکند همچنان نشان میدهدکه ارزش های فرهنگی کشور های این حوزه تاچه پیمانه است .

پروژه هایی‌که فعلادربامیان وجود دارد و پروژه کوچك آبیاری نشان میدهد که امروز هم افغانستان وهند باهمان‌قدم های همکاری به پیش میرود .

همچنان بناغلی‌چاوان وهمراهانش‌درحالیکه سفیر کبیر هند مقیم کابل باوی همراه بود ازآرامگاه بابرشاه وموزیم کابل دیدن نمود .

طبق یك خبردیگر بناغلی چاوان واعضای کمیسیون مشترك همکاری تخنیکی واقتصادی هند وافغان درحالیکه بناغلی علی احمد خرم وزیر پلان وبناغلی و حید عبدالله معین سیاسی وزارت امورخارجه باوی همراه بودند ساعت سه بعداز ظهر ازمسابقه بز کشی درغازی استدیوم دیدن نمود .

بناغلی وای. بی. چاوان وزیر خارجه هند ورئیس هیات هند درجلسه چهارم‌کمیسیون مشترك همکاری اقتصادی وتخنیکی هندوافغان که چهار روزقبل برای یك مسافرت رسمی ودوستانه وارد کابل شده بود ساعت چهار بعداز ظهر ۱۰ عقرب جانب تهران عزیمت نمود .

خبرنگار باختر آژانس علاوه میکند که‌البوم عکس های مسافرت بناغلی چاوان در مدت اقامتش درافغانستان که ازطرف ریاست دباختر آژانس تهیه وترتیب شده بود توسط بناغلی خرم وزیر پلان به وزیر خارجه هند اهداء گردید .

بیانیه‌مشترك مطبوعاتی افغانستان‌وهند

بنابدعوت حکومت افغانستان بناغلی وای. بی. چاوان وزیرامور خارجه هند از تاریخ ٦ـالی ١٠ عقرب ٥٤ مطابق به ٢٨ـاکتوبر تااول نوامبر ۱۹۷٥ از جمهوریت افغانستان بازدید رسمی ودوستانه بعمل آورد .

بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم بناغلی چاوان‌راپذیرفته باوی ملاقات ومذاکره کردند .

همچنان بناغلی چاوان بابناغلی محمد نعیم ملاقات ومذاکره نموده .

وهمچنان بابناغلی علی احمد خرم وزیر

پلان ، ښاغلی عزیزالله واصفی وزیر زراعت وښاغلی عبدالتواب آصفی وزیر معـــادن و صنایع و ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه وعده دیگر ازرجال حکـــو مت افغانستان مذاکراتی بعمل‌آورد که درآنها از طرف هند ښاغلی سنگه سفیر کبیرهنددرکابل ښاغلی دالال وښاغلی جیپ جاینت سکرتـر های وزارت امور خارجه درفضای دوستانه و صمیمانه ای صورت گرفت‌که روابط نزدیـك وتاریخی بین دوکشور وآرزوی متقابل ایشان رابرای همکاری درهمه ساحات به نفع‌مردمان افغانستان وهند، ثبات درمنطقه‌وصلح وامنیت درجهان منعکس میسازد. درهنگام مسافـرت ښاغلی چاوان به افغانستان جلسه چهـــارم کمیسیون مشترك همکاری اقتصادی وتخنیکی افغانستان وهند دایر گردید. ریاست هیأت افغانی رادرکمیسیون مشترك ښاغلی علی‌احمد خرم وزیرپلان افغانستان وریاست هیـــأت هندی راښاغلی وای. بی. چاوان وزیر خارجه آنکشور بعهده داشتند دراین جلسات راپور کمیته پلان‌گذاری وتطبیق راجع به همکـاری بین افغانستان وهند درساحات اقتصـادی ، تخنیکی وعلمی که قبلا ازتاریخ ۳ تا۵عقرب ۱۳۵٤ مطابق به ۲۵ـالی ۲۷ـاکتوبر۱۹۷۵ درکابل جلسه کرده بود مورد بررسی قـرار گرفت وروی همه مسایل موافقه حاصل‌گردیده فیصله های لازم بعمل آمد .

این پروگرام شامل ادامه همکاری باموسسه صحت طفل، همکاری برای ایجاد موسســه پاتولوژی وگوش وگلو وبینی ، موسســـه تحقیقات زراعتی، مطالعات مربوط به‌فیزیبلیتی پارك های جدیدصنعتی درولایات وپروژه های کوچك تولیدبرق (مایگروهایدل) میباشد .

درمذاکرات جانب افغانی وښاغلی وزیـر امورخارجه هند برموضوعات مهم بین المللی خاصتا مسایل وانکشافات اوضاع منطقه‌تبادل افکار بعمل آمد. هنگام بررسی انکشاف‌نهضت عدم انسلاك ونقش آن درتقویت صلح‌وامنیت جهانی وپیشبرد همکاری بین المللی دوکشور که هردوازاعضای موسس نهضت عدم‌انسلاك بشمار میروند ضرورت حفظ روحیه واصـول اساسی عدم انسلاك رابرای اینکه بتوانـــد نقش حقیقی خودرا درامور بین المللی ادامه دهد باردیگر تائید نمودند .

طرفین ازپیشرفتی که تاکنون در مذاکرات مربوط به تاسیس نظام جدید اقتصادی در جهان حاصل گردیده استقبال نموده واظهار نظرکردند که درتطبیق این امرباید منافــع همه‌کشور های جهان بصورت عادلانه مدنظر گرفته شود .

طرفین موافقه کردندکه بمنظور تبادل افکار تحکیم وتوسعه همکاری درهمه ساحات بـــه سویه های مختلف تماس نزدیـــك را دوام بدهند .

ښاغلی وزیرامور خارجه هند ازپذیرایـــی ومهمان نوازی گرمی‌که ازوی وهمراهانش طی اقامت درافغانستان صورت گرفت مراتـــب امتنان وتشکر خودرابه حکـــومت جمهوری افغانستان اظهار نمود .

مسافرت وزیرخارجه چکوسلواکیا به افغانستان

بناغلی بوهو سلاف خنیوپك وزیر امـور خارجه جمهوریت سوسیالیستی چکوسلواکیا بنابدعوت بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه برای یك مسافرت رسمی بـه افغانستان بتاریخ ۱٦ قوس ۱۳۵٤ واردکابل شد .

درجمله همراهان بناغلی خنیوپك دکتـور امیل کبلوشك رئیس دفتر وزیرخارجـــه ، بناغلی کارل هولیك رئیس دروزارت امــور خارجه وبناغلی ادوارد کوکان مشاور وزیر خارجه شامل بودند .

بناغلی خنیوپك بابناغلی وحـید عبدالله ملاقات ومذاکره نمود .

طی این مذاکره بین طرفین راجع بهروابط وهمکاریهای افغانستان وچکوسلواکیا وسایر مسایل مورد علاقه دوکشور تبادل نظرصورت گرفت .

درین وقت بعضی ازاراکین وزارت امـور خارجه همراهان وزیرامور خارجه چکوستلواکیا وسفیر کبیر آنکشور درکابل نیز حاضربودند.

همچنان بین بناغلی وحیدعبدالله وبناغلی خنیوپك بیانیه هایی نیز تعاطی گردید .

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم ساعت سه بعدازظهر روز ۱۷ قوس ۱۳۵٤ بناغلی بوهوسلاف خنیوپك وزیر امورخارجه جمهوریت سوسیالیستی چکوسلواکیا رابرای ملاقات درقصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

بناغلی وحید عبدالله معین وزارت امـور خارجه هنگامیکه بناغلی خنیوپك وزیر امور خارجه چکوسلواکیا را در میـدان هوایـی بین المللی کابل مشایعت مینمایند .

دراین ملاقات ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه وښاغلی یان سوخانیك سفیر کبیر چکوسلواکیا مقیم کابل نیزحاضر بودند .

همچنان ښاغلی بوهوسلاف خنیوپك وزیر امورخارجه جمهو ر یت سوسیالیستی چکوسلواکیا باښاغلی علی احمد خرم وزیر پلان ملاقات نمود .

طی این ملاقات ښاغلی خنیوپك وښاغلی خرم روی همکاری های تخنیکی واقتصادی چکوسلواکیا وافزایش سطح کمك های آنکشور دریك سلسله پروژه های افغانی مذاکره وتبادل نظرکردند .

مذاکرات بین ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه وښاغلی بوهوسلاف‌خنیوپك وزیر خارجه جمهوریت سو سیالیستی چکوسلواکیا پیرامون همکاری های افغانستان وچکوسلواکیا ودیگر موضو عات مورد علاقه دوکشور قبل ازظهر ۱۷ قوس نیز ادامه یافت .

درین مذاکرات که تاحوالی ظهر دوام‌نمود عده یی ازاراکین وزارت امور خارجه همراهان وزیرخارجه چکوسلواکیا وسفیر کبیرآنکشور مقیم کابل نیز اشتراك داشتند .

ښاغلی بوهوسلاف خنیوپك وزیر خارجه جمهوریت سوسیالیستی چکوسلواکیا بافتخار ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه ضیافتی درهوتل انترکانتی ننتال ترتیب‌داده بود.

درین دعوت بعضی ازاعضای کابینه، عدهٔ ازمامورین عالیرتبه ، اراکین وزارت امور خارجه ، ښاغلی اوژن ورنر سفیر کبیرفرانسه شیخ السفرا وسفیر کبیر واعضای سفارت کبرای چکوسلواکیا مقیم کا بل اشتراك داشتند .

بیانیه وحیدعبدالله معین وزارت خارجه

روابط افغانستان وچکوسلواکیا قدم های متین تری رادر راه گسترش همکاری پیموده است . پروتوکول تجارتی برای سال های ۱۹۷٤ و۱۹۷۵ بین کشورهای‌ما تمدیدپروگرام همکاری فرهنگی افغانستان وچکوسلواکیا قدم های متین تری رادرراه گسترش همکاری پیموده است پروتوکول تجارتی برای سال های ۱۹۷٤ و۱۹۷۹ بین‌کشورهای ماتمدید پروگرام‌همکاری، فرهنگی‌افغانستان‌وچکوسلواکیا موافقتنامه بیست ملیون دالر جهت تمویل پروژه های انکشافی کشور مابا مساعدت کشور دوست چکوسلواکیا نمونه بارز این همکاری هامیباشد .

معین وزارت خارجه افزود :

شماهنگامی به کشور ما مسافرت مینمائید که‌دولت‌انقلابی افغانستان‌درراه تحقق بخشیدن ارمانهای ملی ودر راه تطبیق پروگرامهای اقتصادی واجتماعی خودیك تحول بنیادی را براه انداخته تایك محیط سالم‌رابمنظورتعقیب سیاست اقتصادملی متکی برعلم تکنالوژی ایجادتعادل‌اجتماعی راتامین ونظام دیموکراتیك دیموکراسی واقعی ومعقول راکه منظور آ ن خدمت به قاطبه مردم است وشرط لازمی تأمین حیات مرفه وآینده مسعود کشورمیباشد

تعمیم نماید .

بناغلی وحیدعبدالله علاوه نمود :

افغانستان بیطرفی وعدم انسلاك را همراه باقضاوت آزاد درمسایل بین المللی مهمترین وسیله برای نیل به آرامش صلح جهـــان تشخیص نموده است . ماعقیده راسخ داریم که تنهادرمحیط صلح میتوانیم ریفورمهـای اجتماعی وعمران اقتصاد ملی ملت خویشرا عملی نمائیم .

بناغلی معین وزارت خارجه دراخیر اظهار کرد :

صلح بدون آزادی وعدالت تأمین شــده نمیتواند واین یکی ازخصوصیات بارز عصری که درآن زندگی میکنیم میباشد ازهمین‌جاست که پایه های اساسی سیا ست خارجـــی افغانستان تائید حق تعین سرنوشت و حـق مشروع وغیرقابل انکار برای مردمانیکه هنوز هم ازاستعمار کهنه ونوبامظاهر مختلف آ ن زجر میکشند احترام به حقوق بشر واصـل خودارادیت حل مسایل متنازع فیهااز طریق مذاکرات صلح جویانه وتوسعه وتقویه‌دوستی وهمکاری وتفاهم بین دول میباشد.

بناغلی بوهوسلاف خنیوپك وزیر امـــور خارجه چکوسلواکیا شام ١٦ قوس ١٣٥٤ در دعوتی که ازطرف بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه بافتخار شان درتـــالار پذیرایی های وزارت امور خارجه ترتیب شده بود گفت :

حکومت ومردم چکوسلواکی احترام زیادی برای مساعی افغانستان درسیاست بین‌المللی قایل میباشند زیرا این کوششها بمنظــور پیشبرد پرنسیب های گرانقدر صلح دوستی وهمکاری بین ملل جهان صورت میگیرد .

این چوکات مشتمل برانکشاف روابط بین کشور های ماميباشد. ازاینرو با مســرت میتوان اظهار کردکه این امردرمذاکرات بعد ازظهردیروز مابارديگر تائید گردید . ایـن مذاکرات بازهم ثابت ساخت‌که موقف هـــای دوکشور روی مسایل مهم بین المللی یـــا مشابه همدیگر ویابسیار بهم نزدیك است .

بناغلی وزیرخارجه چکوسلواکیا افزود :

بااظهار قدردانی ازروابط متقابل فیمابین دوکشور نمیتوانم از ذکریك نقطهٔ عطـــف برجسته درانکشاف این روابط نادیده بگذرم وآن اینکه بازدید بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم ازچکوسلوکیا درماه اپریل ١٩٥٧ عبارت ازاین رویداد مهم بوده واین بازدیداساسات تماس های موجوده رابالخاصه درساحات سیاسی واقتصادی پی ریزی‌کرد .

بناغلی بوهوسلاف‌خنیوپك دراخیراظهارنمود:

این اولین بازدید من ازکشور زیبای شما است گرچه مسافرتم کوتاه میباشد با اینهم بمن‌کمك خواهدکرد تایکباردیگر با عنعنـــات کهن وپرافتخار کشور شماآشنا شوم‌کشوری که بانام شعرا ودانشمندان ومتفکرین مشهور وبزرگ مانند البیرونی، رودکی، انصـــاری رومی، جامی وبسیاری دیگر مربوط است .

علاوه براین عنعنات پر غنای فرهنگـــی میتوانم همچنین شاهد مساعی پیگیرجمهوریت افغانستان باشم‌که برای ساختمان آینده‌بهتر

برای مردمان آن صورت میگیرد .

وزیرخارجه چکوسلواکیاازکابل عزیمت‌کرد.

بنا غلی بو هـو ســـلا ف خنیو پـك وزیر امور خا ر جـــه جمهـــو ر یـــت سوسیالیستی چکوستلواکیا که‌بدعوت بناغلی وحیدعبدالله معین سیاسی وزارت امورخارجه برای یك بازدید رسمی ازافغانستان بکابل آمده بود روز ۲۰ قوس عازم تهران شد .

درمیدان هوایی بین المللی کابل بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه دکتور محبوب رفیق متصدی ریاست تشر یفـــات بناغلی میرشمس الدین مدیـــر شعبـــه سوم سیاسی وزارت خارجه ، بناغلی عبدالعلـــی سلیمان معاون ریاست تشریفات ، بناغلـــی یان سوخانیك سفیرکبیر واعضای سفـــارت کبرای چکوسلواکیا بابناغلی خنیوپك وداع نمودند .

اعلامیه مشترك افغانستان وچکـو سلواکیا

بنابدعوت بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه جمهوریت افغانستان بنـا غلـــی بوهوسلاف خنیوپك وزیر امـــور خارجـــه جمهوریت سوسیالیستی چکوسلواکیا ازتاریخ ۱٦ـالی ۲۰ قوس ۱۳۵٤ از جمهو ریـــت افغانستان بازدید رسمی ودوستانه به عمل آورد .

بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم بناغلی بوهوسلاف خنیوپك رابحضورپذیرفته باوی صحبت دوستانه بعمل آوردند. وزیـــر امورخارجهٔ چکوسلواکیا دعوت نامه جلالتمآب گوستاف‌هوساك رئیس‌جمهوریت سوسیالیستی چکوسلواکیا راجهت بازدید ازچکوسلواکیـا بحضور بناغلی محمدداؤد رئیس دولـــت و صدراعظم تقدیم کرداین دعوت با مســـرت قبول گردید .

بناغلی بوهوسلاف خنیوپك همچنین بـــا بناغلی علی احمدخرم وزیر پـــلان ملاقات ومذاکراتی انجام داد .

بناغلی بوهوسلاف خنیوپك درمدت توقف خویش درافغانستان ازیکعده پروژه هـــای انکشافی بشمول بعضی پروژه هائیکه بـــه مساعدت چکوسلواکیا رویدست گرفته شـده وهمچنین ازیك عده اماکن تاریخی که ممثل تاریخ پرافتخار گذشتهٔ افغانستان می باشد بازدید نمود .

بناغلی خنیوپك وزیـــر امور خا رجـــهٔ چکوسلواکیا بابناغلی وحیدعبداللهمعین‌وزارت امورخارجه مذاکراتی انجام داد . ا یـــن مذاکـرات در یـك فضای دوستـــی عنعـنوی صمیمیت وتفاهم متقابل صورت گـــرفت . طرفین انکشاف روابط متقابله موجوده بیـــن افغانستان وچکوسلواکیا راارزیابی کـــا ملا مثبت نموده وبرای توسعه وتقویت مزیداین روابط وهمکاری هابرمبنای احترام متقابله ، مساوات، احترام به استقلال وحاکمیت ملـــی

وعدم مداخله درامور داخلی همدیگر کــــه خصوصیت عنعنوی روابط وهمکاری هــــا ی مذکور میباشد اظهار آمادگی کردند .

ایشان به این امر اظهار علاقه کردند که تماسهای شخصی به سویه های مختلف بین حکومات شان بصورت منظم تشویق وتزئید یابد .

جانبین درمورد یك عده مسایل عمــــده بین المللی بشمول انکشاف اوضاع درمناطق مربوطه شان، تبادل افکار نموده وملاحظه کردندکه نظریات شان روی این مسا یــــل مشابه یانزدیك بهم میباشد .

درطول مذاکرات خود جانبین با رضائیــت خاطر نشان ساختند که درامر تخفیف‌کشیدگی هاوانکشاف همکاری های بین‌المللی پیشرفت حاصل گردیده است . ایشان اظهار عقیــده کردند که جهت تأمین پیروزی کامل دیتانت این عملیه باید منافع همه‌کشور هارا احتوا کرده واین کشور ها مساویانه در عملیــــه دیتانت سهم بگیرند . ایشان اظهار داشتند که پشتیبانی خـــود را ازاین انکشاف دوام خواهند داد، تادیتانت دایمی وغیر قا بــــل برگشت‌گردد .

باارتباط به این موضوع جانبین از نتایج کنفرانس امنیت وهمکاری اروپا که میتوانــد نمونهٔ ترتیب روابط وحفاظت امنیت در دیگر مناطق جهان بشمول آ سیا گـــردد ارزیابی مثبت نموده واظهار داشتندکه رسیدن به‌این هدف مستلزم رفع اختلافات موجوده بیـــن کشور های مربوطه ازطرق مسالمت آمیــز وبراساس حق تعیین سرنوشت میبـــا شد. ایشان اظهار نظرکردند که عملیه دیتانــت سیاسی باید باتخفیف کشیدگی در ساحـــهٔ نظامی همراه باشد .

جانبین اهمیت اتخاذ تدابیر موثر رابــه منظور قطع مسابقهٔ تسلیحاتی بشمول سلاح ذروی تحت کنترول دقیق وموثرخاطر نشان ساختند . ایشان همچنان از دایر شـــدن کنفرانس جهانی خلع‌سلاح پشتیبانی نمودند. درمورد مسالهٔ شرق میانه جانبین موافقه‌کردند که راه حل جامع، عادلانه ودایمی برای این معضله براساس فیصله نامه های مربوطــه ملل متحد وتخلیهٔ کامل همه سرزمین هــای اشغال شده درسال ۱۹۶۷ ازقوای اسرائیل واعادهٔ حقوق حقهٔ مردم عرب فلسطین بشمول حق داشتن یك دولت مستقل پید ا شـــده می تواند. ایشان معتقد شده‌اند که مؤثرترین وسیله برای این راه حـل اساسی انعقاد مجدد کنفرانس صلح ژنیو در مورد شرقمیانه بااشتراك همه جوانب ذیعلاقه مستقیم بـــه شمول مؤسسهٔ آزادی فلسطین می باشد .

هنگام بحث برنتایج جلسهٔ خا ص هفتم مجمع عمومی ملل متحد جانبین اظهار امیـد کردندکه نظام جدید اقتصادی متکی برواقعیت های موجوده بوده وجوابگوی واقعی احتیاجات وضروریات همه‌کشور هابشمول کشور های درراه انکشاف وخاصتا کشور های کمترین انکشاف یافته وکشور های محاط با خشکه درراه انکشاف باشد .

جانبین پشتیبانی کامل خودرا از موسسه ملل متحد واصول مندرجه درمنشور آن‌اظهار نمودند .

جانبین از پیشرفتیکه تاامروز در عملیهٔ رفع استعمار رخداده حسن استقبال کردند ایشان نژاد پرستی اپرتایدو همه اشکـــال استعمار جدید راتقبیح کردند .

هردوکشور به انجام مو فقانهٔ مذاکرات مربوط به تجدید نظر درحقوق بحر عــلاقمند میباشتند . ایشان عقیده دارندکه مسودهٔ متن واحد میثاقیکه امسال درژنیو ترتیب شـــد، میتواند درنزدیك ترساختن نظریات گروپهای ذینفع مختلف نقش مثبتی بازی کند وبـاین ترتیب‌موجب تعجیل تدوین میثاق جدیدحقوق بحرگردد .

وزیر امورخارجه جمهوریت سوسیالیستی چکوسلواکیا نسبت به استقبال گرم‌ودوستانه ومهمان نوازی ایکه بوی وهمراهانش هنگـام اقامت درافغانستان مبذول گردیده اظهـــار تشکر وامتنان نمود .

مسافرت ښاغلی چاغلیانگیل وزیرخارجه ترکیه

ښاغلی احسان صبری چاغلیانگیل وزیـــر امور خارجه ترکیه وخانمش بدعوت ښاغلـــی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه برای یك مسافرت رسمی ودوستانه ۲۰ جدی وارد کابل گردید .

ښاغلی اوغوزغوکمن مدیر عمومی اقتصادی واجتماعی وښاغلی نگدیت تازل مدیر عمومی سیاسی وزارت خارجه ترکیه ، ښـــاغلـــی اتیلااونیك رئیس آژانس خبررسانی اناتولیه وښاغلی فکرت برکت معاون ادارهٔ کلتـوری وزارت خارجه ترکیه درجمله همراهان‌ښاغلی چاغلیانگیل بودند .

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم ساعت ۱۲ظهر ۲۱جدی ښاغلی احسان‌صبری چاغلیانگیل وزیرامور خارجه ترکیه را برای ملاقات درقصر ریاست جمهوری پـذیرفتـــه ونهار راباوی صرف کردند . ریاست دفتـر جمهوری ۴اطلاع‌دادکه هنگام‌این ملاقات وصرف نهار پوهانددوکتورنوین وزیراطلاعات وکلتور ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امورخارجه ښاغلی عبدالصمد غوث مدیرعمومی سیاسی بعضی ازهمراهان ښاغلی چاغلیانگیل وښاغلی فاروق شاهین باش سفیر کبیر ترکیه مقیم کابل نیز حاضر بودند .

ښاغلی احسان صبری چاغلیانگیل وزیـر امورخارجه ترکیه باښاغلی محمد نعیم ملاقات بعمل آورد .

دراین وقت ښاغلی فاروق شاهین بـــاش سفیرکبیر ترکیه درکابل نیز حاضر بـــود . وزیرخارجه ترکیه ومیرمن چاغلیانگیل وبعضی ازهمراهان شان ازقسمت های مختلف موزیم کابل دیدن نمودند .

ددولت ښاغلی رئیس او صدراعظم کله چه دترکیی دباندنیوچاروو زیر ښاغلی چاغلیانګیل دجمهوری ریاست په ماڼی کښی منلی دی .

ښاغلی احسان صبری چاغلیانګیل وزیر امور خارجه ترکیه باښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه ملاقات کرد .

متعاقبا مذاکرات رسمی وزیر امور خارجه ترکیه بامعین وزارت امورخارجه در عمارت آن وزارت آغاز گردید .

طی این مذاکرات که در فضای نهایت دوستانه وصمیمانه وتفاهم صورت گرفت روی موضوعات مورد علاقه دوکشور منجمله روابط وهمکاری های دوجانبه، اوضاع منطقه ومسایل عمده بین المللی تبادل افکارمفصل وسودمند بعمل آمد .

درین مذاکرات ازطرف افغانستان یکعده ازاراکین وزارت امورخارجه واز جانب ترکیه بعضی ازهمراهان ښاغلی چاغلیانگیل وسفیر کبیر ترکیه در افغانستان اشتراك داشتند

متن بیانیه ښاغلی وحید عبدالله

در ضیافتی که به افتخار چا غلیانگیل ترتیب یافته بود .

جلالتمآب محترم !

محترمه خانم چاغلیانگیل !

خانمها وآقایان !

تشریف آوری جلالتمآب شما، خانم محترمه وهمراهان گرامی تان رابه کشور خود خیرمقدم میگویم وازاشتراك شمادرین محفل دوستانه مسرت قلبی خودرا اظهار مینمایم .

خاطرات خوش مسافرتم درسال ۱۳۵۳ به کشور دوست ترکیه که طی آن فرصت ملاقات ومذاکرات سودمند باشخصیت های بر جسته آن کشور وجناب شما دست داد هنوز هم

باقی اعت . مسرت دارم ازینکه اینبار از جلالتمآب شما وهمراهان محترم تان درکشور خودپذیرایی مینمایم .

علایق دوستی بین افغانستان وترکیه از زمانهای قدیم براساس صمیمیت استوار بوده وریشه های عمیق دارد. وقتی تاریخ را ورق میزنیم‌در میبابیم‌که چطوردوملت برادراحساس دوستی‌وصمیمیت خویشرادربرابرهمدیگر نشان دادندکه تاامروزاین علایق برپایه های اعتماد متقابله ودوستی بنایافته ودوام دارد .

یقین دارم‌که مسافرت کنونی جلالتمآب وهمراهان محترم شان به افغانستان در استواری مزید علایق دوستی عنعنوی بین هردوملت تاثیرنیك خواهد داشت ویکباردیگر بماموقع خواهد داد تاپیرامون روابط حسنه وهمکاری دوستانه‌که خوشبختانه بین دوکشور ماموجود است وهمچنان دیگر مسایل مورد علاقه صحبت ومذاکره نمائیم

مردم مامعتقداند که هیچ طریقه دیگر به غیرازصلح وتعمیم تفاهم بین ملل برای اعتلا وفراهم نمودن زمینه پیشرفت کشور هامخصوصا کشور های درراه انکشاف سراغ شده نمیتواند . ازینجاست که افغانستان پیروی ازعدم انسلاك را شیوه سیاسی خودساخته وبه اصول آن احترام عمیق قایل است .

افغانستان ازمبارزات وارمانهای ملل‌عرب ومخصوصا قضیه فلسطین حمایت قاطع و پشتیبانی صمیمانه مینماید توسعه طلبی صهیونیزم يك كتله بزرگ مردم را ازسر زمین آبائی شان رانده وبی خانمان ساخته واراضی سه‌کشور عربی راجا برانه استیلا نموده ومغایر تمام نورمهای بین المللی تا امروز تحت تصرف خویش نگاه داشته‌است.

ماعقیده راسخ داریم‌که صلح وامنیت در شرقمیانه بدون تخلیه خاکهای عربی وتأمین حقوق حقه مردم فلسطین وحاکمیت دو باره عرب دربیت المقدس ممکن نیست .

افغانستان بحیث يك كشور صلح دوست آرامش وامنیت کامل رادر جهان ومنطقه که به آن مربوط است آرزو دارد وامید واراست موضوع قبرس وحقوق کتلهٔ بزرگ ترك به اساس تساوی حقوق حل گردد .

سیاست استعمار که مغایر با ایجابات عصر وزمان ازطرف یکعده حکومات هنوز با لجاجت پیش برده میشود طرف اندیشه‌عمیق ماست زیرااین نوع سیاست منافی کرامت بشری وحق تعیین‌سرنوشت ملل بوده وصلح وامنیت رادر قسمت های مختلف دنیا تهدید می‌کند باید برای امحای این سیاست که مخالف تمام ارزش های بشری می با شد مطابق فیصله های ملل‌متحد اقدامات مؤثر وجدی بعمل آید .

ملت افغانستان که درطول تاریخ برای حفظ آزادی ونوامیس ملی خوددر پیکارمداوم بوده وبرای حراست استقلال وتمامیت خاك خویش برای هرگونه قربانی مصمم وحاضر میباشد به آزادی مردمان وملل احترام‌میگذارد وآنرا حق مشروع شان میداند ، ازین جاست که همیشه ازحق تعیین سرنوشت ملل‌وآزادی

شان پشتیبانی می‌نمائیم واستعماروامپریالیزم راتقبیح میکنیم .

مناسبات افغانستان باتمام کشور هـای جهان براساس دوستی، صمیمت واعتمادمتقابله که‌کاملا طرف رضائیت ماامیباشد استـوار است ماآرزوی تشئید هرچه بیشتر آنراداریم وسیاست خارجی فعال افغانستان‌تحت رهبری شاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظـم که بعدازبنیان‌گذاری نظام جدید متـرقـی و انقلابی طرح ریزی شده مؤید کامل ایـن آرزومندی ماامیباشد، ولی باتأسف باید گفت، باوصف این آرزومندی مثبت مشکل سیاسی مابا پاکستان هنوزحل نگردیده است .

طوریکه جلالتمآب شمامی دانند این‌اختلاف ماباحکومت پاکستان روی موضوع احقـاق حقوق برادران پشتون وبلوچ ما میباشد . افغانستان ازبدوتأسیس پا کستان خواسته است این مشکل راازطریق مسالمت آمیزحل نماید .

خوش خواهیم شدروزی بتوانیم باپاکستان این مشکل رابه صورت شرافتمندانه وعادلانه حل نمائیم وتصور میکنم دوستی بین دوکشور به منفعت خودشان وتحکیم صلح درمنطقه ما تمام خواهد شد .

درخاتمه یك باردیگر از تشر یف آوری شما، میرمن چاغلیانگیل وهیأت معیتی شمـا مراتب مسرت خودرا ابراز داشته توقع دارم ایام مسافرت شما در افغانستان به خوشی سپری گردیده وهنگام عودت به وطن خاطرات نیکی ازدوستان افغانی خودکه ممثل‌احساسات نیك ایشان میباشد باخود ببرید .

باابراز تمنیات نیك برای تقویت مـزیـد دوستی بین مردمان ماوبرای پیشرفت مزید برادران ترك اجازه میخواهم جام خودرا بـه صحت وسلامت جلالتمآب شما، خانم محترمه وهمه حاضرین بلند کنم .

بیانیه شاغلی احسان صبری چاغلیانگیـل وزیر خارجه ترکیه درضیافتی‌که به افتخـار شان ازطرف وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه ترتیب شده بود .

آقای وزیر، جلالتمآبان، خانمها وآقایان !

نخست میخواهم تشکرات خودرادر مـورد جملات صمیمانه ودوستانه که در بارهٔ مملکت من درباره من وخانمم ابراز نمودند تقدیـم نمایم .

بین ترکیه وافغانستان روابط تاریخـی دوستانه وبرادرانه موجود است .

اتاترك مؤسس جمهوریت ما اهمیت زیادی برای دوستی ملت افغان قایل بود وکـوشش نمودکه به حداعلی این دوستی را در تمـام ساحات تقویه بخشد تمام حکومات جمهوریت ماراهی راکه اتاترك تثبیت نموده بود تعقیب نمودند باوجود فاصله جغرافیایی که ماراز هم جدا میسازدروابط ماهمیشه طوریکه رهبر بزرگ ما آرزو داشت دوستانه وبرادرانه‌بوده است واین روابط ماهیت متـر قی وصلـح دوستانه راحفظ نموده است .

بین ترکیه وافغانستان نقاط مشترك وجود دارد هردومملکت تاریخ درخشانی در زمینه

آزادی وصلح دارند .

هردو مملکت ازجمله اولین ممالکی میباشند که درمقابل امپریالیزم وکلونیالیزم قد علم نمودند وآنها نمونه ممالکی بودند که برای استقلال وآزادی خودمجادله نموده اند .

هردو مملکت اهمیت بزرگی رابه این امر که صلح وعدالت چه در منطقه خود آنهاوچه دردنیاتعمیم گردد قایل شدند ودر این راه ازهیچ نوع کوشش وجد وجهد صرف نظر ننمودند . انکشاف اجتماعی واقتصادی هدف اول هردو مملکت مامیباشدکه تمام منابع خودرا وقف آن نموده اند .

هیچنوع سوء تفاهم هیچگونه مناقشه بین افغانستان وترکیه وجود ندارد باوفاداری به اصل دوستی جانبین ممالك مابا یکد یگر نزدیك شده وتقریبا درتمام ساحات باهم نزدیك میباشند . من متیقنم‌که سفرمن به افغانستان که درچوکات روابط برادرانه ماکه ماهیت اساسی این روابط میباشد یك قدم دیگر تقرب مفید ومثمردرراه انکشاف همکاری های مامحسوب میگردد ازاین رهگذر به‌خود اجازه میدهم‌که به بعضی نقاط سیاسی مهمی که مورد توجه هردو مملکت میباشد اشاره نمایم .

معضلهٔ قبرس از مهمترین موضوعاتیست که ترکیه رابه خود مشغول نموده است ما مسرور وممنونیم ازاینکه مشاهده مینمائیم‌که موقف افغانستان موازی موقف مادر این ساحه میباشد .

سیاست استوار ترکیه در مسأله قبرس بسیار واضح میباشد صرف تقاضای آنراداریم که برای این جزیره یك ستاتوی سیاسی داده شود ومانع آن گرددکه درآینده هرگونه تهدیددرمقابل استقلال حاکمیت وعدم انسلاك قبرس هرنوع تخطی به حقوق مشروع برکتله ترك قبرس وبالاخره هرنوع صدمه به امنیت حیات ودارایی آنها وارد شود .

ازوقایع گذشته وحملاتی که برکتله ترکی زبان قبرس بعمل آمده واضحا معلوم میشود که تنهایك دولت فدرالی دومنطقوی به تأمین صلح امنیت وهمکاری برای هردو کتله منتج میگردد .

بنابرین موقف ترکیه جداً از مذاکرات بین هردو کتله ترك و یونانی پشتیبانی مینماید وآرزو داردکه این مذاکرات بیك راه حل عادلانه قبرس منتهی گردد ودر این راه ازهیچ نوع کوشش خودداری نخواهد نمود .

ترکیه بنابراینکه بین آسیا واروپا واقع شده وبنابر موقعیت جغرافیایی خویش نقش پلی رابرای اتصال دوبراعظم بازی میکند به همین دلیل باکمال دقت تحو ل جریانات سیاسی آسیا راتعقیب می نماید .

تغییرات مهمی درسالهای اخیر در براعظم آسیا بعمل آمده است .

ماآرزوی رویکار آمدن یك فضای صلح وامنیت رادر آسیا مانند نقاط دیگر دنیاداریم ماروابط دوستانه باتمام دول آسیایی داریم.

ترکیه آرزو داردکه یك راه حل عادلانه وصلح آمیز برای پرابلم های حل ناشده طوریکه شما آنرا درموردافغانستان وپاکستان

دوممالکت برادر تذکر دادید پیدا شود تابه ممالك این منطقه اجازه دهد یك حـــوزه برگزیده تفاهم و همکـــاری درراه انکشاف اقتصادی واجتماعی گردد ماازتمام کوششهای مثبتی که ازطرف ممالك ذیعلاقه مذکور درراه بدست آوردن یك حل صلح آمیز برای پرابلم های موجوده شان تو سط مذاکره رویدست گرفته اند پشتیبانی میکنیم .

مانمیتوانیم مسرت خودرا از بهتر شـــدن روابط آسیا پنهان داریم وآرزومند تعقیـــب کوششهای درراه حل مسایل میباشیم .

ترکیه درعین حال یك مملکت شرقمیـا نـه میباشد مابامالك این منطقه میراث مشتـرك فرهنگی وتاریخی داریم سیاست ترکیه درمورد مسأله نازك وحساس شرقمیانه نیزبسیارروشن میباشد .

مازعقب نشینی اسرائیل ازتمام خاکهـای عرب که درسال ۱۹٦۷ اشغال شده، شناسایـی حقوق مشروع ملی ملیت فلسطین که عبـارت ازشرایط آزادی وراه حل صلح آمیـز معضله شرقمیانه است استقبال میکنیم .

ترکیه ازهرکوشش صلح آمیز که این دو شرط اساسی رامدنظر بگیرد پشتیبانی میکند ترکیه طوریکه درسابق نیز جد وجهد نموده درهر محضر بین المللی که این ملحوظـات اساسی مدنظرگرفته شودازآن پشتیبانی‌خواهد نمود .

ترکیه طوریکه ملت افغان بخوبی میدانـد یك مملکت صلح دوست میباشد .

ازشروع برقراری جمهوریت ما، سیاســت خارجی ماتابع مقوله رهبر بزرگ ما اتاتـرك می باشد .

(صلح درمملکت صلح درجهان) ترکیه عقیده داردکه باید حاکمیت واستقلال تمام ممالك را احترام واز مداخله درامور داخلی آنها اجتناب نماید .

این مملکت باهرنوع استعمار وامپریالیـــزم مخالف میباشد وتبعیض نژادی را محکـــو م می نماید .

یگانه هدف ترکیه وخوشحالم که بگــو یم افغانستان عملی نمودن انکشاف اقتصـــادی واجتماعی مطابق پرنسیب های همکـــاری بین المللی درچوکات صلح، امنیت واستقرار جهانی میباشد .

من گفتار خودرا بابلند نمودن جام خو یش به افتخار رهبربزرگ ونجیب ملت افغـــان جلالتمآب محمدداؤد وبه سلامتی جلالتمآب شما سعادت ورفاه ملت برادر افغـــان و دوستی همیشگی ترك وافغان خاتمه میدهم .

ښاغلی چاغلیانگیل ازکابل عزیمت کرد :

ښاغلی احسان صبری چاغلیانگیل وزیرامور خارجه ترکیه، میرمن‌چاغلیانگیل‌وهیأت‌همراهان وی بعدازیك مسافرت رسمی ودوستانه بـــه افغانستان بتاریخ ۲۲ جدی ازکابل عزیمت کردند .

قبل ازعزیمت البوم مناظر وفلم مسافرت ښاغلی چاغلیانگیل وهمراهانش که ازطـرف ریاست آژانس باختر وموسسه افغان فلـم وزارت اطلاعات وکلتور تهیه شده بود توسط معین وزارت خارجه به مشارالیه اهدا گردید.

اعلامیه مشترك افغانستان وترکیه

بنابدعوت بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه جمهوریت افغانستان بناغلی احسان صبری چاغلیانگیل وزیر امور خارجه جمهوریت ترکیه ازتاریخ ۱۹تا ۲۲ جدی ۱۳۵٤ ازافغانستان بازدید رسمی ودوستانه بعمل آوردند .

میرمن چاغلیانگیل وبعضی‌ازمامورین وزارت امورخارجه بابناغلی چاغلیانگیل همراه بودند.

بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم افغانستان بناغلی چاغلیانگیل را پذیرفته وباایشان صحبت دوستانه و مفیدی بعمل آوردند . درین موقع وزیرامور خارجه ترکیه دعوت جلالتماب رئیس جمهور ترکیه رابرای یك مسافرت رسمی ودوستانه ازترکیه به بناغلی رئیس دولت وصدراعظم تقدیم کرد. این دعوت بامسرت پذیرفته شد .

جلالتمآب وزیر امور خارجه ترکیه هنگام اقامت درافغانستان موقع یافت تابا جنبه‌های مختلف زندگی وانکشافات این کشور آشنا شود .

وزیر امورخارجه ترکیه ترقیات وانکشافاتی راکه ملت برادر افغانستان تحت رهبری خردمندانه ومدبرانه بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم حاصل کرده است تمجید وتقدیر نمود .

بناغلی چاغلیانگیل بتاریخ ۲۰و۲۱ جدی ۱۳۵٤ بابناغلی وحیدعبدالله دروزارت امور خارجه روی روابط دوجانبه وهمچنان مسایل منطقوی وبین المللی مورد علاقه افغانستان وترکیه مذاکرات رسمی بعمل آورد .

طی این مذاکرات که درفضای نهایت دوستانه وصمیمانه وتفاهم کامل که ممیزه همیشگی تماسهای دوکشور است صورت گرفت روی روابط وهمکاری های دیرینه افغانستان وترکیه وطرق ووسایل استحکام مزید علایق دوستی وبرادری عنعنوی دوکشور که مطابق به منافع‌متقابله ملت های‌افغانستان وترکیه ومؤید تحکیم صلح وامنیت درمنطقه وجهان میباشد تبادل افکار بسیار مثمر و رضایت بخشی صورت گرفت وطرفین رضایت کامل خویشرا ازانکشاف مثبت این روابط وهمکاری هاوآمادگی خویش راجهت توسیع وتحکیم مزیدآن مطابق به آرزومندی ومنافع مردمان دوکشور ودر جهت حفظ وتحکیم‌صلح وامنیت وثبات درمنطقه وجهان ابراز نمودند.

طرفین انکشاف اوضاع درمنطقه ای راکه به آن ارتباط دارند مورد مذاکره وتبادل نظر مفید قرار داده اظهار عقیده کردند که رفع اختلافات موجود بین کشور های منطقه از طرق مسالمت آمیز وازراه مذاکره با حفظ وتحکیم صلح وامنیت درمنطقه کمك معتنابهی خواهد کرد .

طرفین اظهار امیدواری کردند که اختلاف سیاسی موجوده بین افغانستان و پاکستان

باوسایل صلح آمیز واز طریق مذاکرات حل گردد .

هردوجانب پشتیبانی کامل خودرا ازموسسه ملل متحد واصول مندرجه در منشور آ ن یکبار دیگر تائید کردند .

جانبین حمایت خودرااز مساعی برای امحای استعمار وتبعیض نژادی در سر اسر جهان مجددا ابراز نمودند .

هنگام تبادل افکار روی موضوع شرقمیانه طرفین یکبار دیگر اعتقاد خودرا باین امربیان کردند . که صلح عادلانه ودایمی تنهاوقتی درشرقمیانه برقرار شده میتواند که قوای اسرائیل همه اراضی عربی راکه در سال ۱۹٦۷ اشغال شده بشمول شهر بیت‌المقدس کاملا تخلیه نماید وحقوق حقه مردم عرب فلسطین بشمول حق تاسیس یك دولت‌مستقل به ایشان اعاده گردد .

وزیر امور خارجه ترکیه انکشافات اخیردر موضوع قبرس وروابط بین ترکیه ویونان را باموقف حکومت ترکیه روی این موضوعات بطرف افغانی شرح داد .

طرفین درمورد مسئله قبرس اظهار عقیده کردند که باید این قضیه براساس تساوی حقوق جامعه های ترکی ویونانی از طریق مذاکرات بین این دوجامعه‌ومطابق به‌پرنسیپ های یك فدراسیون جغرافیایی ویك قبرس مستقل دارای حاکمیت ملی وغیر منسلك حل گردد .

جانبین معضلات اقتصادی راکه کشور های درراه انکشاف ومخصوصا کشور های کمترین انکشاف یافته به آن مواجه هستند مورد مطالعه قرارداده درین مورد تصامیم جلسه خاص هفتم مجمع عمومی ملل متحد را حسن استقبال کرده اظهار امیدواری نمودند که براساس تصامیم جلسه مذکور تدابیر لاز م طوری اتخاذ گرددکه منجربه تاسیس یك نظام اقتصادی جدید عادلانه ومتکی برواقعیت های موجوده در جهان گردد .

هر دوجانب باتصمیم تاسیس همکاری اقتصادی نزدیکتر ووسیعتر بین خود یك موافقتنامه همکاری اقتصادی وتخنیکی راکه براساس آن کمیسیون مشترکی بسویه وزراء تشکیل میگردد امضاء نمودند وموافقه کردند که اولین جلسه این کمیسیون بزودی ممکن دایر گردد .

جانبین یك سند تفاهم رابمنظور تحکیم وتوسیع بیشتر روابط فرهنگی بین دوکشور امضاء کردند .

جانبین برهمکاری نزدیك بین آژانس های خبر رسانی ملی شان یعنی آژانس باختر و آژانس اناتولیه بمنظور استقرار ارتباط بین آنها موافقه کردند .

جانبین ارزش وضرورت دوام تماسها بین زعمای دوکشور رابسویه های مختلف بمنظور ارتقای بیشتر روابط شان تاکید کردند .

وزیر امورخارجه ترکیه ومیرمن چاغلیانگیل مراتب امتنان صمیمانه وتشکرات عمیق‌خویش رااز استقبال برادرانه که معین وزارت خارجه حکومت ومردم افغانستان ازایشان وهمراهان شان بعمل آوردند ابراز نمودند .

مسافرت دکتور حمادی وزیر خارجه عراق به افغانستان

دکتور سعدون حمادی وزیر امور خارجه جمهوریت عراق که حامل پیام بناغلی احمد حسن البکر رئیس جمهور آنکشور عنوانی بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم میباشد به تاریخ ٥ حوت ١٣٥٤ وارد کندهار گردید .

دوکتور سعدون حمادی وزیر خارجه جمهوریت عراق وهمراهانش در حالیکه والی وبعضی ازمامورین محلی کندهار باوی همراه بودند بزیارت خرقه مبارکه مشرف گردیده وبروح حضرت پیامبر اسلام اتحاف ادعیه کرد .

همچنان دوکتور حمادی ازمقبره احمد شاه بابا ومیرویس نیکه دیدن کرده وبروح این دورجال نامور افغانی دعا نمود .

بناغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه با دوکتور سعدون حمادی وزیر امور خارجه جمهوریت عراق درکندهار ملاقات تعارفی بعمل آورد .

بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم ساعت یك ونیم بعدازظهر تاریخ ٦ حوت دکتور سعدون حمادی وزیر امور خارجه و نمایندهٔ خاص رئیس جمهور عراق رادر قصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

ریاست دفتر جمهوری اطلاع داد که وزیر خارجه عراق طی این ملاقات پیام بناغلی احمد حسن البکر رئیس جمهور آنکشور را به بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تقدیم نمود ونهار رابابناغلی رئیس دولت وصدراعظم صرف کرد .

بناغلی سعدون حمادی وزیر خارجه عراق ونماینده خاص رئیس جمهور آنکشور که برای تقدیم پیام بناغلی حسن البکر به بناغلی محمدداؤد رئیس دولت به افغانستان آمده بود بتاریخ ٦ حوت ١٣٥٤ عازم دهلی جدید گردید .

ددولت بناغلی رئیس او صدراعظم گله چه دجمهوری ریاست په ماڼۍ کښې یې دعراق دباندنیو چارو وزیر بناغلی سعدون حمادی منلی دی .

اعلامیه مشترك افغانستان و عراق

دکتور سعدون حمادی وزیرامور خارجه عراق ونماینده خاص جلالتمآب رئیس جمهور عراق مارشال احمد حسن البکر از تاریخ ٥ـالی ٦ حوت ١٣٥٤ مطابق به ٢٤ـالی ٢٥ فبروری ١٩٧٦ ازجمهوریت افغانستان بازدید بعمل آورد .

دکتور سعدون حمادی ازطرف بنا غلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم پذیرفته شد ومتن پیام بناغلی حسن البکر رئیس جمهور عراق رابحضور بناغلی رئیس دولت جمهوری افغانستان تقدیم نمود. همچنان بناغلی وزیر امور خارجه عراق بابناغلی وحید عبدالله معین وزارت امورخارجه جمهوریت افغانستان ملاقات ومذاکرات دوستانه وثمربخش بعمل آورد. این مذاکرات درفضای نهایت دوستانه که مظهر علایق تاریخی، فرهنگی ودینی دو کشوربرادر میباشد صورت گرفت و طرفین آرزوی متقابل خویشرا به منظور توسعه و تشئیداین روابط مخصوصادرساحات اقتصادی وفرهنگی یکبار دیگر تائید نمودند .

دوجانب درمورد مسایل منطقه و مسایل جهانی مورد علاقه تبادل افکار نموده ازنقاط نظر همدیگر روی این موضوعات یکبار دیگر اطلاع نزدیك حاصل کردند .

هردو جانب اشغال صیهونی فلسطین وصبغهٔ توسعه طلبی مضمر در آنرا محکوم کردند ایشان همچنان تجاوزاسرائیلی رابملت عرب محکوم نمودند ایشان خاطر نشان‌کردند تازمانیکه همه سرزمین های اشغالی عرب تخلیه نشده ومردم عرب فلسطین به حقوق کامل ملی خود نایل نگردند صلح عادلانه ودایمی در شرقمیانه میسر نخواهد شد . ایشان پشتیبانی کامل حکومات مربوطه خود راازمبارزه مردم‌عرب فلسطین برای استرداد وطن ملی شان یکباردیگر تائید کردند . ایشان همچنان پشتیبانی خودرا از فیصله نامه مجمع عمومی ملل متحد که صهیونیت راشکلی ازتبعیض نژادی خوانده تائیدکردند.

جانب افغانی حمایت جدی خویش را از تأمین حقوق انکار ناپذیر مردم عرب‌فلسطین اظهار نمود. جانب عراقی مقابلتا از حمایت وپشتیبانی همیشگی افغانستان از موقف برادران عرب خود راجع به شرقمیانه اظهار امتنان وقدردانی نمود .

طرفین اتفاق نظر خویش رامبنی براینکه نقش کشور های غیرمنسلك درحفظ وتحکیم صلح و امنیت بین المللی حایز اهمیت روزافزون است، اظهار نمودند ومخصوصاً ضرورت حفظ ودوام روحیه واحترام دقیق اصول اساسی عدم انسلاك را برای اینکه بتواند نقش حقیقی خودرا درامور بین المللی ادامه دهد یکباردیگر تائید نمودند . ایشان طرق ووسایل توسعه وتحکیم نهضت عدم انسلاك رامورد مطالعه قرار دادند وبرضرورت اتخاذ اقدامات لازمه جهت تقویت موثریت نهضت وپیشرفت آن مطابق به اهداف عالی این نهضت موافقت نمودند جانبین همچنان درمورد وسایلی که منجربه تأمین کامیابی

جلسه پنجم سران این نهضت که قراراست ماه آگست آینده درکولمبو دایر شود موافقه نمودند .

طرفین باردیگر این نظر خودراتائید نمودند که مسایل متنازع فیه بین دول باید ازطریق مذاکرات وبصورت مسالمت آمیز حل گردد .

هردوجانب درمورد ازدیاد فعالیت های نظامی دراقیانوس هند اظهار نگرانی نمودند ونظریات شان درمورد اینکه اقیانوس هند بمنظور تأمین امنیت وسلامت کشور های مربوط بین یك منطقه صلح باقی بماند و همچنین ضرورت ازبین رفتن پایگاه های نظامی واقع درآن توافق داشت .

هردو طرف ازپیشرفتی که تاکنون د ر مذاکرات مربوط به تاسیس نظام جدید اقتصادی درجهان حاصل شده استقبال نموده واظهار نظرکردند که درتاسیس این نظام جدید منافع خاص کشور های کمترین انکشاف یافته وکشور های محاط به خشکه در راه انکشاف بصورت عملی درنظر گرفته شود .

ایشان بر ضرورت همبستگی بین دول جهان سوم درساحه اقتصادی بمنظور اتحاد آنهابرای پاسخ به چلنج هائیکه در مقابل دارند، موافقه کردند .

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم ازبناغلی نماینده خاص ووزیر امور خارجه عراق درخواست نمودند تابهترین تمنیات نیك وصمیمانه ایشان رابرای صحت وسلامت رئیس جمهور عراق وترقی وتعالی مردم‌کشور دوست وبرادر عراق به بناغلی حسن البکر برسانند .

بناغلی وزیر امور خارجه عراق ازپذیرایی صمیمانه ای‌که ازوی وهمراهانش هنگام‌توقف درافغانستان بعمل آمدمراتب امتنان وقدردانی خودرا به حکومت جمهوری افغانستان اظهار نمود. بناغلی وزیرامور خارجه عراق ازبناغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه جمهوریت افغانستان دعوت نمود تااز عراق بازدید رسمی بعمل آورد این دعوت باتشکر پذیرفته شد .

مسافرت‌معاون‌صدراعظم ووزیرامورخارجه‌یوگوسلاویا بکابل

بناغلی میلوش مینیچ معاون صدراعظم فدرال ووزیر امور خار جه جمهوریت سوسیالیستی فدرالی یوگوسلاویا ومحترمه میرمن مینیچ بنابدعوت بناغلی سیدعبدالاله معاون دوم صدارت عظمی ووزیرمالیه برای یك مسافرت رسمی از افغانستان بتاریخ ۳۰ حمل ۱۳۵۵ وارد کابل شد .

بناغلی میلوش مینیچ معاون صدر اعظم فدرال ووزیرامورخارجه جمهوریت‌سوسیالیستی فدرالی‌یوگوسلاویا بابناغلی سیدعبدالاله‌معاون دوم‌صدارت عظمی‌ووزیرمالیه‌درعمارت صدارت ملاقات بعمل‌آورد.

سفیرکبیرجمهوریت عربی مصرشیخ‌السفراء و سفیرکبیر یوگوسلاویا مقیم‌کابل درضیافتی

ددولت بناغلی رئیس او صدراعظم هغه‌وخت چه دیوگوسلاویا دفدرال صدراعظم مرستیال
اودباندنیو چارو وزیر میلوش مینیچ یی دجمهوریت په مانی کښی منلی اووړسره
خبری کوی .

اشتراك ورزیده بودند .

ضمن این ضیافت بانیه های بین بناغلی سیدعبدالاله معاون دوم صدارت عظمی ووزیر مالیه وبناغلی میلوش مینیچ معاون صدراعظم فدرال ووزیر امور خار جه جمهوریت سوسیالیستی فدرالی یوگوسلاویا تعا طی گردید .

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم ۳۰ حمل بناغلی میلو ش مینیچ معاون صدراعظم فدرال ووزیر امورخارجه جمهوریت سوسیالیستی فدرالی یوگوسلاویا رادرقصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

قرار یك خبردیگر میرمن مینیچ خانم معاون صدراعظم فدرال ووزیر امور خارجه جمهوریت سوسیالیستی فدرالی یوگوسلاویا ۳۰ حمل ازپوهنتون کابل ونمایش لباس های ملی ومحلی افغانی در میرمنوټولنه دیدن نمود .

متن بیانیه بناغلی سیدعبدالاله معاون دوم صدارت عظمی ووزیر مالیه :

جلالتمآب‌محترم، محترمه‌خانم مینیچ،مهمانان گرامی ، خانم ها وآقایان !

تشریف آوری شمارابه افغانستان وشرکت دراین دعوت دوستانه خیرمقدم گفته و این فرصت نیك رادر تقویه وتحکیم مزید روابط دوستانه بین‌کشور های مایك قدم مثبت و ثمر بخش میدانم .

مسافرت دوستانه شما به افغانستان نشانهٔ‌حسن‌نیتی‌است‌که خوشبختانه‌بروی‌تمنیات نیك مردمان دوکشور در فضای دوستی

بی شائبه وصمیمی بااحترام واعتماد متقابل استوار میباشد .

مردم افغانستان ازروحیهٔ آزاد منشی مردم شمابه‌خوبی آگاه هستند، ملت های‌افغانستان ویوگوسلاویا برای نگهبانی استقلال خود قربانی های زیاد داده‌اند وهر دو پشتیبان صلح وآزادی ملل و مردمان میباشند یوگوسلاویا پرنسیپ های منشور ملل متحد راجزء خط مشی خودقرار داده بیطرفی مثبت وفعال رامبنای ثابت سیاست بین المللی خود میشناسد .

افغانستان بحیث قدیمترین کشور بیطرف وغیرمنسلك عمیقا معتقد باین طریق میباشد نقش ارزنده کشور شما رادر برقراری تماس هاوتفاهم وهمکاری بین کشور های غیرمنسلك تمجید میکند .

یوگوسلاویا مانند افغانستان یکی از علم برداران نهضت عدم انسلاك وبه همراهی افغانستان یکی از بانیان این نهضت میباشد پیروی دوامدار ازسیاست همزیستی مسالمت آمیز وعدم الحاق دردسته بندی های‌سیاسی ونظامی وپیکار مداوم درراه حفظ وتحکیم صلح‌وامنیت درجهان وجود مشترك سیاست خارجی افغانستان ویوگوسلاویا میباشد که موجب شده‌است مردم‌افغانستان ویوگوسلاویا باآمال وآرزوهای یکد یگر آشنایی بیشتر حاصل کنند .

افغانستان باکلیه کشور های این منطقه روابط نیك وحسنه داردمتاسفانه یگانه‌استثنی درین مورد پاکستان است‌که روابط حسنه باآن کشور دراثر اختلاف سیاسی که شما ازسوابق آن‌کاملا اطلاع دارید موجود شده نتوانسته است .

عقیده راسخ مابه پرنسیپ واقعی حل اختلافات بین‌کشورها ازطریق مسالمت آمیز ازاساسات اصلی فلسفه وروش عدم انسلاك سرچشمه میگیرد چنانچه این پرنسیپ برای ایجاد واستحکام صلح دوامدار یگانه راه ووسیله قبول شده شناخته شده است .

افغانستان بحیث یك‌کشور غیر منسلك و پابند به پرنسیب ها وفلسفه عدم انسلاك امیدوار است‌که نتایج اجتماع آینده سران کشور های غیرمنسلك که در آستانه آن‌قرار داریم درراه تأمین صلح جهانی وتفاهم وهمکاری بین المللی خاصتاًوضع عمومی اقتصادی جهان وبوجود آمدن یك نظام جدید دراین ساحه‌که مبنای آن عدالت و مساوات باشد مثمر ومفید واقع گردد .

بیمورد نیست یادآورشوم‌که اولین اجتماع سران دول وحکومات کشور های غیر منسلك که درآن رهبرملی مابناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم بحیث رئیس هیأت افغانی شرکت کرده بودند درسال ۱۹٦۱ درکشور شما اساسات متین این نهضت را پیریزی نمودکه باید به آن سخت پابند ومعتقدباشیم.

بااظهارامتنان از تشریف آوری جلالتمآب شما وهمراهان محترم تان یقین دارم این مسافرت درانکشاف تحکیم وتشئید روابط ما به منفعت مردمان هردو کشور وخدمت درراه صلح جهانی موثر میباشد، باردیگر ورودشما

رابحیث مهمان گرامی خیرمقدم میگویم .

جام خودرابه صحت مارشال بروز تیتو سلامتی جلالتمآب شما، خانم مینیچ ،سعادت ورفاه ملت بزرگ یوگوسلاویا و دوستی افغانستان ویوگوسلاویا بلند میکنم .

متن بیانیه ښاغلی میلوش مینیچ معاون صدراعظم فدرال ووزیر امور خارجه‌جمهوریت سوسیالیستی یوگوسلاویا :

جلالتمآب معاون صدراعظم ، جلالتمآبان خانم ها وآقایان !

میخواهم اولترازهمه تشکرات قلبی خودرا بخاطر اظهارات گرم وصمیمانه ای‌که به ما خطاب گردید ونیز بخاطر مهمان نوازی گرم وتوجهی که به مادر اثنای این بازدید مبذول فرمودند اظهار کنم .

گرچه توقف مامختصر است توانستیم با رهبران محترم دوست‌افغانی خودراجع به‌روابط دوجانبه مامسایل جهانی و مخصوصا مسایل عمده‌ایکه درآجندای پنجمین کنفرانس سران دول وحکومات کشور های غیر منسلك شامل خواهد بود وسیعا تبادل نظر کنیم .

بازدید سال گذشته ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت خارجه افغانستان ازیوگوسلاویا ومذاکراتیکه درآن موقع صورت گرفت برای ماممکن ساخت تاانز مساعی ونتایج برجسته که درانکشاف افغانستان حاصل گردیده اطلاع بیشتر یابیم .

مادرباره روابط ذات البینی و مهمترین مسایل بین‌المللی تبادل نظر سودمندی را آغاز کرده‌ایم طی دودهه روابط بین دوکشور دوست وغیر منسلك ماپیوسته باروحیه‌تفاهم متقابله احترام ومنافع رو به انکشاف بوده است .

معذالك ماازتمام امکانات برای انکشاف همکاری بین کشور های ما استفاده نکرده‌ایم مثلا طوریکه معلوم است درساحۀ اقتصادی .

این ماراوادار میسازد تابرای تشئید روابط مادرین ساحه مساعی لازم بخرج دهیم .

این امربرای انکشاف اقتصادی کشورهای ماوبرای تحکیم مزید دوستی بین ماسودمند خواهد بود .

روابط وهمکاری متقابله ماطور عنعنوی خوب ودوستانه وبر مبنای موقف صمیمانه ومشترك ما به تحکیم صلح جهان و انکشاف همکاری مساویانه وجامع بین المللی استوار است . درحقیقت اینها نیز اهداف سیاست عدم انسلاك است‌که مادرآن شریك هستیم ویك عامل استثنایی وبرجسته شده است‌که بدون آن امروز مقابله موفقیت آمیز باپروبلم های جاریه بین‌المللی ناممکن خواهد بود .

حکومت ومردم یوگوسلاویا با همنوایی صمیمانه مساعی خستگی نا پذیر حکومت جمهوریت افغانستان رابه منظو ر تحکیم تحولات تاریخی ومثبت درکشور شما بخاطر سعادت مردم افغانستان تعقیب‌کرده ومینمایند این مساعی زمداران برجسته افغانستان است که باروحیه عظمت ملی عنعنوی وشجاعت درحدود نیم قرن قبل موفقانه برای استقلال آزادی ورفاه مردم شان مبارزه کرده اند مطابقت دارد.

تحت زعامت ښاغلی محمد داؤد زعیـــم و زمامدار برجسته مردم افغانستان این عنعنات را ادامه داده و به نتـایج قابـل ملاحظه در انکشاف اجتماعی واقتصادی افغـانستان در تقویه نقش وموقف آن درساحهٔ بین المللی نایل شده اند .

ملتهاوملیت های یوگوسلاویایی صمیمانه برای مردم وحکومت افغانستان موفقیت های بازهم بزرگتر رادر تحقق این اهداف آرزو میکنند جلالتمآباما به تبادل نظر باکشور های غیرمنسلك درمورد پنجمین کنفرانس عالـی آینده کشور های غیرمنسلك اهمیت خاصی قایل ایم وعقیده داریم که این اجتماع تاریخی باید بادقت برگزار گردد .

افغانستان یکی از موسسین سیاست عدم انسلاك است وسهم آن دراظهار وموفقیـــت سیاست عدم انسلاك فوق العاده قدر میشود. اوضاع بین المللی باوجود بعضی نتایـــج مثبت سیاست تخفیف تشنجات بین المللی هنوزهم پیچیده پراز تضادهـــا وآگنده از خطرات است .

حفظ نقاط داغ بحران درشرقمیانه ومشتعل ساختن نقاط جدید درافریقای جنوبی تحکیم موجودیت نظامی قدرتهای بزرگ وموجودیت آنها درمنطقه بحرهند تشنج در اطـــراف صحرای غربی ادامه مسابقات تسلیحا تـی تشدید تهداب وفشار هاعلیه نهضت عـــدم انسلاك بطور عموم وعلیه کشور های منفرد به‌طور خاص حملات بر ملل متحد همه اینها شرایطی راکه درآن پنجمین کنفرانس عالـی عدم انسلاك آماده میشو د بسیار پیچـــیده میسازد .

چنین اوضاع کشور های غیر منسلك را مکلف میسازدکه مساعی نهایی خودرا درراه تحکیم وحدت همبستگی ظرفیت اقدام شـان بمنظور مقابله باچلنج های بزرگی‌که درروابط فعلی بین‌المللی درقبالشان قرار دارد بـــه بهترین طریق بخرچ دهند .

پنجمین کنفرانس کشور های غیر منسلك باید سهم استثنایی وبرجسته رادرجستجو برای راه های حل دوامدار که تمام مردمان جهان رابه زندگی درحال صلح وعاری ازفشار ومداخله خارجی قادر ساخته بگیرد تاخود را درراه رسیدن بیك زندگی مرفه وآینده مسعود وقف نمایند .

کشور های غیرمنسلك وروبانکشاف یك حس کامل مسئولیت وآمادگی راواز طریـــق همکاری مثبت ومذاکرات متساوی باکشورهای مترقی درجستجوی راه های حـــل عادلانه و دوامدار ونیزقابل‌قبول عموم برای پروبلمهای مناسبات اقتصادی بین المللی امروزی نشان داده‌اند که هرگاه باتصمیم جدی باآنهامقابله نشود شاید منبع حاخطرات گوناگون گردد.

بدون باز شدن افقهای روشنتر بــــرای انکشاف سریع کشور های روبـــانکشاف و باریك شدن خلاء بین‌کشورهای انکشاف یافته راه انکشاف صلح مستقر باپیشرفت عمومی تأمین شده نمیتواند بنابران کشور هـــا ی غیرمنسلك وروبانکشاف به جلسه آینـــــده انکتاد درنایروبی ونیز به کنفرانس پاریس

راجع به انکشاف اقتصادی اهمیت خـــا ص قایل اند .

ښاغلی معاون صدراعظم اقامت مادریـــن جاومذاکرات پرمعنی وسودمندی‌که انجام‌دادیم وخواهیم داد وآمادگی متقابله مارابرای دوام ابراز مساعی به سعی انکشاف همکاری همه جانبه بین دوکشور غیرمنسلك ما مجدداًتائید میکند .

درخاتمه اجازه دهید جام خودرابه صحت وطول عمرښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم جمهوریت افغانستان به صحـــت شما وخانم محترمهٔ تان وهمکاران شمابخاطر رفاه وسعادت عموم مردم دوست افغانستان ونیزبرای همکاری ودوستی بین کشور هـای مابلند کنم .

ښاغلی مینیچ ازکابل عزیمت کرد :

ښاغلی میلوش مینیچ معاون صدراعظـــم فدرال ووزیر امور خارجه جمهوریت فدرالی سوسیالیستی یوگوسلاوی که بدعوت ښاغلی سیدعبدالاله معاون دوم صدارت عظمی ووزیر مالیه برای یك مسافرت رسمی ازافغانستان بکابل آمده بود ۳۰ حمل ازکابل عزیمت‌کرد.

قبل ازعزیمت البوم مناظر مسافرت معاون صدراعظم فدرال ووزیرامورخارجه یوگوسلاویا ومیرمن مینیچ که توسط ریاست آژانس‌باختر تهیه گردیده بود ازطرف ښاغلی سیدعبدالاله به ښاغلی مینیچ اهدا شد .

اعلامیه مشترك افغـا نستان ویوگو سلاویا

این اعلامیه درختم مسافرت ښاغلی میلوش مینیچ معاون صدراعظم فدرال ووزیر امـور خارجه جمهوریت فـــدرالـی سوسیالیستی یوگوسلاویا ازجمهوریت افغانستان بتاریخ ۳۱ حمل ۱۳۵۵ درکابل وبلگراد صادر شده است .

بنابدعوت ښاغلی سیدعبدالاله معاون دوم صدارت اعظمی و وزیر مالیه جـــمهوریـــت افغانستان ښاغلی میلو ش مینیچ معـــاون صدراعظم فدرال ووزیر امورخارجه جمهوریت فدرالی سوسیالیستی یوگوسلاویا از تاریخ ۲۹تا ۳۱ حمل ۱۳۵۵ مطابق بـه ۱۸ تا ۲۰ اپریل ۱۹۷٦ ازجمهوریت افغانستان بازدید رسمی ودوستانه بعمل آورد .

ښاغلی محمد داؤد ، ښاغلی مینیچ رابرای ملاقات پذیرفته وباایشان صحبت دوستانـه بعمل آوردند .

ښاغلی مینیچ پیـــام دو ستانه جلالتمآب مارشال جوزف بروز تیتو ر ئیس جمهـــور یوگوسلاویا رابرای یك مسافرت دوستانـــه به یوگوسلاویا بحضور ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم افغانستان تقدیم کرد .

ښاغلی محمدداؤد ضمن تشکر ازین دعوت دوستانه ازښاغلی معاون صدراعظم فـــدرال ووزیر امور خارجه یوگوسلاویا خواهش‌کردند تمنیات نیك شان رابه جلالتمآب مارشـــال تیتو اظهار نمایند .

مذاکرات رسمی بین هیأت های دو کشور

به تاریخ دو شنبه ۳۰ حمل ۱۳۵۵ـ۱۹ اپریل ۱۹۷٦ دروزارت امور خارجه صورت گرفت، درین مذاکرات ریاست هیأت افغانی راښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه وریاست هیأت یوگوسلاویا راښاغلی مینیچ معاون صدراعظم فدرال ووزیر امور خارجه یوگوسلاویا بعهده داشتند .

این مذاکرات وتبادل افکار بین طرفین درفضای دوستی نزدیك وصمیمیت کامل که ممیزه روابط دوکشور غیر منسلك ومعرف تفاهم کامل وتوافق یاتشابه وسیع نظریات ایشان روی مسایل عمده موجوده بین المللی میباشد صورت گرفت .

هنگام بحث برروابط وهمکاریهای دو جانبه افغانستان ویوگوسلاویا طرفین یك باردیگر مندرجات اعلامیه مطبوعاتی مورخ چهار جدی ۱۳۵۲ مطابق به ١٤ دسمبر ۱۹۷۳ منتشره در کابل واعلامیه مورخه ۲۳ جوزای ۱۳۵٤مطابق به ۱۳ جون ۱۹۷٥ منتشره دربلگراد خود را درمورد توسعه مزید همکاری های دو کشور درساحات مختلف خاصتاً در ساحه اقتصادی تائد کردند .

طرفین با رضایت خاطر نشان کردند تغییرات مثبتی که درجهان واقع شده نتیجه نفوذ روزافزون پالیسی عدم انسلاك میباشد.

هردوجانب اظهار عقیده کردند برای آنکه دیتانت یك پدیده ثابت درانکشاف روابط بین المللی باشد لازم است تادیتانت همه مناطق جهان رادر بربگیرد وبه شکل عملیه درآید که درآن همه‌کشور هابراساس مساوات برای حل مسایل عمده روابط بین المللی سهم داشته باشند .

هنگام بحث برموضوعات مربوط به کشور های غیرمنسلك مخصوصا ترتیبات کنفرانس آینده این کشور هادرکولمبو طرفین ضرورت تقویه بیشتر، وحدت تساند وقابلیت کشور های غیرمنسلك وهمچنان حفظ وتحکیم اصالت وروحیهٔ حقیقی این نهضت متکی برپرنسیب های اساسی آنرا یکباردیگر تاکید کردند .

طرفین ازپیشرفتی‌که درراه ترتیب مقدمات کنفرانس کولمبو ازطریق تماس های چندین جانبه ودو جانبه بین‌کشور های غیر منسلك حاصل گردیده اظهار رضائیت کرده ضرورت ترتیبات مزید راباسهمگیری فعال همه کشور های غیرمنسلك خاطر نشان ساختند .

ایشان اعتقاد واعتماد کامل خودرابر اینکه نهضت عدم انسلاك ونتایج کنفرانس های آن درجستجوی راه های حل عادلانه مثبت برای معضلات عمده بین المللی خاصتاً پروبلمهای اقتصادی وبوجودآمدن یك نظام جدیداقتصادی متکی برتساوی حقوق وعدالت نقش ارزنده ومهمی دارد خاطرنشان ساختند .

جانبین مخصوصاً ضرورت تطبیق مؤثر فیصله های جلسات خاص ششم وهفتم مجمع عمومی ملل متحد وفیصله های سایر مجالس بین المللی رادر مورد تاسیس یك نظام اقتصادی بین المللی جدید یادآور شدند

ایشان‌فعالیت هاونتایج حاصله ازکنفرانس وزراء گروپ ۷۷ کشور های درراه انکشاف منعقده مانیلارا ارزیابی مثبت نموده وضرورت

فعالیت منسجم ترکشور های غیر منسلــک وسایر کشور های درراه انکشاف رادرمجالس آینده بین‌المللی خاصتاً جلسه چارم‌کنفرانس تجارت وانکشاف ملل متحدوکنفرانس پاریس راجع بانکشاف اقتصادی یادآور شدند .

ایشان یك باردیگر اهمیت تطبیق عــاجـل فیصله کنفرانس چهارم سران کشور هـــای غیرمنسلك رادرمورد تاسیس صندوق تساند برای انکشاف اقتصادی واجتماعی کشورهای غیر منسلك تائید کردند .

ښاغلی مینیچ امتنان وتشکرات قلبی خود وهمراهان خودرا ازپذیرایی های گرم ومهمان نوازی های‌صمیمانه یی‌که هنگام اقامت ایشان درافغانستان بعمل آمده به حکومت ومـــردم افغانستان اظهار نمود .

معاون صدراعظم فدرال ووزیر امور خارجه یوگوسلاویا از ښاغلی سید عبدالاله معاون دوم صدارت ووزیرمالیه‌وښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امورخارجه جمهوریت افغانستان دعوت نمود تاازجمهوریت ســو سیالیستــی فدرال یوگوسلاویا بازدید بعمل آوردند این دعوت بامسرت پذیرفته شد وتاریخ آن بعداً ازطریق دیپلوماتیك تعیین خواهد شد .

مسافرت ښاغلی بوتو صدراعظم پاکستان به افغانستان

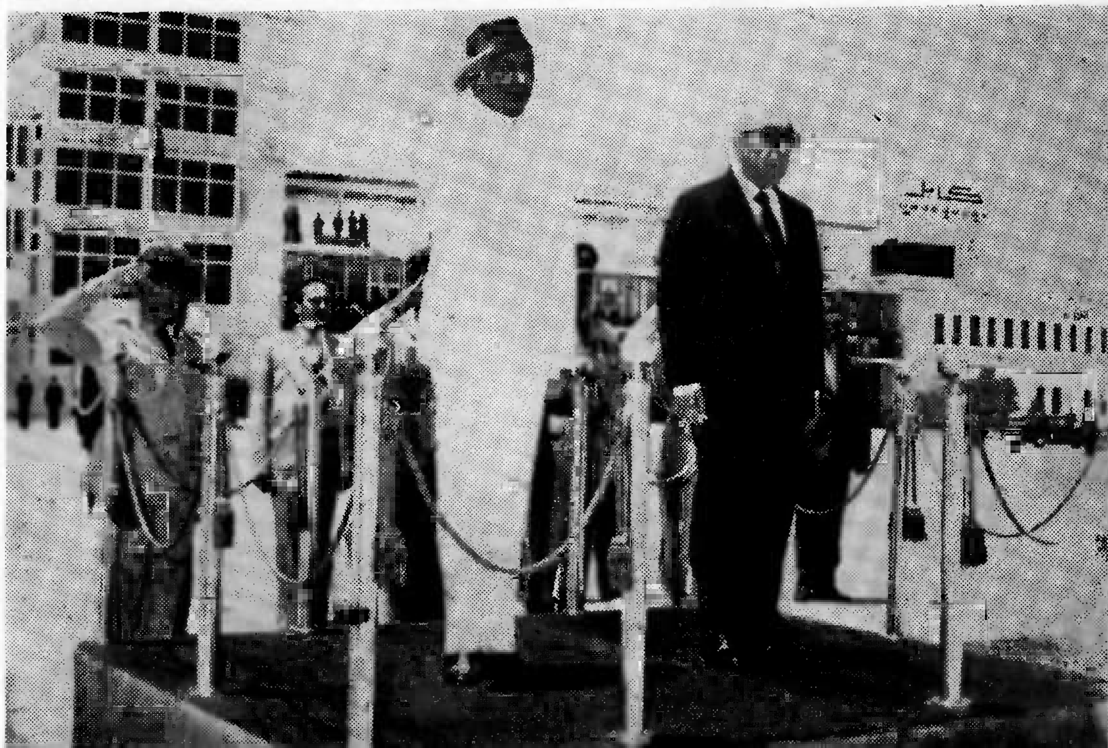
بنابردعوت ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم ښاغلی ذوالفقارعلی بوتوصدراعظم پاکستان برای یك مسافرت رسمی چارروزه ازافغانستان بتاریخ ۱۷جوزاواردکابل گردید ودرمیدان هوایی بین المللی ازطرف رهبر انقلاب ښاغلی محمد داؤد پذیرایی گردیدند.

طیاره حامل ښاغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان وهیأت همراهانش درحوالی ساعت ۱۱ قبل ازظهر ۱۷جوزا به میدان هوایی بین المللی کابل فرود آمد ودرنزدیك طیاره ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم مهمان شانرا خیرمقدم گفتند .

درین موقع ښاغلی عبدالقدیر وزیر داخله ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امورخارجه دوکتور محمدانس رئیس هیأت مهمانداران، دوکتور غلام سخی نور زاد کابل ښاروال و ښاغلی سلطان محمود غازی رئیس عمومی هوانوردی ملکی وتوریزم معیت ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم رااداشتند .

همچنان ښاغلی علی ارشدسفیرکبیر پاکستان درکابل ودوکتور محمد رحیم شیرزوی وزیر مختار شارژدافیر سفارت کبرای دولت جمهوری افغانستان در اسلام آباد در نزدیك طیاره حاضر بودند .

رهبر انقلاب ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم ومهمان شان ښاغلی ذوالفقارعلی بوتو صدر اعظم پاکستان هنگامیکه مراتب احترام و سلام گارد تشریفات راقبول می فرمایند.

بعدازآنکه بناغلی رئیس دولت وصدراعظم ذوات معیتی شانرابه صدراعظم پاکستان و همچنان صدراعظم پاکستان هیأت همراهانش رابه مؤسس جمهوریت معرفی کردند، بناغلی رئس دولت وصدراعظم ومهمان شان جانب گارد تشریفاتی رفته ودرمحل مخصوص قرار گرفتند .

درین وقت موزیك سرودملی جمهوری پاکستان وسرودملی جمهوری افغانستان را نواختوگارد تشریفاتی مراتب‌احترام را بجا آورد بناغلی رئیس دولت وصدراعظم وبناغلی صدراعظم پاکستان مراتب‌احترام گارد تشریفاتی راقبول وآنرا معاینه کردند .

درین وقت یکعده اطفال به نمایندگی از شهریان کابل دسته های گل به بناغلی بوتو تقدیم کردند .

سپس زعیم ملی ماومهمان شان بناغلی صدراعظم پاکستان جانب صفوف مستقبلین رفته بادوکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت عظمی، بناغلی سیدعبدالاله معاون‌دوم صدارت ووزیرمالیه ، بعضی ازاعضای کابینه وکمیته مرکزی ، جنرالهای اردوی جمهوری رؤسای کوردیپلوماتیك واعضای سفارت‌کبرای پاکستان مقیم کابل مصافحه واحوال پرسی نمودند .

بعدازمراسم میدان هوایی بناغلی‌محمدداؤد وبناغلی ذوالفقارعلی بوتوتوسط موترمخصوص درحالیکه دسته‌ای‌از موترسایکل‌سوازان آنرا بدرقه میکردزهسپاراقامتگاه مهمانان پاکستانی شدند .

بناغلی محمد داؤد رئیس دولتو صدراعظم هنگا میکه با بناغلی ذو الفقارعلی بوتو صدراعظم پاکستان درقصر گلخانه ملاقات می‌نمایند .

ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم مهمانان شانرا تااقامتگاه همراهی نموده وپس ازصرف قهوه با ایشان به قصر ریاست جمهوری مراجعت کردند.

درجملهٔ هیأت همراهان ښاغلی ذو الفقار علی بوتوصدراعظم پاکستان عزیز احمد وزیر دولت در امور دفاع وخارجه ، ښاغلی محمویوسف بچ معاون مخصوص صدراعظم ښاغلی آغاشاهی سکرتر دروزارت امورخارجه وښاغلی اس شهنواز سکرتر دروزارت خارجه پاکستان و ښاغلی‌ام اسماعیل رئیس‌تشریفات شامل بودند .

ښاغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان ساعت چهارعصر۱۷ جوزا باښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم در قصر گلخانه ارگ جمهوری ملاقات نمودند .

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم ساعت ۸ شب ۱۸ جوزا ضیافتی بافتخار ښاغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان درتالار پذیرایی های وزارت امور خارجه ترتیب شده بود .

درین دعوت ښاغلی محمد نعیم، دوکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت عظمی ښاغلی سیدعبدالاله معاون‌دوم صدارت ووزیر مالیه، بعضی ازاعضای کابینه وکمیته مرکزی عدهٔ ازجنرال ها ومامورین عالیرتبه دولتی رؤسای کوردیپلو ماتیك مقیم کابل، بعضی ازهمراهان ښاغلی صدراعظم پاکستان سفیر کبیر وبعضی ازاعضای سفارت‌کبرای آنکشور اشتراك ورزیده بودند .

ضمن این ضیافت کنسرتی نیز از طرف هنرمندان رادیو افغانستان اجرا شد .

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولتو صدر اعظم ومهمان شان ښاغلی ذوالفقارعلی بوتو صدر اعظم پاکستان درضیافتی که‌در تالار پذیرایی های وزارت امورخارجه ترتیب شده بود.

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم وبناغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان ۱۸ جوزا ساعت ده نیم صبح در قصر گلخانه باهم ملاقات نموده ومذاکرات شان رادریك فضای دوستانه آغازکردند .

قراریك خبردیگر بناغلی ذوالفقارعلی بوتو صدراعظم پاکستان برای مشاهده آثار آبدات تاریخی ولایت بامیان قبل از ظهر ۱۹ جوزا توسط طیاره باختر افغان الوتنه به مرکزآن ولایت مواصلت کرد ودر میدان هوایی ازطرف بناغلی غلام نقشبند دشتی والی ، مامورین دوایر مرکزی ولایت بامیان استقبال گردید .

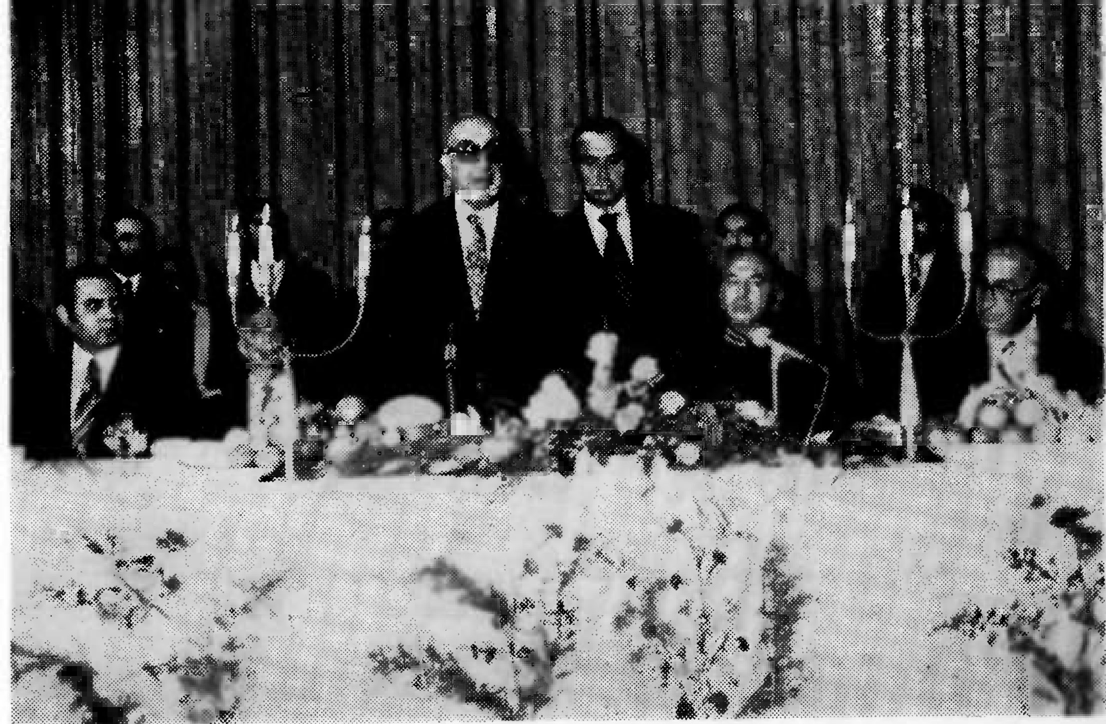
بناغلی ذوالفقار علی بو تو صدراعظم پاکستان وهمراهانش ظهر۱۹ جوزادر دعوتی اشتراك کردند که ازطرف بناغلی غلام نقشبند دشتی والی بامیان به افتخار شان در دره آهنگران ترتیب یافته بود .

بافتخار بناغلی ذوالفقارعلی بوتو صدراعظم پاکستان ظهر۱۸ جوزا دعوت چاشتی ازطرف دوکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت عظمی درباغ تپهٔ پغمان ترتیب شده بود .

درین ضیافت بناغلی سیدعبدالاله معاون دوم صدارت ووزیرمالیه ، عدهٔ ازاعضای کابینه وکمیته مرکزی وبعضی ازمامورین عالیرتبه عسکری وملکی، همراهان بناغلی صدراعظم پاکستان سفیرکبیر وبعضی ازاعضای سفارت کبرای پاکستان مقیم کابل اشتراك داشتند .

بناغلی ذو الفقارعلی بوتو صدراعظم پاکستان دردعوتیکه ازطرف دکتورمحمد حسن شرق به‌افتخارش در تپه پغمان ترتیب‌شده بود

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم موقع ایراد بیانات شان در ضیافتی که به افتخار شان از طرف ښاغلی بوتو صدراعظم پاکستان درهوتل انتر کانتی ننتال ترتیب شده بود.

آخرین دور مذاکرات ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم وښاغلی ذوالفقارعلی بوتو صدراعظم پاکستان ساعت ٤ بعدازظهر ۲۰ جوزا درقصر گلخانه ارگ جمهوری در فضای دوستانه وصمیمانه ای صورت گرفت که تاحوالی ساعت ٤ و ٦ دقیقه دوام داشت.

دراین مذاکرات ازطرف افغانستان دوکتور محمدحسن شرق معاون اول صدارت عظمی ښاغلی سیدعبدالاله معاون دوم صدارت ووزیر مالیه، ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه وښاغلی عبدالصمد غوث مدیر عمومی سیاسی آنوزارت وازطرف پاکستان ښاغلی عزیزاحمد وزیر دولت برای امور خارجه و دفاع، ښاغلی محمد یوسف بچ مشاور مخصوص صدراعظم وښاغلی آغاشاهی سکرتر دروزارت امورخارجه پاکستان شرکت داشتند.

زعمای دوکشور قبلا بساعت ۱۰ ونیم صبح ۲۰ جوزانیز در قصر گلخانه ملاقات وبرای تقریبا دوساعت درفضای دوستانه وصمیمانه‌ای مذاکره کرده بودند.

درضیافتی که شب ۲۱ جوزا باعزاز ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم از طرف ښاغلی ذوالفقارعلی بوتو صدراعظم پاکستان درهوتل انترکانتی ننتال ترتیب شده بود ښاغلی بوتو صدراعظم پاکستان گفت: که من به افغانستان مسافرت کرده‌ام تامشکلی که بین دوکشور موجود است حل گردد.

ماراجع به این مشکل تبادل افکار کردیم ومذاکراتی‌که دریك فضای دوستانه وصمیمانه صورت گرفت زمینه خیلی مساعدی را برای درك حقایق موضوع فراهم ساخت .

بناغلی بوتوگفت : روابط بین دو کشور بهبود یافته می تواند ومذاکراتی که درآینده صورت میگیرد زمینه همکاری در ساحات مختلف رافراهم خواهد ساخت .

بناغلی بوتوضمن اظهار مسرت از ینکه بناغلی رئیس دولت وصدراعظم دعوت ایشان رابرای مسافرت‌رسمی به‌پاکستان پذیرفته‌اند اظهارداشت‌که این مسافرت امکانات آنرامیسر خواهد ساخت تامذاکرات مزید بین دوطرف صورت گرفته زمینهٔ حل مشکل بین دوکشور بیشتر فراهم گردد .

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم درجواب فرمودند : درطول چند روز مسافرت بناغلی بوتو به افغانستان مذاکرات ما دریك فضای دوستانه وصمیمانه صورت گرفته و طرفین موقف همدیگر رابخوبی وحسن صورت درك نمودند ، و درین شکی نیست که یك اختلاف سیاسی طولانی وقدیمی بین کشور های ماموجود بوده وهست و این اختلاف سیاسی دریك یا دومذاکره حل وفصل شده نمیتواند ولی بافضایی‌که با تشریف آوری جلالتمآب ذوالفقار علی بو تو به افغانستان ایجاد شده وهم درنتیجه مذاکرات دوستانه‌ای که طی اقامت ایشان درافغانستان بعمل آمده امیدواریم که در مذاکرات آینده این اختلاف حل گردد .

گوشهٔ ازمذاکراتی که‌بین هیات جمهوریت افغانستان تحت ریاست بناغلی محمد داؤد وهیات جمهوریت پاکستان تحت ریاست بناغلی ذوالفقارعلی بوتو صدر اعظم آنکشوردر قصر گلخانه ارگ جمهوری صورت گرفت

ښاغلی محمد داؤد فرمودند : به برادران پاکستانی ماتوسط شما وهمراهان تان‌اطمینان میدهم‌که ملت افغانستان جز دوستی وبرادری باملت پاکستان آرزوی دیگری ندارد .

ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم اظهـــار مسرت کردند ازینکه در مسافرت خود بـــه پاکستان بابرادران پاکیستانی ملاقات ومفاهمه خواهند نمود وگفتند آرزو مندند که اختلاف سیاسی موجوده بین دوکشور هرچه زودتر حل وفصل گردیده مردمان مابحیث دو برادر ودوست باهم زندگی کنند ودرین موضـوع خوشبین میباشند .

ښاغلی محمد داؤد افزودند: برای اینکــه درمورد اختلاف سیاسی موجوده بین دوکشور به یك فیصله نهایی برسیم دروازه مذاکره ومفاهمه همواره ازطرف ماباز خواهد بود .

ښاغلی ذوالفقار علـــی بو تـو صدراعظم پاکستان‌ساعت ده ونیم صبح ۲۱جوزابابښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم مـلاقات نموده ودر فضای دوستانه وصمیمانــــه ای تاحوالی ساعت یك بعداز ظهر مذاکرات بعمل آوردند .

ښاغلی ذوالفقار علی بو تو صدراعظـــم پاکستان بتاریخ ۲۱ جوزاازکابل عازم‌کشورش گردید .

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم ښاغلی بوتو راتانزدیك طیاره مشایعت نموده وباوی خداحافظی کردند .

رهبر انقلاب ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم موقعیکه بـا ښاغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان درمیدان هوایی بین المللی کابل خدا حافظی می‌نمایند.

طیاره حامل ښاغلی صدراعظم پاکستان و هیأت همراهانش درحوالی ساعت ٤و٤٠دقیقه ۲۱ جوزا ازمیدان هوایی بین‌المللی کابل جانب پاکستان پرواز کرد .

قبل ازعزیمت البوم مناظر مسافرت ښاغلی صدراعظم پاکستان وهیأت همراهانش بهافغانستان که توسط ریاست آژانس باختر تهیه وترتیب شده بود توسط رئیس هیأت مهمانداران به ښاغلی بوتو اهداء گردید .

ښاغلی ذوالفقارعلی بوتو صدراعظم پاکستان هنگامیکه طیاره حامل شان فضای افغانستان راترك میکردطی پیام عنوانی ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم ضمن اظهار تشکر ازپذیرایی ومهمان نوازی گرمی که ازایشان وهمراهان شان در افغانستان بعمل آمده گفتند شکی ندارند که مذاکرات دوستانه ومفیدی که بین زعمای دوکشور صورت گرفته در انکشاف دوستی وتفاهم نزدیك بین افغانستان وپاکستان مطابق به نفع مردمان د و کشور ومنطقهٔ سهم بزرگی خواهد داشت .

اعلامیه مشترك افغانستان و پاکستان

اعلامیه مشترك که درختم مسافرت ښاغلی ذوالفقارعلی بوتو صدراعظم پاکستان بـــه افغانستان بتاریخ ۲۱ جوزا ۱۳۵۵ در کابل واسلام آباد نشر شده است .

نظر بدعوت ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم جمهوریت افغانستان ښاغلـــی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم جمهو ریـــت اسلامی پاکستان ازتاریخ ۱۷ تا ۲۱ جوزای ۱۳۵۵ ازافغانستان بازدید رسمی بعمل آورد.

درین مسافرت ښاغلی عزیز احمد وزیـر دولت برای امور دفاع وخارجه ، ښاغلـــی محمدیوسف بچ مشاور مخصوص صدراعظم ښاغلی آغاشاهی سکرتری‌دروزارت امورخارجه وښاغلی شهنواز سکرتری دروزارت امـــور خارجه باښاغلی صدراعظم پا کستان همـراه بودند .

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم وښاغلی ذوالفقارعلی بوتوصدراعظم پاکستان بتاریخ ۱۷ـ۱۸ـ۲۰ـ و ۲۱جوزای ۱۳۵۵ در قصرگلخانه باهم ملاقات ودرفضای دوستانه‌یی مذاکره کردند . بعداز ظهرروز ۲۰ جـــوزا زعمای دوکشور در مذاکرات خویش از طرف هیأت های مربوطه خود همراهی شدند .

جانبین راجع به روابط دو جانبه افغانستان وپاکستان مذاکرات وتبادل افکار صـریح و مفیدی دریك فضای دوستانه بعمل آورده وبه منظور حل اختلاف سیاسی وسایر اختلافات شان براساس پنج‌اصل‌همزیستی مسالمت‌آمیز وبه مقصد حفظ وتقویت فضای مساعـــد و دوستانه ای فعلی وباهدف رسیدن به حـــل نهایی وشرافتمندانه ای این اختلافات هردو طرف موافقه کردند تافعلا ازپروپاگـــند و تبلیغات مخاصمانه علیه یکدیگر درمطبوعات وبرودکاستهای خویش خودداری نمایند .

ښاغلی ذوالفقار علی بو تو صدراعظـــم پاکستان ازښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم افغانستان دعوت دوستانه بعمل آوردند تاازپاکستان بازدید رسمی نمایند .

این دعوت بامسرت پذیرفته شد تاریـــخ این بازدید درآینده نزدیك از طرق‌دیپلوماتیك تعیین خواهد شد .

مسافرت شاغلی کارل مارش وزیر دولت در وزارت خارجه جمهوریت اتحادی آلمان به افغانستان

شاغلی کارل مارش وزیر دولت دروزارت امورخارجه جمهوریت اتحادی آلمان بنابر دعوت شاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه برای یك مسافرت رسمی ودوستانه از افغانستان روز ۲۹ جوزا وارد کابل گردید .

درمیدان هوایی بین المللی کابل شاغلی وحیدعبدالله، شاغلی کارل مارش راخیرمقدم گفت .

دراین مسافرت میرمن مارش نیزباشاغلی وزیردولت دروزارت امور خارجه آلمان همراه بود .

شاغلی رئیس دولت و صدراعظم شاغلی کارل مارش رابتاریخ ۳۰جوزا برای ملاقات درقصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

شاغلی کارل مارش وزیر دولت در وزارت امور خارجه جمهوریت اتحادی آلمان ساعت چهارونیم عصر روز ۲۹ جوزا با شاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه ملاقات تعارفی بعمل آورد .

وزیردولت دروزارت امور خارجه اتحادی آلمان شام ۲۹ جوزادر ضیافتی اشتراك نمود، که از طرف شاغلی وحید عبدالله بافتخارش

شاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه هنگامیکه شاغلی کارل مارش وزیر دولت دروزارت امور خارجه جمهوریت اتحادی آلمان رادرمیدان هوایی بین المللی کابل خیر مقدم میگوید . ۱۳۵۵ر۳ر۲۹

ښاغلی کارل مارش وزیر دولت در امورخارجه جمهوریت اتحادی آلمان در ضیافتی که به افتخار وی ازطرف ښاغلی وحیدعدالله معین وزارت امورخارجه ترتیب شده بود .

دروزارت امورخارجه ترتیب گردیده بود .

درین دعوت بعضی ازاعضای کابینه ، عدهٔ ازاراکین وزارت امورخارجه ، سفیر کبیر جمهوریت عربی مصر مقیم کابل ، شیخ السفراء سفیر کبیر وبعضی ازاعضای سفارت کبرای جمهوریت اتحادی **آلمان** وهیأت همراهان ښاغلی مارش اشتراك داشتند .

ضمن این ضیافت بیانیه هایی بین ښاغلی وحیدعبدالله وښاغلی مارش پیرامون روابط دوستانه بین دولت جمهوری افغانستان و جمهوریت اتحادی **آلمان** تعاطی شد .

ښاغلی کارل مارش حین اقامتش درافغانستان بامقامات افغانی مذاکراتی انجام دادند .

طی مذاکرات که دریك فضای دوستانه و تفاهم بین ښاغلی مارش ومعین سیاسی وزارت امورخارجه صورت گرفت روی موضوعات مورد علاقه دوکشور بشمول روابط وهمکاری های دوجانبه اوضاع منطقه ومسایل عمده بین المللی تبادل افکار مفصل وسودمند بعمل آمد .

همچنان وزیردولت دراهور خارجه جمهوریت اتحادی **آلمان** بانښاغلی علی احمد خرم وزیر پلان ملاقات نموده وراجع به پروژ هاییکه درچوکات همکاری های اقتصادی جمهوریت اتحادی **آلمان** تمویل میگردد وهمچنان رفع بعضی موانع ومشکلات درتسریع امور پروژه هاوسهمگیری آنکشور دریکعده پروژه ها ی انکشافی دیگر مذاکره وتبادل افکار کرد .

مسافرت اندراگاندی صدراعظم هند

در افغانستان

بنابدعوت مؤسس جمهوریت‌بناغلی‌محمدداؤد رئیس دولت وصدر اعظم هند برای یک‌مسافرت رسمی ودوستانه از افغانستان بتاریخ ۱۳ سرطان وارد کابل گردید واز بناغلی رئیس دولت وصدراعظم باحرارت استقبال گردیدند.

طیاره حامل میرمن‌اندراگاندی صدر اعظم هند وهمرا هان شان در حوالی ساعت شش عصر به‌میدان هوایی بین المللی کابل فرود آمد .

رهبر انقلاب‌بناغلی محمدداؤد درنزد یک طیاره مهمان عالیقدر شان میرمن اند را گاندی راخیر مقدم گفته وذواتی راکه باایشان همراه بودند به‌صدر اعظم هند معرفی کردند . مقابلتا میرمن اندراگاندی هیات همراهان شان رابه‌رهبر ملی مامعرفی نمودند.

درجمله هیات همراهان میرمن اندراگاندی صدر اعظم هند ذوات آتی شامل بودند بناغلی میرقاسم وزیر دولت ، پروفیسر پی.ان دار سکرتر صدر اعظم ، بناغلی جی.اس.مهتا سکرتر دروزارت خارجه، بناغلی اچ‌وای‌شاردا پراساد مشاور اطلاعات صدر اعظم . بناغلی کی.ال دلال سکرتر در وزارت امور خارجه بناغلی ای دامو داران جاینت سکرتری در وزارت امور خارجه، بناغلی‌داکتر ای پی سنگهه جاینت سکرتری در وزارت امور خارجه.

همچنان یك هیات مطبوعاتی متشکل از روزنامه نگاران وعکاسان هندی بامیرمن اندراگاندی صدر اعظم هند همراه‌بودند.

میرمن اندراگاند ی صدر اعظم هند ساعت هفت وپنجاه دقیقه روز ۱۳ سرطان با بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدر اعظم در قصر گلخانه ارگ جمهوری ملاقات نمودند.

بناغلی محمدداؤد رئس دولت و صدر اعظم بافتخار میرمن اندراگاندی صدر اعظم هند ساعت هشت ونیم شام ۱۳ سرطان درتالار پذیرایی های وزارت امور خارجه‌دعوتی ترتیب دادند دراین دعوت محترمه میرمن زینب داؤد خانم بناغلی رئیس دولت وصدر اعظم نیز اشتراك نموده بودند.

همچنین دکتور محمد حسن شرق معاون اول‌صدارت ،بناغلی سید عبدالاله معاون دوم صدارت ووزیر مالیه ،اعضای کابینه و کمیته مرکزی عدهٔ از جنرالها ومامورین عالیرتبه ملکی باخانم ها ی شان هیات همراهان میرمن اندراگاندی روسای کوردیپلوماتیك مقیم کابل، باخانم های شان بناغلی‌عبدالرحمن پژواك سفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان دردهلی جدید وبناغلی سنگهه سفیر کبیر هند مقیم‌کابل درین دعوت اشتراك داشتند .

ضمن این ضیافت‌بیانیه هایی بین بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدر اعظم ومیرمن اندراگاندی صدر اعظم هند تعاطی گردید.

متن بیانیۀ بناغلی رئیس دولت وصدر اعظم درضیافت شام ۱۳سرطان •

جلالتمآ ب صدراعظم :

جلالتمآ بان :

حاضرین محترم •

برای من جای مسرت است که امشب یکبار دیگر ورود جلالتمآب شماوهمراهان محترم تان رابه افغانستان خیر مقدم گفته واز شما درین محفلی که به‌مناسبت دوستی ونزدیکی صمیمانه بین افغانستان وهند به‌اعزاز شما تر تیب یافته استقبال مینمایم.

مسافرت فعلی شما به‌افغانستان خا طره مسافرتی راکه درسال ۱۹۵۹ باپدرنامدار تان زعیم بزرگ هند جواهر لال نهرو به کابل کرده‌بودید تازه میسازد که‌نتایج مثبت ومؤثر آن در تحکیم وتوسعه علایق وهمکاری بیـن افغانستان وهند قابل یادآوری خاص میباشد.

دوستی‌افغانستان‌وهندیك پدیده جدیدنبوده‌وزاده اقتضا آت‌زمان نیست این‌دوستی قرن هاقبل ازتجاوز استعمار به‌این منطقه بین کشورهای ماومردمان ماوجود داشت • نهضت های عظیم فکری تمدن های درخشان را ازیك سر زمین به‌سرزمین دیگر پخش کرده موجب تبا دلات علمی فر هنگی تجارتی وغیره ممدسعی مـا برای پیشرفت ورفاه جوامع ماگردیده‌استعمار وتاثیرات شوم آن سیر تر قی وانکشاف‌رادر کشور های مامتوقف ساخت وملت‌های‌مامجبور شدند همه مساعی ومـــنابع‌خویش رادر راه نجات ازاین بلیه‌عظیم‌بکاراندا زنداما استعمار موفـق نشد بین ملتهای افغان وهند جدا یی افکند بر عکس مردمان کشور های مادررا ه پیکار بااستعمار دست بهم دادند وتاحصول استقلال کامل یکدیگر را پشتیبانی‌کردند.

طبیعی بودکه بعداز ختم سلطه استعمـــار همکاری ودوستی بین‌افغانستان مستقل وهند آزاد دوام میکرد شباهت پروبلم های اقتصادی واجتماعی وآرزوی مشترك ما برای حل آن وپیروی ماازنهضت عدم انسلاك مو جـب استحکام مزید دوستی وتوسعۀ ساحه همکاری بین ماگردید.

بارضایت مشاهده میکنیم که‌روابط دو ستی وهمکاری های جامع بین افغانستان وهند به نفع‌مردمان دوکشور وبه نفـع صلح وا منیت درمنطقه ودر جهان توسعه یافته نتایـج مثمر میدهد این دوستی وهمکاری که‌بعد ازاستقرار نظام جمهوریت درافغانستان به‌سطح نو ینی ارتقا یافت به‌مردمان ماموقـع داده است تااز تجارب ومعاونت های یکدیگر در سا حا ت مختلف انکشاف اقتصادی واجتماعی استفا ده کرده درراه اعمار یك زندگی نوین مر فه‌برای امروز ونسل های آینده مجاهدت ورزند.

هنگام‌مسافرت‌دوستانه‌ای‌خود به‌کشور زیبای شمادر سال گذشته به‌نیکویی مشاهده کردم‌که مردم زحمت کش وپرنیروی هندتحت زعا مت مدبر ومنوری که جلالتمآب شمادرراس آ ن قرار دارید درراه اعمار یك حیات آبرومند و مرفه مشغول پیکار عظیمی می‌باشند. ملت‌هند امروز هدفی راکه جلالتمآب شما وهمکاران‌تان براساس یك سیاست وپروگرام واقعبینا نه‌و معقول مطابق به‌منا فع عالیه جامعه هنـد ی درپیش گرفته اید باجدیت زا ید الو صفی موفقانه تعقیب مینما یند.

مردم افغانستان مساعی خستگی نا پذیر شمارا برای خدمت گذاری واقعی برای مردم وکشور تان به‌نظر تقد یر وتحسین نگریسته برای ملت دوست هند تحت رهبری مد برانه شماتوفیق وپیروزی روز افزون را آرز و می نمایند.

یقین دارم که‌جلالتآب شما وهمرا هان گرامی تان طی این مسافرت دوستانه به‌کشور ماملاحظه خواهند کردکه مردم وطنپرست وکار دوست افغانستان نیز اززمان تاسیس‌نظا م جمهوریت درافغانستان مشغول اعمار یک زندگی نوینی می‌باشند که متضمن رفاه و سعادت امروز وفردای کشور باشد.

طرح پلان هفت ساله انکشاف اقتصا دی واجتماعی کشور که‌بعداز ارزیابی د قیق اوضاع موجوده و تثبیت امکانات و منا بع دست داشته ومطالعه احتیا جات و تعیین اولیت هاصورت گرفت به‌ماموقع داده است که‌از آغاز سال ۱۳۵۵ بمقصد پیریزی اساس مستحکم ومعقول انکشاف وبهبود همه ساحات زندگی مردم خویش به‌تطبیق آن شر وع نما ئیم .

یك سلسله اصلاحات بنیادی که بغرض حفظ منافع عامه وفراهم آور ی شرایط مساعد ترقی وانکشاف عادلانه ومتوازن بعمل آ مده زمینه عملی شدن موفقانه پلان را میسر خواهد ساخت .

جلالتمآب محتر م :

افغانستان بحیث یکی ازبانیان نهضت عدم انسلاك ازاین سیاست پیروی همیشگی و صادقانه نموده سیاست خارجی خو یش رابر اصول بیطرفی فعال وقضاوت آزاد در مسایل بین المللی دوستی وهمکاری مثمرومثبت‌باهمه کشور های صلحدوست وعدم شمول در دسته بندیهای نظامی وستیا سی بنانهاده است واین طریق رادر جهان آشفته امروز بهتر ین‌وسیله حفظ آرامش واستقرار صلح وامنیت در منطقه وجهان تشخیص داده عقیده دارد که‌کشورهای جهان خاصتا کشور های درراه انکشاف برای رفع پسمانی های گذشته وایجاد شرایط مساعد انکشاف موزون ومعقول اقتصادی و اجتماعی ازهمه بیشتر به‌صلح و آرامش ضرورت دارند.

جمهوریت افغانستان در همه فعالیت های مربوط به‌تشکیل کنفرانس پنجم سران کشور های غیر منسلك سهم مثبت وفعالی گرفته‌ودر کنفرا نس کولمبو باعلاقمندی زیاد اشتراك خواهدکرد.

نهضت عدم انسلاك در روابط بین المللی امروزی نقش اعمار کننده وقاطعی دا شته اهمیت ومؤثریت آن روز بروز بیشتر و بهتر شناخته میشود.

این کشور هانه‌تنها در ساحه مسا یل سیاسی بلکه درسایر ساحات خاصتا د ر ساحه مسایل اقتصادی نیز نظریات و پیشنهادات واقعبینانه ای ابراز داشته اند که بهتر ین اساس حل معضلات مو جو ده می‌باشند.

درموضوع شرق میانه جمهوریت افغانستان

همیشه این‌عقیده راسخ‌خویش را اظهار کرده است که تازمانیکه همه خاکهای اشغال شـده اعراب درسال ۱۹٦۷ ـازطرف قوای متجا وز اسرائیل تخلیه نگردیده ومردم عرب فلسطین به‌حقوق مشروع خویش بشمول حق تاسیس یك وطن ملی نایل نگردند صلح وا قـــعی ودایمی درین منطقه بوجود آمده نمیتوا ند حکومت افغانستان از اوضاع آشفته لبنان و تلفات هولناك جانی وخسارات عظیم مالی در آنکشور بی‌نهایت نگران متاسف بوده وآرزو منداست برادران لبنانی مابزودی مو فق به حل اختلا فات خود گردند.

روابط اقتصادی وتجارتی موجوده در جهان که بقایای عصر سپری شده وعلایق وترتیبات کهنه وفرسوده ای می باشد بهیچوجه جواب گوی احتیاجات واقتضاآت عصر حاضر شده نمیتواند.

مباحثات جلسا ت خاص ششم و هفتـــم مجمع عمومی ملل‌متحد ومذاکرا ت محـدود کنفرانس پاریس و جلسه چهارم کنفرا نس تجار ت وانکشاف ملل‌متحد درنایرو بی بـه نیکویی نشان داده است که یـك نظام جدید اقتصادی جهانی متکی برواقعیت های عـصر ومساوات وعدالت باید بصورت عا جل‌بمیان آید. این نظام باید حقوق واحتیاجات همه‌را کاملا درنظر گرفته روابط اقتصادی وتجا ر تی دسته های مختلف کشور هارا بادر نظـر داشت‌درجه رشدهریك‌عیارنماید.

باید کشور های درحا ل انکشاف همکاری ها وروابط اقتصادی وتجارتی بین خودرا نیز توسعه داده تزئید نمایند این‌گونه همکاری ها میتواند دربسا ساحا ت موجب پیشرفت آنها گردیده ایشان رامتکی‌بخودسازد.

جلالتمآب صدر اعظم :

گرچه مدت اقامت شمادر وطن ماکو تـــاه می‌باشد امایقن دارم گرمی و صمیمیت افغانها در استقبال ازشما وهمراهان محترم تا ن نشان میدهد که‌ازشما درکشور خود بحیـث دوستان نزدیك وصمیمی خویش پـذ یرایی کرده ومطابق به سنت عنعنوی افغا نهاهرگونه مهمان نوازی راتقدیم مینما یند.

در خـلال این مسافرت کوتاه مو قع میسر خواهد گردید که‌باشما راجع‌به‌همه مسایل‌مورد عـلا قه دو کشور مذاکره و تبادل افکـا ر بعمل آوریم.

یقین کامل دارم که‌این مذاکرات و تبادل نظربه تعقیب مذاکرات بسیار سودمندورضایت بخش سال گذشته مادر دهلی جدید گام مهم ومثمر دیگری درراه تقویت و توسعه علا یق دوستی و همکاری های جامع بین افغانستان وهند خواهدبود.

همچنان اطمینان واثـق دارم که مذاکرات کابل برای حفظ ثبات وامنیت وتامین کامیابی انکشاف مثبتی که‌اخیرا در منطقه روی داده است مثمر ثابت خواهدشد زیرا هـــد ف سیاست های افغانستان وهندودوستی‌وهمکاری بین این دوکشور جزاستقرار استحکام‌صلح وامنیت درمنطقه وجهان وایجاد و توسعه تفاهم وتامین شرایط مساعد ی برای رفاه وسعادت مردمان آن از طریـق همکاری در سا حا ت

مختلف چیز دیگری نیست.

دراینجا لازم میدانم تذکر دهم که همکار ی های بی شائبه حکومت هند برای سهمگیر ی دریکعده پروژه های انکشافی افغا نستان مورد تقد یر صمیمانه حکومت ومــرد م افغانستان می باشند .

آرزومندم کهمدت اقامت شمادر کشور ما خوش گشته ودرین فرصت کوتاه مو قــع بیا بید که باجنبه های مختلف زندگی مردم افغانستان آشنایی بیشتر حاصل‌فرمائید.

از حاضرین محترم خواهش میکنم جا م های خودرا بامن یکجابلندکنند.

به‌صحت ومو فقیت همیشگی جلا لتما ب میرمن اندراگاندی صدر اعظم کشور دوست هند به سعادت و رفاه روز افــز و ن ملت دوست هند .

به‌دوستی وهمکاری های مثمر بین‌افغانستان وهند به‌صلح وثبات همیشگی در منطقه ودر جهـا ن .

متن بیانیهٔ میرمن اندراگاندی صدراعظم‌هند درضیافت شام ۱۲ سرطان :

جلالتمآب پریزیدنت داؤد !

زعمای کرام حکومت افغانستان سفرای کبار

خانمها وآقایان :

برای من باعث مسرت است که باردیگربه افغانستان می آیم ازاستقبال گرم وصمیمانه‌ای که‌شما ومردم کابل ازمن وهیات من بعمــل آوردید بسیار سپاسگذار م.

من بهترین تمنیات ودرود گرم مردم هند رابرای جمهوریت افغانستان وبرای پریزیدنت داؤد زعیم برجسته ای که روح استقــلال افغانستان رانمایندگی میکنند همراه خــود آورده ام.

مامثل دو دوست قدیمی وآزموده با هم مــلا قات میکنیم مردم دو مملکت ماازآغاز تاریـخ دارای روابط نزدیکی بوده اند. درآغاز قرن جاری هردوی ما بنا به مقاومت در مقابل غلبه خار جیان دوباره باهم نــزد یــك شد یــم .

استقلال هند طلیعه دوستی عمیق بین دو مملکت پرغرور ودارای حاکمیت مــحسو ب میشود وبعد ازاینکه پریزیدنت داؤدسه‌سال پیش زمام‌امور رابدست گرفت این عــلا یق دوستی ومؤدت دیرینه گرمتر وعمیقتر گردید ماهدفهای مشتر کی داریم مساعی ما نیــز مشابه همدیگر اند ما مصروف نجات دادن مردم خود ازپنجهٔ فقر می‌باشیم ومیخوا هیــم تاثیرات سوء تغافل چندین قرن را مدا وا کنیم ما میخواهیم ملتهای ما از منافــع علوم وتکنالوژی جدید برخوردار باشند بدون اینکه لطمه ای به‌احساسات معنوی آنها که طی قرون گذشته موجب استحکام وتقویه آ نهــا بوده وارد شود.

انکشاف مملکت معنای آن را دارد کــه استعداد های نهفته راکشف کنیم آنــها را تربیه کنیم ومنابع طبیعی خودرا تفحص نموده مهارکنیم به‌طوریکه پدرم اکثر او قات میگفت کشور فقط بمعنای خاك نیست بلکه به معنای مردم‌آن‌سرزمین می‌باشد انکشاف‌منابع بشر ی کشور اولین قدمی بسوی مدرنیزه کردن آن بشمار می آید کار خانه‌ها را می توان‌باکمك ورهنمایی خارجی احداث کرد اما پیشرفــت

واقعی واستحکام تنها در صورتی بدست‌می‌آید که‌ملت تکنالوژی واستعداد اداری را از خود تشکیل دهد .

این‌کاریست که‌مادر هند انجام داده ایم همینکه استقلال بدست آوردیم ما به اضا فۀ پروژه های بزرگ آبیاری و صنایع‌اساسی به‌تاسیس موسسا تی برای تحقیقات عا لی علمی وتربیه افـراد پرداختیـم اکنون‌که‌مدت تقریبا بیست وپنجسال از آن میگـذرد مـا دارای ساینس دانان ومهندسان دیزاین سازی می‌باشیم که‌میتوانند پیچیده ترین چلنج‌های فنی راولو اینکه درزمینه تولید مدرن تر ین ابزار ماشینی باشد ویادراحداث مراکز برق اتمی باطمینان بعهده گیرند بسیاری ازاعضای فامیل ملل افریقایی وآسیایی ذخیره انجنیران ماراکه درسراسر جهان بعداز ایالات متحده امریکا واتحادشوروی حایز مقام سوم می‌باشد مورد استفاده قرار داده اند.

پیشرفت آرام انکشاف اقتصادی منوط به بعضی شرایطی است از همه اولتر آفـات آسمانی همه مارا تحت تا ثیر قرار مید هد مامراتب همدردی رابه مردم افغانستان که چند ماه پیش در اثر زلزله وسیل‌صدماتی دیده‌اند ابراز داشته ایم دردهۀ گذشته واخیرا در دو سال پیهم مادر هند باقحطی شدیدی د چـار شدیم وتمام انرژی مابرای تغـذ یه مـردم متمر کز گردید دوم اینکه مانمیتوانیـم از تاثیرات سوء بحرانها ی غیر منتظره‌درساحه اقتصادی بین المللی فرار کنیم در سال های اخیر تمام ملل روبانکشاف بارهای فوق‌العاده رابنا به افزایش سریع نرخهای بین المللی حبوبات غـذایی ماشین آلات صناعتی کود و نفت متحمل شده‌اند این عوامل مساعی مارا عقب‌زدندوحالااست‌که‌از اثرآن بتدریج بهبود می‌یابیم عنصر سوم ومهم عبارتست از صلح درهمسایگی در ظرف بیست و پنـج سال گذشته هندمتحمل بارچندین حمله شده است اضافه بران عوامل مخالف بطور مداوم مورد تشویـق خارجی قرار گرفته اند.

شرط چارم انکشاف که دارای ا همیـت مساوی می‌باشد عبارتست از احساس مشترك مقاصد متاسفانه در هند احزاب ودسته هـای موجود بوده‌است که از ایجاد موا نع درکار تولیدی وحکومتی ابانداشته اندوباین وسیله درمشکلات مردم افزوده اند آرزو برای رسیدن به‌اقتدار همیشه ائتلاف عجیبی بین مرتجعین وعناصر مذهبی دارای عوامل سیاسی‌افراطی بوجود آورده است بدبختانه این چنین‌ائتلاف ازحمایت بعضی عناصر خارجی برخورد ار می‌باشد ما نه‌فقط برای حفظ وتامین راه های منتخبه اقتصادی خود اقدام کردیم‌بلکه برای اتحاد وتمامیت دیمو کراتیك مملکت د ست بکار شدیم.

ملتی چون هند که‌از چندین فرق دینی‌و لسانی مشتمل است باید همیشه موا ظـب باشد که هریکی از گروههای مشتمله از عدالت ورفتار مساویانه بر خور دارباشند.

هند همیشه کوشش کرده است اتحادداخلی واستحکام اقتصادی‌را مضبوط تر و دو ستی وهمکاری رابا دیگران وسیعتر وعمیقتر سازد افغانستان وهند به‌اصول همز یستی عقید .

دارند مابحیث اعضای امعه غیر منسلك از انسلاك های انحصار ی اجتناب داشته‌ایم وبه هیچ کمپ متعلق نیستیم درمیان دو کشور مااختلا فاتی وجود ندارد اختلا فات در میان همسایگان چیز غیر عادی نیست اما تجربهٔ مانشان داده است که امور ذات البینی سیاسی راطر فین میتوانند بطرز احسن حل و فصل کنند برای امحای سوء تفاهم وایجاد شرایط تبادله بیشتر کلتوری وهمکاری اقتصا دی کوشش های‌مداوم بکاراست این‌است روحیه بعضی ازاقدامات تازه ای که ما برداشته ایم امامیخوا هیم‌این مو ضوع را صریحا واضح کنیم که دوستی بایك کشور نمیتواندبه‌نقص دیگری باشد بدون تردید خلاصه عدم انسلاك همین است .

هندهمیشه ازقضیه عادلانه مردم عرب و حقوق مردم فلسطین حمایت کرده‌است من‌با آنچه که جلالتمآب شمادر باره لبنان فرمودید کاملا موافق هستم عقیده ما این است که صلح غیر قابل تجز یه می‌باشد وعدم‌توازن دریك منطقه جای دیگر تاثیر می‌اندازد. همین است که که لازم است همه‌ماباید برای‌تامین صلح درمنطقه خودها ودرجهان کوشش‌کنیم.

من بعدازاینکه با پدرم به افغانستان آمدم درسال ۱۹٦۹ نیز از افغانستان بازدید نمودم درین مدت مختصر تر قیاتی راکه درافغانستان بعمل آمده ملاحظه کنیم .

افغانستان تحت رهبری روشن بینا نهٔ پریزیدنت داؤد خودرا مستحکم میسازد رشد اقتصادی را سریعتر می پیماید روا بط حسنه راباسایر ین بهبود می بخشد تافصل تازه امید تکمیل آرزوها رابر روی مر دم بگشاید .

ما کوششها ی شمارا با دیدهٔ تحسین مینگریم میخوا هم با شما اطمینان دهم‌که هند همانطوریکه بعد ازکسب استقلال هموا ر ه باشما بوده درین مساعی شما نیز همر اه خواهدبود.

روابط ماچندین قرن سابقه‌دارد مجسمه بودای مقدس بحیث شاهد مراحل ابتدایی ارتبا طات مادر بامیان قدعلم کرده‌است موزه ملی شما دارای آثاریست که‌از روابط برادرانه درمیان هنرمندان دومملکت آن عصر حکایت می کنند همچنین هستند صوفیان ومردان خداکه مردم دومملکت ماآنها رامحترم میشمارند بـر ای مردم هند نام کابل بادوستی ومیوه شیـرین مترادف است‌دعامیکنیم دوستی ما همیشه‌مثمر به‌ثمر باشد.

اجازه بدهید از جلالتمآب گرامی بـرای کلمات خوبی که‌نسبت به‌من وپدرم ا ظهار فرمودید تشکرکنم .

جلالتمآبان ،خانمها وآقایان ازشما خواهش میکنم جام‌های خودرا به دعای سلامتی حضرت پریز یدنت داود وبرای کامگاری مسا عی‌اش درراه اعمار افغانستان خوشحال و سعاد تمند بردارید .

همچنان‌دوراول‌مذاکرات‌بناغلی‌محمد داؤدرئیس دولت وصدراعظم ومیرمن اندراگاندی‌صدراعظم هند که‌بیش ازسه ساعت طول کشید ساعت ۹ونیم صبح روز ۱٤ سرطان در قصر گلخانه ارگ جمهوری صورت گرفت.

این مذاکرات درفضای بسیار دوستانه و صمیمانه که‌ممیزه علایق نزدیك بین دوکشور می‌باشد بعمل آمده وطی آن راجع به روا بط وهمکاری های ذات البینی وطرق ووسا یـل توسعه وتحکیم مزید آنها مسا یـل منطقــه بشمول انکشا فات مثبت اخیری که در آن رونما گردیده ومسایل عمده بین المللی‌مورد علاقه‌دو کشور تباد ل افکار بسیار مفیـد و مثبتی صورت گرفت وتفاهم وتوافـق جانبین راروی همه مو ضو عاتی که مورد بحث قرار گرفت نشان داد .

درا ین مذاکرات ازجانب افغانستان دکتور محمدحسن شرق معاون اول صدارت عظـمی بنباغلی سید عبدالاله معاون دوم صـــدارت ووزیر مالیه ،بنباغلی محمد خان جلالر وزیر تجارت، بنباغلی علی احمد خرم وزیر پلان بنباغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه وبنباغلی عبدالرحمن پژو اك سفیر کبیـــــر جمهوریت افغانستان دردهلی جدید وازطر ف هند بنباغلی میر قاسم وزیر دو لت ،پروفیسر پی·ان دار سکرتر صدراعظم ،بنباغلی جی·اس مهتا سکرتر امور خارجه در وزارت ا مـو ر خارجه هندبنباغلی اچ،وای، شاردپراسادمشاور اطلاعات صدراعظم وبنباغلی کی_ال‌دلال سکرتر در وزارت ا مـــور خارجه‌هندوبنباغلی‌سنگهــه سفیر کبیر جمهوریت هند مقیم‌کابل اشترا ك داشتند·

میرمن اندراگاندی صدر ا عظم هند ظهر روز١٤ سرطان درضافتی اشتراك نمودند که‌از طرف دوکتور محمد حسن شرق معاون او ل صدارت عظمی ومیرمن شرق بافتخار شان در تپهٔ پغمان ترتیب شده‌بود·

میرمن اندراگاندی صدر اعظم هند عصرروز ١٤ سرطان ازموسسه صحت طفل در وزیر اکبرخان مینه دیدن نموده واز مر یضا ن عیادت نمودند·

میرمن اندراگاندی صدر اعظم هند ساعت شش ونیم روز ١٤ سرطان در دعو تی‌اشتراك نمودند که ازطرف بنباغلی سنگهه سفیر کبیر آنکشور مقیم کابل وخانمش به‌افتخار ایشان درمنزل سفیـر کبیـر مو صوف تر تیـب شده بود·

کابل ـ میرمن اندراگاند ی صدر اعظم هند وهمراهان شال قبل ازظهر روز١٥ سرطان در صیفیهٔ استالف با یکعده از علما وادبای‌افغانی مـلاقات و صحبت نموده ونان چاشت رادرآنجا صرف کردند·

میرمن اندرا گاندی ساعت‌هشت ونیم شام ١٥ سرطان دعوتی به‌افتخار رئیس دولت و صدر اعظم ومیرمن زینب داؤد خانم بنا غلی رئیس دولت وصدراعظم درهو تل انترکانتی نتتال ترتیب داده بودند·

میرمن اندراگاندی صدراعظم هند طـــی بیانیه ای دراین دعوت گفتند:

مسرت دارم با استفاده از این فرصت‌یکبار دیگر ازپـذیرایی گرم ودوستانه که هنــگام اقامت من وهمراهانم در کابل بعمل آ مـــده صمیمانه اظهار تشکر نمایم·

میرمن اندراگاندی افزودنه‌دوستی مانند هر پدیده دیگر سزاوار آنست تا مورد تجـد ید نظر قرار گیرد وبرای مهم بود تا بافغانستان

دهغې ملمستیا یوځېدهچه دهند دصدراعظمې میرمن اندراګاندی په ویاړ دعظمی صدار ت لوړی مرستیال دکتور محمدحسن شرق لخوا دیغمان په غونډی کښې شوی وه .

د هند صدراعظمې میرمن اندراګاندی په هغې میلمستیا کی برخه واخسته چه په‌کابل کی دهغه هیواد دلوی سفیر ښاغلی سنګهه‌لخوا دهغه هیواد دلوی سفیر په‌کورکی دهغې‌په‌ویاړ شوی وه

دهغې ملمستیا یوه گوښه چې‌ددولت درئیس اوصدر اعظم ښاغلی محمد داؤد محتر مه میرمن زینب داود په‌ویاړ دهند دصدر اعظمې میرمن‌اندراگاندی له‌خوادانترکانتی ننتال‌په‌هوټل کې‌شوی وه .

ددولت ښاغلـي ر ئیس او صدراعظـــم دخپلی گرانی میلمني دهند دصدراعظمه میرمن اندراگاندی سره دمخه ښې‌له‌پاره دکابل پـه‌بین المللی هوایی ډگر کی دتشریفا تی گارډ داحترام له منلو څخه وروسته .

١٦ر٤ر٥٥

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم ومحترمه میرمن زینب داؤد خانم رئیس‌دولت وصدراعظم با میرمن اندراگـــاندی صدراعظم هند دروزارت امورخارجه •

ددولت رئیس اوصدراعظم بناغلی‌محمدداؤد اودهندصدراعظمه میرمن اندراگاندی دجمهوری ارگ دگلخانی په‌مانۍ کی درسمی خبرو په حال کښی •

ددولت رئیس اوصدراعظم ښاغلی محمدداؤد اوددء درنده میلمنه دهندصدراعظمه میرمن اندراګاندی کله چی دکابل په بین المللی هوایی ډګرکی دتشریفاتو ګارد سلام منی .

دجمهوری ارګ دګلخانی په ماڼی کی ددولت رئیس او صدراعظم ښاغلی محمد داؤد دهند صدراعظمه میرمن اندراګاندی دکتلو په حال کښی .

آمده واز نظر یات یك شخصیت مهم جـهان مثل شما آگاه ومستفیدگردم.

یقین کامل دارم که این کشور بزرگ تحت رهبری مدبرانه شما نقش مهمی برای کشایش یك فصل جدید در جهـا ن و برای بشریت بازی میکند.

صدر اعظم هند علاوه کردند اطمینان دارم همانطوریکه رهنمایی شما در گـذ شته برای تحکیم روابط دوستی وهمکاری بین هند و افغانستان مفید ومثمر واقع گردیده در آینده نیز نقش ارزنده ومثمرخواهدداشت.

میرمن اندراگاندی گفت: ماهمیشه‌شجاعت‌و شهامت مردم افغانستان راتقد یر نموده متیقن هستیم‌که‌این فضیلتی است که بواسطهٔآن یك ملت میتواند همیشه بر مشکلا ت فا یـق گـر دد .

مؤسس جمهوریت طی بیانیه جوابیه شان گفتند : ازکلمات بسیار دوستانه وپر محبت جناب صدر اعظم هند نسبت‌وطن ما و شخص خـود ازصمیم قلب اظهار تشکرمینمایم.

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم فرمودند : برای ما افغانها مهمان نوازی عنعه ووجیبـهٔ ما شمرده میشود ومخصوصا از مهمانی که همیشه دوست مابوده وهمیشه دوست مـا خواهدبود طوریکه چند شب پیش اظهارنمودم روابط مابادوستان‌هندی‌ما چیز نـووتازه ای نیست این علایق دوستی بسیار طو لا نـی عمیـق وقلبی ایست که‌بین دو کشور ماوجود بوده وامیدوارم برای سالیان درازی ادا مـه یابد.

رهبرملی ماضمن اظهارمسرت از مسافرت میرمن اندراگاندی صدر اعظم هند وملا قات بادوستان افغانی شان گفتند :

مذاکرا ت مادریك فضای بسیار دوستانه‌و صمیمانه صورت گرفت وطوریکه جناب شما فرمودید حقیقت برای طرفین نهایت مفید و وسودمند واقع شد.

افغانستان وهند ازجمله کشور های غیـر منسلك بوده وبه‌همین‌نسبت نقاط نظر مـادر مسایل وپرابلم ای بین المللی خیلی نزدیك ومشابه است‌یقین دارم مذاکرات وتبادل افکار بین طرفین وقتا فوقتا مفدتر ومثمر تر خواهد بـود .

بناغلی رئیس دولت گفتند : ماازدوستان هندی وتجارب شان برای پیشرفت و تعالی وطن مابسا چیز های می آموزیم و در یـن موقع لازم میدانم از کمکهای بی شا ئبـه وبسیار دوستانه حکومت ودوستان هندی که‌به کشور ما انجام داده ودر شرف انجام دادن می‌باشند تشکر کنم .

بناغلی رئیس دولت وصدر اعظم گفتند : گمان میکنم هدف همه کشـور هـا خاصتا افغانستان وهند جز صلح ودوستی چیـزی دیگری نیست امیدوارم ایـن دنیارا روزی بشکلی بیابیم که‌همه ملل جهان باهم دوست باشند ویك جهان نوویك تصویر نوی رادرین جهان مشاهده کردم بتوانیم.

افغانستان یك کشور باشهامت بوده از آزادی خود همواره دفاع کرده و می کنـد . میرمن اندراگاندی صدراعظم هند در کنفرانس

مطبوعاتی نتایـج مذاکرات خودرا درافغانستان سود مندوارزنده خواندند.

درکنفرانس مطبوعاتی که‌قبل از عز یمـت میرمن گاندی ازافغانستان درباغ اقامتگاه شان ترتیب‌شده بود ضمن ارائه‌جواب به‌خبرنگاران داخلی وخارجی گفتند.

مذاکرات من بازعمای افغانی بمنظـو ر تفاهم بیشتر درساحات همکاریهای اقتـصادی و تخنیکی درفضای خیـلی دوستانه ا نجـا م پذیر فت .

میرمن گاندی درمورد نقش قوای بشری برای انکشاف ممالك وکمك های هند در زمینه باافغانستان چنین گفت .

افغانستان مانند هندیك کشور باشهامـت بوده واز آزادی خود همواره د فاع کـرده ومی کنـد .

وی گفت اززمانیکه درسال ۱۹۵۹ بـــه افغانستان سفر نموده ام انکشافات ز یـادی رادر زمینه های مختلف مشاهده میکنم‌واکنون میبینم که تعداد زیادی از جوانان در راه پیشرفت اهداف ملی خویش تربیه‌گردیده‌واین باعث‌مسرت من می‌باشد.

البته هنددرقسمت تربیه جوانان باافغانستان همکاری نموده ومی‌نماید.

میرمن گاندی درجواب سوالی پیر ا مون نهـضت زن در افغانستان چنین ابـر ا ز نظر کردند.

اززمانیکه برای اولین بار به‌افغانستان‌سفر نمودم تاکنون دیده میشود که در قسمـت نهضت زن انکشافاتی زیادی به‌میان آمده‌اکنون دیده مشودکه‌زن‌ها درافغانستان و ظایف‌مهمی راهمزمان بامردها انجام میدهند.

صدراعظم هنددرجواب سوال‌دیگری درمورد کنفرانس آینده سران کشور های غیرمنسلك در کولمبو گفتند. بطور عمو م پیشگو یـی در باره کنفرانس آینده کشور های غیـــر منسلك مشکل است اما امید میرود تصامیم مفیدی برای آرمانهای مشترك در ز مینـــه اتخاذ گردد.

میرمن گاندی بجواب سوال دیگری درمورد اینکه نهضت عدم انسلاك ازسیراصلی خود منحرف شده است‌گفتند: فکرنمی کنم ایـــن مفکوره صحیح باشد اما در باره کشورخویش گفته می‌توانم که ماکامـلا مصمم هستیم وراه خودرا طوریکه لازم است می‌پیماییم .

میرمن اندراگاندی بجواب سوال دیگری‌درمورد ازبین بردن فاصله بین کشور های ثروتمنـد ونادار چنین گفتند . این نوع مسایـل در کنفرانس انکتاد وسایر مجامع بین المللـــی اقتصادی مطرح گردید اما باید گفت کـــه کدام پیشرفتی در زمینه به عمـــل نیامـده است.

کشور های نادار برای رشد بیشتراقتصادی خویش باید ازکمك های همد یگر بیشتر برخوردار گردند وخود رامستحکمتر بسا زند البته درزمینه های مدرن ازکمك های خارجی بی‌نیاز بوده نمیتوانیم .

صدراعظم هندبجواب سوال‌دیگری اظـهار داشتند مابطور عموم درباره تاسیس‌پایگاه‌های نظامی دربحر هند کاملا مخالف بوده وازقطع نامه سریلانکا درباره اینکه بحرهند یك منطقهٔ صلح اعلام گردیده موافق هستیم وامیدواریم که‌پایگا هی درمنطقه تاسیس نشده و صلح منطقه رادر خطر نیندازد.

اعلامیه مشترک افغانستان و هند

بنابدعوت بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم جمهوریت افغانستان میر مـن اندراگاندی صدراعظم جمهـوریـت هنـد از تاریخ ۱۳ تا۱٦ سرطان ۱۳۵۵ ـ ازافغانستان بازدید رسمی ودوستانه بعمل‌آورد.

صدراعظم هند ازطرف مردم و حکو مت افغانستان مورد استقبال بسیارگرمی کـه نشانهٔ علایـق دوستی بین دو کشور است قرار گرفت‌وهمچنان ازبعضی جاهای دلچسپ کابل واستالف دیدن‌نمود.

صدراعظم هند بارئیس دولت و صدراعظم افغانستان در فضای دوستی کامل وصمیمیت مـذاکراتی مبسوطی بعمل آورد که طی آن مسایل منطقه ،موضوعات عمده بین المللی وروابـط ذات البینی دو کشور مـــو رد مطالعه کامل قرار گرفت.

درین مذاکرات تشنا به‌نظریات راجع به همه موضوعات مهم آشکارشد طی مذاکرات مـذکور بناغلی رئیس دولت و صدراعظـــم افغانستان ازطرف دوکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت عظمی ، بناغلی سیـــد عبدالاله معاون دوم صدارت ووزیر ما لیـه بناغلی محمدخان جلالر وزیر تجار ،بناغلی علی‌احمدخرم وزیر پلان وبناغلی‌وحیدعبدالله معیـــن وزارت ا مـور خارجه همرا هــــی می گر دید ند .

میرمن اندراگاندی صدراعظم هنـد در ین مذاکرات ازطرف بناغلی میرقاسم و زیـر دولت، پروفیسر پی.ان.دار سکرترصدراعظم هند، بناغلی جی.اس مهتا سکرتر ا مـور خارجه ،بناغلی اچ .وای شاردا پـــراساد مشاور اطـلاعات صدراعظم هند ، بناغلی کی. ال دلال ادشنل سکرتـری در وزارت خارجه، بناغلی ای. دامو داران جا ینـت سکرتری در وزارت امور خارجه هندمعاونت میشدند .

سفرای دوکشور بناغلی عبدالرحمن پژواك وبناغلی ك. آر.پی سنگهه نیز در یـــن مذاکرات شرکت داشتند.

زعمای دوکشور از اعتبار دوامدار نهضت عدم انسلاك که‌سهم موثـری در مبارزات مشترك درراه صلح‌وامنیت کشور ها دا رد اظهار رضائیت کردند.

ایشان ضرورت پابندی براصول ومعیار های نهضت عدم انسلاك رابمنظور تا میـن کامیابی وموثریت آن تاکید کرده وموافقـه نمودند تادرراه پیشبرد این مرام درجلسه آینده سران این کشور هادر کو لمبـــو همکاری فعالانه نمایند.

جانبین برین حقیقت توافق داشتند کـه تعداد روز افزون اعضای کشور های غـیر منسلك درجهان وجا لبیت جهانی آن بیش از پیش اهمیت حیاتی عدم انسلاك را بـرای حفظ صلح وامنیت دنیا به اثبات‌رسانیـده است آنها همچنین یکبار دیـگر ار زش این نهضت راکه برای تمام بشر یت‌خدمات

شایانی بعمل آورده تاکید نمودند.

زعمای دوکشور خواستار خلع سلا ح جهانی بشمول منع کامل استعمال سلا ح ذروی گردیدند.

ایشان ضرورت انکشاف نیروی ذ روی رابرای مقاصد منحصرا صلح آمیز وبمنظور تامین انکشاف اقتصادی سر یع خاطر نشان ساختند.

طر فین اوضاع اقتصادی جها ن رامو رد بررسی قرار داده ضرورت ساختمان مجد د نظام بین المللی اقتصادی را تا ئید کرد ند کشور های درراه انکشاف باید حـق بلا مانـع استفاده از ثروتهای ملی خویش را برای تامین منافـع خویش داشته با شند تا باین ترتیب بتوانند آرزو مندی خـو درا جهت ارتقای سطح انکشاف اجتما عـی، اقتصادی وفرهنگی مرد م خو یش بر آورده سازنـد.

ایشان همکاری کشور های انکشاف یافته رابرای استقرار روابط اقتصادی با کشور های در راه انکشاف براساس مساوات و عدالت تقاضا کردند، ایشان این عقیـد ه خویش رایکبار دیگر تائید کردند که باید همکاری اقتصادی تخیکی وعلمی بین کشور های درراه انکشتاف بمنظور پیشرفت سریعتر آن استحکام مزید یابد.

طرفین درموردمسایل سیاسی شرق میانه نظریات مشابه داشتند ومعتقد بودند کـه شرایط موجود صلح وامنیت منطقه رادرمخاطره قرار داده است آنها خواستار تخله تمـام سرزمن های اشغالی عرب ازطرف اسرا ئیل شدند آنها موافقت داشتند که صلح دوامدار صرف درصورتیکه حقوق ملی مردم فلسطیـن بشمرل حق داشتن یك دولت ملی به آنهااعاده گردد درین ناحیه بر قرار شده می تواند آنهـا همچنین اظهار عقیده کردند که اختلا فـات سیاسی درلبنان باید فورا باوسایل مسالمت آمیز واز طریق مذاکره بین دسته هـا ی مختلف آن کشور حل وفصل گردد.

هردو جانب پشتیبانی و تساند خویش را با مردم جنوب افریقا که علیه نـژاد پرستی و استعمار مبارزه می کنند یك باردیگر تائید نموده وقطع پشتیبانی سیاسی ، اقتصا د ی ونظامی را ازرژیم های نـژاد پرست مطالبه کردند.

جانبین اهمیت این امر را برای کشور های منطقه که اقیانوس هند بحیث یك منطقه صلح اعلام شده عاری از پایگاه های نظـا مـی خارجی وتشنـج ورقابت کشور های بز رگـث باشد تائید کردند.

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تصریح کردند افغانستان براساس سیاسـت عنعنوی دوستی وصلح خواهی خو یش سعـی کرده است تاروابط خودرا با سایر کشور های منطقه بمنظور کمك درراه ایجاد یك فضا ی صلح وهمکاری درمنطقه که به آن تعلـق دارد بهبودبخشد. صدراعظم هنـد از سیا ست صلحدوستی افغانستان به نیکویی استقبا ل نمود وتائید کردندکه این سیاست به نفع همه کشور های منطقه میباشد .

میرمن‌اندراگاندی صدراعظم هند مساعی راکه هند طی‌ماه های اخیر درراه بهبود روا بـط دوجانبه باهمسایـگان آن کشو ر وبمنظـور استحکام صلح‌ثبات وهمکاری در جنوب آ سیا بعمل آورده شرح داده وافزودند که هند در انتظـا ر همکا ری مثمر بیـن کشور ها ی منطقه می‌باشد.

ښاغلی محمد داؤد ازین سیاست که‌به نفع کشور های منطقه خواهد بودبه نیکو یـــی استقبال کردند.

زعمای دوکشور تفاهم خویش را ازسیاست های یکدیگر مجددا تائیدنموده درحا لیکـــه رضائیت خویش را ازتقلیل تشنجات اخیـر وپیشرفت درراه عادی ساختن روابط در یـن قسمت جهان ابراز میکردند اظهار امیـد واری نمودند که این انکشاف منجر به حل‌مسالمـت آمیز اختلافات وهمکاری اعمار کننده و مثبت در همه ساحات بین کشور های جنو ب آسیا گردیده وبه تحکیم صلح وثبات درمنطقه ودر آسیا بانجامد .

طرفین پیشرفتی راکه درهمکاری تجـا رتی وفرهنگی بین دو کشور حاصل شده مـو رد بررسی قرار داد وموافقه کردند که سا حـه همکاری ذات البینی دو کشور تو سعه مز ید یابد وآمادگی خویش رابرای دوام و بسـط همکاری هند در پلان هفت‌ساله انکشا فـی افغانستان اظهار نمودند ، درین موردطر فین رضائیت خویش راازنتایـج ثمربخش مذاکراتی که‌درجریان کمیسیون مشترك اقتصادی بیـن افغانستان وهند بعمل آمده ابرازنمودند.

طرفین موافقت نمودند که بمنظور تبا دل افکار در موضوعات‌مورد علاقه جانبین‌وهمکاری دوجانبه باید تماس نزدیك و دایم بیـــن کشور بسو یـــه هـای مختلف بر قر ار بـا شد .

صدراعظم هند تشکرات صمیمانه خو یش‌را ازمهمان نوازی های بسیار گرمی که‌حکومت ومردم افغانستان ازوی‌وهمراهانش بعمل‌آوردند به‌ښاغلی محمددا ؤد رئیس دولت وصدر اعظم افغانستان ابراز کردند.

میرمن اندراگاندی صدراعظم هند از ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدر اعظم‌افغانستان دعوت بعمل آوردند تادرموقعی که‌برای شا ن مساعد باشد ازهند دیدن نماینـد . رئیس دولت وصدراعظم افغانستان این دعوت را با مسرت پذیرفتند.

میرمن اندراگاندی‌صدراعظم هند ظهر روز ۱٦ سرطان عازم کشور شان‌گردیده، مؤسس جمهوریت ښاغلی محمد داؤد مهمان عالیقدر شان میرمن اندراگاندی راتا نزدیك طیـــاره همراهی نموده وبا‌یشان خـــدا حا فظـی کـر د ند.

قبل‌از عزیمت صدراعظم هند البوم مناظر مسافرت مهمان عالیقدر رهبر انقلاب ښا غلی محمدداود که توسط ریاست آژانس با ختـر تهیه وترتیب شده بود توسط رئیس هیات مهمانداران بـه میر من اندراگاندی ا هـدا شد .

مسافرت ښاغلی محمدنعیم نمایندهٔ خاص ښاغلی محمدداؤدبه امریکاوفرانسه

ښاغلی محمد نعیم نمایندهٔ خاص ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدر اعظم بنابه‌دعوت حکومات ایالات متحدهٔ امریکا وفرانسه برای یك‌مسافرت رسمی ودوستانه به کشور های مذکور روز ٤سرطان ازکابل عزیمت کردند.

دراین مسافرت ښاغلی علی‌احمد خرم وزیر پلان، ښاغلی عبدالصمد غوث مدیرعمومی سیاسی وزارت امورخارجه، معاون ریاست تشریفات معاون دفتر مخصوص وزیر امور خارجه بانښاغلی محمدنعیم همراه‌می‌باشند.

ښاغلی محمدنعیم نمایندهٔ خاص ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدر اعظم درراه مسافرت شان درمیدان هوایی مهر آباد ازطرف ښاغلی عباس علی خلعتبری وزیر امورخارجه ایران ښاغلی زلمی محمود غازی سفیر کبیر جمهوریت افغانستان واعضای سفارت افغانی مقیم ایران استقبال‌گردیدند.

ښاغلی محمدنعیم نمایندهٔ خاص‌ښاغلی‌رئیس دولت درواشنگتن به‌گرمی استقبال شد.

ښاغلی محمد نعیم نمایندهٔ خاص ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدر اعظم روز ۷سرطان هنگام مواصلت‌به‌واشنگتن‌دی‌سی ازطرف مقامات مربوط امریکایی بگرمی و صمیمیت استقبال گردیدند.

ښاغلی محمد نعیم نمایندهٔ خاص ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدر اعظم طی اقامت شان درامریکا بانښاغلی جرالد فورد رئیس جمهور ایالات متحده امریکا در قصر سفید ملاقات نموده و طی‌آن پیرامون موضوعات مورد علاقه دو کشور توسعه روابط افغانستان وامریکا وهمکاری های انکشافی في افغانستان مذاکره کردند.

درین مذاکرات دکتور هنری کیسنجر وزیر خارجه ښاغلی سکو کرافت مشاور رئیس در امور منیت ملی ښاغلی عبدالله ملکیار سفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان مقیم واشنگتن وښاغلی عبدالصمد غوث مدیرعمومی سیاسی وزارت امور خارجه حاضر بودند.

ښاغلی نمایندهٔ خاص ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم ظهر روز ۱۱سرطان در دعوت چاشتی اشتراك نموده که بافتخار شان‌ازطرف دوکتور هنری کیسنجر وزیر امور خارجه آنکشور ترتیب‌شده‌بود.

دراین ضیافت علاوه ازهمراهان بناغلـــی محمد نعیم بناغلی چارلز رابنسن معاون‌وزارت خارجه بناغلی سکو گرافت مشا ور رئیس جمهور درامور امنیت‌ملی‌سناتور چارلس‌پرسی ویکعده دیگر از مامورین عالیر تبهٔ حکو مت امریکا وسفرای کبار افغانستان وایالات متحده در کشور هـــا ی یکـدیگر ا شتـر ا ك داشتند ۰

بناغلی محمدنعیم هنگام اقامـــت شان در واشنگتن بابناغلی شلدم ونسی مشاور دوکتور کیسنجر درمو ضوعات مربوط به‌ادویه مخدرهٔ بین المللی ملاقات کرده وطی آن پیرامون‌ارادهٔ کشورهای شان برای کنترول ترافیك‌غیرقانونی ادویه مخدره مذاکره کردند۰

وهم‌بناغلی محمد نعیم بابناغلی لی و یس مشاور وزیر خارجه درامور بین المللی ملاقات نموده و راجـع به‌مو ضو عات مورد عـلا قه مذاکره نمودند۰

همچنان بناغلی محمدنعیم نماینده خـا ص بناغلی محمد داؤد رئیس دو لت وصدر اعظـم درضیافتی اشتراك کردند که ازطرف سفارت سفارت کبرای افغانی بافتخار شان در آن سفارت ترتیب‌شده بودند۰

درین دعوت علاوه برهمرا هان بناغلـــی محمدنعیم عده ای از سناتوران واعضای مجلس نمایندگان کانگرس امریکا مامورین عالیر تبه حکومتی اراکین وزارت‌امور خارجه ونمایندگان مطبوعات امریکا اشتراك‌داشتند۰

بناغلی محمد نعیم نمایندهٔ خاص بناغلـــی محمد داؤد رئیس دو لـت و صدر ا عظـم چارشنبه ۹ سرطان درواشنگتن در مرا سـم امضای دو موافقتنامه اشتراك کردند که بـــر اساس آنها امریکا به‌افغانستان جهت توسعـهٔ کلینیك ها وتسهیلات صحی اعمار مـــکاتب ابتدایی درافغانستان کمك میدهد۰

این‌موافقتنامه ها را ازطرف افغا نستـان بناغلی علی‌احمد خرم وزیر پلان وازطـر ف ایالات متحده امریکا بناغلی دانیل پارکر آمر ادارهٔ انکشاف بیـن ا لمللـی آ نکشورامضا کردند۰

نمایندهٔ خاص بناغلی رئیس‌دو لت‌وصدراعظم روز ۹ سرطان در دعوت نهاری شر کت‌کردند که‌ازطرف سناتور جورج مك گاورن عضوکمیته روابط خارجی سنا ونامزد مقام‌ریاست‌جمهوری امریکا در انتخابات چارسال قبل آنـــکشور بافتخار ایشان ترتیب یافته‌بود

دراین دعوت که یك ونیم ساعت طـو ل کشید بناغلی محمدنعیم به‌سناتور ان‌امریکایی راجـع به‌سیاست خارجی افغانستان‌توضیحات لازمه داد ند۰

بعداز ظهر روز ۹سرطان ښاغلی‌محمدنعیم باوزیر خزاین امریکا ښاغلی و یلیم سایمن ومتعاقب آن باوزیر امور خارجه امر یکـــا ودوکتور هنری کیسنجر مـلا قات نموده بـا ایشان راجع به روابط وهمکاریهابین‌افغانستان وامریکا طرق ووسایل تحکیم و توسعه‌مز یدآن مذاکره وتبادل افکار دوستا نه و مفیـد ی بعمل آو ردند.

ښاغلی محمدنعیم شام‌روز۹سرطان باښاغلی رابرت مکنامارا رئیس بانك جهانی درواشنگتن ملاقات نموده باوی درباره کمك‌های‌بانك‌مذکور به‌افغانستان وسایر مو ضو عات‌مورد علا قه مذاکر ات مفیدی انجام دادند.

ښاغلی محمد نعیم نمایندهٔ خاص ښاغلـی محمد داؤد رئیس دو لـت و صدر ا عظـم بنابه دعوت حکومت فرانسه برای بازد ید رسمی ودوستانه از آن کشور روز۱۵سرطان وارد پاریس گردید ودرمیدان هوایی آن‌شهر ازطرف مقامات عالیه حکومتی فرانسه دو کتور محمد اکرم سفیر کبیر دولت‌جمهوری‌افغانستان درپاریس واعضای سفارت کبرای افغا نـــی پذیرایی شدند.

ښاغلی محمد نعیم نمایندهٔ خاص ر ئیس دولت وصدراعظم طی اقامت شان در فرانسه بارئیس جمهور والری ژیسکار دستن ووزیر خارجه وبعضی از اراکین دیگر جمهوریـــت فرانسه ملاقات ومذاکراتی انجام دادند .

نمایندهٔ خاص رئیس دولت و صدراعظـــم حین ملاقات باوالری ژیسکـــار دستن رئیس جمهور فرانسه پیام ښاغلی رئیس دولـت و صدراعظم رابه اوشان تقدیم نمود .

ښاغلی محمد نعیم حین اقامت در فرانسه ازتاسیسات راه آهن بورد وتاسیسات گـاز طبیعی وکارخانجات تصفیه گاز دیدن نمودند .

مصور خبرونه

ددولت رئیس اوصدراعظم ښاغلی محمدداؤد اودهغه‌محترمې ماندینې میرمن زینب داؤدکله چه ددوستو هیوادو دهنرمندانو هنری ننداری گوری .

۱۳۵٤ ٤ر۳۱

ددولت رئیس او صدراعظم ښاغلی محمد داؤد کله چه دکوریا د ولسی جمهوریت د جمهور رئیس خـــاص نماینده ښاغلی یانگ هیونگ سو ب دجمهوری ریاست په ماڼی کی ومانه . ۱۹ر۵ر۱۳۵٤

ددولت رئیس اوصدراعظم ښاغلی محمدداؤد کله‌چه‌یی دکوریا د جمهوریت جمهور رئیس‌خاص نماینده دجمهوری ریاست‌په‌ماڼی کی‌منلی‌دی. ۲۱ر۵ر۱۳۵٤

نماینده خاص حکومت جاپان هنگامیکه به‌بناغلی رئیس دولت وصدراعظم پیام خاص بناغلی تاکیومیکی صدراعظم جاپان راتقدیم مینماید .
۱ر۶ر۱۳۵۴

ددولت‌دبناغلی‌رئیس اوصدرا عظم ماندینه محترمه زینب داؤدکله‌چه یوه ماشوم ته‌سوغات ورکوی .
۱۹ر۶ر۱۳۵۴

کله چه دلیبیالوی سفیر ښاغلی الهادی عمرالحرک خپل باورلیک دجمهوری ریاست
په ماڼی کښی ددولت رئیس او صدراعظم ښاغلی محمد داؤد ته وړاندی کوی .
۱ر۷ر۱۳۵٤

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم بعد ازادای نمازعید سعید فطرحین خروج از
مسجد جامع ارگ جمهوری در عکس دوکتور محمدحسن شرق معاون اول ، ښاغلی عبدالاله
معاون دوم صدارت عظمی ووزیر مالیه نیز دیده میشود . ۱۹ر۷ر۱۳۵٤

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم هنگامیکه کیهان نوردان امریکایی رادر قصر ریاست جمهوری پذیرفتند .
۱۳۵٤ر۷ر۲۰

ښاغلی رئیس دولت و صدراعظم موقعیکـه ښاغلی پترسن آمرعمومی پرو گرام انکشافی ملل متحد را در قصر ریـاست جمهــوری پذیرفتند وباوی صحبت مینمایند .
۱۳۵٤ر۷ر۲٦

دجمهوریت مؤسس ،دولت رئیس او صدراعظم ښاغلی محمد داودګله چه د جشن دسیمی په چمن کښی دبزکشی سترګ لو بی ګوری.   ٤ر٨ر٥٤

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم هنگامیکه‌نماینده خاص ښاغلی هواری بومیدین رادرقصر ریاست جمهوری پذیرفتند ۱۴ر۸ر۱۳۵٤

ددولت رئیس اوصدراعظم ښاغلی محمدداؤد کله چه دهند دصدراعظمی میرمن گاندی خاص استازی ښاغلی محمدیونس یی د جمهـــوری ریاست په ماڼی کښی منلی اوورسره خبری کوی . ۲۲ر۸ر۱۳۵٤

ددولت بناغلی رئیس اوصدراعظم کله چه دارجنتاین دنااستوگــن لوی سفیر باور لیك دجمهوری ریاست په مانی کښی منی .
۲۵ر۸ر۱۳۵٤

ددولت بناغلی رئیس اوصدراعظم کله چه دناروی سفیر باورلیك منی .
۱۳ر۹ر۱۳۵٤

ددولت رئیس اوصدراعظم ښاغلی محمدداؤد کله چه دچکوسلواکیا دباندنیو چارو وزیر دجمهوری ریاست په ماڼۍ کښې منلی دی . ۱۸ر۹ر۱۳۵٤

ددولت رئیس اوصدراعظم ښاغلی محمدداؤد کله چه دجمهوری ریاست په ماڼۍ کی دویتنام دډیموکراتیک جمهوریت دنااستوګن لوی سفیر باورلیک مني . ۱۸ر۹ر۱۳۵٤

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم ومهمان گرامی شان قبل از عزیمت ښاغلی پودگورنی صدر هیأت رئیس شورایعالی اتحاد شوروی‌حینیکه درمیدان هوایی بین المللی کابل سلام گارد واحترام راقبول میفرمایند.
۱۹ر۹ر۱۳۵٤

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم حین خروج از مسجد جامع ارگ جمهوری پس از ادای نماز عید سعید اضحی .
۲۱ر۹ر۱۳۵٤

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم هنگامیکه وزیر دولت دروزارت خـــا رجــه جمهوریت عربی لیبیارادرقصر ریاستجمهوری پذیرفتند وباوی صحبت مینمایند .

۱۳۵٤ر۹ر۳۰

ددولت ښاغلی رئیس اوصدراعظـم هغه وخت چه دجمهوری ریاست پـه ماڼی کښې دپولند دلوی سفیرباوروليك مني . ۱۳۵٤ر۱۰ر۳

ددولت ښاغلي رئيس او صدراعظم کله چه په‌افغانستان‌کښې دماليزياناا‌ستوګن لوی‌سفير دده دباورليك دمنلو دپاره دجمهوري رياست په ماڼۍ کښې منلی دی .

۲۱ر۱۰ر۱۳۵٤

ددولت رئيس او صدراعظم ښاغلی محمدداؤد کله چه دجمهوري رياست‌په ماڼۍ کښې دفرانسې د نوی لوی سفيرښاغلي ژورژ پيروش باور ليك منی .

۲۹ر۱۰ر۱۳۵٤

ددولت رئیس اوصدراعظم ښاغلی محمدداؤد کله چه دآسترالیا نااستوګن لوی سفیر یې دجمهوری ریاست په ماڼۍ کې دباورلیك دوړاندی کولو دپاره منلی دی ـ

۷ر۱۱ر۱۳۵٤

ددولت رئیس او صدراعظم ښاغلی محمدداؤد کله چه دانګلستان د لوی سفیر ښاغلی ګروك باور لیك منی .

۱۹ر۱ر۱۳۵۵

ددولت ښاغلی رئیس اوصدراعظم کله چه دجمهوری ریاست په ماڼۍ کښې دهسپانیې دنااستوگن لوی سفیر باور لیك منی .
۲۳ر۱ر۱۳۵۵

ددولت رئیس اوصدراعظم ښاغلی محمدداؤد کله چه دموریتانیا د جمهور رئیس خاص استازی ښاغلی اولد سیدعالي د جمهوری ریاست په ماڼۍ کښې منلی دی .
۲۵ر۱ر۱۳۵۵

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم مو قعیکـه نماینده خاص اعلیحضرت حسن دوم پادشاه المغرب رادر قصر ریاست جمهوری پذیرفتند. ۳۰ر۱ر۱۳۵۵

ښاغلی رئیس‌دولت‌وصدراعظم باگروپ ازنمایندگان استادان ومعلمان کشور در ارگ ریاست جمهوری صحبت می فرمایند. ۱ر۳ر۱۳۵۵

د دولت ښاغلی رئیس او صدراعظم کله چه د هیواد د ښوونکو او استادانو استازی یې د جمهوري ارګ په ماڼۍ کې منلي دي.
۱ر۳ر۱۳۵۵

ښاغلی محمدداؤد رئیس دو لت و صدراعظم هنگامیکه ښاغلی منو چهر تسلیمی وزیر تجارت ایران رابحضور پذیرفتند.
۸ر۳ر

ددولت رئیس اوصدراعظم ښاغلی‌محمدداؤد کله‌چه دکابل په‌بین المللی هوایی ډگر کښی الوتکی ته‌نژدی له خپلی عزتمنی میلمنی‌دهند له‌صدراعظمی میرمن‌اندراگاندی‌سره مخه‌ښه‌کوی

ددولت رئیس او صدراعظم ښاغلی محمدداؤد په هغی میلمستیاکی دوینا په حال کښی چی دبهرنیو چارو‌په وزارت کی دهندصدراعظمی میرمن گاندی په ویاړ شوی وه .

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم موقعیکه اعتمادنامه ښاغلی گلاوس ولف سفیر کبیر غیر مقیم جمهوریت دیموکراتیک آلمان درافغانستان رادر قصر ریاست جمهو ر ی پــذیر فتند•

محترمه میرمن زینب داؤد کلـه‌چه د کال د ممتاز و مینـدو یوی‌تنی‌ته‌دموردلوړاوبختورمقام دنمانځلو له‌امله جایزه ورکوی •

هنگامیکه تورن جنرال غلام حیدر رسو لی لوی درستیز بمناسبت پنجاه وهشتمین سالگره استرداد استقلال کشورمراتب تبر یکی خود رادرکتاب مخصوص در قصر دلــکشا در ج می نماید.

هیات اتحاد شوروی که غرض مطا لعــه سواحل دریای سرحدی بین دو کشور وارد کابل شده درمیدان هوایی بین المللی کابل ازطرف مدیر عمومی آرشیف وزارت خارجه استقبال گردید.

د اطلاعاتو او کلتور وزير پوهاند ډاکتور نوين کله چه د هيواد د خپل واکۍ د بيرته ګټلو د کاليزې په مناسبت خپل د مبارکۍ مراتب د دلګشا په ماڼۍ کښې په مخصوص کتاب کې لاسليک کوی .

د سرحداتو د چارو وزير ښاغلی فيض محمد د هيواد د خپلواکۍ د بيرته ګټلو د اته پنځوسمې کاليزې په مناسبت د دلګشا په ماڼۍ کې په مخصوص کتاب کې د لاسليک په حال کې .

ښاغلی محمدنعیم کله چه دآلمان داتحادی جمهوریت لوی سفیر داکتر هافمن سره خبری کوی .
۱۳۵٤ر۱۲ر۱٤

ښاغلی محمدنعیم هنگامیکه سالگره تولدی اعلیحضرت هیروهیتوامپراتور جاپان را به سفیرکبیر آنکشور درکابل تبریک میگوید .
۱۳۵۵ر۲ر۱۱

دعظمی صدارت مرستیال دوکتورحسن شرق کله چه یوه ورزشکارته‌ورزشی مدال سپاری

۲ر۵ر۱۳۵۴

دکوریا دولسی جمهوریت دجمهور رئیس بناغلی کیم ال سونگ خاص نماینده بناغلی یانگ هیونگ سوب کله چه دعظمی صدارت مرستیال دکتور محمد حسن شرق سره خبری کوی .

۱۹ر۵ر۱۵۳٤

ښاغلی محمد نعیم دچین د ولسی جمهوریت دملی ورځی دنمانځنی په مناسبت دهغه هیواد لوی سفیر ته مبارکي وایي . ۱۰ر۷ر۱۳۵٤

ښاغلی محمد نعیم کله چه دباندنیوچارو پهوزارت کښي دهندد بهرنیوچارو له وزیرښاغلی چاوان سره خبری کوی . ۸ر۸ر۱۳۵٤

ښاغلی محمدنعیم کله چه دهند دصدراعظمی له خاص نماینده سره گوری .   ۱۳۵٤ر۸ر۲۵

دترکیی دباندنیو چـــارو وزیر له ښاغلی محمد نعیم سره دکتنی په وخت کښی .   ۱۳۵٤ر۱۰ر۲۰

بناغلی محمدداؤد رئیس‌دولت‌وصدراعظم بعداز آنکه اعضأبرجسته‌هیات‌انجمن‌ملی دکتوران حقوق فرانسه رادرقصرریاست جمهوری پذیرفتند درکتاب طلایی‌هیات امضاء می نمایند.
۹ر۳ر۱۵۵

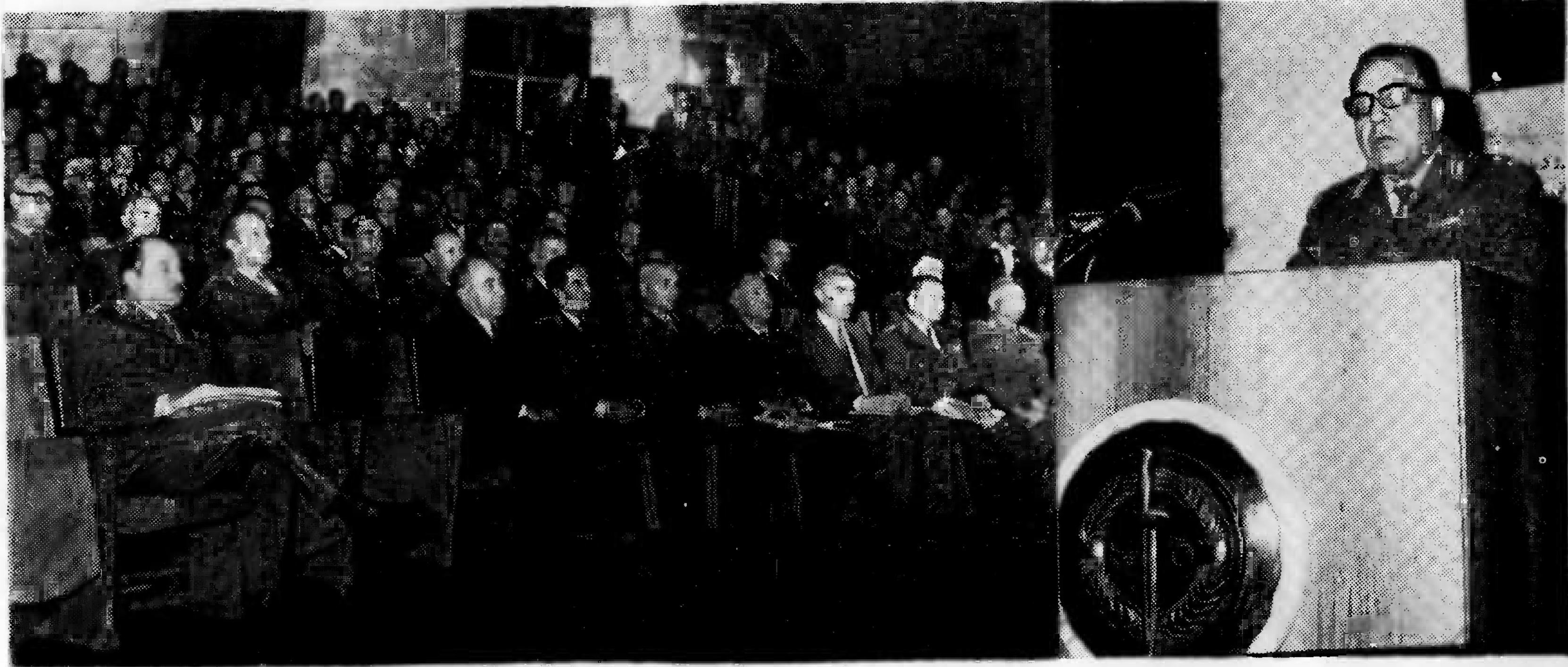
بناغلی محمد نعیم حینیکه جام جمهوریت رابه تیم فتبال اتحاد شوروی که مقام قهرمانی رادرنتیجه مسابقات فتبال در دوران دومین جشن جمهوریت درغازی استدیوم احرازنموده تفویض مینمایند .
۱ر۵ر۱۳۵٤

کابل ښاروال حین ایراد بیانیه خویش در پیرامون روزتاریخی وملی پښتونستان .   ۶ر۶ر۱۳۵۴

دپلان وزیر او پــه افغانستان کنبی دکانادا دناستو گن لوی سفیر کله‌چه له افغانستان سره دکانادادوړیامرستی تړون لاسلیك کوی .
۱۰ر۷ر۱۳۵٤

دفواید عامی دوزارت د میخـانیکـــی ریاست مرستیال کله چه کډنما رك دنماینده‌سره افغانستان‌ته دهغه ملك دپورتړون لاسلیك کوی .
۱۰ر۷ر۱۳۵٤

دحربی پوهنتون قوماندان دوینا په ترخ کی دسری میاشتی مخصوصه اوه نی دحربي پوهنتون دجمهوریت په تالار کی پرانستله .

۱۳۵٤ر۷ر۲۷

د پوهنې وزیر پوهاند عبدالقيوم کله چه د ولایاتو د پوهنې د مدیرانو د سیمینار په افتتاحیه غونډه کې خپله وینا اوروي.

۱۳۵٤ر۷ر۲۷

داطلاعاتو اوکلتور وزیرپوهاند ډاکتر نوین‌دحکیم‌ابونصر فارابی‌دزیږیدو زروسلمی‌کالیزې‌په‌مناسبت ددولت دبناغلی رئیس اوصدراعظم
دپیغام‌دلوستلو په‌حال کښې ۳۰ر۷ر٥٤

دکابل ښاروال دکتور غلام سخي نور زاۍ دآریاناپه سینما کښي‌کله چه دملګرو ملتو د موسسي دکالیزی دنمانځني په غونډه کښي وینا کوی . ۱۳۵٤ر۸ر٤

داطلاعاتو اوکلتور وزیر پوهاند ډاکترنوین دابونصر فارابی دنمانځنی دغونډی‌له ګډو ن
کوونکو پوهانو سره . ۱۳۵٤ر۸ر٤

کله چه دافغان اوهند داقتصادی او تخنیکی همکاری دګډ کمیسیون په غونډه کښی دافغانی هیأت مشر دپلان
وزیر ښاغلی علي احمدخرم او دهند ترمنځ داقتصادی اوتخنیکی همکاری تړون لاسلیك کوی .
۱۳۵٤ر۸ـ۱۱

داطلاعاتو اوکلتور وزیر پوهاند دوکتور نوین دترکیي دجمهوریت د تجارت دوزارت له معین سره دخبرو په حال
کښي ۱۵ر۸ر۱۳۵٤

دافغانستان دتجارت دوزارت معین اود ترکیي دتجارت‌دوزارت‌معین دافغانستان اوترکیي د جمهوریت په منځ کښي
دلومړني تجارتي موافقتنا مي‌دامضاءکولو په‌وخت کښي. ۱۵ر۸ر۱۳۵٤

دهرات دمالداری دپراختیادرئیس اوپه کابل کښې دآلمان داتحادی جمهوریت دکرچفلید دکمپنی نماینده د هـرات دمسلخ دماشینو نو د درولـو دتړون دلاسلیك کولوپه حال کښې . ۲۰ر۸ر۱۳۵٤

دکانواوصنایعو دوزارت دپلان رئیس اوپه کابل کښې دشوروی اتحاددلوی سفارت اقتصادی مستشار کله چه دگازودپایپ لاین برابرولو دپورتړون لاس لیك کوی . ۲۲ر۸ر۱۳۵٤

کله چه داوبو اوبرښنا دواحد لـوی رئیس اودشوروی اتحاد دلوی سفارت اقتصادی مستشار دسردی دپروژی دبشپړولـو د سمبالښت د وسایلـو دبرابرولو تړون لاسلیك کوی .

۱۳۵٤ر۸ر۲۵

شاملان سیمینار رؤسای محاکم وولایات بریاست دوکتور عبدالمجیدوزیر عد لیـه که در مقر اداره عالی قضاء دایرشده بود

۱۳۵٤ر۹ر۳

دپښتو ټولنې رئيس څېړنوال محمدصديق روهي کله چه دپښتو څېړنو دبين المللــي سيمينار دپرانستلو په غونډه‌کښې دافغاني‌پوهانوپه نمائندگۍ‌ويناکوی
۱۲ر۹ر۱۳۵۴

داوبواوبربښنا دواحدلوی رئیس انجنیر جمعه محمد محمدی اوپه کابل کښی دشوروی اتحاد لوی سفارت مستشار ښاغلی تیتوف کله چه جلال آباد ته دننغلودبربښنا دلیږدولو دسروی تړون لاسلیک کوی . ۱۳ر۹ر۱۳۵٤

دمخابراتو وزیر انجنیر عبدالکریم عطایی دتیلکس دمخابراتی ددستگاه دپکار اچولو په وخت کښی .

ښاغلی وحید عبدالله معین سیاسی وزارت امور خارجه هنگام ملاقات با رئیس هیأت انجمن دوستی جمهوریت مردم چین وافغانستان . ۱۷ر۹ر۱۳۵٤

دکارډقواء عمومی قوماندان اودشوروی اتحاد لوی سفارت اقتصادی مستشار دتړون دلاسلیك کولوپه وخت کښی.
۱۸ر۹ر۱۳۵٤

دپوهنی وزیر پوهاند عبدالقیوم دشوروی اتحاد دتاجکستان جمهوریت دپوهنی له وزیر سره دکتنی اوخبرو په حال کښی .
۲۶ر۹ر۱۳۵٤

پوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور باشاملین مجلس یادبود هزارمین سال وفات ابومنصور محمد بن احمد دقیقی بلخی دیده میشود .
۴ر۱۰ر۱۳۵٤

پوهاند دکتورنوین وزیر اطلاعات وکلتور هنگام قرائت پیام بناغلی رئیس دولت و صدراعظم درسیمینار هزار مین سال وفات دقیقی بلخی
اول جدی ۱۳۵۴

فرانسوی پوه پروفیسر زیلبر لازار هغه وخت چه دابو منصور دقیقی بلخی دمړینی دزرم کال یادونی په مجلس کی دراديوافغانستان په لوی تالارکی وینا کوی .

۱ر۱۰ر۱۳٥٤

دپلان وزیرښاغلی علی احمد خــرم اوپه‌کابل کښی دامریکا لوی سفیــر ښاغلی تیوددرایلیوټ‌دپنځوسو لومړنیو ښوونځیو دودانیو دمرستی دلاسلیـک کولوپه وخت کښی . ۷ر۱۰ر۱۳۵٤

دکانو اوصنایعو دوزارت د صنایعـو رئیس او دشوروی اتحــاد د سفارت د اقتصادی مستشاریت مرستیال په ولایاتوکښی دنساجی دجن او پــرس پروژو دځیړنو اوسروی تړون لاسلیک کوی . ۱۱ر۱۰ر۱۳۵٤

ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه هنگام استقبال ازښاغلـــی احسان صبـــری چاغلیانگیل وزیر امورخارجه ترکیه در میدان هوایی بین المللی کابل .

۱۹ر۱۰ر۱۳۵٤

دباندنیو چـــارو دوزارت معین ښاغلی وحیدعبدالله اود ترکیی دباندنیو چارو وزیر ښاغلی احسان صبری چاغلیانگیل ترمنځ دخبرو یوه څنده .

۲۰ر۱۰ر۱۳۵٤

دباندنیو چارو دوزارت معین ښاغلی وحیدعبدالله اودترکیی دباندنیو چارو وزیر ښاغلی چاغلیان ګیل دافغانستان اوترکیی ترمنځ داقتصادی او تخنیکی همکاریو پروتوکول لاسلیك کوی . ۲۳ر۱۰ر۱۳۵٤

لوی درستیزځګرجنرال عبدالکریم مستغنی کله چه دحربی پوهنتون یوه فارغ التحصیل ته بری لیك ورکوی .
۲٤ر۱۰ر۱۳۵٤

د فواید عامی وزیر ښاغلی فایق کله چه د ښار اوهستوګنځی د سیمینار د پرانستلو په مناسبت وینا کوی ۔

۱۳۵۴/۱۰/۲۷

رئیس صنایع وزارت معادن و صنایع، آمرکمپنی تخماش اکسپورت شوروی ونماینده کمپنی یونین ماتکس جمهوریت اتحادی آلمان هنگام امضاء قرار داد وتهیه ماشین آلات فابریکه نساجــی نخی کندهار .

۱۳۵٤ر۱۰ر۲۹

داوبواوبرښنا دواحد لوی ریاست او په‌کابل کښی دشوروی اتحاد دتجارتی اداری نمایندگان کــله چه داوبو او برښنا دپروژو دضروری ماشین آلاتو دبرابرولو تړون لاسلیك کوی .

۱۳۵٤ر۱۰ر۳۰

دکابل پوهنتون ر ئیس پوهـــاند دوکتور غلام صدیق محبی کله چه دسرکال دپوهنتون دپوهنځیودفارغانو دشهادتنامو دویشلو پـــه غونډه کی خپله وینا آوروی ، ۱۳۵٤/۱۱/۵

دکانو اوصنایعو دوزارت دصنایعـــو رئیس او دآلمان اتحادی جمهوریـــت دکانزرتکس دکمپنی نماینده کله چه
دکندهار دوړینی نساجی دچو ړولـو تړون لاسلیك کوی . ۱۳۵٤ر۱۱ر٦

آمرپروژه خان آباد و رئیس دستگـاه ساختمانی هلمند در حالیکـــه رئیس عمومی آب وبرق حاضر است قرارداد
ساختمانی پروژه آبیاری خان آبادرا درکابل امضاء مینمایند . ۱۳۵٤ر۱۱ر۱٤

پوهاند عبدالقیوم وزیر معارف وبناغلی علی احمدخرم وزیر پلان حین مشاهده یکی ازشعب شفاخانه صد بستر جراحی پوهنځی طب ننگرهار .

۱۸ر۱۲ر۱۳۵٤

رئیس عمومی واحد آب وبرق و معاون نمایندگی تجارتی اتحاد شوروی هنگام مبادلهٔاسنادقرار دادهای مربوط به تهیه ماشین آلات طرف ضرورت پروژه های آب وبرق.

۲-۱۲-۱۳۵٤

ښاغلی هلالی کفیل ریاست‌شرکت کود وښاغلی زتو نسکیخ نماینده‌کمپنی وستوگ اینتورگ هنگام امضای قرار داد خریداری کود ازاتحادشوروی .

٤ر١٢ر١٣٥٤

دتجارت د وزارت د بین‌المللی‌ترانسپورت او ترانزیت رئیس او د شوروی اتحاد دمنځنی آسیادبیړی چلولو دموسسی مرستیال کله چه د افغان شوروی بند رونو کښی دبیړی چلولو تړون‌لاسلیک‌کوی .

٧ر١٢ر١٣٥٤

دکتور محمدحسن شرق معاون اول صدارت عظمی موقعیکه مراتب تبریکات خودرا بمناسبت سالگرد استرداد استقلال کشور در کتاب مخصوص درقصر دلکشا درج وامضا می‌نمایند.

۱۳۵۵ر۳ر۸

دعظمی صدارت دوهم مرستیال او دمالیی وزیربناغلی‌سیدعبدالاله‌کله چه‌دتیلی‌کمونیکشن دبین المللی اتحادیی له سکرتر جنرال بناغلی میلی سره خبره کوی.

۱۳۵٤ر۱۱ر۲۱

ښاغلی میلوش مینیچ معاون صدراعظم فدرالی و وزیر خارجه یوگوسلاویا هنگام عزیمت در میدان هوایی بین المللی کابل .
۱۳۵۵ر۳ر۳۱

ښاغلی سیدعبدالاله معاون دوم صدارتعظمی ووزیرمالیه حین ایراد بیانیه در دعوتیکه بافتخار ښاغلی میلوش مینیچ معاون صدارت ووزیرخارجه یوگوسلاویا ترتیب یافته بود .
۱۳۵۵ر۱ر۳۱

بناغلی منوچهر تسلیمی وزیر تجارت ایران هنگام ملاقات با بناغلی سید عبدالاله معاون دوم صدارت‌عظمی وزیر مالیه. ۸ر۳ر۱۳۵۵

داطلاعاتو اوکلتور وزیر پوهاند داکتر نوین دمصر اوافغانستان ددوستی دټولنی له‌مرستیال بناغلی ابوشادی سره دکتنی په وخت کښی . ۲۶ر٤ر۱۳٥٤

رئیس تصـــدی ملـی بس ومستشار تجارتی سفارت کبرای چکوسلواکیـا هنگام امضای قرارداد تسلیم دهـی سامان‌وتجهیزات تریلی‌بس شهرکابل.
۱ر۵ر۱۳۵٤

رئیس پلان‌آب وبرق ومستشارتجارتی سفارت کبرای چکوسلواکیه هنگـا م امضای قرار داد تورید جنراتور های دیزلی برق برای شهر هرات .
۱۵ر۵ر۱۳۵٤

پیام بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم به مناسبت تجلیل از نهضت نسوان درافغانستان توسط محترمه کبری رئیسه دمیرمنو ټولنه قرائت میگردد .
۳ر۵ر۱۳۵٤

په داسی حال کښی چه دپلان وزیر ښاغلی علی احمد خرم هم حاضر ؤ دپلان معین ښاغلی عبدالعزیز فر وغ اودامریکی دلوی سفارت شارژدافیـر افغانستان ته دکیمیاوی سری دتهیه کولوپه منظورد ۸ملیونو ډالر دقرضی یوه موافقتنامه لاسلیك کړه .. ۱۳۵۴ر۵ر۲۳

دبرښنا اواوبو دواحد پلان رئیس او دشوروی اتحاددلوی سفارت داقتصادی مستشاریت مرستیال دشمال دبرښنا دسروی دتړون دلاسلیك کولو پـــه وخت کښی.. ۱۳۵۴ر۵ر۲۶

دپوهنی دوزارت معین دکتور صدیق اودامریکی دبین المللی اداری آمر ښاغلی برون د پوهنی په عمرانی پروژوکښی دامریکی د وړیا مرستی تړون دلاسلیك کولو وروسته . ۱۳ر٦ر۱۳٥٤

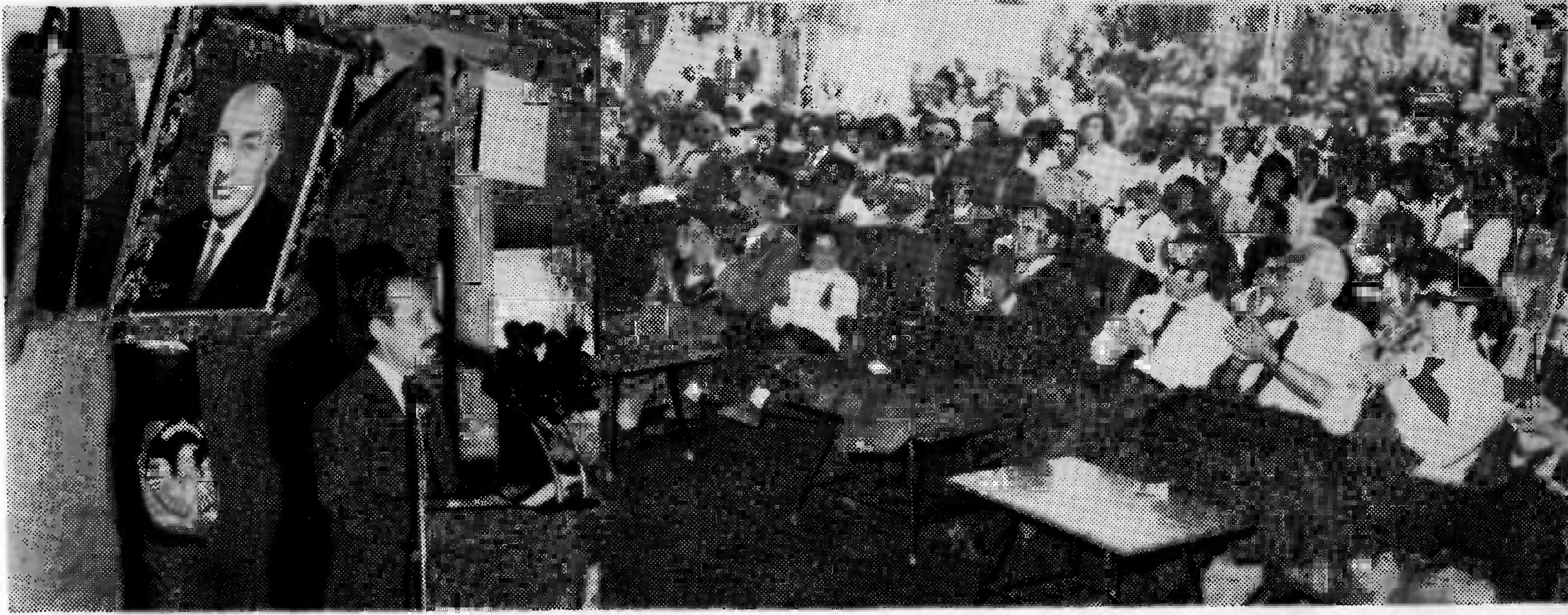
داوبو دبرښنا د واحد دپلان رئیس انجنیر فریداسحق اود شوروی اتحاد لوی سفارت د اقتصادی مستشاریت مرستیال ښاغلی السیتراتوف کله چه دبلخ اومزارشریف اودسالنگ دلاری درناکولو دپروژو جو ړولو تړونو نه لاسلیك کوی . ۳۰ر٥ر۱۳٥٤

رئیس ارزاق واحتیاجات عامه‌ومستشار سفارت اتحاد شوروی هنگام امضای قرارداد مطالعات تخنیکی واقتصادی .
۱۹ر۶ر۱۳۵۴

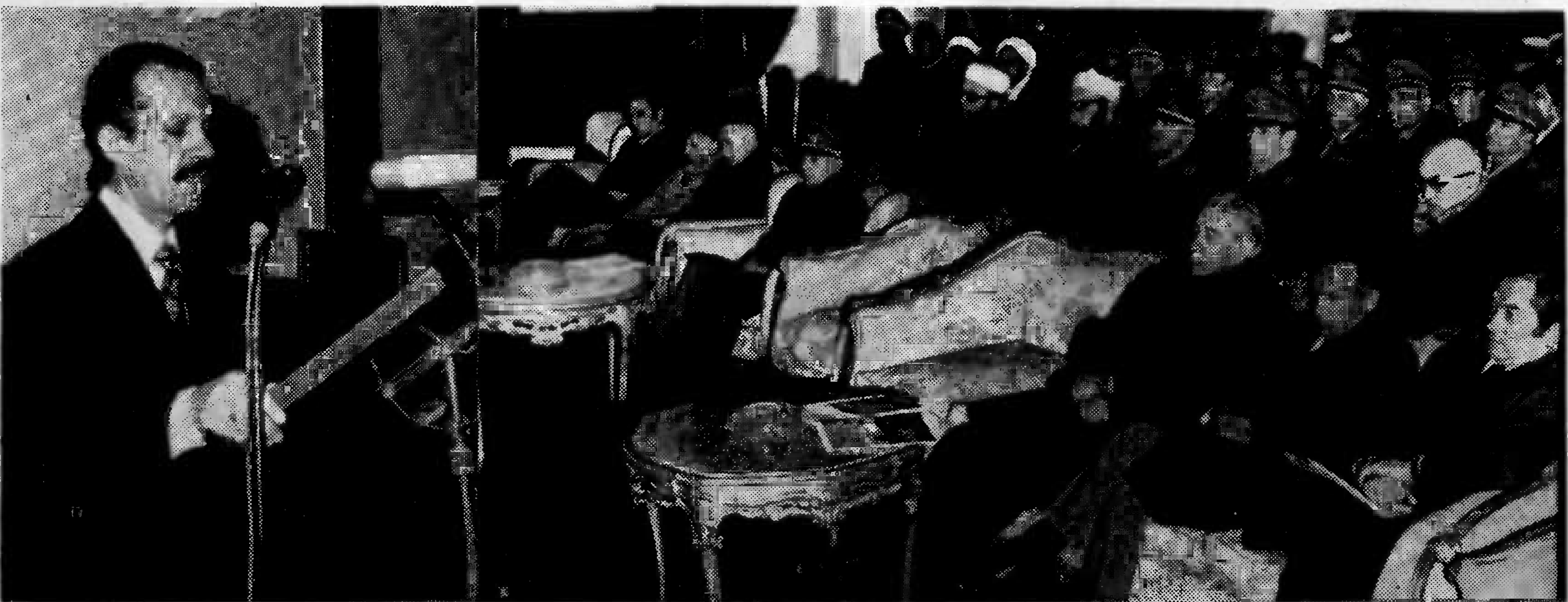
رئیس پلان‌وزارت‌معادن‌وصنایع ونماینده مستشاریت اتحاد شوروی هنگام امضای قرارداد رسانیدن سامان و بهره برداری ازگاز .
۲۹ر۶ر۱۳۵۴

دالمغرب دباچااعلیحضرت دوم ملك حسن ځانګړی استازی دکابل بین المللی هوایی
ډګر ته درسیدو په وخت کښي. ۱۳۵۵ر۱ر۲۸

دباندنیو چارو دوزارت معین او د ملګرو ملتو دموسسی دصندوقاجرائیه مدیر دمخدراتو دغیر مشروع استفادی دمخنیوی دپاره دم،م دمرستی د موافقی دلاسلیك کولوپه حال کی. ۱۳۵۵ر۲ر۹

پوهاند دوکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور حین ایراد بیانیه بمناسبت بر گـزاری میله عنعنوی گل نارنج . ۲۰ر۲ر۱۳۵۵

داطلاعاتو اوکلتور وزیرپوها نـــد دکتورنوین کله‌چه دجمهوری ارګ د دلکشاه په ماڼۍ کښې دحضرت‌سرورکائنات دنیکمرغه میلاد دنمانځنې په غونډه کښې وینا کوی. ۱۳۵۴ر۱۲ر۲٤

لوی درستیز تورن جنرال غلام‌حیدر رسولی کله چه یـوتن چاپانداز تـه دقهرمانی کپ ورکوی .

۱۵ر۱ر۱۳۵۵

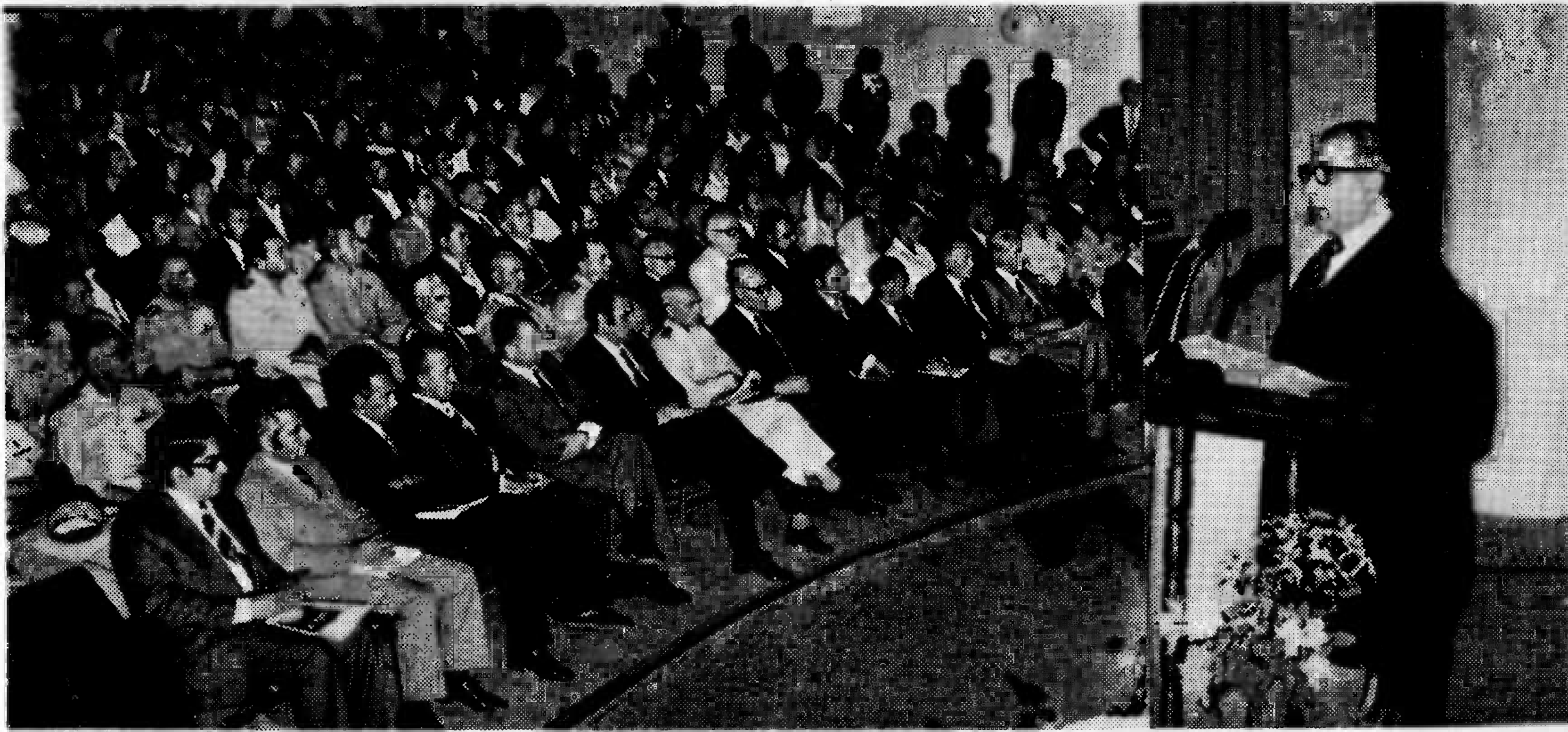
رئیس فابریکه خانه سازی‌ومستشار اقتصادی سفار ت کبرای اتحادشوروی درکابل هنگام امضای موافقتنامه تعدیل فابریکه خانه‌سازی .

۲۸ر۱ر۱۳۵۵

بناغلی علی احمد خرم وزیر پلان وبناغلی منوچهر تسلیمی وزیر تجارت ایران هنگام امضای پروتوکول همکاری اقتصادی وتجارتی .

رئیس تدریسات مسلکی وزارت معارف ومستشار اقتصادی سفارت کبرای اتحاد شوروی هنگام امضای موافقتنامه تمدید کمک های تخنیکی اتحاد شوروی درمورد دوام وظیفه سی نفر معلم درتخنیکم نفت وگاز درمزار شریف.

۱ر۳ر۱۳۵۵

هغه وخت چه دښوونکی دورځی دنمانځنی په مناسبت د دولت دښاغلی رئیس اوصدر اعظم پیغام دپو هنی دوزیر پوهاند عبدالقیوم په واسطه د کابل ننداری په تالار کښی لوستل کیږی. ۱۳۵۵ر۳ر۲

پوهاند دوکتور نوین وزیر اطلاعات و کلتور موقعیکه پیام بناغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم رابمناسبت هزارمین سال تولد خواجه عبدالله انصاری عارف نامورکشور قرائت مینمایند . ۹ر۲ر۱۳۵۵

دخواجه عبدالله انصاری دزیږیدو د زرم کال دیادونې دمجلس علمی غونډه چه دمطبوعاتو دکلوپ دمحمود طرزی په تالار کښې جوړه شوی وه .
۱۲ر۲ر۱۳۵۵

دروغتیا وزیر پوهاند دوکتور عبدالله عمرکله چه دغانبو نو دنوی کتنځی په بنسټ کښې لومړی تیږه ږدي.
۲۸ر۲ر۱۳۵۵

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم هنگامیکه وزیر صحیه اتحاد شوروی رابرای ملاقات درقصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم هنگامیکه وزیرامور خارجه جمهوریت‌اندونیزیا رادر قصر ریاست جمهوری پذیرفته وبا وی صحبت می فرمایند .

بناغلی محمد نعیم نماینده خاص بناغلی رئیس‌دولت وصداعظم درموقع‌عزیمت ازسفر فرانسه وامریکا درمیدان هوایی بین المللی کابل .

ددولت دبناغلی رئیس او صدراعظم خاص نماینده بناغلی محمد نعیم دامریکا دمتحدو ایالتونو دکرنی دوزیر بناغلی آرل بتز اوپه واشنګتن‌کی دافغانستان دلوی سفیر بناغلی عبدالله ملکیار سره لیدل کیږی .

دعظمی‌صدارت لمړی مرستیال دکتورمحمدحسن شرق کله چه دپټی په پرېکولو سره د «جمهوریت روغتون» پرانیزی .

پوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور درکنفرانس وزرای کشور های غیر منسلك منعقده دهلی .

ښاغلی محمد نعیم نماینـده خا ص رئیس دولت وصدراعظم هنگام ملاقات با والـــری ژیسکاردستن رئیس جمهور فرانسه در قصر الیزه

داطلاعاتو او کلتور وزیرپوهاند دکتورنوین کلـه چه یوتن دمطبوعاتی جایزی وړونکـی ته جایزه ورکوی .

دافغانستان دجمهوري دولت
دکابینې غړي

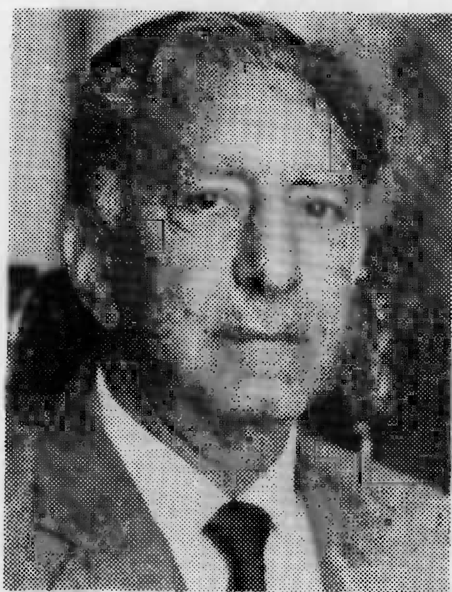
دوکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت

بناغلی سید عبدالاله معاون دوم صدارت ووزیر مالیه

بناغلی عبدالقدیر وزیر داخله

دوکتور عبدالمجید وزیر عدلیه

پوهاند عبدالقیوم وزیر معارف

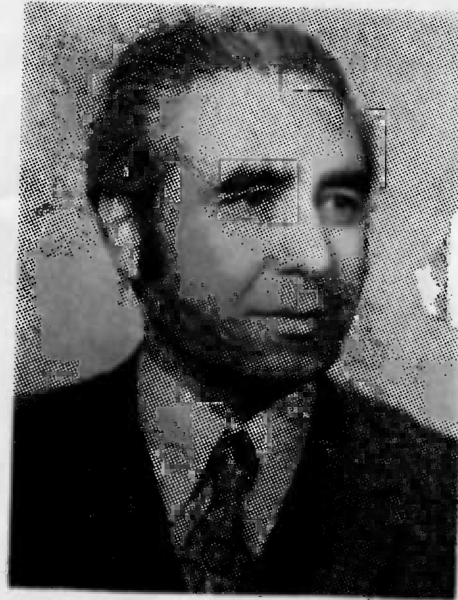
ښاغلی محمدخان جلالر وزیرتجارت

ښاغلی غوث الدین فایق وزیرفوایدعامه

پوهاند دکتورنوین وزیراطلاعات وکلتور

انجنیر عبدالکریم عطایی وزیر مخابرات

پوهاند دکتور عبدالله عمر وزیرصحیه

انجنیر عبدالتواب آصفی وزیر معادن وصنایع

بناغلی عزیزالله واصفی وزیر زراعت

بناغلی علی احمد خرم وزیرپلان

بناغلی فیض محمد وزیر سرحدات

بناغلی وحید عبدالله معین وزارت امورخارجه

فعالیت های دو ساله جمهوری

از ۲۶ سرطان ۵۴-۵۵

احصائیه صدارت عظمی

مبرهن است که اجراء وتطبیق موفقانهٔ هرنوع پروگرامهای مترقی، تحولات بنیادی هم آهنگ براساس پلان گذاری بر پایهٔ سیانس وتکنالوژی معاصر در چوکات خط مشی نظام نوین جمهوری مستلزم ایجادووجود سازمان های اساسی میباشد . روی همین پدیده ادارهٔ مرکزاحصائیه بصفت یك ارگان مرکزی وملکی احصائیوی وبحیث یك دستگاه تحقیقات علمی کشور جمهوری افغانستان وبتأسی ازمادهٔ اول قانون احصائیه برای تأمین اهداف آتی تاسیس گردیده است :

۱ـ بمنظور ایجاد یك سیستم علمی احصائیوی به غرض تهیهٔ ارقام ومعلومات احصائیوی جهت مؤثریت بهتر فعالیت ها ، پروگرامها وپلانهای ارشاد ورهنمونی امور اقتصادی واجتماعی .

۲ـ بمقصد تمرکز توحید وانسجام کلیه فعالیتهای احصائیوی وجلوگیری از تکرار عمل درزمینه .

۳ـ بغرض جمع آوری، اندازه‌گیری، تحلیل ارزیابی ونشر مستمر ومتداوم اعداد وارقام موثق ومورد نیاز احصائیوی متکی بر معیار های علمی وبین المللی .

بادرنظر داشت نکات متذکرهٔ فوق ادارهٔ مرکز احصائیه سعی ورزیده است تا اجراآت خویش راجهت توصل بأهداف یاد شده و برآوردن نیازمندی های مورد نظرهم آهنگ ومنسجم سازد. لذامختصرکارگزاریهای این اداره به شرح آتی گزارش مییابد :

الف :ـ دیموگرافی وسرشماری :

چون عملیهٔ سرشماری نفوس درافغانستان تااکنون عملی نشده ازاین رهگذر اندازهٔ مجموع نفوس کلی کشور بصورت موثق ومشخص تعیین یاتشخیص نمیتواند شد . منابع مختلف ومعتبر دولتی درداخل ومؤسسات بین المللی همکار باروشها ومیتود های مختلف علمی نفوس کشور رابا ارقام متفاوت سنجش وتخمین نموده‌اند که درپهلوی آن اندازهٔ مهاجرت ها ودیگر مشخصات مربوط به نفوس موثوق به صورت درست ومستند معلوم نمی تواند شد. بدین ملحوظ چنین نتیجه گیری میتوان کرد که تنظیم پلانهای اقتصادی واجتماعی درکشور بدون موجودیت تعداد واقعی نفوس مشکلات زیادی را ببار آورده ونتایجی راکه از اثرتنظیم پلانها توقع میرود بااشتباهاتی مواجه ساخته ومیسازد .

لذا ادارهٔ احصائیهٔ مرکز صدارت عظمی درپناه توجه باین مشکلات در سال ۱۳۵۳ راجع به اجرای سرشماری نفوس با صندوق **وجهی فعالیتهای نفوس جهانی یو-ان-اف-پی-ا** تماس حاصل کرد وباثرآن درسال ۱۳۵٤ فیصله بعمل آمدتاپروگرام سر شماری نفوس درافغانستان به همکاری صندوق فعالیتهای نفوس در سال ۱۹۷۷ ـ۱۹۷۸ عملی گردد .

باارائهٔ تذکرات مختصر فو ق فعالیتهای مربوط باین قسمت شامل نکات آتی میگردد.

۱ـ مطالعه وارزیابی نشرات پروژه سروی دیموگرافی بمنظو ر اجرای سروی های دیموگرافیکی وسرشماری آیندهٔ کشور .

۲ـ مطالعه وارزیابی سه جلد راپور نهایی درقسمت نفوس مسکون‌که ازطرف تیم سونی ترتیب شده است .

۳ـ ترتیب پلان فعالیتهای مقدماتی پروژه سرشماری .

٤ـ سنجش تخمینی نفوس براساس معیار های علمی برای تنظیم اولین پلان هفتسالهٔ کشور .

٥ـ تهیه وتسویدمسودهٔ مقررات سرشماری افغانستان .

٦ـ تهیه، ترتیب وتوزیع فورمه های‌مربوط به تنظیم وتصحیح قریه های افغانستان به ولایات کشور .

۷ـ مطالعه وارزیابی کلیه راپور های دیمورافیکی ونفوس به غرض آمادگی بهتر دراجرای امور سرشماری ومطالعه مشخصات نفوس .

ب ـ احصائیه قوای بشری کار وکارگر (بیلانس قوای بشری) :

۱ـ توزیع فورمه های درخواست کاربرای فارغان لیسه هاوپوهنځی ها .

۲ـ جمع آوری احصائیه کمبود وضرورت دوایر، تصدیها، پروژه ها وشاروالیها به فارغان پوهنځی هاولیسه ها .

۳ـ توزیع ومعرفی فارغان بدوایر ومراجع ذیعلاقه .

٤ـ تهیه وترتیب بیلانس قوای بشر ی سال ۱۳۵۳ .

٥ـ جمع آوری احصائیه های ماموران و اجیران دوایر رسمی وتصدیها .

احصائیه های زراعتی :

۱ـ تحلیل کلیه ارقام سال ۱۳۵۳ مربوط به سکتور زراعت .

۲ـ جمع آوری، توحیدوترتیب ارقام ۱۳٥٤ مربوط به تولیدات عمدهٔ زراعتی وساحهٔ‌تحت زرع آن .

۳ـ جمع آوری ترتیب وتوحید ارقام سال ۱۳٥٤ سلسله بارندگی درکشور .

٤ـ جمع آوری ترتیب وتحـلیل راپور تولیدات حیوانی ازپروژه های زراعتی .

٥ـ جمع آوری ترتیب وتوحید ارقام سال ۱۳٥٤ درقسمت توزیع کود کیمیاوی وتوزیع ماشین آلات زراعتی به زارعان کشور .

٦ـ ترتیب سوالنامه هاجهت راپور گیری ارقام مربوط به تولیدات پخته، لبلبو وجمع آوری ارقام .

۷ـ جمع آوری احصائیه زمینهای دولتی که برای مستحقان توزیع گردیده است .

۸ـ جمع آوری ترتیب وتوحید ارقام‌مربوط به تعداد مواشی وطیوردر کشور .

۹ـ سروی نیشکر.

۱۰ـ سروی زنبور عسل .

احصائیهٔ تجارت خارجی وبیلانس تادیات :

۱ـ تحلیل وبررسی ارقام مربوط به‌واردات

وتوحید ارقام واردات وصادرات سال ۱۳۵٤.
وصادرات سال ۱۳۵۳ وجمع آوری ترتیب

۲ـ سروی وترتیب احصائیه تجارت خارجی درگمرکات وبنادر .

۳ـ ترتیب ونشراحصائیهٔ ماهوار تجارت خارجی افغانستان برای اولین بار .

٤ـ جمع آوری ترتیب وتوحید ارقام اموال وارداتی تحت پروگرام قروض وامداد بلاعوض دول متحابه درسال ۱۳۵٤ .

۵ـ تهیه جداول توحیدی ارقام تجارت‌جهت نشردرنشریه معلومات‌احصائیوی سال ۱۳۵٤.

احصائیهٔ قیم وامور بانکی :

۱ـ تحلیل کلیه ارقام مربوط به احصائیه های قیم وبانکی ۱۳۵۳ وتهیه جداول جهت نشردر نشریه احصائیوی سال ۱۳۵٤ .

۲ـ تهیه وترتیب راپور مربوط به شاخص قیم ماهانه مواد استهلاکی در ۲٦ ولایت کشور .

۳ـ ترتیب راپور شاخص قیم ماهانه ۲٤ قلم مواد ارتزاقی درشهر کابل .

٤ـ ترتیب شاخص ۲٤ قلم مواد استهلاکی درتمام ولایات کشور .

۵ـ جمع آوری ترتیب وتوحید ارقام مربوط به عرضهٔ پولی سال ۱۳۵٤ .

٦ـ جمع آوری ترتیب وتوحید نرخ اسعار خارجی روزانه سال ۱۳۵٤ .

۷ـ سروی بانکهای کشور وتحلیل اوضاع پولی وبانکی سال ۱۳۵۲ و۱۳۵۳ کشور .

احصائیه های صنعتی وانرژی :

۱ـ تحلیل ارقام مربوط به تولیدات صنعتی سال ۱۳۵۳ وتهیهٔ جداول مورد نیاز .

۲ـ تحلیل ارقام مربوط به‌تولیدات انرژی (برق‌آبی، دیزلی، بخاروحرارتی)سال ۱۳۵۳.

۳ـ جمع آوری ارقام مربوط به تولیدات انرژی وصنعتی سال ۱۳۵٤ .

٤ـ جمع آوری ترتیب وتوحید ارقام‌مربوط به سروی صنایع دستی درولایات کابل، ننگرهار ولغمان .

۵ـ سنجش شاخص های تجدید نظرشده سال ۱۳۵۳ـ۱۳۵٦ .

مواصلات ومخابرات :

۱ـ تحلیل ارقام سال ۱۳۵۳ سکتور مواصلات ومخابرات که شامل تعداد ادارات پستی ، دستگاه های تیلفون وتیلگراف، عواید ازمدرك فعالیتهای پوستی، تیلفون وتیلگراف وپرسونل مصروف درامور مخابرات میباشد .

۲ـ جمع آوری ترتیب وتوحید ارقام سال ۱۳۵٤ امور مخابرات .

۳ـ جمع آوری توحید وترتیب احصائیه های ترانسپورت‌زمینی وهوایی وعوایدحاصله ازمدرك توریزم به تفکیك کشور ها .

٤ـ تحلیل ارقام مربوط به حفظ ومراقبت شاهراه هاواحصائیه های عبور ومروروسایط نقلیه ازشاهراه هاوعواید آن .

احصائیهٔ خدمات اجتماعی :

الف ـ معارف :

۱ـ تحلیل ارقام واحصائیه های سال۱۳۵۲

تعداد مکاتب (به تفریق دهاتی ، ابتدایــی، ثانوی ومسلکی) تعداد شاگردان شامل‌مکاتب فارغان، استادان ومقایسه ارقام متذکره بــا سالهای ماقبل .

۲ــ تحلیل ارقام واحصائیه های ســا ل ۱۳۵۳ پوهنتون که شامل تعداد محصلیــن (به تفریق ذکور، اناث) رشته های تحصیلی وتعداد استادان (به تفریق داخلی وخارجی) میگردد .

۳ــ تهیه فورمه های جدید به منظوراخذ معلومات مفصل مطابق به تصنیف بین‌المللی وارسال آن به مراجع مربوط غرض جمع‌آوری ارقام سال ۱۳۵٤ .

٤ــ جمع آوری، ترتیب وتوحید ارقام سال ۱۳۵٤ معارف درقسمت تعداد مکاتب،متعلمین واستادان .

٥ــ جمع آوری ترتیب وتوحید ارقام سال ۱۳۵٤ پوهنتون که شامل احصائیه هــای تعداد محصلان، تعداد استادان، رشته هــای مختلف تحصیلی وتعداد فارغان میباشد .

بــ احصائیهٔ امور صحی :

۱ــ ارقام سال ۱۳۵۳ درمــورد تعــداد روغتونها، دکتوران، دستگاه های اکسریز ، لابراتوار ها، کلینیکها وپرسونل امور صحی که جمع‌آوری‌آن قبلاصورت‌گرفته‌وعملیهٔ تحلیل وترتیب وتنظیم جداول احصائیوی مورد نیاز آن به نشر سپرده شده است .

۲ــ ارقام سال ۱۳۵۳ واقعات امراض‌ساری ومجادله‌علیه‌امراض اپیدمیك ازقبیل توبرکلوز وملاریا تحلیل وتجزیه شده است .

۳ــ ارقام سال ۱۳۵٤ مربوط به تعــداد روغتونها، دکتوران، کلینیکها، لابراتوار ها، اکسریزها، پرسونل صحی وسایر تسهیلات امور صحی جمع آوری وترتیب گردیده‌است.

٤ــ احصائیه های سال ۱۳۵٤ مربوط بــه تولیدات وواکسین های مختلفه جمع آوری و توحیدگردیده است .

احصائیهٔ واقعات جنایی توریزم، ثقافـت وهنر ومؤسسات خیریه :

۱ــ تحلیل ارقام احصائیه واقعات جنایی سال ۱۳۵۳ .

۲ــ تحلیل ارقام احصائیوی سال ۱۳۵۳ فعالیتهای سره میاشت ، مؤسسات خیریــه وکمکهای مالی، طبی‌واجتماعی اینگونه‌مؤسسات واخذ امداد مالی وجنسی ازمؤسسات خیریـهٔ جهانی وبین المللی .

۳ــ تحلیل ارقام مربوط به کمکهاییکه به جمعیت افغانی سره میاشت طی سال ۱۳۵۳ درمرکز وولایات کشور عملی شده است .

٤ــ جمع آوری ترتیب وتوحید ارقام سال ۱۳۵٤ واقعات جنایی کشور .

٥ــ جمع‌آوری ترتیب‌وتوحیدارقام‌احصائیوی فعالیتهای مؤسسات خیریه وسره میاشت .

٦ــ تحلیل ارقام سال ۱۳۵۳ کتابخانه‌ها، سینماها، موزیمها، روزنامه ها، مجلات، مطابع کتابفروشی ها، توریدفلم، آثار منتشره و جمع آوری وتوحید ارقام امور متذکره برای سال ۱۳۵٤ .

احصائیهٔ تصدیها وښاروالی ها :

۱ـ تهیه وتحلیل ارقام مربوط به اصناف ښاروالیها ازسال ۱۳۵۱ـالی ۱۳۵۳ .

۲ـ ترتیب وتهیهٔ فورمها جهت جمع آوری معلومات اساسی دربارهٔ ساحه ، نفوس، احصائیه منازل، دکاکین ، حمامها (مکاتب ابتدایی ، ثانوی ولیسه ها) مساجد، مدارس، تعداد تیلفون ومؤسسات پستی، میدانهای هوایی، صنایع دستی، صنفی ها، سرای ها، مندویها، زیژنتونها، مرستونها، وړکتونها ، مؤسسات وتجار انفرادی، ښاروالیهای کشور وارسال آن جهت جمع آوری معلومات بولایات.

۳ـ اجرای سروی نمونوی درمورد جمع آوری ارقام عواید ومصارف پروگرام کار واصناف ښاروالی هاوعواید ومصاف تصدیهای عمده .

۴ـ سروی صنایع دستی .

۵ـ سروی تصدیها .

محاسبات ملی :

۱ـ تحلیل ارقام سال ۱۳۵۳ عواید و مصارف دولت .

۲ـ جمع آوری ارقام سال ۱۳۵۴ عواید و مصارف دولت .

۳ـ تحلیل ارقال سال ۱۳۵۳ قروض وامداد تخنیکی بلاعوض وجمع آوری ارقام سال ۱۳۵۴ درموارد متذکره .

۴ـ اجرای سروی نمونوی عواید ومصارف خانوار ازطریق مصاحبه مستقیم درده ښاروالی .

۵ـ سنجش تخمینی عایدملی از سال ۱۳۵۰ـ۱۳۵۳ .

احصائیهٔ معادن وساختمانها :

الف معادن

۱ـ تهیه ارقام سال ۱۳۵۴ تولیدات گاز، ذغال سنگ، لاجورد، نمك، بیرایت، مواد نفتی وغیره اقلام مربوط .

۲ـ تحلیل ارقام سال ۱۳۵۳ رشته ها ی مختلف معادن .

ب ـ ساختمانها :

۱ـ طرح فورمه هاوجداول مربوط به احصائیه ساختمانها بر اساس معیار های طرح شده ملل متحد وجمع آوری ارقام مربوط سال ۱۳۵۳ درساحات شهری وپروژه ها .

۲ـ تهیه معلومات احصائیوی راجع به تصنیف مشاغل پیشه وران ساختمانی .

امور نقشه کشی :

۱ـ ترسیم چارتهای احصائیوی .

۲ـ ترسیم فورمه های احصائیوی واردات وصادرات وفورمه های صنایع دستی، فورمه های ښاروالیها وفورمه های سروی بانکها.

۳ـ بیرون نویسی اسمای قراء افغانستان ازروی نقشه های یك بر ۵۰ هزار .

۴ـ تعیین موقعیت قراء افغانستان بالای نقشه ها .

باتوضیحاتیکه درقسمت اجرای فعالیتهای تخنیکی احصائیوی ارائه شده البته خدمات اداری، تربیوی ونشراتی بحیث فعالیتهای

متمم بمنظور برآورده شدن اهداف متذکره وهمآهنگ اجراء وعملی میگردد که در ذیل بصورت مختصر معلومات داده میشود :

تعلیم وتربیه وکتابخانه :

۱ـ دایرشدن دوکورس احصائیوی برای مامورین احصائیهٔ مرکزی که دارای سویه بکلوریا و لیسانس می باشند .

۲ـ اعزام ده نفراز مامورین غرض ازدیاد معلومات تحصیلات عالی بخارج کشور .

۳ـ تدویر کورسهای انگلیسی بمنظوررفع مشکلات ماموران وهمکاری بهتر شان با متخصصان وفراهم آوری تسهیلات مزیدجهت پیشبرد امور وظیفوی آنان .

۴ـ درخواست استخدام یك تعدادمتخصصان خارجی دررشته های مختلف مربوط بفعالیتهای احصائیوی ازوزارت جلیلهٔ پلان .

۵ـ تکمیل پلان هفتساله تعلیمی .

۶ـ مذاکرات درقسمت تاسیس دپارتمان احصائیه درچوکات پوهنځی اقتصاد پوهنتون کابل که مراحل مقدماتی آن درسال ۱۳۵۴ تکمیل وقراراست ازآغاز سال ۱۳۵۵ محصلان صنف سوم پوهنځی اقتصاد شامل دپارتمان مذکور گردند تابدان وسیله مشکلات ادارهٔ مرکز احصائیه صدارت عظمی ازرهگذر پرسونل فنی ومسلکی مرفوع بتواند شد .

۷ـ تهیه یك تعداد کتب به السنهٔ ملی دری وپشتو ویکتعداد کتب دیگر بزبانهای خارجی وکودگزاری آنها باتهیه یکتعدادوسایل وتجهیزات برای کتابخانه ادارهٔ مرکزاحصائیه.

نشرات :

۱ـ طبع (نشریه معلومات احصائیوی سال ۵۱ـ۱۳۵۳) که به تقریب دومین سالگرد جشن فرخندهٔ جمهوریت درسرطان ۱۳۵۴ منتشر شده است .

۲ـ طبع ونشر قانون احصائیه افغانستان.

۳ـ نشر فورمه های احصائیوی بغرض جمع آوری ارقام .

۴ـ نشر شاخص قیم مواد عمدهٔ غذایی بصورت هفته وار برای سال ۱۳۵۴ .

۵ـ نشرراپور شاخص قیم ماهانه مواد استهلاکی کشور برای سال ۱۳۵۴ .

۶ـ نشر ارقام واردات سال ۱۳۵۳ وسه ماه اول سال ۱۳۵۴ .

۷ـ نشریك سلسله تراجم موضوعات احصائیوی ومواد درسی برای مشمولان کورسها .

۸ـ نشرراپور ماهانه سلسله بارندگی .

۹ـ نشر راپورکار یابی وارائه آن بمراجع ذیصلاح دولتی .

ریاست کارتوگرافی

موسسه علمی کارتوگرافی به دوام پـروژه های قبلی خود که از پلان پنجساله اول آغاز گردیده بادرنظر داشت پلان های انکشافی دولـــت فعالیت های وسیع نقشه برداری وسروی زمین های زراعتی وقابل زرع کشور در مرکزومناطق اطراف آن سردست گرفته است .

درجریان پلان اجتماعی واقتصادی هفــت سالهٔ افغانستان که در بهار سال ۱۳۵۵ مرحله تطبیق آن آغاز میگردد بیش از دوصد پروژهٔ انکشافی مدنظر گرفته شده است .

موسسه کارتوگرافی وکدستر عجالتاً درقسمت تربیه پرسونل فنی ازراه تاسیس کورسهای عاجل توجه کرده ودرمراحل بعدن امکـــان تاسیس پوهنځی کارتوگرافی وکدستر را در چوکات پوهنتون کابل موردمطالعه قرار میدهد.

درریاست کارتوگرافی مدیریت های عمومی جیودیزی، انجنیری، فوتوگرامتری، ترسیم ، طباعت واداری فعالیت دارد . در ریاســت کارتوگرافی (۱۳٤) نفر فنی ، (۷۷) نفراداری و(۱۵۳) نفر اجیر خدمت مینمایند .

۱ـ مدیریت عمومی جیودیزی :

این مدیریت متشکل ازمدیریت هـــا ی ترانگولیسون استرونومی، نیولمان وگراومتری وحسابات جیودیزی میباشد تأمین وتاسیس اساسات علمی امور نقشه برداری مقیـــاس خورد ونقشه برداری مقیاس بزرگ که ازآن درپروژه های انکشافی وعام المنفعه دفاعـــی وغیره مملکت استفاده بعمل می آیدوظایــف ذیل رادر برمیگیرد :

۱ـ فعالیت اراضی :

الف : پیشبرد امور تاسیس نقاط کنترول یعنی شینت نقاط ترانگولیسون درجه اول،دوم سوم وچهارم اندازه نمودن اضلاع توسط آله های اساس ودقیق الکترونیکی جیودیمتر و پیشبرد امور استرونومی درجه اول ودوم که مرام ازاین فعالیت تعیین موقعیت جغرافیایی نقاط ازنگاه عرض البلد ، طول البلد وسمت استرونومی میباشد .

ب : پیشبرد امور نیولمان درجه اول، دوم وسوم وامور گراومتری درجه اول، دوم، سوم که مرام ازاین فعالیت هاتثبیت نقاط کنترول افقی وشاقولی درسرتاسر مملکت وتعییــن کشش قوهٔ جاذبه زمین وانحراف شاقولی در نقاط ترانگولیسون ونیولمان میباشد .

۲ـ فعالیت شعبوی :

پیشبرد امور حسابات اساس ودقیق شبکات ترانگولیسون، استرونومی، نیولمان، گراویمتری که ازنتایج آنهادرپیشبرد امور نقشه برداری مملکت وپروژه های انکشافی وعام المنفعــه استفاده میگردد .

مدیریت عمومی جیودیزی :

الف: درامورترانگولیسون واسترونومی :

۱ـ استکشاف و انشـــأت ۱۲٤ نقـــاط ترانگولیسون دریك ساحهٔ ۱٤۰۰۰ کیلو متر مربع .

۲ـ رصدات (۱۵۲) نقطهٔ ترانگولیسون در یك ساحه (۱٦۸۰۰) کیلومترمربع .

۳ـ اندازهٔ یك ضلع اساس درجه اول و پیشبرد امور استرونومی دوانجام آن .

ب: امورنیولمان وگراویمتری :

۱ـ استکشاف وانشأت خطوط نیولمان درجه اول بطول (٤۲٦) کیلومتر خطوط درجه دوم بطول (۱۹٦) کیومتر وخطوط درجه سوم بطول (۳۳۸) کیلومتر .

۲ـ رصدات نیولمان درجه اول (۲۰۵)کیلو متر، درجه دوم (۱۹٦) کیلومتر ودرجه سوم (۲۱۳) کیلومتر .

۳ـ استکشاف وانشأت دونقطهٔ اساسی نیولمان درولایت زابل وقندهار .

٤ـ تعیین کشش قوهٔ جاذبه زمین (گراویمتری) درنقطهٔ اساسی کابل (میدان هوایی خواجه رواش) نظر به نقطه اساسی بین المللی گراویمتری میدان هوایی پالم هند .

ج : امورحسابی جیودیزی :

۱ـ حسابات کوردینات اساسی وکوردینات مقدماتی در(۱٤۹) نقطهٔ ترانگولیسون درجه اول دوم ، سوم وچهارم .

۲ـ حسابات ارتفاع وکوردینات ترانگولیسون های پاینت وپلانومتریك در (٤۷۷) نقطه .

۳ـ حسابات اضلاع شبکات ترانگولیسون درجه اول سابقه نظربه کوردینات جدید . برعلاوهٔ انشأت ورصدات (۱٦) نقطهٔ تریورس مساحهٔ (۲۰) ضلع توسط جیودیمتر ورصدات دوموقف استرونومی دردوانجام واجرای(۱۷۷) نقطهٔ پاینت (۱۷۷) نقطهٔ پلانمتریك .

مدیریت عمومی انجنیری :

این مدیریت بعد از توحید ریاست کارتوگرافی وکدستردرسال (۱۳۵۲) درتشکیل موسسه روی کارآمده هدف ازتاسیس مدیریت عمومی انجنیری این است تاازراه تهیهٔ نقشه های مقیاس بزرگ وپیمایشات دقیق ممد فعالیت های انکشافی موسسات گردد. وشعبات مربوط این مدیریت درجریان سال ۱۳۵٤ قرار ذیل فعالیت نموده است :

مدیریت سروی انجنیری وتوپوگرافی :

این مدیریت نقشه های مقیاس بزرگ وسایر پیمایشات دقیق را جهت تطبیق پروگرام کاردوایر دولتی درمحلات مختلفه کشور اجراآت کرده است که طور فشرده عبارت ازتهیهٔ نقشه های محلی بمقیاسات ۱بر۵۰۰ ـ ۱بر۱۰۰۰ ـ ۱بر۲۰۰۰ ـ ۱بر۵۰۰۰ ۱بر٤۰۰۰ ساحات بگرام، پکتیا، مرغاب،کندهار هرات، پارك جمهوریت دریغمان، تپهٔ گل غندی گل بهار، جبل السراج، ساحهٔ معدن بیرایت هرات، مقر، ساحهٔ گمرك اسلام قلعه، علاقداری درقدوبرعلاوه جهت تهیه نقشه ها ۱بر۲۵۰۰۰ اساسی کشوردریك ساحهٔ (۸۹۰۰) کیلومتر مربع بتعداد (۳۸۲) نقاط کنترولی تاسیس وحساب کرده است .

مدیریت تعلیم وتربیه وپلان :

این مدیریت وظایف ذیل رااجراء کرده است :

وارسی ازامور تعلیمی صنف کارتوگرافی درمکتب تخنیك ثانوی، وارسی ازامور کورس کارتوگرافی درداخل ریاست که برای بلندبردن

سویهٔ تعلیمی مامورین فنی دایرشده، تاسیس کورس عاجل کارتو گرافی برای مامورین جدید الشمول تهیه پلان پیشبینی شدهٔ هفت ساله .

مدیریت اخذ فرمایشات نقشه :

این مدیریت درطول سال جاری فرمایش ودرخواست های وزارت خانه ها وموسسات راکه جهت دریافت وتهیه نقشه هاوفوتوگراف هابصورت دوام دار بریاست کارتو گرافی مواصلت کرده بعداز تحلیل و طی مراحل اصولی آنها بشعبات مربوطه تسلیم داده‌شد، نقشه هاوفوتوهاباساس تعامل جدید از طریق شعبه توزیع ومراقبت مدیریت عمومی ترسیم وطباعت بدسترس مراجع تقاضا کننده گذاشته شده است . ضمنا درمورد موقعیت های جغرافیایی وارتفاع شهرها، محلات وقریه‌جات وبعد مسافات آنهاازروی نقشه های دست داشته بموسسات درخواست کننده معلومات داده فوتوهاونقشه های مناطق مختلفه کشور رادر معرض مطالعه ومشاهده متخصصین‌داخلی افغانی وخارجی درداخل موسسه گذاشته‌است. ضمنا دیپوهای اوریجنال هارادرمرکز ریاست وخیرخانه ترتیب وتنظیم کرده است .

مدیریت ترمیم آلات فنی :

این مدیریت شصت وپنج پایه ترانزیت چهارپایه تیودولیت، بیست وهفت پایه پلان تیبل وسی وسه پایه ماشین حساب، بیست حلقه شرید، نزده پایه پلانیمتر وهفت پایه ستادیاراد درمرکز ریاست کارتوگرافی وهشت مدیریت منطقوی کدسترترمیم تطهیر، اصلاح وفعال نموده است .

مدیریت عمومی فوتوگرامتری :

هدف ازفعالیت مدیریت عمومی‌فوتوگرامتری عبارت ازعکس برداری تمام ساحهٔ کشورتوسط طیارهٔ مخصوص وتحویل عکس هابه نقشه ها باساس نقاط کنترول افقی وشاقولی، ترتیب فوتوموزائیك ها، وفوتومپ هامیباشد .مدیریت عمومی فوتوگرامتری متشکل ازمدیریت پرواز وفوتواندکس، مدیریت پلاننگ ومدیریت توپوروبزیون میباشد .

شعبات مربوط این مدیریت وظایف ذیل را اجراء کرده است :

۱ـ درشعبهٔ پروازوفوتواندکس وموزائیك درساحهٔ (٦٥٢٥) کیلومتر مربع به سه ارتفاع پرواز نموده وبمقیاس۱بر۲۰ هزارعکس‌برداری کرده فوتوها وفوتوموزائیك های آنها راترتیب کرده وآمادهٔ تحویل نموده است .

۲ـ تهیه وترتیب فوتوموزائیك افغانستان ازفلم های اقمار مصنوعی بمقیاس یك بریك ملیون .

۳ـ اکمال کارباقی ماندهٔ پروژه دیموگرافی ونشان دادن (٦٧٧) قریه‌جات دربالای نقشه‌ها درشعبهٔ فوتولابراتوار بتعداد ٨٦٣٨ قطعه فوتوبمقیاسات مختلفه برای ضرورت شعبات داخل ریاست وموسسات تقاضا کننده چاپ نموده است .

مدیریت پلاننگ :

درمدیریت پلاننگ یك ساحهٔ ۹۸کیلومتر مربع به نقشه های ۱بر۱۰ هزارویك ساحهٔ ۸۰۵ کیلومتر مربع بمقیاس ۱بر۲۵ هزار

بااستفاده از ۷۰٦ مودل تحویل شده است وکاربرای اکمال نقشه های ۱بر۲۵ هزاردریك ساحهٔ (۸۹۰۰) کیلومترمربع طبق پلان مرتبه جریان دارد. ضمنادرماشین کوردیناتو گراف (۱۵۰۰۰) نقطه پلات گردیده است برعلاوهٔ ماشین های جدید پلاتنگ نصب ومتخصصین خارجی درقسمت استعمال آنها مامورین فنی راتحت تعلیم گرفته اند .

مدیریت عمومی ترسیم وطباعت :

مدیریت عمومی ترسیم وطباعت شامل مدیریت های مطبعه، ترسیم، تدقیق وتوزیع نقشه هامیباشد . درجریان شعبات مربوطهٔ این مدیریت بتعداد (٦١١٦٣) قطعه نقشه‌جات رنگه ، سیاه وسفید واوراق مطبوع ذریعه ماشین‌آفسیت‌واوزالیدوگستدنر بعدازطی‌مراحل فنی طبع‌کرده وهم بتعداد ۱۱۰٤ جلد کتاب های مورد ضرورت شعبات مربوطه ریاست توسط آفسیت طبع وصحافی کرده است .

درمدیریت ترسیم تهیهٔ نقشه های ½ملیون جدید افغانستان تحت طبع گرفته شده است. برعلاوه کار درقسمت نقشه های یك بریك ملیون جدیدفوتومپ های جدید جریان داردکه آماده توزیع است.

همچنین مدیریت ترسیم فرمایش موسسات فنی ازقبیل واحدآب‌وبرق، ریاست شهرسازی زراعت‌وآبیاری وریاست‌سروی معادن‌وجیولوجی وزارت معادن وصنایع رادر قسمت ترسیم وتحویل نقشه هابرآورده ساخته است . فعالیت درقسمت تهیهٔ اطلس های افغانستان نیزجریان دارد .

مدیریت ترسیم وتدقیق :

۱ـ اشارات مخصوصه برای نقشه های مختلف‌المقیاس تهیه‌گردیده‌که عبارت ازمقیاس ۱بر۱۰هزار ـ ۱بر۲۵۰۰۰ ـ ۱ بر۵۰۰۰۰ و ۱بر۱۰۰۰۰۰ :

۲ـ تکمیل نقشه های ۱بر۱۰۰ هزارساحات پامیر، فیض آباد، مزارشریف ، علاقه داری ریگ بصورت غیرهپسومتریك‌که چك‌کلرپروف های‌آن نیزدرهمین مدیریت صورت گرفته است .

۳ـ ترسیمات گراف های سال ۱۳۵٤ موسسه بروی کاغذ تریس .

٤ـ ترتیب نقشهٔ نمبر (٤) ساحه کابل بمقیاس یك بریك ملیون که تامرحلهٔ‌کلرپروف رسانیده شده است .

۵ـ ترتیب وتهیه نقشه ½ ملیون که نقشه مذکور نیز تامرحله کلرپروف رسانیده شده است .

٦ـ تهیه فوتومپ های کابل، هرات، غزنی بامیان، سیغان، کندهار، غور، قلات، بادغیس وگلران ازروی فلم های اقمار مصنوعی‌صورت گرفته است .

۷ـ تهیه‌وترتیب فوتوموزائیك‌ملی‌افغانستان ازروی فلم های‌اقمارمصنوعی بمقیاس یك‌بریك ملیون صورت گرفته است .

۸ـ تشریح موادیکه ازخارج وارد گردیده است .

۹ـ پلان هفت ساله بودجه تشکیل برای ساحه (۱۰) هزار کیلومتر مربع فی سال ترتیب گردیده است .

۱۰ـ فورمه هـــای (س ۱ س ۲ وس ۳) ازطرف این مدیریت ترتیب گردیده است .

۱۱ـ هفت‌قطعه نقشهٔ رنگه‌بمقیاس ۱بر۱۰۰ هزار تحت‌کار گرفته شده‌که تقریبا ۹۰ فیصد کارآن انجام شده است .

۱۲ـ تقریبا بیست وهفت نفر درمدیریت ترسیم وتدقیق درشق ترسیم وسکـرایبنگ پروگرام وپـــلان ریـاســت ســـرو ی تحت تریننگ گرفته شده است .

ریاست کادستر :

کادستر ازطریق مدیریت های هشت گـانه منطقوی سروی کادستر درولایات مورد نظـر دایر وقسما تاکنون ادامه دارد .

منظورازین فعالیت هاسروی ونقشه‌برداری اراضی قابل استفاده مملکت به تفکیك نوعیت ودرجات مختلفه آن میباشد از نتایج سروی اراضی درترتیب احصائیه عمومی اراضـــی امور تصفیوی، تنظیم مالیات، امور اسکان ، استملاك واصلاحات ارضی وغیره استفـــاده بعمل‌آمده میتواند .

سروی اراضی :

مدیریت منطقوی	ولایت	اندازهٔ جریبی
کابل	کابل	۱۵۷۸٤
	پروا ن	۲٦۲۳
	لو گـر	۱۲۱
غزنی	غز نی	۹٤۷۳٦
کندهار	کندهار	۵۵۵۳۵
هلمند	هلمند	۷٤۵۷۸
	فـــراه	٤۲۸٦٤
هرات	هرات	۹۵۹۰۵
بلخ	بلخ	۵۵۷٦٦۱
	فاریاب	۱۲۸۳٦۰
کندوز	کندوز	۷۰۹۱۱
	بغـلان	۱۷۹۹۰
	تخـار	۲۵۹۷۹۳
ننگرهار	ننگرهار	٤۲۵۰
	لغمان	۷۹۷۵
مجموع		۱٤۲۹۰۸٦ـ جریب

ریاست المپیک

دولت جمهوری افغانستان همچنانکه طـــی سه سال پرافتخار انقلاب شکوهمند مترقـی جمهوریت درسایر رشته های حیات اقتصادی اجتماعی وسیاسی به تحولات چشمگیری دست یافته است درقسمت توسعه وانکشاف ورزش وتهیه‌وسایل تفریحات سالم برای نسل جوان کشور نیز تغییرات بنیادی وعمیق رونما کرده است .

فعالیتهای ریاســت کمیته ملی المپیــک دولت جمهوری افغانستان طی سال گـذشته بترتیب درزیر تقدیم میگردد :

دومین مسابقات جام جمهوریت افغانستان:

فتبال :

درهفتهٔ تجلیل ازدومین سالگـــرد انقلا ب مترقی جمهوریت افغانستان تیمهای فتبـا ل پامیر اتحاد شوروی ، تیم منتخـــب اردوی جمهوریت ترکیه، تیم‌فتبال‌منتخب‌ذوب‌آهن‌اصفهان ازایران باتیمهای منتخب وجوانان کابل برای کسب دومین جام فتبال جمهوریت افغانستان به سیستم دورمسابقات شانرا آغاز کردند که درپایان تیم فتبال اتحاد شوروی برای دومین باربالامتیاز بیشتربه‌گرفتن جام موفق گردید .

پهلوانی :

اولین مسابقات کشتی جام جمـــهوریـت افغانستان در قسمت کشتی بین تیمـــها ی کشتی ایران، اتحاد شوروی وچـارتیـم از افغانستان درایام سالگرد جشن جمهوری در غازی استدیوم صورت گرفت‌که در نتیجه تیم کشتی اتحاد شوروی باکسب امتیازات بیشتر افتخار قهرمانی ایندوره رابدست آورد .

هاکی :

درایام جشن جمهوری تیم های هاکـــی جمهوریت هند ، منتخب معارف واردو دریك سیستم دورباهم مسابقه نموده وتیم منتخب معارف باپیروزی بردورقیب مقام‌اولی رابدست آورد .

باسکتبال :

تیم باسکتبال اتحاد شوروی در ایام جشن جمهوری چهار دیدار باتیمهای پوهنتون کابل اردو، اباسین وهندوکش انجام دادند تعـداد ورزشکاران شرکت کننده خارجی درمسابقات دومین جشن جمهوری کشور بیش ازیکصدو شصت نفربود که ازاین مسابقات هزاران نفر ازهموطنان مادیدن نموده واز نگـــاه جذب تماشاچی استقبال مردم از ایــن مسابقـات بی سابقه بوده است . در ختـــم مسابقات مدالهای یادگاری د ومیـن جشن جمهـــوری افغانستان وتحایفی ازتولیدات دستی افغانی طی محفلی ازطرف شاغلی معاون دوم صدارت عظمی که بوسیله ریاست کمیته ملی المپیك تهیه شده بود بورزشکاران مهما ن اعطــاء گردید .

از جمله ورزشهای باستانی تیم نیزه بازان ولایات پکتیا، غزنی وکلوپ عسکری درچمن

منطقه جشن به اجرای یك سلسله مسابقات پرداختند که فوق‌العاده طرف دلچسپی خارجی های مقیم کابل قرار گرفت .

تیم فوتبال جمهوریت مردم چین :

بدعوت کمیته ملی المپیك افغانستان تیم ۲۲ نفری فتبالیست های‌جمهوریت مردم چین غرض اجرای یك سلسله مسابقات درماه اسد وارد کابل گردیده وباتیمهای پوهنتون کابل کلوپ عسکری ، منتخب کابل وجوانان کابل بااجرای یك سلسله مسابقات پرداختند .

زیبائی اندام :

دراوایل ماه سنبله بعداز مدتی مسابقات زیبایی اندام درسه کلاس بین داوطلبان این رشته آغاز گردید وجام های قهرمانی بورزشکاران طی محفلی دربالروم هوتل انترکانتیننتال اعطاء شد .

مسابقات پهلوانی :

تورنمنت داخلی مسابقات پهلوانی باشرکت بیش ازیکصد پهلوان غرض تثبیت اعضای تیم‌منتخب کابل درماه سنبله آغاز واز بین ایشان سه سه پهلوان درهر کلاس تحت تربیه گرفته شدند .

باسکتبال :

درماه سنبله مسابقات باسکتبال به‌سیستم لیك بین هشت تیم شرکت کننده درجمنازیوم پولیتخنیك کابل آغاز شدکه درختم مسا بقه پانزده نفربحیث اعضای تیم منتخب کا بل قبول گردیدند .

والیبال :

همزمان باآغاز مسابقات باسکتبال تورنمنت والیبال نیز باشرکت ده تیم در کابل آغاز ودرپایان ۱۲ ورزشکار ورزیده توسط کمیتهٔ موظف برای تیم کابل انتخاب شدند .

مسابقات بزرگ بزکشی :

بتاریخ سوم‌عقرب مسابقات بزرگ بزکشی باشرکت ده تیم ازولایات کشور در کابل آغاز گردید که درروز افتتاح رهبر ملی جام های ظفر ومدالهای ورزشی رابقهرمانان این ورزش حماسی اهداء وهریك ازچاپ اندازان ورؤسای تیمهای شرکت کننده را پذیرفته وشطارتهای آنهارا در گسترش این ورزش‌ملی تقدیر نمودند .

سپس تیمهای شرکت‌کننده دریك تورنمنت لیك درغازی‌استدیوم شرکت ودرختم مسابقات جامهای قهرمانی، هدایای نقدی وجنسی از طرف کمیته ملی المپیك به تیمهای شرکت کننده اعطاء گردید .

همچنان بسلسله مسابقات داخلی در ماه قوس ٥٤ مسابقات بکسنگ باشرکت بیش از (٦٠) ورزشکار مسابقات پهلوانی باشرکت اضافه از (٥٠) پهلوان مسابقات هاکی با شرکت سه تیم مسابقات شطرنج با شرکت بیش از (۱۰۰) نفر مسابقات پنگ پانگ با شرکت بیش از (۷۰) نفر ومسابقات بزکشی درماه حمل ۱۳۵۵ باشرکت چارتیم در کابل برگزار وجوایز قهرمانان طی محافل جداگانه به آنها اعطاء گردید .

عزیمت تیمهای افغانی بخارج کشوروکسب افتخارات چشمگیر :

پهلوانی :

درماه حوت ۱۳۵٤ تیم پهلوانی افغانی در نهمین دور مسابقات کشتی جام بین المللی آریامهر تهران که درآن (۱۵) تیم شرکت داشتند سهمگرفته ودرنتیجه تیم پهلوانی افغانی باکسب یك مدال نقره وسه مدال برونز مقام چهارم رابدست آوردند .

جام بین المللی عراق :

تیم پهلوانی افغانی درماه جوزای ۱۳۵۵ درمسابقات بین‌المللی جام بغدادشرکت نموده پهلوان ناصرعلی ازکلپ میوند با گرفتن مدال طلامقام اول رابدست آورده وهمچنان تیم افغانی باکسب ٤ مدال نقره ویك برونز مقام دوم رادربین تیمهای شرکت‌کننده بدست آوردند .

تیم پهلوانی افغانی دراتحاد شوروی :

حسب موافقتنامه کلتوری فی مابین دولت جمهوری افغانستان واتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی تیم پهلو انی افغانی غرض شرکت دریك سلسله مسابقات دوجانبه به اتحاد شوروی عزیمت وبا موفقیت های چشمگیر دوباره بکشور باز گشتند .

تیم تینس افغانی درهند :

بدعوت مقامات ورزشی جمهوریت هند تیم پنج نفری‌تینس بازان‌افغانی دراخیر حوت سال ۱۳۵٤ به آنکشور عزیمت وبعدازپیروزی به حریفان خودباموفقیت بوطن عودت نمودند.

تیم پنگ پانگ افغانی در نایجیریا جمهوریت های دیمو کراتیك کوریا و مردم چین :

درماه سرطان ٥٤ تیم پنگ پانگ افغانی درمسابقات آسیایی نایجریا وسپس در ماه ثور ۱۳۵۵درمسابقات جهانی کوریاوبسلسلهٔ این سفربه جمهوریت مردم چین سفر نموده به اجرای یك سلسله مسابقات پرداختند که نتایج مسابقات شان مخصوصا در نایجیریا دلچسپ بوده است .

تیم فتبال افغانی درمسابقات آسیایی عراق واتحاد شوروی درنیمه دوم سال ۱۳۵٤ تیم فتبال افغانی در بازیهای مقدماتی مسابقات آسیایی دربغداد شرکت نموده وبعد ازاجرای یك سلسله مسابقات موفقانه بوطن بازگشت.

همچنان طبق موافقتنامه کلتور ی بین جمهوریت افغانستان واتحاد شوروی تیم‌فتبال منتخب کابل غر ض اجرای یك سلسله مسابقات دوجانبه باتحاد شوروی عزیمت بانتایج دلچسپ بکابل عودت نمودند .

تورنمنت های داخلی سال ۱۳۵۵ :

مسابقات انتخابات پهلوانی بمنظور سهم گیری درسومین مسابقات پهلو انی بین المللی منعقدهٔ عراق ازتاریخ ۲۵ حمل شروع وتا ۳۱ حمل جریان داشت . که در نتیجه ده پهلوان نخبه درهفت کلاس جهت سهمگیری در مسابقات پهلوانی عراق اعزام ودرنتیجه حایزیك مدال طلا پنج مدال نقره یك برونز گردید .

بتاریخ ۱۱ ثور مسابقات فتبال طبق‌مقررات بین المللی درسه‌گروپ (الف ، ب ، ج) آغاز وتیمهای منتخب وجوانان فتبال ازبین ٤٨ تیم انتخاب وجهت مسابقات در سومین جشن جمهوری به تمرینات اساسی خودمیپردازند . کپها ومدالهای یادگار به تیم های فتبال قهرمان ضمن محفلی خاصی از طرف کمیته ملی المپیك توزیع گردید .

بتاریخ ۱۳ ثورمسابقات انتخاباتی باسکتبال والیبال، هندبا، هاکی، در مواضع مختلف تحت وارسی کمیته ملی المپیك آغاز واز جریان این مسابقات تیمهای منتخب هاکی باسکتبال ووالیبال تحت نظر کمیته های موظف انتخاب وبه تمرینات اساسی خود پرداختند

کپها ومدالهای یادگار درختم تورنمنتها به قهرمانان درجه اول ، دوم وسوم وهمچنان به‌کمیته های موظف هیات ژوری، هیات‌قضات ازطرف ریاست المپیك توزیع گردید .

ریاست المپیك بمنظور بزرگداشت سومین جشن انقلاب جمهوری از تیمهای ورزشی‌کشور های خارج دعوت نموده تادرمسابقات فتبا ل هاکی، پهلوانی وباسکتبال سهم گرفته مسابقات رابه سیستم دور باتیمهای ورزشی کشور ماانجام بدهند. درختم تورنمنتها کپها ومدالهای یادگار سومین جشن فرخنده‌انقلاب جمهوری طی شادمانی های خاصی توزیع خواهد شد .

در طول سال گذشته عواید ریاست المپیك ازناحیه فروش تکت مسابقات بیش از چار ملیون افغانی بوده‌که به تناسب سال گذشته یك ازدیاد ٥٠ فیصد رانشان میدهد .

اعمار تعمیر جدید :

دولت جمهوری افغانستان برای تعمیر یك لوژ آبرومند واتاقهای کار مدرن پروژه ساختمان تعمیر جدید ریاست المپیك ولوژ جمهوری رارویدست گرفته که این عمارت درنوع خوداز ساختمانهای عصری به شمار میرود باصرف بیش از ۲۵ ملیون افغانی تکمیل ومورد استفاده قرار گرفت .

بایك نگاه اجمالی براین گزارش بایــن نتیجه میرسیم که ورزش درکشورمادردوران فرخندۀ نظام مترقی چه ازنگاه کمیت وچه ازنگاه کیفیت به‌تحولات تازه تری دست مییابد که بررسی روی ازدیاد تیمهای داخلی و تماسهای دوجانبه ومسابقات بین المللی در کابل موید روشن این امر است .

وزارت امور خارجه

کرونولوژی روابط خارجی افغانستان

۲۵ سرطان ٥٤

ښاغلی وحید عبدالله معین سیاسی وزارت امور خارجه ورئیس هیأت افغانی از کنفرانس وزرای خارجه کشور های اسلامی منعقده جده بکابل مراجعت کرد .

ښاغلی وحید عبدالله روز ۲٤ سرطان بااعلیحضرت ملك خالد پادشاه عربستان سعودی درجده ملاقات نموده و پیرامون موضوعات مورد علاقه مذاکره وتبادل نظر نمود .

همچنان معین سیاسی وزارت امور خارجه باښاغلی یاسر عرفات رهبر موسسه آزادی فلسطین درجده ملاقات نموده حمایت افغانستان رااز داعیه عرب واعاده حقوق حقه مردم فلسطین بوی ابراز کرد .

ښاغلی وحید عبدالله روز ۲٥ سرطان هنگام مراجعت بوطن درمیدان‌هوایی بین‌المللی کابل ازطرف عده یی ازاراکین وزارت امور خارجه وشارژدافیر سفارت کبرای عربستان سعودی درکابل استقبال گردید .

* * *

ښاغلی ابوشادی‌معاون‌انجمن‌دوستی‌جمهوریت عربی مصر وافغانستان باپوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور ورئیس انجمن دوستی افغانستان ومصر ملاقات تعارفی بعمل آورد .

ښاغلی ابوشادی برای اشتراك در دومین جشن فرخنده جمهوریت وارد کابل شده است .

۲٦ سرطان ٥٤

اخیرا نودوپنج پناهگزین بلوچ از اقوام مری شامل مردان، زنان واطفال ازظلم وتعدی حکومت پاکستان وعملیات بیرحمانه قوای نظامی آنکشور به افغانستان پناه آورده اند .

جمعیت افغانی سره میاشت برای اعاشه واباته این گروه نیز ترتیبات لازم اتخاذکرده است .

* * *

وزیر لبنیات شوروی ښاغلی انتونوف رئیس انجمن‌دوستی افغانستان واتحادشوروی بدعوت انجمن دوستی افغانستان و شوروی برای شرکت در مراسم جشن جمهوریت کشوروا رد کابل شد .

درمیدان هوایی پوهاند عبدالقیوم وزیر معارف ورئیس انجمن دوستی افغانستان و اتحاد شوروی ، ښاغلی محمد انور نوروز معاون ریاست تشریفات وزارت امور خارجه وسفیر کبیر اتحاد شوروی درکابل از وی استقبال کردند .

۲۷ سرطان ٥٤

دعوت چاشتی بافتخار هنرمندان کشور های دوست که برای شرکت در دومین جشن شکوهمند جمهوری بکابل آمده اند از طرف پوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور درباغ تپه پغمان ترتیب شده بود .

درین ضیافت عده ازاعضای کابینه وماموریین عالیرتبه عسکری وملکی، برخی ازپشتونستانی های مقیم کابل ، سفرای کبار اتحاد شوروی وایران وشارژدافیر سفارت کبرای هند باخانم های شان اشتراك داشتند .

۲۹ سرطان ٥٤

ښاغلی عبدالعزیز الشینا شاروال ریاض بنابدعوت شاروالی کابل برای یك مسافرت دوستانه به افغانستان وارد کابل شد .

درمیدان هوایی بین‌المللی دکتورغلام‌سخی نورزاد کابل ښاروال ، نمایندگان وزارت های امورخارجه وپلان‌ازښاغلی الشینااستقبال نمود .

ښاروال ریاض در مدت اقامتش در کابل پیرامون همکاری بین ښاروالی های کابل ورياض بامقامات افغانی مذاکراتی انجام داده است . قرار یك خبردیگر ښاغلی عبدالعزیز الشینا ښاروال ریاض باښاغلی علی احمد خرم وزیر پلان ملاقات تعارفی بعمل آورد .

۳۰ سرطان ٥٤

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم به مناسبت روزملی بلژیك تلگرام تبریکیه عنوانی اعلیحضرت بودوان پادشاه آنکشور به بروسل مخابره گردیده است .

همچنان ازطرف ښاغلی رئیس دولت و صدراعظم به مناسبت روزملی جمهوریت مردم پولند تیلگرام تبریکیه عنوانی ښاغلی هنریچ یابلونسکی رئیس شورای دولتی آنکشور به وارسا مخابره گردیده است .

* * *

سفارت های دولت جمهوری افغانستان در دول متحابه وهمچنان قونسلگری های افغانی دومین جشن شکوهمند جمهوری کشور راطی محافل ودعوت های مجلل وباشکوه تجلیل نمودند .

درین محافل وضیافت هارجال وشخصیت های برجسته کشور های دوست، هیأت های سیاسی، علاقمندان وافغانهای مقیم این کشور هااشتراك نموده بودند .

۳۱ سرطان ٥٤

از طرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام های تبریکیه به مناسبت انجام ماموریت مشترك کیهان نوردان اتحاد جماهیر شوروی وایالات امریکا و اتصال موفقانه سفینه های کیهانی سیوزواپولو در فضا عنوانی زعمای اتحاد شوروی و رئیس جمهور امریکا مخابره شده است .

ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم طی این تیلگرام هاموفقیت کیهان نوردان هر دوکشور راتقدیر نموده آنراقدم مهمی درراه پیشرفت علم وتکنالوژی وتوسعه تفاهم وهمکاری های مثمر درجهان خوانده اند .

اول اسد ٥٤

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم به مناسبت روزملی جمهوریت عربی مصر تیلگرام تبریکیه عنوانی ښاغلی انورالسادات رئیس جمهور آنکشور به قاهره مخابره گردیده است .

* * *

قرارداد تحویلدهی سامان و تجهیزات

پروژه تریلی بوس (بس های برقی) شهر کابل بین افغانستان وچکوسلواکیا در کابل عقد گردید . قرار دادرا در حالیکه ښاغلی علی‌احمدخرم وزیرپلان وښاغلی یان‌سوخانیك سفیر کبیر چکوسلواکیا مقیم کابل حاضر بودند ازطرف افغانستان دکتور عبدالباقی (سمندری) رئیس تصدی ملی بس وازجانب چکوسلواکیا ښاغلی شوید مستشار تجارتی سفارت کبرای آنکشور مقیم کابل بعدازظهر دروزارت مالیه امضاء نمودند .

اول اسد ٥٤

ښاغلی عبدالعزیزالشینا ښاروال ریاض بادکتور محمد حسن شرق معاون صدارت عظمی ملاقات تعارفی بعمل آورد .

ښاروال ریاض باښاغلی علی احمد خرم وزیرپلان درحالیکه کابل ښاروال نیز حاضر بود پیرامون همکاری باښاروالی کابل مذاکره نموده دردعوتی اشتراك کردکه ازطرف وزارت پلان بافتخارش درپارك جمهوریت در پغمان ترتیب یافته بود .

• • •

به افتخار ښاغلی انتونوف وزیر لبنیات ورئیس انجمن دوستی اتحاد شوروی و افغانستان دعوتی از طرف سفارت کبرای آنکشور مقیم کابل درآن سفارت ترتیب شده بود .

دراین دعوت بعضی ازاعضای کابینه مامورین عالیرتبه، رئیس و اعضای انجمن دوستی‌افغان‌وشوروی‌وبرخی ازکوردیپلوماتیك مقیم کابل اشتراك ورزیده بودند ضمن این دعوت که تاحوالی ساعت ۱۰ شب دوام کرد هنرمندان شوروی‌که برای شرکت درنمایشات هنری دومین جشن فرخنده جمهوریت بکابل آمده‌اند کنسرتی اجرانمودند .

• • •

دوکتور محمد عبدالله نور معاون مدیر عمومی منطقوی موسسه مواد خوراکه وزراعت جهان درشرق نزدیك باوزرای زراعت، تجارت وپلان ملاقات نموده وروی موضوعات مورد علاقه مذاکره کرد .

دکتور نور ضمن ملاقات باښاغلی جیلانی باختری وزیر زراعت راجع به کمك های غذایی ملل متحد درپروژه های فعلی وآینده زراعتی کشور مذاکره نمود .

همچنان درملاقات باښاغلی محمدخان جلالر وزیر تجارت پیرامون سهمگیری موسسه‌مواد خوراکه وزراعت جهان در پروژه های مربوط به مواد صادراتی زراعتی کشور تبادل افکار بعمل آمد .

دکتورنور باښاغلی‌علی احمدخرم وزیرپلان‌نیز پیرامون‌مساعدتهای موسسه‌موادخوراکه وزراعت جهان دریك سلسله پروژه های افغانی و امکانات توسعه این کمك هاتبادل نظرنمود .

قراریك خبردیگر معاون مدیر منطقوی موسسه خوراکه وزراعت ملل متحد درشرق نزدیك درضیافتی اشتراك کردکه از طرف انجنیر جمعه محمد محمدی رئیس عمومی واحد آب وبرق بافتخارش دررستوران باغ بالا ترتیب شده بود. دراین دعوت بعضی از

مامورین دوایر ذیعلاقه آمر وعده از کارکنان اداره انکشافی ملل متحد در افغانستان اشتراك داشتند .

۲ـ اسد ٥٤

هیأت زنان افغانی پس از اشتراك در سیمینار زنان آسیایی منعقده الماتای اتحاد شوروی بکابل مراجعت کرد. ریاست هیأت رامحترمه کبرا رئیسهٔ دمیرمنوټولنه بعهده داشت .

* * *

داکتر نور معاون مدیر عمومی منطقوی موسسه مواد خوراکه وزراعت جهان درشرق نزدیك عازم قاهره شد. وی دوروز قبل غرض مذاکره پیرامون کمك های آینده آن موسسه بکابل آمده بود .

* * *

ښاغلی انتونوف وزیرلبنیات اتحاد شوروی ورئیس انجمن دوستی اتحاد شوروی و افغانستان که بدعوت ا نجمن دوستی افغانستان واتحاد شوروی برای اشتراك در دومین جشن فرخنده جمهوریت کشور بکابل آمده بود عازم مسکو شد .

۳ـ اسد ٥٤

ښاغلی ابوشادی معاون انجمن دوستی جمهوریت عربی مصر وافغانستان که برای شرکت دردومین جشن فر خنده جمهوریت کشور بکابل آمده بود عازم قاهره گردید .

۸ـ اسد ٥٤

ازطرف ښاغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم اگریمان ښاغلی کنوت اکسل شیل سویر که بحیث سفیرکبیر غیرمقیم ناروی درافغانستان ازجانب حکومت آنکشور مطالبه شده بود صادر گردیده است .

همچنان ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم اگریمان ښاغلی نیگو ین هوخیوکه بحیث سفیرکبیر غیرمقیم جمهوریت دیموکراتیك ویتنام درافغانستان از طرف حکومت آنکشور خواسته شده بود صادر گردیده است .

۱۱ـ اسد ٥٤

ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه عنوانی ښاغلی پیرگرابر رئیس کنفدراسیون سویس به برن مخابره شده است .

نطاق وزارت امور خارجه درجواب سوال نماینده دباختر آژانس راجع به مصاحبه مطبوعاتی ښاغلی بو تو صدراعظم پاکستان متذکر شد .

هدف اظهارات ښاغلی بوتورا غیر از اینکه اغفال افکار عامه جهان ومخصوصا کشورهای مسلمان واخفای اعمال ناشایست اخیرحکومت پاکستان درمقابل افغانستان خواند چیزدیگری نمیتوان گفت .

مفکوره جدیدی درتمام مطالبی که ښاغلی بوتودرمصاحه مطبوعاتی خود اظهار کرد به نظرنمیرسد وهمه آن تکرار بیانات سابق وی است .

همچنان موقف افغانستان راجع به موضوعاتیکه وی به آن اشاره کرده ازموقع بوجود آمدن پاکستان تاحال کاملاواضح وروشن میباشد .

این نوع اظهارات تبلیغاتی درنظرافغانستان صادقانه نیست وآنرا قبول کرده نمیتواند . مداخلات اخیر حکومت پاکستان یکبار دیگر درامور داخلی افغانستان که آخرین مثالش همین چند روز قبل بادلایل واسناد غیرقابل انکار نزد همگان آشکار گردید ، ادعـای حسن نیت آنها میباشد درچنین فضایی امید بهبودروابط بین دوممکلت بردهشده نمیتواند.

١٤ـاسد ٥٤

قرار داد تورید چارپایه جنراتور دیزلی برق برای تقویه برق شهر هرات دیروزبین افغانستان وچکوسلواکیا در کابل عقد گردید.

قراردادرا انجنیر احمد فرید اسحق رئیس پـلان ریاست عـمـومـی آب و بـــر ق و بناغلی شویدا مستشار تجارتی سفارت‌کبرای چکوسلواکیا درآن ریاست امضاء نمودند .

جنراتور های دیزلی برق به ظرفیت مجموعی سه هار وچار صد وچهل کیلووات امپیر به قیمت پنجصد وچهل هزارو هفتصدو هفتـاد وپنج دالر ازکریدت حکومت چکو سلـواکیا تهیه میگردد .

* * *

بناغلی یانگ هیونگ سوب نماینده خاص بناغلی کیم ال سونگ ر ئیس جمهـــــور جمهوریت دیموکراتیک کوریا برای یك‌بازدید رسمی ودوستانه ازافغانستان وارد کابـــــل گردید .

بناغلی علی احمد خرم وزیرپلان وبعضی ازمامورین وزارت امور خارجه وشارژدافیـر سفارت کبرای جمهوریت دیموکـــراتیك در میدان هوایی بین المللی کابل ازوی استقبال نمودند .

بناغلی هیونگ سوب ساعت ٥ونیم عصر روز ١٦ـاسد با بناغلی خـرم وزیر پـلان ملاقات نمود .

١٥ـاسد ٥٤

ازطرف بناغلی محمدداؤد رئیس دولت و صدراعظم اگریمان بناغلی دگلاس پیتر بریج که بحیث سفیرکبیر غیر مقیم آسترالیا در افغانستان ازجانب حکومت آنکشور مطا لبه شده بود صادر گردیده است .

١٨ـاسد ٥٤

بناغلی یانگ هیونگ سوب نماینده خاص بناغلی‌کیم ال سونگ رئیس جمهورجمهوریت دیموکراتیك مردم کوریا که برای بازدیـــد رسمی ودوستانه بکابل آمده است بابناغلی محمدنعیم دروزارت امور خارجه ملاقات نمود.

همچنان بناغلی یانگ بادکتور محمد حسن شرق معاون صدارت عظمی در قصر صدارت ملاقات کرد .

طی این ملاقاتها پیرامون موضوعات طرف علاقه دوکشور صحبت بعمل آمد .

نماینده خاص رئیس جمهور جمهوریـت دیموکراتیك کوریابابناغلی وحیدعبدالله معین سیاسی وزارت امورخارجه ملاقات نموده ودر باره موضوعات مورد علاقه مذاکره کرد .

١٨ـاسد ٥٤

بناغلی یانگ هیونگ سوب دعوت چاشتی

اشتراك نمودكه از طرف ښاغلی علی احمد خرم وزیر پلان بافتخارش درباغ تپه پغمان ترتیب شده بود .

درین ضیافت بعضی از اعضای کا بینه برخی ازمامورین عالیرتبه شارژدافیر وعده ازاعضای سفارتکبرای جمهوریت دیموکراتیك مردم کوریا مقیم کابل اشتراك داشتند .

۱۸ـ اسد ٥٤

ښاغلی محمد داؤد رئس دولت وصدراعظم ښا غلی یانګ هو نګ سو ب نما ینـده خاص رئیس جمهور جمهوریت دیمو کراتیك مردم کو ریا را در قصر ریاست جمهوری **پذیرفتند .**

طی این ملا قات ښاغلی یانګ پـیا م خاص ښاغلی کیم ال سونګ رئیس جمهور جمهوریت دیمو کـر ا تیك کوریا رابه ښاغلی رئیس دو لتوصدر ا عظم تقدیم نمود.

درین و قت ښاغلی علی احمد خر موزیر پلان ،ښاغلی و حید عبدالله معین سیاسی وزارت امور خارجه ښا غلی محمد اکبر رئیس دفتر جمهور ی و شا رژ دا فیر سفار ت کبرای جمهوریت دیمو کرا تیك مردم کوریا مقیمکابل نیزحاضر بودند .

* * *

ښاغلی ناصرعبدالقادرالحدیثی به تعداد(۲۲٦) جلد کتاب درسی دوره های ابتدایی، متوسطه ثانوی رابه ښاغلی پوهاند عبدالقیوم وزیر معارف به اساس موافقتنامه فر هنګی که بین دوکشور موجود است طور تحفه تقدیم نمود که ازطرف وزارت معارف بهکمال امتنان و سپاسگزاری پذیرفته شده است .

۱۹ ـ اسد ٥٤

دکتور سویانګ چونګ نماینده خـاص ښاغلی پارك چونګ هـی رئیس جمهـور جمهوریت کوریا برای یك مسافرت رسمی و دوستانه ازافغانستان وارد کابلګردید .

ښاغلی محمدخان جلا لر وزیـر تجارت بعضی از مامورین وزارت امور خارجـه و ښاغلی میونګ جون چوی سفیرکبیرجمهوریت کوریا مقیم کابل درمیدان هوایی بین المللی کابل ازدکتور سویانګ چونګ استقبـا ل **نمودند .**

نماینده خاص رئیس جمهوریت کوریا با ښاغلی محمدخان جلالر وزیر تجارت وښاغلی علی احمدخرم وزیرپلان ملاقات تعارفی نمود.

همچنان ښاغلی دکتور سویانګ چونګ با ښاغلی وحیدعبدالله معین سیا سی وزارت امورخارجه درآن وزارت ملاقـات نموده و پیرامون موضوعات طرف علاقه بین دوکشور **مذاکره کرد .**

۲۰ـاسد ٥٤

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم دکتوریانګ چونګ نماینده خاص ښا غلی پارك چونګ هی رئیس جمهور جمهور یت کوریا رادرقصرریاست جمهوری پذیرفتند .

طی این ملاقات دکتور سویانګ چونګ پیام خاص ښاغلی رئیس دولت جمهوریت کوریا رابه ښاغلی رئیس دولت و صدراعظم **تقدیم نمود .**

درین موقع ښاغلی محمدخان جلالر وزیر تجارت ، ښاغلی وحیدعبدالله معین سیاسی وزارت امورخارجه ، ښاغلی محمد اکبررئیس دفتر جمهوری وښاغلی میونګ جون چــوی سفیرکبیر جمهوریت کوریا مقیم کابل نیــز حاضر بودند .

۲۰ــ اسد ٥٤

دکتور سویانګچونګ نماینده خــــا ص ښاغلی پارك چونګ هی رئیس جمهـــــور جمهوریت کوریا باښاغلی محمد نعــیم در عمارت وزارت امور خارجه ملا قات تعارفــی نمود .

همچنان دکتور سویانګ چونګ با دکتور محمدحسن شرقمعاون صدارت عظمی مـلاقات تعارفی بعمل آورد .

طی این ملاقات هانماینده خــا ص رئیس جمهور جمهوریت کوریا باښاغلی محمد نعیم ودوکتور شرق پیرامون موضوعات طـــر ف علاقه صحت نمود .

دکتور سویانګ چونګ درضیافت چاشتی اشتراك کردکه ازطرف ښاغلی محمدخان جلالر وزیرتجارت بافتخارشدرباغ تپهٔ پغمان ترتیب شده بود .

درین دعوت بعضی ازاعضای کابینه عده‌ای ازمامورین عالیرتبه ، سفیر کبیر وبرخــــی ازاعضای سفارت کبرای جمهوریت کوریامقیم کابل شرکت داشتند .

* * *

ښاغلی یانګ هیونګ سوب نماینده خاص ښاغلی کیم ال ســــونګ ر ئیس جمهـــور جمهوریت دیموکراتیك مردم کوریا که برای یك مسافرت رسمی و دوستانه ازافغانستان به‌کابل آمده بود ازکابل عزیمت نمود .

ښاغلی علی احمد خرم وزیرپلان، بعضی ازمامورین وزارت امورخارجه ، شارژدافیــر سفارت کبرای جمهوریت دیموکراتیك کوریا درمیدان هوایی بین المللی باښاغلی یانګ وداع نمودند .

۲۱ــاسد ٥٤

دکتور سویانګ چونګ نماینــده خــا ص ښاغلی پارك چونګ هــی ر ئیس جمهـــور جمهوریت کوریاکه برای یك مسافرت رسمی ودوستانه ازافغانستان بکابل آمده بود ازکابل عزیمت کرد .

ښاغلی محمدخان جلالر وزیر تجــار ت بعضی از مامورین وزارت امور خارجه وسفیر کبیر جمهوریت کوریا در میـــــدان هوایــی بین المللی کابل بادکتور سویانګ چونګ وداع نمودند .

دعوتی ازطرف سفارت کبرای جمهوریــت کوریا بافتخار دکتور سویانګ چــــونګ در هوتل انترکانتی ننتال ترتیب شده بود .

۲۲ــ اسد ٥٤

ایالات متحده امریکا هشت ملیون دالــر برای تهیه کودکیمیاوی به افغانستان قرضه میدهد .

موافقتنامه مربوط این قرضه درکابل عقد گردید .

موافقتنامه راذر حالیکه ښاغلی علی احمد خرم وزیر پلان حاضر بودازجانب افغانستان ښاغلی عبدالعزیز فروغ معین وزارت پلان و به نمایندگی حکومت امریکا ښاغلی رابرت کرن شارژدافیر سفارت آنکشور مقیم کابل امضاء نمودند .

یك منبع‌وزارت پلان بعدازامضای‌موافقتنامه به‌خبرنگار باختر گفت :

ازوجه متذکره که دارای شرایط سهل میباشد درخرید اری سی هزارتن‌کودکیمیاوی دای آمونیم فاسفیت طرف ضرورت زر اعت کشور حمل ونقل وبیمه آن استفاده خواهد شد .

۲۳ـاسد ٥٤

ښاغلی مینون سکرترجنرال اتحاریه‌نشرات یونسکو برای جنوب شرق آسیا با پوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور ملاقات کرد .

طی این ملاقات ښاغلی مینون با پوهاند دکتورنوین پیرامون موضوعات طرف علاقه نشراتی ، پروژه ترجمه، طبع ونشر کتب ومجلات برای اطفال وجوانان تبادل نظرکرد.

سکرتر جنرال اتحادیه نشرات یو نسکو برای جنوب شرق آسیابه سلسله مسافرت به یکعده ازکشور های آسیایی وارد کابل شده است .

* * *

پوهاند عبدالقیوم وزیر معار ف و رئیس انجمن دوستی افغانستان واتحاد شوروی در رأس یك هیأت بدعوت انجمن دوستی اتحاد شوروی و افغانستان برای یك مسافرت دوستانه عازم مسکو شد .

درمیدان هوایی بین المللی کابل سفیر کبیر اتحاد شوروی درکابل باوزیر معارف وداع کرد .

* * *

قرارداد صدور پنجهزار تن بیرایت ازمعدن سنگلان هرات روز ۲۳ـاسد بین ریاست پلان وزارت معادن وصنایع و مستشاریت تجارتی سفارت کبرای اتحاد شوروی درکابل به امضاء رسید .

یك منبع وزارت معادن وصنایع گفت: دراین قرارداد قیمت وسطی فی تن بیرایت نسبت بسال گذشته‌که بیست وپنج دالربوده هشت دالر بیشتر گردیده است .

منبع اضافه کرد به اساس این قرارداد ریاست‌استخراج معادن مکلف‌است تاپنجهزار تن بیرایت رابصورت سنگ پارچه تانه‌میزان امسال بطرف اتحاد شوروی تحویل دهد .

۲۵ـاسد ٥٤

ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت و صدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت سالگره استقلال اندونیزیا عنوانی ښاغلی سوهارتو رئیس جمهور آنکشور به جاگارتا مخابره شده است .

ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم طی این تیلگرام تمنیات خودومردم افغانستان رابرای

سعادت وترقی مزید کشور اندونیزیا ابــراز نموده است .

۲۵ـ اسد ٥٤

قرار داد سروی تأمین برق صفحات شمال کشور بین افغانستان واتحاد شوروی عقــد گردید .

باساس این قرارداد برق مورد ضرورت یك سلسله پروژه های بزرگ صناعتی و آبیاری‌که درآینده در صفحات شمال‌کشــــور رویدست گرفته میشودسروی ومطالعه‌میگردد.

این سروی ومطالعه در چوکات قرضــــه اتحاد شوروی درمدت هشت ماه تکمیل خواهد شد .

قراردادرادرحالیکه انجنیرجمعه محمدمحمدی رئیس عمومی واحد آب وبرق حاضر بــوداز جانب افغانستان ازجنیرفرید رئیس پلان آن ریاست وازجانب شوروی پ . ایستراتوف معاون مستشار اقتصادی سفارت کبرای اتحاد شوروی مقیم کابل امضاء نمودند .

هنگام عقد قرار داد نمایندگان وزارت پلان بعضی ازمامورین ریاست عمومی آب وبــرق وعده‌ای از اعضای سفارت‌کبرای اتحادشوروی حاضر بودند .

۲۷ـ اسد ٥٤

نطاق وزارت امورخارجه طی اعلامیه اظهار داشت‌که حکومت افغانستان بحیث یك‌کشور این منطقه حوادث اخیربنگله دیش رابادقت ودلچسپی تعقیب مینماید .

نطاق اضافه نمود باوجود آنکه وقایع‌اخیر یك مسئله داخلی آنکشور میباشد قتــــل شیخ مجیب الرحمن وعده ازدیگری از رجال بنگله دیش راعمل قابل تأسف وانمود کرد .

نطاق افزودکه ملت مسلمان بنگلــه دیش همدردی کامل ملت وحکومت افغانستان راباخوددارد واظهار امید نمودکه ملت بنگله‌دیش بتواند درفضای صلح وآرامش زندگی مسعود وامید بخشی درآینده موفق گردد .

* * *

ښاغلی وحید عبدالله معین سیاسی وزارت امورخارجه بنابدعوت حکومت اتحاد جماهیر شوروی برای یك بازدید رسمی ودوستانــه ازآنکشور عازم مسکو گردید .

بعضی از اراکین وزارت امور خارجــــه وسفیر کبیر اتحاد شوروی مقیم‌کابل درمیدان هوایی بین المللی باښاغلی وحید عبدالله وداع نمودند .

۲۹ـاسد ٥٤

ښاغلی چوبم هادانو معین وزارت امـــور خارجه‌ونماینده خاص حکومت جاپان بسلسله بازدید ازیکعده‌کشور هابرای مسافرت رسمی ودوستانه ازافغانستان دررأس یك هیأ ت وارد کابل شد .

ښاغلی عبدالصمد غوث مدیر عمو مــــی سیاسی وزارت امورخارجه وبعضی ازمامورین آن وزارت، سفیرکبیر جاپان مقیم کــا بل وبعضی از اعضای سفارت کبرای موصو ف ازښاغلی هادانودرمیدان هوایی بین المللی استقبال نمود .

۳۰ـاسد ٥٤

قرارداد احداث شبکه های شهری بـــرق مزار شریف وولسوالی بلخ ولایـت بلخ و قرارداد سروی وپروژه سازی لین انتقال‌برق ازگلبهارتاتونل سالنگ بین‌افغانستان واتحاد شوروی عقد گردید .

بموجب قرارداد اولی سامان آلات و مواد ساختمانی شبکه های شهری برق مزارشریف وولسوالی بلخ که امور سروی وپروژه‌سازی آن قبلا تکمیل گردیده است تهیه میشود .

احداث این پروژه امکانات توزیع برق‌مورد نیاز موسسات صناعتی مـــنازل و سایـــر مستهلکین شهر های مزارشریف وبلخ بـا درنظرداشت انکشافات اقتصادی واجتماعـی منطقه تأمین میگردد .

به موجب قراردادومی وسومی پروژه‌سازی لین انتقال برق از گلبهار الی تونل سالنگ بطول چهل‌کیلومتر باسب ستیشن درسالنگ وتوسعه سب ستیشن گـلبهار و رسانید ن برق به تونل سالنگ ومحلات فلاتك سنگ وگهواره سنگ صورت میگیرد .

مشخصات تخنیکی واقتصادی این لین بـا درنظرداشت دورنمای‌اتصال سیستم برق‌کابل باسیستم برق شمال تثبیت میگردد .

باا کمال این پروژه زمینه تدارك انـرژی برق برای حفظ ومراقبت شاهراه وتـــونـل سالنگ مساعد شده وضمنا باتدارك بـر ق آبی درایام زمستان گـــالری های سا لنگ بصورت بهتر مورد استفاده ترافیك قـــرار میگیرد .

قرارداد هاازاز جانب افغانی در حالیکـــه انجنیر جمعه محمدمحمدی رئیس عمومی آ ب وبرق، نماینـده وزارت پــلا ن ، اعضـای مستشاریت اقتصادی سفارت شو روی مقیم کابل حاضر بودند، انجنیر احمدفرید اسحق رئیس پلان واحد آب وبرق وازجانب شوروی معاون مستشاریت اقتصادی سفارت شـوروی مقیم کابل بناغلی الیستراتوف امضاء کردند.

این پروژه هاازکریدت های اتحادشوروی تمویل میگردد .

* * *

بناغلی وحیدعبدالله معین سیاسی وزارت امورخارجه که بنابدعوت حکومت اتحادشوروی مصروف بازدید ازآنکشور میباشد با بناغلی واسیلی کوزنیستوف معـــاون اول و زارت خارجه اتحاد شوروی و همچنان بناغلـــی سیبیون‌گوزیروف معاون وزیر خارجه آنکشور مذاکراتی انجام داد .

آنهاطی این مذاکرات دربـــاره روابـــط افغانستان واتحاد شوروی ، مسایل منطقه و بعضی موضوعات مهم بین المللی مورد علاقه دوکشور تبادل نظرکرده اند .

بناغلی نوراحمد اعتمادی سفیر کبیـــر جمهوریت افغانستان درمسکو نیز درمذاکرات اشتراك داشت .

* * *

ازطرف بناغلی محمدداؤد رئیس دولـت وصدراعظم بمناسبت روز ملی جمهوریـــت

رومانیا تیلگرام تبریکیه عنوانی بناغلـــی نیکولای چایسسکو رئیس جمهور آنکشور به بخارست مخابره گردیده است .

۳۰ــاسد ٥٤

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم بناغلی چوبم هادانومعین وزارت امورخارجه ونماینده خاص حکومت جاپان رادر قصـــر ریاست جمهوری پذیرفتند .

طی این ملاقات بناغلی هادانوپیام خاص بناغلی تاکیومیکی صدراعظم جاپان را بـــه بناغلی رئیس دولت وصدراعظم تقدیم نمود.

دراین وقت بناغلی علی احمدخرم وزیر پلان ، بناغلی محمد اکبر رئیس دفترجمهوری بناغلی عبدالصمد غوث مدیر عمومی سیاسی وزارت امور خارجه وبناغلی جین جی یامـــادا سفیرکبیر جاپان مقیم‌کابل نیز حاضر بودند.

* * *

بناغلی چوبوم هادانومعین وزارت امـــور خارجه ونماینده خاص حکومت جاپان بابناغلی محمدنعیم درعمارت وزارت امور خارجه‌ملاقات نمود .

همچنان بناغلی هادانو بادکتور محمدحسن شرق معاون صدارت عظمی ملاقات کرد .

طی این ملاقات هانماینده خاص حکومت جاپان بابناغلی محمد نعیم ودکتور حسن‌شرق پیرامون موضوعات طرف علاقه دو کشـــو ر صحبت نمودند .

بناغلی هادانو بابناغلی علی احمد خـــرم وزیرپلان، بناغلی محمدخان جلالروزیرتجارت بناغلی عبدالصمد غوث مدیر عمومی سیاسی وزارت امور خارجه ملاقات هایی بعمل آورد.

طی‌این ملاقاتهاپیرامون یك سلسله پروژه های انکشافی که به همکاری کشور جـــاپان درنظر است تکمیل گردد وموضوعات مـــورد علاقه دیگر مذاکره وتبادل نظر صورت‌گرفت.

* * *

بناغلی وحیدعبدالله معین سیاسی وزارت امورخارجه بابناغلی محمدالله خانوف معاون صدرهیأت رئیسه شورایعالی اتحاد شوروی درقصر کریملن ملاقات نمود .

آنهاطی این ملاقات درموردروابط افغانستان واتحادشوروی مسایل منطقه وسایرموضوعات بین المللی طرف علاقه تبادل نظر کردند .

دراین مذاکرات بناغلی نوراحمد اعتمادی سفیر کبیر جمهوریت افغانستان مقیم مسکو وبناغلی کوزنتسوف معاون وزارت خارجـــه اتحاد شوروی نیز شرکت داشتند .

۱ سنبله ٥٤

اعلامه آتی ازطرف وزارت امور خارجـــه افغانستان صادر گردیده است :

به تعقیب اظهارات مورخ ۲٦ـاسد ۱۳٥٤ نطاق وزارت امور خارجه مبنی بر اینکـــه افغانستان بحیث یك‌کشور منطقه جریانات و انکشافات اوضاع دربنگله دیش رابدقت و دلچسپی تعقیب مینماید. حکومت افغانستان به حکومت جدید بنگله دیش که تحت رهبری بناغلی خنده کار مشتاق احمد رویکار آمده است اطلاع دادکه علایق ومناسبات خویش

رابابنگله دیش ادامه خواهد داد .

۲ سنبله ٥٤

پوهاند عبدالقیوم وزیرمعـــارف و رئیس انجمن دوستی افغانستان واتحاد شوروی که بدعوت‌انجمن دوستی اتحادشوروی وافغانستان دررأس یك هیأت برای انجام یك مسافرت رسمی ودوستانه به اتحاد شوروی رفته بود بوطن مراجعت نمود .

درمیدان هوایی بین المللی‌کابل سفیرکبیر اتحادشوروی برای استقبال پوهاند عبدالقیوم حاضر بود .

* * *

ښاغلی وحید عبدالله معین سیاسی وزارت امورخارجه دررأس یك هیأت افغانی جهت اشتراك در جلسات وزرای خارجه کشورهای غیرمنسلك وارد لیما مرکز پیرو گردید .

کنفرانس وزرای خارجه‌کشورهای‌غیرمنسلك بتاریخ سوم سنبله درلیما دایر گردید وطی آن راجع به هم آهنگی موقف کشور هـای مذکور روی مسایل شامل آجندای جلسه‌آینده مجمع عمومی ملل متحدبحث گردیده وهمچنان مسوده آجندای کنفرانس سران کشور ها ی غیرمنسلك‌که قراراست سال آینده درکولمبو مرکز سریلانکا دایرگردد تهیه خواهد شد .

* * *

ښاغلی حسین داوودی سفیر کبیر ایران مقیم کابل باپوهاند دوکتورنوین وزیراطلاعات وکلتور ملاقات نمود .

ضمن این ملاقات سفیر ایران سند مربوط به دوصد وبیست ودوهزار ویکصد وشصت وهفت دالر کمك بلاعوض‌کشورش رابه مقصد تهیه ماشین طباعتی بوزیر اطلاعات و کلتور تفویض نمودکه باتشکر پذیرفته شد .

* * *

ښاغلی چوبوم هادانومعین وزارت خـارجه ونماینده خاص حکومت جاپان ازکابل عزیمت نمود .

ښاغلی علی احمدخرم وزیرپلان وښاغلی عبدالصمد غوث مدیر عمومی سیاسی وزارت امورخارجه ، بعضی از مامـورین آن وزارت ښاغلی جین جی یامادا سفیر کبیر وبرخی از اعضای سفارت کبرای جاپان درمیدان هوایی بین المللی‌کابل باښاغلی هادانووداع نمودند.

ښاغلی چوبوم هادانوبه سلسله بازدیداز بعضی کشور هادررأس یك هیات برای یك مسافرت رسمی ودوستانه وارد کابل شـــده بود .

ښاغلی علی احمدخرم وزیر پلان ضافتی بافتخاروی درهوتل انترکانتی ننتال ترتیـب داده بودکه درآن بعضی ازاعضای کـــا بینه مامورین عالیرتبه وزارت امور خارجه وبعضی وزارت های دیگر، سفیرکبیروبرخی ازاعضای سفارت کبرای جاپان مقیم کـــا بل اشتراك ورزیده بودند .

قبل ازعزیمت ښاغلی هادانوالبوم مسافرت وی و همراهانش که توسط ریـــاست آژانس

باختر تهیه شده بودبه وی اهد گردید .

۲ سنبله ٥٤

پوهاندداکتر نظرمحمد سکندر وزیر صحیه بنابدعوت وزیر صحیه اتحاد شوروی برای یك مسافرت رسمی دررأس یك هیأت عــــازم آنکشور شد .

درمیدان هوایی بین المللی کابل سفیر کبیر اتحاد شوروی برای وداع حاضر بود .

• • •

قرارداد خریداری هفتصدونودوهفت هزارو یکصدوچهل کیلو روغنیات تخنیکی طـــر ف ضرورت دوایر وموسسات به قیمت مجموعی چار صدوپنجاه هزارونهصد وهشتاد وهفت دالروهشتادوپنج سنت بین ریاست انحصاری دولتی ونمایندگی تجارتی شوروی در کابــل عقد شد .

٤ سنبله ٥٤

هیأت تجارتی افغانی بریـــا ست رئیس تجارت خارجی وزارت تجارت برای ادامـــه مذاکرات روی موافقتنامه جدید تجارتی بین دولت جمهوری افغانستان وجمهوریت هنــد عازم دهلی شد .

یك منبع وزارت تجارت گفت‌که مذاکرات ابتدایی بین هیأت های طرفین چندی قبــل درکابل صورت گرفته بود .

۸ سنله ٥٤

به اساس موافقه ایکه بین وزارت تجارت ووزارت زراعت ایران صورت گرفته اســت پانزده هزار تن کنجاره به ایـــران صا در میگردد .

به اساس این موافقه هفت هزاروپنجصد تن کنجاره ازموسسه پنبه وروغن نبا تـــی هلمند وهفت هزارو پنجصد تن کنجاره از موسسه سپین زربه موسسه صندوق عمران مراتع ایران تحویل داده میشود .

ترتیبات حمل ونقل کنجاره رسانیده مشهد توسط ترانسپورت های افغانی گرفته شــده است .

• • •

بیش از شانزده هزارونه صدتن میوه خشك زیتون، پوست شیرین بویه ودیگر اشیـاء درپنج ماه اول امسال ازطریق بندر حیرتان بخارج صادر گردیده است .

منبع اضافه کرد اشیای صادر شده عبارت ازکشمش، بادام، زغر ، مغز خسته، زیتون، پوست، شیرین بویه ، سمنت وغیره اشیاء واموال وارداتی شامل ماشین آلات ، شکر، چای ، رخت، موادتعمیراتی، تیل خاك، قیر، روغنیات موتر میباشد .

• • •

ازطرف بناغلی محمدداؤد رئیس دولت و صدراعظم به مناسبت روزملی لیبیا تیلگرام تبریکیه عنوانی بناغلی معمر القذافی رئیس شورای انقلابی آنکشور به طرابلس مخابره گردیده است .

۹ سنبله ٥٤

روزملی پشتونستان درکابل ومراکزولایات کشور بامراسم شانداری برگزار گردید .

مراسم روزپشتونستان درکابل با قرائت آیات چند ازکلام الله مجید بساعت هشـــت صبح درپشونستان میدان آغاز گـــردیده و متعاقبا دکتورغلام‌سخی نورزاد کابل ښاروال بیانیه اش راپیرامون این روزتاریخی برادران پشتونستانی ماایراد نمـــوده وبیـرق ملی پشتونستان برافراشته شد .

درین مراسم ښاغلی محمد نعیم ، دکتـــور محمدحسن شرق معاون صدارت عظمی،اعضای کمیته مرکزی وهیأت‌کابینه، مامورین عالیرتبه عسکری وملکی، ښاغلی اجمل ختك، ښاغلی خان محمدایوبخان اڅکزی وعده دیگرازمشران پشتونستانی های مقیم‌کابل ، متعلمین لیسه های خوشحال خان ورحمن بابا وجمعیـــــت انبوهی از شهریان کابل حضور داشتند .

بعدازبیانیه ښاروال‌بیرق ملی‌پشتونستان در حالیکه مارش‌ملی‌پشتونستان‌پخش میشددربین ابراز احساسات وکف زدنهای ممتد حضاردر اهتزاز درآورده شد .

متعاقبا پارچه شعر پشتو بنام خپل وطـن ته خطاب اثرښاغلی ولی محمد طوفان وپارچه شعر دری اثرښاغلی توفیق تحت عنـــوان آزادی بشر توسط نطاقان رادیو افغانستان قرائت گردید .

سپس ښاغلی اجمل ختك بیانیه مبسوطی درپیرامون تجلیل روز پشتونستان ومجادلات پیگیر مردمان پشتون وبلوچ درراه احقـــاق حقوق مسلم شان ایراد نموده وبرجنبه های مختلف مبارزات طولانی پشتون وبلوچها در راه اعاده حقوق حقه شان روشنی انداخت .

ښاغلی ختك درحالیکه اظهاراتش از طرف حضتار بااحساسات زاید الوصفی بدرقه میشد ازپشتیبانی دوامداردولت جمهوری افغانستان ومردم دوست برادرافغان درزمینه ابرازامتنان نمود. مراسم باپخش ترانه ثبت شـــده ای زماوطنه واجرای اتن ملی توسط شاگـردان جوان لیسه های رحمن بابا و خـوشحالخان انجام یافت .

میدان پشتونستان بمناسبت تجلیل این روز خجسته مردم پشتون وبلوچ بابیرق های‌ملی دولت جمهوری افغانستان وبیرق های ملـی پشتونستان مزین گردیده وفوتو های رهبر انقلاب ښاغلی محمد داؤد وزعـــیم بزرگ پشتونستان خان عبدالغفار خان وهم چنـان شعارهای به خط جلی روی پارچه های تکه جلب نظرمیکرد .

درجریان مراسم شماره های فوق العـاده روز نـامـه هـــای جمهـوریـت ، هیـواد، انیس وکابل تایمز وهمچنان جریده هـــای پامیر وزیری وکتابهای تحت عنوان توده وینه ودخپلواکی ترون توزیع گردید .

شماره های فوق العاده روزنامه هاوجراید مرکز بابیرق پشتونستان مزین بوده وعـلاوه ازآنکه فوتوهای زعمای پشتون وبلوچ درآنها بچاپ رسیده است حاوی مضامین، مقـالات، سرمقاله هاواشعار پیرامون مبارزه مـــــردم پشتونستان میباشد .

روز نامه هاطی سرمقاله های شان یکبار

دیگر پشتیبانی دولت جمهوری افغـــانستان وملت افغان رادرراه مبارزه پشتونها وبلوچها برای بدست آوردن حقوق مسلم و آزادی شان تاکید نموده اند. رادیو افغانستان نیز پروگرام خاصی بەمناسبت روزملی پشتونستان نشرکرد .

۱۰ سنبله ٥٤

قرارداد پروگرام همکاری فرهنگی بـرای سال های ۱۹۷۵ و۱۹۷٦ بین دولت جمهوری افغانستان وجمهوریت هند دروزارت اطلاعات وکلتور امضاء شد .

قرارداد راازجانب افغانستان پوهانددکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور وازطرف هنـــد بناغلی سنگه سفیرکبیر آنکشور در کـابـل امضاء کردند .

يك منبع وزارت اطلاعات وکلتور گفـت : بموجب این قرارداد تبادلات فرهنگی وکلتوری بین دوکشوردرسالهای‌متذکره صورت میگیرد. هنگام امضای قرارداد نماینده وزارتا مور خارجه ، بعضی ازاراکین وزارت اطلاعـــات وکلتور وبرخی ازاعضای سفارت هند درکابل حاضر بودند .

* * *

بناغلی وحیدعبدالله بعد از اشتراك در جلسه وزرای خارجه کشور های غیرمنسلك درلیما مرکزپیروباهیات معیتی خودبەنیویارك مواصلت‌کرد .

۱۱ سنبله ٥٤

جلسه خاصی هفتم مجمع عمومی ملل‌متحد درمقرآن مؤسسه درنیویارك آغاز گردید .

این جلسه که به تعقیب جلسه خـــاص ششم ملل متحد صورت میگیرد،برای‌موضوعات انکشاف وهمکاری بین المللی اقتصادی‌منجمله تاسیس يك نظام جدید اقتصادی بین المللی که يك اساس مهم برای انکشاف ورفع موانع ومشکلات اقتصادی جهـــا ن بشمار میرود تخصیص داده شده است .

همچنان دراین جلسه بشمول سایـــر موضوعات مربوط به روابط اقتصادبین المللی موضوع پیشرفت های همکاری های تخنیکی بین کشور های درحال رشد وتدابیر خاص راجع بەرفع نیازمندی های‌مخصوص‌کشور های محاط به خشکه نیز مطرح بحث قرار خواهد گرفت .

ریاست هیأت افغانی رادر جلسه خـاص هفتم مجمع عمو می ملل متحـــد بناغلـــی وحیدعبدالله معین سیاسی وزارت امور خارجه بعهده خواهد داشت .

۱۲ سنبله ٥٤

دکتورعبدالخالق‌معاون‌ریاست‌عمومی هوانوردی وملکی وتوریزم برای اشتراك در کنفرانس منطقوی هواشناسی عازم سریلانکا گردید .

درین کنفرانس پیرامون موضوعات مربوط به هواشناسی بحث ومذاکره صورت خواهد گرفت دوکتور خالق پس ازختم کنفـرانس بدعوت مقامات مربوط هند از پـــروژه های هواشناسی آنکشور نیز دیدن خواهد کرد .

۱۳ سنبله ٥٤

چهار صد وپنجاه هزار دالر برای ساختمان عمارات مکاتب ابتدایی وجای رهایش معلمین ازطرف ایالات متحده امریکا بوزارت معارف مساعدت بلاعوض میشود .

قرارداد تادیه این وجه توسط دکتـــور عبدالفتاح صدیق معین اول وزارت معـــارف وښاغلی پرون آمراداره انکشاف بین المللی امریکا درکابل بامضاء رسید .

یك منبع وزارت معارف گفت‌که از ایـــن مساعدت درپروژه های فرهنگی شا مـــــل ساختمان عمارات مکاتب ابتدایی ومنـــا زل رهایش معلمین درمناطق مختلف ولایت‌پروان استفاده بعمل می آید .

معین معارف درمراسم تهداب گذاری گفت: تحولات بنیادی در سیستم تعلیم وتربیـــه کشور مطابق نیازمندی های اجتماعی اقتصادی وفرهنگی افغانستان وبادر نظر داشت روش های جدید تعلیم وتربیه به میان آمدکه البته ساختمان تعمیرات مکاتب وجای رهـــا یش معلمان مسافر که آنهم درکیفیت تعلیم وتربیه موثر میباشد دراین رفورم گنجانیده شـــده است .

معین اول معارف در ختم بیانیه اش از مساعدت اداره انکشاف بین المللی امریکـــا وهمچنان ازاهالی لوی‌ولسوالی کاپیساوولایت پروان که درتطبیق پلان های عمرانی وریفورم معارف کمك کرده وهم ازآغاز سال تاکنون شصت جریب زمین رابرای ساختمان مکاتب به معارف مساعدت نموده اند ابراز تشکـــر نمود. این پروژه عمرانی‌که تطبیق آن‌درمناطق مختلف پروان آغاز شد شامل سی مرکــــز فرهنگی میباشد ودر ۱٥۰ روز تکمیل‌خواهد شد .

* * *

پوهاند دکتور نظرمحمد سکندر وزیرصحیه که بدعوت ښاغلی پتروفسکی وزیر صحیه اتحاد شوروی برای یك مسافرت دوستانه به آنکشور رفته بود بکابل مراجعت کرد .

پوهاند سکندر طی اقامت در اتحادشوروی ازموسسات صحی مسکو، لیننگراد، تاشکند وسمرقند دیدن کرده است .

هنگام مواصلت وزیر صحیه بمیدان هوایی بین المللی کابل سفیر کبیر اتحاد شوروی ازوی استقبال نمود .

* * *

میرمن مالچونورئیس صلیب احمر مسکـــو وښاغلی سوکولوف رئیس صلیب احمــــــر لیننگراد بدعوت جمعیت افغانی سره میاشت وارد کابل شده ودرمیدان هوایی از طـــرف نماینده سره میاشت استقبال گردیدند .

قرار است هیأت صلیب احمر شوروی طی اقامت درافغانستان ازفعالیت جمعیت افغانی سره میاشت دیدن نماید .

۱٤ سنبله ٥٤

ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولـــت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت روز آزادی کشور قطر عنوانی والاحضرت خلیفه

بن حمادالثانی امیر قطربه الدوها مخابره گردیده است .

۱٤ سنبله ٥٤

ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت و صدراعظم به‌مناسبت روزملی برازیل تیلگرام تبریکیه عنوانی ښاغلی ارنستوگابزل رئیس جمهور فدراتیف برازیل به ریودو ژانیرو مخابره گردیده است .

* * *

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت روز ملی جمهویت دیموکراتیك مردم کوریا عنوانی ښاغلی کیم ال سونگ رئیس جمهور آنکشور به پیونگ یانگ مخابره گردیده است .

۱۵ سنبله ٥٤

ښاغلی وحیدعبدالله معین سیاسی وزارت امورخارجه بادکتور هنری کیسنجر وزیر امور خارجه امریکا ملاقات نموده است . این ملاقات راجع به علایق دوکشور و مسایل بین المللی مورد علاقه افغانستان و اتازونی درفضای دوستانه وصمیمانه ای صورت‌گرفت.

درین موقع ښاغلی عبدالله ملکیار سفیر کبیر افغانستان درواشنگتن معین وزارت امور خارجه امریکا وآمرشعبه امور افغانستان در وزارت خارجه آنکشور نیزحاضر بودند .

۱۷ سنله ٥٤

ښاغلی الهادی عمر الحرك سفیر کبیر منتخب لیبیا در افغانستان برای تقدیم اعتماد نامه اش وارد کابل گردید .

* * *

هفتمین جلسه نمایندگان بین المللی آسیا درحوزه جنوب آسیا بمنظور مطالعه انکشاف توریزم بین ممالك شامل حوزه در هوتل انترکانتی ننتال برگزار گردید .

ښاغلی محبوب الله سراج رئیس‌گرځندوی پیرامون فعالیت های گرځندوی در کشور بیانیه ایراد نموده وانعقاد این جلسه درکابل وسهمگیری نمایندگان عضو اظهار قدردانی نمود .

اشتراك کنندگان جلسه در باره انکشاف توریزم تسهیلات مزید درساحه توریستی ترانسپورت هوایی وزمینی وپروژه های مربوط به‌توریزم درممالك شامل حوزه بیاناتی داده وبرگزاری چنین جلسات رادر انکشاف توریزم بین ممالك عضو مفید خواندند .

دراین جلسه نمایندگان افغانستان ، هند، ایران، نیپال، سریلانکا وبنگله دیش بشمول نمایندگان کمپنی های هوایی ونمایندگی های مسافرتی وهوتل های ممالك شامل حوزه اشتراك داشتند .

شاملین جلسه ازآثار باستانی در ولایت بامیان دیدن کردند .

* * *

قرارداد مطالعات تخنیکی واقتصادی هشت پروژه مربوط به ریاست ارزاق واحتیاجات عامه وزارت مالیه بامشخصات اقتصادی سفارت کبرای شوروی درکابل عقد گردید .

قرارداد رابناغلی محمد آصف رئیس ارزاق واحتیاجات عامه وبناغلی بــــریس تیتو ف مستشار اقتصادی سفارت کبرای شــوروی دروزارت مالیه امضاء کردند . بموجب ایـن قرارداد مطالعات تخنیکی واقتصادی پــروژه های ارزاقی که شامل فابریکه نان پزی در کابل به ظرفیت شصت وپنج تن وفابریکــه های نان پزی شهر های مزارشریف وهرات به ظرفیت بیست تن دربیست وچهار ساعت وهمچنین دستگاه نان پزی تجربوی کــابل به ظرفیت شش تاهفت تن درروز سیلـوی مزارشریف به ظرفیت بیست هزار تن آسیاب های سیلو درمزارشریف وهرات هریك بـه ظرفیت شصت تن دربیست وچهار ساعت و تجدید دستگاه نان پزی فعلی سیلو بظرفیت نودتن دربیست وچار ساعت میباشد در مدت پنج ماه به همکاری متخصصین شوروی انجام مییابد .

یك منبع ریاست ارزاق گفت که پروژه های متذکره درچوکات کریدت سه صدو هشــت ملیون روبل اتحاد شوروی در نظر بودوبعد ازانجام مطالعات تخنیکی واقتصادی آن بــه احداث پروژه ها اقدام خواهد شد .

۱۸ سنبله ٥٤

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولـت وصدراعظم پیام های تبریکیه به مناسبت روز ملی جمهوریت مردم بلغاریا عنوانی بناغلی تیودورژیفکوف رئیس شورای عالی دولتــی وبناغلی ستانسکوتودوروف رئیس شــورای وزیرا آنکشور به صوفیه مخابره گــردیده است .

* * *

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولـت وصدراعظم به مناسبت زلزله اخیر در ترکیه وتلفات وارده ازآن تیلگرام همدردی عنوانی بناغلی فخری کوروترك رئیس جمهور آنکشور به انقره مخابره گردیده است .

* * *

متن بیانیه بناغلی وحید عبدالله معیـــن سیاسی وزارت امور خارجه درجلسه کامله کنفرانس وزرای خارجه‌کشور های غیرمنسلك

بناغلی رئیس !

اولترازهمه ازجانب خود وهیأتم مراتــب قدردانی خویش رانسبت به پذیرایی ومهمان نوازی گرمی‌که ازطرف حکومت ومردم پیرو ازمادرکشور شما بعمل آمده است اظهـــار مینمایم .

خوشحالیم درین کشور باستانی کــه بانی عنعنات عالی وکلتور بزرگ میباشد جمـــع گردیده بازیبایی کشور شما واستقبال نیك حکومت ومردم پیرو روبرو میگردیم .

همچنان اجازه بدهید بناغلـــی رئیس از انتخاب شما بریاست این کنفرانس تبریکات صمیمانه هیأت افغانی رااظهار نمایم ایــــن انتخاب نه تنها شناخت شخصیت شما راثابت میسازد بلکه بیانگر اهمیتیست که بکشو ر شما قایل شده اند.

ښاغلی رئیس !

بااستفاده ازفرصت شمول سازمان آزادی بخش فلسطین، حکومت‌مؤقتی انقلابی ویتنام جنوبی، جمهوریت دیموکراتیك کوریا وپاناما رادر گروپ کشور های غیر منسلك تبریك میگویم .

ماموفقیت اعضای جدیدراخواسته وهمکاری باآنهارا درآینده آرزو مینمائیم بغرض تقویه مزید جنبش عدم انسلاك ما بایست همبستگی تساند وروحیه همکاری راکه قدرت سیاسی واخلاقی ماراتامین نموده است تشویق نمایم قدرت‌گروه‌کشور های غیرمنسلك درپرنسیب های قبول شده‌گروپ مضمر است ومابایست به جریاناتی‌که به مخالفت عدم انسلاك قیام نموده وسهم مؤثر مارادر مناسبات بین‌المللی به مخاطره میاندازد متوجه باشیم .

ښاغلی رئیس ! افغانستان بحیث یکی از کشور هاییکه عدم انسلاك راازسالهابدینسو پیروی مینماید وبحیث یك عضو وفادارملل متحد سیاست خارجی خودرا بالای پرنسیب های عدم انسلاك بیطرفی فعـال ومثـبت ـ همزیستی مسالمت آمیزباتمام کشور هـــای صلحدوست وقضاوت آزاد درموردتمام‌مسایل بین المللی بنانهاده است .

افغانستان هرتدبیری راکه بمنظور تقویه موسسه ملل متحد وفعالیت های حفظ صلح آن موسسه گرفته شود پشتیبانی خواهدکرد. ازآنجاکه پیشرفت تنهادر سایه صلح وآرامش میسر میشود وموسسه ملل متحد یگانه‌حامی صلح وامنیت بین المللی میباشد ماباید از فعالیت های آن موسسه بغرض نیل با هداف آن پشتیبانی کامل نموده واز تضعیف‌موسسه مذکور جلوگیری نمائیم .

ښاغلی رئیس !

طوریکه مشاهده میشود در بررسی و حل مسایل حادبین المللی درسازمان توجه لازم بعمل نمی آید که البته این وضع غیر قابل تحمل است . باآنهاییکه ملل متحد را یك موسسه ضعیف تصور نموده اند وآنرا محض محل مناقشه موضوعات بین المللی میدانند باید تذکرداد که ضعف این سازمان ازمنشور آن نشأت نکرده بلکه از سیاست کشورهای عضوآن منشاءگرفته‌است‌ماعقیده راسخ‌داریم‌که کشورهای عضوباکوششهای متداوم‌شان‌برای‌حل مناسب‌موضوعات‌این‌سازمان جهانی‌حقیقتاقدرتی برای حفظ صلح شناخته شده مسؤولیت های خودرا ایفاء خواهند نمود .

ښاغلی رئیس !

درحالیکه انکشافات جدیدمانند کنفرانس امنیت وهمکاری دراروپا رااستقبال مینمائیم این موضوع رانیزقابل یادآوری میدانیم که با وجودبهبودمناسبات بین‌المللی‌خطرات‌وتهدیدات که متوجه صلح جهانی میباشد کاهش قابل ملاحظه یی نیافته است .

روحیه دیتانت در مناسبات قدرت هـــای بزرگ که ثمره آن کنفرانس امنیت وهمکاری دراروپا میباشد استقبال مینمائیم دیتانـــت بائیست محدودبه یك ساحه مشخص‌جغرافیایی

وباپرابلم های مشخص نبوده بلکه تمام‌جهان وهمه پرابلم های مورد علاقه بین المللی را احتوا نماید . دیتانت باید درراه حل مسایل مهم جهانی ازقبیل حق تعیین سر نوشت مردمان امحای تسلط خارجی خلع سلاح و تأمین نظم عادلانه سیاسی واقتصادی جهان بذل مساعی مینماید . طوریکه همیش گفته‌ایم نیل به اهداف دیتانت بدون همکاری کامل تمام اعضای جامعه بین المللی مخصوصا کشور های غیرمنسلك که زمینه دیتانت را فراهم نموده‌اند . امکان پذیر نیست .

ښاغلی رئیس !

مسایل مهم مانند امحای استعمار معضله شرقمیانه ، نظم جدید اقتصادی بین المللی توجه وغور مزید مارا‌ایجاب مینماید حل مسایل مذکور به تصمیم دسته جمعی وعقیده مابه اعمال فیصله نامه هاییکه قبلا اتخاذ نموده ایم ویادرآینده به تصویب خواهیم رسانید ارتباط دارد .

ښاغلی رئیس !

وخامت اوضاع درشرقمیانه و سیاست تجاوزکارانه اسرائیل افکار مردمان صلح دوست راهمواره به مسئله شرقمیانه معطوف میسازد .

تنها دادن مساعدت به مردمان فلسطین و کشور های عربی درمورد معضله شرقمیانه کافی نیست بلکه بائیست طرق حل عادلانه معضله را جستجو نمائیم باپشتیبانی ازموقف کشورهای غیرمنسلك هیأت افغانی صلح عادلانه وپایدار رادر شرقمیانه منوط به‌اعاده حقوق مردمان فلسطین وواگذاری خاکهای اشغالی عربی ازطرف اسرائیل میداند .

بایادآوری اشغال ناجایز سرزمین هابزور حکومت افغانستان ازموقف برادران فلسطین خودپشتیبانی نموده وهمنواباجامعه بین‌المللی اخراج عاجل وبدون قید وشرط اسرائیل رااز سرزمین های اشغالی اعراب مطالبه مینماید بی اعتنایی ومقاومت اسرائیل علیه فیصله های شورای امنیت واسامبله عمومی ملل متحد وهمچنان بالمقابل اجتماعات بین المللی منشور ملل متحد وفیصله های آن نه تنها باعث وخامت بیشتر اوضاع شده بلکه امنیت وصلح جهانی رانیز تهدید میکند .

حکومت ومردم افغانستان عقیده دارند که صلح دوامدار تنها زمانی برقرار شده میتواند که مردمان فلسطین به حقوق حقه وملی‌خویش برسند وحق غیرقابل انکار آنها مبنی بر باز گشت شان به وطن آباواجداد ایشان اعاده شود .

ښاغلی رئیس !

ظلم واستبدادوانکارازحقوق حقه‌خودارادیت مردم درهرمنطقه جهان موجب بروز تصادمات وتشنج میگردد . باتأسف باید اظهار نمود که هنوزهم بعضی کشور هایی هستند که سیاست شانرا ازاستعمار قرن ۱۹ به‌میراث گرفته اند . این کشور ها توسط عناصر ارتجاعی درمسایل داخلی دولیکه‌آرزوی آوردن ریفورم بنیادی اقتصادی واجتماعی رادر راه

پیشرفت مردمان شان دارندمداخله مینمایند. ماتوقع داریم کشور های که چنین سیاست راپیروی مینمایند مورد توبیخ قرار گیرند .

اگر دریك گوشه از جهان بروز بعضی واقعات ناخوش آیند مارا متأ ثر میسازد خوشبختانه درگوشه دیگر حدوث بعضی رویداد هاکه مژده پیروزیها برظلم وتسلط اجانب است مایه مسرت مامیگردد . ختم مظفرانه مجادله طولانی ودشوار مردم کمبودیا وحکومت مؤقتی انقلابی ویتنام جنوبی برای آزادی مؤیداین عقیده ماستکه صفحه جدیدی درتاریخ جهان گسترش یافته وبشر بـرای نیل بیك زندگیباامن وصلحورسیدن باهداف مهم سیاسی اقتصادی واجتماعی نمیتوانـد دست یابد مگراینکه به حقوق حقه کشورها احترام گذارد ، موجب مسرت ا ست کـه حکومات کمبودیا وحکومت مؤقتی انقلا بـی ویتنام جنوبی تصمیم شانرا مبنی بر پیروی ازپرنسیپ های عدم انسلاك ابراز نمود .

ښاغلی رئیس !

بین واقعاتیکه در جریان سال گذشتهاتفاق افتاد یکی هم زوال استعمار درسر زمین های تحت تسلط پرتگال است . حصول استقلال گینی بیساو، کیپوردی، ساتومی وپرنسیب وموزنبیقکه این کشور هارادر قطار کشو ر های آزاد جهان درآورد امیدواریم به کسـب آزادی واستقلال سایر خطه هایتحت استعمار منجرشود . این کامیابیهاو پیشرفت هـای دیگریکه نصیبنهضت آزادی بخش درقسمت های دیگر افریقا گردیده وسبب شده است تاتوجه بیشتری به آنها مبذول شود .

البته کمکهای مادی ومعنوی کشور هـای بیطرف ودول دوست دیگربه نهضت هـا ی آزادی بخش درافریقا قابل تحسین است و بدون شك بادامه این مساعدت هاآنهاخواهند توانست اقدامات جدیتر وموثرتری برعلیـه استعمار وختم تسلط اجانب درسر زمین های شان اتخاذ نمایند .

افریقای جنوبی باقبول پالیسی حقارت آمیز اپارتاید وتبعیض نژادی تأمینصلح دارجهان به مخاطره انداخته است . لهذا حکو مـت افغانستان از مساعدتهای سیاسی، اقتصادی ونظامی یکعده کشورهابه رژیم نژاد پرست افریقای جنوبی ورودیشیای جنوبی اظهـا ر تأسف نموده واین عمل رابی اعتنایی بحال ملیون هامردمی میداند که تحت ظلم وفشار رژیم های نژادپرست آنجا قرار دارند .

ښاغلی رئیس !

باتائید مجادلات آزادیخواهی مر دمـان زیمباوی، افریقای جنوبی ومردمان دیگر یکه برای حصول استقلال شان میجنگند بائیست مساعی همگانی بخرچ دهیم تاآخرین نشانه های استعمار تسلط اجانب وتبعیض نـژادی واپارتاید از صحنه گیتی نا بـود گردد .

وقتی ازاوضاع بحرانی وکشیدگی جها ن سخن بمیان می آیدبی مناسب نخواهد بود تذکری ازمشکل قبرس داده شودکه از مدت زیادی بدینسو ادامه داشته وراه حلی پیدا

نکرده واز چندین سال بدینطرف توجه‌جامعه بین المللی راجلب نموده است . حکومت افغانستان از تمامیت ارضی، استقلال‌وآزادی قبرس پشتیبانی مینماید .

ماآرزو داریم براساس فیصله نامه های شورای امنیت ومجمع عمومی وزیر نظرمنشی عمومی هردوجامعه قبرس موفق به‌حل‌اختلافات وحصول حقوق شان گردند .

ښاغلی رئیس !

هیأت افغانی ازاقدامات اتخاذشده در مورد اعلام بعضی ازمناطق جهان بحیث مناطق صلح پشتیبانی وحسن استقبال می نماید . فیصله های ملل متحد درین زمینه که طی آن ازاعضای شورای امنیت واستفاده کنندگان دیگر بحرهند تقاضا شد تاحمایت‌کامل شانرا درتاسیس بحرهندبه حیث منطقه صلح‌مطابق ضرورت وآرزو های مردم آنجا اعلام دارند و ازمساعی شان برای توسعه اقتصادی منطقه که‌صلح وامنیت ازشرایط ضروری‌آن پنداشته میشود. دریغ نورزند طرف قبول وتوجه خاص افغانستان است .

افغانستان پیشنهاد مدغاسکر را در مورد دایرنمودن کنفرانس باشتراك کشور های ساحلی وغیرساحلی درراه تطبیق اعلامیه ملل متحد تائید میکند. حفظ ونگهداری این ساحه وسیع ازرقابت قدرتهای بزرگ کمك قابل ملاحظه رادر تحکیم قوای صلح درین قسمت حساس جهان خواهد نمود .

ښاغلی رئیس !

دربیانیه های قبلی که ایراد گردید ازعدم مساوات اقتصادی بین کشور های روبانکشاف وکشور های توسعه یافته‌که نزد هیأت افغانی دارای اهمیت خاص است بحث بعمل آمد .

قیمت جهانی مواد اولیه مداوم روبه نزول است درحالیکه اجناس ساخته شده که نقش مهم رادر طرزالعمل انکشافی کشور ها ی درحال توسعه بازی میکند قوس صعودی را میپیماید .

اقتصاد کشور های روبه انکشاف بنابرعدم ورودمداوم اجناس شان به مارکیت‌ها، محدود بودن سهمیه هاوموانع دیگر برعلیه آن‌صورت میگیرد بحالت بسیار بحرانی درآمده است و نیزپروگرام های انکشافی شان ازلحاظ بلند بودن اندازه تادیه قروض به کندی پیش میرود .

پنجسال ازآغاز دومین دهه انکشاف ملل متحد سپری‌گردیده است امانتایج آن تاامروز دوراز توقع بوده‌است. شرایط تجارت همواره به مضار کشور های روبه انکشاف درجریان است واقدامات جهت تجدید نظربه سیستم پولی بین المللی نیزنتایجی نداده است واین خودبوضاحت نشان میدهد که کشور های پیشرفته صنعتی باوجود مسئولیت های شان ازجستجوی دسته جمعی یك راه حل برای بوجودآوردن یك جهان عادلانه‌انکارورزیده‌اند.

تفاوت بین کشور های انکشاف یافته و کشور های روبه انکشاف دریك ساحه وسیع جهان که ازفقر، گرسنگی، امراض وشرایط

نامساعد زندگی رنج میبرند درحال توسعه است . ضرورت مبرم احساس میگردد تا مساعی خودرا جهت نزدیك ساختن تفاو ت موجود بین کشور های غنی وملل فقیرتسریع بخشیم‌که البته تابتوانیم این عد م مساوات راازمیان برداریم امنیت درجهان تضمین شده نمیتواند .

کشور های انکشاف یافته متاسفانه هنوز هم مسئولیت های شانرا درك نکرده اند . کشور های درحال رشد است تاباتعمیل فشار های اخلاقی مداوم ایشانرا متوجه انجام وجایب شان بسازند . ودرپهلوی آن خو د نیزروشهای اتخاذ نمایند تاکشور های داراتر درحال رشدبه کشور های نادارتر در حال رشد کمك ومساعدتهای لازم بنماید .

کشور های غیر منسلك در اجتماع لوساکا وجورج تاون وهمچنان دراجتماع سران دول درالجزایر اعلام نمودند تاهمکاری وتساند مزید بمنظور رفع مشکلات ناشی از اوضاع موجوده اقتصادی جهان که‌کشور های عضوبه آن مواجه هستند برقرار گردد. ما احساس میکنیم که باید موازی باتصمیمات فوق روش های دیگری اتخاذ گردد تامشکلات کشورهای کمترین انکشاف یافته وکشور های خشکه‌را تقلیل بخشند . افغانستان علاوتا از اقدامات اتخاذ شده به منظور تاسیس صندوق تساند برای انکشاف اقتصادی واجتماعی بصورت خاص پشتیبانی مینماید. امیدواریم باتصویب اساسنامه صندوق به‌کشور های گر وپ غیرمنسلك که زیادتر ازنگاه اقتصادی متضرر گردیده اند توجه مبذول گردد .

اساسنامه صندوق باید مطابق فیصله های کنفرانس داکا درمورد موادخام وجلسات خاص مجمع عمومی ملل متحد وهمچنان توجه خاص به‌کشورهای محاط به خشکه کمترین انکشاف یافته باشد .

بناغلی رئیس !

تطبیق مؤثردومین دهه انکشاف ملل متحد پشتیبانی کا مل ازتصامیم سومین جلسات انکتاد کنفرانس داکا ومطالبات آشکارگروپهای ۷۷ باید زمینه را برای اقدام مشترك کشور های غیرمنسلك آماده سازد . بااتخاذ رویه مشترك مطابق با پروگرام عمل اقتصادی مصوبه چهارمین کنفرانس سران دول در الجزایر وپشتیبانی کامل از فیصله های جلسات آینده خاص هفتم اسامبله عمومی که ضرورت کشور های نهایت متضرر شده از نگاه اقتصادی رادر نظر میگیریم میتوانیم تا اندازه محدودیت های شدید اقتصادی اعضای گروپ خودرا تقلیل بخشیم .

میخواهم توجه خاص رابابین واقعیت جلب نمایم که تاموقعیکه روش های عملی غر ض تحقق بخشیدن تصامیم گرفته شده در مورد کشور های محاط به خشکه کمترین یافته اتخاذ نگردد وضع غیرعادلانه موجود بین کشور های محاط به خشکه و کشور های توسعه یافته ادامه خواهد داشت .

به منظور تقلیل پروبلم های این گروپ کشور ها ضرورت احساس میگردد تااقدامات خاص به نفع کشور های محاط به خشکه جهت ارتقاء وانکشاف بیشتر شان اتخاذ گردد .

بناغلی رئیس !

فعالیت مشترك مابین يك پیشرفت بزرگ غرض دریافت راه حلی مشترك خواهد بود که منعکس کننده ضرورت های ما برای همکاری های لازم باساس عدالت، شناخت حقوق کشور ها، احترام به حاکمیت کامل منابع طبیعی شان ایجاد شرایط مساوی تجارت ومساعدت بـه کشور هاییکه ازوضع بسیار نامطلوب جهانی اقتصادی متاثر شده اند میباشد. ما معتقدیم تصامیم این کنفرانس درمورد اتخاذ یـــك استراتیژی مشترك بالای نتایج هفتمین جلسه خاص مجمع عمومی مبنی برایجاد يك میکانیزم بین المللی بمنظور تنظیم وتوزیع عادلانــه ومساوی ذخایر مؤثر خواهد بود .

بناغلی رئیس !

موضوع دیگر آجندا که نزدهیأت افغانی اهمیت بسزا دارد حقــوق بحر است. درائــر مساعی وابتکار کشور های غیر منسلك بود که ملل متحدبه تشکیل کنفرانس حقوق بحر مبادرت ورزید امامتاسفانه طوریکه بائیست خواسته های کشور های روبه انکشاف درنظر گرفته نشده است . حکومت افغانستان عقیده داردکه تایك موقف دسته جمعی در رعایت خواسته های کشور روبه انکشاف اتخاذنشود کنفرانس موفق به انجام وظایف ومسئولیت هایش نخواهد شد .

افغانستان بحیث يك کشور محاط به خشکه درحال انکشاف بهانجام موفقانه وقناعت بخش کنفرانس حقوق بحر اهمیت خاص قایل است. لهذاآرزومند آنست تاارزش تصمیم ایــــن کنفرانس متکی به پرنسیب های عالم شمولی باشد تاحقوق وخواسته های همه اعضـــای سازمان ملل متحد کشور های محاط به خشکه روبه انکشاف وانکشاف یافته تامین شود. باتقدیم تبریکات به رئیس کنفرانس حقو ق بحرکه جلسه گذشته باکمال درایت وکفایت رهنمایی کردند هیأت افغانی به نگرانی این نکته راقابل تذکر میداندکه درقسمت خواسته های بخصوص کشور های محاط به خشکه حق دسترسی آزادبه بحر وازبحر وحق ترانزیت آزاد پیشرفت هامحدود ویاعملا پیشرفتــــی درزمینه صورت نگرفته است . بدیهیست که بدون موجودیت يك نظام بین المللی اجباری همه کوشش هاومساعی کشور های محاط به خشکه وکشور های که نامساعدت جغرافیایی داشته باشند دراستفاده ازمنابع بحری کــه میراث مشترك بشر تلقی مشود عبث وبیهوده خواهد بودکه البته در چنین فرصت که جامعه بین المللی مشترکا درجستجوی رفاه واعتلای بیشتر بشریت مجاهدت میورزند عدم اعتنابه خواسته های کشور های فوق عدم توجه لازم بهاهداف است که برای آن مجادله میشود . حال که بمراحل نهایی اتخاذ تصمیم درمورد يك سیستم جدید حقوق بین المللی نزدیك

شده ایم بیشتر ازهمه وقت لازم است تـا گروپ غیرمنسلك درمورد آنعده از کشورهای غیرمنسلك که خواسته های شان موجب غور خاص میباشد همنوایی ابراز نماید . درخاتمه میخواهم اظهار نمایم‌که انظار عمومی جهانیان به جنبش عدم انسلاك واجتماعات ما معطوف گردیده است . فیصله هـــا ی مابائیست بیطرفانه ومتکی براساسات عـــد م انسلاك وواقعیت های موجوده درساحه بین المللــی باشد تاحال جنبش عدم انسلاك به ثبـــوت رسانیده است‌که بحیث یك قـوه حقـیقی و مثبت درصحنه مناسبات بین المللی بمیـان آمده ومیتواند سیاست های مختلف را برای رسیدن به یك صلح دایمی وفق بدهد. در نتیجه عده زیادی ازکشور ها علاقه خاص به جنبش عدم انسلاك نشان داده اند. درحالیکه موجودیت آنهارادرین اجتماع بخوشی‌استقبال مینمائیم باید متذکرشدکه تساندبین ماوقتی حاصل خواهد شدکه حقیقتا پرنسیب ها و کرایتریای ومثبت عدم انسلاك پابندباشیم.

درجریان مباحثات راجع به اشتراك مشاهدین ومهمانان نماینده محترم گانا پیشنهادی رادر مورد تاسیس یك کمیته برای اعضای جدید که میخواهند به جنبش عدم انسلاك شامل گردند پیش نمود . ازنظر ما این پیشنهاد نماینده مذکور چنین توضیح گردید که این کمیته درخواست کشور های راکه بحیـــث مشاهد یك مهمان میخواهنداشتراك نمایندنیز بررسی خواهد نمود .

بناغلی رئیس !

حاصل نمودن کرایتریای جهت عضویـت به‌گروپ کشور های ماواضح است وبه همین اساس کشور جدیدبه جنبش‌گروه عدم‌انسلاك پیوسته اند . همچنان درمورد مشاهدیـــن ومهمانان معتقدیم‌که کمیته در جریان جلسات خود تاکنفرانس آینده سران دول غیرمنسلك درسال ۱۹٦۷ کرایتریای لازم رابرای کشور هاییکه درآینده آرزو دارند به حیث مشاهد ومهمان اشتراك کنند ترتیب نماید . کمیته باید راپور خودرابه جلسات وزرای خارجـه کشورهای غیرمنسلك که قبل ازدایر شدن کنفرانس سران دایر میگردد ارائه نماید در صورتیکه راپور کمیته ازطرف کنفرانس‌وزرای خارجه قبول گردد راپور مذکوربه کنفرانس سران دول غرض تائید ارجاع خواهد شد .

بناغلی رئیس !

هیئت افغانی معتقداست‌که تاسیس ایـــن کمیته تسهیلات زیادی رادر اتخاذ تصامیـم آینده مامخصوصا درمورد اشتراك مشاهدین ومهمانان بوجود خواهد آورد .

درنتیجه درکنفرانس آینده کشور هـــای غیرمنسلك ماقادر خواهیم بود تااز مباحثات طولانی ودرهم وبرهم جلوگیری کرده وتوسط یك‌کرایتریای روشن وواضح رهنمایی‌گردیم. بابیان این جملات مجدداً پیوستگی حکو مت خودرابه فلسفه وپرنسیب های عدم انسلاك که افغانستان حتی درجریان جنگ جهانی‌اول ازآن پیروی کامل نموده است تائید میکنم.

توقع حکومت انقلابی افغانستان نگهداری و حفظ ارزش های واقعی این جنبش وانجا م تعهدات مابه کرایتریای ترتیب شده جنبش عدم انسلاك میباشد .

۲۲ سنبله ٥٤

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم اگریمان ښاغلی استویان ـ رادوسلاووف که بحیث سفیر کبیر جمهوریت مردم بلغاریا درافغانستان از جانب حکومت آنکشور مطالبه شده بود صادر گردیده است.

* * *

قرارداد مطالعات تخنیکی واقتصادی پروژه انکشاف مالداری درولایات غور ، بادغیس، جوزجان وفاریاب بین وزارت زراعت وکمپنی مشورتی آسترالیا درکابل به امضاء رسید. قرارداد را انجنیر عبدالحبیب سراج رئیس موسسه انکشاف مالداری وښاغلی چیزهوم رئیس کمپنی آسترالیا در کابل به امضاء رسید . بموجب این قرارداد کمپنی مشورتی آسترالیا ولایات غور، بادغیس، جوزجان و فاریاب‌را ازنگاه انکشاف‌مالداری اصلاح‌علفچر تاسیس فابریکات پشم شویی، پشم ریسی وتهیه علوفه حیوانی وهمچنان اعمار مسلخ ارزیابی تخنیکی واقتصادی نموده و راپوری درزمینه بمقامات مربوط ارائه مینماید. انجنیر سراج گفت این پروژه قبلا توسط متخصصین وزارت زراعت بصورت مقدماتی سروی‌گردیده است . وی علاوه کرد تدارك آب آشامیدنی تهیه علوفه برای گوسفندان ، جلوگیری از خسارات ناشی ازامراض، استفاده اعظمی از تولیدات گوسفند وتبدیل آن بموادقابل ذخیره درجمله اهداف پروژه شامل است .

همچنان تنظیم فعالیت های مالداران انفرادی درچوکات کوپراتیف های تولیدی و اعطای کریدت لازم وتقویه وانکشاف بازار یابی برای مؤلدین نیز ازاهداف پروژه بشمار میرود .

* * *

افغانستان درنمایشگاه های بین المللی تهران وبرلین غربی اشتراك مینماید .

دراین‌نمایشگاه هاتولیدات صنعتی، زراعتی ودستی‌ازقبیل صنایع‌انجنیری، نجاری، نساجی پلاستیك، بوت، چرم، قالین، حکاکی، خامك‌دوزی وغیره که امکانات صادرات آن نیزموجوداست به نمایش گذاشته میشود .

هیأت افغانی قبلابه منظور اشتراك دراین دونمایشگاه عازم تهران وبرلین غربی شده است .

۲٤ سنبله ٥٤

نمایندگی درآریانا افغان هوایی شرکت درهند ونمایندگی کمپنی هواپیمایی هندی در کابل نظربه توافق مقامات ذیعلاقه دوکشور ازپرداخت مالیات برعایدات در کشور های متقابل معاف شناخته شدند . ښاغلی سلطان محمود غازی رئیس عمومی هوانوردی ملکی وتوریزم وښاغلی سنگهسفیرکبیر هندمقیم کابل مکاتیب مربوط برمعافیت مالیات بر عایدات

کمپنی های متذکره را درریاست عمـــو می هوانوردی ملکی وتوریزم امضاء و مبادلـــه نمودند .

بموجب این موافقتنامه عواید ناشی ازحمل ونقل طیارات دآریانا افغان هوایی شر کت درهند ازمالیات بر عایدات آنکشور معـــاف شناخته شده وبالمقابل از عواید کمپنی‌هوایی هندی درکابل نیز مطا لبات مالیاتی بعمـــل نخواهد آمد .

۲۵ سنبله ٥٤

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولـــت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت روز ملی مکسیکو عنوانی ښاغلی لویی ایچه‌ویریا رئیس جمهور آنکشوربه شهر مکسیکومخابره گردیده است .

* * *

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولـــت وصدراعظم به منا سبت اعـــــلام استقـلال پاپوانیوگینی تیلگرام تبر یکـــیه عنـــوانی سرجان گایس گورنر جنرال وښاغلی مایکل سومیر صدراعظم آنکشوربه پورت موریسی مرکز آنکشور مخابره شده است .

• • •

جلسه عادی مجمع عمومی سی ام ملـــل متحد دیشب درمقرآن موسسه در نیویارك آغاز گردید .

این جلسه به تعقیب جلسه خاص هفتم مجمع عمومی ملل متحد درباره مواد خام و همکاری بین المللی اقتصادی صورت میگیرد. ریاست هیأت افغانی رادر این جلسه ښاغلی وحیدعبدالله معین سیاسی وزارت امورخارجه بعهده دارد .

۲۷ سنبله ٥٤

اتحاد شوروی معادل هشتصد وچار هزار ونهصدو هشتاد وچار دالر سامان و مـــواد مورد ضرورت رابرای بهره برداری انتقال واستخراج گاز درچوکات موافقتنامه کریدت ۱۹۷۲ به افغانستان میرساند .

قرارداد مربوط باین همکاری در وز ارت معادن وصنایع عقد شد. قرار داد راازجانب افغانستان رئیس پلان وزارت معادن وصنایع وازجانب شوروی نماینده مستشاریت‌اقتصادی سفارت کبرای آنکشوردرکابل امضاء نمودند.

۲۹ سنبله ٥٤

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولـــت وصدراعظم اگریمان ښاغلی‌دون اوریلیووالس کریراس‌که بحیث سفیرکبیر غیرمقیم هسپانیه درکابل ازطرف حکومت آنکشور مطالبه شده بود صادر گردیده است .

۳۰ سنبله ٥٤

دکتور محمداکرم سفیرکبیردولت جمهوری افغانستان درپاریس که درعین زمان بحیـــث سفیرکبیر غیرمقیم افغانی دربروسل تعییـــن شده بود اخیرا اعتماد نامه اش را مطابـــق مراسم معمول به اعلیحضرت بـــودوان اول پادشاه بلژیك تقدیم نموده است .

اول میزان ٥٤

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی عربستان سعودی عنوانی اعلیحضرت خالدبن عبدالعزیز پادشاه آنکشوربه ریاض مخابره گردیده است .

* * *

متن بیانیه ښاغلی و حید عبدالله معین سیاسی وزارت امورخارجه و رئیس هیأت افغانی در جلسه فوق‌العاده هفتم مجمع‌عمومی ملل متحد راجع به‌انکشاف‌وهمکاری‌بین‌المللی که بتاریخ ١٥ سنبله ایراد کرده است :

ښاغلی رئیس !

مسرت دارم به نمایندگی از هیأت جمهوریت‌افغانستان بمناسبت‌انتخاب‌رئیس‌هیات الجزایر به حیث رئیس هفتمین جلسه خاص مجمع عمومی ملل متحد تبریك بگویم .

درجریان بیست ونهمین جلسه عادی مجمع عمومی رهنمایی واداره ایشان بورکه جلسه مذکور را بحیث یکی ازموفقترین جلسات مجمع عمومی تبارز داد .

این جلسه خاص مجمع عمومی به ابتکار چهارمین کنفرانس سران دول وحکومات‌کشور های غیرمنسلك دایر گرد ید تادر ز مینه انکشاف وهمکاری بین المللی غور نماید .

هیأت افغانی اطمینان داردکه رئیس هفتمین جلسه خاص بارهنمایی های خویش این جلسه رانیزبه موفقیت چشمگیری نایل خواهد ساخت .

ښاغلی رئیس !

دولت های موجوده احتیاج بیك وابستگی جدید برای اشتراك درمنافع سرمایوی و تکنالوژی موجوده وآینده جهان بادرنظرداشت شرایط فعلی دارند .

گرچه مسایل اقتصادی ازقبیل انفلاسیون، رکود اقتصادی و قیمت های مواد خام از موضوعات روز است ولی مسایل سیاسی نباید فراموش گردد .

درحالیکه مردمان نتوانند ازحق تعین سرنوشت استفاده نمایند وتحت تاثیراستعمار سلطه اجنبی وتبعیض نژادی باشند پروبلم های اقتصادی رانمیتوانند حل نمایند .

هیأت من عقیده داردکه موانع مذکور که صلح وامنیت بین المللی راتهدید وهمکاری اقتصادی بین المللی راجلوگیری مینماید بایدرفع گردد .

نظم اقتصادی موجوده ازطرف کشور های عمده صنعتی برای حفظ وضع فعلی که به مفادآنهاست بمیان آمده بود ، ولی توازن بین المللی قواومنافع اقتصادی ممالك امروزی یك تغییر قابل ملاحظه‌ای نموده است .

دربرابر این تغییر یك نظام جدید اقتصادی وسیاسی بکار است که اساس آن متکی بر همکاری متقابله ، احترام، تفاهم ومساوات بین دولت هاباشد. نظام جدیداقتصادی متکی پرنسیپی باشدکه کشور های کمك گیرنده متکی به خودگردند ودرین راه کشورهایی که قادربه کمك آنها میباشند هرگونه مساعدت رابنمایند .

باید متذکر شدکه یك نظم اقتصادی جهانی به ترتیبی که ششمین جلسه خاص مجمع عمومی پیش بینی نموده بود تنها در صورتی به وجود آمده میتواند که وضع اقتصـــادی جهان آماده رفع نیازمندی های سیستم های مختلف اقتصادیوسیاسی و مخصوصا کشور هاییکه احتیاج به‌کمك عاجل دارند گــردد. چنین وضع اقتصادی زمانی درجهان رویکار خواهدآمدکه انتقال وسایل تکنالوژی ازکشور های انکشاف یافته به‌کشور های روبانکشاف جریان یافته بود ودرسازمان های مربوطـه بین المللی ریفورم لازم عملی گردد. ماباید براساس پروگرامی‌که مبتنی‌برفیصله‌های‌مجمع عمومی باشد تغییرات لازم رابیاوریم .

کشور های روبه انکشاف به دومین دهـه انکشاف بین‌المللی به نظرامیدواری نگریسته وتوقع داشتند صعود نسبی در وضع تجارت شان رونماگردد برعکس ازآغازدهه‌مذکورکشور های روبه انکشاف بانگرانی متوجه گردیدند که وضع عمومی اقتصادی بیشتر بحـرانـی گردیده وانکشاف حاصله خیلی جزئی میباشد وهنوزهم موانع معتنابه تعرفوی وغیر تعرفوی معمول است . بائیست درچوکات مذاکـرات چندین جانبه، مجاهدات درراه رفع موانـــع تجارتی صورت گیرد .

تدابیر ترجیحاتی که اتخاذگردیده نظربـه وضع محدود یت هامانند اندازه سیلنـگ، تولید بیك حد معین واندازه وحجم سهمیه تعرفوی کمتر جنبه عملی پیدانموده است . این‌محدودیت هابائیست رفع‌گردد. درصورتیکه سیلنگ وضع میگردد تعیین آن بائیســـت براساس اف. او. بی باشد نه سی. ای. اف که نظربه قیمت اضافی ترانسپورت و نیمـه بمضار کشور های روبه انکشاف محاط بـه خشکه میباشد. درصورت وضع قیود بـــالای صادرات کشورهای روبه انکشاف اقتصـادی این کشورها بحرانی میگردد .

لهذا لازمست بغرض نیازمندی های عاجل کشور های روبه انکشاف ودولیکه بیشترین صدمه راازبحران اقتصادی جهان دیده انـد تدابیر لازم وموثر اتخاذ گردد .

درساحه دادن مساعدت به کشور هـــای روبه انکشاف باید تذکرداده شودکه مساعدت های انکشافی باتورم ورکود اقتصادی جهان هم آهنگی ندارد .

تمام مساعدت هایی‌که درنیمه اول دهــه فعلی صورت گرفته است ۷ر۰ فیصد عاید ملی کشور های انکشاف یافته راتشکیـل میدهد دیده میشودکه این رقم خیلی کمتراز رقم ۱ر۰فیصدیست‌که دستراتیژی بین‌المللی انکشاف پیشبینی شده بود حتـی مساعـدت رسمی انکشافی به ۳۲ر۰ فیصد رسیده است.

قلت مساعدت هـا ازیکطـــرف و خـرابی اوضاع تجارت ازجانب دیگر واضح میسازد که بغرض نیل به اهداف ستراتیژی مذکـور مخصوصا پروگرام عمل آن نه تنها درقسمت دادن قرضه های کوتاه مدت بلکه با قرضه طویل المدت ربح‌کم مجاهدت صورت بگیرد.

باکشور های کمترین انکشاف یافته درچوکات مساعدت انکشافی بین المللی بائیست کمك های امتیازی صورت گیرد .

بعقیده ماکشور های صنعتی میتوانند در قسمت مساعدت های مالی بادادن مهلت در اعاده قروض تجدیدنظربرشرایط آن وانصراف ازقروض گذشته رول مؤثری رابازی نمایند. درضمن فروش ذخایر طلای صندوق وجـوه بین‌المللی اعطای قرضه های انکشافی باربح کم برای کشور های روبه انکشاف بائیست مورد غور قرار داده شود .

پیشرفت صنعتی اساس توسعه اقتصـادی واجتماعی کشور های روبه انکشاف میباشد. باصنعتی شدن وبسط اقتصاد زمینه کاربیشتر فراهم میگردد . تصا میم دومیـــن کنفرانس عمومی یونیدودر لیما درقسمت متوجه‌ساختن کشور های جهان به اهمیت صنعتی شـدن کشور های روبه انکشاف که بیشتر ازهفتاد فیصد نفوس جهان راتشکیل داده اماهفـــت فیصد محصول صنعتی دنیارا تولید مینماید. رول مهمی بازی میکند. اعلامیه وپلان عمل کنفرانس یونیدو راجع به انکشاف وهمکاری صنعتی یك سند مهم بوده ومنعکس کننـده تشویش عمیق جهان سوم درمورد مشکـــل روزافزون صنعتی شدن میباشد .

زمانیکه ستراتیژی انکشاف بین المللی به تصویب رسیده تصور میشدکه منجمله سایر پیشبینی های استراتیژی مساعدت کشورهای انکشاف یافته به‌کشور های روبه انکشـاف تزئید قابل ملاحظه یی پیدا خواهد کــــرد متاسفانه اعضای جامعه بین المللی تدابیر مندرج ستراتیژی راعملی نکرده‌اند ودرنتیجه دروسط دهه دوم انکشاف ستراتیژی مذکور مشکوك به نظرمیرسید. همبستگی وعـلایق مشترك کشورها باعث تدویر ششمین جلسه خاص دربهار سال ۱۹۷٤ گردید .

افغانستان بحیث یك عضو گروپ ۷۷ در جلسه فعلی سهم گرفته ومطالب مورد بحث آنراازنگاه جهان سوم موردغور قرار خواهد داد. درحقیقت فیصله نامه های ششمین‌جلسه خاص ومنشور حقوق ووجایب اقتصادی دول که دربیست ونهمین جلسه عادی مجمع‌عمومی تصویب شد منعکس کننده اهداف مامیباشد. پروگرام عملیکه درششمین جلسه خاص به تصویب رسید بیشتر ازیکسال است کـــه مرعی الاجرا میباشد امانظربه پالیسی هـای آن برآورده نشده است .

پروگرام عمل مذکور ساحه ستراتیژی را وسعت مدهدوتاسیس یك نظام جدیداقتصادی بین المللی رابادرنظر داشت مرتبط بـــودن منافع کشور هاپیشنهاد مینماید. موانعیکـه بمقابل ستراتیژی قرار گرفت شاذ اعمـــال پروگرام عمل رانیز بمشکلات مواجه سازد. چنانچه درجریان یك‌ونیم‌سالیکه ازمرعی‌الاجرا بودن پروگرام مذکور مخصوصا فصل دهم آن عملی نشده است . لست کشور هاییکه ازبحران اقتصادی جهان بیشترین صدمه را دیده‌اند ازطرف ملل متحد ترتیب گردیـــد

امانظربه محدودیت منابع مالی ایکه بدسترس ملل متحد قرار گرفت مساعدت ناچیزی بـا کشور های مذکور صورت گرفت . افغانستان که نه تنهایك کشور محاط به خشکه میباشد بلکه یکی از کشور های کمترین انکشاف یافته نیز هست پس ازانقضای مدت زیادی شامل لست گردید وموفق به گرفتن مساعدت های ناچیزی گردید .

این جلسه خاص مجمع عمومی بائیسـت پالیسی های کشور هارامبنی بر تحمیـــل محدودیت هاوفشار هادر ساحـــه اقتصـاد بین المللی مورد غور قرار بدهد. لازم است درراه انجام مذاکرات بهمنظوراجرای پروگرام عمل ومنشور حقوق ووجایب اقتصادی دول، مجاهدت مرعی گردد وتوضیح شود که ایجاد هرنوع مانع درقسمت عملی شدن پروگرام کار ومنشور مذکور مخالف روحیه نظم جدید بین المللی میباشد . افغانستان بحیث یك کشور محاط به خشکه ، روبه انکشاف پرابلم های مشخصی را مواجه است که غور بخصوص این مجمع راایجاب مینماید. دراین عصریکه پیشرفت کشورها بهم مرتبط میباشد بـدون درنظرگرفتن مشکلات کشورهای مانندافغانستان وتهیه طرق حل مشکلات مذکور بوجود آوردن هرسیستم انکشاف واقع بینانه نخواهد بود. کشورهای مذکور که اجبارا اقتصاد شـــان بالای زراعت استوار است مواجه به مسایل اندکه تماما واضح میباشد .

واردات این کشور هارا تولیدات صنعتی تشکیل مدهدکه قیمت آنها تزئیدقابل ملاحظه یافته است . تفاوت فاحش بین قیمت امتعه وارداتی وصادراتی تاثیر منفی شدید بـالای بیلانس تادیات آنها وارد کرده است . لهذا نیازمندی مبرم به قبول معیار های احساس میشودکه براساس آن قیم مواد خام ونیمه پخته ارتباط باقیمت های مواد صنعتی پیدا مینماید. موقعیت خاص ونامساعد کشورهای محاط به خشکه وضرورت ایشان به تسهیلات متناسب ترانسپورت وترانزیت جهت ارتقاء بین المللی وانکشاف اقتصادی از طـــر ف موسسات مختلف ملل متحد ، کنفرانس های بینالمللی وفیصله نامه های خاص که در زمینه تصویب گردیده شناخته شده است .

کشور های محاط به خشکه نه تنها فاقد دسترسی مستقیم به بحر میباشند بلکه در اکثر مواقع ازبحر نیز دورافتاده وبعضا از بنادر ترانزیتی وبنادر مواصلاتی فاصلــــه زیاددارند .

درحقیقت کشور من ودیگر کشورهایمحاط بهخشکه مشابه بهیك پیمانه زیاد محتاجعواید اسعاری صادرات وتجارت خارجی بوده واین خود روزبروز توسط توسعه روزافزون واردات غیرمرئی به شکل بیمه، کرایه بحری ودیگر قیم اضافی ترانزیت تقلیل میبابد .

علاوتا مطالعات مختلف که ازطرف موسسات مربوط ملل متحد مانندانکتاد ومرکز تجـارت بین المللی درقسمت قیم اضافی حمل ونقل کشورهای محاط به خشکه بعمل آمده نشـان

میدهدکه درسال ۱۹۷۱ افغانستان ۲ر۶۵فیصد صادرات خودرابه ارزش مجموعی ۲ر۴٤ فیصد تمام صادرات به کشور های همسایه صادر کرده است . مطالعات اخیر انکتاد نشان میدهدکه درسال ۱۹۷۳ مصارف ترانسپورت افغانستان به ۱۳ ملیون دالر رسیدکه این رقم ضایعات ناشی ازتاخیر مواصلات اموال حیاتی رادربر نمیگیرد . محاسبات نشان میدهد که مصارف اضافی ترانسپورت و ترانزیت تاجاییکه بافغانستان مربوط است به ۳۰ ـالی ٤۰ فیصد سی. ای. اف (قیمت بیمه کرایه صادرات میرسد. درمورد امتعه‌ایکه حجم باربندی آنها زیاد است مانند حبوبات این رقم حتی به ۵۰ فیصد نیز میرسد .

هیأت افغانی بادلچسپی زیاد سند شماره الف ۳ـ۲ر۱ راتحت عنوان (تدابیر خاص در مورد ضروریات بخصوص کشور های رو به انکشاف محاط به خشکه) مطالعه نموده است محتوی این سند نهایت جامع بوده مشکلات مختلف ، اوضاع نامساعد وفشار های راکه کشورهای روبه انکشاف محاط به خشکه در قسمت صادرات وواردات خودبه آن مواجه هستندمجددا تاکید میکنند موقعیت نامساعد جغرافیائی ودیگر مشکلات که موانع انکشاف ایندسته ازکشور ها میگردد قبلا از طرف مؤسسات مربوط ملل متحد شناخته شده است .

پلان ها وطرح های مختلف جهت تقلیل مصارف اضافی ترانسپورت کشور محاط به خشکه پیشنهاد گردیده است که تا سیس صندوق مخصوص بغرض دادن سبسدی یکی ازآنجمله میباشد باید بخاطر داشت که تاسیس صندوق مخصوص که درائر مطالعات پروبلمهای خاص کشور های محاط به خشکه ازطرف دارالانشاء ارائه‌گردیده یك پیشنهاد تازه نیست واین موضوع درسال ۱۹۷۲ در جریان جلسات انکتاد سو م نیز پیشنهاد گردیده بود. تاسیس صندوق مخصوص یکبار دیگر درششمین جلسات خاص اسامبله ملل متحد مطرح بحث قرار گرفت ودر قسمت های مختلف پروگرام عمل که در جریان ششمین جلسات ترتیب گردیده بود تائید شده است .

گذشت زمان نشان داده‌که باوجودشناخت موقعیت جغرافیایی نامساعد کشور های محاط به خشکه که تااین تاریخ زیاده از۳۰ عضو این موسسه جهانی راتشکیل میدهد هیچگونه اقدام مثبت جهت تاسیس این صندوق اتخاذ نگردیده است .

بنابرین معتقدیم که این سند نمیتوانست دریك موقع بهتر از حالاکه مادر آستانه نظام اقتصادی جدید بین المللی که برهمبستگی مثبت ، مساوات وموقعیت مساوی اساس گذاشته شده قرارداریم ارائه گردد. هدف ازاجتماع درینجا این است تادر تاسیس یك نظام بین المللی جدید، ازبین بردن بیعدالتی هاوهمچنان تقلیل ویاازبین بردن تفاوت بین کشورهای انکشاف وروبه انکشاف سعی نمائیم .

ښاغلی رئیس !

درداخل همین چوکات که مابه موقعیت غیرمساوی کشور های محاط به خشکه در مقابل کشور های که ازنگاه جغرافیا یی موقعیت مساعد دارند نظر انداختیم . علاوه برمصارف اضافی حمل ونقل وترانزیت که بالای کشور های محاط به خشکه تحمیل میگردد ازحق مسلم ایشان درقسمت‌دسترسی آزادبه بحروازبحر نیز انکار گردیده است. تائید مجدد حقوق کشور های محاط به‌خشکه ازطرف جامعه بین المللی میتواند پروبلمهای ایشان رادواکرده ودرنتیجه راه را برای سهمگیری ایشان در استخدام واستفاده منابع زنده وغیرزنده بحر، بستر واعماق بستر بحر هموار نماید . وبادرنظر داشت محدودیت های شناخته شده بین المللی در ساحه حاکمیت ملی‌کشور هااز منابع مذکور که بحیث (میراث مشترك بشریت) شناخته شده استفاده مساوی نمایند. بنابران در تحت شرایط فعلی ودرروشنی نظام اقتصادی جدید بین المللی به عقیده ماتاسیس صندوق مخصوص نه تنها ضروری است بلکه حیاتی میباشد. ما معتقدیم که فعالیتهای دسته‌جمعی بین لمللی درین قسمت ثابت خواهد ساخت که موضوع ایجاد نظام جدید بین ا لمللی تنها گفتار نبوده بلکه عملی شدن آن نیزآغاز یافته است هیأت افغانی تبریکات خودرا به منشی عمومی دکتور والد هایم ومامورینی‌که مساعی زیادی درترتیب فوری وبه موقع راپور تشکیل جدید ملل متحد برای همکاری دسته جمعی اقتصادی انجام داده اند تقدیم میکند. نظربه قلت وقت مختصرا تذکراتی راجع به بعضی پیشنهادات درذیل ارائه مینمایم .

افغانستان بحیث یك کشو ر کمترین انکشاف یافته معتقد است که‌گت بامحدودیت های‌که دارد برای آزادی تجارت یك‌موافقتنامه مفید بوده میتواند امایك موافقتنامه ایدیال نیست لهذا تماما ازپیشنهاد یکه در تحت جزئی صفحه ٥٤ راپور مبنی برمزج نمودن گت وانکتاد وتاسیس یك سازمان بین المللی تجارت صورت گرفته است پشتیبانی مینماییم ماعقیده داریم که عملی شدن این پیشنهاد منطقی ومال اندیشانه درراه آزادی تجارت رول مهمی بازی نموده ومخصوصا برای کشور های روبه انکشاف یافته مفید ثابت میگردد.

پیشنهادات درمورد ریفورم پو لی خیلی جامع است . مفکوره تاسیس (دریك سوم) دربانك جهانی وتوسعه سرما یه آن بیشتر ازیك بلیون دالر همزمان با رویکار آوردن طرزالعمل هایی به منظور تسهیل مشکلات قروض کشور های که پروگرام های انکشافی طویل المدت رویدست دارند، مفید به نظر میرسد. ماازپیشنهادات که راجع به‌صندوق وجوه بین المللی ارائه گردید پشتیبانی مینمائیم مخصوصا از تجدید نظر به ترتیب رای گیری در صندوق مذکور وامکان تزئید حق رای کشور های روبه انکشاف وهمچنین ازبین بردن ارتباط بین سهمیه ها وحق استفاده از صندوق پشتیبانی مینماییم در

صورتیکه این پیشنهادات جامه عمل بپوشد برای کشور های رو به انکشاف مخصوصا کمترین انکشاف یافته که از مربوط بودن سهمیه هاباحق استفاده از صندوق به وضع نامساعدی قرار دارند مفید ثابت میشود .

تاحال اشاره درمورد استفادهازاس دی آر (حق برداشت مخصوص) در راه انکشاف صورت نگرفت ازآنجاکه مطلب مذکور برای کشورهای روبه انکشاف حایز اهمیت بسزایی میباشد امید است این موضوع بصورت مساعد مورد غور قرارداده شود .

تاسیس سازمان بین المللی تجارت در قسمت اموال واجناس خدمت موثری انجام خواهد داد ازمطالعه راپور برمی آیدکهاقدامات بین المللی اینکه درزمینه انجام یافتهنتایجی چندانی بار نیاورده .

برای کشور های روبه انکشاف وکمترین انکشاف یافتهکه نیازمندی مبرم به عواید صادرات شان دارند مبذول داشتن توجه در این مورد حایز اهمیت زیاد یست بائیست بالای عدم توا زن بین قیمت ها (تولیدات صنعتی وغیر صنعتی غور بعمل آید، بغرض اصلاح شرایط تجارتی غیر مساعد تولیدات نیمه خام لازم است جامعه بین ا لمللی موافقتنامه های طویل المدت منعقد نما یند ودرمرحله اول امورمربوط به مسایل مهم مانند تولید، انبار کردن وتوزیع را تنظیم نمایند .

موضوع مغلق همکاری بین المللی وایجاد یك همکاری مثبت بین کشور های باعث شده است که پیشنهادات مبنی بر آوردن ریفورم در تشکیلات ملل متحد راپشتیبانی مینماید زیراباتقویه مزید ملل متحد خواهیم توانست پروبلمهای راکه به آن مواجه هستیم برطرف نماییم .

میبینیم آنوقت فرارسیده است که گفتار جای خودرا به عمل داره وپلان هاوتصامیم آغازبه تطبیق شدن نموده است ، لهذا هیأت من بایك روحیه خوشبینانه در این سرآغاز عصر مناسبات نوین بشری پیشنهاد مینماید تادر چوکات اداره عمومی برای انکشاف و همکاری بین المللی که پیشنهاد تاسیس آن صورت گرفت شعبه جداگانهای بمنظوربررسی مشکلات وخواسته های کشور های کمترین انکشاف یافته و روبه انکشاف نیز تاسیس گردد وشعبه های منطقوی آن درکشور های کمترین انکشاف یافتهوروبهانکشاف محاط به خشکه مفتوح شود . بدین ترتیب اداره فوق الذکر مشکلات کشور های مذکور را به خوبی دریافته میتواند تادرراه تسهیل و برطرف نمودن مشکلات کشور های مذکور اقدام نماید .

بناغلی رئیس !

وزرای خارجه کشور های غیر منسلك اخیرا در لیما اجتماع نمودند. دراین اجتماعی مهم راجعبمسایل سیاسی واقتصادی جها ن تصامیم قابل توجهی اتخاذ شدکه تماما مورد تائید حکومت میباشد . فیصله های اقتصادی کنفرانس لیما راهنمایی خوبی برای این

جلسه خاص مجمع عمومی شده میتـــواند . یکی از نمایندگان محترم ضمن بیانات شان دربحث عمومی ازکشور های روبه انکشــاف بنام‌کشور های نادار اسم برد باید روشن ساخت که‌کشور های روبه انکشاف درحقیقت کشور های نادار نیستندکشور های مذکـور ازنگاه کلتور، اخلاق واگر منابع طبیعی وقوای بشری معیار قرار گیرد ازنگاه اقتصاد نیــز غنای فراوان دارند . طوریکه مبرهن اســت وضع فعلی انکشاف این کشور ها نتیجـــه سیاست های استعماری وامپریالیستی قوای استعمار یست‌که درگذشته هیچ توجه درراه بهبود آنها مبذول نداشته انــد ، وقـــت آن رسیده است‌که درقسمت ساختن نظم جـدید اقتصاد بین المللی اقدام نماییم برای نیل بدین مرام باید منافع بین المللی بر منافع ملی رجعت داده شود . بادرنظر داشت قلت موادخام باید استفاده از مواد مذکوربراساس احتیاج واقعی‌کشور های مصرف‌کننده وموازی باپروگرام های انکشافی کشور های مؤلـد صورت گیرد این بود نظرهیأت افغانی راجع به مطالبیکه انتظار میبریم این جلسه خاص مجمع عمومی بانجام رادن آن هاموفق گردد. آوردن تغییرات بغرض تاسیس یك نظام‌جدید اقتصاد بین‌المللی بعهده مابائیست از طریق مشوره واتحاد نظر صورت گیردنه بوسیلـه مقابل شدن جوانب ذینفع . ما از اوضـــاع موجوده اقتصادی جهان بخوبی آگاهی داریم وبافهم این واقعیت که زمان مذاکره وتفاهم فرارسیده است متیقن هستیم جلسه خاص مجمع عمومی برای ایجاد اتحاد نظرلازم موفق میگردد . امیدوارم کشور های روبه انکشاف وانکشاف یافته باابرازآرزومندی و قضـاوت لازم درراه حل مسایلیکه مقابل ماقرار دارد. سعی ورزند یقین داریم اگر چنین روحیه یی بوجود آید نتایج این اجتماع موفقیت آمیـز خواهد بود .

اول میزان ٥٤

بناغلی الهادی عمر الحرك سفیر کبیـــر منتخب لیبیا در افغانستان اعتماد نامه اش را مطابق معمول به بناغلی محمدداؤدرئیس‌دولت وصدراعظم درقصر ریاست جمهوری تقدیـم نمود . دراین وقت بناغلی محمداکبر رئیس دفترجمهوری وبناغلی عبدالصمد غوث مدیر عمومی سیاسی وزارت امور خارجه نیزحاضر بودند .

• • •

بناغلی تودیوز ماتینوویچ سفیر کبیرپولند بابناغلی دکتور محمدحسن شر ق معــــاون صدارت عظمی ملاقات تودیعی بعمل آورد .

همچنان بناغلی کراتزانوف سفیر کبیـــر جمهوریت مردم بلغاریا بامعاون صدارت‌عظمی وداع نمود. دوره ماموریت سفرای کبارپولند وبلغاریا در افغانستان به پایان رسیده‌است.

• • •

بناغلی تروست دیل رئیس و بناغــــلی کلودشتاد عضو هیأت باستانشناسی موسسه سمت سونین امریکا باپوهاند دکتور نویـن وزیر اطلاعات وکلتور ملاقات نمودند .

طی این ملاقات راجع به وضع موجود وامکانات ترمیم تاق بست باآنها مذاکره صورت گرفت .

هیأت باستانشناسی موسسه سمت سونین باساس موافقه که قبلاعقد شده ازچند سال به اینطرف مصروف حفریات د ر سیستان میباشد .

اول میزان ٥٤

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه عنوانی بناغلی امیرعباس هویدا صدراعظم ایران بمنا سبت انتخاب مجددوی بحیث صدراعظم به ایران مخابره شده است .

* * *

بمقصد انکشاف مزید روابط دوستانه بین جمهوریت افغانستان وجمهوریت کیوبا دو کشور فیصله نموده اند تاازتاریخ ۲۰ سنبله ۱۳٥٤ مطابق ۱۱ سپتمبر ۱۹۷٥ مناسبا ت سیاسی رابه سویه سفارت کبرا بین خود برقرار نمایند .

* * *

بناغلی تودیوزمارتینوویچ سفیر کبیر جمهوریت مردم پولندکه دوره ماموریتش در افغانستان به پایان رسیده است با بناغلی محمدنعیم دروزارت امورخارجه ملاقات تودیعی نمود .

۲ میزان ٥٤

بناغلی رئیس دولت و صدراعظم سفرای کبار جمهوریت مردم پولند وجمهوریت مردم بلغاریاراکه دوره ماموریت شان درافغانستان به پایان رسیده است برای وداع پذیرفتند .

* * *

دگرجنرال عبدالکریم مستغنی لوی درستیز درراس یك هیأت نظامی بنا بدعوت وزارت دفاع جمهوریت عربی مصر عازم قاهره گردید .

عده‌ای از صاحبمنصبان ار شد اردوی جمهوری، شارژدافیر وبعضی از اعضای سفارت کبرای مصر مقیم کابل در میدان هوایی بین المللی باهیأت نظامی افغانی‌وداع نمودند .

٥ میزان ٥٤

بناغلی میلتن یورست ژورنالست ومفسر سیاسی امریکایی درتالار محمود طرزی کلوپ مطبوعات کنفرانس مطبوعاتی ایراد نمود .

وی ابتداء راجع به سیر ژورنالیزم‌معاصر درایالات متحده امریکا روشنی انداخته و مطبوعات آنکشور بامقایسه به مطبوعات کشور های روبه انکشاف تشریح کرد .

همچنان بناغلی یورست درموضوع ختم جنگ ویتنام، قضیه واترگیت، فعالیت های ایرسی ای ایی مطالبی ایراد نموده وازنقش مطبوعات درزمینه سخن‌راند. موصوف همچنان مسئولیت مشترك اجتماعی مطبوعات رادرهمه کشور هاونقش وسایل اطلاعات عامه راخاصتا درامر انکشاف کشور های روبه انکشاف تذکر داد .

درکنفرانس روسای موسسات نشراتی و دوایر مرکزی، عده‌ای ازژورنالستان وبرخی ازمنسوبین وزارت اطلاعات وکلتور اشتراك ورزیده بودند .

٦ میزان ٥٤

ښاغلی وحیدعبدالله معین سیاسی وزارت امورخارجه ورئیس هیأت افغانی در جلسه کامله مجمع عمومی مذکور اظهار داشت :

خوشبختانه باید تذکر دادکه بعدازتاسیس نظام انقلابی در افغانستان، سیاست خارجی ماطریق فعال تری رادرپیش گرفته است .

براساس این سیاست وتماسهای شخصی بین زعمای افغانستان وسایر کشور های دوست توفیق یافتیم تاموقف ونظرات همدیگر رابرمسایل مختلف مورد علاقه متقابله بصورت روشنتری دریابیم ودرنتیجه‌آن متیقن شده‌ایم که میتوانیم درامور بین‌المللی سهم بیشتری گرفته ونقش مثبت تری ایفاء کنیم .

متاسفانه یگانه کشوری که علی الرغم مساعی مستدام خویش موفق نشده ایم باآن روابط دوستانه برقرار سازیم پاکستان است

چنانچه همیشه به اطلاع افکار عامه جهان واین موسسه رسانیده شده است یگانه مانع استقرار روابط دوستانه بین دو کشور موضوع حل وتحقق حقوق‌حقه‌وبشری برادران پشتون وبلوچ ماوزعمای ملی ایشان ازطریق مذاکرات مسالمت آمیز است .

میخواهیم به برادران پاکستانی خودخاطر نشان سازیم‌که تنها ازراه شهامت ووسعت نظرمیتوان قضاوت وشرایط لازم را جهت رفع این‌یگانه اختلاف سیاسی بحیث دودوست ودوبرادر ایجاد کرد .

باید شهامت وحسن نیت سیاسی هادی مساعی ماجهت یافتن یک‌راه حل شرافتمندانه وعادلانه برای این مسئله‌مهم باشد. بااستفاده ازموقع میخواهم قسمتی ازبیانیه ای را که سال گذشته درهمین مجمع روی همین‌موضوع ایراد کرده بودم یادآور شوم .

بحیث انسانهای مسئول باید شها مت اعتراف به مسایل وحوادث وارزیابی آنهارا به‌افق نظر وسیع داشته باشیم وبخاطرآوریم که اعمال ماازطرف تاریخ ونسل های آینده قضاوت خواهد شد. برای مقابله وحل معضلات افق نظروسیع وشهامت حتمی‌است .

دراین عصر همبستگی کشور ها باید در مقابل مسایل وچلنج هایی‌که باآن روبرو هستیم حس مسئولیت وواقع‌بینی‌نشان‌بدهیم. واقع بینی شرط عمده دریافت راه حل های عادلانه است .

افغانستان یقین کامل داردکه موضوع فلسطینی ها هسته بن و بست فعلی میباشد . ازهمین جهت ماعقده داریم تازمانیکه این مسئله حیاتی راه حل عادلانه نیابدتقریب ناممکن خواهد بودکه موضوع شرقمیانه حل گردد .

دنیای مادنیای چلنج است . چلنج برای ایجاد زندگی بهتر وآینده درخشانتر برای نژادبشر. پس باید این چلنج راازطریق همکاری ومذاکره مثمر بپذیریم نه از راه مقابله بایکدیگر ، باید برای رسیدن باهداف خویش طرق مسالمت آمیزوآشتی جویانه را

درپیش گیریم . حکومت افغانستان همیشه به موسسه ملل متحد عقیده راسخ واعتماد مستحکم داشته است وآرزومند است که به این موسسه جهانی دینامیك ، نقش فعال تری داده شود .

امیدوارم‌که نتایج خوشبینانه ای کـه از جلسه خاص هفتم مجمع عمومی ملل متحـد واصل شده وهمچنان نتایج مثبتی که توقع داریم ازجلسه عادی سی‌ام این مجمع بدست آید‌آغاز عصر جدید ودر خشانی را بـرای همه ملل جهان درآستانه دهه چهارم حیات این موسسه جهانی نوید بدهد .

٦ میزان ٥٤

یك هیأت پلانگذاری اتحادشوروی بریاست بناغلی سرگی استروفسکی رئیس هیـأ ت پلانگذاری شوری وزیران آنکشور وارد کابل شد. بناغلی علی احمدخرم وزیرپلان وسفیر کبیر اتحادشوروی مقیم کابل درمیدان هوایی ازهیأت استقبال نمودند .

٧ میزان ٥٤

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولـت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت تعیین اعلیحضرت توانکو یحیی پترا بحیث پادشاه مالیزیا عنوانی موصوف به‌کوالالمپور مخابره گردیده است .

• • •

نطاق وزارت امورخارجه درجواب سـوال نماینده دباختر‌آژانس درمورد اظهارات اخیر بناغلی عبدالقیوم وزیرداخله پاکستان کـه طی آن گفته است معین سیاسی وزارت امور خارجه افغانستان درمجمع عمومی ملل متحد اظهارات ضد پاکستان بعمل آورده گفـت : این ادعای وزیر داخله پـاکستان بسیـار تعجب آور است زیرابناغلی وحید عبـدالله دراین قسمت بیانیه خودکه متن آن قبلا نشر گردیده خطاب به برادران پاکستانی تقاضـا کرده است فضا وشرایط لازم جهت رفع‌یگانه اختلاف سیاسی بحیث دودوست و دو برادر ایجاد کرد .

نطاق گفت: اگروزیر داخله پاکستان این لحن دوستانه معین وزارت خارجه افغانستان رااظهارات ضد پاکستان میفهمد جز اظهـار تأسف راجع به‌این طرز تفکر منفي وایـن ذهنیت منحرف‌ومغشوش چیزی‌دیگری نمیتوان **گفت .**

نطاق وزارت خارجه اظهار نظر وزیرداخله پاکستان رابه اوضاع داخلی افغانستان بـه شدت تقبیح کرده گفت : اظهارات فتنه‌انگیز ومداخله صریح وغیر مسئول چنین شخصیت های پاکستان درامور داخلی افغانستان یکی ازموانع عمده تفاهم بین دوکشور اسـت . البته منظور بناغلی عبدالقیوم از تحریـف حقایق درافغانستان جزپوشاندن نا آرامی‌های روزافزون ونظام مطلق العنانی در پاکستان زیرعنوان دیموکراسی چیزی دیگری نمیباشد.

نطاق بااشاره به این قسمت گفتار وزیر داخله پاکستان که طی آن ازتمرکز قـوای مسلح درمناطق پشتونستان وبلوچستان‌اقرار

نموده است گفت: حکومت افغانستان همیشه تصریح کرده استکه سوقیات و حرکات نظامی دراین منطقه جزازدیاد کشیدگی نتیجه دیگری نخواهد داد وهمچو حرکات هیچگاه مردم پشتون وبلوچ راازخواسته های مشروع شان منصرف ساخته نخواهد توانست .

افغانستان عقیده راسخ داردکه بایداختلاف بین دوکشور به وسایل مسالمت آمیز و از طریق مذاکرات حل‌وفصل گردد، اماهمانطوریکه بناغلی رئیس دولت وصدراعظم در بیانیه خودبمناسبت جشن دوم جمهوریت اظهار داشتند هیچگونه تحریك، تخریب‌وحتی‌تهدید درموقف افغانستان راجع به پشتیبانی ا ز حقوق حقه برادران پشتون وبلوچ ماتغییری وارد کرده نمیتواند .

۷ میزان ٥٤

بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم طی تیلگرامی عنوانی رهبران جمهوریت مردم چین بیست و ششمین سالگرد تاسیس جمهوریت مردم چین رازاطرف خود ومردم افغانستان به زعما ومردم‌کشور دوست چین تبریك گفته برای توسعه واستحکام مزید علایق مردمان دوکشور وترقی ورفاه مزید مردم دوست چین اظهار آرزومندی نموده‌اند.

حکومت کانادا یك ملیون ویکصد هزاردالر راازطریق اداره انکشاف بین المللي آنکشور به افغانستان کمك بلاعوض مینماید .

موافقتنامه این کمك درکابل عقد شد .

موافقتنامه راازجانب دولت جمهوری افغانستان بناغلی علی احمدخرم وزیر پلان واز طرف کشور کانادا بناغلی گیتوم میال لیلان سفیر کبیرغیرمقیم درافغانستان امضاء نمودند .

یك منبع وزارت پلان گفت ازاین وجهه در امور مرحله دوم پروژه آب رسانی واحداث شبکه کانالایزیشن شهر کابل که شامل انجنیری مفصل ودیزاین چند ین پروژه میباشد استفاده خواهد شد. منبع‌گفت پروژه های مذکور شامل حفربیست چاه عمیق در وادی لوگر ، ذخیره آب بظرفیت پنجصد متر مکعب درسیاه سنگ، ذخیره آب به ظرفیت پنجصد متر مکعب درخیرخانه مینه ، دیزاین آبرسانی شهرکهنه، وزیر اکبرخان و تجدید نظربادیزاین شبکه‌آب خیرخانه که مرحله اول آن تکمیل گردیده وتوقع میرود هرچه زودتر مورد تطبیق قرار گیرد وهمچنان اصلا ح تخنیکی شبکه آب رسانی موجوده شهرکابل میباشد .

۹ میزان ٥٤

حکومت دنمارك مبلغ بیست ملیون کرون دنمارکی معادل سه ملیون دالر برای تهیه وسایط سرك سازی به افغانستان قرضه بدون ربح میدهد .

پروتوکول این قرضه توسط دپلوم انجنیر امیرالدین حق پناه معاون ریاست میخانیکی وزارت فواید عامه وبناغلی تهیرین مدیر ماشینی اکسپورت کمپنی دنمارك در وزارت فواید عامه امضاء شد .

مدت تادیه این قرضه بدون ربح بیست وپنج سال میباشد .

ازین پول برای تهیه ۱۵ قلم وسایط سرك سازی‌که لست‌آن ازطرف وزارت فواید عامه ترتیب گردیده استفاده میشود .

وسایط که ازین قرضه تهیه میگردد شامل دستگاه های سنگ شکن، ذوب قیر ، لودر، قیرپاش، جغل پاش فورد کلفت ، جاروب برقی سرك، رول هابه ظرفیت های مختلف، واترپمپ کمپیریسور، و امپرلیتزکانکریت ورکشاپهای ترمیم سیار وجنراتور های‌برقی ۳۰ و۶۰ کیلووات میباشد .

۹ میزان ٥٤

بناغلی اگراوال آمراداره تعیین پرسونل هندی‌درممالك خارجی‌وزارت‌خارجهٔ‌هند‌بابناغلی علی احمدخرم وزیرپلان ملاقات نمود .

طی این ملاقات پیرامون شرایط استخدام واعزام متخصصین هندی تحت پروگرام امداد تخنیکی آنکشور به افغانستان مذاکره بعمل آمد. هنگام ملاقات بناغلی سنگهه سفیرکبیر هندمقیم کابل نیزحاضر بود .

* * *

شرکت سهامی هرات سه هزارتن پخته محلوج به قیمت معادل سه ملیون دالر به جمهوریت چین صادرمی نماید .

قرارداد مربوط به صادرات پخته بین نمایندگی شرکت سهامی پخته هرات و مستشاریت تجارتی سفارت کبرای‌جمهوریت مردم چین درکابل عقد گردید .

قرار داد را بناغلی حاجی محمد حسین اسلمی نماینده شرکت وبناغلی پن‌شنگ‌تنگ آتشه تجارتی سفارت کبرای جمهوریت مردم چین امضاء نمودند .

به موجب این قرارداد پنبه متذکره که از حاصل سال ۱۳۵۳ میباشد تاسه ماه دیگر به طرف مقابل تحویل داده میشود .

* * *

بناغلی دوتوز مارتینوویچ سفیر کبیر جمهوریت مردم پولند که دوره ماموریتش در افغانستان به پایان رسیده بود کابل رابقصد کشورش ترك گفت .

درمیدان هوایی بین المللی کابل معاون ریاست تشریفات وزارت امور خارجه بنا بناغلی تینوویچ وداع نمود .

۱۱ میزان ٥٤

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت روز ملی جمهوریت کوریا عنوانی بناغلی پارك ـ چونگ هی رئیس جمهور آنکشور به سیول مخابره شده است .

۱۱ میزان ٥٤

انجنیر سیدنسیم علوی رئیس تیلفون و تلگراف وزارت مخابرات برای اشتراك در دومین جلسات کنفرانس اداری منطقوی برودکاست عازم سویس گردید .

درین کنفرانس روی تقسیمات فریکونسی های‌امواج متوسط وطویل رادیوکه درکنفرانس

میزان سال ۱۳۵۳ صورت گرفته است فیصله نهایی بعمل خواهد آمد .

همچنان تحدید طاقت دستگا های فرستنده امواج رادیومورد بحث ومذاکره قرار خواهد گرفت .

کنفرانس روز۱٤ میزان درژنیو دایر وهفت هفته دوام خواهد کرد .

۱۱ میزان ٥٤

بناغلی کراتزانوف سفیرکبیر جمهوریت بلغاریاکه دوره ماموریتش درافغانستان به پایان رسیده بود عازم کشورش گردید .

درمیدان هوایی بین‌المللی‌کابل دکتور س محبوبه رفیق متصدی ریاست تشریفات وزارت امورخارجه بابناغلی کراتزانوف وداع کرد .

• • •

بیانیه بناغلی وحید عبدالله معین سیاسی وزارت امورخارجه ورئیس هیأت افغانی در سومین اجلاسیه ملل متحد :

بناغلی رئیس !

موجب مسرت هیأت جمهوریت افغانستان است‌که مشاهده میکند جلالتمآب شما بحیث رئیس‌سومین جلسه اسامبله ملل متحدانتخاب شده‌اید. مایقین داریم تحت رهنمایی های خردمندانه شما جریان این جلسات به‌بهترین وجهه پیش برده خواهد شد .

بناغلی رئیس !

اجازه بدهید به نمایندگی ازهیأت افغانی قدردانی بی‌شائبه‌مارابه‌رئیس سابق جلالتمآب بوتیفلیقه که طورنهایت شایسته اندیشه های مارا درآوان بیست ونهمین جلسات اسامبله عمومی رهنمایی کرده وباکمال شکیبایی متانت وفراست جلسات اخیر اسامبله خاص هفتم رااداره وتنظیم بخشیدند اظهار نمایم .

بناغلی رئیس !

درین جلسه‌که سی ومین سالگرد تاسیس ملل متحد راتجلیل میکنیم نباید تنهاگذشته این موسسه راارزیابی کنیم بلکه باید پلان های پیش بینی شده رابرای آینده نیزداشته باشیم این موقع است‌که سعی واهتمام لازم بخرج داده شودتاشك وتردیدکه مانع مؤثریت ملل متحد است ازبین برده شده توقعات واعتماد مردم جهان برای آینده این موسسه اعاده گردد سازمان ملل متحد بنظرما یك موسسه لازمی وضروری بوده امایك موسسه کامل نیست که البته بارعایت وپشتیبانی جدی از پرنسیبهای مندرجه منشورآن میتوان به پیشرفت ومؤثریت بیشتر آن افزود دوره‌ایکه ازتاسیس ملل متحد تاامروز رادر برمیگیرد باشناخت هرچه بیشتر حق غیرقابل انکار خودارادیت احساس ضرورت خاتمه‌دادن به استعمار وتسلط اجانب مساوات بین‌کشور هاوسعی درراه تحقق بخشیدن این ارمان ها بحیث دوره بخصوصی تبارز نموده است درك حق خودارادیت مردم کار آسانی نبوده است . ملل متحدرول بس مهمی رادراقدامات وفعالیت های تاریخی اش بالمقابل استعمار بازی کرده است افزایش اعضای این سازمان

ازپنجاه ویك به یکصد وچهل ویك عضـــو درین جلسه مؤیداین حقیقت است .

مردم وحکومت افغانستان عضو یـــــت جمهوریت موزنبیق ، جمهوریت دیموکراتیك ساوتومی وپرنسیب و جمهوریت کیپ وردی رابه سازمان ملل متحد که نتیجه مجـــادلات پیگیرشان برای حصول حق غیرقابل انکـــار خودارادیت محسوب میشود تبریك وتهنیـت گفته وآماده هرگونه همکاری باایشان درین موسسه میباشد . حکومت افغانستان بسیار متأسف است‌که دوویتنام شامل لست اعضای جدید این سازمان جهانی نیست . بنظــر حکومت من آنها کاملا شایستگی عضویت این سازمان رادارند لهذا ماجداً توقع دار یـــم تاشورای امنیت برتصمیم اولی‌اش تجدیدنظر کرده وراه رابرای عضویت آنها باین سازمان جهانی هموار سازد .

هیأت افغانستان درین زمینه از تصمیـــم اسامله ملل متحد پشتیبانی میکند افغانستان همچنان بسیار خوشوقت است‌که نمایندگان قانونی کمبودیاجای واقعی شانرادرین موسسه اشغال میکنند .

بناغلی رئیس !

سیاست خارجی افغانستان بـــــر اساس پرنسیب های عدم انسلاك قضاوت آزاد در موضوعات بین المللی، بیطرفی مثبت وفعال وهمزیستی مسالمت آمیز بین‌کافه کشورهای صلح دوست جهان استوار است . چنانکـه درکنفرانس وزرای خارجه کشور های غیـــر منسلك درلیما اظهار د اشتیم افغـــانستان مصرانه ازروش عدم انسلاك پشتیبانی میکند. البته پشتیبانی ماازین‌روش چیزی تازه‌نیست وطوریکه رئیس دولت افغانستان بناغلـــی محمدداؤد دراولین کنفرانس سران کشورهای غیرمنسلك اظهار داشتند افغانستان حتی قبل ازجنگ جهانی اول باین روش عقیده داشته است . به نظرماایجاب میکند کشور هـــای غیرمنسلك درحال حاضربیش از هر وقـــت دیگربه پرنسیب هاوارزش های که توســـط بانیان این روش وضع شده است احتـــرام گذارند ماباید نگذاریم از فعالیـت هـــای روزافزون ونفوس این روش درفراهم آوری صلح امنیت وتغییرعصر برخورد هابه عصر مذاکره وتفاهم ودیتانت درروابط بین المللی کاسته میشود . باتعقیـــب ایـن پا لیسی افغانستان یك پشتیبان صادق ملل متحـــد بوده وهمیشه کوشیده است براساس اهداف ومقاصد عالی ملل متحد صلـــح و امنیـــت بین المللی راتقویه بخشد .

ماعقیده راسخ داریم‌که درفضای صلح، امن وآرامش کشورها میتوانند به آرزو های ملی ورفاه وآسایش مردم شان نایل شوند .

بامسرت باید تذکر داده شودکه بعد از تاسیس رژیم انـــقلابی د ر افغانستان روش بسیار فعال تری درسیاست خارجی مااتخاذ شده است . براساس این سیاست وتماسهای شخصی بین زعمای افغانستان وسایر کشور های دوست توفیق یافتیم تاموقف ونظـرات

همدیگر رابرمسایل مختلف مورد علاقه‌متقابله بصورت روشنتری دریابیم و در نتیجـــه آن متیقن شده‌ایم که میتوانیم درامور بین المللی سهم بیشتری گرفته ونقش مثبت تری ایفاء کنیم .

ښاغلی رئیس !

علی الرغم مجاهدت متوالی ما پـــاکستان تنهاکشوریست که ماموفق نشده ایم روابط دوستانه باآن برقرار نمائیم طوریکه همواره به توحید افکار عامه جهان واین موسســـه رسانیده ایم تحقق بخشیدن واعاده حقوق حقه وبشری برادران پشتون وبلوچ مایگانه مانع برقراری روابط دوستانه بین دوکشورمیباشد. بتأسی ازعقیده راسخ باینکه تمام پروبلـم های سیاسی بین المللی ازطریق‌مسالمت‌آمیز قابل حل میباشد ماهمیشه سعی نموده ایـم یگانه اختلاف سیاسی ماباپاکستان براساس امیال وآرزو های برادران پشتون وبلـــوچ ماوقایدین ایشان ازطریق مذاکرات مسالمت آمیز حل گردد .

میخواهم به برادران پاکستانی خود خاطر نشان سازم‌که تنها باشهامت ووسعت نظـر میتوان فضا وشرایط لازم رالیجاد نموده ودر پرتوآن ماننددوستان وبرادران به‌حل ایـــن یگانه اختلاف سیاسی پرداخت .

باید شهامت وحسن نیت سیاسی هـــادی مساعی ماجهت یافتن‌یك راه حل شرافتمندانه وعادلانه برای این مسأله مهم باشد .

بااستفاده ازموقع میخواهم‌قسمتی‌ازبیانیه‌ای راکه سال گذشته درهمین مجمع روی همین موضوع ایراد کرده بودم یادآور شوم .

«درصورتیکه واقعا خواهان صلح، همکاری، تفاهم وزندگی باهمی باشیم پس بهتر است احساسات راکنار بگذاریم وبحیث انسانهای مسئول این جرئت راداشته باشیم‌که مسایل وحوادث راباوسعت نظرقبول وارزیابی کنیم وبه خاطر داشته باشیم که تاریخ ونسل های آینده اعمال ماراموردِ قضاوت قرار خواهدداد. دردنیای کنونی که همه دریك اجتماع نزدیك ومتکی بهمدیگر زندگی میکنیم برای روبرو شدن وحل مسایل نیازمندجرئت ووسعـــت نظر میباشیم. مابایدِ دربرابر مسایل خطیری که پیش روی ماست بااحساس مسئولیـــت وواقع بینی روبرو شویم چه موفقیت دریافتن طرق حل مستلزم واقع بینی است .»

ښاغلی رئیس !

ماازمفکورۀ دیتانت استقبال مینمائیم در پرتو همین مفکوره بودکه کنفرانس امنیت و همکاری دراروپا برگزار شد امادیتانت نباید یك منطقه معین جغرافیایی یابعضی مسایل خاص رادربر گیرد بلکه باید جهان شمول بوده وتمام امور بین المللی رااحتوا نماید .

درحقیقت موفقیت دیتانت زمانیست کـــه راجع به حل وفصل مسایل مهم جها نـــــی تصامیمی اتخاذ نماید .

ښاغلی رئیس !

رویداد های جهان انکشافات مثبتی رادر بعضی ساحات نشان میدهداماقضایای خطیری درگوشه وکنار جهان موجوداست که بصورت

لاینحل باقی مانده وآرامش گیتی راتهدید میکند .

باوجود مجاهدات زیاد انکشافات قا بل ملاحظه که نوید ازصلح پایدار بدهد ر خ نداده است .

اسرائیل هنوزهم سرزمین های سه کشور مستقل عربی رادر تصرف خود دارد وازحقوق حقه وملی مردمان فلسطین انکار می ورزد. این سیاست اسرائیل بدون تردید تهدید بزرگ برای صلح وامنیت جهان بوده وچلنجی به اساسات منشور ملل متحدواعلامیه جهانی حقوق بشر میباشد .

افغانستان یقین کامل داردکه موضوع فلسطین هسته بن بست فعلی میباشد . از همین جهت ماعقیده داریم تازمانیکه این مسئله حیاتی راه حل عادلانه نیابد تقریبا ممکن نخواهد بودکه موضوع شرقمیانه حل گردد .

قضیه قبرس مسئله دیگراین حوزه است که مابادقت آنرا تعقیب نموده وبا تاسف دریافته ایم که تاحال انکشاف مهمی درزمینه رونما نشده است . آرزوی ما اینست که آزادی ، تمامیت ارضی واستقلال قبرس براساس حقوق غیرقابل انکار هردو جامعه قبرس تأمین گردد. ماaز معاهدات جلالتمآب منشی عمومی دراینمورد قدردانی میکنیم .

بناغلی رئیس !

درنتیجه سیاست جدید حکومت پرتگال کشور های مستقلی درمستعمرات پرتگال در حال تکوین است . درمورد انگولا ما موافق هستیم‌که ازهرنوع مداخله خارجی در آن سرزمین جلوگیری بعمل آید وامیدوارهستیم که حکومت پرتگال درراه نزدیك ساختن احزاب انگولابرای برقراری صلح درآنهاموفق گردد هیأت من ازجریانات آزادی خواهی انگولا تقاضامنماید تادربرطرف نمودن‌اختلافات شان سعی ورزیده ومتحدا درراه حصول ارمان های ملی وحق خودارادیت مجاهدت ورزند .

علی الرغم انکشافات امیدوار کننده ایکه درقاره افریقابه وقوع پیوسته است اوضاع افریقای جنوبی هنوزهم صلح و امنیت بین المللی راشدیدا تهدید مینماید .

حکومت افریقای جنوبی به تصرف قلمرو بین المللی نامیبیا ادامه داده وبه فیصله‌نامه های ملل متحد مخصوصا فیصله نامه شماره ٣٦٦ سال ١٩٧٤ شورای امنیت و قعی نمیگذارد . بعقیده ماaز وظایف سازمان ملل متحد است‌که بر اساس منشور سازمان مخصوصا فصل هفتم‌آن تدبیر لازم رابغرض رعایت فیصله نامه مذکور از طرف افریقای جنوبی اتخاذ نماید افغانستان ظلم وتعدی مستدام رژیم اقلیت وغیرقانونی رودیشیا را بالای مردم زمباوی که بهمکاری قوای افریقای جنوبی صورت میگیرد. تقبیح مینماید. هیأت من حق غیرقابل انکار مردمان زمباوی رامبنی برحصول حق خودارادیت براساس حکو مت اکثریت باردیگر تصدیق مینماید .

بناغلی رئیس !

ازآوان تاسیس ملل متحد تاامروز درساحه

خلع سلاح توجه زیاد مبذول گردیده است امامتاسفانه هنوزهم این مسأله یك مسأله حل ناشده دیپلوماسی چند جانبه را تشکیل میدهد . افغانستان همواره طرفدار خلع‌سلاح عام وتام بوده وبه معاهده عدم انتشارسلاح ذروی الحاق کرده واهمیت بزرگی را بـرای عملی شدن آن قایل است . ماهمواره تحدید آزمایش های ذروی رادرتمام محیط پشتیبانی کرده امیدوارم تادرآینده نزدیك‌معاهده تحدید آزمایشات سلاح ذروی منعقد گردد .

حکومت‌افغانستان منحیث پرنسیب، تاسیس حوزه های فاقد آزمایشات ذروی را باساس موافقه آزمایشات ذروی را باساس موافقـه کشور های ذیعلاقه که ازطـرف جـامعـه بین المللی نیزشناخته شود. طرفداری میکند. تاسیس این چنین حوزه هایك تدبیر مؤثر جهت تحدید آزمایشات سلاح ذروی خواهد بود .

افغانستان منحیث یاکشور شامل منطقـه تاسیس یك حوزه فاقد سلاح ذروی را در شرقمیانه طرفداری میکند وبدین منظور الحاق تمام کشور های منطقه به معاهده عدم‌انتشار سلاح ذروی ضروری بوده وایجاب همکـاری تمام کشورها خصوصا کشور های دارای‌سلاح ذروی رامیکند. شرط مهم وقبلی غـــرض تاسیس این چنین حوزه عدم استعمال وعدم انتشارسلاح ذروی توسط کشور های دارنده آن درمنطقه میباشد. درمورد اعلام بحرهنـد منحیث یك منطقه صلح ، میخواهیم از طرف حکومت افغانستان تذکر دهم‌که این پیشنهاد مورد تائید ماميباشد . علی الرغم بن بستی که درداير‌نمودن کنفرانس جهانی خلع سلاح ناشی ازعدم موافقت بین بعضی از کشور ها بوجود آمده است معتقد یم که این مفکـوره روزبروز قوت بیشتر گرفته وموانع موجـوده برطرف گردد .

ښاغلی رئیس !

موضوع دیگری‌که به آن اهمیت زیادقایل هستیم ترتیب نظام حقوقی جدید عادلانه و جامع درقسمت بحر میباشد . که حقـــوق و منافع تمام کشور های ساحلی، محاط بـــه خشکه وکشور های انکشاف یافته ودرحال انکشاف راتأمین نماید. به عقیده ما مذاکرات وسیع ومثمر بین گروپهای ذیعلاقه درچهارمین کنفرانس حقوق ابحار ملل متحد که قراراست سال آینده درنیویارك داير گردد ضـروری است .

ښاغلی رئیس !

مسلم است که شناخت تغییرات غیرقابل اجتناب درمناسبات بین المللی این حقیقـت راروشن ساخته است که اعضای جامعـــه بین المللی متکی بهمدیگر میباشند چنانکـه این مطلب دربهار سال ۱۹۷٤ در جریا ن ششمین جلسه خاص مجمع عمومی اکیـــدآ خاطر نشان گردید .

هفتمین جلسات خاص مجمع عمومی ملل متحد یك قدم مثبت دیگری درزمینه همکاری بین اعضای جامعه بین ا لمللـــی بر اساس تساوی، امحای‌عدم توازن خصوصا در قسمت

شرایط تجارت بین کشور هـــا ی کمترین انکشاف یافته، روبه انکشاف وانکشاف یافته محسوب میشود. تسوید فیصله نامه درقسمت انکشاف وهمکاری اقتصادی بیـن المللی از طرف هفتمین جلسات خاص درحقیقت جامه عمل دادن اکثر این پلان ها وپروگرام ها میباشد. باید تذکرداده شود اموری که درین جلسات انجام داده شده باعث امیدواری بوده واطمینان میدهدکه برای جامعه بین المللی ممکن خواهد بود تاازطریق همکاری اشتراك مساویانه ومذاکرات مثمر اختلافات نظر رااز بین برده ویك توازن عادلانه وسالم را در اقتصاد جهان درپرتو نظام جدید اقتصـادی بین المللی بوجود آورند .

بناغلی رئیس !

دراخیر میخواهم اظهار نمایم که نگاهی به گذشته نشان میدهد که مادفعات متعددی در زیراین سقف ودرین تالار اجتماع کرده ایم تاراه حل برای پروبلم های خودطرح نمائیم. سالهای متمادی سپری گردید وجلسات فعلی ختم سومین سال تاسیس این موسسه تاریخی رادر سانفرانسیسکواعلام میکند . باآنکه در طول این مدت نسبتا طولانی شاهد موفقیت های مهمی بوده ایم امامتاسفانه نتوانسته ایم به اتمام اهداف وآرزو های خویش نایـــل گردیم .

دنیای مادنیای چلنج است چلنج بـــرای ایجاد یك زندگی بهتر وآینده درخشانتربرای نژادبشر. پس بایداین چلنج راازطریـــق همکاری ومذاکرات مثمربپذیریم نه‌ازراه مقابله بایکدیگر. برای رسیدن به اهداف خویش بایدطرق مسالمت آمیز وآشتی جویانه رادر پیش گیریم . حکومت افغانستان همیشه به موسسه ملل متحد عقیده راسـخ واعـــتماد مستحکم داشته وآرزومند است کـه بایـــن موسسه جهانی دینامیك نقش فعال تری داده شود .

بناغلی رئیس !

امیدوارم که نتایج خوشبینانه ای کـه از جلسه خاص هفتم مجمع عمومی ملل متحـد حاصل شده وهمچنان نتایج مثبتی که توقع داریم ازجلسه عادی سومین مجمع بدست آید آغاز عصر جدید ودرخشانی رابرای همه‌ملل جهان درآستانه دهه چارم حیات این‌موسسه نوید بدهد .

۱۱ میزان ٥٤

دگر جنرال عبدالکریم مستغنی لوی‌درستیز که مشغول بازدید ازجمهوریت عربی مصـر میباشد باجنرال عبدالغنی جماسی وزیرحربیه ومعاون صدراعظم مصر مـلاقات نموده وروی موضوعات مورد علاقه مذاکره کرد .

درین وقت علاوه برهمراهان لوی درستیز دکتور عبدالواحد کریم سفیر کبیر دولـــت جمهوری افغانستان در قاهـــره وبعضی از صاحبمنصبان عالیرتبه نظامی مصر نیز حاضر بودند .

۱۲ میزان ٥٤

بتعداد ٥۳ نفربلوچ دیگر نسبت ظلم و تعدی حکومت پاکستان و حملات بیرحمانـــهٔ

قوای عسکری آنکشور به خاك افغانستان پناه آوردند .

جمعیت افغانی سره میاشت برای اعاشه واباتهٔ گروه جدید پناهگزینان ترتیبات لازم اتخاذ کرده است .

۱۳ میزان ٥٤

ښاغلی رافائی سلازمدیر عمومی اجرائیوی صندوق ملل متحد برای فعالیت های نفوس باوزرای داخله، معارف، صحیه وپلان ملاقات نموده وراجع به موضوعات طرف علاقه‌مذاکره **نمود .**

ښاغلی سلاز برای مطالعه ومذاکره بامقامات افغانی درباره کمکهای صندوق ملل متحد برای فعالیت های نفوس درپروژه ها ، احصائیوی وسرشماری افغانستان وارد کابل شده ودرمیدان هوایی ازطرف نماینده وزارت امورخارجه وآمرادارهٔ پروگرام انکشافی ملل متحد درافغانستان استقبال گردید .

ښاغلی سلاز باښاغلی علی احمدخرم وزیر پلان وښاغلی عبدالقدیر وزیر داخله، پوهاند عبدالقیوم وزیر معارف ، پوهاند دکتور نظر محمد سکندر وزیر صحیه ملاقات ومذاکره **نمود .**

طی این ملاقات هادر باره پروژه های احصائیوی وسرشماری نفوس در افغانستان وهمچنان تسریع پروگرام احصائیه نفوس وازدیاد کمکهای صندوق ملل متحد دریــن پروژه هامذاکره وتبادل نظر بعمل آمد .

* * *

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم به مناسبت سالگره پیروزی ششم اکتوبر جمهوریت عربی مصر تیلگرام‌تبریکیه عنوانی ښاغلی انورالسادات رئیس جمهـور آنکشور به قاهره مخابره گردیده است .

ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم طی ایـن تیلگرام تمنیات نیك خودحکومت و مـردم افغانستان رابرای سعادت زعما ی جمهوریت عربی مصر وپیروزی های مزیدملت دوست وبرادر مصر درراه آمال ملی وترقیات آنکشور ابراز فرموده اند .

* * *

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرامهای تبریکیه بمناسبت عید سعید فطر عنوانی رؤسای دول وحکومات کشورهای اسلامی مخابره گردیده است .

همچنان تیلگرامهای تبریکیه باین مناسبت ازطرف رؤسا وصدراعظمان کشور های‌اسلامی عنوانی ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم مواصلت کرده است .

* * *

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم بمناسبت روز ملی جمهوریت دیموکراتیك‌آلمان تیلگرامهای تبریکیه عنوانی ښاغلی ویلشی شتوفر رئیس دولت وښاغلی هورست سندرمن ر ئیس شـورای وزیران آنکشوربه برلین مخابره شده است .

۱٤ میزان ٥٤

بزرگان اقوام سالارزی ، ماموند، چارمنگو اتمانخیل، باجور، ساپی، شنوار وخانزادگان

سورکمر ، اقوام اپریدی، پروخمکنی، ورکزی تیراوخیبر، مشران قومی‌مومند، وزیر، مسید، بیتنی ودوړ پشتونستان وهمچنان کلیه‌بزرگان ومشران بلوچ وپشتون بلوچستان وبلوچهاو پشتونهای پشتونستان و بلوچستان مقیم افغانستان به مناسبت عید سعید فطرتبریکات صمیمانه خودواقوام شانرابه ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم، اعضای کمیتهٔ‌مرکزی وکابینه وتمام مردم افغانستان ابراز داشته، سعادت ملت افغان وترقیات روز افزون افغانستان را تحت قیادت رهبرملی مانښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم آرزو نموده‌اند .

۱٤ میزان ٥٤

ښاغلی وحیدعبدالله معین سیاسی وزارت امورخارجه که بحیث رئیس هیأت افغانی در سومین جلسات مجمع عمومی ملل متحد منعقده نیویارك اشتراك نموده بود، بکابل مراجعت کرد .

درمیدان هوایی کابل بعضی از اراکین وزارت امور خارجه وښاغلی ایلیوت سفیر کبیرایالات متحده امریکاازښاغلی وحیدعبدالله استقبال نمودند .

* * *

دگرجنرال عبدالکریم مستغنی لوی درستیز که دررأس یك هیأت نظامی بد عوت وزارت حرب جمهوریت عربی مصر بقاهره رفته بود بوطن عودت‌کرد .

۱۷ میزان ٥٤

پوهندوی غلام علی کریمی آمر عمومی اداره قضایی وزارت عدلیه برای اشتراك درکنفرانس مسایل حقوقی برای صلح جهان که درواشنگتن دایرمیگردد عازم ایالات متحده امریکا گردید .

این کنفرانس بتاریخ ۲۰ میزان دایر شده ودرآن روی مسایل حقوقی بحث بعمل میآید.

* * *

دگروال ستیوارت ا لن روزاو دگروال ریدپوك دوکیهان نورد برجسته ایالات متحده امریکاکه درمسافرت های اپولوی چهارده و اسکای لاب چهارم شمولیت داشتند واردکابل شدند .

درمیدان هوایی بین المللی کابل دکتور میرعبدالفتاح صدیق معین اول وزارت معارف قوماندان ترانسپورت رئیس روابط خارجی وزارت دفاع ملی ، رؤسای پوهنتون کابل المپیك وگرځندوی ، معاون تشریفات‌وزارت امورخارجه ښاغلی تیودورایلیوت سفیر کبیر ایالات متحده امریکا ازکیهان نوردان‌استقبال کردند .

* * *

دگروال روز اوقوماندان سفینه اپولوچهارده ودگروال پوگ‌یکتن ازکیهان نوردان‌لابراتوار فضایی سکای لاب چارم است پرواز های شان حوادث مهم وتاریخی فضایی درماموریت فضایی حامل انسان تلقی میشود .

* * *

صدویکمین سالگره تا سیس اتحادیه بین المللی پستی ضمن محفلی در کابل تجلیل گردید . درین محفل معین وبعضی

ازمامورین وزارت مخابرات، آمرادارهٔ پروگرام انکشاف ملل متحد ومتخصصین اتحادیه مذکور درکابل ، برخی از کوردپلوماتیك اشتراك نموده بودند . اتحادیه بین المللی پستی یکصدسال قبل تشکیل گردیده و۱۵٦ کشور عضویت آنرا دارند .

۱۹ میزان ٥٤

ښاغلی محمدنعیم وبعضی ازاعضای کابینه فلم های مسافرت های اپولوی چارده وسکای لاب چارم رادر تارلارادیو افغانستان مشاهده نموده وتوضیحات کیهان نوردان امریکایی را پیرامون مسافرت های فضایی استماع کردند.

کیهان نوردان بامعاون اول صدارت عظمی ملاقات تعارفی نمودند. ډگروال ستیوارت‌الن روزاو ډگروال ویلیم ریدپوك کیهان نوردان ایالات متحده امریکا بادکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت عظمی در قصر صدارت ملاقات نمودند . هنگام ملاقات های متذکره عده ازهمراهان فضانوردان وسفیر کبیر امریکا مقیم کابل نیز حاضر بودند .

قراریك خبر دیگر کیهان نوردان امریکایی دردعوتی چاشتی اشتراك کردندکه بافتخارشان ازطرف پوهاند عبدالقیوم وزیر معارف در رستوران باغ بالا ترتیب شده بود .

کیهان نوردان فلم های ماموریت های سفینه فضایی اپولوی ١٤ ولابراتوار فضایی سکای لاب چهارم رادر تالار بزرگ رادیو افغانستان نمایش داده وپیرامون ماموریت های فضایی شان تشریحات دادند .

متعاقبا کیهان نوردان طی یك کنفرانس مطبوعاتی به سوالات روزنامه نگاران پاسخ گفتند برای مشاهده فلم‌هاواستماع توضیحات کیهان نوردان بنابدعوت وزیر معارف وسفیر کبیرامریکا ، ښاغلی محمدنعیم، بعضی از اعضای کابینه ، عده ای ازمامورین عالیرتبه عسکری وملکی وبرخی ازکوردیپلوماتیك مقیم کابل حضور بهمرسانیده بودند. کیهان‌نوردان درضیافتی اشتراك کردند که ازطرف رئیس عمومی هوانوردی ملکی وتوریزم بافتخارشان درهوتل انترکانتی ننتال ترتیب شده بود .

۲۰ میزان ٥٤

بمقصد مطالعه روابط افغانستان وهند طی قرون تاریخ سیمیناری به اشتراك دانشمندان دوکشور درکابل دایر میگردد .

سیمینارافغان وهند درادیتوریم پوهنتون کابل افتتاح میگردد. طی‌این جلسات سیمینار متذکره که ده روز ادامه خواهد داشت دانشمندان افغانی وهندی پیرامون روابط ادبی فلسفی، اجتماعی واقتصادی وتاریخی مردمان افغانستان وهند مقالات علمی ایرادودر زمینه روشنی خواهند انداخت .

یك منبع پوهنتون کابل گفت : هیئت دانشمندان هندی طی اقامت در افغانستان از اماکن ومواضع تاریخی کشور نیز دیدن خواهند کرد.

* * *

صادرات سه هزار تن کنجاره به دنمارك ازطرف شرکت پخته هرات شروع‌گردیده‌است یك منبع‌آن شرکت‌گفت: به اساس موافقه‌ایکه

بعمل آمد سه هزارتن کنجاره به قیمت چهار صد ویازده هزاردالر تاسه ماه آینده به دنمارك تسلیم داده میشود .

چارهزار وپنجصد ونودتن پخته محلو ج ازاوایل جوزا تااخیر سنبله امسال ازطرف موسسه پنبه وروغن نباتی هلمند به خارج صادر گردیده است . منبع متذکرشدهمچنان پنجهزار ویکصد تن کنجاره از ۲۹ ـ اسد تاکنون به ایران صادر شده است .

* * *

ښاغلی رئیس‌دولت وصدراعظم کیهان‌نوردان ایالات متحده امریکا رادر قصر ریاست جمهوری پذیرفتند . ریاست دفتر جمهوری اطلاع دادکه ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم دگروال ویلیم ریدپوك ودگروال ستیوارت الن روز کیهان نوردان امریکایی را درقصر ریاست جمهوری برای ملاقات پذیرفتند .

کیهان نوردان طی این ملاقات پیرامون ماموریت های فضایی وتحقیقات علمی شان به ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم توضیحاتی بعرض رسانیده وهم بعضی هدایای را که نمایندگی ازماموریت شان درفضای خارجی مینمود به ښاغلی رئیس دولت تقدیم نمودند. دراین وقت ښاغلی وحیدعبدالله معین سیاسی وزارت امورخارجه ، ښاغلی محمد اکبر رئیس دفتر جمهوری ، عدۀ ازهمراهان فضانوردان وښاغلی تئودوراپلیوت سفیرکبیر امریکا مقیم کابل نیزحاضر بودند . قراریك خبر دیگر کیهان نوردان وهیأت همراهان شان دردعوت چاشتی اشتراك کردند که ازطرف ښاغلی وحید اعتمادی رئیس المپیك درباغ تپه پغمان ترتیب شده بود دراین ضیافت پوهانددکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور عده‌ای ازمامورین عالیرتبه ، سفیرکبیر وبرخی ازاعضای سفارت کبرای امریکا اشتراك ورزیده بودند . ضمن این ضیافت هنرمندان افغانی کنسرتی اجرا کردند که طرف دلچسپی مدعوین قرارگرفت.

خبرنگار باختر علاوه میکندکه دراین محفل یکتعداد وسایل وتجهیزات ورزشی که‌ازطرف کمیته سپورت های مردم به مردم ایالات متحده امریکا تهیه شده بود توسط هیأت فضانوردان به رئیس المپیك اهدا گردید ومتعاقبا سمبول بزکشی سپورت باستانی کشور به اعضای هیأت امریکایی تفویض گردید. خبرنگار باختر می افزاید که کیهان نوردان درضیافتی اشتراك داشتند که ازطرف سفیرکبیر امریکا باعزاز شان درآن سفارت ترتیب داده بود .

۲۱ میزان ٥٤

نطاق وزارت امور خارجه درجواب یك سوال خبرنگار باختر آژانس این ادعای رادیو بی‌بی‌سی راکه آل اندیا رادیو نیز آنرااقتباس نموده ومیگوید افغانستان درمناطق متصل به پشتونستان وبلوچستان سوقیات عسکری وتمرکزقوارا کرده‌است کاملا عاری ازحقیقت خوانده آنرا تکذیب کرد .

۲۱ میزان ٥٤

ښاغلی رؤف دنکتاش رهبر ترکی زبانهای قبرس بسلسله مسافرت به یکعده کشورهای برای بازدید دوستانه از افغانستان واردکابل گردید .

● ● ●

دگروال ستیوارت الن روزا ودگروال ایلیم لیدیوك کیهان نوردان امریکایی وهیأت شان که بسلسله مسافرت به یکعده کشور هاتحت پروگرام کمیته سپورت های مردم به مـردم بکابل آمده بودند عازم دهلی جدیدگردیدند.

هیأت دانشمندان هندی برای اشتراك در سیمینار فرهنگی افغانستان وهند در طـول تاریخ وارد کابل گردید. هیأت با پوهانـد دکتور غلام صدیق محبی رئیس پوهنتون‌کابل ملاقات نموده وضمنا پیرامون روابط حسنـه بین دوکشور تبادل افکار بعمل آمد. هنگـام ملاقات بارئیس پوهنتون پوهاند میر حسین شاه رئیس پوهنځی ادبیات وعلوم بشری نیز حاضر بود. هیأت دانشمندان هندی متعاقبـا بااعضای هیأت افغانی سیمینار تبادل نظـر کردند . سیمینار فرهنگی افغانستان وهند در طول تاریخ امروز درادیتوریم پوهنتون کابل افتتاح گردید .

۲۲ میزان ٥٤

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت و صدراعظم ښاغلی پیترسن آمرعمومی پروگرام انکشافی ملل متحد رادر قصر ریاســـت جمهو ری پذیرفتند. ریاست دفتر جمهوری اطلاع داد که درین موقع ښاغلی علی احمد خرم وزیر پلان وښاغلی وحیدعبدالله معین سیاســی وزارت امور خارجه، ښاغلی محمد اکبررئیس دفترجمهوری وښاغلی‌بارویك‌آمراداره پروگرام انکشافی ملل متحد درافغانستان نیز حاضر بودند . ښاغلی پیترسن برای مذاکـــره بامقامات مربوطه افغانی پیرامون کمك هـای پروگرام انکشافی ملل متحد به افغانستان بکابل آمده است .

● ● ●

سیمینار فرهنگی‌افغان وهند درادیتوریـم پوهنتون کابل افتتاح گردیده واولین جلسه آن درکتابخانه پوهنتون انعقادیافت . سیمینار بعداز آنکه آیاتی چنداز کلام الله مجیدقرائت گردیده وسرود ملی نواخته شد با بیانیـه پوهاند دکتور غلام صـــدیق محبی رئیس پوهنتون کابل افتتاح گردید .

● ● ●

درجلسات سیمینار فرهنگی افغان وهنـد درطول قرون بیانیه هاومقالاتی پیرامون ادب پشتو، نقش افغانستاندرورود وانتشار زبان دری درهند وستان ویك سلسله موضوعـات دیگر مربوط به دوکشور توسط دانشمنـدان افغانی وهندی ایراد گردید . ریاست جلسات راپوهاند عبدالحی حبیبی ودکتور دیشیاندی بعهده داشتند .

● ● ●

باساس اعلامیه مشترکی کـــه در پایان مسافرت ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم به ایران درثورامسال نشر شده ودرآن طرفین موافقت کردند که‌کمیسیون مشترکی بـــرای

تشریح وتطبیق پروگرامهای اقتصادی تشکیل شود . بناغلی علی احمدخرم وزیر پلان درراس یك هیأت عازم تهران گردید . بناغلی خرم وهمراهان شان طی این مسافرت درمورد آنعده ازپروژه هائیکه در چوکات هفتصد ملیون دالر مساعدت ایران تمویل میگردد مذاکره نموده وموافقتنامه های مربوط به آنراامضاء مینماید .

همچنان بناغلی‌خرم وهیأت افغانی درمورد یك سلسله پروژه هایی‌که درآینده با کمك اقتصادی ایران تمویل خواهد شد. مذاکراتی بامقامات ایرانی انجام خواهد داد .

۲۵ میزان ٥٤

بناغلی‌پیترسن آمرعمومی پروگرام‌انکشافی موسسه ملل متحد باپوهاند عبدالقیوم وزیر معارف ملاقات نمود. یك منبع آن وزارت‌گفت: که طی این ملاقات پیرامون کمکهای آینده ملل متحد درپروژه های عرفانی وهم چنان همکاری پروگرام انکشافی ملل متحد درتطبیق ریفورم معارف مخصوصا در قسمت مکاتب مسلکی مذاکره وتبادل نظر بعمل آمد .

بناغلی پیترسن دردعوت چاشتی اشتراك کرد‌که ازطرف پوهاند عبدالقیوم به افتخارش دررستوران سپوژمی درقرغه ترتیب شده بود. دراین دعوت بعضی ازاعضای کابینه عده ای ازاراکین وزارت معارف ، بناغلی بار توریك آمراداره پروگرام انکشافی ملل متحد ویکعده متخصصین آن موسسه در افغانستان شرکت داشتند . بناغلی پیترسن همچنان از موزیم کابل دیدن نمود .

* * *

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم بمناسبت روز ملی جمهوریت دیموکراتیك مردم یمن عنوانی بناغلی سالم رباعی علی رئیس شورای دولتی آنکشور به عدن مخابره شده است .

۲۷ میزان ٥٤

نظربدعوت حکومت افغانستان بنا غلی چاوان وزیرامورخارجه هند بتاریخ ٦ عقرب بافغانستان مسافرت رسمی ودوستانه نموده وطی اقامت درکابل ازهیأت هندی درجلسات کمیسیون مشترك اقتصادی افغانستان وهند ریاست خواهد کرد .

* * *

بناغلی علی احمدخرم وزیرپلان که درراس یك هیأت برای انجام یك سلسله مذاکرات وامضاء پروتوکول مربوط به پروژه هائیکه مربوط به مساعدت ایران تمویل میگردد وچندی قبل به تهران رفته بود بکابل‌مراجعت کرد. بناغلی خرم حین مواصلت بکابل‌گفت: هیات افغانی طی اقامت درتهران روی آنعده پروژه هائیکه درچوکات هفتصد ملیون دالر وپروژه های جدیدیکه‌ازمساعدت ایران تمویل میگردد بابناغلی مهدوی وزیر تجارت ایران مذاکراتی انجام داده وپروتوکول مربوط به تکمیل پروژه هاراامضاء نموده است بناغلی وزیر پلان علاوه کرد دراین مسافرت ازطرف اعلیحضرت محمد رضاء شهنشاه ایران پذیرفته شده همچنان بابناغلی امیر عباس

هویدا صدراعظم آنکشور ملاقات ومذاکراتی بعمل آورده است .

ښاغلی خرم مذاکراتش را بمقامات ایران دوستانه وصمیمانه خواند .

* * *

یك هیأت اداره توسعه صادرات وزارت تجارت ایران برای مذاکره درباره امکانات توسعه تجارت بین افغانستان وایران وارد کابل شد . ریاست هیأت راښاغلی بهنام معاون مرکز توسعه صادرات وزارت تجارت ایران بعهده دارد .

* * *

متن نامه‌ښاغلی علی‌بوتوکه بتاریخ ۱۷حمل ۱۳۵٤ به منشی عمومی ملل متحد فرستاده ونامه جوابیه ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم که بتاریخ ۸ سنبله ۱۳۵٤ عنوانی دکتور کورت والدهایم ارسال گردیده است .

متن نامه ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم .

جلالتمآب محترم !

درجواب نامه مورخه ۲ مارچ ۱۹۷۵ اینجانب عنوانی جلالتمآب شماکه توسط سازمان ملل متحد طی داکومنت رسمی به اعضای آن توزیع گردیده است . ښاغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان مکتوب مورخ ٦ـاپریل ۱۹۷۵ خویشرا بجلالتمآبی ارسال داشت‌که ازمحتویات آن بعداز توزیع بکشور های عضو توسط دارالانشاء آنسازمان اطلاع حاصل نمودیم .

حکومت پاکستان بصورت متداوم بایجاد مباحثات ودلایل نام نهاد وبی ارزش حقوقی خواسته است قضیه حقوق حقه مردم پشتون وبلوچ راکه دوکتله مشخص انسانی درمنطقه ماميباشند تاسرحدامکان مغشوش سازدوبرای فریب دادن افکارعامه جهان پرده اخفا بروی آن کشیده حقایق آنرا تحریف کند. حکومت افغانستان درحالیکه اتهامات دروغین مندرجه نامه فوق الذکر ښاغلی صدراعظم پاکستان رابصورت قاطع ردمینماید میخواهد جهت روشن ساختن موضوع بطور خلاصه توضیح کندکه بتعقیب ختم استعمار برتانیه دریـن قسمت آسیاکتله های مختلف ومشخص مردم درمستملکات سابق امپراطوری برتانیه درهند ازحقوق وآزادی های سیاسی وتساوی حقوق فردی خودبر خوردار شدند . ادامه این‌عملیات آنقدر توسعه داده نشدکه موجب تأمین حقوق دسته جمعی وفردی کتله های پشتون وبلوچ گردد .

ښاغلی صدراعظم پاکستان در مراسله فوق الذکر خود میخواهد باوانمود ساختن ادعای توسعه طلبی از جانب افغانستان به مقابل پاکستان اذهان مردم صلح پسند را علیه کشور من مغشوش سازد درردلین اتهام مطالب متذکره پراگراف ۱۰مراسله ۲۲نوامبر ۱۹۷٤ خویش رادوباره تائید مینمایم .

ښاغلی بوتوطی مکتوب خویش نگاشته که «سرحد افغانستان باکشورکه حالا پاکستان میباشد تقریبا صد سال قبل بموافقه حکومات افغانستان وهند برتانوی سابق مصادف بهمان

وقتیکه سرحدات شمالی افغانستان با روسیه تثبیت گردید تعیین شده است .» درحالیکه آرزوندارم درینجا وارد جزئیات موضوع شوم همین قدر تذکر میدهم‌که پاکستان وارث هند برتانوی نبوده بلکه کشورکاملاجدیدالتاسیس میباشد . چنانچه این مطلب حین شمولیت کشور مذکور درسازمان ملل متحد بوضاحت تمام فیصله وقید اسناد ملل متحد گردید ازین روپاکستان هیچگونه‌ادعای وراثت راجع به موافقات و مجاهدات استعماری بین افغانستان وهند برتانوی داشته نمیتواند وهمچنان برای آن کشور ازموافقات ومعاهدات مذکور هیچنوع حق وامتیازی نشأت نمیکند. باید اضافه کردکه سرحد قرون نزده بین افغانستان وروسیه تزاری بعد از اینکه افغانستان استقلال کامل خودرا حاصل ودولت اتحاد جماهیر شوروی جانشین دولت تزاری گردید دوباره مورد مذاکره وموافقه قرار گرفت وبه اساس مساوات بین هردو کشور تعیین وتثبیت شد .

ښاغلی صدراعظم پاکستان باز مطالبی رادر باره مهاجرت پناه گزینان بلوچ به افغانستان که درمکاتیب قبلی وی نیز درج وتوسط نامه های گذشته اینجانب به آ ن جواب داده شده تکرار مینماید. درین مورد صرف میخواهم متذکر گردم که هیچ عقل سلیم قبول کرده نمیتواند این همه زنان، اطفال وپیرمردان که درجمله پناه گزینان شامل میباشند وتعدادشان روبه افزونی است مجرمین که قرار اظهارات ښاغلی بوتو از «جنگ عدالت» فرار نموده اند. دراین مورد باید به این حقیقت ملتفت بود که دوام مهاجرت پناه گزینان مذکوربه افغانستا ن مبین واقعیت اوضاع نامطلوب در بلوچستان میباشد . باوجودیکه ښاغلی بوتو در مکتوب مورخ ٦-اپریل خویش برپیشنهاد من مبنی برتشکیل یك هیأت بیطرف کشف حقایق راجع به اوضاع دربلوچستان خورده گرفته ولی بعقده من تحت شرایط موجوده اینیگانه طریقه است‌که توسط آن جامعه بین المللی بتواند حقایق رادریابد وهمچنان راجع به هویت پناه‌گزینان بلوچ درافغانستان وسبب فرار شان ازسرزمین آبایی شان نزدهیچکس شك وتردیدی باقی نماند .

ښاغلی بوتو دوباره درمکتوب خود کوشیده است تامهاجرت عنعنوی کوچی های افغان رابه مناطق گرم سیرهنگام زمستان فرارمردم افغانستان به پاکستان وانمود سازد. جواب این گفتار درمراسله قبلی ام داده شده‌است صرف درمورد ادعای ښاغلی بوتو مبنی برعدم میل آنها به عودت به افغانستان میخواهم توضیح دهم‌که اولابنابر جریاناتیکه همه میدانند نسبت به سالهای پیش بیك تعداد کمترکوچی های افغان درخزان وزمستان سال گذشته به وادی های گرم کنار رود سند مسافرت کردند وثانیا هنگام بازگشت مقامات پاکستانی‌مشکلات‌گوناگون رابرای‌آنهاخلق‌نموده ومینمایند تاایشان درآینده ازمهاجرت سالیانه خویش صرف نظر کنند وبه اینصورت حق تاریخی وعنعنوی خویش رامجبورا از دست

بدهند بنابران واضحا «وحشت وممانعت» در افغانستان طوریکه بناغلی بوتو میگوید دربین نبوده بلکه بالعکس حکومت ادعا مینماید که پاکستان حق ندارد مانعی حرکت آزادانه‌کوچی های افغان شود واین مهاجرت عنعنوی کوچی هاراکه قرنها سابقه دارد متوقف سازد .

بناغلی بوتو درنامه متذکـــره خویش از اندیشه مانسبت به تحریم حزب نشنل عوامی یادآوری نموده است . طوریکه بجلالتمـآبی معلوم میباشد حزب نشنل عوامی که باساس همان انتخابات در پشتونستان و بلوچستان حائزاکثریت شدکه حزب بناغلی‌بوتودرپنجاب وسند به اقتدار رسیدحزب اکثریت مـــردم پشتون وبلوچ بوده وزعمای آن نمایندگـان منتخب این مردم هستند. ازینرو از جهـت علایق ماباآنها نگرانی ما راجع به وضـــع موجوده وآینده این مردم یك امرکاملاطبیعی میباشد .

بناغلی بوتو بازراجع به عدم موجودیـت دیموکراسی در افغانستان وموجودیت آن در پاکستان مطالبی راکه درنامه مورخ ۲۰جنوری ۱۹۷۵نوشته بود به عبارات مختلف تکـرار کرده که جواب آن قبلادرنامه مورخ ۲ مارچ ۱۹۷۵ اینجانب داده شده وتکرار آن تحصیل حاصل است . فقط میخواهم اضافه کنم کـه اگرروش دولت پاکستان به تصور بنا غلی بوتو دیموکراتیك میباشد افغانستان هرگـز آرزو ندارد اینچنین دیموکراسی نامرغوب را برمردم خودتحمیل نماید. بناغلی بوتومیگوید که قانون اساسی پاکستان حقوق اساســی بشری واساسی همه اتباع آن‌کشورراتضمین کرده است . اجازه بد هید در این مـورد اظهارشك نمایم زیرافاجعه بزرگ بلوچستان که انعکاس آن درمطبوعات جهان وجـــدان طرفداران دیموکراسی وتأمین وتحفظ حقــوق بشررا سخت تکان داد، خودشاهد آن میباشد که حکومت پاکستان در باره ادعای مشروع اقوام پشتون وبلوّچ مخالف دیموکراســـی وحقوق اساسی رفتار نموده است .

این اظهارات بناغلی بـــو تو صدراعظم پاکستان درست است که میگـــو ید بعداز تحریر نامه مورخ ۲۰جنوری ۱۹۷۵ وی‌عنوانی جلالتمآبی مناسبات بین افغانستان وپاکستان وخامت بیشتری کسب نمود. اما برعـــکس ادعای بناغلی بوتو مسئولیت وخامت اوضاع بدوش حکومت افغانستان نبوده بلکه ایـــن وضع ناشی ازساست ناعاقبت اندیشانــــه حکومت پاکستان میباشد .

جلالتمآب محترم ! افغانستان واقعا آرزومند وآماده بود جهت حل یگانه مشکل سیاســی باپاکستان مذاکراتی راهرچه زودتر شروع نماید. فهمیده نمیشود چراحکومت پاکستان حینیکه مذاکرات بین آن کشور وافغانستان درمورد سرنوشت برادران پشتون و بلــوچ درشرف آغاز بود بعداز بین رفتن شیرپاوکه حقایق قتل وی فعلابه همه معلوم شده است چنین تدابیری راعلیه حزب نشنل عوامی و لیدران وبعضی ازاعضای آن اتخاذ نموده‌است وبه اینصورت درب مذاکرات رابین مملکتین مسدود ساخت . یااز نظر گذشتاندن سلسله

این وقایع میتوان سوال نمودکه آیا ایـــن حرکات قصدی نبوده است ؟

یکبار دیگر جلالتمآب شما خاطر نشـــان میسازم‌که افغانستان برای مذاکره باپاکستان بمنظور حل این یگانه اختلاف سیاسی آماده است . ولی برای اینکه شروع این مذاکره ممکن گردد باید فضای مساعدی بمیان آید فلهذا برپاکستان است تافضای سیاسی را برای همچوتماس آماده سازد. تابتوان نتیجه مثمری راازمذاکرات انتظار داشت .

حکومت افغانستان مدعی است که حقــوق سیاسی واقتصادی دسته جمعی وفردی این دوکتله ازراه مسالمت آمیز ومطابق به‌تمایلات مردم براساس تساوی بامللی که قبلا در این منطقه ازحق تعیین سرنوشت خودبهره مند گردیده اند تأمین گردد وحکومت پاکستـــان ازراه مشوره بامردم ورهبران این دو کتله قضیه رابه چنان فیصله مناسب برساند که هم جوامع پشتون وبلوچ راضی شوند وهـــم بجای ادامه منازعات لفظی بی ثمر فضــــای مساعدی برای ایجاد دوستی بین افغانستان وپاکستان بحیث دوکشور اسلامی تولیدگردد.

درخاتمه بناغلی منشی عمومی میخواهـــم ازجواب مساعد وسریع جلالتمآب شما راجع به درك واقعیت وضع رقت بار وکمك بـــه پناه گزینان بلوچ که به افغانستان آمده‌اند اظهار امتنان نمایم . توجه جدی جلالتمآبـی درزمینه بحیث یك شخصیت عمده بین‌المللی وبحیث منشی عمومی سازمان ملل متحدتاثیر سودمندی برروحیات این آوارگان که‌متاسفانه برتعدادشان افزوده میکرد واردنموده است .

امیدوارم که نماینده سازمان بین المللـی مربوط باهمکاری مقامات مربوطه افغانستان بمنظوررفع مشکلات آنها طـرق مثمـری را دریابند .

خواهشمندم احترامات مرا بپذیرید .

۳۰ـاگست ۱۹۷۵ مطابق ۸سنبله ۱۳۵٤.

محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم افغانستان

متن نامه بناغلی بوتو صدراعظم پاکستان عنوانی منشی عمومی ملل متحد .

جلالتمآب محترم !

رئیس جمهور افغانستان در آخرین نامه مورخ دوم مارچ ۱۹۷۵ خود عنوانی جلالتمآب شما حتی پرده ظاهری راکه تاکنون سعـی داشت درعقب آن طرح های خودرا برعلیـه قلمرو پاکستان نهان دارد برداشته است . رئیس جمهور داؤد خان طی نامه خود عنوانی جلالتمآب شما علنا اعتـــراف میکند کـــه «ازآوانیکه انگلیسها سرزمین مارابا استعمال قوه تجزیه کرده ویك قسمت خاك ماراضمیمه ساختند افغانستان ازحقوق حقه این مردمان پشتیبانی کرده وتازمانی باین پشتیبانی ادامه خواهد دادکه این حقوق کاملا اعـاده گـردد افغانستان این کارراپك وظیفه مقدس ووجیبه اخلاقی خودمیداند» این اظهار رئیس جمهور افغانستان مقاصدتوسعه جویانه افغانستان را برملاء میسازدسرحدات‌افغانستان باآنچه امروز پاکستان نامیده میشود تقریبا صد ســـال پیش درعین وقتیکه‌سرحدات شمالی‌افغانستان

باروسیه تثبیت‌گردید توسط قراردادی بین حکومات افغانستان وهند برتانون محدود و علامه‌گذاری شده است، بالنتیجه ساحه های مسکونی قبایل پشتون وبلوچ واقع در قسمت پاکستان سرحد باافغانستان جزء سرزمین ملی پاکستان راتشکیل میدهد وهیچگونه ملاحظات مبنی برارتباطات نژادی واحساسی باقبایل پشتون وبلوچ پاکستان بافغانستان حق مداخله درامور داخلی پاکستان را داده نمیتواند . درمکتوب مورخ ۱۰جنوری ۱۹۷۵ عنوانی جلالتمآب شما من راجع به ماهیت ادعای رئیس جمهور داؤد درمورد افسانه‌مربوط به هجوم مهاجرین نام نهاد پاکستانی به افغانستان توضیحاتی داده بودم لازم است تأکید گرددکه دراثرناکامی مساعی رژیم‌کابل برای تغییر وفاداری مردم ماوبی اثر شدن تحریك شان برای اغتشاش‌درایالات همسرحد مابا‌افغانستان اجینت های محرك افغانی و یکتعداد همفکران شان که به دلیل ارتکاب ویاتحریك به اعمال غیرقانونی در بین مردم قبایلی بلوچستان جانداشتند برای فرار از جنگ عدالت به افغانستان رفته اند، رئیس جمهور افغانستان البته نخواسته است تذکر بدهد که بعدازاعلام عفو عمومی دربلوچستان بعضی از ین مهاجرین نام نهادکه میخواستند به پاکستان بر گردند جبراً در افغانستان معطل قرار داده شدند .

رئیس جمهور داؤد خان همچنین این‌حقیقت رانادیده گرفته است که هزاران نفر تبعه افغانی‌که قرار ادعای ایشان بصورت عنعنوی درفصل سرمابه پاکستان رفته اند از مراجعت به افغانستان به دلیل خوف وسرکوبی که درکشور شان به آن مواجه خواهند شد خودداری میورزند. حکومت پاکستان ازاستفاده سیاسی ازین وضع خودداری کرده است چه پاکستان عقیده• داردکه رنج وعذاب انسان هانیازمند تسکین ودلسوزی میباشد نه اینکه ازآن استفاده پروپاگند شود .

اظهار علاقه ونگرانی منوط رئیس جمهور افغانستان به حزب غیرقانونی عوامی ملی در پاکستان نیات واقعی اورا بخوبی آشکار میسازد. ایشان‌علیه‌توقیف‌نپ‌وبعضی اززعمای ایشان احتجاج نموده واین اقدامات رااعمال مخالف قانون اساسی وفاقد جواز قانونی خوانده اند. این اتهام نادرست است . حزب عوامی ملی بموجب قانون ۱۹٦۲- احزاب سیاسی بانجام فعالیت های منافی حاکمیت وتمامیت ارضی پاکستان مشروط به تصمیم نهایی محکمه عالی پاکستان منحل گردیده است من علناً بیان داشته‌ام که حکومت من تصمیم محکمه عالی راروی‌این موضوع احترام وتعمیل خواهد کرد. جای بسیار تعجب است که رئیس جمهور افغانستان در مکاتیب خود عنوانی جلالتمآب شمارول مدافع دیموکراسی حامی قانون اساسی رابعهده گرفته است . افغانستان درطول تاریخ خودهیچگاهی حکومت دیموکراتیك نداشته است . افغانستان همیشه تحت سلطه مطلق حکمروایان مستبدی قرار داشته است که بصورت دوامدار وبدون

ناراحتی وجدانی‌مردمان خودرااز‌حقوق ابتدایی بشری محروم نگهداشته اند . حتی امروز در نیمه دوم قرن بیستم همین وضع درافغانستان دوام دارد. اینکه پاکستان نخواسته توجه جهان رابه وضع ناگوار مردم مظلوم‌افغانستان تحت رژیم مستبد فعلی جلب نماید زاده پابندی کامل پاکستان به پرنسیب عدم‌مداخله درامورداخلی ممالك دیگر میباشد .

رئیس جمهور افغانستان یکباردیگر این اتهام خودراکه پاکستان در امور داخلی افغانستان مداخله میکند تکرار نموده است . این اتهام بی اساس ازطرف حکومت من‌کاملا ردگردیده است وتکرار غیرمسئولانه آن به‌آن اعتبار وقوتی نخواهد داد همچنا ن پیشنهاد رئیس جمهور داؤد راجع به تشکیل یك‌هیأت تعقیبی‌که وضع رادر بلوچستان بررسی‌نماید غیرمعقول میباشد . این سعی آشکار برای پرده پوشی مداخله افغانستان در اموداخلی پاکستان توسط ملل متحد است .

پاکستان دارای قانون اساسی ایست که حقوق بشری اساسی راتضمین مینمایندهریك ازاتباع پاکستان حق داردبه محاکم عدالت برای شکایت ودادخواهی مراجعه نماید . باین ترتیب چنین تحقیقی بهتر میتواند انکار ازاعطای حقوق بشری اساسی رابه ملیت‌ها واتباع افغانستان تحقیق نماید زیرااین مردم درمقابل حکمرانی مطلقه رژیمی‌که خودرا ازراه زور برایشان تحمیل‌کرده‌است موقع دادخواهی ندارند . از تاریخیکه من مکتوب آخرین مورخ ۲۰ جنوری ۱۹۷۵ را عنوانی جلالتمآب شما فرستاده ام منا سبات بین پاکستان وافغانستان خرابتر گردیده است . مسئولیت این خرابی مناسبات تماما برعهده افغانستان است . وضع تحریك کننده و متجاوز افغانستان همراه با ترغیبات مداوم رادیو کابل به اجینت های آن به مقصدقتل، سبوتاژ وتخریب درپاکستان بتاریخ ۸فبروری منتج به قتل وزیر ارشد کابینه ایالتی صوبه سرحد گردید .

متأسفانه این جنایت دروقتی صورت‌گرفت که پاکستان ابتکارشروع مذاکره باافغانستان رابرای حل تمام اختلافات روی دست گرفته بود .

باوجود تحریکات کابل به منظور تشدد و نفرت پاکستان‌برای چنین مذاکرات آماده بوده وبحل مسالمت آمیز اختلافات خودباافغانستان بدون شرایط قبلی ومطالبی به پرنسیب های عام القبول همزیستی مسالمت آمیز متعهد میباشد . این پرنسیب هاشامل احترام به تمامیت ارضی وحاکمیت دول وپابندی دقیق به پرنسیب عدم مداخله درامورداخلی یکدیگر میباشد .

یقین دارم جلالتمآب شما متن این نامه را باطلاع سایر اعضای ملل متحد که نامه مورخ ۲ مارچ رئیس جمهور افغانستان به ایشان توزیع گردیده است خواهیدرسانید .

ذوالفقار علی بوتوصدراعظم پاکستان

اول عقرب ٥٤

افغانستان بحیث عضوی شورای اقتصادی واجتماعی ملل متحد انتخاب گردیده است .

طی انتخابات اعضای جدید شورای مذکور درجلسه به مجمع عمومی ملل متحدافغانستان باتفاق آراء برای سه سال بحیث عضوشورای اقتصادی واجتماعی موسسه ملل متحد انتخاب شد .

• • •

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم ښاغلی ارترملکم موریس سفیرکبیر غیر مقیم آسترالیا رابرای ملاقات تودیعی درقصرریاست جمهوری پذیرفتند.

دوره ماموریت ښاغلی موریس درافغانستان به پایان رسیده است .

• • •

ښاغلی ستویان رادوسلاوو سفیر کبیر جمهوریت مردم بلغاریادرافغانستان اعتمادنامه خودرابه ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت و صدراعظم مطابق تشریفات معمول در قصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

٤ عقرب ٥٤

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم طی پیامیعنوانی اعلیحضرت محمدرضاء شاه پهلوی شاهنشاه ایرانسالگردتولداعلیحضرت موصوف راتبریك گفته برای صحت وسلامتی ایشان ورفاه وسعادت روز افزون ملت برادر ماایران اظهار آرزومندی نموده اند .

همچنان ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی اتریش عنوانی دکتوررووداولف کرش لیگررئیس جمهور آنکشور به ویانا مخابره شده است .

• • •

باپیام موسس جمهوریت ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم که شام اول عقرب ازرادیو افغانستان پخش گردید تجلیل ا ز سالگرد موسسه ملل متحد روزدوم عقر ب درسراسر کشور آغاز گردید .

• • •

ښاروال کابل ضمن محفلیکه درتالارسینما آریانا برگزار شد سومین سالگرد اینموسسه راتجلیل‌کرد. محفل باقرائت‌چندآیت ازکلام‌الله مجید افتتاح شده وپس ازآنکه سرود ملی نواخته شد، دکتور غلام سخی نورزادښاروال کابل بیانیه افتتاحیه خویش راایراد کرد . درین محفل دکتور عبدالمجید وزیر عدلیه ورئیس انجمن دوستی افغانستان وملل متحد بعضی ازمامورین عالیرتبه‌وعدهٔ ازاعضای اداره ملل متحد درافغانستان وتعدادی از شهریان کابل حاضر شده بودند .

• • •

ښاغلی علی احمد خرم وزیرپلان باهیأت کمیسیون مشترك اقتصادی افغان وهند که ښاغلی دالال مدیر روابط اقتصادی وجاینت سکرتری وزارت خارجه درآن شامل میباشد مذاکره نمود .

دراین مذاکرات پیرامون پروژه هاییکه در چوکات‌کمیسیون مشترك اقتصادی افغان وهند که قراراست از طرف هندکمك شودتبادل‌نظر صورت گرفت . ریاست هیأت هندی را در مذاکرات بعدی ښاغلی وزیر خارجه هند که

بروز شش عقرب وارد کابل میشود بعهده داشت .

• • •

پوهاند دکتورنوین وزیر اطلاعات وکلتور باښاغلی پتربرشرمعاون اداره اطلاعات امریکا درواشنگتن دروزارت اطلاعات وکلتور ملاقات نمود. یك منبع وزارت اطلاعات وکلتور گفت: دراین ملاقات که ښاغلی ایلیوت سفیر کبیر ایالات متحده امریکا درکابل نیز حاضر بود روی موضوعات طرف علاقه ومسایل اطلاعات وکلتوری بحث ومذاکره صورت گرفت .

٥ عقرب ٥٤

ښاغلی علی احمدخرم وزیرپلان درموردخط آهن افغانستان باهیأت‌کمپنی فرایل فرانسوی مذاکره نمود. طی این مذاکره راجع به‌تسریع مطالعه وسروی مکمل ومفصل تخنیکی و اقتصادی خط آهن افغانستان که به‌کمك دولت ایران تمویل میگردد بحث ومذاکره صورت گرفت .

٦ عقرب ٥٤

ښاغلی وای بی چاوان وزیر امور خارجه هند رئیس هیأت هندی درکمیسیون مشترك هندی اقتصادی افغان وهندبرای یك بازدید رسمی ودوستانه وارد کابل شد .

٧ عقرب ٥٤

تیلگرام تبریکیه ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم عنوانی ښاغلی فخری کوروترك رئیس جمهور ترکیه به مناسبت سالگرد اعلام جمهوریت آنکشور به انقره مخابره شده است .

٨ عقرب ٥٤

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم اگریمان ښاغلی باگوسلاووابازاك که بحیث سفیرکبیر پولند در افغانستان از طرف حکومت آنکشورمطالبه شده بود صادر گردیده است .

همچنان ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت‌وصدراعظم اگریمان ښاغلی‌الوسیوگیدس ریجس بیتن کور سفیرکبیر غیر مقیم برازیل درافغانستان که ازطرف سفیر کبیر غیر مقیم برازیل درافغانستان ازطرف حکومت آنکشور خواسته شده بود صادر گردید .

١٠ عقرب ٥٤

تیلگرام تبریکیه ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم عنوانی ښاغلی هواری بومدین رئیس دولت الجزایربمناسبت روز ملی آنکشور به الجزایرصادر گردیده است .

• • •

قرارداد مربوط به همکاری های تخنیکی واقتصادی بین حکومت افغانستان وحکومت هند دروزارت امور خارجه عقد گردید .

قرارداد راازجانب افغانستان ښاغلی علی احمدخرم وزیرپلان ورئیس هیأت افغانی درجلسه چهارم کمیسیون مشترك همکاری اقتصادی وتخنیکی افغان وهند واز جانب هند ښاغلی وای . بی. چاوان وزیر امور خارجه هندو رئیس هیأت هندی درکمیسیون مذکور درحالیکه ښاغلی وحید عبدالله معین

سیاسی وزارت امورخارجه ، بعضی ازاعضای کمیسیون مشترك اقتصادی وتخنیکی افغان وهند وسفیر کبیر هنددرکابل حاضر بودند امضاء نمودند .

این قرارداد شامل اعمار پروژه های برق آبی کوچك طی سه مرحله دربعضی ولایات کشور، تمدید همکاری تخنیکی وصحی هند برای مدت دوسال دیگر درموسسه صحت طفل وهم ختم کار پروژه پارك صناعتی کابل ومطالعه اقتصادی بعضی پارك های صناعتی دیگر درولایات ویك سلسله پروژه های کوچك دیگر میباشد .

۱۱ عقرب ٥٤

بناغلی حفیظ کرامانی سفیرکبیر الجزایر درتهران بحیث نماینده خاص بناغلی هواری بومدین رئیس دولت الجزایر واردکابل شد .

بناغلی کرامانی حامل پیام خاص بناغلی بومدین رئیس دولت الجزایر عنوانی بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم میباشد .

درمیدان هوایی بین المللی کابل کرامانی ازطرف بناغلی عبدالعلی سلیمان معاون ریاست تشریفات وزارت امورخارجه استقبال گردید .

۱۳ عقرب ٥٤

نطاق وزارت امورخارجه درجواب سوال نامه نگار باختر آژانس راجع به بیانیه اخیر بناغلی بوتوکه درمورد تائید حکم سترهمحکمه پاکستان راجع به انحلال حزب مخالف عوامی ملی اظهاراتی نموده است .

همچنان دربیانیه فوق الذکر خود اشاره نموده‌که وی حاضر است برای رفع تیره‌گی روابط افغانستان وپاکستان بکابل مسافرت کند اظهارداشت :

تاجائیکه مربوط به تائید حکم ستره محکمه پاکستان درانحلال حزب عوامی ملی در پشتونستان و بلوچستان میباشد دسیسه و فریبکاری به وضاحت معلوم است .

زیرا حتی برای هیچکدام ازرهبران حزب عوامی ملی دراثرددرخواست های غیرقانونی شان ازوسایل دفاع کامل وآزادانه از حقوق شان فرصت داده نشد درکشور ماضرب‌المثل مشهور است‌که میگویندخودکوزه خودکوزه‌گرو خودگل کوزه .

نطاق وزارت امورخارجه افزود: در مورد آنچه مربوط به اشاره بناغلی بوتو راجع به مسافرت اش بکابل میباشد، ماآنرا خیرمقدم میگوییم امانباید ازاین مسافرت بحیث وسیله دیگری جهت مغشوش ساختن افکار عامه جهان روی ماهیت اصلی مسأله که کشور های ماراازهم دور نگهداشته است استفاده گردد .

نطاق گفت: افغانستان آرزویی جز دوستی باملت مسلمان پاکستان ندارد . این آرزو تنها بافهم موضوع متنازع فیها بین کشور های ماودرقدم دوم باصرف مساعی برای تجسس راه های عادلانه وشرافتمندانه جهان برآورده شده میتواند .

امیدواریم‌که باحسن نیت ووسعت نظر جانبین امکان رفع این مشکل بین دوکشور

که مربوط به حقوق حقه مردم پشتون وبلوچ است میسر گردد .

۱۴ عقرب ٥٤

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم ښاغلی البرت فلتزسفیرکبیر غیر مقیم اتریش درافغانستان رابرای ملاقات تودیعی در قصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

دوره ماموریت ښاغلی فلتـز در افغانستان به پایان رسده است .

* * *

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم ښاغلی حفیظ کرامانی نماینده خاص ښاغلی هواری بومدین رئیس دولت الجزایر را در قصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

ښاغلی کرامانی پیام شفاهی ښا غلـــی بومدین رادرموردموقفالجزایرراجع بهصحرای غربی تحت اداره هسپانیه که متکی برختـم استعماردرآن منطقه براساس حق خودارادیت مردم آن میباشد به ښاغلی رئیس دولـــت وصدراعظم تقدیم کرد .

ښاغلی رئیس دولت این موقف الجزایررا که باموقف همیشگی افغانستان مبنی بـــر پشتیبانی ازحق خودارادیت مردمان ومللیکه تاهنوز تحت سلطه بیگانه میباشد مطابقـت دارد تائید فرمودند .

* * *

اولین موافقت نامه تجارتی بین دولـــت جمهوری افغانستان وجمهوریت ترکیه عقـــد گردید .

موافقتنامهرادرحالیکه ښاغلیمحمدخانجلالروزیر تجارت وښاغلی فاروق شاهین باش سفیرکبیر ترکیهمقیمکابلحاضربودند ښاغلی محمداعظم‌ـ عظیمیمعینوزارت تجارت وښاغلی اوگاه اوتای گیونر معین وزارت تجارت ترکیه درسالـــون وزارت تجارت امضاء نمودند .

چون تاحال بین افغانستان وترکیه تجارت قابل ملاحظه وجود نداشت توقع میرود کـه این موافقتنامه زمینه همکاری را برای تجارت بین دوکشور فراهم سازد .

درچوکات این موافقتنامه در آینده بیـــن موسسات تجارتی دوکشور تماسهای برقرار گردیده وقرار داد های عقد خواهد شد .

* * *

ښاغلی اوگاه او تای گینر معیـــن وزارت تجارت ترکیه باښاغلی پوهاند دکتور نویـن وزیر اطلاعات وکلتور ملاقات نمود .

که طی این ملاقات پیرامون موضوعـــات کلتوری واطلاعاتی مورد علاقه دولت جمهوری افغانستان وجمهوریت ترکیه تبادل نظـــر صورت گرفت .

* * *

ښاغلی الکساندر میخائیلو ویچ پوزانـوف سفیر کبیر اتحاد شوروی مقیم کابل باانجنیر عبدالکریم عطایی وزیر مخابرات ملاقات نموده وروی پروژه های مخابراتی که در چوکات قرضه اتحاد شوروی عملی میگردد مذاکـــره نمود .

همچنان ښاغلی آن سوخانیك سفیر کبیر

جمهوریت سوسیالیستی چکوسلواکیا باوزیر مخابرات ملاقات تعارفی بعمل آورد .

* * *

ښاغلی حفیظ کرامانی نماینده خاص ښاغلی هواری بومدین رئیس دولت الجزایر ازکابل عزیمت نمود .

ښاغلی کرامانی برای تقدیم پیام هواری بومدین به ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم درمورد موقف الجزایر راجع به صحرای غربی به کابل آمده بود .

۱۷ عقرب ٥٤

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم طی تیلگرامی عنوانی ښاغلی لیونیدبریژنف سرمنشی حزب کمونست، نکولای پودگورنی صدرهیأت رئیسه‌شورای‌عالی والکسی‌کاسیگین صدراعظم اتحادجماهیرشوروی پنجاه وهشتمین سالگرد انقلاب اکتوبر رابه زعما، حکومت ومردم اتحاد شوروی تبریك گفته اظهار داشته اند .

«مایه مسرت است‌که علایق دوستی و همجواری وتفاهم همکاری نزدیك ومثمر بین دوکشور بیشتر تقویت واستحکام مییابد. »

ښاغلی محمد داؤد بایادآوری خاطرات ونتایج خوش مسافرت شان به اتحادشوروی برای تقویه روز افزون وروابط دوستانه و همکاریهای همه جانبه دوکشور به نفع‌مردمان افغانستان واتحاد شوروی ودیتانت وصلح جهانی وهمچنان برای صحت وسعادت زعما و مردم کشور همسایه ودوست اظهارآرزومندی کرده اند .

* * *

ښاغلی محمدیونس وزیر دولت درحکومت هندونماینده خاص میرمن ندراگاندی صدراعظم آنکشور وارد کابل گردید .

ښاغلی محمدیونس حامل پیام خاص صدراعظم هند عنوانی ښاغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم میباشد . درمیدان هوایی بین المللی کابل ښاغلی عبدالصمد غوث مدیر عمومی سیاسی، ښاغلی عبدالعلی‌سلیمان معاون ریاست تشریفات وزارت امور خارجه وښاغلی سنگه سفیرکبیر هند ازنماینده‌خاص میرمن گاندی استقبال کردند .

۲۰ عقرب ٥٤

قرارداد ساختمان نصب ماشینهای وتدویر مسلخ بین ریاست انکشاف مالداری هرات وکمپنی کرچفیلد جمهوریت اتحادی آلمان درکابل عقد گردید .

قرارداد راانجنیر عبدالحبیب سراج رئیس عامل آن شرکت وښاغلی‌کیسلر نماینده‌کمپنی مذکوردرحالیکه معین وزرت زراعت نماینده وزارت پلان وسفیرکبیر جمهوریت اتحادی آلمان مقیم کابل حاضر بودند امضاء کردند.

بموجب این قرارداد کمپنی متذکره مسلخ هرات تادوسال آینده به پایه‌اکمال میرساند. مصارف این پروژه‌که به‌چارده ملیون وپنجصد هزار مارك وپنجاه وچهارملیون افغانی میگردد قسما ازکریدت بانك جهانی تمویل خواهد شد .

ښاغلی کلومبرز مرمل سفیرکبیر غیرمقیم ارژانتین درافغانستان برای تقدیم اعتماد نامه واردکابل شد ودرمیدان هوایی از طـــرف ښاغلی محمدانور نو روز معـــاون ریاســت تشریفات وزارت امور خارجه استقبال گردید.

۲۱ عقرب ۵٤

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم ښاغلی محمدیونس نماینده میرمن گـــانـدی صدراعظم هندرا درقصر ریاست جمهـــوری پذیرفتند . ریاست دفتر جمهوری اطلاع داد که طی این ملاقات ښاغلی محمد یونس پیام میرمن اندراگاندی رابه ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم تقدیم نمود دراین وقت ښاغلـــی معین سیاسی وزارت امور خارجه وښاغلـــی سنگهه سفیرکبیر هندمقیم کابل نیز حاضر **بودند .**

• • •

معادل چارملیون وسه صدوپنجاه روبـــل پایپ لاین گاز موردضرورت پروژه جرقدو ق رااتحاد شوروی به افغانستان قرضه میدهد. قرارداد این قرضه راښاغلی عبدالسمیع زمانی رئیس پلان وزارت معادن وصنایع و ښاغلی بریس تیتوف مستشار اقتصادی سفارت کبرای اتحاد شوروی دروزارت معادن وصنایع امضاء نمودند . باساس این قـــرار داد کمپنـــی تسویت میت پروم اکسپورت اتحاد شوروی مقدار ششهزار وهشتصد وسه تن پایپ لاین های مختلف موردضرورت نزده چاه استخراجی گاز معدن جرقدوق رادرمدت هژده ماه بـــه افغانستان تحویل مینماید .

این قرضه ازکریدت طویل المدت ســال ۱۹۷۵ تمویل میگردد .

• • •

حکومت آسترالیا موافقه کرده است کــه درسال جاری معادل بیست وچهار هـــزارو ششصد دالر ادویه مورد ضرورت پـــروژه کنترول ملاریا به افغانستان کمك نماید .

۲۲ عقرب ۵٤

قرار دادساختمان فابریکه پروسس وکنسر وزیتون به ظرفیت ۸ هزار تن زیتون درسال که درآینده قابل توسعه میباشد بین وزارت زراعت دولت جمهوری افغانستان ومشاوریت سفرات کبرای شوروی به امضاء رسید .

قرارداد را دکتور عمادالدین غیائی رئیس عمومی پروژه انکشاف وادی ننگرهار بنمایندگی ازوزارت زراعت وښاغلی شویـدکوف معاون مشاوریت اقتصادی سفارت کبرای اتحادشوروی، دروزارت زراعت امضاء کردند .

• • •

ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولـــت وصدراعظم اگریمان ښاغلی ژوژپیروش کــه بحیث سفیرکبیر فرانسه درکابل از جانـب حکومت آنکشور مطالبه شده بود صادرگردیده **است .**

۲٤ عقرب ۵٤

ښاغلی ادواردو کولمبریس سفیر کبیـــر غیرمقیم ارجنتاین درافغانستان اعتمادنامه اش رابه ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم مطابق مراسم معمول درقصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

درین وقت ښاغلی محمداکبر رئیس دنس جمهوری وښاغلی عبدالصمد غوث مدیر عمومی سیاسی وزارت امورخارجه حاضر بودند .

* * *

ښاغلی محمد یونس نماینده خاص میرمن اندراگاندی صدراعظم هندباښاغلی محمد نعیم ملاقات نمود .

* * *

ښاغلی محمدیونس نماینده خاص میرمن اندراگاندی صدراعظم هند بادکتورعبدالمجید وزیر عدلیه ولوی ځارنوال ملاقات تعارفی بعمل آورد .

* * *

قراردادتهیه وسایط ساختمانی بهره برداری وپرسونل تخنیکی برای اکمال پروژه سرده بین افغانستان واتحاد شوروی عقد شد .

قراردادراانجنیرجمعه محمدمحمدی رئیس‌عمومی آب وبرق وښاغلی بوریس تیتوف مستشار اقتصادی سفارت کبرای اتحاد شوروی مقیم کابل درریاست آب وبرق امضاء کردند .

یك منبع واحدآب وبرق گفت: بااعمار بند سرده وکانال های مربوط آن امکان آبیاری پانزده هزار هکتار زمین جدید فراهم میگردد. منبع افزودقراراست‌قراردادامورمربوط به‌هموار‌کاری‌زمین هاوآماده ساختن‌آن برای بهره‌برداری امورحفظ ومراقبت شبکه آبیاری وامورتکمیل متباقی شبکه آبیاری وزارکشی پروژه سرده تحت اجرا گرفته شود. منبع علاوه کرد قیمت تهیه ماشین آلات وپرزه جات‌مربوط به‌دوملیون وپنجصد وهفتاد هزار دالر میباشد .

۲۵ عقرب ۵٤

ښاغلی محمد یونس وزیر دولت در حکومت هند ونماینده خاص میرمن اندراگاندی صدراعظم آنکشور ازکابل عزیمت کرد .

وی طی‌اقامت درکابل پیام میرمن‌اندراگاندی رابه ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم تقدیم نموده وبابعضی ازمقامات افغانی ملاقات های انجام داده است .

ښاغلی عبدالصمد غوث مدیرعمومی سیاسی وښاغلی عبدالعلی سلیمان معاون ریاست تشریفات وزارت امورخارجه وسفیر کبیر هند مقیم کابل درمیدان هوایی بین‌المللی باښاغلی محمدیونس وداع کردند .

۱ قوس ۵٤

از طرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت روز ملی لبنان عنوانی ښاغلی سلیمان فرانجیه رئیس جمهور آنکشور به بیروت مخابره شده است .

* * *

از طرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تعزیت به مناسبت وفات جنرال فرانسیسکو فرانکو رئیس دولت هسپانیا عنوانی والاحضرت هوان کارلوس کفیل ریاست دولت هسپانیه به مادریدمخابره گردیده است .

* * *

عده از دانشمندان کشور های متحابه‌برای اشتراك درسیمینار بین المللی زبان وادب پشتو که درادیتوریم پوهنتون دایر گردید

وارد کابل شده ازطرف نمایندگـــان وزارت معارف استقبال گردیدند .

دانشمندانی که جهت اشتراك در ایـــن سیمینار تاکنون بکابل رسیده اند عبارت اند ازمحترمه دکتورس، بدرالزمان قریب دانشمند ایرانی، پروفیسر مکنزی دانشمند انگلیسی، دکتور شارل کیفردانشمندفرانسوی، پروفیسر کلوس فردیناند دانشمند دنمارکی وپروفیسر مارگین سترن دانشمند نارویژی وپروفیسر رام راهول دانشمند هندی .

۳ قوس ٥٤

مرحله اول پروژه دستگاه برق آبی کجکی ولایت هلمند ضمن مراسمی افتتاح گـردید. انجنیر جمعه محمد محمدی رئیس عمومی‌واحد دستگاه برق کجکی اظهار داشت :

مسرت دارم به نمایندگی ازحکومت مرحله اول دستگاه برق آبی کجکی راکه به همکاری مادی وتخنیکی حکومت ایالات متحده امریکا به پایه اکمال رسیده افتتاح نمایم .

رئیس واحد آب وبرق ضمن شرح چگونگی ساختمان واحداث این پروژه از موسســـات ساختمانی ومشورتی که در احداث این پروژه صرف مساعی نموده و همچنان ازکمك اداره انکشاف بین المللی امریکا اظهار تشکر و امتنان نمود .

همچنین بناغلی تئودور ایلیوت سفیرکبیر امریکا مقیم کابل که به نمایندگی ازحکومت خویش درین مراسم اشتراك داشت طی‌بیانیه اظهار داشت که مساعی مشترك حکومـات ما وموسسات مربوط درامر ساختمان این‌دستگاه نمایانگر برجسته دوام حسن نیت تفاهـم و همکاری متقابله بشمار میرود . دربن‌مراسم والیان هلمند وکندهار، برخی از رؤســـای دوایر این دوولایت، مامورین محلی، منسوبین پروژه، عدهٔ ازاعضای سفارت امریکا واعضای اداره انکشاف بین المللی امریکا درافغانستان اشتراك داشتند . کار ساختمان پروژه دستگاه برق‌کجکی ولایت هلمند دوسال قبل شـروع شده بود که شامل تاسیسات ، تعمیرات ودو توربین برق به ظرفیت تولیدی مجموعـــی سی وسه هزار کیلووات میباشد. یك منبع ریاست عمومی آب وبرق گــفت : مصارف افغانی مرحله اول پروژه ساختمانی دستگـاه تولیدبرق کجکی ازبودجه انکشافی دولـــت جمهوری ومصارف اسعاری آن ازقرضه ایالات متحده امریکا جمعا بالغ برمعادل هشتادملیون افغانی میشود تمویل گردیده است .

* * *

دوهزار تن میوه ستروس و چارصدوبیست وپنج تن کانسرو زیتون سبز از حاصل امسال پروژه انکشاف وادی ننگرهار به اتحادشوروی صادر میگردد. قرارداد صدور میوه متذکـره وکانسرو که قیمت مجموعی آن به هشتصدو هفتادویك هزاروسه صدوسی وپنج دالربالغ میگردد بین وزارت زراعت وموسسه وستوگ انتورگ شوروی عقد شد . قرارداد راښاغلی عمادالدین غیائی رئیس عمومی پروژه انکشاف وادی ننگرهاروښاغلی زاتوسکینی آمرنمایندگی آن موسسه درکابل امضاء کردند .

۳ قوس ٥٤

قرارداد فروش پنجهزار تن پخته محلوج به قیمت پنج ملیون وسه صدهزار دالر بین سپین زرشرکت وکمپنی و ستورگ انتورگ اتحاد شوروی به امضاء رسید . بموجب این قرار داد سپین زرشرکت پنجهزار تن پخته محلوج را تاآخیر سال از طریق شیر خان بندربه آنکشور صادر مینماید. قرارداد را انجنیر عبدالملك رئیس سپین زر شرکت وښاغلی جی پاتوف به نمایندگی از کمپنی وستوگ انتورگ امضاء نمودند .

٥ قوس ٥٤

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت و صدراعظم ښاغلی فردیناند تون سفیرکبیر غیر مقیم جمهوریت دیموکراتیك آلمان رابرای ملاقات تودیعی درقصرریاست جمهوری پذیرفتند .

همچنان ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم دکتور سویتی وارت ناروپت وزیر مختار تایلند راپذیرفته باوی وداع نمودند .

دوره ماموریت ښاغلی تون ودکتورناروپت درافغانستان به پایان رسیده است .

٦ قوس ٥٤

ښاغلی کنوت اکسل شیل سوویر سفیر کبیر منتخب غیرمقیم ناروی در افغانستان برای تقدیم اعتمادنامه‌اش واردکابل گردید .

ښاغلی عبدالعلی سلیمان معاون تشریفات وزارت امورخارجه درمیدان هوایی بین‌المللی کابل ازښاغلی سوویر استقبال نمود .

* * *

ښاغلی فردیناند تون سفیرکبیر غیر مقیم جمهوریت دیموکراتیك‌آلمان‌که دوره ماموریتش درافغانستان ختم گردیده است عازم کشورش شد .

ښاغلی عبدالعلی سلیمان معاون تشریفات وزارت امورخارجه درمیدان هوایی بین‌المللی کابل باښاغلی تون وداع نمود .

۷ قوس ٥٤

یك هیأت اقتصادی برای مشاهده تولیدات صناعتی مطالعه بازارومذاکرات پیرامون‌توسعه تجارت وهمکاری اقتصادی بین افغانستان و ایتالیا بدعوت حکومت آنکشور عازم روم‌شد.

اعضای هیأت شامل نمایندگان وزارت ها موسسات مختلف اقتصادی وتجارتی بوده ریاست آنراښاغلی محمد عیسی صیامی رئیس ترانزیت و ترانسپورت بین المللی وزارت تجارت بعهده دارد .

* * *

بنابردعوت ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم دولت جمهوری افغانستان ښاغلی ن. و. پودگورنی صدر هیأت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در نیمه دوم ماه قوس سال جاری ازجمهوریت افغانستان بازدید رسمی ودوستانه بعمل خواهد آورد .

۸ قوس ٥٤

از طرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی یوگوسلاویا عنوانی مارشال جوزف بروزتیتو رئیس دولت آنکشور به‌بلگراد مخابره گردیده است .

۸ قوس ٥٤

یك منبع باخترآژانس راجع به خبری که رادیو بی‌بی‌سی شب ٥ قوس ازقول منابع پاکستان نشرکرده ومدعی است که درطی زدوخورد بین قبایل‌کوچی وقوای امنیتی‌افغانی چهل وسه نفرکشته وشصت نفرزخمی گردید. گفت: جای تأسف است بی‌بی سی چنین اظهاری راکه هدف غرض آلود وپروپاگندی آن ازروی منبع آن بخوبی تشخیص‌داده شده میتواند موقع نشر داده است .

منبع آژانس‌باختر تصریح کردکه هیچگونه زدوخورد بین کوچی های افغانی ومقامات امنیتی صورت نگرفته مولد این خبر ساخته وبافته مقامات پروپاگندی پاکستان راکه کاملا بی اساس بوده وبسلسله‌تبلیغات سؤوسخیف حکومت پاکستان علیه افغانستان جعل ونشر شده است بشدت ردمینماید .

● ● ●

سیمینار بین المللی مرکز بین المللی تحقیقات پشتو که یك هفته قبل درکتابخانه پوهنتون کابل دایرشده بود. دریکی از جلسات‌آن‌داکترمعظ حسین نماینده یونسکومتن تیلگرامی راکه ازطرف یونسکو مخابره شده ودرآن وعده هرگونه همکاری یونسکو برای انکشاف مرکز بین المللی تحقیقات پشتوداده شده است قرائت نمودکه ازطرف شا ملین سیمینار باخوشی استقبال شد .

درجلسه اختتامیه پوهاند عبدالقیوم وزیر معارف طی بیانیه یی ازمساعی خستگی ناپذیر شاملین سیمینار وتصاویبی که درباره وظایف آینده مرکز تحقیقات پشتو ازطرف شاملین صورت گرفته اظهار قدردانی نمود .

وزیر معارف ازمساعی دوامدار شاملین سیمینار وتوجه خاص موسسه یو نسکو در تدویر این سیمینار اظهار قدردانی نموده‌گفت:

یقین کامل دارم ازطریق این مرکزگوشه هایی اززندگی مجهول مردم ماازلحاظ تاریخی و کلتوری به جهانیان بیش از پیش واضح خواهد شد .

متعاقبا پروفیسر مور کنترین دانشمند ناروېژی به نمایندگی ازمهمانان خارجی شامل سیمینار ازحکومت ومردم افغانستان نسبت مهمان نوازی گرم که درموقع بودوباش شان درکابل ابراز گردیده اظهار خوشی وقدردانی نمود ونتایج این سیمینار رادر انکشاف ادب وزبان پشتو نهایت مهم وارزشمند خواند .

همچنین یك تعداد عکس هایی از محافل این سیمینارکه ازطرف آمریت نشرات‌پوهنتون کابل چاپ وتهیه شده بودبه اعضای سیمینار توزیع گردید .

۱۰ قوس ٥٤

بناغلی الکساندر میخائیلو و یچ پوزانوف سفیر کبیر اتحاد شوروی مقیم کابل باانجنیر عبدالتواب آصفی وزیر معادن وصنایع ملاقات نمود .

ضمن این ملاقات انجنیر آصفی وبناغلی پوزانوف پیرامون همکاری های اقتصادی

اتحاد شوروی درپروژه های تفحصات پترول، صادرات گاز، استخراج پترول وهمچنان پروژه های انکشافی آینده مربوطه به صنایع ومعادن مذاکره وتبادل افکار نمودند .

۱۱ قوس ٥٤

ازطرف ښاغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم به مناسبت روز ملی اتحادیه امارات عربی تیلگرام تبریکیه عنوانی ښاغلی زیدبن سلطان النهیان رئیس اتحادیه مذکور به ابوظبی مخابره شده است .

* * *

قرار دادپروژه جرقدوق به تاریخ ۱۲نومبر ۱۹۷۵ مطابق ۲۱ر۸ر٥٤ بین نماینده وزارت معادن وصنایع افغانستان ومستشار اقتصادی سفارت کبرای اتحاد شوروی درکابل به‌امضاء رسید .

قرارداد قرضه طویل المدت ۱۹۷۵ اتحاد شوروی باربح سالانه سه فیصدبمنظورتوسعه پروژه استخراج گازساحه جرقدوق اختصاص داده شده به ظرفیت دوملیارد مترمکعب گازدر سال وهمچنان ساختمان دستگاه تجریدسلفر استفاده میشود .

البته بهره برداری ازپروژه جرقدوق در صورتی که به تجهیزات مربوط چاهاکه قرار است ازمملکت سوم خریداری وعندالموقع به پروژه مواصلت نماید قبل از سال ۱۹۸۰ صورت خواهد گرفت برای بهره برداری ازگاز جرقدوق درظرف بیست ودوسال حفر چهل و چهارچاه استخراج درنظر گرفته شده که در مرحلهٔ اول‌که بنام دوره امتحانی یاد میشود وسه سال رادربر میگیرد جمعا ازنزده چاه استخراجی جهت تولید دو ملیارد مترمکعب گاز استفاده میشود درسالهای بعدی باساس رژیم استخراجی ذخیره گاز مذکور جهت استخراج گاز باقیمانده به تعداد چا های استخراجی افزوده شده ودرطول بیست ودو سال بهره برداری تعداد چاها به چهل وچار حلقه خواهد رسید .

* * *

نطاق وزارت امورخارجه در جواب سوال خبرنگار باختر آژانس درمورد ادعا های بی اساس صدراعظم پاکستان راجع به تقویه وتجهیز عسکری افغانستان درمناطق متصل به پشتونستان وبلوچستان گفت: هروقتیکه صدراعظم پاکستان با بحران ویا مخالفت های شدید داخلی درپاکستان روبرو میشود ازروی عادت وبغرض حفظ وادامه اقتدار شخصی خود میخواهد وسیله یی بیابد تاافکار وذهنیت مردم پاکستان رابطرف خطرات موهومی که ساخته وبافته خودش است منحرف سازد . چنانچه طی نطق مورخ ۸ قوس خود در ملتان اظهارداشته است که افغانستان اقد امات سفربری راگرفته ورخصتی افسران عسکری رامعطل ساخته است .

نطاق وزارت امورخارجه گفت: حکومت **افغانستان این اتهامات کاملا بی‌اساس و** عاری ازحقیقت رابشدت ردمیکند عقیده داردکه بستن چنین اتهامات بی اساس وغیرمسئولانه جزاینکه فضای روابط دوکشور راتیره تر سازد نتیجه دیگری نخواهد داد .

نطاق افزودیقین استکه تلاش بناغلی بوتو برای نجات ازمشکلات وبحرانات داخلی توسط منحرف ساختن افکار عامه پاکستان سوی خطرات خیالی خارجی نتیجه ای نخواهد داد زیرا مردم پاکستان از پالیسی های صدراعظم آنکشور تجربه های تلخی دارند وبیش ازاین اغفال شده نمیتوانند .

نطاق وزارت امور خارجه گفت: قابل توجه استکه بناغلی بوتو دربیانات خودگفته است که مخالفین باشنیدن بیانات اوعلیه افغانستان خواهند گفتکه این ادعارابرای انحراف افکار عامه سوی اوضاع خارجی بعمل آورده است این گفتار صدراعظم پاکستان در حقیقت خودافشاء گرغیر ارادی افکار باطنی و مافی الضمیر مخفی اوبوده نیت حقیقی اورا کاملا نمایان میسازد .

نطاق افزود جای تعجب است که درخبری که روی عین موضوع رویتر از اسلام آباد نشرکرده است اززبان عبدالقیوم خان وزیر داخله پاکستان گفته شده استکه در مناطق پشتونستان وبلوچستان متصل به افغانستان آرامش کامل حکمفرما بوده وهیچگونه خطری متوجه آنکشور نمیباشد . ما قضاوت بر این تضادرابه به افکارعامه جهان میگذاریم .

۱۲ قوس ٥٤

دعوتی به افتخار هیأت انجمن دوستی چین وافغانستان ازطرف بناغلی سلطانمحمود غازی رئیس عمومی هوانوردی ملکی وتوریزم ورئیسانجمن دوستی افغانستان وچین درهوتل انترکانتیننتال ترتیب یافته بود که در آن پوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور بناغلی کان یه تاوسفیرکبیر جمهوریت مردم چین درکابل وعده‌ای ازاعضای انجمن دوستی افغانستان وجمهوریت مردم چین اشتراك کرده بودند .

هیأت انجمن دوستی چین وافغانستان برای یك سفردوستانه بهکابل وارد گردیده است درمیدان هوایی ازطرف بناغلی عبدالشکوررولی معاون وبعضی از اعضای انجمن دوستی افغانستان وچین وسفیرکبیر جمهوریت مردم چین درکابل استقبال گردید. هیأت بابناغلی سلطان محمود غازی رئیس انجمن دوستی افغانستان وچین درعمارت ریاست عمومی هوانوردی ملکی وتوریزم ملاقات کردکه دراین موقع سفیرکبیر جمهوریت مردم چین درکابل نیزحاضر بود .

* * *

بناغلی ستویان رادو سلاو سفیر کبیر جمهوریت مردم بلغاریا مقیمکابل با انجنیر عبدالتواب آصفی وزیر معادن وصنایع ملاقات تعارفی نموده وضمنا راجع به امکانات همکاری کشورش به پروژه های صنعتی مذاکره کرد.

۱۲ قوس ٥٤

بناغلی میونگ جون چوی سفیر کبیر جمهوریت کوریا مقیم کابل باوزیر معادن و صنایع ملاقات تعارفی نموده وهمکاری های مزیدکشور خودرادرپروژه های معادن وصنایع به انجنیر آصفی ابراز داشت .

۱۳ قوس ٥٤

بناغلی کنوت اکسیل شیل سی ور سفیر

کبیرغیرمقیم ناروی درافغانستان اعتمادنامه‌اش رابه ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم درقصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

درین موقع ښاغلی وحید عبدالله معین سیاسی وزارت امورخارجه وښاغلی محمداکبر رئیس دفتر ریاست جمهوری نیز حاضربودند.

۱۳ قوس ٥٤

بافتخار هیأت انجمن دوستی جمهوریت مردم چین وافغانستان از طرف ښاغلی عبدالشکورولی معاون انجمن دوستی افغانستان وچین دعوتی دررستوران باغ بالا ترتیب شده بود .

درین دعوت بعضی ازمامورین عالیر تبه عده ازاعضای انجمن دوستی افغان وچین ښاغلی کان یه تاو سفیرکبیروبرخی ازاعضای سفارت کبرای آنکشور مقیم کابل اشتراك داشتند .

هیأت ازآثارتاریخی موزیم دیدن کرد .

هیأت انجمن دوستی جمهوریت مردم چین وافغانستان بریاست ښاغلی چیاوهسیاکواگ مشاور انجمن دوستی مردم‌چین باکشور های خارجی برای یك مسافرت دوستانه‌ازافغانستان واردکابل شده است .

اعضای هیأت عبارتند از ښاغلی عبدالله جیومو، ښاغلی ین تسی جن و ښاغلی کاوشی وانگ .

هیأت انجمن دوستی جمهوریت مردم چین وافغانستان ازآثار باستانی موزیم هده در ولایت ننگرهار دیدن کرد .

* * *

ښاغلی کنوت اکسل شیل سیور سفیرکبیر غیرمقیم ناروی در افغانستان پس از تقدیم اعتمادنامه‌اش عازم ایران شد .

ښاغلی سیوردرعین زمان سفیرکبیرکشورش مقیم تهران میباشد .

* * *

قرارداد سروی وپروژه سازی لین انتقال برق نغلوبه جلال آبادبه ولتاژ ۱۱۰ کیلووات بامقامات مربوط شوروی عقد گردید .

قرارداد را انجنیر جمعه محمدمحمدی رئیس عمومی واحدآب وبرق‌وښاغلی بریس‌اناتولینیچ تیتوف مستشار اقتصادی سفارت کبرای شوروی امضاء نمودند .

بموجب این قرارداد سروی پروژه سازی انتقال برق نغلوجلال آباد باصرف اضافه از یکصد وچهل وشش هزارروبل قرضه اتحاد شوروی توسط متخصصین آنکشور در مدت شش ماه تکمیل واسنادآن به واحد عمومی آب برق تسلیم داده میشود .

یکعده پرسونل افغانی نیزدرسروی و پروژه سازی لین انتقال برق نغلو جلال آباد بامتخصصین شوروی همکاری خواهند کرد .

* * *

ښاغلی نگوین هوکیو سفیر کبیر منتخب غیرمقیم جمهوریت دیموکراتیك ویتنام در افغانستان جهت تقدیم اعتمادنامه‌اش واردکابل شد ودرمیدان هوایی ازطرف ښاغلی محمدانور نوروزمعاون تشریفات وزارت امور خارجه پذیرایی گردید .

۱۳ قوس ٥٤

بناغلی نوراحمد اعتمادی سفیرکبیر دولت جمهوری افغانستان درمسکو برای اشتـــراك درمراسم پذیرایی بناغلی نیکولای پودگورنی صدرهیأت رئیسه شورای عالی اتحاد شوروی بافغانستان وارد کابل گردید .

۱۵ قوس ٥٤

ازطرف بناغلی محمدداؤدرئیس دولـــت و صدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی جمهوریت فنلندعنوانی بناغلی اورهوکیوکونین رئیس جمهور آنکشور به هلسنگی مخابـــره گردیده است .

* * *

نطاق وزارت امور خارجه راجع به حمـــلات وبمباردمان طیارات اسرائیل بـر کمپ هـــای مهاجرین فلسطینی درلبنان گفت‌که حکـومت افغانستان این حملات وحشیانه را همیشـــه وبه شدت تقبیح کرده ومینماید ومعتقد است که حالاوقت آن رسیده تاجامعه بین المللـــی جداً جلوچنین تجاوزات بیرحمانه وغیر انسانی اسرائیل راگرفته و برای مجـــازات انکشور تعزیرات اساسی ولازم رابه زودترین فرصت وضع کند .

* * *

هیأت سه نفری وترنری موسسه ملل متحد بابناغلی عزیزالله واصفی وزیر زراعت ملاقات نموده وروی همکاری های موسسه ملل متحد برای پوهنځی وترنری تبادل نظرنمود .

همچنان هیأت باپوهاند دکتور غلام صدیق محبی رئیس پوهنتون کابل ملاقات ومذاکره نمود .

* * *

هیأت انجمن دوستی جمهوریت مردم چین رافغانستان بابناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه ملاقات نمود .

هنگام مـلاقات بناغلی کان یه تو سفیر کبیرجمهوریت مردم چین مقیم کابل نیزحاضر بود .

هیأت بریاست بنا غلی چیاوهسیاکسواک مشاور انجمن دوستی مردم چین باکشور های خارجی برای مسافرت دوستانه اخیراوارد کابل شده است .

۱٦ قوس ٥٤

بناغلی بوهوسلاف خنیوپك وزیر امــور خارجه جمهوریت سوسیالیستی چکـوسلواکیـا بنابدعوت بناغلی وحید عبدالله معین وزارت امورخارجه برای یك مسافرت رسمی بـــــه افغانستان وارد کابل شد .

۱۷ قوس ٥٤

بناغلی نگوین هوکیو سفیرکبیر غیرمقیـــم جمهوریت دیموکراتیك ویتنام در افغانستان اعتمادنامه‌اش رابه بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم مطابق مراسم معمول درقصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

دراین موقع بناغلی وحید عبدالله معیـــن سیاسی وزارت امورخارجه وبناغلی محمداکبر رئیس دفتر جمهوری نیز حاضر بودند .

* * *

بناغلی نگوین هوکو سفیر کبیرغیر مقیـم جمهوریت دیموکراتیك ویتنام با بنا غلـــی

عزیزالله واصفی وزیر زراعت ملاقات تعارفی نموده وضمنا راجع به موضوعات مورد علاقه زراعتی مذاکره وتبادل نظر بعمل آمد .

همچنان بناغلی نگوین هوکیوسفیر کبیر غیرمقیم جمهوریت دیموکراتیک ویتنام در افغانستان بابناغلی علی احمد خرم وزیر پلان ملاقات تعارفی بعمل آورد .

* * *

به افتخار هیأت انجمن دوستی جمهوریت مردم چین‌وافغانستان ازطرف سفیرکبیرآنکشور درسفارت کبرای جمهوریت مردم چین درکابل دعوتی ترتیب شده بود .

دراین ضیافت بعضی ازاعضای کابینه رئیس عمومی هوایی ملکی وتوریزم و رئیس انجمن دوستی افغانستان وجمهوریت مردم‌چین بناغلی سلطان محمودغازی، اعضای انجمن دوستی وبعضی ازمامورین عالیرتبه و یکعده کوردیپلوماتیک مقیم کابل اشتراك ورزیده بودند .

* * *

قرارداد تحویل دهی پرزه جات وبعضی وسایط ضروری برای شاهراه سالنگ به‌ارزش دوملیون روبل ازکریدت دولت اتحاد شوروی وقرارداد تهیه سامان آلات برای پر وژه شبرغان، دولت آباد، کندزوکشم به قیمت معادل دوملیون روبل ازبودجه دولت بامقامات مربوط شوروی درکابل عقد گردید .

قرارداد هاراجنرال عبدالوهاب قوماندان عمومی قوای کار وزارت فواید عامه وبناغلی سویدنکو مستشار اقتصادی سفارت کبرای اتحاد شوروی درکابل امضاء کردند .

۲۰ قوس ٥٤

بناغلی بوهوسلاف خنیوپك وزیرامورخارجه جمهوریت سوسیالیستی چکوسلواکیاکه بدعوت بناغلی وحیدعبدالله معین سیاسی وزارت‌امور خارجه برای یك بازدید رسمی از افغانستان بکابل آمده بود عازم تهران شد .

درمیدان هوایی بین المللی کابل بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه، دکتور محبوب رفیق‌متصدی ریاست‌تشریفات، بناغلی میرشمس‌الدین مدیرشعبه سوم سیاسی وزارت امورخارجه . بناغلی عبدالعلی سلیمان معاون ریاست تشریفات ، بناغلی سوخانیك سفیر کبیرواعضای سفارت کبرای چکوسلواکیا با بناغلی خنیوپك وداع نمودند .

۲٤ قوس ٥٤

ازطرف بناغلی محمدداؤدرئیس دولت و صدراعظم به مناسبت حلول عید سعید اضحی تیلگرام های تبریکیه عنوانی رؤسای دول وصدراعظمان کشور های اسلامی مخابره گردیده است .

همچنان به تقریب عید سعید اضحی‌تیلگرام های‌تبریکیه ازطرف رؤسای دول وصدراعظمان ممالك اسلامی عنوانی بناغلی رئیس دولت وصدراعظم به کابل مواصلت کرده است .

* * *

بزرگان اقوام سالارزی ، ماموند، چارمنگ اتمانخیل، باجور، صافی ، شینوار وخانزادگان سورکمر اقوام افریدی پروخمکنی ، ورکزی

تیراویبر تمام مشران مومند وزیرمسید، بیتی ودورپشتونستان وهمچنان کلیه مشـــران و بزرگان پشتون وبلـوچستان . بلـــوچ ها و پشتونهای پشتونستان و بلوچستان مقیـــم افغانستان به مناسبت عید سعید اضحـــی تبریکات صمیمانه خودواقوام شان رابه‌بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم، اعضـای کمیته مرکزی، هیأت‌کابینه تمام‌مردم‌افغانستان ابراز داشته سعادت ملت افغان و ترقیـــات روزافزون افغانستان راتحت قیادت رهبرملی مابناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظـم آرزو نموده اند .

۲۵ عقرب ٥٤

هیأت افغانی بریاست عبدالعزیز فروغ‌معین وزارت پلان ازکویت بکابل مراجعت کرد .

بناغلی فروغ‌گفت: که هیأ ت افغانی متکی برنتایج اپور مقدماتی اقتصادی وتخنیکـــی پروژه های شکر درهرات وبغلان که به کمك مالی صندوق انکشافی کویت احداث آن در نظر است بامقامات مربوط صندوق مذکـــور مذاکراتی انجام داده که نتایج آن قناعـــت بخش میباشد . موصوف علاوه کردکه قـــرار است راپور مکمل اقتصادی وتخنیکی فابریکه های مذکور تایکماه دیگر به مقامات مربـــوط افغانی وکویتی ارائه شود .

* * *

ازطرف بناغلی محمدداؤدرئیس دولـــت و صدراعظم بمناسبت روزملی جمهوریت مردم بنگله دیش تیلگرام تبریکیه عنوانی بناغلی ابوسادات محمد صایم رئیس جمهور آنکشور به‌داکه مخابره شده است .

* * *

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولـــت وصدراعظم به مناسبت روزملی بحرین تیلگرام تبریکیه عنوانی والاحضــــرت عیسی بن — سلمان‌الخلیفه امیردولت بحرین بمنامه مخابره شده است .

* * *

بناغلی‌جوزف هافمن سفیرکبیرجمهوریت اتحادی آلمان درکابل بابناغلی علی احمد خرم وزیر پلان ملاقات نمود .

طی این ملاقات بناغلی خرم وبناغلی هافمن راجع به موافقتنامه قرضه جمهوریت اتحـادی آلمان برای پروژه های مخابراتی مورد نظـر وهمچنان پروژه‌آبرسانی افشارومنجمنت‌دستگاه برق آبی ماهیپر مذاکره کردند .

بناغلی هافمن به اساس اطلاع حکومتش به وزیرپلان اطمینان دادکه موافقتنامه قرضه برای پروژه های متذکره عنقریب بین هیأت های دوکشور امضاء خواهد شد .

۲٦ قوس ٥٤

بناغلی اوف دادابایوف وزیـــر معـــارف جمهوریت تاجکستان شورویوهیات معیتی‌اش باپوهاند عبدالقیوم وزیرمعارف ملاقات بعمل آورد .

وزیر معارف جمهوریت تاجکستان شوروی بنابدعوت وزارت معارف برای اشتراك درمحفل توزیع شهادتنامه های اولین دسته فارغـــان تخنیکم نفت وگاز مزارشریف دررأس یـــك هیأت وارد کابل شده است .

بناغلی دادابایوف وهمراهانش در ضیافتی اشتراك نموده بودندکه از طرف معین دوم وزارت معارف بافتخارشان درهوتل کابل ترتیب شده بود .

اعضای هیأت شوروی عبارت انداز بناغلی الساندرویچ بوگودانوفمعاونریاست تعلیمات متوسطه مسلکی دروزارت تعلیمات عالی اتحاد شوروی ، بناغلی م وکپتاتکوف مامور عالیرتبه ریاست روابط خارجی آنوزارت و بناغلی شومیلوف عضو مدیریت عمومیکشور هایشرق میانه دروزارت خارجهاتحادشوروی.

* * *

قراردا تورید اضافه ازنودویك هزار تن موادنفتی بین ریاستانحصاردولتی ونمایندگی نفت پروم اکسپورت اتحاد شوروی در کابل عقد شد .

بموجب این قرارداد که آنرا کفیل ریاست انحصار دولتی ونماینده نفت اکسپورت اتحاد شوروی امضاء نمود مقدار مواد نفتی متذکره درظرف شش ماه اول سال نو عیسوی به افغانستان وارد میشود .

همچنان صندوق انکشافی کو یت موافقه نموده است تایك هیأت ارزیابی رادر آینده نزدیك به افغانستان اعزامداردکه درمورد آغاز کاراین فابریکه ها و چگونگی تمویل آن با مقامات افغانی مذاکراتی انجام دهد .

* * *

هیأت افغانی بریاست دکتور میرعبدالفتاح صدیق معین اول وزارت معارف پس ازاشتراك درجلسات ششمین کنفرانس کمیسیون های ملی یونسکویکشورهای آسیایی واوقیانوسیه منعقده دهلی بوطن برگشت .

درین کنفرانس موضوعات مربوط بکمیسیون های ملی یونسکو تعلیم وتربیه سیانس و اطلاعات وکلتور موردبحث قرارگرفته وتصامیم لازم برای انکشاف آن بعمل آمد. بناغلی صدیقی سکرتر کمیسیون ملی یونسکو ی افغانستان وعضو هیأت افغانی بحیث راپورتر این کنفرانس انتخاب گردیده بود .

۲۷ قوس ٥٤

درختم مسافرت رسمی ودوستانه بناغلی نیکولای پودگورنی صدر هیأت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالستی در افغانستان بتاریخ ۱۹ قوس ۱۳٥٤ پروتوکول تمدیدمدت اعتبارمعاهده بیطرفی وعدم تجاوز متقابله بین افغانستان واتحاد شوروی مورخ ۲ سرطان ۱۳۱۰ در کابل ازطرف بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم جمهوریت افغانستان وبناغلی نیکولای پودگورنی صدر هیأت رئیسه شورایعالی اتحادجماهیرشوروی سوسیالیستی بامضاء رسید .

پروتوکول تمدید اعتبار معاهده بیطرفی و عدم تجاوز بین افغانستان واتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی مورخه ۲سرطان ۱۳۱۰ مطابق ۲٤ جون ۱۹۳۱ .

دولت جمهوری افغانستان واتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بادر نظرداشت اصول مؤدت، حسن همجواری، تساوی حقوق، احترام متقابل ، حق حاکمیت، استقلال وعدم مداخله به اموداخلی که در معاهده ۱۰حوت ۱۲۹۹ مطابق ۲۸ماه فبروری سال ۱۹۲۱ ومعاهده

مورخه۲سرطان ۱۳۱۰مطابق۲٤جون ۱۹۳۱تائید شده است ازمحك زمان موفقانه بدرشده است وبامنافع اساسی مردمان‌دوکشورمطابقت داشته بحیث تهداب تزلزل ناپذیر دوستی وهمکاری ثمربخش بین دوکشور بوده ومیباشد .

به آرزومندی بسط وتحکیم مزید روابـــط مؤدت وحسن همسایگی بین دوکشور که مملو ازروحیه اعتبار وتفاهم متقابل میباشد .

باعقیده براینکه توسعه مزید روابط همـــه جانبه وهمکاری حسنه بین دوکشور به تحکیم صلح وامنیت جهانی مساعدت خواهد کرد .

باپیروی کامل ازاصل همزیستی مسالمت آمیز دول دارای نظامهای اجتماعی متفـــاوت وبادرنظرداشت این امرکه روابط افغانستـــان واتحاد شوروی یکی ازبارزترین نمونه هـــای تطبیق این اصول میباشد باتایید وفا داری خود مابه اهداف اصول منشور ملل متحـــد باعزم راسخ به سهمگیری درامر تحکیم‌جریان تقلیل کشیدگی بین المللی وسعی برای اینکه آن جریان جنبه غیرقابل باز گشت بود بگیرد.

بادرنظر گرفتن ماده هشتم معاهده بیطرفی وعدم تجاوز متقابل بین افغانستان و اتحاد جماهیرشوروی سوسیالیستی مورخه ۲سرطان ۱۳۱۰ مطابق ۲٤ جون ۱۹۳۱ ومـــاده اول پروتوکول ۹ حمل ۱۳۱۵ مطابق ۲۹ مـــارچ ۱۹۳٦ منعقده مسکو وماده اول پروتوکـــول ۲۵ قوس ۱۳۳٤ مطابق ۱۸ دسامـــبر ۱۹۵۵ منعقده کابل وماده اول پروتوکول ۱۵ـاسد ۱۳٤٤ مطابق ٦ اگست ۱۹٦۵ منعقدهٔ مسکو درباره تمدید اعتبار آن معاهده درامور متذکر قرارآتی موافقت نموده اند .

ماده اول :

معاهده بیطرفی وعدم تجاوز متقا بل بیـــن دولت افغانستان واتحاد جـــما هیر شوروی سوسیالیستی مورخ ۲سرطان ۱۳۱۰هـ . ش مطابق ۲٤ جون ۱۹۳۱ منعقده کابل ازموقعیکه پروتوکول هذااعتبار میبابد تاده سال بعدآن دارای اعتبار خواهد بود .

بعدازانقضای مدت‌اعتبارده ساله‌درصورتیکه یکی ازطرفین متعاهدین یکسال قبل از ختم اعتبار این‌معاهده تمایل خودرابه فسخ معاهده توسط اطلاعیه کتبی اعلام ننماید معاهده مذکور خودبخود برای مدت پنجسال مابعدتمدید یافته دارای اعتبار خواهد بود. واگریك سال قبل ازاختتام مدت پنجسال یکی ازطرفین متعاهدین فسخ معاهده هذاراقبلااعلام ننمایداین‌معاهده برای پنجسال دیگر دارای اعتبار بوده وبـــه همین ترتیب اعتبار آن خوبخود ادامه خواهد یافت .

ماده دوم :

این پروتوکول بعداز تصو یب مقامـــــات صالحه متعاهدین وتبادل اسناد مصدقه کـــه درشهرماسکو صورت خواهد گرفت نافذومعتبر خواهد گردید .

درشهر کابل بتاریخ ۱۹ر۹ر۵٤ هجـــری شمسی مطابق ۱۰ر۱۲ر۷۵ عیسوی دردونسخه بزبان های دری وروسی تنظیم گردید کـــه متن هردوزبان یکسان دارای اعتبار مساوی میباشد .

ازطرف دولت جمهوری افغانستان
محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم
ازطرف‌دولت اتحادجماهیرشو روی سوسیالیستی نیکولای و. پودگورنی صدر هیأت رئیسه شورای عالی .

۲۷ قوس ٥٤

بناغلی فخری کوروترك رئیس جمهورترکیه هنگامیکه طیاره حامل شان ازفضای افغانستان عبورمیکردطی پیامی عنوانی بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم تمنیات نیك خویش رابرای صحت بناغلی رئیس دولت وصدراعظم ورفاه روزافزون مردم افغانستان ابرازنمودند.

بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم طی پیام جوابیه یی ازتمنیات نیك بناغلی رئیس جمهور ترکیه تشکر نموده آرزومندی شانرا برای صحت بناغلی فخری کوروترك وترقیات ورفاه مردم دوست ترکیه ابراز فرمودند .

* * *

بناغلی آر. بی. ام سکرتر انکشاف ماورای ابحار انگلستان باپوهاند عبدالقیوم وزیر معارف ملاقات نموده وروی موضوعات طرف علاقه مذاکره نمود .

درین موقع دکتور میرعبدالفتاح صدیق معین اول وزارت معارف وسفیرکبیر انگلستان مقیم‌کابل نیز حاضر بودند .

بناغلی آر. بی. ام سکرتر دایمی دروزارت انکشاف ماورای بحار انگلستان با بناغلی علی احمدخرم وزیر پلان ملاقات نمود .

طی‌این ملاقات درحالیکه بناغلی جان درنکال سفیرکبیر آنکشور مقیم کابل نیز حاضر بود پیرامون امکانات کمکهای مزید انگلستان به افغانستان وتسریع همکاری موجود درساحه فابریکات جن وپرس ولایت هلمند مذاکراتی وتبادل نظربعمل آمد .

* * *

براساس همکا ری کلتوری بین دولت جمهوری افغانستان وجمهوریت چکوسلواکیا نمایشگاه عکاسی معرف پیشر فت های چکوسلواکیا طی سه سال گذشته در عمارت جوار سینما پارك افتتاح شد .

هنگام افتتاح این نمایشگاه پوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور، بناغلی یان ـ سوخانیك سفیرکبیر چکوسلواکیا مقیم کابل بعضی از اعضای مامورین عالیرتبه وعده ای ازکوردیپلوماتیك مقیم کابل باخانمهای شا ن حاضر بودند . موقع افتتاح نمایشگاه، معاون ریاست نشرات وزارت اطلاعات وکلتور و سکرتراول سفارت کبرای چکوسلواکیا درکابل ازهمکاری بین دوکشوریادآوری نموده وتدویر این نمایشگاه هارا برای شناسایی بیشتر مردمان دوکشور مفید ومثمر خواندند .

درین نمایشگاه بیش از دو صدقطعه عکس معرف پیشرفت های اخیر چکو سلواکیا در زمینه های کلتوری ، صنعتی ، فرهنگی وغیره برای نمایش گذاشته شده است .

* * *

۲۷ قوس ٥٤

بافتخار هیأت پروفیسران چکوسلواکیا ضیافتی ازطرف وزارت زراعت در رستوران

باغ بالاترتیب شده بودکه درآن معین وبعضی ازاراکین آن وزارت ، سفیرکبیر و اعضا ی سفارت کبرای چکوسلواکیا مقیم کابل‌اشتراك ورزیده بودند .

۲۸ قوس ٥٤

ازطرف دکتور محمدحسن شرق معاون اول صدارت عظمی تیلگرام تعزیت به مناسبت درگذشت ښاغلی کانگ شنگ معاون کمیته دایمی کانگرس ملی جمهوریت مردم چین عنوانی ښاغلی چوته رئیس آن‌کمیته به‌پیکنگ مخابره شده است .

* * *

ښاغلی ابوزید دورده وزیر دولت دروزارت امورخارجه جمهوریت عربی لیبیا د ر رأس هیأتی وارد کابل گردید .

ښاغلی دورده حامل پیام خاص ښاغلی معمرالقذافی رئیس دولت لیبیاعنوانی ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم میباشد .

درمیدان هوایی بین المللی کابل ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه ، ښاغلی عبدالعلی سلیمان معاون تشریفات‌وشارژدافیر سفارت کبرای لیبیا درکابل ازښاغلی دورده پذیرایی کردند .

۲۹ قوس ٥٤

ښاغلی دادابایوف وز یر معارف جمهوری تاجکستان شوروی وهمراهانش ازمزارشریف به‌کابل مراجعه کردند .

ښاغلی دادابایوف وزیر معارف جمهوریت تاجکستان شوروی به همرایی ښا غلی وفی الله سمیعی معین دوم وزارت معارف برای اشتراك درمحفل توزیع شهادتنامه های دوره اول تخنیکم نفت وگاز مزار شریف به ولایت بلخ رفته بود .

وزیر معارف تاجکستان اتحاد شوروی و همراهانش دردعوتی اشتراك نمودند که‌بافتخار شان ازطرف دتیلو موسسه درکلوپ آن‌موسسه ترتیب شده بود .

۳۰ قوس ٥٤

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم ښاغلی ابوزید دورده وزیر دولت در وازرت خارجه جمهوریت لیبیا رادر قصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

* * *

ښاغلی ابوزید دورده وزیر دولت دروزارت خارجه جمهوریت عربی لیبیا با ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه ملاقات ومذاکرات بعمل آورد .

طی این ملاقات که دریك فضای دوستانه وصمیمانه صورت‌گرفت روی مسایل موردعلاقه دوکشور وبشمول مسأله شرقمیانه و قضیه فلسطین مذاکرات مفصل ومفیدی بعمل آمد .

ښاغلی دورده درضیافتی اشتراك نمود که ازطرف ښاغلی وحیدعبدالله در تالار وزارت امورخارجه ترتیب شده بود .

* * *

ښاغلی تیودور ایلیوت سفیر کبیر ایالات متحده امریکادرکابل باپوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور ملاقات نموده وطی این

ملاقات دواثرتاریخی کشور راکه مربوط بـه قرون ۱۲و۱۹ میلادی میباشد بـه نمایندگـی ازامریکایی های مقیم‌کابل بوزارت اطلاعات و کلتور اهداء نمود .

یکی ازآثارکه مربوط به قرن ۱۳ میـلادی میباشد توسط داکتر دانك ویلبر افغانستان شناس مشهور امریکایی ازبازارهرات واثـر دیگریك عددمجسمه چوبی نورستانی میباشد که توسط پروفیسور کلیمبر تك افغانستان شناس‌امریکائی دریونیورستی ادنبرگ ازبازار کابل خریداری شده است .

وزیر اطلاعات وکلتوراین آثار ر باامتنان پذیرفته ازسفیرکبیر ایالات متحده امریکا و دوپروفیسر مذکور که آثاربدست آورده انـد وهمچنان ازامریکایی های مقیم کابل‌که آثار مذکور اهدا نموده تشکر کرد .

۱ جدی ٥٤

دکتور محمد حسن شرق‌معاون اول صدارت عظمی به سفارت کبرای جمهوریت مردم چین درکابل رفته مراتب تسلیت وهمدردی خودرا نسبت به‌درگذشت بناغلی کانگ شنگ معاون کمیته دایمی کانگرس ملی جمهوریت مـردم چین درکتاب مخصوصیکه درآن سفارت به‌این مناسبت گذاشته شده بود درج وامضاء نمود.

همچنان بعضی ازاعضای کـابینه وعده از مامورین‌عالیرتبه‌عسکری‌وملکی وکوردیپلوماتیك مقیم کابل باامضای کتاب مذکور مراتـب تسلیت شانرادرزمینه ابراز کردند .

* * *

قراداد فروش چارهزار تن پنبه محلوج به قیمت پنج ملیون ودوصد هزار دالر سپین زر شرکت ویك کمپنی انگلیسی درکندر بامضاء رسید .

قراداد راانجنیر عبدالملك رئیس سپین زر شرکت وبناغلی جان‌نماینده‌کمپنی رالی برادرز انگلستان امضاء نمودند .

بموجب این قرارداد سپین زر شرکت چار هزارتن پخته محلوج راازقرار فی تن یـك هزاروسه صد دالر درسال آینده به کمپنـی متذکره تحویل میدهد .

* * *

بناغلی ابوزید دورده وریردولت در وزارت خارجه جمهوریت عربی لیبیا که دررأس یك هیأت به افغانستان آمده بود ازکابل عزیمت کرد .

بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت‌امورخارجه باوی وداع کرد.

۲ جدی ٥٤

به ارزش پنج ملیون ویکصد وبیست وپنج هزار دالر سپین زرشرکت پنبه محلوج بـه کمپنی ادکس اندکاردکس جمهوریت اتحـادی آلمان بفروش رسانیده است .

قرارداد مربوط بفروش دوهزارو پنجصدتن پنبه سورت اول ویك هزاروپنجصد تن پنبه سورت دوم روزاول جدی بین انجنیرعبدالملك وبناغلی راونماینده کمپنی ادکس اندکاردکس جمهوریت اتحادی آلمان درکندزبامضاء رسید.

باساس این قرارداد هاسپین زر شرکـت پنبه سورت اول راازقرار فی تن یك هزارو

سه صد دالروپنبه سورت دوم رافی تن بیك هزارودوصد وپنجاه دالربه کمپنی مذکـــور بفروش رسانیده است .

* * *

بافتخار ښاغلی دادابایوف وزیر معـــارف تاجکستان شوروی وهمراهانش دعوتی ازطرف سفارت کبرای آنکشور مقیم کابل درآن‌سفارت ترتیب شده بود .

درین دعوت پوهاند عبدالقیوم وزیر معارف بعضی ازمامورین عالیرتبه اشتراك ورزیـــده بودند .

ښاغلی دادابایوف وزیر معارف تاجکستان اتحاد شوروی وهیأت معیتی اش در دعوتـی اشتراك نمودندکه از طرف پـــوهاند دکتور غلام صدیق محبی رئیس پوهنتون کابل بـــه افتخار شان دررستوران باغ بالا ترتیب شده بود .

درین دعوت بعضی ازمامورین عالیرتبـــه رؤسای بعضی ازپوهنځی های پوهنتون‌کابل وعدهٔ ازاعضای سفارت کبرای اتحاد شوروی درکابل اشتراك ورزیده بودند .

۳ جدی ٥٤

ښاغلی بوگوسلاوپازك سفیرکبیر پولنـــد اعتمادنامه اش رامطابق مراسم معمول بـــه ښاغلی محمدداؤد رئیس‌دولت وصدراعظم در قصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

درین موقع ښاغلی وحید عبدالله معیـــن سیاسی وزارت امورخارجه وښاغلی محمداکبر رئیس دفتر جمهوری نیز حاضر بودند .

* * *

ښاغلی دادابایوف وزیر معارف جمهوریت تاجکستان اتحاد شوروی به اتفاق ښاغلـــی عبدالله والی ننگرهار، ښاغلی وفی‌الله سمیعی معین دوم وزات‌معارف ازفارم زراعتی غازی‌آباد موزیم هده دیدن نمودند .

* * *

ښاغلی پیروان هوینه سفیر کبیر غیرمقیم بلژیك درافغانستان باانجنیر عبدالتواب آصفی وزیر معادن وصنایع ملاقات تعارفی نمـــوده وطی آن راجع به امکانات همکاری کشورش در ساحات معادن وصنایع مذاکره نمود .

* * *

وزیرمعارف جمهوریت تاجکستان شوروی درضیافتی اشتراك نمودکه از طـــرف دکتور میرعبدالفتاح صدیق معین اول وزارت معارف درهوتل انترکانتیننتال ترتیب شده بود .

دراین دعوت پوهاند عبدالقیوم وزیرمعارف عده ازاراکین آن وزارت وهمراهان ښا غلی دادابایوف و برخی ازاعضای سفارت کبرای اتحاد شوروی مقیم کابل اشتراك داشتند .

* * *

ښاغلی دادابایوف وزیر معارف جمهوریت تاجکستان شوروی کابل رابقصد کشورش ترك گفت .

ښاغلی دادابایوف هفته گذشته بدعـــوت وزارت معارف برای اشتراك محفل توزیـــع دیپلوم های اولین دسته فارغان تخنیکم نفت وگازمزارشریف بکابل آمده بود .

٤ جدی ٥٤

هیأت هوانوری ملکی‌جمهوریت دیموکراتیك مردم کوریا بانبناغلی سلطان محمود غــازی رئیس عمومی هوانوردی ملکی وتوریزم ملاقات تعارفی بعمل آورد .

طی این ملاقات ښاغلی کیم بونگ جــی شارژدافیر سفارت کبرای آنکشور مقیم کابل که ریاست هیأت رابعهده دارد اظهار امیــد نمودکه عقد موافقتنامه حمل ونقل هوایی بین جمهوریت افغانستان وجمهوریت دیموکراتیك مردم کوریا درتوسعه مناسبات دوکشور در ساحه های اقتصادی وتجارتی مفید وا قــع گردد .

همچنان ښاغلی سلطان محمود غــازی ار مسافرت هیأت هوانوردی ملکی جمهوریــت مردم‌کوریا ابراز مسرت نمودتاکید کرد کـه تاسیس خطوط حمل ونقل هوایی بین دوکشور یقیناً درتحکیم وتوسعه همکاریهای اقتصادی وتجارتی بین هم موثر ومفید میباشد .

٦ جدی ٥٤

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولــت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به منا سبــت سالگرد تولد اعلیحضرت بیرند رابیکــرام ببرشاه دیواپادشاه نیپال عنوانی موصــوف به کتمندو مخابره شده است .

* * *

موافقتنامه پنجصد وهشتاد ویکهزار دالر کمك بلاعوض اداره انکشاف بین المللــی امریکا برای تمویل مصارف ساختمان عمارت پنجاه مکتب ابتدائیه وپنجاه منزل رهــایش درولایات کشور عقد شد. موافقتنامه رابناغلی علی احمدخرم‌وزیر پلان وبناغلی تیودوراليوت سفیرکبیر ایالات متحده امریکا در کابل امضء نمودند .

درموقع امضای موافقتنامه بعضی از اراکین وزارت پلان نماینده های وزارت امور خارجه ووزارت معارف وعده‌ای ازاعضای سفارت‌کبرای امریکا درکابل نیز حاضر بودند .

درپرتو ریفورم بنیادی معارف بمنظور تهیه وسایل بهتر تدریس وتشویق معلمان جهت سهمگیری درتربیه سالم شاگردان قبــلا پروگرام اعمار مکاتب ابتدایی ومحل رهایش معلمان دربعضی ولایات کشور آغاز شــد ه است .

* * *

موافقتنامه ادامه کمك امریکا به کتب درسی ونصاب تعلیمی وزارت معارف تاماه ثور١٣٥٦ درکابل عقد شد .

باساس این موافقتنامه که توسط دکتــور میرعبدالفتاح معین اول وزارت معارف وښاغلی تیودور ایلیوت سفیر کبیر ایالات متحــده امریکا درافغانستان بامضاء رسید . ایـالات متحده هشتصدو ده هزار دالر درزمینه کمك مینماید .

ازاین کمك ادامه کار مشاورین امریکا یی درپیشبرد پروژه درسی ونصاب تعلیمی وکمك به یکعده ازمتخصصین افغانی که مصــروف تحصیل درخارج کشور میباشند نیز تمویــل میشود .

۷ جدی ٥٤

موافقتنامه فروش سه هزارو پنجصدوشصت تن پخته محلوج موسسه پنبه وروغن نباتی هلمند به قیمت سه ملیون وهشتصد ونزده هزار دالر باکمپنی ادکس جمهوریت اتحادی آلمان عقد شد .

موافقتنامه رانمایندگان موسسه‌پنبه وروغن نباتی هلمند وکمپنی ادکس هفته گذشته در کابل امضاء نمودند .

پخته محلوج که باساس این موافقتنامه بالای کمپنی ادکس بفروش رسیده از سورت سوم سال ۱۳۵۳ وسورت اول ۱۳٥٤ تهیه شده است .

* * *

پروتوکول مبادله اموال تجارتی برای سال های ۱۹۷٥ و۱۹۷٦ بین دولت جمهوری افغانستان وجمهوریت سوسیالیستی چکوسلواکیا درپراگ عقد شد .

پروتوکول راازجانب افغانستان بناغلی محمداعظم عظیمی معین وزارت تجارت وازطرف چکوسلواکیا انجنیر جاروسلاوباکوبیك معین تجارت خارجی آنکشور امضاء کردند .

اموال تجارتی بین مملکتین تزئید ۱۳فیصد به تناسب سال گذشته پیشبینی شده است.

هیأت تجارتی افغانی تحت ریاست معین وزارت تجارت که بدین منظور عازم پراگ شده بود بکابل عودت کرده است .

۸ جدی ٥٤

قرارداد تکمیل خریداری یکهزار تن میوه ستروس باقیمانده به قیمت مجموعی دوصدو بیست هزاردالر ازحاصلات پروژه انکشاف وادی ننگرهار بین وزارت زراعت ونمایندگی وستوگ انتورك شوروی در کابل امضاء گردید .

قرارداد راازطرف وزارت زراعت دکتور **عمادالدین غیاثی رئیس عمومی انکشاف وادی** ننگرهار وازطرف اتحاد شوروی آمر نمایندگی وستوگ انتورگ امضاء نمودند .

۹ جدی ٥٤

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام همدردی به مناسبت حادثه انهدام معدن ذغال سنگ ایالت بیهار هند و تلفات وارد ناشی ازوقوع انفجار معدن مذکور عنوانی بناغلی فخرالدین علی احمد رئیس جمهور آنکشور به دهلی مخابره گردیده است .

* * *

۱۰ جدی ٥٤

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم اگریمان بناغلی کلاوس ولف که بحیث سفیرکبیرغیرمقیم جمهوریت‌دیموکراتیك آلمان درافغانستان ازجانب حکومت آنکشور مطالبه شده بود صادر گردیده است .

* * *

قرارداد مطالعات وسروی پروژه های‌نساجی وجن وپرس درولایات کشور بین ریاست صنایع ومستشاریت اقتصادی سفارت کبرای اتحاد شوروی درکابل عقد گردید .

باساس این قرارداد مطالعات و سروی برای تعین محل ظرفیت، نوعیت تولیدات و

سرمایه‌گذاری پروژه های نساجی وجن‌وپرس درولایات کشور توسط متخصصین افغانـــی وشوروی درمدت یکسال صورت گرفته وبعد به اساس مطالعات راجع به ساختمان پروژه هاازطرف دولت جمهوری افغانستان تصمیم اتخاذ میگردد .

قرارداد راانجنیر محمدهاشم توفیقی رئیس صنایع وزارت‌معادن وصنایع وبناغلی نیکولای شیوانکوف معاون مستشا ر یت اقتصـــادی سفارت اتحاد شوروی امضاء نمودند .

۱۱ جدی ٥٤

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولـــت وصدراعظم به مناسبت سالگـــرد استقلا ل جمهوریت دیموکراتیک‌سودان تیلگرام تبریکیه عنوانی بناغلی جعفرمحمد النمیـــری رئیس جمهور آنکشور به خرطوم مخابره گـــردیده است .

* * *

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولـــت وصدراعظم به مناسبت روزملی کیوبا تیلگرام تبریکیه عنوانی دکتور راوسوالدو دورتی‌کوس رئیس جمهور ودکتور فیدل کاسترو صدراعظم کیوبابه هاوانا مخابره گردیده است .

* * *

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولـــت وصدراعظم تیلگرام های تبریکیه بمناسبـــت حلول سال نوعیسوی عنوانی رؤسای دول و سران حکومات کشور های دو ست مخابـــره گردیده است .

* * *

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولـــت وصدراعظم به مناسبت سالگـــره استقلا ل جمهوریت سوسیالیستی برما تیلگرام تبریکیه عنوانی جنرال نیوین رئیس جمهور آنکشوربه رنگون مخابره شده است .

۱۲ جدی ٥٤

بناغلی وحیدعبدالله معین سیاسی وزارت امور خارجه دررأس هیأتی عازم لیبیا گردید معین وزارت امورخارجه حامل پیام جوابیه بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظـــم عنوانی بناغلی معمرالقذافی رئیس دولت لیبیا میباشد .

چندی‌قبل پیام‌بناغلی معمرالقذافی‌رئیس دولت لیبیاتوسط بناغلی ابوزیدودورده وزیردولت در وزارت خارجه لیبیا به بناغلی رئیس دولـــت وصدراعظم تقدیم شده بود .

درمیدان هوایی بین المللی‌کابل شارژدافیر سفارت کبرای لیبیا بامعین وزارت امورخارجه وهمراهانش وداع کرد .

۱۳ جدی ٥٤

بناغلی کان یه تاوسفیرکبیر جمهوریت مردم چین مقیم کابل بابناغلی علی احمد خرم‌وزیر پلان ملاقات وراجع به آنعده پروژه هـــای انکشافی افغانی که احداث آن در چوکـــات پنجاه وپنج ملیون دالر قرضه جمهوریـــت مردم چین درنظر است مذاکره کرد .

یك منبع وزارت پلان گفت که بناغلـــی کان یه‌تاو آمادگی حکومت خویشرا مبنـــی براعزام یك هیأت درآینده قریب به مقصد سروی ومطالعه پروژه های موردنظـــر بـــه بناغلی خرم ابراز نمود .

۱٤ جدی ٥٤

بناغلی حاجی یوسف بن عبدالله سفیر کبیر غیرمقیم مالیزیا درافغانستان برای تقدیم اعتمادنامه اش وارد کابل گردید .

درمیدان هوایی بین المللی کابل بناغلی عبدالعلی سلیمان معاون ریاست تشریفات وزارت امورخارجه ازسفیرکبیر منتخب مالیزیا استقبال کرد .

* * *

قرارداد صدور دوصد تن پخته ازسپین زر شرکت به بلغاریا درکندز عقد شد .

قرارداد رارئیس سپین زرشرکت و آتشه تجارتی سفارت کبرای بلغاریا مقیم کابل امضاء کردند . باساس این قرارداد فی تن پخته لنتربدوصدوشصت دالر بفروش رسیده ودرظرف سه ماه به طرف بلغاریا تحویل داده میشود .

۱۵ جدی ٥٤

قرارداد اعزام متخصصین برای مطالعات وپروژ سازی فابریکه جدید کود کیمیاوی در کشوربین ریاست پلان وزارت معادن وصنایع ومستشاریت اقتصادی سفارت کبرای اتحاد شوروی درکابل به امضاء رسید .

بموجب این قرارداد گروپ متخصصین در ظرف ٤٥ روز بکشور وارد شده ومطالعات شانرا برای جمعآوری معلومات برای طرح پروژه فابریکه جدید کودکیمیاوی شروع مینمایند .

قرارداد رادیپلوم انجنیر سمیع زمان رئیس پلان وزارت معادن وصنایع وبناغلی تیتوف مستشار اقتصادی سفارت کبرای اتحادشوروی درکابل امضاء نمودند .

رئیس پلان ضمن ارائه این خبرگفت : وزارت معادن وصنایع ولایات بلخ وجوزجان رابرای تدویر فابریکه جدید کود کیمیاوی تحت مطالعه قرار میدهد .

* * *

بناغلی علی احمدخرم وزیرپلان در راس هیأتی عازم تهران گردید .

بناغلی خرم وهیأت معیتیاش طی اقامت درایران پیرامون پروژه هایکه تمویل آنها درچوکات هفتصد ملیون دالر قرضه آنکشور درنظراست بامقامات مربوط ایرانی مذاکره نموده وقرار داد هایی رادر زمینه امضاء خواهد کرد .

درمیدان هوایی سفیرکبیر ایران مقیمکابل باهیأت افغانی وداع نمود .

۱٦ جدی ٥٤

قرارداد خریداری سامان و آلات برای برمهکاری های جیالوجیکی واکتشافی مواد جامد به قیمت بیش ازسه ملیون روبل بین ریاست بوردمتخصصین وزارت معادن وصنایع ومستشاریت سفارت کبرای اتحاد شوروی در کابل عقدگردید .

باساس این قرارداد سامان وآلات لا زمه درظرف بیست وچارماه بد سترس وزارت معادن وصنایع گذاشته شده وازآندربرمهکاری واکتشافات مزید ساحات مس درولایت لوگر ودیگر ساحات استفاده بعمل می آید .

باساس این قرارداد سامان وآلات لازمه

درظرف بیست وچارماه بـــد سترس وزارت معادن وصنایع گذاشته شده وازآن دربرمه کاری واکتشافات مزید ساحات مس ولایت لوگـر ودیگر ساحات استفاده بعمل می آید .

قرارداد راانجنیر عبدالصمد صلا ح رئیس بورد متخصصین وزارت معادن وصنایع بناغلی تیتوف مستشار سفارت کبرای اتحاد شوروی امضاء نمودند .

* * *

قرارداد خریداری تجهیزات وسامان آلات ومواد زراعتی به ارزش اضافه از دو ملیون دالر بین وزارت زراعت ومستشاریت اقتصادی سفارت کبرای شوروی درکابل عقد شد .

قرارداد راازطرف وزارت زراعت ښاغلـی عبدالمجید رئیس پلان آن وزارت وازجانـــب اتحادشوروی ښاغلی تیتوف مستشاراقتصادی سفارت کبرای آنکشور امضاء نـــمودند . از تجهیزات وسامان آلات ومواد زراعتی درامور ساختمانی وانکشاف فارم های جمهوریـــت، بیست وشش سرطان، پروژه انکشاف وادی ننگرهار استفاده خواهد شد .

۱۷ جدی ٥٤

ښاغلی علی احمدخرم وزیرپلان و هیـأت معیتی اش ازتهران به کابل مراجعت کرد .

وزیرپلان برای مذاکره بامقامات مربوطـه ایران پیرامون پروژه های انکشافی ایکـــه تمویل آنهادر چوکات قرضه هفتصد ملیـون دالرایران درنظر است به آنکشور رفته بود. ښاغلی خرم طی اقامت درتهران با وزرای امورااقتصادی، مالی وتجارتی آنکشورمذاکراتی انجام داده وپروتوکول خریداری دوصد عراده بس وهجده عراده مینی بس راامضاء نموده است .

همچنین دردوران اقامت ښاغلی وزیر پلان درایران بعضی ازقرارداد های دیگر آمـــاده امضاء شده است .

* * *

ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امـــور خارجه که دررأس هیأتی به جمهوریت عربی لیبیا رفته بود به کابل مراجعت کرد .

معین وزارت امورخارجه پیام جوابیه ښاغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم رابه ښاغلی معمرالقذافی رئیس دولت لیبیا تفویض نموده است .

همچنان ښاغلی وحیدعبدالله مذاکـــراتی باښاغلی عبدالسلام جلوس صدراعظم وبعضی ازمامورین عالیرتبه وزارت امور خارجه لیبیا انجام داده است .

درمیدان هوایی بین المللی کابل شارژدافیر سفارت کبرای لیبیا درکابل از معین وزارت امورخارجه وهمراهانش استقبال کرد .

* * *

ښاغلی جورج پیروش سفیر کبیر منتخب فرانسه در افغانستان واردکابل شد .

ښاغلی عبدالعلی سلیمان معاون تشریفات وزارت امورخارجه درمیدان هوایی کابل از سفیر جدید فرانسه استقبال نمودند .

۱۷ جدی ٥٤

طرح موافقتنامه حمل ونقل هوایی بیـــن جمهوریت افغانستان وجمهوریت دیموکراتیك مردم کـوریـا در کـــابل نشانی شد .

مذاکرات پیرامون این موافقتنامه بین هیأت های هوانوردی ملکی طرفین صورت گـرفته وطرح موافقتنامه تنظیم گردیده بود .

موافقتنامه راازطرف افغانستان د کتـــو ر عبدالخالق معاون ریاست عمومی هوانـوردی ملکی وتوریزم وازجانب کـــوریا بنا غلـــی کیم بونگ جی شارژدافیر سفارت کبـــرای جمهوریت دیموکراتیك مردم کوریا در کابل نشانی کردند .

بموجب این مو افقتنامه که بعـــدا امضاء خواهد شد امکانات پرواز طیارات دآریانـــا افغان هوایی شرکت وکمپنی هوایی کوریابین کابل وپیونگ یانگ فراهم خواهد شد .

همچنان دوقرارداد جداگانه راجع به اجرای خدمات‌زمینی‌طیارات ونمایندگی فروشات‌عمومی موسسات هوایی طرفین بین نما یندگـــــان دآریا افغان هوایی شرکت وکمپنی هوایـــی کوریا به امضاء رسیده است .

۱۸ جدی ٥٤

هیأت هوانوردی ملکی ملکی جمهوریـــت دیموکراتیك مردم کوریا ازافغانستان عزیمت کردودرمیدان هوایی دکتور عبدالخالق باهیأت وداع نمود .

۱۹ جدی ٥٤

به مناسبت درگذشت بناغلی چوئنـــلا ی صدراعظم جمهوریت مـــردم چین بنا غلـــی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم طی‌تیلگرام عنوانی بناغلی ماوتسی تونگ زعیم حـــزبی وبناغلی چوته رئیس کمیته دایمی کانگـرس ملی جمهوریت مردم چین مراتب تأثر وتأسف شانرا نسبت به این ضایعه ابراز وعـــلاوه داشتندکه بناغلی چوئنلای فقیدنه تنها یکـی ازبزرگترین شخصیت ها و سیاستـــمداران مجرب آسیابود بلکه یکی ازبرازنده تریـن شخصیت وهای بین المللی نیز محســـوب میگردید بناغلی رئیس دولت وصدراعظم از نقش مثبت وفعال چوئنلای فقید در دورا ن انقلاب وبعداز آن وخدماتی که وی برای مردم چین درطول حیات خودانجام داده است بـــا قدردانی یاد نموده اند .

به مناسبت درگذشت بناغلی چوئنـــلای صدراعظم جمهوریت مردم چین بیرق هـــای دولتی افغانستان برای دوروز نیمه برافراشته بود .

قرار معلوم روز چارشنبه ۲٤ جـــدی از ساعت ۱۰ صبح تا ۳ بعدازظهر کتابی برای درج وامضای مراتب تسلیب درسفارت کبرای جمهوریت مردم چین درکابل بازبود .

* * *

بناغلی احسان صبری چاغلیانگیل وزیـر امورخارجه ترکیه وخانمش بدعوت بنـــاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه برای یك مسافرت رسمی ودوستانه وارد کابـــل گردیدند

۲۱ جدی ٥٤

بناغلی حاجی یوسف بن عبدالله سفیـر

کبیرغیرمقیم مالیزیا درافغانستان اعتمادنامه‌اش رابه بناغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم مطابق مراسم معمول درقصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

درین موقع بناغلی وحیدعبدالله معین‌وزارت امورخارجه وبناغلی محمداکبر رئیس دفتر جمهوری نیزحاضر بودند .

۲۱ جدی ۵٤

پروتوکول همکاری اقتصادی وتخنیکی و سندتفاهم توسعه روابطکلتوری بین‌افغانستان وترکیه درکابل بامضاء رسید .

هنگام‌امضاء پروتوکول بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه وبناغلی احسان ــ صبری چاغلیانگیل وسفیرکبیر ترکیه مقیم کابل حاضر بودند .

بناغلی احسان صبری چاغلیانگیل وزیر امورخارجه ترکیه نیزمذاکرات خودرا بابناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه درعمارت وزارت دوام داد .

طی این مذاکرات که درفضای نهایت دوستانه‌وصمیمانه‌وتفاهم‌ورضائیت‌کامل بعمل‌آمد روی مسایل منطقه وموضوعات مهم بین‌المللی موردعلاقه دوکشور تبادل افکار مفصل وبسیار سودمندی صورت گرفت .

همچنان هیأت های افغانی وترکی در مورد توسعه وتحکیم بیشتر مناسبات وهمکاریهای دوجانبه افغانستان وترکیه درساحات مختلف منجمله ساحات اقتصادی، تخنیکی، فرهنگی ومعارف مذاکرات‌جامع ونهایت‌سودمندی انجام داده ویك سلسله تدابیر لازم درین ز مینه هاموافقه کردند .

۲٤ جدی ۵٤

قرارداد تکمیلی خریداری ششصدتن میوه ستروس باقیمانده ازحاصلات پروژه انکشاف وادی ننگرهار به قیمت مجموعی یکصدو سی ودوهزار دالر بین وزارت زراعت ونمایندگی وستوگ انتورگ اتحاد شوروی در کابل عقدگردید .

قرار دادرا ازطرف وزارت زراعت رئیس پلان آن وزارت واز طرف اتحاد شوروی بناغلی زاتون سکخ آمر آن نمایندگی امضاء نمودند . یك منبع وزارت زراعت گفت :

بموجب قرار داد در ظرف امسال جمعا سه هزارو ششصد تن ستروس بقیمت مجموعی هفتصد ونودودو هزار دالر به اتحاد ــ شوروی صادر میگرددکه این رقم نظر به‌سال گذشته دوچند درتولدات وصادرات ستروس پروژه انکشاف وادی ننگرهار افزایش رانشان میدهد .

منبع گفت درسال ۱۳۵۳ مقدار یك هزار وهفتصد وشصت تن میوه ستروس آن پروژه به‌خارج صادر گردیده است .

* * *

بناغلی محمدیحیی معروفی معاون مدیریت‌ملل متحد وروابط بین المللی وزارت امور خارجه وعضو هیأت افغانی درجلسه کشور های آسیایی گروپ هفتادوهفت بحیث رئیس کمیته سوم جلسه مذکور انتخاب گردید .

کمیته سوم موظف است تامسایل مربوط بکشور های محاط به خشکه ، کشور های کمترین انکشاف یافته وهمکاری اقتصادی

بین کشور های روبه انکشاف رامورد مطالعه قرارداده راپوری حاوی نظریات وپیشنهادات خودرادرسه موضوع فو ق به جلسه وزراء کشور های آسیایی که در جاکارتا دایرخواهد شد تقدیم کند .

جلسه کشورهای آسیایی از۱۳ تا۲۱جنوری درجاکارتا دوام کرده طی آن نظریات وموقف کشورهای آسیایی درموضوعاتی که درجلسات آینده کنفرانس ملل متحد برای تجارت و انکشاف تحت بحث قرار میگیرد .

گروپ هفتاد وهفت که شامل بیش ازیکصد کشورهای درراه انکشاف میباشد از ۱۳ تا۲۱ جنوری درجاکارتا دوام کرده طی آن نظریات وموقف کشور های آسیایی در موضوعاتی‌که درجلسات آینده کنفرانس ملل متحد برای تجارت وانکشاف تحت بحث قرار میگیرد ترتیب وتنظیم خواهد شد .

گروپ هفتادو هفت که شامل بیش ازیکصد کشور درراه انکشاف میباشد از تاریخ ۲٦ جنوری تا ٦ فبروری در مانیلا جلسه کرده طی آن راجع به توحید وانسجام نظریات وموقف های سه‌گروپ منطقوی آسیا، افریقا وامریکا ی لاتین بحث ومذاکره گرد یده تصامیم لازم اتخاذ خواهد شد .

باین ترتیب کشور های درراه انکشاف موقع خواهند یافت تابا نظریات وموقف های مشترك درجلسه چهارم کنفرانس ملل متحد برای تجارت وانکشاف که ماه اگست آینده درنایروبی دایر خواهد شد باکشور های پیشرفته صنعتی مذاکره نمایند .

۲۵ جدی ٥٤

ښاغلی محمد نعیم، دکتور محمدحسن شرق معاون اول، ښاغلی سید عبدالاله معاون دوم صدارت عظمی ووزیر مالیه واعضای کابینه به سفارت کبرای جمهوریت مردم چین درکابل رفته ومراتب تسلیت وهمدردی شانرا درکتاب مخصوص که بمناسبت درگذشت ښا غلی چو ئنلان صدراعظم جمهوریت مردم چین درآن سفارت گذاشته شده بود درج وامضاء نمودند.

همچنان مامورین عالیرتبه عسکری وملکی وکوردیپلوماتیك مقیم کابل بالترتیب با امضاء کتاب مذکور مراتب تسلیت شانرا به این مناسبت ابراز نمودند .

۲۷ جدی ٥٤

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام همدردی وتسلیت بمناسبت وفات تون عبدالرزاق صدراعظم مالیزیاعنوانی اعلیحضرت توانکو یحیی پترا رئیس دولت آنکشور به کوالالمپور مخابره شده است .

* * *

ښاغلی محمدخان جلالر وزیر تجارت برای اشتراك درجلسات وزرای کشور های‌آسیایی وجلسات گروپ ۷۷ ملل متحد عازم اندونیزیا گردید . قرار است جلسات وزرای آسیایی درجاکارتا وهمچنان جلسات گروپ ۷۷ به تعقیب آن درمانیلا دایر گردید .

ښاغلی عبدالعلی سلیمان معاون تشریفات وزارت امورخارجه وسفیر کبیراندونیزیا مقیم کابل باښاغلی جلالر درمیدان هوایی کابل وداع کردند .

۲۸ جدی ٥٤

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم به مناسبت تقرر ښاغلی داتوك ــ حسین اون بحیث صدراعظم مالیزیا تیلگرام تبریکیه‌عنوانی صدراعظم موصوف به‌کوالالمپور مخابره شده است .

۲۹ جدی ٥٤

ښاغلی ژورژپیروش سفیر کبیر فرانسه درافغانستان اعتمادنامه اش را مطابق مراسم معمول به ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت و صدراعظم در قصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

درین وقت ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه وښاغلی محمد اکبر رئیس دفترجمهوری نیز حاضر بودند .

* * *

کاراحداث فابریکه نساجی نخی کندهار که به ظرفیت چهل ملیون متر پارچه وهزار تن نخ درسال درظرف سی وشش ماه تکمیل وبه تولیدات شروع مینماید .

قرارداد های مربوط به تهیه ما شین آلات فابریکه مذکور بین وزارت معادن وصنایع وکمپنی تخماش اکسپورت و ښاغلی بیتسر نماینده کمپنی یونین ماتکس امضاء کردند .

بموجب این قرارداد هاماشین های بافت و نختابی فابریکه راتخماش اکسپورت شوروی تهیه نموده وماشین های رنگ آمیزی ، تاپه‌کاری، دیزاین ونقشه آنرا کمپنی یونین‌ــ ماتکس مهیا میسازد .

همچنان کمپنی آلمانی بسته کاری ماشین آلات فابریکه رابدوش داشته واز ساختمان آن نظارت میکند .

ماشین‌آلات‌فابر یکه‌نساجی نخی کندهار بدون مصارف‌ساختمانی‌بقیمت بیش‌ازبیست‌ویك‌ملیون ساختمانی به قیمت بیش ازبیست ویك ملیون دالر ازقرضه کشور دوستایران تهیه‌میشود.

باا‌کمال این فابریکات نساجی بگرامی بلخ واحداث فابریکه نساجی هرات نیازمندی مردم کشور ازناحیه منسوجات نخی صد فیصد مرفوع مرفوع خواهد شد . همچنان باتدوین فابریکه نساجی نخی کندهار پنج هزارکارگر بشمول پرسونل اداری وفنی‌آن جذب میگردد.

* * *

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم ښاغلی جان درنکال سفیرکبیر انگلستان مقیم کابل رابرای ملاقات تودیعی در قصر ریاست جمهوری پذیرفتند. دوره ماموریت ښا غلی درنکال در افغانستان به پایان رسیده است .

۳۰ جدی ٥٤

قرارداد های تهیه ماشین آلات ساختمانی مورد ضرورت پروژه های واحد آب وبرق به ارزش بیش‌ازچهار ونیم ملیون دالربانمایندگی تجارتی اتحاد شوروی درکابل عقد شد .

قراردادرادرحالیکه انجنیرجمعه محمد محمدی رئیس عمومی واحد آب وبرق ونماینده تجارتی اتحاد شوروی درکابل حاضر بودند توسط نمایندگان واحد آب وبرق واداره تجارتی شوروی درکابل امضاء ومبادله گردید .

بموجب این قرارداد ها ماشین آلات طرف ضرورت پروژه های آب وبرقووا‌حدآب وبرق به‌قیمت چارملیون وششصدو هفتادهزارو پنجصد وهفت دالر ازاتحاد شوروی تهیه میگردد .

ماشین آلات مورد ضرورت درمدت کمتراز شش ماه به افغانستان وارد میشود .

* * *

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم اگریمان بناغلی رای کروك که بحیث سفیر کبیر انگلستان درکابل ازجانب حکومت آنکشور مطالبه شده بود صادرگردیده است .

۱ دلو ٥٤

قرارداد های سروی ودیزاین پروژه های تولید مرغ گوشتی، تولیدتخم مرغ پروژه کامپلکس گوسفندداری بمصرف بیش از چار صدوشصت هزاردالر بین افغانستان وحکومت بلغاریا درکابل امضاء شد .

قراردادهارابناغلی‌فضل‌رحیم(رحیم) معین‌وزارت زراعت وبناغلی ایوان جی یولوف آ تشه تجارتی حکومت بلغاریا درحالیکه سفیرکبیر آنکشور مقیم کابل حاضر بودند در وزارت زراعت امضاء نمودند .

۳ دلو ٥٤

بناغلی جان دگلیس پیتربریج سفیر کبیر منتخب غیرمقیم آسترالیا درافغانستان برای تقدیم اعتمادنامه اش وارد کابل شد .

بناغلی محمد انور نوروز معاون تشریفات وزارت امورخارجه از سفیر جدید آسترالیا استقبال کرد .

٦ دلو ٥٤

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم به مناسبت روز جمهوریت هند تیلگرام تبریکیه عنوانی بناغلی فخر الدین علی احمدرئیس جمهور ومیرمن اندراگاندی صدراعظم آنکشور به دهلی جدید مخابره شده است .

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم طی این تیلگرامها تبریکات خویش، حکومت ومردم افغانستان رابه زعمای هند، حکومت و مردم آنکشور ابراز نموده وبااظهار تمنیات برای ترقیات ورفاه مزیدکشور ومردم دوست هند صمیمانه توقع نموده اند که علایق وهمکاری های وسیع ونزدیك موجوده بین دوکشور در آینده نیزبه نفع مردمان افغانستان وهند توسعه واستحکام بیشتر یابد .

* * *

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم به مناسبت روزملی آسترالیا تیلگرام تبریکیه عنوانی بناغلی سرجان کار گورنر جنرال آنکشور به‌کانبیرا مخابره شده است .

۷ دلو ٥٤

جمعیت افغانی سره میاشت خبرداد که نظربه علایق دوستی وهمدردی افغانستان بامردم فلسطین حکومت افغانستان فیصله نموده است بمنظور کمك بافلسطینی هایی که درجنگهای لبنان صدمه دیده اند به موسسه آزادی فلسطین کمك مالی بعمل آورد .

قرارمعلوم این کمك ازطریق سفارت‌کبرای

جمهوریت افغانستان درقاهره به ښاغلی یاسرعرفات رئیس موسسه آزادی فلسطین تسلیم داده خواهد شد .

۷ دلو ٥٤

قرارداد احداث فابریکه نساجی پشمی کندهار بظرفیت ششصد هزار متر پارچه پشمی وسه صدتن تارپشم درسال به ارزش اضافه ازهشت ملیون دالر بین وزارت معادن وصنایع وکمپنی کانزرتکس جمهوریت اتحادی آلمان درکابل عقد شد .

قرار دادرا انجنیر محمدهاشم توفیقی رئیس صنایع آن وزارت وښاغلی هیبرزاتس نماینده آن کمپنی امضاء نمودند .

بموجب این قرارداد کار ساختمانی فابریکه پشمی کندهار بشمول بسته کاری ماشین‌آلات آن درمدت هجده ماه تکمیل میگردد .

۸ دلو ٥٤

ښاغلی جان دوگلس پیتربریج سفیرکبیر غیر مقیم آسترالیا در افغانستان اعتمادنامه‌اش رابه ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم مطابق مراسم معمول درقصرریاست جمهوری تقدیم نمود .

دراین موقع‌ښاغلی وحیدعبدالله معین‌وزارت امورخارجه وښاغلی محمداکبر رئیس دفتر امورخارجه جمهوری نیزحاضر بود .

* * *

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم ښاغلی یان سوخانیك سفیر کبیر چکوسلواکیا راکه دوره ماموریتش در افغانستان به پایان رسیده برای ملاقات تودیعی در قصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

* * *

قرارداد تهیه ماشین آلات ساختمانی مورد ضرورت پروژه های واحدآب وبرق باساس موافقتنامه تجارت وتادیات تار یخی بیستم مارچ ۱۹۷٤ بین دولت جمهوری افغانستان واتحاد شوروی سوسیالیستی وپروتوکول مبادله اموال برای سال ۱۹۷٦ عقدگردید .

ماشین آلات که بااتحاد شوروی قرارداد شده عبارت از شاول ها، بلدوزر های‌مختلفه گریدروسکریپرموتر، موترهای‌دمترك، موترهای ساحه وی کیپریسور، ماشین های سنگ‌شکن ورکشاپ وغیره ماشین آلات خورد وبزرگ ساختمانی میباشد .

نظربه پیشبینی های که درین موردصورت گرفته است از ماشین آلات مذکور برای ساختمان پروژه های خان‌آباد، هریرود، سرده وحفظ ومراقبت پروژه های کوچك آب وبرق مانندبرق‌بامیان‌وغیره استفاده بعمل‌خواهدآمد.

۱٦ دلو ٥٤

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم ښاغلی محمد سلطان سفیرکبیر جمهوریت‌مردم بنگله دیش مقیم‌کابل رابرای ملاقات تودیعی درقصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

دوره ماموریت ښاغلی محمد سلطان بحیث سفیرکبیر کشورش در افغا نستان به پایان رسیده است .

* * *

ښاغلی محمدمیلی سکرتر جنرال اتحادیه بین المللی تیلی کمونیکشن برای یك بازدید رسمی از افغانستان واردکابل میگردد .

وی طی یك هفته اقامتش در افغانستان بامقامات مربوط افغانی پیرامون بسط اونکشاف مخابرات وامور مربوط به تیلی کمونیکشن درافغانستان مذاکره خواهد کرد .

بناغلی میروکار آمرشعبه آسیا وبحرالکاهل اتحادیه مذکورنیزبابناغلی محمد میلی همراه میباشد .

۱۷ دلو ٥٤

جلسه وزرای گروپ هفتادوهفت باتقاضای ایجاد یك نظم اقتصادی جدید درمانیلا پایان یافت .

بناغلی محمدخان جلالر وزیر تـجارت در مانیلاگفت: کشور های کمتر انکشاف یافتـه ومحاط به خشکه چون افغانستان شایستـه توجه خاص دراتخاذهرگونه روش برای حـل مشکلاتی جهانی اقتصادی میباشد .

بناغلی جلالر این مطلب راطی بیانیه در جلسه مکمل شورای وزرای گروپ ۷۷ کـه درمورد طرح یك موقف مشترك برای کشور های انکشاف یافته که ماه آینده درنایروبی دایر میگردد درمانیلا اظهار داشت .

وی به مصارف گـــزاف ترانسپورتی و ترانزیتی درمورد صادرات زراعتی کشور های جهان سوم اشاره نموده وهم ازغیر مکفیـت منابع مالی‌بحیث یك پرابلم عمده‌که‌افغانستان نیزبه آن متوجه میباشد یادآور شد .

بناغلی جلالر خواهان همکاری واقعی وموثر اقتصادی بین المللی گردیده واخطار داد که ادامه بحران اقتصادی موجوده آینده بشررا بخطر میاندازد .

طبق خبرتانیوگ کنفرانس گروپ ۷۷ در مانیلایك سندرادر مورد پالیسی گروپ کشور های مذکور درآینده بتصویب رسانید .

۱۷ دلو ٥٤

از طرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولـت وصدراعظم تیلگرام همدردی وتسلیت نسبت تلفات ناشی اززلزله های اخیرگواتیمالاعنوانی رئیس جمهور آنکشور مخابره گردیده است.

* * *

جلسه وزرای کشور های گروپ ۷۷ بـا تصویب اعلامیه ویك پروگرام عمل در مانیلا پایان یافت .

دراعلامیه مانیلا باساس پیشنهاد افغانستان حق دسترسی آزاد کشور های محاط به خشکه به بحروازبحر تائید گردیده وتقاضا شـــده است تابرای کشور های محاط به خشکه و کمترین انکشاف یافته‌کـــه نظربه مـو قعیت جغرافیایی خود دچار مشکلا ت اقتصـــادی تجارتی وانکشافی میباشند تدابیر خاص‌اتخاذ گردد .

بناغلی محمدخان جلالر وزیرتجارت ورئیس هیأت افغانی هنگام مراجعت بکابل به‌خبرنگار باختر درمیدان هوایی بین المللی گفــت : درکنفرانس های جاگارتا و مانیلا تـــدابیـر تجارتی ، مالی واقتصادی به نفع کشور های درحال انکشاف وتدابیر خاص برای کشـــور های محاط به خشکه وکمترین انکشاف یافته تسوید گردید وقراراست کنفرانس چهـــارم انکتاد درنایروبی مورد مذاکره وبحث قـــرار داده شود .

هیأت افغانی درپایان کنفرانس سهم‌فعالانه داشته وبرای تدبیر تجارتی مالی وتکنالوژی وتدابیر خاص به‌نفع کشورهای محاط به‌خشکه پیشنهادهای لازم نموده است .

چهارمین کنفرانس ملل متحد برای انکشاف وتجارت درماه ثورسال آینده در نایرو بی دایر میگردد کشور های درحال انکشاف جهان که بنام (گروپ ۷۷) معر وف اند بمنظـــور آمادگی درزمینه کنفرانس مقدماتی وحـــوزوی دایرنمودند تاموقف خودرا تحکیم بخشیـــده وبرای بدست آوردن شرایط بهتر تجارتی و تکنالوژی ازکشور های صناعتی جهـــان در کنفرانس چهارم انکتاد سعی بهتر نمـــوده بتوانند .

وزیر تجارت موضوعات مهم کنفرانس های جاکارتا ومانیلاراچنین خلاصه نمود :

اموال بشمول مواد صنعتی ونیمه صنعتی طرف دلچسپی کشور های روبه انـکشاف و مذاکرات چند جانبه تجارتی انتقال واقعـــی منابع پولی ومالی ازکشور های صنعتی بـــه کشور های روبه انکشاف تدابیر خاصی‌برای کشورهای کمترین انکشاف یافته کشور های محاط به خشکه و جزایر روبه انـکشاف و همکاری اقتصادی بین کشور های روبانکشاف وهمچنان انتقال تکنالوژی ازممالك صنعتی به کشور های روبه انکشاف votRoابط تجار تی بین کشور های دارای سیستم های مختلـف اقتصادی واجتماعی .

ښاغلی جلالر گفت‌که پرامون موضوعـات متذکره فی مابین نمایند گان کشور هـــای اشتراك کننده مذاکراتی صورت گرفت .

ښاغلی جلالردرهردو کنفرانس بیاناتی‌ایراد وطی آن ازشرایط غیر مساعد بین المللـــی مشکلات اقتصادی ومالی ممالك روبه انکشاف جهان یادآوری نمود وهمچنان شرح مختصـــر ازانکشافات اقتصادی‌افغانستان ومشکلات آنرا ارائه نموده است .

همچنان‌اعضای هیأت افغانی درکمیته مربوط اشتراك کامل نموده ومخصوصا در تسویـــد تدابیر خاص به نفع کشور های محاط به‌خشکه سهم فعال گرفته است .

وزیر تجارت گفت: ازجریان این کنفرانس بخوبی معلوم میگردید که مشکلات اقتصادی ومالی تمام ممالك روبه انکشاف جهان بـــه استثنای عده محدودی‌که دارای عوایدسرشار نفتی اند بدرجه حادخود رسیده است .

نامساعد بودن شرایط تجارت بین المللی فشار قروض خارجی ، کمبود منافع پولی و مالی وعدم دسترسی به تکنالوژی پشرفتـــه وبالاخره عدم همکاری موثر اقتصادی درساحه بین المللی ازآن نوع مشکلات مهمی است‌که کشورهای روبه انکشاف عدم رضائیت شانرا اظهار نموده اند .

ښاغلی جلالر علاوه کردکـــه در کنفرانس های جاکارتا ومانیلا برای تقلیل وبالاخره رفع مشکلات متذکره تصامیم لازم اتخاذ شـــد و قراراست درکنفرانس چهارم انکتاد کـــه در نایروبی دایر میگردد به اشتراك کشور های پیشرفته جهان مشکلات متذکره وراه حـــل های آن مورد مطالعه وارزیابی قرار گرفتـــه

تصمیمات لازم گرفته شود البته عملی شدن آن نقطه اساسی میباشد چنانچه هیأت افغانی جداً تائید نموده است .

دراعلامیه مانیلاباساس پیشنهاد افغانستان وتائید سایر کشور های محاط به خشکه وروبه انکشاف حق دسترسی آزادکشور های محاط بەخشکه به بحروازبحر به خشکه گنجانیده شده است .

هیأت افغانی علاوه ازاشتراك درکنفرانس های مذکور بارئیس بانك آسیایی وآمرعمومی اداره اسکاپ راجع به مسایل مورد علاقه مذاکراتی انجام داده است .

اعضای هیأت افغانی عبارت بودند ازبناغلی محمدیحیی معروفی معاون مدیریت ملل متحد وروابط بین المللی وزارت امور خارجه و بناغلی امان الله نظرزوی مدیر عمومی مارکتنگ وزارت تجارت .

۲۱ دلو ٥٤

بناغلی محمدمیلی سکرتر جنرال اتحادیه بین المللی تیلی کمونیکشن با بناغلی سیدعبدالاله معاون دوم صدارت عظمی ووزیر مالیه ملاقات تعارفی بعمل آورد .

سکرتر جنرال اتحادیه بین المللی تیلی کمونیکشن بابناغلی علی احمدخرم وزیر پلان وبناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجهملاقات نموده وطیآن پیرامون موضوعات موردعلاقه صحبت بعمل آمد .

بناغلی میلی وهمراهانش دردعوتی اشتراك کردندکه ازطرف بناغلی عبدالعزیز فروغ معین وزارت پلان دررستوران باغ بالا ترتیب شده بود .

دراین دعوت انجنیر عطایی وزیر مخابرات اراکین وزارت های مخابرات وپلان ، آمراداره پروگرام انکشافی ملل متحد ومتخصصین آن موسسه درکابل اشتراك داشتند .

به افتخار هیأت اتحادیه بین‌المللی تیلی‌کمونیکشن ضیافتی ازطرف بناغلی بارتویك درمنزلش ترتیب شده بود .

* * *

مذاکرات بین انجنیرعبدالکریم عطایی وزیر مخابرات وبناغلی میلی سکرتر جنرال‌اتحادیه بین المللی تیلی کمونیکشن پیرامون کمك‌های ملل متحد درتربیه پرسونل فنی وشبکه‌های مخابراتی کشور خاتمه یافت .

درنتیجه این مذاکرات موافقه بعمل آمد تاکمك های ملل متحد درمرکز تربیوی وزارت مخابرات بادرنظرداشت توسعه آن برای تربیه پرسونل فنی دررشته تلویزیون با اعزام هشت متخصص وتجهیزات مربوط تا سال ۱۹۸۰ ادامه یابد .

همچنان ملل متحد با اعزام هشت نفر متخصصین درطرح پلانهای طویل المدت مخابراتی وشبکه های مخابراتی همکاری مینماید .

برعلاوه اعطای پنج سکالرشپ در رشته مخابرات چهار فیلوشپ دررشته تلویزیون چهار فیلوشپ دررشته منجمنت فریکوسنی و اعزام دومتخصص بصورت قصیر المدت که باپرسونل افغانیدرتدوین‌قوانین‌تیلی‌کمونیکشن وفریکونسی منجمنت کمك نماید شامل‌همکاری های ملل متحدبه افغانستان میباشد .

۲۲ جدی ٥٤

ښاغلی محمد میلی سکرتر جنرال اتحادیه بین المللی تلی کمونیکشن که بدعوت انجنیر عبدالکریم عطایی وزیر مخابرات برای یک بازدید رسمی افغانستان وارد کابل شده بود ازکابل عزیمت نمود .

درمیدان هوایی بین المللی کابل رؤسای مربوط وزارت مخابرات نماینده وزارت امور خارجه وښاغلی بارتویك آمر اداره پروگرام انکشافی ملل متحدباښاغلی میلی وداع نمودند.

وی دردوران یك هفته اقامتش درافغانستان پیرامون بسط وانکشاف مخابرات واموږمربوط به تیلی کمونیکشن بامقامات مربوط افغانی مذاکره بعمل آورد .

۲۲ جدی ٥٤

قرارداد فروش یك هزارو هفتصد وپنجاه تن پخته محلوج به قیمت دوملیون وسه صدوچهل وپنجهزار دالر بین سپین زرشرکت وکمپنی سنتروتکس پراگ در کندز عقد گردید .

قرارداد راانجنیر عبدالملك رئیس سپین‌زر شرکت وازطرف کمپنی سترو تکس ښاغلی میروسلاوسووبردا مستشار تجارتی سفارت کبرای چکوسلواکیا درکابل امضاء نمودند .

بموجب این قرارداد یکهزار وهفتصدوپنجاه تن پخته سورت اول ازحاصل سال جاری ازقرارفی تن یکهزار وسه صدو چهل دالر تاپنج ماه آینده به نمایندهٔ کمپنی درشیرخان بندر تحویل داده میشود .

۲۳ دلو ٥٤

حکومت افغانستان اعلام نمودکه نهضت مردم برای آزادی انگولا رابحیث حکومت انگولا برسمیت میشناسد .

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم طی تیلگرامی به ښاغلی دکتور اگوستینونیتو رهبرنهضت مردم برای آزادی انگولا ازتصمیم افغانستان دایر باین موضوع اطلاع داده و اظهار آرزومندی نموده اند که صلح وآرامش واتحاد کامل بزودی درانگولا حکمفرما گردیده وشرایط مساعد زندگی ورفاه به‌نفع‌تمام مردم آنکشور فراهم گردد .

ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم سال‌گذشته طی‌تیلگرامی بعنوانی ښاغلی نیتوودیگررهبران آزادیخواه انگولا مجادلات شانرابرای حصول استقلال وحاکمیت ملی مردم آنکشور تبریك گفته بودند .

* * *

یك شرکت مختلط ترانسپورتی وبارچالانی به سرمایه چهل ملیون افغانی از طرف افغانستان واتحاد شوروی بنام افسوتردرکابل تاسیس میگردد .

اساس نامه وپروتوکول شرکت مذکور را هیأت افغانستان واتحاد شوروی در وزارت تجارت امضاء کردند .

پنجاه ویك فیصد اسهام این شرکت مربوط دولت جمهوری افغانستان وچهل ونه فیصد آن مربوط دولت واتحاد شوروی میباشد که بمنظور بسط وتوسعه وفراهم نمودن

شرایط مساعد برای امور ترانسپورتی افغانستان وشوروی‌واموال ترانزیتی بارچالانی اموال صادراتی ووارداتی آغاز مینماید .

اساسنامه وپروتوکول شرکت مزبور را از طرف افغانستان ښاغلی محمد عیسی صیامی رئیس ترانسپورت بین المللی وترانزیت وزارت تجارت وازجانب اتحاد شوروی ښاغلی سوفرای معاون اتحادیه ترانسپورتی عمومی مسکودرحالیکه ښاغلی محمداعظم‌عظیمی معین وزارت تجارت ونماینده تجارتی اتحاد شوروی درکابل حاضر بودند امضاء گردید .

۲۳ دلو ٥٤

متخصصین بیش از چهل کشور مختلف بشمول افغانستان مذاکرات خودرا دروارسا برای تسوید موافقتنامه جهت آبدات تاریخی وماحول آن آغاز کردند .

این کنفرانس راکه ازطرف یونسکودایر شده است معاون صدراعظم ووزیر کلتور پولند افتتاح نمود .

معاون آمریونسکودرجلسه افتتاحیه‌کنفرانس انهدام عمارات وقصبات تاریخی رابهرعنوانی که باشدمورد انتقاد قرارداد .

تسوید این موافقتنامه ازطرف نماینده فرانسه ومفتش عمومی آثار باستانی ارائه شده وبه‌کنفرانس عمومی یونسکو که قرار است درکینیا دایر گردد تقدیم میشود .

۲۷ دلو ٥٤

قرارداد فروش چهارهزارتن پخته محلوج به‌قیمت فی تن یکهزاروسه صدوچهل دالربین سپین زرشرکت وکمپنی وستوگ انتورگ اتحاد شوروی درکندز عقد گردید .

قرارداد راانجنیر عبدالملك رئیس سپین‌زر شرکت وښاغلی توکف نماینده کمپنی وستوگ انتورگ امضاء نمودند .

بموجب این قرارداد جمعا هزار تن پخته محلوج به قیمت پنج ملیون وسه صدوشصت هزاردالر تاپنج ماه آینده به کمپنی مذکور درشیرخان بندر تحویل داده خواهد شد .

تاکنون هفده هزارو هفتصد وپنجاه تن پخته محلوج ازحاصل امسال بالای یك تعداد کمپنی های کشورهای اروپایی بفروش رسیده است .

* * *

ښاغلی مامارسولف وزیر آبیاری واموراَب جمهوریت ازبکستان اتحاد شوروی در راس یك هیأت واردکابل شد .

هیأت ازطرف انجنیر جمعه محمد محمدی رئیس عمومی آب وبرق ونمایندگان وزارت های امورخارجه وزراعت ، برخی از اعضای سفارت کبرای اتحاد شوروی مقیم کابل در میدان هوایی بین المللی کابل استقبال‌گردید.

هیأت درمدت اقامت خوددرکابل پیرامون پیشبرد امور مربوط به پروژه های آبیاری وبرق‌که شامل پروگرام همکاری افغانستان واتحادشوروی میباشد بامقامات افغانی یك سلسله مذاکره انجام خواهد داد .

منبع افزود درهیأت مذکور ښاغلی میدیدوف رئیس موسسه سلخوزپروم‌اکسپورت اتحاد شوروی نیزشامل میباشد .

۳۱ دلو ٥٤

ښاغلی مامارسولف وزیر آبیاری واموراب جمهوریت ازبکستان اتحاد شوروی‌که دررأس هیأتی اکنون مصروف بازدید از افغانستان میباشد برای مشاهده پروژه آبیاری سرده عازم ولایت غزنی شد .

بند ذخیره آبیاری سرده که درچهل کیلو متری شرق شهر غزنی موقعیت دارد دارای ظرفیت ابتدایی یکصد وپنجاه ملیون وظرفیت نهایی دوصدوپنجاه ونه ملیون متر مکعب آب میباشد .

بااکمال پروژه متذکره پانزده هزارهکتار زمین آبیاری خواهد گردید .

۲ حوت ٥٤

به تعقیب قرارداد قبلی قرارداد های تهیه ماشین آلات ساختمانی طرف ضرورت پروژه های واحد آب وبرق به ارزش بیش ازهشت ملیون دالر بین نماینده واحدآب و برق ونمایندگان تجارتی اتحاد شوروی در کابل عقد گردید .

قرارداد هارا درحالیکه انجنیرجمعه محمد محمدی رئیس عمومی واحدآب وبرق وښاغلی یاکاوینکو معاون نمایندگی تجارتی اتحاد ـ شوروی درکابل حاضر بودند توسط نمایندهٔ واحدآب وبرق ونمایندگان کمپنی های ماشین اکسپورت افتواکسپورت وتراکتور اکسپورت امضاء گردید .

براساس این قرارداد هاماشین آلات طرف ضرورت پروژه های مربوط به ارزش هشت ملیون ودوصدوسی وشتش هزاروسه صدو هشتادوهشت دالرازکمپنی های متذکره تهیه میگردد .

* * *

به سلسله ورود پناهگزینان بلوچ به افغانستان اخیرا هشتادوچار نفر بلوچ دیگر شامل زنان واطفال ازظلم وتعدی حکومت وعساکر پاکستان بخاك افغانستان پناه‌آوردند.

جمعیت افغانی سره میاشت برای اعاشه و اباته این گروه جدید پناهگزینان بلوچ نیز ترتیبات لازمه را اتخاذ کرده است .

* * *

از طرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم اگریمان ښاغلی پناگیوتس ـ اسکالیریس‌که بحیث سفیرکبیر غیرمقیم یونان درافغانستان ازجانب حکومت آنکشور مطالبه شده بودصادر گردیده است .

* * *

ښاغلی مامارسولف وزیر آبیاری وامور آب جمهوریت ازبکستان شوروی با ښاغلی عزیزالله واصفی وزیرزراعت ملاقات نمود .

طی این ملاقات پیرامون موضوعات مورد علاقه مذاکره بعمل آمد .

* * *

بافتخار مامارسولف وزیر آبیاری واموراب جمهوریت ازبکستان اتحاد شوروی دعوتی ازطرف انجنیر جمعه محمدمحمدی رئیس عمومی واحدآب وبرق درهوتل کابل ترتیب شده بود. درین دعوت ښاغلی عزیزالله‌واصفی‌وزیرزراعت عده‌ای ازمامورین عالیرتبه. رؤسای دوایرواحد

آب وبرق ، بعضی ازاعضای سفارت کبرای اتحاد شوروی درکابل وهمراهان وزیرآبیاری واموراب جمهوریت ازبکستان اتحاد شوروی اشتراك داشتند .

۲ حوت ٥٤

قراراست دکتور سعدون حمادی وزیرامور خارجه جمهوریت عراق جهت تقدیم پیام بناغلی حسن البکر رئیس جمهور عراق به بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم وارد کابل گردد .

* * *

قرارداد خریداری ۱۲۵۰۰ تن کود تریپل سوپرفاسفیت بین دولت جمهوری افغانستان واتحاد شوروی درکابل عقد شد .

قرار داد راازطرف افغانستان بناغلی محمداسلم هلالی کفیل ریاست ومعاون تجارتی شرکت‌کود کیمیاوی افغان وازطرف اتحاد شوروی بناغلی زتونسکیخ نماینده کمپنی وستوگ انتورگ امضاء نمودند .

بموجب این قرارداد کار انتقال وتسلیمدهی کودمذکور به بنادرافغانی درسال ۱۳۵۵شروع میشود .

یك منبع شرکت کودکیمیاوی افغان به نماینده آژانس باختر گفت: کود کیمیاوی تریپل سوپرفاسفیت یك نوع کودفاسفورس داراست ومقدار فیصدی این عنصر در آن تقریبا مساوی به مقدار فاسفورس در کود کیمیاوی دای آمونیم فاسفیت میباشد .

ازین لحاظ درزراعت به عوض‌کوددای‌آمونیم فاسفیت استعمال شده میتواند .

* * *

بناغلی مامارسولف وزیر آبیاری واموراب جمهوریت ازبکستان اتحادشوروی‌که اکنون مصروف بازدید از افغانستان میباشد برای بازدید ازموضع بندکیله‌گی وموضع بندچشمه شفاء عازم صفحات شمال کشور شد .

٦ حوت ٥٤

دولت جمهوری افغانستان ودولت پادشاهی تایلند موافقه نموده اند که سطح مناسبات سیاسی بین دوکشور سرازامروز از سویه وزارت مختاری غیرمقیم به‌سفارت کبرای غیر مقیم ارتقاء دهند .

* * *

دکتور علی احمد سفیرکبیر دولت جمهوری افغانستان درتوکیوکه درعین زمان بحیث سفیرکبیر غیرمقیم افغانی در جمهوریت‌کوریا تعیین گردیده است اعتمادنامه‌اش را مطابق مراسم معمول به‌بناغلی پارچونگ‌هی رئیس جمهور آنکشور تقدیم نمود .

* * *

یك هیأت تجارتی اتحاد شوروی بریاست بناغلی کوتوزوف معاون ریاست تجارت آنکشور باممالك آسیایی‌برای مذاکره بامقامات افغانی پیرامون پروتوکول تبادل اموال بین دوکشور واردکابل شد .

رئیس تجارت خارجی‌وزارت تجارت وبعضی ازاعضای سفارت کبرای شوروی مقیم کابل درمیدان هوایی بین المللی ازهیأت استقبال کرد .

هیأت های جانبین راجع به پروتوکول تبادله اموال بین افغانستان وشوروی برای سال ۱۹۷٦ وهمچنان پیشبینی برای پنجسال آینده مذاکره خواهند نمود .

۷ حوت ٥٤

قرارداد کشتی رانی در بنادر افغانستان واتحاد شوروی برای سال ۱۳٥٥ بین هیات های دوکشور دروزارت تجارت عقد شد .

هدف ازعقد این قرارداد تسهیلات بیشتر درتحویلدهی وتحویل گیری اموال صادراتی وارداتی وترانزیتی میباشدکه دربنادر دریایی افغانستان واتحاد شوروی صورت میگیرد .

منبع گفت: اموال صادراتی وترانزیتی افغانستان وکشور های دیگر توسط کشتی باربردار ازساحل بنادر افغانی واقع شیرخان بندر وحیرتان بخاك اتحاد شوروی وهمچنان اموال وارداتی وترانزیتی شوروی وسایرکشور هاازبنادر شوروی به بنادر افغانی حمل ونقل میشود .

قرارداددرادرحالیکه بناغلی محمد اعظم‌عظیمی معین وزارت تجارت وبعضی ازاعضای سفارت کبرای شوروی مقیم‌کابل حاضر بودند بناغلی محمدعیسی صیامی‌رئیس‌ترانسپورت بین‌المللی وترانزیت وزارت تجارت ازطرف افغانستان وازجانب شوروی بناغلی سود روف معاون موسسه کشتی رانی آسیای وسطی آنکشور امضاء نمودند .

۸ حوت ٥٤

از طرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت روز ملی کویت عنوانی والاحضرت صباح السالم‌ـ الصباح امیر آنکشور به کویت مخابره‌گردیده است .

* * *

دکتور عبدالواحد کریم سفیرکبیر دولت جمهوری افغانستان درقاهره که درعین زمان بحیث سفیرکبیر غیرمقیم افغانستان درخرطوم تعیین شده اخیرا اعتمادنامه اش رابه بناغلی جعفرالنمیری رئیس جمهور سودان تقدیم نموده است .

۱۰ حوت ٥٤

بناغلی میر عبدالوهاب صدیق مستشار نمایندگی دایمی افغانستان در ملل متحد به اتفاق آراء بحیث معاون کمیته حقوق‌انکار ناپذیر مردم فلسطین انتخاب گردیده این کمیته که طی جلسه سی ام مجمع عمومی ملل متحد تعیین گردیده وظیفه دارد تادرظرف نه‌ماه پلانی تهیه وبه مجمع عمومی تقدیم کندکه باتطبیق آن مردم فلسطین به حقوق انکار ناپذیر خودنایل گردیده وسرنوشت خویش راخودشان تعیین نمایند .

این کمیته شامل بیست عضو بوده و افغانستان براساس پشتیبانی همیشگی و خلل ناپذیری‌که ازحق وعدالت مخصوصا

حقوق انکارناپذیر برادران عرب فلسطین کرده است طی مجمع عمومی سی‌ام به عضویت آن انتخاب شده بود .

* * *

بناغلی مامارسولف وزیر آبیاری وامورآب جمهوریت تاجکستان اتحاد شوروی با بناغلی علی احمدخرم وزیرپلان ملاقات نمود .

طی این ملاقات بناغلی خرم و بناغلی رسولف درباره تسریع امور ساختمانی پروژه های آبیاری خوشتیپه ، چشمه شفا وکیله‌گی مذاکره نمودند .

* * *

بناغلی مامارسولف وزیر آبیاری وامورآب جمهوریت ازبکستان اتحادشوروی و هیأت معیتی وی عازم کشورش شد .

درمیدان هوایی بین المللی کابل انجنیر جمعه محمدمحمدی رئیس عمومی واحد آب‌وبرق نمایندگان وزارت های امور خارجه وزراعت وبناغلی نوکر شنوف شارژدافیر سفارت‌کبرای اتحاد شوروی مقیم‌کابل باهیأت وداع‌نمودند.

یك منبع ریاست عمومی واحدآب وبر ق گفت: هیأت طی اقامت خویش در کابل پیرامون تسریع وموثریت امور سروی پروژه سازی وساختمانی پروژه های سرده، کوکچه ، کیله‌گی ، چشمه شفا و خوشتیپه بامقامات افغانی مذاکره انجام داده است .

منبع افزود همچنان وزیر آبیاری وامورآب ازبکستان وهیأت معیتی وی از بعضی پروژه های متذکره دیدن نمود .

۱۳ حوت ٥٤

از طرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به منا سبت سالگره جلوس اعلیحضرت حسن دوم‌پادشاه المغرب عنوانی اعلیحضرت موصوف به رباط مخابره شده است .

* * *

بمناسبت پنجاهمین‌سالگردامضای معاهده‌دوستی افغانستان وآلمان که مصادف به سیزده حوت میباشد بناغلی محمدداؤد رئیس دولت و صدراعظم طی پیامی عنوانی والترشیل رئیس جمهور آلمان گفته‌اند بامسرت ورضائیت‌ملاحظه مینمایند که این معا هده اساس مستحکم چنان روابط وهمکاری های دوامدار ومثمری رابین کشورهای مابنا گذاشته که نه تنها ازتجربه زمان باموفقیت بدرشده بلکه موجب گسترش روزافزون دوستی وهمکاری های دوکشور نیزگردیده است .

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم اظهاریقین کرده‌اند که روابط دوستی نزدیك وهمکاری های مثمرودوامدار بین افغانستان وجمهوریت اتحادی آلمان درآینده نیزمتکی بر اساسات مستحکم این معاهده توسعه وتقویت مزید خواهد یافت .

رئیس جمهور جمهوریت اتحادی آلمان در پیامی‌که باین مناسبت عنوانی بناغلی‌محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم ارسال کرده اظهار نموده‌اندکه معاهده دوستی افغانستان وآلمان اساس همکاری قابل اعتمادبین دو کشور را مطابق به منافع مردمان آن ایجاد کرده .

دوستی بین دوکشور درپنجاه سال اخیـــر دوامدار **ثابت شده است واطمینان دارندکه** درآینده انکشاف مزید همکاری های نزدیك درافغانستان وآلمان رابار خواهد آورد .

۱٤ حوت ٥٤

ښاغلی محمدنعیم درضیافتی اشتراك نمودند که‌ازطرف سفارت کبرای جمهوریت اتحـادی آلمان مقیم کابل به مناسبت پنجاه همیـــن سالگره معاهده دوستی بین افغانستان وآلمان ترتیب شده بود .

درین دعوت که ازطرف دکتور هافمـــن سفیرکبیر آنکشور مقیم کابل وخانمش برگزار شد بعضی ازاعضای کابینه ، برخی ازمامورین عالیرتبه ملکی وعسکری وکوردیپلوماتیك مقیم کابل باخانمهای شان اشتراك ورزیده بودند.

* * *

سفارت کبرای افغانی مقیم بن نیزپنجاهمین سالگره معاهده دوستی بین دوکشور را ضمن ضیافتی تجلیل کرد .

درین دعوت که ازطرف دکتورغلام فـاروق سفیرکبیر دولت جمهوری افغانستان در بن ترتیب شده بود ، علاوه ازبعضی ازاعضـای کابینه وپارلمان جمهوریت اتحا دی آلمـــان بعضی‌ازشخصیت هاومامورین عالیرتبه آنکشور وکوردیپلوماتیك مقیم کابل اشتراك نمـوده بودند .

* * *

از طرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولـت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت روز ملی گانا عنوانی ښاغلی اکناتیوس اچیم‌پونگ رئیس دولت آنکشور به اکرا مخابره گردیده است .

۱٤حوت ٥٤

به مناسبت پنجاهمین سالگـــر ه امضای معاهدۀ دوستی بین افغانستان واتحاد شوروی ضیافتی ازطرف پوهاند عبدالقیوم وزیرمعارف ورئیس **انجمن‌دوستی افغنستان واتحادشوروی** دررستوران باغ بالاترتیب شده بود .

دراین دعوت بعضی ازاعضای کابینه ، رئیس واعضای انجمن دوستی افغنستان واتحاد ـ **شوروی و برخی از اعضای سفارت کبرای** اتحاد شوروی اشتراك داشتند .

پوهاند عبدالقیوم وزیرمعارف ورئیس‌انجمن دوستی افغان وشوروی وښاغلی نووکرشنوف شارژدافیر سفارت کبرای شوروی ضمن این ضیافت بیانیه هایی ایرادنموده طی‌آن ازعلایق دوستانه وهمکاری های دوکشور درطول پنجاه وپنج سال گذشته یادآوری نمودند .

همچنان به‌این مناسبت فلمی درکابل‌ننداری نمایش داده شد .

برای تماشای فلم بدعوت انجمن دوستـــی افغانستان واتحاد شوروی بعضی ازاعضـــای کابینه، برخی از مامورین عالیرتبه ، اعضای انجمن دوستی افغان وشوروی واعضای‌سفارت کبرای شوروی حضور بهمرسانیده بودند .

۱۷ حوت ٥٤

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولـــت وصدراعظم به مناسبت انتخاب مجدد زعمای اتحاد شوروی درجلسه اختتا میه کانگرس بیست وپنجم حزب کمونیست آنکشورتیلگرام

تبریکیه عنوانی بناغلو لئونیدبریژنف منشی **عمومی حزب کمونیست ، نیکولای پودگورنی** صدرهیأت‌رئیسه شورای عالی والکسی‌کاسگین صدراعظم اتحاد شوروی بمسکو مخابره شده است .

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم طی این تیلگرام تبریکات وتمنیات نیك شانرا به‌زعمای کشور همسایه ودوست مااتحاد شوروی‌ابراز کرده اند .

۱۷ حوت ٥٤

پروگرام همکاری فرهنگی علمی وتعلیمی بین جمهوریت افغانستان وجمهوریت عربی مصر برای سالهای ۱۹۷٦و ۱۹۷۷ در قاهره بامضاء رسید .

این پروگرام راازطرف افغانستان دکتور عبدالواحد کریم سفیر کبیر افغانستان در جمهوریت عربی مصرواز طرف مصر سفیر کبیر کمال زاده رئیس روابط فرهنگی وزارت خارجه آنکشور امضاء نمودند .

پروگرام همکاری فرهنگی علمی وتعلیمی‌بین افغانستان ومصر مبادله استادان، محصلین، هیأت های هنری فلم های مستند رادرسالهای ۱۹۷٦ و۱۹۷۷ وهمچنان مبادله اطلاعات و همکاری بین‌آژانس های خبررسانی دو کشور راپیش بینی میکند .

۱۸ حوت ٥٤

اعلیحضرت محمد رضاء پهلوی شاهنشاه ایران وعلیاحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران هنگامیکه طیاره حامل شان از فراز خاك افغانستان عبور میکرد طی تیلگرام تمنیات وبهترین آرزوهای خویش را برای صحت وسعادت بناغلی محمدداؤد رئیس‌دولت وصدراعظم محترمه میرمن داؤد ورفاه وسعادت روزافزون مردم کشوربرادر ودوست‌افغانستان ابراز داشتند .

بناغلی محمدداؤد طی تیلگرام جوابیه ای باتشکر ازتمنیات وآرزومندی های صمیمانه اعلیحضرت شاهنشاه ، علیاحضرت شهبانوی ایران مقابلتا آرزومندی های صمیمانه خویش ومیرمن‌داؤدرابرای سعادت وصحت اعلیحضرتین وترقیات ورفاه مزید ملت دوست وبرادرایران اظهار نمودند .

۱۸ حوت ٥٤

قرارداد خریداری دستگاه ها ی بیسیم بین وزارت مخابرات‌وکمپنی مارکونی انگلستان عقد شد .

درچوکات پروگرام ها ی انکشافی وزارت مخابرات قرارداد خریداری دستگاه ها ی بی سیم که شامل فرستنده ها، آخذه ها رادیو تیلفون ، ترمینل ولوازم ملحقه این دستگاه هامیباشد بین وزا رت مخابرات وکمپنی مارکونی انگلستان عقد گردید .

قیمت مجموعی این قرارداد بالغ بر چهل ملیون وهفتصد وچهل ویکهزارو دوصدو هشتادودوافغانی میشود که مصارف عمومی دستگاه های بی سیم بشمول تعمیرات و دیگر مصارف به چهل وشش ملیون وچهار صدو هشتادوچهارهزار وششصدو وبیست افغا نی میرسد .

یك منبع وزارت مخابرات گفت: دستگاه

هاولوازم شامل این قرارداد درماه قوس سال آینده بکابل مواصلت نموده وتوسط پرسونل افغانی تحت نظارت انجنیر کمپنی مذکورنصب وبسته کاری خواهد شد .

منبع افزود بابکار افتیدن این دستگاه هـا ارتباط بین‌المللی تیلکس، تیلفون وتیلگراف توسعه قابل ملاحظه نموده وازین مدرك عواید هنگفت بدست خواهد آمد .

قراررااز طرف آنوزارت انجنیرسیدمحمدنسیم علوی رئیس تیلی کمونیکشن وازجانب کمپنی مذکور نماینده باصلاحیت آن بناغلی سمست امضاء نمودند .

۲۰ حوت ٥٤

قرار داد تورید یازده هـزار تن شکـر بین ریاست انحصار دولتی وکمپنی ویست ـ شوگرجمهوریت اتحادی آلمان درکابل عقـد گردیده است .

مقدار شکر متذکره دراوایل ماه ثور سال ۱۳٥٥ ازطرف کمپنی مذکور به افغانستا ن تسلیم داده میشود .

۲۱ حوت ٥٤

بناغلی مهندس ناصر منصوری معاون‌وزارت راه ایران وهیأت معیتی وی باوزیر فوایدعامه ملاقات نمود .

هیأت ایران‌برای مذاکره پیرامون موضوعات مـربـوط بـه پروژه خـط آهن افغانستـان وارد کابل شده است .

۲٤ حوت ٥٤

قرار داد خریداری دوهزارتن روغن نباتی سمرقندازاتحاد شوروی بین ریاست‌کوپراتیف مامورین واجیران وزارت مالیه ونمایندگـی وستوگ انتورگ در کـابل عقد گـردیده است .

روغن مذکور درنیمهٔ اول سال ۱۳٥٥ از طریق شیرخان بندر وارد کشور میگردد .

روغن نباتی سمرقند درپهلوی روغن هـای تولیدی سمرقند درپهلوی روغن های تولیـدی دستگاه های سپین زر، هلمند، هـرات و جن پرس بلخ به کوپونداران مرکز وولایات کشور توزیع خواهد شد .

۲٥ حوت ٥٤

بسلسله ورود پنا هگزینـان بلوچ بـه افغانستان اخیرا چهل وهفت نفربلوچ دیگر شامل مردوزن دراثرظلم وتعدی حکـومـت پاکستان بخاك افغانستان پناه آورده اند .

جمعیت افغانی سره‌میاشت برای اعاشـه واباته این گروه جدید پناه گزینان بلـوچ نیزترتیبات لازم اتخاذ نموده است .

۲٦ حوت ٥٤

موافقتنامه کلتوری بین دولت جمهـوری افغانستان وجمهوریت ترکیه برای سالهـای ۷٦ـ۱۹۷۷ درانقره انعقاد یافت .

قرارداد رااز جانب افغـانستان جنـرال محمدسعید سفیرکبیر افغانی در انقره و از جانب ترکیه بناغلی وهاب عشیراغلو مدیـر عمومی کلتوری وزارت خارجه آنکشور امضاء نمودند .

* * *

معاون وزارت راه ایران و هیأت معیتـی

وی باوزیر پلان ملاقات نموده و پیرامــون مطالعات ومشاهدات شان ازامور پروژهٔ خــط آهن افغانستان بحث ومذاکره نمودند .

بناغلی مهندس ناصر منصوری معاون‌وزارت راه ایران وهیأت معیتی‌اش برای مطالعه امور پروژه خط آهن افغانستان وارد کشور شده وطی اقامت شان از مسیر پروژهٔ خط آهــن درولایات هلمند،کندهار، هرات، فراه ونیمروز دیدن نموده ودرزمینه مطالعاتی بعمل آورد .

۲۷ حوت ٥٤

بناغلی وفی الله سمیعی معین دوم وزارت معارف ورئیس هیأت افغانی در کنـــــفرانس سیرت النبی (ص) منعقدهٔ پاکستان بــعد از اشتراك درجلسات کنفرانس مذکور وارد کابل گردید .

بناغلی سمیعی طی مصاحبه ای بانماینده دباختر آژانس درمورد این راپورهای‌مطبوعاتی ورادیوی پاکستان که بناغلی بوتو صدراعظم پاکستان طی ضیافتی بافتخار اشتراك کنندگان کنفرانس گفته بودکه پاکستان با افغانستان خصومتی نداشته بلکه افغانستان با پاکستان خصومت دارد در حـــــالیکه پاکستان برای افغانستان تسهیلات ترانزیتی زیادی فراهــم نموده است. گفت متاسفانه صدراعظم‌پاکستان چنین اظهاراتی بعمل آورد اما تعجب میکند که مطبوعات ورادیوی پاکستان ازنشراظهارات رئیس هیأت افغانی که در همان مجلس و درمحضر شرکت کنندگان کنفرانس بعــد از ختم بیانات صد راعظم پاکستان بعمل آورد خودداری کرده اند .

بناغلی سمیعی تصریح کردکه رئس هیأت افغانی بلافاصله بعداز ختم نطق صدراعظـم جواب داد :

تأسف میکنم که مجبور شـــده ام بیانات بناغلی محترم صدراعظم پاکستان رادر مورد افغانستان کاملا تردید نموده بی‌اساس بدانم. افغانستان به شهادت تاریخ یــك کشــور صلحدوست بوده وهمواره به اصول همزیستی مسالمت آمیز ورفع اختلافات ازطریق مذاکره پابندی واحترام کـــامل نشان داده است . چنانچه درمورد حل یگانه اختلاف سیاسی بین افغانستان وپاکستان نیز همیشه اظهار نظر وآمادگی نموده است‌که این اختلاف از طریق مذاکره ودوراندیشی وباافق نظر وسیع حــل کرده که متاسفانه حکومت پاکستان بایـــن موقف ونظر افغانستان هیچوقت جواب مثبت نداده است :

بناغلی محترم صدراعظم پاکستان شمــا قبلا دربیانیه خوددرکانگرس اظهار داشتنــد که‌کانگرس سیرت النبی (ص) بمنـــظو ر هیچگونه بهره برداری سیاسی منعقد نشــده است وچه بجا وموزون می بو د اگر شخص خودشما این گفتار تانرا عمل می فرمودید واز هرگونه اظهارات سیاسی خودداری میکردید ویااقلا مطابق به روحیه اخوت ومحبت اسلامی اظهار میفرمودید که میخواهید یگانه اختلاف سیاسی بین افغانستان وپاکستان از طریق واقع بینی ودوراندیشی وتوسط مذاکـــرات دوستانه وبرادرانه حل گردد. بعقیده من درین موقعیکه علمای بزرگ جها ن اسلام جهـــت

بزرگداشت سیرت حضرت محمد (ص) اینجا گردآمده اند لازم نبود روی چنین مسایــــل سیاسی وآنهم بمنظور بهره برداری سیاسی صحبت میشدومن به پاس احترام این‌کانگرس نمیخواهم بیشتر راجع باین موضوع صحبت کنم‌وبناغلی صدراعظم ازین مهمان نوازی شما تشکر میکنم .

بناغلی سمیعی افزودکه جواب رئیس هیأت افغانی به اظهارات صـــــــدراعظم پاکستان باکف زدن های ممتدهمه علمای حاضـــــر در مجلس استقبال شده ورؤسای هیأت هـــای مختلف ازموقف هیأت افغانی تمجید نمــوده بهره برداری سیاسی راازکانگرس که بمنظور بزرگداشت وتجلیل‌سیرت حضرت سرورکائنات محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم انعقاد شده بود تقبیح ونکوهش کردند .

بناغلی معین دوم وزارت معارف در جــواب این سوال نماینده باخترکه قرار مسموع یك قسمت ازبیانات بناغلی بوتو راجع به اسلام موردانتقاد قرارگرفت گفت: بناغلی صدراعظم پاکستان درنطق خودبه نکاتی مربوط به دین مبین اسلام تماس گرفت ودر تفصیلات خــود دچار اشتباهات عمیق شدکه درهمان مجلس ازطرف یوسف هاشم الرفاعی وزیر شــئون دولت کویت باصراحت لهجه مورد انتقــاد وتردید قرار گرفت اظهارات بناغلی رفاعــی باکف زدن های طولانی ازطرف سایر علمای اسلام بدرقه گردید .

بناغلی سمیعی گفت: که بناغلی بوتو در جواب رئیس هیأت افغانی وتبصره وزیرشئون دولت کویت لاجواب ماند .

۲۸ حوت ٥٤

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولـــت وصدراعظم تیلگرام های تبریکیه بمنا سبت سال نوشمسی عنوانی اعلیحضرت محمدرضاه شاه پهلوی شهنشاه ایران وبناغلی امیرعباس هویدا صدراعظم آنکشور به تهران مخابـره گردیده است .

همچنان به همین مناسبت پیام های تبریکیه ازطرف رؤسای دول وصدراعظمان کشور های متحابه عنوانی بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم بکابل مواصلت کرده است .

* * *

مشران پشتون وبلوچ به نمایندگی ازاقوام شان حلول سال نورابه دولت وملت‌افغانستان صمیمانه تبریك گفته اند .

طی پیام‌های‌که ازجانب بزرگان پشتونستان وبلوچستان مواصلت کرده است مشران اقوام سالارزی ، ماموند، چارمنگ واتمان خیـــــل باجور پشتونستان، بزرگان خیبر شیـــنوار افریدی ورکزی وپروخمکنی تمام مشران قبایل مومند، مشران مناطق وزیر مسیـــد وبیتنی وزیرستان وهمه بزرگان منطقه کورم بلــوچ وپشتون بلوچستان به نمایندگی از اقــوام خویش وهمچنان تمام مشران پشتون وبلوچ پشتونستان وبلوچستان مقیم افغانستان سال نورابه‌بناغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم

اعضای کابینه وکمیته مرکزی، جنرال هــا ومنسوبین اردوی جمهوری وتمام بـــرادران افغانی خودازصمیم قلب تبریك گفته ازخداوند بزرگ ترقی وتعالی مزید افغانستان ورفـاه وآسایش بیشتر ملت افغان راتحت قیادت رهبر بزرگ ملی مابناغلی محـمدداؤد آرزو نموده اند .

* * *

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولـت وصدراعظم بەمناسبت روز امحای تبعیض‌نژادی پیامی عنوانی دکتور کورت والد هایم منشی عمومی موسسه ملل متحد به نیویارك ارسال گردیده است .

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم طی ایـن پیام یك باردیگر پشتیبانی کامل جمهوریت افغانستان رااز‌اصول واهداف عالی منشورملل متحد ومندرجات تصویب نامه های آن‌موسسه مبنی برازبین بردن استعمار وتسلط بیگـانه وهرنوع تبعیض نژادی، اقتصادی، سیاســی کلتوری واجتماعی تایید کرده اند .

قرار معلوم پیام بناغلی رئس دولـــت وصدراعظم درجلسه خاصی که کمیته‌مخصوص ملل متحد برای امحای تبعیض نژادی درمورد تجلیل این روز درسی حوت درنیویارك دایر شدقرائت گردید .

۳ حمل ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولـت وصدراعظم بمنا سبت روز ملـــی پاکستان تیلگرام تبریکیه عنوانی‌بناغلی‌چودری‌فضل‌الهی رئیس جمهور آنکشور به اسلام آباد مخابـره گردیده است .

۵ حمل ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولـت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت روز ملی جمهوریت مردم بنگله دیش عنـــوانـی بناغلی ابوسادات محمد صایم رئیس جمهور آنکشور به داکه مخابره گردیده است .

۱۰ حمل ۵۵

پروژه تحقیقات کلتوری وافتخارات عنعنوی افغانستان درجمله هفت پروژه شامل میباشد که تمویل آن به همکاری یونسکو در جلسات تحقیقات کلتوری کشور های آسیایی منعقده توکیوبه تصویب رسید .

این مطالب رابناغلی محمداکبر آمر سمعی وبصری وزارت اطلاعات وکلتور که بعـد از اشتراك درین جلسات بوطن عودت کرد بـه خبرنگار باختر اظهار داشت .

وی گفت: این جلسات باشتراك نمایندگان پانزده کشور آسیایی بتاریخ بیست حـوت ۵٤ دایر شده بود .

موصوف طی این مسافرت ازشعب سمعی و بصری جاپان وهند نیزدیدن کرده است .

۱۲ حمل ۵۵

بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم بناغلی فاروق شاهین با ش سفیر کبیـــر جمهوریت ترکیه راکه دوره مـاموریتش در افغانستان به پایان رسیده است برای ملاقات تودیعی درقصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

۱٤ حمل ٥٥

روز تعاون وتساند دول عضو کنفرانس اسلامی باقیام مر دم فلسطین جهت آزادی فلسطین خاصتا بیت المقدس ضمن ایراد خطابه هادرمساجد جامع درسراسر کشور برگزارشد .

علما ودانشمندان ضمن ایراد خطابه ها اشغال سرزمین های عربی رادر سال ۱۹٦۷ ازطرف متجاوزین اسرائیل به شدت تقبیح نموده وآزادی فلسطین بخصوص بیت المقدس اولین قبله مسلمانان جهان میباشد وازطرف اشغال گران اسرائیل تصرف شده است مطالبه نمودند .

درین مجامع علماودانشمندان به نمایندگی ازمردم مسلمان ومتدین افغانستان ازمظاهرات واعتصاب عمومی مردم عرب فلسطین که برعلیه اشغال سرزمینها واماکن متبرکه شان ازطرف اسرائیل براه انداخته شده حمایت کامل خودرا اعلام نموده وتجاوز اسرائیل به بیت المقدس بشدت نکوهش کردند .

ضمن ایراد خطابه هااز موسسه ملل متحد تقاضابعمل آمدتادرآزادی فلسطینوبیتالمقدس که ازاماکن مقدسه ویك شهر مذهبیمسلمانان جهان میباشد بیش ازهمه وقت مساعی بخرچ داده شود. روزنامه های کشور و رادیو افغانستان نیزبانشر مضامین ومقالاتی ازین روزتجلیل نموده اند .

* * *

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی جمهوریت مردم هنگری عنو انــی ښاغلی پال لوزون چی رئیس شورای دولتی آنکشور مخابره گردیده است .

۱٤ حمل ٥٥

موافقتنامه پروگرام همکاری کلتوری وعلمی برای سال های ۱۳٥٥ و۱۳٥٦ بین جمهوریت افغانستان واتحاد شوروی درکابل امضاء شد.

موافقتنامه راازجانب افغانستان ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه و از جانب اتحاد شوروی ښاغلی پوزانوف سفیر کبیر آنکشور مقیم کابل امضاء کردند .

بموجب این موافقتنامه مطابق پروگرام در سالهای ۱۳٥٥ و۱۳٥٦ مبادله هیأت هــای هنری نمایشگاه های نقاشی وهیکل تراشی تبادله استادان ودانشمندان ومحققین علمی وهمچنان تبادله شاگردان بمنظور فرا گرفتن تحصیلات عالی بین دوکشور درنظر گرفته شده است .

هنگام امضای موافقتنامه پوهاند دکتور محبی رئیس پوهنتون کابل، نمایندگان وزارت های امورخارجه ، اطلاعات وکلتور ، معارف وصحیه وهیأت همکاری کلتوری وعلمی اتحاد شوروی نیز حاضر بودند .

۱٦ حمل ٥٥

تذکرات دورازحقیقت وکاملا نادرستښاغلی بوتو راجع به مناسبت افغانستان وپاکستان :

ښاغلی بوتو صدراعظم پاکستان اخیرا در کنوانسیون حزب خوددرکویته بجواب یکی از سوالات فرمایشی راجع بهمناسبات افغانستان وپاکستان تذکرات دورازحقیقت وکاملانادرست

ارائه داشته است‌که همه آن ناشی ازاظهارات صدراعظم پاکستان ازناآرامیهای میباشد که درآن کشور حکمفرما ست .

حین این تذکرات هیجان بناغلی بوتوبحدی زیادبوده است که حتی واقعیت های بسیار روشن تاریخ‌رانادیده‌انگاشته ودرخیال افسانهٔ ازتاریخ افغانستان واین منطقه ایجاد نمو ده است جای تعجب است‌که شخص مسئولی چون بناغلی بوتوکه مدعی است در تاریخ مطالعاتی دارد حتی ازمبادی تاریخ منطقه بی خبر میباشد. ویابه بی خبری تظاهر مینماید .

بناغلی بوتوطی بیانیه خود میگوید : افغانستان وقتی استقلال حقیقی را بدست‌آورد که مسلمانان نیم قاره هند پاکستان راحاصل کردند وبازمیگوید الی موجودیت برتانیه در نیم قاره استقلال افغانستان بنام وصرف در روی کاغذ بود، ومیافزاید که جدوجهد برای بوجود آوردن پاکستان بمفاد مردم افغانستان نیزتمام گردیده وافغانستان درنتیجه آزادی پاکستان آزاد ومحافظه گردیده است ورنه افغانستان‌که درصورت نبودن پاکستان باهند همسرحد میگردید باسیاست توسعه جویانه هند مواجه میگشت .

دربرابر این تذکرات بناغلی بوتوبایدگفت که بهتراست بناغلی موصوف بحیث صدراعظم یك‌کشور وشخص مسئول پاکستان در گفتار خودمحتاط باشد واز اظهاراتیکه مایه اعجاب شنوندگان گردد وبالنتیجه موجب این قضاوت شودکه صدراعظم پاکستان علاوه بربی خبری ازتاریخ منطقه درتحلیلات خود نیز نهایت سطحی است خودداری ورزد. بناغلی بوتو باید متوجه باشد که مخاطبین سخن رانی‌های مردم همین منطقه اندواین مردم از گذشته خود منطقه خویش کاملا آگاه میباشند .

آیامردم مخاطب وی نمیدانندکه افغانهانخستین ملتی درین منطقه بوده‌که بیرق آزادی راکه مشوق آزادیخواهان نیم قاره گردید برای اولین بار برافراشته است . آیاشنوندگان وی نمیدانندکه قبل‌ازبوجودآمدن‌پاکستان که ازآن‌مدت‌قلیلی میگذردوهم قبل از استعمار انگلیس افغانستان وهند بحیث کشور های مستقل طی‌قرون متمادی پهلوی هم زیسته‌اند. مگرپیش ازآمدن انگلیس هابه نیم قاره هند افغانستان اینطرف اندوس باهندوستان آنطرف اندوس وجود نداشت ؟ آیابعدازآنکه بریتانیه هندرا اشغال نمودواز سند گذشت وسرزمین های افغانستان رابمرور وپارچه پارچه باقوه اشغال کرد بازهم آیاافغانستان نتوانست که موجودیت ملی خودرا حفظ نماید ؟

عجب است که بناغلی بوتو به ادامه‌معاهده ملغی شده وغیر حقوقی و تحمیلی دیورند اصرار بناحق دارد اما شناسایی استقلال افغانستان‌راتوسط انگلیس برسمیت‌نمیشناسد ومیگوید افغانستان استقلال واقعی خودراحین بوجود آمدن کشور جدیدالتشکیل پاکستان یعنی در ۱۹٤۷ حاصل داشته است .

بناغلی بوتوباید حین تذکر ازآزادی و استقلال نیم قاره متوجه باشدکه در حصول استقلال هندمنجمله پاکستان پشتونها حصه

ورول مهمی داشته‌اند . این پشتون هاولیدران وزعمای پشتون بودندکه باآزادی خواهان نیم قاره دست داده ، جنبش عظیمی‌آزادیخواهی‌را راه انداختند ومحتمل قربانی ها وفداکاریها گردیدند درحالیکه حکمروایان بعدی پاکستان نه‌تنهاکوچك ترین سهمی در مبارزات آزادی مردمان نیم قاره نداشتند بلکه اکثرآنها در خدمت دستگاه ها وسازمان های استعماری مصروف بودند .

ښاغلی بوتو بائیست باین رول پشتونها دراستقلال نیم قاره احترام نماید ورهبران نامدارومجاهدپشتون ازقبیل خان عبدالغفارخان ودیگر اعضای فامیل مجاهد ویرا که برای استقلال نیم‌قاره وآزادی خودشان جان‌فشانیها نمودند اززندان هاومحابس رها سازد. آیا این درست است که بوتو ازاستقلال و آزادی حرف میزند درحالیکه بانیان جنبش های استقلال طلب وآزادیخواهی رابه زندان‌کشنده است . مردم وتاریخ گواه است که سرزمین آزادگان کجا قراردارد وآزادگان ومجاهدین کی ها هستند .

درمورد این قسمت بیانیه بوتوکه میگوید : مابه تمام مردم ناداو افغانستان احترام‌مینمائیم بایدگفت که انسان باشنیدن این جمله از طرف صدراعظم پاکستان باین مغالطه دچار میگرددکه گویامردم پاکستان همه دارا هستند وپاکستان یك‌کشور پیشرفته میباشد، اما متاسفانه دربسااز‌بیانیه های خود ښاغلی بوتو ودیگر زعمای پاکستان ملا حظه میشود که ایشان همه اعتراف میکنند که پاکستان خودیکی ازفقیر ترین‌کشورها به حساب‌میرود. همین چندروز قبل بودکه وزیر مالیه پاکستان دراسامبله آنکشور گفت‌که قروض خارجی پاکستان ازملیارد هادالر گذشته است . علت پسمانی ونادارایی های پاکستان که محصول زعامت غیرصالح آن بوده بهمه معلوم است . ماآرزومندیم که مردم وکشور های این منطقه تحت رهبری وزعامت لیدران صالح وفهیم وراستگووحق جوی خودبرتمام مشکلات وپسمانی هاوفقر که درمنطقه عام است غالب آیند .

ښاغلی بوتو درنطق خود گفته است که تاریخ گواه به این حقیقت است که‌حکمرانان افغانستان دربرابر بلوچها هیچوقت رویه خوب نداشته وحتی درافغانستان هیچیك بلوچ موجود نیست . اگر ښاغلی بوتو از دیگر حقایق انکار مینماید لااقل اینقدر هم اگر میگفت که درافغانستان ازموجودیت بلوچهای دیگربه جزچند هزار پناهگزین بلوچ که‌ازظلم وتعدی حکومت پاکستان بدانجا پناه برده اند مطلع نمیباشد بازهم ماراضی میبودیم . درجائیکه میگوید حکمرانان افغانستان دربرابر بلوچها هیچوقت رویه خوب نداشته بازهم بایدگفت‌که قبل ازبحث درموضوعات تاریخی لازم است تاریخ بدقت مطالعه شود. از آن گذشته آیااختلاف موجوده ویگانه افغانستان باپاکستان مگرجز موضوع حقوق حقه پشتون وبلوچ چیزی دیگری‌است ؟ مگررهبرافغانستان باربار نگفته‌اند که مابجزهمین یك اختلاف باپاکستان دیگر اختلافی نداریم ، علاوتا آیا

بناغلی بوتو روش خودوحکومت خودرا دربرابر بلوچها عادلانه میداند ؟ آیا حبس زعمـــا، قتل سیاسیون وتجاوز وتهدید عساکر مسلح پاکستان رادر بلوچستان، بناغلی بوتو یك رویه دوستانه در برابر بلوچها میشمارد ؟ اگربناغلی بوتو انسان کشی رادر بلوچستان کار بجامیداند اختیاردارد اما بلوچها ومردم افغانستان ودیگرمردم جهان این رویه‌ظالمانه حکومت وعساکر وی راتقبیح نموده وخاتمه‌این عملیات ظالمانه رادر بلوچستان جداً تقاضـــا وانتظار دارند .

بناغلی بوتوطی بیان خو د به دیموکراسی قانون وقوه قضایی مستقل وآزادی اجتماعات درپاکستان أشاره مینماید بنظر ما مرجـــع است بناغلی بوتو قبل از آنکه به چنیـــن تذکراتی اقدام مینماید نظری بـــراوضــــاع و جریانات داخلی پاکستان، محابس وزندانهای خودکه مملواز محبوسین سیاسی ومخالفیـن وی اند .بیافکند .

همچنین خیلی بهتراست حین چنین‌تذکرات درکویته اعمال خودرا در بلوچستان از قبیل برطرفی حکومت قانونی ایالتی شان، حبس و بندزعما ولیدران شان، کشتن سیاسیون شان وقتل و قتال عساکر پاکستان در بلوچستان که به امر شخص وی صورت گرفته بیادبیارد. بناغلی بوتو باید متوجه باشد که برای داد سخن دادن راجع به دیموکـراســی پاکستان هیچ محل نامساعد تراز بلوچستان در منطقه وجود ندارد. مردم بلوچستان از دیموکراسی نوع بناغلی بوتو خاطرات جانگداز وفراموش ناشدنی دارند یقین داریم اگر بناغلی بوتـو حین پروپاگند درمورد دیموکراسی به قیافه های بلوچها نظرمیافگند دیگر جرئت چنیـــن اظهارات نزدش باقی نمیماند .

بناغلی بوتو ازقانون اساسی در پاکستان تذکر داده است امافراموش کرده که بگوید قانون اساسی پاکستان عبارت از قانونی‌است که هرروز بنابر ایجابات منافع وی رنگ و شکل دیگری بخود میگیرد . مواد مختلف آن طبق دلخواه وتمایل وی تغییر میپذیرد ودیگر گونه میگرددبدون آنکه احدی رابراین تغییرات نابجاحق اعتراضی ومخالفت حاصل باشد ؛

بناغلی بوتوازآزادی اجتماعات درپاکستان سخن رانده است اماچنین معلوم میشود که مقصدوی آزادی اجتماع‌برای شنیدن فرمایشات دوراز حقایق خودش میباشد آیادربرابراجتماع دیگران ماده ١٤٤ درتمام پاکستان نافذنیست؟ وآیااجتماع زیاده ازپنج نفر بکلی ممنـــوع نمیباشد؟ کاراین قیودبراجتماعات درپاکستان بجایی رسیده است که احزاب مخالف حتـی درپنجاب بایدیادرمساجدویاجاهای سرپوشیده دیگر جلسات کوچك تشکیل دهند که آنهـم ازطرف پولیس مامون شمرده شده نمیتواند .

دراخیربایدگفت‌که مردم وحکومت افغانستان بامردم پاکستان همدردی کامل دارند مـردم پاکستان ازاحساسات نیك ودوستانه ماهمیشه برخوردار است ما خواهان بهبود اوضاع در پاکستان وخواهان رفاه مردم آن میباشیـــم وباحکومت پاکستان بجزهمین یك اختــــلاف سیاسی که عبارت ازحقوق حقه پشتون وبلوچ

میباشد دیگر اختلاف نداریم و حکومت افغانستان برای حل صلحجویانه وعادلانه این یگانه اختلاف سیاسی خودهم طوریکه رهبر افغانستان بارباز گفته اند همیشه حاضر و آماده برای مذاکره میباشد .

۱٦ حمل ٥٥

ښاغلی اریلووالس سفیرکبیر منتخب غیرمقیم هسپانیه در افغانستان برای تقدیم اعتمادنامه اش وارد کابل گردید .

در میدان هوایی بین المللی کابل ښاغلی محمدانور نوروز معا ون ریاست تشریفات وزارت خارجه ازښاغلی والس استقبال نمود.

* * *

نطاق وزارت امورخارجه در جواب سوال نماینده باختر آژانس راجع به اظهارات ښاغلی ذوالفقارعلی بوتو صدراعظم پاکستان درکویته که درجواب یکی ازسوالات فرمایشی راجع بهمناسبات افغانستان وپاکستان یك سلسله مطالب مضحك ونادرست درمورد افغانستان وتاریخ این منطقه آسیا گفته است . اظهار داشت ازمطالعه متن این بیانات که قبلا نیز درمواقع مختلف اظهار نموده بودمعلوم میشود ښاغلی صدراعظم پاکستان درشرایط مغشوش ونا بسامان داخل پاکستان وتحت فشارهای متعدد ناشی ازافکار عامه مردم پاکستان کهروز بروزعلیه اوموقف میگیرند واز جهات مختلف بروی وارد شده درحالت هیجان وعصبانیت قرارگرفتهاست سعیکردهاست حقایق روشن اوضاع وواقعیت های مستند ومستحکم تاریخی راتوسط ادعاهای عجیب وغریب خود آنرابه شکل افسانوی تحریف کند .

نطاق وزارت امورخارجه تصریحکرد که تاریخ افغانستان ومجادلات مردم این کشور برای صیانت وحفظ آزادی خواهان نیم قاره نیزگردید نزد همه جهانیان روشن میباشد .

نطاق وزارت خارجه آرزومندی و آمادگی ښاغلی بوتورامبنی براینکه پاکستان برای مذاکرات باافغانستان حا ضر است حسن استقبال نموده بایادآوری اینکه ښاغلی محمدداؤد رئس دولت وصدراعظم طی مصاحبه اخیرشان بانماینده رویتر درجواب سوالی اظهار داشته بودند که در صورت تمایل ښاغلی بوتوبه مسافرت به افغانستان هیچ مانعی نمیبینیم گفت بازهم همان اظهار سابق ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم افغانستان را یکباردیگر تائید میکندکه هروقتی اگرښاغلی بوتوبغرض مذاکره وحل دوستانه اختلاف سیاسی بیندوکشور آرزوی آمدن بهافغانستان راداشته باشد هیچ مانعی موجود نیست .

۱۸ حمل ٥٥

ښاغلی رای کروك سفیرکبیرجدیدانگلستان مقیم کابل اعتمادنامهاش رامطابق مراسممعمول به ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم درقصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

درین موقع ښاغلی وحیدعبدالله معینوزارت امورخارجه وښاغلی محمد اکبر رئیس دفتر جمهوری نیزحاضر بودند .

۱۹ حمل ٥٥

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت

وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت انتخاب بناغلی جیمزکالاهان بحیث صدراعظم انگلستان عنوانی موصوف به‌لندن مخابره گردیده است.

همچنان ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت انتخاب بناغلی کیوسامپان بحیث رئیس‌دولت دیموکراتیك کمبودیا عنوانی موصوف بــــه پنوم پن مخابره شده است .

۲۱ حمل ۵۵

بناغلی میونگ جون چوی سفـیرکبیـــر جمهوریت کوریا مقیم‌کابل بابناغلی علی‌احمد خرم وزیرپلان ملاقات نموده وپیرامون همکاری های اقتصادی بیــــن دو کشور وسهمگیری جمهوریت کوریا دربعضی ازپروژه هـــا ی انکشافی پلان هفت ساله افغانستان مذاکره کرد .

قراراست یك هیأت آنکشور برای مذاکره درزمینه واردکابل گردد .

بناغلی باگوسلاوبازك سفیرکبیر جمهوریت مردم پولند بابناغلی خرم مـلاقات نمـــوده وطی آن راجع به همکاری کشورش دریکعده ازپروژه های انکشافی شامل پلان هفت ساله کشور مذاکره وتبادل نظر نمود .

* * *

از طرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولـت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت تقرر بناغلی هواکوفینگ بحیث صدراعظم‌جمهوریت مردم چین عنوانی بناغلی موصوف به‌پیکنگ مخابره گردیده است .

۲۲ حمل ۵۵

بناغلی محمداولدسیدعالی نماینده خــاص موریتانیا که حامل پیام خاص رئیس جمهور موصوف عنوانی بناغلی محمدداؤد رئیس‌دولت وصدراعظم میباشد وارد کابل شد. درمیدان هوایی بین المللی کابل بناغلی عبدالصمدغوث مدیر عمومی سیاسی وبناغلی عبدالعلی‌سلیمان معاون ریاست تشریفات وزارت امور خارجه ازبناغلی سیدعالی استقبال کردند .

۲۳ حمل ۵۵

بناغلی دون اوریلیووالس کاریراس سفیر کبیر غیرمقیم هسپانیه د ر افغـــانســتان اعتمادنامه‌اش رابه بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم طبق تشریفات معمول در قصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

درین موقع بناغلی وحیدعبدالله معین‌وزارت امورخارجه وبناغلی محمداکبر رئیس دفتـــر جمهوری حاضر بودند .

۲۵ حمل ۵۵

از طرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولـت وصدراعظم اگریمان الشیخ عبدالله حبابـــی بحیث سفیرکبیرعربستان سعودی درافغانستان

که ازطرف حکومت آنکشور مطالبه شده بـود صادرگردیده است .

* * *

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم بناغلی محمداولد سیدعالی نما ینده خـاص بناغلی مختاراولداد رئیس جمهور جمهوریت اسلامی موریتانیا رادر قصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

طی این ملاقات بناغلی سیدعالی پیام‌رئیس جمهور موریتانیارابه بناغلی رئیس دولت و صدراعظم تقدیم نمود .

درین موقع بناغلی محمداکبر رئیس دفتر جمهوری وبناغلی عبدالصمدغوث مدیر عمومی سیاسی وزارت امور خارجه حاضر بودند .

* * *

بمنظور انکشاف بیشتر روابط حسنه بین جمهوریت افغانستان وجمهوریت پرتگـال حکومات دوکشور تصمیم گرفتندکه از تاریخ ۲۵ حمل ۱۳۵۵ مطابق ۱٤ اپریل ۱۹۷٦روابط سیاسی بسویه سفارت کبرای غیر مقیم بین دوکشور تاسیس نمایند .

وزارت داخله

وزارت داخله بادرك وظيفهٔ خطیروحساسیکه ازناحیهٔ تأمین امنیت قابل اعتبار خاصتا در تحکیم پایه های نظام نوین مترقی جمهوری وتحقق بخشیدن به ارمانهای رهبر کبیر ملی وبمنظور تأمین منافع اکثریت مردم بعهده‌دارد همواره کوشیده تااداره وپرسونل شق ملکی وامنیتی اعم از (شعب مرکزی این وزارت و ادارات محلی ولایات) رادر جهت خدمت و تأمین آسایش وآرامش هموطنان‌گرامی باروحیهٔ ایثار ، خودگذری وزحمت کشی خسته ناپذیر بیش‌ازپیش‌هم‌آهنگ‌وایشان‌رابوجایب حساس ملی ، مکلفیت های اجتماعی وبالاخره بـــه قدسیت وظیفه متوجه سازد .

روی این منظور وبادرنظرداشت اینکـــــه پرسونل مرکزی وزارت داخله وولایات باواحد های اداری مربوط آن درانجام این مأمـــول مقدس تاچه حدموفقیت بدست آورده انـد . تصمیم اتخاذ گردید تاازطریق ریاست تدقیق وپلان بمنظور ارزیابی اجراآت سال ۱۳٥٤ دوایر مرکزی وزارت داخله وتثبیت فعالیت های اداری وامنیتی وانکشافی ولایات پرسشی نامه های معیاری طرح وغرض ارائه معلومات بمراجع مربوط ارسال نماید .

گذارشی‌که درین امور دربخش های الف وب بملاحظه میرسد فشرده است از مساعی وتلاشهای دسته جمعی وهمه جانبه پرسونل شعب مرکزی وزارت وولایات که باساس ارائهٔ معلومات دوایر ذیعلاقه ترتیب وتنظیم یافته که اینك اجمال آن ضمن ارائهٔ این راپوردر معرض مطالعه وقضاوت هموطنان ارجمند قرار داده می شود .

شاید این گذارش وارقامیکه ممثل فعالیت های اداری، امنیتی وانکشافی ارگانهای‌مرکزی وزارت داخله وواحد های اداری محلی‌ولایات است اجراآت پرسونل وزارت داخله رانظربه گذشته تاحدی درگراف به قوس صعـو دی نمودار سازد ولی‌کمتر از آ نست که وزارت داخله درجهت خدمت به‌اکثریت مردم ازطریق ادارات وپرسونل مربوط توقع داشته ودارد. ولی آنچه مایهٔ امیدواری واطمینان‌شده میتواند گذاشتن قدمی است درراه اعتلا وسر بلنـدی وطن بغرض تأمین سعادت وبختیاری مردمان نیازمند ماواین خود مؤید آنست که بـرای انجام خدمت بیشتر ووسیع ترجد وجهدموجود است .

فشرده از اجراآت سال ۱۳۵٤ دوایر مرکزی وزارت داخله :

قسمت الف :

ریاست تدقیق وپلان :

ازآنجائیکه وظایف ریاست تدقیق وپلان راعمدتا تدقیق ومطالعه کلیه مسایل مربوط به فعالیتهای وزارت داخله . طرح پیشنهادات مشخص برای بهبود این فعالیتها تقدیم آ ن بمقام وزارت وتنظیم پلانهای انکشافی مربوط بوزارت داخله تشکیل میدهد روی این اهداف وظایفی راکه این ریاست درظرف سال ۱۳۵٤ انجام داده ویابه تدقیق وتحلیل یك سلسله مسایلیکه در ارتباط به امور وزارت داخله پرداخته ذیلا خلاصه میگردد :

ترتیب پلان هفت سا له انکشافی وزارت داخله وتنظیم آن طبق ضروریات مبرم وعینی باساس درجهٔ قدامت تسوید لایحه جدید وظایف ریاست تدقیق وپلان ویکتعدادشعب دیگر مرکزی وطی مراحل منظوری آن . جمع آوری لست تمام قوانین واسناد قانونی دولت افغانستان که دردوران قانونی است اتخاذ تصمیم درجهت ترتیب تاریخچهٔ وزارت داخله از ابتدا تشکیل تاامروز. بررسی لوایح ښاروالی کابل . آوردن تعدیلات لازم در آن وسپردن آن به ښاروالی بعدطی مراحل آن .

ترتیب پرسش نامه شامل مواد (۱۰) گانه مربوط به فعالیتهای اداری، امنیتی وانکشافی ولایات که باجمع آوری وتحلیل آن شکل بهتر وموثق اجراآت ولایات وشعب مربوط وزارت داخله بدست می آید .

درحصهٔ تعمیرات اداری ورهایش ولایات تصمیم گرفته شدکه باساس آن کمیتهٔ نمایندگان وزارت خانه ها ازچندین ولایات دیدن کرده نظریات خویش راهرچه زودتر به مجلس عالی وزراء تقدیم کند .

۱ـ تهیه وترتیب پرسشنامه وسیع درمورد تشکیلات وتقسیمات ملکی کشور .

۲ـ تهیه وترتیب پرسشنامه راجع به تشکیلات ومشکلات ښاروالیها .

۳ـ جمع آوری معلومات راجع به احصائیهٔ تعمیرات ولایات .

٤ـ ابراز نظردرحصهٔ الحاق وانفکاك بعضی قراء وواحدهای اداری وانتقال مراکز بعضی واحدهای اداری ازیکجا بجای دیگر .

٥ـ ابراز نظر واجراآت در موضوعاتیکه ازولایات ومقامات صالحه محول شده .

فراهم آوری زمینه برای کنفرانسها و سیمینار ها برای تنویر اذهان مامورین توسط آنعده که پس ازختم تحصیلات در خارج بوطن عودت میکنند .

تماس باپوهنتون کابل در قسمت مواد درسی ومساعدت استادان برای همکاری باتدویر کورسها .

ترتیب فورمه برای تمام مامورین شا مل درجه تحصیل رشتهٔ تحصیل وسوابق مکمل ماموریت دایر ساختن کورس انگلیسی برای کاندیدان خارج ، تماس برای تدویر کورسهای رشته های دیگر، تفکیك مدیریت تعلیموتربیه ومدیریت روابط فرهنگی درچوکات کمیتهٔ ارتباط اعزام بیست کاندید به هند ازجمله سه وپنج کاندید .

ترتیب سوابق یکصدوچهارده نفرمامورینیکه ازبورسهای خارجی در سالها ی ۱۳٤۸ـ٥٤ استفاده کرده اند .

طی کردن تمام بودجه های عادیوانکشافی عموم ښاروالیهای کشور .

تهیهٔ نقشه وپلانهای شهری یکتعداد شهر های دارای تشکیل ښاروالی .

دایرنمودن نخستین سیمینار ادارهٔ محلی درمرکزوزارت داخله به اشتراك والی ها .

نمایندگان ریاست عمومی انکشاف دهات .

نمایندگان ریاست کارتوگرافی وکادستر .

رؤسای دوایر مرکزی وزارت داخله که درآن روی موضوعات آتی بحث ومذاکره بعمل آمد .

۱ـ پرابلم های امنیتی وترافیکی .

۲ـ مشکلات علفچر ها .

۳ـ مشکلات جلوگیری از قطع جنگلات .

٤ـ مشکلات حقابه .

٥ـ توزیع تذکره جمهوریت .

٦ـ مشکلات اسکان .

۷ـ مشکلات ښاروالیها .

۸ـ مشکلات گدامهای دولتی .

۹ـ مشکلات روابط مقامات ادارهٔ محلی وموسسات صنعتی وزراعتی .

۱۰ـ مشکلات حفظ ومراقبت شاهراه ها .

۱۱ـ مشکلات روابط مقامات ادارهٔ محلی ومحاکم .

۱۲ـ مشکلات سره میاشت ومرستون ها .

۱۳ـ مشکلات ناشی ازنواقص اداری .

١٤ـ مشکلات انکشاف دهات .

نتیجه ومصوبات سیمینا ر بعداً جمع آوری وبقسم یك‌کل بطور مجلد در (هفتاد) صفحه طبع وچندکاپی آن بمقام عالی صدارت عظمی تقدیم گردید .

مسودهٔ اصولنامه رسیدگی بعرایض راکه ازطرف صدارت بغرض اخذ نظر یات وزارت داخله ووالیان فرستاده شده بود. بعدتدقیق همه‌جانبه آنرابه والیان کابل ، غزنی، لوگر لغمان، وپروان سپرده نظریات ایشان را نیز اخذ وغرض طی مراحل دوباره بمقام صدارت تقدیم نمود .

تهیه نقشه های تعمیراتی یکتعدادتعمیرات مربوط ښاروالیها تماس وارتباط با داخل وخارج درقسمت تکمیل ویاشروع کار ویا سروی تخنیکی وفنی شبکه های آبرسانی تماس درقسمت اکمال ، شروع یا لااقل سروی تخنیکی وفنی شکه های برق یکتعداد شهرها وښاروالیها .

تقدیم عرضه وخدمات درساحه شهر ها وښاروالیها تاسرحد توان مالی ښاروالیها انتقال تمام پول های راکد ومازاد، مصارف عادی وانکشافی ښارو الیها بیك حساب

مخصوص مرکز دافغانستان بانك برای تطبیق یك پلان منظم ساختمانی .

تماس بامقامات مربوط وزارت اطلاعات وکلتور ومراجع خارجی برای انکشاف مسایل کلتوری وامکان تاسیس سینماها درولایات .

ریاست تفتیش :

برعلاوه وارسی ازشکایات وارده وسایر اطلاعات وواقعات غیر مترقبه وعاجل رسیدگی به‌امور تفتیش های اصلاحی شعبات ذیعلاقه ازوظایف تفتیش است .

وارسی بعرایض اهالی پوزه لنگر، صفرك ودیزك مربوط ولسوالی بالابلوك ولایت فراه وتثبیت (۱۵ـ٤ـ۷۰۳۱۵) جریب زمین ملکیت خالصهٔ دولت وراپور بوزارت مالیه، وارسی ازعرایض یکتعداد اهالی واقوام بسوخیل ، بابوزایی وداوی راجع به زمین های شان که زمینهای مخروبه به اقوام فوق الذکر مربوط ولسوالی شنکی ولایت ذابل درتضمین بانك زراعتی بابت باقیداری قیمت (دوازده) پایه واترپمپ که بنام های مختلف جعل شده بود وتصفیهٔ ٤٤ دوسیه .

مدیریت عمومی اسکان (با توضیح اینکه تامدت وموعدیکه تحت اثر مستقیم وزارت داخله بود) .

بابمیان آمدن رژیم جمهوریت بر حسب ارشاد رهبر انقلاب مامبنی بر توزیع زمین برای اشخاص مستحق بی زمین عملا به توزیع زمینها برای اشخاص مستحق اقدام بعمل آمده برای تقویهٔ بنیه اقتصادی ناقل کمك های ملل متحد جلب شده .

(موضوع کمك معادل پنجصد ملیون افغانی مواد غذایی، گندم، حبوبات، چای ، بوره روغن ازکمك پروگرام مواد غذایی تحت اجرا میباشد تااین کمك های بلاعوض به ناقل توزیع شود .)

وهم بامراجع شهرسازی وخانه سازی درباره تهیه پروگرام نقشه های ارزان قیمت که از مواد وپیداوار منطقه باشد تماس حاصل شده درباره مسایل مثل آب مراکز صحی مسجد ومکتب هم پلانهای در نظراست.

درپروژه های آتی زمین توزیع شده وبعضا دوران خودرا طی کرده است :

۱ـ درپروژهٔ هلمند دو هزاروسی وشش خانوار .

۲ـ درپروژهٔ سنگ مهر بدخشان شصت و شش خانوار .

۳ـ درپروژهٔ کیله‌گی بغلان چهار صدوسی وچهار خانوار .

٤ـ درپروژهٔ ننگرهار نود خانوار .

۵ـ در حصه وراثت یکصدوشصت دوسیه.

٦ـ قباله گردیده دوازده قطعه .

وهکذادرخارج پروژه دولتی که املاك عامه تثبیت میگردد برای ناقل خواه متوطن خواه کوچی باشد زمین توزیع میگردد که تاحال وزارت داخله درتماس باولایات به اندازه (۹٦۵۱۸۱) جریب وسیزده بسوه نه بسواسه راباساس مکاتیب رسمی بوزارت مالیه راجع ساخته است . تادرباره تصفیه توحید جریبی تعیین قیمت وسروی آن اقدام وبه سلسله وزارت مالیه که مرجع اصلی ومسوول زمین

مخصوص مرکز دافغانستان بانك برای تطبیق یك پلان منظم ساختمانی .

تماس بامقامات مربوط وزارت اطلاعات وکلتور ومراجع خارجی برای انکشاف مسایل کلتوری وامکان تاسیس سینماها درولایات .

ریاست تفتیش :

برعلاوه وارسی ازشکایات وارده وسایر اطلاعات وواقعات غیر مترقبه وعاجل رسیدگی به‌امور تفتیش های اصلاحی شعبات ذیعلاقه ازوظایف تفتیش است .

وارسی بعرایض اهالی پوزه لنگر، صفرك ودیزك مربوط ولسوالی بالابلوك ولایت فراه وتثبیت (۱۵ـ٤ـ۷۰۳۱۵) جریب زمین ملکیت خالصهٔ دولت وراپور بوزارت مالیه، وارسی ازعرایض یکتعداد اهالی واقوام بسوخیل ، بابوزایی وداوی راجع به زمین های شان که زمینهای مخروبه به اقوام فوق الذکر مربوط ولسوالی شنکی ولایت ذابل درتضمین بانك زراعتی بابت باقیداری قیمت (دوازده) پایه واتریمپ که بنام های مختلف جعل شده بود وتصفیهٔ ٤٤ دوسیه .

مدیریت عمومی اسکان (با توضیح اینکه تامدت وموعدیکه تحت اثر مستقیم وزارت داخله بود) .

بابمیان آمدن رژیم جمهوریت بر حسب ارشاد رهبر انقلاب مامبنی بر توزیع زمین برای اشخاص مستحق بی زمین عملا به توزیع زمینها برای اشخاص مستحق اقدام بعمل آمده برای تقویهٔ بنیه اقتصادی ناقل کمك های ملل متحد جلب شده .

(موضوع کمك معادل پنجصد ملیون افغانی مواد غذایی، گندم، حبوبات، چای ، بوره روغن ازکمك پروگرام مواد غذایی تحت اجرا میباشد تااین کمك های بلاعوض به ناقل توزیع شود .)

وهم بامراجع شهرسازی وخانه سازی درباره تهیه پروگرام نقشه های ارزان قیمت که از مواد وپیداوار منطقه باشد تماس حاصل شده درباره مسایل مثل آب مراکز صحی مسجد ومکتب هم پلانهای در نظراست.

درپروژه های آتی زمین توزیع شده وبعضا دوران خودرا طی کرده است :

۱ـ درپروژهٔ هلمند دو هزاروسی وشش خانوار .

۲ـ درپروژهٔ سنگ مهر بدخشان شصت و شش خانوار .

۳ـ درپروژهٔ کیله‌گی بغلان چهار صدوسی وچهار خانوار .

٤ـ درپروژهٔ ننگرهار نود خانوار .

٥ـ در حصه وراثت یکصدوشصت دوسیه.

٦ـ قباله گردیده دوازده قطعه .

وهکذادرخارج پروژه دولتی که املاك عامه تثبیت میگردد برای ناقل خواه متوطن خواه کوچی باشد زمین توزیع میگردد که تاحال وزارت داخله درتماس باولایات به اندازه (۹٦٥۱۸۱) جریب وسیزده بسوه نه بسواسه راباساس مکاتیب رسمی بوزارت مالیه راجع ساخته است . تادرباره تصفیه توحید جریبی تعیین قیمت وسروی آن اقدام وبه سلسله وزارت مالیه که مرجع اصلی ومسوول زمین

است مراتب آن طی واطمینان قطعی حاصل شود. وآن وقت باساس نوبت به توزیع آن اقدام گردد .

این مرام مقدس باساس مشی دولت جمهوری دوام می یابد تامردم آواره کوچی وبی زمین صاحب زمین وحیات مرفع گردند .

ریاست احوال نفوس :

جهت رشد وتکامل سریع وسالم اقتصادی سیستم پلان گذاری طرح وتحلیل پلانهای عملی وتطبیق اقتصادی واجتماعی احصائیه ضرورت است که نظربان توزیع تذکره جمهوریت وثبت نفوس در تمام ولایات افغانستان عملی شده میتواند توزیع تذکره بعدازطی مراحل امتحانی در اخیر سال ۵۲ در ولایات کابل آغاز ومتعاقب آن در تمام‌ولایات کشور عزیز گسترش داده میشود .

درجریان سال ٥٤ علاوه ازتوزیع تذکره ولایت‌کابل، کندهار، بامیان که توزیع تذکرهٔ آن درسال ۱۳۵۳ ختم گردیده درسال جاری توزیع تذکره ولایت زابل، غزنی، وردك، لغمان ننگرهار، بغلان ، سمنگان، بلخ، کندز، تخار جوزجان ، هلمند، بادغیس و هرات خاتمه می پذیرد ودر متباقی ولایات مانند فراه نیمروز، فاریاب، پروان‌وبدخشان تااول سرطان سال ۱۳۵۵ توزیع آن تکمیل گردید. که باین ترتیب تااخیر دلوسال ٥٤ طور اوسط درظرف یکسال ودوماه بتعداد (٤٨٨٠١٦٨) نفر ذکور درتمام ولایات کشور تذکره جمهوریت توزیع گردیده که این تعداد به تناسب کل نفوسیکه درگذشته به آنها تذکره توزیع شده بنود ١٣ر٤ فیصد بیشتر میباشد ومعیار فیصدی باتکمیل توزیع تذکره درتمام ولایاتیکه قبلا تذکره توزیع گردیده به مراتب بالا خواهد رفت . مطالعات همه جانبه درمورد بهبود سیستم موجوده ثبت احوال نفوس بشرح‌ذیل صورت گرفت .

تدویر سیمینار یك هفته ای راجع‌به‌تولدات ووفیات .

طرح پلان وتنظیم پروگرام کار پروژهٔ مقدماتی نمونوی، کارت ها ی ثبت احوال نفوس ده هزارفامیل به منظور ارزیابی و پراسس بعدی تمام فورمه های ثبت احوال نفوس ازطریق پروژه مقدماتی وفیات وتولدات درسرطان ٥٤ صورت گرفت .

مطالعه مقدماتی در یك قسمت ناحیهٔ دوم قسمتی ازقلعه فتح الله وقلعه موسی درناحیه هفتم یك قسمت ازباغبان کوچه و در قریهٔ فاضل بیگ ولسوالی چهاردهی صورت گرفت ونتایج آتی ازآن بدست آمده است :

ازجمله (چهارهزاروچهارصدوهشتادوهشت) نفر باشنده‌گان چها ر ساحه انتخاب شده (دوهزارودوصد وهشت) نفر یا ٥١ر٥ فیصد ذکور ودوهزار وهشتاد نفر یا ٤٨ر٥ فیصد آن اناث میباشد .

باینصورت خصوصیت دیموگرافی جز وار ازنقطه نظر جنسیت وباشنده‌گان دایمی تعداد اعضای خانواده، تعیین سن . خصوصیت‌حالت مدنی، تقسیمات فیصد نفوس ذکور واناث ازنظر حالت مدنی سواد و سویهٔ تعلیمی تقسیمات فیصدی اطفال مکتب رو، ترکیب

فیصدی اطفال مکتب رو، مشخصات اقتصادی باشندهگان فیصدی نفوس فعال وغیر فعال ذکور واناث تشخیص وتثبیت شده .

فعالیتهای متفرقه :

۱ـ تسوید لایحهٔ وظایف مامورین، ثبت احوال نفوس مرکز وولایات کشو ر جلب همکاری های مالی، اعزام متخصصین ثبت احوال نفوس وتهیه تجهیزات احصائیه .

۲ـ ترتب وتنظیم پلان کار عمومی برای مدیریت عمومی تحلیل ونتیجه گیری .

تنظیم وترتیب آرشیف دفاتر احصائیه بشکل کارتوتیك به تفکیك ولایات، ولسوالی وعلاقداری درمرکز وزارت داخله .

تدویر کورس احصائیوی ٤ ماهه غرض بلند بردن معلومات احصائیوی مامورین ثبت احوال نفوس در سال گذشته .

قسمت امنی :

قسمت امنی وزارت دا خله که بیشتر متضمن امنیت آسوده حالی ورفاه عامه ونیل به امنیت قابل اعتبار نظربه پیام وارشادرهبر ملی ماست .

پیوسته بکار خستگی ناپذیر شبانه روزی خود ادامه داده ومیدهد . جمع آوری، تصنیف فورمول ، بندی وثبت (۱۹٦۳) قطعه کار ت آثار انگشتان دهگانه تدقیق وارائه نظر درمورد مرمی، پوچك واسلحهٔ ناریه .

تدقیق وارائه نظربالای البسه متضررین واقعات جنایی ، تدقیق وارائهٔ نظر در مورد قفل وسیفهای پول .

تدقیق وارائه نظردرمورد آثار وحالات وافضار بمنظور دریافت آلهٔ جرمی .

معاینات ـ مطابقت دادن وارائه نظر نوشته ها، امضاء وتاپه ها .

معاینات ـ آثار تراش وخراشی وجعل بالای اسناد ، قباله جات ومماثل آن .

معاینات ـ تزئید واسماء حروف واعداد دراسناد .

معاینات وتطبیق نوت های جعلیوتفریقآن. ضما این اجراآت انجام داده شد .

۱ـ دستگیری بالفعل واقعات رشوت .

۲ـ دستگیری بالفعل واقعه جعل وبانکنوت.

۳ـ همکاری درتوزیع یکعده واقعات پیچیده وبغرنج جنایی باپولیس جنایی ولایات .

٤ـ تشریك مساعی فعال در هیات ها ی بررسی احوال محبوسین کشو، اتخاذ تدابیر اساسی برای بهبود وضع محابس مرکز وولایات .

٥ـ اجرای وظایف امنیتی د ر ترتیبات مهمانان برجسته دولتی .

٦ـ تعقیب ودستگیری مجرمین سیار که ساحهٔ فعالیت آنها ازحدود یك ولایت تجاوز نموده است .

۷ـ تدقیق واکمال تحقیق دوسیه ها ی جنایی ولایات که بنابر هدایت مقامات با صلاحیت که درمرکز صورت میگیرد .

باید گفت مجادله باقاچاق ومواد مخدره از طرف ادارهٔ مرکزی صورت نمیگیرد . بلکه پولیس همه ولایات باین پروبلم مجادله مینمایند .

احصائیه صاحب منصبان پولیس، ثارنوال، حکام، قضات وغیره مامورین سال ۵۴ الی جوزا ۱۳۵۵
به اخذ رشوت گرفتار گردیده اند

شماره		۱۳۵۴ مجموع	۱۳۵۴ گرفتار مرکزی	۱۳۵۴ گرفتار ولایات	۱۳۵۵ مجموع	۱۳۵۵ گرفتار مرکزی	۱۳۵۵ گرفتار ولایات	
۱	صاحب منصبان پولیس	۱۹	۶	۱۳	۴	۴	۰	
۲	ثارنوال	۲	۲	۰	۱	۰	۱	
۳	ولسوال	۱	۰	۱	۱	۰	۱	
۴	قضات	۳	۱	۲	۱	۰	۱	
۵	سایر مامورین	۱۳۵	۲۸	۱۰۷	۴۵	۱۷	۲۸	
۶	مجموع	۱۹۰	۳۷	۱۳۳	۵۲	۲۱	۳۱	

احصائیه واقعات نوت های جعلی که از اول حمل ۱۳۵۴ الی اخیر حوت گرفتار و به آمریت اطلاعات راپور داده شده است

شماره	مراجع گرفتاری	سال ۱۳۵۴	
۱	تحقیق مرکز	۱۵ واقعه	
۲	کابل	۶ "	
۳	کندهار	۳ "	
۴	هرات	۲ "	
۵	بلخ	۱ "	
۶	سمنگان	۱ "	
۷	ننگرهار	۲ "	
۸	نعمان	۲ "	
۹	پکتیا	۱ "	
۱۰	لوگر	۱ "	
۱۱	هلمند	۲ "	
۱۲	فاریاب	۱ "	
۱۳	مجموعاً	۳۷ قضیه	

مطبعه دولتی

ادارهٔ مبارزه باقاچاق ومواد مخدره درمرکز وولایات شب وروز مصروف فعالیت بوده راپور اجراآت شانرا وقتا فوقتا راپور داده‌اند. درمرکز علاوه براینکه مواد مخدره وترکیبات آن که ازداخل کشور بخارج ویاازخارج بداخل کشور طور قاچاق برده وآورده میشد بدست آمده اموال مثل مفروشات، احجار معدنی، اسلحه، موادارتزاقی، مواشی، اسعار، ادویه تکه، سامان سیمساری وسامان متفرقه نیز بدست پولیس افتاده‌که به حاملین آن طبق مقررات رفتار شده واموال شان ضبط و در صورت صوابدید ومضر بودن ازبین برده شده است.

همچنان ازولایات علاوه برمواد مخدره گرفتاری مواشی، احجارقیمتی، تکه، مفروشات اسلحه، موادخام، مواد ارتزاقی، اسعار اموال لیلامی، ادویه واموال متفرقه راپور داده شده است. که این مبارزه درمرکز وولایات سلسله دارد وچنانکه معلوم شد نتایج این مبارزات، توفیق آمیزبوده وبه پولیس بیشتر جرئت فعالیت وکار داده است.

لست اموالیکه درمرکز ازطرف موظفین پولیس گرفتار شده :

مواد مخدره :

تریاك (۱۷۱ر۵۰۱۱) کیلو گرام.

چرس (۰۱۵ر٤٦٨) کیلو گرام.

چرس مایع (٦٩٠ر۸) لیتر.

بنگدانه تخم چرس (۱۰۰ر۲۲) لیتر.

تابلیت ماندرکس (۳۰۰) تابلیت.

وسایر مواد ازقبیل تابلیت رومینال والکول مواد ارتزاقی مثل‌چاکلیت، بیسکوت، زردچوبه رنگ شیرین ومساله دیگ.

مفروشات :

شطرنجی یکصدوشصت وچهار تخته.

جای نماز هفتصدو بیست وهشت تخته.

احجار معدنی :

ازقبیل سنگ لاجورد بیروج تورمالین جمله (۷۸۷ر۲۹۵) کیلوگرام.

اسلحه :

ساچمه بادی وگلوله سر بی هم بقداری زیادی بدست پولیس آمده است.

گلوله سربی نهصدوپنجاه دانه.

اسعار :

دالر امریکایی (۱۵۲۷۲) دالر.

ین جاپانی (۷۰۰۰۰) ین.

کلدار هندی (۱۰۰۰) کلدار.

مارك (۱۵۰۰) مارك.

ادویه جات :

آب مقطر (۱۱۸۰۰) امپول وسه صدوپنجاه وپنج قطی.

تابلیت ویکس (۳۳٤) قطی.

ازتابلیتهای سلفا (۲۹۵۲) پاکت.

کپسول خالی (۱۹۰۰) دانه.

تابلیت فالکوزین (۲۵۰۰) تابلیت.

رخت باب :

تکه های مختلف النوع (۵۱۷) توپ.

سامان ولوازم بنجارگی :

لاکت رودگلد (۷۸) حلقه.

گوشواره (٦۹۲) جوزه.

عطر (۲۵۰۸) بوتل.

ماشین ریش (٦٣٦) دانه (٧٤٤) درجن .
وغیره سامان ولوازم پنجارگی .

سامان ولوازم متفرقه :

سگرت (٢٥٢٦) گرز .
جوراب (٦٥٧١) جوره و(٣٧٨) درجن .
گوگرد (٦٥١) گرزو (١٧٣٢) درجن .
پتوبرنگهای مختلف (١٤٩٩) تخته .
لنگی (١٠٨) طاقه .
قلم خودرنگ (٣٨٣) درجن و(٨٢٨) دانه .
کلاه مختلف النوع (١٣٢٤) طاقه .
کمپل طفلانه (٢٥٠) تخته و(٣٥) درجن .
بوت وچپلك پلاستیکی (١٦٥٢) جوره .
سلیپر (٢٣) جوره .
سامان ولوازم پلاستیکی ، روغنیات موتر هم اقلام دیگریست که بدست پولیس آمده :
اشتوپ (٨٣) دانه .
پتنوس (١٩٣١) دانه .
بادپکه ، رادیو، فیته تایپ ووسایل مختلف برقی .
قلعی (٦١٠ر٢٤٥) کیلو گرام .
کودکیمیاوی (٢٠٠) خریطه .
خیمه (٥) باب .
دیرك خیمه (٣٤) باب .
دستمال برنگهای مختلف (١١٥٣) تخته و(٧٦) درجن .
رنگ تعمیر (٤٨) خریطه .
قیچی (١٤٣٥) دانه .
لودسپیکر، البسه ، سامان ولوازم دیگر خانه .

احصائیه قاچاق ولایات :

تریاك (٥٠٤ر٢٥١٣) کیلو گرام .
چرس مایع (٥٠٠ر١٠) لیتر .
چرس خام وپخته (٢٧٧ر٥١٩)کیلوگرام .
مورفین (٩٧) بوتل .
تابلیت ماندرکس (٣٣٣٨) تابلیت .
برگ چرس (٦) سیر قندهار .
بنگدانه یك سیر (٣٠٠ر٤) کیلو.
بته چرس (١١) بوته .

احجار قیمتی :

لاجورد (٤٠٠٠ر٨) کیلو گرام .
سنگ بیروج (٢) پاو .
نگین های سرخ (٤) پاکت .
نگین های لاجورد (٣) پاکت .
زمرد (١٢٢) گرام .
المونیم (٣٢٠) کیلو .
سنگ قیمتی (١١) بوجی .
مواشی (٦٩٩) راس .

تکه باب :

ازقبیل شری، بشور، شعله، صحن الوان وغیره (٢١٦٩) توپ .

مفروشات :

قالینچه (٢٤) تخته .
قالین (٧٧) تخته .
گلیم (٥٢) تخته .
شطرنجی (٨٣) تخته .

اسلحه جات :

تفنگ (٩) میل .
تفنگچه (٢) میل وسایراسلحه مثل چاقو، خردم وغیره بدست آمده .

مواد خام :

چوب چهارتراش (۵۹۸۷) دانه .

لنگی (۳۲۲) طاقه .

پنبه (۵) من وهمچنان تارخام (۸۱)بندل .

مواد ارتزاقی :

قند (۳۵٤) کیلو .

چای سیاه (۱۰۱) بو جـــی (۲٤۲۰) کیلو (۵) صندوق ومواد دیگر .

اسعار :

ریال ایرانی (٤۰) ریال .

پول افغانی (٦۰۰۰) افغانی .

اموال لیلامی (۷٤) بولك .

ادویه جات :

نوال جین (۱۰۸۲) امپول .

آب مقطر (۲۸۰۲) امپول .

کریم بورنالیدون (٦٦) امپول .

امپول ریدوکسون (۳۹۹) امپول .

بیکوزین (۲۹۸) امپول .

فارمکسین (۱۸۰۰) تابلیت .

تنذیل کلبی (٤۵۰۰) دانه .

کورامین (۱۰۰) قطی .

اسباب متفرقه :

شال زری (۵) تخته .

پتو (۱۳۹) تخته .

دیگ بخار (۸) دانه .

رادیو (٦۵) پایه .

موتر سیکل (۵) عراده .

سگرت (۱۱٤۱٤) قطی (۱۰۰) بکس .

بایسکل (٤) عراده .

کمپل (۷۲) تخته .

پوستین (۲۰) دانه .

سماوار ایرانی (۱۱) دانه .

پوستهای گرگ وروبا وخرگوش (٦۹۰) دانه . وبهمین ترتیب بسیار سامان ولوازم دیگر بدست پولیس افتاده که تذکر آن درین مختصر نمیگنجد .

اطفائیهٔ مرکزی بمنظور حفاظت سرمایه ملی همواره میکوشد تاموسسات دولتی وشخصی راازنگاه وقایه ازحریق سروی نماید . چنانچه درسال ٥٤ تعداد زیادی از موسسات سروی ونظریات مسلکی درزمینه داده شده است .

اجراآت قابل تذکر :

نشر ابلاغیه ها از طریق رادیو و جراید ومصاحبه با نمایندگان موسسات نشراتـــی بمنظور روشن ساختن اذهان عامه .

کنترول اطفائیه مرکز وولایات بمنظوربهبود امور مربوطه، اعزام معلمین مسلکی بولایات کشور غرض تعلیم وتربیه ورهنمایی پرسونل مربوط به میتود های جدید مجادلوی حر یق اکمال وسایط ووسایل وپرزه جات طـــر ف ضرورت اطفائیهٔ مرکز وولایات .

رسیدگی ازامور ستیشن جدیداطفائیه کابل وطرح دیزاین نقشه های طرف ضرورت تاور تانك های ریزرف آب، میدان ستیشن وغیره.

تفتیش ومعاینه اطفائیه ولایات (غزنی، بلخ هرات وقندهار) وکنترول هایدرنت های ولایت

بلخ درشبکهٔ آبرسانی و انتخاب محل اعمار ستیشن اطفائیه که نقشهٔ آن قبلا ترتیب شده سروی ماشین های‌اره وذخایر چوب داخل شهرکابل، ترتیب لایحه فعالیت دستگاه های اره بادرنظرداشت پلان بیست وپنج ساله بناروالی ومشکلات اهالی وتقدیم یك یك‌کاپی آن به شعبات ذیعلاقه .

تاسیس ستیشن اطفائیه درولایت تخار و اکمال وسایط ووسایل اطفائیه .

تدویر کورس های آله تنفسی . ومجادله حریق برای منسوبین اطفائیه، اکمال کتابهای درسی برای کتابخانه مرکز تعلیمی اطفائیه وهمچنان ترجمه وطبع کتب مسلکی .

احضار پلان اکمال وسایط ووسایل اطفائیه وتاسیس ستیشن های اطفائیه در سایرولایات کشور بشکل قدمه وار .

تبدیل عراده جات دست داشته به موتر های مجادلوی حریق توسط ورکشاپ مرکزی وموسسه تخنیکی جنگلك .

پلان استفاده ازمکتب اطفائیه بمنظور تعلیم وتربیه قوای اطفائیه وتهیهٔ مواد درسی ترافیك برعلاوهٔ اجرای وظایف یومی بمنظور تنظیم مراقبت وحل مشکلات ترافیکی ایستگاه سرویس های شهری رامطابق اساسات فنی درخط السیر ترانسپورت شهری در چوکات توان وضع اقتصادی بادر نظرداشت زیبایی وساختمانی شهر درمحلات مناسب با رتباط لوایح تنویری که درشرایط شب نیز بخوبی ازآن استفاده میگردد عیار نموده .

۱ـ گراف (واقعات وسایط عواید) ترافیکی مرکز وولایات طورمکمل تهیه گردیده .

جمع آوری‌احصائیه ترافیك ازقبیل احصائیه عراده جات وقایع عواید ترافیك وتثبیت انواع مختلف عراده جات نظر بظرفیت وتناژ باتعیین وتثبیت شهرت مالك نمبر انجن ونمبر ترافیکی ومحل راجستری ، عراده جات بمنظور آمادگی برای تهیه یك احصائیه‌مکمل مرکزی بشکل کارتوتیك .

۲ـ گراف احصائیه واقعات درسال ۵۲ (۱٤۵۱) واقعه بوده‌که باوجود ازیاد عراده‌جات درسال ۵۳ گراف واقعات به (۳٤۲) واقعه کسر نموده .

۳ـ عواید ترافیك قبلادرسال ۱۳۵۱ بالغ بر (۳٤۱۰۸۹۳۲٫۸۲) افغانی بو ده و عواید ترافیك درسال ۵۳ (۵۱۱۷۳۷٤۷٫۹۰) افغانی که درعواید ترافیك ازسال ۵۱ـالی اخیرسال ۵۳ مبلغ (۱۷۰٦٤۸۲٤٫۰۸) افغانی‌تزئید بعمل آمده .

آمریت تعلیم وتربیه بمنظور آشنایی به مقررات ترافیکی برای رانندگان در شب وروز کورسهای نظری ترافیك رادایر نمود وابتدا این اصل رابالای موظفین ترافیك تطبیق‌کرده برعلاوه بمنظور اطلاعات عامه سلاید ها، لوایح ترافیکی بدسترس سینما ها قرار داده شده است تهیهٔ پروگرام لازمه بمنظور تدریس طلاب معارف برای هشیاری آنها به مقررات ترافیکی نشر وجیزه های ترافیکی ونشرلوایح درجراید کشور بمنظور معلومات و آشنایی دریوران وعامه مردم برای صنوف اول الی چهار وهمچنان پروگرام درسی برای طلاب

معارف ازصنف چهار الی هشت نظربه مفاهمهٔ قبلی وزارت معارف بمنظور آشنا ساختن طلاب بمقررات وقواعد ترافیکی از اقدامات مفید وسودمندی است‌که به ترافیك انتظام وانسجام میبخشد .

ترافیك شاهراه برای حفاظت جان واموال عامه باتجهیزات جدید مجهز بوده واز توقف وسایط نقلیه موتر دار درکولایی، کج‌گردشی ها، فرازونشیب سرکها وتونل ها و غیره حصص خطرناك که سبب بروز وقایع ترافیکی میگردد وارسی وجلوگیری نموده .

رانندهٔگان مختلف راکه بالای بام سرویس ویابالای بام لاری وعقب جنگله وزینه خلاف مقررات حمل مینمایند ویاعراده جاتیکه فاقد اسناد ترافیکی ویادارای عوارض .تخنیکی باشد اصولا مواخذه وبدین ترتیب از بروز حوادث ترافیکی جلوگیری مینمایند .

شعبه لایسنس مطابق ایجابات عصر مانند سایرکشورهای پیشرفته شکل ومیعادلایسنس جدید رابه شکل کارت به اعتبار سه سال بمنظور جلوگیری ازسرگردانی مراجعین و تراکم کار وتسهیلات مردم واداره تهیه داشته وتوزیع میدارد .

امتحان دریوری دریك ساحه که تماما علایم ترافیکی نصب است گرفته میشود. برای رفع مشکلات عامه اعتبار جواز سیر از تاریخ صدور میباشد . تهیه تعرفه و مکاتیب چاپی برای سرعت عمل درکار و توزیع تعرفه تحویلی پول قیمت اسناد ترافیکی محصول وغیره مالیات وعراده جات در نمایندگی نزدیك موقعیت شعات ترافیك درحصه مینارعبدالوکیل خان حوزه های چارگانه ترافیك کابل وولایات کوشیده اند تابرطبق خصوصیات جاده ها ی شهری برعلاوه زیبایی شهر بمنظور رفع مشکلات ناحیوی ترافیك ، جزایر ترافیکی وکتاره هارادر محلات مناسب احداث وهکذا لوایح ترافیکی رابشکل نیون دارکه از طرف شب نیز قابل استفاده باشد نصب نموده وازیك جانبی غرفه های معلوماتی که‌اکثریت شان مجهز باتیلفون بوده تهیه ودر غرفه های انفارمیشن لودسپیکر بشکل انفرادی آماده شده است .

نصب لوایح رهنما ترافیکی د ر قسمت خروجی شهر تثبیت بعد مسافه شاهراه تنظیم بعضی ازچهارراهی ها ومحلاتیکه جریان‌ترافیك مغلق داشته بوسیله نصب چراغ زیگنال و تعیین پیاده روها توسط سنگ سفید ویاخط اندازی عملی شده است .

درقسمت مجادله با حادثات برای سر عت کار دفاتر تنظیم یافته وسایط بررسی حادثات طور متحدالشکل رنگ آمیزی گردیده وبکس معاونت اولیه بمنظور کمك لازمه به‌مجروحین حادثه مورد استفاده قرار میگیرد . شعبه عکاسی عنقریب تکمیل ودر پهلوی دیگر مدارك اثباتیه جرمی ازنگاه عکاسی محل‌واقعه نیز وارسی میگردد. بعضی ازحوادث ترافیکی بمنظور جلوگیری حوادث در چوکات عملیه تنبیهی بشکل جداکانه عکاسی ودر چوکات های جداگانه در چهار راهی ها وجاده های پرازدحام نصب شده است .

قوماندانی اکادمی پولیس حسب ضرورت کادر وتشکیل قوای امنی کشو ر سالانــــه یکتعداد فارغان صنف نهم و۱۲ لیسه هارا مطابق ماده (٦) قانون ترفیع وتقاعد پولیس ومواد مندرجه فصل دوم تعلیماتنامه اکادمی پولیس بصفت ساتنمن میپذیرد بادرنظرداشت شرایط داوطلبان پولیس برای صنف ساتنمن بکلوریا پاس ومتوسطه از فارغان صنف ۱۲ وصنوف نهم لیسه های مرکز وولایات کشور بتعداد تقریبا (۳۵۰۰) نفر درسال ٥٤ مراجعه نمودند که ازآن جمله از صنف ۱۳ (۱۵۰۰) نفر واز صنف نهم (۱۲۲۰) نفر تابع‌امتحان کانکور گردیدند .

درنتیجه برای صنف ساتنمن بکلوریا پاس (۱۲۰) نفرکه ازجمله (٤۰) نفرآن به پوهنځی لوژستیك قوماندانی حربی پوهنتون معر فــی گردیدند بعداز اخذ امتحان کانکور (۲۰)نفر آن شامل پوهنځی لوژستیك آن قومانداني گردیده ومتباقی (۲۰) نفر دیگرآن تابع کورس لوژستیك دراکادمی پولیس میشوند . وبعداز سپری کردن امتحان بحیث مامورین ملکـــی درقوای امنی کشور استخدام میشو نــد . درامور تعلیم و تربیه یکعده کـــورسهای در شقوق مختلفهٔ پولیس غرض ارتقای سو یــه علمی دایر وبه تعداد (۱۰) تعلیماتنامه در شقوق متذکره نافذ ساخته شده .

۱ـ روی کار آوردن کارت های ورودی و خروجی در سرحدات ومیادین باداخل شدن سیاحین وجهانگردان خارجی درکشور وعلایق آنها دربازدید ازنقاط مختلف کشور ماباساس تحولات انقلابی دولت جمهوری آمریت عمومی پاسپورت برای سهولت و تنظیم در اجرای امور مربوطه به سیاحین نظر باقتضای زمان مطابق به شرایط بین المللی کار ت هـــای مخصوص ورودی وخروجی راکه در تمــام میادین هـــوایی وسرحدات همه کشور هــا مورد استفاده بوده وشکل بین المللی رادارا میباشند . طبع ومرعی الاجرا قرار داده است حین ورود وخروج سیاح در میادین وسرحدات مامور موظف پاسپورت نوعیت ویز وتاریخ ورود رادر کارت مذکور در ج وبعد ا ز تاپهٔ معینه پاسپورت رابه حاملش مسترد مینماید .

۲ـ گذاشتن کتابهای ممنو ع الورودی و خروجی درسرحدات ومیادین .

آمریت ویزه جهت داشتن اطلاعات مکمــل یك قطعه فوتو و شهرت مکمـــــل اشخاص ممنوع الورود وممنوع الخروج را رسما بــه چهار سرحد افغانی ارسال داشته ومیـــدارد که باساس آن اجراآت صورت میگیرد .

مجموع سیاحینیکه از طریق فضاء وزمیــن درسال گذشته وارد افغانستان گردیده اند به (٦٧٨٩٦) نفر میرسد احصائیه اتباع‌خارجی که فعلا درکشور ایفای وظیفه مینمایند بــه (۱۱۱۳) نفر میرسد که ازطرف آمریت‌خارجی پاسپورت کارت برای شان انداخته شــده وویزهٔ لازم داده شده است برای (۱۷٥٤۱) نفر داخلی دریازده ماه امسال پاسپــورت داده شده‌که آنهابرای‌سیاحت، تجارت، تحصیل تداوی ویازیارت بخارج سفر کرده اند .

قسمت ب :

فشردهٔ اجراآت سل ۱۳۵٤ ولایات بارتباط وظایف پرسونل موظف وزارت داخله شامل امور ذیل درساحهٔ تامین امنیت قابل اعتبار :

تردیدی نیست‌که رشد سیاسی، اقتصادی واجتماعی یك جامعه ازهمه اولتر نیازمندتامین امن ونظم عامه بوده ودر ساحه همین نظم وامن عامه است‌که به اجتماعات وکتلهٔ های بشری موقع میدهد تابا حساس یك آرامش روحی وذهنی در مسیر ترقی وتکامل پیشرفت های سیاسی، اقتصادی وفرهنگی خودگامهای موثربه جلو بردارند .

ازاینجاست که رهبرخردمند انقلاب‌جمهوری باجهان‌بینی‌خاصی دراولین بیانیهٔکه بمناسبت تاسیس نظام فرخندهٔ جمهوری درسپیده دم (۲٦) سرطان ۵۲ـ اعلام فرمودند باین اصل مهم ومسلم تماس گرفته اند باین معنی که درجهت ایجاد یك تحول مثبت اقتصادی واجتماعی سالم وتخلیق مصئونیت کامل و بالاخره درساختمان یك محیط مثبت واقعی بمنظور نشو ونمای مادی و معنوی قاطبهٔ هموطنان خاصتا نسل جوان همانادر مملکت قایم‌ساختن امنیت قابل اعتبارزا شرط اساسی وعلمی این انگیزه تلقی فرموده واز بیانات عالمانه شان این حقیقت متجلی است که درین راه مساعی جدی شان همواره متوجه بوده وخواهد بود .

درین گزارش برویت ارزیابی راپور های مرتب شده ولایات استخراج واستنتاج گردید که بصورت اوسط درگراف جرمی واقعات نظر بگذشته تقلیل یك فیصدی قابل ملاحظه بعمل آمده واین خود نمایان گر این حقیقت است که درجهت تحقق بخشیدن تامین امنیت قابل اعتبار به پیروی ازارشاد وآرزومندی رهبر کبیر انقلاب جدو جهد موجود است .

تکمیل وبدوران انداختن دوسیه های‌جزایی ازطریق شعب پولیس وخارنوالی :

کشف تحقیق‌وتعقیب جرایم بمنظورجلوگیری ازبروز وقایع گرفتار وبکیفر رسانیدن‌مجرمین جامعه بذات خودطرق دیگر تدابیر امنیتی‌است که در تامین امنیت قابل اعتبار وتحقیق بخشیدن اصل عدالت اجتماعی نقش بارز و موثر داشته باین منظور است که در ظرف سال ۱۳۵٤ ازطریق شعبات‌پولیس وخارنوالی ولایات درحدود (۱۷۱۱٦) دوسیه های جزایی بدوران قانونی انداخته شد متهمین ومجرمین واقعات پس ازاثبات جرم غرض تعیین‌مجازات بمحاکم عدلی وقضایی معرفی گردیده‌اند .

تصفیه دوسیه های حقوقی اعم از دوسیه های املاکی وسایر مسایل حقوقی :

مسایل حقوقی یادعوی حقوقی بین اشخاص که یکی ازپرابلم های شعبات ذیعلاقه را مخصوصا درولایات تشکیل میدهد . فلهذا رسیدگی باین امر ازناحیه احقاق حقوق اشخاص یك فعالیت موثر اداری وعدلی را ایجاب مینماید باین اساس پرسونل مربوط ولایت توانسته اند تادر ظرف سال ۱۳۵٤ از

جملهٔ دعوی اقامه شدگی که ماهیت حقوقی داشته اعم ازدعوی عقاریاملکیت وسایرمعاملات به تصفیه وفیصله تعداد (۴۸۷۳) دوسیه ازین گونه مسایل ومعاملات موفقیت حاصل نمایند.

تحصیل باقیات دولتی :

مالیات ومحصولات مستقیم دولتی که یکی از منابع مالی وعایداتی دولت راتشکیل میدهد وروی همرفته راقادر میسازد تادر تمویل پروژه های انکشافی اقتصادی وحیاتی کشور که بغرض تامین رفاه وسعادت مردم خود منظورنظر وباروی دست داشته میباشد از آن استفاده نماید بادرك وشناخت این حقیقت است که درائرمساعی وتلاشهای دسته جمعی پرسونل اداری وتحصیلی ولایات در حدود (۳۶۹۱۴۷۳۱۶ر۰۰) منجمله باقیات نقدی و مقدار (۱۴۰۰۴۶) نیز از جمله باقیات جنسی دولتی تحصیل وبه خزانه وگدامهای دولتی تحویل داده شده است .

تحصیل عواید سنویهٔ دولتی :

عواید سال مالی دولت که بالنوبه دربودجه سالانه مصارفاتی وانکشافی دولت رقم‌درشتی راتشکیل میدهد ویابعباره دیگریك حصه از مجموع بودجهٔ مصارفاتی وانکشافی دولت رااحتوا میکند تحصیل آن درسال معین مالی درجهت هم آهنگی ومتوازن ساختن بودجه سالانه دولت سهم ارزنده دارد روی این اصل بازهم پرسونل اداری وتحصیلی ولایات درظرف سال ۱۳۵۴ به تحصیل مبلغ (۲۱۳۴۶۹۵۶۱۸) افغانی نقدومقدار (۱۵۸۸۵) سیر جنسی منجمله عواید سالانهٔ دولت موفق گردیده اند .

تزئید عواید دولت :

درائرسعی وتلاش پرسونل مربوط ولایات درحدود مبلغ (۱۰۵۹۷۳۸۳۱ر۰۰) افغانی نقد ومقدار (۸۴۵۵) سیر جنس در مجموع عواید دولتی نظر بسال گذشته تزئید بعمل آمده است .

احداث وترمیم سرکهای فرعی وساختمان پل وپلچك :

خطوط مواصلات که در تأمین شرایط بهتر اقتصادی منحیث زیربنای اقتصادی بسویهٔ محلی ومملکتی ارزشی بخصوص داشته لذا بادرك این اصل درحدود (۳۴۷۰) کیلو متر سرك های فرعی وبتعداد (۴۸۳) پایه پل وپلچك ازطرف پرسونل مربوط ولایات قسما بههمکاری اهالی‌احداث ترمیم واعمارگردیده است .

پیشبرد پروگرام های ښاروالی در ساحهٔ خدمات شهری :

تحت این عنوان میتوان یاد آور شد در ښاروالیهاییکه پلان های عمومی وتفصیلی شهری آن وقتا تثبیت ومراحل فنی وقانونی خودرا ازنگاه شهر وشهر سازی طی نموده عمرانات اینگونه شهر هاقسما تکمیل وقسما درحال تکمیل ویاتهداب گذاری قرار داشته ومتباقی آن هم برطبق اساسات وپلانهای شهر سازی ومسکن یکی به تعقیب دیگرتحت مطالعه وسروی قرار دارد .

جلب همکاری مردم درساحه های عرفانی اقتصادی وزراعتی :

جلب همکاری مردم بمنظور سهم گیری دربرخی از پلانهاو پروژه های کوچك انکشافی دولت که بغرض رفاه وسعادت هموطنان وارتقای سویه حیاتی، اجتماعی وفرهنگی آنها ازطرف دولت جمهوری تجویز شده یك امر بجاوحتی لازمی ولابدی بشمار می آید. از اینجاست که پرسونل وزارت داخله درساحهٔ ولایات بـا احساس این روحیه همکاری های داوطلبانه مردم رادر ساحهٔ عرفانی، اقتصادی، زراعتی ومواصلاتی حسب تشریح زیرجلب نموده اند:

در ساحهٔ عرفانی :

در جهت تادیه (۲۷۳) جریب زمین ازطرف اهالی بمنظور اعمار یکتعداد مکاتیب، در تادیه مبلغ (۱۲۹۳۷۲٤) افغانی بخاطر اعمار وترمیم مکاتیب، دراعمار و ترمیم (١٦) باب مکاتیب، دراحداث یك کتابخانهٔ جدید .

در تادیه مبلغ (۱۲۰۰) افغانی بغرض تقویهٔ یك کتابخانه. درتادیه مبلغ (۹۹۰۲۸) افغانی جهت تهیه البسه خارندوی، درتادیه مبلغ (۳۲ـ۱۱۰۸۰۱۲) افغانی بغرض تقویه بنیهٔ مالی سره میاشت واعمار مرستون .

درساحه احداث سرکهای فرعی :

دراحداث سرك های فرعی بطول (۸۱۹) کیلومتر .

درساحهٔ اقتصادی :

درقسمت واگذاری قیمت تقریبا (۷۰)هزار مترمربع زمین که ازطرف اهالی جهت توسعه دوطرفه سرك شاهراه ترانزیتی واقع ولایت بلخ همکاری بعمل آمده است .

در ساحهٔ زراعت :

درلای کشی وکندن کاری انهار زراعتی بطول (۳۸۰) کیلو متر .

تبصره :

هرگاه خوانندگان گرامی به ارقام واحصائیه های بلند ترآخرسال گذشته دراین راپـور برمی خورند این معنی آنرا ندارد که فعالیت پولیس ضعیف ترگردیده بلکه هرگاه باصطلاح ساحه تاریك جرایم (منظور ازآنعده جرایمی است که باطلاع پولیس نمیرسد) آشناباشند. خواهند پذیرفت که صعود ارقام نتیجه فعالیت بیشتر وتوضیح ساحه تاریك جرایم که سابقاً باطلاع نمیرسید می باشد .

البته واضح است که هنوزهم ساحه تاریك جرایم وجود دارد ودر آینده بالاثر فعالیت بیشتر واعتماد مردم برپولیس این ساحه کوچك تر خواهد شد .

وزارت عدلیه

ادارهٔ عالی قضاء

اداره عالی قضا یك رکن بزرگ وزارت عدلیه بوده درساحه تنظیم اداره عمومی قضا کشور مطابق مندرجات فرامین جمهوری واحکام نافذ قوانین دولت نقش مهمی دارد .

تنظیم تشکیلات واجراآت محاکم، تنظیم امور قضایی دولت، اتخاذ تدابیر لازم جهت تنظیم امور اداری قضا، اتخاذ تدابیر برای تهیه پرسونل قضایی واداری وتدویر مراکز تعلیمات علمی وعملی برای این منظور ازجمله وظایف این دستگاه بشمار میرود .

صلاحیت ومکلفیت های اداره عالی قضاء درفرامین جمهوری مخصوصا فرمان شماره سوم مورخ چارم اسد ۱۳۵۲ واحکام قوانین دولت بالخاصه احکام‌مندرج قانون تشکیلات‌وصلاحیت قضایی دولت جمهوری افغانستان و مقررات مربوط به آن توضیح وتشریح گردیده که به منظور تعمیل واجرای این وظایف وسایر اموریکه به اجرای آن مکلف میباشد دارای یکعده ارکان قضایی واداره می باشد .

خلاصه اجراآت آن درسال جاری قرارذیل است :

شوایعالی قضا مطابق به هدایات فقرات (٥ـ٦) فرمان جمهوری شماره سوم مورخ ٤ـ٥ـ۱۳۵۲ وبارعایت حکم مندرج ماه قانون تشکیلات وصلاحیت قضایی تشکیل جلسه داده درموضوعات ذیل تصمیم اتخاذ نموده است .

۱ـ تصاویب مبنی برتبدیل محکمه در موضوعات حقوقی وجزایی جمعا (۷۵) فقره .

۲ـ سایر تصاویب (۱۰۲) فقره .

۳ـ صدور متحدالمالهای قضایی و توجیه قوانین (۱۵) فقره .

٤ـ صدور فیصله دردوسیه های‌محاکماتی قضات (٤) فقره .

٥ـ اتخاذ قراردردوسیه های تادیبی قضات (۳٦) فقره .

اداره تمویل وتجهیز دستگاه های قضایی واداری قضا تهیه وتربیه پرسونل فنی واداری ، تهیه وتدارك وسایل ولوازم کار برای ادارات مربوط ومحاکم مملکت، مراقبت ازاعمال اداری واداره وطرزالعمل جریان کار درمحاکم، رسیده‌گی به عرایض وارده طرح پیشنهاد بودجه قضا ودفاع آن درمراجع مربوط ومراقبت ازتطبیق بودجه ، حفظ روابط اداره قضا باسایر ادارات دولتی درحدود احکام قوانین وفرامین جمهوری شامل وظایف آمریت عمومی اداری قضا است .

علاوه برآن تهیه پیشنهاد های لازم جهت تنظیم بهترامور مربوط به اداره قضا واتخاذ قرارلازم بمنظور توحید مرافق قضایی تهیه، طرح های آنکشافی درامور مربوط به قضا ودستگاه های قضایی به نحویکه با ایجابات زمان موافقت داشته باشد وسرعت عمل وعدالت رابه بهترین وجه تأمین نماید نیزاز

جمله وظایف آمریت عمومی اداری قضاست .

آمریت عمومی اداری قضا وزارت عدلیه وظایف متذکره راتوسط یکتعداد اداراتی که مستقیما توسط آمر عمومی اداری قضا اداره میشود ایفا مینماید .

این ادارات عبارتند از :

ریاست تدقیق ومطالعات، ریاست تفتیش قضایی، ریاست تحریرات ومراقبت ریاست ثبت اسناد، ریاست ذاتیه وریاست اداری .

قسمتی ازاجراآت‌آمریت عمومی اداری قضاء که ازطریق شعب مربوط به آن صورت گرفته به قسم نمونه ذیلا توضیح میشود :

درساحه تاسیس محکمه اختصاصی فامیل :

تاسیس محکمه اختصاصی جهت رسیدگی به‌اختلافات ومنازعات ناشی ازروابط خانوادگی بحکم یك ضرورت مبرم وبمنظور تأمین بهتر عدالت قضایی درقطع دعاوی نسایی وفامیلی صورت گرفته است .

آمریت عمومی اداری قضایی وزارت عدلیه موضوع تاسیس محکمه اختصاصی فامیلی را درشهرکابل ازطریق اداره تدقیق ومطالعات مورد غوروبررسی قرارداده این اداره به‌استناد راپورهای احصائیوی وسایر معلومات لازمه که درزمینه جمع آوری نموده نظریات خودرا مبنی برمطابیت ومفیدیت وبوجود آمدن چنین یك محکمه ارائه نمودکه بعداموردِ تائید کمیته باصلاحیت منتخبه شورایعالی قضاء قرار گرفت .

اداره تدقیق ومطالعات رویهمرفته دلایلی راکه ضرورت تاسیس محکمه اختصاصی فامیلی رادرپهلوی محکمه ابتدائیه معاملات شهرکابل نشان میدهد اجمالا چنین ابراز داشته است :

۱ـ تراکم دعاوی حقوقی مخصوصا دعاوی متعلق به نکاح، طلاع، مهر ونفقه باعث رکود دراجراآت قضایی‌محکمه معاملات گردیده محکمه مذکور ازحل وفصل قضایای وارده به سرعت ممکنه بدرشده نتوانسته این وضع موجبات استغاثه مراجعین واصحاب دعاوی را بار می آورد .

۲ـ تراکم دعاوی وارده برعلاوه به تعویق افتیدن ویاتاخیر دررسیدگی آن تأمین عدالت رامتاثر میسازد زیراوقت قاضی ایکه برای اسماع همه جانبه دعوی ومدافعات طرفین ضروری است طور شاید وباید میسرنگردیده هم وقت رادرفیصله جا ت بارمی آورد .

۳ـ احصائیه های جمع آوری شده متاسفانه دعاوی فامیلی ازقبیل زوجیت، طلاق، تفریق، نفقه، مهروامثال آن هاراروز افزون نشان میدهد .

٤ـ تفکیك موضوعات متعلق به فامیل از سایر دعاوی حقوقی گذشته ازاینکه از تراکم کاردرمحکمه معاملات کابل میکاهد منحیث خصوصیات وطبیعت وماهیت که به خود دارد وباساسی ترین روابط بشری تماس میگیرد رسیدگی به آن نیزباید تابع بعضی از این خصوصات باشد تااحقاق حق وجلوگیری ممکن ومطلوب ازمتلاشی شدن کانون خانواده به نحواحسن صورت گرفته باشد مخصوصا طبقه نسوان کشورکه متاسفانه پاره ازحقوق خداداد

شان تادیرزمان ازنظردور افتاده بود .

باپیشنهاد شورایعالی قضا ومنظوری رئیس دولت جمهوری دومحکمه اختصاصی فامیلی یکی درشهرکابل ودیگری درمرکزولایت هرات تاسیس شد .

این محاکم مطابق به قانون ازدواج واحکام فقه حنفی شریعت اسلام اختلافات ناشی از ازدواج، انحلال ازدواج ازقبیل فسخ، طلاق، خلع، تفریق به سبب عیوب معتبره شرعی وقانونی ایلاء ، لعان، وظهار موضوعات مربوط به حقوق معاشرت زوجین ، و وجایب متبادل آنهاازقبیل اطاعت به اصل زوجیت، تهیه‌لباس مسکن وغیره مهر وسایر منازعات مالی زوجین وسایر منازعات ناشی ازرابطه زوج وزوجه واصول وفروع، مسایل مربوط زوج مفقود نسب حضانت ونگهداشت طفل را رسیدگی میدارد . حل وفصل قضایای حقوقی فامیلی مانند سایردعاوی حقوقی واداری سه مرحله‌ای بوده‌که بعدازصدور حکم محکمه ابتدائیه‌مرحله استینافی آن دردیوان معاملات ولایت مربوط ومرجع نهایی آن طبق قوانین نافذه کشور دیوان معاملات وجزای مقام عالی تمیزمیباشد.

درصورتیکه ضرورت آن پیدا شود تاچنین محاکم درسایر ولایات تاسیس یابد طبعاًمورد غوروزارت عدلیه قرار خواهد گرفت .

تشکیل دومحکمه فوق الذکر قبلا تنظیم ودربودجه سال جاری گنجانیده شده وبه کار آغاز نموده است .

درساحهٔ تاسیس انجمن های صحیه :

باساس هدایت آمریت عمومی اداری قضاء وزارت عدلیه موضوع تاسیس جرگه های صلحیه رامطالعه ونتیجه ازطرف آن مقام در سال ۱۳۵۳ به شورایعالی قضا پیشنهادگردید بالاثر درجلسه ۲۸ـ۲ـ۱۳۵۳ چنین تصویب بعمل آمد :

۱ـ کمیته معین بنام (جرگه های صلح) به طورامتحانی درحوزه قضایی ولسوالی شکردره وولسوالی بگرامی ولایت کابل به رهنمایی وکمك محاکم ولسوالی های مذکور بکار آغاز نمایند . جرگه ها ی صلح بحل اختلافات خانوادگی ازقبیل نکاح، طلاق ودیگر نزاع‌های حقوقی بشمول دعاوی حق العبدی ناشی از وقوع جرایم سعی واقدام مینمایند .

۲ـ علاوه برهمکاری ورهنمایی‌محاکم مربوط همکاری والیان وولسوالان ودیگر ار گانهای اجرائیوی ولایات نیزدرمورد تقاضا شود .

۳ـ این قضیه بدیگر ولایات (دفتر والی ودفتررئیس محکمه ولایت) متحدالمالا ابلاغ شده درصورت موافقت والی رئیس محکمه ولایت مربوط تطبیق امتحانی پروژه دریکی یادرولسوالی هرولایت صورت گرفته‌میتواند .

٤ـ ریاست تدقیق مطالعات راپور احصائیه اجرآت ماهوار جرگه های صلح راتوسط محاکم مربوط اخذ مینماید ودرپایان سه‌ماهه ارزیابی نهایی خودرا درباره تصمیم جرگه های صلح ومفیدیت آن اتخاذ تدابیر قانونی راکه ضروری باشد بهمکاری ریاست تفتیش به شورای عالی قضا تقدیم کند .

چون نتیجه حاصله ازتاسس جرگه های صلح دردوولسوالی فوق مربوط ولایت کابل

قناعت بخش بوده آمریت عمومی اداری قضا پیشنهاد تاسیس یك جرگه مرکزی اصلاحی رابرای موضوعات‌که به شورایعالی قضاارجاع میشود به شورایعالی قضا تقدیم وبالاثر در جلسه تاریخی ۲۱ـ۵ـ۵۳ شورایعالی قضادر زمینه چنین تصویب نمودکه یك کمیته بحیث کمیته اصلاحی درمرکز وزارت عدلیه تعیین گردد سپس تاسیس جرگه های اصلاحی در دیگرولسوالی های مربوط ولایت کابل یعنی ولسوالی‌ده سبز، ولسوالی قره باغ، ولسوالی سروبی دراخیرماه اسد ودرماه میزان ۱۳۵۳ درولسوالی های‌میربچه‌کوت، پغمان وچهاردهی وهمچنان ازطریق محکمه معاملات ابتدائیه ومحکمه جزای‌اول شهرکابل نواحی سیزده‌گانه شهر کابل توسعه یافت .

طوریکه اداره تدقیق ومطالعات در اخیر سال ۱۳۵۳راپور های واصله ازاجراآت جرگه های صلح تاسیس شده فوق الذکر راتحت ارزیابی قرار داد نتایج حاصله قناعت بخش بوده ویکتعداد زیاد موضوعات ازطرف محاکم مربوط به جرگه های صلح راجع وتوسط جرگه های مذکور به اصلاح خاتمه یافته که این امر ازیکطرف ازتراکم کاردرمحاکم کاسته و از جانب دیگر ازسرگردانی مر دم تا اندازه جلوگیری بعمل آمد .

درماه ثور ۱۳۵٤ تاسیس جرگه های صلح رادر لوی ولسوالی کاپسا بریاست محکمه مذکور هدایت داده شد بالاثر در محکمه ابتدائیه مرکز کاپیسا (محمودراقی) یك جرگه اصلاحی تاسیس گردد .

چون اجراآت وطرزالعمل جرگه های صلح درموضوعات مورد حل و فصل قضایای وارده ایجاب لایحه ومقررات رامینمود آمریت عمومی اداری قضابه وزارت عدلیه به کمیته موظف ریاست تدقیق ومطالعات هدایت داد تامسوده لایحه مربوط به جرگه های صلح را ترتیب وغرض منظوری به شورایعالی قضا تقدیم نماید بالاثر کمیته موظف لایحهٔ مذکور رادر ظرف بیست ماده ترتیب و بعداز گذارش ازشورایعالی قضادر جلسه تاریخی ۸رـ۵ـ٥٤ چنین تصویب بعمل آمد :

لایحه مربوط به جرگه های صلح در قید بیست ونه ماده ازملاحظه شورایعالی گذارش یافت متن آن غرض تطبیق تصویب میشود موضوع‌غرض اطلاع‌محاکم وجرگه‌های صلحیه ازطریق آمریت عمومی اداری قضا به کافهٔ محاکم متحدالمالا خبرداده میشود .

طبق هدایت فوق لایحه مربوط به جرگه‌های صلح بدسترس محاکم مربوط قرار داده شده وهم به ریاست های محاکم ولایات پروان ولوگر، نیمروز وهمچنان بریاست محکمهٔ لوی ولسوالی کنرها هدایت داده شد تا در مربوطات محاکم ابتدائیه مرکز خویش به تاسیس جرگه های صلح اقدام نمایند که درماه قوس ۱۳۵٤ درمحکمه ابتدائیه مرکز پروان (چهاریکار) ودرمحکمه ابتدائیه مرکز لوگر(پل علم) جرگه‌های‌صلح تاسیس وسپس درابتدای ماه جدی درمرکز ولایت نیمروزلوی ولسوالی کنرهاجرگه های صلحیه‌تاسیس وبه کارآغاز نمود .

درساحۀ رسیدگی به جرایم خوردسالان :

اجرآآتیکه درین زمینه صورت گرفته شامل دونکته آتی است :

۱ـ درضمن رسیدگی به جرایم خوردسالان این حقیقت واضح شده استکه قضایای‌جرمی وانحرافی دربین طبقه اناث ودختران خوردسال به‌کثرت واقع شده ودوسیه های مربوط آ ن ازنگاه سن وسال متهم به محکمه اختصاصی اطفال راجع شده‌است شورایعالی قضاباساس پیشنهاد محکمه مذکور باین موضوع ملتفـت گردیده کمیته ای راتعیین نمود تا امکـانات تاسیس دارالتادیب‌دختران خوردسال رامطالعه نمایدکه عنقریب باقدامات عملی درین موضوع متوصل خواهیم شد .

۲ـ ازرسیدگی قضایای خوردسالان نتیجه نیزبمیان آمده بودکه دریکتعداد دوسیه هـا متهمین وجود دارندکه درهنگام صغارت مرتکب خطاشده وفعلا کبیرشده اند ودریك تعـداد دیگر متهمین صغیر وکبیر هردو موجود بوده که ازنگاه صلاحیت قضایی بدومحکمه ارتباط **گیرد . بناً ضمیمه مقررات مربوط به محاکمه** تادیبی خوردسالان بعداز طرح وتصویب نافذ وذریعه متحدالمال شماره ۵۰ـالی ۱٦۵ مورخ ۲۳ـ۱ـ۱۳۵٤ شورایعالی قضابه عموم‌محاکم اطلاع شده است .

مندرجات ضمیمه مذکور حاوی متن ذیل است :

۱ـ خوردسالیکه درآوان صغارت مرتکـب جرم گردیده ودر کبارت طرف رسیدگی محکمه قرارمی‌گیرد محکمه بادرنظرگرفتن زمان ارتکاب جرم مقررات تعزیری رابالای آن تطبیق نماید که زمان ارتکاب جرم تطبیق چنان مقـررات راایجاب میکرد .

۲ـ یعنی خوردسال راباخفت مجازات عادی یاجبران ضرر جریمه نقدی وبااتخاذ تدابیر امنیتی محکوم سازدویانظربه محل قرارقضایی مبنی برعدم تعقیب اورا صادر کرده اند وبه موضوع نسبتی اش خاتمه دهد .

۳ـ اطفالی که بدون رسیدن دوسیه ها ی شان نظربه امرمحکمه به دارالتادیب اعـزام ودرآنجا مدت مدیدی باقی میماند ودارالتادیب راپور های متعدد راجع به اصلاح حال شان به‌محکمه می رسد محکمه نظربه شدت وخفت جرم آنها تصمیم اتخاذ نمایدکه اگر موضوع جرم قباحت ویاجنحه خفیفه باشد مدتی راکه آن هابدار التادیب سپری نموده اند برای‌شان مجرابدهد واگرجرم شان ازنوع جنحه شدیده ویاجنایت باشد محکمه بدست آوردن دوسیه هایشان بامراجع مربوط داخل تماس جـدی گردیده تاازروی‌اصل‌دوسیه هایشان سرنوشت هاتعیین گردد .

٤ـ خورد سالیکه درهنگام ارتکاب جـرم سن هفت سالگی راتکمیل ولی به سن (۹) سالگی هنوزنرسیده‌است اعزامش بدارالتادیب مجاز نیست مگر درصورتیکه ولی باوصی یا اقارب ویاشخص دیگری داشته باشد تا ازوی سرپرستی درست نماید .

۵ـ درصورت عدم اعتنا ورسیدگی درست والدین ولی یاوصی‌طفل محکمه صلاحیت اتخاذ تدابیر امنیتی رابراولیای اطفال دارد .

٦ـ همچنان درصورت تکرار جرم به‌آنکه ازاولیای اطفال تعهد وتضمین تحریری هـم قبلاگرفته شده باشد محکمه صلاحیت دارد تا اولیای اطفال راتنبه ویابه جریمه نقدی محکوم سازد .

درساحه نشر فیصله های محاکم :

آمریت اداری قضا ازطریق ریاست تدقیق ومطالعات نشرفیصله های محاکم را مطرح بحث قرار داده درنتیجه نشر فیصله هاازچند نگاه مفید وپرثمر شناخته شده وکمیته خلص دلایل رادراین گذارش قرارآتی فهرست میماید :

١ـ نشر فیصله هاعامل موثربرای تکامل مرافق قضایی بوده ومتکی بروحیه قوانیـن کشور میباشد .

٢ـ فیصله هامنبع سرشار مطالعـات و تحقیقات حقوقی راتشکیل میدهند ونشر آنان دسترس به آن منبع‌رامیسر میسازد .

٣ـ سویه مسلکی قضات راتقویه بخشیده افق نظراوشان رادرفهم بیشتر قوانین وقواعد فقهی وسیعتر میسازد .

٤ـ ارتباط حلقه های قضایی کشور رابا حقوق دانان ومحصلان حقوقی محکمتر میسازد.

٥ـ نشر فیصله هایك عنصر ضروری در عصری ساختن دستگاه قضایی کشور بـوده متضمن اداره بهتر قضاء محسوب میشود .

٦ـ رشدتربیه‌حقوقی رادرطبقه عام سریعتر ساخته وپایه های احترام به قضا وعدالـت رادرجامعه استوار ترمینماید .

٧ـ درانکشاف رویهٔ قضایی‌که امروزبحیث منبع ارزنده حقوقی مابشمار میـرود کمـك میکند .

٨ـ درایجاد وتعامل نظریات حقوقی سهـم موثر دارد .

٩ـ قضات تشویق میشوند تا فیصله هارا مستند تر، پرمعنی ترومنسجمتر تسوید کنند ومفاهیم رادر قالب اصطلاحات درست حقوقی اداء کنند .

١٠ـ فیصله هاوسیله ارزیابی استعـداد قضات وقدرت تحلیل شان بوده بدان وسیله اداره قضا میتواند قضات بابصیرت وباکفایت راتشخیص دهد .

١١ـ سیر انکشاف نظام حقوقی مانسبت فقدان هم آهنگی درفیصله های محاکم خیلی بطی بوده برای این منظور ضرور دانسته میشود تاطرقی جستجو شودکه هم آهنگـی رادر فیصله هاتأمین کند نشر فیصله هادر برآوردن مأمول سهم بسزایی دارد .

ریاست تدقیق ومطالعات‌عقیده داردکه دلایل متذکره دربالاالاقل دلایلی است که نه تنها نشر فیصله هارا مجازمیداند بلکه خیلـی ضروری می پندارند بروی دلایل مندرجه این نظریه اجراآت ریاست تدقیق ومطالعات برای فراهم ساختن امکانات نشر فیصله ها ادامه داردکه درآینده به نتیجه نهایی آن متوصـل خواهیم گردید .

درساحه تنظیم امور مربوط به وثایـق و ثبت اسناد :

وثایق شرعی درساحه حقوق مدنی‌بالخاصه ترتیب وتعاطی اسناد نقش عمده داشته حقوق

متعاقدان ومکلفیت قانونی آن ها را تنظیم مینماید. چنانچه اسناد مربوط به بیع وشراء تملیك رهن، اجاره، قرارداد، حجت ورسید تقیم، ترکه، ضمانت، وکالت، طلاق، ازدواج وغیره وغیره همه تنظیم کنندهٔ روابط حقوقی بین مردم بحساب میرود .

برای تنظیم بهترومجدداین روابط درچوکات نظام قضایی کشور اقدامات موثر صورت گرفته وسعی بعمل آمده است تاامور وثایق وثبت اسنادمطابق به ضرورتجامعه ومقتضیات عصر انکشاف نموده درترتیب وتنظیم اسناد وثایق شرعیه اعتماد واطمینان مردم واهل معامله راکسب ومحافظه نماید .

ریاست ثبت اسناد ووثایق اداره عمومی ومرکزی تنظیم امور توثیق رابه عهده داشته ادارات ومحاکمی راکه باجرای آن موظف اند رهنمایی مینماید .

اجرآت عمده این ریاست درسال جاری ذیلا خلاصه میشود :

۱ـ مطالعه استهدات راجع به محصولات واجرآت مربوط بامور توثیق وارائه جواب به مراجع مربوط آن شامل (۱۵۰۰) موضوع.

۲ـ اخذ ومطالعه راپور های سال تمام وثایق عموم محاکم وادارات مربوط به آن .

۳ـ رسیدگی به عرایض عایدبه ثبت وثیقه ازدواج، طلاق ودیگر اسناد مربوط به اشخاص حقیقی وحکمی مطابق احکام قانون ومقررات موضوعه دولت شامل (۱۰۰۰) موضوع .

٤ـ تقدیم پیشنهاد به شورایعالی قضا عاید به توسعه انکشاف امور وثایق وثبت اسناد شامل اعمار تحویل خانه های مجهز و مدرن درولایات ولوی ولسوالی هابرای حفظ اسناد وتحویلخانه مرکزی اسنادکه یك کاپی اسناد درآن حفظ گردد .

درساحه بررسی احوال محبوسین :

وزارت عدلیه بامتابعت ازهدایات مقام ریاست جمهوری درروشنی اهداف عالیه و عادلانه ایکه درقبال آن وجود دارد معلوماتی راکه وزارت داخله راجع به لاینحل ماندن دوسیه های نسبتی عده کثیری از محبوسین ولایات کشور به مقام صدارت عظمی ارائه داشته وازآن طریق بهاداره عالی لویخارنوالی توصل ورزیده موضوع راتحت مطالعه قرار داده وجهت غورهمه جانبه به شورایعالی قضا تقدیم کرد درنتیجه چنین تجویز بعمل آمد کمیته مرکب ازرئیس تدقیق ومطالعات قضا رئیس تفتش قضایی نایب تحقیق ومراقبت اداره عالی خارنوالی وزارت داخله تحت ریاست عضو شورایعالی قضا موضوع راتحت مطالعه قرارداد منظور گردآوری حقایق وکسب عللیکه موجب تاخیر درانجام رسیدگی بجرایم منسوبه محبوسین مذکور وبالاثر باعثاخلال تأمین عدالت قضایی گردیده است هرچه زودتر موضوع رابه صورت یك کلی بررسی نموده وتدابیر موثر ومقتضی قانونی را جهت تسریع اجرآت مربوط به تعین قطعی سرنوشت قضائی محبوسان اتخاذ و برای جلوگیری ازظهور چنین وضع درآینده وبه مقصد توحید تقریبی اجرآت قضائی کشور به نحویکه تامین عدالترا به وجه بهتر میسر

سازد اجراآت شود. هیأت بعدازتکمیل مطالعات اعزام هیأت های فرعی‌را درتمام ولایات کشور ضروری دانسته وبه‌اثر فرمان ریاست‌جمهوری هیأت های فرعی درتمام ولایات مؤظف شد تا قضایای محبوسین‌را بررسی نموده حالات و کوایفی‌را ارزیابی نمایدکه موجب تاخیر به سرنوشت نهائی متهمین و محبوسین درمراجع عدلی وقضائی شده است هیأت ها مرکب ازنمایندگان قضائی وعدلی وزارت‌عدلیه وصاحب منصبان پولیس‌قوماندانی عمومی‌امنیه وزارت داخله به بررسی آغاز این بررسی درهفت حوزه شامل تمام ولایات کشورصورت گرفت درنتیجه چنین واضح گردیدکه دوسیه یك عده زیادمحبوسین ومتهمین لاینحل مانده است هیأت های مختلط مؤظف بودندتادوسیه هارا درمسیر اجرا قرار دهند واز کسانیکه عامل تأخیر اجراآت دوسیه‌ها درمدت قانونی آن شده معلومات نمایند وهم محوسین را به استیذان مقامات‌صالحه رهانمایندکه موجب قانونی درباقیماندن آنها درمحابس وجود نداشته باشد آنچه‌را هیأت‌های مختلط اعزام شده درقوس ۱۳۵۲ اجراآت نمودند وقتاًفوقتاً به اطلاع همنوطنان رسانیده شده است .

اجراآت عمده آنها ارزیابی دوسیه های (٤١٩٠) محبوس ورهائی (٢١٤) محبوس بود آنچه دراجراآت قبلی قابل یادآور میباشد آنست‌که یکعده محکومین به‌اعدام بعدازفیصله نهائی (٢٢) سال درمحبس‌سپری نموده‌ویکعده دیگر مدتهای مختلف‌را سپری نموده‌اند وحکم اعدام بالای آنهاتطبیق نشده بود به‌اثر فرمان مقام ریاست جمهوری چنین تصمیم اتخاذشد تاکسانیکه ٢٢سال حبس‌را گذرانیده اندمورد عفوقرار گرفته وحکم‌اعدام محبوسین‌که کمتر از٢٠ سال‌را سپری کرده بودند به‌حبس به مدتهای مختلف تعدیل شد واعدام آنهامورد عفو قرار گرفت .

بررسی اول درباره توحید اجراآت قضائی وعدلی بی‌تاثیرنبوده وازاین ارزیابی دربهتر ساختن طریق اجراآت استفاده مثبت بعمل آمده است .

ارزیابی دوم درسال جاری به‌اثر مفاهمه وزارت های عدلیه وداخله صورت گرفته‌است چه ارزیابی اول مدتی میگذرد وبه‌اثر نتیجه مثبت‌که ازآن حاصل گردید چنین تصمیم اتخاذ شد تابار دیگر هیأت های مختلط به‌تمام ولایات کشور اعزام شوند وباهمان طرزالعمل قبلی احوال محبوسین‌رابررسی نمایندبررسی سال جاری ازاخیرماه جوزاآغاز شده وتاکنون دوام دارد. امیداست برای بهترشدن طرز اجراآت اداره های قضائی وعدلی وامنیتی‌این نوع ارزیابی‌ها مفید باشد. هیأتیکه‌بدین‌منظور به‌حوزه های مختلف اعزام شده‌اند راپورهای را درزمینه ارسال داشته اندازمطالعه آن مشکلات عمده اکثر ولایات چنین خلاصه می‌شود .

١ـ تأخیر دراجراآت اداری .

٢ـ عدم پابندی اداره‌قضا به انجام‌دوسیه‌ها درمدت قانونی .

کمیته های معینه برای رفع مشکلات فوق وهمچنان ازبین بردن تمام پرابلم های که

درین زمینه عاید حال است بامراجع ومقامات ذیصلاح تماس حاصل نموده بـرای رسیـدن به نتیجه اجراآت آن ادامه دارد .

بمنظور تنظیم بهتر دراجراآت نتایج کـار هیات‌هـا مـورد مطالعه اداره احصائیـه قضا قرار دارد تادرمطالعات طرز رسیدگی قضائی ازآن استفاده مطلوب شده بتواند .

درساحه تأسیس محکمه اختصاصی‌حسابی:

یك نظر اجمالی براجراآت محاکم ایـــن واقعیت را خاطر نشان میکندکه درگذشته یك تعداد زیاد دوسیه‌هارا قضایائی تشکیل میداد که نشان دهنده منازعات بین فردواداره بـوده وطرف معامله تنها بااظهار (به‌حساب‌قناعت‌ندارم) برای مدتی خــودرا ازپرداخت حقوق ثابــته کناره میساخت .

ایـن موضوع دولت جمهوری ـ بـالخاصه ارگـان های عدلی وقضائـی‌را ملتفت ساخته وسبب آن شد تادرموضوع مذکور غوروسطالعه همه جانبه بعمل‌آید. بهمین منظور کمیته ای متشکل ازنمایندگان قضا، خارنوالی وتفتیش دیوان محاسبات صدارت عظمی تعیین گردید تادرمورد باقیات تصامیم لازمه‌اتخاذ ودرمرحله تطبیق قرار بدهند .

بناء ادارهٔ عالی قضاء بمنظور حل وفصل هرچه زودتر وبهتر اینگونه قضایا وبادرنظر داشت مفکوره احیا ومحافظهٔ دارائی عامه‌محکمه اختصاصی امور حسابی‌را درحدود صلاحـیت قانونی بـه‌مرحلهٔ ابتدائیه تشکیل ـ تأسیس وتصویب نمود .

مرحله مرافعوی اینگونه قضایا در دیوان مربوط محکمه عالی استیناف وهمچنان مرحله نهائی درديوان حقوق عامه مقام عالی تمیـز قابل ارجاع است .

تاآنجا اجراآتی تذکر یافت‌کـه در داخـل صلاحیت وورحدوداحکام‌قوانین وبادرنظرداشت مقتضیات عصر صورت گرفته اکنون بهـــتر دانسته میشود تاشمه‌ای ازآنچه‌که اجرای آن عنقریب مدنظر است بطور مثال خاطر نشان گردد .

۱ـ پروژه تجدید قطعیت فیصله‌های‌محاکم:

جهت فراهم آوری تسهیلات درطرزاجراآت محاکم وجلوگیری ازتراکم کار وسرگردانـی اصحاب دعوی پروژه تجدید صلاحیت هـای محاکم اعم ازحقوقی وجزائی تحت غوروسطالعه قرار دارد این پروژه درروشنی تجارب‌کشور های دیگرکه باشرایط محیطی ماسازگارباشد تحت بررسی قرار خواهد یافت تادراثر آن ازیك طرف جلوتراکم دوسیه‌ها درمحاکم بالا گرفته شده بتواند وازسوی دیگر قضایاازنگاه کمیته وماهیت دریکی ازمحاکم دوگانه تحت آتی قطعیت حاصل نموده وتنها قضایای مهم وقابل استیناف به‌محاکم فوقانی راجع شود چنانچه کمیته باصلاحیت تحت ریاست‌رئیس تدقیق ومطالعـات اداره عالـی قضای وزارت عدلیه موضوع‌را قبلا درروشنی اساسات‌علمی وعملی مطالعه وجهت طـی مراحـل قانونـی به شورای عالی قضا تقدیم شده است .

وعندالموقع به‌اطلاع‌عامه رسانیده خواهـد شـد .

پروژه غوربرتشکیل‌دایمی محکمه‌اختصاصی گدامهای دولتی :

محکمه اختصاصی گدام‌های دولتی‌که قبلا برای انجام‌یك سلسله‌وظایف‌جهت حل‌وفصل قضایای خاص تاسیس‌گردیده‌بودپس ازانجام امور مفوضه پیشنهادی تقدیم ودرمورد ادامه کار مذکور خواهان هدایت گردید .

آمریت عمومی اداری قضا ازطریق ریاست تدقیق ومطالعات کمیته‌ای را تعیین نمود تاچگونگی موضوع‌را بادرنظر داشت سوابق درروشنی ارزش های نظام‌نوین و مترقی جمهوریت تحت مطالعه عمیق قراردهد .

کمیتهٔ مذکور بعدازمطالعات همه جانبه‌باین نتیجه رسیدکه بمنظور جلوگیری ازتراکم‌کار وسرگردانی اصحاب دعوی محکمه اختصاصی مذکور برای رسیدگی برموضوعات گدام ها ازقبیل موادارتزاقی وحبوبات ودیگراشیای که درمغازه‌ها وهنگرهای مرکز ذخیره گردیده ضروری است .

لهذا موضوع‌تشکیل‌دایمی محکمه‌اختصاصی گدام های دولتی روی دست بوده تحت غور قرار دارد نتیجه‌آن عنقریب معلوم وبه‌مراجع مربوط ابلاغ خواهد شد .

در ساحه تنظیم امور اداری وحسابی مربوط قضاء :

اداره عالی قضأ ازطریق ریاست اداری خویش‌که شامل ادارات محاسبه بودجه‌خدمات وتعمیرات است به‌اجرآت ذیل پرداخته‌است.

۱ـ تطبیق بودجه عادی‌وانکشافی سال ۱۳۵٤ به‌تفکیك فصل وباب مربوط آن‌وارسال تخصیصات ربع وار به‌ریاست های محاکم مطابق بودجه منظورشده وبروی استحقاق بودجوی .

۲ـ ترتیب بودجه عادی وانکشافی سال ۱۳۵۵ اداره عالی قضأ برطبق نیازمندی‌واقعی بادرنظر داشت صرفه ومحدودیت های مالی دولت .

۳ـ تعیین کمیته مربوط اتخاذ تدابیرجهت ترتیب پلان ۷ساله امور قضأبه اساس راپور ونظریات مرتبه ریاست تدقیق ومطالعات قضأ که ازطریق ریاست اداری وزارت های پلان ومالیه ارسال شده است .

٤ـ اخذ راپورهای مصرف ازریاست های محاکم وتطبیق باسرجمع بودجه منظور شده آنها وکنترول دارائی ازحیث فاضل وباقی بادرنظر داشت معقولیت حوایج .

۵ـ محاسبهٔ باقیات وترتیب لست باقیات وارجاع ادارات مربوط واتخاذ تدابیر جهت حصول باقیات دولت .

٦ـ تکمیل کارساختمانی شش باب تعمیر رهایش ویك باب تعمیر دفتر ریاست محکمه برای ولایات وولسوالی وانجام ۲۰فیصد کار ساختمان تعمیرات باقیمانده رهایش و دفتر محاکم درسال جاری‌که امید است در فرصت کوتاهی همه تعمیرات کارآمد به‌پایه اکمال رسیده ومورد استفاده قرار گیرد .

درساحه تنظیم امور پرسونل :

درین ساحه ازطریق ریاست ذاتیه قضأ یك سلسله اجرآت بعمل آمده‌که شمه آن قرار ذیل است .

۱ـ اجرای ترفیع رتبه وترفیع معاش ۳٥٦ نفر قضات ومامورین اداری .

۲ـ اعطای کارت تقاعد نسبت به‌سررسیدن میعاد خدمت ۲٦ نفرقضات، مامورین وهمچنین ترتیب پنجاه قطعه کارت تقاعد منسوبین اداره عالی قضا غرض اجرای حقوق تقاعد شان .

۳ـ رسیدگی درقسمت عرایض تبدیلـــی (٥۰۰) نفرقضات ومامورین که ازآن جملـــه درتبدیلی ۱٦۲ نفر قضات و۲۱۸ نفرمحریرین اقدام قانونی صورت گرفته واز متباقـــی آن هانسبت عدم تکمیل میعاد مقرره قانونی ویا طبق لزوم دیدوپالیسی اداره معذرت خواستـــه شده است .

٤ـ وضع وترتیب دفاتر اندراج طبق میتود های جدید برای عموم مستخدمین اداره عالی قضاء .

اجراآت کدر عدلی وزارت عدلیه

کدرعدلی وزارت عدلیه‌ازاداره‌لوی څارنوالی که درراس آن وزیر عدلیه قرار دارد وسایر اداراتی مسلکی ازقبیل ریاست تقنین، ریاست قضایای حکومت، ریاست اداری ، مدیریـــت عمومی‌قلم‌مخصوص، مدیریت عمومی حقوق‌و مدیریت ارتباط خارجه متشکل می با شـــد اداره عالی څارنوالی شامل نیابت های ذیـل میباشد :

نیابت تحقیق‌وعرایض، نیابت تعقیب قضایی نیابت تعقیب جرایم پولیس، نیابت تحقیـــق ومراقبت ونیابت تعقیب قضات .

۱ـ نیابت تدقیق وعرایض :

وظیفه این نیابت رسیدگی به شکایات از اعمال مامورین ضبط قضایی وجستجوی طرق بهتر رشد وانکشاف علمی وعملی اداره عالی څارنوالی میباشد .

تدقیق دوسیه های متهمین تصمیم بر قرار هیات تدقیق تهیه‌جواب به‌استهداآت ادارات منسوبه څارنوالی ، اجرای فورمه های رهایی مشروط محبوسین اطلاع احکام ومتحد المـال های اداره عالی څارنوالی تهیه لست اهـل خبره ازوظایف این نیابت میباشد ، همچنان پیشنهاد ومنظوری تحقیق موضوعات غامض توسط قاضی تحقیق وانصراف‌ازتعقیب عدلی **واقامه قرار برتمام دوسه های کـه قبل از** صدور حکم محکمه جهت تصمیم نهایی محول این اداره می‌گردد ازوظایف عمده این‌نیابت راتشکیل میدهد :

قتل	٤٢٥ جلد
جرح ولت وکوب	٣٣٣ جلد
سرقت	٤٠٤ جلد
جرایم اخلاقی	١٥١ جلد
متفرقه	١٣٨٤ جلد
موضوعاتیکه تدقیق شده	١٤٣١ جلد
موضوعاتیکه هدایت داده شد	١٢٦٦ جلد
دوسیه های تحت دوران	٧٤ جلد
میزان کل	٢٦٩٧ جلد
عرایضیکه احکام داده شد	٢٦٦٠ قطعه
عرایضیکه ازطریق قلم مخصوص ازسلسله صدارت عظمی ودفترجمهوری واصل واحکـام داده شده	٣٤٢ قطعه
مکاتیب وارده وصادره	١٢٦٠٠ قطعه

۲ـ نیابت تعقیب قضات :

نیابت تعقیب قضات وظایف آتی رابدوش دارد :

ـ تدقیق دوسیه های وارده وارائه قرار نهائی بتعقیب عدلی وباعدم لزوم آن به‌لوی څارنوال یامرستیال .

ـ اقامه دعوی به‌پیشگاه محکمه عالی‌قضات.

ـ مراقبت تطبیق فیصله هـــای وارده از محکمه عالی قضات .

الف ـ دوسیه های مربوط جرایم قضات :

۱ـ مجموع دوسیه های واصله (۱۳) جلد.

۲ـ تعداد دوسیه هائیکه تحت فیصله آمده

وجهت تطبیق حکم صادره بمراجع آن ارسال گردیده (۱۱) جلد .

۳ـ دوسیه هائیکه تحت اجراآت خارنوالی محکمه عالی قضات قراردارد (۲) جلد .

ب ـ دوسیه های مربوط جرگه اصلاحی :

۱ـ مجموع دوسیه های وارده (۱۸) جلد .

۲ـ مجموع دوسیه هائیکه تحت فیصلـــه آمده (۱٤) جلد .

۳ـ دوسیه‌هائیکه‌تحت دوران جرگه اصلاحی میباشد (٤) جلد .

ج ـ دوسیه های تدقیقی :

۱ـ تعداد دوسیه هائیکه بعداز تدقیـــق بمرجع آن اعاده شده (۱۲) جلد .

۳ـ نیابت تعقیب جرایم پولیس :

وظایف این اداره روی لایحه که ازمقام لوی خارنوالی بعد گذارش ازشورای عالـــی قضا رسیده تعقیب عدلی قضایای پولیس در محاکم پولیس تدقیق دوسیه های وارده از پولیس حفظ اوراق تنظیم شده در صـــورت عدم وجود جرم، قناعت وعدم قناعت برفیصله صادره ازمحکمه ابتدائیه اختصاصی پـــولیس می باشد .

اجمال راپور اجراآت وفعالیت ازاول حمل ٥٤ ـالی ۱٥ برج حوت مربوط خارنوالـــــی ابتدائیه اختصاصی پولیس قرار آتی است :

الف ـ دوسیه های ولایات‌کشور که‌ازطریق قوماندانی امنیه وخارنوالی های ولایات کشتور به نیابت تعقیب جرایم پولیس ازاول حمل ٥٤ الی ۱٥ حوت ٥٤ واصل گردیده به تعـــداد **۸۰۸ دوسیه .**

۱ـ منجمله دوسیه های واصله که بعداز تدقیق وترتیب دعوی محول محکمه اختصاصی پولیس گردیده ٥٦۱ دوسیه .

۲ـ دوسیه هائیکه مراتب تدقیق را طـــی واستیذان محاکمه شان از قوماندانی عمومی امنیه خواسته شد ۳۸ دوسیه .

۳ـ دوسیه هائیکه به نسبت اکمال نواقص واپس‌بمرجع مربوط مستردگردیده ۱۰۷دوسیه.

٤ـ دوسیه هائیکه حدوث واقعه جرم کـه قبل ازتاسیس خارنوالی پولیس بوده مسترد شده ۳٤ دوسیه .

٥ـ دوسیه هائیکه‌تحت غورواجراآت تدقیقی میباشد ٦۸ دوسیه

دوسیه هائیکه از ریاست محکمه فیصلـه گردیده ۲۲۳ دوسیه .

ازآنجمله دوسیه هائیکه غر ض فیصلـــه نهایی بعد ازیك سلسله اجرات به خارنوالی نهایی فرستاده شده است ۱۱۷ دوسیه .

باقی دوسیه هائیکه درریاســت محکمـــه اختصاصی پولیس قرار دارد ۳۳۸ دوسیه .

دوسیه هائیکه بعداز قناعت مقام عالـــی لوی خارنوالی غرض تطبیق حکم فیصله اطلاع شده است ۱۰٦ دوسیه .

٤ـ نیابت تحقیق ومراقبت :

این نیابت وظایف آتی رابه عهده دارد :

۱ـ تنظیم دفاتر واقعات جنائی .

۲ـ ترتیب احصائیه وتهیه گراف سالانه جرایم .

۳ـ نظارت تطبیق فیصله های قصعی . نهایی محاکم .

۴ـ جمع آوری اطلاعات رسمی وسوابق مجازات ومکافات های مربوط خارنوالان و مساعدین مرکز وولایات .

۵ـ مراقبت قانونی فیصله هاوارائه نظر راجع بدوسیه هائیکه بعداز صدور فیصله محاکم ابتدائیه محل جهت تصمیم نهایی ؛ کنترول به اداره عالی خارنوالی ارجاع میشود.

۶ـ نظارت برسر اجراآت مربوط جرایم اتباع خارجی .

اجراآتیکه درمورد وظایف فوق بعمل آمده:

۱ـ به تعداد (۲۸) جلد دفتر واقعات بنام هرولایت طور جداگانه ترتیب وراپور واقعات که بسلسله آمریت عمومی جنایی مواصلت می نماید تاکنون ازتمام ولایات (۲۷۹۱)واقعه ثبت دفتر گردیده ویومیه به ملاحظه راپور مذکور به هرولایت طورجداگانه مکتوباموضوع ارقام ومجددا تعقیب گردیده ونتیجه نهایی فیصله وارسال دوسیه مطالبه وآنچه مواصلت می نماید بدفتر واقعات معامله می گردد ودرین اواخر طور متحدالمال بتمام خارنوالی هاارقام ویك راپور مفصل مطالبه گردیده که برراپور مذکور صورت فیصله محاکم ابتدائیه مرافعه تمیز وتعیین جزامتهم راشامل نمایند البته به اصول آن راپوربدفترتطبیق واجراآت بعمل می آید .

۲ـ دراخیرسال جاری گراف سالانه جرایم برویت دفتر واقعات وراپوریکه از ولایات مطالبه گردیده ترتیب وبمقام محترم وزارت تقدیم میشود .

۳ـ درمورد نظارت وتطبیق فیصله های قطعی ونهایی محاکم تاکنون ازقسم دوممراقبت به تعداد (۶۶۲۱) قطعه مکتوب بمراجع مربوط صادر گردیده تاازتطبیق حکم اطمینان بدهند آنچه مواصلت می نماید ضم دوسیه گردیده حفظ وآنچه‌که اطلاع نمی رسید تعقیبات جریان دارد .

۴ـ تاکنون به تعداد (۸۰۰) قطعه فورمه شخصیت ازخارنوالان ومساعدین آن به اثر مطالبه وتعقیبات مواصلت کرده است وآنچه که واصل نگردیده تعقیبات ماجریان دارد به فورمه های واصل شده اطلاعات که در مورد تخلفات مامورین مربوط ویا به مکافاتیکه مامورین نایل میشوند جمع آوری گردیده موضوع آن به فورمه مرتبه داخل گردیده است .

۵ـ به تعداد (۱۸۹۴) دوسیه از مراجع مربوط که فیصله محکمه ابتدائیه رادربرگرفته تاکنون واصل وبه هردوسیه غور وتعمق به عمل آمده‌من جمله (۱۸۳۴) دوسیه بعد از تصمیم مرجع آن رسما اطلاع به تطبیق تصمیم مکلف گردیدند نتیجه نهایی ازدوسیه های مورد بحث که مواصلت نموده ضم سوابق است وبه تعداد (۵۰) جلد دوسیه من جمله تحت دوران میباشد البته بعداز اتخاذتصمیم قانونی بمراجع آن ارسال می‌گردد نمبر مکاتیب واجراآت‌که ازقسم اول به عمل آمده به تعداد (۲۹۸۳) مکتوب گردیده‌است.

۶ـ به تعداد (۱۹) واقعه ترافیکی وقاچاق وغیره درمورد اتباع خارجی تاکنون بوقوع پیوسته‌که همه شان بدفتر واقعات مربوط

قیدوآنچه که فیصله نهایی رادربر گرفته به مقابل آن معامله وآنچه‌که ازفیصله اطلاعی نرسیده تحت تعقیب میباشد .

مکاتیبیکه در مورد تعقیب شده به تعداد (۱۵۰) قطعه میرسد .

۵ـ نیابت تعقیب قضایی :

وظایف نیابت تعقیب قضایی قرار آتی میباشد :

۱ـ ازتعقیب اقامه دعوی جزایی درمحاکم ابتدائیه اختصاصی ماورین، گدامها ارائه اعتراض واقامه دعوی مبنی براستیناف طلبی برحکم دیوان امنیت عامه ریاست محاکم ولایات درمحکمه‌استیناف عالی‌مرکز، نمایندگی ازقسمت حق الله درموضوعات جزایی در پیشگاه محکمه‌عالی تمیز، نیابت تعقیب قضایی متشکل است ازخارنوالی ابتدائیه اختصاصی جرایم ماورین مر کز خارنوالی ابتدائیه اختصاصی گدامهای مرکز، خارنوالی استیناف مرکز وخارنوالی تمیزکه درراس همه یکنفر نایب قرار دارد .

درظرف سال گذشته (۶۱) دوسیه مربوط به قضات محاکم مختلف کشور مربوط ایں نیابت رافیصله وبه‌مراجع مربوطه تقدیم‌نمود، همچنین درحل وفصل نه دوسیه اصلاحی شرکت وبه ۱۲ جلد دوسیه نظر تدقیقی ارائه نموده است .

خارنوال گدامها :

این اداره درسال ۱۳۵۰ بمنظور فیصله اختلاس گدام های ننگرهار تاسیس گردید این وظیفه راقبلا خارنوالی ابتدائیه ماورین اجرا میکرد بابرقراری رژیم جمهو ریت خارنوالی اختصاصی گدامهای دولتی درسال ۱۳۵۲عوض خارنوالی جرایم مطبوعاتی به صورت موقت عرض اندام کرد ازسرجمع سال ۱۳۵۳ بصورت انتقالی ماند واخیراازشروع سال ۱۳۵٤ بصورت اساسی ودایمی نظربه ضرورت وجه آ ن به فعالیت خود ادامه‌میدهد که وظیفه آن نظربه تصاویب قبلی وتصویب آخری یعنی شروع سال ۱۳۵۵که از طرف شورایعالی قضا فیصله شده عبارت است از تعقیب عدلی قضایای جرمی ناشی ازگدامهای مرکزی دولتی که شامل مواد ارتزاقی به صورت عام بشمول شکرمی باشد که تعقیب عدلی آن به محکمه اختصاصی گدامهای‌دولتی درمرکز صورت میگیرد البته قضایای مربوط بگدام وذخایر دولتی ولایاتی درمحاکم امنیت عامه ولایات مربوطه شان تثبیت میگردد .

اجرآت خارنوالی اختصاصی گدام هادرسال ٥٤ دربرابر ٤٧ فقره که شامل ۷۹ جلددوسیه می باشد حسب ذیل است :

الف ـ فقره‌که شامل ۱٦ جلد دوسیه‌است وازمراجع رسیده بود بعداقامه دعوی بریاست محکمه اختصاصی گدام های دولتی غرض فیصله فرستاده شده .

ب ـ فقره‌که شامل (۱۱) جلد دوسیه است وازمراجع مختلف رسیده بود بشمول دوسیه های فیصله شده محکمه گدامهای بعد تصمیم به خارنوالی استیناف غرض تعقیب به محکمه استیناف فرستاده شده است .

ج ـ فقره که شامل (۳۸) جلد دوسیه است وازمراجع مختلف رسیده به مراجع مربوط غرض حل نواقص یامرکه قضایی محکمه ویا نسبت عدم صلاحیت به ښارنوالی های‌ولایات مربوطه‌اش ارسال شده‌که به جمله (۳) فقره بعدازقطعیت حکم غرض تطبیق وختم دوسیه بمراجع اولی ارسال شده است .

د ـ فقره که شامل (۸) جلد دوسیه‌است وازمراجع مختلف رسیده بو د تحت اجراآت قرار دارد .

هـ ـ فقره‌که شامل (٦) جلد دوسیه است تحت تدقیق بود پس ازابراز نظر تدقیقی به ښارنوالی پولیس ویاولایت مربو ط آن غرض تعقیب عدلی فرستاده شده است .

و ـ جمله ٤٧ فقره‌که شامل (۷۹) جلد دوسیه است به پنج کتگوری اجراآت لازم صورت گرفته است .

۷ـ ریاست قضایای حکومت :

ریاست قضایای حکومت درسال ۱۳٤۳ در چوکات وزارت عدلیه باساس قانون شماره(۱) تاریخی ۲۸ قوس سال مذکورتاسیس وشروع بکارنموده‌است این ریاست بحیث مدعی‌العموم حقوقی دولت ازحقوق عامه ودولت درمقابل اشخاصیکه علیه دوایر ، موسسات وتصدیهای دولتی دعوی‌اقامه مینمایدویامنازعات واختلافات ناشی ازین موارد میباشد درمحاکم مربوطه دفاع مینماید برعلاوه این اداره صلاحیت دارد تادر موضوعاتیکه مدعابهای آن کمتر از ده هزار افغانی باشد وایجاب ودوران دعوی رادر محکمه ننماید ازطریق مصالحه به حل وفصل آن بپردازد .

وظایف ریاست قضایای حکومت باساس قانون شماره (۱) وضمیمه (شماره ۲) و تعلیماتنامه به سه قسم تقسیم شده است .

الف ـ وظایف مسلکی .

ب ـ وظایف اداری .

ج ـ مدیریت وکلای مدافع .

الف ـ وظایف مسلکی :

ریاست قضایای حکومت غرض دفاع از حقوق دولت درپیشگاه محاکم یکتعداد اعضای مسلکی دارد که اعضای مذکوربه سه کمیته جداگانه (کمیته املاکی، کمیته تجارتی، کمیته مالی وحقوقی) تقسیم‌گردیده اند دوسیه‌هائیکه ازمراجع مختلف دولتی باین ریاست ارسال میگردد نظربه نوعیت دوسیه بیکی از کمیته های موجوده سپرده شده وکمیته مربوطه بعد ازتدقیق ومطالعه درصورتیکه حقوق دولت را بروبت اسناد ارسالی بالای اشخاص ثابت وآنراقابل دوران محاکموی نداند‌اسناد ودوسیه متذکره راطی پیشنهاد به محکمه مربوطه تقدیم وطبق جزء (ب) فقره (۳) ماده «٤» قانون تشکیلات وصلاحیت قضا یی دولت جمهوری افغانستان طالب حکم قطعی مبنی برتحصیل حقوق دولت ازمحکمه می گردد. امادرصورتیکه کدام اختلاف و منازعه موجود باشد ازاثر مطالبه محکمه دوسیه های مربوطه اشخاص از دوایر ذیعلاقه دولت مطالبه و بعد از ملاحظه و مطالعه آن درصورتیکه ریاست قضایا اسنادارسالی اداره مربوطه راغرض مدافعه ازحقوق دولت

کافی نداند آنراناستناد ماده (٦) تعلیماتنامه ریاست قضایا مسترد نموده وطالب اسناد ودلایل کافی میگردد دوسیه رابمحکمه ارسال وازحقوق دولت درپیشگاه محکمه‌دفاع مینماید.

موضوعاتیکه به‌کمیته‌املاکی‌رویت داده‌میشود عموما منازعاتی میباشدکه اشخاص علیه‌املاك دولتی واجاره های حاصلات آن ادعا میداشته باشد .

درکمیته تجارتی منازعاتی که ناشی از قرارداد های معاملات تجارتی بین دوایردولتی واشخاص عرض اندام مینمایند مورد غور و رسیدگی قرار میگیرد .

کمیته مالی وحقوقی موضوعات بساروالی هاباقیات دولت بالای اشخاص ویك سلسله موضوعات دیگرازین قبیل رابررسی مینماید:

ب ـ وظایف اداری :

مدیریت اداری قضایای حکومت ارتباطات این ریاست بامراجع مربوطه ومحاکم تنظیم مینماید . ریاست قضایا درراس خود دو مدیریت یعنی‌مدیریت اداری‌ومدیریت وکلای مدافع داشته وضمنا سه کمیته که متشکل از کمیته املاکی، تجارتی. مالی وحقوقی میباشد هرکدام درحصه‌موضوعات مربوط آن رسیدگی قانونی مینمایند .

روی این اصل درسال ٥٤ تعداد (١٦٩) جلد دوسیه موضوعات مختلف به ریاست قضایا واصل واز آنجمله تعداد (٣١) جلد دوسیه بمحکمه حقوق عامه استیناف مرکزی وتعداد (٦) جلد بمحکمه تجارتی وتعداد(١) جلد بمحکمه ولایت‌کابل واخیرا تعداد (١٤) جلد دوسیه بمحکمه عالی تمیز جهت فیصله محول گردیده است‌که تعداد مجموعی دوسیه های محوله شده محاکم به (٥٢) جلد رسید متباقی آن (١١٥) جلد بعداز هدایات لازمه به‌مراجع مربوطه آن جهت غورقانونی سپرده شده وهمچنان ازجمله (٥٢) جلد دوسیه احاله شده گی محاکم از طرف محکمه تمیز فیصله شده وقطعیت پیداکرده که جهت تطبیق قانونی بمراجع مربوط آن نیز ارسال گردیده است .

وهم باید متذکرشد که عایدات مجموعی مدیریت مدافع وکلای ریاست قضایا در هذ ا سنه بالغ (١٣٠٦٦٠)افغانی‌میگردد که مطابق هدایت ماده (٨) قانون تنظیم وکلای مدافع پول مذکورازمدارك جواز وکالت بدست آمده وتحویل خزانه دولت گردیده است .

٨ـ ریاست امور تقنین :

وظایف این ریاست د ر چوکات قانون اداره فتوی وتقنین بصورت مفصل ومشخص تنظیم گردیده ووظایف ومسئولیت های که بدوش این ریاست گذاشته شده بیشتر از آنکه جنبه اجرائیوی داشته با شد جنبه تحقیقی وعلمی دارد اداره مذکور روابط حقوقی دولت رادر ساحه ملی وبین المللی ازنظر قانونیت آن ارزیابی میکند ومشوره های لازم قانونی رادر مواقع ضرورت به ادارات حکومتی ارائه میکند ومسوده های قوانین واساسنامه ها ومقررات را تسوید وتدقیق مینماید . وازشروع سال ١٣٥٤ تا

اخیر برج حوت سال مذکور مسوده هـــای قوانین واساسنامه ها لوایح ومقررات کـــه تدقیق وبعدا غرض مراحل قانونی بمراجـــع مربوط ارسال گردیده به تعداد (٦٠) مسوده میباشد . هشت مسوده تحت تدقیق قـــرار دارد همانا (٢٢٥٥) مشوره پرسش هـــای ادارات دولتی درسال ١٣٥٤ اجرا شده‌است. باید متذکر شد قوانین مقررات واساسنامه هائیکه درطی مدت مذکور درجریده رسمی نشر شده جمعا (٢٢) پروژه میرسد . پروژه کودجزاء بعدازتدقیق غرض‌طی مراحل بمقامات ذیصلاح تقدیم گردیده وپروژه کودمدنی نیز که درحدود (٢٥٠٠) ماده میباشد تحت‌مطالعه وتدقیق قرار داردکه عنقریب پروژهٔ مـذکور آماده وغرض طی مراحل به حکومت تقدیم می گردد .

وزارت مالیه

به پیروی ازارشادات قیمتدار رهبر ملی ما وبراساس اهداف پالیسی های عالی اقتصادی ومالی دولت جمهوری افغانستان وزارت مالیه منحیث ارگان تنظیم کننده مسایل وسکتورهای مالی درجهت تزئید عوایددولت بمنظور جبران مصارف بودجوی در راه رشـــد وانکشاف اقتصادی، اجتماعی وبالاثرارتقای سطح زندگی اکثریت مردم مادرچوکات یك سیستم اقتصاد مترقی ورهنمایی شده، ازآغاز دورهٔ شکوهمند جمهوری یك سلسله اصلاحات وریفورمهای مبتنی بر پرنسیپهای علمی وعملی را طـــرح وتطبیق نموده است که خوشبختانه اکنـــون پدیده، هاوثمرات متبارز آن درهمهٔ ساحـــات مالی خصوصا درمورد انتظام امور پـولـــی ومنابع مالی، اصلاح طرز تحصیل عوایـــد و خدمات بانکی به وضـوح درك و مـلاحـــظه میشود

بعباره دیگر، بتأسی ازروحیه استراتیژی اقتصادی مطروحه دولت جمهوری بغـــر ض تسریع آهنگ رشد اقتصادی کشور توجـه مزید بعمل آمد تاعوامل وفکتور های لازم و موثرآن ازقبیل انکشاف سرمایه ملی بوسیله تشویق انگیزه سرمایه گذاریهای خصوصـــی وجلب پس انداز وامانات دربانکها وتقویت اندازه سیالیت بانکی تنظیم بهتـــر عـرضه پولی بغرض رفع اثرات انفلاسیونی عملـــی شده وعلاوتا باتحصیل واستفاده معقول عواید وکنترول وتصرف درمصارف دولتی، بهبودی قابل ملاحظه دروضع بودجه بیلانس تادیـات تدارك وجوه مصارف عادی وفینانسمان پروژه های انکشافی که درواقع زیربنای اقتصادملی محسوب میشود آماده ومیسر گردید .

اینك اجمالی ازاجراآت ارگانهای مالـــی، پولی وبانکی حسب آتی توضیح میگردد :

باتوجه باارشاد قیمتدار زعیم ملی بناغلی رئیس دولت وصدراعظم (دولت جمهـــوری افغانستان سیستم مالیاتی کشور رابراساس رجعان دادن مالیات مستقیم بر غیر مستقیم اصلاح خواهد کرد) میزان عواید حاصله دولت ازمدارك مالیات مستقیم قوس صعودی راتعقیب نموده چنانچه سهم مالیات مستقیم درمجموع عواید دولت ازمنابع داخلی که درسال ۵۱ـ۹ فیصد بوده ودرسال ۱۳۵٤ به ۱٤ فیصدتقرب نموده است وهم چگونگی تحول درمورد تزاید وتناقص عواید منابع متنوع مالیات مستقیـم وغیر مستقیم همواره تحت نظارت ومراقبـت مقتضی بوده است تاآنکه سرجمع عواید دولت درپرتو سستم اصلاح شده مالیاتی و با درنظر داشت تحفظ حقوق عامه کسودیفیست بودجه راازبین برده، حتی تعادل وتوازن بودجوی را استقرار بخشیده است .

حساب قطعیه عواید سال ۵۳ قبل ازموعد معینه آن بتاریخ اول اسد ۵٤ بایك ازدیـاد (۲۹٫٦٦) فیصد نظربه حساب قطعیه سال ۵۲

ترتیب گردیده است پلان هفت ساله عواید بمنظور ارزیابی امکانات عواید حاصله ازمنابع داخلی طی سنوات ۱۳۵۵ـالی ختم ۱۳۶۱ با تذکر فصول وتشریح دلایل پیشبینی شده ترتیب وبمراجع مربوط سپرده شده است .

بغرض تطبیق درست موادقانون مالیات برعایدات، تعلیماتنامه مربوط و طرزالعملهای مالیاتی منظمه بروفق پرنسیپهای عدالت اجتماعی وحفظ حقوق عوایددولت وفراهم آوری تسهیلات بمؤدیان مالیه اجرآت دوایروشعب مالیاتی راجع به نحوه تحصیل مالیات اشخاص انفرادی اصناف وشرکتها ومطالعه وهدایات مقتضی صادر گردیده است . علاوتا هیأتهای بررسی عوایدکه همه آ نها کورسهای حسابرسی راتعقیب نموده‌اند بیك سلسله اقدامات جدی وعملی دست زده وجهت بررسی حسابات ومعاملات‌تجارتی موسسات وشرکتهای داخلی وخارجی وکمپنی های تعیین وموظف گردیده‌که دراثر بررسی امور حسابی تجارتی مالیاتی وبیلانس های فعالیت موسسات و کمپنی هائیکه اکثرا ازسالیان متمادی وارسی حسابی نشده بودند درطی سال ٥٤ جمعامبلغ ۵۹٦٦۳۲۳٥ـافغانی بواردات دولت تحویل شده است .

علاوتا باتطبیق قانون مالیه مواد استهلاکی ودراثر وارسی حسابی هیأت های مؤظف ازیکتعداد فابریکه های تولیدی درجریان‌سال ٥٤ تقریبا ۳۲ ملیون افغانی بحساب عواید دولت انتقال گردیده که باین اساس اضافه از۹۱ ملیون افغانی مجموعا باثر اجرآت هیأت بررسی عواید وهیأت مالیه مواد استهلاکی توسط موسسات وشرکتهای مربوطه در سال ۱۳٥٤ بعواید دولت افزود گردیده است .

صورت مقایسهٔ سرجمع عواید داخلی سال ۱۳٥٤ به تناسب سال ۱۳٥۳ :

الف : عواید منابع داخلی درسال ٥٤ بتناسب سال ۱۳٥۳ ـ ٤۷٫۰۷ فیصد تزئید

ب: مجموع دولت بشمول قرضه داخلی و قرضه وکمکهای خارجی استهلاکی درسال ٥٤ بتناسب سال ۱۳٥۳ ـ ٤٦٫۳۸ فیصد تزئید.

ج: مجموع عواید دولت بشمول قرضه‌داخلی وقرضه کمکهای خارجی استهلاکی وپروژوی درسال ٥٤ بتناسب سال ۱۳٥۳ ـ ٤٦٫٥٦ فیصد تزئید .

د : سهم مالیات مستقیم در مجموع عواید منابع داخلی سال ٥٤ به تناسب سال ۱۳٥۳ ۱٤ فیصد میباشد .

درسال ٥٤ باساس پیشنهاد وزارت مالیه وتصویب مجلس عالی‌وزراء ومنظوری بناغلی رئیس دولت وصدراعظم بمنظور ورفاهیت عامه که یکی ازاهداف دولت جمهوری افغانستان میباشد باقیات واردات سنوات ماضی قبل از سال ۱۳۰۰ـالی اخیرسال ۱۳۳٥ شامل ۳۸۰۰۰ نفرکه باقیداری یکنفر الی بیست هزارافغانی تجاوز نه نماید مورد عفو رهبرملی ماقرار گرفت .

همچنان بغرض تدریس ورهنمایی مامورین دوایر مالیاتی وبمنظور تشخیص وتحصیل درست عواید دولت وتسهیلات در امر تادیه مالیه ومتحدالشکل ساختن اجرآت عموم

مستوفیهای ولایات کشور تدویر یك سلسله کورسهای طویل المدت وقصیرالمدت آموزش موادقانون وتعلیماتنامه مالیات بر عایدات و تعلیماتنامه بررسی عواید مطابق پروگرامهای مجوزه اداره تعلیم وتربیه ازآغاز سال ٥٤ـالی ٢٧ حوت ٥٤ طی دوازده کورس برای مامورین ٢٦ مستوفیت ولسوالیهای مربوطـه آن در شش حوزه مرکزی ولایات بلخ ، هرات،کابل کندهار، ننگرهار وکندز جریان داشت که در حدود ٤٠٣ نفر مامورین مالیاتی درمرکز و محال بمقاصد فوق تربیه شده اند . وهـم بغرض ایجاد تسهیلات بیشتر درامور یومیه حسابی ومالی مستوفیتهای مرکـز وولایـات بتناسب عواید وحجم کارشان حین تدویـر کورسها وختم آن بتعداد ٤٥ پایه ماشینهای حساب دستی نوع ان . سی . آر بدسترس مستوفیت هاگذاشته شده است که یقینا باعث سهولت مزید امور یومیه گردیده است .

احصائیه مالیه دهان از منابع بداخـل ١٤ کتگوری ازقبیل احصائیه اراضی بجریب آسیابها، پایکوب ، جهازتیل کشی، عرادهجات اصناف خارج بیست کتگوری، اصناف داخل بیستکتگوری، سینماها، تیاترها، تجارانفرادی شرکتهای تجارتی داخلی وخارجی شرکتهای ساختمانی، ترانسپورت تصدیهای دولتـی و اشتراکی موسساتیکه دوره معافیت مالیه راطی نموده وموسساتیکه دوره مذکورراطی ننمودهاند جمع آوری ترتیب وتوحید گردیدهاند . ایـن عملیه سنجش ، پیشبینی وتحصیل عواید را درآینده سهل ترودقیقتر ساخته ودرراه طرح پلانهای مالی ممد وموثر واقع خواهد گردید.

درنظر است طرزالعمل درجه بندی اصناف طوریکه درولایت کابل عملی شده، در همه ولایات وولسوالی هاتطبیق گردیده وهـم سلسلهٔ رهنمایی طرزالعملهای مالیاتـی ، حسابرسی وحسابداری عواید در کلیه دوایر اخذ مالیه وموسسات مربوط ادامه داده شود. درپهلوی آن سازمانهای حسابرسی مستقـل باقبول تعهدات ووجایب آن تاسیس وتنظیم گردیده ومکلف ساخته شوند تاحسابرسیهای موسسات باپیروی ازمقررات موضوعه مالیاتی وموافق بموازین عمومی قبول شدهٔ بین المللی انجام دهند وبمنظور بهبود واصلاح بیشتـر سیستم مالیاتی سترکچر مالیاتی سایر ممالك روبانکشاف مطالعه وتحت ریسرچ قرارگیرد.

حسب هدایت مقررهٔ بودجه دولت جمهوری اجرا وکنترول بودجه نمایندگیهای دولـت تصدیها اشتراکات دولتی وښاروالیها بادرنظر داشت بودجه عادی و انکشافی ارگـانهای متذکره درزمان معین آن صورتگرفته وکنترول ونظارت لازم بمنظور جلوگـیری از مصارف اضافی وبی لزوم مرعی وبانمایندگیها درترتیب وتنظیم بودجه های مصرفی آنها رهنمایـی بعمل آمده است . درسال ٥٤ برای اولینبار نظربه پرنسیپهای تمرکز مقررات بودجه وجوه امداد وقروض پروژوی خارجی شامل بودجه دولت گردیده ونمایندگیهای مربوط مکلـف دانسته شدهاند تاوجوه امدادومصارف اسعاری تمویل پروژه هاوقروض حاصله از منابـع خارجی رااز طریق بودجهدولت بسلسله وزارت

پلان دریافت وهم بائیست عندالموقع راپــور مصارف وراپور پشرفت کار رابریاست های محاسبات وبودجه ارسال دارند که این امــر کنترول وجوه اسعاری رامیسر میسازد .

بودجه سال ٥٥ دولت بسر جمع مبلـــغ ٢٥ ملیارد و١٩٧ ملیون و٣٨٤ هزار افغانی تصویب ومنظور شد .

بودجه سال ٥٥ کشور معادل بعواید دولت بوده ومتشکل‌ازبودجه عادی وانکشافی میباشد که‌درسال‌١٣٥٥سی‌ویك اعشاریه سی‌ونه‌فیصد نسبت به سال ٥٤ تزئید رونماگردیده است.

بودجه عادی سال ٥٥ به یازده هزارویکصد وهفتاد ملیون بالغ میشودکه بمقایسه ســال ١٣٥٤ (١٧٫٥٠) فیصد بیشتر بوده وشامل دوقسمت میباشد .

قسمت اول شامل مصارف بودجه عــادی دوایر دولتی بوده‌که به ٦١٦١٫٢ ملیون افغانی بالغ میشوداین رقم نظربه‌سال ٥٤ (١٩٫٣٦) فیصد بیشتر میباشد .

قسمت دوم عبارت ازمساعد تها بموسسات مامورین واجیران دولت است که به مقایسه سال ١٣٥٤ (١٥٫٢٨) فیصد اضافه تراست. برعلاوه تزئید یکه درماکولات ومستخدمیـــن درسال ٥٤ بعمل آمده‌است درسال ٥٥ بمنظور رفاه وآسایش مامورین ملکی بشمول مامورین دولتی بناروالی هاومعلمین عسکری بشمو ل خوردضابطان اردووپولیس بشمول ساتنمنها اجیران وافراد عسکری وپولیس برمبنای بیانیه خطاب بمردم رهبرانقلاب که‌گفته اند :

«دولت جمهوری برای بهبود شرایط کارو معیشت مامورین ومستخدمین دولتی اقدامات مقتضی بعمل خواهد آورد.»

برعلاوه تخصیص مبلغ دو صد ملیون‌افغانی ازبابت تفاوت قیمت کوپون مامورین واجیران وکمك ایکه ازطریق کوپراتیف طور سبسدی پرداخته میشود .

بادر نظرداشت رشد قیم وبنیه مالی‌دولت ازدیاد معاشات مقایسه سرجمع معاشات سال ١٣٥٤طوراوسط ٢٣فیصددرنظر گرفته شــده است . درین ازدیاد سعی بعمل آمده تـــا مامورین خوردرتبه‌که معاش کمتردارند بیشتر ازآن مستفید گردند .

روی این منظور ازدیاد معاشات بشکـــل مترقی باساس کتگوری های مختلف صورت گرفته‌که نظربه آن درمعاش اجیر درجه یازده درحدود سی وهفت ودرمعاش مامور رتبه ده درحدودسی وپنج فیصدودر معاش مامور رتبه اول درحدود پنج فیصد تزئید بعمل آمـــده است .

درمساعدت ها بموسسات دولت در بودجه سال ٥٥ سه صدملیون افغانی رابخزینه تقاعد ویك ملیارد افغانی‌رابرای استقرار قیم‌موجودهٔ نفت وشکربه ضرر متقبل گردیده است .

بودجه انکشافی دولت که برای سرمایـــه گذاری درسال اول پلان هفت ساله دولـت جمهوری‌منظورشده‌است، عبارت‌ازمبلغ چهارده ملیارد وبیست وهفت ملیون وسه صدوهشتاد وچهار هزار افغانی بوده وبمقایسه بودجـــه انکشافی‌سال ٥٤ پنجاه اعشاریه چهل وهشت فیصد بیشتر میباشد .

بودجه انکشافی ۱۳۵۵ درکتگوری زراعت وآبیاری بیست وپنج فیصد در سکتور معادن وصنایع وانرژی چهل فیصد ، درسکتور مخابرات ومواصلات ۲۱ر۱ فیصد ودر سکتور خدمات اجتماعی ۱۲ر۷ فیصد رااحتوا میکند بودجه سال ۱۳۵۵ دولت جمهوری بیست و چهار اعشاریه چهل نه فیصد بودجه عادی دوایر دولتی ونزده اعشاریه هشتادوپنج‌فیصد امداد ومعاونت هابموسسات وتصدیهاو۶۶ر۵۵ فیصد بودجه انکشافی سال اول پلان هفت ساله رااحتوا میکند .

موضوع پلان مالی هفت سالهٔ انکشاف اقتصادی واجتماعی مملکت که باساس خط مشی وپالیسی مالی دولت جمهوری ازسال ۱۳۵۵ تاختم سال ۱۳۶۱ رویدست میباشد پلان هفت سا له مصارف پیشبینی شده نمایندگیهای دولت جمهوری بصورت دقیق باتوجه باساسات علمی ترتیب وموردارزیابی قرار گرفته است .

سهمیهٔ افغانستان درموسسات بین المللی طبق مقررات قرارداد هاو همچنان استرداد قسط وتکت پولی قروض ازمبلغ پیشبینی شده تادیه گردیده وعواید حاصل بابت فروش اسعار قرضه مواد استهلاکی وامداد بلاعوض موسسات بین المللی وممالك دوست شامل حساب واردات دولت گردیده و از مدرك صادرات گاز طبیعی مبلغ تقریبا ۲ر۳ ملیارد افغانی به حساب واردات انتقال گردیده است.

درقسمت گمرکات شعبه امورتاپه وسرغچ اموال وارداتی وصادراتی باتوظیف مامورین رسمی درعوض اجیران سابقه که احساس مسئولیت نمایند تشکیل گردید .

مطابق باحکام قانون گمرکات مراحل اموال اضافه سه‌ماه وضبطی بوقت وزمان معین طی گردیده وازتراکم اموال درگمرکات محصولی جلوگیری بعمل آمده . درتشکیل شعبات معاینه گمرکات تجدید نظر ومامورین مربوطه مطابق بحجم کاردر بودجه سال آینده تکلیف وبعوض اجران درامور ترازو مامورین رسمی راشامل نموده تاباحساس مسئولیت بیشتر درتوزیع اموال ازدقت‌کار بگیرند نظرباحساس ضرورت وایجابات شرایط امروزی در تشکیل ریاست گمرك کابل مدیریتی بنام آمریت تخنیکی دربودجه سال ۱۳۵۵ پیشبینی گردیده تادر تشخیص وارزیابی ومراقبت سامان و لوازم وتجهیزات تخنیکی وعراده جات وغیره نتایج بهتر بدست آمده بتواند .

بغرض تحفظ حقوق دولت وتأمین عدالت اجتماعی درمورد محصول موتر ها سیستم سی سی که یك معیار بین المللی است تطبیق گردید . طوریکه موتر های تیز رفتار بروی سی سی وموترهای سرویس بروی چوکی وموترهای لاری بااساس تن سنجش محصول میشودکه ازیکطرف سیستم محصول گیری موترها راتوحید نموده از جانب دیگر تسهیلاتی رادر امور تثبیت محصول فراهم ساخته است .

پروژه کارنه تیر (موسسه بین المللی ترانسپورت زمینی) که افغانستان عضویست آنراقبلا حاصل داشته است درسال ٥٤ تطبیق

آن عملی گردید اولا بعداز تماس باموسسه بین المللی (تیر) بازدید متخصصین سازمان تیرازخط سیر ترانسپورت زمینی افغانستان صورت گرفته وتهیه مواد طرف ضرورت توسط نمایندگی ملل متحد ازجنوا وبنکاك عملی وسمیناری درزمینه تطبیق پروژه با توجه بمقررات لوایح ورهنمایی تعلیماتنامه مربوطه برای آمرین گمرکات سرحدی تدویر شد . باثر مراقبت هیأت سیار گمرکات یکدستگاه موبل سازی ایل تقلبی که غیر قانونی فعالیت مینمود کشف ودوسیه متهمین به څارنوالی ارجاع گردید . تطبیقات علم وخبر های اموال وارداتی که ازسنوات گذشته بعلت عدم پرسونل ودفاتر نامکمل تراکم نموده بود درطی سال ٥٤ وارسی طبق احکام قانون گمرکات موزد بازپرسی قراز گرفت .

درمجموع عواید ١٢ ماهه گمرکی درسال ٥٤ بمقایسه ١٢ماه سال ٥٣ـ ١ر٤ فیصد تزئید بعمل آمده است درجریان سال ١٣٥٤ اجراآت وثبت معاملات حسابی تاحد زیادی ماشینی گردیده که سرعت وموثریت بیشتری رادردستگاه حسابی دولت بمیان آورده است .

بمنظور تربیه پرسونل نو وارد موجود ریاست محاسبات کورس سیستم تهیه وتنظیم تحویلخانه هاو طرزالعمل مجوزهٔ آن در مرکز وزارت دایر گردیده تاماموربن مربوط باساس سیستم مذکور آشنایی تام پیدا نموده ودر آینده به صفت ترینر باوزارت خانه هاودوایر ذیعلاقه همکاری موثر نموده بتوانند .

مطالعه درمورد ترتیب لایحه اضافه کاری دوایر دولتی وتصدیهای مربوطه که نسبت عدم موجودیت لوایح اجراآت متعددی ازطرف دوایر جریان دارد. برای متحد الشکل ساختن اجراآت تمام دوایر دولتی لایحه مذکور تحت مطالعه وبررسی قرارداده شد .

طرزالعمل طرق استفاده ازقروض وکمکهای دول دوست وثبت معاملات حسابی آن ترتیب وبه تماما دوایر دولتی ابلاغ گردیده است .

دفاتر منظم واساس جهت ارائه باقیات دوایر تنظیم وقانون ولایحه جدید تحصیل وتصفیه بقایای دولتی تسوید وتحت مطالعه قرارداده شد تابه شرایط موجوده هم آهنگی داشته ووسیله تسریح تحصیل وتصفیه‌بقایای دولت گردد .

اداره مامورین :

١ـ درسال ٥٤ مامورین جد ید الشمول (فارغ التحصیلان پوهنځی ها وصنوف ١٢ به تعداد ٣١٤نفرکه به مقایسه سال ١٣٥٣ (٩٠) فیصد بیشتر استخدام ومقرر شده اند) .

٢ـ مامورینی‌که بعدازختم دورهٔ عسکری مراجعه ومقررشده اند درسال ٥٤ (٦٢) نفر میباشدکه به مقایسه سال ١٣٥٣ (٥) فیصد بیشتر است .

٣ـ مامورینی‌که ازدیگر دوایر دولتی موافقه حاصل ویابعداز فراغ تحصیل از خارج مقرر شده‌اند به مقایسه سال ١٣٥٣ (٨٣) فیصد افزایش رانشان میدهد .

٤ـ مامورینیکه بست برایشان میسر ویا بااخذ ترفیع موفق شده اند درسال ١٣٥٤

(۸۸۳) نفرکه فیصدی تزئیدآن به مقایسه سال ۱۳۵۳ (۱٦) فیصد میباشد .

علاوتا ازطریق اداره مذکور بتعداد (۵۳۳۰) قطعه فورمه‌احوال اقتصادی واجتماعی مامورین غرض خانه پری مامورین واجیران مرکز وولایات توزیع وهم فورمه عضویت کوپراتیف بتمام مامورین مرکز به تعداد ۱۱٦۲ قطعه ترتیب گردیده است .

اجراآت درمورد ترفیع رتبه، ترفیع معاش تقاعد مامورین درسال ۵٤ به مقایسه سال ۱۳۵۳ (۱۱٦) فیصد افزایش دیده میشود .

ازینکه وجود تصدیهای دولتی اساسابرای تطبیق‌وتمویل پالیسی های اقتصادی، اجتماعی وکلتوری دولت بوده وعلاوتا باعث بلند بردن سطح استخدام توسعه صنایع وتجارت وبالاثر دربهبود وضع اقتصادی مملکت نقش مهمی دارد دولت جمهوری به سلسله ریفورم های بنیادی وتحولات اصلاحی درقسمت تنظیم وانسجام بهتر امور اداری ومالی تصدی ها توجه خاص معطوف و سرمایه گذاریهای بیشتری رادر تشبثات دولتی منظور نموده است .

همچنان حتی الامکان ازتعدد و تشتت تصدیهای مشابه المرام جلوگیری بعمل آمده است .

درطول سال ۵٤ تصدیهای که جدیداً تاسیس گردیده اند عبارت انداز حجاری و نجاری، کانکریت ریزی اردو ، دافغان ترکانی موسسه، دافغانستان دتیلوملی موسسه، دملی بس موسسه ، ریاست کوپراتیف مامورین ، دمیرمنو تولنه موسسه ، موسسه تصدی‌چوب موسسه دستگاه ساختمانی هیرمند .

درتحصیل عواید تصدیهای دولتی درسال ۱۳۵٤ بمقایسه سال ۱۳۵۳ (۳۸٫۷) فیصد تزئید بعمل آمده است .

تصدی ملی بس طی سال ۵٤ با (۱٦۹) عراده بس‌که درلینهای مختلف شهر کابل فعالیت دارند ازتاریخ ۲٤ حمل ۱۳۵٤ـالی ۱۱ حوت تعداد (۲۵۰۰۷۰۸۰) نفررا حمل نموده است .

موازی ۲۵ جریب زمین برای ساختمان دیپوهای بسهای برقی در ساحه خوشحالخان منیه ثبت واعماردیپوهای مذکور توسط دستگاه ساختمانی درسال ۵٤ شروع ودرظرف دوسال تکمیل میگردد .

موافقه خریداری (۲۱۸)عراده بس ازشرکت ناسیونال ایران عقد وقراراست بسهای مذکور الی اخیرسال ۵۵ واردکشور گردد .

بغرض تصفیه املاك حوزه های تصفیوی تاسیس ودرحوزه های ننگرهار، غزنی، پروان تخار، بغلان، کندهار ، فاریاب هلمند، زابل هیأت های تصفیه شروع بکار نموده وتاحال موازی ۱۲۲۹۲۵ جریب زمین راتصفیه وازآن جمله موازی ۷۷۱۲۳ جریب زمین ملکیت دولت تثبیت گردیده است .

باطرح وتثبیت‌وتطبیق مقررات وتعلیماتنامه جدید تقاعد اجرای حقوق متقاعدین بصورت سریعتر وسهلتر عملی شده واز اجراآت بی لزوم وطولانی که باعث انتظار ومراجعات مکرر شان میگردید صرف نظر شده است .

برای تنظیم امور محاسبه و تادیه حقـــوق متقاعدین وتسریع مراحل اجرای معاشات شان قرارداد استفاده ازکمپیوتربا شرکت سهامی کمپیوتر افغان عقد شده است‌که با استفـاده ازدستگاه کمپیوتر قراراست حقوق متقاعدین دراوایل سال ۱۳۵۵ بو سیله کـــارتهای مشخصه وچکهای بانکی ازطریق غرفه هـای دافغانستان بانك توزیع شودکه طبق پیشبینی که بعمل آمده هرگاه ۲۰۰۰۰ نفر مامورمتقاعد به بیست گروپ منقسم شوند درظرف یکروز یکهزارنفر ودرمدت بیست روز معاش ۲۰۰۰۰ نفر متقاعدین مذکور پرداخته میشود .

بمنظور تشویق ومساعدت بیشتر زارعـان ورفع نیازمندی قطعات وکارمندان دولـــت و رعایت ملحوظ اقتصادی مقدار ٦٤ هزار تن گندم ازطبقه زارع کشور بقیمت منا ســـب خریداری گردیده است .

جهت رفع احتیاجات اولیه مشمو لیـــن کوپراتیف مامورین مقدار ۱۰۳۰ تن چای سیاه وسبز ومقدار ۱۸۰۰ تن روغن نباتی و۳۷۰تن صابون وتعداد ۱۰۰۰۰ صندوق گوگـــرد و۱۰۰۰۰ تن گندم ازخارج تهیه وخریداری‌شده است .

پلان توسعه سیلوی مرکز وتاسیس سیلو هاوآسیابها وفابریکات نان پزی در مرکـــز وولایات کشور روی دست گرفته شده است تاازین حیث تسهیلات مزیدی د رعرضه مواد غذایی تدارك شود .

درقسمت بانکداری آنطوریکه رهبر انقلاب ارشاد فرموده‌اند وباساس خط مشی انقلابی دولت جمهوری بمقصد استفاده مالی منابـع داخلی کشور بشکل موثر وازدیاد تولیدات ملی وبرای آنکه بانکداری بنفع اکثریـــت مردم سهم فعال خودرا ایفاء نموده باشد در ۳۱ سرطان ٥٤ قانون پول و بانکـــداری افغانستان بعد نشر درجریدهٔ رسمی نافـــذ گردیده که باانفاذ قانون مذکور ازیکطـر ف بانك وبانکداری درافغانستان ملی اعلام‌گردیده وازجانب دیگر مکلفیتها ووجایب بانك مرکزی وسایر موسسات بانکی‌روشن ومشخص‌گردیده خلاهای قانونی که از ین رهگـــذر احساس میگردید ازبین برده شد .

به پیروی ازارشاد رهبر انقلاب ومؤسس جمهوریت که فرموده اند : «دولت جمهوری حسابات امانت وپس اندازهارا در بانکهـــا تضمین وتشویق میکند» درنرخهای تکتانـــه بانکی تجدید نظرگردیده و مفـاد حسابـــات پس انداز رااز ٦فیصد به ۸فیصد وربع‌امانات میعادی سه ماهه راسالانه ٤ فیصد وشش‌ماهه بربع ٦ فیصد ویکساله بربع ۷فیصد تعیین نموده که این روش سبب تشویق مردم‌گردیده وبیشتر اشخاص حکمی وحقیقی اندوخته هاو سرمایه های خویش رادرحساب امانات میعادی مفادی و حسابات پس انـداز گـــذاشتنند . چنانچه حجم دارایی حسابات پس انداز در ۱۱ ماه سال ٥۳ مبلغ ۱۰۳٦ ملیون افغانی بوده وتدریجا تابرج دلو ٥٤ مبلغ ۱٤۲۰ملیون افغانی یا ۳۷ فیصد بلندرفته است وقابـــل یادآوری است‌که درظرف ۱۱ ماه سال ٥٤ به تعداد ۳۰۰۳ حساب جدید پس انداز افتتاح

گردید ه است . همچنان تجویز گردیــــده تاغرفه های صندوق پس انداز روزانه تــا ساعت پنج ونیم بعداز ظهر غرض دادوستد وخدمات بانکی مفتوح باشد . در حسابــات جاری افغانی ازنگاه تعداد حسابات بمقایسه ۱۱ ماه سال ۵۳ افزایش قابل ملاحظه بمیان آمده است چنانچه حسابات دولت بمقایسـه سال ۵۳ـ از۷۸ به ۸۲ حساب وحسابــات موسسات داخلی از ۱٦۸ حساب به ۱۸۲ و حسابات اشخاص داخلی از ۱۱۹۸ به ۱٤۱۸ حساب وهمچنان حسابات اشخاص خارجــی از۱۲۱ به ۱٦٥ حساب ازدیاد یافته است که مجموعا درظرف ۱۱ ماه سال ٥٤ بمقایسه ۱۱ ماه سال ۵۳ بتعداد ۲۹٤ حساب جدید افتتاح گردیده است .

دراجرآت دافغانستان بانك سعی گردیده تامطابق پلانهای دولت جمهوری حرکــت و خدمات بانکی دراکثریت مناطق تهیه وطرف استفاده مردم قرار گیرد. چنانچه غرض فراهم آوری تسهیلات وعرضهٔ خدمات بانکی نمایندگی های خودراافتتاح نموده واخیرا سه نمایندگی جدید رادرولسوالی های کشم، دولت آبـاد وسنگچارك درسال ۱۳٥٤ افتتاح وبفعالیــت آغاز کرده است که باتاسیس این ۳ نمایندگی مجموع نمایندگی های بانك به ٦۳ نمایندگی میرسد .

بادر نظرداشت اهمیت زراعت در اقتصاد ملی کشور دافغانستان بانك در ۱۱ ماه سال ٥٤ بمقایسه ۱۱ ماه سال ۵۳ درمورد اعطای قرضه بمنظور خریداری پخته ٥ر٥ فیصــد تزئید بعمل آمده است . همچنان در مــورد حصول قرضه در ۱۱ ماه سال ٥٤ بمقایسه سال ۵۳ تقریبا ٥۲ فیصد بیشتر تحصیــل گردیده است .

دافغانستان بانك در ۱۱ مــاه سال ٥٤ بمقایسه ۱۱ ماه سال ۵۳ چهل ونه فیصد بیشتر بانکنوت های مندرس وسابقه راحریق ودرعوض نوت های جدید جمهوری رادردوران چلند قرار داده است .

بسلسله ایجاد تسهیلات بانکی در قسمت تجارت خارجی کشور یکی هم افتتاح لیتراف کریدت وارداتی وصادراتی میباشد در سابق معاملات مذکور درحوزه هند قسما ازطریــق بانك وقسما توسط تجار واشخاص انفرادی صورت میگرفت .

بمنظور فراهم آوردن سرعت وسهولت در امور ارتباطی دافغانستان بانك درسال ٥٤ با موافقه‌وزارت مخابرات یك پایه دستگاه تلکس رادربانك نصب نموده تابوسیله آن امــور تلگرافی خودرا بابانکهای معامله دار مستقیما انجام دهد .

دافغانستان بانك بطرح وترتیب پلان هفت ساله بانکی اقدام نموده تاممالك باپلان هفت ساله دولت جمهوری امور بانك وبانکــداری انکشاف نماید .

قرار توضیحات فوق اختصاری از صورت اجراآت وزارت مالیه طی سال ٥٤ مطابق با روحیه پالیسی های مالی خط مشی دولـــت جمهوری‌که یقین است درراه توسعه وانکشاف اجتماعی واقتصادی کشور ممد ومفید واقــع گردیده ، گذارش یافت .

وزارت مالیه به یاری خداوند تحت قیادت رهبرملی ماحتی المقدور خواهد کوشید کـــه درآینده نیز باطرح وتطبیق اساسات معقـول مالی اصلاحات واجراآت ثمربخشی درراه رشد وانکشاف منابع مالی اقتصادی واجتماعی‌متوازی وهم آهنگ باپلانهای انکشافی دولت جمهوری درچوکات امکانات سرعت لازمه بمیان آورده ومطابق اهداف عالی دولت جمهوری بغرض ارتقای سطح زندگی اکثریت مردم کشور به منصهٔ اجرا گذارد .

وزارت معارف

درساحهٔ ریفورم بنیادی معارف :

دراواخر سال ۱۳۵۳ ریفورم بنیادی معارف نظر به ایجابات عصر وبرمقتضای تحولات اساس دولت جمهوری افغانستان بمنظور ارتقـــای سویهٔ علمی جوانان کشور وبرای استفـادهٔ اعظمی ازقوای بشری روی کار آمد درسالیکه گذشت فعالیتهای ذیل برای تحقق یا فتـــن ریفورم بنیادی معارف صورت گرفته است .

۱ـ ۲۹٤ باب مکتب ابتدایی ٦صنفی و۳۳ باب مکتب دهاتی به هشت صنفی ارتقاء یافت که صنف هفتم آن درسال ۱۳۵٤ تـــاسیس گردید .

۲ـ ۹ باب مکتب متوسطه به ابتدا یـــــی تعدیل شد .

۳ـ برای تطبیق ریـفورم بنیادی معارف ولایات کشور سروی مقدماتی گردید .

٤ـ یکتعداد ازلیسه هابه ۳ مکتب مسلکی تعدیل گردید .

۵ـ ۱۲ کورس مسلکی وحرفوی در مرکز وولایات دایر شد .

٦ـ پروگرامهای ۱٤ نوع کورسهای حرفوی بعداز ریسرچ ومطالعه طرح گردیدکه درسال آیندهٔ تعلیمی درولایات مختلف کشور مـورد تطبیق قرارداده میشو د . همچنین مقـــررات کورسهای حرفوی تدوین واز مجلس مدیران معارف ولایات گذارش یافت .

۷ـ بریکعده پروگرامهای مکاتب تربیـــت معلم ومسلکی به اساس ریفورم بنیادی‌معارف تجدید نظرعمومی وهمه جانبه بعمل آمد .

۸ـ درموردتعدیل ۵۰لیسهٔ ثانوی به‌مسلکی توسط کمیته های باصلاحیت مطالعاتی صورت گرفت .

۹ـ امتحان کانکور فارغان صنف ۸ مکاتب درمرکز وولایات تحت‌نظرکمیته های باصلاحیت ازطرف ریاست تدریسات ثانوی اخذ گردید .

همچنان برای آنعده ازفارغان صنوف هشتم معارف که درامتحان کانکور درسال هـــای ۱۳۵۳ و۱۳۵٤ کامیاب نشده اند یك باردیگر چانس شمول به امتحان کانکور داده شد . منظور ازین موقع دادن آن بوده است تااگر شاگردان نسبت به معذرتی نتوانسته اســت استعداد واقعی خویشرا تبارز دهد. برای‌وی یکباردیگر این موقع میسر گردد البته‌کسانیکه درین چانس نیز موقعیتی بدست نیاور نـــد معلوم است که اصلا استعداد کافی بـــرای بلندبردن سویهٔ تعلیمی رادر مکاتب عالـــی ندارند ومحض ازایشان دررشته های‌اختصاصی میشود استفاده بعمل آورد .

۱۰ـ درچوکات تدریسات ثانوی بر نصاب تعلیمی سابقه تجدید نظر بعمل آمده که در پروگرامهای این دوره قسما ویاکاملا تعدیلاتی پدید آورده شدکه بعدازطی مراحل اصولـــی بمرحلهٔ تطبیق قرار داده میشود .

باساس این تحول درصنوف نهم لیسه ها

مضامین بصورت عمومی تدریس ودر صنوف دهم، یازدهم ودوازدهم مضامین بدو رشتهٔ ساینس واجتماعیات منشعب میگردد . درین نصاب تعلیمی مضامین جامعهٔ افغانی وبـه معلومات حقوق نیزگنجانیده شده است .

۱۱ــ برای تحقق یافتن اهداف ریفـورم بنیادی معارف درساحهٔ کتب درسی ورکشاپ نصاب تعلیمی‌درچوکات ریاست تالیف وترجمهٔ معارف بشمول نمایندگان وزارت های زراعت، معادن وصنایع، اطلاعات وکلتور، صحیه، پلان وآمران دپارتمان ها ومشاوران خارجی نصاب تعلیمی نمایندگان پوهنتون، احصائیهٔ مرکزی انکشاف دهات، مبارزه بابیسوادی، مؤسسهٔ نسوان وبعضی متخصصین یونسکو وپروگرام انکشافی اضلاع متحدهٔ امریکا ازتاریخ ۱۱ اسد الی ۹ سنبله دایر گردید .

درین سیمینار بررول وزارتها ومؤسسات اشتراك کننده درنصاب تعلیمی معارف بـه اساس ریفورم بنیادی روشنی انداخته شد و تصامیم مفیدی درزمینه اتخاذ گردید .

۱۲ــ ساعات تعلیمی مکـا تب ابتدایـی ازصنف اول الی هشتم تثبیت شد .

۱۳ــ به‌اساس ریفورم بنیادی معارف جدول ذکاء برای صنوف هفتم وهشتم مکاتب‌ابتدایی وصنوف نهم ودهم مکاتب مسلکی وصنوف نهم تادوازدهم لیسه هااز طرف مدیریـت عمومی رهنمایی مسلکی تهیه گردیده است .

همچنان یك تست (آزمایشی هوش) برای صنوف هفتم وهشتم ساخته‌شده وتحت دوران مراحل اساسی خود میباشد .

۱۴ــ درچوکات مدیریت عمومی رهنمایی پامفلت ۵۳ مسلك مختلف ملی ومحلی تهیه شده است . همچنین یکتعداد فیلم‌ستریپها روی مسالك مختلف ترجمه وثبت شده ودر روز جهانی کاربمعرض نمایش مکاتب قرارداده شد .

تعدیل درلایحه هاوپروگرامهای درسی :

۱ــ مفردات وروش مطا لب پروگـرامهای جدید صنوف ۱۳ــ۱۴ــ۱۵و۱۶ دارالمعلمیـن ها توسط استادان آن مؤسسات ترتیب وتنظیم گردید .

۲ــ یکتعداد لوایح ازقبیل لایحهٔ امتحانات لایحه وظایف معلمان‌نگرانهای صنوف واعضای اداری مکاتب درچوکات ریاست تدریسـات ثانوی وریاست تدریسات ابتدایی ساختـه شده است . که بعدازطی مراحل اصولـی بمعرض تطبیق قرارداده میشود .

۳ــ برلایحهٔ مفتشین مرکز تجدید بعمـل آمد. این لایحه بعداز طی مراحل قانونـی بمرحله اجراء گذارده میشود .

۴ــ مسودهٔ استفاده ازمحصولات وتولیدات مکاتب مسلکی ترتیب وبه مجلس مدیـران معارف ارائه گردید . البته بعدازطی مراحل قانونی بمعرض تطبیق قرارداده میشود .

۵ــ جدول جدید مصارف امداد غـذایی جهانی تهیه ومورد تطبیق قرارداده شده‌است.

تاسیسات جدید :

۱ــ پلان ملی تعلیمات اکابرکه بکمـك پروگرام انکشاف ملل متحد تمو یل میگردد روی دست گرفته شد .

۲ـ بمنظور بلندبردن سوء تعلیمی معلمان تربیت بدنی انستیتوت تربیت بدنی به سویهٔ صنف ۱۳ و۱٤ تاسیس گردید . دریـــن انستیتوت به تعداد۹۰ نفرشاگرد (دختروپسر) ازمرکزوولایات کشور به صورت لیـــلیه و نهاری شامل گردیده وبدروس خویش آغاز نمودند .

۳ـ برای تاسیس کورسهای سواد حیاتی به‌گنجایش ۲٦٤۰ شاگرد درفابریکهٔ قیرریزی قریه های مربوط ولسوالی میربچه کوت‌سروی گردیده است .

٤ـ برای تا سیس مـــراکـــز انکشاف سوادآموزی روستایی‌درمناطق بغلان وکوهدامن اقدام بعمل آمد. ازاین مراکز غرض نمایش فیلمها، صنایع دستی طبقه نسوان، تدویـــر کنفرانسها، کتابخانه های سیار ومراکـــز اجتماعی اهالی برای سهمگیری درفعالیتهـــای کلتوری استفاده بعمل می آید .

٥ـ مدیریت تعلیمات نسوان در چوکـــات ادارهٔ ملی مبارزه بابیسوادی تاسیس شد ، همچنین فعالیتهای مدیریت سمعی وبصـــری درچوکات اداره ملی مبارزه با بیسوادی آغاز یافت .

٦ـ درنظر است پروگرامهای سواد حیاتی به‌همکاری ادارهٔ انکشاف بین المللی (سوید) **ازطریق اف.ا.او وپرو گرام صحت خانواده وتعلیمات کلانسا لان به‌کمك یو.ان.اف.پی.ا** توسعه وانکشاف یابد .

۷ـ دریك تعداد مکاتب مراکز خارندوی جدیدا تاسیس گردید .

۸ـ برای اینکه درفعالیتهای سپورتی نظربه سردی هوا تعطیلی رونما نشود، تیم هـــای سپورتی . فوتبال، والیبال، باسکتبال، هاکی معارف به ولایات ننگرهار وکندهار اعزام‌شد. این فعالیتها دوماه رادربر گرفت .

۹ـ پروژهٔ رهنمای مسلکی در ولایـــات ننگرهار، کندهار وبلخ دایر گردید البتـــه فارغان کورسهای مربوط به حیث معلم‌رهنما مقرر میگردند .

۱۰ـ برای کورس عالی زراعتی موواددرسی تهیه گردید .

۱۱ـ شانزده کورس جدید تدریس لسان ملی پشتو ازطرف ریاست پشتو تو لنـــه تاسیس شده است .

تالیف وچاپ کتب :

کتب درسی :

الف : درچوکات ریاست تالیف وترجمه :

۱ـ به تعقیب فعالیتهای گذشته که کتـــب صنف اول بزبانهای پشتو ودری از چـــاپ برآمده وبعداز توزیع مورد استفاده قرارگرفت کتب صنف دوم بزبانهای پشتو ، دری چاپ وتوزیع گردیده است .

۲ـ کتاب قرائت ومهارتهای لسان صنف سوم، رهنمای معلم به‌کمیتهٔ نهایی تقدیم‌شد وکتاب قرائت ومهارتهای لسان صنف چهارم ورهنمای معلم آن آمادهٔ تقدیم به کمیتهٔ نهایی گردید. همچنان واحد اول کتاب قرائت دری صنف پنجم مهارتهای لسان ورهنمای معلـــم آن درمکاتب تجربوی زیر تجربه قرار گرفت وازکتاب قرائت صنف سوم تقریبا ۱٥ قصه

نوشته شده است .

کتب فوق بحیث لسان اول (دری و پشتو) تهیه گردیده است .

۳ـ کتاب قرائت پشتوی صنف چهارم ورهنمای معلم آن بحیث لسان دوم بچاپ رسیده است .

٤ـکتاب قرائت دری صنف چهارم ورهنمای معلم آن بحیث لسان دوم نوشته شده است ومواد قرائت دری صنف ششم بحیث لسان دوم درمکاتب تجربوی تحت تجربه قرار داده شده است .

٥ـ پروگرام‌کتب جدید انگلیسی، فرانسوی وآلمانی صنوف ششم، هفتم وهشتم مکاتب زیرکار گرفته شده است .

٦ـ کتاب ریاضی صنف ششم با رهنمای معلم آن تهیه گردیده و اکنون در مکاتب تجربوی مرکز وولایات زیرتجربه قرار دارد .

۷ـ کتب ریاضی پشتو ودری صنف سوم بارهنمای معلم آن تکمیل گردیده است .

۸ـ پروگرام ریاضی واجتماعیات جامعهٔ افغانی سیانس تعلیمات صحی وتربیت بدنی صنوف هفتم وهشتم ترتیب وتنظیم شده است .

۹ـ کتاب دروس اجتماعی صنف ٦ورهنمای معلم آن تالیف شده وکتاب صنف پنجم آن بارهنمای معلم این صنف تحت تدقیق‌میباشد.

۱۰ـ کتاب رهنمای معلم مضمون کار های عملی پسران تألیف گردیده است .

۱۱ـ کتاب ساینس صنف پنجم تألیف گردیده است .

۱۲ـ کتاب ساینس دری صنف ٦ تألیف گردیده ورهنمای معلم آن زیرتدقیق میباشد.

۱۳ـ رهنمای تدریس تربیت بدنی صنوف اول، دوم وسوم تألیف گردیده . همچنین رهنمای تدریس صنوف چهارم، پنجم وششم تربیت بدنی به‌کمیتهٔ تدقیق تقدیم شده‌است

١٤ـ کتب رهنمای معلم صنوف چهارم و هفتم تعلیم وتربیت دینی تکمیل شده است .

١٥ـ تمام موادیکه ازطرف شعب مختلف نصاب تعلیمی ریاست تألیف وترجمه تهیه شده است توسط شعبهٔ ریسرچ در مرکز وولایات ارزیابی ونتایج آن به شعب مربوطه سپرده شده است .

١٦ـ شعبهٔ معرفی مواد نصاب تعلیمی تمام موادیراکه درنصاب تعلیمی ریاست تألیف وترجمه تهیه وچاپ شده است بوسیلهٔ یک پلان منظم درمرکز وولایات طی سیمینار ها وورکشاپها به همکاری شعب مربوط به‌معلمان معرفی نموده است .

١٧ـ مجموعا بر ٤٠ نوع کتاب به سویه های دورهٔ ابتدایی وثانوی تجدید نظر بعمل آمده است .

ب: درچوکات تربیهٔ معلمین :

١ـ پنج نوع کتاب درسی دارالمعلمینها در چوکات ریاست تربیهٔ معلمین تألیف واز چاپ برآمده است .

٢ـ شش نوع‌کتاب درسی به تیراژ مجموعی ۳۲٥۰ جلد برای صنوف ۱۳ دارالمعلمین‌های گرمسیر درشعبه نشرات اکادمی تربیهٔ معلم چاپ شده است .

۳ـ یکتعداد نشریه ها ورساله های مسلکی توسط متخصصین یونسکواستادان دازالمعلمین کابل تهیه، طبع وبدسترس استادان ومحصلان قرارداده شده است .

ج : درمرکز ساینس :

یکتعداد کتب درسی ازطرف مرکزساینس معارف تجدید نظر وآمادهٔ تجدید طبع گردید، همچنان اعضای علمی این موسسه در لیسه های مرکزوولایات درتدریس ساینس واستفاده ازلابراتوار هامعلمان رارهنمایی وهمکـــار ی کرده اند .

چاپ کتب :

۱ـ ازطرف نشرات تالیف وترجمه ۵۹نوع کتاب درسی صنوف مختلف معارف از صنف اول تاصنف ۱۲ ورهنمای معلم صنوف ابتدایی به تیراژ مجموعی ۲۹۵٤۹۰۰ جلـد بچـــاپ رشیده و۳٦ نوع به تیراژ مجموعی ۱۱٤۹۰۰۰ درمطابع معارف ودولتی تحت چاپ میباشد .

۲ـ درمطبعه معارف ۱٤ نوع کتب درسی که تعداد مجموعی آن بالغ بر۷۱۷۹۰۰ جلد میشود وهم ۱۱۲نوع کتاب به تیراژ۲۲٤۷۹۰۰ جلد زیرچاپ میباشد. همچنین ۲۰ نوع مجله ازمراجع مختلف دولتی به تیراژ مجموعـــی ۳۹٦۰۰ جلد و۱۵۳۹۵۵۰۰ ورق فر مایشات فرمایشات متفرقه درین مطبعه چاپ شــــده است .

کتب غیر درسی :

درچوکات ریاست پشتو تولنه :

۱ـ کتبیکه ازچاپ برآمده است :

ـ توده وینه دبناغلی عاصی هشنغرداشعارو مجموعه (دپښتونستان دورځی په ویاړ) .

ـ **شیرشاهی تاریخ دعباس سروانی تالیف** اوددکتور دولت محمد ژباړه .

ـ دافغانستان ژبی اوتکمونه دبناغلـــــی دوست اثر .

ـ دمیرزاخان انصاری دیوان .

ـ انگلیسی په پښتو قاموس .

ـ سیرة النبی صلی الله علیه وسلم دوهم ټوك دعلامه شبلی نعمانی تالیف او دبناغلی سیفی ژباړه .

ـ دروښان یاد.

ـ پښتوپانگه دبناغلی حبیب الله رفیـــع را ټولونه .

۲ـ کتبیکه آمادهٔ چاپ میباشد :

ـ پښتوپه پښتو قاموس دژپیـوهنــــی د خانگی له خوا .

ـ دروښانیانو یوه زړه قلمی نسخه .

ـ درحمن بابا دیوان .

ـ دخوشحالخان خټك کلیات .

ـ (ارخاټیك قاموس) دبناغلی دوست لیکنه.

ـ (پښتو لوست په نمونه یی جملوکــی) دخیرنوال روهی لیکنه .

ـ پښتانه شعرا څلورم ټوك د څیړندوی خدمتگار راټولونه .

ـ ولسی لوبی دبناغلی محمد مومن پتهوال لیکنه .

ـ دارسطو منطق دبناغلی ظاهرافق تألیف

ـ دپښتو ادبیاتو په تاریخ کښی اجتماعی موضوعات دبناغلی عبدالقیوم لیکنه .

ـ فولکلوری گیډی دبناغلی علی محمدلیکنه.

ـ پښتو ادبيات دښاغلي محمد اکبرمعتمد تألیف .

سیمینار ها :

۱ـ دپښتوټولنې له خوا ديونسکو په‌مرسته (دپښتو څیړنو دبین المللی مرکز دجوړیدو بین المللی سیمینار) ددولت ښاغلي رئیس او صدراعظم په پیغام پرانیستل شو .

په دی سیمینارکښې دایران، هند، ناروی، انګلستان، فرانسه، دامریکا متحده ایالتونو پوهانو اودیونسکو نماینده ګډون کړی ؤ داسیمینار دلیندۍ په لمړی پیل اوپه اوومه نیټه پای ته ورسید .

۲ـ جلسات مدیران معارف :

جلسات مدیران معارف ولایات از تاریخ ۲٦ میزان الی اول عقرب ۱۳۵٤ از طرف ریاست تدریسات ابتدایی روی اهداف ذیل درمرکز دایر شد .

۱ـ توضیح ریفورم معارف .

۲ـ مطالعه وتطبیق مؤثرریفورم .

درین جلسات که رؤسای وزارت معارف نیز اشتراك داشتند یکتعداد لوایح ومقرره ها به تصویب رسیدکه ذریعهٔ یك کمیته باصلاحیت دیگر بنام کمیته انسجام این تصاویب آماده طی مراحل نهایی ساخته شد .

۳ـ یك‌ورکشاپ برای نویسندگان باشتراك ۵۰ نفر عضو مبارزه بابیسوادی ومؤسسات ذیعلاقه بکمك مالی یونسکو دایر شد .

٤ـ سیمینار های قصیر المدت برای معلمان کورسهای سواد حیاتی درساحات بغلان و کوهدامن تدویر گردیده است .

۵ـ درچوکات مدیریت عمومی رهنمایی دو بارسیمینار های مسلکی برای معلمان رهنمایی دایرگردیده است .

٦ـ سه سیمینار ازطرف متخصصان داخلی وخارجی برای استادان دارالمعلمین عالی و معلمان درلیسه تجربوی شاه دوشمشیره (ع) بمنظور پیشبرد سویه علمی ومسلکی شان درچوکات ریاست تربیه معلمین دایر گردیده است .

۷ـ سی وسه نفرمفتش درششمین کورس تربیوی مفتشان ونظار تچیان ولایات که ازطرف تربیه معلم دایر شده بود اشتراك ورزیده وبه تکتیکهای جدید نظارت آشنا ساخته شدند .

۸ـ به ارتباط سال بین المللی زن وبه اساس ریفورم بنیادی موسسه نسوان‌سیمینار نهضت زن درماه سنبله ۱۳۵٤ به اشتراك زنان نمایندگان ۲٦ ولایت افغانستان دایر گردید درین سیمینار پیرامون انکشاف و نهضت سلیم زنان افغان بادر نظر داشت شرایط ملی ودینی روی مسایل عمده اجتماعی وعرفانی تبادل نظربعمل آمده است .

۹ـ طی سال گذشته مجموعا ٦۰ کنفرانس درموضوعات حفظ الصحه ، تربیت طفل، تغذیه ، آداب معاشرت وروابط اجتماعی ازطرف موسسهٔ نسوان دایر گردید .

۱۰ـ برای معرفی مواد جدید درسی یك سلسله سیمینار هادرمرکز وولایات کشور از طرف نصاب تعلیمی ریاست تألیف وترجمه وریاست تدریسات ابتدایی بهمکاری مالی

یونسکو دایر گردید .

۱۱ــ سیمینار **ریاضیات برای ۲۵نفر معلم** ریاضی دورهٔ ثانوی ۱۲ ولایت گرمسیر کشور تحت نظر ریاست تدریسات ثانوی دایر گردید .

۱۲ــ سیمینار میتودولوجی (اصول تدریس) لسان انگلیسی برای ۵۰ نفر معلم مرکز وولایات توسط تدریسات ثانوی دایر گردید .

۱۳ــ چهار سیمینار درمورد تغذیه درمکاتب لیلیه ازطرف مدیریت عمومی امداد غذایی دایرگردید که نتایج آن بصورت متحد المال هاورساله به مکاتب مربوطه ارسال گردیده است .

ب ــ درخارج کشور :

۱ــ هیأت پنج نفری منسوبین مبارزه با بیسوادی بغرض مشاهدات مؤسسات سوادآموزی کشور دوست هند به آندیار اعزام گردید .

۲ــ نمایندهٔ مبارزه بابیسوادی درسیمینار تعلیمات کثرت نفوس منعقدهٔ بنکاك اشتراك ورزید .

۳ــ نمایندهٔ افغانی در ششمین کنفرانس کمیسیون های ملی یونسکو ممالك آسیا و اقیانوسیه ازتاریخ ۱۰ــالی ۱۵ نوامبر ۱۹۷۵ دردهلی جدید اشتراك ورزید .

٤ــ نمایندهٔ افغانی در جلسات تعلیمات قبل ازمکتب ازتاریخ ٤ــالی ۱۹جنوری ۱۹۷٦ درپاریس اشتراك ورزید .

۵ــ نمایندهٔ افغانی درسیمینار منطقوی یونسکو درامور پلان گذاری وتوزیع کتب برای اطفال وجوانان منعقدهٔ کوالالمپورازتاریخ ۸ــالی ۱۳ دسامبر اشتراك ورزید .

٦ــ نمایندهٔ افغانی در سیمینار مشورتی مربوط به پروگرام تعلیمات خارج مکتب وتعلیمات نفوس منعقده بنکاك ازتاریخ ۲۰ــالی ۲۸ــاکتوبر ۱۹۷۵ اشتراك ورزید .

۷ــ نمایندهٔ افغانی درورکشاپ نیم منطقوی نصاب تعلیمی منعقده سریلانکااشتراك ورزید.

۸ــ نمایندهٔ افغانی ازپروگرام های سواد حیاتی ممالك عراق، مصروهند بازدید بعمل آورد .

۹ــ نمایندهٔ افغانی در جلسهٔ ماموریــن عالیرتبه وزارت های معارف ۲۵ مملکت کمترین انکشاف یافته درپاریس اشتراك ورزید .

۱۰ــ یکنفر نمایندهٔ افغانی درانترشیپ یونسکو ازتاریخ ۱۲ جنوری الی فبروری ۱۹۷٦ دربنکاك اشتراك ورزید .

۱۱ــ یکنفر نمایندهٔ پروگرام تعلیمات **رادیویی معارف درکورس تربیوی مربوطه** درکوالالمپور اشتراك ورزید .

۱۲ــ یکنفر نمایندهٔ افغانی در اولین کانگرس مربیون تعلیم و تربیه دنیای سوم درمکسیکو اشتراك ورزید .

۱۳ــ نمایندهٔ افغانی در جلسهٔ مربوط به : برای مدت ۱٤ روز درپاریس اشتراك ورزید.

۱٤ــ نماینده افغانی درکورس تربیوی : ازتاریخ ۱٤ جولای الی ۱۵ــاگست ۱۹۷۵ در بنکاك اشتراك ورزید.

۱۵ــ یکنفر معلم انگلیسی دورهٔ ثانوی تحت پروگرام :

به هانولولوی هاوائی اعزام شد .

۱٦ـ نمایندهٔ افغانی بدعوت‌مؤسسهٔ‌انکشاف بین‌المللی اضلاع متحده امریکا به ایران‌جهت بازدید دوهفته یی ازفعالیتهای توزیع کتب لوازم تحصیل اعزام گردید .

۱۷ـ نمایندهٔ افغانی تحت پروگرام انکشاف ملل متحد برای مدت دوهفته به‌کشور های مصر وایران اعزام شد .

۱۸ـ یك‌گروپ ۲٤نفری ازمربیون خارنجونی دافغانستان خارندوی تولنه غرض اشتراك دراجتماع عمومی دختران خارندوی به ایران اعزام شدند .

۱۹ـ نمایندهٔ افغانی در ورکشاپ منطقوی درمانیلا مرکز فلیپین اشتراك ورزید .

۲۰ـ یکنفر نمایندهٔ افغانی در مسابقهٔ قرائت قرآنکریم درمالیزیا اشتراك ورزید .

۲۱ـ نمایندهٔ افغانی در ورکشاپ منطقوی درساحهٔ ستندرد و قانون گذاری برای بهبود خدمات اجتماعی که ازطرف Tiexep—1 به همکاری حکومت نیدرلند دفتر منطقوی برای آسیا وحوزه پاسفیك دربنکاك دایر گردید اشتراك ورزید .

۲۲ـ نمایندهٔ افغانی درکمیتهٔ جوانان اتحاد شوروی وفدراسیون بین‌المللی‌اشتراك ورزید.

۲۳ـ نمایندهٔ خارنجونی افغانی در کنفرانس جهانی زن درمسکو اشتراك ورزید .

۲٤ـ بمنظور تربیهٔ کادر مسلکی میرمنو تولنه باجلب مساعدت های کلتوری کشور های دوست ۸ تن ازدختران افغان با استفاده ازبورسهای کشور های ایران، اتحاد شوروی وانگلستان به آنکشور هااعزام شده اند

۲۵ـ درکنفرانس بین المللی زن‌که در مکسیکو بمنظور تحقق بخشیدن تساوی حقوق زنان وسهم گیری فعالانهٔ شان در تمام ساحات زندگی دایر شده بود، نمایندهٔ زنان افغانی اشتراك ورزیده ونظر خویشرا درموردتاسیس صندوق وجهی بین المللی برای دههٔ دوم انکشاف مطالعه وتمدید کارکمیسیون منطقوی که باشرایط خاص هرمملکت مطابقت کند ارائه نمودکه به اکثریت آراء مورد قبول واقع شد .

۲٦ـ دونفر ازاعضای تدریسات ابتدایی غرض اشتراك درکنفرانس تهیهٔ مواد خواندنی برای کودکان تهران اعزام شده اند . همچنین دونفر اعضای این ریاست تحت یك پروگرام ده ماهه به آنکشور عزیمت نموده اند .

۲۷ـ یکنفر نمایندهٔ افغانی جهت اشتراك درپروگرام تعلیمی اداره مکاتب در پوهنتون امریکایی بیروت به آنکشور اعزام گردیده‌اند.

فیلوشیپها :

الف‌ـ فیلوشپ های کمیسیون ملی‌یونسکو:

۱ـ استفاده یکنفرنماینده افغانی ازفیلوشپ کمیسیون ملی یونسکوی جاپان از ۱۸فبروری الی ۱۳ مارچ ۱۹۷٦ .

۲ـ استفاده یکنفر نمایندهٔ افغانی ازکورس تربیوی بین المللی مافوق لیسانس دررشته هایدرولوجی وپلان گذاری منابع آب ازتاریخ اول مارچ الی ۳۰ جولای ۱۹۷٦ درپراگ .

۳ـ استفادهٔ دونفرنماینده افغانی ازکورس بین‌المللی تربیوی هایدرولوژی برای انکشاف منابع آب ازتاریخ اول فبروری الی ۳۰جولای

۱۹۷٦ در بخارست .

٤ـ استفاده یکنفر نمایندهٔ افغانی ازکورس تربیوی مافوق لیسانس دررشتهٔ لیمونولوجی ازتاریخ ۱۵ فبروری الی ۱۵ـاکتوبر ۱۹۷٦ در آسترالیا .

۵ـ استفادهٔ یکنفر نماینده افغانی ازکورس بین المللی ما فوق لیسانس در رشتهٔ هایدرولوجی .

٦ـ استفاده ۳ نفر نمایندهٔ افغانی تحت فیلوشیپهای دفتر منطقوی یونسکو برای مدت یکماه دربنکاك ازجنوری الی جولای ۱۹۷٦ در ایتالیا .

ب ـ فیلوشپ های تحت پارتسشین :

۱ـ معرفی یکنفر نمایندهٔ افغانی درفیلوشپ ۱۲ ماهه طریقه های تخنیك مدرن چاپ .

۲ـ معرفی دونفر نمایندهٔ افغانی درفیلوشپ های ۳ ماهه دررشتهٔ ادارهٔ کلتوری واحیای کلتوری .

۳ـ معرفی یکنفر نمایندهٔ افغانی درفیلوشپ ۳ ماهه دررشته ژورنالیزم .

٤ـ معرفی یکنفر نمایندهٔ افغانی درفیلوشپ ۳ ماهه دررشتهٔ برق وکمپیوتر .

۵ـ معرفی دونفر نمایندهٔ افغانی درفیلوشپ دوماهه درامور مبارزه بابیسوادی .

بورسهای تحصیلی :

۱ـ برای تحصیلات عالی دررشته ها ی مختلف شش نفر به انگلستان ، ده نفربامریکا هجده نفربه ایران ، دوازده نفـر به هنـد بیست وهشت نفربه آلمان ، پنج نفر بهاتحاد شوروی اعزام شده‌اند همچنین یکنفر بکمك مالی یونسکو ویکنفر ازبورسهای ملل متحد بکمك مالی یونسکو جهت فراگرفتن تحصیلات عالی بخارج اعزام شده اند. وهم برای گرفتن ماستردگری ده نفروبرای گرفتن دکتورادونفر بکمك مالی یونسکو بخارج رفته اند .

تبادل نظر ها :

۱ـ بازدیدوتبادل نظربناغلی و،جی، پودیونتیشن دایرکتر دفتر منطقوی تاسیس یونسکو برای جنوب ومرکز آسیا ازکمیسیون ملی یونسکو افغانستان با شخصیت های معارف کشور از تاریخ ۱۳ـالی ۱٦ـاکتوبر ۱۹۷۵ .

۲ـ بازدیدمعاون کمیسیونهای ملی یونسکو پاریس ازسکرتریت کمیسیون ملی یونسکو افغانستان ازتاریخ ۱۸ـالی ۲۳نوامبر ۱۹۷۵ وباشخصیت های معارف کشور .

۳ـ بازدید نمایندهٔ افغانی از مؤسسـات تعلیمی حکومت آلمان .

٤ـ تحت پروگرام فیلوشپهای قصیرالمدت ۳۰ نفرمعلم مکاتب ابتدایی مرکزوولایات برای مدت هفت هفته‌جهت مشاهدهٔ موسسات عرفانی هند به آندیار عزیمت کرده اند سلسلهٔ این پروگرامها ادامه خواهد یافت .

تعمیرات :

۱ـ پروژهٔ ساختمان تعمیرات مکاتب وجای رهایش معلمان که قبلا طی یك پلان منظم درولایت ننگرهارشروع شده بود تکمیل گردید. دراین تعمیرات نظربه ساختمانهای سابقه ۵۳ فیصد صرفه جویی بعمل آمده است .

این پروژه جزء پروگرام عمومی است که درآن ۹۰۰ باب مکتب ابتدایی و ٦۰ باب محل رهایش معلمان مسافر بکمك مالی موسسه **امداد غذایی جهان دبلیو .اف.پی وباستفاده** ازبودجهٔ دولت وکمك مؤسسه یونسف اعمار میگردد .

۲ـ ازجمله تعمیراتیکه بااستفاده از بودجهٔ دولت درولایت بدخشان روی دست گرفته‌شده بود ۱۱ عمارت تحت ساختمان گرفته شده ومتباقی ۲٤ باب آن تحت پروگرام اعمار خواهد شد .

۳ـ ازجملهٔ پروژهٔ عمومی اعمار ۹۰۰مکتب ابتدایی و٦۰۰ باب جای رهایش معلما ن مسافر پلان عملیاتی اعمار ۹۱ باب مکتب ۱۵۰ باب جای رهایش و ٤۲ باب الحاقیه ٤ صنفی درولایات لوگر، غزنی، وردك، پروان بدخشان، لغمان و ننگرهار رویدست گرفته شدکه درساختمان این تعمیرات علاوه بر **موسسهٔ امداد غذایی جهان ازکمك دولت‌و اهالی معارف دوست کشور عزیز نیزاستفاده شده است .**

٤ـ کار اعمار یکعده مکاتب وملحقات آن‌که ازسال هابه اینطرف ناتکمیل مانده بود در چوکات تعمیرات معارف تکمیل گردید .

٥ـ ادارهٔ انکشاف بین المللی امریکا نیز تطبیق پلانهای انکشافی معارف سهم گرفته ودرسرطان سال ٥٤ مبلغ ٤٥۰۰۰۰ دالرراکه هشتادوپنج فیصد مصارف مستقیم ٤۰ باب تعمیرات مکاتب ابتدایی هشت صنفی و٤۰باب جای رهایش معلمان مسافر رابا ملحقات‌کفایت میکندکه کمك نمود .

ازین کمك درساختمان ۳۰ باب مکتب ابتدایی هشت صنفی و۳۰ باب جای رهایش معلمان مسافر باملحقات آن درولایت پروان استفاده شده است .

٦ـ لیسهٔ حبیبیه به‌امداد٤۱۱٤۰۰۰ـافغانی کمك مالی ادارهٔ انکشاف بین المللی امریکا ترمیم ورنگمالی شده است .

۷ـ همچنین ادارهٔ انکشاف بین المللی امریکا موافقتنامه کمك ٥۸۱۰۰۰ دالر راکه ۸٥ فیصد مصارف مستقیم ٥۰ باب تعمیرات مکاتب ابتدایی هشت صنفی و٥۰ باب جای رهایش معلمان مسافر رابا ملحقات احتوا میکند . باوزارت پلان امضاء نموده است‌که ازآن درسال ۱۳٥٥ دراعمار مکاتب ولایت کندهار وهلمند استفاده خواهد شد .

۸ـ طبق پلان مرتبه تعمیرات معارف ازطرف ریاست خانه سازی به اعمار یك باب لیلیهٔ عصری ومجهز برای لیسه خوشحالخان وتعمیر یك باب لیسه ویك باب ابتدایی در پروژهٔ خیرخانه ، یك تعمیر عصری ومجهز برای انستیتوت ادارهٔ صنعت ومکتب هوتلداری در ساحهٔ دارالامان اقدام بعمل آمدکه کارتعمیراتی آن قسما ۹٥ فیصد وقسما (٥۰ اعشار یه ۷۰ فیصد) و قسما ۲۰ فیصد تکمیل شده است .

۹ـ کار ترمیم رنگمالی تعدیل واعماربعضی الحاقیه های کوچك ۲۱۰ باب مکتب بشمول تعمیر حریق شدهٔ لیسهٔ خوشحالخان به‌مبلغ (۱۳۹۱٥۱۷٥) افغانی ازبودجهٔ دولت تکمیل

شد .

تداوی درمربوطات معارف :

الف ـ طب معالجوی :

درسرویسهای داخله، گوش وگلو، جراحی چشم، دندان، پانسمان، اکسریز، لابراتوار، حفظ الصحه معارف مجموعا بتعداد ٤٦٣٦١نفر تداوی شده اند .

همچنین درمراکز صحی مکاتب عالی مرکز (زرغونه، ملالی، رابعهٔ بلخی، آریانا، دارالمعلمین خوشحالخان، ابوحنیفه ، رحمان بابا ومستوره غوری) ١٤١٦٨نفر تداوی و١٣٣٧نفر پانسمان شده است وهم درمراکز صحی ولایات هرات، کندهار وننگرهار ١٢٦٧٥ نفر تداوی شده‌اند.

ب ـ طب وقایوی :

درمکاتب مرکز وولایات کشور ٨٨٩٧٤نفر واکسیناسیون ضد محرقه ودر ٨٥حلقه چاه‌آب آشامیدنی مکاتب کلورین تطبیق شد وهم دربسترهای یکتعدادمکاتب لیلیهٔ مرکزوولایات کشور **دی.دی.تی تطبیق گردید .**

همچنان در ٣٠ باب مکتب ولایات بامیان و غورات توسط هیأت سیار حفظ الصحه معارف به تعداد ٤٦١٠ شاگرد معاینهٔ صحی وبرای ٥٧٤ مریض ادویه لازم داده شد وبتعداد ٤٦٠٨ نفر واکسین محرقه و بتعداد ٤٩٣٥ واکسین بی‌سی جی وبتعداد ١٢٣٤نفرواکسین چیچك تطبیق گردیده است .

ج ـ درچوکات میرمنو ټولنه ٤٨١ نفرمریض به شفاخانه هابرای تداوی معرفی شده ٣٢٦ طفل واکسین شده به ١٦٥ زن محبوس مشورهٔ طبی داده شده برای ٢٣٥ خانم نظربه شرایط نامساعد صحی ویافامیلی دوای ضد حاملگی داده شد برای ١٢٦نفر ادویهٔ مجانی داده شده وبرای ١٠ نفر طفل مریض خون تهیه شده است .

درچوکات موسسه نسوان در شعبهٔ دندان ٤٥٧ نفر درشعبهٔ اطفال ٤٥١١ نفردرکلینیك معاینات عمومی ٤١٢٥ طفل معاینه وتداوی شده اند و٤٤٦ طفل واکسین دی تی پی و چیچك گردیده اند . همچنین درشعبهٔ ولادی ونسائی ٦٨٧٧ نفر معاینات ولادی ونسائی ودرشعبهٔ اکسریز٢٠٠٨ نفرمعاینه رادیوگرافی ورادیوسکوپی گردیده اند .

جلب همکاری :

١ـ زمینهٔ تهیه کاغذمورد نیاز مطبعه‌معارف ازطریق وزارت پلان ازمساعدت بلا عوض ممالك دوست وموسسات بین المللی مساعد ساخته شد .

٢ـ یکعراده موترمینی بس فولکس واگون مستعمل ازادارهٔ رضاکار المانی مقیم کابل به مکتب هوتلداری اهدا شد .

٣ـ درقسمت استفاده ازیك ملیون دالر امدادی دولت عراق ازطرف مدیریت عمومی امداد خارجی ریاست پلان اقدام بعمل آمد . ازین پول درساختمان یك شفاخانه ویا مکتب نرس استفاده بعمل می آید .

٤ـ یکسلسله اجراآت درقسمت استفاده ازشیر، روغن وگندم امدادی بازار مشترك اروپا برای معارف ازطرف مدیریت امداد

خارجی ریاست پلان بعمل آمده است .

۵ـ به ارتباط قرارداد اقتصادی وتخنیکی حکومت افغان وهند نیازمندی معارف بغرض درج درآجندای چهارمین کنفرانس مشترك افغان وهندکه درماه اکتوبر ۱۹۷۵ دایرگردیده بود وهمچنان ابلاغ تصمیم کمیسیون تعجب ذیعلاقهٔ معارف ازطرف مدیریت عمومی امداد خارجی ریاست پلان مطالبه وتوحید گردید .

٦ ـ مقـــــد ا ر ۱۹۱۹۲۵ کیلـــو گرام روغن ۲۸۱۳٫٦٦۳ کیلو گرام چـــای ۱۱۵۸۰٤۰۲۰ کیلوگرام ماده سی.اس. بـــی ۱۲۳۳۷۰۰۰ کیلوگرام پودر تخم مـــــر غ ۱۷۲٦۹۲۵کیلو گرام پنیر ۱٤۱۳٦۰۸۰۰ تـن گندم غرض تغذیهٔ مکاتب لیلیه وکفتریا هادر مرکز وولایات کشور توزیع شده است .

۷ـ مساعی درمورد استفاده از کمکهـــای بازار مشترك اروپا دوام دارد چنانچه در ین اواخر امداد ۲۰۰ تن شیر تثبیت شـــده و عنقریب مورد استفاده قرارداده خواهد شد .

۸ـ پرداخت ۵۰ فیصد مصارف حمل ونقل مواد خوراکه‌که ازطرف موسسهٔ دبلیو.اف. پی به افغانستان پرداخته میشود ازطـــرف آن موسسه موردقبول واقع گردید . این مبلـغ نظربه حجم مواد امدادی فرق می کند وبطور اوسط درهمه سال مبلغ مذکور بالغ برهفـت ملیون افغانی میگردد . همچنین مصارف غذایی یکوقتهٔ معلمین، تدریس مکاتب‌لیلیه وسه‌وقتهٔ معلمین لیلیه هادر شبانه روزاز طرف مؤسسهٔ امداد غذائی جهانی مورد قبول قرار گرفـت این مصارف بطور تخمینی سالانه بالغ برهفت ملیون افغانی میشود .

۹ـ یکصدو پانزده تن روغن‌که از سالهای ماقبل ازجملهٔ تعهدات دبلیو. اف . پی باقی مانده بودبه اثرتقاضای مدیریت عمومی مواد غذایی ومنظوری مقامات ذیصلاح اخذ گردید

فعالیتهای عمومی:

۱ـ برتعداد کتب‌کتابخانه ادارهٔ ملی مبارزه بابسوادی افزایش بعمل آمده است .

۲ـ یکعده فلمهای زراعتی وتربیوی ازطرف ادارهٔ ملی مبارزه بابیسوادی برای علاقمندان دربغلان وکوهدامن نمایش داده شد .

۳ـ ادارهٔ ملی مبارزه بابیسوادی در سال ۱۳۵٤ به دریافت جایزهٔ اعزازی (رضاء شاه پهلوی شاه ایران) ازطرف یونسکو موفـق گردید . این جایزه همه ساله به پروزه های موفق مؤسسات سواد حیاتی ازطرف یونسکو اعطاء میشود .

٤ـ بصورت مجموعی بیشتراز دوهـــزار و ششصدنشریه یونسکو توسط کمیسیون ملـی یونسکوی افغانستان بکتابخانه هاومؤسسات رسمی توزیع شده است .

۵ـ ده ملیون افغانی برای تقویهٔ صنـدرق معلم درمرکز وولایات کشور ازطرف بناغلی رئیس دولت وصدراعظم منظور گردید .

٦ـ برای ٦۱٤ نفر معلم ذکور واناث مبلغ دوملیون وچهار صدوهشتادوهشت هزارافغانی طورقرضه وهم برای یکعده معلمان مبلغی طور بخشش داده شد .

۷ـ تجدید قرارداد های کلتوری وفرهنگی بین افغانستان وممالك متحابه ذیل صورت گرفته است :

- اتحاد جماهیر اشتراکیه شوروی .
- جمهوری هند .
- جمهوری مصر .
- جمهوری پولیند .
- جمهوری بلغاریا .
- جمهوری یوگوسلاویا .
- حکومت اتحادی آلمان .
- دولت دنمارك .
- حکومت مردم چین .
- حکومت بریتانیا .
- جمهوری دیموکراتیك کوریا .
- جمهوری مصر .
- جمهوری ترکیه .
- جمهوری عراق .
- حکومت مجارستان .
- جمهوری فرانسه .
- حکومت جاپان .
- حکومت ایران .
- جمهوری رومانیا .
- دولت مردم مغلستان.

۸ـ موافقتنامه توامیت پوهنځی پولیتخنیك بایکعده مؤسسات علمی شوروی امضاء شد .

۹ـ موافقتنامهٔ توأمیت پوهنځی های ساینس واقتصادکابل باپوهنځی های پوهنتون های بن، بوخم وکلن امضاء شد .

۱۰ـ یکتعداد اسناد تعلیمی به سویهٔ بکلوریا ویاپایانتراز آن ارزیابی و معادلت گردید .

۱۱ـ به تعداد ۲۵۰۰ نفر ازفارغ التحصیلان صنوف ۱۲ لیسه های کشور به اساس امتحان کانکور پوهنتون به حیث طلاب صنف ۱۳ دارالمعلمین های کابل، پروان، کندهار، پکتیا ننگرهار، کندز، بلخ انتخاب وبدرس ادامه دارند .

۱۲ـ بتعداد ۱۵۰ نفر ازمعلمان بر حال کشور که فارغ صنف ۱۳دارالمعلمین هابودند پس ازتکمیل ۲ سال ووظیفه معلمی شامل صنف ۱٤ دارالمعلمین ها گردیدند .

۱۳ـ همچنان ۱۰۰ نفر فارغان صنوف ۱٤ به صنف ۱۵ شامل وشروع بدرس کردند .

۱٤ـ هشت نفر متخصص بکمك مالی یونسکو دررشته های مختلف تربیت معلم استخدام شدند .

۱۵ـ بتعداد ۸٦۲ محصل صنف ۱٤ و ۱۵ داخل خدمت وقبل از خدمت در چوکات دارالمعلمین عالی کابل تحت تدریس گرفته شدند .

۱٦ـ بتعداد ٤۸۱ نفر معلم ازصنوف ۱۰ الی ۱٤ کورسهای داخل خدمت دردارالمعلمین های ننگرهار ، کندهار اکادمی تربیهٔ معلمین ودارالمعلمین عالی کابل ازپروگرامهای مسلکی وعملی استفاده‌کرده وفراغت حاصل نموده‌اند که فعلا مطالب اندوخته شده خویش را به تدریس روزمرهٔ شاگردان مورد تطبیق قرار می دهند .

۱۷ـ بتعداد ۱۸۹٦ نفرمعلم در صنوف ۱۰ الی ۱۵ کورسهای داخل خدمت دارالمعلمین های ننگرهار، کندهار، اکادمی تربیهٔ معلم، دارالمعلمین عالی کابل، دارالمعلمین کابل هرات وپکتیا مشغول استفاده میباشند .

۱۸ـ درچوکات ریاست تربیه معلمین به تعداد ۱٦ نفر کانترپارت مصروف فراگرفتن تحصیلات عالی مافوق لیسانس میباشند .

۱۹ـ ویدیوتیپ که تازه ازطرف یونسکو به اکادمی تربیهٔ معلم اهداء شده بکارانداخته شد ازین ویدیوتیپ در تکتیکهای جدیدآموزش وارزیابی استفاده بعمل می آید .

۲۰ـ درحدود ۲٤ پروگرام رادیویی ازطرف اعضای مسلکی این پروژه در دواستدیوی پروگرام رادیویی معارف ریکارد واز طریق امواج رادیو نشر شد . ازین پروگرام معلمان **کشور برای تدریس استفاده میکنند .**

این استدیو هابه کمکهای مالی یونسف تهیه شده است . همچنین بمنظور ترمیم رادیوهای که بهمین مقصدبه مکاتب داده شده است یك ورکشاپ مجهز نیز دایر گردیده است که بصورت ثابت وسیارازآن استفاده میشود .

این پروگرام تابعداز نشر رادیویی بمنظور استفادهٔ بهتر و مؤثرترچاپ گردیده به اختیار معلمان قرارداده شده است و هم یکتعداد پوسترها بمنظور معرفی کتب جدید درسی تهیه شده وبمعلمان توزیع گردیده است .

۲۱ـ برپروگرام درسی مدارس دینی تجدید نظرعمومی بعمل آمده است باین معنی که بعدازین فارغان صنوف هشتم به صنوف نهم مدارس دینی جذب شده وتاصنف دوازدهم دوام میدهند ویك قسمت فارغان صنوف دوازدهم به پوهنخی شرعیات جذب میشوند ویك قسمت دیگر شان درمدارس دینیصنوف ۱۳ و۱٤ رانیز دنبال می کنند .

۲۲ـ مبلغ ۲٦۹٤٤٤۲٤ـ افغانی پول دولت که ازسالهابه اینطرف بالای اشخاص باقیمانده بو دازطرف ریاست تعمیرات تحصیل وبه واردات دولت تحویل گردید .

۲۳ـ پلان هفت سالهٔ معارف طرح تنظیم وبعداز غور مطالعه لازم به مر جع مربوط فرستاده شد .

۲٤ـ جوانان څارندوی افغانی بحیث پیش آهنگ دراعمار پلها، سرکها، پارکها، پاکی وصفایی مساجد واماکن مقدسه ومکاتب وخدمات ترافیکی ودیگر امور مفید اجتماعی رضاکارانه سهم گرفتند وهم درروز هایجشن خجسته جمهوری ازراه تشکیل کلینیکهای صحی، رهنمای اطفال گمشده ، تهیهٔ آ ب آشامیدنی ، کنتر ول رستورانها ، تنظیم پروگرام کنسرت اداره ادیتوریم وغیره سهم فعال گرفتند .

۲۵ـ به تعداد ٥٤۱٥٤٥ جلد کتاب درسی رهنمای معلم دردورهٔ ابتدایی معارف وبتعداد ۲۰٤۰٥٥ جلدکتاب درسی دردورهٔ ثانوی در مرکز وولایات توزیع شده است . همچنین ٥۹٤ جلد کتاب ممد درسی به کتابخانه های مکاتب توزیع گردیده است .

۲٦ـ مقررات جدید تألیف وترجمه ازطرف

کمیته های مختلف وزارتهای معارف واطلاعات وکلتور ترتیب گردیده بود بعداز تصویب مجلس عالی وزراء و منظوری شاغلی رئیس دولت وصدراعظم بمنصهٔ اجراء وتطبیق قرار داده شد. این مقررات به منظور بلند بردن سویه تعلیمی نشراتی وکلتوری درپرتواهداف نظام مترقی جمهوری بمیان آمد. درین مقررات اثر تألیف ترجمه ، اقتباس مقاله، ادت، ابداع خطاطی، تایپ، تدقیق مطالعه وفهرست بمعنی اصلی آن تشریح گردیده وضمنا شرایط آثار فوق الذکر باحق الزحمهٔ آنهاکه نسبت به سابق صدفیصد بالاتر میباشد تعیین گردیده است .

۲۷ـ راپور فعالیتهای ادارهٔ دبلیو.اف.پی مقیم کابل درسال ۱۳۵٤ از طرف مدیریت عمومی امداد غذایی ترتیب وبمرجعش فرستاده شد .

نشریه های ماهوار کابل عرفان ، میرمن بخوان وبدان وبلوتن جغرافیایی که بمنظور تقویهٔ معلومات وارتقای سویه علمی هموطنان عزیز فعالیت میکندبه نشرات خویش بصورت مداوم پرداخته است .

۲۸ـ بمنظور تنظیم امور امتحانات درچوکات ریاست تدریسات ثانوی مدیریت عمومی امتحانات تاسیس وبکار آغاز کرد .

۲۹ـ عموم مکاتب مرکزوولایات کشورمورد بازرسی وتفتیش قرارگرفته وبرای معلمان درزمینه راهنمایی ها ی مسلکی بعمل آمده است .

ریاست پوهنتون کابل

پوهنتون کابل بحیث یگانه کانون فراگیری دانش وفرهنگ نوین درکشور. مرکز آمال وآرزو های مردم افغانستان است که جوانان مارا بآخرین انکشافات بشری تربیه نموده . آنها رابخدمت فعالیتهای مؤثر تقدیم جامعه میکند .

پوهنتون کابل باتلاشهای همه جانبه اش درین مدت خدمات وسیعی انجام داده که درین میان شمول بیش ازپنج هزار فارغان صنوف (۱۲) مکاتب کشو ر به مؤسسات تعلیمات عالی، واختصاصی ساختن رشته های امتحان شمول به پوهنتون وهمچنان توزیع دیپلومهای فارغان سه دوره پوهنتون شامل این خدمات است و پوهنتون بابتکار تازه ای دست زده‌که آن تدریس مضامین تاریخ‌معاصر افغانستان اقتصاد افغانستان و فرهنگ افغانستان درتمام پوهنځی هاونیز تدریس یك زبان خارجی برای‌تمام محصلان پوهنتون حتمی گردیده است .

پوهنتون کابل بحیث کانون محافظت دانش های بشری‌که حاصل زحمات انسان در طول قرنهای زندگی اوست . تلاشهای زیادی درین خصوص انجام داده وبادرنظر داشت (انفجار دانش) یعنی افزایش وتوسعه بی سابقه وسریع دانش . خودراباشرایط امروزی جهان عیار میسازد . تادانشمندان پوهنتون ر شته های اختصاصی علوم رازنده و دینامیك نگهدارند .

پوهنتون کابل بغرض تعمیم‌وگسترش علوم آنرا بوسیله استادان ومحصلان خود انتشار میدهد تامردم برموز پیشرفت وارتقای جامعه به‌خوبی آشنایی پیدانموده راه ورسم زندگی مسالمت آمیز رادانسته باستفاده ازشواهد وحقایق به پیش بروند . چنانچه‌که آرزوی مردم ماوخواست نظام مترقی جمهوری است .

پوهنتون کابل باتجهیز نیر وی جوانان بادانش نوین آنهارابرای تطبیق دانش درمحیط زندگی تسلیم جامعه میکند تاازدانش خوددر خدمت پیشرفت وطن حداکثر استفاده نموده شکوفانی ارمانهای مردم راتأمین نمایند .

پوهنتون کابل ازبدوتاسیس خود تاکنون پیوسته مراحل تکامل وپیشرفت خودرا نظر به خواست زمان واقتضای زندگی در قرن بیست ، پیموده درصدد آن بوده تا جوابگوی نیازمندیهای ملی تحول بشکل واقعی وعلمی آن باشند .

پوهنځی طب کابل :

این پوهنځی بمنظور بهبود وانکشاف بهتر وضع تدریس ومواد درسی ونشراتی دست بکاربرده تاازضیاع وقت محصلان جلوگیری شودکه باین صورت پروگرامهای درسی به صورت پولی کاپی تهیه وبدسترس محصلان گذاشته شده چنانچه درسال ۱۳٥٤ به تعداد ۳۳٤۰ جلد کتب درسی عکسدار وبی عکس

و۴۵۸۸ جلد پولی کاپی بدسترس استادان ومحصلان قرارداده شده است .

پروگرامهای کار های عملی، لابراتواری وستاژ محصلان طوری تهیه دیده شده تا محصلان ازآن حداکثر استفاده نمایند .

ایراد کنفرانسهای علمی ونمایش فلمهای طبی وفارمسوتیك وسلاید ها مطابق یك پروگرام منظم دایرگردید .

یك دیپوی مرکزی سامان ومواد لابراتواری بکار افتاد تاتمام سامان ومواد کیمیاوی مورد ضرورت لابراتوار هابشکل ستا ك مرکزی موجود باشد ودرهنگام ضرورت مورداستفاده قرار گیرد .

جهت بلندبردنسویهٔ علمی مکاتب نرسنگ پوهنځی طب وزارت صحیه تحو لات جدیدی بکار برده شده‌که باساس آن سویهٔ تحصیلی شاگردان نظر بسالهای پیش بلند تر شده است .

دیپاتمنتهای مختلف این پوهنځی علاوه برتدریس وتطبیقات معاینات لابر اتواری مریضان راانجام داده باین شرح :

۱ــ دیپارتمنت بیوشیمی (۴۶۵۰) معاینه خون ، اداره ، سنگهای بولی وصفراوی ومایع نخاع شوکی .

۲ــ دیپارتمنت باکتریولوژی (۱۴۶۳) معاینه مریضان شفاخانه ها .

۳ــ دیپارتمنت پتالوژی (۴۶۰) معا ینه بیوشیمی مریضان شفاخانه ها ی پوهنتون ووزارت صحیه .

۴ــ دیپارتمنت طب عدلی (۷۶۸) معاینه مختلف مربوط به حوادث جنایی، ترافیکی و مرگهای مشکوك .

۵ــ دیپارتمنت فیزیولوژی ۶۷ معا ینه الکتروکاردیوگرام وشش معاینه میتابولیزم ــ بازال مریضان .

۶ــ دیپارتمنت طب وقایوی واجتماعی برعلاوه خدمات تدریس، یك سلسله خدمات عام المنفعه وقایوی راازطریق مرکز صحی کاریزمیر، و موسسات مجادله توبرکلوز، ملاریا ، صحت عامه، واکسین سازی. حمایه طفل ومادر وپروژهٔ شیوه‌کی انجام داده است.

پوهنځی حقوق :

۱ــ بمناسبت سی ومین سالگرد سازمان ملل متحد نشریه فوق العاده تحت عنوان (ملل متحد) حاوی مطالب علمی ودلچسپ پیرامون سازمان مذکور نشر وضمن تجلیل روز مذکور درپوهنتون ، به علاقمندان توزیع شد .

۲ــ جلددوم‌کتاب (حقوق اساسی مقایسوی) اثر علمی داکترمحمد احسان روسامل، چاپ وبحیث کتاب ممد درسی بمعرض استفاده محصلات گذاشته شد .

۳ــ اکثرنوتهای درسی استادان پوهنځی گستتنر وبه محصلان توزیع گردیده است .

پوهنځی ادبیات وعلوم بشری :

الف ــ درامور تدریس :

۱ــ تاسیس بخش هنرهای تجسمی در دیپارتمنت هنرهای زیبا برای تربیه معلمان آرت .

۲ـ تاسیس دیپارتمنت فلسفه وعلـــوم اجتماعی .

۳ـ افزایش مضامین مسلکی معلمی چون اصول تدریس ، اساسات تعلیم و تربـــیه، روانشناسی تربیتی، وفلسفه تعلیم وتربیـــه درنصاب تعلیمی پوهنځی .

٤ـ تحقیق ومطالعه موضوعات جغرافیایـــی افغانستان .

٥ـ تقویهٔ کتابخانه اختصاصی پوهنځی .

ب ـ در بخش انتشارات :

۱ـ نشرمجدد بولتن جغرافیاکه از طر ف وزارت معارف بهمکاری این پوهنځی نشـــر میشود وهمچنان ادامه سلسلهٔ نشر مجله های ادب وورمــه .

۲ـ چاپ یکعده کتابهای دلچسپ ـ چون :
الف ـ سرودنیایش (گیت انجلی) ازتاگور ترجمه به نظم‌دری توسط داکترروان فرهادی.
ب ـ (قاسم‌کاهی) ترجمه‌محمدعثمان صدقی.
ج ـ (گیت انجلی) ترجمه پشتوازعبدالرؤف بینوا .

د ـ (دپشتو ادبیاتو تاریخ) تألیف پوهاند عبدالحی حبیبی .

هـ ـ (دافغانستان تاریخی پیښی) تألیـــف عبدالرؤف بینوا .

و ـ (تاج) تألیف محمدعلم بځرکی .

پوهنځی شرعیات :

۱ـ به غنایم کتابخانه اختصاصی ایـــن پوهنځی افزایش قابل ملاحـــظه ای رخـــداده وجهت استفاده بهتر اهل مطالعه، این‌کتابخانه به‌شکل کارتوتیك عیار گردیده است .

۲ـ کتاب (نحواللغة العربیه) تألیف پوهاند محمدکبیر که ممددرسی محصلان قرارگرفت .

پوهنځی زراعت :

الف ـ درساحهٔ تدریسی واداری :

۱ـ آوردن تحولات مقتضـــی در نصـــاب تحصیلی وسیستم دیپارتمنت ها .

۲ـ ترتیب وتنظیم لابراتوار های جدیـــد ونصب ماشینها وآلات لابراتواری که ازخارج وارد گردیده است .

۳ـ طرح پلان هفت ساله‌انکشافی پوهنځی.

٤ـ آغاز پروژه های نوچون نباتات صنعتی وباجره .

٥ـ اقداماتی به غرض جلب مساعدتهـــای ادارهٔ پروگرام انکشافی ملل متحد باپوهنځی زراعت ازطریق وزارت زراعت .

٦ـ شروع پروژه مرغداری ونصب ماشین های چوچه‌کشی درفارم تحقیقاتی پوهنځی .

۷ـ بازگشت مؤفقانه هشـــت تـــن استاد پوهنځی پس ازپایان تحصیلات از خارج و فرستادن دواستاد ودو محصل جهت تحصیلات عالی به خارج .

ب ـ درامور نشرات :

۱ـ کتاب (غذا وتغذیه حیوانات) که‌توسط پوهندوی داکترمحمد هاشم سهاك بحیث‌کتاب ممددرسی تألیف گردیده است .

۲ـ کتاب (تغذیه وپرورش گاوهای شیری) تألیف پوهندوی گل احمد کشتیار بحیـــث کتاب ممد درسی تألیف گردیده است .

۳ـ کتاب (تأثیر مخلوط ویتاوکس وکپتون بالای حاصل گندم) اثر پوهنمل ببرك خلیق.

٤ـ کتابها ی (معرفت اصطلاحات نباتات) ازپوهندوی داکتر محمدنبی اسلمی و(مطالعه تعداد نسلها وفعالیتهای کرم مغزخور سیب) و(مطالعهٔ بیولوژی وپرازیتهای پروانه) توسط پوهندوی پیرمحمد صدیقی .

پوهنځی پولی تخنیك :

سرزمین باستانی وپراز غنایم معد نـــی افغانستان، احتیاج مبرم به کسانی دارد که بانیروی دانش وتخنیك نوین، قلب زمیـــن راشگافته خزاین نهفته سرشار طبیعی آنرا بخدمت رشد کشور بکار اندازند .

برای نیل باین هدف مقدس پوهنځـــی پولیتخنیك بنیانگزاری شد واز سال ١٣٤٦ به جذب جدید الشمولان پرداخت واکنون کـــه ازعمرآن ٩ سال میگذرددرچهاردوره فارغانش رابحیث انجنیران ورزیده وکار آزموده بـــه خدمت جامعه تقدیم نموده است که تعدادشان

دردوره اول (١٠٩) تن دردوره دوم ١٠٦ تن دردورهٔ سوم ١٠٩ تن ودردوره چهارم ١٤٦تن بودکه دررشته های ساختمانهای مدنی،صناعتی ژئولوژی، اکتشاف معادنمفیده جامد، ژئولوژی وتفحص معادن نفت وگاز ، ساختمانهـــای

هایدروتخنیکی ، تکنالوژی کیمیاوی، استخراج معادن موادمفیده جامعه، فارغ‌گردیده اند .

درین پوهنځی ١٧ دیپارتمنت وجود دارد و برای آشنایی بیشتر جدیدالشمولان بدروس پولی تخنیك همه ساله کورسهای مقدماتـــی دوماه مضامین مثلثات،کیمیا، ریاضی وهندسه دایر گردیده (٣٥٠) تن مصروف خواندن این کورس هامیباشندکه بعدازسپری نمودن ایـــن کورسها به صنوف اول شامل میگردند .

به تعداد ١٣ کتاب دررشته های مسلکی توسط استادان داخلی وخارجی تألیف وبـــه ذخایر علمی محصلان افزوده میشود .

همچنان‌کارهای علمی‌وتحقیقاتی دردیپارتمنت مهندسی وعناصر ساختمانی پولی تخنیك‌انجام یافته است .

تحقیق اساسات شهر سازی مناطق پرنفوس افغانستان، خصوصیات پلان گذاری ومهندسی وساختمانی عمارات مقاوم زلـــزله ، استدلال محاسبه چوکات های چندین منزله عمارات در برابر تاثیرات زلزله، تحقیقات درموردخواص فزیکی ومیخانیکی انواع جداگانه مواد خـــام محلی تهیه میشوند، ترتیب وتفویض پروژه واستخراج صنعتی رسوبات اپت والـــب و کوتاریف ازمعادن کارخواجه گوگردك بریاست استخراج وانتقال گاز وپیشنهاد دیپارتمنـــت ژئولوژی و اکتشاف معادن نفت‌وگـــاز راجع به تطبیق این امرکه به اندازه چهل ملیـــون افغانی مفاد اقتصادی در زمینه پیش بینـــی میشود .

نقشه برداری توپوگرافیکی ساحه ساختمانی پوهنځی وترنری، همکاری درقسمت موقعیت دادن تعمیرات مربوط وزارت داخله، شفاخانه عسکری، اعمارپل ومحورات آن مطابق شبکه ژئودیزیکی بالای دریای کنر، ترتیب جـــدول صنف بندی آلات انرژیکی، الکتروتخنیکـــی ورادیوالکترونیکی برای دیپارتمنت نـــورم و استاندارد وزارت معادن وصنایع دادن مشوره علمی به وزارت فواید عامه راجع به خریداری

موادووسایل منفجره وتهیه البوم محصولات آهن کانکریتی برای خانه سازی کابل .

پوهنځی اقتصاد :

اول ـ قرارداد توأمت :

قرارداد همکاری طویل المدت بین پوهنځی اقتصاد وپوهنځی حقوق و علوم سیاسی پوهنتون بن شعبه علوم اقتصادی پوهنتون بوخوم وپوهنځی علوم اقتصادی و اجتماعی پوهنتون کلن برای حداقل پانزده سال تجدید گردید این قرارداد درچوکات موافقتنامهٔ سه ساله (ازسال ۱۸۷٦ الی ۱۹۷۸ بصورت‌عمومی حاوی مطالب ذیل است :

۱ـ تحقیقات علمی : درچوکات همکاری در ساحهٔ تحقیقات علمی پوهنځی های علوم اقتصادی باید درطول مدت سه سال مجموعا الی شش پروژه تحقیقاتی پیش برده شود. هدف هریك ازین تحقیقات باید برای انکشاف مزید جمهوریت افغانستان حایز اهمیت‌باشد. مصارف این پروژه های تحقیقاتی را مقامات آلمانی متقبل شده‌اند . ازجمله پروژه های فوق موضوع دوپروژه از طرف مجلس‌استادان تعیین وتصویب‌گردیده وموضوعات پروژه های دیگر درآینده تعیین خواهد شد .

۲ـ تدریس وتحصیل واعطای بورسها : باساس موافقتنامه متذکره اقلایك استاد آلمانی برای مدت سه سال ویاسه استادبرای یکسال که مصارف آنهاازطرف مقامات آلمانی تادیه خواهد شد جهت تدریس به‌پوهنځی اقتصادمعرفی خواهند شد .

طرف آلمانی دراسرع وقت سعی مینمایدکه موضوع برسمیت شناختن تحصیلات پوهنځی اقتصاد پوهنتون‌کابل رابه منظور ادامه‌تحصیل درآلمان طور رضایت بخش حل نماید .

همچنان اعطای دوبورس برای سال ۱۹۷٦ به منظور اخذ درجه دیپلوم یادکتورا ویك بورس مطالعات علمی برای مدت سه‌ماه وتهیه وتدارك منابع مالی برای بورسهای بیشتر در سالهای ۱۹۷۷و۱۹۷۸ درین قرارداد پیشبینی شده است . به اساس پروگرام (استادان مهمان) درسال ۱۳۵٤ چهار استاد پوهنځی اقتصاد پوهنتون کا بل جهت انجام دادن مطالعات مزیدعلمی وایراد کنفرانسها به آلمان رفته ومقابلتا (٤) استاد آلمانی به افغانستان آمده اند .

۳ـ کتاب خانه ونشرات ومواد وتجهیزات :

نظربه موافقتنامه متذکره طرف آلمانی در تقویه مزید کتابخانه پوهنځی اقتصاد درقسمت ترجمه آثار علمی ونشرات . ودر ساحهٔ تجهیزات ومواد درسی باپوهنځی اقتصاد مساعدت لازم بعمل خواهد آورد .

دوم ـ قرارداد بااداره احصائیه مرکزی صدارت عظمی :

اداره مرکزی صادرت عظمی که وظیفه جمع آوری ارقام واعداد احصائیوی و تحلیل شاخص های اقتصادی کشور را دارد . درتهیه پرسونل خود باشخاصی ضرورت دارد که معلومات بیشتری دررشته احصائیه داشته باشند .

گرچه فارغ التحصیلان پوهنځی اقتصاد قبلا نیز در جملهٔ سایر مضامین . مضمون احصائیه راتعقیب مینمودند مگر این معلومات جهت فعالیت درادارهٔ احصائیه مرکزی دانسته نشده واداره مذکور آرزو داشت که اشخاص ورزیده تری دررشتهٔ احصائیه تربیه شو ند وضرورت خودرابه چنین اشخاص بصورت طویل المدت درحدود یکهزار نفر وا نمود ساختند. بناء درسال ٥٤ درین موردقراردادی بادارهٔ مذکور عقد گردیده که باساس آن از شروع سال ۱۳۵۵ دیپارتمنت احصا ئیه پوهنځی اقتصاد تقویه بیشتری یافته ویک تعداد محصلان رادرین رشته بعداز سال دوم تحصیل شان تحت تربیه قرار خواهد داد و سالانه درحدود ۲۵ـالی ۳۰ فارغ التحصیل را درین رشته به اداره احصائیه مرکزی تقدیم خواهد نمود . همچنان درمورد تهیه استادان ومواد ووسایل درسی اداره مذکور باپوهنځی اقتصاد همکاری منماید .

سوم نشرات پوهنځی اقتصاد:

پوهنځی اقتصادغرض بهبود سویه محصلان خویش کوشیده تاازطریق تهیه کتب قابل استفاده محصلان مصدر خدمت بیشتری شود بدین منظور درسال ١٣٥٤ هفت کتاب و(۲۳) جلدنوت‌که توسط استادان پوهنځی درساحات مختلف علوم اقتصادی تألیف ترجمه وترتیب گردیده توسط شعبه نشرات پوهنځی چاپ و مورد استفاده قرار گرفته است .

چهارم ـ تصفیه اوراق تحصیلی سالهای گذشته محصلان . تغییر سیستم ثبت نام واستفاده کارتهای جدید ثبت نتایج عمومی :

اوراق تحصیلی سالهای گذشته محصلان پوهنځی ازطرف کمیتهٔ مربوطه بصورت دقیق بررسی گردیده ودرنتیجه محصلانی که‌مطابق لایحهٔ امتحانات نمی توانستند بیشتر از ین به دروس شان ادامه بدهند ازپوهنځی منفك وبرای محصلانی‌که درسرحد انفكاك قرارداشته اخطار نامه ها داده شد تامتوجه مکلفیت‌های خودگردند .

درقسمت ثبت نام محصلان نیز تحولات مثبتی رونما گردیده است کارتهای جدیدثبت نام ترتیب ومورد استفاده قرار گرفت باساس این کارتها که مجموعا برای نتایج حداکثر دوازده سمستر درنظر گرفته شده است در قسمت واقف شدن به سوابق تحصیلی‌ونتایج محصلین تسهیلات زیادی فراهم گردیده است .

همچنان درمورد تعمیل مکلفیت نو شتن مونوگراف ازطرف محصلان پو هنځی فیصله بعمل آمده تامحصلان باید پانزده روز قبل ازشمول درامتحانات نهایی صنف چهارم مونوگراف خودرا تکمیل وبه اداره پوهنځی بسپارند تا بحیث فارغ التحصیل پوهنتون معرفی شوند .

پوهنځی علوم :

اول ـ درساحهٔ اکادمیك :

الف ـ موضوع تجدید نظر به رهنمای تحصیلات پوهنځی :

بعداز آنکه درسال ١٣٥٢ رهنمای تحصیلات پوهنځی تدوین گردیده ومورد استفاده قرار

گرفت تجربه نشان دادکه درمتن آن بعضی اغلاطی موجود است که ازنظر روحیه اکادمیك وریفورم جدید معارف باید در اصلاح آن اقدام شود. بدین منظور یك کمیته ده نفری مرکب ازاستادان تعیین شد تاموضوع راتدقیق نمایند به تعقیب آن همه دیپارتمنتها وادار ساخته شدند تامطابق اساسات وتوقعات ریفورم پلان درسی خودرا ترتیب وبه‌کمیـــته بسپارند .

بعداز مطالعات لازم یك سلسله اصلاحـــات درزمینه صورت گرفته نتیجه آن ثمر خوبـی درامور تدریسی محصلان ببار آورده است . برعلاوه چون ترتیب یك پلان درسی معقـول مستلزم ایجادکدرتیرویك است بناء پوهنځی درزمینه داخل اقدام جدی شده وبعدازتماس لازم بادیپارتمنت هااصلاحات لازم رادرزمینه بعمل آورد .

ب: یکتعداد استادان پوهنځی ریسرچهای مفیدی راروی دست گرفته اند . ودرتلاش اند تاثمره این ریسرچهای خودرا جهت استفاده اشخاص وادارات ذیعلاقه به مقامات مربـوطه بسپارند . همچنان جهت تنویر اذهان ودانش گیری بیشتر محصلان واستادان و سایـــر علاقمندان سیانس هفت استاد پو هنځی در مسایل مختلف بصورت هفته وارکنفرانسهای علمی ایراد نموده اند .

ج: به سلسله کمکها ی مقامات مربوطـــه آلمانی دونفر استاد آلمانی به افغانستان آمده ودر دیپارتمنت ریاضیات شروع به همکاری نمودندکه همکاری شان فعلا نیز ادامه دارد. همچنان قرارداد تجدید توأمیت این پوهنځی باپوهنځی های مربوطه جمهوریت اتحـــادی آلمان امضاء شدکه باساس آن سالانه درساحه تربیه پرسونل علمی، فنی ومسلکی، تهیـــه سامان، و تجهیزات وکتب، بیشتر ریسرچهای علمی مساعدت لازم ازطرف مقامات آلما نـی صورت خواهد گرفت .

د ـ تالیف وترجمه کتب درسی که‌برای محصلان یك امرضروری بود رویدست گرفته شده وپلان ریسرچ های علمی وعام المنفعه درمناطق مختلف‌کشور که توسط استادان با صلاحیت پوهنځی پیشبرده خواهد شد طرح وعنقریب کارآن آغاز میشود .

هـ ـ بادرنظرداشت ریفورم معارف، پوهنځی علوم تصمیم گرفت تابه منظور تربیه بهتـر معلمین ومتخصصین ساینس درپروگرامهـای تدریسی خود تجدید نظر کند . تابتوانـــد فارغانی بجامعه تقدیم کند که مطابق نیازمندی های محیط ازعهده تدریس وفعالیتهای علمی وتخصصی بهتربدر شده بتوانند .

تجاویز لازمی درین زمینه اتخاذ گردیده است .

دوم ـ درساحهٔ نشرات :

مدیریت نشرات پوهنځی فعالیتهای خودرا درزمینه طبع کتب وآثارعلمی، تألیف وترجمه ونوتهای درسی روزمره استادان وفورمه های مورد ضرورت شعبات تدریسی واداری تشدید بخشیده وتقریبا بیش ازیك صد هزار ورق نوتهای درسی‌واوراق مطبوع رابچاپ رسانیده است .

همچنان مجله ساینس رامنحیث نشر یه علمی پوهنځی درهرسه ماه بدون وقفه دروقت وزمانش طبع ونشر شده است . پوهنځی کوشیده تاباارائه مطالب ومعلومات مفید ونو پیرامون سیانس وتکنالوژی‌ونتایج ریسرچهای علمی برغنای علمی محصلان، استادان وسایر جویندگان علوم بیفزاید .

سوم ـ امورمربوط به باغ وحش :

عاید باغ وحش ازاول حمل ۱۳۵٤ـ الی اخیر حوت مبلغ (۲۲۰۸۰۵۳) افغانی است‌که به تناسب سال ۱۳۵۳ مبلغ (۵۸۳۷٦۸) تزئید بعمل آمده است جهت تزئید حیوانات باغ وحش ازبعضی حیوانات پستاندار . پرندگان وماهی هانسل گیری بعمل آمده وهمچنان درخریداری آنعده حیواناتیکه درباغ وحش نبود اقدام لازم صورت گرفت وجهت اعمار ساختمانهای لا زم برای نگهداری حیوانات وترتیب وتجهیز بهتر موزیم حیوانی تجاویز مقتضی اتخاذ گردیده است .

پوهنځی وترنری :

این پوهنځی فشار بیشتری در قسمت تهیه وتجهیزلابراتوار های خود انداخته‌که‌مشخصات خدمات آن درین مدت چنین بوده است :

۱ـ تکمیل وآماده ساختن لابراتوار های هستولوژی وپری اوپریشن جهت استفاده محصلان که وسایل‌آن بوسیله اداره پروگرام انکشافی سازمان ملل متحد مساعدت گردیده است .

۲ـ تدارك اثاثیه لابراتوار ها ازکارخانه افغان موبل .

۳ـ همکاری باهیأت مشورتی سازمان مواد خوراکه وزراعت ملل متحد .

٤ـ فرستادن‌سه‌تن ازاستادان این پوهنځی برای تحصیلات عالی به خارج ازکشور .

موسسات صحی پوهنتون :

شفاخانه های موسسات صحی پوهنتون برعلاوه فراهم آوری زمینه تعلیمات عالی برای محصلان پوهنځی طب‌کابل نقش اساسی ای درتداوی مریضان کشور دارد که خلاصه فعالیتهای آنها چنین است :

الف ـ نادرشاه روغتون :

در سرویسهای جراحی، داخله، جلدی، سناتوریم، عقلی‌وعصبی، این شفاخانه مجموعا ۷۸۷۵ مریض بستر وتحت تداوی گرفته شده که ازجمله ۷۳٦۰ مریض صحت یافته و در سرویس رادیولوژی ٤٤۰۰ رادیو گرافی و همچنان ۲۸۵۰ پانسمان و۸۰۰ پلسترازطرف سرویسهای مختلف اجرا گردیده است .

ب ـ میرمنو روغتون :

درسرویسهای نسائی، وولادی ، چشم ، گوش وگلو، جلدی، اطفال، وساری این شفاخانه ۵۳۷۱ مریض تحت تداوی گرفته شده و۷۷۰ مریض رادیوگرافی شده وبرای ۱۰۹ مریض خون ازطرف بانك خون کمك گردیده است .

ج ـ مرکزی کتنځی :

درسرویسهای‌جراحی، داخله، عقلی وعصبی جلدی، گوش وگلو وبینی، چشم ، نسائی اطفال ، دندان، ولابراتوار های شفاخانه مرکزی ۱۱۵۹۲ مریض تداوی شده است .

د - مدیریت عمومی فنی :

۱- لابراتوار تابلیت سازی درحدود چهار ملیون تابلیتهای ضروری راتولید وبدسترس شفاخانه های مربوط گذاشته است .

۲- مرکزتهیه معلومات زرقی : سی وچهار قلم محلول زرقی رامجموعا به تعداد ۱۹۵٦۸۹ بوتل تهیه نموده‌که برعلاوه شفاخانه ها ی موسسات صحی پوهنتون کابل وننگرهار به شفاخانه های وزارت صحیه، وزارت دفاع ملی، مرستون وپولیس نیز فرستاده است .

۳- لابراتوار ادویه ترکیبی که در اواخر ماه سرطان سال ٥٤ بکار آغاز کرد. شصت **وهشت‌قلم دوای ترکیبی راتحت نظراستادان** دیپارتمنت فارمسی کلینیك پوهنځی فارمسی تهیه وبدسترس شفاخانه های مربوط گذاشته است .

مرکز تحقیقات علمی پوهنتون کابل :

رشد روزافزون علم وفرهنگ روز بروز ایجابات نوی رادر مقابل ما قرار میدهد که یکی ازنشانه های این رشد وتحول، پیشرفت وانکشاف سریع موسسات علمی درسراسر جهان است .

پوهنتون کابل بادرك این واقعیت تصمیم برآن گرفت تابه مرکز تحقیقات علمی پوهنتون روح تازه‌ای بدمد ودرراه بهبود آن تلاش بیشتری نماید .

مجلس روؤسای پوهنتون بنابر پیشنهاد مرکز تحقیقات علمی کمیته‌ای راجهت تدوین اساسنامه مرکز تحقیقات علمی مؤظف ساخت کمیته طرحی راآماده ساخته است که در آن ماهیت فعالیتهای مرکز تحقیقات علمی‌کمیسیون انرژی اتوم وکمیته مطالعات انسان ومحیط زیست وموجودیت یك‌کدر دایمی درنظرگرفته شده است .

خلاصهٔ فعالیتهای این مرکز :

۱- لایحهٔ درپنج فصل و۲٥ماده بغرض تنظیم ورهنمایی فعالیتهای تحقیقاتی خارجی هادر افغانستان تسوید گردیده وبمقامات مربوطه سپرده شده است .

۲- کار نشر یك بروشور یك نشر یه تحقیقی (بلتن) اولی بمنظور شناسایی مرکز تحقیقات علمی ودومی بغرض نشر نتایج تحقیقات وهمچنان توسعه‌دانش‌تحقیق رویدست است .

۳- ترتیب‌وآماده ساختن اتاق مأخذوآرشیف برای‌حفظ ، استفاده ازآثاراسناد، مدارك‌معتبر.

٤- تخلیص نود پروژه تحقیقاتی در یك چوکات معیاری وموزون بزبانهای دری و انگلیسی برای نشر رویدست است .

٥- جلب همکاری یك مشاور تحقیقاتی ازایالات متحده بغرض بلند بردن کیفیت تحقیقاتی ازنگاه شکل ومحتوی .

٦- انجام کارهای مقدماتی تهیه وترتیب یك فرهنگ اصطلاحات علمی بمنظور معیاری ساختن این اصلاحات .

۷- تاسیس یك شعبه احصائیه، مثلا احصائیه رشته‌های تحصیلی استادان پوهنتون به تفریق همه پوهنځی ها، احصائیه درجات علمی وتحصیلی استادان پوهنتون، قدامت خدمات استادان، تکمیل معلومات احصائیوی

برای یکی ازموسسات تحقیقاتی علمی جاپان نظر به سفارش وزارت خارجه .

بمنظور تاسیس واستحکام مناسبات نزدیك همکاری بین مرکز تحقیقات علمی پوهنتون بحیث یك کانون تحقیقی ونظریه دهنده با وزارتها وارگانهای دولتی وغیردولتی بحیث مراکز تطبیق کننده تحقیقات اقدامات اساسی رویدست است .

مدیریت عمومی تعلیم وتربیه :

الف ـ مدیریت محصلان :ـ

مدیریت محصلان بحیث دفتر مرکزی تمام فعالیت های امور مربوط محصلان پوهنتون اجراآت ذیل رابعمل آورده است :

۱ـ توزیع (۲۰۰۰) قطعه وثایق برای محصلان لیلیه جهت تثبیت استحقاق شان که ازین جمله (۱۹۰۰) قطعه وثیقه بعدازتکمیل مراتب ازطرف کمیته اداری لیلیه مورد ارزیابی قرار گرفته است .

۲ـ تدقیق وبررسی عرایض (۳۰) تن از محصلان پوهنتون درمورد آن مسایلیکه د ر لایحه صراحت ندارد ، ازطرف کمیته اکادمیك محصلان .

۳ـ ارائه (۳۷) موضوع مختلف از قبیل مشکلات استادان ومحصلان و پیشنهادات پوهنځی هابه مجلس روؤسا وابلاغ فیصله های مجلس به مراجع ذیعلاقه .

٤ـ مراحل اصولی لایحه طرزالعمل تادیه حق التحقیق ومصارف تحقیق از طرف این مدیریت تکمیل گردیده واکمال مراحل (٤) لایحه دیگر تحت دوران است .

ب ـ مدیریت امتحانات وارزیابی :

فعالیت های آن مربوط به اخذ امتحانات کانکور سرتاسری افغانستان برای شمول درپوهنتون است که باساس تجویز درین سال رشته های علوم اجتماعی وطبیعی ازهم مجزاشدکه فارغان صنوف ۱۲ ازین تحول جدید استقبال زیادی نمودند که بیش از۱۲ هزار فارغ صنوف ۱۲ لیسه های کشور در امتحانات شمول پوهنتون ودر حدود پنجهزار دختر وپسر ازطریق کانکور پوهنتون شامل پوهنځی وموسسات تعلیمات عالی کشو ر شدند .

مدیریت عمومی نشرات :

مدیریت عمومی نشرات پوهنتون درین مدت درپهلوی‌احیای مجددجریان عادی امور طباعتی ونشراتی به‌یك سلسله فعالیت های ابتکاری نیز دست زدازجمله‌کارهای عمومی‌که درقسمت بهبود ووضع نشرات رویدست گرفته شده‌که تنظیم پلان ۷ ساله انکشافی مطبعه وتنظیم امورمربوط درنظر است .

مدیریت عمومی نشرات شا مل مدیریت اطلاعات‌وارتباط عامه، مدیریت سمعی وبصری مدیریت طباعتی است که هرکدام درین مدت خدمات ذیل راانجام داده اند :

این مدیریت فعالیت هایش رادر سا حه مطبوعات انکشاف فوق العاده داده ودر ین مدت دها گزارش مصور به روزنامه ها، **مجلات و جراید کشور فرستاده که** هرکدام نمایانگر فعالیتهای مختلف‌گوشه های پوهنتون‌نیزمیباشد. شعبه‌آرت‌نشرات پوهنتون

درزمینه طرح ودیزاین وخطاطی آثار چاپــی پوهنتون خدمات ارزندهٔ انجام داده وشعبــه عکاسی این‌مدیریت صدها قطعه عکس‌ازمحافل مربوط پوهنتون تهیه‌نموده‌که‌اکثراً درمطبوعات بچاپ رسیــده است. ایــن مدیریت باساس لایحه جدید تألیف وترجمه مسؤل ارزیابــی **کــتابهای عــلمی استا دان پو هنتون نــیز** میباشد .

مدیریت سمعی وبصری :

فعــالیتهای ایــن مدیریت برپایه پیشبرد تعلیم وتربیه ازطریــق سمعی وبصری است که درین مدت ۲۸فلم‌تعلیمی نزده فلم‌تفریحی ۳سیمینار پنج نمایش سلاید هشت‌کنفرانس ده کانسرت ویك درام‌سربراه نموده‌وپروگرام های فوق‌العاده دومین جشن انقلاب جمهوری افغانستــان دایر وپنج بار روزهــای ملــی وبین‌المللی را تجلیل نموده است .

مدیریت طباعتی :-

این مدیریت که باوسایل طباعتی بسیــار محدودی مجهز است درشعبات طبــع حروفی آفسیت وگستتنر خود یك تعداد کتب درسی وممد درسی نشریه های فوق‌العاده کارتهــا فورمه‌ها، جداول تــمام مواد قرطاسیه مــورد ضرورت شعبات تدریسی‌واداری مرکزپوهنتون وپوهنځی هارا طبع مینماید :

الف: آثاریکه بصورت حروفی طبع شــده عبارت اند از :

۱ــ دگدی دجراحی ناروغیــو اساسات ــ طب ننگرهار :

۲ــ فارمکولوژی سریری طب کابل

۳ــ دپشتو ادبیاتو تاریخ‌لومری توك‌ادبیات

٤ــ دمغلوبه دولت کی د وروستیو سیاسی کودتاو تاریخ دوهم توك ادبیات : (دریم چاپ)

٥ــ بروشور انگلیسی مربوط بروابط افغان وهند. ادبیات .

٦ــ بروشور پشتو مربوط روابط افغــــان وهند. ادبات .

۷ــ نشریه فوق‌العاده روزتاسیس ملل‌متحد حقوق .

۸ــ مبادی حقوق اسلام پوهنځی حقوق .

۹ــ نحواللغةالعربیه شرعیات .

۱۰ــ مجله روزمادر. مدیریت اطلاعات .

۱۱ــ نشریه فوق‌العاده‌جشن دوم‌جمهوریت. مدیریت اطلاعات .

ب ــ آثاریکه بصورت گستتنر چاپ شده عبارت است از:ــ

۱ــ کتاب فارمسی شیمیك مربوط (مضمون انتی بیوتیك) پوهنځی فارمسی

۲ــ نوت اورتوپیدی طب ننگرهار

۳ــ نوت بیوشیمی پوهنځی طب ننگرهار

٤ــ مایکروبیالوژی طب ننگرهار

٥ــ نوت مربوط مضمون اناتومی طب‌کابل

٦ــ نوت نباتات. پوهنځی زراعت

۷ــ مجله چهارم جمعیت پالندوی

۸ــ مجله پنجم جمعیت پالندوی

۹ــ نوت کمك های اولیه جمعیت‌پالندوی

۱۰ نشریه روزمادر جمعیت پالندوی

۱۱ـ مجله پالنجونی جمعیت پالندوی
۱۲ـ نوت جغرافیا پوهنځی ادبیات
۱۳ـ نوت دری مضمون اقتصاد ادبیات
۱٤ـ کتاب تاریخ معاصر پوهنځی‌ادبیات
۱٥ـ جغرافیای عمومی ادبیات
۱٦ـ تاریخ شرق پوهنځی ادبیات
۱۷ـ روانشناسی ازادبیات
۱۸ـ افغانستان معاصر ازادبیات
۱۹ـ جغرافیای اقتصادی ازادبیات
۲۰ـ علم اقتصاد
۲۱ـ نوت معرفت اصطلاحات نباتات مربوط پوهنځی زراعت

مدیریت عمومی کتابخانه :

الف:ـ شعبهٔ افغانستان شناسی :

یکی ازشعباتی میباشد که تعداد زیاد مراجعین ومحققین‌را بخود جلب نموده ودرین مدت برعلاوه آثار گذشته یکتعداد کتب‌جدید آثار علمی استادان ومونوگرافهای محصلان باین شعبه کتلاك شده بمعرض استفاده قرار گرفته است •

برای فراهم آوردن تسهیلات لازم برای محققین وسایر علاقمندان دوجلد فهرست، یکی ازآثار زبانهای پشتو، دری، عربی ودیگری ازآثار زبانهای انگلیسی، فرانسوی، جرمنی، روسی وغیره زبانها ترتیب شده است •

ب ـ شعبه منابع ومآخذ (ریفرنس) :

درین شعبه دایرةالمعارف ها، سالنامه ها ـ اطلسها ـ فرهنگها ـ اندکسها وغیره مواد مورد ضرورت اطلاعات عمومی گردآوری شده‌وبیش از١٦٤٦٤ جلد کتاب مورد استفاده قرار داده شده است •

ج ـ شعبه توزیع :

این شعبه کتابهای مورد نیازرا به‌استادان، محصلان وسایر مراجعین بامانت میدهدچنانچه درین مدت بیش ازنزده هزار وهشتصد جلد کتاب به مراجعین بامانت داده شده است •

د ـ شعبه کتلاك :

این شعبه بحیث دفترفنی وتخنیکی ستون فقرات کتابخانه را میسازد• بیش ازپانزده هزاروددوصد جلد کتاب جدید آثار علمی ومونوگرافهارا کتلاك‌نموده وبدسترس‌نیازمندان قرار داده است •

همچنان شعبات مجلات وخریداری وتهیه صحافی کتابخانه پوهنتون درخصوص تهیه روزنامه‌ها، مجلات وجراید وکتابهای جدید وصحافی کتابها اقدامات جدی نموده است •

دستگاه اتومات کتابخانه نشان میدهد که تعداد مراجعان به‌تناسب سالهای پیش‌افزایش زیادی یافته ودرین مدت بیش ازسی‌هزاروهفتصد نفر ازکتابخانه استفاده نموده‌است •

برعلاوه آمریت کتابخانه پوهنتون درین مدت موفق شد تادونمایشگاه‌رسامی وهنرهای زیبارا جهت تشویق هرچه بیشتر استعداد های محصلان برگذار ساخته ونیز نمایشگاه های کتابهای مطبوع اتحاد شوروی وایران‌را دایر ساخت‌که کتابهای مذکور به‌گنج های کتابخانه افزوده است •

مدیریت عمومی روابط فرهنگی :

مدیریت عمومی روابط فرهنگی پوهنتون‌که

متکفل حفظ وتوسعهٔ مناسبات علمی وفرهنگی کشور باممالك دیگرمیباشد سعی بعمل آورده تاکارهای خودرابه وجه بهتری پیش ببرد .

الف ـ مدیریت معلمین :

متکفل اجرای امور مربوط به اعزام استادان مامورین پوهنتون ومامورین دولت است . که با استفاده ازبورسهای کشور دوست یابمصرف شخصی بخارج اعزام میشوند ویا خارجی هاییکه جهت تدریس به پوهنتون می آیند .

۱ـ اعزام ٦۰ تن ازمنسوبین پوهنتون بکشور های‌ایالات متحده ، فرانسه، انگلستان آلمان ، شوروی، جاپان، هند، چکوسلواکی اطریش،آسترالیا، لبنان، مصر،نیپال، پاکستان ایران ومجارستان تحت پروگرامهای فرهنگی.

۲ـ اعزام چهارتن از منسوبین پوهنتون بمصرف شخصی به ایالات متحده وترکیه .

ب ـ مدیریت محصلان :

اعزام محصلان افغانی باستفاده ازبورسهای کشور های دوست فراهم آوری تسهیلات‌لازم برای محصلان خارجی درپوهنتون وظیفهٔ این شعبه میباشد این شعبه فعالیت های ذیل را انجام داده است :

۱ـ اعزام ٦۹ محصل پو هنتون جهت تحصیلات عالی به‌کشور های ایالات متحده عربستان سعودی، بلغاریا ، مجارستان آلمان شرق، عراق، چکوسلواکیا، شوروی و آسترالیا .

۲ـ اعزام ۸٤ محصل افغانی برای‌تحصیلات عالی بمصرف شخصی به‌کشور های ایالات متحده، آلمان غرب ، هندوستان، بریتانیا، فرانسه ، آسترالیا ، کانادا، ایران ، ترکیه وبلغاریا .

۳ـ تکمیل مراحل شمول ٢٦ محصل‌کشور های مصر، ایالات متحده، عراق، ایران سویدن، عربستان سعودی وهند در پوهنځی های پوهنتون .

مدیریت ارتباط خارجه :

مسئول تهیه اسناد و مدارك تحصیلی کاندیدان دوایر دولتی به بورسهای خارجی و ارائه آن به کمیته بورسها وتکمیل مراحل اعزام کاندیدان بخارج میباشد که فعالیتهای زیررابانجام رسانیده است :

۱ـ تکمیل مراحل اعزام ۸۳٤ تن ازمامورین دوایر دولتی که بااستفاده از بورسهای تحصیلی کشور های دوست دررشته های مختلف عازم خارج شده اند .

۲ـ طی این مدت کمیته مخلط مرکب از استادان پوهنتون به طرح مسوده پروگرامهای علمی وفرهنگی بین افغانستان وکشور های دوست بحث ومذاکره نموده نظریات و پیشنهادات شانرا در مورد آنعده از مسایلی که به پوهنتون ارتباط داشت، بوزارت امور خارجه فرستادند تاهنگام امضای موافقتنامه های مربوط مدنظر گرفته شود .

مدیریت ارزیابی اسناد علمی :

وظیفه این مدیریت بررسی وتثبیت اسناد تحصیلی آنعده مامورین ومحصلان کشوراست که درپایان تحصیلات شان با استفاده از بورسهای طویل المدت، قصیر المدت یا به

مصرف شخصی شان بدست آورده انــد . همچنان محاسبه ایام موفقانه دوره تحصیلی درقدم مامورین وتثبیت رتب دولتی محصلان که‌سابقه ماموریت ندارند . **مطابــق قانون** مامورین دولت نیزاز وظایف این مدیریـــت میباشد .

کمیته ارزیابی ۵۰۰ سند علمی را طـــی جلسات متعدد خود ارزیابی نموده اســـت چون درمورد ارزیابی اسناد علمی وتثبیـــت رتب دولتی پوهنتون رابرمبنای قوانین کشور وروشیها ، **اصول و شرایط تحصیلات عالی‌**در کشور های مختلف رویدست گرفته که امید است بزودی ازمجاری قانونی بگذرد .

همچنان روابط فرهنگی پوهنتون زمینــــه تحصیل زبان‌انگلیسی راباستفاده ازسکالرشپ های پوهنتون نبراسکابه یکعده از مامورین پوهنتون درمرکز فرهنگی امریکا در کا بـــل مهیا ساخته است .

مدیریت عمومی پلان :

اجرای مصارف‌وگزارش فعالیت پروژه های انکشافی جمع آوری احصائیه های مختلـــف چون احصائیه استادان، محصلان و غیـــره وهمچنان پیشبینی بودجه انکشافی سال ۵۵ تهیه وترتیب پلان هفتساله پوهنتون کـــه شامل چهارده پروژه انتقالی وسی ویك پروژه جدید میباشد . لست پروژه های مذکور که درچوکات پیشبینی پلان هفت ساله گنجانیده شده قرار ذیل است :

لست پروژه های جدید :

۱ـ ریاست موسسات صحی :

- تعمیر شفاخانه سه صد بستر .
- آشپزخانه .
- دوبی خانه .
- لابراتوار های دواسازی .

۲ـ طب ننگرهار :

- تعمیر پولی کلینیك .
- مرکز صحی .
- لیلیه دوم .
- جمنازیوم .
- کتابخانه .
- تعمیر دیپارتمنت ها .
- حوض آببازی .
- میدانهای ورزشی .
- شفاخانه دو صد بستر .

۳ـ پولی تخنیك :

- تعمیر دیپارتمنت ها

٤ـ پوهنځی زراعت :

- الحاقیه
- تعمیر خانه سبز (گرین هوس)
- تعمیر فارم تحقیقاتی

۵ـ مرکز پوهنتون :

- تعمیر سه لیلیه
- تعمیر بلاك اداری
- تعمیر مطبعه
- تعمیر دستگاه لباس شویی لیلیه
- تعمیر ورکشاپ .
- تعمیر کفیتریا
- تعمیر دیپو ها
- تعمیر اطاقهای درسی
- تعمیر جمنازیوم

- تعمیر حوض آبیازی
- تعمیر میدانهای ورزشی
- تعمیرالحاقیه کتابخانه پوهنتون
- تعمیردستگاه یکهزارلینه تیلفون اتومات پوهنتون .
- تعمیر پوهنځی وترنری

لست پروژه های انتقالی :

- تجهیزات ووسایل تعلیمی
- پروژه کوبالت شصت
- تعمیر لیلیه طب ننگرهار
- تعمیر پروژه ایزوتوپ .
- تعمیربانك خون شفاخانه علی آباد .
- تعمیرجدید پوهنځی طب کابل .
- تعمیر عقلی وعصبی .
- تجهیزات کلینیك صدبسترطب ننگرهار.
- تعمیر پروژه الحاقیه انجنیری
- تعمیرانستیتوت‌کیمیاوی پوهنځی‌ساینس
- تعمیر پروژه مسجد شریف
- تعمیر پروژه آبرسانی پوهنتون
- تعمیر اتاقهای درسی طب ننگرهار

مدیریت عمومی حفظ ومراقبت :

مدیریت عمومی حفظ ومراقبت پوهنتون باروحیه تازه ای امور ساختما نی انجنیری آبرسانی برق ، تیلفون ، تهیه مواد سوخت نفتی، تنظیفاتی، زراعتی پوهنتون راز پیش میبرد که خدمات آن باین شرح انجام یافته است :

۱- وارسی پروژه‌کوبالت شصت: دستگاه رادیو کوبالت شصت که توسط ساز مان بین المللی نیروی ذروی طور تحفه در سال ۱۹٦۸ به کمیسیون نیروی ذروی افغانستان داده شده، غرض تداوی امراض سرطان در طبابت بکار برده میشودکه کار ساختمانی آن بکمك‌کمیسیون نیروی ذروی مجارستان وصرف هجده ملیون افغانی ازبودجه انکشافی دولت بوسیله دستگاه ساختمانی افغانی پیش برده میشودکه سی درصد کارآن پیشرفته است .

۲- وارسی پروژه عمارت جدید پوهنځی طب کابل : بمنظور انکشاف بیشتر طبابت درافغانستان باساس خواستهای عصر وزمان رویدست گرفته شده که درآن اتاقهای‌درسی لابراتوارهای مجهز وغیره ضرورتهای پوهنځی مذکورمدنظر گرفته شده‌که توسط دستگاه ساختمانی بنایی کاراعمارآن آغاز و۲۵ درصد کارآن پیشرفت نموده‌که ۱۲ بلاك داردو۱٤۲ ملیون افغانی خرچ خواهد داشت .

۳- پروژه لیلیه طب ننگرهار: در بهارسال ۱۳۵٤ کار ۱٦ بلاك آن آغاز گردید کار ۸ بلاك آن ۸۱ درصد پیشرفته است .

مدیریت عمومی لیلیه :

این مدیریت مشغول اعاشه واباته ۲۵۰۰ نفر محصل لیلیه بوده جهت تهیه مواد مورد ضرورت ۳۰۰ چوکی وده هزار روجایی برای محصلان تدارك دیده کوششهایش را برای رفاه وآسایش هرچه بیشتر دختران وپسران لیلیه مبذول میدارد .

مدیریت عمومی کلوپ :

درپوهنتون کابل دروس محصلان اکثرا ازصبح آغاز وتاعصر ادامه میبابد از یکطرف پوهنتون ازبازار دوراست واز جانب دیگر

محصلان توان پرداخت پول بیشتری بـرای صرف نهار ندارند . پوهنتون برای محصلان نهاری نان چاشت شانرا درکیفتریا به‌قیمت کمتراز نصف بازار تهیه میکندکه این خوراکه هاازامداد های سازمان ملل متحد واز طرف خود پوهنتون تدارك میشود .

مدیریت عمومی تفتیش :

درمدیریت عمومی تفتیش موضوعات جزایی حقوقی ، محاکماتی وانضباطی آنعده استادان مامورین ، محصلان ومستخدمین که ازمقررات مربوط تخطی می نمایند باساس هدایت رسمی مقام ریاست پوهنتون در صلاحیت خـویش ارزیابی وتحقیق بعمل می آورد والبته اگـر ماهیت جرم ایجاب تحقیق علاوه از ساحـهٔ پوهنتون رانموده درحدود خویش همکاری‌کرده واجراآت مقتضی صورت گرفته است .

۱ـ ارزیابی‌وتحقیق هجده دوسیه موضوعات مختلف شعب مربوط پوهنتون .

۲ـ ارزیابی تحقیق وتعقیب مجدد دوسیه هائیکه از سالهای گذشته لاینحل باقی مانده بودکه ازجمله ٦ دوسیه بعدازدوران قانونـی حفظ گردیده است .

این مدیریت همه وقته باساس هدایت مقام ریاست پوهنتون ازشفاخانه های مربـوط وارسی نموده نتیجه کارخودرا بمقامات مربوط راپور میدهند .

آمریت ورزشی پوهنتون :

ورزشهای مختلف که برای تضمین تکامل شخصیت ونموی قوای جسمی وروحی وسیله خوبی‌است جهت سرگرمی محصلان درپوهنتون همیشه درنظر بوده است . باین منظورآمریت ورزشی پوهنتون پیوسته درصدد آن بـوده تاجوانان پوهنتون رادررشته های مختلـف ورزشی به آخرین روشهای ورزشی جهانـی تربیه نماید .

آمریت ورزشی پوهنتون در مسـا بقـات انتخاب تیم های ملی ورزشی که ازطـرف المپیك افغانستان صورت گرفت پلیر هـای خودرانامزد نمود . درتیم ملی فوتبال شش نفر، چهارنفر درتیم ملی والیبال ، شش نفر درتیم ملی باسکتبال انتخاب شدند .

تیم فتبال پوهنتون دربازی باتیم فتبـال جمهوری مردم چین نتیجه فوق العاده خوب بدست آوردوتیم باسکتبال پوهنتون درمسابقه باتیم شوروی نتیجه خوب داشت .

وزارت تجارت

بمنظور پیشبرد امور تجارت مطابق مقتضیات سا حـــات دیـگر اقتـصادی کشور وزارت تجار ت درپهلوی کار های اداری بفعالیت‌های مؤثر اقتصادی وتجارتی پرداخته که ذیـــلا توضیح میگردد.

درساحات انکشاف صادرات :

تنظیم صادرات امتعه افغانی وبهتر ساختن کیفیت آن بمعیار استندرد بین المللی وروحیه تقاضای مارکیتهای خارجی وهم رشد وتوسعه صنایع دستی عنعنوی ، محصولات زرا عتـی وحیوانی ارتقای سطح زندگی ، عاید مولدین صنعتگران ، بازار یابی . مازاد احتیاجـــات داخلی درخارج دراین مدت، هسته فعالیـت انکشاف صادرات راتشکیل داده است کـــه فعالیت های مزبور بعضا در مر حله نها یی خویش رسیده ونتایجی را بار آ و ر د ه است.

۱ـقره‌قل :

ایجاد مارکیت جدید لیننگراد جهت لیـلا م پوست قره قل افغانی در پهلوی مارکیت‌قدیم آن درلندن که‌سبب شد بتعداد ۱۰۱٦۰٦ جلد پوست عرضه شده به لیلام مزبور تما ما به قیمت وسطی فی جلد ۱۵ر۳۲ دالـر امریکایی بفروش برسد.

۲ـ غوزه وتار ابریشم:

در زمینه عرضه‌مازاد این‌امتعه‌نفیس‌وپرارزش کشور بخارج با۲٤ کمپنی‌خارجی‌تماس‌برقرار گردیده‌که بالاتر کمپنی های جاپانی طبق‌شرایط مساعد قرار داد خریداری ۳۰ تن آنرا بتاریخ ۸فبروری ۷٦ عـــقد وصادرات آن شر و ع شده‌است.

۳ـدرمورد بازار یابی امتعه های افغانی از قبیل میوه جات خشك وتازه ،عسل پخته‌وغیره بممالك عربی وحوزه خلیج اقدامات مو ثر ی بعمل آمده که محضلهٔ آن صادرات ۱۵۰۰ تن پخته محلوج بقیمت فی‌تن ۱۳۵۰ دالر و هـم صدور ۵۰ تن‌مغز پسته و۱۰۰تن مغزچهارمغز به‌جمهوریت عراق‌می باشد .

تماس جهت صدور امتعه افغانی بحـو زه خلیـج وفعالیت دراین مورد که درمورد مذکور قرار داد عقد گردیده است این توقع را بـار آورده که بزودی ممکنه-امتعه-افغانی درمارکیت های ممالك مزبور راه یافته وباعث ارتقـــای تجارت کشور خواهدگردید.

٤ـبازار یابی محصولات معدنی : سمپـل سنگهای مزبور ازقبیل تلك ،بیرایت ،ابرك مایکا ،لاجورد،لفورایت ،گل سرشوی، پودر تلك، پودر چونه‌آب‌نارسیده بمرکز تـجا رت بین المللی وسایر ممالك اروپایی ارسال‌وهم جهت مطالعه احجار قیمتی وعرضه ا حـجار مزبور به‌بازار های‌جهانی تاسیس یك موسسه دولتی درنظر گرفته شده‌است .

۵ـ بازار یابی درمورد رودهٔ حیوانی، پوست خام‌وپیکل تحت‌نظر متخصصین مر بـو طـه علاوه برمارکیتهای سابقه به‌اصلاح‌سو ر ت‌و

کوالیتی روده صادراتی مو فقیت صدور آن‌به مار کیت جدید سویدن حاصل گردیده و همچنین طرح موسسه بنام (مسکن امپرومنت) یااصلاح‌پوست‌باب برای جلوگیری از ضا یعات پوست حین ذبح وهم درزمینه خشك نمودن، درجه‌بندی ، وزن وطریق نگهداری آنها درنظر گرفته‌شده‌است•

٦ـکشمش : دراثر مساعی ایـن‌وزا رت صادرات کشمش اکنون مطابق به‌استندرد و نورم بین المللی به‌مارکیت های جهانی عرضه میگردد • خرابی وضع مارکیت‌های جهانی برای تقاضای کشمش درسالجاری مشکلاتی را در صادرات امتعه مزبور بار آورده که‌در اثـر مساعی زیاد وتماس با(٧٢) مـوسسه تو رید کننده کشمش ،وزارت تجارت توانست‌ازصدمه شدیدیکه متوجه مولدین و تجار صادر کننده کشمش بود جلوگـیری نموده زمینه صادرات بیشتر آنرا فراهم سازد•

٧ـبرای مطالعه امکانات صادرات چوب و بعضی اقلام صادراتی کشور از قبیل‌سمنت• کنجاره ومیوه تازه وتلك با دولت ایـــران مذاکراتی انجام ودر جمله موافقه فروش(١٠) هزار تن‌سمنت (١٥) هزارتن کنجاره بادولت مزبور حاصل گردید•

٨ـبمنظور تقویه صنایـع محصولات سوزن دوزی سمپل محصولات خامك دوزی به آلمان ارسال وعـلاقه کمپنی های مـذ کور بـــه خریداری آن حاصل گردیده است وهمچنیـــن جهت معرفی آن یکتعداد ازتو لیدات آن‌بغر فه فروشگاه شعبـه ملل متحـد گـذ ا شتـه شده است•

برای عرضه بهتر اشیا یعنی بهتر سا ختن جنسیت که‌باعث معرفی اشتهار واستیـلا در مارکیتهای جهانی‌میگردد اقداماتی‌آتی‌انجام‌شده است•

١ـ تاسیس موسسات دام پروری جهـــت فراهم آوری وتغـذ یهٔ بهتر مواشی •

٢ـ برای رهنمایی قصابان وسلا خـا ن وجلوگیری ازخسارات درمراحل ذبـح تاسیس یك دستگاه غرض اصلاح کشتاروپوست‌نمودن مواشی درنظر گرفته شده‌است •

٣ـ پلان تاسیس کشتار گاهای عـصر ی جهت تسریـع پروسس واصلاح صا درا ت پوست وروده طرح ولقـدیـم گر د یـــده است •

٤ـبرای تحفظ ونگهداشت کشمش هـــای افغانی امکانات بوجود آوردن سرد خانه های عصری تحت مطالعه قرار داشته و هم برای بهبودی صادرات اکیدا دستور داده شده است تاصادر کنندگان از اختـلاط کشمش نووکهنه خود داری نمایند تادر تقاضای‌آن ازطـــرف مارکیتهای خارجی لطمه‌واردنگردد•

٥ـ شست وشوی قالین توسط دستگاه‌های قالین شویی داخلی که‌البته قبـلاصدورقالین بدون شست صورت میگرفت•

تلاش درجهت اشتراك افغانستان بجا معـه کشور های اروپایی (ای،ای، سی)واستفاده‌از ترجیحا تکه کشور های مزبور برای مما لـك روبانکشاف قابل اند•

تشکیل سیمیناری‌بشمول‌نمایندگان وزارت

امورخارجه‌زراعت پوهنتون(آی، ئی، سی)و اعضای اتاقهای تجارت مرکز وولایات که‌جهت توضیح هـــا ی تر جیحـاتی ممالك بـازار مشترك اروپا وامریکا وسایر ممالك ترجیح دهنده که در کابل صورت گرفت.

جلب‌ادامه همکاری پروژه (آی، ئی‌اس) بالاثر مـذاکراتی که‌بانمایندگان مسؤل مر کـــز تجارت بین المللی(آی‌تی، سی)و(اس، ای، دی) ونماینده حکومت سویدن بعمل‌آمد.

اقدام جهت استفـاده از کمك های شعبات ملل متحد ازطریق‌وزارت جـلیـله پـــلا ن واداره (یـو، ان، دی ، پـی) تـعـد یــل اسا سنـامه بـا نـك انکشاف صادرات‌به‌اسم بانك تجارت خارجی افغانستان و تجدید نظر درمورد آن جهت ایجاد تسهیلات و توسعه معاملات تجارتی که‌اساسنامه مزبور در معرض تطبیق قرار گرفت .

ـمطالعه تاسیس ترانسپورت‌زمینی‌که بتواند درظرف کمتراز ۲۵روز امتعه افغانی را بیکی ازبنادر برساند.

درساحهٔ رشد موسسات تجارتی :

دراین مدت بمنظور تاسیس وطی مراحـل شرکتها، موسسات وتصدیها درجهت ر شد اقتصاد، کشور وزارت تجارت کوشیده است تامنافـع ملی را حمایه وپالیسی خـودرا در جهت سرمایه گـذاری های ضروری و حیاتی انقـلاب کشور منطبـق سازد. چنا نچـــه مراحل (۹) شرکت بسرمایه مجمو عی‌چهارده ملیون ودوصدهزار افغانی طی وتاسیس (۳) شرکت دیگر درحال اکمال است عمد تـــا موسسات وشر کتها ییکه درایندت از طریـق وزارت تجارت ایجاد ومراحل تاسیس آن ها انجام گردید ه است عبار تانداز .

۱ـ پروژهٔ‌پشم:

بتاسی ازتصمیم دولت جمهوری‌افغا نستان وکمك بلا عوض موسسه ملل‌متحد ا خیـــرا يك‌پروژه انتفاعی بمنظور درجـه بنـــدی ، شست وعدل بندی پشم برای استهـــلا ك موسسات داخلی کشور وصادرات آن بخارج يك دستگاه پشم شویی عصری در کند هـار اعمار وبه تدویر آغاز نموده‌است واساسنا مه آن بنام (دوږ یو موسسه) ازطرف دو لـت منظور گردیده است.

بادرنظرداشت اینکه دستگاه مـذ کور در سال‌جاری بمرحله تجربوی وامتـحانی قـرار داشته باآنهم بصورت يك شفت وطوروقفوی درمدت (۴۹) روزکار (۲۴۶۱۲۴۸) افغانی‌اجرت مقدار (۳۲۱۰۶۴) کیلو گرام پشم های‌رسیده‌در فابریکه را شستشو کرده‌است .

۲ـصنایع دستی:

بمنظور بهتر ساختن کیفیت تنوع وتزئید حجم محصولات صنایع دستی وهمچنان‌توسعه وانکشاف بازار های داخلی وخار جی به‌کمك مؤلدین صنایع دستی وزارت تجارت تجویز گرفت تا(مرکز انکشاف صنایع د ستـــی افغانستان)رابسر مایه (دوملیون) افغـا نی تاسیس نماید که ازبدو تاسیس تاکنـو ن مؤلدین صنایع دستی مولده خویش رابمر کز مزبور بفروش میرسا نند وازجانبی تـأ سیس آن که‌موجب جلب سیاحان خارجی گردیده‌است

سبب شده تا باعث انکشاف صنایع دستی و انسجام عرضه بهترآن گردد ۰

بهمین دلیل است که بیش از (۱۰۶) موسسه واشخاص انفرادی که به امور صنایع دستی اشغال دارند باعلا قه‌مندی ورضائیت ازموسسه مزبور استقبال نموده وازرهنما یی آن درساحه دیزاین ،شکل ،پیکنگ و غیره طابق به استندرد بین المللی ا ستفاده نموده اند ۰

۳ـ شرکت ترانسپورتی وترا نز یتی بارچالانی افغان وشوروی : بمنظور بسط و توسعه وفراهم نمودن شرایط مساعد برای امور ترانسپورت بارچالانی اموال صادرا تی افغانی وشوروی واموال ترانزیتی شر کت سهامی مختلط ترانسپورتی وبار چالانی‌افغانی وشوروی بنام (افسوتر) بسرمایه (چهل ملیون) افغانی تاسیس گردیده است و ظیفه دارد تادر امور تحویلگیری وتحو یلد هی اموال تجارتی مملکتین وهم چنین ترانزیت اموال تسهیلات لازم رامهیا وبرای ر فع مشکلات آن تلاش نماید۰ البته شر کت مزبور می‌تواند درصورت لزوم برای انجام بهتر وظایف خود ماشین آلات تجهیز ات تخنیکی ،اماکن اداری ومسکو نی ۰ گدامها ورکشاپها راتهیه واعمار نماید ۰

همچنین وزارت تجارت در جهت همکاری و تکمیل امور مربوط به تصدیها و شر کتها حتی الامکان سعی نموده است که منافع تجارتی آنها بنفع کشور وسکتور اقتصادی توسعه یابد ازجمله فعالیتها ی تصدی چوب درزمینه قابل یاد آوریست تصدی مز بور که‌بحیث یك تصدی انتفاعی بعداز منظوری ازابتدای سرطان ۱۳۵٤ رسما شروع به‌کار نموده‌است وبسرمایه (۲۰۰۰۰۰۰۰) افغا نی درتشکیل وزارت تجارت بمنظور خریدوفروش چوبهای ولایات پکتیا (ارگون ،خوست و گردیز)ومناطق کنرها تاسیس گردیده چوب مورد نظر را خریداری ودر گدام پلر خی که‌یکی از نمایندگی‌های تصدی چوب است ذخیره وعندالمراجعه مطابق بمقررات دو لتی چوب مورد ضرورت‌پروژه های ساختما نی مملکت ودوایر ذیعلا قه را بدسترس شان میگذارد ۰ چنانچه فعالیت‌این تصدی را ازروی لست خریداری آن معلوم‌شده‌میواند۰

الف: اندازه خرید چوب چارتراش ولایت پکتیا وحوزه کنرهاالی‌اخیر سالجاری ۰

۱ـ حجم موجود چوب خریداری شد ه چارتراش حوزه گردیز بشمول خریداری‌وزارت زراعت وریاست محترم افغان موبل اوتر کانی تصدی (۷۰۰۰۰ر۰۰) متر مکعب به استثنا ی چوب انتقال شده آن بگدام پلچرخی ۰

۲ـ حجم موجود چوب حوزه ارگون بشمول خریداری وزارت زراعت (۲۵۰۰۰ر۰۰) متر مکعب باستثنای چوب انتقال شده گدام پلچر خی۰

۳ـحجم موجود چوب چارتراش حو زه خوست درحال حاضر (۲۵۰۰ر۰۰) متر مکعب ۰

٤ـ حجم موجود چوب گردم حوزه کنرها بشمول گدام ثمر خیل ، نورگل ،سر کا نی و

پل کامه جمعا (۰۰ر۴۰۰۰۰)مترمکعب·

ه‍ـ اندازه موجود چوب گدام پلچرخـــی کابل چارتراش وگردم که‌ازحوزه های‌خریداری انتقال شده است جمعا (۰۰ر۳۰۰۰۰مترمکعب) **باستثنای چوب های فروش شده ·**

ب: اندازه پرداخت قیمت چوب در و لایت پکتیا ومنطقه کنرهار ·

۱ـ ازمبلغ موجود تاکنـون (۱٦٤۰۳۰۰۰۰) افغانی آن بولایت پکتیا ومبلغ (۲۷۰۱۵۰۰۰) افغانی آن بحوزه کنرها عوض قیمت چو بهای خریداری شده انتقال گردیده است ·

۲ـ مبلغ (۷۰ر٣٦۱۹٤۰۰٦) افغانی ازفروش چوب درگدام پلچرخی ازسرطان ۱۳۵٤ـالـی اخیر برج‌دلو سالجاری حاصل شده است‌که مبلغ (۱٤ر۲۳۳۰۷۹۳۲) افغانی آن عو ضـ قیمت چوب ولایت‌پکتیاومبلغ ٦۰۰۰۰۰ـافغانی آن به کنرها واز جمله ۷۰۰۰۰۰ـ افغانی آن برای انتقال چوبهای حوزه های مر بـــو ط بحساب ریاست ترانسپورت عمومی انتـــقال گردیده‌است ·

درساحهٔ ترانسپورت وترانزیت :

البته مشکـلات ترانسپور تی وترانز یتی بالای رشد تجارت وتجارت خارجی مو ثـــر بوده بنابرین ملحوظ وزارت تجارت بـــر ای رفـع مشکـلا دراموال ترانزیتی (وار داتی و صادراتی) کشور ومهیا نمودن شرا یـــط مساعـــد باساس موافقتنامه تاریـخـی ۱٤ سنبله ۱۳۵۳ که‌تسهیلات متقابل رادر امـر تجارت بوجود آورده تشبثات وفعالیت ها ی جدی را مجری داشته است·

چون لاریها ی افغانی مطابق شر ا یـــط بین المللی مجهز نبودند وحین عبور ومرور لاریهای حامل اموال ازخاك ایران سه چنـد تضمین وگرانتی بانکی را ازطرف صاحب‌مال **ایجاب میکرد وزارت تجارت بـرای رفع این** مشکل وفراهم آوری تسهیـلات در امرعبـور ومرور لاریهای افغانی بوکالت التجاری مشهد هدایت داد تا باتضمین لاریهای افغانی از مقامات ایرانی مشکل را رفـع وبا دادن‌لست نامنویس (۵۱) عراده لاری های افغانی‌بمقامات ایرانی .عراقی، کویت ازطریـق وزارت جلیله امور خارجه معرفی وبدینوسیله مقدار کا فی میوه وامتعه افغانی به‌هدف مطلوب ار سا ل گردید· وهمچنان بمنظور تشو یـق بهتـــر صادرات قالین به‌اروپا ازطریق ایران به‌کانتیز های استرن انگلیسی که بمنظور انجام خدمتی وارد افغانستان میگر دیدند برای یکد وره امتحانی اجازه داده شده بود که قا لینها ی افغانی را انتقال دهند چنانه بمقدار (۷۱۷٦۱) کیلو گرام قالین رابه‌لندن ، سو یس والمان بکرایه فی‌تن (۱٤۰) پوند درظرف مدت (۱۵تا ۲۰) روز بمر جع مقصود رسانـد· چـــو ن صادر کنندگان قالین صدور قاتینهای خو یش رابه کانتیز های متـذکره ازنظر سر عـــت تحویلدهی · مصؤنیت مال و کرایه مسا عد یافتند آرزو نمودند تا اجازه داده شود کـــه صادرات قالین وقره‌قل توسط کانتیز هـــای متـذ کره بصورت متداوم صورت گیرد · که موافقت وزارت درزمینه مشو قی خوبی برای صادرات مزید به‌کشور های ارو پا یـــی

خواهد بود.

همچنان برای آنکه مشکلات ترانسپو ر تی رفع گردیده باشد اخیرا راجع به امکان تاسس شرکت ترانسپورتی بین المللی در افغانستان یك سلسله اقدامات صورت گرفته چون پیشبرد این مامول ایجاب یکمقدار تجربه مکفی رادر زمینه مقتضی بود بناء نخست بایبست با یکی از کمپنی های مشهور ومجهز ترانسپورتی خارجی شر کتی بنام شرکت سهامی ترانسپور تی بین المللی تاسیس نمود تابعدا بتوا ن باساس میثا ق بین المللی (تی، آی، آر) فعالیت کرد. البته اقدامات لازمه درزمینه جریان دارد .

برای اینکه کشتی هایی بزرگ اموال افغانی ازقبیل شکر وکودکیمیاوی و غیره که به بندر کراچی میرسد ومخصوصا آنعده کشتیها ییکه ازطرف افغانستان چار تر شده ومعطلی تخلیه کشتی پرداخت دیمر ج سنگین را ازطر ف افغانستان ایجاب مینماید اقدامات برای پهلو گرفتن کشتی وتهیه واگون بعمل آورده شد. چنانه درسالجاری برای ۲ کشتی حامل مقدار (بیست هزار تن شکر) و(شش کشتی) حامل مقدار (۱۷۲۱٤) تن کودکیمیاوی مر بوط افغانستان تسهیلات لا زمه فراهم گر دیده است. وهمچنین تاسیس شرکت (افسوتر) و شرکت بار چالانی افغان وفعالیتهای تصدیهای شیرخان بندر حیرتان ، تورغندی در امر ترانزیت وترانسپورت تسهیلات لازمه را فراهم وخصو صا درمسیر اکمال سا مان ولوازم تصدیهای اخیر الـذ کر که درسال ۱۳۵۳ ازطرف وزارت تجارت تاسیس گردیده است شرایط فوق العاده مساعدی رادر امر **ترانزیت اموال میسر ساخته است .**

درساحه مسایل تجارتی :

بمنظورتنظیم وتوسعه سکتور تجا ر ت ععنتالسفرتنتبجاچچه وبهی ههخه فچقن لبه بنفع اکثریت بادرك وتشخیص اینکه اقلام توریدی بائیست تامین کننده نیازمندی اکثریت جامعه باشد بنا دراثر فعالیت و جدیت شعب مربوط بملا حظه پرو فورمه های وا صله یکنعداد اموال توریدی کهازلحا ظ احتیا ج عامه حا یزاهمیت نبود وعـلا وتا باعث فرار اسعار **کشور میگردید به مقامات صالحه** پیشنهاد ودر نتیجه تورید آن ممنوع قرار داده شدوهمچنان اقلامیکه امکان تو لید آن درکشور مطالعه گردیده بود بوزارت جلیله پلان نگاشته شد تادر مورد تشویق سرمایه گذاری وتاسیس همچو موسسات مطالعا ت واقدامات لازمه را انجام دهند.

بمنظور تجدید نظر درتورید موتر های نیز رفتار نظر بوضع اقتصادی معین کشو ر لازم دیده شد تامبلغ (۱۰۰۰۰) افغا نی چنانچه تاکنون (۴۲۲۰۰۰۰٫۰۰) افغانی از ین درك حصول وبحساب دو لت تحو یل گردیده است .

وزارت تجارت درطی همین سال غر ض پیشبرد امور تجارتی وتبادله اموال بادر نظر داشت منافع تجارتی کشور و حصول معاونت های تخنیکی موافقتنامه هاو پروتو کول های آتی رابامماللك خارجی عقد نموده است .

۱ـ پروتوکول تبادله اموال بین جمهو ر ی افغانستان وجمهوریت مردم چین برای سال ۱۹۷۵ بتاریخ ۲۱ جوزا ۱۳۵٤ مطابق۱۱ می ۱۹۷۵درکابل بامضا رسید.

۲ـاولین موافقتنامه تجارتـــی بهسیستم اسعار آزاد باجمهوری فدرالی یو گوسلا ویا دربلگراد بتاریـخ ۲۱ جوزای ۱۳۵٤ مطا بق ۱۱جون ۱۹۷۵ـ امضاگردید.

۳ـ بتاریخ ۱۲ـ٦ـ٥٤ مطابق ۳ سپتمبـر ۱۹۷۵ موافقتنامه تجارتی وتادیات بینحکومت جمهوری افغانستان ودولت جمهوری هند در دهلی جدید بامضارسید .

٤ـ باساس موافقتنامه تجارتی مور خــــه (٥نوامبر ۱۹٦۸) مملکـتین افــغـانستان و چکوسلواکیا پروتوکول تبادله اموال برای‌سال ۱۹۷۵ـ۱۹۷٦ بین دولت جمهوری افغانستانو جمهوری سو سیالیستی چکو سلواکیابتاریخ اول جدی ۱۳۵٤مطابق۱۳ـ اکتوبر ۱۹۷۵ در پراگ بامضارسید.

٥ـ بتاریــخ ۱٤ عقرب ۱۳۵٤ مطابق (٥ نوامبر ۱۹۷۵) اولین موافقتنامه تجارتی بین حکومت جمهوری افغان وحکومت جمهو ر ی ترکیه درکابل بامضارسید.

٦ـ بتاریخ ٤ فبروری ۱۹۷۵ مطابق ۱٥دلو ۱۳۵۳ باساس ماده دوم موافقتنامه تجا ر تی وتادیا ت ۲۰مارچ ۱۹۷٤ منعقده بین دو لت جمهوری افغانستان واتحاد جماهیر شورو ی سو سیالیستی پروتو کو ل تبادله اموال‌برای سال۱۹۷۵ درکابل بامضا رسید.

فعالیت های تجارتی در جریا ن این مد ت ازنگاه کمیت وکیفیت که‌توام با اصلاح و مراقبت جدی سورت وپیکنگ امتعه صادراتی وکنترول ونظارت وامتعه‌ضروری واردا ـــی صورت گرفته است بیلانس تجار ی ومنافـع آن رابه نفع‌کشور وسیستم تجارتی طـــوری بوجود آورده‌است که‌آینده روشن وامیدبخشی رانصیب مردم مامیسازد .

وزارت فوایدعامه

از بدوتأسیس نظام نوین کشور تاحال وزارت فوائدعامه جهت رفع مشکلات وتأمین رفاه وآسایش مردم مساعی اعظمی خویش‌را صرف کرده وبدین ملحوظ پروژه های‌متعدد انکشافی وعادی رادردست اجرا گرفته‌است.

وزارت فوایــد عامه فشردهٔ از فعالیت های خودرادرساحه‌راه سازی، حفظ ومراقبت شاهراه ها، ساختمانهای عصری تعمیراتی، پلان‌گـذاری شهر های مـدرن، خانه سازی وآبرسانی وغیره راکه درزیر تقدیم‌میشود.

الف: امور ساختمان سرکها، شاهراه‌ها پلها وسرکهای فرعی مرکز وولایات، حفظ ومراقبت شاهراه‌ها و سرکهای داخل حوزه های مختلفه وپروگرام حفظ ومراقبت ها .

ب: امـرور سروی و دیـزایـن، اصلاح ساختمان وقیرریزی سرکها وشاهراه ها

اول: ساختمان وقیرریزی شاهراه کابل گردیز، طـول عمومی شاهراه مذکـور ۱۲۵ کیلومتر میباشد .

کارهای اجراء شده پروژه مذکور قـرار ذیل است .

۱ــ خـامــه کـاری تـو سطه بـلـدوزر ۵۸۱٤۱ متر مکعب .

۲ــ جغله اندازی عادی ۱۱۰۰۰ مترمکعب.

۳ــ جغل اندازی‌ماشینی ۹۱۰۰۰مترمربع.

٤ــ اسفلت ریزی طبقــه دوم اضافه از ۱۰ کیلومتر

۵ــ اسفلت ریــزی طبقه سوم اضافه از ۲۰ کیلو متر .

٦ــ ساختمان شانه های دوطرفه سـرك ۲٦۳۲۰۰ متر مربع .

۷ــ اکمال یك پایه پل درمسیر شاهــراه مذکور درکیلومتری ۱۱۵ به طول ۶۰ر۶متر وعرض۷ متر صورت گرفته است .

دوم: ساختمان سرك گردیز، خوست که دارای طول ۱۰۸ کیلومتر .

۱ــ خامه کاری ٦کیلومتر .

۲ــ جغله اندازی پوشش سرك۵کیلومتر

۳ــ دایزاین ۲۰ کیلومتر .

سوم : سرك جلال آباد، اسعدآباد طول عمومی ۹۰ کیلومتر .

۱ــ خامه کاری سرك ۲٤۰۰۰۰ مترمکعب بطول ۱۹ کیلومتر .

۲ــ جغل‌اندازی سرك ۱٤۰۰۰۰ مترمربع بطول ۱۷ کیلومتر .

ساختمان پلچك های سنگی۳۱ عددبطول مجموعی ٤۰۰ متر .

ساختمان پلچك بیتلریبی ۵۱ عدد بطـول ٤٤۰ متر .

ساختمان معبر های کـانـکریتی ۱۲ عدد بطول ۲۲۰ متر

چهارم: پروژه دل‌آرام، زرنج طول‌مجموعی ۲۱٦ کیلومتر.

خامه کاری سرك به‌حجم ٤۱۰۰۰۰ متـر مکعب بطول ۱۰۵ کیلومتر .

جغله اندازی سرك به‌حجم ۵۵٦۰۰۰ متر

مربع به طول ۸۲ کیلومتر .
ساختمان پلچك های کانکریتی آهندار ۱۵عدد بطول مجموعی ۹۰ متر .
ساختمان معبرها ۲۳عدد به طول مجموعی ۶۸۰ متر .

پنجم: سرك شبرغان، دولت آباد طول مجموعی شاهراه ۱۳۸ کیلومتر .

۱ـ خامه کاری سرك درطول کیلو متری صفر الی ۸۶ ودرطول کیلومتر ۱۲۱ـ۱۴۲ـ ۷۴۰۰۰۰ متر مکعب جمعاً ۲۷کیلومتر .

۲ـ جغل اندازی بهضخامت ۱۰سانتیمتر ۲۶ کیلومتر .

۳ـ طبقه جغل شکسته ۱۴کیلو متر .

۴ـ ساختمان سرك فرعی ازجغل شکسته به ضخامت۱۰ سانتیمتردرحصه دریایسفید ۴ کیلومتر .

۵ـ اعمار پلهای کانکریتی آهنداریكعدد به طول مجموعی ۵ر۲۴ متر .

۶ـ اعمار پلچك های کانکریتی آهندار ۴۵عدد جمعاً ۶۷۵ متر

ششم: پروژه ساختمان سرك کندز،کشم به طول مجموعی ۱۳۶ کیلومتر .

۱ـ خامه کاری سرك درطول کیلو متر صفر ۳۵ ودرطول‌کیلومتر ۳۷ـ۷۰ـ۳۶۰۰۰۰ مترمکعب جمعاً ۱۷ کیلومتر .

۲ـ جغل اندازی درطول کیلومتر صفرالی ۳۵ ودرطول کیلومتر ۳۷ـ۶۸ جمعاً ۱۸ کیلومتر .

۳ـ ساختمان طبقه تحتانی ازجغل‌شکسته به ضخامت ۱۰ سانتی متر درکیلومتر۲۴نیم کیلو متر .

۴ـ ساختمان طبقه تحتانی اسفالت به ضخامت ۴ سانتی متر درکیلومتر ۲۴ نیم کیلو متر .

۵ـ اعمار پلهای کانکریتی آهنداربه‌طول ۶متر ۴عدد بطول مجموعی ۲۴ متر .

۶ـ اعمار پلچك های سنگی وکانکریتی آهندار ۷۳عدد بطول مجموعی ۱۱۱۰ متر .

۷ـ ساختمان معبرها بطول ۴۶متردرکیلو متری ۲۹ یك عدد به‌طول ۴۶ متر .

۸ـ اعمار پل‌بالای دریای بنگی بطول ۲۳۹ متر اعمار پایه‌های پل مذکوربه تعداد ۱۵ عدد صورت گرفته است .

۹ـ تجدید ساختمان پل درکیلو متری ۵ـ۲۰ فیصد .

۱۰ـ بسته کاری فابریکه قیر وماشین سنگ شکن درخان آباد یك پایه .

هفتم: سرك گردن دیوار پنجاب به طول مجموعی ۲۱۰ کیلومتر

۱ـ خامه کاری سرك ۸۱۰۰۰ متر مکعب جمعاً ۶کیلومتر .

۲ـ جغله اندازی سرك ۱۴۱۵ هزار متر مربع ۲کیلومتر .

۳ـ ساختمان پلچك های سنگی ۳۶ عدد به طول مجموعی ۴۱۰ متر .

هشتم : سرك معدن بیرایت هرات بطول مجموعی ۱۴کیلومتر .

۱ـ خامه کاری سرك ۳۷۰۰۰ متر مکعب بطول ۳،۵ کیلومتر .

۲ـ جغل اندازی سرك ۶۶۰۰۰ مترمربع بطول ۸،۳ کیلومتر .

۳ـ ساختمان پلچك های سنگی ۲ عدد

بطول مجموعی ٤٥ متر .
٤ـ ساختمان پلچکهای کانکریتی آهندار ۱۳ عدد بطول مجموعی ۱۵۸ متر .
٥ـ ساختمان پل کلان يك عدد ٧،٢ متر.

نهم : سروی واصلاح سرك کامه ، کنر خاص ، سرکانی ، مرور :

۱ـ پرکاری توسط وسایط و افراد ۱۱۰۷ متر مکعب .
۲ـ کندنکاری ذریعهٔ وسایط و افراد ۲۳۸۵۱ متر مکعب .
۳ـ صفاکاری سرك ، معبر وجویچه ها ۱۸۳۰۹۲ متر مربع .
٤ـ سرنگیرانی ۳۸٦۲ مترمکعب .
٥ـ ساختمان دیوار های استنادی ۲۹۳۲ متر مکعب .
٦ـ جغل اندازی ۲٥۰ متر مکعب .
٧ـ هموار کاری ذریعه وسایط وافراد ۱۰۹۳۰۰ متر مربع .
۸ـ ساختمان ۹،٥ کیلو متر سرك جدیدالاحداث مرور .

دهم : گالوری سالنگ :

درپروژه های گالوریهای سالنگ کارهای ذیل انجام گردیده است :
۱ـ ساختمان گالوریهای ضد برف کوچ بطول ٦٥ متر .
۲ـ ساختمان دیوار های استنادی ضد برف کوچ بطول ۷۲۰ متر .
۳ـ ساختمان دیوار های استنادی ضد برف کویه بارتفاع ٥ر٦ متر ٥۱۰مترمکعب .
٤ـ دیوار های استنادی عادی ۸۰۰متر مکعب .
٥ـ کانکریت ریزی دربالای شاهراه کابل شیرخان بندر درکیلو متری ۳۸ در حدود ۱٦٥۰ متر مربع .
٦ـ تعریض خامه‌کاری به اندازه يك متر درساحه چهار کیلومتری .
٧ـ تعریض قیر به اندازه يك متردرساحه ۱۰ کیلو متر .
۸ـ کندنکاری برای بهتر ساختن سا حه دیدسرك ۲۲۰۰۰ متر مکعب .
۹ـ در منطقه خنجان سا ختمان بعضی از دوایر آمریت شا هراه سا لنگ با ملحقات و تحویل خا نه های آ ن وهمچنان يك پالیگون برای تهیه مواد کانکریتی نیز تحت اجرا قرار داده‌شده است .

یازدهم : ساختمان بعضی پلهاوسرکهای فرعی مرکز وولایات :

الف: پلها وسرکهای فرعی مرکزوولایات که کارآنها اکمال شده است :
۱ـ اکمال پل دانگام به طورل ۳٥ر۱٦ متر وعرض ٤،۸۰ متر
۲ـ اکمال پل بارگام بطول ۲٦،٧٥ متر وعرض ٤،۸۰ متر .
۳ـ پل نیشه‌گام بطول ۲٦،٧٥ متر وعرض ٤،۸۰ متر .
٤ـ جغل اندازی سرکهای فامیلی های بگرام بطول ٥،٤ کیلومتر صورت گرفته .
٥ـ جغل اندازی در سرك ذخایر نفت بادام باغ ۱٧،۳ هزار متر مربع .
٦ـ تکمیل دیوار های استنادی سرك پغمان بطول ۱٧۰متربه حجم ۹٧٦ مترمکعب.

ب: سرکهای فرعی و پلهای فرعی ایکه کارآنها قبلا شروع شده بود فعلا انجام شده است :

۱ـ پل سرکانی بطول ۱۶۸،۶۰ متر وعرض ۷ متر .

۲ـ پل قلعه شاده ۱۵،۷۲ وعرض ۶متر.

۳ـ پل کندلبوک ۳۲،۵۰ متر وعرض ۴،۵۰ متر .

۴ـ پل لندهوربابا بطول ۱۳ متر وعرض ۴،۵۰ متر .

دوازدهم :

آمریت عمومی حفظ ومراقبت سرکها به منظور نگهداشت وبهتر ساختن سرکهای حوزه های شرقی، جنوبی وغربی فعالیت داشته وطبق پروگرام کار توسط اداره های حفظ ومراقبت ویونتهای اصلاحات عملی وتکمیل گردیده است :

الف : فعالیت حفظ ومراقبت ها: که به منظور حفظ ومراقبت یومی ۹۵۷ کیلو متر سرکهای اسفالت و۲۴۶۵ کیلو مترسرکهای درجه ۱ـ۲و۳ خامه فعالیت نموده وکار های آن قرار ذیل اجرا شده است :

۱ـ جغله اندازی سرك قلعه زمانخان ۹ کیلو متر .

۲ـ اصلاحات سرك ریشخور ۸کیلومتر .

۳ـ جغل اندازی سرك بگرامی، بتخاك وحسین خیل ۹ کیلومتر .

۴ـ جغل اندازی واصلاح سرك غزنی و زرمت ۲۱ کیلو متر .

۵ـ جغل اندازی سرك قره باغ جاغوری ۲۱ کیلو متر .

۶ـ جغل اندازی سرك غزنی ، سراب ۲۰ کیلو متر .

۷ـ جغل اندازی سرك جاده حلقوی‌هرات ۳ کیلو متر .

۸ـ جغل اندازی سرك ده قاضی پروان ۹ کیلو متر .

۹ـ جغل‌اندازی‌سرك‌اشترگره جبل‌السراج ۶ کیلو متر .

۱۰ـ اصلاح وجغل اندازی سرك بریکوت کامدیش ۲۲کیلو متر.

۱۱ـ جغل‌اندازی واصلاح سرك ازخوست یعقوبی کوتل تره‌کی ۷۳ کیلو متر

۱۲ـ اصلاحات وجغل اندازی سرك استالف ۲۷ کیلو متر .

۱۳ـ اصلاح وجغل اندازی شولدر های سرك استالف ۷۴۰ کیلو متر .

۱۴ـ گریدرکاری ۳۰۱۶۵۵۹ متر مربع ویا ۲۰۳ کیلو متر .

۱۵ـ جغل اندازی سرکهای خامه ۱۶۵۴۰۲ کیلو متر .

۱۶ـ ترمیم وساختمان پل، پلچك ومعبر ۱۴۹ عدد .

۱۷ـ سنگ کاری پل وپلچك و دیوار استنادی ۲۰۰۰۰ متر مکعب .

۱۸ـ اصلاح آبرو ها ۱۹۰ کیلو متر ۱۵۱۷ متر مکعب .

۱۹ـ ترمیم‌فرش اسفالتی۳۱۰۷مترمکعب .

۲۰ـ کندنکاری ۲۱۱۶۰۱ متر مکعب .

۲۱ـ پرکاری ۱۱۰۳۷۵ متر مکعب .

۲۲ـ سرنگبرانی ۱۱۱۷۰ متر مکعب .

۲۳ـ برفپاکی ۵۳۹ کیلو متر درنقــاط مختلف

۲٤ـ سنگ کــاری بامخلـو ط سمنت ۲۰۰۰ متر مکعب .

ب: فعالیت یونتهای اصلاحاتی :

۱ـ اصلاحات وجغل‌اندازی‌سرك سرچشمه وسیاه خاك ۲۳ کیلومتر .

۲ـ جغل اندازی واصلاحات سرك دهله وپنجوائی ۲۵ کیلو متر .

۳ـ اصلاحات وجغل اندازی سرك ناخونی ۲۰ کیلو متر .

٤ـ اصلاحات وجغل‌اندازی سرك چغچران منارجام ۱٦ کیلو متر .

۵ـ اصلاحات و جغــل اندازی ســـرك شیرخانخیل کلبهار ۲ کیلو متر .

٦ـ اصلاحات وجغل اندازی سرك غوربند سیاه گرد ۱۹ کیلو متر .

۷ـ جغل اندازی وگریدر کاری ســـرك سمنگان ودره صوف ۲۷ کیلومتر .

۸ـ جغل اندازی وگریدر کــاری سرك اندراب ولایت بغلان ۱۷ کیلومتر .

۹ـ قیر ریزی مجدد سرك در مسیرکابل تورخم ۱۵ کیلو متر .

۱۰ـ رویه کاری سرك لغمــان ۸۹۲۵ متر مربع .

۱۱ـ رویه‌کاری سرك قندهار ۲۰۱۰ متر مربع

سیزدهم : سروی وپروژه سازی پــل حیرتان :

دراخیر ربع دوم قرار ذیل مطابق پــلان پشبینی سروی پل مذکور تکمیل گردیده است :

۱ـ عکاسی جریان آب ۲۰ کیلومتر .

۲ـ عکاسی موضع آب ٤۰ هکتار .

۳ـ اندازه‌کردن سرعت آب درموضع پل.

٤ـ عکاسی موضع تحویلخانه های بندر حیرتان ۱۰۰ هکتار .

۵ـ برمه‌کاری برای بدست آوردن آ ب آشامیدنی ٤۰۰ متر .

وزارت فواید عامه درساحه خانه سازی فعالیتهای ذیل را انجام داده است :

در سال ۱۳۵٤ ساختمان یـازده بــلاك رهایش به شمول تعمیر وزارت اطــلاعـات وکلتور تعمیرات داخل کلوپ عسکری تحت اجرا قرارداده که امور ساختمانی اکثرا از بلاکهای مذکور به فیصد یهای مختلــف پیشرفته است همچنان اعمار چهار مکتـب وبعضی ازلیلیه ها، تعمیر انستیتوت اداره صنعت نیز تحت ساختمان قرار داده شد . که منجمله اعمار تعمیرات سه مکتب مذکور اکمال شده ومتباقی تعمیرات فوق الذکـر امور ساختمانی آنها مطابق به پلانهای طرح شده به فیصدی های مختلف اعمـــار آن پیشرفته است . علاوه ازکار های فوق‌الذکر درقسمت های مکروریان وهمچنان تمدیدلین های مرکزگرمی وآبرسانی تعمیرات رهایش مذکور نیز بعضی ازفعالیتهای راانجام داده که قابل یادآوری می باشند .

آمریت عمومی شهر سازی :

آمریت عمومی شهر سازی که موظــف ومکلف به‌تهیه پلان‌های عمومی وتفصیلی تمام

شهر هابوده وموضوعات اسکان بشری را ازقبیل تهیه پلان های تیپیك به خانه های ارزان قیمت ومطالعات اقتصادی واجتماعی شهرنشینان وهمچنان مطالعه موادساختمانی رابه عهده دارد فعالیتهای ذیل را انجام داده است :

اول - پلانهای شهری :

۱- پلان های تفصیلی قسمت (او) و(ان) شهر مزارشریف .

۲- پلانهای تفصیلی ولسوالی شولگره وچمتال ولایت بلخ .

۳- پلانهای تفصیلی یك قسمت ساحه انکشافی شهر غزنی .

٤- پلان ساحهٔ انکشافی یك قسمت پلان صنعتی .

٥- پلان مرکز تجارتی قلات مرکزولایت زابل

٦- پلان ساحهٔ تجارتی شهر لشکرگاه مرکزولایت هلمند .

۷- پلان شهری ولسوالی در ویشان ولایت هلمند .

۸- پلانهای شهری ولسوالی ها و علاقداری های پشتون زرغون، کهسان،کشك تولك، شهرك ولایت هرات .

۹- پلانهای شهری ولسوالی های فرخار رستاق .

۱۰- پلان شهری یك‌قسمت جاده عیدگاه ولایت قندهار .

۱۱- پلان شهری ولسوالی چار برجه ولایت نیمروز .

۱۲- پلان توسعوی یك قسمت شهر خوست ولایت پکتیا .

دوم - سروی وخط اندازی :

سروی وخط اندازی در ساحات مختلف پلانهای تفصیلی شهری. توسعوی‌وانکشافی مرکز واکثرولایات کشور .

سوم - طرح مسکن :

۱- طرح ودیزاین پروژه بی‌بی مهرو(ع) برای سکونت تقریبا چهل هزارنفر باسبك افغانی وخانه های ارزان قیمت که ازنگاه شهرسازی ومهندسی وانجنیری حایزاهمیت میباشد .

۲- طرح ودیزاین مهندسی پل استقلال مقابل سرك ریاست جمهوری بالای دریای کابل .

۳- یکتعداد نقشه های تیپیك موافق به شرایط اقلیمی ، محیطی وموا ساختمانی غرض ساختمان تهیه وبدسترس ښاروالیهای ولایات گذاشته شده .

٤- پروژه ملی اسکان بشری کشوربعد ازمطالعات به دارالانشاء کنفرانس اسکان بشری ملل متحد تقدیم گردیده‌که پروژه مذکور به حیث دکومنیت رسمی افغانستان ازطرف دارالانشاء طبع وبه دولت جمهوری افغانستان اطلاع داده شده است

ریاست تصدی آبرسانی :

ریاست تصدی آبرسانی درسال ۱۳٥٤در چوکات وزارت فواید عامه به حیث یك تصدی دولتی ازطرف مقامات صلاحیتدار منظور وفعالیتهای این ریاست را میتوان

چنین خلاصه کرد :

۱ـ درکابل :

الف: در مورد شبکـــه های آبرسانـــی ښاروالی کابل : تسلیم گیری قبل ازسال ۱۳۵٤ صرف دردوناحیه کابل ریاســـت آبرسانی فعالیت مینمود. یعنی در ساحـــهٔ خیرخانه مینه وسیدنورمحمد شاه مینه ولی ازاوایل سال ۱۳۵٤ تمام شبکهٔ کابل بـــه شمول دوساحه فوق تحت فعالیت ریاست آبرسانی شامل گردید ریاست آبرسانـــی برعلاوه اینکه کار مربوطه به تسلیم گیری شبکه بزرگ کابل رادر سالجاری انجـــام داده طبق پروگرام دولت جمهوری بانکشاف منابع آبی شبکهٔ کابل توزیع نل به منازل ایجاد ترانسمیشن لین های اضافی کهقدرت وظرفیت شبکه رابالابرده است پرداخته .

ب: انکشاف آبهای زیرزمینی :

درین مورد میتوان ازچاه های افشارکه درآ ن پنج چاه هرکدام به ظرفیت ٤٠ متر مجموعا ۲۰۰ متر درفی ثانیه آب استخراج خواهد شد. نام برده. عمق این چاه بـــه صورت اوسط درحدود ٦٥ متر بوده ازجمله ۳ چاه آن تکمیل گردیده ودیزاین دو چاه دیگرآن تحت کار میباشد .

ج ـ انکشاف وتوسعه ساحه شبکه کابل:

درین قسمت ریاست آبرسانی بـــادرك این واقعیت که احتیاج به آب صحی درشهر کابل روز افزون است لذاظرفیت شبکـــهٔ آبرسانی چهازناحیه انکشافآبهای زیرزمینی وچه از نگاه توسعه وانکشاف ساحه نیـــز باید توسعه داده بناء ایجاد تـرانسمیشن لاین دیگر بمخزن ده افغانان که قدرت و ظرفیت شبکه رابالا میبردنیز ازامورتوسعوی وانکشافی شبکه کابل میباشد .

د: بلندبردن قدرت آبدهی به کارتـــه مامورین توسط ترانسمشن لاین آن به یك قطربزرگتر ازجمله کار های مهم دیگـر ی کهقدرت شبکه آبرسانی کابل درین گوشه شهر رابالا میبرد .

هـ : برعـــلاوه درساحه سیدنورمحمدشاه مینه آنچه قابل یاددهانی است توزیع نل به ۱۵۰ فامیل وزارت جلیلهٔ دفاع ملـــی میباشدکه توزیع وتمدید آن صورت گرفته وانکشاف چاه پوهنتون وایجاد شبکهٔجداگانه برای این موسسه علمی یکی ازکار ها ی عمده دیگری استکه درسال جاری انجـــام گردید ه .

ز: طبق صوابدید مقامات صالحه ریاست آبرسانی کار ترانسمیشن لاین تپه پغمان راکه با استفاده ازآب کابل برای سر سبز تپه پغمان فراهم گردیده تکمیل نمـــوده است .

ح : درساحهٔ دیزاین ومطالعه برای بلند بردن ظرفیت شبکه کابل امور ذیل قبلاانجام گردیده است . سروی ومطالعه ودیزایـــن ترانسمیشن لاین قرغه که آب چشمه های قرغه رابه مخزن باغ بالااتصال خواهد داد قبلا تکمیل گردیده است .

ط : کار ومطالعه وسروی پایپ لاین که آب رااز مخزن باغ بالاگرفته وبعد از سیر آب نمودن ناکیه های بالای کارته پـــروان

که مقدار آب کافی ندارند به تقویه گوشه ازشبکه نوآباد ده افغانان خاتمه می یابد وهمچنان مطالعه وسروی ناحیهٔ جمال مینـه وکار ساختمان مخزن پوهنتون رامیتوان از فعالیتهای این ریاست شمرد

دوم : درولایات :

الف: تسلیم گیری شبکه مزار شریـف وحفظ ومراقبت آن وتوزیع یکتعداد نل آب به منازل شهر مذکور .

ب: تسلیم گیری شبکه جلال آباد .

ج: تسلیم گیری شبکهٔ هرات .

د: تسلیم گیری شبکه قندهار واصـلاح شبکه مذکور .

ریاست میخانیکی قوایکار :

ریاست میخانیکی که وظیفه اکمال‌عمومی وسایط ، پرزه جات، روغنیات وغیره یونت های سرکسازی مربوطه رابه عهــده دارد فعالیتهای عمده ذیل راانجام داده است :

۱ـ ترمیمات ثقیله ۳۲۲ عراده وسایـط مختلفه ترانسپورتی وسرکسازی .

۲ـ ترمیمات خفیفه ۷۸۹ عراده وسایـط مختلفه ترانسپورتی وسرکسازی .

۳ـ تولید آکسیجن ۱۲۸ بوتل .

٤ـ کار جاریه ۷٥۲ عدد .

ریاست تعمیرات :

امور پروژه سازی ، نقشه کشی تعمیر های دوایر، پروژه های تعمیراتی عام‌المنفعه دولت راکه شامل نقشه‌های مهندسی، نقشه های انجنیری، نقشه های آبرسانی تعمیراتی نقشه های برقی تعمیرات وعندالیجاب شبکه های مرکز تعمیرات مختلفه بادیتال هــای لازمه آن میباشد پس ازانجام ســروی و مطالعات وسنجش های‌لازم بارعایت اساسات علمی وجنبه‌های اقتصادی وشرایط وایجابات علمی وجنبه های اقتصادی وشرایط اقلیمی ومحیطی پیش برده است‌که میتوان قرارذیل به توزیع آن پرداخت :

۱ـ نقشه های انجنیری دیتالهای کـار تعمیر آرشیف مرکزی وزارت خارجه .

۲ـ نقشه های تعدیلاتی ودیتالهای کار تعمیــــر سفـــا ر ت کبـــر ا ی دولت جمهوری افغانستان در دهلی .

۳ـ دیتالهای کارتعمیر جنرال قونسلگری افغانی واقع مشهد .

٤ـ نقشه های انجنیری ودیتالهای کـار تعمیر آرشیف ملی .

٥ـ نقشه های مکمل ورکشاپ نجـاری ریاست جنگلك .

٦ـ نقشه های مکمل مهندسی، انجنیری برق وآبرسانی تعمیر هـــای پروژه محبس مرکزی .

۷ـ نقشه های مهندسی، انجنیری، برق وآبرسانی پروژه های محابس وولایات .

۸ـ دیتالهای‌مهندسی، نقشه‌های انجنیری نقشه های برق ونقشه های آبرسانی‌عمارت ١٤ منزله سینما پامیر .

۹ـ دیتالهای کارتعمیر های مختلـــف بعضی ماموریت های پولیس .

۱۰ـ نقشه های مهندسی ، انجنیری برق وآبرسانی تعمیر های نمایندگی های فروش

مواد نفتــی قسم درجه اول بــرای بیش از ۳۰ محل .

۱۱ـ نقشه های مهندسی ، انجنیری برق وآبرسانی تعمیر های نمایندگی فروش مواد نفتی قسم درجه دوم .

۱۲ـ نقشه های مهندسی، انجنیری، برق وآبرسانی نمایشــگــاه و لابــراتوار وزارت مخابرات .

۱۳ـ دیتالهای کار تعمیر کتابخانه‌ولایت پروان .

۱٤ـ دیتالهای‌کار تعمیر دســتگاه اخـذه وفرستنده وزارت مخابرات .

۱۵ـ نقشه های لازمه‌ودیتال های‌ترمیمات وزارت مخابرات.

۱٦ـ نقشه‌های مهندسی وانجنیری مرحله اول انکشاف دندانه های غازی استدیوم

۱۷ـ دیتالهای احیای مسجدنه گنبد

۱۸ـ نقشه های انجنیری ودیتــالهــای ورکشاپهای ریاست میخانیکی .

۱۹ـ نقشه های لازمه ودیتالهای ترمیمات واصلاحات هوتل سپین غر جلال آباد .

۲۰ـ دیتالهای تعمیر ها ی نمایندگـــی دافغانستان بانك قسم درجه اول .

۲۱ـ نقشه های انجنیری تعمیر هــــای نمایندگی دافغانستان بانك وقسم درجه‌دوم وسوم آن .

۲۲ـ نقشه های مهندسی،انجنیری، برق وآبرسانی مکتب لیلیه وآشپزخانه پــروژه زراعتی مربوطه ریاست ترویج وزارت‌زراعت وآبیاری .

۲۳ـ نقشه های مهندسی ، انجنیری ، برق وآبرسانی هوتل ولایت بادغیس .

۲٤ـ تعمیر فامیلی قسم کانکریتی برای مامورین ریاست ترویج درولایات به صورت مکمل .

۲۵ـ نقشه های مکمل تعمیر های فامیلی برای کار گران معدن .

۲٦ـ نقشه های مهندسی ، انجنیری برق وآبرسانی ومرکز گرمی تعمیر سفارت کبرای دولت جمهوری افغانستان درانقره .

۲۷ـ نقشه های انجنیری ودیتالهای کار تعمیر های جدید لابراتوار های پوهنـځی طب پوهنتون کابل .

۲۸ـ نقشه های انجنیری مسجد خوست.

۲۹ـ نقشه هاودیتالهای امور تعمیراتی واصلاحاتی قصر چهلستون .

۳۰ـ نقشه های مهندسی و ساختمانــی گدامهای فابریکه روغن نباتی هلمند .

۳۱ـ نقشه های مهندسی، انجنیری، برق وتیلفون وآبرسانی لوژغازی استدیوم .

۳۲ـ نقشه های سنگ شانی تزئینـــات مسجد حضرت غوث الاعظم در بغداد ونیز درطول همین سال بیش ازسه هزاروپنجصد قطعه کاپی نقشه ازطرف ریاست تعمیــرات چاپ وباختیار دوایر دولتی گذاشته شـده است وهم امور ساختمانی وترمیماتی ٤۹ تعمیر ازطرف انجنیران ومهندسین داخلـی وخارجی مراقبت فنی بعمل آمده است

ریاست ساختمانی بنائی :

این ریاست فعالیتهای ذیل راانجام داده است :

۱ـ پروژه ترمیمات وملحقات پارك جمهوری دریغمان مربوط ریاست محترم تصدی هوتل ها تکمیل وبه مرجع متذکره تسلیم داده شد.

۲ـ تکمیل پروژه کافیتریای پو هنتون کابل باملحقات آن .

۳ـ تکمیل پروژه فابریکات پارکهای صنعتی باملحقات آن مربوط وزارت جلیله معدن وصنایع که آماده تسلیم میباشد .

٤ـ ساختمان هشت بلاك لیلیه پوهنخی ننگرهارکه درطول سالجاری۸۰ فیصد کارآن تکمیل گردیده .

٥ـ اکمال ۹۰ فیصد کار پروژه اطفائیه ولایت کابل باملحقات آن مربوط وزارت جلیله داخله .

٦ـ اکمال ۹۰ فیصد کارپروژه کمپیوتر باملحقات آن .

۷ـ پروژه پوهنخی طب پوهنتون کابل در ۱۲ بلاك که عجالتا دو بلاك آن تحت ساختمان است .

۸ـ پروژه ساختمانی مسلخ هرات مربوط ریاست مالداری که فعلا تحت ساختمان میباشد

۹ـ اکمال٤۰ فیصدکارات پروژه ساختمانی ۲۰۰ بسترجلال آبادمربوط وزارت صحیه .

۱۰ـ تبدیل دستگاه ریگریشن مربوطه ریاست بنایی ازدیزلی به برقی .

ریاست دستگاه ساختمانی افغانی :

پروژه های ذیل ازطرف این ریاست تکمیل گردیده است :

۱ـ کوپالت .

۲ـ ترمیمات قصراستور ۱۰۰ فیصد .

۳ـ ترمیمات پوهنخی فارمسی ۱۰۰فیصد.

٤ـ حفظ ومراقبت سرکها ٦۰ فیصد .

٥ـ اطلاعات پرواز ۲۰ فیصد .

٦ـ موزیم کابل ۲۰ فیصد .

۷ـ گراجهای مطبعه ۱۰۰ فیصد

۸ـ نرسنگ ۹۹ فیصد .

۹ـ ورکشاپ موتر بلاك اول و دوم صد فیصد .

۱۰ـ ورکشاپ طبی صدفیصد .

۱۱ـ حق العبور ها ۹٥ فیصد .

۱۲ـ آرشیف وزارت خارجه ٦۰ فیصد .

۱۳ـ آرشیف ملی ٦٥ فیصد .

۱٤ـ قصر چهلستون صد فیصد.

۱٥ـ شفاخانه جمهوریت صد فیصد

۱٦ـ بیمه افغان ٦۰ فیصد .

۱۷ـ مرکزجنائی وزارت داخله ۹۹فیصد.

۱۸ـ دافغانستان بانك صد فیصد .

۱۹ـ اتومات خیرخانه مینه ٦۸ فیصد

۲۰ـ پروژه ساختمانی پامیر ۲٥فیصد .

۲۱ـ قصر وزارت خارجه ٦۰ فیصد .

چهاردهم :

ساختمان تعمیرات بندر حیرتان نظر به **ایجاب ولیاز مندی بنادر عصری و احساس** ضرورت به یك سلسله ساختمانها ازقبیل هنگرهای اموال، دفاتر وجا های رهایش مامورین وکارکنان، اتاق انتظار مسافرین و مراجعین دفاتر پولیس ، پاسپورت، ساختمانهای ذخایر مواد ضروری وغیره را

ایجاب مینماید .

روی این منظور دولت جمهوری افغانستان تعمیرهای بندر حیرتان رامنظور وساختمان هنگر تعمیر دفاتر تعمیر رهایش مامورین امورذیل راانجام داده است :

۱ـ سیخ بندی ٦٨٤٤ کیلو گرام .

۲ـ کانکریت ریزی ٨٦ متر مکعب .

۳ـ کانکریت ریزی ۳۳ متر مربع .

٤ـ نصب کلکین تعمیر رهایش ١٤٢ مترمربع

٥ـ پلسترکاری ۱۷۷۷ مترمربع .

٦ـ هنگافکاری ۲۰۰ متر مربع .

پانزدهم :

مدیریت های فواید عامه :

برعلاوه موسسات ودستگاه ها وتصدیهای فعالیتیکه ازآنهانام برده شد مدیریت های فواید عامه این وزارت در ٢٦ ولایت کشور طبق پلان وپروژه پیش برده است .

۱ـ تطبیق وخط اندازی نقشه ها ی ساختمانهای شهری وتعمیرات دولتی و شخصی خارج پروژه های انکشافی درولایات توسط مامورین فنی .

۲ـ مراقبت سیستم وپیشرفت کار تعمیرات **مطابق پلان ونقشه های مطروحه .**

۳ـ سنجش و کنترول وجوه مصارف ساختمان بااصل پیشرفت کاردر ساحه .

٤ـ تصفیه حسابات ساختمانهای مربوطه شان .

برعلاوه امور ساختمانی تعمیرات بعضی کارهای دیگر از قبیل احداث سرکهای شامل منطقه وتسطیح وحفظ ومراقبت سرك های موجوده ومربوطه رابه عهده دارد .

شانزدهم :

درقسمت ترتیب لوایح که ازطرف مدیریت عمومی کنترول وسنجش این وزارت صورت گرفته است :

لوایح :

وزارت فواید عامه برای دایر ساختن جریان درداخل یك راه معین وتعیین مشی دوایر درامور ساختمانی، سنجش واداره لازم میدانست تامقررات ودستورالعمل های ترتیب **وبه دسترس عموم دوایر ووزارت خانه ها** وتصدی های دولت بگذارد .

روی این منظور کمیسیونی مرکب از انجنیران مجرب ورؤسا برای تأمین این مطلب مؤظف گردانیده شد که بعدازمطالعات وصرف وقت مؤفق به طرح لوایح ذیل گردیده :

۱ـ لایحهٔ ساختمان وبرآورد .

۲ـ لایحهٔ کنترول وسنجش .

برعلاوه مدیریت عمومی کنترول وسنجش درقسمت ترتیب لوایح ساختمانی ونرخها **نیز اقدا ماتی نموده مواد لوایح و مقررات** ساختمانی تهیه نموده است .

همچنان مدیریت عمومی کنترول وسنجش درآفرگیری های تعمیراتی وسرکسازی که تعداد آن به ده هاآفرگیری میرسد اشتراك

نموده ونتایج آنها رابریاست های مربوطـه آن تسلیم نموده است ، همچنان نماینـده های مدیریت کنترول وسنجش روی صوابدید مقامات صالحه در قیمت گـــذاری تعمیرات اشخاص باقیدار بانك های پشتنی تجارتی ورهنی وتعمیراتی مصروفیت داشته تعـداد زیاد منازل اشخاص باقیده رابه معیـــت نمایندگان مراجع دیگر قیمت گذاری نمـوده ونتیجه آنرا بمراجع آن تسلیم نموده اند .

داطلاعاتو او کلتور دوزارت اجراآت

سلیم تنویر اوخلکوته درښتینو پیښوررسول ددی وزارت داورګانونو اونشراتی مؤسسو له اساسی دندوڅخه دی . دی مؤسسو دراډیو، ورځپاڼو، سمعی‌اوبصری وسیلو، دکتابوچاپولو اونورو خدمتوله لاری دجمهوری دولت داهدافو دسالم تبلیغ اودعامه ذهنیت دروڼولو زمینــه برابره کړی ده، د دی په څنګ کی یـــــی دواقعبینانه نشراتی لاری له مخی دنړی ټولی پیښی اوانکشافونه دبیطرفی دمثبت او فعال سیاست په پیروی سره دهیوادوالو غوږوته رسولی اوملی اوبین المللی پیښی یـــی د جمهوری اهدافو اوملی ګټوپه رڼاکی ځیړلی، تفسیر کړی اوتحلیل کړی دی اوهغه‌یی‌کړی چی داطلاعاتو له رسولو سره یو ځای داذهانو دروڼولو زمینه داسی برابره کړی چی دملی او نړیوالو پیښواوپرمختیاؤ په‌باب لوستونکی اوریدونکی اولیدونکی ته مثبت قضاوت‌ورکړی اودسواد دزده‌کړی دپراختیا له پاره دنـــورو عرفانی موسسو په څنګ‌کی خپله برخه دخپل توان اوخپلوامکاناتو سره ترسره کړی چـــی البته داخدمتونه دټاکلو نشراتی او کلتور ی مؤسسو او ادارو له خواتر سره کیږی .

نشراتی خدمتونه :

دنشراتی چارو او خدمتو دپرمخ بیولولپاره دنشراتو دریاست مربوطو څانګو هم دکتابونو مجلو، جریدو اونورو مطبوعو آثارو دخپرولو، راوړلو اوویشلو له لاری اوهم داسانتیاؤ د پیښولو اودعلمی، ادبی اوهنری ذهنیتونو او استعدادونو دتشویق په‌غرض دلایحودتدوینولو اوترتیبولو له لاری زیار ایستلی چی دډله ایز تفاهم دزمینی دپراخولوله پاره ښه شـــرایط رامنځ ته کړی ، اوددی په څنګ‌کی یی ددی لپاره چی‌دپوهانو، لیکوالانو، شاعرانو،ادیبانو، انځور ګرانو، نقاشانو، مجسمه جوړوونکو او دمطبوعاتی خدمتو دټولو علاقمندانو ارځښتناك آثار وځلول شی دلایحو دجوړولو، دحق‌الزحمو دلوړولو، دآثارو دځښتنانو دتشویق له لاری یی هرډول زمینه برابره کړی ده . همدارازیی دیوی مرکزی اداری په توګه په ټول هیوادکی دمطبوعاتی خدمتو دانسجام اوسره سمولو په غرض دولایاتوداطلاعاتی مؤسسو په تجهیزولو اودمشورو په ورکولو سره مرسته کړی ده .

دمطبوعو آثارو دزیاتولو اودکتابو دزیـــات چاپیدلو له پاره یی لیکوالواوخپروونکواداروته دآثارو دچاپ اوویشلو اودآثارو علمی سطحی دلوړولوپه غرض اصلاحی نظریی ورکړی دی اودکلتوری پالیسی په اساس یی هنــــــری فعالیتونه هم دننداروهم دموسیقی په برخه کی تشویق کړی څوددی ډول هنری فعالیتو له سلیمو خدمتوڅخه زموږ دهیواد ګن شمیر کسان ګټه واخلی .

دمرکز دنشراتو دمدیریت له لاری دسلو

کتابو، لسورسالو او څلور ونویو خپرونو په برخه‌کی تیرکال مرسته شوی ده، اوهم یــی دهیواددنامتوادبی اوبی جوړی څیرولکه دقیقی بلخی دهیوادپوه ابونصرفارابی او لوی عارف خواجه عبدالله انصاری دسمینارو مقدماتی او عمومی غونډی جوړی اواداره کړی دی اوددی زمینه‌یی برابره کړی چی دسیمینارو ګډون کوونکی دبلخ، هرات، غزنی، بامیانو اوننګرهار په ولایاتوکی دهیوادلرغونی آثاروګوری اوددی سیمینارو په ویاړیی ۲۲ ټوکه تاریخی، علمی او تحقیقی آثار چی ددی پوهانودژوندااوآثارو په باب دی چاپ کړی اوویشلی دی او په‌ددی سربیره پنځه زره ټوګه نورآثار هم په‌پوهانو ویشل شوی دی . دولایاتو دنشراتودمدیریت له خوا دولایاتو له نشراتی مؤسسو سـره مرسته شوی ده .

دتبلیغاو مدیریت چی دنشراتو مهمه برخه ده دملی، اخلاقی اواجتماعی ارځښتونو دتحلیل په باب دلوړواسلامی تعلیمونو دپراختیااوتعلیم له‌لاری ارځښتناکی چاری ترسره کړی او د تفسیر شریف دچاپ کارته یی دوام ورکړی، دپیام حق مجله یی خپره‌کړی، خطابی‌اوموعظی یی ترتیب کړی اودخاصو ورځو له پاره یی مجلسونه جوړکړی دی .

دورځپاڼو، جریدو او مجلو له لاری دهیواد اطلاعاتو خدمتونه په مرکزکی دڅلوروممعتبرو ورځپاڼو، مجلو او په ولایاتو کی دڅورلسو ورځپاڼواومجلوله لاری پرمخ بیول شوی‌دی.

دجمهوریت نشراتی مؤسسه :

جمهوریت‌یوازینی سهارنی‌ورځپاڼه‌ده،چی د مترقی نظام دمنځ ته راتللوله پیل نه یــی دجمهوری دولت دوګړنیو هدفو دتبلیغ له‌پاره په اتومخوکی په خپرونو پیــل کــړی دی . اودورځی دډیروتازه خبرونو، دهیواد او نړی انکشافاتو، ددولت داجراآتو، قانونو، اوپه‌ملی اوبین المللی پیښو دتبصرو دنشرولو له‌پاره یی داوظیفه ترسره کړی ده ، دتیریوه کال په اوږدوکی یی هم دصحافت، هم دمحتویاتو اوهم دقلمی همکارانو دراجلبولو په برخه‌کی پرمختیایی ګامونه اخستی دی .

ګڼ شمیر پیاوړو پوهانو اولیکوالوپه دی خپرونوکی برخه اخیستی چــی د ورځپاڼی د نشراتی محتوی دسطحی په لوړولوکی یــی پوره برخه اخیستی ده . ددی له پاره یــی له نشراتونه یی داستفادی ساحه پراخه وی له یوی خواپه لویودولتی مؤسسو او علمــی اوتربیوی مرکزوکی دجمهوریت ورځپاڼه هره ورځ په لوحو نښلول شوی وپه وړیا توګه عامی‌استفادی‌ته وړاندی‌شوی اوله‌بلی خواهځه شوی چی په ټول هیوادکی عامی کتابخانــی اودامکان په صورت کی عرفانی مؤسسی دهغی له نشراتو څخه ګټه واخلی . د ورځپاڼــی دخپرونو په څنګ‌کی په هرودوو میاشتو کی یوځل دجمهوریت مجله دعلمــی، سـیاسی، اقتصادی اوفرهنگی محتویاتوپه درلودلو سره لوستونکو ته وړاندی شوی ده چی ددی مجلی نشراتی هدف ترډیره ځایه دجمهوری نظـام په ژوره محتوی اوتحلیل او ددولـــت دملــی اواجتماعی خدمتواو دهیواد دتاریخ دعلمی او فرهنگی نه هیریدونکو څیرو په پیژندلـــو

راځرخي .

دانیس ورځپاڼه :

دی ورځپاڼې چې د۵۲کال دوړی په‌اوولسمه ورځ دجمهوري نظام دلمرپه راختلوسره یوځل بیاپه هیوادکې په خپرونو پیل وکړ، په تیر کال‌کې یې دخبرونو، مقالو، تبصرو، راپورو مصورو اودعامه ذوق سره سمو مطالبو په خپرولو سره خپل اطلاعاتي اوفرهنګي خدمتونه تعقیب کړل، داورځپاڼه هرمازیګر په عادي ورځوکي په اتو اولسو مخوکي اودپنجشنبې په ورځ په ۱۲مخوکي چاپ اوویشله کیږي . ددی ورځپاڼې محتویات هم دلوړو جمهوري اهدافو په رڼاکې دعامه ذهنیت روښول، ټولنې ته دملي اوبین المللی پیښو په باب دسمو اطلاعاتو رسول اودهیواد دپرمختیا اوپرمختګ په برخه کې دبدلون اومرستې دمنلو له پاره دعامه ذهنیت چمتو کول دي .

دانیس دورځپاڼې دخپرونوپه څنګ کې دژوندون اوکمکیانو انیس مجلې هم دهرې اونۍ په پای‌کې دذوقي مجلوپه توګه په مصورډول چې علمي، اجتماعي، اقتصادي او آفاقي معلومات لري چاپ اوویشلې کیږي .

دهیواد ورځپاڼه :

داورځپاڼه هم دیوی مازیګرنۍ ورځپاڼې په توګه په اتومخوکي چاپ اوویشله کیږي، داورځپاڼه دخپلې نشراتي پالیسۍ له مخې دداخلي اوخارجي پیښو دهیواد دفرهنګ او کلتور، دتاریخي څیرو دپیژند ګلوۍ او زموږ دملي ژوند دبیلو بیلو ګوټو درونولوپه باب خپرونې‌کوي، همدارازدی ورځپاڼې داختصاصي مخولکه دښځې دنیا، ځوانان، ورزښت، روغتیا کرنې اودافغاني ټولنې دارځښتناکو دودونو دخپرولو په باب ښه برخــه اخیستې ده ، ددی په څنګ‌کې‌ددی ورځپاڼې دهیواد دبیلو، بیلولرغونو تاریخي ګوټونوله رونولوپه بــاب خپرونې کړی دی .

کابل ټایمز :

داورځپاڼه هم هرمازیګر په څلورو مخوکي په انګریزۍ ژبه خپریږي چې په داخلي او خارجي خبرونو سربیره دافغانستان دکلتور، تاریخ او معرفۍ په باب هم دخارجیانوله‌پاره ګټوري مقالې خپروي .

دکندهار اوننګرهار مجلې :

دامجلې هم دهرې میاشتې په پای کــې په لویه قطع اوښکلې صحافت خپریږي چې دهیواد اوخصوصا دوومربوطو ولایاتو په باب په زړه پوري اوګټور مطالب لري، ددی په څنګ‌کې داطلاعاتو اوکلتور وزارت دخپلـــو فرهنګي خدمتو دپراختیا له پاره دپکتیادولایت له پاره هم دیوی میاشتنۍ مجلې دخپرولو اقدام کړی دی . دهرات مجله هم دروان‌کال له پیلیدوسره په لویه قطع اوښه صحافـت خپره شوې ده .

افغانستان کالنی :

دورځپاڼو اومجلو په څنګ‌کې یوه جامعه خپرونه هم شته چې ملي اوبین المللي پیښې اوانکشافات اونورپه زړه پوري مطالب پکې خپریږي، داجامعه خپرونه دافغانستان کالنۍ ده چې دهیواد دجمهوري جشن دتلین په ویاړ دچنګاښ په میاشت کې چاپ اوویشله‌کیږي .

کالني ددولت ټول اجراآت دورځي دپېښو له لنډيزسره په مصور ډول له علمي، تاريخي اقتصادي اوادبي مطالبو سره خپروي .

داطلاعاتو اوکلتور دوزارت د مطبوعاتي خدمتو دبراختيا اودراز، راز نشراتي مطالبو دتهيه کولو په منظور دفيچري اداري په نامه يوه نوي اداره د٥٤کال دليندي په مياشت‌کي جوړه کړه، دااداره دمطبوعاتي خدمتوپه برخه کي مسلکي اصلاحي نظريي وړاندي کوي ، مقالي، تبصري، ترجمي اوداړتياوړ فيچرونه ورځپاڼو خصوصا دولاياتو نشراتي مؤسسوته تهيه کوي . اوهم دکورنيوله پاره يوه مجله ترلاس لاندي ده چي ژربه‌په‌خپرونوپيل وکړي.

دافغانستان راديو :

څرګنده ده چي دجمهوريت لوړي هيلي يوازي اويوازي په ټولوملي او اجتماعي چارو کي دټولو خلکو دګډون په وسيله تر سره کيږي، له همدي کبله راډيوافغانستان دارشاد تبليغ، اطلاع اوسرګرمي ديوي لويي وسيلي په توګه زموږ دټولني دورځنيو اړتياوو په نظر کي نيولو اوداجتماعي واقعيتونو په درک کولو سره دخلکو دفکري ودي دزميني برابرولو او دجمهوريت له اهدافو څخه ددوي دخبرولو له پاره دبيلو،بيلوپروګراموله لاري خپلي وظيفي ترسره کړي دي . «دجمهوريت په پلوشوکي» پروګرام چي هره هفته خپريږي د جمهوري انقلاب کلي هدفونه توضيح او تفسير کوي . دهمدي منظور له پاره په تيرکال کي راډيو افغانستان هغه مضمونونه چي ددولت اهداف خلکوته اودخلکو وظيفي ددولت په مقابل کي څرګندوي اوهم ددوي هيلي دهيواد دآبادي په لاره‌کي روښانه کوي دجمهوري په پلوشو کي پرپروګرام سربيره يي په هفته‌کي يوځل دخبرونو په تفسيرکي هم ځاي ورکړ او هم په نوموړي پروګرام‌کي داورول شووم‌ضمونونو دريمه مجموعه له چاپه څخه راووته . دراډيو داطلاعاتو څانګي دخبرونو دخپرولو، دداخلي اوخارجي مهمو خبرونو دتفسير، راپورتاژونه اودهفتي دمهمو پيښوپه برخه کي يو شمير ګټوربدلونونه راوستي دي .

دهنر اوادبياتو اداره

د «موسيقي ونکته ها. انديشه وزندګي ، بازار هنر اوراديويي تياتر» پروګرامونه هغه نوي پروګرامونه دي چي په تيرکال کي دهنر اوادبياتو داداري لاري نوي خپاره شول اوهم ددي اداري په نورو پروګراموکي بدلونونه راغلي دي، همداراز د «حرف خوش، آهنګ خوش ، خبرخوش» پروګرام په «دانه هاي قيمتي ازفرهنګ عاميانه» باندي اړول شوي دي اوهم دهنر اوادبياتو اداري په تيرکال کي دخپلو دايمي پروګراموپه څنګ کي ٢٦ نور فوق‌العاده پروګرامونه په خاصو ملي اومذهبي ورځوکي نشر کړي دي .

دروزني اداره :

په تيرکال کي دي اداري په خپلو عادي پروګراموسر بيره، دهيواد دښځو دتشويق په اجتماعي چاروکي ددوي دبرخي اخيستلو، دجمهوري انقلاب داهدافوپه رڼاکي دښځي اوسړي ترمنځ دنسبي مساوات دراوستلو اود

ښځې دنړیوال کال په چوکاټ کې د «نوی ژوند» او «دښځې په ژوندکې نوی رڼا» پــــه پروګراموکې پراخ نشرات او تبلیغات کړي ی دي . اوهم دخوانانو پروګرام ددی له پاره چې ځوانان دهیواد دننی اوسبانی ټولنی د اجتماعي څرخونو په چورولولو کې زیـــــات مسؤولیت، ونهه اوقوت لری، له نیم ساعت نه یوه ساعت ته وغزول شو. همــــداراز د سازنو اورازونو پروګرام چې پخوانیم‌ساعته پروګرام ؤ دراډیو دانکشافی پلان له مخـی په یونیم ساعته پروګرام واړول شو، ددی اداری په نورو پروګرامو خصوصا ذهنـــــی مسابقو کې هم دپام وړبدلونونه راغلی دي .

دموسیقی اداره :

دی اداری دتیرکال په اوږدوکی یوزر نوی سندری اویوسل نوی نغمی ثبت کړی او د راډیوآرشیف ته سپارلی دی، اوهم‌یی دیوسل اوپنځوس کنسرتوپه شاوخوا کی د راډیـــــو افغانستان له ستدیوګانونه دباندی په بیلو، بیلو مناسبتونو اجرا کړی دی .

دپروګرامونو اداره :

د «میرزاقلمی های این هفته میــــرزا قلم» پروګرام چې ددی اداری له خواتهیه کیږی دکیفیت له پلوه یی په زړه پوری بدلون‌کړی اوداوریدونکو شمیریی زیات شوی دی، اوهم د «درلابلای نشرات رادیو » پروګـــــرام چې دپروګرامو داداری له خوا وړاندی کیــــــږی دراډیو د۷٤٥ بیلو. بیلوپروګراموپه زړه‌پوری مطالب دهغو کسانو له پاره خپروی چـــــی لومړی ځل یی په اوریدلو نه دی بریالـــــی شوی .

دپښتونستان اداره :

دی اداری په تیرکال کی خپلو نشراتو ته دوام ورکړی دی .

داعلاناتو اداره :

رادیو افغانستان داعلاناتو د اداری له‌خوا تیرکال لس ملیونه افغانی ګټلی چې دتیرکال په نسبت ددی اداری په ګټه‌کی یو ملیـــــون افغانی زیاتوالی راغلی دی .

خارجي پروګرامونه :

دخارجی نشراتو پروګرامونه دمحلی وخت له ۲٫۳۰ بجو څخه دمحلی وخت دماښام‌تراوو بجو پوری د۱۹ او ۱۹مترپه څپوپه‌عربی، اردو انګلیسی ، آلمانی اوروسی ژبو نشرات کوی، دی اداری دتیرکال په اوږدوکی هڅه وکـړه چې داوریدونکودراجلبولو له پاره ګټوراوپه زړه پوری مطالب نشر کړی اوهم له هیوادنه دباندی افغانانو ته یوساعته پروګرام ددی اداری له خوادپخواپه شان نشر شوی دی .

دراډیو افغانستان تخنیکی خدمتونه :

تیرکال دتخنیکی چارو دپراختیا په برخه‌کی لاندی کارونه شوی دی :

۱ـ دهیواد ددریو ولایاتو له پاره ددریو منځنیوڅپورانیول .

۲ـ دجینواپه کنفرانس کی داوولسونویـــو فریکونسیو ریزرفول .

۳ـ دکابل ښاردتلویزیون پروژه .

۱ـ رادیو افغانستان درادیو دڅپودکمزوری له کبله دراپیداشوو مشکلاتو دله منځه‌وړلو

له پاره په لومړي قدم کې دمنځنیو څپودري لیږدوونکي دستګاوي چې هره یوه یــې لس کیلوواټه طاقت لري دبلخ، هرات او کندهار دولایاتو له پاره رانیولي چې اوس ـ اوس له هغوڅخه درادیو افغانستان د مــوجوده نشراتو دپاوړتیاله پاره استفاده کیږي .

۲ـ دجینوا په کنفرانس کې ۱۷ نـــوي فریکونسي د «فریکونسي دبین المللي ثبت» په دفترکې له ضروري شــر ایطـــو سره دافغانستان په نامه ثبت شول چې داکـــار دبروډکاستینګ په برخه کې ډیرګټور دی .

۳ـ دکابل ښاردتلویزیون پروژه ـ دانکشافي پلان له مخې دتلویزیون پروژه تیرکال پـــه جدي توګه ترڅیړنې لاندې ونیوله شـــوه، د۵٤کال په پیل کې دجاپان دتخنیکي ســروې یوه ډله په افغانستان کې دتلویزیون دپروژې داساسي پلانګذارۍ له پاره هیواد ته راغله اوخپلې ضروري مطالعې اوموادیې د رادیـــو افغانستان دانجنیرانو په مرسته ترسره کړل، نوموړې هیات خپل هیوادته له تللونه‌وروسته یولومړنی راپوریې ترتیب کړچې په‌هغې کې په لومړي مرحله‌کې دکابل په ښار کـــې دتلویزیون ددستګاه دجوړولو اوپه‌کار اچولو په باب په مفصل ډول مطالب وړاندې شوي، له دې جملې څخه دپرسونل دروزنې، دستډیو اودتلویزیون ددستګاه دودانونې، ددوی دسره نښلونې اوله ستډیونه ترلیږونکي دستګـاه پورې دسړک جوړول هم یادشوي دي . چې دنوموړي سړک دجوړولو کارد۵٤ کال دکب په میاشت کې پیل شو . رادیو افغـانستان دتلویزیون دپروژې دبیلو، بیلو اړخـونـــو دپرمخ بیولو له پاره مقدماتي ترتیبات‌ونیول.

دباختر آژانس ریاست :

ددې مؤسسې وظیفه دداخلي او خارجـي خبروترلاسه کول اودهیواد دانکشافـــاتو د عکسونو تهیه کول دي چې په ډیر لږ وخت کې یې دهیواد نشراتي مؤسسوته سپاري .

داخلي خبرونه :

دامدیریت چې دولایاتو داطلاعاتو، دمرکز داطلاعاتو، دعکاسۍ اوریفرنس له څانګوڅخه جوړ دی د۱۳۵٤کال له چنګاښ نه یې د۱۳۵۵ کال ترچنګاښ پورې دهیوادداقتصادي،اجتماعي سیاسي، عرفاني، صحي او نورو انکشافـــي فعالیتوپه باب مطالب راغونډکړي او دخبر، مرکې، راپور اوتفسیرپه توګه یې درادیـــو افغانستان، ورځپاڼو، جریدو اومجلوله لارې خلکوته رسولي دي. چې وړاندې شوي‌مطالب اووزرو موضوعاتو په شااوخواکې دي .

همدارازدعکاسۍ څانګې دخبرونو اوراپورتاژونه دمصور کولوله پاره په همدې موده کـــې تراولسو زرو قطعو زیات اخبـــاري عکسونه، منظري اوپه زرهـ پـوري عـــکسونه د هیواد مطبوعاتو ته تهیه کړي اوخپاره کړي دي . په دې سربیره دعکاسۍ څانګې له نورو دولتي خصوصي اوانفرادي مؤسسو سره مرسته‌کړې اوددوی داړتیاوړ عکسونه یې تهیه‌کړي دي، همداراز په بیلو،بیلو ساحو کې د هـــیواد دپرمختګونو عکسونه یې په خارج دافغـــاني سیاسي نمایندګیو دپاره تهیه کـــړي او د

خارجه چارو دوزارت له لارې يې وراستولې دی .

ددې فعالیتونو په څنګ کې دتیرکال لــه چنګابن څخه دسږکال دغويي تر پايه پورې سربيره پردې چې ددې څانګې له خوا په بيلو، بيلو برخوکې دهيواد دپرمختياؤ په بــا ب دهيواد په اوولاياتو کې ددوهم جمهــــورې جشن په وياړ نندارتونونه جوړ شوی د۴۰ جلدوپه شا اوخواکې دعکسو البمونه ددولتي ميلمنو اوهغو کسانو له پاره چې افغانستان ته يې دوستانه سفرونه کړي تهيه اوسپارل شوي دي .

همداراز د «اطلاعات اوکلتور ستاسې پــه خدمت کې» دويټرينونو له پاره دورځې دخبرونو عکسونه دخلکو دخبريدنې اوتماشې له پــاره ورځ په ورځ تهيه شوي چې ددې شمير هم دسلګو نو قطعوته رسيږي .

خارجي خبرونه :

ددې څانګې وظيفه په بين المللي پيښنو او انکشافاتو پورې دمربوطو خبرونو اخيستــل اونشرول دي چې داخبرونه دټيلې ټايــــــب دماشينونو له لارې دنړۍ له باورې آژانسو څخه اخيستل کيږي اوله ژباړولووروسته نشراتي مؤسسو ته سپارل کيږي .

دې څانګې دخبرونو اختصاصي سرويسونه هم چې داقتصادي، جنايي، علمي، سپورتي، ذوقي اوهنري پيښنو په باب دی تهيه اونشر کړې دی .

دې مديريت دتيرکال په اوږدو کې دروان کال دغويي ترپايه پورې په مجموعي توګه

ترپنځه ديرش زروزيات خبرونه خوښ کړي، اډيټ کړي او ترجمه کړي دي، چې داخبرونه دمخابرې دمديريت له لارې اودتخنيکي مديريت په مرسته دنشرله پاره دهيواد مطبوعاتو ته وررسول شوي دي .

دتصحيح مديريت :

دې مديريت خپله وظيفه دخبرواو تبصرو دسمې مخابرې په برخه کې ترسره کړې ده.

درادیو ګانو مدیریت :

دامديريت هره ورځ د پنځلسو نشـــرې خبرونو په شااوخواکې دنړۍ له معتبــــرو راډيوګانو څخه ثبتوي اودنشرله پاره يــې چمتو کوي . دجمهوري رژيم له منځ ته راتللو وروسته دخارجي خبر رسولـو دآژانسونو د نمايندګانو دراجستر له پاره په باختر آژانس کې يوه اداره جوړه شوه اولايحه له ۵٤کال نه ترتطبيق لاندې ونيوله شوه، لکه چې له۵٤ کال نه دروان کال دثورترپای پورې دخارجي آژانسو شپږ تنو نمايندګانو نومونه ثبــت کړې دي، همداراز ددې څانګې وظيفه له لاندې نړيوالوآژانسونو سره دباختر آژانس داړيکو ټينګول دي :

دانګلستان درويټر ، دفرانسې دفرانسپرس دايټاليې دانسای، دشوروی اتحاد دتـــاس، ديوګوسلاويا دتانيوګ ، داتحادی آلمــا ن دجمهوريت دی. پی. آ، دهندوستان دسماچار دچکوسلواکيې دچې تې کا ، داولسې چيــــن دجمهوريت دسينهوا دخبررسولو آژانسونه .

داهم ښايي ووايو چې دتيرکال په اوږدو کې دباخترآژانس ځينې قرار دادونه دنړۍ لــــه

آژانسو سره نوی شوی اوپه نظرکی دی چی لهځینی نوروخارجی آژانسو لکه د تورکیـی داناتولیا اودکوریا دديموکراتيك جمهوریت له آژانسو سره تړونونه وشی اوخبرونه سـره تبادله کړی، همداراز دیوی موافقی له مخی دداخلی خبرویوه ، یوه کاپی دایران دراديو تلویزیون دملی اداری نمایندگی ته سپارلـه کیږی .

دولتی مطبعی :

دتیرکال په اوږدوکی دولتی مطبعی دالاندی خدمتونه ترسره کړی دی :

۱ـ دورځپاڼو ، جریدو، مجلو، موقوتواوغیر موقوتو خپرونو، دنشراتو درياست له خـوا دراليږل شوو مطالبو دچاپ په برخه کی یی تل مرسته کړی اوپه دی سربیره یی دالاندی خدمتونه هم ترسره کړی دی :

۲ـ دنولس ډوله درسی کتابو دچـاپ د فرمایشی منل چی تیراژیی له یوملیون ټوکو څخه اوړی اوزیاته برخه یی چاپ شـوی اودپوهنی وزارت ته سپارل شوی دی .

۳ـ دهیواددعلم اوپوهی لویانو دبین‌المللی سیمینارو له پاره دبیهقی کتاب خپرولودمؤسسی د۳۲ ټوکو آثارو چاپول .

٤ـ ددفترونو، تذکرو، کلیزو اوددرسی کتابو چاپ ٥٤٥٤١٦١ ټوکه .

٥ـ رازـ راز مطبوعی پاڼی اونور، ټـول ٦٧٤٥٤٥٣٧ـ پاڼی .

٦ـ دحروفی چاپ له پاره کلیشی (په بیلو، بیلو سایزونو) ۳۰۸۷۸ـ دانی .

۷ـ دآفسیټ دپلیټ له پـاره فلـم ٤١٨٥ـ فلمه .

۸ـ درسمی مؤسسو اونورو د ضـرورت وړحروفی اوکلیشه یی مهرونه ۲٤٠٩ـ طغرا.

دولتی مطبعه اوس ١٤٧ بیل، بیل آفسیټی دحروفی چاپ ، دورځپاڼودچاپ، دلینوټایـپ، مانوټایپ صحافی‌اوکاکسوټایپ‌ماشینونه‌اوورکشاپ لری . دانکشافی بودجی په تخصیص اودایران ددولت په مرسته سربیره دمطبعی داړتیاوړ یوشمیر نور ماشینونه هم تهیه کیږی چـی آفرونه یی رسیدلی اوددی ماشینوپه نصبولو سره دهغو ماشینوچی استهلاك شوی اویا د استهلاك په حال‌کی دی دیوی بر خی سنامانو تلافی کیږی . همداراز یو دکاستر ماشین دلندن دمونوټایپ له کمپنی څخه تهیه شوی اوپه کار لویدلی دی چی دمرکز اوولایاتو د حروفو په تهیه کولوکی استفاده تری کیږی، همداراز په بیلو، بیلو بنټو باندی دعنوانونو له پاره دپښتو اودری توروتهیه کولو پـه برخه‌کی چی دورځپاڼو اومجلو دصحافت لپاره ډیرارځښت لری اقدامات شوی دی. دلینوټایپ ددستگاه فعالیت په تیرکال کی تنظیم شـوی دی .

دمطبعی دورکشاپ خانگه :

دماشینوپه فعالولو ، په لینوټایپ پـوری دمربوطو پرزوپه جوړولو اودنورو تخنیکـی نیمگړتیا ؤ په له منځه وړلوکی یی فعالیت کړی دی. دپرسونل په برخه‌کی هڅه شوی چی دځوانانو له قوت څخه کار واخیستل شی، په‌همدی منظور ددوولسم ټولگی یوشمیرفارغان دفنی مامورینو په توگه استخدام شول .

په پخوانی برآورد دنوی نظروشو خو داحتمالی لګښتونو سل په سلوکی سنجش له منځه ولاړشی .

سمعی اوبصری آمریت :

په یوه کال‌کی دسمعی اوبصری آمریت دهیواد دښارونو اوکلیو په پنځه ویشتوبرخو کی ۱۴۸ سمعی اوبصری پروګرامونه اجرا کړی دی . داپرو ګرامونه داخباری، مستندو تربیوی اوپه خارج کی ددولت دښاغلی‌رئیس دسفرونو . دهیواد د مهمو انکشافاتو او یوشمیر نورو فلمونو له ښودلو، ملی سرود شعرونو، ترانو، سندرو، شعارونو، وجیزو او دلار ښودونو دمربوطو مطالبوله اوریدنو ، دعکسونو جمهوری بیرغو د افغانستان خلکوته دخطاب دوینا د جمهوری شعارو درلودونکو رسالو، ورځپاڼو، مجلو او نورو خپرونو له ویشلو څخه عبارت دی اومستند اواخباری فلمونه ۲۵۱۰۱۰ کسانو ته ښودل شوی دی .

دخلکو داذهانو په روڼولو، له عصری ژوند سره دټولنی داشنا کولو اودجمهوری دولت له اهدافو سره سم ملی اواجتماعی خدمتونه دخلکو درابللو (چی زموږ ټولنه په اوسنیو شرایطو کی دی ډول ډول خدمتونه ډیره‌اړه‌ده) په لاره‌کی دسمعی اوبصری خدمتو دخاص اهمیت په درلودلو سره دهیواد په اووکلن انکشافی پلان‌کی دسمعی اوبصری خدمتو د انکشاف اوتنظیم له پاره ځانګړی برخه وزکړه شوی ده . دهمدی ضرورت له مخی دسمعی اوبصری آمریت دیوه جامع اوعملی پروګرام په تدوینولودسمعی اوبصری وسایطونه په استفادی سره دعام المنفعه خدمتونو دپراخولو اوپه دی برخه‌کی دمشابه خدمتونو درامنځ ته کولو په برخه کی بریالی شو اودا پروګرام به په راتلونکو کلونوکی تطبیق شی . په‌دی پلان‌کی دلویو ښارونو اودولایاتو په مرکزونو کی په سمعی اوبصری وسایطودسنبالوکلتوری مرکزونو دتدویر اوتجهیز اود سیارو یونټونو چی دفلمونو دښودنی ګرځندتلویزیون په نویو وسایطو مجهزوی اودغړاو خبرونو د ویشنی ځانګی ولری له‌لاری داډول خدمتونه په نظر کی نیول شوی دی .

افغان اعلانات :

دافغان اعلاناتو اداری په‌تیرکال کی‌دلوحوی راډیویی، دورځپاڼو اوسینماګانو داعلانوله‌لاری د۱۳۵۴ کال دکب ترپایه پوری (۲۶۱۰۶۵۰۸) افغانی ګټلی دی چی دتیرکال په تناسب ددی مؤسسی په عایداتو کی (۱۳۰۱۱۰۳۷)افغانی زیاتوالی راغلی دی .

کلتوری خدمتونه :

دهیواد دکلتور له ساحه سره اړه لری، کلتوری خدمتونه دملی فرهنګ دراژوندی کولو، دفرهنګی اړیکودپراخولو، د تاریخی ګوټونو، دروڼولو اوهغو ټولو فعالیتونو څخه‌چی دهیواد دکلتور له ساحی سره اړه لری ، عبارت دی .

دفرهنګی روابطو مدیریت د فرهنګی مسایلو دارتباط دمرجع په توګه دا لاندی دندی ترسره کړی دی، له‌لاندی ممالکو سره دفرهنګی، علمی اوتخنیکی مرستو دپروګرامو

تسوید اوترتیب :

۱ــ دافغانستان اومصردجمهوریتونو ترمنځ فرهنګی اوکلتوری تړون ۱۳۵٤ .

۲ــ دافغانستان او رومانیا تر منځ علمــی تړون ۱۳۵٤ .

۳ــ دافغانستان اویوګوسلاویا تر منــځ دفرهنګی همکاری تړون ۱۳۵٤ .

٤ــ دافغانستان اوپولیند ترمنځ دعلمی او تخنیکی همکاری تړون ۱۳۵٤ .

۵ــ دافغانستان اوترکیی ترمنځ د۷٦ــ۷۷ کلوله پاره دعلمی، فر هنګی او کــــلتوری پروګرام تړون ۱۳۵٤ .

٦ــ دافغانستان اوهند ترمنځ د۷۵ــ۷٦کلو له پاره کلتوری تړون ۱۳۵٤ .

۷ــ دافغانستان اومغلستان دجمهوریتــو نو ترمنځ دهمکاری تړون ۱۳۵٤ .

۸ــ دافغانستان اوبلغاریا ترمنځ دکلتــوری تړون بیانوی کول .

۹ــ دافغانستان اورومانیاترمنځ دهمکار ی تړون .

دهیأتو اوهنرمندانو تګ اوراتګ چـــی دکلتوری تړونوله مخی شـــو ی : یوتـــن چکوسلواکیا ته تللی، دوه تنه له هنده اویوه ډله هنرمندان له شوروی اتحاد څخه راغلی دی .

ددوستی دټولنی هیأتونه چی دشـــورو ی اتحاد ددوستی دټولنی په بلنه هغی هیوادته تللی دی :

۱ــ یودری کسیز هیأت دشوروی اتحـــاد ددوستی دټولنی په بلنه هغی هیواد ته تللی دی .

۲ــ دشوروی اتحاد ددوستی دټولنی‌رئیس کابل ته راغلی دی .

۳ــ دمصر دعربی جمهوریت ددوستـــی د ټولنی مرستیال کابل ته راغلی دی .

هغه هیأتونه چی سیمینارونو ، غونډو او نندارتونونه په رسمی توګه بلل شوی دی .

۱ــ سیمینارونوته : برلیــن ته یوتـــن ، بلغاریاته یوتن، هندوستان ته شپږتنه، ایران ته یوتن، ټول نه تنه .

۲ــ کنفرانسونو: ریاض ته دوه تنـــه ، مکسیکوته یوتن، جدی ته یوتن، پولند ته یوتن، هندته یوتن، ټول ٦ تنه .

۳ــ غونډوته : آسترالیاته یوتن، جاپان ته یوتن، ټول ۲ تنه .

٤ــ دعوتونه : امریکا ته دوه تنه، شوروی اتحادته دری تنه، یوګوسلاویاته شپږ تنـــه هنرمندان، ایران ته یوولس تنه هنرمندان، پاریس ته یوتن، ټول ۲۳ تنه .

۵ــ دهند نندارتون ته : دوه تنه .

دنشراتو ریاست ته دهغو آلمانی، امریکایی هالیندی، هندی،جاپانی، برتانوی، آسترالیایی یوګوسلاویایی: ورځپاڼو لیکونو، ژورنالیستانو پوهانو، خبریالونو، عکاسانو اوفلم‌اخیستونکو وریپیژندل چی افغانستان ته راغلی دی .

دچکوسلواکیا، کوریا، چین اولسی‌جمهوریت جاپان اوبلغاریا دملی ورځو په مناسبت‌ددوی دسفارتونو دفلمودننداټونو دجوړولو ترتیبول اوپه کابل ننداری کی ددوستی د ټـــولنی

دغونیو جوړول .

دایتالیا، امریکا، شوروی اتحاد، هنـــد، فرانسي، برتانیې یوشمیر لرغون پیژندونکو ته چې دلرغون پیژندنې عمو مي مدیریت تــــه دتړون له مخې کال په‌کال افغانستان ته وخي لازمې اسانتیاوې برابرې شوې دي .

آریانا دائرة المعارف :

دکلتوري پالیسي له مخې دې اداري موقع ومونده چې دپښتو دائرة المعارف په خپرونه کې چټکتیا راولي اودلیکوالو مرسته وغواړي، دآریانا دایرة المعارف مفردات دتیرکال پـــه چنګابن کې د (خ) ترردیف پورې چــــا پ شوی اود ٥٤ کال ترپایه پورې ٢٤ او ٢٥ جزء له پنځم ټوك سره چاپ شول اوده٥کال له‌پیل نه تراوسه پورې ٢٦ او٢٧ جزء ونه هم خپاره شوي اوپاتې برخه به یې دروان‌کال دچنګابن ترپایه پورې چې ټول مفردان یــې تهیه اوبشپړشوي. خپره شي .

تاریخ ټولنه :

تاریخ ټولنې دهیواددتاریخ دبیلو- بیلـــو کوټونو په برخه‌کې په خپلوخیړنو او پلټنـــو سربیره، دآریانا دری میاشتنۍ مجله (په‌پښتو اودری ژبو) اودافغانستان دری میاشتنۍ‌مجله (په انګلیسي اوفرانسوي ژبو) هم خپری‌کړی دي اوهځه‌یې کړې چې ددواړو مجلو علمـــي سویه لوړه کړي . دکال په اوږدوکې یـــې لاندېنې تاریخي آثار هم خپاره کړي دي : (تیریادونه (دهیواددتاریخي ځایونو اوکسانو په باب دښاغلي رفیع دشعرونو مجموعـــــه)، رساله های خط مجنون‌رفیقي هروي، درضامایل په تصحیح، ګازرګاه دپیرهرات مدفن، خواجه عبدالله انصاري او دافغانستان نور صوفیان (انګلیسي) اوهم یې دالاندې آثار یا دچا پ له پاره چمتوکړي اویاتر تالیف لاندې دي : له روسي ژبې څخه دافغانستان دتاریخ ددوهم ټوك دځوفصلونو ژباړه، دکورګاني تیمـــور د لښکر کښیورساله، صنایع افغانستان له‌روسي څخه ترجمه، فهرست کتابهای چاپی‌افغانستان رساله چشتیه اودافغانستان دکوشانیانو پــــه باب څیړنې . دتاریخ ټو لنې اختصاصــــــي کتابتون هم دکال په اوږدوکې تقویه شوی ، علمي اومسلکي کتابونه اومجلې یې له داخل او خارج څخه ترلاسه‌کړي اوهم یې دحکـــیم ابونصرفارابي ، دقیقي بلخي اوخواجه عبدالله انصاري هروي دلمانځنې په چارو کې برخه اخیستې ده .

دلرغون پیژندنې اوتاریخي آبداتو دساتنې اداره :

ددې اداري خدمتونه په دریو برخو کـــې پرمخ بیول شوي دي، هغه چاري چه ګاریـــې ددې اداري دګارکوونکو په وسیله تر سره شوي دتاریخي آبداتو ترمیم اوکیندنې دي . دلرغونو آبداتو دترمیم په برخه کې دهـــرات دآبداتوترمیم چې دآسیاله لویو هنري اوادبي مرکزو څخه دي، اودغوریانواوتیموریانوددوری دودانیودجوړښت ډول زموږ ویاړمن آثار دي، دیوې برخې ترمیم هم شامل دي، دګازرګاه شریف دترمیم کارته دوام ورکړی شوی اود لویدیځ رواق ترمیم یې دموی مبارك او نمکدان لورته غزول شوی دی .

دګازرګاه دباموِنو اودهرات دجا مع جـومات دختيځ رواق دمقدماتي ترميم کاردهغه دعوايدو په پيسو پيل شوی دی، همداراز دی اداری دکندهار دمبارکي خرقي دبام په مقدماتي ترميم پيل کړی اودبست رواق دترميم له پاره هم تجويزشوی شودارواق په خپله اصلي بڼـه وساتل شي .

دوهمه برخه دګټوپروژوپه باب ده چــي په‌هغې‌کي دباميانو د ٥٥ متره بودا او هغه ته دورخيرمه مغارو ترميم شامل دی، د٥٥متره بوداترميم دهند ددولت په مرسته اودافغاني کارکوونکو په همکاری ترسره کيږی . پــه لومړی مرحله کي دواوری اوباران داوبو د انشعابي ودانول درواق په پاسني برخه کي ترکارلاندی ونيول شول چي کاريي تقريبا ٩٠ په سلوکي بشپړشوی دی اوپه دوهمه مرحله کي دبودادپښودترميم اوکلکونو او دځينـــي مغارو دپاکولو په برخه کي اقدام وشو .

دخواجه پارسا اودچکريو دځلي کار هـم دګټوی پروژی له‌کارو څخه دی، دخواجه پارسا دآبدی دترميم‌کار چي دزاړه بلخ دتمدن لــه شهکارونو څخه شميرل کړی په بريالیتو ب پرمخ ځي، دچکريو دځلي دترميم‌کار چــي دکابل دسيمي په جنوبي بالاحصار کي ولاړدی دبرتانيي دلرغون پيژندني هيـــات ته‌سپارل شوی چي کاريي دوام لري دامينار په بودايي دوره پوری اړه لري اودشيوکيو دآبداتو له ډلي څخه دی .

هغه کيندني چي دافغا ني لرغون پيژندونکو په‌وسيله پرمخ بيولی کړی دهـــغوی داونبی غونډی په لرغوني ساحه پوری اړه لـــری ، اونبي غونډی دهيواديوازيني لرغوني ساحه‌ده چي ټول غير منقول آثاريي په خپله ساحه‌کي دننداري له پاره چمتو شوی اوپه‌دی آثـارو کي داسي لابراتواري موادکارول شوی چــي دجوی پيښنو په مقابل کي پياوړتيا مومی او له‌آني خطر څخه‌نجات‌پيداکوی. دکيندلـــو په ورروستي دوری کي (٤٢٠٠) متره مکعبه خاوره چي دکيندنو دلوميړيو اووکلونو له خـــاوری سره معادله ده کيندل شوی اوډير غوره آثار خصوصا يوه منقوشه مناره تری راولو څــه شوه چي دهيواد دختيځ يوازيني منقوشـــه مناره بلله کيږی، دافغان اوشوروی کيندنـو خصوصا ددولت آباديه برخه ددلوژين په تپه کي دوام وکړ، دحفرياتو په دی دوره کـــي ځيني عمده آثار لکه ديوالي نقشونه ترميم اوکابل موزيم ته وسپارل شول .

هغه کيندني چي دخارجي هياتو په وسيله کيږی اودلرغون پيژندني نمايندګان يي خارنه کوی له لاندی کيندنو څخـــه عبارت دی : د (آی خانم)کيندني دفرانسي دلرغون پيژندني دهيأت په وسيله، دکندهار دزاړه ښارکيندني دبرتانيي دلرغون پيژندني دهيأت په وسيله، دغزني دسرداردغونډی‌کيندني دايټاليي دلرغون پيژندني دهيأت په وسيله، دنيمروز دولايت دتاراوسار اودغلغلي دښار کيندني دامريکـا دسمنت سونيين دلرغون پيژندني دهيـــا ت په وسيله .

دموزيمونو عمومي مديريت :

دی اداری په‌کابل اوولاياتو کي د خپلــو

موزیمونو له لاری دهیواد دتاریخی آثارو دپیژندنی اوښودنی په برخه کی اود خینــــی آثارو دترمیم له لاری خپل خدمتونه ترسره کړی دی . ددی په څنګ کی دکابل موزیم دالحاقیه ودانۍ کارپیل شوی، غروته یی اداری دفتر، دترمیم خانګه، دعکاسۍ خانګه اودآی خانم دآثارو له پاره دننداری کوټی جوړی شویدی، په څلم کی دجهان نما مانۍ دترمیم کار دشمالی سیموله پاره دیوه عمومی موزیم دجوړونــــی په غرض دوام کړی اوپه دی ډول به یی عمومی ترمیم ډیروخت وغواړی . دغزنی دموزیم دنوی ودانۍ ډېره دغزنی په نوی ښارکی دروان کال دچنګابښ په دریمه نیټه داطلاعاتو او کلتــور دوزیرپوهاند دکتور نوین په وسیله کیښودله شوه .

دتاریخی آثارو دزیاتی معرفی په غرضــــی یوشمیر معتبر تاریخی آثارددی وزارت پـــه ننداړتون کی دجمهوریت ددوهم بختور جشن په ورڅوکی دننداری له پاره کیښودل شول . ددی له پاره چی له هیوادنه دارښتناکو تاریخی آثارو دوتلومخه ونیوله شی په دی برخه کی خاص تدبیرونه ونیول شول څوتړولی مربوطی دایری په دی کار کی پوره برخه واخلـــــی . همداراز یی شپږډوله پست کارډونه چـــاپ کړی اودکابل موزیم لارښودیی بیا خپورکړی دی .

دپښتودپرمختیا اوپیاوړتیا آمریت :

دغه آمریت په خپله برخه کی د پښتــــو دانکشاف له پاره دامکاناتو په حدود کی کار کړی دی اوپه دی ترڅ کی یی دپټی خزانی دکتاب قلمی نسخه په آفسیتی توګه چاپ اوخپره کړه. دخواجه عبدالله انصاری د زرمی کــــالیزی دسیمینار په نمانځه کی یی د(خواجه عبدالله انصاری اودده مناجاتونه) په نامه یو کتـــاب خپور کړ. (دسنهچ نه ترتلویزیون پوری) پــــه نامه یوکتاب دچاپولو دپاره ترمطالعی لاندی دی، داکتاب چی دډرامودمختلفو ډولونو په باب بحث کوی په پښتو ژبه کی دنوی ادب او هنر درودتیا اوپالنی له هدف سره زیاته مرسته کوی.

دمعیاری پښتو دودتیا ددی آمریت دغتـــو هدفونو څخه دی ددغه مقصد دپاره یی پــــه بیلو، بیلو تاریخی دوروکی دپښتو دنثر د بدلون اوتطور بیلی، بیلی مرحلی تر مطالعی لاندی نیولی دی .

دغه اداری دمنظم فعالیت له پاره داطلاعاتو اوکلتور وزارت تصمیم ونیو چی یوه مجلــه د(جمهوری پلوشه) په نامه په سلو مخوکی چاپ کړی اولومړۍ ګڼه یی دجمهوریت ددریمی کالیزی په مناسبت خپره شی .

په عین حال کی داآمریت دخینو مطالبو د تهیه کولو اود پښتو ژبی په باب دمسلکـــی مشورودورکولوپه ساحه کی دوزارت دخینـــی مربوطو ادارو سره همکاری کړی ده .

دادب اوفولکلور آمریت :

دادب اوفولکلور آمریت په تیرکال کـــــی خپله وظیفه دهیواد دفولکلور دبیلو، بیلوبرخو درونیولواود مطالبو دراټولولو اوخپرولو پـــه وسیله ترسره کړی ده اودترانه های کهسار دکتاب خپرولو په وسیله یی دوه زره دوبیتی

اونوراولسی شعرونه خوندی کــړی دی، د فولکلوری افسانو مجموعه یی (په دری) او د فولکلوری کیسو اوافسانو مجمو عــه یــی (په انگلیسی) دچاپ له پاره چمتو کړی دی، همداراز دکاشی جوړولو اودپوزی او بدلوپه لاسی صنعت څیړنه شوی ده، همداراز دمتلونو اونورو فولکلوری موادو راټولو کار دوام لری، په‌دی سربیره دفولکلور مجلی فو لکــلوری ترجمی او مضمونونه خپاره کړی او د لاسی صنایعو اودهغه دسامان، رسمونو او دودونو په باب یی مطالب راغونه کړی اویوه برخــه خپاره کړی دی .

دافغانفلم مؤسسه :

دپرودکشن مدیریت :

دی مؤسسی دپرودکشن دمدیریت له‌لاری د۱۳۵٤کال له سراود ۱۳۵۵ کال ترپیل‌پوری نولس اخباری فلمونو ددولت د بناغلی رئیس او صدراعظم دداخل، هند، بنگله دیش، عراق ایران دسفرونو ددووکومنتریو دوه فلمونه د پغمان اوبشر دمیشته کیدلوپه نامه، دوه هنری فلمونه د (مجسمه ها میخندد) او (د انجمن رهنمای خانواده) په نومونو اویو تبلیغا تی فلم دملاریا سره دمجادلی په برخه تولیــد کړی اودننداری له پاره یی وړاندی کړیدی.

دفلم دراوړلو مدیریت دتړ ونوله مخــی امریکایی، اروپایی، ایرانی، دختیځی اروپا او هند فلمونه راوړی، ویشلی اودهیواد پــه سینماگانو کی دننداری له پار ه وړانــدی کړی دی .

دهندی فلمونو دراوړلو تړون دافغانستان دجمهوری دولت اودهنددجمهوری دولت ترمنځ لاسلیك شو اودهندی نویو فلمونو راوړل پیل شول دتړون په لومړی کال‌کی به څلویښت نوی هندی فلمونه راوړل شی، دامریکایــی اواروپایی فلمونو دراوړلو تړون هم شو ی اوله نوموړو فلمو څخه یی یوشمیر راوړل شوی چی دتړون ترپایه پوری به اتیا فلمونه راوړل شی .

له ختیځی اروپا څخه هم دفلمونو دراوړلو تړون شوی اوددی فلموراوړل چی دری ترجمه هم لری ، دوام لری، دیوه بل تړون له‌مخی د (روز های دشوار) نومی افغانی فلم څلور کاپی دشوروی اتحاددفلم دسوف‌اکسپورت په کمپنی خرځی شوی چی له بشپړیدو وروسته وراستولی کیږی .

راوړل شوی فلمونه چی دننداری له پــاره وړاندی شوی په لاندی ډول دی :

۱ـ امریکایی اواروپایی فلمونه، په پاړسی دوبله (٤۳) پروگرامه .

۲ـ هندی فلمونه اته پروگرامه .

۳ـ دختیځی اروپا فلمونه له‌دری کامنتری سره (۱۵) پروگرامه .

٤ـ ایرانی فلمونه (۲۳) پروگرامه .

دفلم دسانسوراومراقبت مدیریت :

څلویښت اروپایی اوامریکایی فلمونه ، ۲۲ ډوله ایرانی فلمونه، ٤٦ ډوله روســی فلمونه،اووه‌ډوله‌هندی‌فلمونه، دوه‌ډوله‌انگلیسی فلمونه اواتلس ډوله دمختلفو تجارتی اعلانو فلمونه یی دفلم دسانسور محترم هیــأ ت ته ورښودلی دی، ٤٦ دانی ترافیکی سلایدونه

او۸۲دانی لەناروغیوسره دمجادلی سلایدونەیی دتبلیغ اودعامه ذهنیت دروښانولوله پــاره دهیواد سینماګانو ته استولی دی اوهم پــه سینماګانوکی داسانتیاؤ دبرابر ولو په غرض شفاهی او کتبی مشوری ورکړی شوی دی .

دافغان فلم دزیاتی پیاوړتیا په منظوردفلم جوړولو دوسایلو دمدرن کولو، درنګه لابراتوار دتهیه کولو، دفلم ددوبلاژ دپه نظرکی نیولو سره دتخنیکی مدیریت له خوا دافغان فلــم اووه‌کلن انکشافی پلان ترتیب شوی دی .

دافغان فلم تخنیکی مدیریت دهراړخیــزو تماسودرلودلو له مخی داړتیاوړ وسایـــلو د تولیدکوونکو کمپنیو خصوصیات او آفــرونــه همدااوس هم ترلاسه کړی دی .

هیوادته دسینما دوسایلو دراوړلو د غیر اقتصادی اوتخنیکی ګډوډیودمخنیوی له پــاره دافغان فلم تخنیکی مدیریت دسینما دوسایلو دباوروړکمپنیو دپیداکولو له پاره د مستقیمو تماسونو له لاری اقدام کړی اوددولتی اوغیر دولتی مؤسسو داستفادی له پاره دی مدیریت دیوشمیر باوری کمپنیو ببی اویتی لەمسلکی ملاحظی نه وروسته بیلو، بیلو مؤسسو او دستګاؤ ته سپارلی دی .

په ٥٤ کال‌کی دافغان فلم تخنیکی مدیریت دهیواد دسینماګانو دوسایلو دسمون اوښارنی په باب دتدویر اومراقبت دلایحی له مخــی پیشنهاد وکړچی له هغی وروسته دافغــان فلم تخنیکی هیاتونه دهیواد په مرکزاوولایاتو کی په کار بوخت شول او د افغــــانستان دسینماګانو دتخنیکی سمون اولاربښودنی پــه برخه‌کی مرسته وکړه، ددی په څنګ کی‌یی له نورودولتی مؤسسوسره ددوی دسینماګانو دوسایلو په سمون اوترمیم کی هم لاس‌کړی دی . اوهم یی د(مجسمه هامیخندد) دنومی‌فلم په جوړولوکی چی په آریانافلم پــوری اړه لری پراخ تخنیکی خدمتونه ترسره کړیدی .

دعامو کتابخانو آمریت :

(٤٨٣٢) توکه کتابونه‌د(٤٣ـ١٩٠٩١)افغانیو په بیه دولایاتو اوداحصائیی مدیریت په‌هغه اوزیار له نشراتی منابعوڅخه په وړیا توګه ترلاسه شوی دی اود ٥٤ کال له چنګاښ نه د١٣٥٥کال دغویی ترپای پوری ټولی‌ورځپاڼی جریدی، مجلی اودهیواد نور نشرات دمرکز اوولایاتو عامه کتابونوته استول شوی دی .

دښاروالیو اوولایاتو هغه مرستی چی دعامو کتابتونو دپیاوړتیاله پاره یی کړی دی :

الف ـ دننګر هار ولایـــــت ښاروالـــی ٤٥٢٢٠ـافغانۍ .

بـ دچاریکار و ښاروالی ٢٠٠٠٠ـافغانۍ.

جـ دروزګان ښاروالی ١٤٩٦١ـافغانۍ .

دـ دکوهدامن میربچه‌کوټ په ٥٥کال کی ١٠٠٠٠ـافغانۍ .

اوهم دجوزجان دولایت یــوه پــوهنپـال (٤٩٨١) افغانۍ دهغی ځای‌دکتابتون دپیاوړتیا له پاره مرسته کړی ده . دجوزجان ، هلمند، بلخ، فاریاب، فراه، هرات، بادغیس او بغلان دولایاتو عامه کتابتونونه په مدرنو وسایلــو مجهزشوی اوګټور اودلوستو وړکتابونه دخلکو داستفادی له پاره یکی ایښودل شوی دی ، دیاتی ولایتی کتابتونوله پاره یوزیات شمیر

الماری، میزونه، څوکۍ اونورلوازم چمتـــو شوی دی. (۱۵۰) ټوکه چاپـی کتابونـــه په (٦٨٨٤٨) افغانۍ دمرکز اوولایاتو دعامـــــو کتابتونوله پاره پیرودل شوی دی .

(٤٢) پایی الماری په (۱۷۳۰۰۰) افغانۍ، ۱۳۰ پایی څوکۍ په (٦۱۱٦۰) افغـــانۍ ، ۲۵ پایی دمطالعی فلزی میزونه په(۲۱۸۳۰) افغانۍ، اولس پایی دکتلاك دکارت فلزیجعبی په (۳۰۰۰) افغانۍ رانیول شوی دی .

(۲۰۲) ټوکه خطی کتابونه په (٢٤٤١٦٠) افغانۍ او (٥٢٤) قطعی سندونه دملیآرشیف له پاره په (٥٦١٥٠) افغانۍ اخیستل شو ی دی .

دخطی کتابو اوملی آرشیف ته دسندونو د راغونډونی دارخ موندنی کمیټی چی یوشمیر پوهان اوکتاب پیژندونکی برخه پکی لـــری هره اوونۍ غونډه کړی چیکتابونه اودآرشیف اسناددهمدی کمیټی لهارزیابۍاو بییاپیښودنی نه وروسته اخیستل کیږی . همدارازداطلاعات اوکلتور دوزارت دلارښودنی له مخی دملـــی آرشیف لایحههمدیو شمیرپوهانو پـه وسیله جوړه شوی اوهیله ده چی ډیرژر خپل قانونی مراحل ترسره کړی .

دریفرنس ، مطالعی، افغانستان پیژندنی ، دځوانانو دکتابتون اودتوزیع دمدیریت او هم دولایاتو دځینی عامهکتابتونونو کتابونهداوسنیو فنیاوعصریاصولولهمخیکارتاوکتلاک شویدی اوهم (٥٦٧٠) ټوکه کتابونه دمرکزی ځانګواو (۱۰۰۰) ټوکه کتابونه دولایاتو دعامهکتابتونو له پاره دکتلاک اوتصنیف دمدیریت لـه خوا کارت اوکتلاك شوی دی. همداراز دافغانستان په باب هغه مضمونونه چی په اصـــلاح او جمهوریت کی له شروځخه تر۱۳۵۳کال پوری خپاره شوی په ځانګړی توګه تهیه شـــوی دی

یوشمیر خارجی اوداخلی پوهانو د خطـی کتابتون له کتابوځخه استفاده کړی اوهمداراز دخطی کتابتون مدیریت دمولانا بلخی، امیر خسرواوخواجه عبدالله انصاری دسیمینارو د ګډون کوونکو پوهانو دارتیاوړ مواد ورتهتهیه کړی دی اوپهدی سیمینارو کی یی فعاله برخه اخیستی ده .

په روان کالکی دتوزیع دځانګی څخـــــه ۱٤زروتنومشترکینو ددووهفتو دپاره کتابونهپه امانت ورول وړی اود ۱۳۵۵کال په دوولوموړیو میاشتوکی یوازی (۹۰۰۱) تنه مشترکین پری ورزیات شوی چی ټول(۲۳۰۰۱) تنه مشترکین لری . دمرکزدعام کتابتون دریفرنس، مطالعی، مجلو اوافغانستان پیژندنی دځانګو مراجعین (۹۸٥٦٤) تنوته رسیدلی اود ۱۳۵۵کال پـه دوولوموړیو میاشتوکی دپوهنی دریفورمونو له مخی (٤۱۰۰۰) کسانو دیادوشوو ځانګو لـه کتابوڅخه استفاده کړی ده .

دځوانانو دکلب له سینمایی ښودنو څخه ((٦٥۰۰۰) تنه ماشومانو استفاده کړی ده او په ٥٤کال کی دځوانانو د کلب هنری ډلـی دموروزځی، دښځو دبینالمللی کال اونـــورو مراسمو په مناسبت دځوانانو په کلپ کـــی کنسرتونه اجرا کړی اوهم یی په ذهنیمسابقو کی په کابل ننداری کی برخه اخیستی ده .

ددې له پاره چې کتابتونو نه وکړای شي خلکوته زيات خدمتونه ترسره کړي په دې کال کې دکتابتون تشکيل پراخ کړي شواوهم دکاپيسا اوکونړ په لويواولسواليو کې د دوو کتابتونو دپرانستل کېدلو ترتيبات ونيول‌شول.

دمطبوعاتي جايزو آمريت :

د۱۳۵٤ کال دجايزو دوړونکو دټاکلو لـه پاره دمطبوعاتي جوايزو يوه عالي کميټه‌جوړه شوه، دکانديدشويو هنري اوکتبي آثارو پـه باب دپوهو کسانو دنظريو له راټولولووروسته دکلتوري اومطبوعاتو جايزو عالي کمسيو ن دوروستني تصميم په غرض غونډه وکړه، دې عالي کميسيون چې داطلاعاتو او کلتور دوزير پوهاند ډکتورنوين تر رياست لاندې غونډه وکړه دنظرياتو دارزښت موندنې اوپه هغوباندې دبحث له کولونه وروسته يې د۱۳۵٤ کـــال دجايزو مستحقين داجتماعي اوبشري علومو په برخه‌کې (دامير‌عليشيرنوايي) دجايزې له پاره اودښکلو هنرونو په برخه کې درحمان بـابـا اوبهزاد دجايزو له پاره وټاکل .

دهيواد دجمهوريت ددوهم بختورجشن پـه رانژدې کېدوسره (د٥٤ کال د چنگاښ ٢٤) دجايزو دوړونکونومونه اعلان شول اووړونکو ته‌جايزې په دوودبشري اواجتماعي علومو اود ښکلوهنرونو په برخوکې دعدليه وزير دکتور عبدالمجيد په وسيله په داسې حال کې چې داطلاعاتو اوکلتور وزير پوهاند دکتور نوين حاضرؤ، ورووېشلې شوې .

دجوايزو آمريت لومړی ځل دلاسي‌صنايعو په‌برخه کې چې اکثريې دهيواد دهنرمند و ښځمنودگوتو محصول دی مخصوصي جا يزې دښځود بين‌المللي کال په وياړ دهيوادښځو ته ورکړې .

ددې له پاره چې په آينده‌کې دهيواددااصيل کلتور دښکارندوی په توګه دښکلو هنـــری آثارو يوه خزانه په لاس‌کې وی، له دې‌ټولو آثارونه چې په ۱۳٥٤ کال‌کې يې جايـــزې وړې دی يوه گالرۍ چې د هيواد دهنرمندانو دخلاقواستعدادونو ځرګندويه وی، جوړيـــږي ددې په څنګ‌کې دمربوطو دايروپه مرستـه دهغو آثارو دچاپ له پاره اقدام وشوچـــی جايزې يې گټلې دي اود ۱۳۵۵کال دجايزو فهرست دجايزو دعلاقمندانو دخبرتيا له پاره دمرکزاوولاياتو په ورځپاڼوکې خپور شو .

ځرنګه چې دماشومانو دروزنې اوزده‌کړې په باب دماشومانو دخلاقو استعدادونو دپالنې په برخه‌کې، دماشومانودذهني اوروحي روزنې په ساحه کې اساسي څيړنه نه‌ده شوې‌دهيواد دليکوالوله پاره د۱۳۵۵کال په جايزو کـــې په دې برخه‌کې اختصاصي جايزې په نظرکې ونيولې شوې .

دجوايزوآمريت په ۱۳۵۵کال (۳۰) ټوکـه آثار(ليکنه اوژباړنه) د:کيسه ليکنې، ژورناليزم ادبي څيړنو، فولکلور، تاريخي موضوعاتـــو، ښوونې اوروزنې، دماشومانو دسا پوهنې او نورو‌په باب دهيواد له ليکوالو او ژباړونکو څخه ترلاسه کړي اوداکتابونه يې دارزښ‌موندنې په غرض مربوطو کميسونو ته سپارلي دي .

همدارنګ دجوايزو آمريت تيرکال دوه‌هنرې ننداړتونونه داير کړي دي.

افغان ننداري :

دی مؤسسې دتیرکال په اوږدوکې ځلــور نمایشنامې دستیج مخې ته راوستلې اوپه‌دې سربیره یې دخارجې هنرمندانو د کنسر ت په اجراکولو، شام هنر اودیوشمیر فلمونوپه ښودلوکې له خارجې اوداخلي مؤسسو سـره مرسته کړې ده، په دې توګه ددې موسسې خدمتونو دهنرې استعدادونوپه روزنه او د هنر له پاره دښې زمینې برابرولو په برخه کې دوام کړی دی

دموسیقی آمریت :

دې اداری د (کاروان سرود) او (یك شاخه وچندګل) پروګرامونه په ښه او منظمه توګه اوریدونکـــوته رسولی دی . همدا راز یـــی د(شام هنر) ښودنه جوړه کړه، دموسیقــــی آمریت هڅه‌کړې چې نوی ځیری معرفی کړی اوهم یې دافغانی اصیلی موسیقی دمعرفـی له پاره دموسیقی دهنرې تبادلو او تماسونو له لارې ددې زمینه برابره کړې چې دنړۍ دموسیقی دمرکزونو له غوښتنوسره سم نوی محلی فولکلوری پارچې دافغانی موسیقی پــه باب دښپړومطالبو اودآهنګونو له نوټیشـــن سره یوځای دعلاقې وړمراجعوته واستوی او دلته کولای شوچې دپاریس دیونسکو، دتوکیو دیونسکو، دمصر دمتحد عر بی جمهوریـــت دپوهنتون، دبمبئی دپوهنتون، دامریکادمتحده ایالاتو دعلمی مرکزونو یادونه وکړو .

دښکلو صنایعو آمریت :

دیوی هنری مؤسسې په توګه یې خپلــو خدمتو ته دوام ورکړی اوله دې جملې څخــــه دتیرکال په جمهوری جشن کې داطلاعاتو او کلتور دوزارت دننداړتون په ترتیب کـــــی دنمایشونو ځانګې ددیکوریشن په برخه کې دډیزاین ځانګې په برخه کې اوفرم جوړونې ځانګې دترکاڼۍ په برخه‌کې کار کـړی دی .
ددې آمریت دنمایشونو ، فرم جــــوړونې، دنقاشې کورس دهیواد دتاریخي ځیرو لکه‌ـــ
مولاناجلال الدین بلخی ، امیرخسرو بلخی دهلوی، ابونصر فارابی ، دقیقی بلـخـی او خواجه عبدالله انصاری دډرناوی په مراسمو کې برخه اخیستې اودنوموړو تاریخي کسانو اته نیم متره، دری نیم متره اودوه نیم متره ځیرې یې انځورکړې، چوکاټ‌کړی او دراډیو افغانستان محمود طرزی، کابل ننداری اونورو سالونو کې یې نصب کړی دی .

همداراز دې مؤسسې دښځو دبین المللــی کال دسمبول اودهغه چوکاټ، دافغان ننداری دآمریت ږیکلامونه، دعامه کتابتونو دآمریت داړتیاوړ پورتریتونه، دافغانفلم دسلایدونـو دجوړولو له پاره دراز، راز حشرو رسمونه، ددقیقی بلخی اوخواجه‌عبدالله انصاری دغونډو دګډون کوونکو لایحې اودنقاشۍ تابلوګانــی هم تهیه کړی دی .

ددې آمریت دنقاشۍ کورس سره له‌دې چې یوتربیوی کورس دی خود خپل تربیوی فعالیت په څنګ کې یې دهمدې یوه کال په اوږدوکې تریوسل اوځلوینښت زیاتې دروغنی رنګ تابلوګانې تولید کړی دی .

دښکلو صنایعو دآمریت دتجسمی هنرونو کورس ترسل زیاتې مجسمې په بیلو سایزو

اورنگوجوړوی کړی دی .

دخاورینولو نبوډیزاین اورنګول ، دټیپیک ډیزاین په بڼه، دخینی مجلواو کتابو ډیزاین دپوسترونو، ګرافونو اودخطاطی دچارو پرمخ بیول دډیزاین دڅانګی له فعالیتونو څخه‌دی.

دفرم جوړولوڅانګی اوولس ساده اوډیزاین کاری شوی فرمونه په بیلو، بیلوسایزوجوړ کړی اوترسل زیات چوکاټونه اودری دانی درسامی موډلونه هم ددی څانګی له کاروڅخه دی .

اداری ریاست :

دبیلو، بیلوڅانګولەلاری دی اداری هڅه‌کړی ده چی ددی وزارت‌اطلاعاتی‌اوکلتوری خدمتونه په خپل ـ خپل وخت ترسره شی او زیـــار ایستل شوی چی په کارونوکی له چټکتیااوپه لګښتونوکی له صرفه جویی څخه‌کار واخیستل شی . په‌همدی وخت کی چی دااداره پـــه مامورینو پوری دمربوطو چارو پرمخ بیـو ل په غاړه لری وظیفه لری چی دمربوطو دایرو عادی اوانکشافی بودجه تنظیم اوپه هغی‌پوری مربوط اجراآت آسانه کړی . دمرکز دنشراتی مؤسسوداداری کار وداسانتیا دپاره. څانګړی اداری اداره په‌کار بوخته ده، همـــداراز د مطبوعاتو کلوپ دسیمینارو دغونډو ترتیـــب د. ودونو دمحفلونودجوړیدو غوښتنی‌اودوزارت هغه کارونه چی له اداری پلوه له کلوپ سره اړه لری، توسره کړی دی .

یادونه :

داطلاعاتو اوکلتور وزارت دهیواد دستـرو شخصیتونو دیادونی په لړکښی تیر کــــال دابونصر فارابی، دقیقی بلخی اوخواجه عبدالله انصاری دمړینی دکالیزی په ویاړ سیمینارونه جوړ کړل . اوهم په نظرکښی دی چه‌داطلاعاتو اوکلتور وزارت دپښتو دپرمختیا او پیاوړتیا آمریت له خوابه په نژدی راتلونکی وخـــت کښی «په وروستیو دووپړیو کښی دپښتـــو دچاپ شویو آثار سیمینار» تر سرلیك لاندی یوسیمینار جوړ شی .

همدارنګه دپښتو څیړنو نړیواله غونــډی دپوهنی وزارت له خوا وشوی .

ګرانلوستونکی به‌دهریوه سیمبنار په باب‌مربوط مطالب دافغا نستان کالنی پــه‌صفحـو کښی مطالعه کړی .

مجلس بزرگداشت فارابی

دولت جمهوری افغانستان ، که رشد فرهنگی فرزندان این سرزمین را، هماهنگ بارشد اقتصادی، همواره در نظر دارد، درروز های ۳۰میزان‌واول عقرب ۱۳۵٤هزاروصدمین سال تولد دانشمند بزرگ خراسان ابونصر محمدفارابی را باتشکیل یك مجلس علمی براساس پالیسی کلتوری خویش تجلیل نمود ودرین مجلس علمی، عده‌ای ازفضلای کشور و دانشمندان ممالك دوست، سهم گرفتند .

مجلس یادبود حکیم ابونصر فارابی قبل از ظهرروز ۳۰ میزان درتالار بزرگ رادیو افغانستان باقرائت چندآیت‌ازقرآن عظیم‌الشان آغاز یافت وپس ازآنکه سرودملی نواخته‌شد، پیام بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم توسط پوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات و کلتور قرائت گردید .

درپیام مؤسس جمهوریت، به این نکته اشاره شده بودکه نظرات وآراء ابونصرفارابی دراخلاق وسیاست که حسن اخلاق را حاصل دانش وسر آغاز سعادت انسانی میدانست وهمکاری وتعاون ارادی افراد جامعه را برای تنظیم حیات وحفظ جامعه ضروری می شمرد، هنوزهم بعداز گذشت بیش ازهزار سال مایهٔ تحسین صاحب نظران است واورا درصف اول بنیاد گذاران تمدن بشری قرار مدهد .

رئیس محترم دولت، درپیام خویش تجلیل یادبود شخصیت گرانمایه فارابی را که به قول مورخ معاصرش ابن الندیم از فاریاب خراسان بوده وبه گفتهٔ امام غزالی در میان فلاسفه اسلام هیچکس به پایه اووابن سینا نرسیده است ازطرف وزارت اطلاعات وکلتور درحقیقت تجلیل وقدردانی ازعلم و معرفت، دانسته ویادآوری فرمودند که این خود یکی ازاهداف پالیسی کلتوری دولت جمهوری افغانستان واز جمله مؤثرترین عوامل رشد فرهنگی است .

پیام بناغلی رئیس دولت وصدراعظم بااین سخنان حکیمانه پایان یافت :

«امیدوارم تحقیقات ومباحثات علمی این مجلس دربارهٔ زندگی وآثار وافکار معلم‌ثانی سهم بزرگ اورادر نشر فرهنگ و معارف بشری بیش ازپیش روشن کند وحق آن دانشمند بزرگ بخوبی ادا شود .

توفیق دانشمندانی راکه دراین کارپرارزش علمی اشتراك دارند آرزو می نمایم» .

بعداز آنکه پیام بناغلی رئیس دولت و صدراعظم قرائت گردید، پوهاند دکتورنوین وزیراطلاعات وکلتور، بیانیهٔ خودرا ایرادنمود ودرطی آن از سرگذشت زندگانی فارابی وسهم بزرگ وی در گسترش علم وفضیلت سخن گفت ویادآوری کردکه تجلیل وقدردانی ونیز تحقیق وجستجو دراحوال وآثار دانشمندی چون ابونصر فارابی که سهم بزرگ ومهمی دراستحکام بنیاد فلسفه وعلوم عقلی درتمدن

اسلامی دارد، گذشت ازاینکه درحکم ادای حقی استکه دانشمندانی مانند اوبه گردن همه علاقه مندان علم وفرهنگ دارند، ازین جهت هم درخورتوجه وسودمند است که نسل جوان رابه ارزش علم واهمیت عالم درجامعه متوجه میسازد تاهمانطور یکه به آیندهٔ تابناك خود، وطن وجامعه خویش علاقه دارد،گذشتهٔ پرافتخار رانیز فراموش نکند .

پوهاند دکتور غلام صدیق محبی رئیس پوهنتون کابل نیز بیانیه ای ایراد نمود ومراتب امتنان پوهنتون کابل رااز اینکه شخصیت متبحر ومتفکری چون فارابی درین مجلس علمی تجلیل میشود ابراز نمود و مطالبی دربارهٔ عظمت مقام علمی ابونصرفارابی بیان کرد .

سپس دکتورمحمد اکرم عثمان پرو گرام مجلس علمی راقرائت کرد واعضای سیمینار رامعرفی نمود .

درمحفل افتتاحیه بعداز قرائت یك رباعی فارابی توسط محترمه فریده انوری کنسرتی توسط هنرمندان رادیو افغانستان اجرا گردید ونشریه ای شامل زندگی نامه فارابی ، به حاضران توزیع شد ومحفل افتتاحیه درحوالی ظهر خاتمه یافت .

دراولین جلسه علمی :

نخستین جلسه بزرگداشت هزارو صدمین سال تولد ابونصر محمد فارابی در ساعت دوونیم بعداز ظهر روز ۳۰ میزان در سالون کنفرانسهای رادیو افغانستان دایر گردید . درین جلسه که ریاست آنراپوهاندعبدالحی حبیبی برعهده داشت، ابتدا دکتورمحمدیعقوب واحدی، تحت عنوان «زندگی وآثار فارابی» سخن گفت وگوشه هایی ازحیات علمی این دانشمند بزرگ اسلام راتشریح نمود. سپس دکتور سید مخدوم رهین تحت عنوان «وضع حکمت درروزگار فارابی وخصایص روزگاروی» حالت عمومی فلسفه وطرفداران ومخالفان آنرا درعصری که ابونصر میزیست ، توضیح نمود وازمکاتب خاص فلسفی که درآن روز گار مورد توجه بود نام برد. آنگاه نوبت سخن به علی اصغر بشیر رسیده واوتحت عنوان «نظرفارابی دربارهٔ نجوم واحکام نجوم» نخست از تالیفات فارابی که مربوط به علوم فلکی است نام برد وسپس ازیك عده علمای نجوم که معتقد به احکام نجومی بوده اند وآثاری درین مورد ازایشان باقی مانده است یادکرد وآنگاه نظرفارابی رامبنی برتخطئهاحکام نجوم توضیح داد .

البته موضوعات سخنرانی های این جلسه چنانکه معمول است ازطرف بعضی اعضاء مجلس مورد بحث واقع میشد وپس از ارائه توضیحات کافی نوبت به سخنران دیگر میرسید

این جلسه تا ساعت پنج ونیم بعداز ظهر دوام داشت .

شام آن روز شاملان مجلس علمی دردعوتی که ازطرف پوهاند محبی رئیس پوهنتون کابل درکلوپ پوهنتون تشکیل شده بود شرکت نمودند .

در دومین جلسه علمی :

دومین جلسه یادبود ابونصرفارابی، ساعت ۹ صبح روزاول عقرب درتالار رادیوافغانستان به ریاست پوهاند غلام حسن مجددی تشکیل گردید ونخستین سخنران جلسه نیز پوهاند غلام حسن بود. وی تحت عنوان از سطــو وفارابی، منطق وفلسفه این دودانشمند بزرگ غرب وشرق راکه درعرف حکمابه معلم اول وثانی لقب یافته اند تشریح کرد و وجــوه اشتراك وافتراق منطق وفلسفه آنان رانسبت به یکدیگر توضیح داد .

سخنران دوم، دکتور حسین خدیوجــــم دانشمند ایرانی بودکه موضوع گفتارش ، نظر فارابی برعلم کلام بود .

دکتور خدیوجم، تقسیم بندی علوم راکــه برای اولین باردر اسلام توسط فارابی صورت گرفته است، مورد بحث قرار داد وآنگاه نظر این دانشمند رادربارهٔ مباحث کلامی توضیح کرد .

بعدازوی نوبت به پوهنوال عبدالمنان مددی رسید واوگفتار خودرا که موضوعش تصوف ازنگاه فارابی بود، ایراد نمود .

برموضوعات این جلسه نیز بحث عمومی صورت گرفت وجلسه در حدود ساعت ۱۲ظهر پایان یافت وشاملان مجلس علمی در دعوتی که ازطرف پوهاند دکتور نوین وزیراطلاعات وکلتور در کلوپ مطبوعات به افتخار شا ن ترتیب شده بود اشتراك نمودند .

درسومین جلسه علمی :

سومین جلسه علمی تجلیل حکیم فارابی درساعت سه بعدازظهرروز اول عقرب درتالار محمود طرزی واقع درکلوپ مطبوعات به‌ریاست بناغلی محمد عثمان صدقی دایر گردید .

درین جلسه پوهاند غلام صفدر استـــاد فلسفه پوهنتون کابل در باره مابعد الطبیعه ازنگاه فارابی، سخن گفت ونو آوریهای فارابی رادرفلسفه توضیح نمودکه بسیار مورد توجه واقع شد .

باختم گفتار پوهاند غلام صفدر، بحــث عمومی شروع شد ونکات وجزئیات فلسفــــه فارابی باتوضیحات استاد غلام صفدر روشن گردید سپس قطعنامه مجلس علمی که توسط يك‌کمیته منتخب ترتیب شده بود قرائت شد وبر مواد آن بحث صورت گرفت وبالاخــره به اتفاق آراء تصویب شد وباتصــویب آ ن مجلس علمی به دعای سعادت کشور ومردم افغانستان در پرتو رژیم جمهوری خاتمـــه یافت .

سیمینار هزارمین سال وفات دقیقی بلخی

«کشور باستانی ماسهم قابل توجهی در تهدابگذاری بنای تمدن وفرهنگ جهان دارد که تاریخ دنیاگواه آن ومدنیت درخشان امروز مرهون آن است » .

« دربلخ باستانی اصل نیکخواهی یعنی مواظبت براندیشه نیك، عمل نیك وگفتارنیك برای اولین باربحیث یك اصل مهم اخلاقی اعلام گردید ومورد تایید مکاتب فکری جهان آن روز واقع شدکه هنوزهم ارزش خودراکاملا حفظ کرده است» .

«آیین دلبستگی به وطن، دفاع از شرافت وحیثیت ملی، حمایت ازراستی ودرستی و مبارزه باکج اندیشی، یادگار و میراث آن جوانمردان وپهلوانان وقهرمانان ملی ماستکه داستان دلیریها وفداکاریهای آنان درطی قرن های متوالی ازنسلی به نسلی به میراث میرسید واحساسات آزادگی ووطن پرستی را برمی انگیخت وسر انجام نیزبه شکل داستان های حماسی، یکی ازعناصر تاریخ پرافتخار کشور ومردم ماراتشکیل داده» .

«دقیقی بلخی که باوجود طبع روان شاعرانه آتش عشق وطن ودلبستگی به فرهنگ ملی وافتخارات دیرینهٔ کشوردرکانون قلبش شعله‌ور بود، بمنظور زنده نگهداشتن تاریخ وفرهنگ سرزمین خودبه نظم داستانهای ملی وحماسه های وطنی همت گماشت ودرین کارپیشآهنگ همه شاعرانی شدکه درین راه گام نهادند» .

مطالب فوق ، قسمتی ازپیام مؤسس جمهوریت مارا بمناسبت افتتاح هزارمین سالگرد وفات دقیقی بلخی ، تشکیل میدهد وبهترین وبرازنده ترین گفتاریست که اهمیت تشکیل مجالس علمی مانند مجلس بزرگداشت دقیقی بلخی رامی توان بادقت درمندرجات آن بخوبی درك کرد .

دقیقی فرزند گرانمایه بلخ بانظم حماسه های ملی ووطنی این سرزمین، حق بزرگی به گردن همه دلباختگان فرهنگ ملی دارد و ازین سبب لازم بود که مجلسی باشتراك دانشمندان افغانستان وممالك دوست دروطنش تشکیل شود ودرمورد زندگانی وآثاروافکارش تحقیقات ومباحثاتی صورت بگیرد تااندکی از حق فراوان خدمت اوبه فرهنگ ملی، اداگردد.

وزارت اطلاعات وکلتور با تشکیل مجلس علمی بزرگداشت دقیقی ودعوت ازصاحبنظران داخلی وخارجی برای اشتراك در این مجلس علمی، گام شایسته ای درراه تحقق بخشیدن اهداف پالیسی کلتوری دولت جمهوری افغانستان برداشت ومجلس علمی تجلیل از دقیقی بروزاول جدی ۱۳۵٤ آغاز یافت .

محفل افتتاحیه :

ساعت ۱۰ (قبل ازظهر) روزاول جدی محفل افتتاحیه سیمینار بزرگداشت دقیقی باحضور عدهٔ کثیری ازعلاقه مندان فرهنگ ملی درتالار بزرگ رادیو افغانستان دایر شد .

ابتدا چندآیت ازقرآن عظیم الشان تلاوت گردید وپس ازآنکه سرودملی نواخته شـد، پیام بناغلی رئیس دولت وصدراعظم کـــه قسمتی ازآن درصدر این مقاله نقـل شـد، توسط پوهاند دکتور عبدالرحیم نوین وزیر اطلاعات وکلتور قرائت شد .

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم، در طـی پیام خویش به این نکته‌که اجتماع دانشمندان افغانی وکشور های دوست، گذشته از اینکه سهم شایان توجه دقیقی رادر خدمت بتاریخ وفرهنگ ملی روشن میسازدبه توسعه همکاری های علمی‌که دنیای امروز برای حـل مشکلات فراوان خود بدان نیاز منداست نیز کمـــك میکند، اشاره فرموده، باقدردانی از مهمانان دقیقی شناس که ازکشور های دوست بوطن دقیقی آمده اند توفیق همه شاملان مجلس را خواستار شدند .

بعداز قرائت پیام مؤسس جمهوریـــت ، پوهاند دکتور نوین بیانیهٔ خودرا ایراد نمود ودرضمن آن یادآوری کردکه دولت جمهوری افغانستان در پهلوی تلاش وکوشش منظـم ومداوم برای آگاهی مردم بخصوص نســل جوان ازدانش روز واستفاده مثبت آنان از علوم پیشرفته وجدید، موضوع حفظ میراثهای فرهنگی کشور وشناخت آنهارا نیز در خـور توجه میداند زیرادر غیرآن هیچ ملتی نمیتواند بدون اینکه زمان حال راحلقه اتصال گذشته وآینده قراردهد موجودیت خودرا حفظ کند .

پوهاند نوین ازدانشمندان کشور هـــا ی دوست که دعوت وزارت اطلاعات وکلتور را برای اشتراك درمجلس یادبود دقیقی پذیرفته وحضور یافته اند ابراز امتنان نمود وتوفیق همه شاملان مجلس علمی را خواستار گردید.

سپس شیرنوال محمد صدیق روهی رئیس پښتو ټولنه وپوهاند میرحسین شاه رئیس پوهنځی ادبیات وعلوم بشری پوهنتون کابل دراطراف زندگانی وآثار دقیقی بیانیه ها یی ایراد نمودند .

همچنان بناغلی عبدالوهاب محمود طـرزی به نمایندگی ازدانشمندان افغانی وپروفیسور ژیلبرلازار به وکالت دانشمندان مهمان، سخن گفتند واقدام دولت جمهوری رادر تشکیل این مجلس علمی ستودند .

سپس پوهنیار فوزیه نور حسینی، اعضای مجلس علمی رامعرفی نمود وموضوع گفتارهر یك رااعلام کرد .

درین محفل برخی ازاشعار دقیقی توســـط بناغلی عبدالله شادان ودکتور محمد اکـــرم عثمان ومیرمن فریده انوری فاروق، قرائت‌شد وضمنا کنسرتی توسط هنر مندان رادیـــــو افغانستان اجرا گردید .

همچنان ابیاتی از گشتاسپنامه دقیقی بلخی توسط دوتن ازعلاقه مندان به آهنگ حماسی قرائت شد ومحفل افتتاحیه درساعت ۱۲ و۳۰ دقیقه خاتمه یافت .

جلسه اول علمی :

اولین جلسه علمی سیمینار دقیقی بلخـــی درساعت ۲ بعدازظهر روز اول جدی در تالار محمود طرزی کلوپ مطبوعات بریاست بناغلی محمد عثمان صدقی ومعاونی پوهانـد سید ـ

گذارش سیمینار ها بقیه در صفحه ۶۳۱

وزارت مخابرات

خدمات مخابراتی بحیث خدمات زیر بنادر انکشاف اقتصادی واجتماعی یك کشور نقش مهم وارزندهٔ دارد. دولت جمهوری جوان کشور اهمیت مخابرات رابشتر از هروقت دیگر درك کرده ازیکطرف پروگرام های وسیعی رادر چوکات پروژه های انکشافی طوری پیشبینی نموده که انکشاف مخابرات متوازن ومتناسب به انکشاف دیگر ساحات اقتصادی واجتماعی مدنظر گرفته شده و از طرف دیگر خدمات وتسهیلات بهترمخابراتی رابرای اکثریت مردم عرضه مینماید .

درمحتوی تذکرات فوق تفصیلات مختصری ازاجراآت وزارت مخابرات در ساحات تلی کمونیکشن وپست که در جریان سال ۱۳۵٤ صورت گرفته وپروگرام های‌که در سال ۱۳۵۵ تحت اجرا قرارداده خواهد شد ذیلا بعرض رسانیده میشود :

الف ـ درساحه تلی کمونیکشن :

۱ـ درا کثر ولایات کشور عزیز فعلا سوچبورد های لوکل بطری برای برقراری ارتباط تیلفونی نصب وفعالیت داردکه این سیستم شکل ابتدایی ارتباط راتأمین‌مینماید سیستم بطری محلی موجودیت بطری را در پهلوی تیلفون هرمشترك ایجاب مینماید البته تهیه ونگهداشت بطری بصورت صحیح برای مشترك خالی ازمشکلات نمیباشدبرای رفع این معضله وزارت مخابرات بتهیه سوچبورد های بطری مرکزی اقدام ورزید به این معنی‌که این نوع سوچبورد صرف یك منبع تغذیه‌داشته وآنهم درپهلوی سوچبورد نصب میباشد ومشترك مجبور نیستند هریك ازخود بطری تهیه بدارند .

عجالتا دوپایه آن بظرفیت مجموعی ۲۰۰ لین درچهار یکار مرکز پروان نصب شده وهم شبکه شهری آن توسط کیبل بصورت اساسی وفنی تمدید شده‌است . درنظراست درسال ۱۳۵۵ سوچبورد های بطری مرکزی درفاریاب، جوزجان، بلخ، سمنگان، پلخمری گردیز وجلال آباد توسط پرسونل فنی‌وزارت نیزنصب وبکار انداخته شود. البته برای آینده تجهیز بعضی ولایات بادستگاه های تیلفون اتومات مدنظر گرفته شده که در صورت میسرشدن امکانات مالی در تطبیق آن اقدام بعمل خواهد آمد .

۲ـ ازآنجاکه ارتباط مخابراتی به سیستم تیلکس یکی ازضروریات عصر میباشد وزارت مخابرات درصددآن شد تاوسایل آنرا غرض استفاده عامه فراهم نماید در یـن تخنیك مشترك باداشتن یك پایه ماشین تیلی پرنتر که بادستگاه مرکزی تیلکس وصل میباشد میتواند که بدون ضیاع وقت مطلب خود را بطرف مقابل چه درداخل وچه درخارج مملکت

مخابره نماید به همین منظور وزارت‌مخابرات درجهت خریداری یك دستگاه تلکس کـــه طور نمه اتومات کار مینماید اقدام که بعد ازنصب وبسته‌کاری درسال ۱۳۵٤ شروع به فعالیت نموده است د ستگاه مذکـور دارای ظرفیت ابتدایی ۸۰ لین بوده وتاچهار صد لین توسعه داده شده میتواند درحال حاضر یکتعداد لین های آن برای مشترکین توزیع گردیده وازطریق شرکت فرانکفورت با تمام ممالك جهان همه روزه ازساعت ۱۱ صبـح الی ۹ شب مخابره جریان دارد . مســـوده مقررات تیلکس نیز ترتیب که بعداز طـــی مراحل ونشر درجریده رسمی نافذ گردیده است .

۳ــ چون تمدید لین ونصب تیلفون برای تمام منازل ازنگاه توان مالی دولت یك امر ناممکن میباشد بناء برای رفع احتیاج مـردم تصمیم گرفته شد تایك تعداد غرفه هـــای تیلفون سکه اندازدرنواحی مختلف شهرکابل نصب شود فعلا درنقاط مختلف شهر بتعداد (۳۷) پایه آن نصب وازطرف روز وشـــب فعال ومردم ازآن استفاده مینمایند . درنظر است درسال ۵۵ یکتعداد تیلفون هـــا ی سکه انداز که جدیدا خریداری گردیده د ر دیگر نقاط شهر کابل وشفاخانه ها نصـب وطرف استفاده قرارداده شود .

٤ــ درحال حاضر ارتباط مخابره تیلفونی بین کابل ویکتعداد ولایات کشورعزیز توسط دستگاه های چینل برقرار میباشد اما تعداد چینل های موجوده به هیچصورت جواب گوی نیازمندی های مراجعین انفرادی ودوایر دولتی نبوده برای رفع این مشکل یکتعداد دستگاه های جدید چینل خریداری ونصب آن فعـــلا درپروان، بلوله ، پلخمری ، سمنگـــان و مزار شریف جریان داشته ودر آینده قریب به‌معرض استفاده قرارداده خـواهـــد شد . همچنان درسال ۱۳۵۵ کارنصب وبسته کاری دستگاه های مشابه درغزنی ، مقر، زابـــل، قندهار، گرشك، دل آرام، فرارود، ادرسکن وهرات شروغ خواهد شدکه با بکار افتیدن این دستگاه هاتاحد مشکلات ازناحیه کمبود چینل هامرفوع خواهد شد .

۵ــ درگذشته ارتباط تیلفونی بین کابل، ولایت پکتیا توسط یکجوره لیـــن عـــادی برقرار بودکه این لین نمی توانست مشکلات مخابروی ولایت مذکور رارفع نماید بـرای حل این معضله درکابل، گردیز، و خوست دستگاه های‌چینل نصب وفعلامخابره تیلفونی توسط دستگاه های مذکور جریان دارد به‌این معنی‌که سه چینل تیلفونی بین کابل وگردیز وسه چینل تیلفونی بین‌گردیز وخوست برای استفاده عامه موجود میباشد .

٦ــ درسال ٥٤ بفاصله ۱۸۰ کیلو متـــر لین اساسی تیلفون درولایات و۹ ونیم کیلو مترکیبل درشهرکابل تمدیدشده اســـت . همچنان یکتعداد لین های تیلفـــو ن برای مراجعین توزیع گردیده ولین های چینـــل درحدود ۱۲٤۰ کیلومتر ترمیم شده است .

۷ــ درنظر است درسال ۱۳۵۵ لین های تیلفون بعضی ولایات مطابق معیا ر هـــای

تخنیکی تمدید شود .

ب: ساحۀ پست :

۱ـ قانون ومقررات جدید پست که د ر عصر فرخندۀ جمهوریت بشیوه متر قـــی وبرمبنای نیازمندی واقتضاآت عصر ترتیـب ومراحل آن طی گردید ظرف تطبیق قرارداده شد . جهت آشنا ساختن مامورین پســت مرکز وولایات به دساتیر جدید یك سیمینار تربیوی برای آمرین پستی دراخیرماه جوزای ٥٤ درکابل دایر گردید که مدت یك هفته دوام کرد. درین سیمینار جنبه های مختلفه عملی ونظری قانون ومقررات پست وتطبیق ترخنامه های جدید داخلی پستی مطـــرح گردید ودر اطراف آن روشنی انداخته شد تاآمرین پستی بعداز برگشت شان بمراکز ولایات معلومات واندوخته های خودرابه سایـــر مامورین پستی تفصیل وتشریح نموده آنها رابالنوبه تنویر نمایند .

۲ـ وزارت مخابرات همه ساله تحـــت عناوین ملی وبین‌المللی تکت های فوق‌العاده پستی طبع ونشر مینماید این عناوین‌مختلفه تجلیل ازمناسبت های ملی مانند سالگـرد استقلال کشور عزیز و یا سالگرد تاسیس رژیم فرخنده جمهوریت ویابیاد بود یکی از نامور کشور میباشد همچنان به مناسبت‌های بین المللی سال توریزم جنوب آسیا سال بین المللی تکت پستی نشر گردید .

نشرتکت پستی از یکطرف معرف مفاخر ملی پیداوار وغیره کشور مابه مردم جهان است وازجانب دیگر بحیث وسیله پرداخت اجرت پستی ازآن استفاده میشود. وزارت مخابرات ازشروع الی اخیـــر سال ۱۳٥٤ بتعداد (٥۱۰) هزار قطعه تکـت فـوق العاده پستی بمناسبت های مختلف ملی‌وبین‌المللی طبع ونشر نموده است .

۳ـ درشهر کابل بتعداد ۷۱ عدد صندوق پستی درنواحی مختلف شهر جهت سهولت همشهریان محترم نصب است . بمنظـــور سرعت درامر جمع آوری وتوزیع پسته هـا اخیرا وزارت مخابرات یکتعداد ریکشاهارادر چهار حوضه های توزیع شهر کابل بکـــار انداخته که تاحال ازآن نتیجه نهایت خوبی ازنگاه سرعت وصحت تبادله پسته بدست آمده است .

٤ـ برای اینکه‌مردم ازنزدیك ترین ناحیه شان بدون سرگردانی دادوستد پسته خودرا کرده بتوانند وزارت مخابرات حتی المقدور کوشیده است تادرنواحی مختلف شهرکابل ودیگر شهر های بزرگ ولایات به تاسیس پسته خانه های شهری بپردازد چنانچه در سال ٥٤ دوپسته خانه جـدیـد یکـــی در شاه شهید(ع) ودیگردرآقاعلی شمس افتتاح گردیده است . ودوپسته خانه دیگر نیزیکی درسیدنورمحمدشاه مینه ودیگری در بریکوت که تعمیر آن تکمیل وبعداز نصب تجهیزات داخلی ازقبیل غرفه های آخذه، پست بکس هاوغیره دراوایل سال ٥٥ افتتاح خواهـــد گردید .

درسال ٥٤ درحدود (۷۳۷۹۳۰٦) مکاتیب عادی وراجستری پست کارت، بستۀ کوچك،

پارسلات ومطبوع داخله وخارجه، فضایی ، وزمینی به افغانستان واردوبه تعداد (۵۲٤۱٦،۱۲) ازهمین نوع ارسالات در داخل کشوروبه ممالك مختلف جهان صادرگردیده است .

درراه انکشاف خدمات پستی نکته اساسی که جلب توجه مینماید موضوع تعلیم وتربیه پرسونل میباشد که برای این منظوردرسال ٥٤ بتعداد ۷۷ نفرمامور پستی مرکز وولایات درمرکز تربیوی وزارت مخابرات کورس های پستی را تحت نظارت متخصصین تعقیب نموده اند که البته درآینده امید قوی میرود که عموم مامورین پستی مرکز وولایات با سیستم عصری سرویس داخلی وبین المللی آشنایی کامل پیدا نموده ووظایف محوله خودهارا بصورت بهتر انجام دهند در مورد تجهیزات پستی بتعداد٥٠ طغرامهر تاریخدار پستی چهل میزان ترازوی درجه داربتعداد (٥٠٠) عدد بکس پسته رسانی وتعدادیکهزار خریطه پسته داخلی زمینی ضرورت شعب پستی مرکزوولایات فرمایش داده شده‌است. برعلاوه یکتعداد بایسکل ها برای استفاده پسته رسان هاجهت توزیع نامه هابه ولایات ومحلات ارسال گردیده است .

قرار است درسال ٥٥ (٣٤) پسته خانه درولایات افتتاح وپرسونل آن بکار آغاز نمایند . درین اواخر که نرخنامه مراسلات وپارسلات درسرویس بین المللی وداخلی درسراسر کشور تحت تطبیق قرار داده شده یکنوع بروشور نرخنامه های فوق برای سهولت موسسات داخلی وخارجی واشخاص انفرادی به طبع رسیده که توسط غرفه جات آخذه پستی مرکز طور ر ایگان بدسترس مراجعین گذاشته شده است .

ج: ساحه انکشافی :

وزارت مخابرات بادرنظر گرفتن احتیاجات موجوده مخابراتی کشور وپیشبینی برای چند سال آینده آن پروژه های راکه تطبیق آن نه تنها احتیاجات داخلی را تا اندازه مرفوع خواهد نمود وبحیث پروژه های زیربنایی بادیگر پروژه های کشور ممدواقع خواهد شدبلکه درساحه منطقوی وبین‌المللی هم بحدکفایت رفع نیازمندی نموده وکشور ازنگاه مخابرات یکی ازمراکز بین المللی ترانزیت راتشکیل خواهد داد، روی دست گرفته است . وزارت مخابرات متیقن است که اکمال پروژه های پیشبینی شده بحیث پروژه های زیربنا، نقش مهمی در انکشاف اقتصاد مملکت خواهد داشت که اجراآت سال ٥٤ یکتعداد پروژه هاقرار ذیل است:

۱ـ پروژه مایکروویف کابل، قندهار، هرات واسلام قلعه ویك دستگاه تروپوسکتر درجلال آباد . تحول وانکشاف سریع صنعت مخابره دستگاه ها وسیستم های جدیدمخابره رابوجود آورده که ازنگاه کیفیت ودیگرفواید نسبت بدستگاه های سابقه بمراتب برتری دارد این تحول ممالك رامجبور ساخت تادر تولید وتعمیم اینوع دستگاه هاهرچه بیشتر بذل مساعی نمایند. ساختمان و پرتاب ستلایت هادرمدارهای معین ازطرف موسسات

وکانسورتیم هاشروع گردید ودرمدت کوتاه ارتباط مخابراتی ممالك ازطریق این‌ستلایت هابرقرار گردید .

سیستم مخابرات توسط ستلایت بنابر مثمریت آن آنقدر ترویج‌شدکه اکثر کمپنی هاوموسسات مؤلد دستگاه های مخابره توجه بیشتر خودرابه تولید این نوع دستگاه معطوف نمودند واحتمال میرود که در آینده بسیار قریب اکثر ممالك جهان بادستگاه های ستلایت زمینی ودستگاه های دیگری ازقبیل مایکروویف وترویوسکتر که بسهولت با سیستم مذکور کار کرده بتواند مجهز شود ودستگاه های نوع سابقه آهسته آهسته‌جای خودرا برای این نوع دستگاه ها ی مدرن تخلیه نماید درین صورت برای برقراری ارتباط بین المللی وزارت مخابرات خود را مکلف میداند تاپیشبینی های لازمه رابنماید تابنابر عدم داشتن دستگاه های مذکور سکتگی درمخابره بین المللی عاید نشود . روی این اصل وزارت مخابرات پروژه مذکور رادرچوکات پلان هفت ساله گنجانیده است باتطبیق این پروژه افغانستان میتواند بحیث یك نقطه‌ترانزیت مخابره های‌ممالك شرقمیانه وممالك اروپایی راقبول نمود و هم برای اجرای مخابره های‌خودازآن استفاده بدارد . سروی نهایی پروژه مذکور که شامل تعیین موقعیت های ۳۳ دستگاه هاوسروی سرکهای فرعی‌آن بین‌کابل، قندهار، هرات واسلام‌قلعه وهمچنان بین‌کابل جلال آباد وتورخم میباشد تکمیل گردیده وکاردیزاین سرکهای مذکور تحت اجرا میباشد .

۲- پروژه اتومات خیرخانه مینه :

پروژه خیرخانه مینه دروقت تثبیت پروژه های پلان‌دوم نامعلوم بودوبعدازاکمال پروژه های تیلفون اتومات دستگاه های مرکزی شیرشاه مینه وشهرنو تعداد عمرانات در خیرخانه مینه بشدت شروع گردید که درین سالهای اخیر در حدود چهار هزار منزل رهایش درآن منطقه اعمار گردیده بدهیست یك پروژه‌که دارای چهار هزار خانه وشاید درحدود بیست هزارنفر درآنجا سکونت کند که عدم موجودیت وسایل تلفون درین منطقه مشکلاتی رابرای اهالی مذکور پیش مینماید برای رفع این نیازمندی و زارت مخابرات ساختمان یك تعمیر اتومات وپسته خانه را درمعرض تطبیق قرارداد. کار ساختمان تعمیر مذکور عنقریب تکمیل خواهد شد .

۳- پروژه دستگاه های بی‌سیم :

ازآنجائیکه دستگاه های موجوده بی سیم برای برقراری‌مخابره های‌تیلفونی وتیلگرافی افغانستان با ممالك خارج روز انه بیش از ۱٤ ساعت فعالیت میکند ودستگاه های‌مذکور قبل ودرجریان پلان پنجساله اول خریداری شده بود تقریبا همه استهلاك شده واکنون بیشتر معروض به عوارض میشود از طرف دیگر ضرورت به ارتباط مستقیم بایکتعداد ممالك دیگر احساس میگرددکه روی این ضرورت خریداری دستگاه های بی سیم و ساختمان تعمیرات مذکور درجمله پروژه های انکشافی گنجانیده شد . ساختمان تعمیرات

مربوط به این دستگاه هادرمحوطه هـــا ی تیلگرافخانه یکه توت ومهتاب قلعه تکمیـل وبه خریداری دستگاه های مربوطه اقــدام گردیده است . قرار است دستگاه هاوسامان مربوطه درنیمه اخیرسال ٥٥ بکابل مواصلت نماید که البته بعداز نصب وبسته کـــاری بفعالیت آغاز خواهد کرد .

٤- پروژه تعمیرات مخابراتی :

تعمیر ادارات مخابراتی و پسته در تمام ولایت کشور یکی از ضروریات اولیه‌احساس گردیده وبهمین منظور درقدم اول در شهــر کابل ساختمان چهار پسته خانه در سیدنور محمدشاه منه، بریکوت، پروان مینه وده‌بوری وهمچنان ساختمان تعمیرمخابراتی به ولایت لوگر، تخار، میدان شهر، غزنی، ارزگـــان، غورات وقلعه نورویدست گرفته شد منجمله آن‌کار ساختمان دوپسته خانه شهـــری د ر بریکوت وسیدنورمحمدشاه مینه تکمیل وهم ساختمان تعمیرات مخابراتی ولایـات لوگـر وغزنی عنقریب تکمیل خواهد گردید .

٥- پروژه پسته خانه مرکزی :

چون تعمیر موجوده پسته خانه مرکـــزی باساس نیازمندی چندین سال قبل ساختـه شده بود درحال حاضر نه ازنگاه دادو ستد حجم ارسالات روزانه ونه از نگاه سیستـم پستی عصری سازگار میباشد که روی ایــن منظور ساختمان یك پسته خانه عصـری و مجهز درپلان هفت ساله اول جمهور یــت گنجانیده شده‌که مطالعات درقسمت ساختمان آن دوام دارد .

٦- پروژه چینل‌مزارشبرغان، میمنه، تالقان وفیض آباد :

ارتباط مخابراتی این ولایات فعلا توسط لین های عادی که سالها قبل تمدید شده بود جریان دارد وارتباط آنها بایك دیگر و دیگر مراکز ولایات طوریکه لازم است بکلی قناعت بخش نمی باشد بناء برای رفع این مشکل تمدید لین چینل ونصب دستگاه های مربوطه بین مراکز وولایات فوق الذکر در پروژه انکشافی درنظر گرفته شد .

د : پروژه های که درسال ٥٥ احـداث خواهد شد :

١- پروژه مایکروویف کابل، قندهـــار، اسلام قلعه ودستگاه تروپوسکتر درجلال آباد سروی نهایی پروژه مذکور درسال ١٣٥٤ تکمیل‌گردیده ازینروفرمایش سامان واحداث یك اندازه سرکهای فرعی پروژه مطلو بـه درسال ٥٥ درنظر گرفته شده است .

٢- پروژه اتومات خیرخانه مینه :

درنظر است درسال ٥٥ در ترتیب تندر هابرای تهیه دستگاه ولوازم و در صـــورت امکان به فرمایش دستگاه تیلفون بظرفیـــت ابتدایی ٨٠٠ لین اقدام گردد .

٣- پروژه دستگاه بی سیم :

چون درسال ٥٤ تعمیرات مربوط به این پروژه تکمیل وهم در فرمایش خریـــداری دستگاه های مذکور اقدام بعمل آمد، امیـد میرود بعداز تهیه دستگاه های مذکور بسته کاری آن درسال ٥٥ تکمیل وبه فعالیت آغاز نماید .

٤- پروژه تعمیرات مخابراتی :

درنظر است درسال ٥٥ ساختمان دوپسته خانه شهری در کارته وده بوری تکمیل وهم باقیمانده کار تعمیرات مخابراتی ولایات ارزگان، چغچران، قلعه نووتخار اکمال گردد.

٥- پروژه پسته خانه مرکزی :

درسال ١٣٥٥ درنظر است تانقشه های ساختمانی ومشخصات تعمیر پسته خا نه مرکزی تکمیل وکار ساختمان آن آغاز گردد.

٦- پروژه چینل مزار، شبرغان ، میمنه وتالقان، فیض آباد :

درسال ١٣٥٥ بفر مایش سامان لین ودستگاه های مربوط اقدام وهم‌کار ساختمان لین آن آغاز خواهد گردید .

٧- پروژه چینل مزار حیرتان :

چون ارتباط تیلفونی بندر حیرتان ومزار شریف درحال حاضر طوریکه لازم است احتیاجات رامرفوع ساخته نمیتواند بناء در نظر است درسال ٥٥ دو جوره لین اساسی بین مزارشریف وبندر حیرتان تمدید گردید.

٨- پروژه توسعه اتومات شهرنو از٣٠٠٠ به ٥٥٠٠ لین وازکارته ٤، از ٣٠٠٠ به ٤٦٠٠ لین .

هنگامیکه پلان دوم مخابراتی تحت مطالعه قرارداشت ساحه شهر کا بل نسبتا محدود بودودرآن وقت توسعه شهر کابل روشن نبود لذاپروژه مخابراتی شهرکابل درپلان دوم بدون درنظر داشت پروژه های ساختمانی آن ترتیب وبه مرحله اجرا گذاشته شد درسالهای اخیر درچهار نواحی شهر اعمار منازل واپارتمان ها آنقدر بشدت جریان پیدا کردکه هرقسمت شکل یك‌کارته پرنفوس را مانندکارته ٣، خیرخانه مینه، وزیراکبر خان مینه، نادرشاه مینه وسیدنورمحمدشاه مینه بخود گرفت ازطرف دیگرحینیکه دستگاه های اتومات شیرشاه مینه وشهرنو هریك بظرفیت ابتدایی ٣٠٠٠ لین بادرنظر داشت توان‌مالی آنوقت درپلان دوم پیشبینی شده بود تصور میرفت‌که دستگاه های فو ق بعد تکمیل بسته کاری وبکار انداختن آن در جریان پلان آینده ایجاب توسعه رانخواهد کرد، مگر بابکار افتادن دستگاه های فوق تعداد مراجعین تیلفون درنواحی شیر شاه مینه شهر نو وکارته پروان آنقدر زیاد گردیدکه درنتیجه تماما لین های دستگاه مذکوردرهمان وقت توزیع‌گردید واکنون هم تعداد منتظرین تیلفون روزبروز زیاد شده میرود . روی‌این اصل وجهت رفع نیازمندی همشهریان محترم کابل توسعه دستگاه های تیلفون اتومات شهرنو وکارته ٤ درپلان هفت ساله انکشافی اول جمهوریت گنجانیده شده ودر نظر است که درحصه فرمایش دستگاه های فوق درسال ١٣٥٥ اقدام‌بعمل آورده شود .

٩- پروژه اتومات نادرشاه مینه :

ساحه شمال کابل نادرشاه مینه ساختمان های جدیددولتی وانفرادی وساحه وزیراکبر-خان مینه رااحتوا میکند وزارت مخابرات عجالتانسبت عدم موجودیت لین یك تعداد محدود ساکنین نادرشاه مینه ، وزیراکبرخان مینه از دستگاه مرکزی لین داده است

اماتقاضای مردم درین دومنطقه روز بــروز اضافه شده‌که باروی کار آمدن ساختمانهای جدید تاسیس یك دستگاه جدید تیلفــو ن اتومات درآن ساحه ازنگاه اقتصادی خیلی ضروری احساس میشود روی ا یــن اساس وزارت مخابرات ساختمان یك تعمیر اتومات وپسته خانه ونصب یك دستگاه اتومات به ظرفیت ابتدایی ۲۲۰۰ لین رادرآن ساحــه شامل پلان هفت ساله نموده است . ودرنظر است‌که درسال ۵۵ کار ساختمان تعمیرمذکور آغاز وهم فرمایش دستگاه اتومات صــورت بگیرد .

۱۰- پروژه کیبل دکت :

ازآنجائیکه ساختمانهای شهری روز بروز زیادشده میرود وشهر هاتوسعه پیدا مینماید برای حفاظت بهتر کیبل های تیلفـــون و جلوگیری ازمصارف اضافی درآینده در نظر است‌که درسال ۵۵ یك اندازه‌کاربلول‌اندازی شبکه تیلفون شهر کابل عملی گردد .

۱۱- پروژه انکشاف پستی :

ازآنجائیکه در سراسر کشور عمرانـــات وسعت پیدانموده وبرای اینکه مشکل‌شهریان مربوط ازنگاه خدمات پستی تاحدی مرفـــوع شده بتواند وزارت مخابرات بادر نظرداشت توان مالی عجالتا ساختمان ۱۹ پسته خانــه متوسط وخورد رادر مراکز ۱۲ ولایات شامل پلان هفت ساله نموده است ودر نظر است درسال ۱۳۵۵ ساختمان یکتعداد تعمیر پسته خانه های شهری درمرکز بعضی ولایـــات رویدست گرفته شود .

وزارت صحیه

صحت ازآن ارزش های عمده بشری است که ازنگاه اهمیت میتوان آنرا مترادف باحیات تلقی کرد چه زندگی هنگامی نومــــید بخش ومشمرثمر است که مقرون باصحت وتندرستی باشد . نقش صحت درزندگــــی اجتماعـــی واقتصادی مسلم وآشکار است . تنها جوامعی قادربه طی سرمنزل سعادت اند وبهترمیتوانند درجهت ترقی وانکشاف گام بردارند کـــــه افراد آن باصحت کامل جسمی، روحی‌واجتماعی آماده خدمت به وطن باشند .

زیراافراد علیل ، بیمار وناتوان فاقدنیروی مجادله وقدرت مواجه رابا معضلات زندگـی‌ـ اجتماعی ندارند ونه می توانند مشکلات ملی راحل نمایند دولت مترقی جمهوری که هدف آن خدمت به اکثریت مردم است ازبدوتاسیس خودبه صحت وسلامت مردم افغانستان توجه خاصی مبذول داشته است .

چنانچه رهبرملی دربیانیه خطاب به مـــردم فرموده‌اند : «دولت جمهوری ، طب معالجوی وشفاخانه های دولتی رابسط وتوسعه خواهد داد تازمینهٔ تداوی ومعالجه برای عموم‌اهالی کشور حتی المقدور فراهم گردد. مخصوصـــا طب وقایوی راتوسعه خواهد بخشید وبرای جلوگیری از بیماری های ساری وسایـــل و تجهیزات لازم رافراهم خواهد کرد .

دولت نظربه ایجابات وضع مالی مملکـت زایشگاه ها، شیر خوارگاه هاوکودکستان ها رابه منظور حمایهٔ مادران وکودکان ورشدسالم وتربیت نسل جدید ایجاد خواهد کرد.»

وزارت صحیه بحیث ارگان مسئول امور صحی کشور وباتوجه به همین مسئولیـــت بزرگ مطابق به مشی اساسی و اهـــداف دولت جمهوری افغانستان کوشیده ومیکوشد تافعالیت ها وخدمات طبی وصحی رادرچوکات پلان صحی وپروگرام کاردقیق وعملی‌گسترش دهد ودر امروقایه صحت ومعالجه افرادکشور تاآخرین سرحدقدرت وتوان موفق گردد .

درحالیکه سعی وتلاش بیشتر درقسمـــت طب وقایوی ومجاهدت درامر کنترول بیمـــار های ساری بعمل آمده است خدمات معالجوی نیزتوأم باآن ازنگاه کیفیت وکمیت ارتقاء داده شده است .

طب وقایوی :

تامین صحت وسلامت مردم از طریق پخش وتعمیم خدمات صحی اساسی توحید وانسجام امور صحت عامه، تطبیق پروگرام های‌وقایوی پیشبردطب معالجوی بصورت اقتصادی بسویه ولسوالی هاوعلاقه داری ها ومحلات باایجاد مراکز صحی اساسی ومراکز فرعی امکـــان پذیراست . این اصلی است که باشرایـط کشور های روبه انکشاف وفق دارد و مـورد تائید سازمان صحی جهان است مراکزصحی اساسی درامر مراقبت ونظارت پروگرام های مجادلوی، ملاریا، توبرکلوز ، چیچك وسایر امراض ساری اتخاذ تدابیرکنترول وجلوگیری ازبروز مجدد امراض، عرضه خدمات حمایـهٔ

طفل ومادر ورهنمایی خانواده، پخش تعلیمات صحی وپیشبرد فعالیت های حفظ الصحـــه محیطی دارای ارزش خاصی می باشد ، مردم همیشه درقدم اول خدمات صحی را تقاضـــا دارندکه بفاصله نزدیك جای منازل مسکونی آنهاقرار داشته باشد زیرا اکثر مردم‌نسبت مشکلات خطوط مواصلاتی فقدا ن وسایـــل سریع حمل ونقل نمی تواند باسرع وقـــت خودرابه آن مراکز برسانند. وزارت صحیـه باپیروی ازمشی دولت جمهوری یعنی اصـل خدمت به اکثرمردم مخصوصا مردمان محروم ونیازمند وبادرنظرداشت اهمیتی که مراکـــز صحی اساسی در تطبیق پروگرام های طـب وقایوی و فراهم ساختن امکـانات معالجـــه وتداوی برای عموم اهـــالـی کشور دارد در گسترش این مراکز کوشده وبازهم خواهـد کوشید . چنانچه در پلان هفت ساله وزارت صحیه که تطبیق آن ازحمل سال جاری آغاز یافته است تاسیس وتجهیز مراکز صحـــی اساسی رادر تمام ولسوالی ها وعلاقه داری های پرنفوس کشور درنظر گرفته اسـت . طبق این پلان درشروع حق قدامت به‌ولسوالی هاوعلاقه داری های داده میشود که تجمعات نفوس متکاثف ودارای بعد فاصله قـــا یـل ملاحظه از مرکز اند .

درسال گذشته مر کز صحی اشکمش در ولایت تخار، مرکز صحی سپین بولدك در ولایت قندهار مرکز صحی قلعه کاه درولایت فراه مرکز صحی نوزاددر ولایت هلمند مرکز صحی دروازدرولایت بدخشان مرکزفرعی‌چوکی ارغندی مربوط‌مرکزصحی چهاردهی‌ولایت کابل ازنگاه کار ساختمانی تجهیزات سامان طبـی لوازم ادویه وپرسونل تکمیل گردیده و به فعالیت آغاز نموده است تیم های تربیو ی مرکـزی طبق پروگـرام مرتبه از مراکـــز صحی ولایات پروان، بغلان، کـندز ، تخار، بلخ، جوزجان، سمنگان، لوگر ، ننگرها،ر و کندهارباکمك آمریت های صحت عامه بازدید بعمل آورده ازیك طرف فعالیت های مراکـز صحی راارزیابی نموده واز جانب دیگرپرسونل مراکز مذکور رادرساحه های مربوط آنهاتربیه نموده است .

پنجاه ویك عراده موتر جیپ بامعاونـــت یونسف بغرض پیشبرد فعالیت های ساحوی بدسترس قرارگرفته‌وموافقت نامه تحویل دهی ٦١ عراده دیگرامضاء وتوزیع آن آغـــــاز گردیده .

یك قدم اساسی‌که که درپلان گـــــذاری خدمات صحی اساسی برداشته شده عبـارت ازجمع آوری ارقام ومعلومات مربوط بـــــه دیموگرافی وتوپوگرافی است . لست تما م قریه هاوولسوالی‌های‌کشور بانقشه هرولایت ترتیب وتنظیم گردیده‌که این کار زمینـــهٔ تعیین موقعیت وسایر خصو صیات منطقـــه وساحه وارسی، نفوس ووضع جغرافیایـــی راامکان پذیر ساخته است .

وزارت صحیه دولت جمهوری کنتـــرول امراض ساری رابحیث یکی از اهداف مهـم فعالیت های خود پذیرفته است وباتنظیـــم پروگرام های عملی، دقیق وهمه جانبه دراین

زمینه مجاهدت بعمل می آورد

یکی ازوسایل‌کنترول برخی از امـــراض ساری واکسین مربوطه آن میباشد .

درمراکز صحی واکسین هابه پیمانه وسیع مورد استفاده قرار میگیرد برای فراهم‌ساختن انواع ومقدار کافی واکسین به مراکز صحی کارساختمان انستیتوت تهیه واکسین وسیرم به شدت جریان دارد دراین موسسه عــلاوه ازتهیه واکسین وسیرم ، محلولات زرقـــــی مخصوصا برای تداوی اطفال مبتلابه اسهال شدید نیز تولید میشودکه از این ناحیـــه نیزمشکلات مرفوع خواهد شد .

افغانستان اولیس کشوریست که ازمنطقه اندیمیك چیچك بر آمـده واز سال ۱۹۷۳ به اینسو حتی یك واقعه چیچك درسرتاسر مملکت بملاحظه نرسیده سرویلانس ایـــن مرض توسط تیم های مجهز پروگرام ملـــی چیچك بصورت دوری درولایات مختلف جریان داشته است .

وزارت صحیه اطمینان کامل داردکه مفکوره امحای مرض چیچك درکشور عزیز ما عملی گردیده واین یك موفقیت چشم گیر دیگری استکه مردم مابه طورعموم وکارکنان صحت عامه خاصتا به آن مباهات دارند آرزو چنین است که در سال جـــاری پس از قضاوت وارزیابی سازمان صحی جهان موفق به‌دریافت سند امحای نهایی مرض مدهش چیچك د ر کشور خود گردیم .

شیوع مرض توبرکلوز باسطح پائین زندگی اقتصادی واجتماعی مردم ارتباط دارد چنین فکرمیشودکه درکشور ما در حدود ٥٥ تا ٦٠ هزار مریض توبرکلوز که دربلغم خودمکروب این مرض راخارج می کنند وجود داردمجادله بااین مرض ازجهات فقرناداری وعدم آگاهی مردم وضرورت تداوی نسبتا طولانی ودومدار این مرض‌که ازساحه توان وقدرت اقتصـــاد یك‌کشوررو به انکشاف خارج است مشکـلات زیادی رادر عرضه خدمات صحی بوجودمیاورد وزارت صحیه بادرك اهمیت پرابلم توبرکلوز به خدمات وقایوی ومعالجوی این مرض حق تقدم داده وازطریق پروگرام ملی توبرکلوز چه درمرکز وچه در ولایات فعالیت هـــــای واکسیناسیون بی‌سی‌جی معاینات لابراتواری بلغم ورادیوگرافی وتست توبرکولین کشف واقعات مرض وتحت تداوی قرار دادن مجانی بیماران رابه جدیت پیشبرده است .

آشکار استکه خدمات مربوط به پروگرام ملی توبرکلوز باگسترش مراکز صحی اساسی تعمیم بیشتری خواهد یافت وزمینه وقایـــه وتداوی هرچه بیشتر هموطنان میسر خواهد شد آنعده ازبیمارانی که مریضی شان به‌شکل مزمن درآمده است وادویه عادی در معالجه آنها کمك نمی کند و شش هـــــا ی مریض دارای محراق های اجوافی پرازمکروب ها ی مقاوم به انتی بیوتیك است این نوع مریضان به‌عملیات جراحی نیاز دارند اجرای اینـــوع عملیات ارامر وقایه صحت مردم و معالجـــه بیمار توبرکلوز رول مهمی داردعملیات مذکور به عملیات خانه های مجهز ضرورت داردبروی این نیازوزارت صحیه تاسیس عملیات خا نه

مجهز باتعمیر انستیتوت توبرکلوز یکجا د ر پلان هفت ساله خوددر نظر گرفته است .

یکی از پرابلم های دیگر مردمان ماامراض معدی معایی است که باسطح پائین حفظ الصحه شخصی ومحیطی ارتباط ناگسستنی داردوزارت صحیه ازیکطرف باتطبیق کلورین درچا های انفرادی منازل، حفرچاهای سطحی وعمیق واز جانب دیگر از طریق پروگرام های تعلیمات صحی رادیو، نشرپامفلیت ها ، تبلیغـــا ت سیار، تدویر کورس‌ها، تنظیم کنفرانس ها وغیره درکنترول این بیماری مجاهدت بعمـل آورده است .

درقسمت مرض سالدانه سروی محراق های منطقوی پروان، بلخ وهرات مدنظر بوده که اهتمامات وقایوی پس از مطالعات تحقیقـی رویدست گرفته شود از اثر فعالیت هـــای مجادلوی تعداد واقعات این مرض نسبت بـه سالهای قبل به مراتب تقلیل یافته اسـت . درجریان سال گذشته سه صد واقعه جدید درکلینیك خیرخانه مینه وچهاردهی، هفتادو چهار واقعه درکلینیك مرکزی تثبیت گردیده. پودرپاشی بیش از ۲۳۰۰ خانه به منظورنابود ساختن پشه خاکی، ناقل این مرض صورت گرفته است .

تراخم یکی ادیگر ازامراض معیوب کننده است که دربین مردمان ماشیوع دارد وزارت صحیه به کمك سازمان صحی جهان پروگرام مجادله علیه این مرض راطرح نموده است تیم های سیار سال گذشته در ولایت پروان ننگرهار ولغمان بصورت تجربوی به فعالیت آغاز کرده‌اند ازآغاز فعالیت تعداد زیادی از مردم معاینه شده وبرای‌مریضان مصاب مرهم تتراسکلین طور مجانی توزیع گردیده اسـت خدمات مربوط به مجادله علیه این مـــرض درسایر ولایات کشور نیز توسعه داده‌میشود.

وزارت صحیه به مرض جذام اهمیت خاصی قایل است کلینیك وزیر اکبر خان وکلینیك جلریز تسهیلات معالجه بیماران جذام رافراهم ساخته است . فعلابه تعداد ۷۰۰ مـــریض جذام تحت تداوی دوامدار قرار دارنـــد . درنظر است پروژهٔ وسیع تر ومراکز تداوی باتوجه به این موضوع که واقعات مـــرض در کدام نواحی ومناطق بیشتر است ایجاد شود.

پروگرام ملی مجادله ملاریا :

درساحهٔ ملاریا فعالیت های اساسی درجهت تطبیق بهتر پروگرام به منظورروی کار آوردن یك پروگرام عملی مجادله علیه ملاریادرسال ٥٤ صورت گرفته است . که مطابق به آ ن فعالیت هابه پروگرام کنترول تبدیل ومجادله به اساس همین اصل طرح وتنظیم گردیده است .

درسال ۱۳٥٤ مجموعا ازبین ۹۱٥۷٤۱۹نفر نفوس تحت پروگرام از ۱۹٦۱۷۱٤ نفرتبدار مشکوك برای معاینه لابراتواری به غـــر ض تثبیت واقعات ملاریا نمونه های خون گرفته شده وتحت‌معاینه‌قرارداده‌شده‌است‌که ازجمله آن ۸۰۰۳٦ واقعه ملاریا تثبیت گردیده .

علاوتا ازتداوی تمام واقعات مثبت بصورت جذری باتطبیق دواپـــاشی وتطبیق معیارات انتی لاروابصورت تیل پاشی روی آبهـــا و

استفاده ازماهی گمبوزیا صحت تعداد زیـــاد هموطنان ازشراین بیماری وقایه شده است . درحوزه شمال وننگرهار با تداوی کتلــوی ۹۸٦٤۳ نفر ازاین مرض وقایه گردیده اند .

درسال گذ شته هشت کـــورس اساسی توجیهی وسمینار درمرکز حوزه ویونت تدویر گردیده جمعا ۱۵۲۷ نفر تربیه شده اســـت علاوتا صدها نفرمزد کاربرای تطبیق دواهای حشره‌کش انتی لارواوماهی گمبوزیا استخدام وتربیه شده است .

درپهلوی فعالیت های که درزمینه کنترول بیماریهای ساری بعمل آمده وزارت صحیه به تهیه آب مشروب برای مردم دهات کشـــو ر پرداخته است تاازاین طریق ازیك تعـــداد امراض که توسط آب انتقال میکند جلوگیری ووقایه بعمل آمده باشد . درسال ۱۳۵٤ ــ۱۹ چاه عمیق و۱۸٤ چاه نیمه عمیق حفر شده و شبکه آبرسانی دریك تعداد منا طـق کشور تکمیل شده ویاکارتکمیل آن ادامه داشته ودر ولایات مختلف کشور پمپ های آب کشـــی دستی نصب گردیده است .

بیت الخلا های صحی دربعضی از ولایات اعمار گردیده وسروی هایدرولوژیك درولایت پروان صورت گرفته است .

در ساحهٔ طب معالجوی :

وزارت صحیه دولت جمهوری در ساحـــه طب معالجوی ازیکطرف به‌گسترش خدمـــات پرداخته وازجانب دیگر در ارتقاء کیفیـــت خدمات نیز توجه داده شده است . بـــرای عرضه تسهیلات تداوی ومعالجه‌وهمچنان تربیه کتگوری های مختلف پرسونل مو رد احتیاج یکتعداد موسسات در مرکز بحیث کـــانون معالجوی وتربیوی وتعدادی از شفاخانه هـــا بحیث مراکز معالجوی درولایات کشورمصروف خدمت گذاری بوده اند . خصوصیات کار و ومسایل تخنیکی ، فنی واداری این موسسات ازهمدیگر متفاوت است . قابل تذکار است که مؤسسات کنونی وپرسونل موجوده باتوجه به‌نفوس کشور بایك نورم ونسبت وتناسب مساعد قرار ندارد که البته برای حـل ایـن پرابلم ورفع این عدم تعادل وبالخاصه فراهم ساختن خدمات معالجوی در جاهای که به آن نیازمبرم احساس میگردد درپلان انکشافـی هفت ساله وزارت صحیه پیشبینی معقـــول صورت گرفته است .

درحال حاضر وزیر اکبرخان روغتون بـا ۲۱۰ بستر ، ابن سینا روغتون با ۱۱۰ بستر موسسه صحت طفل با ۱۰۰ بستر ، موسسه نوربا ۹۰ بستر ، هاشم زیژنتون وشفاخانه نسائی با ۱٦۵ بستر وکلینیك صدری باه٤۵ بستر علاوه ازاینکه مراکز مجهز معالجوی اند مراکز تربیوی نیز میباشد .

سایر موسسات تربیوی عبارت از موسسه اکسریز ها، کـــلینیك دندان ، انستیتوت پتالوژی ، انستیتوت ملی لابراتوار های‌طبی واداره نرسنگ میباشد. در کلینیك امراض شش نسوان ۷۵ بستر ، شفاخانه محبس ۵۲ بستر ، شفاخانه پغمان ۱۰ بستر، پروگرام های تربیوی دایر نمی باشد .

فعلا درولایات کشورجمعا ٤٢ شفاخانه موجود است که تعداد بستر آنها به ٦٠٩ بستر بالغ میگردد .

بصورت خلص درمرکز جمعا ٨٥٧ بستر ودرولایات ٩٠٩ بستر وجود دارد .

درسال گذشته پروگرام تربیوی دکتوران دررشته های داخله ، نسائی، ولادی، جراحی اطفال، داخله اطفال و رادیولوژی وپروگرام تربیوی تکنالوژیست های‌طبی پروگرام درس مکاتب نرس قابلگی کابل وجلال آباد ومعاون نرس قابله تعقیب شده است همچنان دررشته طب دندان، رشته تغذی، نرسنگ و امور لابراتواری کورس های توجیهی وتربیوی و سیمینار هاتدویر گردیده وزمینه مساعد برای دکتوران ستاژیر، پوهنځی طب ننگرهار فراهم شده است .

درشفاخانه وزیراکبرخان درسرویس داخله ١٦٦٤ نفر درسرویس گوش و گلو وبینی ٢١٦ نفر، سرویس های جراحی ١١٢٦ نفر سرویس عاجل ٥٩٨ نفر ، سرویس ارتوپیدی ٥٨٨ نفر ودرسرویس ساری ٤١٤٨ نفرداخل بسترگردیده تعداد فوت شدگان جمعا درتمام سرویس هابه ١١٥ نفر میرسد . که به‌تناسب مریضان معالجه شده یك رقم نهایت کوچك میباشد .

درپولی کلینیك مربوطه ٢٤١٤٧ مریض معاینه وتداوی گردیده ، فزیوتراپی برای ١٠١٢ نفر لابراتوار ٣٣٨٨٧ـاکسریز ٤٧١٦ شعبه تخنیکی ١١٩ شعبه عاجل ١٩٢٩١ والکتروکاردیوگرام برای ١٠١٣٠ نفر خدمات مربوط رافراهم ساخته است .

عواید این شفاخانه در سال گذشته ٣٢٢٩١٩٩ـافغانی بوده‌که نسبت به سال ٥٣ ٨٠٦١٠٠ـافغانی اضافه می باشد .

ابن سیناروغتون باتجهیزات ، وسایل وماشین آلات عصری درامر خدمت برای‌مردم فعالیت های چشم گیری داشته است .

درکلینیك‌صدری توسط دکتوران ومتخصصین داخلی ویامتخصصین وزیتور خارجی عملیات های گوناگون صورت گرفته که شامل عملیات های صدری، تضیق مترال، تومور های ریه کانسر های مری میباشد .

کلینیك صدری دارای ٤٥ بستر است درسال گذشته ٩٦٣ نفردرآن بستر گردیده وتعداد مریضان اتاق عاجل آنرا ٨٩٨ نفر و ازپولی کلینیك مربوط آنرا ٨٧٤ نفر تشکیل میدهد .

عملیات بطنی، اقسام عملیات کیسه صفرا امعاء ، تومورهای رحم، طحال، کبد، مقعد جاغور، عملیات های ارتوپیدی برخی ازفعالیت های جراحی ابن سینا روغتون بوده است . دراین شفاخانه ١٥٤ واقعه ترافیکی رسیده، مریضان داخله ٤٢٠٧ نفر بیهوشی ، ١٣١٤ نفرپانسمان ، ١٠٠١٤ بوده است ، سرویس غیر عاجل ٣٦ بستر داشته که درآن مریضان بسترشده ١١١٤ نفر ومراجعین پولی‌کلینیك به ١٥٢٤٩ ومریضان عاجل به ٧٨٢٨ نفر میرسد .

درسرویس گوش و گلون این روغتون عملیات مکروسکوپیك گوش که تاحال در

افغانستان سابقه نداشته‌موفقانه انجام پذیرفته است .

تعداد مریضان داخل بستر این سرویس ۲۸٤ وتعداد مریضان غیر بستربه ۷٤۳ نفر بالغ گردید .

دریازده ماه اول سال ۱۳٥٤ تعداد عمومی مراجعین پولی‌کلینیك مربوط این روغتون به ۳۲۷۷٤ نفر میرسد شفا خانه جمهوریت در شروع برج میزان ۱۳٥٤ بشکل توسعوی در پهلوی ابن سینا روغتون تحت یك اداره به فعالیت شروع نموده‌که یك نوید دیگر برای هموطنان ماميباشد .

این شفاخانه که اساسا دارای ۲٥۰ بستر ومجهز باوسایل وماشین آلات عصری میباشد طور مقدماتی تاتهیه کامل وسایل وتکمیل پرسونل باشفاخانه ابن سینا فعالیت مینماید.

یکی از فعالیت های ا بن سینا روغتون تربیه پرسونل به سویه تخصص در رشته های داخله وجراحی می باشد شمول داکتران دراین پروگرام هاپس از امتحان کانکور صورت میگیرد پس ازتکمیل دورهٔ کورس که برای داخله سه سال وبرای جراحی بشمول انستیزی پنجسال است دکتوران با دانش ومهارت کافی درولایات کشور خدمت خواهند کرد .

کلینیك دندان درسال ٥٤ در شعب اجرتی خودبه تعداد ۲۳۱۹٥ نفر در شعب پروتیز دندان ۱۰۱۰ نفر شعب جراحی ۹٥ نفرکلینیك مجانی ۸٦۸۳ نفر ودر کلینیك رضا کاران ٤۰۷۸نفر مراجعین داشت .

موسسه صحت طفل دارای ۳۸بستر داخله، ۱۰٥ بسترساری، ۲۳ بستر جراحی، ۱۲بستر امراض استخوان، ۱۰بسترگوش وگلو و ٥ بستر برای واقعات عاجل است .

مریضان خارج بسترشعبات مختلف بیماری های اطفال جمعا ٥۱۹٤٦، مریضان بستر شده ۷۰٦۸ تعداد عملیات ها ۱۱۱۱ واقعه، معاینات مختلفه‌لابراتواری ۳۱٥۲۲، رادیوگرافی ۲۳٤۰ تطبیق واکسین های مختلفه نزد ۲۱۰۲۷ طفل تست مانتو ۲۹۸۳ بوده است .

موسسه صحت طفل ـ یك مرکز تربیوی وریسرچ قبول شده وبین این موسسه و پوهنځی طب پوهنتون کابل درزمینه توامیت عقدگردیده است .

فعلا درموسسه صحت طفل سه کورس به سویه مافوق لیسانس ادامه دارد .

۱ـ دی، سی، اچ : مشمولین گروپ اول این‌کورس هشت نفربودکه دررشته اطفال تخصص دریافت‌کرده اند وبه وزارت صحیه معرفی شده اند .

فعلا هم درین کورس ده نفر از دکتوران جوان دیگرتحت تربیه قرار دارند .

درین کورس تمام جنبه های طب معالجوی ووقایوی مدنظر گرفته شده است وهدف آن بلند بردن سویه دانش داکتران جوان درقسمت امراض اطفال مخصو صا امراضیکه درافغانستان بیشتر شیوع دارد میباشد .

۲ـ ام ، اس : یاماستر در جراحی ، یا تخصص جراحی عمومی .

مدت آن چهار سال است وپروگرامهای آن

مشترکاازطرف موسسه‌صحت طفل ودیپارتمنت جراحی پوهنځی طب به اساس موافقه قبلی پیشبرده میشود به تعداد چهار دکتوردر آن شامل اند این کورس درسال گذشته آغاز یافته است .

۳ـ دی ـ ای یا تخصص در رشته‌انستیزی که مدت آن یکسال میباشد وفعلایك نفرشامل این کورس است .

ناگفته نماندبرای تدریس این کورس ها برعلاوه متخصصین وپروفیسوران افغانی پروفیسوران دولت دوست ماهند نیز حصه میگیرد .

درشعبات گوش وگلو، اورتوپیدی بتعداد چهارده نفر دوکتوران مشغول ترینگ اند .

کلینیك شش نسوان درسال ٥٤ به تعداد ٤٤٢ مریض راتحت‌تداوی داخل بسترقرارداده ۳۰٥ـ رادیوگرافی ستاندردو۲۰۰رادیوسکوپی رامجانی اجرا کرده . دراین کلینیك به تعداد ۱۳۱٥معاینه بلغم ، ۹۷۷معاینه روتین خون ۲۸۲ معاینه ادرار و٨٤ معاینه مواد غایطه انجام یافته .

درموسسه چشم نور جمعا ۱٦۱۰نفرعملیات شده است . تعداد مریضان معاینه وتداوی شده ۲۸۱٦۸ نفر میباشد .

مؤسسات اکسریز ها صرف در ۹ماه اول سال گذشته ۲۹۷۱ نفرمراجعین داشته و در شفاخانه ننگرهار یك دستگاه ودر شفاخانه جمهوریت دودستگاه اکسریز ودر انستیتوت ملی توبرکلوزچمن یك دستگاه مکروفلم نصب وبکار انداخته شده است. یك جنراتور ۲٥ کیلوواته در صحت عامه ولایت هرات بکار انداخته شد .

انستیتوت پتالوژی چندین هزارسلایدانساج راتشخیص نموده ودرهمین سال به منظور تدریس ، ایراد کنفرانس ها وامور تربیوی ازانساج مرضی عکس های کروس و مایکروسکوپیك تهیه نموده وکلیشه اکسریز هارادرپلان آینده خود گنجانیده است .

ریاست زایشگاه :

ریاست زایشگاه علاوه ازوارسی معاینه وتداوی مریضان نسائی وولادی از طریق هاشم زیژنتون وشفاخانه نسائی فعالیت های تربیوی رانیز پیش برده است .

ریاست زایشگاه تحت نظر متخصصین خویش به فعالیت های علمی وتربیوی‌پرداخته ونقش خودرابحیث یك مرکز تربیوی ایفا نموده به تعداد بیشتر از دو صد دکتور ستاژیر پوهنځی طب‌کابل وننگرهار درسرویس ها وپولی کلینیك های مربوط آن تحت تربیه قرار گرفته اند . مکتب نرس قابله مربوط به زایشگاه که سه صنف دارد در حدود ۱۰٥ نفرنرس راسال گذشته برای خدمات طبی وصحی کشور تقدیم نموده است . تربیه متخصصین دررشته های ولادی ونسایی و همچنان تربیه دکتوران انجمن ر هنمایی خانواده بخش دیگر ازفعالیت های این شفاخانه بوده است .

انستیتوت ملی لابراتوار های طبی :

درانستیتوت ملی لابراتوارهای طبی درسال ۱۳٥٤ سی هزارنفر معاینه گردیده و بتعداد

۵۳۹۶۷ معاینه لابراتواری انجام یافته است. عایداین موسسه بیش ازیك ملیون افغانی بوده است .

تهیه وسایل درسی، تدویر کورس ها ی توجیهی ، سهم گیری درتربیه محصلین مکتب عالی تکنالوژی طبی قسمت دیگر فعالیت های این انستیتوت رادر سال گذشته تشکیل میدهد .

موسسه صحت عامه :

این موسسه یك مرکز تربیوی پر سونل طبی وصحی وهمچنان یك مرکز تتبعات درزمینه مسایل صحت عامه است . موسسه این مأمول راهم ازطریق دیپارتمنت های مختلف خود یعنی تعلیمات وتبلیغات صحی، اپیدیمیالوژی ولابراتوار ها، تغذی، تدریسات، حفظ الصحه محیطی وبانك خون درتربیه پر سونل پرامدیکال داخل خدمت و کورس توجیهی تربیوی وسیمینار ها انجام میدهد وهم به مطالعه وسروی پرابلم های مختلف دیگری پرداخته است . مکتب پو ست گرجوئیست صحت عامه که فارغان پوهنځی های طب کابل وننگرهار رامی پذیرد، وبرای مدت هژده ماه تعلیمات اختصاصی صحت عامه در این مکتب توسط استادان داخلی و خارجی صورت میگیرد درچوکات این موسسه دوره دوم فارغان خودرا دربرج دلو ۱۳۵٤ تقدیم جامعه نموده است درحال حاضر دوره سوم این مکتب مصروف فراگرفتن دروس بوده درآینده درنظر است لیسانسه های علوم اجتماعی وساینس نیزدراین مکتب پذیرفته شوند .

دیپارتمنت اپدیمیالوژی با همکاری شعب لابراتواری مربوطه خویش به سروی لشمانیا مطالعه بیماری جگردرولسوالی گلران هرات سروی امراض معدی معائی اطفال وسرویلانس بیماری های معدی معائی ، سروی کارکنان مواد غذایی ازنگاه امراض طرق تنفسی امراض پرازیتی و زهروی سروی آبهای آشامیدنی وهمچنان تدریس در مکاتب صحت عامه وفاکولته طب پرداخته است .

دیپارتمنت تعلیمات صحی موسسه صحت عامه علاوه ازتدریس درمکاتب صحت عامه تدویر کورس های تربیوی وکلای نواحی شهرکابل، روغتیاپال ها، مدیر های نواحی شهرکابل وسهم گیری‌درکورس های تربیوی تغذی وغیره، درسطح ملی خدمات مربوط تعلیمات صحی رااز طریق وسایل ارتباط جمعی پیشبرده است . تهیه وتوزیع چندین نوع پامفلیت وپوستر، تهیه وسایل تعلیمی طبع کتب درسی ونشریه های غیر موقوت، تنظیم روز های ملی وبین المللی، تنظیم پروگرام های صحی رادیو افغانستان ، برخی ازفعالیت های سال گذشته این دیپارتمنت راتشکیل میدهد .

دیپارتمنت تغذی به تدریس مضمون تغذی وتحقیق درزمینه پرابلم های تغذی وتدویر کورس های قصیر المدت نرس ها ودکتوران پرداخته است .

بانك خون این موسسه برای رفع نیاز شفاخانه های مرکز و ولایات و ضرورت

عملیات های جراحی نسائی ولادی وحادثات غیرمترقبه وتداوی برخی ازامراض، ازدونورها خون اخذنموده وآنرا توزیع کرده است .

میزان فعالیت اخذ وتوزیع خون در سال گذشته ۲۰ر۲۵ فیصد بالاتر از سالهای قبلی میباشد وهمچنان بانك خون در تهیه انتی‌سیرا وتربیه پرسونل فعالیت داشته است .

اخیرا اساسنامه بانك خون بشکل تصدی غیر انتفاعی تنظیم گردیده ومنظوری آن نیز ازمقامات صالحه اخذ گردیده است . ازین ببعد بانك خون مرکزی مسئول همهٔ بانکهای خون میباشد .

لابراتوار کنترول ادویهٔ این موسسه به تجزیه سمپل های ادویه ومواد سمی پرداخته ودواهای تقلبی راتشخیص داده است قبلااین دیپارتمنت قدرت ۸۰ فیصد تحلیل وتجزیه ادویه راازنگاه تست های توصیفی و مقداری داراست درسال جاری این قدرت به۱۰۰فیصد ارتقا می یابد وزمینه تجرید هرنوع ادویه میسر می گردد .

دیپوی عمومی ادویه :

(دابن سینا درملغی موسسه) :

فعالیت های دیپوی عمومی ادویه راتورید ادویه، لوازم طبی، مستحضرات دوایی ذخیره یك مقدار ادویه ولوازم طبی برای واقعات غیر مترقبه وفروش ادویه تولیدی این‌موسسه تشکیل میدهد درطول سال گذشته معادل پنجصد هزار دالرادویه وسامان طبی جهت رفع نیازمندی تاسیسات صحی کشور ازخارج توسط دیپوی عمومی ادویه تورید شده‌است .

لابراتوار تولیدی این تصدی به تولید تابلیت، تینچر وشربت، الکول وآب مقطر پرداخته که قسمتی ازاحتیاجات شفاخانه های کشور رامرفوع ساخته است .

درحال حاضر دیپوی ادویه در مرکزوولایات کشورهژده شعبه دارد. نام تصدی دیپوی عمومی ادویه به دابن سینا درملغی موسسه مسما شده است .

موضوع ادویه یکی ازجمله موضوعات عمدهٔ صحی‌است‌که ازجهات مختلف نیازبه اصلاحات دارد این اصلاحات مستلزم به ارزیابی همه جانبه مسئلهٔ ادویه درکشور ودریافت راهای حل مسایل مربوط به ادویه است زیرا در تطبیق پروگرام همگانی ساختن طبابت موضوع ادویه، کیفیت وقیمت ادویه اهمیت خاصی کسب مینماید .

مخصوصا که مردم ماباداشتن سطح پائین زندگی بیشتر درمعرض بیماری هاقرار داشته وازجانب دیگر قدرت خریدادویه بالخاصه دواهای گران قیمت رانیز ندارند .

ادویهٔ جنریك باداشتن عین خاصیت ادویه پتنت به مراتب ارزان تراست وزارت صحیه اقدامات جدی راروی‌دست گرفه تا مفکوره ادویه جنریك رادرعمل تحقق بخشد البته باید متذکر شدکه زمانی درکار است تا دوا های جنریك جای دواهای رابگیرد که ازدیر زمان ازطرف کمپنی هاونمایندگی های آنها و وسیعا تبلیغ گردیده واستعمال آنها از طرف اطباء بشکل عادت درآمده است .

وزارت صحیه پلان های رویدست گرفته نادواهای جنریك راجاگزین دوا های پتنت سازد یکتعداد مواد اولیه راار خارج تورید کرده وبه‌اشکال مختلف دوایی دراوردواکسین وسیرم مورد نیاز رادرداخل کشور تولیدکند وجهت کنترول ادویه فروشی هانرخ ثابت دولتی راروی تمام اقلام ادویه درج نماید وامکانات استفاده جویی ها وتخلف ها را بگیرد .

درقسمت نباتات طبی مطالعات وتحقیقات راادامه میدهد تازمینه استفاده معقول از این پیداوار کشور چه ازنگاه عرضه به بازارهای بین المللی وچه ازنگاه استفاده در داخل وطن میسر گردد .

بیمه صحی مامورین :

هدف بیمه صحی مامورین تقویه ووقایه صحت مامورین وفامیل های شان از امراض مختلف است این موسسه شکل یك کلینیك رادارابوده که سرویس های مختلف آن شامل داخله، اطفال، گوش وگلون، دندان، عقلی و عصبی، چشم،اکسریز، لابراتوارنسائی، جلدی فزیوتیراپی میباشد ، مراجعین روزانه بیمه درحدود ۵۵۰ــ۵۰۰ نفر است . اساسنامه جدید بیمهٔ صحی مامورین تصویب گردیده وبرای تعمیرآن نیزمنظوری اخذگردیده است .

انجمن رهنمای خانواده :

هدف اساسی انجمن رهنمای خانواده بهبود وتقویه صحت وکیفیت زندگی وسعادت ورفاهٔ خانواده هااست . که این هدف راار طریق رهنمایی فامیل هادر امر جلوگیری از حمل های ناخواسته وایجاد فاصله معقول بین دو حمل به منظور وقایه صحت طفل ومادر و جلوگیری ازورشکستگی اقتصاد فامیل و نابسامان شدن حیات اجتماعی فامیل تعمیل میدارد . خدمات این انجمن شا مل رهنمایی وتبلیغات توزیع وسایل جلو گیری ازحمل تربیه پرسونل دررشته رهنمایی خانواده و جمع آوری احصائیه هامیباشد .

درسال گذشته کلینیك های انجمن بیش از ۷۰۰۰۰ مراجعین داشت‌که ازآن جمله‌برای ۳۲۳۱۸ نفرتابلیت ضد حاملگی توزیع گردیده ۵۲۳۳ نفر ازکاندوم فوم وجلی استفاده نموده واز ٤۸۲ مریض نسائی وولادی وارسی بعمل آمده . باکمك مالی یونسکو درسال گذشته دوفلم پنج دقیقه یی تهیه شده است . در چوکات این انجمن امور تدریسی وتربیوی نیزعلاوه گردید ودر سال گذشته کورس تربیوی برای ٤۸ تن ازفارغان صنوف ۱۲کابل وولایات تدویر گردیدکه پس ازختم کورس شاملین درفعالیت های انجمن داخل گردیدند.

به تعقیب کورس دوره سوم مبلغین یك سیمینار دکتوران دایر گردید شعبه تبلیغات انجمن بااستفاده ازطرق مختلف مفاهمه‌وتبلیغ درآگاهی دادن مردم به اهمیت فاصله‌گذاشتن بین حمل هاوشیوه های مختلف جلوگیری از حمل پرداخته است . درسال گذشته کمك های بیشتر فدراسیون بین المللی پلانگذاری خانواده وانکشاف بین المللی امریکا برای گسترش خدمات انجمن جلب شده است .

ریاست توحید وانسجام

به منظور پلانگذاری درست فورمه ها ی شفاخانه ها، مراکز صحی اساسی وفرعــی لابراتوار ها، اکسریزها، کلینیك دندان، دوا خانه ها، نمایندگی های دیپوی عمومی ادویه زاازنگاه تعداد به تفکیك مرکـــز و ولایات پرسونل ومراجعین وهمچنان کمبو د کتگوری های مختلف پرسونل ترتیب و تنظیم نموده وبدسترس احصائیه مرکزی قرار داده است . به تعداد ۸۰۰۰ قطعه فوز مه صحی تهیــه وبدسترس شفاخانه ها ومراکزصحی قرارداده وراپور شفاخانه ها ومراکز صحی را تنظیم کرده هرسه ماه بعد دریك نشریه گـــذارش داده است .

ارقام ومعلومات مورد ضرورت را بـــرای طرح پلان انکشافی هفت ساله صحی کشور فراهم ساخته .

مدیریت تجهیزات این ریاست که تازه به فعالیت آغاز نموده سامان ووسایل وتجهیزات دوایر موسسات وپروگرام های مربوطه وزارت صحیه راازمنابع داخلی و خارجی تـــدارك مینماید .

ریاست تفتیش :

۳۳۰ـ جلدوسیه نسبتی راپس از تحقیق وبررسی بمراجع مربوطه سپرده و۷ دوسیه‌را باخذ فیصله نهایی محاکم تکمیل نموده است به ترتیب وتنظیم نوکری ۲٤ ساعت دواخانه هاوکلینیك های مجانی کنترول ومراقبت آنها پرداخته درضمن تفتیش ازدواخانه هااز درك جریمه ٦٤ در ملتون متخلف جمعا ١٦٥٦٤٥ افغانی تحویل حساب دولت نموده است .

به‌کنترول ومراقبت توزیع مواد غـــذایی درمراکز صحی کابل واطراف آن بشمول مرکز صحی میربچه کوت ، سروبی وصحت عامـــه پغمان وهمچنان کلینیك های ریاست زیژنتون پرداخته است . شفاخانه های مرکز راازنظر موجودیت نوکریوال، صورت تداوی، وپاکی وسترگی بستر ومحیط شفاخانه نظارت کرده .

ازدرك افتتاح سه‌باب درملتون عمده‌فروشی و۱۳باب درملتون‌درولایات جمعامبلغ ۷۲۰۰۰۰ افغانی تحویل خزانه دولت نموده است .

فعالیت های دیگر این ریاست شامـــل تنظیم پلان عملیاتی ۵۱ درملتون مرکزوولایات کنترول نسخه های انفرادی وتکمیل مراحـــل ۱۰۰۰ بیجك وپرو فارمای ۲٦ عمده فروشی ترتیب وتنظیم دفاتر توریدی ادویه ومراقبت ازگرانفروشی وادویه های تقلبی بوده است .

نرسنگ :

فعالیت های سال گذشته این اداره شامل تهیه وترتیب پروگرام ترتیب شده سال اول مکاتب نرسنگ ابتدایی وتوزیع آن به مکاتب ونرس قابلگی ولایت ننگرهار زایشگاه مکتب نرسنگ نادرشاه روغتون ، میرمنو روغتـــون تدویر سیمینارها ، کورس های توجیهـــی تجدید نظربه پروگرام تعلیمی مکتب معاونه نرس قابلگی، تهیه کتب درسی، پلانگذاری تاسیس یك مکتب پوست بیسك نرسنـــگ میباشد ، درساحه نرسنگ معالجوی دوسیـــه شفاخانه های کلینیك صدری کلینیك شش نسوان وسرطبابت محبس را ترتیب وتکمیل

نموده ، سامان مورد شفاخانه را تشریح وتوزیع کرده است، یونیفارم نرس های ذکور اوناث، ترتیب وتنظیم فورمه های هویت نرس هاباوظایف شان به کتگوری های‌مختلف ترتیب لست نوکری های شب وایام تعطیل ترتیب پروگرام یونت سیار شفاخانه ها و نظارت ازامور نرسنگ فعالیت های دیگر این اداره بوده است .

ریاست ارتباط خارجه :

درساحهٔ روابط خارجی وفرهنگی جلب امداد منابع مختلفه ملل متحد ودوجانبه با پروژه های صحی جمهوریت افغانستان ادامه یافت ودرطی سال گذشته جمعا ٦٧ نفر از مامورین این وزارت جهت تحصیلات عالی دررشته های طبی وصحت عامه تحت پروگرام های ملل متحد ومنابع دوجانبه بخا رج اعزام گردیدند . کمك های موسسه صحی جهان برای سال های ١٩٧٦ و١٩٧٧ معادل بیشتراز يك مليون دالرکه در حدود ده فیصد بودجه موسسه مذکور برای حوزه مدیترانه شرقی که جمعا بیست وپنج عضو دارد میشود جلب گردید .

ازکمك های‌یونیسف درساحهٔ آب آشامیدنی دهات مراکز صحی اساسی خدمات صحت عامه برای اطفال ومادران لابراتوار ها وغیره استفاده اعظمی صورت گرفته ومسودهٔ جلب امداد پنج سالهٔ یونیسف با پروژه های مختلف این وزارت رویدست گرفته شده است .

جلب امداد ازمنابع دوجانبه مانند ادامه همکاری تیم های طبی اتحاد شوروی وامداد ممکن اداره انکشاف بین‌المللی امریکاباخدمات صحی اساسی نیزقسما صورت گرفته وقسما تحت‌کار است، سهمگیری فعالانه افغانستان به حیث عضو موسسات اختصاصی ملل متحد ماندموسسه صحی جهان در کنفرانس ها و اسامبله های آن ازاقدامات مؤثر دیگر وزارت صحیه درموردمعرفی معضلات صحی جمهوریت افغانستان وپیشنهاد راه های حل آن میباشد. در ساحهٔ ملاریا کمك های اداره انکشافی ملل متحدجلب گردیده وجب امداد دو جانبه نیز درین پروگرام مهم وحیاتی رویدست گر فته شده است .

فعالیت های ریاست ارتباط خارجه وزارت صحیه که درحقیقت ممد اقدامات این وزارت ازبودجه عادی وانکشافی است در تحقق بخشیدن اکثراهداف این وزارت نقش عمده‌ای بازی کرده اند .

سنگ تهداب عمارت روغتون منطقوی ٢٥٠ بستر قندهار درسال گذشته گذاشته شدواین روغتون که باهمکاری جمهوریت مردم چین اعمار میگردد بعدازاکمال به احتیاجات چندین ولایت درجنوب غرب افغانستان رسیدگی خواهند کرد .

همچنان از همکاری های موسسات ماورای ابحارآلمان درپروژه جذام‌درجلریز-کی‌یرمدیکو شوروی هاونورنیز باید یاد کرد .

پلان انکشافی هفت ساله وزارت صحیه :

وزارت صحیه دولت جمهوری سلسلهٔ فعالیت های رابصورت عملی‌طرح وپلان نموده

که زمینه تطبیق پلان طویل المدت صحی را مساعد گردانیده است . این فعالیت هاکه درپلان هفت ساله صحی کشور منعکس شده تطبیق آن ازحمل سال جاری آغا ز گردیده دراین پلان هدف وزارت صحیه عرضهٔ خدمات صحی برای تعداد هرچه بیشتر مردم دهات وروستا های کشور است، تاوقوعات ووفیات امراض اطفال ومادران وطبقات مؤلد تنقیص یابد برای نیل به این اهداف پروگرام معافیت دهی اطفال ازبیماریهای ساری پروگرام آ ب محفوظ آشامیدنی برای اهالی دهات متناسب باافزایش روزافزون جمعیت پروگرام خدمات صحی ابتدایی برای عر ضهٔ خدمات صحی اساسی مخصوصا درجاهای‌که مردم به خدمات صحی عصری دسترس ندارند وتعمیر وتجهیز مراکز صحی اساسی وشفاخانه ها وتهیه پرسونل آن وگسترش پروگرام های تعلیمات صحی ، تولیدادویه وواکسین ها، پروگرام تعدیل شده وگسترش یافته تربیه قوای بشری وپروگرام انکشاف اداری به منظور تزئید پرسونل وبهبودی درکلیه پروگرامهای مربوطه وزارت صحیه ، درنظرگرفته شده است .

پروژه های انکشافی وزارت صحیه که درپلان پنجساله چارم ناتکمیل مانده بودبحیث پروژه های انتقالی درپلان هفت ساله‌انکشافی شامل گردیده است .

ازآن جمله پروژه انستیتوت واکسین و سیرم که درماه اسد ۱۳۵۱ آغاز شده بود درحال حاضر کارآن به شدت جریان دارد . قسمتی ازسامان ولوازم تعمیرآن فرمایش داده شده وقسمت دیگر بشمول سامان فنی درسال جاری فرمایش داده میشود کار این موسسه درسال ۱۳۵٦ تکمیل خواهد شد در سال جاری پرسونل این انستیتوت جهت فراگرفتن تعلیمات عملی ونظری به فرانسه اعزام میگردند .

پروژه ورکشاپ ترمیم موتر وسامان طبی وستاك مرکزی : ستاك مرکزی ۱۰۰ فیصد تکمیل گردیده ومورد استفاده قرار گرفت . ٥۹ فیصد کار ورکشاپ مرکزی تکمیل شده ودرسال جاری مورد استفاده قرار می گیرد ۸٥ فیصد کار ترمیم ورکشاپ سامان طبی تکمیل شده ودر سال جاری مورد استفاده اعظمی قرار میگیرد .

شفاخانه ۲٥۰ بستر کندهار: در سنبله ۱۳٥٤ کار ساختمان این شفاخانه آغازیافت درسال ۱۳٥۷ تکمیل خوا هد شد . این شفاخانه به‌کمك بلاعوض حکومت جمهوری‌مردم چین ساخته میشود .

مکتب معاونه نرس قابله : درسال ۱۳٥۲ کار ساختمان این شفاخانه [illegible] ساختمان آن آغاز شد. ـ۹۹ فیصد کار آ ن تکمیل است . این مکتب ظرفیت ۲۰۰شاگرد رادارامی باشد .

شفاخانه ۲۰۰ بستر جلال آباد: یك‌شفاخانه منطقوی است‌که دارای تمام سرویس هاخواهد بود کارآن جریان داردودر سال ۱۳٥۷ تکمیل خواهد شد .

شفاخانه کنر : این شفاخانه درسال ۱۳٤٦

شروع شده بودولی کارآن متوقف مانده بود. کارآن دوباره شروع شد وفعلا ۹۵ فیصد آن تکمیل گردیده .

شفاخانه خان آباد : کار ساختمان آن بشدت جریان داشته درسال جاری تکمیل میگردد. ظرفیت این شفاخانه برای ۳۰ بستر داخله، جراحی واطفال میباشد .

شفاخانه چمکنی : فعلاکار شفاخانه تکمیل گردیده درسال جاری جای رهایش برای پرسونل فنی آن آغاز ودرهمین سال تکمیل خواهد شد ظرفیت شفاخانه برای ۳۰ بستر داخله ، جراحی ، اطفال ونسائی میباشد .

شفاخانه چخچران : درسال ۵۳ کارساختمان آن آغاز شد ظرفیت آن برای سی بسترداخله جراحی، اطفال ونسایی میباشد این پروژه در سال آینده تکمیل خواهد شد .

شفاخانه لغمان : کاراین شفاخانه از سال ۱۳۵۲دوام دارد درسال جاری تکمیل خواهد شد . ظرفت این شفاخانه برای ۲۰ بستر شامل سرویس های داخله، جراحی ، اطفال ونسائی می باشد .

شفاخانه قلات : کار ساختمان این پروژه به دستگاه خانه سازی وادی هلمند سپرده شد .

شفاخانه آقچه : درسال ۱۳۵۳ کار اعمار این شفاخانه آغاز یافت ۹۰ فیصد آن تکمیل شده ودرسال جاری جای رهایش پرسونل آن شروع ونیزتکمیل میگردد ظرفیت این شفاخانه ۲۰ بستر بوده شامل سرویس های داخله، جراحی، اطفال ونسائی خواهد بود .

شفاخانه حصهٔ دوم بهسود: ساختمان این شفاخانه درسال ۱۳۵۳ شروع شده بودامسال تکمیل میگردد ظرفیت این شفاخانه که شامل سرویس های داخله. جراحی ، اطفال ونسائی خواهد بود، سی بستر می باشد .

شفاخانه بالامرغاب : کار ساختمان این شفاخانه که توسط دستگاه ساختمانی وادی هلمند سخته میشود درسال ۱۳۵۳ شروع گردیدکه درسال آینده ختم خواهد شد این شفاخانه به ظرفیت ۲۰ بستر برای سرویس های داخله، جراحی، اطفال ونسائی پلانگذاری شده است .

شفاخانه اندخوی : درسال ۱۳۵۳ کار آن شروع گردید ودرسال جاری نظربه پلان تکمیل میشود .

شفاخانه چشم درهرات : نظربه اینکه امراض چشم مخصوصادرهرات زیاددیده میشد وزارت صحیه دولت جمهوری لازم دید تایك شفاخانه اختصاصی چشم در ولایت هرات ساخته شود این شفاخانه که کارآن به شدت جریان دارد درسال آینده به پایه اکمال خواهد رسید .

این شفاخانه دارای ۳۰ بستر خواهد بود ودرآن تداوی های مختلف چشم امکان پذیر خواهد شد .

بانك خون هرات : این پروژه در سال ۵۳ شروع شده درسال جاری کارآن خاتمه میبابد ظرفیت این بانك پانزده لیتر خون در روز خواهد بود .

مراکز صحی اساسی : درپلان هفت ساله دولت جمهوری افغانستان وزارت صحیه در کلیه ولسوالی هاوعلاقه داری های پر نفوس مراکز صحی اساسی راتعمیل ودایر میسازد .

ساختمان یك تعداد مرا کز صحی تکمیـل گردیده ویکتعداد دیگر تحت ساختمان میباشد. ۱۰۷ مرکز صحی‌که کار ساختمانی آن یاتکمیل است ویادرمرحلهٔ اول گسترش مراکز صحـی اساسی نظر به پلان هفت ساله صحی کشـور تکمیل میگردد شامل سه مرکز صحی درولایت کابل ، شش مرکزصحی درولایت پـــروان سه مرکز صحی درولایت میدان ، وردك دو مرکز صحی‌درولایت‌لوگر، ۹مرکزصحی‌درولایت غزنی، چارمرکزصحی‌درولایت‌پکتیا، یازده‌مرکز صحی درولایت ننگرهار . سه‌مرکز صحی در ولایت لغمان، دومرکز صحی درولایت بدخشان سه مرکز صحی درولایت تخار ، چهار مرکز صحی درولایت بغلان. یك مرکـــز صحی در ولایت‌کندز، سه مرکزصحی در ولایت سمنگان سه مرکزصحی درولایت بلخ، دومرکز صحی درولایت جوزجان ، پنج مرکز صحی درولایت فاریاب، ، دو مرکـــز صحی درولایت بادغیس دوازده مرکزصحی درولایت هرات. شش مرکز صحی درولایت فراه، یك مرکز صحی درولایت نیمروز، چهارمرکز صحی درولایت هلمنـــد پنج مرکز صحی درولایت کندهار، سه مرکز صحی درولایت زابل، چهار مرکز صحـی در ولایت ارزگان وشش مرکز صحی در ولایـت غورمی باشد .

علاوه ازمراکز صحی فوق الذکر در پـــلان هفت ساله صحی‌کشور٦٥ مرکزصحی درولایات مختلف کشور مدنظر گرفته شده است .

وزارت معادن وصنایع

راپور اجراآت پروژه تفحصات پترول در چوکات افغانستان دتیلوملی موسسه .

پروژه تفحصات پترول سروی های مختلف برمه کاری های استخراجی واکتشافی راانجام داده وبه‌اندازه (۳۵۰۰۰) متر برمه کاری استخراجی وتفحصاتی درشمال وسروی نقشه برداری ۴۰۰۰ کیلو متربمقیاس یك برپنجاه هزار، یك برصدهزار، یك بردوصد هزار ، درهرات وقیصار پیشبینی گردید .

وهمچنان برمه‌کاری جهت پیدانمودن سطح طبقه سنگ چونه وبرمه‌کاری هایدرولوجی بمنظور مطالعه آبهای تحت الارضی صورت گرفته وبرعلاوه سروی جیوفزیکی به استفاده ازمیتود انعکاسی جهته تثبیت ساختمانهای مدفون وتعیین ساختمان ونقاط برمه برای فعالیتهای بعدی برمه‌کاری ۷۸٤ کیلو متر پروفیل صورت گرفته است .

پروژه تفحصات پترول درکار های ساحوی حویش علاوه ازسروی‌مقدماتی نقاط ترانگلیشن ساختن وغیره کارهای توپوگرافی را بمنظور تحلیل وتطبیق دریافت های جیوفزیکی آماده ساختن ساختمانهای‌جیولوجیکی برای برمه‌کاری به پیمانه های مختلف مطابق پلان وحتی بیشترازان اجرا نموده است .

ذخیره جدید نفت در ساختمان آق دریا که درهشت تاده کیلومتری جنوب شرق‌انگوت واقع است کشف گردیده وچاه های لازم جهت تثبیت مقدار نفت دراین ذخیره تکمیل وفعلا عملیات سنجش ذخیره ادامه دارد بروبست معلمات ابتدایی که بدست آمده ساختمان آق دریابه اندازه ذخیره انگوت بزرگ بوده وباکشف‌این معدن امکانات استفاده واستخراج ازنفت این منطقه جهت تصفیه به نحو احسن میسر میگردد. برعلاوه پروژه تفحصات پترول دراعمار یکتعداد خانه هابرای رهایش منسوبین داخلی وخارجی خویش اقدام نموده است .

پروژه استخراج وانتقال گاز :

پروژه استخراج وانتقال گاز دتیلوملی موسسه گاز مورد ضرورت فابریکات کودوبرق گازیکه جهت صدور مطابق بقراردادبه اتحاد شوروی ازساختمان خواجه گوگردك استخراج نموده وازشروع سال ۱۳۵٤ الی تاریخ ۱۰-۱۱-٥٤ مقدار (۲۲۹۰۳٦۷۰۰۰) مترمکعب گازبه اتحاد شوروی صادر گردیده علاوتا ضرورت فابریکات کودوبرق راجهت تولید کودیوریا وتولید برق حرارتی بفابریکات کود وبرق انتقال داده است وهم یك مقدار گاز برای تاسیسات داخل پروژه بمصرف رسیده است .

پروژه پایپ لاین وتجرید سلفر :

ازآنجائیکه استفاده ازمنابع طبیعی وبکار انداختن آن برای بهبود اقتصاد مملکت نقش ارزنده دارد وازطرفی سطح استخدام را در

مملکت بلندبرده دولت جمهوری افغانستان در نظردارد ازدستگاه تجرید سلفر، گازتــراش جرقدوق راازطبقات‌گنریف‌که مقدارآن به۹ر۳۰ ملیارد مترمکعب تخمین گردیده از سلفرپاك نموده جهت صدور واستفاده صنعتی آمــاده میسازد وپروژه آن تکمیل گردیده وفعلا نقشه های‌کارآن تحت اجراء میباشد ودور ساختمان این پروژه سه الی سه ونیم سال دوام‌خواهد کرد ودرهشت سال اول پروژه قرار اســـت سالانه (۲) ملیاردمترمکعب گاز استخراج و تصفیه گردد .

تصفیه خانه نفت انگوت :

قبلا مطالعاتی راجع به استفاده از ذخایــر انگوت صورت گرفته بود ومطابق هدایـــات دولت جمهوری قرار داد مطالعه احداث تصفیه خانه برای تصفیه نفت انگـــوت وآق دریـا بامضاء رسید سنجش ابتدایی که ذخیـــره جیالوجیکی آق دریا صورت گـــرفته درحدود ۲ر۶ ملیون تن نفت تخمین وذخیره جیالوجی انگوت به اندازه ۲ر۷ ملیون تن تثبیت شد ازمعادن فوق‌الذکر امکان استخراج تخمیـــن چهارملیون تن نفت خام جهت تصفیه موجود است بابکار انداختن تصفیه نفت انگـــو ت ضرورت داخلی مملکت ازنگاه تیل خاك یك قسمت اعظم آن مرفوع وازنگاه پترول ودیزل قسما تامین میگردد وازقیر حاصله آن برای اسفالت سرکهای داخل کشور استفاده اعظمی شده میتواند هم یك مقدار قیر اضافی ان بخارج صادر خواهد شد. درحال حاضـــر مطالعات درباره معدن آق دریا بمنظوراستفاده درتصفیه خانه نفت ادامه داردودرنظر است‌که بعداپروژه سازی این معادن نفت وتصفیه‌خانه آغاز گردد .

تفحص نفت وگاز درجنوب مملکت :

درساحه جنوب درمنطقه کتواز جهت‌تفحص پترول قراردادی با کمپنی فرانسوی (تونال) عقد گردید . که بموجب آن‌کمپنی مذکور در یکساحه ۲۰ هزارکیلو مترمربع در مرحلـــه اول کارهای تفحص را شـــروع مینماید دوره تفحص برای پترول مدت هفت ونیم سال را دربرگرفته وکارهای تفحص درسه مرحله‌عملی میگردد . بصورت عمومی درقسمت های‌جنوبی افغانستان کار نقشه های فوتوجیالوژیکی‌اماده شده است پروتوکول پروگر ام تربیـــوی پرسونل آماده وعقدگردید که باین اســـاس یکتعداد پرسونل دتیلوملی موسسه بدوره‌های مختلف درخارج تحت تربیه گرفته خواهـــد شد .

تفحص نفت وگاز درنواحی غرب کشور :

فعالیت تفحص نفت وگازبرعلاوه سمـــت شمال درسال ٤٥ درولایت هرات نیز شروع گردیده وفعلا گروپهای جیولوجی وجیوفزیکی دتیلوملی موسسه جهت تعیین ساختمانهـــای نفت دار فعالیت دارند. جهت توضیح بیشتر بایدعلاوه نمودکه بمنظورمطالعه امورجیالوجیکی ولایت هرات یك پارت سروی جیولوجی در هرات بشمول متخصصین افغانی و خارجـــی باوسایل ترانسپورتی لازم تاسیس گـــردیده وامورسروی جیولوجی ساحه هرات بمقیا س

یك بریکصد هزار انجام یافته است ومطالعات دقیق جیولوجیکی درسه منطقه (تیرپل، بای محمد وغوریان) بشدت ادامه دارد ونتایج حاصله آن تحت غور ومطالعه گروپ متخصصین مربوطه میباشد درنتیجه کارهای که در طول سال ۱۳۵٤ صورت گرفته ساختمان تثبیت وکارهای برمه‌کاری آن رویدست گرفته شده است .

پروژه فابریکات کودوبرق مزار شریف:

فابریکات مذکور سالانه بظرفیت ۱۰۵هزار تن‌کود فعالیت نموده ودرطول سال ۱۳۵٤ـالی اخیربرج دلو مقدار ٦۰۸۹۸ تن کود یوریا مقدار ۱۲۵۳۹۸ هزار کیلو ساعت انرژی‌برق ومقدار ۳۲۳۳۲ تن امونیاالی اخیر برج قوس ٥٤ تولید نموده است که ازکود تولیدفابریکه درداخل کشور استفاده گردیده امونیا تولیدی موسسه را موسسات داخلی بمصرف میرساند البته ازبرق آن شهر مزار شریف تنویر میشود .

پروژه تصدی سمنت غوری :

فابریکه‌سمنت غوری برعلاوه اینکه‌احتیاجات داخل مملکت رامرفوع میسازد یکمقدار سمنت آن بخارج مملکت نیزصادر میگردد چنانچه ۹۲ هزارتن سمنت تولید ومقدار ۱٤۱٥٤ر٦۰۰ به اتحاد شوروی ومقدار ٥۰٥۲ر٥۰۰ بهایران صادر گردیده است .

ریاست سروی معادن وجیولوجی :

ریاست سروی جیالوجی ومعادن طبق پلان مرتبه ۱۸ گروپ متخصصین داخلی وخارجی راباسامان ووسایل دست داشته خویش در ساحه های مختلف افغانستان بمقاصد تفحص وانکشاف مواد معدنی جامد گماشت که گروپ های عمده آن عبارت انداز :

گروپ طلای نورابه، مس عینك، مس‌دربند، مس جوهر، فلوریت باخود، تلك ماماخیل، کونیست نورستان ، گروپ جیوفزیکی. هایدروجیولوجی، توپوگرافی‌وجیوفزیك هوایی که هرکدام آنهابه ذات خودبرای یك هدف وغایه جداگانه که ذیلابطور خلاصه توضیح میگردد. فعالیت مینمایند .

گروپ اطلاع نورابه :

اموربرمه‌کاری اکتشافی درساحه معدن‌طلای رسوبی منطقه سمتی برمه‌کاری تفحصاتی جهت پیدانمودن مناطق جدید طلاء دار در حوضه دریای کوکچه (ساحه مشهد) وحوضه دریای پنج صورت گرفته است درمناطق متذکره طبق پلان مرتبه ۷٤۳٤ متربرمه اکتشافی تفحصاتی ۲۳٥ مترچاه کنی و۱٥٤٥۱ نمونه شلیخ‌گیری انجام داده شده است‌که درنتیجه اموراکتشافی مفصل معدن سمتی ذخیره نسبتا بزرگ طلاء روسوبی راثابت ساخته است که البته بعداز اجرای برمه‌کاری های کنترولی وامتحانی‌توسط دستگاه های برمه قطرکلان‌که فعلادر ساحه‌معدن مشغول فعالیت میباشد امکان استخراج آ ن میسر خواهد شد امور اکتشافی وتفحص در مشهد خاتمه یافته‌که نسبت نداشتن فیصدی قابل اهمیت طلای زیاد بردن عمق طبقات طلای مذکور ازامور اکتشافی مفصل ساحهٔ مذکور صرف نظر گردیده است فعلا کارهای تفحصی درساحه طلادار منطقه خواجه غار ادامه دارد.

گروپ مس عینك :

گروپ مس عینك درقسمت مرکزی وغربی ساحه که دارای مواد معدنی مس می باشد فعالیتهای تفحص واکتشافی مفصل راآغازنموده که تااکنون امور اکتشافی آن بشدت جریان دارد .

درقسمت مرکز ی ساحه امور اکتشا فی مختلف ازقبیل حفریات زیر زمینی ، افقی برمه‌کاری مایل وجرکنی درهفت پروفیل‌اجرا گردیده است نتایج‌ایکه ازاموراکتشافی‌قسمت مرکز بدست آمده نشان میدهدکه منرالهای خلکرپیریت، بورنیت، خلکوزینس، ملخیت، کوپریت که ازجمله منرالهای مهم میباشنددر قسمت مرکزی معدن عمومیت دارد فیصد ی مس طوریکه تجزیه های کیمیاوی وسپیکترال نشان میدهد از ٥ر٠ تایك فیصد وحتی در بعضی جاهاتا ۲ فیصد میرسد .

درقسمت غربی ساحه شش برمه مایل به اعماق مختلف صورت‌گرفته است‌که موجودیت وزن های مواد معدنی راکه دارای منرالهای ملخیت، کوپریت ومس خالص میباشد تثبیت نموده است وزن های مواد معدنی مس دارای ضخامتهای‌مختلف‌فیصدی‌متفاوت‌مس‌میباشد بطور عموم به مقصد قیمت گذاری وتثبیت ذخیره معدنی مذکور تاحال حفرهشت صوف (برعلاوه صوفهای فرعی) برمه‌کاری پیمانه وسیع وهمچنان چاه‌کنی وجرکنی ازجمله کار های حتمی جهت تعیین وتثبیت ذخیره بشمار میرود جریان دارد .

امور برمه‌کاری وتحقیقات جیوفزیکی امتداد مواد معدنی مس را تاعمق ۳٥٠ الی ٥٠٠متر نشان میدهدکه باساس نتایج حاصله امور اکتشافی متذکره ذخایر مس درساحه مرکزی عینك طبق نظریه متخصصین شوروی بیك‌ونیم تادوملیون تن خواهد رسید .

گروپ فلوریت :

گروپ فلوریت امور اکتشافی قسمت‌شمالی جنوبی معدن فلوریت راباانجام رسانید . وذخیره معدن رابه کتگوری های مختلفه‌سنجش وتثبیت نموده است ودرقسمت شرق ساحه کاربشدت جریان دارد .

دراثر تحقیق ومطالعه ساحه غربی ذخیره معدنی کلسیوم فلوریت بکتگوری ٠٠٠ر٢٣٢٠ تن تثبیت گردیده است درحالیکه ضخا مت وسطی کتله های معدن ٤٨ر٢ متر وفیصدی فلوریت ١٢ر٥٠ باشد درقسمت شرقی معدن باخوددرسال ١٣٥٣ یکصدوسی هفت چاه برمه وجرها حفر گردیده است که ٩٤، آن صنعتی بودن معدن رابا فیصدی ١٥ تا ٩٠ فیصدی فلوریت رانشان میدهد درقسمت شرقی طول انسجام معدنی ٦٠٠ متر وضخامت آن ازیك تا ٢ر٣ متر تعیین گردیده است .

مطالعه اقتصادی معدن فلوریت باخودتوسط سه نفرهیأت متخصصین شوروی صورت گرفته که بعدازتدقیق مطالعه معدن فلوریت راازجمله معادنیکه درگروپ دوم شامل میباشد محسوب نمودند وهمچنین قرارنظریه ایشان خوشبختانه استخراج یك قسمت بزرگ معدن مذکور به طریقه سرباز امکان پذیر بوده حداقل مواد

معدنیکه دارای اهمیت صنعتی میباشد وتوسط طریقه استخراج سرباز بدست خواهد آمد زیادتر از ۳۰ فیصد تخمین گردیده است .

ودراواخر جوزای سال ۱۳۵٤ اموراکتشافی وسنجش ذخیره معدن مذکور کاملا ختم وبه استخراج سپرده شد که جهت بکار انداختن امور استخراجی احداث سرك بین قندهار و معدن وتهیه آب درساحه مذکور ازپرابلمهای اقتصادی آن میباشد مخصوصا احداث سرك مصارف گزافی راایجاب مینماید که البته فشار مستقیم بالای اقتصادی بودن معدن وارد خواهد کرد .

گروپ تلك :

اموراکتشافی وتفحص معادن تلك ومگنیزیت ساحه اچین قبلا آغاز ومشورت های تفحصی یك بردوهزار بمساحت ۱ر۸کیلو مترمربع انجام دادهشده همچنین نقشه جیولوجیکیمعدن ترتیب گردیدهکه درنتیجه آن امتداد دررگهای مواد معدنیکه دارای اهمیت صنعتی پنداشته شده وبطول ۸٦۰ متر تعیین گردیده همچنین دراثر این تفحص پنج کتلهٔ نسبتا بزرگ مگنیزیت بطول ۱۵۰ تا ۸۰۰ متر وضخامت ۲۰ تا ۱۵۰ متر کشف گردید .

گروپ نورستان :

گروپ نورستان دردومنطقه کولام ونیلاب امور تفحصی واکتشافی نسبتا مفصلی راانجام دادهاند درمنطقه کولام نورستان سروی نقشه برداری بمنظور تفحص تکمیل امور اکتشافی صورت گرفته است ساحه نورستان نسبت موقعیت جغرافیایی وساختمان مغلق جیوفزیکی ونداشتن سرك انتقال، سامان آلات راجهت اجرای اموراکتشافی وتفحصی فوق العاده دشوار میسازد .

چنانچه لازم میافتد که سامان ووسایل ذریعه مردکار بفاصله تقریبا ۵۰ کیلودرظرف دوروز انتقال داده شود باوجودآن هم دراثر فعالیت متخصصین داخلی و خارجی گروپ مربوط درساحهکولام یکهزارمترمکعبجر، دوهزار وپنجصد مترمکعب گرایر حفر گردیده است .

همچنین ٦ر۰ کیلو مترمربع نقشه برداری یك برهزار گرفتن ٤۰۰ نمونه بزودی و۲٦۰۰ مترمکعب پاك کاری وبرهنه ساختن سطح رگهای کمیتیتکه منبع اصلیکونسیت میباشد اجرا گردیده است .

درمنطقه نیلابکه دارای تقریبا عین شرایط جیولوجیکی میباشد درابتدا جهت کشف وپیدا نمودن رگهای پکمیت سروی تفحص بساحه ۱۵۰ کیلومترمربعنقشه ۱۰۰۰۰ر۱ بساحه ۷ کیلومترمربع ومشروط های تفحص بفاصله ۳۰۰ کیلو متر آغاز گردیدهکه بعداز تکمیل نقشه برداری وکشف رگهای پکمیت امور اکتشافی ازقبیل جرکنی ۸۵۰ مکعب کندن گرایر ٦۰۰ مترمکعب شلیخ گیری ٤۳۰ نمونهگیری برزدوی ۵۱۲ نمونه پاك کاری وبازنمودن سطح رگهای پکمنیت ۲۰۰۰ متر مکعب میده نمونه های برزدوی وگرایر درخود ساحه ٤۱٤ نمونه وجمعاروی ۲ نمونهتخنالوجی انجام داده شده است ناگفته نباید گذاشت که مقدر یك هزار کیلو گرام کونسیت به

سورتهای مختلف درحین امور اکتشا فی استخراج گردیده است .

ریاست استخراج معادن :

باساس پالیسی دولت جمهوری بمنظور استفاده بهتر ازمنابع طبیعی دو سال قبل ریاست استخراج معادن ازریاست سروی معادن وجیالوجی مجزاگردید تااز ذخایرمواد معدنی بهره برداری درست بعمل آید روی‌این اصل ضمن کارهای مقدماتی و انکشافی بهره برداری ازمعدن بیرایت سنگلان هرات ومعادن تالك ماماخیل واچین آغاز گردید ووسایط مورد ضرورت ازپروژه های مربوط وزارت معادن وصنایع که بیك دوره ساختمانی راسپری نموده بودجمع آوری گردید که ذیلا تقدیم میگردد :

۱ـ معدن بیرایت سنگلان هرات :

ازمعدن سنگلان هرات (۵۲۰۰)تن بیرایت استخراج گردید ومقدار پنج هزار تن به‌بندر تورغندی انتقال یافت وطبق پروتوکول تبادله اموال دولت جمهوری افغانستان واتحاجماهیر شوروی به آنکشور صادر گردید .

قیمت فی تن متریك بیرایت (۳۳) دالر امریکایی میباشد درصورتیکه بیریم ملفییت ۹۵ فصد باشد هرگاه این فیصدی کم ویازیاد شود در مقابل هرفیصدآن ۲۵ سنت قیمت بیرایت صعود ویاتنزیل مینماید . درین‌معدن به‌علاوه انجام کارهای استخراجی نصب یك پایه ترازوی سی تنه نیز صورت گرفته معدن آماده بهره برداری مزید شده است .

بیرایت درصنایع موارد استعمال زیاد دارد ازجمله درامور برمه‌کاری چاهای نفت وگاز درصنایع رنگ سازی درتولید رابر وگاز ودر ساختن پلا ستیك های سخت مواد منفلقه شیشه سازی وساختن مرمر مصنوعی، صابون سازی وغیره بکار میرود. درکشور ما صرف دربرمه‌کاری چاهای نفت وگازاستعمال میشود.

۲ـ تلك ماماخیل :

درسابق استخراج تالك از معدن ماماخیل توسط اهالی منطقه بطور غیرفنی صورت میگرفت ومعدن روبه تخریب بود .

استخراج تالك درماماخیل دردومنطقه بقسم برهنه جریان دارد چون مطالعات جیالوجیکی آن تاحال تکمیل نکردیده است ومراحل انکشافی خودرا میپیماید ازین لحاظ باوسایط ووسایل عصری میخانیکی مجهز نگردیده‌است ومقدار ۴۳۰۰ تن تالك استخراج شده است.

۳ـ معدن تالك اچین :

استخراج تالك دراچین بصورت‌سطح‌الارضی ممکن نبوده وبقسم زیرزمینی جریان داردبرای رسیدن به‌زون تالك دار، دونقطه مناسب‌جهت حفردوتونل انتخاب گردیده است در سال ۱۳۵٤ درتونل اولی هفتاد متر ودرتونل دومی شصت مترکار پیشرفت نموده است وضمن کارهای انکشافی مقدار (۳۰۰۰)تن تالك نیز استخراج گردیده است .

تالك درتولید خشت های موزائیك هولدر های برقی برای فلتر پیپ های کاشی پودر، روی خانم ها، پودر اطفال، انتی بیوتیك ،کاغذ

سازی، صابون سازی و پودر ضـــد حشرات نباتی وغیره استعمال میگردد .

٤ـ لاجورد :

لاجوردیکی ازاحجارقیمتی بوده وقیمت ثابت بین‌المللی ندارد مقدار هشت تن و۱۰۸ کیلو گرام لاجورد ازساحه سرسنگ ولایت‌بدخشان استخراج گردیده است وازفروش لاجـــورد (۱۵۱۳۸۵) دالر امریکایی بدست‌آمده است که پنجاه فیصد آنرا محصول گمرکی احتـواء میکند .

٥ـ معادن نمك :

ازسالیان دراز باینطرف ازمعادن تالقـان، کلفگان، بلخ، اندخوی وهرات نمك طعـــام استخراج‌گردیده وهم بمنظور آش دادن پوست وروده وخوراکه حیوانات ازآن استفاده بعمل آمده ودرصنایع تاهنوز ازآن استفاده نشده ولی باطرح اولین پلان هفت ساله دولـــت جمهوری تهیه کاستك سودا از نمك عملـــی میشود درظرف سال ۱۳٥٤ ازمعادن پنجگانه کشور مقدار (۰۰۰ر٦۰) تن نمك استخـراج گردیده است علاوه ازمعادن که درفوق ازآن تذکر رفت استخراج یکتعداد معاد نی کـــه بهره برداری‌ازآن برای دولت اقتصادی‌نمیباشد بمردم اجازه داده شده است ازآن روزانـــه استفاده نمایند .

۱ـ معادن سنگ مرمر ۰۰۰ر۱۷۰ـافغانی .

۲ـ معـــدن سنگ شاه مقصود ماهیپـــر ۲۲۰۰۰۰ـافغانی .

۳ـ معـــدن گـــچ و لا یـت قندهـــار ۸۲۰۰۰۰ـافغانی .

٤ـ معـــد ن گـــچ ولایـت ننگـرهـــار ۸۱٦٥۰۰ـ افغانی .

٥ـ معـــد ن گـــل سفیـــد لـلـنـــد ر ۲٦۹۰٦۲ـافغانی .

٥ـ معدن گل های رنگه ۸۸۰۲ـافغانی .

ریاست صنایع :

شکر بغلان وهرات :

قرارداد مطالعه پروژه شکر هرات وبغـلان باکمپنی تتایندلایل عقد وباساس قـــرارداد متذکره یك گروپ متخصصین کمپنی مذکـور غرض مطالعات شکر در افغانستان وارد کابل شدند هیأت موصوف راجع به توسعه ویاامکان احداث یك فابریکه دربغلان وتوسعه زرع‌ابلبو درولایت بغلان مطالعه نموده وهمچنان بمظور فوق واحداث یك پروژه شکر درهرات ،ـراًبولا ازنگاه زراعتی وصنعتی معلومات بعمل آوردند که مطابق بشرایط قرارداد راپور های نهایی دوپروژه تکمیل وبدسترس وزارت گذاشتـــه شده است که البته پروژه های مذکور شامل پلان هفت ساله نیزبوده وبه احداث وساختمان آنها درطی پلان اقدام بعمل خواهد آمد .

دباغی هرات :

باارتباط پروژه مالداری ومسلخ هـــرات تجویز بعمل آمد تایك پروژه دباغی کـه از قرضه حکومت چکوسلواکیا تمو یل میگردد شامل پروتوکول منعقده بین دولتین اســت درولایت هرات بظرفیت سالانه ٦۰۰ لی ٦٥۰

هزار جلد پوست احداث گردد درمرحله اول مطالعات جیولوجی هایدرولوجیکی و دیزایـــن تفصیلی پروژه باساس قرارداد جداگانه بین اینوزارت وکمپنی انویستا چکوسلواکیا عقد گردید ویك گروپ متخصصین بمنظور فـــرق بافغانستان اعزام ودرمدت سه ماه مطالعه و سروی پروژه راانجام ومطابق بشرایط قرارداد کمپنی متذکره راپور نهایی خودرا در زمینــه تکمیل وارسال داشتند که فعلا راپور مذکور تحت مطالعه قرارداشته ودرمورد احداث پروژه که شامل پلان هفت ساله میباشد مطابق بــه پروگرام اقدام لازم بعمل خواهد آمد .

نساجی هرات :

بسلسله توسعه وهمکاری وانکشاف صنایع نساجی درکشور پروژه یك فابریکه نساجی نخی هرات بظرفیت ۱۲ ملیون مترپارچه و۶۰۰ تن نخی درسال بادرنظرداشت مثمریت آ ن یك سلسله اجراآت بعمل آمد چون تمویل پروژه مذکور ازقرضه حکومت عراق صورت میگیرد وبااستفاده ازآن قرار داد خـــریداری ماشین آلات اصلیآن باکمپنی تخماشاکسپورت اتحاد شوروی عقد ومطابق شرایط قـــرار داد ماشین آلات فابریکه مذکور با گـــــرانتـی بافغانستان مواصلت خواهد کرد وکارساختمان تعمیرات آن مذاکرات که بادستگاه ساختمانی افغانی بعمل آمده استکه در اواسط ســـا ل ۱۳۵۷ بکلی تکمیل ومورد بهره برداری قرار گیرد .

توسعه نساجی بلخ :

از آنجانیکه فابریکه موجود نساجی بلـخ باداشتن ۸۰۰۰- اسپندل و۲۱۰ پایه ماشین بافت بظرفیت تولیدی سالانه ۸ ملیون متـــر پارچه نامکمل خوانده شد برای اینکه ظرفیت دستگاه های تولیدی بادستگاه رنگ آمیـزی آن تطابق داده شود وبشکل بهتر واقتصادی فعالیت کند فابریکه باساس احکام مقامـــات صالحه به ۱۲ ملیون مترپارچه توسعه دادهشد که خریداری ماشین آلات جدید با کمپنـــی تخماش اکسپورت شوروی عقد و مراحـــل ساختمانی تعمیرات آن بعداز تثبیت نقشـــه وغیره جریان داشته وهمچنان ما شیـن آلات خریداری نیز قسما واردکه ذریعه تخنیکران متخصص داخلی وخارجی بسته کاری آن آغاز گردیده است .

جن وپرس بادغیس :

چون حاصلات پخته درولایات هـــرات و بادغیس روبه تزئید بوده وفابریکه جن وپرس موجوده قادر نیست حاصلات پخته هردوولایت راپرس نماید لازم دیده شد تایك فابریکـــه جن وپرس بظرفیت ۲۰ الی ۳۰ هزار تـن در ولایت بادغیس احداث گرددکه باساس احکام مقامات صالحه قیمت تمویل پروژه مذکـــور باوزارت پلان تماس حاصل که بالاخره وزارت موصوف تهیه وجوه اسعاری طرف ضـــرورت تمویل فابریکه جن وپرس بادغیس رابه بانك انکشاف صنعتی افغانستان محول نموده بانك موصوف درزمینه موافقه ابراز وموافقهحکومت نیزدرزمینه حاصل وبرای اینکهبهاحداث پروژه مذکور اقدام بعمل آمده باشد بهمکاری بانـــك

صنعتی غرض تهیه ماشین آلات سا ختمان تعمیرات آن بشکل داوطلبی ازکمپنی ها ی مربوطه آفر مطالبه گردیده است .

خریطه پلاستیکی :

چون تولیدات فابریکه کود کیمیاوی به خریطه پلاستیکی ضرورت دارد لهذا وزارت معادن وصنایع درنظر گرفته تابسلسله پروژه های صنعتی فابریکه مذکور رادر شهر مزار شریف احداث نماید .

برعلاوه تولید خریطه پلاستیکی برای کود کیمیاوی همین پلان عدل بندی پخته محلوج که فعلااز سیته کارگرفته میشود نیز در نظر گرفته شده وهکذاضرورت خریطه برای تولید شکرداخلی‌که شامل پلان هفت ساله میباشد نیز شامل بوده وپروژه مذکور ظرفیت تولیدی سالانه ۵ر۲ ملیون خریطه راداشته که‌تمویل آن ازطریق بانك انکشاف صنعتی صورت میگیرد احداث ساختمان فابریکه مذکورشامل پلان هفت ساله می باشد .

پروژه توسعه میوه کندهار ، مسلخ ودباغی غزنی وتیلکشی کندوز :

ازآنجائیکه سه پروژه فوق الذکر ازقرضه حکومت بلغاریا درنظرگرفته شده وموافقتنامه تعاون اقتصادی دولت جمهوریت افغانستان وکشور بلغاریا شامل ساخته مطالعات وسروی اساسی آنها تحت قراردادهای جداگانه بتاریخ ۸ـ۱۱ـ۵٤ **بین ریاست صنایع وزارت معادن** وصنایع وآتشه تجارتی سفارت بلغاریا بامضاء **رسید .**

بموجب این قرارداد یك‌گروپ متخصصین بلغاریایی بمنظور مطالعات و سروی وارد افغانستان شده ودرطی مدت معینه مطالعات لازمه راانجام داده وبعدازمدت چار ماه راپور نهایی خودراارائه بدارند وپروژه های مذکور بظرفیت های ذیل احداث وتوسعه داده خواهد شدفابریکه میوه قندهار از ظرفیت ۵۰ تن الی ۲۷۰۰ تن درسال میوه وسبزیجات پروژه تیلکشی جدید درقندوز بظرفیت نه هزار تن روغن درسال وپروژه مسلخ بظر فیت سالانه ۵۰۰ـالی ٦۰۰ هزار راس گوسفند ، بزگاووگوساله‌وظرفیت ۵۰۰تن ذخیره سردخانه همین ظرفیت پروژه وچرمگری نیز در حدود ۵۰۰ـالی ٦۰۰ هزار جلد پوست خواهد بود.

اقدام بعدی این پروژه های‌که شامل پلان هفت ساله میباشد البته بعداز وصول راپور نهایی رویدست گرفته خواهد شد .

نساجی قندهار :

طوریکه‌درفوق درقسمت نساجی ها تذکر گردید پروژه نساجی نخی قندهار شامل پروگرام توسعه وفابریکات نساجی کشوربوده ومطالعات مقدماتی آن قبلاطی گردیده وازنگاه موجودیت موادخام اصلی انرژی وقوای‌بشری وغیره احداث پروژه مذ کور اقدام عملی صورت گرفته که جهت خریداری ماشین‌آلات مذکور باساس استندرد بین المللی آفرمطالعه گردیده که درنتیجه بعداز ارزیابی ومقایسه آفربالاخره بعداز طی مراحل خریداری ماشین آلات مذکور باساس قرار داد جداگانه بتاریخ ۲۸ـ۱۰ـ۵٤ عقد وسایل مربوطه ساختما ن

عنقریب تکمیل وکارآن در اوایل سال ۱۳۵۵ شروع گردید وضمنا بائیست متذکرشد که پروژه مذکور بظرفیت سالانه تولیدی ۴۰ملیون متر پارچه هادر نظر گرفته شده امید میرود که درظرفیت ۳۶ـالی ۴۰ ماه تکمیل وآمـــاده بهره برداری قرار گیرد .

پروژه نساجی پشمی کندهار :

این پروژه نیزشامل پلانهای انکشافـــی صنایع بوده‌که در مورد مطالعات اقتصـــادی وتخنیکی آن درجریان سال یکسلسله اجراآت واقدامات بعمل آمدکه باموجودیت جنبه های اقتصادی ومثمریت پروژه ازنگاه موجودیـت موادخام ، قوای بشری وغیره بعـد از طـی مراحل قانونی منظوری مقامات‌خریداری ماشین آلات وامور ساختمانی بتـاریـــخ ۸ر۱۱ر۵۴ باکمپنی کانزرتکس آلمانی امضاء که بموجـب این قرارداد امور ساختمانی تعمیرات وغیـره آن دراوایل سال۱۳۵۵آغاز وامیدکه در ظرف دوسال اول پلان هفت ساله تکمیل وبـــدوره امتحانی وبهره برداری آغاز خواهد کرد پروژه مذکور دارای ظرفیت ۶۰۰ هزار متر پارچـه های پشمی مختلف و۳۰۰ تن تارپشم بـــرای قالین بافی میباشد .

پروژه سمنت کندهار :

پروژه سمنت کندهار ازجمله پروژه هــای انکشافی صنایع بوده ودر مرحله اول مطالعات تخنیکی واقتصادی آن ازطرف یك گـــروپ متخصصین فرانسوی صورت گرفت متعاقبـــا پروژه مذکور ازطرف متخصصین چکوسواکیـا وانگلستان وآلمان مورد تدقیقات عملی قـرار گرفت پروژه مذکور بظرفیت ۱۶۰۰ تن درروز پیشبینی شده است آفرهای کمپنی هـــا ی خارجی درباره پروژه مذکور بما مواصلـــت کرده است بعداز تصمیم نهایی بایکی ازاین کمپنی هاکه آفرآن ازهرلحاظ مناسب شناخته شود قرارداد عقد وامیداست درجریان پـلان هفت ساله امور ساختمانی و احداث آن روی دست گرفته شود .

۲ـ پروژه سمنت هرات :

این پروژه نیز شامل پروژه های انکشافی صنایع بوده ومطالعات مقدماتی و ارزیابـــی آن ازطرف متخصصین چکی بعمل آمده است پروژه مذکوربظرفیت ۷۰۰ تن فی روزپیشبینی شده است تمویل آن‌ازقرضه چکوسلواکی در نظرگرفته شده است .

مطالعات عملی واقتصادی هنوزهم راجع به پروژه مذکور جریان دارد. البته بعداز اخـذ تصمیم نهایی امور احداث فابریکه به ترتیب رویدست گرفته خواهد شد .

شرکت سهامی کارخانجات جنگلك در۹ماه:

کارخانجات جنگلك سهم ارزنده ای درجهت رفع نیازمندی های پروژه هــا، مـوسسات ، دوایر وهموطنان ازبدوتاسیس خودبعهده‌گرفته دربین موسسات صناعتی به خصوص صنایـــع فلزی‌کشور مقام خاصی دارد وبدین سبـــب کارخانجات جنگلك راهسته ی صنایع فلـزی افغانستان مینامند .

فعالیتهای اساسی آتی ترمیمی وتولیدی در دستگاههای مختلف درکارخانجات جنگلك انجام شده .

۱ـ ساختمان ۳٦ عدد تانك ذخیره وی مواد نفتی به ظرفیت ۷۵هزار لیتر ۲۰عددتانکهای مختلف شش کیلو کمپلیت هنگر بهاستثنای منتاژ آنها .

۲ـ ترمیم اساسی ۷٦ عراده موتر مارك های مختلف ساخت اتحاد شوروی .

۳ـ ترمیم اساسی ۲۷ پایه انجن موتر.

٤ـ ساختمان ونصب‌بادی سرویس هـــای مختلف بر ۲۸ عراده موتر .

۵ـ تولید ۳ر٤۷ تن میخ های تعمیراتی .

٦ـ ریخت ٤ر۲۸٤تن‌اجناس‌چودنی، فلزات رنگه وگلوله ها .

۷ـ تولید ٦۲۱۸ـ بالون اکسیجن چهـــل لیتره .

۸ـ تولید ۲ر٤۱ تن سلپس مورد ضرورت فابریکه سمنت غوری .

۹ـ ساختمان ۱۸۷۵ عدد صندوق میتر .

۱۰ـ ساختمان ۱۲٤۷ـ پایه چپر کـــت یکنفری .

ازناحیه‌اقلام‌مذکوروغیره اقلام‌متفرقه‌تولیدات نه ماهه ای کارخانجات جنگـلك از لحـــا ظ مبلغ به تفکیك هردستگاه برحسب زیریـــن است :

۱ـ ترمیم موتر ۹ر۱۳ ملیون افغانی

۲ـ بادیسازی ٤ر۸ ملیون افغانی

۳ـ میخانیکی فلز ۷ر۱۷ ملیون افغانی

٤ـ متال‌کنستروکسیون ۱ر۳٤ملیون افغانی

۵ـ ریخته‌گری ٦ر۱۰ ملیون افغانی

٦ـ ترمیم آلات برقی ۹ر۰ ملیون افغانی

۷ـ تولید اکسیجن وغیره ۲ر۲ ملیون‌افغانی

باتولید مجموعی ۸ر۸۷ملیون افغانی بیشتر از٦ر۸ ملیون افغانی پلان نه ماهه خودرااجرا نموده ودرحدود ۲ر۱۸ ملیون افغانی زیادتراز نه‌ماه اخیرسال ۱۳۵۳ جنگلك تولید نمـــوده است .

دیگر تولیدات آنها مشتری وخریدار داشته باشد :

کارخانجات جنگلك توانسته که فـــروش تولیدات خودراافزایش داده وبه مبلغ ۳ر۱۰۳ ملیون افغانی برساند. هرگاه درنظر گـرفته شودکه فروشات سرطان الی حوت سال ۱۳۵٤ به مبلغ ۲ر۲۸ملیون افغانی بیشتر ازفروشات همین ماه های سال پاربه مبلغ ٤ر۱۵ ملیون افغانی بیش ازتولید نه ماه اخیرسال ۱۳۵٤ است . هویدااست که این موفقیت قابـــل ملاحظه نتیجه حمایه دولت جمهوری ازصنایع وکارگران موسسات صنعتی‌کشور می باشد . علاوتا این موفقیت سبب تشتویق‌کلیه‌منسوبین موسسه درجهت بدست آوردن نتائیج بیشتر ازثمره کاار وزحمت شان می گردد .

وزارت زراعت

پروژهٔ ترویج وانکشاف زراعت :

هدف این پروژه رهنمایی طبقهٔ زارع و مالدار کشور می‌باشد تاایشان رابه زراعت عصری عملا آشنا ساخته وسطح تولیدات فی واحد زمین وفی راس حیوان بالاتر برده شود.

فعالیت های این پروژه عبارت از تکثیر تخم های بذری اصلاح شده مخصوصا گندم، رهنمایی درقسمت توزیع کودکیمیاوی تعمیم ماشین وآلات زراعتی واگر وتخنیك بهتر می‌باشد . در اثر مساعدت ورهنمایی‌منسوبین فنی ترویج اجرا آت‌ذیل صو ر ت پذیرفته است.

رهنما یی در قسمت توزیع کودکیمیاوی ۷۰۰۰۰ تن

پروگرام گندم:

مقدار توزیع کودیوریا ودای آمو نیم فاسفیت ۲۲٤۹۳ تن.

مقدار تو زیع تخم بذری ۲٤۰۰۰ تن .

مقدارتوزیع ادویه ضد حشرات و گیاه‌هرزه ۲۹۰۰ کیلو گرام

تولید گندم درفارم ها ی وزارت ۳۹٦۲ تن .

تعداد قطعات نمایشی گندم اصلاح شد ه ۱۱٤۱۲ قطعه .

مجموع رفع حاصل گندم ازقطعات نمایشی ٦۷٦ تن .

اوسط حاصل گندم ازقطعات نمایشی ۸۵ سیر فی جریب معادل ۵۹۲ کیلو گرام فی جریب می‌باشد.

پرو گرام پخته :

ساحهٔ تحت بذر ۱۱۲۰۰۰ هکتار .

توزیع پنبه دانه‌بذری ۸۷۰۰ تن .

توزیع کود یوریاودای‌آمونیم فا سفیت ۱۱۲٤۸ تن .

توزیع (بی‌اچ سی) ضد کرم های قطع کننده ۵۰۰ تن .

رفع حاصل پخته دانه دا ر ۱۵۰۰۰۰ تن .

تعداد قطعات نمایشی ۸٤ تن .

پروگرام لبلبو :

-ساحهٔ تحت بذر درولایت بغلا ن ٤۷۵۰ هکتار .

-توزیع تخم بذری ۱٦۰ تن .

- توزیع کودکیمیاوی (۱۰۰٤) تن برای ۲۷۱ نفر زارعین .

- تعداد قطعات نمایشی دربغلان ودهنهٔ غوری ۱۲ قطعه .

-تولید لبلبو ۱۰۵۰۰۰ تن .

- پلان تولید لبلبو سال‌جاری ۷۵-الی۸۰ هزار تن .

- حاصل لبلبوی قلمه ازساحه ٤۰هکتار

درولایت سمنگان ۸٦۸ تن.

ـ تولیدشکر ۱۳۰۰۰ تن .

حاصل پخته قطعات نمایشی درولایت کندز ۸۰سیر فی جریب یا ۲۸۰۰ کیلو گرام فی هکتار همچنان درساحات للمی طور نمونوی قطعات گل آفتاب پرست احداث شده زیرا نبات گل آفتاب پرست بمقابل کم آبی وخشکی مقاومت مخصوص دارد.

مجموع قطعات نمایشی گل آفتاب پرست در ولایات ، سمنگان، جوزجان، فاریاب ، بادغیس هرات وتخار ٤٥ قطعه .

پروگرام میوه جات وسبز یجات :

ترویج ورهنمایی انواع مختلفهٔ پیوندواگرو تخنیك میوه‌جات در ولایات کابل، پروان لوگر ومیـدان .

ـاحداث باغهای میوه اصلاح شده تجارتی وانگور تحت پرو گرام مواد غـذایی جهانی در و لایات هرات ،بدخشان ،پروان ،ننگرهار ، لغمان ،لوگر،میدان وغزنی درساحات ۱۲الی ۵ جـریبه .

احداث قوریه‌های میوه جات درزمین مردم تحت پروگرام موادغذایی جهان در ولایـــات متذکره به‌ساحات یك ودوجریبه.

تهیه وتوزیع ۱۳٫۳٤۲ تن تخم بامیه ،کدو بالك(اتادور) پیاز، شلغم ، بادنجان‌رومی وملی هراتی ورهنمایی کشت آن هادر ۲۲ ولایت.

ادارهٔ عمومی ترویج وانکشاف زرا عـــت پرسونل ترویجی رابه‌سو یه‌های مختلـــف بادایر نمودن کورس های تربیوی ورکشاپ هاوسیمینار هاتربیه نموده است.

درمدت متـــذکره به‌تعداد ۲۱۸ سیت‌قلبـهٔ آریانا ، ۲پایه ماشـــین جغل ، ٤۰پایه‌کراچی دستی به‌ولایات هرات ، کندز، سمنگان‌وغیره توزیع وهمچنان استعمال سایر ماشین وآلات زراعتی به‌دهاقین توصیه گردیده است.

قطعات نمایشی شالی طور میکانیزه بـــه تعداد ٦قطعه درکندز ،۲قطعه در بغلان،۳قطعه درننگرهار و٤قطعه درلغمان که‌جمعا ۱۵قطعه می شود .

درپروژه ترنك بذر پخته درساحــه ۲۷٦ جریب‌جوار در ۲۰٦ جریب وگندم درسا حه ۳۰۳٦ جریب بعمل آمده که‌قرار است‌در طی پلان هفت ساله این پروژه بنام پروژه تکثیر تخم بذری ونهال های مثمر بفعالیت ادا مه دهـد .

یکی از عوامل ازدیاد تولیدات زحمات و کوشش های خستگی ناپـذ یر دهاقیـن و کارکنان ترویج می‌باشد . برای سال آینـده پروگرام های موجوده ترویجی هنوزهم ادا مه خواهد داشت ودر طول پلان هفت سا لـــه پروژه های تولید حبوبات، میوه‌جات،سبزیجات نباتات صنعتی ،تیلی وترویج ماشین و آلات زراعتی درنظر گرفته شده وتوقع‌میرود بـــا استفاده ازطرق بهتر زراعت سطح تولیدات افزایش یابد.

پروژهٔ تحقیقات وخاك شناسی :

این پروژه متمم پروژه ترویجی مـی‌باشد وهیچگاه کارکنان ترویج بدون موجود یـت پروژهٔ تحقیقات قادر نخواهند بو د تخـــم اصـلاح شده ویا طریقه بهتر اگرو تخنیـك

رابه دهاقین ومالداران پخش نمایند. ریاست تحقیقات وخاك‌شناسی به‌تعداد (١٦) فا رم تحقیقاتی دراستیشن های دارالامان، علی‌آباد، یکه‌توت، بادام باغ‌ومهتاب قلعه ولایت کابل، شیشم باغ ولایت‌ننگرهار ،پوزه ایشان‌ولایت بغلان ، فارم‌های‌مرکزی‌ارته‌بلاقی‌وچار دره‌ولایت کندز، اردو خان ولایت‌هرات،فارم مرکـــزی ولایت بلخ ،غورات، ملاغلام بامیان‌و فـــارم کوهکران ولایت کندهار که دارای آب‌و هوای مختلف اند غرض تطبیـق پروگرام هـــای خویش انتخاب ودرآن به مطا لعات علمـــی پرداخته اند مطالعات ایشان ساحات معر فـی تخم های اصلاح شده برای هر منطقه اندازهٔ تخمریز ، تاریـخ مناسب بـذ ر ،وقت‌ومقدار تطبیـق کودکیمیاوی مقدار آبیاری طرزمجادله باامراض نباتی تریس المنت ودریافت انواع بهتر نباتات آتی رابصورت علمی احتــو ا میکند:

انواع مختلف گنـــد م مانند مکسیپك، بزوستایا ،قفقاز ،چیناب، باختر ،نبرا سکـا سوپر اکس، ١٤نوع‌برنج باریك ،١٦ نـوع برنج لك، پخته نوع اکالا ١٥ر١٧ ،١٢ نوع لبلبوی قندی،٣٨١نوع‌جو، انواع جـو ار ی شیرین گلدن بنتام، سنتیتك، بادنجان‌رومی ، پیرسن امپرو فد ورمپو ،١٢ نوع‌کچالوبشمول نوع‌چندراموکـی کفرلوکر سی ٣٧٢ پیـا ز یلوسپینش ،کلچه پیاز، پالك اتادور، ٤نوع گل آفتاب پرست به‌شمول پری دریکجی او ١٠٤، زردك لانگ امپراتور، تان‌تیس١٥٠ نوع لوبیا و ١٦٩ لاین لوبیا وطنی، ٧٥نوع‌مشنگ ٢٨٩ لاین نخود، ٣٧٨ لاین نخود خارجـی ٥٠ لاین باقلای وطنی، ٥٣نوع‌باقلای‌خار جی‌3 ١٠٠ لاین ماش وطنی ، ٧٠ لاین عدس ، **(١٠) نوع سایبین (١٢) نوع کلول ١١ نوع شاخل انواع مختلفه کرم، گـل‌پی، بـامیـه** لویـز یا نا ، شلـغـم پر پل تـــا پ تربوز کانگو وجانسن گرین، رشقه‌ایطـا اوی خربوزه ،سیر ،شوشم ،زغر ،نیشکر وسایر غله‌جات ،سبزیجات ومیوه جات همچنان توزیع ١٥٧٤٦ـاصله نهال.

نتایـج وتجارب فوق الـذکر ازطر یـــق پروژه ترویج به‌دهاقین پخش میشود. ازاثر تحقیقات است که‌ازدیاد تولیدات زراعتی در کشور ممکن میشود وتوقع میرود درآینـــده نه‌تنها به‌سویه بخود کفایتی ازنگاه تو لیدات زراعتی خواهیم رسید بلکه زمینه برای‌تزئید امتعه صادراتی وانکشاف صنایع نیز مساعد ترخواهد شد.

درلابراتوار کیمیاوی زراعتی به‌تعداد ١٣٦٧ نمونه آب،خاك ونبات بشمول هنگ وزیـره تجزیه گردیده که‌جمعا بالـغ بر ١٢٤٠٧ تجزیه می‌شود.

تجارب تحقیقاتی بایست دوامدار باشد تاازیکطرف دریافت های علمی مطمئن تر گردد وازطرف دیگر حینیکه انواع اصلاح‌شدهٔ‌فعلی بمرور زمان خواص خودرا ازدست مید هــد انواع بهتر دیگر جانشین آنها گردد . بدین ترتیب ادامهٔ تجارب فعلی طی سالهای پلان هفت‌ساله نیزمدنظر است برعــلاوه قـر ا ر است این پروژه طی پـلان هفـت سا لـــه **بـه شکـل یـك انستیتوت تحقیقا تی**

که‌ساحات جنگلا تی ومالداری را نیز احتـوا نماید به‌فعالیت ادامه‌دهد ۰

پروژه حفاظه نباتات وقرانطین :

یکی‌از عوامل که‌سبب جلو گیری‌از صفات زراعتی میگردد مساله کنترول امراض و آفات زراعتی است۰ کنترول امراض نه‌تنها بصورت معالجوی بلکه به‌شکل وقایوی آن مهمتـــــر می‌باشد ۰ استعمال تخم هاییکه عـــاری از امراض باشد، انوا عیکه بمقابل امراض‌وآفات مقاومت داشته باشد، تطبیـــق اگرو تخنیـــك بهتر، مراعات نمودن تاریخ مناسبت بـذ رو غیره‌باعث ازبین بردن و یا تقلیل امـراض می‌گردد۰

درصورت بروز امراض تطبیـــق ادویه جات لازمه بوقت مناسب ازشیوع آن جلو گیـری مینماید ۰ روی این منظور پروژه حفاظـــه نباتات وقرانطین فعالیت های آتی را انجام داده است۰

۱ـ مجادله علیه امراض اشجار مثمروغیر مثمر ۱٤٤۹۸۱۹ اصله۰

۲ـ مجادله علیه خاکسترك تاك ٥١٥١٤۹ اصله ۰

۳ـ تداوی گندم‌بذری ٦ر٦۳۲ تن ۰

٤ـ دواپاشی علیه امراض وآفات‌سبزیجات ۱۰۷٥٥ جریب زمین

٥ـ مجادله علیه امراض وآفات لبلبو و پخته ۱٤۱۳ جریب زمین ۰

٦ـ مجادله علیه ملخ های مضره ۹۳٥۷٥ جریب زمین ۰

۷ـ سروی ملخ ها ی صحرایی ٥٥۰۰۰۰ جریب‌زمین ۰

۸ـمجادله علیه موشهای زراعتی ۲۸۹٤۸٥ جریب زمین ۰

۹ـ کشفیات پروازی زهگذر ی ملـــخ ۲۷٤۲۹۰ جریب زمین۰

۱۰ـ توزیع سرتفیکت قرانطین نباتی برای تجار صادر کننده ۱٤۲۷٥ ورق اصل۲۲۷۹ ورق‌کاپی

۱۱ـعایدات ازدرك تو زیع سر تفیکـت ۱٥٤۱٤٥۰ـافغانی ۰

۱۲ـ حمل ونقل پوردگسو خلو ران ضد ملـخ ازبندرالی مدیریت های زراعت ولایات شمال ۱۰۰۰ تن ۰

۱۳ـ مجادله علیه امراض وآفات گدامهـا ٦۳٦۹۸ متر مکعب ۰

۱٤ـ مجادله علیه گاو زنبور ٦۰۰۰ خانه ۰

۱٥ـ مجادله علیه خسك در قشلهٔ عسکری ۱٥۰۹ ـاطاق۰

فعالیت های مجادلوی وو قایوی امرا ض نباتی درطول پلان هفت ساله نیز دوام خواهد داشت زیرا ازبین‌بردن قطعی امراض ناممکن است وبمرور زمان بایست ادویه جات جدید وطرق عصر یتر برای جلوگیری‌ازشیوع آفات زراعتی جستجو گردد۰ همچنان اعمارفیومیگشن هاوس درطی پلان هفت ساله درنظر است‌تـا ازشیوع امراض وآفات محصو لات زراعتی و حیوانی جلوگیری بعمل آمده ومحصو لا ت صادراتی ازین ناحیه خساره مندنشود۰

پروژه انکشاف وادی ننگرهار :

یکی ازپروژه های ثمر بخش منطقوی بوده

و هدف آن انکشاف زراعت ، مالداری ازدیاد تولیدات بهره برداری ، سرسبزی آن منطقه وبلند بردن سطح زندگی ا ها لی می‌باشد ٠

درجریان سال جاری درپروژه انکشا ف وادی ننگرهار پلان پیشبینی شده کارها ١٠ فیصد اجرا گردیده است، بدین معنی کــه بالمقابل پلان عمومی که‌در آن کار ها مبلغ ١٦٣١٥٦٠٠٠ـ افغانی درنظر گرفته شده بود عملا بەارزش ١٦٣٣٥٦٠١٠ـ افغانی کار هـا انجام یافته است٠ درسال ١٣٥٤ پروژه های مربوط کشتمندی ، تیرماهی جمع آ وری و صادرات ستروس تهیه علو فه‌جات ، کارهای ساختمانی عمارات صناعتی ورهایش تولیدشیر وگوشت ، حفظ ومراقبت ازسیستم آبیاری ، سربند وفابریکه برق وهمچنان ترمیم‌ماشیـن آلات رامو فقانه انجام داده است٠

کشت تیرماهی درساحهٔ ١١٥٨٦ر٥ جر یب زمین‌صورت گرفته که‌نظر به‌سال گـذشته در ساحه کشتمندی غله‌یی ٢٣٥٨ر٦ جریب‌افزودی بعمل آمده است٠

بمقصد تزئیددرساحه‌باغات زیتون١٣٨٠٠٠٠ عدد قلمهٔ سبز چندساله زیتون تهیه‌گردیده که نظربه سال قبلی ٦٨٠٠٠٠ عـــد د بیشتر می‌باشد٠

طی‌امسال‌درباغهای ستروس پروژه مقـدار ٣٧١٩ تن ستروس بدست‌آمده که‌از آنجمله مقدار ٣٣٥٠ تن باساس قرار دادباتحادشوروی صادر گردیده است ونسبت بسال ١٣٥٣ در جمع آوری میوه‌جات مـذ کور ١٧٢٥ تن و صادرات آن بخارج ١٥٩٦ تن افزایش‌رانشان میدهد٠ مقدار ٦٦١ تن زیتون جمـــع آوری گردیده که‌منجمله ٤٢٥ تن کنسرو سبز زیتون صادر وصدور متباقی آن جریان‌دارد٠

درجمع‌آوری وصدور زیتون درسالجا ری پروژه موفقیت بزرگی بدست آمده است ٠ بدین معنی که‌جمع‌آوری وصدور آن نظر به سال گـذ شته بیشتر از دومر تبه بلندرفته است٠

درجریان سال ١٣٥٤ مجموعا درسا حهٔ ٥٩٣ر٥ جریب زمین باغات جدید احـــداث گردیده منجمله ٥٥٧ر٤ جریب زیتون ومتباقی آن ستروس می‌باشد٠

باغات متذکره (جدید) فوق در ساحات‌فارم های جدید جمهوریت ٢٦ سرطان واقع بوده که‌از آنجمله ٢٧٨ر٧ جریب باغهای زیتون‌وار ٣٦ جریب باغهای ستروس درفارم ٢٦سرطان ومتباقی آن درفارم جمهوریت احداث گردیده است٠

همچنان قوریه‌های پروژه انکشاف و ادی ننگرهار درسالجاری ١١٨٠٠٠٠ـ اصله نهـال ستروس و ٦٨٠٠٠ـ اصله نهال‌زیتون راتولید نموده‌است٠

عـــلاوه برآن درتولید حبوبات مخصوصاًگندم ١٦٠ر٧ فیصد افزایش رونما گردیده است٠ درسال ١٣٥٣ در پروژه ١٥٠٤ تن‌گندم‌بدست آمده بود ودرسالجاری مقدار آن به ٢٤١٧تن رسید ٠ناگفته نباید گـذاشت که‌درتولیدات کمپلکس های مالداری پروژه نیز افزایش‌قابل ملاحظهٔ بوقوع‌پیوسته‌است٠

بطور مثال : تولید شیرپروژه درسال۱۳۵۳ عبارت بود از۷۱۷ تن اماپروژه توانست در سال ۱۳۵٤ مقدار ۷۸۸ تن شیر بد ست آورد .

همچنان باید متذکرشد که دستگاه‌ساختمانی پروژه انکشاف وادی ننگرهار کارهای پلانی خویش راکه مبلغ۱۰٦۵۰۰۰۰ـافغانی پیشبینی گردیده بود صد فیصد انجام‌داده‌است.

علاوه برآن دوایر حفظ ومراقبت پرو ژه کارهای پلانی خویش را ازقبیل پاك کاری کانال عمومی، شبکه زابری ،شبکه جوی های آبیاری ،ترمیم کاری سیل‌برها، کنترول آب، تولید انرژی برق، ترمیم ماشین وآلات‌زراعتی‌و غیره موفقانه انجام داده است.

پروژه جنگلات وعلفچرها :

جنگلا ت طبیعی افغانستان که شا مـل جنگلات صنعتی (سوزنی بـرگان) مثـمـر و محروقاتی می‌باشد ساحهٔ ۱ر۹ ملیون هکتار را احتوامی‌کند از آنجمله ۲۱۲ هزار هکتار آنرا جنگلات صنعتی ولایات ننگرهار، پکتیا ولغمان وبقیه ۱٦۸۸ هزار هکتار آنرا جنگلات مثمر وقسمتی ازجنگلهای صنعتی دیگرولایات **وجنگلات محروقاتی تشکیل میدهد. ساحهٔ** جنگلات پسته ولایات بادغیس وهرات۵ر۸۳ هزار هکتار رادر میگیرد بمنظور محافظت‌احیاء واحداث جنگلات که‌یك منبع مهم ثرو ت ملی راتشکیل مید هد پروگرام های متعددی روی دست است وذیلا فعالیت های این پر وژه ارائـه میگردد.

ـاحداث قوریهٔ چنار درگذرگاه درساحهٔ یك‌جریب زمین.

ـ حفر ۱۳۳۰۷ چقرك درمر بوطات‌و لایت کـابل.

ـ غرس ٤٤۷۲۰ ـ اصله نهـا ل اشجار مختلفه .

ـ توز یع نهال غیر مثمـر ۵۱۰٤۹ ـ اصله .

ـ پیـو ند نهـال سیب و نـاك ۳۸۸۰ـ اصله .

ـ بذر ۵۰ نوع تخمیانجات مختلفه جنگلی بته‌یی وعلفوی درمربوطات ولایت‌کابل.

ـ بذرتخم اکاسی گلدار سرخ بداخل ۲۷ خریطهٔ پلاستیکی.

ـ بذر پسته درولایت سمنگان بداخل۲۸۰۰ خریطهٔ پلاستیکی وبدون خریطه.

ـ تشخیص مکمل ۳۲ نوع نباتات‌مختلفه.

ـ تجزیهٔ ۲۱ نوع‌نباتات .

ـ تشخیص ٦۵ نوع تخمیانجات .

ـ قطع ٤۸۸ مترمکعب چوب ازجنگل گل‌باغ وجنگل مرکز وانتقال آن‌به افغان موبـل و فابریکه صندوق‌سازی .

ـ فروش‌چوب محروقاتی‌ارجل‌ازجنگلات‌مرکز درحدود ۲۰هزار سیر.

ـ تولید ۱٤٦۰۰ ـعدد صنـد و ق انگور وانـار .

ـتولید ۳۲۰ـعدد گلدان کرسمس .

ـ تحت پروگرام موادغـذایی جهان درمقابل استحقاق موادغذایی به‌تعداد ۱۲٤ هزار چقرك حفر و۲۹۸ هزار متر درمربوطات ولایت کابل سمنگان وغیره تراس بندی بعمل آمـد .

است.

ـ حفظ ونگهداری علفچرهای عامه‌در ۱٦ ولایات شمال، شمال‌شرق،شمال غرب‌وحصص مرکزی ذریعه مامورین ومحافظین علفچر.

ـ تعقیب ۱۱ جلد دوسیه های متجاوزین مالچر هارسیدگی به‌۱٦ قطعه عرایض وکشف واسترداد بیش از ٤۹٦۰ جریب زمین درولایات فاریاب، تخاروبدخشان .

ـ جمع آوری تخمین یك تن تخمیانجات.

ـ تکثیر انواع تخمیانجات علو فوی وچمنی درساحهٔ۲٦جریب‌زمین‌وبذرافشانی‌ساحهٔ‌دوجریب فارم دربینی حصار غرض تکثیر علفچرها و جدانمودن مقدار ۱٤۳ کیلو گرام تخم پریندل برای گراس .

ـجمع‌آوری احصائیه ۵۰۲۳۱۷۵ جریـب ساحات حقیقی علفچرو ٤۵۷۵۷٦۰ جریـب احصائیه تخمینی ازولایات هرات، فراه ،فاریاب بدخشان ،تخار ،بغلان ،بامیان ،بلخ ،کندهار، سمنگان وکندوز.

ـ تدریس ۵۰ نفرماموریـن در رشتـه جنگلات.

ـبتعداد ۸٤ قطعه فوتو های هوایـــی از ولایات پکتیا، بادغیس،بغلان ،لغمان ،سمنگان وهرات بمقیاس های یك بر۳۰ هزار ویك‌بر٦۰ هزار تفسیر گردیده ودرآن حدود جنگلات و علفچرها تعیین شده‌است.

ـ ترسیم ۱۲۰قطعه نقشه های تصنیـف اراضی افغانستان بمقیاس یك‌برصدهزار.

ـ ترسیم ۲۹قطعه نقشه های توپو گرافـی شهرکابل به‌مقیاس‌های مختلف.

ـچاپ ۳۵۳قطعه نقشه به‌سایز های‌مختلف توسط ماشین اوزالید .

ـ تهیه نقشه‌های جنگلاتی منطقه خوگیانی وبزرگ ساختن آن به‌سیکل یك بر۲۵ هزار توسط پانتوگراف.

ـ پانتو گراف ۲۵ قطعه نقشهٔ دیگربمقیاس های‌مختلف .

ـسروی ونقشه برداری یك باغ درولایت زابل، تپه‌های ولایت لوگر ، ۳باغ درغزنی قوریهٔ پغمان، باغهای ارغنداب، سرجنگل‌دره خیل، کوه پنجوایی وباغ پل قندهار، منطقـه مکروریان وباغات ولایت بغلان وتخار.

ـسروی واحصائیه گیری تقریبی فلا منگو درآب استاده ودشت ناورغـــزنی و بزکوهی دره آجر .

ـ تعین ساحهٔ پارك ملی بندامیـر ولایت بـامیـان .

ـسروی مقدماتی حدود جنگل وکشف‌نمودن ومطالعات عوامل بروز حریق در جنگلات‌ولایت ننگرهار .

ـ حفظ ومراقبت جنگلات موجود ازو قوع حریـق

ـپرو گرام های مرتبهٔ این پروژه بمنظـور محافظت واحیا واحدات جنگلات طبیعی،انکشاف جنگل‌های مصنو عی حفظ ونگهداری علفچرهای عامه، سرسبزی کشور جلوگـیری ازافزایش خاك وترتیب نقشه های مختلف می‌باشد . پروژه متذکره درسالهای بعدی هنوزهم بـــه فعالیت ادامه میدهد تاازجنگلات که یك‌منبع‌مهم ثروت ملی‌است استفادهٔ معقول بعمل‌آید.

پروژه انکشاف پکتیا :

یکی ازپروژه های منطقوی دیگر پـروژه انکشاف پکتیا که بمنظور احیا،احداث‌وبـهره برداری ازجنگلات منطقه ، انکشاف بیشتـر سایر امور زراعت وصنایع دستی می باشد• اجرا آتیکه صورت گرفته ذیـلا خـلا صـه می‌گر دد •

اول: پروژه صنایع دستی ،ساختن ۳٤سیت موبل، ۸۸۰ پایه‌میز، ۱۱پایه‌چپرکت‌ویکتعداد دروازه کلکین،چوکی وغیره درشاپ‌نجاری•

– تهیه ۱۱عدد ارهت ۳۱عدد کراچی‌دستی ۱۰۰عدد تایر واکسل کراچی ، ٥۸عددچوکات های فلزی مختلفه ، سامان ولدنگ کـاری خراطی پرزه جات وغیره افـزار در شا پ فلزکاری•

– ساختن ٤۲۲ عدد چك چاه، ۳۱٤ عـدد بلول پخته کاری ۲۰ حلقه چاه آب‌آشامیدنی درمنطقه گردیز، زر مت و سید کر م به‌عمق وسطی ده متر وساختن یك تعداد تخته‌پلچك خشت پیاده رو وغیره درشاپ تـو لـیدات کانکریتی•

ترمیمات مختلفهٔ وسایل ووسایط پروژه و اشخاص انفرادی درشاپ ترمیم‌موانر •

دوم –پروژه جنگلات:

جنگل وبهره برداری :

–غرس نهال سوزنی بر گه ۱٦٤ هـزار اصلـه•

– غرس قلمه بیـد و چنار ۱٦ هــزار اصله •

–غرس درختان مثمر ۳۰ هزار اصله •

–توزیـع نهال مثمر ۱۹ هزار اصله •

–رفع حاصل بادام ازحـــوزه (۲) خوست ۸ر٥ تـن •

– تکثیر جنگلات ۲٤ هکتار .

–تکثیر زیتون ۲۳ جریب •

–تراش بندی وکنترول فرسایش خــا ك ۳۰۹ هکتار

–احـداث ترمـیم و اصلاح سرك ۱۰٦ کیلـو •

–بذر تخم ارچه ۱٤ هکتار •

– جلوگیـری ازقطع جنگلات و حفا ظـت نهال **درجدران ۱۳۰۰ هکتار .**

قوریه جات :

–احداث قوریه ۲ هکتار •

–پرکاری خریطه های پـلا ستیکی ۱۷۱ هزار خریطه •

–بذرتخم درختان جنگلی در خریطه های **پـلاستیکی ۱٤٦ هزار خریطه .**

–بذر تخم درختان ارچه درخریطه هـــای پلاستیکیه ۲۲٥ هزار خریطه .

–بذ ر تخم ایکو لپتس درخریطه هـای پلاستیکی ۸۰ هزار خریطه•

– یکه کردن نهالان یکساله ارچه ۱۲۰ هزار خریطه •

–تولید قلمه **۱۱۸۰۰ قلمه**

–پیوند نهالها ٤۷ هزار اصله•

سوم: پروژه زراعت وساختمان :

قسمتی از تعمیرات اداری ورکشاپ کنتر پارت مجردین ،تحویلخانه ،تعمیر اداری‌وتانك

اطفائیه تکمیل گردیده.

ـبرمه کاری وحفر چاهای عمیق نیك نام سهدان، سیدکرم، حیدر خیل و۳ چاه اسمعیل خیل از۸۰ الی ۱۰۵ متر .

ـنصب پمپ بالای چاهای عمیق دشت‌سکی وباغ صحرا ٤ پایه .

ـرفع حاصل انواع مختلف گندم حوزه دوم ۳۸٫۵ تن .

ـرفع حاصل انواع جو ٤٫٦ تن.

ـنتیجه گیری ازبذر حبوبات، شالـــی، نیشکر وغیره .

ـقطعات نمایشی سبزیجات ۱۹۰ قطعه .

ـقطعات نمـایشی گنـــدم اصلاح شد ه ۲۹٦ قطعه .

ـقطعات نما یشی شا لی و جـو ا ری ۳٦ قطعه .

ـحفر کاریز دولتی ۹۲ قطعه .

ـ متعلمین شامل کورس های زرا عتی ومالداری ۳۲ نفر .

ـقطعات نمایشی میوه جات ۱۰قطعه .

ـپیوند کاری ۸٦ هزار اصله .

ـاحداث قوریه وباغ بادام وچار مغز ٤۷۲ جریب.

ـغرس نهال ازطرف دهاقین به همکاری پروژه ٦٦۸۸ـاصله.

ـ تـو ز یـع نهالی ، سبـزیجات ٦۳۸٤۳ بسته .

ـتکثیر مرغهـای نسلـــی ا صلاح شده ۱۰۰۰ قطعه .

ـمعالجه وتداو ی حیـــو انـــات ۹۵۸۷ فــرد.

ـتطبیق واکسین های طبق ـانتراکس‌وبلك لیك ۲۷۸٤۸ فرد.

ـواکسین مرغها ۲۳۵۵۳ قطعه .

ـواکسین گوسفندان ۲٤٤۰ راس.

ـدرپروژه متذکره رهنمایی های لا زمه درقسمت اصلاح امور زراعت ومالداری، توزیع تخم های اصلاح شده، توزیع کودکیمیاو ی واحیا واحداث جنگلات صورت گرفته وقــرار است درطی سالهای پلان‌هفت‌ساله مو فقیت های بیشتری درزمینه نصیب‌ایشان‌گردد.

پروژه انکشاف کنرها :

هدف این پروژه درمرحـــله اول تطبیـق پروگرام ایجاد زیر بناهای فزیکی ومطالعات تخنیکی جهت پیشبینی امـــکانات ر شد طویل المدت این منطقه می‌باشد . اجرا آت این پروژه قرار آتی‌است.

ـتعداد قطعات نمایشی گندم ا صلاح شده ۱٦ قطعه .

ـرفع حاصل قطعات نمایشی ۵۸۹۳ کیلو گرام .

ـرفع حاصل گندم ازساحهٔ (٦۰۵) جریب ۱٦۷۵٤ تن .

ـتوزیـــع تخم اصلاح شدهٔ گنــد م ۳ تــن .

ـبذر چای درساحهٔ ۵جریب

ـرفع حاصل چای ۸۵٫۸ کیلو گرام.

ـبذر ورفع حاصل وتخمگیری انواع مختلفهٔ سبزیجات چون بادنجان رومی ، لوبیا بادنجان سیاه وغیره .

ـغرس وتوزیع نهالی سبز یجات ۴۳۹ هزار بتـه.

ـغرس نهال وقلمه ۱۱۱ هزار اصله.

ـغرس ۱۷ نوع یو کلپتس بداخل خریطه پلاستیکی ۷۰ هزار خریطه .

ـرفع حاصل شالی ۴۳۵۴ تن .

ـرفع حاصل جواری ۲۱۰۱۷ تن.

ـغرس تخم لوکات محلی در سا حـــهٔ ۲۱۳ متر مربع .

ـاحداث باغ مادری ستروس و زیتــو ن ۱۴ جریب .

ـبذر تخم‌های مختلف بداخل خریطه های پلاستکی، ۸۰۰۰۰ خریطه.

ـاحدا ثقوریه ستروس وچار مغز وبادام ۳۷۵۰ مترمربع .

احـدا ث قوریه در اسمار وغرس نها ل ۱۰۰۰ـاصله .

ـتوزیع کودکیمیاوی ۱۰۳۸ تن

ـپیوند نهال مثمر ۶۷۵۶ ـاصله.

ـقطعات نمایشی کچالو ۱۲ قطعه .

ـمعاینه وتداوی حیوانات ۸۲۹۱ راس.

ـاحدا ث سرك ۱۳ کیلومتر

همچنان درپروژه متذکره حفـظ ومراقبـت جنگلات ،جلوگیری ازقطع غیرفنی اشجارواحیا **واحداث جنگلات صورت گرفته وتحقیقات در** بارهٔ زرع حبوبا ت سبزیجات درسال هـــای آینده ادامه خواهدداشت.

پروژه وترنری ومالداری :

هدف این‌پـروژه اصلاح نسل حیوانـــات جلوگیری از آفات وامراض حیوانی‌وازدیاد تولیدات می‌باشد . اجراآت ایشان ازطریــق تهیه وتطبیق واکسین های مختلف تشخیص وتداوی امراض ومعرفی نسل های اصلاح‌شده صورت میگیرد .

خلاصه اجرا آت این پروژه قرار ذ یـل است.

ـوقایه وتداوی حیوانات وطیوردرکلینیك های‌حیوانی مرکز وولایات ۴۹۹۴۲۵۹حیوان.

ـتعداد حیوانات وطیور مریض‌که‌درلابراتوار تشخیص گردیده ۱۷۴۴۸۶ حیوان .

ـتطبیق واکسین های مختلف ۲۷۷۷۹۴۱ دو ز .

ـاستحصال واکسین ۵۸۶۹۷۰۰ دوز .

ـتولید شیر درفارم ها ۸۴۹ تن .

ـ تهیه و توزیع شیـر پـاستـوریـــزه ۳۱۰۷۷۹ لیتر .

ـفروش مرغ‌کلان ۱۶۴۰۹ قطعه .

ـ تولیدمرغ درفارم‌های بگرامی وبینی‌حصار ۹۱۹۹۷۱ بیضه .

ـفروش تخم مرغ ۴۶۷۰۱۵ بیضه .

ـاستحصال چوچه مرغ ۲۴۵۳۱۶ قطعه.

ـفروش چوچه‌مرغ ۱۹۶۰۰۳ قطعه .

ـ تولید گوساله ۳۵ فرد .

ـتولید شیر ۶۱۶۷۴ لیتر .

ـچوچه گیری ما هی تروت دربند قر غــه ۲۵۰۰۰ عدد .

ـانتقال چوچه ماهی کارپ به‌بنددرونتـــه ۷۵۰۰۰ عدد .

ـصید ماهی درپروژه درونته ۳۰ تن.

ـتولید وفروش تخم پیله ۱۲ گـسر ا مه ۲۷۱۵۰ جعبه.

ـاستحصال غوزه انکشافی ۱۱۹۲ کیلو گـرام .

ـ کاغذ ستاك مادری ۱۲۸٤ تخته .

ـ استحصال غوزه غیر انکشا فی ۱۵۰۸ کیلوگرام.

ـتولید بره (فارمهای مر غاب و بغلا ن) ۸۸۸ راس .

ـاستحصال پشم ۲۹۲۲ کیلو گرام .

ـتعداد فامیل های زنـــبور عسل در ۱٤ ستیشن های ننگرهار ،کندهار، میدانووردك ۱۲۱۳ فامیل .

ـتکثیر زنبور عسل ۸۱۱ فامیل .

ـتولید عسل خالص ۳۵۳۵ کیلوگرام .

ـتولید موم ناصاف ۳٤۲ کیلوگرام .

ـالقاح مصنوعی ۲۳۷۵۹ فرد گاو .

ـالقاح مصنوعی ۱۵۵۰ راس‌گوسفند.

پروژه‌های وترنری ومالداری درطی سالهای پلان هفت ساله هنوز هم بفعالیت دوام‌میدهد تادر قسمت امور مالداری اصلا حاتی بمیـان آمده وسطح تولیدات بالا برود. پرابلمهای عمدهٔ این سکتور راضرب بلند مرگ و میـر حیوانات دراثر شیوع امراض کمبود علو فه درزمستان ،عدم پناه گاه‌های مناسب و قلت آب آشامیدنی تشکیل میدهد. پروژه متذکره خواهد کوشید تارا های حل مناسب برای‌این معضلات جستجو نماید.

پروژه انکشاف کو پراتیف ها :

هدف این‌پروژه پخش مفـــکو ره نهضت کوپراتیفی دربین اکثریت مردم (مولدیـن و مستهلکین) بوده وازاین رهگـذر تمــا م مسایل اقتصادی واجـــتماعی اعضا راطوری انسجام میبخشد که‌افزایش موثـریت کار از یکطرف وفایده مستقیم به‌مولدین ومستهلکین بدون مداخله دست سوم یعنی طفیلی ها از طرف دیگر صورت‌میگیرد.

دهاقین ومالداران هرگاه بصورت انفـرادی به‌امور زراعت ومالداری اشتغال ورزنددرتهیه مواد خام بهبود تولیدات وفروش امتعه‌تولیدی به‌مشکلات زیادی مواجه خواهند شد. امااگر این حر کت بصورت دسته جمعی بعمل آید ویابعباره دیگر ازطریــق کوپراتیف ها اقدام نمایند بکمال آسوده گی خاطر به امور مربوط پرداخته واز فروش تولیدات خویش به‌قیمت های مناسب نیز مطمئن خواهندبود.

کارکنان این پروژه سعی ورزیده اندفواید کوپراتیف هارا بمردم تفهیم وعمـلا درتشکیل کوپراتیف‌ها اقدام‌نمایند. اجرا آت‌پروژه‌مذکور مواد آتی رادر برمیگیرد.

انعقاد مجمع عمومی ومجالس هفته وا ر هیأت مدیره وهیأت نظار تمام کو پراتیـف‌ها ثبت مجدد ۱٤ کوپراتیف سابقه و۱۰کوپراتیف جدیدالتاسیس .

ـثبت ۲۲ کوپراتیف ابتدایی زراعتی در مربوطات ولایت کابل.

ـتاسیس یك کوپراتیف ابتدایی بافند گی وصنایع دستی کوچك درواستالف .

ـتاسیس یك کوپراتیف‌ابتدایی زراعتی‌در میربچه کوت‌ـشکر دره .

ـتاسیس دوکوپراتیف ابتدایـی اتـفا ق گوسفند ی وتکزار درسنگ چارك‌جوزجان.

ـتاسیس يك کوپراتیف ابتدایی زراعتی تیمورك چهار بولك‌بلخ .

ـتاسیس يك‌کوپراتیف ابتدایی راعتی‌کرج سفلی ولسوالی دندکندهار .

ـثبت يك کوپراتیف ابتدایی زراعتی در پایمنار پادشاه صاحب .

ـثبت کوپراتیف ابتدایی مالداری ومرغداری چهاردهی .

ـثبت کوپراتیف ابتدائی‌زراعتی گلـه ار ولسوالی خلم ولایت سمنگان .

ـثبت کوپراتیف ابتدایی زراعتی‌گلداربغـرا ولسوالی نادعلی‌ولایت هلمند.

ـثبت کوپراتیف ابتدایی زراعتی تبـر ولسوالی سنگ‌چارك ولایت‌جوزجان.

ـثبت کوپراتیف ابتدایی زراعتی میرزا یان ولسوالی سرخرود ولایت ننگرهار.

ـثبت کوپراتیف ابتدایی زراعتی چارباغ صفا ولسوالی‌سرخرود ولایت‌ننگرهار .

ثبت کوپراتیف ابتدایی زراعتی نهرشاهی علاقه‌داری بهسود ولایت‌ننگرهار .

ـثبت کوپراتیف‌ابتدایی زراعتی بانده طلا **علاقه داری بهسود ولایت ننگرهار .**

ـجمعا به‌تعداد ٤٢ کوپراتیف ابتدا یـی زراعتی تاسیس شده‌است .

ـ سروی کوپراتیف های ابتدایی زراعتی مولانا یعقوب چرخی‌باد خواب رو غنی، برکی‌برك میرقاسم ولسوالی چمـتال ـشبرغـان و ٦ کوپراتیف دیگر تکمیل گردیده و تحت‌دوران ثبت می‌باشد .

ـاکمال سروی تشکیل شدن سه اتحادیه درولایات کندهار ،کابل وبلخ.

ـسروی کوپراتیف های بوسان، فرزه، جهان نمای خلم، ده‌یحیی، البرز ،زرغون کـو ت بلـخ ، آقچـه ،اندخوی، پشتون کوت، بادغیس چرخ ، نادعلی ، نوزاد، گرشك ،زنبـورداری کابل ومحصولات قره‌قل صور ت گر فتـه است .

ـ انعقاد مجالس تربیوی غرض تعلیم‌وتربیه اعضا درکابل، لوگر ،ننگرهار .

ـانعقاد کورس ١٥ ـروزه درولایات‌غرض ازدیاد معلومات آمرین وکورس سه ماهه برای ٢٩ نفر مامورین وکورس محاسبه و دفترداری برای ١٦ نفر مامور.

ـانعقاد مجالس تربیوی برای ٢٠٠نفر زارع درسرخرود بهسود وسایر اعضا کوپراتیف‌ها واعضا هیأت مدیره و هـیأت نظـا ر در ولایات .

ـ بازار یابی بـرای محصولات اعضـای کوپراتیف ها واز بین بردن دست متوسطین (جلابان) .

ـصدور مقدار ١٢٦٠ تـن کشمش باتحاد شوروی .

ـآمادگی صدور مقدار یکصد تن کشمش به‌عراق.

ـصدور مقـدار یکصد تن زغر به اتحـاد شوروی .

ـصدور مقدار ٣٠٠ تن انار از محصول کوپراتیف ولسوالی خلم بااتحادشوروی .

ـصدور مقدا ر ۲۵۰ ـتن کشمش بـــه جمهوریت مردم چین.

ـجمع آوری بیش از ۳۰۰۰تن پخته‌دانه دار از اعضای کوپراتیف ولایت بلخ‌وتحویلی آن بگدام جن‌وپرس .

ـتکمیل اساسنامه قرضه از بانك‌انکشاف زراعتی .

رهنمایی وتشویق مـــر دم به تشکیـل کوپراتیف هادر سالهای آینده نیز جـــزء فعالیت های این‌پروژه می‌باشد. طبق پـلا ن مرتبه ساحات مختلف اولاسروی گردیده‌وبعد ازیك سلسله تو ضیحات و تشر یحـات زمینه برای تشکیل کوپراتیف ها مساعدساخته خواهدشد .

بدینوسیله اصلا حات لازمه به‌امور مربوطه وارد گردیده و بالانتیجه سطح تو لـیدا ت وعایدات بلند برده میشود. مؤ لدین قادر میشوند که‌باحرکات دسته جمعی مواد خا م موزد ضرورت رابه وقت معین وبا مصرف‌کمتر بدست آرندوبدون سلسله دست های اضافی ازفروش امتعهٔ تولیدی خویش به قیمت هـای مناسب خاطر جمع باشند.

بانك انکشاف زراعتی :

ریاست بانك انکشاف زرا عتی بمنظـــور انکشاف امور زراعت ومالداری ازطریق فروش سامان وآلات زراعتی وتهیه کرید ت بـــه دهاقین ومالداران کشور مساعدت لا زمـــه نموده‌است .

درطول سال جاری به‌تعـداد ۲۹۲ عـراده تراکتور های فورد وبیلروس (۷۲) پا یـــه واترپمپ یکتعداد ارهت پولیکتور، ما شیـن آسیاب،ماشین شالی پاکی وغیره را طـو ر قرضه توزیـع نموده است که‌مجموع‌قروض خالص توزیع شده مبـــلـغ (۶۷۲۱۶۹۰۱۰) افغانی میشود همچنان به‌تعداد (۲۹) عرا ده تراکتور فورد وبیلروس(۳۲) پایه واتر پمپ ۱۹۷ ، پایه محلول پاش وپودر پاش . بـا یکتعداد پولیکتور ،ارهت وغیره سامان وادویه جات زراعتی وحیوانی رابه‌مبلغ (۳۵۴۹۱۱۲۸) افغانی طور نقده بفروش رسانیده‌است .

شرکت انکشاف مالداری هرات:

ـتنظیم و اداره امور مالداری و صنعـت گوشت.

ـاعطا ٦٦ قـــر ضه مالداری بـــر ا ی مالـــداران .

ـحفرسه حلقه چاه عادی.

ـمجادله علیه طفیلی های گـو سفنـد ان ۳۱۷۷۲ راس .

ـ تطبیـق واکسین گو سفنـدان ۲۱۷۰۲ راس .

ـ تسطیح اراضی ۹۸ جریب .

ـغرس نهال وقلمه ۵۵۴۹ ـاصله.

وزارت پلان

وزارت پلان بتأسی از هدایت جمهوری وبراساس پالیسی دولت مبنی برادامه‌وتعمیم روش پلانگذاری‌انکشاف اقتصادی واجتماعی ازآغاز سال ۱۳۵۳ به طرح وتطبیق پلانهای سالانه‌انکشافی درچوکات پلانهاوپروگرامهای دورنمایی انکشاف اقتصادی واجتماعی مبادرت ورزیده است که مطابق به آن طی سال گذشته پلان سالانه ۱۳۵٤ را طرح وبه معرض تطبیق قرارداد .

طی سال ۱۳۵٤ یکتعداد پروژه های جدید انکشافی درساحات مختلفه اقتصادی واجتماعی کشور مطالعه، ارزیابی و تعیین گردیدند. جستجوی منابع تمویل پروژه های مذکوروشمولیت آنهادرپروگرامهای دورنمایی انکشافی ازجمله وظایفی بودکه از طرف وزارت پلان درسال گذشته بعمل آمدند . ضمنا وزارت پلان طبق وظایف مشخصی خویش باسایر وزارت ها وموسسات دولت درقسمت مذاکره باموسسات خارجی درمورد تعیین وتسریع جریان تطبیق پروژه های انکشافی وعقد قرارداد های مربوط همکاری نزدیك وفعال بعمل آورده است

پروژه های انکشافی تحت ساختمان ازلحاظ اجرای‌وظایف آنهاطبق پلان‌وپروگرام های مرتبه طی سال ٥٤ مورد ارزیابی قرار گرفته ورهنمایی های لازمه صورت گرفته است .

بمنظور درك واقعیت های موجودهٔ وضع اقتصادی کشور وطرح اولین پلان هفتساله دولت، براساس یك تحلیل عمیق او ضاع اقتصادی واجتماعی، وزارت پلان طی سال گذشته تحلیل و ارزیابی عمیق اوضاع اقتصادی واجتماعی کشور رادر هفت سال گذشته ومنجمله درسال ٥٤ عملی نمود. این تحلیل ازلحاظ فراهم نمودن زمینه مقایسه نتایج اولین پلان هفت ساله کشور اهمیت اساسی دارد .

یکی ازعمده ترین فعالیتهای وزارت پلان درسال گذشته عبارت بوداز تعمیل هدایت دولت جمهوری درمورد طرح اولین پلان هفت ساله انکشاف اقتصادی و اجتماعی کشور، اکنون جای مسرت است‌که این وظیفه به همکاری سایر وزارت هاوموسسات دولت، آخرین مراحل خویش را می پیماید ودرآینده نزدیکی کاملا تکمیل خواهد شد .

درسال ٥٤ برای جلب همکاری های خارجی یکتعداد موافقتنامه های قرضه با ممالك دوست وموسسات بین المللی جهت تمویل پروژه های انکشافی عقد ومذاکره گردیده است . همچنان درقسمت ترتیب بیلانس تادیات کشور درسالهای ۱۳۵۳ـ ۱۳۵٤ وپیشبینی آن درسال ۱۳۵۵ اقدامات بعمل آمده، ارقام مربوط به اجزای بیلانس تجارت وتادیات جمع‌آوری ، تحلیل وبالاخره بیلانس تادیات کشور در سالهای مربوط ترتیب یافته است . درساحه بانکی ارقام

عرضه پولی‌درسال ۱۳۵۳ترتیب ومستنـد به آن پیشبینی ارقام مذکوردرسال ٥٤بعمل آمده است که البته احتیاجات مکتور دولتی وخصوصی به پول مورد مطالعه قرار داده شده است، ذخایر اسعار خارجـی کشور و تاثیرات آن بالای عرضه پولی وسویه قیم طرف غور وتعمق قرارگرفته است .

طی سال گذشته جمعا به تعـداد ۸٤۳ بورس تحصیلی وفیلوشپ که ازجانب‌کشور های دوست وموسسات بین المللی بـرای تربیه پرسونل فنی کشور دردسترس قرار گرفته بود وزارت ها وموسسات مختلـف توزیع گردیده است .

همچنان امکان اشتراك در ۳٥ سیمینـار وکورس تربیوی قصیر المدت برای مامورین وپرسونل وزارت ها وموسسات کشورفراهم گردیده است .

طی سال ٥٤ جمعا به تعداد ٤٥١ نفـر متخصصین تحت پروگرامهای امداد بلاعوض ممالك دوست و مـوسسات بین المللی در سکتور های مختلفه اقتصادی واجتماعـی کشور استخدام گردیده اند .

طی سال ۱۳٥٤ کمیته سرمایه گـذاری خصوصی دروزارت پلان درخواست تاسیس ۳۷ پروژه رادررشته های مختلف بصـورت ابتدایی منظور نمود که این پروژه ها در رشته های تولیدات پارچه های سنـد ی ونخی، ادویه جات ، آب معطر وتولید موم عسل، پشم ریشی، پراسس وپیکل پوست بوت دوزی، تایر وتیوپ بایسکل، کارتن ـ سازی، تولید عصاره شیرین بویه، قالین‌ـ شویی وغیره میباشد . همچنـا ن سیزده پروژه بصورت نهایی منظور گردید کـه مهمترین آنها عبارتنداز نساجی ، قالیـن شویی، تولید عصاره شیرین بویه وکارتن‌ـ سازی‌که بصورت مجموعی (٦۰۳) ملیـو ن افغانی سرمایه گذاری درین رشته هابعمل می آیدکه ٤۹ فیصد آن سهم سرمایه‌خارجی میباشد با فعالیت این موسسات بـر علاوه اینکه قسما نیازمندی کشور رابه تولیدات مذکور مرفوع میسازند رویهمرفته با بکار گماشتن بیشترازسه هزار نفرکارگروهمچنان بوجود آمدن امکانات مورد امتعه مذکـور بخارج منابع دیگری بر ای جلب اسعـار خارجی بوجود می آید .

بغرض افزایش وتوسعه معلومات عملی ونظری مامورین وپرسونل وزارت طی سال ۱۳٥٤ سیمینار هایی در باره پلان مالـی ومشکلات آن سرمایه گذاری در رشته‌زراعت پلانهای زراعتی وتطبیق آن تحلیل وارزیابی پروژه های انکشافی ، بودجه انکشافی‌دولت وترتیب فورمه های مربوطه آن در وزارت پلان دایر گردید . که یکتعدا د مامورین وزارت پلان درسیمینار های مذکور اشتراك ورزیده درزمینه های متذکره کسب معلومات بیشتر نمودند .

بمنظور انسجام دادن امـور اقتصادی و

اداره اقتصاد کشور وزارت پلان در سال ۱۳۵٤ بعداز تدقیق ومطالعات لازمه تاسیس انستیتوت پلانگذاری واداره را در قبال تشکیل موجوده وزارت پلان پیشنهاد نموده وتاسیس آن هدایت داده شده که توقع میرود درآینده نزدیك عملا بفعالیت آغاز نموده خلای راکه ازناحیه مطالعات اکادمیك پلانگذاری درشرایط کشور موجود است رفع نماید .

همچنان طی سال ٥٤ در چوکات تشکیل واداره موجوده وزارت پلان یك مرکز معلوماتی که کلیه فعالیت های انکشافی مملکت به سویه پروژه ، پروگرام وپلان بصورت خلاصه پروژه وپروگرام چارت ها ونقشه هادرآن گنجانیده شده است هسته گذاری نموده ودرنظر دارد تا این مرکز معلومات که درمراحل ابتدایی قرار دارد به شکل علمی تروجامع ترتوسعه یابد .

ریاست عمومی واحد آب وبرق

ازآنجائیکه بهبود امور وانسجام کارجهت پیشرفت وتوسعهٔ مزید رشته های مختلف حیات اقتصادی جامعه مدنظر دولت جمهوری افغانستان میباشد درماه ثور سال ۱۳۵٤ واحد اداری جدیدی بنام ریاست عمو مـــی واحد آب وبرق‌که مستقیما تحت اثر مقام منیع صدارت عظمی قرار دارد روی کار آمد تایکی ازشقوق خیلی مهم راکه عبارت است ازتنظیم امور آبیاری وتعمیم انرژی بـــرق مورد نیاز اهالی کشور بصورت بهترانکشاف وتوسعهٔ دهد .

بادر نظر داشت این امر واحدآب و برق غرض پیشرفت وتوسعهٔ پروژه های مربوط برق بعضی قرارداد هارابا ممالك خارجـی عقد نموده‌که شرح مختصر آن ذیلا تقدیم میگردد .

۱ـ نقشهٔ تأمین برق صفحات شمـــا ل افغانستان :

قرارداد نمبر (٥٠٩٦١ـ٠٣٣ـ٥٣) بمنظور معاونت تخنیکی وجمع آوری معلومات مـورد ضرورت ترتیب نقشهٔ تأمین برق صفحـات شمال افغانستان باموسسه تخنو پروم اکسپورت شوروی ودولت جمهوری افغانستان بتاریخ ۱٦ـاگست ۱۹۷۵ مطابق ۲۵ـاسد ۱۳۵٤ بین مستشاریت سفارت کبرای شوروی وریاست عمومی واحد وبرق به امضاء رسیده است . قیمت مجموعی قرار داد بالغ به (۳٥٦۹۰) روبل بوده‌که تادیات مبلغ مذکور از درك قرضهٔ مربوط موافقتنامه تاریخی ۲۷ فبروری ۱۹۷۵ فیمابین اتحاد شوروی و افغـانستان صورت میگیرد. مطالعه نقشه تأمین بـــرق سمت شمال سال (۱۹۸۵) وپیشبینی تاسال ۱۹۹۰ رادر بر میگیرد .

۲ـ لین انتقال گلبهار، سالنگ :

همچنان قرارداد نمبر (۳۳٤۱۳) جهـــت تمدید لین انتقال گلبهار وسالنگ باموسسه تخنوبروم اکسپورت شورویودولت جمهوری افغانستان بتاریخ۲۹ـ٥ـ۱۳۵٤ بین نمایندگان ریاست عمومی واحدآب و برق مستشاریت سفارت کبرای شوروی عقدوبه امضاء رسیده است . درحال حاضر غرض حفظ ومراقبت وتنویر تونل سالنگ ازماشین های دیزلی استفاده میگردد. که بالعموم استهلاك گردیده ومطمئن نمی باشد . چون مصرف دیزلـــی خودیك ضیاع بزرگ اسعاری است بایـن منظور مدنظر گرفته شد تابه وصل نمـودن سالنگ وگلبهار ازبرق سیستم کابل استفاده بعمل آید ضمنا درآینده سالنگ به پلخمری وصل خواهد شد. که باآمدن این لین هـــم از آن بـه قسـم لوکـــل استفـاده گردیده وهم انتقال یك مقدار انرژی از شمال بـه مرکز ویابرعکس دراوقات مختلف سال ودر سالهای مختلف خیلی دلچسپ وقابل توجه خواهد بود .

همچنان باآمدن برق آبی کیله‌گی از این لین به‌قسم لین اساسی استفاده بعمل خواهد آمد. قیمت مجموعی قرارداد جهت اجرا امور پروژه سازی وسروی لین انتقـــال برق از شهر گلبهار الی تونل سالنگ ازمـــدرك کریدت (۱۱ جولای ۱۹۷۲) که بین مملکتین افغانستان واتحاد شوروی قبلا عقد گردیده است وبالغ به (۱۵۱۱۸۰) روبل میگـــردد کارسازی خواهد شد .

۳ـ قرارداد سامـــان آلات و متخصصین مزارشریف :

قرارداد نمبر (۷٤۱۳۰) در مـورد سامان آلات مربوط شبکه های شهر مزار شریـف وبلخ باموسسه تخنوپرواکسپورت اتحـــاد شوروی ودولت جمهوری افغانستان بتاریخ ۲۰ـاگست ـ۱۹۷۵ مطابق ۲۹ ـاسد ۱۳٥٤ بین نمایندگان ریاست عمومی واحدآب وبرق ومستشاریت اقتصادی سفارت کبرای اتحاد شوروی به امضاء رسیده است .

باساس این قرارداد مبلغ (۲٦۷۱۸۲۰) روبل ازمدرك قرضهٔ ۱۸ملیون روبل شوروی کـــه موافقـــه آن بتاریخ ٦ فبـــروری سال ۱۹٦۸ بامضا رسیده است جهت مهیانمودن سامان آلات دوسال رادربر خواهد گرفت .

همچنان قرارداد نمبر ٤۰٤۰۰ نسبت‌اعزام ٤ نفر متخصصین این شبکه جهت پیشبرد امورتخنیکی آن تحت اجراء ومطالعه قـــرار دارد امکان آن میرود تادر آینده قریـــــب ریاست آب وبرق وموسسه تخنـــــو پروم اکسپورت شوروی بموافقه رسیده قرار داد عقد گردد. بانصب سامان آلات وفعال شدن شبکهٔ قدرت جذب در حدود (۱۰) هـــزار کیلووات برق درشهرهای مزارشریف وبلخ میسر خواهد گردید . ارسالی سامان ازطرف شوروی آغاز گردیده است .

٤ـ نقشهٔ تامین برق مرکزشهر کابل :

تکمیل نمبر ۱ـ قرارداد نمبر (۵۰۹٦۱ـ ۰۲۳ـ۳۳) برای معاونت تخنیکـی وامـــور جمع آوری معلومات وترتیبات فرمایش جهت پروژه سازی نقشهٔ تأمین برق ساحه کابل باموسسه تخنوپروم اکسپورت شـــوروی و دولت جمهوری افغانستان بتاریخ ٤ حـوت ۱۳٥٤ بین نمایندگان ریاست عمومی واحد آب وبرق ومستشاریت شوروی عقد وبـــه امضاء رسیده است قیمت مجموعی قرار داد به (۱۰۵۰۰) روبل بالغ گردیده که تادیات مبلغ مذکور ازمدرك موافقتنامه ۲۷ فبـروری ۱۹۷۵ شوروی کـار سـا زی می گـردد ایـن قـرار داد مـر بـو ط مـطا لـعـات برق درحوزه کابل‌که شامل ولایات میدان ، لوگر، ننگرهار، کابل، پروان وغزنی‌میباشد صورت خواهد گرفت .

۵ـ قرارداد جنرایترهای شهر هرات :

قرارداد خریداری دیزل جنراتور هابرای شهرهرات که باکمپنی تجا رت خارجـــــی براگوانست چکوسلواکیا کـه امضای آن بامستشاریت چکوسلواکیـا ووزارت پـلان دولت جمهوری افغانستان بتاریخ ۸ـاگست ۱۹۵۷ مطابق ۱۷ اسد ۱۳٥٤ صورت گرفته است .

چهار پایه دیزل جنریتر هاکه هریک به ظرفیت (کیلوات ۸٦۰) بوده برای تقویه برق هرات‌ازچوکات‌قرضه حکومت‌چکوسلواکیا خریداری میگردد. قیمت پنج فیصد این قرارداد درحدود (۲۷۰۳۸۷۵) دالر کلیرنگ ومتباقی(۹۵)فیصدآن‌که بالغ‌به(۵۱۳۷۳٦ر۲۵) دالر میگردد ازکریدت حکومت چکوسلواکیا قابل پرداخت میباشد واین (۹۵) فیصد قرارداد در۸ قسط مساوی در۸سال که البته قسط اول‌آن یکسال بعد ازوصول دیزل جنریترها صورت می‌گیرد تادیه‌خواهد شد .

کار ساختمانی دیزل هاوس درسال۱۳۵۵ شروع خواهد شد .

٦- لین‌انتقال نغلو جلال آباد :

قرارداد نمبر (۱۵۳۰۰-۳۳-۵۳) در مورد سروی ودیزاین لین انتقال نغلو جلال آباد باموسسه تخنوپروم اکسپورت‌شوروی‌ودولت جمهوری افغانستان بتاریخ ۱۲ر۹ر۱۳۵٤بین نمایندگان ریاست عمومی واحد آب وبرق ومستشاریت اقتصادی سفارت کبرای‌شوروی عقدوبه امضاء رسیده است منظور ازعقداین قرارداد اجرای امور سروی وپروژه سازی لین (۱۱۰) کیلوواته انتقال برق ازنغلوالی شهر جلال‌آباد باسب‌استیشن (٦-۳۵-۱۱۰) کیلوات درشهر جلال‌آباد میباشد. سامان وآلات مورد ضرورت این پروژه طور کرایه ازاتحادشوروی وارد افغانستان گردیده وبعد ازانجام وختم کارکه درحدود شش ماه را دربرخواهد گرفت واپس به شوروی مسترد خواهد شد .

برشنا مؤسسه :

درمناطقیکه فعلا شبکه سوم فعالیت میکند توزیع برق بصورت اساسی ودرست نبوده وازطرف دیگر احتیاجات مردم‌را مرفوع نساخته است و بادرنظر داشت امکانات تخنیکی اصلاح وتوسعهٔ شبکه روی دست گرفته شده است .

بتعداد یازده برج باتمدید کیبل، لین اساسی هوائی، پایه های کانکریتی وآهنی نصب ترانسفامرها ومیترها (درخارج منازل) بمصرف بیش ازپنجاه ویك ملیون افغانی ساخته است مناطقیکه این برج‌ها در آنها ساخته شده است ذیلا نام‌گرفته میشود .

۱- برج ترانسفامر برق قلعه احمد خان هوائی ۲۰ .

۲- برج ترانسفارمر چمن ببرك‌زمینی۳۷.

۳- برج ترانسفارمر برق قلعه شاده (زمینی) ٦۸ .

٤- برج ترانسفارمر برق اخیر تیمنی‌واټ (زمینی) ٤۹ .

۵- برج ترانسفارمر برق قلعه زمان خان (زمینی) ۵٤ .

٦- برج ترانسفارمر برق میدان شهر (زمینی) ٤۱ .

۷- برج ترانسفارمر برق‌قلعه فتح‌الله‌خان (زمینی) ۷۰ .

۸- برج ترانسفارمر برق قلعه‌فتح‌الله‌خان (زمینی) ۷۱ .

۹- برج ترانسفارمر برق پارك صناعتی..

۱۰- برج ترانسفارمر برق بی‌بی‌مهرو٦۷.

۱۱ـ برج ترانسفارمر برق قوای مرکز...

۱۲ـ بتعداد بیست ویك باب برج دیگر که درنیمه دوم سال ۱۳۵٤کار آن شروع گردیده بود قرار ذیل میگردد .

۱ـ برج ترانسفارمر برق قلعه واحد زمینی ۲ .

۲ـ برج ترانسفارمر برق قلعه بختیار زمینی ٦٥.

۳ـ برج ترانسفارمر برق قلعه واحد هوائی ۱۸ .

٤ـ برج ترانسفارمر برق قلعه حسن‌خان هوائی ٦۱ .

٥ـ برج ترانسفارمر برق قلعه بهادرخان زمینی ٦٤ .

٦ـ برج ترانسفارمر برق دشت برچی زمینی ٤٤ .

۷ـ برج ترانسفارمر برق قلعه نیازبیگ زمینی ۲۲ .

۸ـ برج ترانسفارمر برق قلعه زمان خان اول هوائی ٥٥ .

۹ـ برج ترانسفارمر برق قلعه زمان خان دوم هوائی ٥۳ .

۱۰ـ برج ترانسفارمر برق پارك شهرنو زمینی ۲٥ .

۱۱ـ برج ترانسفارمر برق کارته آریانا زمینی ۳۹ .

۱۲ـ برج ترانسفارمر برق دشت برچی هوائی ٦٦ .

۱۳ـ برج ترانسفارمر برق ده قابل هوائی ۱۳ .

۱٤ـ برج ترانسفارمر برق قلعه مسلم هوائی ۱٦ .

۱٥ـ برج ترانسفارمر برق سرآسیاب هوائی ٦۳ .

۱٦ـ برج ترانسفارمر برق کالزار چهار آسیاب هوائی ۲۷ .

۱۷ـ برج ترانسفارمر برق قلعه‌حسن خان دوم هوائی ٦۲ .

۱۸ـ برج ترانسفارمر برق سهاك‌ومیاخیل هوائی ۳۰ .

۱۹ـ برج ترانسفارمر برق کلالی‌دهمزنگ زمینی ٤ .

۲۰ـ برج ترانسفارمر برق قلعه طاهر زمینی ۷۰ .

۲۱ـ برج ترانسفارمر برق قابل بای هوائی ٤۰ .

دراین جا باید یادآور شدکه این واحد برای همیشه ضرورت واحتیاج مردم‌رامدنظر گرفته ودرصورت امکان سعی مینمایدتاآنرا مرفوع سازد. ومناطقیکه در آن برج ساخته میشود یاکیبل لین وپایه‌ها تمدید میگردد بوقت وزمانش بریاست دکابل برشنا که متصدی توزیع برق است تسلیم داده‌میشود حفظ مراقبت آن بعداً بدوش کابل برشنا میباشد .

علاوه برفعالیت های فوق یك پروژه‌دیگر که عبارت ازپارك صناعتی میباشد در سال ۱۳٥٤ به قدرت (۲۰۰۰) کیلووات امپیربرق تحت ساختمانی گرفته شده است وهم کار ساختمانی شبکه سوم‌که قبلاتوسط انجنیران

خارجی پی‌ریزی میگردید فعلاکارهای مذکور ذریعه کارکنان افغانی انجام شده است .

فابریکه پایه سازی کابل :

درسال ۱۳۵٤ فابریکه پایه سازی کــه یك دستگاه عام‌المنفعه میباشد بمرحله‌تولید قرار گرفت .

فابریکه پایه سازی بمنظور ساختن پایه های مورد نیاز شبکه های ٤۰۰ ولت‌وولتاژ بلند وپایه های تیلفون احداث گردیده‌است که بافعالیت این فابریکه پایه‌های آهنی که قبلا ازخارج وارد میــگردید فعلا درداخــل مملکت ساخته شده ونیازمندی مبرم شبکــه های برق رسانی مربوط واحد آب وبرق را تااندازه مرفوع میسازد .

پایه هائیکه درین فابریکه تولید میشود قسم پرسترس کانکریتی بوده ومواد خـام عبارت ازسمنت، ریگ جغلدار وسیخ گول مقاوم مختلف‌السایز نظربه دیزاین پایه ها میباشد .

بلند بردن قدرت تولید دستگاه برق آبی نغلــو :

درین سال مطالعات انجنیری وتطبیقاتیکه بالای توربین‌ها وجنراتور های دستگاه برق آبی نغلو بعمل آمد. قدرت تولید دستــگاه برق آبی نغلو از۹۰ هزار کیلووات‌به‌یکصد هزار کیلووات بلند برده شد .

پروژه ساختمان برق کجکی :

۱ــ دستگاه تولید بــرق کجــکی بانصب دوتوربین جنراتور هریك به قوه (۱٦٥۰۰) کیلووات احداث دروازه‌ها به ارتفاع (۷٥) متر استرکاری، احداث تمدیدی تونل وغیره تاسیسات منظمه آن توسط کمپنی ساختمانی فیشباخ ۱۰۰۰۰ امریکائی اکمال گردید .

۲ــ پروژه متمم یعنی ساختمان و تمدید لین انتقال برق کجکی به کندهار ولشکرگاه به‌فاصله ۲۱۹ کیــلو متــر و ولتاژ (۱۱۰) کیلووات نیز بموجب قرارداد جداگانه توسط کمپنی فیشباخ ومور امریکائی درنیمه همین سال آغاز گردیده است .

۳ــ فابریکه پایه سازی پروژه برق‌کجکی بداخل قرارداد ساختمانی لین انتقال‌بمنظور تولید پایه های ۱۸متره (پری‌استرس) نیــز دراخیر سال ۱۳٥٤ به فعالیت آغاز نمــوده ومطابق پروگرام روزانه ۷عدد پایه‌کانکریتی مورد ضرورت تولید مینماید .

٤ــ پروگرام تربیوی پرسونل فنی واداری پروژه کجکی به همکاری و نظارت کمپنــی مشورتی انجنیری (أیــ سیــ او) در سال ۱۳٥٤ درکجکی آغاز ویکتعداد جوانان افغانی که اکثر آن فارغان لیسه تخنیك عالی کابل میباشد درآن شامل گردیده اند .

درجدول ذیل تولید برق رادرواحد های مربوط برشناموسسه درسالهــــای ۱۳٥۳ و ۱۳٥٤ بشکل مقایسه مشاهده مینمائید .

تولید برق به ملیون کیلووات ساعــــت درواحد های مربوط برشنا موسسه :

واحد ها	۱۳۵۳	۱۳۵٤	افزایش	تنقیص
کابل آبی	٤۰۷ر٤	٤۳۱ر۸	۲٤ر٤	ــ
غزنی دیزلی	۰ر۱٤	۰ر۱۵	۰ر۰۱	ــ
کندهارآبی دیزلی	۱۲ر۹	۱۰ر٥	ــ	۲ر٤
بغرا آبی	۸ر۸	۱۰ر٤	۱ر٦	ــ
هرات دیزلی	٤	٤ر۳	۰ر۳	ــ
بلخ حرارتی	۱۰ر۷	۱٤ر۸	٤ر۱	ــ
غوری آبی	۲۸ر۸	۳۱ر٥	۲ر۷	ــ
ننگرهار آبی	۱۱ر٥	۱۳ر۱	۱ر٦	ــ

مجموع افزایش نسبت به سال ۱۳۵۳ ۳۲ر٤ ملیون کیلووات ساعت

ترمیمات فابریکه برق آبی سروبی :

فابریکه آبی برق سروبی که در سال ۱۳۳٦ درمنطقه سروبی به ظرفیت (۲۲۰۰۰) کیلووات به فعالیت آغاز نموده از ینکه فابریکه برق سروبی بعداز جبل السراج و چك وردك سوم فابریکه آبی حوزه کابل میباشد ازآغاز فعالیت الی بکار انداختن فابریکه نغلو وماهیپر تاسال ۱۳٤٥ بدون وقفه دوامدار فعالیت نموده ووقت ترمیم مساعد نمی شد وهم بعدا متوازی بافابریکه نغلو وماهیپر این فابریکه فعالیت نموده . این دستگاه ازآغاز بهره برداری یعنی سال ۱۳۳٦ الی اخیرسال ۱۳٥٤ جمعا در حدود ۱ر۱ میلیارد کیلووات برق تولید نموده است .

پروژه عمومی آبیاری وبرق

مقدمه :

انکشاف موثر وبهره برداری اعظمی از منابع آب وخاك مملکت ازجمله اهداف مقدس نظام فرخنده جمهوری عزیزماافغانستان است . دولت بمنظور بسر آوردن هدف فوق الذکر اداره رابنام واحدآب وبرق از توحید فعالیتهای دواداره جداگانه آبیاری وبرق دراوایل سال ۱۳٥٤ بوجود آورد که باوجودآوردن این اداره ازیکطرف‌ازپراگندگی وتکرار عمل دراستفاده ازمنابع آبی تاحد قابل ملاحظه جلوگیری بعمل آید وازجانب دیگر زمینه هسته گذاری بوجود آوردن یك کدر انجنیری وتخنیکی که درآینده بتواند قادربه تعویض نیروی انجنیری بس‌گرانقیمت خارجی باشد مساعد گردید .

واحدآب وبرق‌که وظیفه پلانگذاری پروژه سازی تطبیق ورهنمایی فعالیتهای مربوط به این سکتور مهم رابعهده دارد ظرف سال ۱۳٥٤ قدم های وسیعی راتاجائیکه امکانات اجازه میداد درین راه برداشته که اینك خلاصه ای ازاجراآت وفعالیتهای عمده این

واحد جهت معلومات تقدیم میگردد .

الف ــ امور آبیاری :

۱ــ پروژه فراه :

دراویل سال ۱۳۵٤ امور مطالعاتی پروژه فراه رود آغاز یافت . این پروژه‌که از نوع پروژه های کثیراهداف بوده شا مل آبیاری ساحه درحدود ۵۹ هزار هکتار اراضی موجود وجدید وتولید در حدود ۲٤ هزار کیلووات برق میشود امور مربوطه تهیه ماستر پلان وفیزبلتی پروژه توسط کمپنی سوگــریای فرانسوی که باساس قرارداد جدا گانــه استخدام شده اند پیشبرده میشود .

دروضع موجوده صرف ساحــه ۳۳۰۰۰ هکتار اراضی بصورت وقفه‌ای تحت آبیــاری میباشد ولی ندرتاً ساحه تحت آبیاری سالانه از ۱۵۰۰۰ هکتار درسال تجاوز کرده‌میتواند علت اساسی این امر همانا عدم کنتـــرول جریان آب دریامیباشد که این نقیصه بــــا احداث بند های ذخیره بخش آباد ولشکرگاه ویکتعداد بندهای آبگردان از بیـــن رفتـه وحداعظمی احتیاجات آبیاری وادی فراه رود برآورده خواهد شد .

۲ــ پروژه خان آباد :

هدف این پروژه احداث بندآبگردان بالای دریای خان آباد درنزدیکی پل چوغه واصلاح قسمت های عمده سیستم آبیاری بمنظـــور رسانیدن آب لازمه بــــرای تقریبا ۳۰۰۰۰ هکتار اراضی موجود وادی خان آبادمیباشد.

۳ــ پروژه کوکچه :

آبیاری اراضی کوکچه ازنظر اقتصــــادی واجتماعی نهایت مطلوب بوده واستفاده از منابع سرشار آب دریای کوکچه قدم‌اساسی درراه انکشاف منطقه میباشد برای استفــاده موثرازمنابع آب واراضی وسیع دریای‌کوکچه وازپروگرام های انکشافی دولت و باساس موافقه قبلی دولت جمهوری افغانستـــان و اتحاد جماهیر شوروی قرارداد مربوط به‌تهیه پروژه تخنیکی استفاده مطلوب از منابع‌آبی دریای کوکچه بتاریخ ۱۱ سرطان ۱۳۵٤ به امضاء رسید .

هدف عمده این پروژه رارسانیدن آب‌کافی ومنظم برای ساحه (۱۶۰) هزار جریب‌اراضی **موجود نهرهای ارچی ونوآباد بادرنظر داشت** انکشاف مزید زمینهای جـدید وآبیاری در حدود ۹۰۰۰ هکتار زمین جد ید بوسیلـــه جاذبه و۳۰۰۰ هکتار زمین جدید بوسیلـــه بکار انداختن دستگاه واترپمپ غرض آبیاری ساحات جناح راست دریای کوکچه وتولیـد انرژی برق تشکیل میدهد به اساس موافقه قبلی یکتعداد متخصصین شوروی بــــرای اجرای امور پروژه سازی با پرسونل مربوط افغانی درساحه پروژه درسال ۱۳۵٤ شروع بکار نموده اند واجرآآت درزمینه ادامه‌دارد .

٤ــ پروژه سرده :

مراحل اول ساختمان پروژه آبیاری سرده که عبارت انداز اعمار بندذخیره بالای دریای جلگه ، ساختمان‌کانال ها، شبکه های‌آبیاری وغیره روبه تکمیل میباشد .

هدف پروژه آبیاری سرده رسانیدن آ ب

کافی برای پانزده هزار هکتار اراضی جدید میباشد .

٥- پروژه هریرود :

یکی ازمهمترین پروژه های آب وبــرق کشور بوده وازنظر اقتصادی نهایت مطلوب میباشد وهدف اساسی این پروژه تنظیم آب مورد ضرورت برای ٧٣٠٠٠ هکتار اراضــی خالص موجوده که دارای شبکه آبیاری بوده ازجمله ٤٠٠٠٠ هکتار به قلت آب مواجــه است وتولید درحدود ٣٠٠٠٠ کیلــو وات برق میباشد .

٦- پروژه هلمند :

دریای هلمند باداشتن جریان سالانــه قابل ملاحظه یکی ازبزرگترین دریا هــای افغانستان بوده وانکشاف منابع آب‌وانرژی این دریا بالخاصه باداشتن اراضی وسیــع اهمیت حیاتی برای مملکت دارد .

فعالیت های عمده این‌پروژه درسال ١٣٥٤ عبارت است :

١- سروی توپوگرافی دیزاین وساختمان زابرهای منطقه .

٢- حفرچاه های تحقیقاتی واجرای سروی خاکشناسی وفعالیتهای لابراتواری بمنظــور تصنیف اراضی .

٣- حفظ ومراقبت کانال شبکه آبیــاری وبندهای ذخیره هلمندوارغنداب وسربندهای مربوط .

٤- شروع مطالعات مربوط ترتیب دیزاین دروازه های بندکجکی به‌کمک کمپنی مشورتی هارزه .

٥- اجرای امورمربوط به انکشاف فعالیت های ترویجی .

٦- اجرای امور مربوطه به انکشاف‌فعالیت های مالداری .

٧- اجرای امورمربوط به انکشاف فعالیت های جنگلات .

٨- اجرای امورمربوط به انکشاف فعالیت های مربوط اصلاح تخم بذری ویافتن طرق بهتر بهره برداری .

٩- توزیع زمین به ناقلین .

برعلاوه فعالیتهای فوق الذکر ادامـــه فعالیتهای مربوط به ساختمان نهر لشکری‌که اهمیت اجتماعی واقتصادی برای مردم نیمروز دارد. پروژه ساختمان نهر لشکری بصورت مطلوب پیش میرود .

٧- تحکیم سواحل پنج وآمو :

دریای پنج وآمونسبت نداشتن ساختمان کنترول سیلاب سالانه خسارات زیاد رابــه اراضی وقصبات همجوارخودواردساخته بود. اجرآات این پروژه درسال ١٣٥٤ عبارت از سروی مقدماتی سواحل دریای پنج درنواحی شهروان‌که شامل سروی توپوگرافی بمقیاس های مطلوب برای دیزاین مفصل سر بنــد نهر شهروان سروی هایدرولوجی دیزایــن سربند شهروان احداث سرك ازمعادن سنگ ساختمانی برای تحکیم سواحل دریا الــی سربند پروژه شهروان به فاصله ٢٠ کیلو متر وجغل اندازی وهم پاك کاری نهر امام صاحب وپرچاوه آن تشکیل میدهد. همچنان اعمار یك تعداد پل وپلچك در مسیرسرك

مذکور واعمار برخی ازتعمیرات نیز درفعالیت های پروژه مذکور شامل است .

۸ـ پروژه گورگان :

اهداف عمده پروژه چاردره وگورگان که ازآب دریای کندز مستفید میگردد عبارت از اصلاح وتجدید سیستم آبیاری جهت تهیه آب کافی بساحه ٦٣٦٠ هکتار زمین موجوده و۲۸۸۰ هکتار زمین جدید توسط پمپ د ر ساحه پلخمری ۱٦۰٦۰ هکتار زمین درساحه چاردره میباشد .

فعالیتهای ساختمانی پروژه درساحه چارده رااحداث بند آبگردان بالای دریای کندز و اصلاح کانال عمومی بطول ۵۳ کیلو متر به ظرفیت ۲٦ متر مکعب فی ثانیه تشکیل میدهد .

اجرای فعالیت های سروی توپوگرافی ودیزاین های ساختمانی درساحه گورگان صورت گرفته وهمچنان اسناد داوطلبی برای خریداری ماشین وآلات ساختمانی ترتیب وبه اساس داوطلبی بین المللی ماشین وآلات ساختمانی خریداری شده همچنان مراحل مربوط به تمدید خدمات مشاورین تکمیل گردیده است .

سروی برق کامه :

پروژه آبیاری کامه قبلا درسال ۱۹۷۲ به کمك بانك انکشاف آسیایی ازطرف کمپنی سانیوجاپانی مطالعه وراپور مربوط بهاستفاده ازدریای کنر برای آبیاری منطقه‌کامه‌گوشته وگرداب وتولید انرجی برق محدود ترتیب گردید .

مطالعات تخنیکی واقتصادی برق کاما مه تاکنون ادامه داشته وازاثر نتایج مقدماتی معلوم گردیدکه امکانات تولید برق آن ٤۵ کیلووات بااستفاده ازکانال آبیاری موجوده است .

ریاست سروی آب وخاك :

الف ـ تحت الارضی :

۱ـ جمع آوری معلو مات مقدماتی هایدروجیالوجیکی ازساحه شورابك ولایت کندهار. مطالعات موضعی وتعیین نقاط برمه کاری چاهای عمیق بادام باغ، مرکز تعلیمی گلزار مکرویون سوم حربی‌پوهنتون پارك وزیر اکبرخان، ده ملك، ده فضل، قصر دارالامان، پارك کلتور، قسمت سفلای **وادی لوگر پوهنځی طب ننگرهار ، تصدی** چوب، قوای ۱۵ وآمریت تخنیك .

۲ـ پمپ تست چاهای عمیق بادام‌باغ محبس پلچرخی، مرکز تعلیمی گلزار وچاه های عمیق (پروژه بکواه که نسبت عوارض تخنیکی پمپ هانتیجه درست بدست آمده نتوانست .)

۳ـ مطالعه جیوفزیکی درساحه پیشبینی شده ولسوالی جد ید شورابك یك قسمت ساحه لوگر، پروژه کامه ولایت ننگرهار مکرویون، قسمت عمده دشت ژیری کندهار درفعالیتهای جیوفزیکی گروپ توپوگرافی نیزبرای تثبیت ارتفاع نقاط سهم داشته‌اند.

٤ـ مطالعات هایدرو جیالوجیکی تثبیت نقاط برمه کاری وطرق استفاده از منابع موجود درولایات نیمروز، پروان، بغلان،

کندز، بامیان، لوگر، کندهار وکابل .

برعلاوه ترتیب راپور واکمال چا هـــای عمیق قریه جات باغبانی ولسوالی بگـــرام علاقداری المار، قره باغ، پروان شهرصفاء چهلستون، کابل، دولت آبـــاد نـــوی ده ، ارغستان سلطانپور علیا وانستیتوت پاستور صورت گرفته .

برعلاوه حفرچاه های عمیق آتی در ظرف سال ۱۳۵٤ تکمیل گردیده :

حفر چاهای عمیق :

۱ــ حفرچاه عمیق ولسوالی باغبانی مربوط ولایت ننگرهار بعمق ٦۹ متر ظرفیت ۱۰لیتر در ثانیه .

۲ــ حفرچاه عمیق ولسوالی المار مربوط ولایت فاریاب بعمق ۹۵ متر ظرفیت ٥لیتر در ثانیه .

۳ــ حفرچاه عمیق وزیراکبرخان مـــربوط ولایت کابل بعمق ۲٥ مترظرفیت ۲۰ لیتر در ثانیه .

٤ــ حفر چاه عمیق زرنج لاش‌جوین مربوط ولایت زرنج بعمق ۲۸ متر ظرفیت ۱٦ لیتر در ثانیه .

٥ــ حفرچاه عمیق‌گلزار چارآسیاب مربوط ولایت‌کابل بعمق ٤۹ مترظرفیت ٤۰ لیتـــر در ثانیه .

٦ــ حفرچاه عمیق خیرخانه مینه مربوط ولایت کابل بعمق ٤۹ متر ظرفیت ۱۰ لیتر در ثانیه .

۷ــ حفرچاه عمیق ولسوالی غلام‌علی مرکز پروان بعمق ٤۰متر ظرفیت ٥لیتردرثانیه .

۸ــ حفرچاه عمیق ولسوالی شوراوك نقطه دوم مرکزصحی کندهاربعمق ۱۲۰ مترظرفیت ٥ لیتر درثانیه .

۹ــ حفرچاه عمیق‌ولسوالی قره باغ‌شمالی مربوط ولایت کابل بعمق ٤۰متر ظرفیـــت ۳۰ لیتر درثانیه .

۱۰ــ حفرچاه عمیق ولسوالی شهر صفـــا مربوط ولایت زابل ٤۲ مترظرفیت ۱۲ لیتر در ثانیه .

۱۱ــ حفرچاه عمیق ولسوالی افشار نقطه ۱۰ مربوط کابل ۸۱متر ظرفیت ۳۰لیتـــر در ثانیه .

۱۲ــ حفرچاه عمیق افشار نقطه ۹ مربوط کابل بعمق ۸۱ متر ظرفیت ۳٤ لیتردرثانیه.

۱۳ــ حفرچاه عمیق افشارنقطه ۷ مربوط کابل بعمق ٦٥ متر ظرفیت ۲۹لیتردرثانیه.

۱٤ــ حفرچاه عمیق‌سیدخیل مربوط پروان بعمق ۸۱ مترظرفیت ۱۸لیتر در ثانیه .

۱٥ــ حفرچاه عمیق واکسین سازی وزارت صحیه مربوط کابل بعمق ٤۰ مترظرفیت ۸ لیتردر ثانیه .

۱٦ــ حفرچاه عمیق چهـــلستو ن مربوط کابل بعمق ٤۰ متر ظرفیت ۲۷لیتردرثانیه .

۱۷ــ حفرچاه عمیق دولت آباد مربـــوط ولایت فاریاب بعمق ٤۱ متر ظرفیت ۱٥لیتر در ثانیه .

۱۸ــ حفرچاه عمیـــق ولسوا لی شوراوك مربوط ولایت کندهار بعمق ۷٤مترظرفیت

۱۹ــ حفر چاه عمیق وزارت عدلیه مربوط

ولایت کابل بعمق ٤٢مترظرفیت ٢١ لیتر در ثانیه .

٢٠ـ حفرچاه عمیق قریه نوی ده مربوط ولایت کندهار بعمق ٤٠ متر ظرفیت ١٥لیتر در ثانیه .

٢١ـ حفرچاه عمیق سمنگان مربوط ولایت سمنگان بعمق ١٠٨مترظرفیت ٤لیتردرثانیه.

٢٢ـ حفرچاه عمیق مرکزریاست عمومی‌آب برق‌کابل بعمق ٣٠ مترظرفیت ١٨ لیتر درثانیه

٢٣ـ حفرچاه عمیق جمال آغه درپروان بعمق ٥٦ مترظرفیت ٣٧ لیتر در ثانیه .

٢٤ـ حفرچاه عمیق پنبتون زرغون هرات بعمق ٦٠ مترظرفیت ٢٥ لیتردرثانیه .

٢٥ـ حفرچاه عمیق لوخی مربوط ولایت نیمروز بعمق ٣٠متر ظرفیت ٢٧لیتردرثانیه.

٢٦ـ حفرچاه عمیق شولگره مربوط بلخ بعمق ٤٣ متر ظرفیت ٩لیتر درثانیه .

٢٧ـ حفرچاه عمیق افشار نقطه نمبر ٨ کابل بعمق ٣٠ مترظرفیت (تست نشده) .

٢٨ـ حفرچاه عمیق افشار نقطه نمبر ٦ کابل بعمق ٤٠ مترظرفیت (تست نشده) .

٢٩ـ حفرچاه عمیق وادی دریای لوگر ولایت‌لوگر بعمق ٥٠مترظرفیت (تست‌نشده).

٣٠ـ حفرچاه عمیق مکروریان ولایت‌کابل بعمق ٣٧ مترظرفیت (تست نشده) .

٣١ـ حفرچاه عمیق فوشکان هرات بعمق ٥٦ مترظرفیت (تست نشده) .

٣٢ـ حفر چاه عمیق پروژه دریای وادی لوگرولایت کابل بعمق ٥٠ متر ظرفیت (تست نشده) .

٣٣ـ حفرچاه عمیق‌پروژه نمبر٢دولت‌آباد فاریاب بعمق ٤٢ متر ظرفیت (تست‌نشده).

ب ـ خاکشناسی :

١ـ سروی خاکشناسی ولایت لوگر کوتل التمور وعلاقداری چرخ الی علاقه داری چهار آسیاب که ساحه ١٠٧٩١٥ هکتارزمین رااحتواء میکند صورت گرفته ونقشه راپور عمده مربوطه ترتیب گردیده .

٢ـ مطالعات مقدماتی ازساحه‌دشت ژیری وشورابك صورت گرفته وراپور مربوط ترتیب شده .

ج ـ سطح الارضی :

١ـ اندازه گیری وجمع‌آوری راپور های ٦٠ استیشن اتومات مربوط دریا های هریرود، هلمند، شرین تگاب، بلخ وساحه بدخشان یك مراتبه درهردوماه .

٢ـ ازتمام استیشن های دریاب کابل ، کنر، میدان، وردك، گلبهار، کندز، خان‌آباد وساحه پکتیا که جمله ٤٠ استیشن رااحتوا میکند درهرماه یك مراتبه مشاهده بعمل آمده ریکارد ماشین هاوراپورگیج خوانها جمع وبه شعبه مربوط سپرده شده .

٣ـ استیشن های دولت یار، پل هاشمی شینه، سنگ نوشته ترمیم وبکار انداخته شد .

٤ـ استیشن‌های تورغندی، پارك‌سرخرود پل‌کامه ،دکه‌لندی سیندو وچغه‌سرای که‌از چندی به اینطرف غیرفعال بود دوباره اعمار وفعال شد .

۵ـ دروقت آبخیزی ازتمام ستیشن های فوق همه روزه ویایك مراتبه در دو روز نظربه ایجابات تخنیکی اندازه گیری‌صورت گرفته .

دستگاه ساختمانی آبیاری :

۱ـ ادامه کار ساختمان پروژه سنگ مهر بدخشان .

۲ـ تکمیل ساختمان پروژه غوربندبکمك متخصصین هندی .

۳ـ تکمیل مراحل مربوط بلا ك بندی زمینهای مربوط پروژه غور بند بمنظور بهره برداری سریع آن .

٤ـ اعمار یك سلسله تعمیرات رهایش برای پروژه هریرود .

۵ـ رهنمایی دراجرای امور ساختمانی مرحله ای مربوط پروژه کوکچه .

٦ـ تهیه وسایط ساختمانی جهت احیای ماشین آلات ساختمانی برای دستگاه وپروژه های آبیاری .

۷ـ اجرای یك سلسله امور مقدماتی مربوط به ساختمانی پروژه برق آبی بامیان.

۸ـ ساختمان واعمار مجدد سربند درغه که دراثر سیلاب تخریب گردیده بود .

۹ـ حفظ ومراقبت پروژه های کیله گی کوهستان ، نهرکریم وغیره اقدامات درمورد تنظیم ماشینری پروژه ها .

ریاست تنظیم وپلاننگ :

الف مدیریت عمومی پلان :

۱ـ ترتیب مسوده پلان هفت‌ساله‌انکشاف منابع آب .

۲ـ طرح پلان کار سال ۱۳۵۵ درچوکات پلان هفت ساله .

۳ـ انسجام وارزیابی پروگرام های‌مربوط به انکشاف منابع آب .

٤ـ رهنمایی وارزیابی وارائه نظریات به راپور های مرتبه پروژه فراه رود .

۵ـ ترتیب مسوده ماستر پلان انکشاف حوزه هلمند .

٦ـ تهیه مقدمات مربوط به مطالعات وخدمات مشاورتی مربوط ماستر پلان‌وادی کنرها .

۷ـ تهیه مقدمات مربوط مطالعات تخنیکی واقتصادی پروژه ورسچ ودعوت کمپنی‌های مشورتی بین المللی .

۸ـ اجرای امور مربوط به استخدام‌کمپنی مشورتی غرض خدمات مشاورتی دیزاین مفصل ومراقبت ساختمانی بند هریرود .

۹ـ اقدامات در مورد استخدام کمپنی مشاورتی جهت دیزاین ومراقبت ساختمانی پرچاوه بندکجکی .

۱۰ـ تکمیل مراحل مربوط به خدمات مشاورتی پروژه‌گورگان وچاردره .

۱۱ـ تکمیل مراحل مربوط به استخدام دستگاه ساختمانی هلمند درامور ساختمان پروژه خان‌آبادبه‌اساس داوطلبی بین‌المللی.

۱۲ـ تکمیل مراحل مربوط به تمد ید خدمات مشاورتی پروژه کندزخان آباد .

۱۳ـ اجرای یك سلسله امور دیگری مربوط به ارتباط انسجام امورمربوط به انکشاف منابع آب وترتیب راپور هاوتکمیل

مراحل قرارداد ها .

۱٤ـ ارزیابی ورهنمایی مرحله بمرحله مربوط خدمات مشاورتی پروژه کامه .

۱۵ـ مطالعه وارزیابی راپور فیزبلتی پروژه خواجه علی .

۱٦ـ همکاری درتهیه راپور مقدماتی پروژه الوم باغ .

بـ مدیریت عمومی دیزاین وتوپوگرافی:

اجراآت مدیریت عمومی دیزاین وسروی:

۱ اجرای امور دیزاین مفصل پروژه بدخشان وادامه آن .

۲ـ اجرای امور دیزاین مقدماتی بند ذخیره سلما .

۳ـ ادامه راپور فیزبلتی چمکنی .

٤ـ همکاری درتهیه دیزاین های مربوطه ترمیم بند قرغه .

۵ـ ادامه یك سلسله مطالعات جیالوجی وبرمه‌کاری مربوطه بند سلما هریرود .

٦ـ ادامه راپور فیزبلتی مربوطه دستگاه برق خان آباد .

۷ـ ادامه کار های ترتیب یك سلسله نقشه های توپوگرافی به سکیل های مختلفه برای پروژه های گورگان جار دره، کندز، خان آباد سواحل آمو، چخانسور ، هریرود کنرها وغیره پروژه ها .

۸ـ ارائه نظریات رهنمایی وتعدیلات در پلان کارودیزاین مربوطه پروژه کوکچه برق آبی کنر .

۹ـ رهنمایی تخنیکی دراعماریك سلسله سربند هادرولایات بلخ ، بغلان و کابل وغیره .

سره میاشت

جمعیت معادل پنج ملیون وسه‌صد و هشتادو هفت هزار وچهار صدونود ودوافغانی نقدو جنس رادر طول یکسال به‌مناسبت روز جهانی سره میاشت ها، روزمادر، روز طفل و هفته مخصوص سره میاشت برای‌مستحقین بی بضاعت ذیلا مساعدت نموده‌است ۰

روزجهانی سره میاشت ها:

کمك جمعیت افغانی سره‌میاشت بمناسبت روزجهانی سره میاشت که‌همه ساله بـــه تاریخ هجدهم ثور درسر تاسر مملکت تجلیل **می‌شود امسال معادل پنج لك وهجده هزارو** شصت‌وهشت افغانی وهشتاد پول البسه‌به مریضان بی بضاعت‌شامل‌بستر روغتونـها و محابس مرکز مساعدت نموده‌است۰ همچنـان بمناسبت بزرگ داشت ازمقام مادر وتجلیل ازروز طفل جمعیت افغانی سره‌میاشت ۱۲٤ ثوب پیراهن زنانه ۱٤۸۰ متر ململ ۱٤۸متر تافته ۱۲۰ ثوب پیراهن دخترانه ۱۱۰ ثوب پطلون بچه گانه معادل ۳۷۷۲۰ـ افغانی بـــه اطفال مادران محبوس شفاخانه های زایشگـاه مستورات، سناتوریم نسوان ومرستون کا بل مساعدت نموده‌است ۰

هفتهٔ مخصوص :

به‌همین ترتیب مساعدت های که درظـرف هفته مخصوص که‌همه ساله از ۲٤ میزان الی اخیر برج مذکور درسرتاسر کشور تجلیـل میشود معادل ۳٤۱٥٥۲٦ــ افغانی نقد و جنس کمك نموده‌است که شامــل این اجنـا س می‌باشد ۰

شیر٤۲۰٥ کیلوگرام ،بسکیت ۱۲۸۰ قطـی تابلیت ملتی ویتامین ٥۰۰۰دانه، بنزاسیـل ۳۰۰۰ پاکت، جاکت‌دامن ۱۲۱٥ثوب، البسهٔ طفلانه ۱۲۱٦ جوره، بالاپوش مردانه‌وزنانـه ۸۸٤۰ ثوب، جراب دختـــرانه ۲۳٤۰ جوره، پیراهن دخترانه ۲۳٤۰ثوب اموال مذکور بـه روغتـــون های نـمبر يك ونـمـبر دوی اردو شفاخانه های مستورات، هاشم زیژنتـــون ، ابن‌سینا، کلینیك شش نسوان، قوما ندانـــی عمومی امنیه ،لیسه هاومکاتب مر کز،محبوسین ومحبوسات مرکز وولایات ومرستون هـــای قندهار ،ننگرهار وهرات مسا عـــدت گردیده است۰

واقعا ت انفرادی:

جمعیت افغانی سره میاشت درحالات عادی خدما تی رابه منـــظور مساعدت بااشخاص مستحق وبی بضاعت مر کز وولا یات‌نیزانجام داده ومیدهد که ارزنده ترین این خدمات‌را خدمات صحی تشکیل میدهد برای ۲۳۹ نفـر مریضان بی بضاعت شامل بستر رو غتـون‌ها معادل (۲۳٥٤٥۰)افغانی قیمت رادیو گرافی وبرای ۲۷۱ نفر مبلغ (۹٦۹۳۳) افغانی اجرت بستر وهمچنان برای ۲۳۷٤ نفر مستحقین که توان خرید ادویه را ازبازار نداشته وادو یه مورد ضرورت شان در دیپوی جمعیت موجود

نبود معادل (۲٤۰۳۳۰) افغانی ادویه هـــای مختلف را ازبازار خریداری وبدسترس شان قرار داده شده‌است .

مراکز امداد اولیه :

درمراکز امداد اولیه خیرخانه مینه، کارته پروان، میرویس میدان، چمن حضوری که‌شب وروز با پرسونل فنی طبی وامبولانس هامجهز می‌باشد جمعا ۵۸۰٦۰ نفر پانسمان و برای ٦٦٦۳۹نفر دیگر زرقیات مختلفه صورت گرفته است. تاحال درولایات کندهار، هلمند ،زابل ننگرهار ، مزارشریف ،کندز ،هرات، غـــورو مراکز امداد اولیه جدیدا تاسیس وبه‌فعالیت آغازنموده اند که‌جمعا درطول یازده ماه‌امسال ۲۳۳۱۸ نفر پیچکاری و ۳۵۸۷٤ نفر دیگـــر پانسمان شده‌اند. علاوتا در شفاخانه حضرت امام صاحب ۱۸۱۹۲ نفر پانسمان و۱۳۸۲٦نفر پیچکاری شده‌اند.

فعالیت های امبولانس های جمعیت :

امبولانس های جمعیت که‌در مرکز ومراکـــز امداد اولیه بیست وچهار ساعت آماده خدمت می‌باشندبه ۱۰۵۰ واقعه عاجل رسیدگی نموده است ، همچنان برای یك عده مریضانی که عـــلاج‌شان در داخل کشور میسر نبودکرایه طیاره شان ازطرف‌جمعیت پرداخته‌شده‌است که این مبلغ حاوی (۲۱۰۲۱) افغانی می‌باشد.

مساعدت ازطریق نمایندگی های جمعیت:

به‌همین ترتیب برای آنعده اشخاصی که‌در ولایات ازاثر بعضی وقایع کوچك حر یـــق انهدام منزل ،افتیدن صاعقه متاثر شده اند مجمو عا مبلغ (۹۹۵۵۹۳)افغانی در هـــجده ولایت مساعدت نقدی وجنسی صورت گرفته است .

مساعدت های متفرقه جمعیت:

درمرکز مقدار کمك های متفرقه که طی‌یازده ماه امسال صورت گرفته معادل (۳٤۲۹۰)افغانی بالغ می‌گردد.

کمك‌های تری سایکل:

جمعیت برای آنعده اشخاص بی‌بضاعت و مستمند که‌پاه های خودرا دراثر عوا مل از دست داده اند بعداز ارائه وثیقه شرعی‌درطول یازده ماه‌امسال به‌تعداد شانزده عـــدد تری‌سایکل به‌قیمت مجمو عی (۵۹۲۰۰) افغانی مساعدت نموده‌است .

کمکہا ومصارف متفرقه:

مساعدت هاومصارف متفرقه در مر کـــز جمعیت معادل (۲۹۷۷۵٤۷۳ر۰) افغانی.

مصارف وکمکہای عاجل جمعیت:

مجموعامعادل (۳۰۰۸۱٤۵ر۰۰)افغانی ، بودجه مرستون کابل مجمو عا معادل(۱۵٦۰۹۷۲۸ر۰۰) افغانی، مصارف پروژه جدید مرستون کا بل معادل (۸۰۰۰۰۰ر۰۰) افغانی که جمعا معادل (٦٦۳۹۳۳۵٦ر۰۰) افغانی میشود.

مساعدتهای جمعیت بخارج‌کشور :

جمعیت افغانی سره میاشت روی عـــلا یق بشری‌وبتاسی از سفارش نامہای لیك‌صلیب احمر بین المللی به‌یك عده ممالك آسیب‌دیده نیز ذیـــلا مساعدت‌نموده‌است . به‌مردم‌فلسطین که‌درجنگ لبنان خساره مند گردیده بودنـــد جمعا معادل (۵۰۰۰)دالر ، به‌آسیب رسیدگـــان زلزله ترکیه معادل ۳۰۰۰ دالر، به‌آسیب‌دیدگان

زلزله گواتیما لا مبلغ۳۰۰۰دالر۰

لاتری :

جمعیت افغانی سره میاشت از طریق فروش تکت‌های لاتری که اکثر فروشندگان آنرا اشخاص معلول وناتوان متعلمین بی بضا عت تشکیل میدهد درپهلوی سایر خدمات خود ازین طریق نیز خدمات مو ثرو مثمر برای هموطنان انجام داده است۰ چنانچه‌درطول یکسال جمعا ۲٦ سلسله قرعه کشی لا تری صورت گرفته است۰

یونت های سیار :

جمعیت به منظور رسیدگی‌آنی به آسیب رسیدگان وتوسعه خدمات بشری خود تصمیم گرفت تادر چوکات تشکلات خود یونت ها ی سیار رابگنجاند که‌مشتمل بر پنج گر وپ می باشد ۰

گروپ امداد عاجل یونت های سیار به‌سه گروپ علیحده تقسیم شده‌است که هرگروپ آن قافله موتر های لاری پیکپ وامبو لا نس هامجهز می باشد که‌می‌تواند گروپ مذ کور برای یکهزار وپنجصد نفر آسیب رسیده‌امداد های اولیه مواد غذایی البسه، سرپناه‌موقت بصورت خیمه هاوخدمات صحی رادریك وقت برای مصدومین وآسیب رسیدگان حوادث‌طبیعی وغیر طبیعی برساند۰ که‌مجمو عاسه‌گر وپ درعین وقت چهار هزار وپنجصد نفررامساعدت نموده می‌تواند۰

پرسونل این گروپ هااز جمله ماموز ین جمعیت می‌باشد که بافنون کمك های او لیه نجات مغروقین ،اطفائیه، آشنایی کامل راطی کورس های جداگانه که‌ازطرف جمعیت دایر شده بود حاصل نموده‌اند که‌در مواقع بروز حوادث برای انجام فعالیت های یونت‌سیارآماده خدمت می‌باشند۰

خدمات عرفانی :

خدمت انتظام وشیرازه بند ی هرکار و هر امر درجمیع سا حات وتحت هرگونه شرایط مربوط ومنوط اساسات عرفانی بوده بلکه اکثرا مسبوق به‌شالوده های عر فا نی می باشد۰

درجوامع بشری پدیده ها وکارهاهمه‌مرهون اساسات ومرتبات عرفانی است روی این‌اصل است که تمام موسسات ودستگاه هاقبل ازهمه چیز متوجه طرح خط مشی وطرز فعالیت‌خویش بوده وآنرا روی کاغذ پارهها ومانند آن‌نقش مکنند واگر مسبو قیت نظا م عرفانی درنظر گرفته نشود کارهاخالی از خلل دیده نمیشود وهم طوریکه درجوامع پیشرفته وروبه تکا مل بشری محسوس می گردد وروی دادهای عرفانی درراه ترقی آنها به‌منزلهٔ یك نیروی محرکه وگرداننده چر خ تحول ومحور همه گو نه خوش بختی هامحسوب می‌گردد ۰درحقیقت منبع وسرچشمه همه منافع وپیشر فتهاهمین معرفت است روی ملحو ظات فوق مو سسه خیریه سره میاشت که‌از عمده ترین یگا نه موسسه انسانی کشور است درپهلوی سایر خدمات بشر خواهانه خویش متو جه خدمات

عرفانی نیز بوده در ترتیب طبع واشاعهٔ اخبار رسایل ،جراید وکتب زحمات فر اوانی کشیده است ودر هر مورد وبهر سویه نشر یه های بدسترس هم وطنان گذاشته که‌نتایج خوبی درجامعه ازآن بدست آمده‌است .

که‌از جمله می‌توان رساله خطرات‌ترافیکی وطرق جلوگیری ازآن، رول‌زنان درخد مات اجتماعی ، رساله‌جمعیت افغانی سره میاشت نامبرد وعلا وتا جریده عاطفه که‌هرپانزده‌روز نشر میشود ارگان نشراتی جمعیت راتشکیل میدهد که منعکس کننده فعالیت ها واهداف جمعیت افغانی سره میاشت و یکصدوبیست وچار جمعیت های خیریه مما ثل جهان می باشد.

مساعدت های خارجی به‌جمعیت !

۱ـ کمیتهٔ صلیب احمر بین المللی‌پنجاه‌تن آرد معادل ۵٤۳۰۰۰ـ افغانی

۲ـ صلیب احمر سو یزرلند ۳۷۰۰ عدل البسه معادل ۱۹۱۵۳۵ر۰۰ـ افغانی .

۳ـ صلب احمر کانادا ـ۳۳۹۰ر۰۰ دالرمعادل ٦۰۵۰۰۰ ـ افغانی .

٤ـ صلیب احمر بین المللی ـ۲٦٦٦۷ر۰ دالرمعادل ۱۲۰۸۰۰۳ـ افغانی .

مساعدت های موسسات ملی سکتور های خصوصی واشخاص خیر اندیش کشور به جمعیت :

۱ـ نمایندگی های جمعیت ۲۸۰۲۱۰۳ر۵۰ـ افغانی.

۲ـ مر کز جمعیت ۵۲۱٤۷٦۸۱ر۰۰ـ افغانی .

۳ـ هفتهٔ مخصوص ۲۳٦٤۲۹ر۰۰ ـ افغانی.

ریاست مرستون :

ریاست مرستون که سابقه دار تر ین سازمان خیریه راتشکیل میدهد یگانه ملجا افراد بینوا مستا صل وناتوان بوده وبصورت مجموعی بتعداد یکهزار نفر اطفال جوانان وافراد معیوب ومعلول وفامیل های بی سر پرست مستاصل وبینوا رادر آغوش گر فته وبرای شان وسایل زندگی راتامین نمو ده اعاشه واباته میدارد که‌اینك درذیل مختصر گذارش از اجراآت این سازمان رفاه اجتماعی راتقدیم میداریم .

انجام خدمات درساحهٔ اجتماعی :

درین بخش رویهمرفته برفعالیت ها ی اجتما عی موسسه بصورت ایجاز واختصار نظری می افکنیم .

افراد جدید الشمول :

شکی نیست که افغانستان عزیز در قبال سایر کشور های درحال رشد معضلا ت گوناگون دارد وعدهٔ ازافراد مملکت بنا بر مشکلات حیاتی فقر وناتوانی مواجه به‌پرابلم های گوناگونی می‌باشد ریاست مر ستون بحد توان وقدرت مالی وگنجایش وسایل ورهایش گاه‌های خویش یك تعداد از افراد بینو ا ومستاصل رابمنظور حفظ حیات وتامین زندگی خود وفامیل شان وتربیه اولاد آن ها در ین کانون شامل نموده ووسایل راحت شان را فراهم مینماید امادر جامعه هستند یکعد ه کسانی که‌بنابر عللی که‌ناشی از و ضع روانی خود این گروپ است باوجود آ نکه

برای تامین حیات شان چنین یك سازمـــان خیریه موجود است بشمول درین مو سسه حاضر نگردیده با لطا یف الحیل خودراگوشه ساخته وکنار شهر در جاهای پرازدحام وچار راه هادست تکدی دراز کرده واز همنو عان کمك مطا لبه میکند . عـــلت اصلی یکـی وضع روانی این گونه اشخاص است وانگیزه ثانوی آن منافعی است که بااین روش بدون آنکه خودرا زحمت بدهند روزانه یك مشت پول بقیمت آبروی خود کما یی دارند . بنا بمنظور جلو گیری ازین وضع ناهنجار و به پیروی ازاهداف عالی حمایوی دولتجمهو ری بادامه مجالس سابقه در مقر جمعیت افغـانی سره‌میاشت تحت ریاست سکرتر جنـر ال جمعیت نمایندگان وزارت های صحیه ،عدلیه داخله،ښاروالی، دستگاه پولیس و ر یاست مرستون جلسه تشکیل گردید بعد از یـك سلسله مـذاکره چنین فیصله بعمل آمد که اگر انگیزهٔ عمده تکدی این گدایان محض‌فقر وناتوانی باشد محل شمول این ناتوانـــان مرستون است باین منظور فیصله بعمل آمد که‌برای جمع آوری گدایان وشمول آنـها در مرستون یك هیات مرکب از نمایندگان‌پولیس وښاروالی وجمعیت درزمینه دست بکار شده آنهارا جمع آوری نموده بعد اکمال معاینات صحی منحیـث امراض ساری بمر ستو نجهت شمول سپرده شوند . ازآن تاریخ به‌بعد به تعداد ۱۲۳۹ نفر ازین اشخا ص تو سـط هیات معینه جمع آوری شده بمرستون‌سپرده شده‌اند.

نکتهٔ قابل تـذکر این است که‌عدهٔ ازهمین اشخاص باوجود آنکه توسط هیات بالفعل‌بعمل تکدی دیده شده وبه‌مرستون آورده شده اند به‌مجرد شمول ادعا میکنند کـه‌بــه صورت اشتباهی آورده شده اندوگدا نیستند.

نظر به‌مقررات مرستون وباتکای مـــا دهٔ ۲۲ـ اصولنامهٔ مرستون که‌هدایت مید هــد اشخاص که‌خود یااقارب شان ادعا نمایند که گدانبوده وتضمین کنند که‌در آینده مر تکـب این‌عمل نخواهند شد وثیقهٔ شرعی تر تیـب وتضمین مینمایند که‌اگر آینده مر تکب این عمل شدند مبلغ پنجهزار افغانی جر یمه بخزینهٔ دولت تحویل می‌نمایند. بعداز ترتیب این وثیقه مرحلهٔ ثانی اجرا آت مرستون آغاز می‌یابد چون این‌گونه اشخاص با ارائهٔ وثیقه ثابت میسازند که گدا نبوده اند بنا مکلف‌اند مصارف نانخورهٔ ایامی راکه در مرستون‌سپری نموده‌اند بپردازند بعداز تادیهٔ آن ازمرستون رخصت میگردند.

نکتهٔ قابل تـذکر این است که باوجـــود ارائهٔ همچو سند وتضمین شرعی بر خــی ازینگونه اشخاص باردیگر به‌فعل تکدی گرفتار وآورده میشوند. بهر حال ازجملهٔ یکهزار و دوصدو سی ونه نفر چهار صدو چهل‌وشش نفر باساس وثیقهٔ شرعی ازبست مر ستون منفك‌گردیده اند وپنجصد ونود نفر شان کـه اصلا ازباشندگان ولایات مختلف کشوربوده‌اند وادعا داشته اند که‌گدانبوده بولایات مربوطـهٔ شان اعزام گردیده اند که‌ولایات مربوطه در بارهٔ شان غور فرموده اگر قابل شمول‌مرستون

باشند درمرستون های ولایات شامل و اگر قابل شمول نباشند بموجب وثیقهٔ شرعی‌مبنی برینکه آینده دست به‌تگدی نمی زنند رخصت ساخته شوند· سلسلهٔ این همکاری هیا ت مختلط ادامه دارد·

علاوتاً به‌تعداد ۱۲ فامیل که مجموع افراد آن به ۳۲ نفر میرسند باساس وثیقهٔ غربت ولاجایدادی شامل مرستون گردیده اند وبه‌تعداد ٤۰ اطفال بی‌سر پرست که ازطریق دستگاه امنی معرفی گردیده درمرستون‌پذیرفته شده‌اند·

امور تعلیمی :

مدیریت تعلیم وتربیه به‌تعداد ٤۱۷ نفر شاگرد ذکور واناثیه در۲۹ مکتب مختلفهٔشهر کابل جهت فراگرفتن درس از صنف اول الی دوازدهم داشته است · این‌تعدادشاگردان قسما ازطرف صبح وقسما از طرف بعد ازظهر توسط وسایل حمل و نقل موسسه بمکاتب مربوطه اعزام ودرختم درس باهمان وسایل نقلیه دوباره بمرستون می‌آیند·

شاگردان علاوه براینکه درمکاتب تدریس میگردند در خود موسسه نیز یك‌تعداد معلمان تدریس وجود دارند که باشاگردان در وس مکتب شان راپیش میبرند و ضمنا هرشاگرد مکلف است تامطابق به‌ذوق خود بیکی از شعبات صنعتی داخل موسسه که‌بالغ بر ۱۰ شعبه می‌باشد شامل ودر اوقات فراغت‌صنعت مورد علاقه خودرا بیاموزد درحصه رهایش شاگردان مرستون سه پرورشگاه وجود داردکه قسمت اعظم شاگردان درآنجا اعاشه وابا ته گردیده واستراحت می‌نمایند وعدهٔهم درفامیل های داخل موسسه زندگی میکنند ·

درنتیجه امتحان نهایی بیش از۸۰فیصد شاگردان مرستون در مکاتب مختلفه کامیاب گردیده اند وبه‌تعداد ۳۱ نفر شاگردان درجه اول، دوم وسوم شده اند ودر همین سال‌از ازصنف دوازده هم مکاتب مختلفهٔ چهارم‌پسر ودودختر فارغ التحصیل شده ·

درچوکات ادارهٔ تعلیم وتربیه کودکستان‌هم وجود دارد که‌تعداد آن بالغ بر ۵۰ نفر میگردد اطفال ازسن اول زندگی الی سه‌سالگی درشیر خوارگاه‌مرسون ذریعه پرسونل مسلکی پرستاری وتغذیه میگردند وبعدازسن‌سه‌سالگی به‌کودکستان شامل ساخته میشود ودر سن شش سالگی از طریق ادارهٔ تعلیم وتربیه به مکاتب ابتدایی شامل میکرد ندکه امسال۱۹ نفر شاگرد آمادهٔ شامل شدن درصنف اول میباشند به منظورامادەساختن دختران مشمول مرستون به زندگی آینده وآشنا ساختن آنها به طرز آشپزی وخیاطی وگلدوزی وبافت و تنظیم خانه ووسایل در چوکات ادارهٔ تعلیم وتربیه شعبهٔ بنام تدبیر منزل هم وجود دارد که عموم ــ دختران شامل مکتب باساس تقسیم اوقات،مرتبه درهفتهٔ سه‌روز به پخت وپز و تهیهٔ گلدوزی بافت خیاطی وبرشس و غیره امور زندگی مشغولیت دارند ضمناً برای آن عده کسانیکه درموسسهٔ مرستون به قسم مسخدم کار میکنند وسواد ندارند به‌همکاری **ادارهٔ محترم مبارزه بابیسوادی کورسهای** اکابر دایر است وبتعداد ۵۷ نفر در صنوف

اول ودوم مشغول فرا گرفتن درس میباشند وهم برای آن عده مشمولین که بنابرکلانسالی از مکتب مانده اند از طریق این مدیریت کورس اکابر دایر وآنهارابه خواندن و نوشتن آشنا میسازد برای شاگـــردان مـرستون کتابخانه که بیش از۷۰۰۰ جلد کتاب مختلفه به السنهٔ پشتو، دری، انگلیسی وفرانسوی دارد درچوکات مدیریت تعلیم وتربیهمو جود میباشد تاشاگردان ازان استفاده نمایند ۰

برای اینکه شاگردان مـرستون درو س مکتب خودراخوبترآماده‌بسازند درپهلوی‌دروس سابق پنج صنف جدید درس نیز اعمار وبه معرض استفاده قرار گرفت یك گروپ۳۶نفری خارندوی بنام تروپ (هده)درمرستون ازخود شاگردان وجود دارد که علاوه بر فعالیتهای خارج مؤسسه در روز های جشن وغیره همه روزه باساس تقسیم اوقات مرتبه سه نــفر مصروف همکاری ومراقبت ازتـــمام ساحات مرستون میباشند ۰

برای شاگردانیکه به سپورت علاقه دارند يك نفر معلم سپورت در مرستون مصروف خدمت بوده وتیمهای والـیبال وفوتــبال و باسکتبال دارند ۰

تعلیمات مسلکی صنعتی مرستون :

مرستون رویهـمرفته ده شعبهٔ تعلیـــمات مسلکی صنعتی دارد که عبارت از: شعبــه گلدوزی وبافت، شعبه حجاری، شعبهٔ میناتوری شعبهٔ شبکه کاری ،شعبهٔ خیاطـی ، شعبـهٔ آرت ومجسمه سازی ، شعبهٔ حلبی سا ز ی شعبهٔ تخنیکی ،شعبه نجاری وشعبه بوت‌دوزی بصورت عمومی بتعداد ۳۰۰ نفر شا گـــرد تحت نظر معلمین مسلکی درین شعبات ز یر تربیه قرار داده شده‌انداین ها ازیکـطر ف کار می آموزند وازجانب دیگر درتو لیدبعضی مواد مورد نیاز موسسهٔ همکاری می نما یند درپهلوی آن بهر کدام‌يك اندازه مدد معاش ماهانه نیز داده میشود که‌این پو ل بنـــام هرکدام شان درحسابات شان دربانك ذ خیره شده وحینیکه صاحب مسلك ومتکی بــخود گردیدند وخواهش انفکاك خودرا از موسسه نمودند برای شان تادیه می گردد ۰ شعبات صناعتی عـلاوه برانکه ضروریات مو سسه رادر ظرف سال پوره نموده درننداز تــون صنایـع ملی که‌درجشن سالگرد انــقـلا ب جمهوری دایرشده سهم گرفته وتو لیـــدات محصول دست بینوایان را درننداز تون در معرض نمایش قرار داده برای‌انکشاف تعلیمات مسلکی پـلانهای مؤثری طرح ومورد تطبیق قرار داده است۰

همچنان ترمیم دروازه وکلکین های مـورد ضرورت ،مسطح تعمیرات جدید همچنان بخاری هاوغیره مایحتیاج موسسه را اکمال نمودبرای پنـج مرکز امداد اولیه میز چو کی‌وغیره‌لوازم راتکمیل وبدسترس جمعیت محترم قرار داده است۰ البسه ،پاپوش ، بستره وغیره لوازم حیاتی مورد ضرورت شامـلان درخود موسسه تکمیل میگردد۰

امور صحی :

مدیریت صحیه ریاست مرستون در پهلوی انجام وظایف موضوعه خویش به موضو عات

طب معالجوی ووقایوی اهمیت خاصی راقا یل است. به‌تعداد ۱۴۰۰۰ نفر معاینه پولیکلنیك درخود روغتون صورت گرفته به‌تعداد ۲۰۰نفر معاینه لابراتواری به‌تعداد ٦۰۰ نفرواکسین‌های مختلف تطبیـق ومعاینات اکسریز ۱۹۵ نفـر صورت گرفته است.

برای مریضان متـذ کره ادویه لا ز مـــه ازطرف مرستون به‌توصیه دکتوران معا لـج تهیه وداده شده است عـلا وه بران معاینات تقریبا ۱۴۰۰ نفر جدید الشمول نیز تو سط مدیریت صحیه صورت گرفته همچنان‌سه‌دوره **تطبیق پودر (دی.دی.تی) وقتافوقتا دررهایش** گاه مشمو لین نیز صورت گرفته‌است .

تدویر پرورشگاه :

چون تعداد شاگردان روبه تزا ید بود ه یکپرور شگاه جدید که ظرفیت جـذب ۸۰نفر را دارد .در چوکات مدیریت پرورشگاه باتمام **تجهیزات آن تکمیل وطرف استفاده قـــرار** گرفته است.

ـتوزیع مواد غذایی اداره امداد غـذا یی ملل‌متحد .

مرستون کابل گندم ۱۱٤٦۲۸کیلو، روغن ٤۲۸۸کیلو، ماش ۲۱٤٤ کیلو، لوبیا ۲۱٤٤ کیلو. چای ۵۷۳ کیلو .

مرستون ننگرهار گندم ۱٤۳۳۵کیلو، روغن ۵۵٦ کیلو، ماش ۲٦۵کیلو، لوبیا ۲۷٦ کیلو چای ٦٤ کیلو .

مرستون کندهار گندم ۱۹۷۱۰ کیلو، روغن ۷۳۹کیلو. ماش ۳۷۰کیلو ، لوبیا ۳۷۰کیلـو چای ۹۸ کیلو .

مرستون هرات گندم ۱٤٦۰۰کیلو ، روغن ۵٤۵ کیلو. ماش ۲۷۲کیلو. لوبیا ۲۷۲ کیلو، چای ۷۳ کیلو .

مواد متـذکره فوق سهمیه مر ستو ن‌های فوق الـذکر از مر کز به‌ولایات متـذکـــره ارسال گردیده است تادر پهلوی مـوادغذایی روزانه که‌برای شاملان توزیع می‌شود ازآن‌نیز استفاده بعمل آید وراپور مصارف آنرا درهر ربـع ترتیب وارسال دارند که به‌اداره محترم موادغـذایی اطمینان داده میشود.

راپور مصارف تخصصیه های چار گانه در اخیر هرربـع بمقام محترم جمعیت افغـانی سره میاشت تقدیم ودر اخیرسال راپورحساب قطعیه نیز ارائه گردیده است. بود جـــه مصارفات ومعا شات ریاست مرستون کابل ومدیریت عمومی مرستون ننگرهار که جمعـا ۱۷۱۰۷۳۳٦٫۰ـ افغانی میشود بشعبات مربوط حساب آن معامله ومحاسبه گردید ماست.

عواید حاصله صنایع عایداتی مرستون:

۱ــ عواید کرایه دو کان ها ۰ر۲۱۳۰۳۶ــ افغــانی ۰
۲ــ عواید ازدرك حاصلات املاك ۰ر۴۰۰۰۰۰ افغانی ۰
۳ــعواید محصو لات صنعتی ۰ر۵۰۰۰۰ــ افغانی ۰
۴ــ عوایداعاده نانخوره گــدایان ۱۰۰۵۲۹۰ افغانی ۰
۵ــ عوایــــد تحصیل باقیات ۰ر۶۲۸۵ ــ افغانی ۰

ازمدرك ذخیره موادغذایی امدادی ملــل متــحد:

فی‌نفر ۰ر۳ــافغانی فی روز، جمله ذخیــره شده ۰ر۱۰۰۰۷۷۵ــافغانی که ازین مدرك ٦۵ فیصد درساختن الحاقیه تعمیرات ۲۵ فیصددر انکشاف ۰

شعبات صنعتی ومتباقی دردیگر خدما ت اجتماعی بمصرف میرسد۰

مرستون ننگرهار :

تولیدات شعب صناعتی :

شعبهٔ بافندگی به‌اندازه چهار هزار مترتکه شصت تخته روی جایی ، ۵۰تخته دست پاك تولید نموده‌است۰

شعبهٔ خیاطی :

این شعبه درظرف ۲۲۲جوره البسه ،۲۰۴ پیراهن ،۴۰ تخته روی جایی ،۴۰ دست‌بستر خواب، ۱۳٦ دست دریشی ،٦۱ ثوب‌بالاپوش احتیاج شاملان راساخته است۰

درقسمت امور صحی :

مرستون ننگرهار ۹۲۰ نفر رادر کلینیــــك مرستون معاینه وادویه لازمه برای شان توزیع نموده است ۰ر۳ نفر رادرشفاخانه پو هنتون ننگرهار ویکنفر رادر شفاخانه مرستون کابل بستر نموده است۰

جدید الشمولان :

بتعداد ۷۹ نفر گدایان ازشهر جمع آوری شده شامل مرستون گردیــدند از جملــه ۴۷ نفر باساس وثیقه شرعی مطابق ما ده ۲۲ــاصولنامه مرستون ها از بست منفــك گردیده اند همچنان بتعداد ۲۱ نفر طــلا ب بی بضاعت وغریب باساس وثیقه شر عــی شامل مرستون گردیده وتعداد شاملان که در سال گــذ شته ۸۷نفربود به ۱۱۷ نفررسیده است۰

عواید مرستون ننگرهار :

۱ــ درك‌تولید تکه باب ۲ر٦۴۰۸۵ــ افغانی۰
۲ــ محصول زرا عتی ۹۸ر۵۵۱۲۱ــافغانی۰

ریاست هوائی ملکی و توریزم

مدیریت میدان سازی ازنگاه وظیفه، حفظ ومراقبت وفعال نگهداشتن میدان های محلی واعمار میدان جدید برای طیارات ملکی میباشد که فعالیت آن عبارت انداز :

۱ـ ترمیمات ورول کاری میدان هوایی هرات ونصب (۴۰) پایه بیلر دراطراف میدان برای تعیین ساحه میدان هوایی .

۲ـ تر میم ورول کاری میدان هوایی زمستان سال گذشته .

چغچران ورفع نواقص آن بعداز بر فباری

۳ـ ترمیم ورول کاری میدان هوایی میمنه که باثر برفباری وباران خراب گردیده بود وفعلا آماده پرواز قرار دارد.

۴ـ سروی ومشاهدات ساحه میدان هوایی در منطقه جامرج بالاولسوالی درواز.

۵ـ ترمیم ورول کاری میدان هوا یی خامه میدان بین المللی کابل بطول یك هزار متر وعرض ۲۷ متر تکمیل ومورد استفاده طیارات میباشد.

۶ـ پیش بینی وآماده گی یك پروژه برای اکمال توسعه میدان هوایی بامیان و هکذا مدیریت میدانسازی نظر به پلان کار سال ۱۳۵۴ خویش که ازجمله کار پروژه بامیان بودترتیب وپیشرفت کارخویش را طور مکمل ومفصل اقدام نمود.

۱ـ گریدرکاری میدان ۷۰ فیصد.

۲ـ کندن کاری وپرکاری ۱۵۰۰ مترمکعب مصارف (۱۵۰۰۰۰) افغانی .

وهمچنین موفق گردید تاکار باقیمانده میدان هوایی بامیان را الی ختم ربع سوم انجام بدهد بشرح ذیل:

۱ـ کندن کاری (۲۲۲۰) متر مکعب .

۲ـ پرکاری (۲۵۲۰) مترمکعب.

۳ـ انتقال خاك ازیك مو ضع بموضع دیگر بفاصله ۴۰۰ متر.

مجمو ع حجم کار (۴۷۴۰) متر مکعب.

۴ـ مصارف سال تمام وکارمیدان (۲۳۰۰۰۰) افغانی.

میدان هوایی بامیان بطول (۱۵۵۰) متر و عرض (۴۵) متر بتمام معنی ازنگاه فنی میدان سازی باوجود اعمار یك پارکنگ ۵۰ـ۷۰ متر که تاورموقت ساخته شده است تکمیل وآماده پرواز است که طیارات مربوطه از آن استفاده نمایند .

ساختمانها ترمینل ومیدان هوایی ذ یل تکمیل گردیده است:

تعمیر تر مینل باتعمیر جنریتر و تعمیر تحویلخانه بادو تعمیر فامیلی میدان هوا یی خواهان ولایت بدخشان .

همچنان یك باب تعمیر جنریتر بایك باب تعمیر تحویلخانه میدان هوایی در و از تعمیر ترمینل باتعمیر جنریتروتعمیر تحویلخانه ودوباب تعمیرات فامیلی میدان هوایی شغنان احاطه وپیاده خانه ها :

گراج اطفائیه میدان هوایی فیض آ باد

تعمیــر سب استیشن بـر ق میدان‌هوایی کابل .

تعمیر پهره دار خانه انستیتوت هـــو ا شناسی .

تعمیر آشپز خانه انستیتوت هواشنا سی

تعمیر هواشناسی میربچه کوت .

مدیریت عمومی عملیات هوانوردی :

مدیریت عمومی عملیات هوانوردی دزچوکات تشکیل ریاست عمومی هوانوردی ملـــکی و توریزم به منظور فراهم آوری خدمات هـــوا نوردی ازقبیل خدمات ترافیك هوا یـــی، مخابراتی، اطفائیه‌وی، تفحص ونجات و غـیره موافق به‌معیار های بین المللی وا یجا با ت ملی‌غرض تامین مصو نیت پرواز ها و سر نشینان آن درتمام خطوط هوایی افغا نستـان ومیدان های هوایی فعالیت مینماید .

مدیریت عمومی عملیات هوا نوردی بمنظور تنظیم بهتر امور مربوط بادر نظر داشت حجم کار در تشکیل خود تجدید نظرنموده وبرای سال ١٣٥٤ تشکیل خودرا و سعت بخشیده تابه نیازمندی های فنی ومسلکی جوابگـــو شده بتواند .

مدیریت عمومی عملیات هوانوردی متشکل‌از مدیریت های ذیل است .

١ـمدیریت مصؤنیت پرواز .

٢ـمدیریت ترافیك ومخابره .

٣ـمدیریت پروژه هوا نوردی .

٤ـمدیر اطفائیه .

٥ـمدیریت توحید وانسجام .

مدیریت مصؤنیت پرواز !

مدیریت مصؤنیت‌پرواز که‌وظیفه اصلی‌آن تدوین طرز العمل های ملی وبررسی تطبیـق طرزالعملهای‌ملی‌بین‌المللی‌بمنظور تامین‌مصؤنیت پرواز های کمپنی های هوایی ملی آ ریانـــا وباختر می‌باشد وکارهای ذیل را انجـــا م داده است .

١ـ ترتیب وتوزیع امتحان به‌یکعده عملـۀ پرواز آریان وباختر وهمچنان کارکنان تخنیکی هردو کمپنی موصوف براساس معیار هـــا و مقررات ملی‌وبین المللی .

٢ـ ترتیب وتنظیم لایسنس های جدید و تصادیق وقابلیت پرواز موافق به‌ایجابات‌محلی وبین المللی .

٣ـتعدیل قسمتی از مقررات هوانوردی‌ملکی افغانستان براساس ضرورت ملی وسفارشات سازمان هوا نوردی ملکی بین‌المللی.

٤ـمراقبت وبررسی از امور عملیات‌پروازها بصورت پیگیر ومنظم همه روزه در میـدان هوایی کابل .

٥ـ بررسی امور عملیات پرواز هادر تمام میدان هوایی وخطوط هوایی داخل‌کشور.

٦ـ بررسی امور عملیاتی پروازهای آریانا درکلیه خطوط هوایـــی خارج‌کشوربه شمول عملیات آریانا درجده وکنـدهار هنـــگـا م ادای حـج.

٧ـ تعدیل مقررات مربوط به ساعات پرواز وساعات مؤظفیت عمله‌پرواز.

٨ـ تحقیق یکعده واقعات هوایی وزمینـــی مربوط به پرواز هاوبعد ازنتیجه گیری اساسی

ارائه نظریات اصلاحی برای جلوگیری ازوقوع واقعات نظیر آن ٠

مدیریت ترافیك ومخابره :

مدیریت ترافیك ومخابره که‌وظیفه اصلی آن فراهم آوری خدمات کنترول ترافیك هوا یی وشبکه مخابراتی درسرتاسر افغانستان به‌منظور تامین مصؤنیت پرواز های داخلی‌بین المللی می‌باشد امور ذیل را اجرا نموده‌است:

١ـ ترتیب پروگرام کار وهمکاری باسه‌تیم متخصصین خارجی٠

٢ـترتیب پروگرام درسی مکمل کورسها ی ترافیك هوایی ٠

٣ـ مینول ترافیك هوایی برای رهنما یی مامورین ترافیك وآغاز سیستم مـرا قبـت پروازهای توسط اله تدوین ٠

٤ـتدوین وتعدیل شماره ٢١ طبع سو م نشریه معلومات هوانوردی ٠

٥ـ ترسیم وطبع ١٢ـ١٣ـ١٤ـ نقشه های خطوط هوایی داخلی وبین المللی افغا نستان

٦ـقیمت نشریه معلومات هوانوردی از١٥ دالر امریکایی به ٢٦ دالر،ابـلاغیه هوانوردی از ٣دالر به‌٥دالر وهمچنان متحدالمال از٣دالر به‌٥ دالر امریکایی ارتقا داده شد٠

٧ ـ خـــط هـــو ا یـی احداث ودرزمینه خطوط هوایی دیگری که ایجاب تغیرات ر ا مینمود٠

٨ـ تطبیق ومعیار ها وسفارشات ساز مان هوانوردی ملکی بین المللی مطالعه بامقـررات محلی ٠

٩ـپروتو کول های همکاری مؤسسات در امور تفحص ونجات تکمیل وبه‌وزارت ها ی مربوطه غرض موافقه ارسال شد ٠

١٠ـ بازدید مامورین فنی ترافیك و مخابره از مرا کـــز مخـــا بـــر ا تـی و ترافیك هوایی کشور های همجوار صورت‌گرفت٠

مدیریت پروژه هوانوردی :

درپروژه انکشاف هوانوردی که مشتمل از پروژه تاسیس مرکز اطلا عات پرواز کا بل وپروژه مطالعات میدان هوایی بین المللی‌لوگر می‌باشد اجرا آت آتی صورت گرفته‌است:

١ـ شروع کارساختمانی‌تعمیراطلاعات پرواز که‌به شکل دومنزله اعمار میگردد٠

٢ـ هکذا کارساختمان تعمیر مرکز آخـذه درچارقلعه وزیر آباد واحاطه ٣٠٠ـ٣٠٠ متـر زمین برای نصب آنتن های مخابراتی‌درسا حه مذکور ٠

٣ـ کار ساختمان تعمیـر مر کز مر سله مذکور٠

درعقب گمرك کابل واحاطه ٦٢٠ـ در ٤٧٠متر زمین برای نصب آنتن های مخابراتی در آن ساحه٠

٤ـکارساختمان یك سرك فرعی بـه طو ل ١٢٠٠متـر بین تکسی وی ومرکز آ خـذه

٥ـمطالعات درزمینه مسیر کیبل های بـرق‌و مخابره بین مرکزآخذه ومرکزاطلاعات پر واز

۲ـ مطالعا ت‌اقتصادی میدان هوا یـــی بین المللی لوگر.

مدیریت اطفائیه :

اجراآت مدیریت اطفائیه مرکزی .

۱ـ پلان اضطراری میدان هوا یی کا بـل ترتیب وموافقت‌نامه های همکاری های متقابل آن بین ریاست هوانوردی ملکی و تو ریـزم ومؤسسات ذیدخل .

۲ـ برای استیشن های اطفائیه میدان‌هوایی آلات ومواد ضد حریـق ونظر به ضرور ت توزیـع گردید.

۳ـ اعزام دونفر ماور فنی اطفائیه جهـت ارتقا سو یه علـمی ومسلکی اطفا ئـیه بخارج .

٤ـ کورسهای رفرشیر فنی وتخنیکی‌جهت مزید معلومات دررشته اطفائیه دایرگردید.

٥ـ کورس انگلیسی جهت تقـو یه لسان انگلیسی درمیدان هوایی کابل برای مامورفنی اطفائیه دایرشد.

مدیریت توحید وانسجام :

برای تنظیم بیشتر ا مور مـربوط بـه احصائیه بعد ازمفاهمه باریاست عمو مـی احصائیـه مر کزی ،مدیریت تو حید وانسجام درتشکیل مدیریت عمومی عملیات هوانـوردی گنجانیده شد. وامور ذیل‌را انجام‌داده‌است.

۱ـ به‌مشکـلات عملیاتی فنی میدان هـای هوایی حتی الامکان وارسی بعمل آمده‌است.

۲ـ حواله‌های تحصیلی ومراقبت عواید هوا نوردی ملکی ازدرك خدمات هوانوردی تر تیب وتنظیم شده‌است .

۳ـ ارقام حمل ونقل مربوط به مسا فر ین ورودی ، خروجی، ترانزیت تعداد پروازهادر درهر میدان هوایی داخلی، مقدار مال التجاره وپسته فضایی .

٤ـ معلومات احصائیوی به‌مراجـع مختلفـه مطابق به‌موافقه قبلی که باریاست احصا ئیه مرکزی بعمل آمده است .

انستیتوت هواشناسی :

نصب۹ دستگاه اقلیمی درولایات فاریاب، بادغیس ،تخار وغزنی و(٦٠) دستگاه بارندگی درولایات فاریاب بادغیس ،بامیان ، غو ر ات بدخشان ، تخار، کنروغزنی ودردستگاهـای اقلیمی دوعنصر مهم جوی حراز ت های‌نهایی (حرارت اعظمی واصغری) وبارندگی و در دستگاهای بارندگی روزانه دو مرتبه مشاهده میگردد عـلاوتا وقوع بعضی از عارضه ها و پدیده های جوی از قبیل بادهای قوی شبنم زمهریر ،طوفان گردوخاك ورعدوبرق‌بصو رت تاریـخ وار ثبت ویا دداشت میگـر دد و تاحال ۹٦ دستگاه اقلیمی و۱۱٦ د ستگـاه بارندگی در نقاط مختلفه کشور نصب وبه‌کار انداخته شده است در فارم زراعتی گـذرگاه دستگاه هواشناسی زراعتی نصب‌گردیده‌درین دستگاه بعداز هرسه ساعت مشاهدات حرارت هوا .سطح زمین واعماق مختلفه ز من‌رطو بت هوا وزمین فشار جوی سمت وسرعت باد مقدار ونوع ابربندی شدت تشعشـع ودوام تابش آفتاب وتبخیر مشاهده می گردداز بدو پروژه تابه حال ۸ دستگاه هواشناسی زراعتی درفارم های وزارت جلیله زراعت در نقـاط

مختلف کشور نصب گردیده است دردستگاهای مذکور برعلاوه مشاهدات فکتور ها ی اقلیمی که بازراعت رابطه مستقیمداردمشاهدات فینالوژیکی نبا تات نیز صورت میگیرد تا تاثیرات اقلیمی درمراحل مختلف نموی نباتی بالای نباتا ت توضیح ونتایج حا صله این مشاهدا ت درپلان گذاری زراعتی کشور به صورت مستند وعلمی استفاده گردد.

اعمار دستگاه سینا پتیکی بهسود و لایت وردك وچهار برجك ولایت زرنج شرو ع گردید که‌دراین دستگاه مشاهدات عنا صر مختلفه وپدیده های جوی بعداز هرسه ساعت به‌منظور پیشگویی وضع جوی و مصؤ نیت پرواز های داخلی وعبوری از فر از افغانستان صورت میگیرد. نظر به‌پلان اتخاذ شده به‌منظور تدقیق ومطالعات در رشته‌های مختلفهٔ این علم از بدوتاسیس این موسسه یك تعداد مامورین درداخل وخارج کشور تحت تربیه گرفته شد .

اطلس اقلیمی افغانستان که ر و ل بارزی در شئون مختلفه اقتصادی کشور دارد ترتیب وبه موسسات ذیعلا قه ار سال‌گردیده است همچنان تدقیق ومطالعات بالای حرارت بارندگی بادطو فان رعد وبرق قسما تکمیل گردیده که‌نتایج آن بز ودی به د سترس علاقمندان گذاشته خواهد شد لکچر ها و سیمینار هابه غرض پیشبرد سویه پرسو نل فنی بطور منظم فعلا جریان دارد ازآنجائیکه علم هواشناسی نظر به تاثیرات که هوا بالای زندگی انسان ومحیط آن بصورت مستقیم دارد ضرورت به‌انکشاف سریع داشته و همین مسئله باعث گردیده است که تو جه جدی به‌سویهٔ جهانی به‌این علم صورت گیرد.

ریاست باختر افغان الوتنه

الـف :

۱ـ تعداد مسافر واموال حمل شده‌درپرواز های عادی وچارتر درسکتور های‌مختلف!

۱۶۳۶۲ـ نفر مسافر .

۶۲۴۳۹ـ کیلو گرام بگاژ

عواید ۱۵۲۱۱۶۱۹ـ افغانی ۸ ما هه.

ب:

۱ـ چارنفر مامور که یك‌انـدازه محـدود سوابق پیلوتی داشتند تحت تر بیه پیلو تی نظری وعملی از طرف آمر پیلو تان گر فته شده که بعدا جمیـع مراحل قانونی خو یش راطی وبعد اخـذ موا فقهٔ مقامات صلا حیتـدار هوا نوردی ملکی بحیث کوپیلوت به طیارات باختر اجرای وظیفه مینمایند.

۲ـ دونفر پیلوت تون اتر اکنون بحیـث کوپیلو ت به‌طیارات یاك (۴۰) که‌نـوع آن مغلـق تر از طیا ره تون اتر است .

کوپیلوت جت پرواز مینماید .

۳ـ جهت مصو نیت پرواز برای (۱۴) نفر مامور ترافیك بعضی امور عملیاتی بـرا ی تقریبا مدت یکنیم ماه تدریس گردید.

۴ـفعلا درمدیریت عملیات هیـچ یك نفر متخصص یاپیلوت خارجی ا جرای و ظیفـه نمینمایند وخو شبختانه تمام امور تـو سط پرسونل ورزیـده افغـانی پیش بـر ده مـی‌شود .

ج- :

قسمت تخنیکی :

به‌اکثر‌کمکهای امریکا ودایر نمودن کورس اختصاصی بمشوره وهمکاری مد یـریـت مصؤنیت پرواز ریاست عمومی هوا نوردی‌ملکی وتوریزم مدیریت تخنیك باختر بتعداد دوازده نفر انجنیر لایسنس دار تر بیه نموده وتمام کار تخنیکی باختر توسط انجنیران دا خلـی بدون کمك متخصصین خارجی صورت میگیرد که‌فعـلا تمام معاینات بزرگ از قبیل ۱۰۰ـ ۴۰۰ـ۶۰۰ـ۱۲۰۰ـ ساعته طیاره های یاك۴۰ توسط انجنیران داخلی بداخل افـغا نستان صورت میگیرد تاحد امکان ازخرید و سا یـط زمینی که‌قبـلا ازخارج وبدالر خریداری‌میشد اکنون دوورکشاپ تخنیکی دباختر افغـا ن الوتنه توسط میخانیك ها وانجنیران دا خلـی سا ختـه مـی شود که از ین نگـا ه بیش‌از چهارده هزار دالر صرفه جو یی‌گردیده همچنان ریاست دباختر افغان الو تنه نسبت توضیح تیل درفیض آباد که مرکز بسیار مهم شمالی مملکت عزیز مایعنی میدان هـا ی خواهان در واز وشغنان می‌باشد دچارمشکلات بود. مدیریت تخنیك‌باخترالوتنه‌درساختن‌بوزر موفق گردیده وطرف‌استفاده‌ولایت‌مذکورقرارداد

مدیریت عمومی انجنیری :

مدیریت عمومی انجنیری در چوکات تشکیل ریاست عمومی هوانوردی وتوریزم بمنـظور

خدمات هوانوردی و هوا شناسی مکلف به‌انجام فعالیتهای ازقبیل پلان انجنیری نصب فعال ساختن حفظ ومراقبت تمام وسایط الکترونیکی الکترو میخانیکی وسایط مخابراتی ووسا یط ایرنو یگشین تمام میدان های هوایی استیشن های عرض راه هوایـــی ،استیشن هـــا ی هـوا شناسی به‌معیار های ملی وبین المللی می‌باشد ۰

مدیریت عمومی انجنیری و تخنیك بمنظور وارسی بهتر ازامور مربوطه به شعبات ذیـل تقسیم گردیده است۰

۱ـ مدیریت ورکشاپها ۰

۲ـ آمریت حفظ ومراقبت ۰

۳ـ آمریت بررسی تخنیکی و تـــر بیـه پرسونل ۰

٤ـ آمریت اداری ۰

فعالیت ورکشاپ هوندا :

۱ـ ترمیم یکپایه انجن مولد برق میدان هوایی مزارشریف ۰

۲ـ ترمیم یکپایه انجن مؤلدبرق میدان‌هوایی فیض آباد۰

۳ـ ترمیم وفعال ساختن انجن مؤلد میدان هوایی بامیان ۰

٤ـترمیم وفعال ساختن انجن مؤلد بر ق میدان هوایی بامیان ۰

٥ـترمیم وفعال ساختن انجن مؤ لدبـرق میدان هوایی فیض آباد۰

٦ـ ترمیم وفعال ساختن انجن مؤ لد برق میدان هوایی کندز ۰

۷ـ ترمیم وفعال ساختن انجن مؤلد بر ق میدان هوایی میمنه۰

۸ـ ترمیم وفعال ساختن انجن مؤلد برق میدان هوایی چغچران۰

۹ـ ترمیم وفعال ساختن انجن مؤ لدبرق میدان هوایی چغران موجـــود ور کشا پ هوندا۰

۱۰ـ ترمیم وفعال ساختن انجن مؤ لدبرق میدان هوایی ورکشاپ مواصلت‌وانجن مذکور به‌جنریتر نمبر (۷۳۷۰)نصب گردید۰

ورکشاپ رادیو :

۱ـ ترمیم وفعال ساختن شش پـا یـــه دستگـاه (اس،اس،بی) ازمیادین مختلف۰

۲ـ ریوایند وپیچاندن دوعدد موتور کولـر میدان مزار شریف وکندز ۰

۳ـ ترمیم وفعال‌نمودن (پی،وای،ایی‌وفی‌اچ اف)میدان هوایی بامیان ۰

٤ـ ترمیم وفعال ساختن یکپا یه ترانسپور فی، اچ، اف اطفائیه کابل۰

٥ـ پیچاندن دوعدد ریلی انجن جنر یتـر مرسله میدان هوایی کابل۰

٦ـ پیچاندن موتور گرایندردوپله یـــی میدان هوایی کندز ۰

۷ـ ترمیم وفعال نمودن یك پایه رادیـــو سنیو استیشن هواشناسی خواجه‌غار۰

۸ـ پیچاندن موتر تیلون اتومات مر کـــز ریاست ۰

۹ـ پیچاندن دوعدد موتر تیپ ریکـــا ردر میدان هوایی کابل ۰

۱۰ ـ ترمیم وفعال ساختن پنـج پا یـه ترانسپور زینمس ۰

ب: آمریت حفظ ومراقبت تخنیکی :

این آمریت متشکل ازدو شعبه میباشد.

شعبهٔ الکترونیك .

شعبه الکترو میخانیك وبرق .

شعبه الکترو نیك : ملکف به‌ترمیم حفظ و مراقبت عموم دستگاه های تلو کمونیکیشن ونو یگیشن و لین های ارتباطی برق ومخابراتی میادین واستیشن‌های هواشناسی مربوطه ریاست عمومی هوا نوردی وتوریزم می‌باشد .

اجرا آت این‌شعبه قرار آتی است :

۱ـ ترمیم وفعال ساختن بیکن‌یك کیلوا ته (جی‌ـال، اکس ۱۲) استیشن ارض را ه غـزنی .

۲ـ ترمیم وفعال ساختن ترانسمیترورسیور (اس. اس.، بی) بریفینگ (اف ،آی،سی)میدان های هوایی کندهار .

۳ـ تفویض آنتن های میدان‌هوایی قلعه‌نو استیشن هواشناسی دیشو ، ترینکوت، میدان هوایی نیمروز وفراه .

٤ـ ترمیم وفعال ساختن بیگن (۳۰۰) واته ترانسمیتر (سی ۹۹) وترمیم نمودن سیستم آنتن میدان هوایی هرات.

٥ـ ترمیم وفعال ساختن بیکن (۳۰۰) واته ترانسمیتر (۹۹سی) وفی،اچ،اف‌تاور ترانسیور (فی ،اچ.اف)اطفائیه وپیچاندن‌ترانسفارمر(اس، اس، بی) هواشناسی میدان هوایی مزارشریف.

٦ـ ترمیم وفعال نمودن ترانسفـار مـر (٥٠) واته میدان هوایی میمنه.

۷ـ ریواینډ وترمیم ترانسفارمر هواشناسی شبرغان .

۸ـ انتقال دوپایه ترانسمیتـر (سی ۹۹) میدان هوایی کندوز به‌ترانسمیتر سایت‌میدان هوایی کابل .

۹ـ ترمیم وفعال‌ساختن ترانسفارمرهواشناسی وترانسیور اطفائیه میدان‌هوایی کندوز .

۱۰ـ اصلاح سیستم آنتن ونصب بطری هـای جدید میـدان هوایی فیض‌آباد.

۱۱ـ پیچاندن یکپایه ترانسفارمر جدید سالنگ وبکار انداختن آن .

۱۲ـ نصب وبکار انداختن دوپایه دستگاه یك کیلواته نوع روسی به‌استیشن پنجاب.

۱۳ـ رفـع نواقص وترمیمات دستگاه های یك کیلواته استیشن های هواشناسی لعل و غلمین وشهرك .

١٤ـبکار انداختن (فی،اچ،اف) میدان هوایی چغچران که‌نسبت عدم بطری فلج بود.

شعبهٔ الکترو میخانیك : فعالت این شعبه عبارت ازترتیب ونگهداری رهنماهای انجن‌های مؤلد برق دیزلی وپطرولی به‌ترتیب و تجدید لایحه روغنیات نظربه استهلاك انجن هـا جسنجو وتدارك وفرمایش پرزه جات وروغنیات مورد ضرورت انجن های مـذکور ترمیم وحفظ ومراقبت انجن های مؤلد برق برویت‌رهنمای دست دا شتـه در مر کز وو لا یـات نصب انجن های جدید .

۱ـ نصب وبکار انداختن سیستم سرد کننده انجن جنریتر های کی،فی،ای ۷٥ر۱۸میدان‌فراه وهرات.

۲ـ ترمیم انجن تولید برق میدان هوا یی

نیمروز .

۳ـ ترمیم وفعال ساختن انجن تو لید برق میدان هوایی قلعه نو .

٤ـدیکاربو فایزیشن انجن جنر یتر ۱۲ کیلواته امسیتر استیشن ارض راه غز نی وریوانیند ونصب ترانسفارمر اکسایتر انجن نمبر (۱) مولد برق استیشن مذکور .

٥ـ نصب وبکار انداختن یکپا یه انجن جنریتر مولدبرق‌میدان‌کندوز .

٦ـ نصب وفعال نمودن یك‌پایه واتر پمپ ۱۲ کیلواته سه فازوسه انچ چاه عمیق میدان هوایی مزارشریف .

۷ـنصب وبه کار انداختن دوپایه انجن‌مولد برق یك کیلواته نوع روسی استیشن هوا شناسی پنجاب .

۸ـترمیم وفعال ساختن دوپایه انجن‌مولد برق استشن هواشناسی لعل .

۹ـترمیم وفعال نمودن دو پایه انجن مولد برق یك کیلو واته نوع روسی ا ستیشن غلمین .

۱۰ـفعال ساختن دوپایه انجن مو لدبرق یك کیلوواته روسی استیشن هوا شنا سی شهرك .

۱۱ـترمیم بطری ها انجن ۱۲ کلیواته‌میدان هوایی چغچران .

۱۲ـ بکار انداختن یك پایه انجن هو ندا استیشن هواشناسی دیشو .

۱۳ـ انتقال ونصب یك پایه انجن جنریتر مولد برق میدان هوایی چغچران و همچنان ترمیم وفعال نمودن انجن سو خته میدان مذکور در ورکشاپ ها.

۱٤ـ ترمیم ونصب یك‌پایه انجن مولدبرق میدان هوایی ترینکوت.

۱٥ـ نصب پایه واترپمپ جد ید بمیدان هوایی فراه .

آمریت رهنمایی وبررسی :

این آمریت مکلف به‌انجام و ظا یف آتی می‌باشد .

۱ـکمك وهمکاری باسایر منسوبین مدیریت انجنیری که‌عازم تحصیل بخارج‌اند.

۲ـتدوین کورس های ریفر یشر دردا خل برای پیشبرد وانجام امور تخنیکی حفظ و مراقبت دستگاه‌های رادیو یی ودستگاه های مولد برق.

۳ـ تدقیق وتفحص فریکو نسی هابرای شرکت های رادیویی وراجستر نمودن آ نها بادارهٔ بین ا لمللی ر یجستر یشن فریکونسی ها.

٤ـارتباط به‌اداره بین المللی هوانو ردی درمسایل مختص تخنیکی .

٥ـ تفتیش از اجرآت وطرز العمل های حفظ ومراقبت تخنیکی دادن هدایات لاز مه تخنیکی برای بهبود وضع دستگاها.

٦ـ امتحان نمودن دستگا ه های رهنما یی طیرات بهوا.

۷ـ درساحهٔ تر یننگ به‌تعداد ده نفربرای اشتراك در کورس های تعلیمی در خارج‌کاندید گردیده اند.

۸ـ رهنمایی عدهٔ ازپرسونـــل ا ستیشن مرسله میدان هوایی کابل واستیشن آ خــذهٔ میدان کندهار جهت حفظ ومراقبت سیستم‌آنتن د ستـگـا ه (ان ، دی ، بی) وطریق‌امتحان نمودن فریکونسی ها.

۹ـ دراوایل امسال یك مختص تفحص و فریکونسی ازطرف دفتـــر منـــطقوی اد اره بین‌المللی هوانوردی دربنکاك برای تفحص یك سلسله فریکونسی هابرای مدت سه ما ه به افغانستان آمد منسوبین این شعبه به‌اوشان درجریان کار تفحص فریکونسی ها همکاری نموده وصول وطرق سرچ فریکونسی هــارا آموخته وازنزدیك باآنها همکاری نمودند. که درنتیجه شفت فریکونسی جدیـــد بـر ا ی شرکت موجود وآیندهٔ رادیو یی ر یـــا ست هوایی ملکی انتخاب گردید.

۱۰ـ تفتیش ازامور مربوطه تخنیکی میدان هوایی کابل ،کندهار، چغچران ، میمنه و فیض آباد .

۱۱ـ تهیه نمودن سامان مورد ضرورت‌برای دستگاه (پی،اف،آی،پی)که‌توسط آن امتحــان رادیویی هوانوردی صورت میگیرد.

کابل ښاروال

کابل ښاروالی درجهت رفاه همشهریان شهر کابل فعالیت ذیل‌را انجام داده است.

ریاست امور صحی :

۱ـ بتعداد ۷۴۲ دکان‌که مشتمل‌براصناف وپیشه وران مختلف بوده ونسبت خلاف رفتاری ازمقررات صحی ازطرف ریاست تفتیش امور صحی جمعاً مبلغ (۳۴۱۶۶۰) افغانی غرض تحصیل پول جریمه شان بمدیریت تحصیلی فرستاده شده اند .

۲ـ بتعداد ۶۰۹۲ نفر درشعبه کلینیك معاینه شده اندکه ازجمله ۲۵۶۸ نفرآن فورمه پنج افغانیگی وبرای ۳۵۲۴ نفر فورمه صحی بیست افغانیگی توزیع گردیده که عواید آن (۱۲۴۹۹۰) افغانی میشود .

۳ـ جلوگیری واتخاذ تدابیر ازشیوع امراض ساری‌که ۱۳۳نفر به تسمم غذائی معاینات لابراتواری معاینه سیو سیولوژی پرازیتولوژی رادیوسکوپی شده است .بعد از اخذ نتایج حاصله لابراتواری نسخه وهدایت لازمه اعطاء گردیده است .

مدیریت باغات :

مدیریت باغات به سرسبزی وزیبائی بیشتر شهرازنگاه غرس‌اشجار کثیرومراقبت وآبیاری نهالها درتپه‌ها وپارکها مبادرت ورزیده اند .

۱ـ غرس نهالها بتعداد (۳۰۰۰۰) نهال درپارك ها، گلدانها، پاده روها، جاده های عمومی غرس گردیده است .

۲ـ غرس قلمه های مجنون‌بید وبید پنجه چنار بید ایرانی، نسترن وگلهای قسماقسم درچمن های مکروریان ودو طرف دریای‌کابل وغیره مواضع‌صورت‌گرفته است.

۳ـ درپارك وزیراکبرخان چاه عمیق وحفر نلدوانی ونصب واترپمپ وکبل کاری ونهال شانی صورت گرفته .

٤ـ ترمیم چم‌کاری و نصب گلدان ها وداغ گیری چمن دورادوز پل مکروریان سالنگ واټ، ده مزنگ ، باغ بابرشاه دلکشاء وغیره جاها .

٥ـ ترمیم گلدانهای پارك استقلال پارك مسلخ، کنارپل‌مستان، پارك عقب‌دلکشاء سالنگ واټ بتعداد ٦۰۰۰ گلدان نصب‌شد

٦ـ در پارك وزیراکبرخان، استقلال ده بوری وقسمت بالای باغ بابرشاه برای فواره ها نلداونی صورت گرفته .

۷ـ ترمیم دندانه نردبانهای چمن ۱۲۰ مترمربع .

۸ـ پخته‌کاری وتکمیل اعمار جویچه های دوطرفه سرك جاده میوند بطول ۱٤۰۰ متر وعرض اوسط ۳۰ سانتی وارتفاع ٦۰سانتی که مساوی ٥۲٥ مترمکعب میشود.

۹ـ کانکریت ریزی دوطرفه جویچه های سرك به شمول جناح سرك جاده میوندبطول ۱٤۰۰ متر ضخامت ۷سانتی وعرض ۱٫۷٥

مترکه مساوی به ۱۶۶ر۶۰ مترمکعب میشود

۱۰ـ جویچه های دوطرفه سرك حصه دارالمعلمین الی‌اخیر میرویس میدان بطور تخته سنگ کاری شده است .

۱۱ـ ترمیم واعمار لب دریای کابل پیش روی سینما پامیر .

۱۲ـ احداث سرك جدید پیش‌روی سیلو

عواید آمریت عمومی عواید :

درسال ۱۳۵٤ بصورت مجموعی عبارت از (۱۳۷۷۰۳۱۶۷) افغانی .

مدیریت ترمیم ومنازعات :

۱ـ منازل اشخاصیکه شکست نموده وقابل ترمیم بود بعد طی‌مراحل برای(۵۲۳) منزل اجازه ترمیم داده شده است .

۲ـ فیس مهندسی (۲۰٦۵۰) افغانی شده وبخزانه ښاروالی تحویل‌گردیده است

۳ـ اجازه آبادی پیاده خانه وگراج برای ۷نفر وتکس آن مبلغ ۳۵۰۰ـ افغانی .

٤ـ استملاك پنجاه خانه درشهر کهنه .

اجراآت برآورد ریاست طرح وساختمان :

برآورد های اول وثانی جمله۲۹۲۵۲۹۲٦ افغانی

شعبه صدور نقشه ها :

۱ـ منازل رهایشکه اجازه‌ونقشه شده ۸٦۱ تعمیر .

۲ـ اپارتمان رهایشکه اجازه ونقشه‌شده ۷ تعمیر .

۳ـ رستوران رهایشکه اجازه‌ونقشه شده یك تعمیر .

٤ـ جای بدرفت که اجازه ونقشه شده دوتعمیر .

۵ـ اطاق پیاده‌خانه‌که اجازه ونقشه شده ۷ تعمیر .

٦ـ گاراج رهایش موترکه اجازه ونقشه شده ٤ تعمیر.

۷ـ مسجدرهایش که اجازه ونقشه شده ۳ محراب .

عوایدکه ازمدرك تکس،نقشه وغیره‌جریمه بدست آمده است: جمله ۱٦٦٦۹٦۲ـ افغانی

آمریت عمومی کار :

۱ـ دندانه های چمن‌که باثر گشت‌وگذار ترمیم طلب شده بوددرحدود (۱۲۰) مترمربع پلستر کاری بارنگ وسمنت (٤ـ۱) ترمیم گردیده .

۲ـ جویچه های دوطرفه سرك حصه دوم جاده میوند بطور پخته سنگ کاری شده بطول (۱٤۰۰ر۰۰) متربه عرض اوسط (۳۰) سانتی وبه ارتفاع ۱ وسط ٦۰ سانتی‌که مساوی به (۲۵ر۰) متر مکعب میشواد تکمیل واعمار گردیده .

۳ـ کانکریت ریزی دوطرفه جویچه های سرك مذکور بەشمول جناح سرك بطول (۱٤۰۰ر۰۰) متر به ضخامت (۷) سانتی بعرض (۱ر۷۰) مترکه مساوی به ٦٦ر٦۰) مترمکعب میشود تکمیل گردیده .

٤ـ جویچه های دوطرفه سرك از حصه دارالمعلمین الی حصه اخیر میرویس میدان بطور پخته سنگ‌کاری شده‌بطول(۱۵۰۰ر۰۰) متر ارتفاع اوسط (۷۰) سانتی وعرض‌اوسط (۵۰) سانتی‌که مساوی ۵۲۵ مترمکعب‌میشود

تکمیل واعمار گردیده .

۵ـ کانکریت ریزی بالای سنگ کاری دوطرفه سرك های مذکور بطول (۱۵۰۰٫۰۰) متر، بعرض تخمین (۱٫۲۰) سانتی وبضخامت (۸) سانتی که جمعاً (۱۴۴٫۰) متر مکعب میشود تکمیل گردیده .

۶ـ ساختمان گلدان های وزیراکبر خان به قسم کانکر یت ریزی شده بطول (۶۴۲٫۰۰) متر .

۷ـ گلدان هائیکه اطراف آن بیلر نصب شده بطول ۷۰۰٫۰۰ متر .

۸ـ چمکاری درگلدانهای مذکور صورت گرفته (۲۷۴۴٫۹۰) مترمربع وازخاك اضافی آن خندق مقابل شفاخانه توبرکلوز متصل دیوار شمالی بالاحصار پرکاری شده .

۹ـ تسطیح‌وهموارکاری پارك‌وزیراکبرخان به شمول اضافه از۱۲۰۰۰٫۰۰ متر مکعب کندن کاری

۱۰ـ جویچه‌های دوطرفه سرك چهارراهی حاجی‌یعقوب الی‌قبر گوراه‌ها وپلچك هان آن جمعاً ۱۸۰۰٫۰۰ مترمکعب سنگ کاری پخته شده .

۱۱ـ کانکریت ریزی‌بالای سنگ کاری دوطرفه سرك مذکور وکنارسرك قیرقالب گیری شده ۱۸ ـ ۱۱ ـ ۱۲۰۰ جمعاً مساوی به (۲۳۷۶٫۰۰) مترمکعب تکمیل شده .

۱۲ـ کانکریت ریزی کنار سرك قیرواقع چارراهی شیرپور بطول ۱۲۰۰٫۰۰ متر و عرض اوسط ۱٫۳۰ متروضخامت (۱۰) سانتی که جمعا ۱۴۴٫۰۰ مترمکعب میشو بدو ن سیخ بندی تکمیل شده .

۱۳ـ کانکریت ریزی وقالب گیری فراهی وات بطول (۲۲۲٫۰۰) متر وارتفاع (۵۰) سانتی به ضخامت (۱۰) سانتی که مساوی به (۱۰ـ۱۱) متر مکعب میشو د تکمیل گردیده .

۱۴ـ اصلاح وساختمان پیاده رو حصه خارنتون وزارت دفاع ملی به (۶۰٫۰۰) متر طول‌بیلر شانی شده .

۱۵ـ چم شانی و کندنکاری گلدان سرك سمت جنو بی چمن حضوری که جمعا (۱۸۶۵٫۵۰) متر مربع میشود چم شانی واز خاك اضافی آن خندق مقابل مجادله توبرکلوز پرکاری گردیده .

۱۶ـ ترمیم برق وپلچك پیاده رو سرك مقابل شفاخانه قوایمرکز جمعا باسیخ بندی کانکریت ریزی شده چهارمتر مکعب .

۱۷ـ اکمال حصه ازپاده رومقابل گارد جمهوری با فرش خشت سمنتی جمعا (۱۸۲٫۰۰) متر مربع .

۱۸ـ اکمال ترمیم پیاده رومقابل هوتل کابل بطوراساسی جمعا (۴۹۲٫۰۰)مترمربع.

۱۹ـ دیوار استنادی دریای مقابل سینما پامیر بطور اساسی وپخته سنگ کاری شده که جمعا (۲۲۴۵٫۰۰) مترمکعب سنگ‌مصرف شده وهمچنان کانکریت پل آن به تناسب ۱٫۴ بدون سیخ (۲۹۵٫۷۸۹) متر مکعب انداخته شده

۲۰ـ دیوار استنادی جاده باغبانکوچه

بطور اساسی سنگ کاری پخته باریک و سمنت جمعا (۱۸۷۸ر۰۰) متر مکعب میشود اکمال گردیده وهمچنان مقدار (۳٦۰ر۰۰) مکعب کانکریت بدون سیخ به تناسب ٤ر۱ کار شده .

۲۱ــ دیوار استنادی دریای کابل واقع پل سوخته که بطور اساسی باریک وسمنت سنگ کاری گردیده که جمعا در هردوطرف پل (۵۷۰ر۰۰) مترمکعب سنگ به مصرف رسیده وهکذا مقدار (۱۱۳ر۰۰) متر مکعب کانکریت بدون سیخ به تناسب ٤ر۱ انداخته شده .

۲۲ــ اکمال دیوار استنای پغمان واقع چندلبائی سنگ کاری باسمنت تقریبا (۳۲٤ر۰۰) متر مکعب صورت گرفته کانکریت بدون سیخ درحصه سیل در حدود (۹۳ر۰۰) مترمکعب کار شده .

۲۳ــ اکمال سنگ کاری خشکه دیوار استنادی پل سوخته متصل مسجد که بطور موقت نسبت جلوگیری از خطرات سیلاب گردیده در حدود (٦۲۰ر۰۰) متر مکعب سنگ‌کاری خشت‌که روی آن انگاف سمنت وریگ وبالای سنگ‌کاری بمنظور حفاظت دیوار لزوما به ضخامت (۷) سانتی متر کانکریت بعرض وطول دیوارصورت گرفته است .

۲٤ــ ترمیم گلدان پارك استقلال و بیلر شانی لب سرك بطول ۲۵۰ر۰۰ متر اکمال گردید .

۲۵ــ اکمال سه عددواترپمپ های مربوطه باغات ښاروالی جهت نصب واترپمپ

۲٦ــ پلچك چرخ ترافیکی پشتونستان مقابل سینما آریانا بطول شانزده متر مربع وسلب های ساخت فابریکه خا نه سازی انداخته شده .

۲۷ــ کار ساختمانی تعمیر جدید برای مدیریت ناحیه یازدهم درخیرخانه مینه دردومنزل .

۲۸ــ کار ساختمانی تعمیر جدید مدیریت ناحیه نهم درسید نور محمدوشاه مینه دردو منزل .

۲۹ــ کار ساختمانی تعمیر جدید برای مدیریت ناحیه ششم درباغ قاضی .

۳۰ــ کار ساختمانی یک باب مبرز در خیرخانه مینه .

۳۱ــ ترمیم کاری تشناب های فاتحه خانه کارته (٤)

۳۲ــ کار ساختمانی پلچك چوك سرای غزنی بطول (۲۰ر۰۰) متر وعرض دومترطور پخته کاری اکمال گردیده .

۳۳ــ صحن چمن حضوری به اندازه (۸٤۸۸ر۰۰) مترمربع چم شانی واصلاح گردیده .

۳٤ــ میدان پلیگون جهت ساختمانی‌سلب های کانکریتی برای پلچك ها وبیلر برای لب سرك هاوهمچنان موتر شویی بداخل فابریکه ساخته شده‌که درسال‌جاری درمیدان پلیگون اضافه از دوهزار بیلربرای لب سرك هاساخته شد .

۳۵ــ ساختمان واکمال تعمیر جدید دفتر

آمریت عمومی کارکه باساس پلان مرتبـه دریك منزل طورپخته کاری باچونه وریګ وچوب پوشش ساخته شده است وهمچنان ساختمان اتاق های پهره دارخانه حسب ضرورت طبق پلان مرتبه قسم یك منزلـه چوب پوش کاری باچونه وریګ اکمـال گردیده است .

۳٦ـ اکمال اموریك حصه پوشش وپلستر کاری وغیره کار باقیمانده برج برق جدید داخل فابریکه وهکذا ساختمان دیوار هـای استنادی مربوطه ماشین سنګ شکن سنګ کاری توسط سمنت وریګ صورت گرفتـه است .

ب: فعالیت یونت مرکزی :

۱ـ کندنکاری وبریدگی چم چمن حضوری وآماده برای ترمیم .

۲ـ انتقال سنګ مورد ضرورت کـابل ښاروالی یومیه ازکوه خیرآباد لوگر چنانچه هنوزهم درذخیره آمریت عمومی کار، سنګ کافی موجود میباشد .

۳ـ پاك کاری وانتقال خاك وریګ سرك گذرگاه که مورد تهاجم سیل قرار گرفته بود .

٤ـ تخریب وترمیم واعمار مجدد لـوژ جمهوریت .

٥ـ تخریب وترمیم دیوارکمپ جمهوریت.

٦ـ نصب وعیارساختن میرز های مؤقتی ساحه جشن .

۷ـ شاندن وعیار ساختن بیرق هـای ساحه جشن

۸ـ کندنکاری آبروقول آب چکان .

۹ـ انتقال خاك ومواد اضافی گلدان مطبعه دولتی .

۱۰ـ ترمیم کمپ ښاروالی وکانکریت ـ ریزی آن .

۱۱ـ هموار کاری وعیار ساختن گلـدان عقب کابل ننداری بافرش وچم کاری آن .

۱۲ـ ترمیم وجغل اندازی سرك کلالـی دهمزنګ .

۱۳ـ تنظیف وانتقال خاك های که ازاعمار جویچه های شهر نوباقی مانده بود .

۱٤ـ پاك کاری وعیار ساختن کو ل چمن برای پرساختن آب .

۱٥ـ انتقال پودر سنګ مورد ضر ورت فابریکه ازخانه سازی .

۱٦ـ تنظیف عمومی ساحه جشن

۱۷ـ تخریب دیوار احاطه ولایت کـابل واقع عقب وزارت معارف .

۱۸ـ تخریب آشپزخانه قوماندانی امنیه ولایت کابل .

۱۹ـ تنظیف وترمیم سرك های وزیـر اکبرخان روغتون

۲۰ـ تخریب تعمیر احصائیه ولایت کابل

۲۱ـ احداث سرك برای پارك باغ عمومی شهر نو .

۲۲ـ پاك کاری آبرو عمومی مقابل پـل خشتی که ازناحیه (٦) شروع وبه دریامیریزد واز سالیان متمادی پاك نشده بود .

۲۳ـ ترمیم وتنظیف سرك های پغمـا ن که سیل برده بود .

۲٤ـ ترمیم وجغل اندازی سرك هـا ی

یغمان .

۲۵- اعمار آبروسرك جدید الاحداث شاه شهید (ع) .

۲۶- تهداب کنی تعمیر پروژه خیرخانه .

۲۷- ترمیم زیارت شاه دوشمشیره (ع) .

۲۸- تخریب مکمل دیوار لب دریا جاده تیمورشاهی که شکست کرده بود

۲۹- کندنکاری سرك ۱۱ حصه (ب)کارته پروان .

۳۰- پرکاری عقب دیوار اعمار شده لب دریا سینما پامیر .

۳۱- کندنکاری تهداب دیوار لب دریای جاده تیمور شاهی

۳۲- کندن تهداب لب دریای پل‌چندالبایی یغمان .

۳۳- تخریب دیوار دوطرفه لب دریـــای پل سوخته که باثر سیلاب شکست نمـوده بود .

۳۴- پاك‌کاری وپرکاری وهمچنین اعمـار مجدد چاه عمیق پارك ده بوری .

۳۵- کندنکاری پلچك گـــو لایی سرای غزنی .

۳۶- پاك کاری کانال عمومی باغ زنانـه که بگمان اغلب ازاحداث آن تاحال پــاك نشده بود .

۳۷- ترمیم سرك فرعی سرای شمالی .

۳۸- کندنکاری تهداب مؤقتی سیل بــر کارته پروان .

۳۹- کندنکاری تهداب دیوار لب دریــا طرف غرب پل سوخته .

۴۰- فرش پودرسنگ وعیار ساختن پیاده روجدیدالاحداث مقابل سینما پامیر .

۴۱- فرش پودرسنگ به پیاده رو های قصر چهلستون .

۴۲- پاك‌کاری ونقل دادن خاك جویچه های سرك‌کارته (٤)الی‌کارته سه‌وپل‌سوخته.

۴۳- فرش پودرسنگ به گولایی سرای غزنی

۴۴- پرکاری وهموار کاری عقب دیوار لب دریاطرف غرب پل سوخته .

۴۵-کندنکاری جویچه سرك‌شاه شهید(ع) الی نقلیه سیاه سنگ .

۴۶- سنگ‌کاری برق حصه ۲کارته‌پروان.

۴۷-کندن‌کاری آبروی‌که جاده تیمورشاهی راقطع کرده وبدریا میریزد .

۴۸- ترمیم اتاق هاودفتر مدیریت ناحیه ٦ واقع جاده میوند .

۴۹- جوی‌کنی درمناطق قلعه فتح اللهخان شیرپور ، چهارراهی مسجد حاجی یعقـوب وشهرنو وانتقال خاك بجای های محفوظ .

۵۰- تنظیف سرکهای عمومی شهر کابل چندین مراتب .

ج: فعالیت ورکشاپها :

۱- ۲۱۰عراده وسایط ترمیم ثقیله وخفیفه گردیده .

۲- ۱۷۰ عراده وسایط بدستگاه ولدنـگ کاری شده

۳- ۲۵۰ عدد زنبیل ساختمان وترمیــم گردیده .

٤ـ ٤٥ باب دروازه وکلکین ولدنګ‌کاری شده .

٥ـ ۲۲۰ عراده ګراج ساختمان وترمیم ګردیده

٦ـ ١٦٠ عدد کثافات دانی ولدنګ کاری شده .

۷ـ ۸۰۰ عدد بیلربرای کثافات دانـــی ولدنګ کاری شده .

۸ـ ١٠٥٠ عدد نمره فلزی برای غرفه‌های مؤقتی شهرکابل ساختمان ورنګمالی وتاپـه ګردیده .

۹ـ ۹۰۰ پایه برق داخل شهر رنګمالی شده .

١٠ـ ٥٠ باب اتاق های مربوطه ښاروالی که جدید اعمارګردیده وسابقه بوده رنګمالی شده .

١١ـ ۲۰ پایه بخاری معه نل وزانوخـم ساختمان وترمیم ګردیده .

١۲ـ ١۳۰ عدد بیل سه نوك وچهار نوك ساختمان ګردیده .

١۳ـ ۷۰ عدد کلند دوسره ویکسره تیز کاری ګردیده .

١٤ـ ۸۰ عراده موتر مربوط ښاروالـــی تاپه وعلامه ګذاری شده

١٥ـ ۲۰ مراتب ماشین مخلوط قیر دیك بخاروغیره ملحقات آن در جریان کار ترمیم کاری شده .

١٦ـ ۷۰۰ قلم کارطور مختلف در دستګاه آهنګری حلبی سازی وخرادی وغیره

ج: فعالیت مدیریت برق :

١ـ کنترول وروشن ساختن تمام چراغ های منطقه جشن درایام جشن فر خنـــده جمهوریت، تجدید ساختن چراغ های کمپ جمهوری بشمول تزئین داخل کمپ یاګروپ های رنګه ترتیبات و روشـن سا ختـــن (تل دی وی استقلال اوجمهوریت) بـــالای تپه مرنجان، تزئین وروشن ساختن فوتـوی بزرګ رهبرملی بالای تپه درایام جشـــن جمهوری باوسایل پروژ کتور های بـــرق وغیره، کارهای نصب وروشن ساختن پنجاه عددلوحه های شعار رهبرملی در منطقه‌جشن وداخل شهر ترتیبات وتزئین کمپ ښاروالی وغیره جاهائیکه مربوطه به ښاروالی بـود. مثل مساجد، پارك ها، سینما ها در ایام جشن فرخنده جمهوری آتش بازی در ایام جشن بداخل پروګرام، البته بعد از ختـــم جشن دوباره جمع آوری لین هاوسامان تزئین ازمناطق متذکـره داده شده فـوق خـاموش ساختن برق ها، برآورد نصب چراغ کـلان درچارراهی مکروریان، برآورد نصب چـراغ کلان درچوك ده بوری ، فعال وخـامـوش ساختن ومراقبت نمودن ماشین های مخلوط مصاله استعمال بیرأتو های برقی در مـوقع ساختمان سه باب تعمیر برای نواحی برآورد سامان برق سه باب تعمیر جدید نواحـی، اصلاح چراغ های‌کلوپ باغ بابرشاه بشمول فعال ساختن واتریمپ مذکور ، بـرآورد و تمدید وروشن ساختن سرك بالاحصار بطول ۳٥۰ مترمدیریت برق دروقت تخریب ساحه

عقب وزارت معارف نیز سهم فعال داشت ووارسی ازچراغ های تنویر سرکهای عمومی شهرکابل پغمان، قرغه ازطرف شب و روز وهمچنان وارسی وفعال ساختن فابریکه و چراغهای شعبات بناروالی، تمدید این های تعمیرهای جدید که ازطرف بناروالی اعمار گردیده، تحصیل خسارات پایه های برق که به اثر تصادم موترها ازبین رفته، کمك در قسمت روشن ساختن اشارات ترا فیکی **بـاترافیك کابل فعال ساختن یك برج ۱۵** هزار ولت در داخل فابریکه انداختن گروپها جدید بعوض گروپهای سوخته درپایه های **کهسرکهای شهرراروشن ساختهووارسیهمیشه روشنبودن چراغهای تنویرسرك هایشهرکابل** از طرف شب

هـ : امور قیر ریزی وسرك سازی :

۱ـ قیرریزی سرك سمت شرقی غـازی **استدیوم ۶۶۵٫۰۰ تن .**

۲ـ قیر ریزی سرکهای منطقـه کارتـه ۳۴۳٫۰۰ تن

۳ـ قیر ریزی سرکهای منطقـه جتمـن ۴۴۲٫۰۰ تن .

۴ـ قیر ریزی سرکهای حصه قلعهشاده ۱۲۹٫۰۰ **تن .**

۵ـ قیر ریزی سرکهای فرعـی ده بوری ۶۳۷٫۰۰ تن .

۶ـ قیرریزی سركسمت شمالسالنگوات ۱۹۷۳٫۰۰ تن .

۷ـ قیر ریزی سرك شیرپور حصه قشله عسکری ۴۳۴٫۰۰ تن .

۸ـ قیرریزی سرکهایپروژه خیرخانهمینه ۴۸۵٫۰۰ تن

۹ـ قیرریزیسرکهای عقبسینمابهارستان ۷۲۱٫۰۰ تن .

۱۰ـ قیرریزی سرکهای مکتب آمنهفدوی درشاه شهید (ع) ۹۶۷٫۰۰ تن

۱۱ـ قیرریزی سرکهای قلعه فتحاللهخان ۱۸۸٫۵۰ تن .

۱۲ـ قیرریزی سرکهای دوبغله سـرك حصه سرای غزنی ۷۵۹٫۵۰ تن .

۱۳ـ قیرریزی سرکهای پیشروی سیلری مرکز الی میرویس میدان ۱۰۸۴٫۵۰ تن

۱۴ـ قیرریزی سرکهای بـاغ چهلستـون ۶۶۶٫۵۰ تن .

۱۵ـ قیرریزی سرکهای مربـوط وزارت زراعت ۳۷۸٫۰۰ تن .

۱۶ـ قیرریزی سرکهای پارکنگموترهای وزارت داخله ۷۷٫۰۰ تن .

۱۷ـ قیرریزی سرکهای پیاده رو هـای مربوط پوهنتون کابل ۴۰۱٫۵۰ تن .

۱۸ـ ترمیمات قیرریزی سرکهای عمومی وفرعی شهرکابل ۲۳۸۹٫۰۰ تن .

د : سرکسازی وجغل اندازی :

۱ـ سرکهای که ازتپه هزاره بغل، جغل اندازی وپر کـاری شده سرکهای پـروژه خیرخانه مینه برای آماده ساختن قیرریـزی سرك بادام باغ، تایمنیوات، قلعـهفتحالهخان، شیرپور سالنگ وات، گلخانه، مهتاب قلعه. پلسوخته وسرکهای کارتهپروان جمعاً۴۶۰۵

متر مکعب جغل به سرك های مذکور انداخته شده .

۲ـ سرکها ئیکه از تپه دسورخیل واقع نورمحمد شاه مینه جغل اندازی و پر کاری شده شاه شهید، سیاه سنگ دابوره جشن، قلعچه، قلعه موسی، سینمای پامیر، ده‌نو ، ده، بوری، کارته (۳ کارته پروان. کارته مامورین سرکهای تپه دستور، خیل وسرك مقابل سیلو زیر طبقه قیر جمعاً ۷۲۶۶٫۰۰ متر مکعب جغل به سرکهای مذکور انداخته شده .

۳ـ سرکهای که از دریای جهلستون جغل اندازی و پرکاری‌کردیده عبارت است‌ازسرکهای گذر پرانچه، شور بازار، شاشهید، اتکاه قلعه شاده، کارته سه، گذرگاه، عقب سرای‌غزنی، ده‌نو، ده‌بوری، چاراهی‌باغزنانه. کارته ٤، کاته‌پروان‌وشیرپورجمعاً ۲۷۲۸٦٫۰۰ متر مکعب، جغل به سرکهای مذکور انداخته شده .

٤ـ سرك مقابل‌دروازه،عسکر واقع‌شیرپور سرك سالنگ واټ از جغل شکستانده شده خانه سازی جمعاً ٤۳۲ مترملعب میشود جغل اندازی وپر کای شده .

٥ـ سرك جدید الاحداث سیلو مرکز از جغله کمپنی جمعاً ۱۱۲۹۲ مترمکعب جغل اندازی وپر کای گردیده .

٦ـ سرکهای که از جغل سرنگ پرانی کوه تره خیل پر کاری گردیده عبارت از سرکهای‌یکه توت، عقب مطبع دولتی،که‌چه نائیب واقع‌شش‌درك، پلچك های جاده‌میوند. **سرك مسجد شریف اتفاق، که جمعاً ۲۹٥٥ متر مکعب میشود سرك های مذکورپرکاری** گردیده

۷ـ مجموع هموار کاری، سرکهای پروژه خیرخانه مینه توسط گریدر در حدود ۳۷٦۹۲٦٫۰۰ مترمربع .

۸ـ مجموع عمومی ریگ اندازی، جغل **اندازی درسرکهای پروژه خیرخانه مینه در** حدود ۷۷٤۰٫۸ متر مکعب .

۹ـ مجموع هموار کاری جغل در سرکهای مذکور درحدود ۱۹۳۳٥۲٫۰۰ متر مربع

۱۰ـ پرکاری ورول کاری سرکهای مذکور درحدود ۱۹۳۳٥۲٫۰۰مترمربع .

۱۱ـ مجموع آب پاش که در سرکهای مذکور صورت گرفته ۱۹۳۳٥۲٫۰۰مترمربع .

۱۲ـ مجموع جویچه کنی در سر کهای پروژه خیرخانه درحدود ۹۸٦۸٫۰۰مترمربع.

هـ : امور جشن :

۱ـ ترتیبات وتزئینات منطقه جشن .

۲ـ ترمیمات ورنگمالی آنچه که مربوط به ښاروالی کابل بوده ذریعه موظفین مربوطه که اوژرسم گذشت مسجد شریف عیدگاه ، مقبره امیر عبدالرحمن خان، مقبره تیمورشاه مسجدشاه دوشمشیره (ع) هفت باباپارتمان های واقع صدربازار ناحیه سوم ، ناحیه‌دهم ناحیه ششم ، ناحیه هشتم، رنگمالی پل‌سرخ ومنارچمن نیز شامل میباشد .

۳ـ ساختن وتهیه بیرق جمهوری ودیگر بیرق های دول خارجه برای مرکز وولایات وموسسات وهمچنان ساختن ترپال های

لوژجمهوری وغازی استدیوم علاوتا تهیـــه مواد ساختن خلاهای بسیاربرای منطقه‌جشن.

٤ـ تهیه چوکی برای مراسم رسم‌گذشت.

٥ـ تصفیه قیمت بیرق هاکه برحســـب فیصله کمیته عالی جشن بدسترس دوایـــر وموسسات گذاشته شده .

٦ـ جمع آوری تمام بیرق هاوغیره سامان ازمناطق مختلف البته بعداز ختـــم جشـــن جمهوریت .

٧ـ تزئین ونصب بیرق های جمهوریـــت ومورد‌نظر ازمیدان هوایی کابل الی قصـــر چهلستون وبعضی جاهای دیگر شهر .

٨ـ ترتیات وتزئینات جشن پشتونستا ن مطابق پروگرام .

اجراآت آمریت طرح دیزاین :

١ـ سروی حصه کارته پروان منـــاز ل کانکریتی وخامه .

٢ـ قطع سرکهای عمومی شهر کابل از ١٦ر١٠٠ متر .

٣ـ سکیچ پل جمهو ریت که باساس ماستر پـلان شهر کابل گـرفته و ترسیم شده است .

٤ـ سکیچ قسمت خیابان ترتیب گردیده.

٥ـ اندازه گیری سرك کارته پروان عقب بهارستان ضم سکیچ .

٦ـ سکیچ عکاسخانه ښاروالی کابـــــل ترسیم گردیده .

٧ـ یك قسمت پلان تفصیلی پـــــروژه ایوب خان مینه (مربوط پروژه وزارت‌زراعت) اندازه گیری .

٨ـ سکیچ کارته ایوب خانه مینه که از طرف شهرسازی قبلا اندازه گیری شده‌بود.

٩ـ اندازه گیری خانه های عقب سفارت شوروی (مربوط پروژه ایوب خان مینه) .

١٠ـ سروی سرویس های برقـــی بـــا متخصصین چکوسلواکیا .

١١ـ تقسیمات کروکی نواحی وروزان‌ها.

١٢ـ ترمیم دوباره پروژه رحمان مینه .

١٣ـ سکیچ ساحه سبز .

١٤ـ سروی وساختمان دیوار استنـــاد ی دریای پغمان پهلوی پل حلیمه خانم کـــه ازطرف متخصصین دیزاین سروی وکـــا ر شده است .

١٥ـ دیوار دریای پل سوخته دیزایـــن دوطرفه آن .

١٦ـ سروی ترتیب نقشه های روبـــروی سیلوی مرکزی .

١٧ـ سروی ترتیب نقشه‌های‌سالنگ‌واټ.

١٨ـ عرایض اهالی کارته پروان .

١٩ـ عرایض اهالی کارته شاه شهید(ع).

٢٠ـ دیزاین پل سوخته الی‌دارالامان .

٢١ـ آبرسانی مرکز تجارتی شهرکابل .

٢٢ـ ساحه صنعتی قسمت ازچمن‌حضوری آبرسانی .

٢٣ـ آبرسانی قسمت شمال‌خیرخانه مینه.

٢٤ـ پروژه رحمان مینه .

٢٥ـ ساحه رهایش جاده اندرابی .

٢٦ـ آبرسانی پروژه ایوبخان مینه .

٢٧ـ توش کاری پارك خیرخانه مینه .

٢٨ـ پروژه ایوبخان مینه تحت کار است

ازسفارت شوروی الی قصردارالامان .

۲۹- پلان خطوط ترافیکی تایمنی .

۳۰- پلان تفصیلی قسمت سورم کارته پروان .

۳۱- شروع کارپلان تفصیلی سرك سالنګ واټ ازښاروالی الی باغ زنانه .

۳۲- نقشه سرك سالنګ واټ .

۳۳- پلان وبرآورد ریګ جغله اندازی سرك پل سوخته .

۳۴- پلان وبرآورد ریګ جغله اندازی سرك شاه شهید (ع) .

۳۵- پلان وبرآورد ریګ جغله اندازی سرك کلوله پشته .

۳۶- پلان وبرآورد ریګ جغله اندازی سرك بره کی .

۳۷- سکیچ ساحه خیابان برای پلان تفصیلی ساحه کودکیمیاوی وشرکت برق .

۳۸- سکیچ ساحه پل استقلال .

۳۹- پلان تفصیلی یك قسمت ا ز حصه سوم کارته پروان .

۴۰- کارهای فرعی اشخاص که رسما از طرف ریاست طرح ساختمان فرستاده شده پلان های آن طرح گردیده است .

۴۱- قسمت دوم پروژه خوشحال خا ن مینه وقسمت دوم پروژه ایوبخان مینه .

۴۲- پلان تفصیلی ساحه بلند منزل پروژه رحمان مینه وپلان کارته پروان .

راپور فعالیت آمریت عمومی پلان ارتباط :

۱- ترتیب وتکمیل پلان هفت ساله کابل ښاروالی .

۲- ترتیب وتکمیل بودجه عادی وانکشافی کابل ښاروالی .

۳- ترتیب وتکمیل بودجه پلانی کابل ښاروالی .

٤- اعزام یکتعداد مامورین بورس ها ی تعلیمی به ممالك خارج .

٥- پاس کردن یکتعداد لوایح وقوانین.

٦- ترتیب وتکمیل تشکیلات اداری کابل ښاروالی .

۷- ترتیب وتکمیل ولایحه وظایف مامورین.

۸- گرفتن احصائیه‌های مختلف امورشهری.

۹- آفرگیری سامان های طرف ضرورت.

راپورفعالیت آمریت عمومی نشرات :

مدیریت عمومی نشرات درطول ایــــن مدت به نشرجریده هفتگی پامیر پرداختــه وحتی الوسع کوشیده تاازیك سو اجــراآت وفعالیت های کابل ښاروالی رادرآن منعکس سازد وازسوی دیگر روی موضوعات شهری مطالبی رنشر نماید البته غیر از ین سایر مطالب خواندنی برای استفاده خوانندگــان پامیر نشرنموده‌است صحافت بهترومرغوبتر پامیر همیشه مطمع نظر این مدیریت عمومی بوده است .

شعبه گستندنراین مدیریت در طول مدت مذکور متمادیابه سهمیه اوراق ودفاتر مطبوع مورد احتیاج دوایر مختلفه ښاروالی پرداخته **به قسمیکه کابل ښاروالی از بابت دفــاتر واوراق مطبوع از احتیاج مطــابع دولــتی** بی نیاز داشته است .

راپور فعالیت ریاست تفتیش :

مدیریت اداری وحسابی :

۱ـ درحدود تخمین پنجاه موضوع مختلف تحقیق گردیده ودوسیه های آن بعداز طی مراحل به مراجع مربوطه ارسال گردیده است .

۲ـ درحدود یکصدوپنجاه دوسیه نامنظم مربوط سنوات گذشته ترتیب تنظیم وبررسی گردیده وبرای اجراآت بعدی آماده ساخته شده است .

۳ـ درباره تصفیه یکعده دوسیه های حسابی وتصفیوی که‌ازسالهای قبل‌درمدیریت تصفیه لاینحل مانده بود همکاری شد ودر مورد آن ابراز نظریه شده وبه حل آن کمک شده است .

٤ـ تسجیل یکعده ساختمانها ودستگاه های مربوطه ښاروالی که قبلا صورت نگرفته بود توسط این اداره ویابهمکاری اعضای آن تکمیل گردیده است .

٥ـ درکنترول ومراقبت اوزان متریک بمنظور تعمیم آن درساحه شهر کابل باهیأت های موظف وزارت تجارت اشتراك همکاری مداوم صورت گرفته است .

٦ـ دررسیدگی به یکعده موضوعات ساختمانهای خود سر وبدون اجازه بادوایر مربوطه ښاروالی اشتراك همکاری صورت گرفته است .

مدیریت انسجام شهری :

۱ـ به اثرکنترول متواتر وبلاوقفه گروپ های سیاراین مدیریت به تعداد ٢٤٢٥٤ نفر اصناف مختلفه شهر نسبت تخلفات شا ن تحت جرایم نقدی که ازآنجمله بتعداد ٦٣٩ نفر اصناف محکوم به مسدود شدن دکاکین شان به میعاد های مختلف از ٥ـالی ١٥روز ویاسلب پیشه گردیده‌اند چنانچه به تعداد ٢٨٠نفر قصاب و٣٣٥ نفر خباز و٨نفراصناف مختلف مانند رستورانت، سماوار و غیره محکوم به مسدودی هاوبه تعداد ١٦ نفر خباز نسبت تخلف بیشتر محکوم به سلب پیشه گردیده اند .

متباقی اصناف که جمعا ٢٣٦١٧نفرمیشوند مبلغ ٥٣٧٩٨٥٢ـافغانی جر یمه نقدی گردیده اندکه ازآنجمله ٢٦٤٥ نفر قصاب جمعا به مبلغ ٩٤٢٣٠٠ـافغانی و ٨٢٤٩ نفر خبازبه مبلغ ١٧٢٦٨٠٥ ـافغانی وبه تعداد ١٣٧٢٣ نفراصناف متفرقه مانند بنیه‌گر، بقال ماهی پز، برنج فروش ، چوب فروش وزغال فروش ، حمامی، هوتلی، سماوارچی ترکاری فروش ، میوه فروشان، تازه وخشك وغیره جمعا به مبلغ (٢٧١٠٧٤٧) افغانی جریمه گردیده اند که جرایم شان غرض تحصیل به وقت وزمان آن به‌شعب تحصیلی اطلاع گردیده است .

راپور اجراآت کارمدیریت سروی و نام گذاری :

۱ـ نام پروژه .

۲ـ ترتیب نقشه املاك قسمت اول پروژه خوشحال خان مینه، سرك سیلو، دو راهی کمپنی صدفیصد انجام شده وبه مرجع‌مربوطه سپرده شده .

۳ـ ترتیب نقشه پروژه ر حمــــن مینه تانك شاه شهید(ع) تقریبا ٦۰فیصدپیشرفته ختم آن تاکنون تثبیت نشده ویکقسمت شش درك ، پل محمودخان، مسلخ تمام وبه مرجع مربوطه سپرده شده است .

٤ـ ترتیب ساحه تجارتی مندوی سینما پامیر ، آبده میوند تکمیل وبه مرجع‌مربوطه سپرده شده است تر تیب نقشــه منطـقـه خواجه بغرا هزاره بغل، خواجه بغراتکمیل وبه مرجع مربوطه سپرده است .

٥ـ ترتیب سروی سرك سالـــنگ واټ ده‌کیپك، باغ زنانه الی سرای شمالی تکمیل وبه مرجع مربوطه سپرده است ، ترتیـــب نقشه سروی ســرك سینــما پــامـــیر ، شاه دوشمشیره (ع) تکمیل وبه مرجع‌مربوطه سپرده شده است .

٦ـ ترتیب نقشه سرك غربی سیلـــو، سرك قرغه، تانك تیل میرویس تکمیل وبه مرجع مربوطه سپرده است ، ترتیب نقشه املاکی جنوبی منطقه جشن متصل به غرفـه فروش نساجی افغان ٦خانه تخریبی تمــام گردید .

۷ـ تهیه وترتیب کردن ۳۳ قطعه نقشه های یك بر...٥ شهـر کـابـل از ریاست کارتوگرافی‌کادستر جهت ضرورت متخصصین خارجی وداخلی .

۸ـ تهیه وترتیب ۹٥۰ قطعه نقشه های فوتو هوایی یك بر...۲همچنان رهنمایی‌برای متخصصین جهت پلان ۲٥ ساله .

۹ـ تهیه وترتیب ۳۳ قطعه نقشه هـا ی فوتوهوایی یك بر...۱شهرکابل از ریاست کارتوگرافی وکادستربرای ضرورت‌متخصصین خارجی وداخلی .

۱۰ـ خط اندازی تعمیر مربوطــه مقا م منیع صدارت عظمی .

۱۱ـ معلوم نمودن مساحت زمین هــای عمومی که تحت پروژه واقع میشود مربـــوط پروژه کارته ولی .

۱۲ـ معلوم نمودن مساحت تعمیراتیکــه فعلا تحت استملاك قرار نمیگیرد .

مدیریت توزیع زمین :

۱ـ توزیع ۳۱۸۲ نمره زمین رهایش در پروژه خیرخانه مینه برای مامورین وزارت خانه واهل کسبه شهر .

۲ـتوزیع ۳٤ نمره زمین رهایش درپروژه اکبرخان مینه .

۳ـ توزیع ۲۹نمره زمین رهایش درپروژه رحمن مینه ونورمحمدشاه مینه .

٤ـ توزیع ۳۲ نمره زمین رهــایش در پروژه کارته ۳ .

٥ـ فروش زمین ٤۸ بـلاك باثر داوطلبی ومزایده درپروژه خیرخانه .

٦ـ فروش زمین ۸ بلاك باثر داوطلبـــی ومزایده عقب عمارت وزارت معارف .

۷ـ معامله فروش زمین های رهــایشی تجارتی بدفاتر توزیع زمین .

۸ـ به تعداد ٤۰۰۰ قطعه فورمه تثبیـت لاجایدادی طبع وبرای مرا جعین در مقابـــل عرایض شان توزیع شده .

راپور اجراآت آمریت پروژه خوشحالخان مینه ناحیه ۱۵ :

الف : عواید تحصیل شده :

۱ــ محصول صفایی۳۵ر۲۳۹۳۰۵ــافغانی.
۲ــ محصول تکس اماکن ۱۷۵۸۷۲ــافغانی.
۳ــ جوازصنفی ۲۸۰۹۹ــافغانی .
٤ــ نرخنامه ۲۸۸ــافغانی .
٥ــ فورمه قرارداد ٥۹۹۰ــافغانی.

ب: عوایدقابل تحصیل: ۳۰ر٤٤۹٦٥٥ــافغانی.

برعلاوه تحصیل عواید در حدود یکصدو شش تعمیر وسرای های مؤقتی قیمت گذاری گردیده است .

مدیریت عواید ناحیه دوم کابل ښاروالی :

۱ــ صفائی ٥ر٥۱۷۲۳٦۸ــافغانی.
۲ــ تکس اماکن ۲٦ر٤۹٥٦۰۹٦ــافغانی.
۳ــ جواز صنفی ۳۱٦۹۲۰ــافغانی.
٤ــ تکس چهل فیصد ۱۷۳۷۳٥ــافغانی.
٥ــ نرخنامه ۷۸٦٤ــافغانی.
٦ــ فورمه قرارداد ٥٥۰۰۰ــافغانی.
۷ــ نمبرذکان ۹٥۰۰ــافغانی.
۸ــ فیس مهندس ٥۰ــافغانی.
۹ــ نل آب ۷۰ر٦٥۳٥۲ــافغانی.

مدیریت ناحیه دوم :

۱ــ تشناب عصری پارك عصری شهرنو که دارای یازده اتاق بوده کارآن توسط مدیریت ناحیه تکمیل شده است .

۲ــ ذریعه یکصد نفرعمله وسه عراده موتر لاری تمام ساحه مربوطه خودراتنظیف مینماید .

ب: جشن دوم جمهوری :

نظر به تجربه سال ٥۳ درسال ٥٤ در مناسبترین محل پغمان یعنی چارراهی بزرگ وسیع پل سلام خانه جای کمپ تثبیت ونسبت به سال ۱۳٥۳ در بزرگترین جشن دوم جمهوری دریك ساحه یك کیلو متره ذیلا ازطرف بلدیه پغمان فعالیت صورت گرفته است .

۱ــ به تعداد ۹۰ تخته برق ملی وتخته زینتی تهیه داشتند .

۲ــ به تعداد ٤۰ پایه چوبی برای افراشتن بیرقها تهیه گردیدند .

۳ــ به تعداد ۹۰ پایه چوبی وآهنی درمنطقهٔ جشن نصب بیرقها وچراغان شدند .

٤ــ بتعدادسه پایه لوحه بزرگ پلاستیکی شعار ازبیانات رهبر ملی دردوموضع حساس ومزدحم پغمان نصب وچراغان گردید جشن دوم جمهوری درپغمان شکل استثنایی برگزار گردید در اذهان مردم خاطرات جشن های پنجاه وچندسال قبل زنده شدکه ایام فرخنده جشن راباجوش وخروش ذایدالوصف سپری نمودند .

ج : باغات :

۱ــ باغی بنام فارم پغمان به حجم مجموعی ٥۸۰۸ مترمربع تمام مرتبه های ویران شده آن ازخامه به شکل سابق ساخته شد .

۲ــ باغ عمومی پغمان که اکثرجا های آن ویران گردیده بودبه ترمیمات واحیای مجدد آن اقدام گردید .

۳ــ باغ دیگری بنام دوره اسپ دوانی

در ۱۱بسوه و۳۲جریب زمین‌که به اثر عدم مراقبت وغفلت متداوم کاملا روبویرانی رفته بودبه اثرمحافظت وآبیاری درست به شادابی آن افزوده وازنابودی آن‌جلوگیری‌بعمل آمد .

٤ـ در ۳۲جریب باغ درحدود سی هزار نهال خودرو درآن سبز گردیده است .

۵ـ به تعداد ۵۰۰ اصله نهال ریشه دار بید درسمت غربی باغ غرس گردید .

٦ـ باغی بنام پیربلند آبیاری واصلاح گردید .

د : سرکها :

سرك عمومی دوطرف پغمان‌که دراثر سیل خراب گردیده بود دوباره برای تردد مردم وعراده جات آماده گردید .

۲ـ سرك بیکتوت بطول ۵ کیلو متر چار مرتبه ترمیم وریگ اندازی گردید .

ه : پل ها :

۱ـ سیل ماه اسد سال ٥٤ پغمان علاوه برخسارات زیادکه هرطرف وارد ساخته پل بزرگ سلام خانه پغمان راکه منهدم نمود چون ساختمان اساسی آن وقت ومصرف زیاد راایجاب می نمودبلدیه پغمان بجای آن بغرض رفع تکلیف اهالی ودیگر مراجعین پغمان بطول ۲۰ متر ـ عرض ۵۰ر۱ وارتفاع ٦ مترپل مستحکم چوبی رااعمار نمود .

۲ـ پل دریای بیکتوت که سرك بیکتوت رابه قصر تاریخی ستاره اتصال داده است ویران وکارآبادی آن ازطرف انکشاف دهات بهمکاری عمله بلدیه پغمان بطول ۱۲ متر عرض ۷مترضخامت۵۰ سانتی متر کانکریت انداخته شد .

و: دیوار ها :

درجمله خسارات سیل پغمان یکی هم تخریب دیوار استنادی یك حصه سرك قسمت قنداق پل حلیمه خانم بوده که بطول ٢٤مترعمق ۱۲مترعرض ٤ مترازبین رفته بود اعمار مجددآن ذریعه مدیریت عمله مرکز **وبلدیه پغمان به شکل اساسی کارآنراشروع** واکمال گردید .

اجرآت متفرقه :

۱ـ سرکهای داخل ساحات تفریحی پغمان شش مرتبه ذریعه عمله وموتر های بلدیه پغمان ریگ اندازی گردیدند .

۲ـ ازطرف بلدیه پغمان لست ٥٢٦ نفرخساره‌مند سیل شش دره پغمان ترتیب وبمرجعش **تقدیم شد.**

۳ وارسی از امور کار ۱۷۲ جریب زمین زراعتی، ٤صوف کاریز، ٤ حجرآسیاب آبی ، ١٤باب خانه، ۱۷ باب خیمه ، پل پخته کاری ۲پایه، سرك قیر ۸۰ متر، سرك های خامه ۲۳۰۰ متر .

راپور اجرآت مدیریت ناحیه ۱۲ :

۱ـ تحصیلات باقیات ..ر٤٠٠٠٠٠ افغانی .

۲ـ قیمت گذاری جایداد هائیکه تا هنوز قیمت نشده بود .

راپور اجرآت ناحیه ۱۱ :

۱ـ محصول تحصیل‌صفائی ٢٢٦٢٤ـافغانی

۲ـ محصول تحصیل تکس اماکن ۱۲۸۲۷۸ـافغانی .

۳ـ محصول تحصیل تفاوت ساحه تجارتی ۴۸۷۱۰۶ـافغانی .

۴ـ تحصیل تهیه تاجایی ملکیت دولت ۴۷۱۴۳ـافغانی .

۵ـ محصول تحصیل توزیع فورمه قیمت قرارداد ۴۹۱۰ ـ افغانی .

۶ـ محصول تحصیل نمرات دکاکین ۲۶۲۰ـ افغانی .

۷ـ محصول تحصیل جواز صنفی ۴۹۳۶۶ـافغانی .

۸ـ نرخنامه تحصیل شده ۲۲۵۰ـافغانی.

راپور اجراآت مدیریت تصفیه محاسبه :

۱ـ درحدود مبلغ ۱۲۲۵۴۸۲ر۵۹ـافغانی باقیات سنوات ماضیه تحصیل گردید .

۲ـ معادل ۱۰۶۹۲۴۶ر۰۰ـافغانی اسناد باقی درآن بعدازطی مراحل اصولی به خرج یکعده باقیداران سنوات ماضیه مجری وحساب شان تصفیه شده است .

۳ـ پیش برآمدگی های دکاکین ومنازل که تخریب شده است ۵۰ دکان .

۴ـ اوزان سابقه که ازدکانداران جمع به وسلسله اوزان متریك شده ۲۰۰ دکان .

۵ـ همرای هیات مالکین یومیه یکنفرمامور ودونفر عمله بامعیت وکلای گذر رهنمایی نموده ۵۶۰۰ نفر .

دمیرمنو ټولنه

دمیرمنو تولنه بحیث یك سازمان مسئول درساحه های حیات فرهنگی، اجتماعـــی، اقتصادی، حقوقی وسیاسی وباهدف خدمت به اکثریت زنان افغانستان فعالیت نموده ودررهنمایی زنان در انجام پروگرام هـــای اصلاحی دولت برای ایفای وجایب ملـــی ودرارتقای مقام زن‌وتثبیت موقف آن درجهان باپیروی ازاساسات بین المللی حـــرکـــت میکند .

دمیرمنو ټولنه موافق به ارزشهای مفیـد وزیربنایی نظام خجسته جمهوری وباپیروی ازاعلامیه سال بین المللی زن تحت شعار (انکشاف، مساوات وصلح) و میثاق رفـــع هرگونه تبعیض دربرابر زن‌که افغانستان به حیث یك کشور عضو ملل متحداین نهضت بزرگ جهانی رابنفع زنان تائید نموده است

در سرطان سال ۱۳۵٤ باتعدیل مشـــی خود بصورت یك تصدی غیر انتفاعی منحیث سازمان زنان افغانستان شخصیت حقوقـــی خویش را تبارز داد . بادرك این واقعیـــت واحساس مسئولیت برای دنیامیزم نهضـــت زن وتحقق بخشیدن حقوقی مدنی وسیاســـی این طبقه باتعقیب خطوط مشی این اساسنامه وظایف مهم خودرا دنبال می کند .

باتوسعه مراکز خدمات اجتماعی وتزئیـــد مراکزحمایه‌طفل ومادردربهبود شرایط زندگی خانواده ها کوشیده با انکشاف صنایع محلی وسوزندوزی کتله های زنان رامؤلد ساخته درساحه حقوق مدنی واجتماعی باتوجه بحال زنان محبوس ودختران مجـــرم باموسسات همکـــاری میکند باجمعیت عالـــی افغـــانـــی سره میاشت ریاست‌ملی مبارزه بابیسوادی وریاست انکشاف دهات همبستگی دارد .

درسرطان سال ۱۳۵٤ ریاست دمیـــرمنـــو ټولنه متصدی ادارهٔ کلیه کودکستانهای مرکز وولایات افغانستان شده وبا صدور فرامیـــن مقامات ذیصلاح مسئول تربیت سلیم‌کودکان وحمایت مادران افغان‌گردیده‌هشت کودکستان مربوط ریاست روزنتون بشمول‌کـــودکستان مرکز وکودکستان نادرشاه مینه تحت ادارهٔ دمیرمنوټولنه قرار گرفت .

درساحه اجتماعی وحقوقی :

دربرج اسدسال ۱۳۵٤ یکی از تصامیـــم مفید دمیرمنوټولنه بعدازریفورم جدیـــد آن تشکیل اجتماع بزرگ زنان وابلاغ اهـــداف مؤسسه وجلب عضویت های زنان وتوأمیت باموسسات مشابه بود. تازنان افغانستان در یك جبهه مشترك قرار گرفته ودر پیشبـــرد وظایف ملی واساسی خوددرتطبیق پروگرام های مفید اصلاحات بنیادی سهم فعال بگیرند واحساس مسئولیت نمایند .

باهدف بزرگداشت ازسالگرد نهضت زن که ۱٦سال قبل برای تثبیت حقوق اجتماعی وسیاسی زنان افغانستان به‌همت والای زهبر

بزرگ وبنیان گذار نهضت زن ورئیس دولت جمهوری افغانستان به میان آمد .

دمیرمنو ټولنه سیمینار نهضت زن رادرماه سنبله ٥٤ به اشتراك زنان نمایندگان ٢٦ ولایت افغانستان دایر ساخت تازنان ولایات افغانستان بادرك وتوضیح مشکلات اساسی مناطق شان روی موضوعات ذیعلاقه تبـــادل افکار نموده وبرای رفع معضله های اجتماعی وحقوقی که ناشی ازعدم دانش وبیسوادی و تعصبات بیمورد ومفکوره های خرافی، طر ق مفید ومنطقی رابادرنظر داشت شرایط ملـی ومذهبی سراغ نموده ونتایج قاطع وسودبخش رابمیان آورند . وروحیه همکاری صمیمیـت رادر میان کتله های زنان افغان خلق نموده وتجارب مفید شانرا درخدمات ملی واجتماعی بکار میبرند وبرای رشد همه جانبه زن در انکشاف جامعه افغانی نقش خودرا بدرستی ایفا نموده ومسایل حقوقی زنان رادر ساحه اجتماع وخانواده متکی به اساسات ملـــی ودینی روشن گردانند در ایـــن سیمینار نمایندگان ٢٦ ولایت افغانستان به شمـــول نمایندگان موسسات تربیوی، عدلی وقضایی وحقوق دانان ودانشمندان کشور برای تدقیق ومطالعه مشکلات منطقوی زنان کشور عزیز مباحثه ومناقشه نموده نتیجه گیری نمودند .

پیام رهبرملی افغانستان به منا سبـــت بزرگداشت سالگرد نهضت زن درافغانستان توجه دولت جمهوری رایکبار دیگر درانکشاف شئون اجتماعی، کلتوری، فرهنگی وسیاسی طبقه نسوان ابلاغ کرد. برای مجادله بارسم ورواجهای بیجا وتعصبات بیمورد که مانـع بزرگی درراه پیشرفت کشور است تطبیـق پلانهای بنیادی رادر برابر این موانع اساس مجادله های معقول توضیح نمود . تاموقـف زن راباانکشاف همه جانبه در ارتقای جامعه نوین افغان وتأمین استحکام صلح بین‌المللی تبارز بدهد .

رهبر دولت جمهوری افغانستان حمایـت کامل شانرا ازکانون زنان افغانستان ابـلاغ نموده ودمرمنو ټولنه راباتاسیس کمیته های مختلف درمرکز وولایـات کشور مؤظـــف فرمودند . این پیام مژدهٔ بزرگی به احقاق حقوق مدنی واجتماعی زنان افغانستان داد که موفقیت بزرگ سال ٥٤ دمیرمنو ټو لنـــه افغانستان است .

نتیجه‌گیری ازاین سیمینار فیصله هـای مفیدی رابرای بهبود موقف زن در جامعـــه ملی ما بوجود آورده وبرای انکشاف نهضت زن یك مرحله قاطع ویك امرتثبیت شـــده تلقی گردید .

قطعنامه سیمینار :

١ـ بمنظور تعمیم بیشتر نهضت نسـوان وسهیم ساختن زنان افغان به پیمانه وسیع درراه ترقی ونوسازی جامعه افغان افـزایش وتوسعه مناسب مؤسسات آموزشی وتربیتی رابرای طبقه نسوان تاکید میکند .

٢ـ بمنظور رشد اجتماعی وسیاسی طبقه نسوان فراهم آوری انکشاف سریع درحیات اجتماعی وفامیلی وآماده ساختن زنان برای اشتراك درخدمات انکشافی وارتقای مقـام

وموقف زن درسطح ملی وبین‌المللی، تشکیل انجمن های زن رابشمول کلینیك رهنمایی خانواده ومراکز صحی درتمام ولایات کشور بادرنظرداشت شرایط محیطی و منطقوی وتحکیم ارتباط بادمیرمنو ټولنه تائیدمیکند .

۳ـ بمنظور تربیه بهتر اطفال وطن‌وفراهم شدن شرایط بهتر نگهداری اطفال وکمك به مادران ازاین راه توسعه کودکستانهای موردنیاز میباشد .

٤ـ بمنظور سهمگیری بهتر زنان وپیروی ازارشادات دین مقدس اسلام‌که حق قانونی زن راارایگان دراختیارش گذاشته وقدمش رادرساحه های دانش راه داد ورسما بجهان اعلام کردکه زن درفراگرفتن دانش بامرد حق مساوی دارد وباید فرصت داده شودتاآزادانه مراجل علمی راطی کند وهمچنین در تقویه وانکشاف صنایع ملی ومحلی وتنویرطبقات مختلف زنان باسواد ساختن زنان ومردان بکمك مؤسسه ملی مبارزه بابیسوادی تاکید میشود .

٥ـ سیمینارمساعی دولت رانسبت به‌فراهم کردن شرایط وبهبود زندگی وکارتمام زنان کارگر اعم ازکارگران موسسات وکارگران قالین باف وسایر صنایع دستی به نظرتمجید نگریسته وشرایط بهتر کار آنهـا را آرزو مینماید .

٦ـ شاملین سیمینار هرنوع مساعی راکه برای پایان دادن به خرافات وازدواج های اجباری ورسم ورواج های نادرست که منجر به تعجیز طبقه نسوان میگردد حسن استقبال میکنند وپایان این مشکلات اجتماعی رامطابق خواسته های زنان وطن میدانند .

۷ـ شاملین سیمینار یکباردیگر پشتیبانی جدی خودرا ازتحقق ارمان های عالی دولت جمهوری دربرآوردن آرزوهای دیرین مردم افغانستان درتمام ساحات حیاتی ابراز میدارند وسعادت واعتلای کشورراکه در آن سعادت و اعتلای طبقه نسوان همراست صمیمانه تمنا میکند .

در سنبله سال ٥٤ سیمینار رهنمایی کودکستانهای ولایات و مرکز جهت توحید وانسجام پروگرامهای تربیوی دایر شد . که تجارب مفیدی به معلمین کودکستانها آموخت .

در ساحه بین المللی :

اشتراك نمایندگان افغانستان در کنفرانس بین المللی زن درمکسیکو که به منظور تساوی حقوق زن وسهم گیری فعالانه همه جانبه شان درتمام ساحات زندگی بمیان آمده وطرح های سال بین المللی زن رامورد مطالعه قرار میداد . پیشنهادات رئیسه دمیرمنو ټولنه برای تاسیس صندوق وجهی بین المللی برای دهه دوم انکشاف مطالعه وتمدید کار کمیسیون منطقوی که باشرایط خاصی هرمملکت مطابقت بکند درج قطعنامه جهانی شده وبه اکثریت آراء قبول گردید. واین پیشنهادات به‌سویه یك طرح بین‌المللی تلقی گردید .

درسال ٥٤ به منظور تربیه کدر مسلکی باجلب مساعدتهای کلتوری کشور های

دوست هشت تن ازدختران افغان با استفاده ازبورسهای کشور های ایران، اتحادشوروی وانگلستان به آن‌کشور هااعزام شدند .

فعالیت نشرات وتبلیغات دمیرمنو ټولنه :

باپیروی ازارشهای نظام خجسته جمهوری دمیرمنو ټولنه ریفورمی را در تشکیل واساسنامه خود رونما ساخت . چنانچه مدیریت عمومی نشرات وتبلیغات نیز در چوکات دمیرمنو ټولنه تشکیل شده این مدیریت باهدف رهنمایی وتنویر به منظور جنبش وجهش کتله های بزرگ زنان درجهت همه جانبه ومجادله با رسوم بیجا وکهنه پرستی ها فعالیت میکند وتبلیغات خود را جهت عیار ساختن فعالیت کانون زنان افغانستان بصورت معقول ومثبت به حرکت خواهد آورد. این مدیریت درشش ماه اول سال به همکاری یك‌کمیته معین در ترتیب پلان هفت ساله انکشافی دولت برای طبقه زنان کارنمود . وبخواست خداوند دورنمای انکشاف درخشان همه جانبه زن درپرتو این پلان مترقی دولت مایه امیدواری ماميشود .

درساحه تبليغات :

درجریان‌شش ماه درساحه تبلیغات پانزده کنفرانس درموضوعات حفظ الصحه، تربیه طفل، تغذیه، آداب معاشرت وروابط اجتماعی درباغ شهرآرا وچهار کنفرانس دیگر را در تالارنمایشات عرفانی ترتیب نمود . که‌بتعداد هزاران نفرزنان ودختران جوان‌ازاین‌کنفرانس استفاده کرده وتنویر شده اند .

درکتابخانه دمیرمنو ټولنه بتعداد ۲۴۷ نفر مراجعه وکتاب برده‌اند و۱۱۲ نفر برای خواندن روزنامه وقرائت درخو د صالون کتابخانه آمده اند .

در ساحه نمایشات عرفانی :

تالار سینمای دمیرمنو ټولنه برعلاوه‌اینکه درتنویر اذهان وفکر طبقه زنان رول رهنمایی وتبلیغاتی دارد. وازجانبی بنیه مالی این ریاست راتقویه میکند . درشش ماه سال ۱۸ برنامه فلم هندی ، ایرانی واروپایی در این تالار نمایش داده شده‌که مفاد آن بالغ بریك مليون وهشتاد ودوهزار نودونه‌افغانی شده است . همچنان جهت تنویر ورشد کودکان درهفته یکبار مجموعا ۲٤فلم تربیوی نشان داده شده است .

در ساحه نشرات :

نشریه میرمن وسیله تنویر ورشد ذهنی زنان افغان است‌که درشش ماه سال ماهوار يك مرتبه نشر شده است محتویات آن‌شامل موضوعات تربیوی، اجتماعی، حقوقی، پخت وپز داستانهای انتباهی راپور ها و مقالات مسلسل راجع به سال بين المللی زن بوده وبه سلسله‌این نشریه یك نشریه‌فوق‌العاده دراولین‌سالگردانقلاب جمهوریت درافغانستان طبع نموده است .

فعالیت مدیریت عمومی خدمات اجتماعی :

خدمات اجتماعی دمیرمنو ټولنه که باساس میتود وروشهای علمی امروزه در چوکات شعبات فعال دمیرمنو ټولنه ازسالهای متمادی دراجتماع خودداخل فعالیت بوده اصل عمدهٔ فعالیتهای خدمات اجتماعی رهنمایی خانواده

هادرقسمت تدبیر منزل وحل مشکلات و پروبلمهای خانواده ها تربیه طفل رهنمایی وبرقرار ساختن تعادل ودرآمد و مصارف خانواده، کمك به فامیلهای بی‌بضاعت،جستجو ودریافت‌کار واستخدام آنها بکار هاومشاغلی مختلف ورهنمایی کارگران فابریکات معرفی یکتعداد خانمها جلوگیری از اطفال زیاد به کلینیك های دمیرمنوتولنه وانجمن رهنما ی خانواده، رهنمایی مریضان به‌دکتوران مؤظف ومعالجه آنها وتهیه ادویه لازم بطور مجانی بررسی احوال محبوسات، تداوی و رهنمایی آنها وهمچنان رهنمایی اطفال دارالتادیب و معرفی اشخاص بی بضاعت به مرستون و همچنان رهنمایی جوانان منحرف از جملهٔ فعالیتهای مهم این شعبه میباشد .

فعالیتهای خدمات اجتماعی دمیرمنوتولنه :

۱ـ فامیل های‌که توسط مددگاران ویزیت به آنها مشوره داده شده است ۶۲۶ فامیل و۱۵۰ـاپارتمان در مکروریان .

۲ـ معرفی مریضان به شفاخانه ها جهت معاینه وتداوی ۴۸۱ نفر .

۳ـ تعداد اطفال که واکسین شده اند ۳۲۶ نفر .

۴ـ مشوره های لازمه‌که توسط مددگاران داده شده به ۱۶۵ فامیل زنان محبوس و دارالتأدیب .

۵ـ معرفی خانمهابه کلینیك های انجمن خانواده جهت اخذادویه ضدحاملگی ۲۳۵نفر.

۶ـ تهیه ادویهٔ مجانی برای ۱۲۶ نفر .

۷ـ تهیهٔ خون برا ۱۰طفل مریض .

۸ـ ملاحظه وبررسی دوسیه های جرایم ۱۲۶طفل دارالتأدیب ویافتن راه های‌اصلاحی برای آنها .

۹ـ ویزیت اطفال دارالتأدیب توسط مددگاران هفته سه مرتبه .

۱۰ـ ویزیت همه روزه درمحبس زنانه توسط مددگاران جهت رفع مشکلات محبوس وکنفرانسهای لازمه ۴۰ مرتبه .

۱۱ـ معرفی یك فامیل ازدارلتأدیب ویك فامیل ازفامیلهای صندوق مادر ویك جوان معیوب به مرستون .

۱۲ـ ویزیت همه روزه ازاطفال مریض مؤسسهٔ صحت طفل ورسیدگی به فامیلهای مریضان .

۱۳ـ ارائه یك سلسله کنفرانسها درباغ اناثیه درحدود ۲۰ کنفرانس ومشوره های گروپی .

۱۴ـ همکاری گروپ شش نفری مددگاران اجتماع باریاست احصائیه وزارت داخله در مورد احصائیه‌گیری تولیدات ووفیات در قریهٔ فاضل بیگ ، قلعه موسی وناحیه شش‌گانه شهرکابل .

فعالیتهای لیسهٔ مسلکی :

لیسهٔ مسلکی دمیرمنو تو لنه باهداف انکشاف سویه فکری‌وذهنی دختران‌ومخصوصا زنان شوهردار افغان دررشته های مسلکی خدمات اجتماعی وتربیه معلمین کودکستانها وتدبیر منزل پروگرام خود را تنظیم نموده است درسال ۵۴ برای ریفورم مفر دات پروگرامهای درسی وتعقیب یك شیوهٔاساسی

خدمت میکند درسال ٥٤ تعداد شاگردان این لیسه به ۱٥۰۰ نفر میرسدکه دررشتهٔ خدمات اجتماعی ۱۲۰ نفرفارغ شده‌اند وضمنا بــه پوهنتون معرفی شدند .

فعالیتهای کورسها:

به منظور تربیهٔ دختران در رشته تایــپ دری وانگلیسی آمریت کورسها در ســال ٥٤ دردورهٔ اول ۲٥ نفررا درتایپ دری، ۱۱ نفررادر تایپ انگلیسی تر بیه نمــوده . همچنان دردورهٔ دوم ٦۳ نفررا درتایپ دری و٤٤ نفررا درتایپ انگلیسی فارغ نمــوده است وبرای بهبود و انکشاف کــورسهای تایپ‌که اساسی مهم نظم اداری است سویهٔ شاگردان کورسهای تایپ رابه معیاربکلوریا می پذیرد. تاتایپیست باسواد تقدیم جامعه شود .

درکورسهای آرایشگاه وتزئین موی کــه بمنظور تربیه دختران دراین رشتــه بــه دمیرمنو ټولنه فعالیت میکند ۲۰ نفر شاگرد درسال ٥٤ تحت تربیه گرفته است که بعد ازفراغت واخذتصدیق نامه به آرایشگاه های شخصی مصروف کار میشوند .

فعالیت مدیریت عمومی کودکستانها .

چون تربیه کودکان که نسل های سالــم فرداراتشکیل میدهند باارادهٔ دولت جمهوری توسعه شیر خوارگاها وکودکستانها راایجاب مینماید واخیرا این مسئولیت سنگین بــه دمیرمنو ټولنه واگذاشته شده اســـت . دمیرمنو ټولنه بااحساس این مسئولیت توجه جدی خودرا به انکشاف وبهـــبود وضــع کودکستانهای مربوط معطوف میدارد .

۱ـ درکـــودکستان مرکزی در سال ٥٤ دوصدوشصت وچهار طفل از صبح عصر و ۱۲ طفل ازصبح الی ظهر و۱٥ طفل مجانی تحت تربیه گرفته شده وبعداز تعطیــــل زمستانی کودکستانها اطفالیکه سن شــا ن مساعد به شمول درمکاتب بودبه ښوونځــی هامعرفی شدند این کودکستان دارای ۸صنف برای کودکان دونیم ساله و۲ صنف بــرای کودکان بین سن سه ماهگی الی دونیم ساله تخصیص یافته .

۲ـ درکودکستان نادرشاه مینه در ســال ٥٤ به تعداد ۱٤۰ طفل از صبح تا عصــر و۷۹ طفل ازصبح الی ظهر تحت تربیه قرار گرفته اند . وبعــد از تعطــیل زمستانی کودکستانها بعضا نظربه مساعدت سن بــه ښوونځی های قریب منازل شان معــر فــی شدند . اطفال این دوکودکستان عموما تحت رژیم غذایی معین بوده ودرتربیه جسمی و روانی شان توجه میشود. که تحت کنترول ومراقبت صحی قرارگرفته ودر جریان سال واکسین های لازمه به اوشان تطبیق میشود.

برای انکشاف ذهن وتربیهٔ بدنی اطفــال انواع بازی های گروپی، ادمانها، نقاشــی، کاردستی وگلسازی حروف الفبا وعدرنویسی به ایشان آموخته میشود. موزیك واتن های ملی ونغمات افغانی ورقص بالت را اجــرا میکنند .

کودکستانهای‌که اخیرا اداره آن به‌مدیریت عمومی کودکستانها محول شده است درسال

۵٤ نه صد طفل ازصبح الی ظهر درآنجاتحت تربیه قرارداشته که عدهٔ کثیرآن نظر بـــه مساعدت سن به بنوونځی هامعرفی شدند .

درچوکات مدیریت کودکستانها کلینیك حمایهٔ طفل ومادر جهت مراقبت صحی مادران حامله وشیرده واطفال خورد سال ونوزادان فعالیت میکند . وبتعداد شش تن دکتوران شوروی دراین کلینیك مصروف فعا لیـــت میباشند. قابله هاونرسهای افغان نیـــز بـا آنها همکاری دارند .

فعالیت کلینیك :

۱ـ توزیع مواد غذایی برای تعداد ۱۷۰٤ طفل و۱۵۵۹ مادر حامله .

مقدار مواد غذایی :

۱ـ روغن مایع ۲۸۵۸ کیلو .

۲ـ شیرپودری ٤۲۲۵ کیلو .

۳ـ گندم ۱۲۲۳۱ کیلو .

مراقبت های صحی وتداوی :

شعبهٔ دندان تداوی ٤۵۷ نفر .

شعبهٔ اطفال تداوی ٤۵۱۱ طفل .

معاینات عمومی تداوی ٤۱۲۵ طفل .

واکسین دی تی پی تداوی ۳۱۳ طفل .

واکسین تداوی ۱۳۳ طفل .

شعبهٔ ولادی ونسائی :

معاینات نسائی	۵۲۳۷ نفر .
معاینات ولادی	۱٦٤۰ نفر.

شعبهٔ اکسریز :

مراجعین عمومی	۹۱۹ نفر.
رادیوسکوپی	٦٤۱ نفر.
رادیوگرافی	٤٤۸ نفر.

فعالیتهای مدیریت عمومی صناعتی :

این مدیریت روی هدف تقویه وانکشاف صنعت سوزن دوزی های محلـــی و ملـــی افغانستان بابکار انداختن یکتعداد دختـــران وزنان سوزندوز مرکز وولایات افغانستـــان خدمت نموده وازاین طریق دراقتصادخانواده هاکمك میکند . مدیریت عمومی صناعتـــی ازبدوتاسیس دراصلاح سوزندوزی ها پدید آوردن دیزاین هاونمونه های جدید وهمآهنگ ساختن رنگ ها، احیا نمودن هزاران نوع سوزن دوزی های اصل باستانی کشورخدمت کرده مرحله بمرحله درارتقای ثقافت ملـی کوشیده است .

باترتیب نمایشگاهای داخلی وخارجی در ساحهٔ بین المللی بامعرفی صنایع سوزندوزی سهم گرفته است وبرای عرضه صنایع‌افغانی وبازاریابی خارجی این صنعت تثبیت مینماید درپهلوی صنایع سوزندوزی به اصـــلاح و انکشاف صنعت قالین بافی باتوجه به طرح های عنعنوی این صنعت درولایات شمـــال افغانستان میکوشد ودر تربیهٔ ذوق دختران وزنان قالین باف ومؤلد ساختن شان دررشته های متذکر اهتمام مینماید .

درچوکات این مدیریت شعبهٔ خیاطی هـا وتهیه یونیفورم ها وملبوسات فرمایشی نیز یك قسمت فعال آن می باشد که درطـــی شش‌ماه اخیرسال ۵٤ (۵۱۸۰) ثوب‌ملبوسات وزارت خانه هاراتهیه ودوخته است وشعبـهٔ اطفال نیز درچوکات این مدیریت در تهیـهٔ البسه طفلانه فعالیت میکند، مدیریت عمومی

صناعتی اخیرا تولیدات سوزن دوزی هـای خودرا جهت معرفی وفروش مصنوعات زنان کشور به امپوریم ملی صادر نموده واز این طریق یکتعداد کثیر زنان ودختران هنرمند راتشویق وتقویت مینماید .

مدیریت عمومی صناعتی دمیرمنو ټولنـه دردومین سالگرد تاسیس نظـا م خجسته جمهوری افغانستان درنمایشگاه ملی بتاریخ ۲٦ سرطان غرفهٔ یکه بشمول صنـا یــع سوزندوزی مختلف زنان هنر مند کابـــل وولایات افغانستان ترتیب نموده بود کـه برعلاوه سوزندوزی ها قالینها ، قالینچه ها وپوستین های زیبارادر این نمایشگاه بـه معرض نمایش وفروش گذاشت که مـــورد تمجید تماشاکنندگان قرار گرفت .

فعالیتهای نمایندگی های دمیرمنو ټولنـه درولایات :

ریاست دمیرمنو ټولنه به منظور رشـــد وانکشاف سویهٔ ذهنی وفکری زنان ولایـات وسهم گیری بیشتر آنان در امـــور تربیوی اجتماعی وصنعتی ومجادله باخرافات ورسـوم بیجا وتقویت صنایع ملی در ۱۲ ولایــــت افغانستان نمایندگی های خودرا دایر نموده این کانون های اجتماعی وفرهنگی مشکـلات وپروبلمهای زنانافغانستان راازنگاه امکانات منطقه مطالعه وبرای حل معضله ها باریاست دمیرمنو ټولنه درتماس میباشد ونمایندگـی های دمیرمنو ټولنه فعلا درولایات ذیلفعالیت دارند :

درکندهار، هرات، بلخ، کندز ، بغـــلان، جوزجان، فاریاب، غزنی، پروان، ننگرهار ، پکتیا وهلمند .

درکلیه نمایندگی ها فعالیت های تربیوی سوادآموزی، تنویری، صنعتی وحرفه ها در شش ماه سال مانند همیشه ادامه داشتــه واساسات کار شانرا با ریفورم جـــدیـــد دمیرمنو ټولنه تطابق دادند . نمایندگان این ولایات تصامیم مفیدی بانتیجـــه گیـری از سیمینار نهضت در افغانستان اتخاذ نمودند که برای جامعه زنان افغان مایهٔ امیـدواری است .

ریاست دمیرمنو ټولنه برای نظم وترتیب امور اداری ومسلکی نمایندگی ها وتوحیـد وانسجام فعالیت های عمومی آنهایك سلسله اقدامات نموده وبرای انکشاف طبقهٔ زنـان ولایات روی هدف پیروی ازپروگرامهای مفید دولت جمهوری برای رشد زنانکشورباوالیان محترم و لا یـا ت در تـمـا س شـــده وهمچنان درولایاتیکه هنوز کانون موجـــود نیست زمینهٔ اقدامات نمایندگی هارا مساعد

گردانیده است . وبرای دریافت زمین ومحل نمایندگی ها اقدامات مفیدی انجام داده‌است.

صنایع محلی‌که درنمایندگـــــی هــــا ی دمیرمنوتولنه بدست زنان ماهر افغان تولید میشود مانند سوزندوزی مخصوص کندهار، سوزندوزی های بلخ وظریف دوزی هـــای ولایت جوزجان همه این صنایع تحت نظر مدیریت عمومی نمایندگی های دمیرمنوتولنه ازنگاه دیزاین ورنگ آمیزی واصالت صنعت منطقه مرحله به مرحله انکشاف خودراپیموده ودرشش ماه سال ٥٤ بااین اهتمام جـــد ی صورت گرفته است .

درقسمت صنایع قالین بافی وپوستینچـه دوزی که هنرمخصوص کشور عزیز ماســت برای‌حفظ اصالت دیزاین های قدیمی وسلیقهٔ مخصوص این صنعت کاران جدی میشود .

دافغانستان جغرافيي ته يوه لنډه کتنه

دافغانستان جمهوريت چې دآسيايي هيوادو په لړکي شميرل کيږي، تقريباً دآسيا په منځنۍ برخه کې پروت دی دپلن والي له امله دآسيا نهمه درجه او په اروپا کې له شوروي اتحاد څخه پرته لومړۍ درجه هيواد ګڼل کيداي شي.

دتوپوګرافي او طبيعي بڼې له مخې په دريو جلا برخو ويشل کيږي: لومړۍ برخه غرونه يې چې په منځنيو او شمال ختيزو برخو کې پراته دي، دويم هغه پرتې اوهواري سيمې چې دهيواد شمالي سيمې او سويل لويديزولايات يې نيولي دي دريم هغه جګې سطحې چې شمال ختيز او منځنۍ سيمې پټوي. ددغه ډول طبيعي جوړښت له مخې افغانستان ديوه غرني هيواد په څير شميرلای شو. لوړ غرونه ځپانده دريابونه سمسورې درې او ښکلي طبيعي منظرې دافغانستان ډيرغوره فزيکي ځانګوالي دي چې په نړۍ کې خورا زيات شهرت لري.

له لرغونو زمانو راهيسې زمونږ دهيواد دسمسورې سيمې اودرې دکرنې لپاره ټاکل شوې دي.

اريايانو دلومړي ځل لپاره دپخواني افغانستان (آريانا) مځکې دکرلو لپاره چمتو کړې. که مونږ دهيواد تاريخ ته يو ځغلند نظر واچوونو به داپه ډاګه راته ښکاره شي چې افغانستان دتاريخ په بيلو بيلودوروکې ډير ځلانده او له وياړ څخه ډک تاريخ درلود دغه دافتخاروړ پيښې ليك (تاريخ) دنړۍ دسترو هيوادو سره پرتله کيداي شي.

دلاس ته راغليو آثارو او اسنادو په نسبت دهيواد دځليدونکي تمدن بيلې بيلې صحنې په ځرګند ډول ليدل کيږي.

افغانستان يو لرغوني هيواد دی چې دپنځو زروکالو راهيسې يې دنړۍ پرمخ شته والی موندلی دی.

په پخوانيو وختو کې داهيواد دآريانا په نامه نامتو و. دآريانا پلن والي په هغه زمانه (پخوانۍ پيړۍ يا قرون اولی) کې داسې ښودل شوی دی. دختيز و لورې ته له ګلګت څخه دهند تر سمندر پورې چې دسند ټوله حوزه يې نيولې له لويديز لورې ته دکسپين له بحيرې څخه پيل او دبلوچستان لويديزې برخې يې دهند تر سمندر پورې اشغال کړې وې، شمالي خواته يې سير دريا دوروستي قطبي سر حد په څير ټاکل کيږي، په داسې حال کې چې سويل ته يې دهند سمندر پروت وو. په بله وينا آريانا دجغرافيايي طوالبلد د۵۵درجو ۳۰ دقيقو او ۷۵درجو او ۵۰دقيقو اودشمالي عرض البلد د۲۵ درجو او ۴۰درجو او ۵۵ دقيقو ترمنځ پروت وو.

داوستاله ځرګندونو (بحثونو) څخه معلوميږي چې داوستايي سيمې دسيردريا، سند، دهند سمندر اودلوط دبيديا ترمنځ پرتې وې نو هوږي مځکه دلرغوني آريانا مساحت جوړ کړی وو په بله وينا اوسنادلوی افغانستان ټولې هغه سيمې

چی‌دآریانا حدود یی بشپړول، یادی کړی او هغه‌یی اوستایی ګڼلی دی

زموږدهیواد لرغونی پلن والی داوږدی‌زمانی لپاره په‌پوره عظمت اولوړ تمدن پاتی شو ی خودزمانی په‌تیریدو سره‌بهر نیویرغل‌کوونکو ورو ورو دپخوانی تمدن زانګواو دښاروںومور (بلخ)چی مرغلین اوداوچتو بیرغو ښار ګڼل کیده وران او خپل شهرت یی‌له لاسه‌ور کړ. داسکندر دفتو حاتو په دوران کی‌دآریانالرغونی هیواد یوازی دباختری دولت په‌نوم‌راو ښت اویادشو.

داسلام‌دفتوحاتو وروسته (له ۷ــ۸میلادی‌پیړی پوری)زموږ هیواد دخرا سان په‌نوم نامتو وګرزید دانوم دساسا نیانوپه دوره‌کی پر افغانستان ایښودل شوی‌دی. په‌لومړی‌سرکی خراسان‌یوه وړه سیمه‌نیولی‌وه ورووروودلرغونی آریانا ټول‌ملکونه اوسیمی په‌کښی‌شامل‌شوی اودآریانا ځای‌یی ونیو.

په ژوره توګه نشو کولای‌چی دخراسان‌پلن والی‌وټاکوداځکه چی‌خراسان کله‌ډیره‌لو یــه ساحه اوکله بیایوه‌کو چنی سیمه‌اشغال‌کوله سره‌ددی‌هم‌دخراسان دهیواد دځمکی‌حدودپه‌دی ډول څرګندوی :

خراسان‌په‌خاصه‌توګــه تخارستان (بدخشا ن اوقطغن)بلخ(مزارشریف ترمیمنه)مرغـا ب هرات ــمرو، طوس اونیشاپور)سیمی نیو لی ختیز اوسویل کی‌داصلی بدن څخه‌جلا شوی په‌داسی ترڅ‌کی‌چی عام‌خراسان دلرغــو نی افغانستان ټوله خاوره له‌توران(بلوچستان) څخه‌ترخوارزم‌اودلوط اوکرمان څخه تر سند پوری نیولی وه.

کله‌چه داسلام دین‌په افغانستان کــی‌خپور شونوپه‌دغه‌وخت کی‌ستری امپرا طـــو ری لکه‌طاهریان، صفاریان،ساسا نیان، غزنو یان سلجو قیان،غوریان، خوارزمشاهیان، تیموریان صفویان ،بابریان اوابدالیان یوپه‌بــل پسی منځ‌ته راغلی.

هریوی امپردطوری پــه‌خپل‌وار سره‌دهیواد په‌آبادی اوسرلوړی کی‌مرسته کړی‌ده.

کله چی‌ابدالی احمد خان‌په ۱۷٤۷میلا دی کال کی‌دافغانستان په‌پاچا هی وټاکل شو، نونوموړی شاه‌دلرغونی آریانا اوخراسان‌مځکی بیالاس‌ته راوړی اوددغه ستر پاچا په‌زما نه کی دافغانستان نوم‌زموږپه هیواد بـــا ندی کیښودل‌شو. لوی‌احمدشاه دآریاناله ویاړڅخه ډك هیواد ژوندی‌کړاودآسیاپه‌ملکونو کی‌یی‌په پخوانی عظمت اوسټروالی سره وساته‌د احمد شاه‌بابا‌په‌وخت کی‌افغا نستان‌له شما ل څخه دامو په دریاب‌لویدیزوته تر اصفهان، سویل ته تربلو چستان اودهند سمندر اوختیزته‌ترډهلی پوری پلن شوی وو.

داحمد شاه‌بابا ترمرګ وروسته‌لوی‌افغانستان دکورنیو لانجواوشخړوله‌امله ورو وروټنی‌ټنی ته‌راورسید اودخپل قلمرو لاندی زیاتی‌سیمی یی‌دبهرنیو سترو قدرتودلاس وهنی‌په‌اسا س له‌لاسه ورکړی. انګریزانو اوتزاری‌روسیا نو ترټولودمخه زموږ دهیوادپه ورانیدوکی‌فعا له برخه درلوده.

دنولسمی پیړی‌په پیل‌کیدو سره تـــزا ری روسیانو اوانګریزانو دخپلومستعمرو ښتنی‌له

شمال‌او جنوب (سویل) څخه‌زمونږ هیواد ته راوغزولی اوپه دی‌ډول ددواړو ستروقدرتونو دسیا لیوپه‌ګرکی زمونږ هیواد چه‌دیر غوره سوق‌الجیشی موقعیت‌یی‌درلود نارامه‌اودورانی په‌لور ولاړ. تریوی نیمی‌پیړی پوری‌افغانستان دننی‌بی اتفاقی اوبهرنیر سیالوډلودمبارزوشاهد ووا‌وهغه تلفات چی زمونږوطنوالوپه دغه‌دوران کی‌زغملی دحساب څخه وتلی کــه څــه‌هم دافغانستا ن اولس تریوی اندازی‌ددغوورانیو مخنیوی وکړخوسره‌ددی هم‌زمونږ دهیوادڅینی غوره برخی څه‌په‌شمالی سیموکی اوڅه‌پــــه ختیز اوسویل کی‌داصلی بدن‌څخه جلا شوی اوپه‌نتیجه‌کی دافغانستا ن‌دڅلوررو‌خوا څخــه په‌وچه پوری ونښت.

دهیواد دسوق الجیشی اهمیت پربنسټ‌او دننی‌نړی دشخړواولانجوپه‌لمن‌کی، افغانستان داستعمار ګرانو دشړلو وروسته دبی‌طر فی اوناپیلتوب سیاست غوره اوپه‌نظامی‌ډلو کی دنه‌ګډیدو لاراختیار‌کړه. ددغه ابتکاری‌سیاست په پیروی سره‌افغا نستان دنړی‌دسولی او امنیت‌په ټینګیدوکی خوراکلکه برخه‌اخستی‌ده.

دافغانستان طبیعی بڼه

افغانستان دشکل‌او توپوګرافی له‌مخی‌یوغریی هیو اددی‌چه تقریباً په‌سلو کی‌یی ۷۰ برخــی غرونو پټی‌کړی دی‌دافغا نستان‌غرونه‌د شکل اوپیدا ینښت په‌اساس دهمالیا اودلوید یزی آسیا دغرونو سره پوره ورته‌والی‌لری‌دڅمکی په دویم عهدکی ټوله منځنی‌آسیا دیوه‌سمندر پــــــه‌اوبو پټه‌وه داسمندر دتیتیس پــــــه نامه نامتو اوداطلس اوآرام سمندرو نه‌یی‌یو له بل‌سره یوځای کول په‌داسی حال‌کی چی ددغه سمندرشمالی‌او سویل‌خواته وچــی هــم دهغه داوبو له‌امله سره‌جلاشوی‌وی.دجیولوجی ددوروپه تیریدو اودتیتیس دشمالی اوسو یل برخی دوچو داړخیز فشارونو اودمځکی‌دننیو فعالیتو په‌نتیجه کی‌دتیتیس اوپه لوموړنی‌حالت څخه ورو وروړی،څو چی‌دزیاتو رسوبا تــو په سبب‌له منځه‌ولاړی اوپه ځای‌یی دمنځنی آسیا غرونه تشکیل شول.

په‌دی ډول‌دمنځنی آسیاغرو نه دپروتوالــــی (سمت افتاده)اوجوړ ښت له‌مخی له‌یوبل‌سره ورته دی.

دآسیا تقریبا ټول‌غرونه له‌ختیز څخه‌دلویزپه لورپاشرقاً اوغرباً واقع‌شوی‌دی دآسیا دغرونو بل‌ورته والی دادی چی‌دختیزخواته‌هسک‌اوجګ دی‌په‌داسی حال‌کی‌چی دلویدیز ولوری تــــه ورو وروټیټ‌شوی اوپه پای‌کی په‌پر توسیمو اوجبه‌زارو باندی تبدیلیږی.

دافغانستان غرونه، په تیره بیا منځنی‌غرو نه له‌ختیز څخه‌دلویدیز لورته خواره شوی اود هریرود په‌حوزه کی‌پای ته‌رسیږی‌له دی‌امله دشمالی صفحاتواو دهندوکش اودبابا غرو د سویلی اوبوترمنځ سرحد جوړی‌اوبیو لــــه بل څخه‌جلا کوی.

دواخان اوپامیرجګه سطحه :

دآسیا په‌منځنی برخه‌کی یوجګه سطحه چی دنړی‌دبام‌په‌نامه یاد یږی پرته ده‌دڅمکی‌پوهنی پوهان دغه جګه سطحه دآسیادغرونو منځنی

غوټه (گره) گڼي په بله وينا داسطحه دهما ليا قراقروم، هندوكش اوكونلون دغرونود يوځاى كيدو نقطه شميرل كيداى شي.داجګه سطحه په دووبرخو ويشل كيږي: ختيزه برخه يـي له ٦٠٠٠ څخه تر ٧٠٠٠ متروپورى لوړوالى لري له هيواد څخه بهرپرته ده.لويديزه برخه يي چي دكنگلو له امله تخريب شوى اونسبتاً ټيټه ده، دكوچنى پاميرپه نوم په افغانستان كي ځا ى لري.

واخان ديوه كم سوري اواوږده وادى په څير شوروى اتحاد ،افغانستان اوپښتونستا ن سره جلاكړى اوزركول جهيل اوپاميرداوبو پـــه سويل كي پروت دى دواخان وادى له شرق څخه دغرب په لور غزيدلى اوختيزه خوايى دچين تر سكيانگ پورى رسيږي.

دواخان په جگه سطحه كي دجارى اوبـــو او كنگلو (يخچالو) تخريبا تاواحتكالونه دو مــره زيات دى چي دهغو په نتيجه كي ژورى در ى منځ ته راغلي دي. څرنگه چي دواخان جگه سطحه په لوير وبرخوكي په وا ورو پټه اوله بلى خـوا هوايي سړه ده نو ځكه جگي سيمي داستو گنـي لپاره چمتو نه دي يوازي په ټيټو برخو په تيره بيادد روپه پرتو لمنوكي دواخي په نامه خلك په مال پوولو او كر نه لگيادي.

دپامير جگه سطحه له ځنگلو څخه خالي ده يوازي په هوارو برخركي يي واښه بوټي اوواښه شنه كيږي چي د پونده وولپاره ښې ورشوگانې جوړوي .په دغه ځايو كي پسونه اوغـــژ گاو دواخي خلكي غوره فعاليت دى. دپاميراوسيدو نكي قرغزيان دى،چي دوى هم دپسونو اوغژگاو په روزنه اخته دي .

دهندوكش غرونه :

دهندوكش غرونه د لوړوځوكو سره دوا خـان په سويل كي له ختيزڅخه دسويل لويديـــز لورى ته پرا ته دي.

دختيز لورى ته داغرونه دافغا نستان دسرحد څخه بهر دقراقرم له غروسره يوځاى كيږي. د بروغيل غاښي (كوتل) د ٣٨٠٤ متروپه جگوالي سره نو موړي دوه سلسلي (قراقرم او هندوكش) سره جلا كوى ،په داسي ترځ كي چي دهندوكش غرونه په لويديزه برخه كي دبند اميراو باميانو درى په واسطه له بابا غرو څخه جدا كيږي.

دهندوكش غرونه دتوپو گرافي له مخي پــه دووبرخو ويشل كيږي، شرقي برخه يي دختيځ هندو كش اولويديزه برخه يي دلويديز هندوكش په نامه نامتوده. دختيزاولويديز هندو كش ټول اوږدوالى ٦٠٠ كيلو مترو تـــه رسيږ ى ختيز هندو كش ديولي ددرى څخه چي پــه كـو چنى پامير كي واقع ده پيل اودخاواك تر غاښي (كوتل) پورى اوږوالي مومي دهندوكش دغرو ختيزه لړۍ دافغانستان ډيره جگه برخه اوپه منځني توگه دسمندر له مخ څخه ٥٠٠٠ متره لوړ والي لري دختيز هندوكش جگه ځوكه د تـــرا جمير په نوم نامتو او د ٧٧٤٠ مترو مسكوالي ته رسيږي

په عمومي توگه دختيز هندوكش ټولي برخي جگي اود كال په اوږدوكي په واورو باندى پټي دي. سره ددي چي دهندوكش دا برخه دتنگ او راتنگ لپاره دكړاوڅخه خلاصه نه ده،سره ددى هم ځيني نامتوغاښي اوكنډوونه دتنگ اورا تنگ لپاره زمينه برابروي دختيز هندو كش د ير

غوره کنډوونه دادی: شتپال(۴۸۷۰ مترو په لوړوالی ،اولیان ۵۰۷۰متره، خاوزار ۴۸۰۰ متره، کچین ۵۹۰۰ متره‌اودنوکزن کنډو په ۵۰۵۰متره جګوالی.

لویدیزهندو کش‌دخاواك‌له غاښی څخه پیل اودآقرباطتر ګنډو (غاښی)پوری رسیږی بند امیر اودبامیانودره داغرونه دباباله‌لړی‌څخه‌جلا کوی. دلویدیزهندو کش‌منځنی جګوالی ترختیز هندوکش لږدی

دلویدیزهندوکش په‌شما لی‌اوسویلی(جنو بی) لمنوکی ځینی‌دریابونه چی‌دکال‌په اوږدو کی اوبه لری بهیږی دمثال په‌ډول سرخاب او اندراب په‌شمالی لمنو اودپنجشیر اوغو ربند دریابونه په‌سویلی لمنو کښی‌یادولای شو ۰

لویدیز هندو کش دتنګ اوراتنګ‌لپاره‌ډیرګران نه‌دی څکه‌ددغه لړی‌ډیر جګ غاښی دسمندر له‌منځ‌څخه له۴۴۰۰ مترونه هسکوالی‌نه لو ی. دلویدیز هندوکش نامتو دری‌اوکنډونه داد ی دره شکاری چه‌له بامیانو،بلولی اوسر خا ب دریابونه په‌هغی کی‌بهیږی دشبرغاښی د۳۲۰۰ متروپه لوړوالی چی‌تر۱۳۴۳ کال‌پـو ری دافغا نستان یوازنی لاروه‌چی‌سویلی‌اوشمالی هندوکش یی‌له یوله‌بل سره‌وصل‌کاوه. کله چی دسالنګ لارپرانستل شوه نوددره‌شکاری اوشبراهمیت لږشو اوپه ځای‌یی‌دسالنګ‌لویه لاردتنګ اوراتنګ‌لپاره غوره وګرزید له (دپلحمری‌اوکابل‌وآتڼ دشبرله‌لاری ۴۰۰ کیلو متره اودسالنګ له‌لیاری ۲۳۰ کیلومتره‌دی.). دسالنګ‌دره‌چی دهندوکش په‌سویلی لمن کی پرته ده‌دسالنګ دریاب په‌کښی بهیږی، په شمالی سالنګ کی‌دځنجا نودریاب‌چی داندراب ددریاب مرستیال دی،جریان لری. داق رباط غاښی‌چی‌دلویدیز هندوکش پای‌دی‌له پخـوا راهیسی دسویلی سیمو څخه‌شمالی‌صفحا تو ته کاروانونه په‌هغه باندی‌تیریدل‌خودشبردغاښی دسړك دجوړیدو له‌امله داکاروانی کنډو لـه اهمیت څخه ولوید،په بله‌ویناد(۱۳۱۱هجری) کال څخه‌وروسته دغـوربند دلاری اوسنی لـه جوړیدل داق‌رباط‌تجارتی لاروتړله‌اویا دا چی ډیر ملږه استفاده ور څخه کیږی.

دلویدیزهندوکش غوره‌غاښی دادی: خاوا ك د۳۶۰۰ متروپه‌لوړوالی،تل ۳۶۰۰متره،کوشان ۴۳۷۰ متره،چاردره ۴۲۳۶ متره، دندان شکن ۲۷۰۰متره،شبر ۳۲۰۰ متره‌او سالنګ ۳۴۰۰ متره. څرنګه چی مویاده کړه‌دهندوکش‌غرونه ډیر لوړوالی له‌امله په‌زیاترو برخوکی پـه واو رو پټه‌دی‌په دی‌ډول ددریم‌عهد دیخچالونو (کنګلونو) نښی ددغو غرو په‌زیاترو دروکـی لیدل کیږی کنګلونه هم‌دهندو کش پـــه بیلو برخو کی‌منځ‌ته‌راغلی چی‌دحاری‌او بوډیری نښی‌منابع یی‌جوړی کړی دی۰

دآمودریاب اویادسنداوبه‌زیاتره له‌نو موړ و کنګلو څخه لاس‌ته راځی۰دهندوکش‌دغرو په لمنو کی تر۳۵۰۰ مترلوړ والی خوراښکلی الپی‌ورشوګانی خوری‌شوی چی داوړی پــه موسم کی‌دپوونده وولپاره ډیرغوره‌څړځایونه برابروی .دهندوکش په‌ډیرو ټیټو برخوکی د اور بشو ،جـودر واو جوارو کر نه تـــر سره کیږی.

ددغه لړی‌په‌هغو لمنو کی‌په‌تیره بیا پـــه

سويلي‌خواكي دمونسوني اوربښتونو له امله خورا ښکلي ځنګلونه شنه شوي‌دي ددغـــو ځنګلوونې زياتره څيړې، صنوبر او لمنځي‌دي. دغه رازپه ټيټو لمنوكي دانارو اوتوت باغونه دهندوكش دسيمې سمسور تيالا پسې‌زياتوی

دبابا غرونه

دباباد‌غرولړۍ دهندوكش په‌سويل‌لو يديز ه خواكښې دلويديزلورته اوږدوالي مومي‌داغرونه دهندو كش ښخه وروسته دجوړښت له مخې داهميت وړګڼل كيږي.دبابا سلسله‌دافغانستان په منځني برخه كې‌دنورو غروپه څيرختيزڅخه دلويديزپه‌لور پرته ده‌ددغو غرو ښاخو نــه دشمال‌لويديز اوسويل‌لويديز خواته خوا ره شوي اوزياتي څانګې لري.دزياتو ښا خـــو (څانګو) دشته‌والي له‌امله دباباپه غرونو كې تګ‌اوراتګ دمشكل سره مخامخ كيږي.له‌دې څخه پرته‌دكال‌په اوږدوكي له‌شپږو څخه تر اوومياشتو پوري په‌واورو پټ‌اودعبور ومرور لپاره خنډونه پيښبوي. منځني لوړ والي يې ۴۰۹۰ متره‌اولوړه‌څوكه يې‌دشاه‌فولادي په‌نامه ۵۹۴۰متره دسمندر له مخ څخه جګه‌ده. دبابا غرونه ۲۰۰كيلو متره‌اوږ دوالي لري اواكثره څايونه‌يې‌په‌دا يمي‌واورو باندي‌پټ‌دي چې په دې‌توګه ددريابونوداوبولپاره يې‌ښې ذخير ى جوړې‌كړې‌دي. دبندامير‌هريرود اوهلمنددر يا بونه‌ددغه لړۍ‌دشمالي‌اوسو يلـــي لمنو څخه سر چينه‌اخلي. دباباغرونه هم‌ډيركنډوو نــه لري‌چې دهندو كش‌دغاښو اوكنډوو څخه يې لوړوالي‌لږدي‌خو سره ددې‌هم‌دتګ اوراً تګ په‌وخت كې مشكلات منځ ته‌راوړي. داو نې غاښې ۳۳۰۰ متروپه‌هسكوالي دكابل‌درياب‌سر چينه شميرل كيږي‌دغه رازدحاجيګك كنډوچه دهلمند درياب ورڅخه پيل‌شوي دويم غوزه غاښي‌شميرلاي‌شو. دباباغرونه په‌عمومي‌تو ګه له‌ځنګلو څخه‌خالي‌او تقريباً ټولي‌لمني‌يې‌وچې دي.

فيروزكوه :

دفيروزكوه لړۍ‌دباباد‌غروپه لويديزه خوا كې پرته اوپه‌دووشمالي اوسويلي‌ښاخوبا ند ى ويشل كيږي:شمالي لړۍ ياښاخ يې دسفيد كوه‌په‌نامه نامتواوله ختيز څخه‌دلويديز لورته اوږدوالي‌مومي. سويلي څانګه يې‌دسياه كوه په‌نامه ياده شوي‌اوداهم په‌شرقاً غرباًډول‌پرته ده.

دسفيد كوه‌لړۍ دومره‌هسكوالي نه‌لري اوپه منځني‌توګه تر ۳۰۰۰ متروپوري رسيدا ى شي. ددغه غروكنډوونه دتګ اوراتګ‌په‌لاركي خنډونه پيښبوي دغه رازنوموړي غـــا ښې (كنډوونه ياكوتلونه) دمرغاب اوهريـــر ود حوزې له‌يوبل سره يوځاى كړي‌دي.دزرمست اواردوان غاښي ددغه لړۍ.نامتو كنډوو نــه شميرل كيږي . دهريـــروداومرغـــاب زيـــاتـــره مرستيالان دسفيد كوه څخه سر چينه اخلي. دسفيدكوه اوږدوالي دحصار دغره څخه‌داردوان ترغاښې پوري ۲۵۰ كيلو متره‌دي.له‌نو موړي غاښې څخه‌سفيدكوه خپل‌نوم‌بدل كړي او د چشمه سبزترغاښي پوري دبرخوت كوه‌په‌نامه ياديږي‌له‌دغه ځاى څخه‌وروسته دسياه‌بو بك په‌نوم نامتودي. بالاخره سفيدكوه دهـــرات

ولایت پەشمال‌کی دپاراپامیزوس لەغرو سره نږدی پای‌ته رسیږی.

دسیاه‌کوه لړی‌دبابا دغروپه دوام‌پرتـــه ده دالړی‌شرقاً اوغرباً اوږدوالی نلری‌اودسـو یل لویدیز خواته کږیږی .دسیاه کوه‌لوړوا لـــی ترسفید کوه لږدی‌خوااوږدوالی یی ترهغه‌ډیر شمیرل‌شوی‌دی. سیاه‌کوه‌هم پـــه بیلو بیلو ځانگو ویشل شوی‌دی نوځکه ډیـری‌دری او معبرونه‌یی جوړکړی‌دی. دسیاه کوه‌پەدرو کی ډیر پووندەآبادی. ددغەلړی یوەغوره ځانگه دهغی پەلوید یزەخواکی دکوه دوشاخ پەنامه پرته‌اودپراخوحوزو اوداو‌بودویش له املـــه اهمیت لری.دفیروز کوەدلړی دشمالی لمنو دریابونەارال اوکسپین هوارو سیموته‌بهیږی.

پەداسی حال‌کی چی دسویلی لمنودریابونه یی‌دهأمون هلمند اواری سیمی تەجریان‌لری پورتنی غرونه پەعمومی‌توگه پراخه ځنگلونه او نباتات‌نلری یوازی وړی‌ونی اوبوټی ددغو غروپه زیاتر وځایوکی خـــواره شوی‌دی. د ځمکپوهنی پوهانو دفیروز کوەلړی‌ډیری‌ډیری لرغو نی بنودلی او په دریم عهد کـــــی شاملوی.

تیربند ترکستان

دفیروزکوه پەشمالی برخوکی یولړ غرونەپه ختیزلویدیز استقامت دتیربند ترکستان پـــه نامه پراته‌دی.

داغرونه دشمالی عرض‌البلد ۳۵د،او ۳۶درجو ترمنځ موقعیت غوره‌کوی. کەڅەهم دتیر بند ترکستان‌غرونه دافغا نستان‌پەشمالی‌برخوکښی مستقله‌لړی جوړوی خودجوړښت‌لەمخی‌داغرونه دهندو کش اویانورو منځنیو غروسره اړیکه لری .دتیربند ترکستان غرونه‌په منځی‌تو گه ۲۳۰۰متره لوړوالی لری اواوږدوالی یی ۸۰۰ کیلومترو تـــەرسیږی.دالـــړی ددرز آب، گرزیوان، قیصار اوبالامرغاب سیمی دفیر وز کوه‌او چغچران لەمنطقو څخه‌جلاکوی.

دتوپوگرافی لەمخی دتیربند ترکستان‌شما لی لمنی ترسویلی لمنوزړی دی‌پەدی ډول‌سویلی برخی‌یی دجاری‌اوبوداحتکالاتوله امله تخریب شوی‌اونسبتاً څوانی معلومیږی پەداسی ترځ کی‌چی ددغی لړی‌شمالی لمنی دهغوشکه لـه املەچی دمنځنی‌آسیا څخه دبادپەواسطەراوړی شوی دی دپستو اوټیټو غونډیو پـــه څیر تغییرشکل کړی اودغه بنه اړونه نومـــوړو لمنو ته زوړرنگ ورکوی. څرنگەچی دتیربند ترکستان شمالی لمنی‌دزرگونو کالو راهیسی دپر لپسی شگودلیږدیدوله امله‌ډکی شوی‌دی نوځکه درسوبی طبقاتو ضخامت‌او پنډوالـــی نەیوازی دتیربند ترکستان پەشما لی‌لمنوکی زیات‌دی بلکه دشمالی افغانستان زیاترەمځکی پەدغه رازرسوبی طبقی پټی دی.پەدی تو گه ددغو سیمو ډیری‌په شگوپټی او یـــوه زړه توپوگرافی څرگندوی. لەبلی‌خواڅرنگەچی‌دلته اورښت لږدی‌نوځکه دجاری اوبود کموالی له امله ژوری دری‌هم منځ‌تەراغلی نەدی.

سپین غراو ختیز سیاه‌کوه :

دکرمی اودکابل‌دریاب ترمنځ‌دوه نامتو لړ ی پرتی‌دی‌چی زیاته برخه یی‌په افغانستان او یو څه دهیواد څخه بهرلیدل کیږی.شما لی لړی دسیاه‌کوه‌او سویلی سلسلەدسپین‌غرپه

نامه نامتو ده.

سیاه کوه‌دصوات له‌دری شخه‌پیل شوی‌او دلویدیزپه لور دوام‌مومی.داغرونه دکنړاوکابل دریاب شخه تیرشوی اودلوگر سره نږدی‌پای ته‌رسیږی. سیاه‌کوه اوسپین غردپیدایښت له مخی ډیرزاړه‌اودهغو پاسنی‌قشر په‌رسوبی احجارو (آهکی) باندی پټ‌دی.

دسپین‌غر اوږدوالی ۱۵۰کیلومتره اولوړه شوکه یی‌دسیکارام په‌نامه ۴۷۶۰متره لوړوالی لری. دپیواړغابنی چی ۲۴۵۰ متره‌دسمندرله مخ‌شخه لوړ دی‌پره‌چناردکابل لـه‌وادی سره نښلوی.

هغه‌لری‌چی دخیبر دکنډو (۱۰۳۰ متره‌لوړ والی)اودپیواړدکنډوترمنځ پرته ده‌دشنو ارو دغره‌په‌نامه نامتواوپه‌ختیز لویدیزه تـوگه دافغا نستان‌اوپښتو نستان ترمنځ سرحـد جوړوی.

دغه‌راز سپین غردکرمی اوبه اودکابل‌درياب مرستیالان جوړکړی دی.دسپین غرپه شمالی لمنوکی گڼ ځنگلو نه‌شنه شوی‌دی،چی‌دهیواد په اقتصادکی خورامرسته کوی.

دسلیمان غرونه:

دسلیمان دغرولړی‌د۶۰۰ کیلومترو په اوږد والی سره دافغانستان اوپښتو نستان یـه سرحداتو کی‌له‌شمال ختیز شخه‌سویل‌لویدیز ته‌پراته دی داغرونه په‌دووبرخویعنی‌لویدیز سلیمان داغ اوختیز سلیمان‌داغ ویشل‌کیږی دتکتونیکی‌فعالیتوپه اساس دسلیمان په‌غرو کی ډیری چین‌خورده گی منځ‌ته‌راغلی اودهغو پرمنځ‌داهکی ډیرموجودیت ښکاره‌کوی چی په دویم‌اودریم عهدکی منځ‌ته راغلی‌دی.

دسلیمان غرونه دپښتو نستان‌دوزیرستان سیمه‌اوبلوچستان پټوی‌اومونسونــــی اوربښتو نوله‌امله په گڼو ځنگلو پټ‌دی.

اقلیم:

افغانستان دآسیا په‌زړه کــی پــروت او دعرض‌البلد (۲۹درجی ۳۰دقیقی ــ ۲۸درجی‌او ۳۱دقیقوترمنځ)دسمندر شخه لیری والی(له هری خوا شخه‌په‌وچه پوری تړلی اودچکا یی غرونه چی‌دهلمند په‌سویل کی‌پراته دی‌زیونږ نږدی واټن (۵۰۰کیلومتره)سمندر ته شمیرل کیږی)اودلوړفشار داقلیم شناسی‌پوهانــد دخمکی پرمخ فشارداسی ښودلی چی‌دعرض البلد له پنځو درجو شخه تر ۳۰درجوپوری دلوړ فشاریوه ساحه پیل کیږی یادونه په دغه ساحه کی‌دسویل لویدیز لورته‌انحراف مومی.دافغانستان یوه برخه دلوړ فشارتــر اغیزی‌لاندی (۵) په‌نظرکی نیولوسره‌دوچ‌اقلیم لرونکــی‌دی. دوچ اقلیم خصوصیت نسبتی لنده بل‌لړه‌اندازه تودا‌وړی‌سوړژمی اوداسی‌نور شمیرل کیږی‌په‌دغه اقلیم‌کی دکالنی‌اورښت مقدار تر ۲۵سانتی موتر وټیټ‌دی .

دطبعی جوړښت اوجغرافیایی‌موقعیت لـه مخی افغانستان په‌لاندی ډول‌ښکاره کولای شو.

۱ـعرض‌البلد :

دیوی سیمی دسوړ والی اوتودوخی درجه دعرض البلدله امله ټاکل کیږی . که چیـری دافغانستان اقلیمی ځرنگوالی دعرض‌البلد د دایروله مخی وپلټونو لیدل‌کیږی‌چی‌افغانستان

دشمالی نیمی کری د(۲۹)درجو (۳۰) دقیقو او (۳۸)درجواو (۳۱)دقیقو عرض البلد کی پروت او په دی توگه دپسرلی اومنی ، ۲۱ مارچ دوری اول ـ ۲۳ سپتمبر دتلی په لومړی وخت کی دلمر وړانگی داستوا پر کرښه عمودی لویږی. په دغه نیته کی دافغا نستان په سویلی سیمو کی دلمر دلویدلو درجه مستقیمه او په شمالی برخو کی مایله وی، په بله وینا دافغا نستا ن په شمالی حصو کی دلمر دتابش دزاویی میلان زیات دی .

دافغانستان په سویل کښی دلمر وړانگی لوید ل ٦۰درجی او ۳۰دقیقی په داسی حال کی چی دلمر دلویدلو درجه به په شمالی افغا نستان کی ۵۱ درجی او ۲۹دقیقی .

۲ـدوچی اواوبو ویش :

دپراخواو بوشته والی داخصوصیت لر ی چی دگـــاو نیو یر وچودژمی هواتوده او داوړی په موسم کی سړه کوی. ځنکه چی افغا نستان په وچه باندی محاطیو هیواد دی نو ځکه دسمندری آب وهوا اغیزی یکی لږی لیدل کیږی. سره ددی چی دهیواد سویلی سیمی د۵۰۰ کیلـــو مترو په اندازه له سمندرڅخه واټن لری بیاهم دسمندری هواله برکت څخه گټه اخستلای نه شی علت بی دسویلی سیمو اوبلو چستان غـــرونه دی چی دسمندر ی هوامخه نیسی.

لوړ اوټیټ فشار :

دهری سیمی دهوا اواقلیم په بدلون کی دلوړ یاټیټ فشار شته والی اغیزمن دی داستوا له کرښی څخه دقطبینو په لور څولوړ او ټیـت فشارونه خواره شوی دی.

داستوا له کرښی تر پنځو درجو ټیټ فشار له پنځه درجو څخه تردیرشو درجو پوری لوړ فشار له دیر شودرجو څخه تر ٦۰ پوری بیاټیټ فشار اوله ٦۰ څخه تر ۹۰ درجو دشمالی اوجنو بـی عرض البلد لوړ فشار شمیرل کیږی پـــه دی ډول افغا نستان دلوړفشار په ساحه کی پروت دی. ځنگه چی لوړفشار وچه هواښکاره کوی نو ځکه دافغانستان اقلیم وچ اوصحر ایــی شمیرلای شو. سره ددی چی دبیلو بیلوفصلـــو موجودیت اولوړیاټیټ فشار ساحی په متناو ب ډول منځ ته راوړی بیاهم کومونږ افغانستان په عمومی توگه له یوی استوایی سیمی سره پرتله کړو نو وبه وینو چی افغا نستان دگاونډ یـــــو سیمو په گډون په لوړ فشارکی پروت والـی لری.

لوړوالی :

دیوی سیمی دتودوخی درجه دلوړوا لی له امله تغییرکوی دتجربو په اساس ثابته شو ی ده چی لنده هرا په هر وسلو مترولوړوالی کـــی دساتنی گرادپه حساب ۶۵ر۰ درجی او په وچه هوادساتنی گراد یوه درجه تنزیل کوی. ځکه هرڅومره چی لوړوالی ډیرشی په هغه انـدازه دهوا کثافت لږاورقیق کیږی په نتیجه کی په تودوخه باندی تاثیراچوی، څوکه دهوا کثافت زیات وی نو دلمروړانگی ډیری جـــذب کیدای شی.

لاندنی جدول دافغانستان دبیلو بیلو سیمو دتودخی تو پیر دلوړوالی له پلوه څرگندوی:

سیمه	سمندر څخه لوړ والی	دچنګابښ په میا شت کی لوړه تودو خــه	دچنګابښ په‌میا شت کی ټیټه تودو خــه
۱—شمالی‌سالنګ	۳۳۵۰ متره	۱۸/۴ درجی دسانتیگراد	۱۰/۱ درجی سانتیگراد
۲—غزنی	۲۱۸۳ متره	۳۳/۵ درجی دسانتیگراد	۹/۵ درجی دسانتیگراد
۳—کابل (هوایی ډگر)	۱۸۰۰ متره	۳۵/۱ درجی دسانتیگراد	۸/۰ درجی دسانتیگراد
۴—فیض‌آباد	۱۲۰۰ متره	۴۰/۱ درجی دسانتیگراد	۱۲/۹ درجی دسانتیگراد
۵—کندهار	۱۰۰۴ متره	۴۴/۱ « « «	۱۹/۲ « « «
۶—جلال‌آباد	۵۵۲ متره	۴۵/۵ « « «	۲۱/۰ « « «

که‌څه‌هم‌دمځکی دعمومی‌ویش‌له مخی‌دافغانستان اقلیم‌وچ‌دی‌خودځینو نورو عواملو اودلا یلــو په‌اسا س چی‌دمځه وویــــل‌شول اود سیمی دطبیعی‌عوارضو لوړوالی دغرودپروتوا لی‌جهت داحجار ونوعیت اونباتاتو څخه‌دی داقلیم‌بڼه بدلیږی دمثال‌په‌توګه جلال‌آباد ،کابل‌اوهرا ت دری‌واړه داستواله کرښی څخه مساوی واټن لری‌خودآب‌و هواله‌مخی له‌یوبــــل سره ستر توپیر لری ددغه توپیر علت‌دسمندر له‌مــخ څخه‌دلوړوالی ،دغرودپرو توالــــی سمت او دجوی حالاتودجریان‌په‌مقابل کی دهغو بیل‌بیل موقعیت‌بلل کیدای‌شی. په‌دی توګه دیــــو ی سیمی یاهیواد دهوایااقلیم په‌ټاکلو کی‌بیل‌بیل عوامل برخه‌لری چه‌په ګډه‌سره دیوی سیمی اقلیم ټاکی.

دلوړوالی‌په نظر کی‌نیولوسره افغانستان پــه څلورو بیلومنطقو ویشل کیږی.

۱ــهغه سیمی چی‌له ۹۰۰مترو څخه لــږ جګوالی‌لری دطبیعی چاپیریال له‌مخی ددښت یابیدیانوم‌ور باندی ایښودلای شو. څرنګه‌چی داسیمی پرتی‌او اواری‌دی نواقلیم یی‌صحرایی یانیمه صحرایی سیموته ورته دی.دصحر ایی سیمو څرنګوالی دادی‌چی اوربښت‌پکی‌ډیر لږ اوکله کله‌صورت نیسی.دغه رازدتودوخی‌درجی دشپی‌او ورځی یادکال‌په اوږدوکی ډیر توپیر څرګندوی. په‌نیمه صحرایی‌اقلیم کی‌دافغانستان شمالی صفحات (بغلان، کندز،مزار شر یف‌او شبرغان)ختیزا وسویلی لویدیزی سیمی نکــه جلال‌آباد لغمان فراه‌اولشکر ګاه‌برخه اخلی. ګرشك، ریګستان، دبکوابید یا،مارجــــه، د خاشرود بیدیااو سیستان په‌صحرا یی سیمو کی‌شاملیږی.

۲ــ هغه‌سیمی چی‌د۹۰۰او ۱۳۰۰ مترو تر منځ‌پرتی دی‌زیاتره دهندو کش‌شما لی لمنی دغورات دغرولمنی دکندهار سیمه اودهریرود ددری منځنی اوکښتی برخی نیسی .په دغه اقلیمی حوزه‌کی اوړی‌ډیر تود اوژمی‌دو مره سوړنه‌وی اوډیرلږلیدل کیږی چی‌دتودو خی درجه ترمنفی لسودرجو پوری کښته شی. داورښت اندازه تر۲۰۰ملی مترولږه اوزیاتره دباران‌په شکل‌مځکی ته‌رسیږی، دلته‌دواو رو اوریدل دومره ډیر نه‌وی.

۳ـ هغه‌سیمې چې د ۳۰۰۰او ۲٤۰۰ مترو ترمنځ موقعیت‌لري په‌نسبتي توگه آب‌وهوایې معتدله اوڅلور فصله په خرگندډول‌له یوبل څخه بیلیږي.اوړې دومره توداوشدید نه خو ژمي‌تریوې اندازې‌شدت‌غوره کوي.دو اور ې اوباران اوریدل‌دژمي اوپسرلي په‌موسم کـې عمومیت لري‌داوربښت اندازه‌د کال‌په اوږ دو کې‌د ٤۰۰ملي مترو څخه‌زيات اټکل شوی‌ده. په‌دغه اقلیمي ساحه‌کې‌کابل، غزني، کنهو از بدخشان یوه‌برخه‌دکنړ‌ددرې پاسنۍ .رخه او داسې نورې برخې شاملیږي.

٤ـ هغه‌سیمې چې‌له ۲٤۰۰مترو څخه‌لوړ ې دي‌عموماً‌غرني‌او هوایې‌سره ده‌دتودو خې درجه دکال په‌اوږدوکې غټ‌توپیر خرگندوي. په‌دغه اقلیمي سیمه کې‌هغه ځایونه چې‌درې زره‌متره لوړوالي لري‌ژمي یې‌له شپږو څخه‌تـــر اوو میاشتو پورې اوږدوالي مومي.په‌نوموړې‌سیمه کې دنورستان یوځه برخه دبدخشان اوهزاره جات ستره برخه ځای لري.هغه غرني‌ځایونه چې‌دسمندر له‌مخ‌څخه ٤۰۰۰ متره جگ دي داستوگنې لپاره‌چمتو نه‌دي‌اودکال په اوږدوکې په‌واورو پټ دي(دواخان‌اوپامیر دجگې سطحې څخه‌پر ته‌چې تر څلورو زرومترو پورې‌دقرغیز وگي ودروزنې لپاره په‌استوگنه لیدل‌کیږي.)

لنده‌بل‌اواوربښت :

دیوې سیمې لنده بل اواوربښت دهغه‌ځای دهواله فشار دځمکې جوړښت اودهواپه‌سړو یاتودو څپو پورې مخامخ اړیکه‌لري. په هغو ځایوکې چې‌فشار ټیټ‌وي‌اوربښت زيات‌صور ت نیسي دغه رازدغروپه لمنو اوجگوځایو کـې دتودوخې دناڅاپي ټیټیدوله امله لنده‌بل ژر داشباع‌اندازې ته‌رسیږي‌پــه نتیجه کـــې اوربښت کیږي په‌دې‌ډول‌په جگوبرخوکې هـم اوربښت ډیردی. په‌صحرایي سیموکې دسړو اوتودوڅپو دبرخو ردله‌امله یوځه رطـو بت راکښته کیدای شي.

هوایي څپې‌دکال په‌بیلو بیلو وختو کـې دهیواد آب وهوا اغیزمنه کوي اوپه نتیجه کې واوره یاباران اوریږي‌هغه هوایي څپې چـې افغا نستان ته‌په بیلو بیلوفصلوکې‌راننوزي په‌دې ډول دي:

دژمي په‌موسم‌کې دسایبریاستره څپه‌هیواد ته‌راننوتلي اوپه ډیر وځایوکښې داور ښت سبب‌گرزي. په‌اوړې کې دهند له‌سمندرڅخه توده اومرطوبه څپه‌دختیز اوسویل ختیزلورې څخه افغانستان ته‌رارسیږي‌په نوموړو سیمو کښې‌په تیره‌بیا دسلیمان، سپین‌غر اوپکتیاپه برحوکښې درانه اوربښتونه‌راوړي پـــای او دپسرلي په‌لومړیو وختوکې دلویدیزاوشمالي لویدیزې خوا څخه‌داتـــلانتیك دسمندر لنده څپه هیوادته راځي‌اود منځنې افغا نستان او هندوکش غرونه تراغیزې لاندې نیسي.

داوړې په‌فصل کې دفارس دخلیج هـــوا افغا نستان‌ته راننوزي اوپه ځینو برخو کې کم‌دوامه اوربښت منځ‌ته راوړي. لاندنی‌جدول دافغا نستان دځینو سیمو اوربښت دلوړوالی له‌مخې خرگندوي :

دستیشن نوم	پـروت والی	دسمندر شخه‌لـوړوالـــی داور ښت وخت	اورښت پـه ملـی متر سره
۱ـــشمالی‌سالنگ	غر نی‌بر خه	۳۳۵۰ پسر لی‌او ژ می	۱۲۳۶
۲ـــ کابل	منځنی‌بر خه	۱۸۰۳ پسر لی‌او ژ می	۳۶۲
۳ـــجبل‌السر اج	منځنی‌بر خه	۱۶۲۸ پسر لی‌او ژ می	۵۶۶
۴ـــخوست	سو یلی‌بر خه	۱۱۸۵ پسر لی‌او اوړی	۵۸۲
۵ـــهر ات	شمالی‌لو یدیز ه‌بر خه	۹۶۴ پسر لی‌او ژ می	۲۲۰
۶ـــمیمنه	شمال‌لو یدیز ه‌بر خه	۸۵۸ پسر لی‌او ژ می	۲۷۰
۷ـــلشکر گاه	سو یل‌لو یدیز	۷۸۰ پسر لی‌او ژ می	۷۶
۸ـــفر اه	سو یل‌لو یدیز	۶۵۱ پسر لی‌او ژ می	۷۹
۹ـــجلال‌آباد	ختیز ه‌بر خه	۵۵۲ پسر لی‌او ژ می	۲۴۲
۱۰ـــ کندز	شمالی‌بر خه	۴۳۰ پسر لی‌او ژ می	۳۲۱

دریابونه :

دجغرافیایی عرض‌البلد په‌نظر کی‌نیو لـو سره افغانستان دمنځنۍ آسیاپه‌وچه ـــ برخه کی‌پروت والی لری‌خودجگو غرولکه هندوکش ،بابا، فیروزکوه، تیربند ترکستان،سپین‌غر ، سیاه کوه‌اونورو په‌شته والی‌سره‌ددریابواوبه دکال‌په‌اوږدوکی داوچه سیمه لنده وی پـــه بله وینا دنوموړو غرو دایمی واوری‌دهیواد دسترودریابودسر چینی لپاره ډیره‌ښه منبـع گڼلای شو. دافغانستان دریابونه داوبـــــو اخستلو دسیمی له‌مخی په‌لانـــدی ډول‌ویشل کیږی.

دشمالی هندوکش‌سیمه چی‌دآمـــــو، اودهغه معاونین لکه واخان، کوکچه، کندوزاودا سی نورپه‌کی بهیږی داسیمه دپلن والی‌له مخی دهیوادپه سلوکی ۲ر۱٤ برخی نیسی.

دهندو کش‌سویلی سیمه چی‌دکا بل،کنړ البنگار، پنجشیر اولوگر دریابونه په‌کـــــی جریان لری‌اوپلن والی دټولوخاوری په‌نسبت په‌سلو کی ۲ر۸ دی.

دبابا دغروشمالی اومنځنۍ برخه دسفید کوه دشمالی‌اوجنوبی غاړی‌سیمه‌چی‌دتاشقرغان (خلم)بلخ‌آب(عشق‌آباد) داندخوی‌آب‌سفید (میرآباد)مرغاب اوهر یرود پکی بهیږی‌دا سیمه دټول هیواد په‌سلوکی ۱ر۲۳ برخی‌حوړو ی دبابا اوسیاه کوه‌سویلی سیمه چی‌دارغنداب (ترنک اوارغستان) خاشرود ،فراه رود،ادرس کن، گودزیره اودچگالی واړه‌دریا بونه‌په‌کی جریان‌لری. داسیمه دټول‌هیوادپه‌سلوکښی۱ر٤ برخی‌نیسی.

دآمودریاب:

دآمودریاب چـــی پخوا داکسو س پـــه

نامه یادیده په منځنیو پیړیو (قرو ن اوسطی) کی عربود جیحون په نامه وباله. دمنځنیو پیړیو په وروستی وخت کی دمغولو دیرغلو دوره پیل شوه. په دغه دوران کی دجیحون نوم په (آمویه) یا (آمودریا) واوښت. دغه دریا ب دپامیر دجگی سطحی (دآمودریاب سرچینه) څخه دارال ترجهیل پوری ۲۵۰۰ کیلو متره اوږدوالی لری. دآمودریاب دکوچنی پامیر دکنگلو څخه چی دځلورو زرو مترو څخه لوړ دی سرچینه اخلی اوپه پا سنی برخه کی دواخان په نامه نامتودی. کله چی دآقسو او پنجه اوبه هغه ته گډیږی د(آب پنج) په نامه بلل کیږی. دآمودریاب دکوکچی تردر یاب پوری په ډیره چټکی روان اوپه لارکی ډیر آبشارونه جوړوی له کوکچی څخه وروسته دسرځوړی (نشیب) دلیږیدوله امله آرام او بیری چلونی لپاره چمتو گرزی. دآمو دریا ب سوراله یوه څخه ترپنځو کیلومترو پوری تاکل شوی دی. دآمودریاب په دواړو غاړوونی په نیره بیاولی (بید) او چنارلیدل کیږی. دآمو دریاب داوبو ډیروالی دکنگلوپه سنروا لی او دگرمی په فصل کی دتودوخی په درجه پوری اړه لری. دآمودریاب داوبو دبت شر گندوی چی د گرمی په موسم کی دډبرو اویخ ټوټی له څان سره راوړی له دی څخه پرته ددغه دریا ب د اوبو دبت په پاسنی اوکښتنی برخه کی توپیر مومی. په منځنی اوورو ستنی برخه کی ددریاب اوبه دتبخیر اواوبولگولو له امله لږیږی اود آرال په شاوخوا کی یی دبت په یوه ثانیه کی ۱٤۹۰ متره مکعبو ته رسیدای شی په دا سی حال کی چی دکرکی دښار په سیمه کی یی دبت په یوه ثانیه کی ۲۰۵۰ متره مکعبو ته لوړیږی دآمودریاب داوبو دبت دیخوا څخه اټ شوی دی دمثال په ډول دکرکی په سمه کی په ۱۹۱٤ متره مکعبه او په ۱۸۲۲ کال کی په یوه ثانیه کی ۹٦٦۰ مترومکعبو ته رسیده.

دآمودریاب داوبو ژوروالی دآب خیزی په موسم کی له دووڅخه تردریو مترو پوری رسیږی. دآمودریاب غاړی داشتکال له امله دتراس (مرتبه لرونکی) په څیر ددریا ب له منځ څخه د۱۸ څخه تر شلو مترو پوری جگی دی.

دآمودریا بدلتایوو لس زره کیلو مترمربع پلن والی لری.

دکلفت دسیمی څخه وروسته آدمودریاب خپل سیر بدلوی اودپرله پسی تخریباتوله امله په څینو سیمو کی په ځوبناخو ویشل شوی او دښاخو ترمنځ ټاپوگان جوړوی. دآمو دریاب په ښی اوکیڼ اړخ کی زیات شمیر مرستیالان لری

دآمودریاب هغه مرستیالان چی دشورو ی اتحاد په خاوروکی بهیږی دچك، گند، قزل سو وخش، کافر نهان اوسر خران څخه عبارت دی.

دآمودریاب دگیڼی خوا مرستیالان دشیوا کوکچی (چی دآمودر یاب) په سلو کی ٤ مرستیالان جوړوی) اوکندز څخه دی دکوکچی اوکندز څخه دکرنی په برخی کی ډیر ه گټه اخستل کیږ ی آمودر یا ب په یوه ډیره فاصله کی داوبو زیاتوالی اوژور والی له امله دبیړی چلونی لپاره چمتو دی. دافغانستا ن اوشوروی اتحاد تجارتی مالو نه له دغه او ی لاری څخه وړل او راوړل کیږی.

دآمودریاب تر څنگ دافغا نستان غوره بندرونه تاشگذر، کلفت شیرخان بندر او

حیرتان دی‌چی دافغانستان صادرات‌اوواردات لەهغو شخه ترسره کیږی. پەدغوبند رو کی دکلفت بندرله پخواراهیسی دپطرولو اودموټر ونو غوړو دراوړلو لپارەټاکل شوی‌دی دقزل قلعه (شیرخان) بندر چی‌دکابل‌نږدی واقع‌لری داومو موادو،دلیږدو لولپاره غوره ګڼل‌کیږی.

دکابل دریاب :

دکابل‌ددریاب اوږدوالی‌له سرچینی شخه تر مصب‌پوری ۷۰۰کیلو مترەدی‌چی لەدغەوا ټن شخه ۵٦۰ کیلومترەپه افغانستان پـوری‌اړه لری،دکابل‌در یاب دکابل‌ښار پەلویـد یـزه ۸۰کیلومتر ی. کی‌داونی‌له غابنی(۳۵۰۰)شخه پیل‌اوپه پاسنی برخەکی‌ډیر تیزجر یـا ن لری.دکابل دریاب‌په خپله لاره‌کـی دخـر تنګیو شخه تیریږی‌دمثال‌پەډول کنەچی‌دکابل دریاب‌دللندر لـەتنګی شخه تیرشي‌نو دچار دهی سیمی تەراننوزی دکابل‌دښار شخه له تیریدو ورروسته دتنګی غارو تنګی‌تەرسیږ ی بیالەدغه تنګی‌شخه دنغلو اوسروبی‌هـوار ی سیمی‌ته جریان‌مومی. وروسی وریښمین تنګی تەرسیدلی اودتنګی شخەدتیریـدو ورو ستە دلغمان ټیټی‌او پرتی‌سیمی تەځان رسوی،دغه راز ددرونټی لەتنګی‌شخه جلال‌آباد اودلعل‌پور له تنګی شخەدپیښور سیمی تەبهیږی.دکابل دریاب داټك (۲۷۱متره) سرەنږدی‌دسنددریاب تەګډیږی

دلوګر، پنجشیر،الیشنګ ،الینګاراو کنـړ دریابونه دښی اوکیڼی‌خوادکـابل‌دریا ب مرستیالان شمیرل کیږی‌دکـابل دریـا ب اودهغەمرستیالان داقتصادله پلوەدافغانستا ن ډیرەغوره دریاب‌دی‌چـی دبریښنا دتولید او زراعتی سیمو دخړوبولولپارەسترارزښت‌لری. دکابل پەدریاب باندی‌دبر ښناځوبندو نـه جوړشوی‌چی دافغا نستان ستر بندو نەګڼل کیږی او پەلاندی ډول دی:

دجبل‌السراج دبرښنا بندچی په۱۲۹۹ کال کی‌تری‌ګټه اخستل‌پیل شوی اودسا لنګ پر دریاب‌باندی چی‌دکابل‌دریاب مـرستیال وی جوړشوی‌دی. ددغه‌بند دبرښناظر فیت۱۵۰۰ کیلو واټەدی.

دوردکودچك‌بند د۳۰۰۰ کیلو واټو پـه ظرفیت په ۱۳۱۹کال کی‌دلوګرپر دریـا ب باندی جوړشوی‌دی.

دسروبی بندچی دپنجشیر دریاب لەخولی شخه۱۵کلو مترەلیری اود۲۲۰۰۰ کیلوواټوپه ظرفیت په۱۳۳٦ کال‌کی دګټی اخستلو لپاره چمتو شوی‌دی دنغلو بندچـی تـراو سه دافغانستان ستر بنداوپه (۱۳٤٦کال کـی ۹۰۰۰۰ کیلو واټوپه ظرفیت‌په کارولوید. د ماهی‌پر برښنا اودننګرهار دکانال دپـروژی برښنادکابل پەدریاب باندی نورمراکزیادولای شو.

دمرغاب‌دریاب:

دمرغاب دریاب‌دفیروز کوەله غـرو شخه‌د ۲۵۰۰ مترو پەجګوالی سرچینه اخستی اوله منبع شخەترپای پوری ۸۰۰ کیلومترەاوږددی لەدغه اندازی واټن شخه٤٥۰کیلو مترەیی په افغانستان پوری اړەلری. دمرغاب دریا بیو مر ستیال‌دګو شکا په نـا مه دفیروز کـوه شخه سرچینه اخستی اودتاش کیـواری پـه سیمه کی‌چی دهیواد شخەبهرپرته دەلەمرغاب سره یوځای‌کیږی.

دمرغاب له دریاب څخه ددغه دریاب دا وبو ژوروالی اوساحل دجگوا لی نه املهٔ زمونږ په هیواد کی دومره گټه نه اخستل کیږی خود دمرواو پنجده په برخه کی دبند ونو په جوړ یدو سره تری اعظمی استفاده شوی ده٠

دشوروی اتحاد سره په نږدی سرحد کی دمرغاب دریاب دمرو چاق او بالا مرغاب سمسوره سیمه خړوبوی٠

دمرغاب دریاب د٣٠کیلو متروپه اوږدوا لی سره دافغانستان اوشوروی اتحاد ترمنځ سرحدی کرښه جوړه کړی ده٠

ددغه دریاب دلتادمروی په شاوخوا کی ده او وروسته بیادقراقرم په شگوکی ورك کیږ ی٠

دهریرود دریاب:

دبابادغروپه لویدیزولمنوکی دوه دریا بو نه دسنگل آب اوسرجنگل په نا مه پیل شوی اود دولت یار په سیمه کښی سره یوځای اودهریرود دریاب جوړوی٠ دهریروددریاب شرقاً اوغر بأ دفیروزکوه اوکاسه مرغ ترمنځ د ٤٠٠کیلومترو په اوږدوالی بهیږی داوبی په لویدیزوبر خه کی ددغه دریاب ستر مرستیا ل تکاویشا نچی د سیاه کوه په سویلی لمنوکی دهریرود سره د٢٠٠کیلومتروپه اوږدوالی موازی بهیږی له سره یوځا ی اودغرنیو سیمودتیر ید و وروسته د٥٠٠ کیلومترو واټن پوری دهرا ت وادی سمسوز کوی٠دهریرود دریاب دهرا ت دلویدیزپه ١٠٠ کیلومتری کی دافغا نستان او ایران گډی سرحدی کرښی ته رسیږی اودسر حدی کرښی په څیر څوکیلومترو پوری دافغانستان اوایران خاوری سره بیلوی او بیا شوروی اتحادته ننوزی٠ دهریرود دریاب دوه پردری اوږدوالی په افغانستان پوری اړه لری٠

دهرات لرغونی اوتاریخی ښاردهریروددریاب له برکته مینځ ته راغلی اودتاریخ په اوږدو کی پردیو یرغلگرانو پری څو واره بریدونه کړی دی٠دهریرود دریاب دهرات دښاراو غور یانو په برخه کی ډیرآرام بهیږی په داسی حال کی چی دسر چینی وروسته تراوبی پوری په ډیره چټکی جریان لری٠

دادریاب تراسلام قلعه پوری خپل لوید یز استقامت ساتی خوداسلام قلعه وروسته دشمال په لورکږیږی او دترکمنستان دریگستان په لور حرکت کوی په دغه ځای کی هریرود، دتجن په نامه یاداوډیو څه فاصلی وروسته په شگو کی له منځه ځی٠

دهلمنددریاب :

دادریاب دهزاره جات له غرو څخه د٣٨٠٠ مترو په لوړوالی سرچینه اخلی٠ لومړی دلویدیز او بیا له یوځه واټن وروسته دسویل لویدیزلورته دافغانستان په خاوره کی بهیږی٠دهلمند یا هیرمند دریاب د١٤٠٠ کیلومترو په اوږدوا لی دافغانستان ستردریاب دی چی تقریباً په بشپړه توگه زمونږ په هیوادپوری اړه لری٠

دهلمند دریاب دپیل په لومړی سرکی، ډیر کږ ندی حرکت کوی، خودگرشك په سیمه کی آرام اوله دی وروسته یی سودزیا تیږی.

دگرشك په سیمه کی دهلمند سترمر ستیا ل ارغنداب ورسره گډاودسویل په لورجریان مومی٠ دهلمند دریاب په سویل لویدیزافغانستان کی

دیوه‌قوس په‌خیر په‌هامون هلمندکی پای ته رسیږی.

دهلمنددریاب دبت په بیلو بیلوسیمو اویادکال په‌اوږدوکی‌تو پیر کوی په عمومی‌توگه په‌یوه ثانیه کی‌له ۱۵۰ مترومکعبو څخه‌تر ۲۰۰مترو مکعبو پوری رسیدلا ی‌شی. دهلمند ددریا ب داوږولږوالی‌یاډیروالی ددغه‌در یاب‌دشاو خوا اوسیدونکو په ژوندباندی ژوره‌اغیزه‌کوی .

څکه دهلمند دشاوخواخلك په صحرای سیمه کی‌میشت دی اوداوبو کمښت ددوی ژوند ته ستر زیان اړوی.

ددغه زیان‌دمخنیوی لپاره‌حکو مت‌ډیره کلکه پاملرنه کړی‌اودهلمند دناوی پراختیایـــی پروژی‌ددغه امرلاندی پـــه‌فعالیت لگیادی.د پروژوپه بنسټ زیات‌شمیر بندونه اوویالـی دهلمنددریاب‌پرسر جوړی‌اونه یوازی‌داو بـو لگولو په‌برخه‌کی مرسته کوی‌بلکه په‌راتلونکی نږدی وخت‌کی‌به‌دبر ښنا دتولیدله‌امله‌دسیمی وگړوته ډیره گټه ورسوی.

بشری برخه:

طبیعی چاپیریال داقلیم‌په اودهایدروگرافی خصوصیت دانسان په‌ژوندباندی مخامخ اغیزه کوی.دغه شرایط دبشر لپاره‌داستوگنی ځای اوداقتصادی فعالیت ساحه ټاکی. زمونږ په هیوادکی‌له پخواراهیسی‌بیلی بیلی‌اوسمسوری دری‌دوگړودژوند لپاره برابر ی‌شو ی‌او پـه هغوکښی گڼ‌شمیر خلك‌میشت وی.

په‌عمومی توگه دبشری‌ژوند نښی په‌عر نیـو سیموکی حتی تر۳٤۰۰ متروپوری هـم‌لید ل کیدای‌شی. نوځرگندیږی‌چی‌له پامیر څخه تر نیمروز پوری په‌بیلو بیلو حوزوکی‌دطبیعـی شرایطو په‌مساعدت سره زمونږوطنوال ژوند تیروی.

که‌غرنی سیمی له‌پر تواواوارو سیموسره پـر تله‌کړونوپه ښکاره‌تـــو گـــه دغرنیو سیمو اوسیدونکی لږدی څکه‌په‌داسی ځایوکی‌اقلیمی اوطبیعی شرایطدانسانی ژوند لپاره‌خنډو نـه پیښوی.سره ددی زمونږوطنوال په‌غرواورغو کی په مقیمی‌اویا نیمه‌مقیمی ډول‌ژوندکو ی. دمالواورمو روزنه دلوړو سیمو غوره‌فعا لیت دی‌په‌داسی حال‌کی‌چی دپر تواوهـــوارو سیمو اوسیدونکی‌په‌کرنه لگیادی.

هغه سیمی‌چی د۱۰۰۰ څخه‌تـــر ۲۰۰۰مترو پوری‌پر تی‌دی ،زیاتره‌ارتی اواوارئ‌ئی چی په هغو کی‌گڼ‌شمیر خلك‌میشت‌او‌په کرنه یابا غ داری کی‌فعالیت کوی‌دغه رازدلته‌دښارویوروزنه هم ترسره کیږی‌په‌هغو سیموکی‌چی له ۱۰۰۰ مترو څخه ټیټی‌دی دنفوس دډیروالی‌اوترا کم له‌امله‌په لومړی‌درجه کی‌راځی‌داهم باید ووایو چی‌زمونږدهیواد زیاتره‌ښارونه په‌دغه رازسیمو کی ځای‌لری.کرنه،صنعت‌اوفرهنگی چار ی‌پـــه نوموړو سیموکی‌په پرمختللی‌توگه‌لیدل کیږی.

وگړی :

دربښتینواحصایو دنشته‌والی لـــه امله نشو کولای‌چی د۱۳۱۵ ه،ش‌کال څخه‌پخوادهیواد د وگړو شمیرښکاره کړو،دملگرو ملتوداحصا یی له‌مخی‌په ۱۳۱۵ هجری شمسی‌کـال‌کی ۱۹۲۷ میلادی‌دافغا نستان‌نفوس ۱۰۹۷۲۰۰۰ تنه‌ښودل شوی‌دی.دغه‌رازدپلان وزارت داحصایی‌ریاست دپلان‌دپرمختنك د۱۳٤۹کال‌په نشریه‌کی زمونږ

هیواددوګړو شمیر په ۱۳۲۹ کال کی (۱۹۵۰ میلادی)دوولس ملیونه اټکل ګړی‌دی.

لاندنی جدول‌دافغانستان نفوس‌ترا کم‌په‌یوه کیلومترمربع کی‌داسی ښرګندوی:

کال	دوګړوشمیر	تراکم‌په‌یوه کیلو مترمربع کښی
۱۳۱۵	۱۰۹۷۲۰۰۰	۱۷
۱۳۲۹	۱۲۰۰۰۰۰۰	۱۸
۱۳۳۶	۱۳۰۰۰۰۰۰	۲۰
۱۳۳۸	۱۳۸۰۰۰۰۰	۲۱
۱۳۳۹	۱۴۴۸۳۰۰۰	۲۲
۱۳۴۰	۱۴۶۸۴۰۰۰	۲۲ر۶
۱۳۴۱	۱۴۹۰۰۰۰۰	۲۳
۱۳۴۲	۱۵۲۲۷۰۰۰	۲۴
۱۳۴۵	۱۵۷۱۵۰۰۰	۲۴ر۱
۱۳۴۸	۱۶۶۲۴۲۹۵	۲۵ر۶
۱۳۵۳	۱۸۷۰۰۰۰۰	۲۸ر۷

له‌دغه‌جدول ښخه‌دا نتیجه‌ایستلای شو چی له ۱۳۱۵ کال ښخه‌تر ۱۳۵۳ کال پوری‌تقریباً ۸ته ملیونه وګړی‌ډیرشوی‌دی. دغه‌راز په کثا فت کی‌په‌یوه کیلومترمربع کی‌له ۱۷ نفرو ښخــه ۲۸ر۶ته‌چی ۱۱ر۶ زیاتوالی ښی‌زیاتوالی‌راغلی دی.

داهم‌باید ووایــو چـــی‌دافغا نستان‌نفوس‌د نوروهیوادوپه ښیرپه‌یوه ډول‌ویشل‌شوی‌نه‌دی بلکه‌په سیمه ایزه‌توګه په‌یوه ښای‌کی ډیراو بله برخه کی‌دشرایطوپه‌اسا س‌لږدی.

لاندنی جدول دافغانستان دولایاتو دوګړوشمیر اوتراکم ښرګندوی :

	ولایات	دوګړو شمیر ۱۳۵۰	اداری مرکز	تراکم‌په‌یوه کیلومتر مربع کی
۱	کابل	۱۳۶۰۶۶۴	کابل	۴۲۵/۲
۲	کندهار	۷۸۰۶۱۷	کندهار	۱۷۱۸
۳	هرات	۷۲۲۳۴۸	هرات	۱۷
۴	بلخ	۳۷۲۵۴۸	مزارشریف	۲۴/۶
۵	ننګرهار	۱۲۰۸۶۲۵	جلال‌آباداوچغسرای	۱۵۹/۹
۶	پکتیا	۸۷۸۸۳۳	ګردیز	۵۱/۶
۷	غزنی	۱۱۶۲۵۹۰	غزنی	۳۵/۶
۸	هلمند	۳۳۳۳۲۹	بست لشکرګاه	۶/۳
۹	فراه	۳۳۰۱۵	فراه	۵/۷
۱۰	جوزجان	۴۵۲۳۳۲	شبرغان	۲۰

ولايات	دوګړو شمير ۱۳۵۰	اداري مرکز	تراکم په يوه کيلومتر مربع کی
۱۱ تخار	۵۲۰۵۳۵	تالقان	۲۵
۱۲ بدخشان	۳۶۲۸۲۵	فيض آباد	۸/۳
۱۳ باميان	۳۶۴۴۳۴	باميان	۱۲/۳
۱۴ ارزګان	۵۲۴۹۶۶	تيرين کوټ	۱۶/۶
۱۵ غور	۳۴۰۶۷۸	چغچران	۹/۸
۱۶ پروان	۱۲۹۷۴۰۳	چاريکاراومحمودراقی	۱۷۸/۹
۱۷ کندز	۴۲۷۰۲۶	کندز	۵۴/۷
۱۸ بغلان	۶۵۶۶۴۴	بغلان	۴۸/۶
۱۹ سمنګان	۲۱۸۳۸۴	ايبک	۱۴/۲
۲۰ نيمروز	۱۲۸۳۶۴	زرنج	۲/۴
۲۱ زابل	۳۷۷۳۳۷	کلات	۱۸/۸
۲۲ لوګر	۳۲۵۶۴۲	برکی برک ـ پل علم	۷۷/۵
۲۳ وردک	۴۳۷۷۵۵	ميدان ښار	۴۲/۵
۲۴ لغمان	۲۳۴۳۷۵	مېتر لام	۲۵/۷
۲۵ بادغيس	۳۳۷۱۳۹	قلعه نو	۱۳/۶
۲۶ فارياب	۴۵۷۸۱۴	ميمنه	۲۲/۴

که دغه جدول ته ځير شو وينوچی ځينی ولايات ګڼ شمير ځينی نورمنځنی شمير او يوه ډله نورلږاوتيټ دول وګړی لری هغه ولايات چی له ۱۰۷ شخه تر۴۲۵ پوری (پروان ـ ننګرهار اوکابل) په يوه کيلومترمربع کی تراکم لری لومړی درجه ګڼل کيږی کنړو نـه لوګر، دکاپيسالوی ولسوالی. پکتيا، بغلان او کندزدهغوولاياتوپه لړ کی دی چی منځنی نفو س لری او په يوه کيلومترمربع کی يی په منځنی توګه ۶۸ نفره ژوندکوی.

هغه ولايات چی له ۲۵ شخه تر ۵۰ پوری تراکم لری دوردك ،غزنی، تخار اولغمان شخه عبارت دی بلخ ،فارياب ،جوزجان، زابل، باميان هرات ،کندهار اوارزګان هغه ولايات دی چی په تيټ دول نفوس لری اوپه يوه کيلو مترمربع کی يی له ۲ شخه تر ۱۵ نفروپوری ژوند کـوی. دهيوادپاتی ولايات لکه سمنګان، بـاد غيس غورات بدخشان ،فراه، هلمند اونيمروز لـه

نفوس لرونکی ولایات گڼلای شو.

پوهنه :

داځرگنده خبره ده چی دیوی ټولنی افراد د پوهی په رڼاکی کولای شی خپل بشری توان دژوندد ټرلو اړخود ښه کیدو لپاره په کار واچوی. په ټولو هیوادوکی داقتصادی پانگی دزیاتیدو لپاره ټولنیزه پانگه بنسټ گڼل کیږی زمونږ په هیوادکی هم ددغه اصل په پیروی سره دپوهنی رپاختیاد جمهوری دولت ستره هیله ده چی په ډیره بیړه یی داصلاح اوسمون لاری پیل کړی دی.. په افغانستان کی دپوهی دتعمیم لپاره لومړی دښښو پرسونل دسمبالو لپاره هڅه کیږی په دغه برخه کی پخوانیو پنځه کلنو پلانو دوسی سره سم بریا لیتوب حاصل کړی او په ډیرو برخوکی دبهرنیو استادانو اوماهرا نو ځای هیواد والوډك کړی دی.

دپوهنی دگړنداو هراړ خیز پر مختك لپاره دمالی امکاناتو په حدود کی زیاته اندازه بودجه تر نظر لاندی نیول کیږی داسی اټکل کیږی چی په راتلونکو شوکلوکی به افغانستان دپو هنی له پلوه یولوړی درجی ته اوچت شی.

په دریم پنځه کلن پلان کی دټولنیز وخدماتو سکتور دپاملرنی وړوواو په دغه برخی کی پو هنی زیاتی مرستی ته اړتیا درلوده. لــــه همدی کبله دولت په دریم پنځه کلن پلان کی دټولنیزو خدماتو دسکتور دمعارف لپاره پـــه سلوکی ۸ر۲۷ لگښت ټا کلی وو. په ۱۳۵۱ کال کی دمتعلمینو شمیر ۷۶۱ زره ښودل شوی دی. سره ددی چی دپوهنی په برخه کی سخت زیار جاری دی بیا هم ترنن ورځی پوری دکاروړ وگړوله جملی شخه په سلوکی ۸۷٫۳ برخی دزده کړی له نعمت شخه بی برخی دی .دافغا نستان ځوان جمهوری رژیم دبی سوادیړ دورك کـــولو لپاره منظمی لاری چاری سنجولی دی چی په تطبیق کیدو سره به په عملی اونظری زده کړه کی دکیفیت سره ناخایی بدلون راشی. اوس غواړو چی دزده کړی په بیلو بیلو دورو باندی لنډ نظر واچوو.

لومړنی زده کړه :

دلومړنی زده کړی مقصد دادی چی دښوونځی دشمول وړ کو چنیان په ټول هیواد کښی ښوونځی ته شامل شی. په ۱۳۵۱ کال کی دلومړ نی دوری زده کوونکو شمیر ۶۰۵۱۰۰ تنه وو په دا سی حال چی په ۱۳۵۲ کال کی ۶۲۴۱۰۰ تنو ته اوچت شوچی په سلوکی ۸٫۹ زیاتوالی څرگندو ی په ۱۳۵۲ کال کی کلیوالی ښونځی ۱۹۲۶ بابه او لومړنی ښونځی ۱۳۴۳ بابه شمیر شوی دی. په داسی حال چی په ۱۳۵۰ کال کی لومړنی ښونځی ۱۲۹۵ اوکلیرالی ۱۹۳۶ بابه وو. پــه ۱۳۵۲ کال کی دکلیوالو ښونځیو کمښت ددعـو ښوونځیو لوړوالی لومړ نیو ښوونځیو ته گڼل کیږی په ۱۳۵۲ کال کی دبی سوادی د له منځه وړلو لپاره د(بیسوادی سره مبارزی) پروژه پراخه شوه چی داعمل په خپل ذات کی دپوهنی دتعمیم لپاره ډیره ښه نښه بلل کیدای شی.

ثانوی زده کړه :

ددغه دوری زده کړه نه یوازی هغو بکلور یـا پاسانوته چی له دولسم صنف شخه دخلا صید و وروسته په ټولنه کی دخدمت لپاره گو مـا رل کیږی ارزښت لری بلکه هغه نورفار غان چی دلوړی زده کړی په خاطر پو هنتو ن ته ځی هم دستراهمیت وړده. دثانوی ښونځیو او لیسو

شمیر په ۱۳۵۲کال‌کی ۷۱۲بابوته‌رسیده چی شمیر په ۱۳۵۰ــ ۱۳۵۱او ۱۳۵۲کال‌کی‌ښکاره پەدغه شمیر کی۲۰۰ لیسی برخه‌لری.لاندنی کوی :

جدول دبیلو بیلو دورو دزده‌کوونکواوښوونځیو

دزده‌کړی سطحه	۱۳۵۰	۱۳۵۱	۱۳۵۲
لومړنی زده‌کړه دکلیوالی‌په گډون :			
ښوونځی	۳۲۳۲	۳۲۵۷	۳۲۶۹
زده‌کوونکی	۵۷۲۹۳۲	۶۰۵۱۱۹	۶۲٤۱۱۳
ښوونکی	۱٤۶۵۱	۱٤۷۹۶	۱۵۸۱۱
فارغان	۳۷۲۳٤	٤۸۳۲۸	٤۹۵۰۵
منځنی زده‌کړه :			
ښوونځی	٤۹۷	٤۹۷	۵۱۲
زده‌کوونکی	۹۱۷۶۹	۱۰۲۰۵٤	۱۰۸۳۰۳
ښوونکی	۳۶۵۰	٤۱۲۶	٤٤۲۲
فارغان	۱٤۵۵۲	۱۹۶٤۹	۲۵۵٤۹
دلیسی زده‌کړه :			
ښوونځی	۱۸۸	۱۹۰	۲۰۰
زده‌کوونکی	۳۵۳۹۳	٤٤۹۲٤	۵۱۵۷۱
ښوونکی	۱۶۳۲	۲۳۲۰	۲۵۱۳
فارغان	٤۸٤۷	۶۰٤۷	۱۲۸۱۳
مسلکی زده‌کړه:			
ښوونځی	۳۷	۳۶	۳۶
زده‌کوونکی	۱۱۵۷۶	۸۶۸۰	۸۱۶۲
ښوونکی	۸۱۱	۶۷۸	۵۵۹
فارغان	۱۸۹۰	۲۱۵٤	۱۵۷۱

له‌جدول څخه څرگندیږی‌چی‌د۱۳۵۲کال کښی۱۳۵۰کال په‌نسبت‌دلیسی‌په‌زده‌کوونکوکښی په سلوکی۸ر٤۵ اودلیسی‌په فارغانوکی‌به‌سلوکی۳ر۱۶٤زیاتوالی‌راغلی‌دی. په‌مسلکی‌زده‌کړه کی ډیرښت رانغی حتی ویلای شوچی د۱۳۵۰کال په‌نسبت کمښت څرگندوی.

لوړه زده کړه :

لوړه‌زده‌کړه دکابل په پوهنتون، دننگرهـــار په پوهنتون‌اودصنعت داداری په انستیتو ت اودارالمعلمینو کی ترسره کیږی.لاندنی جدول په ۱۳۵۰ـ ۱۳۵۱او۱۳۵۲کال کی‌دپو هنتون دپوهنځیو اودارالمعلمینو شمیر څر گندوی:

څانگی	۱۳۵۰	۱۳۵۱	۱۳۵۲
ټول محصلین	۸٤۱۵	۹۸۱۷	۹۱۷۵
دطب‌څانگه	۱۱۷۳	۱۲۰۵	۱۱۲۳
دکرنی څانگه	۵۵۳	۷۳۵	٦۳۵
دساینس څانگه	۲۳۲۱	۲۵۹۱	۲۰۸۳
اجتماعی علوم	۲۹٦۳	۳۳۲۲	۳۵۱۹
دارالمعلمینو نه	۱٤۰۵	۱۹٦٤	۱۸۱۵

دجدول څخه څرگندیږی‌چی داجتماعی‌علومو په څانگه کی‌په۱۳۵۲ کی‌د۱۳۵۰کال‌په نسبت ۱۸٫۸زیاتوالی راغلی‌دی. په‌دی ډول دکر نی په څانگه‌کی‌په‌سلو ۸٫۱٤ اودارالمعلمینو کی ۲۹٫۲ډیر ښت څرگندولای شو.

په پای‌کی دابایدووایو چی دپوهنـــی او اقتصادی پراختیاتر منځ لاتراوسه هما هنگی منځ‌ته راغلی‌نه‌ده څکه ددغه هیلی سر تـــه رسیدل‌په‌لږه موده کی‌امکان‌نه لری‌امیدلروچی په‌راتلونکی نږدی وخت‌کی به‌دغه مقصد ته ورسیږو.

اقتصادی برخه :

دانسان شته‌والی دځمکی پرمخ‌تر ډیـــر ی اندازی پرهغوموادو باندی ولاړدی‌چی‌دکرنی‌له لیاری لاس ته‌راځی‌څکه کرنه دخوراکی‌شیا نو اوکالیو دبرابرولوډیره ستره منبع‌اودبشرددغو لومړ نیواړتیاوو دپوره کولو غوره لارگڼل‌کیږی

که‌چیری‌مونږ دخپل هیوادپخوانی اواوسنی اقتصادی بې‌نظر واچوو نووبه‌ووینو چــی‌د کرنی سکتور دتولیداتو دارز ښت دبهر نیو اسعاروبرابرول، داوومو شیانوتولید،دصنا یعو لپاره اودکارگرانو اووگړو دلگیاکیدو له امله دهیوادپه‌نورو اقتصادی سکتور نوبا ندی څو څله ستردی. په‌دی‌ډول‌ویلای‌شوچی‌دافغانستان اقتصاد اساساپرکرنه ولاړدی‌اوڅر نگــه چی اټکل شوی‌دی‌زمونږ دهیواد په‌سلوکـــی ۷۵

برخی‌ملی عایدات له‌دغه لیاری څخه‌لاس تـه راځی‌له‌بلی خواداهم‌ښکاره ده‌چی‌تراوسه پوری دافغان‌اولس په‌سلوکی له‌۷۵ څخه‌تر۸۵ خلك په مستقیمه‌توگه په‌کرنه لگیادی

له‌دغه شمیر څخه‌په سلوکی‌لس‌یی‌کوچیان‌گڼل شوی دی پلاتی په سلوکی ۹۰ وگـړی دغنمو جوارو وریجو،اوربشو،پومبه، میوواودسا بو په‌تولید اخته دی.

دغه‌رازکرنه دوړینواونخی نساجیو، نبا تـی غوړیو، شکری اونورو مصنو عاتو اومه مواد تیاروی په‌دی‌ډول دتجارت‌په برخه کی هم دزراعت‌داغیزی‌په‌باب‌هیڅ شك‌نه پاتی کیږ ی اوزیاتره تجارتی فعالیتونه دزراعتی شیا نـو په‌پلوزلو بناشوی‌دی.

سره‌ددی‌چی کرنه داقتصاد اصلی رکن او زیاتره بشری فعالیتونه‌دی خواته‌متر جه دی بیاهم بایدووایو چی‌تراوسه پوری‌دکرنی‌چاری په‌لومړ نی بڼه سرته رسیږی دکرنی‌وسایل ډیرساده دی‌اودماشین استعمال یواز ی پـه محدوده اندازه صورت نیسی. په‌ډیرو سیمو کی‌هرکال داوبودلږوالی له‌امله‌په سلوکی له ۵۰ څخه‌تر ۷۵پوری مځکی بی‌حاصله‌پاتی‌کیږی له‌بلی خوادهیواد دټول مساحت څخه یوازی ۸ر۷ملیونه هکتاره یاپه سلوکی ۱۲بز خـی مځکه‌دکرنی لاندی ده‌له‌دغی‌اندازی څخه ۳ر۵ ملیونه هکتاره مځکه په‌آسانه توگه داوبولگولو لپاره چمتو کیدای شی خوداوبو دلږوا لـی له‌سببه‌هرکال ۵ر۲ ملیونه هکتار ځمکه‌تراوبو لگونی لاندی‌را ځی.

په‌افغا نستان‌کی‌دمځکی لوی څښتان (لـوی مالکین) په‌نسبی‌توگه لږدی‌داډله دخلکو پـه منځ‌کی حاکمه طبقه ده‌چی خپل ځانته‌پرا خه مځکه ،ژرنده کاریز اوبشپړدکرنی وسا یـل لری‌دوی کروندگرو سره دبیلوبیلو اړیکو له مخی چالچلن کوی .داډول‌مالکین دهقانان‌یاپه اجیرډول‌نیسی اویاداچی‌ددوی په مځکوپور ی په‌مستقیم ډول‌تړلی اودکال‌په پای‌کی خپلـه دهقانی‌له څښتن څخه‌لاس‌ته‌راوړی.دځمکودمالکیت اندازه‌په‌سیمه ایزه‌توگه‌له یوه‌ځای‌څخه‌بل‌ځای‌ته توپیرمومی،یعنی په‌هغوځایوکی چـی ځمکـی پراخی وی‌نودځمکودمالکیت اندازه‌هم پرا خه کیږی‌په‌داسی حال‌کی چی په ځینونورو بر خو کی‌دځمکی‌دمحدودیت له‌امله دمالکینوشمیر او دمځکی اندازه‌هم ټیټیږی.

دهغوعواملو په‌لړکی چی زمونږ دکرنـی تولیدات یی‌دزیان‌سره مخا مخ کړی دی‌اویادا چی ددغوتولیداتو دپرمختیا مخه نیسي ځینی یی‌دلته راوړوخوداهم بایدووایو چی داعوامل نه‌یوازی کروندگر،اولوی مالکین زیا نمن‌کوی بلکه دهیوادټول وگړی‌په مستقیمه‌توگه تـر اغیزی‌لاندی نیسی. نوموړی عوامل‌په دی‌ډول دی.

۱ـ داجیروکروند گرولیږدیدل دبناروتوپه لورچی په‌دی‌ډول ددوی‌زر ثمر اړونکی‌کارو نه پیل‌کړی

۲ـدځوان نسل‌پا ملرنه دکرنی څخه‌اوښتی اونورو کاروته یی‌مینه ښودلی‌ده.

۳ـدپراخواو زیاتو مځکوتصر فـدځا نگړو خلکو له‌خواچی دوی نشی‌کولا ی‌ددغو سترو مځکوښه پالنه وکړی

۴- دمځکه لرونکو دتوان لږوالی چی دناوړه شرایطو اونباتی یاحیوانی ناروغیو سره نشی کولای مبارزه وکړی.

نوموړی عوامل نه یوازی اقتصادی کمزوری دسترومالکینو پهبرخه کوی بلکهواړه ځمکه لرونکی اوبالاخره دهیواد ټول وګړی زیا نمن کوی. دغه اقتصادی ستونزی په ډیره چټکـــی دمسوولو مقاماتو له خوادرك اوله منځهوړل یی دجمهوری دولت ترهدایت لاندی پـه منظمو پلانونو سره کیږی.

دافغا نستان مځکی دزرا عتی استعداد لهمخی منځی حالت لری یعنی نهډیری ښی اونه ډېـــری شاړدی دکیمیاوی سری لږ لګښت ددی سبب کیږی دمځکو کمزوری لاپسی زیـــا تـهشی. دکرنی وړنباتات زمونږ پههیواد کیډیر زیات دی په تیره بیاغنم پهډیرو ډولو سره پیداکیږی. نور غوره نباتات جوار، وریجی، اوربشی، جودر، اوړدن دغلو پهلړکی او چنی (نخود) باقلی اومی (ماش) دبقولاتو په جمله کی یادولای شو.

دحیواناتو دروزنی لپاره درشقی اوشفتلی کرنه هم په زیاترو سیموکی رواج لری پومبه هغه نبات دی چی پهپهنږدی وختو کی یی بـا ب موندلی دی.

افغا نستان دنورو پرمختیا یی هیوادو پـه څیر دکرنی په برخه کښی زیات پرابلمو نه لری ددغو ربړودلری کړلو لپاره دپلانونو دجوړولو مفکوره منځ تهراغله څودهغوپه وسیله دخلکو دژوند سطحه لوړهاوله طبیعی منابعو څخه په اعظمی توګه استفادهوشی. دجمهوریت دنیکمر غه راتګ څخه پخوادافغا نستان پلانونه دپنځـو کالو لپاره طرح کیدل اولومړنی پنځه کلن پلان په ۱۳۳۵ کال تر اجرالاندی ونیول شو. ددی لپاره چی لوستونکی دپلانونو دارزښت اودهغو اغیزی څخه زمونږ دهیواد پهاقتصادی اړخو په تیره بیا په کرنه کی درك کړی نولازمه ده چی په پخوا نیو پنځه کلنو پلانو باندی رڼاواچول شی

لههغه ځای څخه چی زمونږ اقتصادی بنسټ پرکرنه ولاړدی نو په لومړنی پنځه کلن پلان کی ددغه سکتور دپرمختك لپاره ډیر زیات مناسب شرایط ومنل شول . پهدی ډول دکرهنی دګړندی انکشاف په خاطریوه زیاته اندازه پیسی په نظر کی ونیول شوی څودحمل ونقل اودمواصلاتو دفقدان لهامله چی دپروژو دعملی کیدو لپاره یو محرکه قوه ګڼل کیږی، دکرنی سکتوردضرورت پهحکم سره پهلومړنی اودویم پنځه کلن پلا ن کی خپل ځای دغهسکتور (مواصلات او حمل و نقل) ته پریښود.

دولت پهلومړ نی پنځه کلن پلا ن کی ۱۴٫۶ ملیارده افغانی پهنظرکی ونیول چـــــی ۹٫۸ ملیارده له بهرنیو منابعو او ۴٫۸ ملیاردهپـی دپوره پهډول لهبهرنیو منابعو څخه طرح کړی د د غو پر مختیا یی لګښتو نـــو لـــــه لـــړ څخـه ۳٫۱ ملیا ر ده افغا نـــی دکـــر نی په برخه کی اندازه شوی دی

دلومړی پنځه کلن پلان رښتونی هدف داوړچی دکرنی پهبرخه کی داوبو لګولو دپروژو پـــــه جوړولو سره نوی مځکی لاس ته راشی اوپهدی ډول دکرنی لاندی ساحه پراخه کړی. دغه راز

پەدغه پلان کی دحاصلاتو دزیاتوالی دناروغیو له منځه وړل او دکرنی دسیستم دسمون هیلی ښکاره شوی دی.

کەچیری مرنډ لومړنی پنځه کلن پلان پــــه عمومی توگه تحلیل کړوو بەوینوچی دکر نی پەبرخی کی دومره پر مختك راغلی نەدی چی دهیواد زراعت پەپخوا نی تو گــــه باتــــی شو ورځ پەورځ ډیـــر یــــدو نکـــی نفو س اړتیا وی تر سره نکړ اولـــدی کبله وه چـــی ددغه پلان پەاوږدو کی خوراکی شیان پــه بـــــی ساری ډول لږ شول ددی څخه علاوه دغنمو دکمبود لەامله یوه اندازه غنم دبهر څخه راوغو ښتل شول. پەلومړی پلان کی دکروند گرودژو ند دجگوالی لپاره دځمکی دیوه واحد تولیدات دومره زیات اوچت ونه گرزیدل.

دتولیداتو دکمبود علت لکه چی مودمخه وویل دمواصلاتو دپراختیا عاجل ضرورت وو چی دکرنی پەچاروکی پە مستقیمه توگه اغیزه کوی. دکرنی دسکتور پرمختیایی لگښت یوازی پە سلوکی ۶ر۱۲ ته کل کیدای شی. لەبلی خواد کر نی په برخه کی هم دلگښت زیاته اندازه داوبو لگو لــو پروژو ته متوجه وه دمثال پەډول دهلمند، ننگرهار اوسردی پروژی چی دجوړولو کاریی هم پەلومړنی پلان کی بشپړ نەشو اودویم پلان تەیی انتقال ومو ند.

پەدی ډول د کرنی پە سکتور کی دلږی پانگی اچونی لەامله پەلومړی پلان کی اغیزمنی عملی نتیجی لاس ته رانه وړل شوی.

دلومړی پنځه کلن پلاندپای تەرسیدووروسته دویم پنځه کلن پلان پە ۱۳۴۰ کال کی طرح او تر سره کیدل یی پیل شول.

پەلومړی گام ددغه پلان د پانگی اچونی اندازه پەبیلو بیلو سکتوروکی داډول اټکل شوی ده:

سکتور	اټکل شوی لگښت پەملیون افغانیو	دلگښت فیصدی
صنعت، کانو نه، انر ژی	۱۰۵۰۸	۳۳/٥
حمل و نقل او مخابرات	۸۰۰۶	۲٥/٥
کر نه او او بەلگو ل	۷۳۶۰	۲۳/٥
ټو لنیز خدمات	۳٥۱۰	۱۱/۲
متفر قه	۱۹۶۹	۶/۳

ددغه پلان لەمخی دکرنی پەسکتورکی پەسلوکی ۶۷ برخی پانگه داوبو لگولو دچارود سمر ن لپاره ټاکل شوی وه.

ددویم پنځه کلن پلان اهداف داووچی دورځ پەورځ ډیریدونکی نفوس اړتیا وی دخورا کی شیانو له پلوه رفع کړی.

دغه رازدنیو صنایعو داړتیاوړ یومبه اوچنغدر لاس تەراشی ددویم پلان داټکل لەمخی مونــــږ دتولیداتو زیاتوالی اودکرنی لاندی سا حـــی پراختیا دلته یادوو:

اقلام	ساحه په هکتار	تولیدات په زرومتریك تنوسره
غنم	۲۳۸۲۰۰۰	۲۳۳۹۰۰۰
جوار	۵۰۳۰۰۰	۷۵۵۰۰۰
اوربشی	۳۵۲۰۰۰	۳۰۵۰۰۰

پەداسی‌حال کی چی په لومړی‌پلان کـی‌پورتنی احصایی دارنگه‌وی :

غنم	۲۲۳۰۰۰۰	۳۲۷۹۰۰۰
جوار	۵۰۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰
اوربشی	۳۵۰۰۰۰	۳۸۷۰۰۰

پەخواشنی‌سره‌بایدووایو چی ددویم پنځــه کلن‌پلان‌اټکلونه‌په رښتونی توگه‌عملی نه‌شول داځکه چی‌پرمختیایی لگښت‌په بشپړه تو گه ٤ر٦ملیارده‌یاپه سلوکی ۲۰ دهغه‌پیسو څخه لږووچی په‌پلان‌کی پیش‌بینی شوی‌وو.

له‌دی‌امله‌په‌دغه پلان کښی‌دحمل‌ونقل‌اومواصلاتو دسکتور څخه پرته په‌نورو برخوکی ښکاره کمښت راغی‌داهم باید ووایوچی دحمل ونقل لگښت دضرورت په‌اساس ترنوروسکتوروزیات وواوپه‌دغه‌پلان کی تقریباً ۲۰۰۰ کیلو متره سړك‌پوخ شو.چی په‌نتیجه کی‌دهیواد ستـر اقتصادی اوبشری‌مراکز سره‌وصل شول.

دویم پنځه‌کلن پلان‌دکرنی ماشینی‌کید ل اودخارویو سمه روزنه‌خپل‌لوړهدف وگـڼا نـه دکرنی دسکتوردا‌تو ملیاردو افغانیو په نظرکی نیولوسره یوازی څلور ملیارده‌افغا نی‌لاس‌ته راغلی‌اوولگیدی‌په‌دی ډول‌ددویم پنځه کلن‌پلان ستراتیژی همدپانگی دکمښت‌له امله شبپړه نه‌شوه.

که‌چیری مونږلره اندازه‌زیا توالی‌پلان په اوږدوکی دپیشی بینی‌سره په‌نظرکی‌ونیسو نو لیدل‌کیږی‌چی‌په دویم‌پنځه کلن‌پلان‌کی دغنمو دکرنی لاندی‌ساحه لـــه ۲۲۳۰۰۰۰ هکتا رو (۱۳٤۰)دلومړ ی پلان پای څخه ۲۳٤٦۰۰۰ هکتارو (۱۳٤۵)ته اوچته شوه‌په داسی حال کی‌چی‌پلان ۲۳۷۲۰۰۰ هکتاره اټکل کړی‌وه.

دتولیداتو په برخه‌کی ددویم‌پلان هدف‌تــر ډیره حده تطبیق شویعنی پلان دغلودتولیداتو اندازه څلورملیونه ټنه‌ښودلی‌وه په‌داسی حال کی‌چی په‌عملی‌توگه ۳۷۰۰۰۰۰ ټنه‌یعنی‌له‌اټکل شوی اندازی څخه‌یوازی ۳۰۰۰۰۰ ټنه کمی غلی لاس ته‌راغلی.

لاندنی‌جدول دکرنی منځنی تولیدات پـــه لومړی‌اودویم‌پنځه‌کلن پلان‌په دوران کـــــی څرگندوی:

	لومړی پلان :	دویم پلان:
حبوبات	۳۵۵٤۰۰۰ټنه	۳۵۷۷۰۰۰ ټنه
پومبه	۵۰۰۰۰ټنه	٦٤۰۰۰ ټنه
دحبوباتو ساحه	۳۲٦٦۰۰۰هکتاره	۳٤۰۷۰۰۰ هکتاره
دپومبی ساحه	۸٤۰۰۰ هکتاره	۷۲۰۰۰ هکتاره

لەجدول شخەشرگندیږی چیددویم پلان پەاوږدوکی دغلواونو روزراعتی تولیداتوزیاتوالی ډیرلږدی پەدی توگه دوگړی دچټکږیــــ ښت پە مقابل کی نشی کولای چی توازن وساتی دخلکو دژوند سطحه اودصنعتی خامومواداړتیا دکرنیدبهیدبدلیدو اوعصری.کیدو غوښتنه کــــوی پەدیعلت سره دولت پەنظرکی ونیول چیپەدریم پنځەکلن پلان کیدکرنی تولیدات‌اوچت شی او پە نتیجه کیدنفو سدوبر ښت سره انهول برابر کړی.داول‌او دویم پلان‌اقتصاد ی پراختیاددریم پنځه کلن پلان لپاره ښه زمینه‌مساعده‌کړواودپانگی اچونی شانگړی‌اودو لتی منابع‌دنومونږی‌پلان دترسره کیدو لپاره چمتوشوی.

ددریم پلان‌پەجوړیدو سره دکــــر نــیدانکشافی لگښتونو اندازەدنورو سکتورو پە نسبت پەسلوکی ۲ر۲۹تەاوچته شوه، پەداسی‌حال‌کی‌چی دحمل‌ونقل دسکتور لبارەدپا نگی اچونی اندازەټیټه شوه.

لاندنی جدول‌پە دریو پنځەکلنو پلانو کیدپرمختیایی لگښتو اندازه پەمیلیاردافغا نیو شرگندوی :

	لومړی پنځه‌کلن پلان (حقیقی لگښت)	دویم پنځه‌کلن پلان (حقیقی‌لگښت)	دریم پنځه‌کلن پلان اتکل‌شوی لگښت
۱ــحمل و نقل‌او مو اصلات	۵/۱	۹/٦	۳/۱
۲ــ کانو نەاو صنایع	۲/۷	۸/۸	۱۰/۷
۳ــ کر هنه	۱/۳	۳/۳	۹/٦
۴ــتو لینز خدمات	۰/۸	۱/۸	۵/۵
۵ــمتفرقه	۰ر۳	۰ر۳	۳ر۰
٦ــتو ل	۱۰/۳	۲۵	۳۳

ددریم پنځه کلن‌پلان داتکل لگښت ونــــــەدداخلی اوبهرینومنا بعو شخه لکه شنگه چی ښایی لاس‌تە رانه وړل شوه نو څکه ددریم پنځه کلن‌پلان ددویم‌کال پە پای کی دلگښت اوعوایدو فصلونە دموجودو امکاناتوپە حدودکی‌تجدید نظروگرزیدل، پەدی توگه دپا نگی اچونی اندازه دلومړنی مسودی شخەپە سلوکی ۱۸کم‌شوه‌لاند نیجدول دکــرنی غـــوره تولیدات پەدریم پلان‌کی لەدویم پنځەکلن‌پلا ن‌سره‌پە‌پر تلییزډول شرگندوی :

تولیدات‌ددویم پلان‌ددویم کال په‌پای کـی‌تولیدات ددریم‌پلان‌په لومړی کال‌کی (۱۳۵۰)

۱ــ غنم	۲۰۳۳۰۰۰	تنه	۲۴۸۰۰۰۰	تنه
۲ــ وریجی	۳۳۷۰۰۰	تنه	۳۷۲۰۰۰	تنه
۳ــ اوربشـــی	۳۷۵۰۰۰	تنه	۴۱۴۰۰۰	تنه
۴ــ جوار	۵۰۰۰۰۰	تنه	۷۰۰۰۰۰	تنه
۵ــ پوسبه	۶۱۰۰۰	تنه	۱۶۰۰۰	تنه
۶ــ چغندر	۶۶۰۰۰	تنه	۱۲۰۰۰۰	تنه
۷ــ غوښه	۱۸۰۰۰۰	تنه	۲۰۱۰۰۰	تنه
۸ــ دسپه‌وړی	۲۴۰۰۰	تنه	۲۷۴۰۰	تنه
۹ــ قره‌قلی‌پوستی	۲۵۶۰۰۰۰	جلده	۳۰۰۰۰۰۰	جلده
۱۰ــغوایان	۳۶۰۰۰۰۰	راسه	۴۰۰۰۰۰۰	راسه
۱۱ــ ټول پسونه	۲۱۶۰۰۰۰۰		۲۳۰۰۰۰۰۰	راسه
۱۲ــ قره‌قلی‌پسونه	۵۶۰۰۰۰۰	راسه	۶۵۰۰۰۰۰	راسه

دجدول شخه خرگندیږی‌چی‌په دریم پنځـــه‌کلن‌پلان کی‌دکرنی تولیدات‌دومره‌زیات‌نه‌شول. په ۱۳۵۰کال‌کی ټول حبوبـــات ۳۷۰۰۰۰۰تنه‌یا په‌سلوکی ۳ر۱ده۱۳۴۵کال شخه‌زیا تاو په‌سلوکی (۱۵)دپلان‌داټکل شخه کم‌دی. پـه‌دریم پلان‌کی‌دغنمو اووریجو دیوه وا حـــد تولیدات ده۱۳۴۵ کال په‌نسبت اوچت شول.دغنمودیوه هکتار منځنی‌حاصل ددریم‌پلان په لومړیو خلوروکالوکی ده۱۳۴۵کال په مقا یسه‌چی ۸۷۰کیلو گرامه وو ۹۵۰کیلوگرامو تـه ورسید.

دغلو تولیدات په‌دریـــم پنځه‌کلن‌پلان کی‌دوگړوددېربنت سره‌انډول‌ونه‌ساته یعنی‌دوگړو ډیربنت په‌سلوکی دوه‌وو په‌داسی‌حال‌کی‌چی‌دغله‌جاتوډیربنت په‌سلو کی۷ر۰ اټکل‌کیږی. په‌بله وینادغنمو تولید په۱۳۵۰ ده۱۳۴۵کال‌په‌نسبت‌دیوه‌نفرلپاره‌په‌سلو کی ۸کم‌وو ددغه کمښت علت‌پرله‌پسی وچ‌کالی‌وه‌چی دهیوادپه‌زرگو نوخلك‌یی‌زیانمن کړل‌اودولت محبورشوچی‌ددریم پنځه‌کلن‌پلان‌په ورو‌ستی‌کال‌کی یوځه غنم له‌بهر شخه‌راوغواړی ددریم‌پلان په‌وروستی کال کی دغنمو کمبود ۵۰۰۰۰۰تنه‌اندازه‌شوی‌دی داهم بایدووایوچی‌دجوی‌حالاتودخرابتیاسره‌سره په ۱۳۴۶ ــ۱۳۴۹او۱۳۵۰ کالوکی علـــی‌دلومړاودویم پنځه‌کلن پلان په‌نسبت ډیری‌دی .

دامو ضوع پەلاندنی جدول کـــی ډیرەښەښکارندیږی.

دحاصلاتومنځنۍ اندازه	په لومړی پلان کی	پەدویم پلان کی	پەدریم پلان کی
ټول غله جات	۳۵۰۸۰۰۰ ټنه	۳۵۷۶۰۰۰ ټنه	۳۷۰۸۰۰۰ ټنه
غنم	۲۱۸۷۰۰۰ ټنه	۲۱۵۸۰۰۰ ټنه	۲۲۴۶۰۰۰ ټنه
جوار	۶۵۹۰۰۰ ټنه	۷۱۵۰۰۰ ټنه	۷۳۳۰۰۰ ټنه
وریجی	۳۰۹۰۰۰ ټنه	۳۲۵۰۰۰ ټنه	۳۸۸۰۰۰ ټنه

لە۱۳٤۵ کال راهیسی غنم او پومبه په کال کښی په سلو کی دوه زیاتوالی ښیی په داسی حال کی چی په نوموړی نیټه کی دمیوو اوسابو ډیروالی په سلو کی یودی.
دجوارو اوربشو اوغو ړلرونکونباتاتو پـــه برخه کی زیاتوالی راغلی نه دی.
لاندنی جدول دکرنی غوره حاصلات په۱۳۵۳کال کی ښکاره کندوی:

اقـــــــلام	تولیدات ۱۳۵۲	تولیدات (۱۳۵۳)
۱— غنم	۲۵۰۰۰۰۰ ټنه	۲۷۵۰۰۰۰ ټنه
۲— وریجـــی	۴۵۰۰۰۰ ټنه	۴۲۰۰۰۰ ټنه
۳— جوار	۷۶۰۰۰۰ ټنه	۷۷۰۰۰۰ ټنه
۴— پومبه	۶۳۰۰۰۰ ټنه	۱۴۵۰۰۰۰ ټنه
۵— چغندر	۶۲۰۰۰ ټنه	۶۶۶۰۰ ټنه
۶— کنی	۲۲۰۰۰ ټنه	۵۱۰۰۰ ټنه
۷— غوړلرونکی نباتات	۳۵۰۰۰ ټنه	۴۰۰۰۰ ټنه
۸— انګور	۲۲۰۰۰۰ ټنه	—

صنعت :

دکرنی پەرښتونی پرمختیا سره صنعت هم دودی په لورځی او پەداسی شرایطو کی دملت بشری توان دآرام ژوندلاس تەراوړلو لپاره پەکارلویږی کەلەیوی خواکرنه داقتصادلو مړی ستن ده له بله پلوه دصنعت دمتوازن شته والی څخه دکرنی ترځنګ انکارنه شوکولای کـوم وخت چی انسان دخوراك له پاره هڅه کوی پەاړخ کی یی دخوراك دلاس تەراوړلو وسایل او دخیل ځان دپټولو لوازم دضرورت پەحکم برابروی پەدی توګه کرنه اوصنعت دیوبل لازم اوملزوم ګڼل

کیږی زمونږ پههیواد کښې‌دصنعت تاریخچه ډیره لرغونی اودپخوانیو زمانــو راهیسی پهدغه بـــر خــه کښې نسبې وړاندې ی تګ‌لیدل کیږی،خودابايد ووایوچی نننۍ ی دپخوانیو صنایعو پهتیره بیادسپکــو صنایعو دارزښت پهمنلوسره سره نویو اوما شيني صنایعوته لومړی‌چانس ورکوی ځکه‌دوخت په اقتصادسره یوازی ماشین کولای‌شی چی‌دورځ پهورځ‌ډیریدونکی نفوس اړتیا بشپړه‌کړی .

افغانستان دیوه پر مختیایی هیوادپه څیر دصنعت پهچاروکی رښتونی بدلون‌راو ستلی‌نه دی‌ځکه ددغه سکتور پراختیاپوره اوغته‌شته منی غواړی‌ترڅو ورځی پوری زمونږ وطنوال دصنعت دپراختیا لپاره هڅه‌کوی خوپه‌دغه‌لار کی ځینی‌خنډونه‌ووچی‌په لنډډول وړاندې‌کیږی.

۱ـدتاریخ پهاوږدوکی دسختو یرغل‌کوو نکی ترتورو لاندی زمونږمدنی ښارونه لکه بلـــخ هرات،غزنی اونورشو خله‌وران‌اوآبادشوی‌دی‌چه پدی‌توګه دصنعت پهچاروکی‌یی وروسته‌والی‌راغلی

۲ـدبهرنیو یرغل‌ګرانودیرغلوپه‌نتیجه‌کی هیواد تجزیه شوی‌چی‌په‌دی ډول دبیلوبیلوسیموتر منځ‌اقتصادی هماهنګی‌شلیدلی وه.

۳ـدوریښمودلاری تړل کیدل یوبل ګــذار ووچی زمونږدمحلی صنایعوپه‌بدن یی‌حواله‌کړ.

٤ـدهنددنیمی قاری نیول‌دانګریزا نــو له خواچی پهنتیجه‌کی‌یی افغانستان دپخومو ادو پلورلو اوداومو شیانو درانیولو مرکزوګرزاوه

٥ـدپانګرالیږ بنی ساری پرمختګ‌چه پهلا تین امریکا،افریقا اوآسیا کښې‌یی دخواروولسونو دلوټولو لپاره‌ناوړه پالیسی طرح‌کړی.

٦ـزمونږدهیوا دپانګه وال ددرنډو صنایعود تأسیس‌سره مینه‌نه لری ځکه‌دوی یوازی ژر ګټه‌اخستونکوفعا لیتونه‌ته پاملرنه کوی.په‌دی ډول‌دملی پانګومتوجه کول‌نورو خوا وو تـه دصنعت مزی‌کمزوری کړی‌دی.

۷ـملی پانګه وال‌دبهر نیوپانګه والو لپاره ددلال پهڅیرفعالیت‌کوی اودهغوی‌مالونه‌په‌هیواد کی‌پلوری‌په‌دی توګه ددوی پانګه‌دپردیومالونو درانیولو اوپلورلولپاره پهکارلویږی‌نه دا چی دهیواد دصنعت ددوی‌اوپرمختیا لپاره یی‌په‌کار واچوی.

له‌نیکه مرغه‌دجمهو ری نظام‌په‌راتګ سره‌دا صنعتی خنډونه ډیر ژردرك اودهغوله‌منځه‌وړلو لپاره کلك‌اقدامات پیل‌شوی دی دانقلاب رهبر ښاغلی‌محمد داوددصنعت دودی‌په هکله‌په‌خپله تاریخی وینا (دافغانستان خلکوته‌خطاب) کی فرمایلی‌دی چی‌ددرند وصنایعوپرانستل‌د هیواد دګړند ی‌پرمختك ضامن دی.

په‌دی‌اساس دهیواد والودڅرګندو اړتیا وو دلیری‌کولو لپاره دصنعت رښتو نی‌پر مختك ددولت غوره‌هیله ګڼل‌کیږی.

څرنګه‌چی کلیوالی صنایع‌په ټیټ ډول په‌ټول هیوادوکی لیدل کیږی نوځکه ددغو صنایعو د تولیداتودښکاره کیدولپاره سمه احصایه‌نه‌شته په‌دی‌ډول مونږدصنعتی تولیداتو احصا یــــی یوازی دماشینی صنایعوپه‌برخه کی‌وړاندی‌کوو.

لاندنی‌جدول‌په ۱۳۵۰او ۱۳۵۲کال کــــی دهیوادغوره صنعتی‌تولیدات څرګندوی:

تو دليداتو نوو ل	تو ليدات(۱۳۵۲)		تو ليدات (۱۳۵۰)	
۱ــ حلاجی شوي پو سبه	۲۵۰۰۰	ټنه	۱۶۸۰۰	ټنه
۲ــ نخی ټو کر ان	۷۶۰۰۰۰۰۰	متر ه	۶۲۰۰۰۰۰۰	متر ه
۳ــ سنلي ټو کر ا ن	۱۳۳۳۰۸۰۰۰	متر ه	۱۰۵۳۷۰۰۰	متر ه
۴ــ ور ين ټو کر ا ن	۱۳۳۴۰۰	متر ه	۲۸۴۰۰۰	متر ه
۵ــ سمنټ	۱۳۵۰۰۰	ټنه	۷۳۰۰۰	ټنه
۶ــ بر يښنا ۰۰۰۰۰۰۳۵۲۵ کيلوات في ساعت ۲۲۴ مليونه کيلو وات ساعته				
۷ــ دغنمو او ړه	۳۸۰۰۰	ټنه	۹۲۰۰۰	ټنه
۸ــ شکر ه	۷۴۰۰	ټنه	۸۵۰۰	ټنه
۹ــ نباتی غو ړي	۳۲۰۰	ټنه	۳۰۰۰	ټنه

ددغودووکالو دپر تله کولو څخه ښکاره کيږي چی په ۱۳۵۲ کال کی د۱۳۵۰کال په نسبت په ډاگه زياتوالي راغلی دی دمثال په ډول دسنلي ټوکرانو په برخه کی په سلو کی ۲ر۴۰اودسمنټو په برخه کی په سلوکی ۸۵زياتوالي راغی دغه راز دشکری اودغنمو داوړو څخه پرته په ټولو نورو توليداتوکی ډيرښه پرمختنك ليدل کيږي. په ۱۳۵۲کال کی دفعالو اوغوره صنعتي مؤسسو شمير ۱۶۱ته رسيده چی په هغوکی ۲۹۰۰۰ تنه کارگران په کار مصروف وو دځوان جمهوری رژيم دپريکړو په اساس دصنعتي ودی لپاره خانگي ی او ښهرني پانگی دنوی موضوعه قانون له مخی په کارلويږي په دی ډول دخارجي مالونو دمخنيو ی لاراواريدای شي.

مواصلات او حمل و نقل

ددی لپاره چی دکرنی ،صنعت او سوداگری برخی په سالمه توگه پرمختنك وکړی نو په لومړی سر کښي مواصلاتی کرښو جوړول ضروری معلوميږي دحمل او نقل اومواصلاتو په سم انکشاف سره اجتماعي اواقتصادی مرکزونه يو له بل سره نږدی کيږي . په دی ډول دوگړو اړتياوی په گوټ گوټ کی په آسانی سره ترسره کيدای شي.

دپلان جوړولو دسيستم څخه پخوانه يواز ی دتوليدی مراکزو ترمنځ اړيکی کمزوری وی بلکه داقتصادی موضوعاتو په پراختيا کی يی هم خنډ ونه اچولی وه.داقتصادی ستونزو په نتيجه کی ټولنيزی ربړی هم منځ ته راغلی وی.

دپلان جوړولو د سيستم په بيل بيلو سيمو ترمنځ اړيکی ټينکی اودتوليدی مـوادو

لیږدول بهرنیو بازاروته په‌آسانه توگه سرته رسیږی. که څه‌هم په لومړی پلان کی کرنی او صنعت ته‌زیاته‌ونډه اولومړی حق‌ورکړل‌شوخود مواصلاتو اوحمل ونقل دزیان اونه‌شته والی له‌امله‌دضرورت په‌حکم دغودوو سکتوررو ځیل ځای‌مواصلاتوته پریښودپه‌دی توگه‌زیاته پانگه‌دغه وروستی سکتورته متوجه شوه.

دمواصلاتواومخابراتو په برخه کی‌دلومړی پلان دپانگی‌اچونی ونډه ١ر٥ ملیارده افغانی، دویم پلان ٦ر٩ملیارده، اودریم پلان برخه ٣ر٣٨ ملیارده‌افغانی وه.

په‌څلورم‌پنځه کلن‌پلان کی‌دټولو پانگی اچونی څخه‌چی ٩٣ر٣٠ ملیارده افغانی وی دمواصلاتو اومخابراتو لپاره ٨٩ر٢ملیارده‌افغانی وټاکل شوی په‌دی‌ډول وینوچی‌په‌لومړی دویم دریم‌او څلورم‌پنځه‌کلن‌پلان‌کی دمواصلاتو او مخابراتو لپاره جمعاً ٨٧ر١٥ملیارده افغانی تخصیص شوی‌دی. ددغه پانگی څخه په‌سلوکی ٨٠ برخو یی دسرك جوړولو برخی ته ورکړل شوی. ددریو پنځه‌کلنو پلانو (اول، دویم، دریم) په‌دوارن کی ٢٥٠٠ کیلو متره‌سړك قیر او اسفلت شوی‌دی. په‌څلورم پنځم کلن پلان کی ٦٠٠کیلومتره دویمه اودریمه‌درجه سړك هم ترکتنی لاندی نیول‌شوی دی.

دسړکونو اولویولارو جوړول نه‌یوازی دوقت دسپمالپاره ارزښت‌لری بلکه‌نقلیه وسایلو داستهلاك څخه هم‌مخنیوی‌کوی. په١٣٥٢کال کی دپخوسړ کونو دزیاتوالی ..ره سره دموټروپه شمیرکی‌هم زیاتوالی راغلی‌دی.

په١٣٥١ کال‌کی دټولوډولو موټرو شمیر ٢٦٤٠٠ عرادی‌و، په داسی‌حال‌کی چی په ١٣٥٢کال‌کی داشمیر ٣٤٦٠٠ عرادوته‌او چت شوچی په‌سلوکی ٣١زیاتوالی ښکاره کوی. دهوایی حمل ونقل په برخه کی هم دیادونی پرمختك‌راغلی‌دی. ځکه‌چی افغا نستان یو غرنی هیواددی نو دهوایی کرښو زیاتوالی اړتیا حس‌کیږی. په‌وروستیو کالوکی دملکی هوایی اوتوریزم عمومی ریاست څو ډوله الوتکی (بوینگ، یاك، کانویر اوتیی نانتر) داستفادی لپاره چمتوکړی‌اوپه دی‌توگه‌دپستی اومسافرینو . په‌لیږدولو کی‌یی‌آسانتیاراوستلی ده. په ١٣٥٠ کال‌کی دآریانا دالوتکو عواید ٣٣٤ملیونه افغا نی‌ووپه داسی‌حال‌کی چی په ١٣٥٢کال‌کی ٢ر٤٤٠ ملیونو افغانیوته چی ٤ر١٤ فیصده‌زیاتوالی ښکاره کوی‌ورسید .

کانونه :

افغا نستان‌دکانی‌موادوله امله شته‌من دی خوتراوسه پوری دتخنیکی وسایلو دکمښت‌له کبله‌تری بشپړه‌گټه اخستل‌شوی نه‌ده زمونږ دهیواد غوره‌کانونه اوسپنه، سرب، جست ، مس، سره‌زر سپین‌زر، سکاره، نفت‌طبیعی گاز مالگه، لاجورد، یاقوت زمرد، لعل اوداسی‌نور دی چه‌تراوسه پوری دمالگی‌سکرو طبیعی گازاو ځینو کریمه‌ډبرو څخه‌تریوی اندازی گټه اخستل کیږی.

له‌١٣٥٠کال څخه‌تر ١٣٥٢ کال پوری دافغانستان‌غوره کانی موادپه لاندی ډول دی

دتوليداتو ډول	واحد	۱۳۵۰	۱۳۵۱	۳۵۲
طبيعي گـــاز	مليون متر مکعب	۲٦۳۵	۲۸۴۹/۳	۲۷۳۵
ډبرو سکاره	زرټنه	۱۳۵	۷۰/۹	۱۱٦/۵
مالگه	زرټنه	۳۰	۳۱	۳۲
لاجورد	زرکيلوگرام	—	۲/۹	—

دجدول څخه څرگنديږي چېدطبيعي گازپه برخه کي په ۱۳۵۲کال کي د۱۳۵۰ کال په نسبت په سلوکي ۸ر۳زياتوالي راغلي دی.
ډبرو سکرو په برخه کي په۱۳۵۲کال کـــي د۱۳۵۱کال په نسبت ۳ر٦٤ډيروا لي ليدل کيږي.
که څه هم يوه اندازه نفت هم په هيوادکي لاس ته را څـــي څـو اندازه يـــي ډيره لـړه ده داهم بايـــد ووايـــو چي په ۱۳۵۲کـــال کي دکانو څخه لاس ته راغلي توليدات دارزښت لـه مخي۱۷ر۱ ملياردوافغانيو ته رسيږي.

ډبرو سکروکانونه پـه آشپشته ،کر کر،دخان آباد په بنگي،دصوف په دره اودهرات په کرخ کي ليدلای شو. په داسی حال کي چي داوسپنـــي کانونه په حا جيگک، دکندهار خاکـــر يـــز، جبل السراج،ار غنداب اودبد خشان په ځينو برخوکي پيداشوي دي مس په لوگر، پنجشير،ميدان او تخته پل کي ليدل کيږي.سره زره په بدخشان، تخار، سپين زر په پنجشيراودکندهار خا کر يز کي له پخوارا هيسي پيژندل شوی دی.

سوداگری (تجارت)

افغا نستان لـــــه پخوانيو زمانورا هيسي دگاونډيواوليری پرتوهيواد وسره په مستقيمه ياغير مستقيمه توگه سوداگری درلوده اوله دغي لاری څخه زياته اندازه بهرني اسعار لاس ته راوړل کيدل که څه هم دهيواد په دننه کي هم دبيلو بيلو سيمو ترمنځ په لږه اندازه تجارت کيږی خو مونږ په دغه بحث کي يوازې بهرني تجارت چي دهواد په اقتصادکي غوره اغيزه کوی تر کتنې لاندې نيسو.

څنگه چي افغانستان لــــه يوي خوا زراعتي هيواددی اودخپلي اړتيا څخه زيات دکر نـــي شيان په بهرنيو بازاروکي پلوری له بله پلوه ديو پرمختيايي هيواد پـه څيردی ته اړدی چـــي د صنعتي موادو کموالي د بهرڅخه بشپړ کړی ددغه اصل له مخه دخوراکي شيانو اوپه لږه پيما نه دشکراو منسوجاتو څخه پر ته نورټول استهلاکي او توليدی موادله خارج څخه راوړل کيږی ددی لپاره چي زمونږ خپل اقتصاد پياوړی کړای شي نوهرومرو به دزراعتي شيانوصا درات پــــه زياته پيمانه اونبه کيفيت سره تر سره کيږی که داسي نه وی زياته اندازه اسعار به د بهرنيوملکو

شخه هیوادته رانه‌وړل‌شی. له‌بلی مواد‌وارداتوونه‌دی‌له‌صادراتو شخه‌کمه‌وی‌په‌داسی حال‌کښی
سوداگری زمونږدهیواد په‌گټه‌ده.

لاندنی جدول‌له ۱۳٤۰ کال شخه‌تر ۱۳۵۲کال‌پوری صادرات اوواردات دارزښت له‌مخی
دزرو افغانیو په حساب خرگندوی :

کال	صادرات	واردات
۱۳۴۰	۲۲۲۳۰۷۹	۲۰۳۳۸۳۹
۱۳۴۱	۲۹٦۷۵۵۳	۲۹۹۲۵۳۳
۱۳۴۲	۳۳۵۹۱۳۳	۳۱۰۳۸۰۱
۱۳۴۳	۳۱۵۲۰۲٦	۳۹۲۷۰۰۸
۱۳۴۴	۵۰۲۵۳۰۰	۳۰۵۸٦۳۵
۱۳۴۵	۳۸۳۵۲۵۹	۳۹۸۳۸٦۱
۱۳۴٦	۵۰۱۷۵٦۸/۵	۳۷۵۵۳۳۰
۱۳۴۷	۵۳۳۸۳۱۵/٦	۳۸۸۳۲۸٦/۱۰
۱۳۵۲	۸۷۳۵۰۰۰	٦۷٦۵۰۰۰

له‌پورتنی جدول شخه خرگندیږی چی‌دافغانستان‌بهرنی تجارت‌په زیاترو کلو کی
زمونږ په گټه‌تمام شوی‌دی یعنی صادرات‌دارزښت له‌مخی تروارداتو ډیردی.

نقش فرهنگی افغانستان در عهد اسلامی

پیشگفتار:

ادارهٔ سالنامه، یك سلسله‌مقالات رادربارهٔ تاریخ فرهنگی افغانستان تقدیم میدارد .

عمده ترین هدف این مقالات تقدیم یك سلسله مطالب مفید دربارهٔ جنبه های فرهنگی تاریخ کشور میباشد .

باید تذکر دادکه دوره های مختلف تاریخی رانویسندگان ومؤرخان مختلف کشور تحریر داشته اند .

ازجانب دیگر ، معلوم است درنظر گرفتن دوره های مختلف تاریخی، که بطور معمول ازروی سلاله های حاکمه حدبندی میشود ، درزمینهٔ فرهنگ اعتبار کامل ندارد .

بطور مثال ، یك دانشمند علوم طبیعی، ویاشاعر، ویاعارف رادر می یابیم، که درزمان دوسلاله دریك شهر زندگی کرده است، ویا اینکه دراثر مسافرت، ازیك شهر به شهر دیگر، به تاریخ سلالهٔ دیگری منسوب شده . به عبارهٔ دیگر، نه درزمینهٔ توالی سالها و قرون، ونه درزمینهٔ جغرافیایی، یعنی پیمودن کشورها وولایات وشهر ها، نمیتوان حدبندی وتفریق قاطع قایل شد .

از ینجا ست که درین مقالات مختلف ، که یکی پی دیگر درج گردیده بعضی نا مها ومطالب مکرر آمده است .

بهتر آن بود، که نگارندگان این مقالات، چند مجلس منعقد نموده ومقالات خودرا با یکدیگر مرتبط ومنسجم مینمودند . اما برای این مقصد، وقت‌کافی دردست نبود ونخواستیم چاپ این مطلب به تاخیر بیفتد .

بنابرین درینجا، این مقالات رایکی پی‌دیگر تقدیم کرده ازخوانندگان آرزومندیم هرمقاله راجداگانه ارزیابی نمایند . درآینده امکان دارد، بامراجعهٔ مجدد به این مقالات وتبادل نظر بین نویسندگان آن، و اقدامات مزید، جهت همآهنگی بخشیدن مقالات توسط انجمن تاریخ، امکان استخراج یك رسالهٔ مفید ویکدست ازآن بوجود آید .

پښتو ادب د پېړیو په پوړیو کې

(داسلامی دوری له پیلیدو دخپلواکی ترګټل کیدو پوری) .

دوخت اوښتون رااوښتون اوددی خــاوری دحساس موقعیت په درلودلو سره په تاریخی افغانستان باندی په بیلو- بیلو وختو کــی دبیلو- بیلو یرغلګرو اوتیری کوونکو تیریو، اړدوړ اوورانیو، دپښتو ژبی ډیری پانګــی له منځه وړی اوله خاوروسره یی خاوری کړی دی نوځکه دپښتوادب په باب دپه لاس کــی سندونو اوتاریخی پاڼو له مخی لاتراوسه هم دی پوښتنوته ځواب نشی ورکول کیدای چی:

دپښتو لومړنۍ لیکنه :

«چا ؟»

« څه وخت ؟»

«چیری ؟ »

کړی ده ؟

اودپښتو لومړنۍ ادبی نمونه :

«څنګه ؟»

«په کوم لیک ؟»

«دڅه په باب ؟»

ده ؟

له دی سره ـ سره بیاهم دپښتو ژبــی دجوړښت ، ویپو (لغتو) ، تاریخی سیراونورو نښنو نښانو له مخی دڅیړوهانو اوژب څیړونکو لپاره داټکل ډګرډیرارت اوپراخ دی اوداسی بیلګی اونښی پهلاس‌کی شته چی دپښتوژبی ژوندله زرګونوکلونو ورهاخواد تاریــخ ډیرو ژړو پوړیوته وررسوی .

موږددی لپاره چی زموږ دالیکنه ټاکلی تګ لاره لری ددی اوږدی موضوع له څیړلوڅخــه تیریږو اوپه افغانستان کی داسلامی دوری له راپیلیدو وروسته دپښتو ادب دبیلګو اونمونو په لټون پسی ګرځو اودلته چی څه لیکو هغه یوازی اویوازی دترلاسه شویو نمونو اوسندو له مخی دی کنه باور دی چی دڅیړنوډګرته دپښتوادب ډیری لرغونی نمونی رامنځ ته شوی اوډیری زیاتی ادبی پانګی او شتمنۍ یادزمانی ناخوالو له ځانه سره وړی اویالاتراوسه هم دڅیړونکو له سترګو څخه نهامی دی اودپلټنی اوڅیړنی وارلانه دی پری پیښی شوی .

موږدکار داسانتیا له امله دالنډه اوکوټلی (فشرده) کښنه دپیړیوپه پوړیو ویشلی ده، په هره پیړۍ کی دپښتنو لیکوالو اووپناوالو دکښنو اوویناوپه څرګ پسی وزو او پـــه هره پیړۍ کی دپښتو ادب فکری او شکلی خواوی په لنډ ډول څیړواوپه دی ډول پوړۍ په‌پوړۍ مخ‌په وړاندی راځو اودخپلوا کــی ترګټلوپوری رارسیږو .

لومړۍ پوړۍ) لــومړۍ هجری پیړۍ (۱ـ۱۰۰هـ ق ـ۶۲۲ـ۷۱۸ ع) :

په لومړۍ هجری پیړۍ کی دپښتو کوم لیکل شوی متن لالاس ته نه دی راغلی څوکله

چی دمخې پوړیو ته سرراهسك كړو اودپښتو اولسي ادب پخې نمونې اودامیر كروړ پخه او كروړه ویاړنه‌ولولونو هیڅكله موږ ته دی‌خبره زړه اوبه نشي څنبولي چــې پښتو ادب د ی له اسلام نه وړاندې لومړنۍ اودخاړپوخو او دخوانیدواودی پخوالي ته درا رسیــدو دوری نه‌وی تیری كړی ، په اولسي ادب خصوصا لنډیوكي ډیری داسي بیلگي اونمونې موموچی سره له‌دی چی دزمانی تیریدلو اوله یوی خولی نه بلې خولی ته‌یی رانقلیدلوبڼه څه ناڅــه وربدله‌كړی خودفكر اومحتوی له پلوه په‌څپله داگواهی لی چی‌دالنډۍ ډیری زړی‌اودلرغونو زمانو دی . خوله دی سره ــ سره څرنگه چی ددی پیړۍ دادبی بیلگو په باب لیكلی سند نه‌لرو اوددی پوړۍ دپاسه د پښتوادب دپل نښې ړنگی شوی نوځكه داوس له پاره موږ‌هم دراتلونكو څیړنو په هیله تری تیریږو .

(دوهمه پوړۍ) دوهمه هجــــر ی پیړۍ (۱۰۱ــ۲۰۰ ﻫ ــ۷۱۹ــ۸۱۵ ع) :

كله چی‌سړی ددی پوړۍ دپاسه پښنه‌كیږدی دغورپه مندیش كی یوه لوړه ماڼۍ تر سترگو كیږی ، یوڅوان پاچاپه ډیربرم پكی ناست دی اوداویاړنه یی غوږوته راځی :

زه یم زمری پردی نړۍ له ماتل نسته
په هندو سند و پرتخاراوپركابل نسته
بل په زابل نسته
له ما ا تــل نسته

داځوان پاچا امیر كروړ دامیر پولاد سوری زوی دی چی په ۱۳۹ﻫ كال دغورپه مندیش كی پرشاهی تخت ناست دی اوكله یی چی ډیری سوبې وكړی، دغور ټول گوټونه او د بالشتان اوخیسار اوتمران ماڼۍ اوبركوشك یی ټول ونیول اوایوادونه یی ضبط كړل نوپه‌دی ویاړنه یی خوله پرانستله اودپښتوادب یوه ډیره غوره اوپخه نمونه یی راپریښوده اودایی راوښوده چی پښتو ادب ډیری پیړۍ پخــوا سترگی پرانستلی دی (۱) .

له همدی پوړۍ نه‌چی دغزنی‌لورته راوگورو دلته موهم دلویكانو دواكمنی كورنۍ یوبیت توغوږه كیږی چی دپښتو په ډیره زړه لهجه چی كتابونو دلسان خلجیه په نامه یاده كړی ویل شوی اویوی بی‌لاسو اوپښوزړی نسخی ترموږپوری رارسولی دی (۲) .

په دی پیړۍ كی پښتو ادب دفكرله پلوه خاص پښتني رنگ لری اودنورو اغیزنه پكی موموٍ. ملي غرور، په خپلو مټو نازیدل او د ننگ اومیړانی په لاره تلل دپښتنو طبیعی خاصه ده اوداامیركروړ په ویاړنه كی په‌ښه ډول وینو. دفورم اوبڼې له مخی هم پښتــــو پاڅكی یوڅانگړی جوړښت لری چی له آریایی سندرو سره سرلگوی اودتازی له اغیزی څخه وتلی دی . همداویاړنه موږته دهغی وخـت دپښتو ژبې متره اوقوت هم راښیي او راته څرگندوی چی هغه وخت پښتوژبه دنوروژبوله اغیزه وتلی وه اودومره قوت یی لاره چــی ډیرژریی دنوروژبو راغلو وییو ته نوی نومونه مونډلای اودودولای شوای‌لكه«منبر» او«خطیب» چی دوه نوی اسلامی نومونه وو اودكروړپه ویاړنه كی په «دریغ» او «ستایوال» اړو ل شوی دی . همدا راز پښتو پاڅ كی لـــــه

همـــدی وختـــه څخـــه دژوند پاړکی دی د پښتنـــو ژونـــد یی انځـــور کړی اودذوی تولنیز تاریخ یی په خپله لمن کی رانغښتـــی دی خصوصا اولسی سندرودی دودته ښه وده ورکړی اوپه همدی توسن انګریزی ختیځ پوه «مستر راورتی» چی په پښتو ادب کی ژوره مطالعه لری دی نتیجی ته رسیدلی چی ووایی: «پښتانه که څه هم ورځپاڼی اونوری خپرونی نه لری مګرهغه ساده اوعامیانه اشعار اوبدلی چی په عام ډول دپښتنو دهری طبقی له خوا ویلی شوی، ددوی تاریخ اوورځپاڼی بلل کیدای شی .» (۳)

دریمه پوړۍ دریمه هجری پیـــړۍ (۳۰۱–۴۰۰ھ –۹۱۳–۱۰۰۹ ع) :

په دی پیړۍ کی له تازیانو سره دپښتنو راشی ددرشی زیاتیږی او ادبی راکړی ورکړی پیلیږی، پښتانه پوهان، عربی سیمو ته ځی اوله عربی پوهانو څخه زده کړی کوی، بیابیرته خپل هیوادته راځی دلته دخپلو خلکو له پاره دنوروفکرپه خپله ژبه رااړوی اودادبی پوهنو په باب کتابونه کاږی . ددی پیړۍ پیژندل شوی ادبی څیره هاشم دزیدسروانی زوی دی چی په ۲۲۳ھ ق کال دهلمند په سروان کی زیږیدلی اوپه بست کی له زده کړی نه وروسته عراق ته تللی، هلته یی له ابوالعینانومی پوه سره کلونه تیرکړی په ۲۹۴ھ ق بیرته خپل هیوادته راغلی اوپه ۲۹۷ کال په بست کی مړشوی دی .

دپه لاس کی معلوماتو له مخی دی لومړی سړی دی چی په پښتو کی یی له عربی څخه ادبی ژباړی پیل کړی اوپښتوادب ته یی له تازی څخه توکی اوطنزراوستلی دی .

دهمدی سړی په لاس دپښتو نثر بنسټ هم ایښودل کیږی اودی دعربو دفصاحـــت اوبلاغت په باب «دسالووږمه» په نوم دپښتو نثرلومړی کتاب کاږی چی موږته یی له بده مرغه له نامه پرته نورڅه نه دی راپاتی (٤) .

داپیړۍ په لرغونی افغانستان کی دعربـــو دبشپړاوټینګ نفوذ اوپه پوهه طبقه کی دعربی ژبی ددودیدلو دوره ده خوپه څنګ کی یـــی دادوره دملی غورځنګونو اوملی خپلواکۍ دبیا پیلیدلو دوره هم ده لکه چی په همدی پیړۍ کی دافغانستان یوه برخه دطاهریانو تربیرغ لاندی خپلواکی ترلاسه کوی او دپردو کړۍ له لاسونو څخه ماتوی (۵) .

ددی ملی غورځنګونوپه څنګ کی فکری غورځنګونه هم په خپل ځای ؤ اودپښتوپـــه اولسی ادب کی یی بیلګی اونمونی پیداکیدلای شی .

څلورمه پوړۍ څلورمه هجری پیـــړۍ (۳۰۱– ٤۰۰ ھ –۹۱۳ –۱۰۰۹ ع) :

په دی ټولو پیړیو کی دافغانستان په بیلو- بیلو سیمو کی دپښتنو واکمنۍ جوړی وی دهیوادپه ختیځو خواؤکی له ننګرهار، پیښور بیاترملتان پوری دلودیانو پښتنو واکمنی وه، دی واکمنانوهم لکه دسوریانو او لویکـــانو غوندی پښتو پاړکی درلودل اودزړه رازونه یی پکی خرګندول .

داوخت درقیبانو دکوټلو اوراځملولو لپاره دکفراوالحاد ټاپه هم یوه زوروره او «بربنس

لرونکی» وسله‌گرځیدلی وه خصوصا دغزنویانو پیاوړی واکمنی دهیواد اکثری محلی واکمنی په همدی نامه رنگی کړی . لودیان هم ددی وسلی ښکار کیدونکی وو نو ځکه کله چــی شیخ رضی واوریدل چی دده دتره زوی امیر نصردملحدینو سره ناسته ولاړه لری دترټنی پاړکی یی ورواستاوه اودی یی په ترخو ټکو کی دخپلی کورنی دسپکاوی سبب وګاڼه او ورته ویی ویل چی زموږ له کهوله نه یــی خوامیر نصردی ددښمنه ؤ له نورځخه خبرکړ اوورته ویی ویل :

دالحاد په تــور تــورن ســوم
زه لرغون خــو ملحــد نه یم
د دښمنــو و ینــا وی مغــبره
زه لــودی یمه څــو ز ه یــم

له‌دی‌احتیاط سره ــ سره بیاهم دوی دجوړی شوی دسیسی ښکار او دقرامطه ؤ پنامه په ٤٠١ هـ ق دسلطان محمودغزنوی له‌خواومروړل شول اوددوی وروستنی واکمن داؤد بن نصر دمحمود په بندکی ومړ .

ددی پیړی دادوه پاړکی ډیر څه لری اود هغی وخت له اجتماعی اوسیاسی اوضاعوڅخه موږ ته ښه توګه خبروی (٦) .

دژبی له پلوه هم دادواړه پاړکی دپښتو وییونبه‌پانګه‌لری اودشعرله‌پلوه هم دیوه‌خاص ملی فورم ښکارندوی دی .

له همدی پوړی نه چی سړ ی دهیــواد دلویدیځه خواؤته وګوری دکسی غره په لمن کی دتورو کیږدیو یوه لویه مینه تر سترګو کیږی . نری ــ نری اورونه راپورته دی او د یوی غرنی ونی لاندی یوسپین ږیری پښتون ناست دی له خپل خدای سره راز اونیازکوی، خپله پاکه مینه ورته ځرګندوی اوغوښتنــه تری کوی ، دځــه غــوښتنه ؟

دمیړو غوښتنه !

دڅه له پاره ؟ دځان دساتنی، دهیواد او مینی دساتنی دپاره اودپښتنی ننګ اوغیرت دساتنی له پاره ! ځکه داروڼ فکره پښتون هرڅه وینی اودخپل وخت له ټولو دسیسو او ناروا، تیریو څخه خبردی . داپښتون تاریخ دبیټ نیکه په نامه پیــژنــی او دپښتنو دسلسلة الانساب کښونکی یی دپښتنو له‌دری ګونوپلرونو څخه بولی (٧) .

دهمدی پوړی دپاسه ځینی نورپلو نه هم ښکاری، دبیټ نیکه په کورکی اسماعیل هم سترګی پرانیزی، دی هم دخپل پلار غوندی روحانی اوصوفی سړی دی، دینی پاړکی او د ژوندانه سندری وایی، دخپل تربره خرښبون په بیلتون کی ناری کوی :

که یون دی ــ یــو ن دی
مخکــی بیلتــــو ن د ی

اوداناری دهغو نارو بنسټ ږدی چی بیــا وروسته یی زموږپه ټولو ملی نکلو اوافسانو کی‌فورم‌راغبرګیږی‌اوتر‌نن‌پوری رارسیږی (٨).

خرښبون دسړبن زوی هم دهمدی پیړ ی سړی دی چی په ٤١١هـ ق کال یی له نړی څخه سترګی پټی کړی، ادبی ښندنی یی په همدی پیړی کی وی اودخپل تربره اسماعیل په ځواب کی‌ی ی له سوزه ډک ځلوریځ ویلی دی (٩) .

داپیړی دپښتنو ددینی او تصوفی ادب د

زيږيدون پيړۍ ده خوددينې او تصوفي ادب
بڼه یې دنورو ژبوله دی ډول ادب سره بیله
ده اوپښتني ځانګړنې لري .

همداراز داسماعیل اوخربښبون پاړکی ذدهغې
وخت دکورنی جوړښت، کورنی اړیکو او د
خوړی ترېوزگلوی اودخپلوانو دبنې او پخې
مینې ښکارندوی دی .

پنځمه پوړۍ) پنځمه هجر ی پیـــړ ی
(٤٠١ــ ٥٠٠ ه ــ ١٠١٠ ــ ١١٠٦ ع) :

دتاریخ ددې پوړی دپاسه دپښتو ادب یوه
پخه اوترتیروپوړیونه نوی نښه راپاتی ده ،
دانښه دشیخ اسعدبولله ده چی هم دبڼې اوهم
دموضوع له پلوه په پښتوادب‌کی نوی زیاتون
دی اودازیاتون دهغې وخت دسیاسی‌اواجتماعي
پیښواوحالاتو څخه رازیږیدلی دی، څرنګه‌چی
پښتوادب دژوند انځوروونکی‌ادب دی نوځکه‌یی
وخت په وخت له پیښو او حالاتو سره سم
بدلونونه موندلی اودپیښو نښې یی خوندی
کړی دی .

په یوه هیوادکی ددوو پیاوړو واکمنیـــو
وجودڼپاتی‌کیدونه ږ. دغوریانو لرغونی واکمنی
چی له اسلام نه لاوړاندی بیاتردی وخته په
غورکی ټینګه وه دغزنویانو دنوی ، ځوانی ،
خواکمنی اودوخت دخلافت دملاتړی واکمنۍ
له کلک‌رقابت سره مخامخ‌شوه، سلطان محمود
غزنوی چی دټول هند سوبی‌کړی وی نودغور
سوبه هم ورته ګرانه نه وه . دپنځمی پیړۍ
په‌لومړۍ لسیزه کی ده دغور دهغې وخـــت
پاچاامیرمحمد سوری له اوږدی او سختی‌جګړی
وروسته دغورپه آهنګرانو کی محصورکړ ا و

غزنی ته یی بندی بوته . داغیرتمن واکمـــن
دبندله غیرته مړشو اوکله چی غورته ده د
مړینی خبر راورسیدونو دغور د وخت شاعر
شیخ اسعد ده په مړینه‌کی دویر یوه داسی
خوږه بولله وویله چی دادبی قوت جوړه یی
نه دوخت په‌دری ادب‌کی شته اونه یی پــه
پښتوادب کی ساری مومو .

دری ادب په غزنوی دوره‌کی ډیرښه پالل
شوی ؤ، دسلطان محمود غزنوی په دربارکی
څلورسوه شاعران موجود وو اودشعر ترټولو
ډولو قصیدو اوبوللو ښه وده کړی وه، دغور
اوغزنی دسیاسی سیالۍ ترڅنګ ادبی سیالی
هم توده وه، په غورکی هم لکه دغزنی غوندی
پخی بوللی دودشوی وی نو ځکه کله چـــی
امیرمحمدسوری ومړشیخ اسعدده ویرنه دیوی
پخی بوللی په چوکاټ کی وویله او دغـــور
ویرمنی یی پکی انځور کړه .

په دی پیړۍ کی ددری تراغیزلاندی ددری
سره دسیالۍ په غرض پښتو ته بوللی راځی
اوپه پښتوادب‌کی ویرنی پیلیږی (١٠) .

ددی پوړۍ دپاسه نوری ادبی نښی دزمانی
ترخوسیلیو ورانی کړی اوموږ تر اوسه تری
خبر نه یو.

شپږمه پوړۍ) شپږمه هجر ی پیـــړ ی
(٥٠١ــ٦٠٠هـ ــ١١٠٧ــ١٢٠٣ ع) :

په دی پیړۍ کی ، شیخ تیمن کاکـــړ
(د٥٥٠ ه شاوخوا) . ښکارند وی غـــوری
(د ٥٨٠هـ شاوخوا) ، ملکیار غرشین (د٥٨٠هـ
شاوخوا) ، تایمنی (د٥٨٠هـ شا او خـــوا)
قطب الدین بختیار (د٦٠٠هـ شاوخوا)، اونور

شاعران رامنځ ته کیږی (۱۱) .

په شعرکی دمحتوی له پلوه دمینی سندری دستاینی بوللی، درزم اومیړانی ترانی را پیدا کیږی اودبهی له پلوه ملی وزنونه، بوللی او لیریك (غنایی) شعرونه وده کوی تردی چی ښکارندوی غوری دپخو بوللو غټ کتاب‌کاږی .

دهیواد له هری برخی څخه دشعر اوسندرو انګازی راپورته دی اوخصوصا دغور سیمه‌ددی پیړی دپښتو ادب ښه زانګو اوروزونکی ده .

(اوومه پوړی) اوومه هجری پیـــړی (۶۰۱ـ۷۰۰هـ ـ۱۲۰۴ـ۱۳۰۰ ع) :

داوومی پیړی په لومړی نیما یی کـــی پرافغانستان باندی چنګیزی تاړاکونه‌پیلیږی، د افغانستان ودان ښارونه په خـاورو اوړی، دهیواد علمی پانګی اوکتابتونونه داوراواوبو په خوله ورکول‌کیږی، دچنګیز دوحشی لښکرو له خوااانسانان وژل کیږی اوعام قتلونه‌کیږی.

داغیر انسانی پیښی دپښتنومقاومت پیاوړی کوی اودهیواد دساتنی جـــذ به یی تریخوا توندیږی، ملی غورځنګونه کیږی اوچنګیزی قواؤ ته ځای په ځای لوی لوی تاوانونـــه اړوی .

دهمدی پیښو تراغیز لاندی په پښتو ادب کی دیوه ادبی غورځنګ پیلامه کیږی او په پښتوادب کی دښکیلاك (استعمار) او تیـر ی ضدترانی اوملی حماسی پیلیږی او پـه دی سند روکی دخونخور غلیم‌سره پښتانه‌مقابلی ته رابلل کیږی، ددی ادب دشروکولو ویاړ دباباهوتك په برخه دی، ده په یوه هغه‌جګړه کی چی پښتانه لړاوچنګیزیان ډیرو او ددی

ویره وه چی پښتانه ماته وکړی دیوی تودی حماسی سندری په ویلو سره پښتانه دنهایی میړانی کولوته وهڅول څوچی یی په‌دښمنانو بری وموند، ده خپل ځوانان په دغه توګـــه ننګ اوجنګ ته هڅول اوورته ویل یی :

زلمو پرننګ ځانونه مړ ه کـړیء
دښمن په غشو مو پییه کـــړیء
دپښتو نخوا مځکی سا ته کړیء
پر کلی‌کورباندی مغل راغی (۱۲).

په دی پیړی‌کی دشیخ متی (کلات بـابـا) په وسیله پښتو ادب ته فلسفی فـــکر لاره ومونده اودعرفان او تصوف په یوه خاصــه لاری دښکلا اوجمال په سترګو دکایناتـــو ننداره وکړه اوپه ملی وزن یی دتصوف کلکی غوټی وسپړلی . ده «دخدای مینه» په نا مه دتصوفی پاړکو یوښشپړدیوان رامنځ ته کړ. چی له بده مرغه دزمانی تاړاکونو له ځانـــه سره وړی دی (۱۳) .

پښتوادب ته ددی پیړی یوه بله لویه‌ښښه دپښتو تذکرو لیکنه ده . ددی پیړی په پیل کی دسلیمان ماکوپه وسیله «تذکرة الاولیا» چی دپښتنو اولیا و واحوالونه پکی راغلی، کښله کیږی اویوپوخ نثرچی سجع یی لکه ددی وخت دزیاتو دری آثارو غوندی لږ ده مونږته راپریږدی .

دتذکری یواځی څوپاڼی دزمانی له تاړاکو څخه مونږته راپاتی کیږی اونور متن یی لکه دمونږ نورپه سووکتابونه دزمانی ترخی سیلۍ له ځانه سره وړی اودنشت غیږی ته یـــی سپاری خوداپاتی پاڼی یی هم زمونږپه ادبی

اوژبنی تاریخ‌کی ډیر ارځښت لري او زموږ دادب ځوږي نمونې زموږ لاس ته رارسوي او دپښتنو ځوتنه خوږژبي اودحال اوقال تښتنی ویناوال راپیژني (١٤)

په دې پیړۍ کې دادبي تاریخ په څنګ کې دعمومي تاریخ لیکل هم پیلیږي اومحمدبن علي بستي د٦٥٠هـ په شاوخوا کې د«تاریخ سوري» په نامه یوتاریخ کاږي چې دسوریانو ددوري په شاعرانو سربیره ددې‌کورنۍ عمومي حالونه هم لري اوپه اتمه‌هجري پیړۍ کې یوه بل پښتون لیکوال شیخ‌کټه په لرغوني پښتانه کې اخیستنی تري کړي دي (١٥) .

احمد لودي یوبل پښتو ن مؤرخ هم د«اعلام اللوذعي في‌اخبار اللودي »ترسرلیك لاندې دلودي پښتنو تاریخ د ٦٨٦هـ ق کال په شاوخواکې لیکي، داکتاب تریوولسمې پیړۍ پورې هم لاپه لاس کې ؤ اوکامران‌خان سدوزي په «کلیدکامراني» کې استفاده تر ی وکړه (١٦) .

په عمومي توګه په‌دې پیړۍ‌کې په‌پښتو ادب‌کې نوي زیاتونې وشوې اوپه یادوشوو خواؤ کې ارځښتناك آثار رامنځ ته شول .

اتمه پوړۍ) اتمه هجـــري پیـــړۍ (٧٠١ـ٨٠٠هـ ـ١٣٠١ـ١٣٩٧ ع) :

په دې پوړۍ کې هم ځینې ادبي پلونه پاتې دي اوباوردې چې ډیر زیات پلونه یې ړنګ شوي اوتر خاورولاندې شوي دي ، په دې پیړۍ کې په وړاندې پیړیوکې دپښتنو ادب رانښلول شوي لارې دمخ په لوروهل شوې .

دملکیار هوتك چې د٧٤٩ په شاوخواکې ژوندي ؤ یوه خوږه ملي بدله راپاتې ده .

ددې پیړۍ په وروستۍ برخه‌کې د٧٨٠هـ ق کال په شاوخوا کې دزمینداوري اکبرپه لاس دپښتنو دخاصو ملي وزنونو یالرغونو شعرونو په ځای دوه ډوله نوري سندري منځ ته‌راځي یودپښتنو داوسنیو اولسي سندروبنسټ ږدي. اوبل ددري دغزلوپه پیروۍ پښتو ادب تـه دعربي اودري غزلوپه شان غزلې راننباسي او په‌همدې پیروۍ‌دوه بیز(مثنوي) وایي (١٧) .

له دې وروسته دپښتنو لرغونې پاړکې خپل ځای اوسنیو اولسي سندرو او دتازي اودري په پیروۍ ویل شوو پاړکوته پریږدي چې خپله شعري بڼه په لږ څـه تغییر اولسـی سندروته اوخپله محتوی بیا تقلیدي ادب ته ورپریږدي .

دنثرپه برخه‌کې هم ددې پیړۍ په منـځ (د ٧٥٠ هـ ق په شا اوخواکـــې) شیخ کټه دلرغوني پښتانه کتاب کاږي چې تردوولسمې پیړۍ پورې لاپه لاس‌کې ؤ اودپټې خزانـې مؤلف اخیستنې تري کړي دي (١٨) .

نهمه پــوړۍ) نهمـــه هجـــري پیـــړۍ (٨٠١ـ٩٠٠ هـ ـ١٣٩٨ـ١٤٩٤ ع) :

داپیړۍ دپښتنو په اجتماعي تاریخ کـــې زیات ارځښت لري چې دپښتو پرادبي خواهم بې اغیزې نه‌ده ځکه چې ددې پیړۍ په‌لومړۍ نیمايي کې دپښتنو یوملي مشر شیخ ملي‌خپل دفترکاږي په پښتنوکې داجتماعي عدالت اوملي سوسیالیزم یوه پخه تیږه ږدي او دمځکــو دویش یومعقول اودتولو دمنني و ړ سیستم رامنځ ته کوي .

ددی دفتر نسخی لږلیدلی شوی خوپه عملی توګه هندوستان او پښتونستان ته دانګریزانو ترراتګ پوری عملی ؤ اواوس لاهم په ځینی ځایوکی ددی ویش نښی نښانی په ځای دی، دی دفترمځکو په ویش سر بیره دپښتنو د تاریخ بابونه هم درلودل اوکه نسخی یی بیاتر لاسه شی دپښتنو دادب اوتاریخ ډیری تیاری به روښانه کړی (۱۹) .

دهمدی پیړۍ په پای کی خان کجورانیزی هم دشیخ ملی په پیروۍ دپښتنو تاریخ کاږی چی مؤرخین یی د«دفتر» تکمله بولی، ددی اثر اودفتر دواړو نسخی مستر راورټی لیدلی وی اوامکان شته چی دانګلستان په کوم کتابتون کی خوندی وی خو تر مــــوږ پوری نه دی رارسیدلی (۲۰) .

داجتماعی آثارو اوتاریخ لیکنی تر څنګ تذکره لیکل هم دوام مومی اوبابړ خان هـــم ددی پیړۍ په پای کی «تذکرهٔ غـــرغښت» کاږی (۲۱) .

شعر ویل هم پ‌ه‌دی پیړۍ کی وده کوی هغولودیانو ته چی موږپه څلورمه پیړۍ کی یادکړل یوخل بیاواکمنی وررسیږی او دهند دپښتنو یوواکمن سلطان بهلول لودی دشعر په ژبه دخپل دربار یوه شاعرته دخپل عدل اونیاو اواجتماعی اصلاحاتو ډاډ ورکـــوی . خلیل خان نیازی دسلطان بهلول لودی ددربار شاعردی اوپه پښتوکی یوه خوږه څلوریځـه تری پاتی ده اوښایی چی له خپل پاچا اونورو شاعرانو سره یی ډیری مشاعری‌کړی وی چی زموږلاس ته لانه‌دی رارسیدلی (۲۲) .

زرغون خان نورزی د دی پیړۍ یوبل شاعر دی چی د ۸۹۰هـ په شااوخوا کی یی ژونـــد کاوه ده چی دشعرونو لوی دیوان درلود ، یوه خوږه ساقی نامه تری راپاتی ده، دا ساقـــی نامه ډیره خوندوره اوروانه ده خوپه ژبه یی ددری لغات ورګډشوی اوهم یی ددری دساقی نامو په پیروۍ ویلی ده، داساقی نامه راښیی چی پ‌ه‌دی پیړۍ کی پښتو اودری یو پربـــل ډیری اغیزی کړی وی اوپښتوادب په لو یــه پیمانه ددری اثرمنلی ؤ (۲۳) .

داپیړۍ دیوی پښتنی ادیبی پته هم‌راکوی اودارابنیی چی پښتنو ښځمنو له اوږدو زمانو څخه دپښتنومیړونو ترڅنګ اجتماعی فعالیتونه کول اوډژوندپه ټولو اجتماعی چاروکی دمیړونو ترڅنګ ولاړی وی . دامیرمن زرغونه کاکړه ده چی دنهمی پیړۍ په پای کی یی ژوندکاوه اوخوارږه شعرونه‌یی ویل . دی په دری ادبیاتو کی ژوره مطالعه درلوده او ښایـــی ددری استادانو غوندی یی په پښتوکی هم استادانه وینا کړی وی . ددی خپل شعرونه په لاس‌کی نشته خودشیخ سعدی دبوستان دپښتوژباړی نمونه یی پټی خزانی خوندی کړی . چـــی وروسته پری غږیږو (۲٤) .

لسمه پوړۍ) لسمه هجـــری پیـــړ ۍ (۹۰۱ ـــ ۱۰۰۰ هـ ـ۱٤۹٥ـ۱۰۹۱ ع) :

ددی پیړۍ په پیل‌کښی په ۹۰۳هـ ـ ق کال زرغونه کاکړه دشیخ سعدی دبوستان په‌پښتو کولوسره په پښتو ادب کښی داخلاقی شاعرۍ بنسټ ږدی د ۹۲۰ هـ ـ ق په شاو خواکی رابعه نومی کندهارۍ شاعره چه د کورګانی

بابرپه وخت كښې يې ژوندكاوه دښځمنوله‌خوا دعشقي شاعرۍ شروكوى اودميني په رمزونو اورازونو خوله پرانيزي .

د ۹۲۰هـ په شاوخواكى دوست محمد كاكړ دبابرخان كاكړزوى ددى له پاره چې دده دپلار له مرګه وروسته دبابرخان «تذكره غرغښت» وركه شوى وه راولاړيږى اوددى تذكرىمطالب چې ده ته يادوود «غرغښت نامه» په نامه‌كاږى اوداورك كتاب په‌دى وسيله راژوندى كوى خود غرغښت نامې هم يوازې يوه نمونه پټې خزانې موږته راخوندى كړې چې دكاكړ نيكه دزهد، تقوى اوميړانى كيسه كوى (۲۵) .

عيسىمشوانى ددىدورى بل شاعردى، دى پښتو ته رندانه تصوف راولى اولكه دهـرات پيرخواجه عبدالله انصارى (۳۹٦ـ٤۸۱) غوندى له‌خپل‌خداى‌سره رندانه رازاونيازكوى (۲٦) .

علي سرور لودى ددى پيړۍ يوبل عالـم اوعارف دى چې خواږه شعرونه يې ويلي او پټې خزانې يې دشعر يوه نمونه ترموږ پورى رارسولې ده .

ميرمن نيكبخته ددى پيړۍ يوه بله شاعره ده چې پښتو شعرېې دوعظ اودينى نصيحت لپاره په‌كاراچولى اودارشادالفقراء په نامه‌يې يووعظيه كتاب كښلى دى اودى روش بيا په راوروسته پيړيوكى دومره وده وكړه چې شعر په مطلق ډول ددينى تبليغ له پاره استعمال شوى اود شعريت ټولى ښيګڼې يې له لاسه وركړې خودميرمن نيكبختې شعر سر بيـــره پردى چې وعظ اونصيحت دى پوخ شعريت هم لرى اويوه نمونه يې پټې خزانى خونـــدى كړې ده .

شيخ‌محمدصالح‌الكوزى‌ددى‌دورى يوبل صوفى اومتقى شاعردى چې دشاګردانو اومخلصانـو يوه لويه حلقه يې درلوده اودده اشعاراواقوال په يې ليكل اودميني جهان يې هيڅكله پـــه شوكي اومنصب نه وركاوه (۲۷) .

شيخ بستان بړيڅ ددى پيړۍ په وروستيو كلـو كـې دبستان الاولـيـاء په نامه دپښتو صوفيانو اوروحانيونو اوويـړا والويوه تذكره وكښله او د تذكـــــره ليكنې دوديې ورروزه، ده عرفانى او عشقى شعرونه درلودل او ملى بدلوته يې وده وركړه (۲۸) .

شيخ قاسم هم ددى پيړۍ په وروستـــى برخه‌كي دتذكرهٔ اولياء په نامه يوكتاب كاږى اودپښتنو اوليااوو اوويناوالو ويناوى پكـــى خوندى كوى (۲۹) .

دالله يار تحفه صالح ددى پيړۍ يوبـــل ادبى سوغات دى چې نوموړى مؤلف دخـــپل استاد شيخ محمد صالح الكوزى احـوال او اشعار اودخپنى نورو شاعرانو ويناوى پكـى راوړى دى (۳۰) .

پښتو ادب ته دلسمي پيړۍ ډير لـــوى سوغات دروښانى ادب وړاندى كول دى څكه دهمدى پيړۍ په‌لومړى‌نيمايي كې‌په۹۳۱هـ ق كال دروښانى ډلى مؤسس بايزيد روښـــان نړۍ ته سترګى پرانستلى، دى داسى وخت زيږيدلى ؤ چې په هندكې دبابر د كوزنـــى له لاسه دپښتنوواكمنى تس نس شـــوى وه اوپښتانه دهندله بيلوـ بيلوبرخو څخه روه ته راشړل كيدل، په دى ليږدكى دبايزيـــد

کورنۍ هم شامله وه او بایـزید لاماشوم ؤ چې له‌جالندهر نه کاڼیگرام ته‌راولیږدیدل ، کله چې لوی شودده پښتون ضمیر دانشوه زغملی چې پښتانه دی د‌نورو ژغ په غاړه یوسي اوله خپلی واکمنۍ څخه دی بی برخی وی. دی دپښتنو دلـه‌لاسه تللـی عظمـــت دبیاراژوندی کولو له پاره د لاری په لټه‌کی شو، ده خاني اوپیسی نه درلودی چې خلك یی پر ځان را ټول کړی وای .

داوخت چې روحانیت اوروحانی ډلو زیاته وده کړی وه دی هم دیوه ځانګړی تصوفی مکتب دبنسټ اېښودلو په فکر کی شو، دروښانی تصوف چې اته پوړۍ یی درلودی دېـــــره یی کیښوده او خپل تاریخی کتاب خیرالبیان یی ددی مسلك دروښانتابه لپاره په څلورو پښتو، دری، عربی او هندی ژبو دعربـــی مسجـع نثر تــر اغیز لاندی دقـرآن‌کریم دسورة الرحمن په رنګ‌کی وکیښ او دخپل دی کتاب کښل یی خدایی الهام وګاڼه .

ده دروښانی تصوف دېری په ایښودلـو سره دتصوف راغلی او عنعنوی بڼه وربدله کړه، دده دتصوف‌بڼه دغرودغاروپه‌ځای‌دګړی دګرته وه، ډیر خلك پری رامات شول اوډیر ایماندار ملګری یی وموندل له کور ګانیانـو سره یی خوـ خوځلی میړنی جګړی وکـړی او یـــوځــل چــی دښمن وسله وال تیری پری کړی ؤ اودده ملګری تش لاس ؤ نودده په امریی دچوری ددرمونه کار واخیست اوپه دی وسیله یی خپل مجهز اووسله وال دښمن مات اوله زیاتو تلفاتو وروسته تیښتی تـــه مجبور کړ (۳۱) .

په هرحال روښانیانو په پښتو ادب‌کی نوی تیری کیښودی، دعربی اودری غوندی بشپړ مسجع نثرلومړی دبایزید روښان له خوا په خیرالبیان کی پیل شو، په پښتو کی بشپړ دیوان لومړی ځل ارزانی روښانی راپریښود، په‌پښتو کی‌رکنی عروض لـومړی پلا دولت لوانی روښانی تطبیق‌کړل، الفنامی لومړ ی ځل روښانی شاعرانو پیل کړی، دیو خا ص ډول صوفیانه بدلوله پاره دوی لومړی ځـل یوه خاصه بڼه اوسبك وټاکه اوهمـــداراز د موضوع او محتوی له پلوه ددوی په آثاروکی په اسلامی تصوف نوی زیاتونی وشوی او دوی تصوف‌ته د : «شریعت ،طریقت،حقیقت معرفت، قربت ، وصلت ، وحدت ، سکونت» اته پوړۍ وټاکلی چې ټول په یوه خولـــه په دی لاره روان شول اوپه خپلو لیکنوکـی یی دتصوف داپوړۍ ونغښتلی اووځیړلی . دوی په دی سربیره چې دتصوف تر ویښته نری مسالی څیړلی په خپلو لیکنوکی یـــی خپله ملی موخه اوهدف هم تعقیب کړی او پښتانه یی دی ته هڅولی چې یوملی حکومت اوملی مرکز ولری (۳۲) .

ددی پیړۍ روښانی ویناوال په بایزید روښان سربیره، ارزانی خویشکی، ملا عمـر خویشکی ، علی محمد مخلص واصل اوځینی نوردی . دبایزید روښان دمسجع نثرپه څنګ کی دده مرید ارزانی داسی نثر هم پیلوی چې سجع یی‌کمه ده اودیوه روان نثـر د لیکلـو له پاره لاره هواروی اودودوی یی (۳۳) .

اخون درویزه اودده ملگری هم دهمدی پیړی زیږنده دی . دوی په پښتو ادب کی کوم ابتکار نه کوی په هماغه ادبی لارو چی روښانیانو پرانستلی روانیږی اوددوی په پښتو مسجع نثر لیکنی کوی اودده زوی کریمداد دروښانیانو په پیروی گوډی اوماتی الفنامی رامنځ ته کوی(٣٤). دفکرله پلوه‌هم‌ددوی آثارملی ارځښت نه لری ځکه دوی دکورگانی دولت په لمسه دروښان په ضد تبلیغ کوی اوهغه کوی چی هغه تکفیر کړی اوپه دی حربه یی په پښتنو کی چه‌کلك مسلمانان دی عزت اووقار ختم کړی اوباغی یی وښیی .

یوولسمه پوړی) یوولسمه هجری پیړی

(١٠٠١ -١١٠٠ ﻫ -١٥٩٣ -١٦٨٨ ع) :

ددی پیړی په پیل کی روښانی ادب په خوښ کی دی په تیرو ویناوالو یی نورهم ورزیاتیږی لکه میرزا خان انصاری دولت لوانی، علی محمد بن ابابکر کندهاری خواجه محمداونور (٣٥) .

همدا پیړی دپښتونخوا په یوه بله ځنډه کی داخون ځالاك اودده دملگرو د مبارزو او مجادلو دوره هم ده، دی هم له یوی خوا له کورگانیانو سره مبارزه کوی اوله بله پلوه دمحلی کفارو (خصوصا داوسنی نورستا ن داوسیدونکو) دمسلمان کولو له پاره لیچی رانغاړی اوددوی داړولی مجادلی او مبارزی دده یوموید ملامست زمند په سلوك الغزات کی په مست شعرکی ځایوی اوتصوفی اشعار دمبارزی دبیان له پاره ددی سری له خوا دودیږی (٣٦) .

له کورگانیانو سره د روښانیانو تودی مبارزی اودکورگانی اجیرانو د سیسی دوی له منځه‌وړی خوله‌کورگانی دولت سره دپښتنو ددښمنی زړی راشین کیږی اوتر پخوا لاښه وده‌کوی اوداخل دامبارزه ددی پیړی په‌دوهمه نیمایی کی دختکو کورنی په غاړه اخلی اود کورگانیانو سره دمبارزی ډگرته دتوری اوقلم اتل خوشحالخان راوزی . خوشحال خان اړه نه لری چی خپله مبارزه له تصوف نه راپیل کړی ځکه دی خان دی اوله ډیر پخوا څخه پلویان اوملگری لری، ذی له شعرنه هم دتوری کار اخلی اودړوپك غوندی گوزارونه پری کوی .

دده په‌لاس پښتوادب له‌هری خوابشپړیږی، دپښتوساده نثرته وده ورکوی، دستارنامه او بیاض پری کاږی، دشعر هرصنف اوهر فورم کاروی اودموضوع اومحتوی له مخه هر ډول عشقی، حماسی، اجتماعی، انتقادی، دینی اوټوکی شعرونه وایی دسوات نامه په نوم سفرنامه، بازنامه اونورکاږی (٣٧) .

په دی پیړی کی ډیر شاعران اولیکوالان رامنځ ته‌کیږی اوډیری ادبی څیری نری ی ته سترگی پرانیزی .

ملاالف هوتك په ١٠١٩ﻫ کال دبحرالایمان مؤلف، امیر په ١٠٢٣ﻫ کال دپښتو تجویدمؤلف کریمداد داخون درویزه دآثارو بشپړوونکی اودالفنامومؤلف، خالق داداخون درویزه زوی دشرایط واحکام ایمان لیکونکی، عبدالحلیم درویزه یی شاعر ، اخون قاسم دفوائدالشریعة مؤلف ، بابوجان دخومجموعوخاوند، عبدالسلام

درویزه‌یی‌شاعر، قلندر، عبدالله(۳۸)اخوندمیاداد اخوند مصری، آدین، آزاد، بیگ محمد، نجابت قادر، کریمداد روښانی، شیخ فرید، حسین، فاضل، شیرمحمد(۳۸)ددې پیړۍ‌نوروپیناوال او شاعران دی .

همدارازپه همدی پیړۍ کی د خوشحالخان ختټک کره یو گڼ شمیر شاعرانو سترگـی پرانستلی چی داددهزامن اولونی وی اواکثرو یی خپله ادبی میوه ددوولسمی پیړۍ په پیل کی خپلی تولنی ته وړاندی کړه چی مشهوریې دادی : اشرف خان هجری، قادرخان، صدرخان سکندرخان ، بهرام خان، گوهرخان، حلیمه، آزادخان اونور (۳۹) .

دپښتنو لوی صوفی اومنلی شاعر رحمان بابا هم په همدی پیړۍ کی زیږیدلی اوپه‌همدی پیړۍ کی یی دخوږو شعروپه ویلو پیل‌کړی دی (٤۰) .

په دی پیړۍ‌کی په پښتو ادب‌کی هراړخیز بدلون راځی په هره برخه‌کی لیکنی کیږی . نظم اونثردواړه وده‌کوی ، ژباړی پیل کیږی اودنورو ژبو مهم آثارپه پښتواوړی .

(دوولسمه پوړۍ) دوولسمه هجری پیړۍ (۱۱۰۱ــ۱۲۰۰هـ ــ۱۶۹۸ــ۱۷۸۵ ع) :

داپیړۍ داسی وخت پیلیږی چی دپښتنـو ادب بن ډیر تازه اوښیرازه شوی اوله رازــراز ادبی گلونو څخه ډك دی، که څه هم ددې‌پیړۍ له شروکیدونه څومیاشتی وړاندی خوشحالخان ختټك له نړۍ څخه سترگی پټوی خوددده دلاس نیالگی په میوه راځی اوپښتو ادب تــه پــه زړه پوری ښښنی کوی، اشرف خان هجری‌خپل دیوان بشپړوی، قادرخان ختټك په ۱۱۱۲هـ ق کی، دمولاناجامی یوسف زلیخا ژباړی پــه ۱۱ ۽ هـ ق کال دشیخ سعدی گلستان پــه پښتو اړوی، خپل دیوان بشپړوی او دعربی دبردی مشهوره قصیده په پښتو بولله ژباړی اویوشمیر نور آثارکاږی، صدرخان ختټك، آدم خان اودرخانی کاږی، د دلـی اوشهو کیسه لیکی ، دحضرت رسول معجزی په خوږه پښتو راړوی اوخپل دیوان بشپړوی، دده لمسـی افضل خان ختټك دپښتنو لوی تــار یــــخ «تاریخ مرصع» کاږی اوانوار سهیلی پښتو کوی، دده‌لورحلیمه‌دخپلوشعرودیوان‌بشپړوی‌او دده دکورنی نورفاضل‌غړی په‌خپل‌ــ خپل وار پښتو ادب ته سوغاتونه وړاندی کوی .

بل لورته رحمان بابا خپل دیوان بشپړوی حمید بابا سترگی پرانیزی اودنیرنگ عشق، شاه اوگدا دکیسو اودشرعة الاسلام او خپـل دیوان په وړاندی کولوسره پښتو ادب غنی کوی، خواجه محمدبنگښ خپل دیوان کــاږی، محمدیونس درحمان باباشاگرد خپل دیـــوان بشپړوی، میرااوقلندرهم په همدی پیړۍ کی دسوزه ډکی ناری‌کوی اوپه خپلو شعرونوکی دخپلی تودی مینی تاوونه څرگندوی، غلام‌محمد هم معراجنامه، دوالضحی تفسیر جنگنامه اونور آثارکاږی، همداراز په ختیځه پښتونخوا کــی بای‌خان، حمیدگل، فیاض. نصرالدین، محی‌الدین سعیدخلیل، سعیدختټك، نیازمحمد، عبید، انار، ملنگ، نصرت، مومن، فیض الله، گله خان، نصیر، بنارس، فضل‌الحق، عالم‌گل، مسری‌خان بیدل، خوږدل، نجیب، نوازختټك، معاذ الدیــن

ختک، قاسم، قادرداد، اورکزی، اشرف خلیل، امیرخانهجری، مهین، امیر، عبدالله، میاعمر، محمدی صاحب زاده، عبیدالله احمدی صاحب زاده، افضل، احسن، انورشاه، اکرم، دوست محمد، سید، شیخ نامدار، شرف، شمشیر، شمس الدین، شاه غریب، شیرمحمد، طلب شاه، عجب، عبدالقاسم، عبدالقدوس، فاروق، میاخان، موسی، محمد، محمدیار، محتشم محمدگل، میاگل، مصری خانم، نورمحمد، نادر، نجیب الله قاضی زاده، محمدفهیم، فقیرالله، صدیق، فتحعلی، معزالدین، عبدالکبیر، نورمحمد، دلاورخان، مسعود، خانگل خلیل، کاظم خان شیدا، محمدگل مسعود، علیخان، خوشحالخان شهید، محمودرفیق، کاظم، معزالله مومند، عثمان، اودل، فضیل، عصام، محمدمظفر، ابوالقاسم، غفور، علیم، کامگارخان ختک، صمد، ملا عبدالرشید، اخوند گدا، جان محمد، الپوری حافظ، قاسم علي اپریدی، خواجه رزق الله، عبدالعظیم رانیزی، عبدالعظیم گنداپور، اونورتول ددی پوړی شاعران او ادیبان دی (٤١) .

په همدی پوړی کی دپښتونخوا په اویدیځه برخه کی دهوتکو ملی غورځنگ پیلیږی، دکورگانیانو، شیبانیانو او صفویانو ترمنځ په ویشل شوی افغانستان کی هره خوا ملی غورځنگونه اودملی خپلواکی غورځنگونه پیل دی، دهوتکوغورځنگ دروښانیانو او ختکو له غورځنگ نه وروسته‌دملی خپلواکی دترلاسه کولوپه لاره کی دریم لوی غورځنگ دی. دا غور ځنگ د صفوی تسلط اود گرگین دسفاکی په مخه کی دراولاړ شوی‌ملی قهر ښکارندوی دی چی په نتیجه‌کی ملی یون بری مومی اوگرگین اودده ساتونکی ددی ملی قهرپه توپان کی لاهوکیږی .

دی غورځنگ په پښتوادب‌کی هم یو بل باب پرانیست اودپردی ښکیلاك په ضدادبیاتو دمهیواد په‌دی برخه‌کی هم وده وکړه او د هیواد ددی برخی له خپلواك کیدلونه‌وروسته په کندهارکی دپښتو ادبی مرکز جوړیږی اودخوان تولواك شاه حسین په پام او توجه دپښتو له پاره اکاډیمیك کار پیلیږی، دادبی ټولنی غړی هره اوونۍ دده په مشرتابه غونډه جوړوی او دبیلو- بیلو علومو پو هان ددی ټولنی په سپارښتنه په هره برخه‌کی آثار کاږی اوښوآثارو ته صلی اوجایزی ورکول کیږی .

زرغونه انا دمیرویس نیکه مور او زینبه دمیرویس نیکه لورددی وخت خوږژبی شاعرانی وی. شاه حسین هوتك دمیرویس نیکه زوی محمدهوتك دپټی خزانی لیکوال، داؤد هوتك، ملاباز توخي، بهادر خان، ملا محمد صدیق پوپلزی، ملاپیرمحمد میاجی، اللهیاراپریدی، بابوجان بابی، ریدی خان مومند دمحمودنامی لیکونکی، ملامحمدعادل بړیځ، محمدطاهرجمریانی محمدعمر، ملامحمد ایازنیازی، ملامحمد حافظ بارکزی، نصرالدین‌خان اندړ، ملانورمحمدغلجی حافظ عبداللطیف اخکزی، سیدال خان ناصر، عبدالرحیم هوتك، ملاشیرمحمد هوتك، عیسی اخوندزاده ددی دوری خوږژبی شاعران او ویناوال دی (٤٢) .

دافشاری قواوؤ فشار اوپه ۱۱۵۰ھ ق کال کی دکندهار یوکلنه محاصره، دنارنج دمانۍ ورانیدنه اوپه‌دی مانۍ‌کی دپښتو دیوه لوی کتابتون له منځه تلل زموږ ډیری ادبی پانگی له منځه وړی اوزموږ ددی دوری ډیر قلمکښان دتورکښنۍ په وختکی په‌دی جگړه کی وژل کیږی اوله منځه ځی اوکه پټه خزانه له‌دی تاړاکه نه‌وی راپاتی موږبه ددی دوری له ډیروادبی شتمنیونه بی خبره پاتی وو .

په هوتکی دوره‌کی‌دافضل‌الطریق، القرایض فی الردالروافض، دمحمد رسول بیاض، پټه خزانه، تحفه واعظ ، جامع فرایض، خلاصة الفصاحت، خلاصة الطب ، د اللهیار افریدی دیوان، دزرغونی انادیوان، دمحمدهوتك دیوان دشاه حسین دیوان، قصص العاشقین، گلدسته زعفرانی، پښتو محمود نامه ، محاسن الصلوة نافع مسلمین اونورکښل کیږی (۴۳) .

ددی‌پیړۍ په‌دوهمه نیمایی‌کی په‌۱۱۶۱ھ ق کال داحمدشاه بابا په پاچاکیدلو سره دپښتنو دبخت ستوری بیا ځلیږی، له ټولی پښتونخوا اودافغانستان له‌گوټ گوټ څخه دپردی ښکیلاك ټغرټولیږی اودافغانستان ټولی برخی دیوه لوی اوځواکمن واکمن په لاس کی لویږی، دهیواد په لویدیځو خواووکی پښتو ادب بیامخ په وده روانیږی، احمدشاه بابا په خپله دپښتو خواږه شعرونه وایی او یولوی دیوان پریږدی، دده زوی تیمور شاه دپښتو شاعرانی اودیوان تری پاتی کیږی . پیرمحمد کاکړدده ددربار لوی عالم اوشاعردی دیوان تری پاتی کیږی اودپښتو درسمی کیدلو په هڅه لومړی ځل دمنشیانو او میرزایانو دزده‌کړی له پاره معرقه الافغانی کاږی، حافظ مرغزی احمد شاهی شهنا مه نظم کوی، میافقیرالله جلال آبادی، ابراهیم، برهان خان فیض الله کاکړ اونورشاعران هم په دی دوره کی‌پیدا کیږی (۴۳)

حافظ رحمت‌خان چی په‌دی وختکی دروهیل کنډحکمران ؤ اوله احمدشاه بابا سره یی په هندکی ډیر کومکونه کړی، هم دپښتوادب خدمت ته ملاتړلی ده، پیرمعظم شاه دده په امر تواریخ حافظ رحمت خانی تر تیبوی ، دی خلاصة الانساب (دپښتنونسب نامه) کاږی، نواب محبت خان دده زوی ریاض المحبت چی دپښتو قاموس دی اوگرامری گردانونه هم لری تالیفوی . دده بل زوی الله یار خان دعجایب اللغات په نامه پښتو قاموس کاږی، دده بل زوی نواب مستجاب خان گلستان رحمت لیکی اودده دکورنۍ نور کسان هم په پښتو اودری دپښتنو پرتاریخ، ژبه‌اونسب کتابونه کاږی، همدارازدخوکنو دمیامحمد عمر په‌کورنی کی محمدی صاحبزاده دپښتو نسخو دراټولولو اواستنساخ له‌پاره کاتبان گوماری اودپښتو آثارو یولوی کتابتون جوړوی چی اوس ددی نسخو ځینی نسخی په لاس کی دی (۴٤) .

په عمومی توگه په‌دی دوره‌کی پښتو ادب ډیره وده‌کوی له هری خواځخه غنی کیږی . خومره دیوانونه چی په دی‌پیړۍ کی رامنځ ته شوی ، نه یی په وړاندی اونه یی په وروستیو پیړیوکی ساری مومو، پښتو نثر

دافضل خان ختك، محمد هوتك او نوروليکوالو په لاس شبه وده کوی، تریخوانبه کیږی ، دسجع غړوندی له غاړی شخه غورځوی او تر ډیره حده دپښتنو عادی اودویناژبی تهراګرځی له نورو ژبوشخه دژباړنو کار وده کوی اود پښتنو دتاریخ اوتاریخی پیښو دروښانتیا لپاره آثار لیکل کیږی، په همدی پیړی کی دمعرفةـ الافغانی، ریاض المحبت اوعجایب اللغات په لیکل کیدلو سره دپښتو دزدهکړی اودفتری کیدلو هڅی همکیږی اوزموږ ډیرلرغونی ادبیات راخوندی کیږی، دشاه حسین هوتك دادبی ټولنی په جوړیدلو سره د پښتو له پاره اکاډیمیك کار پیلیږی او دمحمدی صاحبزاده په پام دپښتوآثارو دنقل اخیستلواواستنساخ کار تریخوا ګړندی کیږی .

دیارلسمه پوړی) دیارلسمه هجری پیړۍ (۱۳۰۱ ـ۱۳۰۰ ه ـ۱۷۸٦ ـ۱۸۸۲ ع):

داحمدشاه باباپه کورنۍ کی کورنۍ جګړی اولانجی لهیوی خوااودهندسیمی ته دانګریزانو رارسیدل له بلی خوادډی سب شول چی دافغانستان سیاسی او اجتماعی حالات یوڅل بیاخپخپاند اونارام شی . دنارامی په پښتو ادبکی هم بی اغیزی نهوه خصوصا کله چی ددی پیړۍ په نیما یی کی انګــــریزان په افغانستان وسله وال تیریکوی اودشاه شجاع په مرسته ترکابله رارسیږی دافغانانو دملی قهریولوی توپان راولاړیـــږی ، تش لاسی افغانان دانګریزانو له مجهز وسله وال پـوځ سره جګړه کوی اوپه نتیجه کی افغانان دایمان اودوطن دمینی په قوت بریالی کیـــږی او د انګریزانو یولوی لښکر داسی تس نسکیږی چی برتانوی هندته یوازی دنمونی له پـــاره ډاکټربرایدن په مړژواندی اونیم ژواندی تن ځان رسولای شی اوبس (٤٥) .

له دی تیری سره ملی مجاهدین د تـوری مقابلهکوی اوشاعران دشعر. دهیوادپه ګوټ ګوټکی ملی شاعران دخلکودوینبن تابه اوخبن تابه له پاره دانګریزانو مظالم دشعر په خوږو الفاظو کی رانغاړی خوله په خوله په خلکوکی خپریږی اوپه ادبکی دانګریزی ښکیلاك پـه ضد یوه لویه پانګه منځ تهراځی، ددی ادب ډیری نمونی لکه دبیدیا ګلونه غوندی غوړیدلی اوبیاله منځه تللی خویوکم شمیریی دفرانسی یوه خواخوږی ختیځ پوه دار مستترد اوسنی پښتونستان په سیموکی راټولی کړی او د پښتونخوا دشعر هاروبهار په نامه یی پــه ۱۸۸۸ع کال په فرانسه کی دفرانسیس سرکار په حکم خپری کړی دی اوپهدی مجموعه کی دپښتنو پرفولکلوری ادب سربیره ددی لاندی ملی شاعرانو جنګی او حماسی چار بیتـــی راغلی دی : برهان، نوره دین ، ګـل محمد، احمدګل، حمید، نواب. طالب ګل، پایاب . عنوان الدین کاکاخیل . عبدالله ، چارمیتی، محمددین، غریبی، محمودمرغزی، ارســـلا او یوشمیر نور نومورکی شاعران (٤٦) .

دهند دنیمی وچی په ځنګکی دانګریزانو په لاسکی دپښتویولوی ادبی مرکز پیښبورهم لویږی اودلته زموږ ادب بلی خواته بیـو ل کیږی، دیوانی ادب خپل ځایکیسو او هندی مقاموته پریږدی ، په پیښبورکی دکیسهخوانۍ

بازار تودیری اودادپردی ښکیلاك یوه لو یه هیله وه چی خلك په خرافی او فولکـلوری کیسو بوخت وساتی اودوی خپل شوم غرضونه په سره سینه مخ په وړاندی بوزی، په دی لاره‌کی ډیرهغه ښاند استعداد ونه چی ملی سندری اودوینبنتابه نغمی یی غږولی شوای بلی خواته په‌کار واچول شول اودخرافی‌کیسو

په لیکلو بوخت شول، ددی وخت نامتو کیسه لیکونکی ملانعمت الله ، مولوی احمد جـا ن، سید ابوعلیشاه ، احمد اونور هغه کسان دی چی پیاوړی شعری استعداد لری خودوی تـه په‌مستقیم یاغیر مستقیم ډول دا زمینه برابره کړه شوی ده چی خپل استعدادونه دخپـــل ملت دوینبنتابه‌په‌ځای‌د خپلوخلکو دمسمومولو

اواغفال په لاره‌کی په‌کار واچوی . همدا راز دهمدی وخت په‌پښتو ادب کی‌یوه بله‌زیږنده دهندی مقامونو په چوکاټ کی دپښتو شعرونو منځ ته راتلل دی، داشعرونه هم پرته له‌دی چی دپښتوبزمی ادب پیاوړی کړی نور کوم ملی ارځښت نلری اوملی مسایل ډیرکم پکی راغلی دی خوله بله پلوه دی پاړکو دپښتو موسیقی ته ښه وده ورکړی اود سندریزهنر نغری یی تودساتلی دی (٤٧) .

ددی دوری شاعران اولیکـــوالان دادی : امام الدین، ملاحسن‌اسحق زی، ملاصالح محمد داوی،کودیزی، میانعیم متی زی، ملاولیدادکاکړ شیرداد کاکړ، شیخ احمد خان ، رحمت داوی، عبدالنبی بیټنی ، مطیع الله پیـــره خیل، ملازبردست کاکړ، گل محمد، سپینه، گل محمد کاکړ، سردار پردل خان، سردارمهردل خان،

مشرقی، میرزاحنان ، صدیق اخوند زاده، بابا سیدگل، فیض‌الله، عزیزخان رناخیل، مرادعلی صاحبزاده ، زمین داوری سلیم، نورالدیـن، شمس الدین کاکړ، شمس الدین دخونتری، کتابومؤلف، محقق قندهاری علامه حبیب الله کاکړ، مولوی عبدالحمیدکاکړ، نور شـــا لی، دوست محمدختك، ولی محمد، دوست محمد ، نیازمحمد، گجر، محمدولی، حضرت علی خان، گل محمد، عبدالرسول، حاجی جمعه بارکزی، لیونی محمدجی، صفت خان، توکل دښیوی ، میرهزار، دوستم، میرافضل ، امانـت ملیار، شاه‌گل، میرا، پایاب، حمید گـل، علیخـان، عیسی‌گل، عبدالغفار، بهرام، برامت، اکرم‌خان مجیدشاه، میرعبدالله ، احمد، میا رجـــب، محمدخان، درمحمد، احمدگل، رســـول داد ، بهره مند، کمال، ملامیران، شیرمحمد، ارسلا، عجم، بادر، کریم، محمود، ظریـف خـــان ، غازالدین، سیداحمد، شهنواز ، عنوان الدین کاکا خیل،سیدکمال دشگی ،طالب جان، ملا مقصود، نظرمحمد کاکړ، خان میر، ملانعمت‌الله نوروز، ملااحمدجان، احمداخون خیل، گل محمد محمددین، احمدپجگی، شاه پسند، غلام محمد پوپلزی ، عبدالزاهد، باره خان، شیراحمـد شیدا، خدای دوست، خسرو، محمد امان ، صالح محمدبرخوردار، خدایرحم ، میراحمدشاه رضوانی، میرافضل ، عبدالودود، شاه عالـم، محمدایوب، نورسیب، ملامیریحیی، عبدالباقـی کاکړ، عبدالله پوپلزی، احمدیـن طـــالب ، منشی احمدجان، جانان هوتك، بهرامی، احمد کلاچی، میرباش، ملافیض محمد اخوند زاده،

سیدلالاجی، ملاصیام الدین، معین الدیــن ، محمدرسول ، عبدالقدیر، عبدالحنان طالـب، محمداشرف، علی‌ذات، جدید، زرین، سیدحسن رستم، فقیر، گل رسول، فضل احمد، ویرانی، میرعصمت ، محمد یعقوب ، عبدالـرحمـن زمینداوری ، زین الله، ذهین ، جمعه خان، پاچاگل، اخون، مولوی آزادخان ساپی، طالب، عبدالله جان، غلام جیلانی اخوندزاده، حجـت، جان محمد کاکړ، امیرمحمد، میردین، علاؤالدین دلال پوری شریف، احمد څدران، ملاشاه پسند سعدالدین ، محمد، ملامحمد حسن اخوند زاده غریب، ملامحمد صدیق کاکـړ ، اسلم لوڼ ابوعبدالله ، احمدمحدث، نورمحمد نـوری ، احمدجان وردګ، لعل محمد، ابراهیم، بیاض، محمد یوسف، حافظ محمد، میرعالم خــان ، محمدخان، امیرشاه، عبدالرحیم، خان زمـان ملامیر، دوستم، احمدجی، قاضی عبدالرحمن، محمدجی، ارباب عبدالرحیم، دلیل، بازمحمد، بهاول خان، فیض الله قریشی ، رضـــوان، صفی الله ، حمیدالله حمید، محمد شریـف گل احمد، محمود، محمدعلی غریب، فیض ، حمیدالله ، انځرګـــل ، غلام نـوی، احمد، محب الدین (٤٨) .

په دی پیړۍ‌کی دپښتو دیوانی ادب سقوط کوی اوپه ځای یی دفولکلوری کیسو نظمول اوخپرول دودیږی اودملی سندرو ځای هـــم ترډیره ځایه هندی مقامونه نیسی . خوبیاهم دملی اودښکیلاک ضدادب نمونی هم‌کمی نه‌دی.

خوار لسمه پوړۍ) خوارلسمه هجری‌پیړی (١٣٠١-١٣٣٧ھ -١٨٨٣-١٩١٩ ع) :

ددی پیړۍ په پیل کی هم دخرافی کیسو لیکل اوداستعمار دخوښی ادب په وده کی دی خو په شنګ کی یی داستعمار ضد ادب هم پیاوړی کیږی خصوصاکله چی دآزاداوخپلواك افغانستان آزادی دپښتونړونو له مخی‌سلبیږی، نودهمدی پیړۍ په لومړۍ نیمایی کی په‌تولو پښتونخواکی د خپلواکی غوښتونکو وِلـــی جوړیږی . اوددی وِلودادیبانو اوشاعرانو له‌خوا دآزادۍ نغمی غږول کیږی اودشعر په ژبـــه دآزادۍ غوښتنی جذبه دخلکوغوږوته وررسوله کیږی .

همداراز ددی پیړۍ په سرکی پښتو نثر دمنشی احمدجان‌اودتنګی دمولوی‌احمدپه وسیله ساده کیږی ، دوی دپښتو دنثنی نثرښنسټ ږدی، که‌چه هم ددوی دواړو لیکنی دفکر لــه پلوه کوم ارځښت نه‌لری څکه ددواړو آثـار دانګریزانو په فرمایش کښل شوی اوهم‌ددوی په لګښت خپاره شوی دی خودسبك او ډول له پلوه ډیر ارځښتناك دی اودپښتو دنثـر دتحول اوبدلون پیلامه ګڼل کیږی (٤٩) .

ددی پیړۍ په دی برخه کی هــم ډیــر لیکوال اوشاعران رامنځ ته‌کیږی چی هریویی په پښتوادب کی نښی لری اوله ځینونه یی لوی اوګټور آثار راپاتی کیږی .

چراغدین، امان، محمدرفیق، اسلم شـــاه خدابخش، آزاد، غلام ، اکبر، میر عجـــب، سعدالدین، غلام قادر، رؤف جان ماما، کچکول ددی وخت پیښوری شاعران اوشمو جـــان

بیاری، آفتاب پری، وابجان، باجوړی، قدری اوزیبو پیښوری شاعرانی دی .

په افغانستان کی هم داوخت عبدالباقی افغان، غلام محمدخان پوپلزی ، غلام‌محی‌الدین افغان، مستغنی ، مولوی صالح محمد کندهاری اونوررامنځ ته کیږی .

همداوخت په سراج الاخبارکی دبندی بلبل ژړاترعنوان لاندی یوپښتو شعر خپرېږی چی دډیر خوږوالی له‌کبله کورونو ته لار مومی او ښځمنی یی له ځانه سره زمزمه کــــوی . په سراج الاخبار کی دمحمود طرزی دوطـن پرستانه خپرونو اودوطنپرستانو د مـلی ولی دهلوځلو په نتیجه‌کی دافغانستان تحت الحمایه رژیم‌رانسکوریږی اوپرځای یی ځوان فکره *شهزاده امــاالله خـــان واك ته رسیږی اود افغانستان بشپړه خپلواکی اعلانوی .

ځرنگه چی زموږ خپلواکی له یوی خـــوا دهیواد دمیړنو زامنو په متو ترلاسه شـوی اوله بلی خوا دهیواد درون فکره اووطنپرستو زامنو ادبی تبلیغاتو زمینه ورته برابره کــړی نوځکه موږ دخپلواکی پەلاس ته راتللوکـی داستعمار ضد اووطنپرستانه ادبیات بی‌اغیزی نه بولو اوچاچی په‌دی لاره‌کی قدم ایښـــی دډیر قدر اودرښښت په سترگه ورته گـورو نوځکه ددی لیکنی په پای‌کی دبندی بـلبـــل دژړا دتاریخی پاړکی داځوبندونه دخپلواکـی دادبیاتو دنمونی په توگه راغبرگوو :

یو سحر زما تر غوږ سوله بلبله
چی‌بندی سوم دصیادله سخته دله
چی قفس‌کی یی ژړل دایی ویلــه
ولی نه‌پوښتی‌ځوك حال زمایودبله

ولی نسته بی فغانه کارو بار زما
ولی حبس ابدی راغی په واز زما

زړه می‌وڅك دی سره چوی دارمانــه
نورمی مه پرېږدی په‌دی ځای کی‌سبحانه
خدایه ژرمی خلاصوی له‌دی زندانه
بیامی ورسوی ژر تر خپل بوستانه

که دی زه یمه قفس ته پیداکړی
بیاوزردی ولی ماته دی راکـــړی

ځوترځوبه یم په دی جوروستم‌کی
ځوترځوبه په ژړا یم او په غم‌کی
ځوترځوبه یم په آه اوپه الم کی
ځوترځوبه یم دارنگه په ماتم کی

چی امیدمی دخلاصی نسته هیځکله
نوبهتردی مرگ تردی‌ژوندیو پەسله

بیا نوچپ سویو ساعت په‌تامل سو
بیایی ناری‌کړه همرازه‌دسورگل‌سو
زریی خیال سوچی دغم‌متحمل سو
ویل‌آه چی‌دصیاد لاتغافـــل سـو

ځان که مړچی‌له ذلته نجات مومی
په‌گوښه کی دعدم به حیات مومی

کەځەنەدیښەوماتەپە داشان مرګ ولی‌ځوان‌یم اوځوان‌وی‌دارمان‌مرګ
خودژوند دپارە ښەدی‌ناګهان مرګ پەهزارځله بهتردی دزندان مرګ
چی‌داهرسحارخپل مرګ‌پەقفس‌وینم
ولی‌نەمرم چی بەبیازە قفس وینم

پە حسرت‌اوپە افسوس‌یی داویله وګلشن تە یی‌کتل بیایی ژړله
دقفس ودروازی تە یـی ځغستله لاریی نەوە وزرونە یـی دپولـسە
پە هوا سوسریی ونښت لە قفسە
وینی‌توی‌سوی‌سورپور، ولویدلەهوسە

سرترپایە پەسروو ینوکی غرقاب ؤ خان‌بایللی‌زړە زخمی‌حال‌یی‌خراب ؤ
یابیهوښە یاپرهوښ پەاضطراب ؤ چی‌پرهوښ‌بەسوګویانەپەداباب ؤ
سرمی بایلو دپە هـوا د آزادۍ
شکرـ شکـر سوم فدا د آزادۍ

یا

پە هوا د زادۍ می وزر پری سو
شکرـشکرآزادسوم‌کەمی‌سرپری‌سو

یا

ښە چی زە دآزادۍ پە هوامړسوم
نەچی‌پاتەپەذلت‌دتولوپړسوم (٥٠)

پایلیکونه :

١ـ دتفصیل له پاره وگوریء : پټه خزانه، محمدهوتك د١١٤١هـ ق کلوتالیف ، داستان حبیبی په ترجمه ، تحشیه اوتعلیق د١٣٢٣ش، ١٣٣٩ش او١٣٥٤ کلوچاپ، دامیرکروړ برخه، دپښتو ادبیاتو تاریخ (دوهم ټوك، پوهاند عبدالحی حبیبی) پښتو ټولنه ، ١٣٤٢ش، دامیرکروړ برخه .

٢ـ دتفصیل له پاره وگوریء : پښتوولویکان غزنه، تاریخ ټولنه١٣٤١ش اودپښتوادبیاتو تاریخ دلویکانو برخه .

٣ـ دخلکوسندری، حبیب الله رفیع، دتاریخ اوادب ټولنه ١٣٤٩ش،

٤ـ دتفصیل له پاره وگوریء : پټه‌خزانه، دپښتوادبیاتوتاریخ، دهاشم سروانی برخه .

٥ـ دتفصیل له پاره وگوریء : تاریخ افغانستان (دریم ټوك) اومړی اودوهم فصل، غبار اونعیمی ١٣٢٦ .

٦ـ دتفصیل له پاره وگوریء : پټه خزانه دپښتو ادبیاتو تاریخ .

٧ـ دتفصیل له پاره‌وگوریء : تذکرة الاولیا زینکوگراف شوی پاڼی په لومړی ټوك پښتانه شعراء اود ١٣١٩کال په‌کابل کالنۍ کښی چی د استاد حبیبی له خوا په کښی خبری شوی دی .

٨ـ دتفصیل له پاره وگوریء : پټه‌خزانه، دپښتو ادبیاتو تاریخ، تذکرة الاولیأ، ملی هنداره، داروانښاد محمد گل نوری تألیف اودخلکو سندری .

٩ـ دتفصیل له پاره وگوریء : پټه خزانه اودپښتنو دسلسلةالانساب کتابونه لکه دحافظ رحمت خان خلاصة الانساب دپیښور دپښتو اکیډمی چاپ، دنعمت الله هروی مخزن افغانی دڅاکی چاپ اونور .

١٠ـ دتفصیل له پاره وگوری : پټه خزانه، دپښتو ادبیاتو تاریخ، غوریان، عتیق الله پژواك. تاریخ ټولنه، ١٣٤٥، سلطنت غزنویان استادخلیل الله خلیلی ، انجمن تاریخ افغانستان، ١٣٣٣، تاریخ‌افغانستان (جلدسوم) دغزنویانو برخه، ١٣٣٦، تاریخ ادبیات دری درافغانستان، دگڼولیکوالو لیکنه .

١١ـ دتفصیل له پاره وگوریء : پټه‌خزانه، دپښتو ادبیاتو تاریخ، پښتانه شعراء ، لومړی ټوك، استاد حبیبی ، پښتوټولنه، ١٣٢٠ . ١٢ـ دتفصیل له پاره وگوریء : پټه‌خزانه، دپښتو ادبیاتو تاریخ، تاریخ مختصرافغانستان پوهاند عبدالحی حبیبی، تاریخ ټولنه ، ١٣٤٩، دچنگیز برخه، افغانستان درمسیرتاریخ، میرغلام محمد غبار، دکتاب چاپولو موسسه، ١٣٤٦ .

١٣ـ دتفصیل له پاره وگوریء : پټه‌خزانه، دپښتو ادبیاتو تاریخ .

۱٤ـ دتفصیل له پاره وګورئ : دپښتانه شعراء په لومړی ټوك اود ۱۳۱۹کال په کابل کالنۍ دتذکرة الاولیأ زینګوګراف شوی پاڼی، دپښتو پخوانی تذکری. حبیب الله رفیع ، تاریخ ټولنه ، ۱۳۵۰ .

۱۵ـ دتفصیل له پاره وګورئ : پټه خزانه، دپښتو ادبیاتو تاریخ .

۱٦ـ وګورئ : پټه خزانه اودپښتوادبیاتو تاریخ .

۱۷ـ دتفصیل لپاره وګورئ : پښتانه شعراء لومړی ټوك ، دپښتو ادبیاتو تاریخ .

۱۸ـ ددی کتاب دمعرفی له پاره وګورئ : پټه خزانه، دپښتوادبیاتو تاریخ او دپښتـو پخوانی تذکری .

۱۹ـ دتفصیل له پاره وګورئ : دپښتـو ادبیاتو تاریخ، تواریخ حافظ رحمت خـانـی، پیرمعظم شاه، دمحمدنواز طائرپه سریـــزه، پښتو اکیډمی، پېښور یونیورسټی، ۱۹۷۱ع یوسفزی افغان، الله بخش یوسفی، کراچی، ۱۹٦۰ ع .

۲۰ـ همدا اخځونه .

۲۱ـ دتفصیل لپاره وګورئ : پټه خزانه، دپښتوادبیاتو تاریخ، دپښتوپخوانی تذکری .

۲۲ـ دتفصیل لپاره وګورئ : پټه خزانه، دپښتو ادبیاتو تاریخ، لودی پښتانه، استـاد عبدالشکور رشاد. پښتو ټولنه ، ۱۳۳٦ .

۲۳ـ دتفصیل لپاره وګورئ : پټه خزانه، دپښتو ادبیاتو تاریخ .

۲٤ـ همدا اخځونه .

۲۵ـ دخواجه عبدالله انصاری د مناجـاتو له پاره وګوئ : مناجات وګفتار پیر هرات، دمحمدآصف فکرت ټولونه، دبیهقی کتاب خپرولو موسسه، ۱۳۵۵، الهی نامه، دمحمدعلی عطار په قلم، دبیهقی کتاب خپرولو موسسه، ۱۳۵۵، خواجه عبدالله انصاری اوده مناجـــاتونه ، دحبیب الله رفیع ژباړه، دپښتودپراختیا او پرمختیاآمریت ، ۱۳۵۵ .

۲٦ـ دتفصیل لپاره وګورئ : پټه خزانه، دپښتو ادبیاتو تاریخ .

۲۷ـ دتفصیل لپاره وګورئ : دنعمت الله هروی مخزن افغانی، دډاکی چاپ، تذکرة الابرار، اخوند درویزه، دپېښور چاپ، دپښتو ادبیاتو تاریخ، پټه خزانه، دپښتوپخوانی تذکری .

۲۸ـ همدا پورتنی اخځونه .

۲۹ـ وګورئ : پټه خزانه ، دپښتوادبیاتو تاریخ، دپښتو پخوانی تذکری .

۳۰ـ دتفصیل له پاره وګورئ : خیرالبیان متن اوسریزه، پښتواکیډمی، پېښوریونیورسټی ۱۹٦۷ع. خیرالبیان سریزی اومتن، دادبیاتو پوهنځی ، ۱۳۵۳، بایزیدروښان، قیام الدین خادم، پښتوټولنه، دپښتو ادبیاتو تاریـــخ ، دروښان یاد، دبایزیدروښان دسیمینار دمقالو مجموعه، پښتو ټولنـــه ، ۱۳۵۵، روښانیان دمغلوتاریکیان، عبدالاکبرخان اکـــبر ، ادارهٔ

اشاعت سرحد پیښور .

۳۱ـ دتفصیل لپاره وګوریء : روښـانـی لیکنی دحبیب الله رفیع مقاله، آریانا مجلـه د۱۳۵۳ کال ٤ګڼه او۱۳۵٤کال لومړی ګڼـه اوهم دروښان یاد، ۱۳۵۵ .

۳۲ـ ددی نثر خوپانی له‌استادحبیبی سره شته اونمونی‌یی دپښتو ادبیاتوتاریخ، روښانی لیکنی اوارزانی روښانی نومی مقاله کښی چه ښاغلی زلمی هیوادمل کښلی او دعرفان مجلی د۱۳۵٤کال په‌ګڼوکښی خپره شوی ، خوندی دی .

۳۳ـ دتفصیل له پاره وګوریء : مخزن، اخونددرویزه، دتقویم‌الحق کاکاخیل په‌سریزه پښتو اکیډمی پیښور ۱۹٦۹ع .

۳٤ـ وګوریء : روښانی لیکنی .

۳۵ـ دتفصیل له پاره وګوریء : پښتانه شعراء پټه خزانه، دخوشحال ختټک ملغلـری، سریزه اوتصحیح د استاد حبیبی ، کندهار، ۱۳۱۷ش، کلیات خوشحال خان خټک، ددوست محمدکامل سریزه اوتصحیح، ، پیښـــور ، ۱۹٦۰ع، ارمغان خوشحال، سریزه دمیا سید رسول رسا، پیښور، خوشحال خان ختـــک (اردو) دوست محمد کامل، ملـــی قهرمان ، استادالفت. دقبایلومستقل ریاست، ۱۳٤٤ش، ننګیالی پښتون، په ۱۳٤۵کال کښی دخوشحال خان خټك دسیمینار دمقالو مجموعه اونور .

۳٦ـ دتفصیل له پاره وګوریء : پښتانه شعراء لومړی ټوك، دپښتو دادب تـاریـخ ، رښتین .

۳۷ـ دتفصیل له پاره وګوریء : ادبـــی ستوری، حبیب الله رفیـــع ، پښتو ټولنه، ۱۳۵۳ش، تیرهرشاعران عبدالحلیم اثر، پښتو اکیډمی ۱۹٦۳ ع .

۳۸ـ دتفصیل له پاره وګوریء : پښتانه شعراء ، تاریخ مرصع، افضل خان خـټك، ددوست محمدکامل په سریزه او تصحیـــح، یونیورسټی بك ایجنسی ، ۱۹۷٤ع .

۳۹ـ وګوریء : پښتانه شعراء ، پټه‌خزانه. رحمان بابا، دوست محمدکامل، اداره اشاعت سرحد ۱۹۵۸ ع .

٤۰ـ دتفصیل‌لپاره وګوریء : پښتا شعراء پټه خزانه، تیرهیرشاعران، ادبی ستوری ، دپښتوادب تاریخ، درګه خزانه (لومړی اودوهم ټوك) ، همیش خلیل، دارالتصنیف، ۱۹٦۰ع، دځینو شاعرانو چاپی دیوانونه .

٤۱ـ دتفصیل له پاره وګوریء : پټه‌خزانه، پښتانه شعراء ، هوتکیان، عبدالروف بینـوا، تاریخ ټولنه ، ۱۳٤۵ش، تاریـخ سلطانی ، سلطان محمدخان درانی، بمبئی، ۱۲۹۸هـ ق ، پښتانه دتاریخ په رڼاکښی، سیدبهادر شـاه ظفرکاکاخیل، یونیورسټی بك ایجنسی، پیښور

۱۹٦٥ع ، افغانستان درمسیرتاریخ اونور .

٤۲ـ وگوریء : پټه خزانه .

٤۳ـ وگوریء : پښتانه شعراء ، احمدشاه بابای‌افغان، میرغلام‌محمدغبار، دتاریخ‌مدیریت، ۱۳۲۲ش، تاریخ مختصر افغانستان، لـــوی احمدشاه بابا، مرتب اولیکونکی استاد حبیبی، پښتوټولنه، ۱۳۱۹ش، دپښتنوتاریخ، قاضی عطاء الله خان (لومړی ټوك) ۱۹٦۲ع .

٤٤ـ وگوریء : دپښتوادب تاریخ، پښتانه دتاریخ په رڼاکښی ، دلویی برتانیی پـــه کتابتونو کښی دپښتو خطی نسخی، جی. ان. میکنزی، لندن ۱۹٦٥ ع .

٤٥ـ دپیښو د تفصیل له پاره وگوریء :

دپښتنو تاریخ (دوهم اودریم ټوك)، پښتانه دتاریخ په رڼاکښی ، افغانستان درمسیرتاریخ دپښتنو پرغل ، لیدی سیل ، ژباړونکـــی میرعبدالرشید بیغم اوپاینده محمد زهیـــر ، ددارالتالیف ریاست، ۱۳۲۹ش، در زوایـــای تاریخ معاصر افغانستان، احمد علی کهزاد، انجمن تاریخ، ۱۳۳۱ ش ، اکبرنامه، حمید کشمیری، انجمن تاریخ، ۱۳۳۰ش، رجال و رویداد های تاریخی، احمدعلی کهزاد، انجمن تاریخ، ۱۳۳۱، پادشاهان متاخر افغانستان، میرزا یعقوب علی خافی، احمد علی کهـزاد، انجمن تاریخ، ۱۳۳٤، جنگنامه، محمد غـلام غلامی کهستا نی ، انجمن تاریـــخ ۱۳۳٦ش، بالاحصار کابل وپیش آمدهای تاریخی (دوهم ټوك) احمدعلی کهزاد، انجمن تاریخ، ۱۳٤۰ش په نولسمه پیړۍ‌کښی افغانستان، سیدقاسم رښتیا، تاریخ ټولنه، ۱۳٤۱ش، مسأله افغان اونور .

٤٦ـ دتفصیل له‌پاره وگوریء : دپښتونخوا دشعرهارو بهار، ډارمستتر، دپاریس ختیـــځ ټولنه، ۱۸۸۸ع. دپاریس سر کـاری مطبعه، دپښتو پخوانی تذکری .

٤۷ـ دتفصیل له پاره وگوریء : دپښتو داووتنونوم ورکوهنرمندو ښځمنو پیژند گلوی اووېناوی، حبیب الله رفیع ، کـابل مجله ، ۱۳٥٤کال ، څلورمه گنه .

٤۸ـ دتفصیل له پاره وگوریء : پښتانــه شعراء (دوهم اودریم ټوکونه) ، تیرهیرشاعران ادبی ستوری، دپښتو ادب تاریخ .

٤۹ـ دتفصیل له پاره وگوریء : دپښتـــو دادب تاریخ، استاد عبدالحی حبیبی ، دادبیاتو پوهنځی دڅلورم ټولگی له پاره درسی گستدنر شوی کتاب .

٥۰ـسراج‌الاخبار،٦کال، ۲۰گڼه د۱۲٦۹ ش دغبرگولی ۲دتفصیل له پاره وگوریء ، دپښتو ادب لنډتاریخ دادبیاتو پوهنځی دڅلورم‌ټولگی له پاره داستادحبیبی لیکنه، ۱۳٤۷، دادبیاتو پوهنځی گستدنر .

طاهریان وسامانیان

نخستین حکومت مستقل در خـراسان (افغانستان دورهٔ اسلامی) بدست‌طاهرفوشنجی بنیانگذاری شد. این طاهرمردی بوداز پوشنگ هرات . درسال ۱۵۹ هـ بدنیا آمد وازاوایل جوانی‌راه ترقی راپیمودوبتدریج به‌سپهسالاری خراسان رسید . پس ازوفات هارون الرشید میان دوفرزندش امین‌که دربغداد بود ومامون که درخراسان بود نزاع افتاد ومامون توانست که به زوربازو وبیاری تدبیر طاهر کـــه سپه سالار اوبود برادرش راازپا درآورد وبر مسند خلافت اسلامی تکیه زند. طاهر کـــه لقب ذوالیمنین (دارای دودست راست)داشت پس ازرفتن مامون به بغداد به امارت خراسان مقرر شد اوکه آرزوی قلبی‌اش همین بـود بخراسان آمد وباتدبیر ودادگری در کشور خویش حکومت کرد وبامردمان نیکویی نمود. آورده‌اند که طاهر بحددوستدار مردم هموطنش بود وتابران صددرصد جلب رضــــایت و خشنودی هم میهنان خویش بودکه میخواست هنگامی موکبش ازکوچه های شهر پوشنگ میگذرد زنان پیر پوشنگی ازپنجره ها اورا ببینند وتحسینش کنند . این مرد بـــزرگ سال های دراز آرزومند استقلال سر زمیـن خود بود تااینکه دراولین فرصت مناســب روز آدینهٔ سال ۲۰۷هـ برمنبر رفت ونـــام خلیفه راازخطبه بیانداخت وبدین ترتیـب استقلال مملکت خویش رااعلام داشـــت . آورده اند که طاهر درهمان شب که روز آن نام خلیفه راازخطبه افگند به بیماری سکته درگذشت وبرخی نیز معتقداندکه عمال خلیفهٔ بغداد اورامسموم کردند .

طاهرمردی داناومیهن پرست وشجاع‌وآزاده بودبه علم وادب علاقه وافر داشت . رساله‌یی هم درآیین جهانداری وخدمت به مردم بدو منسوب است . نقل است‌که آخرین جمله‌یی که طاهربرزبان آورد این بود :

« درمرگ نیز مردی باید »

طاهر بامراتب فضل وشجاعت‌ومردم‌دوستی‌اش امیدهای درازی برای این دیار داشت ولـی دست روزگار گریبان عمرش رادرید .

پس ازمرگ طاهر فرزندش طلحه وپس از وی عبدالله بن طاهر به قـدرت رسیـــــد . عبدالله مردی میهن پرست وخردمند وسخت دوستدار دهقانان وکشاورزان بود. عبدالحی بن ضحاک‌گردیزی‌مورخ‌معروف مادرزین‌الاخبار مینویسدکه عبدالله بن طاهر به همه والیان وکارداران خود نوشت که (حجت بر گرفتم مرشمارا تاازخواب بیدار شوید واز خیرگـی بیرون آییدوصلاح خویش بجوییدوبابزرگران مدارا کنید وکشاورزی که ضعیف گردد اورا قوت دهید وبجای خویش باز آریدکه خدای عزوجل ماراازدست های ایشان طعام کـرده است وازدبان های ایشان سلام کرده است وبیداد کردن برایشان حرام است .)

عبدالله بن طاهر شخصا نیزبه مسایـــل مربوط به بزرگری ودهقانی علاقه مند بـــود وکوشش های زیادی دررهنمایی کشاورزان و بهبود زراعت بجاآورد عبدالله دربارهٔ امـور

دهقانی ومسئله آبیاری واستفاده از منابع آب‌که درآثار فقهی به آن هااشاره نرفته بود ومایهٔ ایجاد اختلافات بسیار میشد بوسیله فقیهان بزرگ خراسان کتابی نویسانید تاهنگام احتیاج مسایل مورد نزاع درین باب بوسیله آن حل شود این کتاب سال های دراز موردمراجعه واستفاده بود . عبدالله بن طاهر مردی ادیب وشاعر وموسیقیدان وفاضل بودو خنظلهٔ بادغیسی شاعر معروف بدستگاه اوانتساب داشت در بزرگداشت عالمان و دانشمند وگسترش بخشید ن علم کوشش بسیار کرد اوهمواره میگفت که کودکان خانواده های فقیرنیزبه مکتب بروند وتحصیل کنند وباید وسایل تحصیل علم برای آنان نیز میسر شود تاهرکس بتوانداستعدادخویش رابکار اندازد . پس ازعبدالله دوتن دیگرنیز ازین‌خانواده بقدرت رسیدندومدت فرمانروایی طاهریان حدود پنجاه سال بود .

کتاب ورساله مستقلی ازین عهد دردست نداریم .

دومین خانواده‌یی‌که درطریق بدست آوردن استقلال سرزمین ماوبرچیدن سلطه بیگانگان ازین کشور کوشید خانواده صفاری بود .سر سلسله این دودمان یعقوب لیث اویکری بود ازاهل نیمروزکه درروستای قرنین‌که براساس روایات آخور رخش رستم درآن جابود بدنیا آمد. یعقوب بیاری شجاعت وخردمندی خویش بزودی مراحل ترقی راطی کرد و به امارت سستان رسید وازآن پس تا سال ۲۵۹ فرمانروایی همه خراسان اورا مسلم شدوحتی دربیرون ازمرز های خراسان نیز به‌فتوحات برداخت . کار واطمینان روبه ترقی بود تابراثر دسیسهٔ دربار خلافت بسختی شکست خورد ودر سال ۲۶۵ هـ درگذشت . پس از اوقدرت صفاریان محدود به ایالت نیمروزماند وتاسال ۳۹۳هـ که سلطان محمود غزنوی آنجا رافتح کرد افراد خاندان صفاری بر آن حکومت داشتند . یعقوب مردی میهن پرست ودانا بود . تجمل وزرق وبرق را دوست نداشت . بی تکلف وساده مزیست . جامه های ارزان بهابه تن میکرد وغذای بسیار ساده میخورد . تفریح اوصرف تماشای بازی وورزش جوانان وورزشکاران بود .

یعقوب به فرهنگ ملی کشور خویش سخت عشق میورزید . روزی که بر یکی ازدشمنان پیروز شد شاعری اورا به زبان عربی شعرگفت وستایش کرد. یعقوب به او گفت : «چیزی‌که‌من اندرنیابم‌چراباید گفت!» محمد بن وصیف سگزی که دبیر رسایل او بود نزدیك آمد و قصیده یی درستایش یعقوب وکارنامه اوبه زبان دری بیان کرد ویعقوب راپسند افتاد. ازشاعران وگویندگان روزگار صفاری مانند محمدبن وصیف محمود وراق هروی فیروز مشرقی وابوسلیك‌گرگانی اشعار پراگنده یی دردست است .

دورهٔ سامانی

پس از طاهریان وصفاریان : سامانیا ن بلخی سومین خانواده یی بودند که دولتی مستقل درخراسان به وجود آوردند .

پادشاهان سامانی نه تن بودند و جمعا یکصدوبیست ودوسال در خراسان وماورالنهر حکومت کردند ومدت فرمانروایی آنان ازنیمهٔ دوم قرن سوم تااواخر قرن چهارم هجری را دربر گرفت . (۱)

دوره سامانی شگفته ترین وتابناك ترین عصر تاریخ زندگی وفرهنگ کشور ماست . عصری است که درآن شاعران بزرگ و نویسندگان زبردست وفلاسفه نامدار وطبیبان نامور وستاره شناسان وریاضیدانان عالیقدر می زیستند وبدون تردید درپهنای تاریخ پرافتخار ما این دوره درخششی دیگر دارد ، بنحوی که نظیر آنرادر ادوار بعدی نمیتوان یافت .

دوره سامانی عصرطلایی تمدن و فرهنگ درخراسان است وروزگار مجدو شکوه وجلال علمی وفرهنگی این سرزمین . درهیچدوره‌یی ازادوار تاریخ فرهنگ خویش اینهمه فیلسوف ودانشمند که درین عهد میزیستند نداشته ایم .

سادگی وشیرینی کلام شاعران ونزدیکی آن به طبیعت ، شستگی ورفتگی نشر ورعایت ایجاز ودوری ازتکلف وعدم استعمال کلمات مهجور درآن، روحیهٔ علمی ودقت ووسواس عالمانه درآثار مربوط به علوم طبیعی وریاضی پرداختن به ترجمه آثاردینی وتاریخی وعلمی به زبان دری، احیای مفاخرتاریخی وآغاز حماسه سرایی وتکوین حماسه های ملی وچیرگی روح عالمانه وانتقادی برآثار این عهد، ازخصایص مهم فرهنگی وادبی این دوره بحساب میرود .

دوره سامانی عصر تفکر وخلق شاهکار ها واحیای فرهنگ ملی است . زبان دری درین روزگار بیشتر منحصر به سرزمین خراسان است وبه نواحی دیگر راه نیافته است . امیران وفرمانروایان خردمند سامانی ووزیران دانشمند وفاضل آنان باتلاشی‌که درحفظ سنن ومفاخر ملی وفرهنگی به خرج دادند، ضامن بقای ملیت وفرهنگ ماشدند، وچه بسا که اگرچنین تلاش پیگیر ومقدسی درآن روزگار صورت نمی گرفت هویت ملی وفرهنگی جامعهٔ ماازمیان میرفت واستمراری که همواره ملیت وفرهنگ مادرپیچ وخم حوادث تاریخ وفرازونشیب زمان وحتی درگذرگاه های دشوار گذر روزگاران داشته است وجود نمی داشت .

دودمان سامانی راافرادی ملیت پرست، روشنفکر، مردم دوست ومفتخر به ملیت

(۱) پادشاهان سا مانی به ترتیب دوره فرمانروایی عبارت انداز : امیرماضی اسمعیل (۲۷۹ـ۲۹۵هـ) امیر شهید احمد بن اسمعیل (۲۹۵ـ۳۰۱هـ) امیر سعید نصربن احمد (۳۰۱ـ۳۳۱هـ) امیر حمید نوح بن نصر (۳۳۱ـ۳۴۳هـ) امیرشید عبدالملك بن نوح (۳۴۳ـ۳۵۰هـ) امیر سدید ابوصالح منصور بن نوح بن نصر (۳۵۰ـ۳۶۶هـ) امیر رضی ابوالقاسم نوح بن منصور (۳۶۶ـ۳۸۷هـ) امیر منصوربن نوح (۳۸۷ـ۳۸۹هـ) عبدالملك بن نوح (۳۸۹هـ) .

وفرهنگ این سرزمین تشکیل میدادنـــد . کوشش ومساعی میهن پرستانه رجال ایــن خانواده درتقویت وگسترش بخشیدن فرهنگ ملی سرزمین ماکه پس ازسال های متمادی فتور وانحطاط درآستانه نابودی وروبه فنا و تباهی بود، مقام شامخ وارجمندی در تاریخ مابه آنان بخشید .

وزیرا دوره سامانی نیز درعلم دوستـــی ودانش پروری وخردمندی وتدبیر هر یـــك آیتی بودند وبرخی ازتالیفات وآثاری که از آنان مانده هنوزهم برتارك ادب ماميدرخشيد.

ازجمله این وزیران نامدار است، ابوعلی محمد بلعمی وزیر دانشمند وبا تدبیرعبدالملك بن نوح سامانی ومنصور بن نوح سامانی که کتاب معروف ومهم تاریخی بلعمی رادر نیمه اول قرن چارم هجری به خواهش منصور بن نوح سامانی به زبان دری ترجمه وتالیـــف نموده است . این کتاب ترجمه‌یی است بـــا حذف واضافت ازنخستین تاریخ بزرگ جهان اسلام تالیف ابوجعفر محمدبن جریر طبـــری وتاریخ بلعمی ازذخایر گرانبهای تاریخی در زبان دری وحاوی نکات دقیق ومطالب سودمند واطلاعات بسیاری ازادب وتاریخ ولغت است.

شیوهٔ نگارش این کتاب بحدی شیریـــن ومطبوع وگرم وصمیمانه وساده وبی پیرایه استکه رایحهٔ اصالت وشیرینی بیـــان آن مشام جان راعطر آگین میسازد . بلعمی در انشای کتاب خویش کوشیده است که تاحد ممکن دربرابر هرکلمه عربی معادل دری آن رابیاورد ، تانوشته اش درخورفهم و دانش همهٔ مردم باشد . این شیوهٔ پسندیده نه‌تنها درکتاب بلعمی بلکه دربیشتر آثار این دوره موردتوجه نویسندگان وگویندگان بوده است.

حذف واضافاتی که بلعمی درتاریخ محمدبن جریر وارد نموده‌است اثراورابه صورت‌تاریخی مستقل وجداگانه درآورده است .وی درمورد متعدد تذکار می دهد که محمدبن جریر این مطلب راتمام نیاورده است ومن به تمامـــی بیاورم .

تاریخ بلعمی از کهن تریـــن دوره تاریخ اساطیری کشور مایعنی ازدوره نخستیـــن فرمانروای آریانا بنام کیومرث که لقـــب او (گیرشا) یعنی فرمانروای کوه ها بودآغاز میگردد وبه‌بخشی ازدوره اسـلامـی پـایان میپذیرد .

درین کتاب علاوه بر مطالب مهم تاریخی گاهی رشتهٔ برخی ازاعتقادات عامیانه یـــی راکه هنوزهم میان مردم مارایج است وریشهٔ اصلی‌آن درحوادث سپیده دم تاریخ ما، یعنی حوادث مربوط به چند هزار سال قبل ازامروز نهفته است، میتوان یافت .

دیگراز وزیـران دانشمند ونامـدارد وره سامانی ابو عبدالله احمد جیهانی است که‌از رجال عالیقدر سیاست ودانش وادب دراواخر قرن چهارم هجری سرزمین ماست .جیهانـی کتابی بنام (الممالك والمسالك) در جغرافیا تالیف نمود وعلاوه برآن کتابی بنام (رسائل) نوشت .

کتاب المالك والمسالك یکی ازقدیم ترین کتبی بوده است که درعلم جغرافیا درخراسان

برشتهٔ تحریر درآورده است . مورخ نامدار افغانستان عبدالحی بن ضحاك گردیزی گوید: «جیهانی راتالیف های بسیاراست اندرهرفنی وعلمی .»

دیگر ازوزیران نامدار ودانشمند عهد سامانی ابوالحسین عبیدالله بن احمد عتبی وزیرنوح بن منصور سامانی است که مردی خردمند وازدانایان سیاست واداره وشعر و ادب بود وشاعران همزمانش اورا ستوده اند. درسایه حمایت فرمانروایان خردمند وعلم دوست سامانی وتشویق وترغیب این وزیران دانشمند ازبزرگان علم ادب، یکی ازمهم ترین وتابناك ترین ادوار ادبی وفرهنگی درکشور ماپدید آمد .

عهد سامانی باآنکه آغاز پیشتر فت ادب دری است یکی ازدوره های بسیار شگوفان ادبی مابشمار میرود. آثار منشور این دوره شسته ورفته وساده وطبیعی وبسیار نزدیك به لهجه محاوره مردم ماست وکلمات والفاظ عربی درآن بسیار کم مورد استعمال است . درموضوعات گوناگون ازتاریخ وجغرافیا گرفته تادواسازی وطب وداستان درین دوره آثاری بوجود آمد ومایهٔ غنای زبان دری راهمدر آن روزگارکه حدود یك هزارویك صد سال از آغاز آن میگذرد فراهم آورد .

شاعران بزرگی چون رودکی شهید بلخی ابوشکور بلخی، رابعه بلخی، ودقیقی بلخی، وغیرازآنان ظهور کردند که شعر آنان نزدیك به طبیعت، ساده ودور ازتکلف وبه لطافت شبنم صبحگاهی وباران بهاری است ، بازتاب زندگی دهقانی جامعه وطبیعت زیبای دره ها وشادابی کوهپایه های رنگین خراسان وعواطف وآداب وسنت های مردم ماملاحتی خاص به شعر این دوره داده است . شعر این دوره به روان خواننده نشاط وخرمی میبخشد وازدردمندی وفضای غمزده شعر آمیخته باناامیدی ودلزدگی که درآثارگویندگان دوره های بعدازهجوم چنگیز میبینیم بدور است :

رودکی شاعر دور سامانی میگوید :

شادزی با سیاه چشمان شاد
که جهان نیست جز فسانه وباد

ولی شاعر محروم ازوصال معشوق، دلزده ازعشق وغمگین ازناکامی، درقرن هفتم هجری میگوید :

غم شربتی زخون دلم نوش کردوگفت
این شادی کسی که درین دورخرم است

گوینده روزگارسامانی درمحرومیت وحسرت ناامیدانه دست وپانمی زد ووصال خوبان برایش امر عادی بود وبقول رودکی همیشه «چشمش زی زلفکان چابك بود» و«نبیدروشن ودیدار خوب وروی لطیف » برایش آسان میسر بود. اومیتوانست به معشوقه بگوید:

گل بهاری بت تتاری
نبید داری چرا نیاری؟!
نبید روشن چو ابر بهمن
به نزدگلشن چرا نیاری؟!

اماشاعری که پس ازهجوم چنگیزمی زیست

به معشوقه میگفت :

از توکی برخورم که دروعده
سپری گشت عهد برنایـــی

ومعتقد بودکه :

دست باسرو روان چون نرسد در گردن
چاره یی نیست بجز دیدن وحسرت خوردن

ازآن جاکه زبان دری درین عهد منحصر به سرزمین خراسان است وهنوزبه نواحی دیگر راه نیافته منشاء همه تعبیرات زیباواصیلی که درآثار نظم ونثراین دوره بکار رفته در زندگی وروابط وآداب وسنت های مردم ماو طبیعت باصفا وکیفیت اقلیمی سر زمین ماست. ترانه های رنگین عاشقانه درشعر شاعـران عهد سامانی لبریز ازمستی وصال وکامرانی وشادکامی وخرمی است واین عوامل دست بدست شیرینی الفاظ وسادگی بیان، ایـــن شعر های عاشقانه رابه پاکیزگی دامان آسمان درسپیده دم ولطافت گلبرگ های باران دیدهٔ اول بهار گردانیده است .

میان اینهمه گویندگان بزرگ در عهـــد سامانی که از گفتار آنان رایحه عشق ومستی می آید شاعرانی نیز هستند که جزبه زهدو وپارسایی ولذات معنوی نمی اندیشند وازین گروه است کسائی مروزی که میگوید :

بیزارم از پیاله وز ارغوان ولاله
ماو خروش وناله کنجی گرفته تنها

ازاختصاصات مهم شعر این دوره یکـــی آن است که اندیشه شاعران هیچگاه نه کرسی فلك رازیر پای هیچ قزل ارسلانی نمیگذارد. اگر سخن ازمدح کس به میان آمده شاعر این دوره، صرف کوشیده است که اوصاف واقعی وصفات راستین ممدوح رابستاید .

گستردگی معانی ومحتوی درشعر گویندگان این دوره براستی مایه تحسین است .

ازمعانی غزلی تابه زهد وپارسایی و از منظومه های داستانی وحماسه تا مرثیـــه وسوگنامه همه رادر شعر این دوره میتوان یافت .

روزگارسامانی به وجودحکیمان وفیلسوفانی سترگ آراسته بودکه هریکی سهم عظیمـی دربرافراشتن بنای فلسفه و حکمت وعلوم عقلی داشته اند . ابونصر فارابی، ابوزید بلخی، شهید بلخی وبوعلی سینا بلخی از فلاسفه بزرگ این دوره اندکه تاثیراندیشهٔ شگرف ونبوغ کم نظیراین فرمانروایان زبر دست جهان اندیشه وعقل، خاصه فارابـــی وفرزندبی همتای بلخ بوعلی، پهنای خاور و باختر جهان رادر نوردید واروپای نواز راه رسیده نیزاززلال چشمهٔ پرفیض آثار وآراء آنان همانگونه سیراب شدکه مشرق زمیـــن سده های پیش .

بیرون از آثاری که فلاسفه این دوره در زمینه فلسفه وعلوم نگاشتند وشماره آنـان بسیار است، گروهی ازورزیده ترین دانشمندان علوم مختلف درین دوره می زیستند کــه نهضت تالیف کتب وآثار علمی وترجمه اززبان های دیگر بزبان دری درین عهد ثمره ونتیجه زحمات آنان است .

باآنکه بیشتر آثار علمی وادبی این دوره

درگیرودار جنگ ها وتهاجمات بیگانگـــــان وآشوب هاو فتنه های گوناگون، بخصوص در جریان هجوم هستی سوزوخانمان برانداز چنگیز ازمیان رفت بازهم ازروی همین مختصـــر آثاری که ازآن عهد بجامانده ویایادآنها را در آثار دیگر میبینیم، میتوان ازین دندان حکم کرد که عهد سامانی ازنهضت بسیار بزرگ علمی وادبی برخوردار بوده است .

ازقدیم ترین آثار موجود منشور دری که دردوره سامانی نوشته شده کتابی است در فقه بنام (رساله دراحکام فقه حنفی) از آن حکیم ابوالقاسم بن محمد ۳۴۳ه که درنیمه اول قرن چارم هجری تالیف شده است .

ازآثارمهم این دوره درعلم طب کتابی بـود بنام (المعالجته البتعراطثیه) دربارهٔ تــداوی امراض گوناگون وتشریح اعضای بدن آدمی که نویسنده آن احمدبن محمد نخست آنرا بزبان دری نوشت وپس به عربی ترجمه کرد.

کتاب دیگری در مفردات طبی درین عهد نگاشته شدکه ابوریحان بیرونی در کتــــاب (الصیدنه فی الطلب) از آن یــاد کــرده است ونویسندهٔ آن معلوم نیست .

درزمینه جغرافیا، ابوالموید بلخی کتابـی بنام عجایب البلدان بروی فرمانروای دانشمند سامانی نوح بن منصور نگاشت . این کتاب که درچند مورد مآخذنویسنده تاریخ سیستان قرار گرفته ، همچنانکه از نام آن پیداست ازاوضاع جغرافیایی وازشگفتی های سرزمینهای مختلف وعجایب دریاها وبحرها سخن رانده بود .

دومین کتابی که درزمینه جغرافیا در ین دوره به زبان دری نوشته شد وخوشبختانه دردست است کتاب (حدودالعالم من المشرق الی المغرب) است که درآن ازچگونگی زمیـن وتقسیمات آن ومقدار آبادانی وویرانی کره زمین ودریا هاودریاچه ها ومرداب ها(خلیج) ومحصولات دریایی وجزایر مهم وسلسلـــه کوه های معروف وکان ها وحیواناتی که درکوه هاوجود دارد وازرودخانه های بزرگ جهان، بخصوص رودخانه های قابل کشتیرانی واز بیابان ها وریگزار های بزرگ باقید طـــول وعرض واوضاع ممالك وشهرهای کوچـــك وبزرگ ، اعم ازآب وهواو موقعیت وفرآورده های آنها ووضع (مان) ازشهـــر نشینان و روستانشینان وبادیه گردان وحالات اقـــوام وملل ودین واخلاق ورسوم وعادات وسنـت نویسنده گمنام این کتاب بیش بهادردستگاه آل فریغون میزیست آل فریغون یافریغونیان ازخانواده های مشهور خراسانی بودند کــه درجوزجان می زیستند ودرروزگار سا مانیان فرمانروایی واداره این شهر نیز بدست آنان بود . ازرجال مشهور این خانواده دوتن را میشناسیم، ابولحارث فریغون امیر جوزجان که خسر سلطان محمود غزنوی بود وحسن فریغون که بنابر روایت بیهقی از همزادان وهمبازی های زمان کودکی سلطان مسعــود غزنوی بود دردوره سامانی علاوه برفریغونیان جوزجان خانواده های دیگری رانیز ســـراغ داریم که دربعضی ازشهرها امارت داشتند وبه سهم خود درترویج علم وادب وبزرگداشت

ودانشمندان واهل فضل میکوشیدند، مانند آل مامون درخوارزم وشاران غرجستان و سیمجوریان وچغانیان وجزاینها .

درزمینه سنگ شناسی وجواهر شناسی کتاب مهمی توسط نصربن یعقوب دینوری درنیمهٔ دوم قرن چارم نوشته شد وابوریحان البیرونی دانشمند عالیقدرما هنگامی که‌کتاب سودمند خویش رابنام (الجماهرفی معرفة — الجوهر) درشناختن جواهر وفلزات وسنگ هامی نوشت، ازاین کتاب به عنوان مآخذ مهمی استفاده کرد .

درباب مسایل مربوط به نجوم رساله یی بنام شش فصل درباره اسطرلاب وکتابی بنام (البارع) توسط ابونصر حسن بن علی در اوایل نیمه دوم قرن چهارم هجری نوشته‌شد. درعلوم ادبی نیزکتاب های درین عهد تالیف گردیده، مانند کتابی دولغت دری منسوب به ابوحفیض سغدی وکتاب عروض تالیف ابوالعلاششتری از دانشمندآن قرن چهارم وکتابی دردستورزبان دری تالیف ابو حیان توحیدی (متوفی ٤٠٠ ه) .

ازآثار تاریخی وقصص این دوره بعلاوه تاریخ بلعمی کتاب های داستان حمزه وتاریخ محمودوراق وکتاب (المسامرەفی اخبارخوارزم) ابوریحان بیرونی راکه ابوالفضل بیهقی ازآن یادکرده وداستان ها وشاهنامه های منشور ومنظوم ومثنوی های داستانی رودکی و ابوشکور بلخی وجزآن رامیتوان تذکار داد . بیرون ازترجمه تفسیر چند جلدی طبری چند تفسیر بسیار مهم ازین‌دوره باقی مانده که بعضی کامل وبعضی ناقص است وازبرخی فقط چند صفحه یی مانده است ودر سال‌های اخیر تعدادی ازین تفسیر ها بااستفاده از نسخ موجود درکتابخانه های مهم شرق وغرب چاپ شده است .

ازآثار کلامی وفلسفی روزگار سامانی که دردست است کتاب کشف المحجوب تالیف ابویعقوب سجستانی رابايد نام بردکه ازکتاب های قدیمی درعلم کلام بزبان دری محسوب میشود .

کتاب نورالعلوم شیخ ابوالحسن خرقانی (متولد ٣٤٨ه) عارف بزرگ قرن چهارم هجری راکه‌ازقدیم ترین آثار صوفیانه موجود درزبان دری است میتوان به عنوان اثرعرفانی بازمانده ازین دوره یاد کرد .

روزگار سامانی هما نطوریکه گفتیم دوره تدوین حماسه های ملی سر زمین ماست وآثارمتعدد منظوم ومنشور حماسی درآن عهد سروده ونوشته شد .

ازقدیم ترین شاهنامه هایی‌که در عهد سامانی درخراسان به نشر نگاشته شد یکی شاهنامه ابومنصوری بود این ابومنصورمحمد بن عبدالرزاق سپه سالار خراسان و مردی فرهیخته ووطن پرست بود . ابو منصور چندتن ازدانایان خراسان راگرد آورد وبه آنان دستور دادکه مجموعه‌یی از روایات حماسی وتاریخی سرزمین ماراگرد آورندواین مجموعه درسال ٣٤٦ هجری تدوین شدوامروز ازآن کتاب ارجمند، صرف مقدمه آن موجود است وخودکتاب درگیرودار حوادث از میان رفته است .

دیگر از شاهنامه های کهن ، شاهنامه

ابوامويد بلخی بودکه دراوایل قرن چارهجری نگاشته شده وکتاب مفصل وعظیمی در شرح حوادث تاریخی وحماسی سرزمین ماوزندگینامه قهرمانان بزرگ حماسی مابود .

شاهنامه کهن دیگرازآن ابوعلی محمد بن احمد بلخی است که کتاب ارزنده یی درتاریخ وحماسهٔ این دیار بود .

ازروی این شاهنامه های منثور عده یی ازشاعران گویندگان منظومه ها ی بزرگ حماسی پدید آوردند ازجمله شاهنامه های منثور یکی داستان زندگی ونبرد ها ی گرشاسپ بودکه گویابخشی از شاهنامه ابوموید بلخی راتشکیل میداد ودر قرن پنجم اساس منظومه گرشاسپ نامه اسدی قرارگرفت .

درباره کارنامه ها وزندگی دودمان رستم جهان پهلوان بزرگ زابلی آثار متعددی درین دوره تدوین شد مانند داستان هایی که در باره نریمان وسام وزال وخودرستم وفرامرز وسهراب وبرزونگاشته آمد کتابی نیز درباره زندگی بهمن پورا سفند یار وجنگ ها و جهانداری اونوشته شد کتاب دیگری دراحوال وزندگی کیقباد فرمانروای پیشدادی آریانا نگاشته شد . این کتاب هاوآثار که به نثر بسیارشیوا وپاکیزه وزیبای دری نوشته‌شده بودبخش عمده یی ازروایات حماسی آریانارا به صورت مورد آماده دردسترس شاعران ماقرار داد وپیشاهنگ منظومه هایی درزمینه حماسه ملی سرزمین ماگشت . اولین کسی که‌روایات حماسی کهن مارا به نظم آورد مسعودی مروزی بودکه در اواخر قرن سوم هجری زندگی میکرد مورخین درباره کتاب اوگفته‌اندکه آریاناآن راسخت عزیزمیداشتند ونسخه هایآنرا باتصاویروتزئینات میآراستند وآن راتاریخ ملی خویش میدانستند . دریغا که ازین شاهنامه مفصل وقدیمی که به بحر هرج مسدس سروده شده بود فقط دومین شاعر حماسه سرای روزگار سامانی دقیقی بلخی بودکه دست به نظم کر دن روایات حماسی خراسان بردااما هنوز بیش از هزار بیت نسروده بود که حادثه یی چراغ زندگی آن شاعر جوان وشیرین زبان را خاموش گردانید .

هزاربیت دقیقی در شرح حوادث زمان گشتاسپ بلخی وظهور زردشت در بلخ وجنگ‌های گشتاسپ باارجاسپ تورانی است وبنام گشتاسپ نامه شهرت داردپس ازدقیقی فردوسی دنباله کار اوراگرفت وهزار بیت دقیقی راباکمال رعایت امانت درشاهنامه خود آورد .

منظومه گشتاسپ نامه دقیقی یکی ازشیوا ترین آثار حماسی خراسان است . همین افتخار این شاعر چیره دست جوانمرگ بلخی راکافی است‌که بزرگترین کاخ نظم حماسی جهان ،یعنی شاهنامه فردوسی که هرگزاز بادوباران گزند نخواهددید بربنیاد نیمه کاره بنایی برپاشد که اوآنرا پی افکنده بود . دقیقی درسرودن حماسه بهترین وزنی را برگزید واین کار اوسرمشقی شد برای تمام حماسه سرایان دیارما، اززمان خوداوتاروزگار ماهرمنظومهٔ حماسی که درآن زبان دری پدید آمدهمه بهمین وزن سروده شدند .

فرهنگ در دوره غزنوی

ازشهر غزنه باستانی که امروز به حال نیمه ویرانه درمشرق کشور افتاده وازجلال قدیم آن جزمزار سبکتگین ومحمود ومسعود و بقایای قصر مسعود سوم که دزین اواخر اززیر خاکستر قرون بیرون شده دو مناره ظفر نیزبرجای است که چون علامت ندا به دنبال فریادی ایستاده است . امااین شهر سلاطین غزنوی وعالمان وشاعران وصوفیان نه فقط درهزار سال پیش چنین بینوا نبوده بلکه درپیش ازاسلام نیزنام ونشان داشته است . درمتون سغدی ازین شهر به عنوان گزنك یاد گردیده وزبان شناسان باور دارند که این کلمه معادل گنج وگنجه است .

هیوان تسنگ چینی که مقارن ظهوراسلام‌دوبار ازکشورماعبور نمود، غزنه راهوسی ناخوانده ومطالبی درباره مقام فرهنگی آن نوشته بود. معلومات مادرباره غزنه قرون نخستین اسلامی ناچیزاست، صرف همین قدر میدانیم که عبدالرحمن‌بن سمره وعربهای دیگر به‌پیشوایی لشکرهای دیگری ازمرکزسیستان درزابلستان تاخت وتازهای نافرجامی نمودند . شاید همین عبدالرحمن بودکه به دنبال تخریب معبدزون شابهار غزنه را حریق نمود یا شاید یعقوب لیث صفاری عامل این امر بوده‌است.

طنین خفیفی نیزازنحوه واندازه‌پیش‌افتادگی فرهنگی غزنه رادر سخن ابوالمعانی مؤلف کتاب بیان الادیان میشنویم که از کتابخانه دولتی این شهر خبرمیدهد ومیگوید که ارژنگ‌مانی‌درآن جانگهداری میشود. دردورهٔ سامانی نیزآنگاه‌که ابوعبدالله جیهانی خواست رسوم اداری بخارارااصلاح کند قوانین کابل وزابل راپیش روی خو د گذاشته بود (زین الاخبار ص ١٥٠) .

اصطخری آنرا ازشهر های اطراف بلخ پررونق تروتجارت آنرا سودمند تر خوانده است . مقدسی نام غزنه رابه صیغه تشنیه غزنین آورده ولی نگفته که مرادش از دوغزنه چیست (سرزمین های خلافت شرقی ص ٣٧٣ ـ٤) یاقوت حموی درالبلدان‌هم‌شاید به پیروی ازمقدسی این‌کلمه راغزنین (به‌فتح نون) خوانده ودلیلش انقسام این شهر است به دوبخش به‌وسیله رودخانه (١) ولی حقیقت این است‌که غزنه وغزنی وغزنین سه شکل یك کلمه اند ومفردند وشکل اخیر تشنیه نیست همانگونه که اسامی بلاد بغنین وقرنین (درزابلستان وسیستان) نیز تشنیه نیستند .

باری مؤلف تاریخ سیستان میگوید که غزنین راملك لابنا یعقوب بن‌لیث‌آباد کرد (ص٢٤) وبه قول گردیزی چون یعقوب به غزنین آمد وزابلستان بگرفت شارستان غزنین را بنا افگند (به تصحیح سرور همایون) بیهقی دبیر غزنویان درصحبت ازحادثه سیل غزنین میگویدکه درسال ٤٢٢هـ سیل خانه هاودکانها راویران کرد وپل غزنین راازمیان برداشت وپیران کهن سال چنین سیلی رایاد ندارند وآب تازیر قلعت رسید چنانکه درقدیم بود

پیش ازروزگار یعقوب که این شارستان و قلعت عزنین عمروبرادر یعقوب آبادان کرد . (ص ۳٤۲) بیهقی درین سطور عمارت کهندژ راصریحاً به عمر ولیث نسبت میدهد .

ابومنصور عبدالملك بن محمد بن اسمعیل ثعالبی درلطائف المعارف میگوید : غزنه‌به درستی هواوخاك زرخیز وآب شیرین وگوارا شناخته است . ملکی است کوهستانی ، عمر مردان آن دراز وبیماری شان اندك است . گمان ندارم زمینی باشدکه درآن طلا بروید ودرآن ماروعقرب وگزندگان دیگر نباشد مگر غزنه که این زمینی است پاکیزه تر از همه واز صفات آن اینکه مردانش خیلی‌جنگاورند.

ابومسلم خراسانی ازابی داؤد خواسته بود که بی مردزابلستان و بی اسپ طخارستان هیچوقت نباشد واز خصایل شریف غز نه مهمتراینکه زادگاه ابی القاسم محمود بن ناصرالدین است که خدایش بیامرزاد ومؤلف درباره غزنه گفته :

یادارالملك نری کل الجمال بها
واسعدالدهر تبدو من جوانبها
کانما جنة الفردوس آن نز لت
بارض غز نه تعجیلا لصاحبها

وازابی سعید محمدبن منصور شنیدم که میگفت شهری ندیدم‌که درتابستان اطیب ودر بهار خالی ترازحشرات باشد مگرغزنه و همو گفته است‌که میوه هایش هرآینه ازمناقبش کمتراست زیراکه کثرت میوه قرین است به‌کثرت امراض وبلده یی‌که میوه اش کمتر است بیماری درآن کمتر است وباز هموگفته:

درغزنه چهار چیزدیدم که نظیرش رادر هیچ شهری نیافتم : سیب امیری واین سیبی است که آنراژاله میامند . ودیگر ریواس، سدیگر دوغباج واینهابه‌غزنه‌اختصاصی داردونویسندی درباره سیب امیری چنین گفته :

تفاح غزنه تفاح و نفاح
کانه الشهد والریحان والراح
وماء ه باد کار الریق من قمر
فی خده دائما ورد وتفاح

(لطائف المعارف طبع یونگ ص ۱۲۲-۱۲۳).

ابن خلدون درمقدمه گفته : جیراش بن احمد الحاسب درقرن پنجم درنامه خود به نظام‌الملك نوشت‌که پادشاه زابلستان (غزنه) دهوبان منجم دربار خودرا به مامون تحفه فرستاد واین منجم غزنوی دریکی ازمحاسبات خودبه‌مامون مشوره دادکه درجنگ برادر خود طاهر رابفرستند. ومامون باردیگر ازاوپرسیده بودکه دولت بنی عباس تاچه وقت ادامه‌خواهد یافت واوجواب داده بودکه خلافت درخانواده عباسی ولی ازاولاد معتصم خواهد بود وبعد دیالمه مستولی خواهند شد وپس از پنجاه سال روبه ادبار خواهند گذاشت تاآنکه ترکان ازشمال شرق آمده ازآموتاسوریه را متصرف خواهند شد وبیزانتین را خواهند گشود . مامون ازدهوبان پرسیدکه این علم راز که آموخته است .

وی جواب دادکه از فلاسفه واز محاسبات نجومی صعه بن داهرمخترع شطرنج (ترجمه انگلیس صفحه ۲۱۳) گردیزی همین مطا لب را به اختصار ذکر کر ده و اسم

منجم‌رادویان عجمی نوشته‌است (زین ص۷۱).
اینکه گفتیم کلمه غزنین تشنیه نیست ازین ابیات حکیم سنایی غزنوی آشکار است :

زود کن یك دو کاغذ بنویس
شعر پشین وشعر با ز پسین
گر چه صد کار داشتم در مرو
لیك بهتر تو رفتم از غزنین

حکیم سنایی بازدر دوبیت آتی غزنین را مصحف عرش وعزبین یعنی شاهد عزت میخواند بدینصورت :

خاك غزنین رفیع تر فلکی است
عرش وغزنین به نقش هردویکی‌است
گوی آنها که اهل غزنین اند
همچو نقشش همیشه عزبین اند

باری این شهر زیباکه روزگاری چون بهشتی سر سبز ومعمور وغرق درنازو ونعم درزیر آسمان کبود خالی از گرد وغبار می درخشید چندین مصیبت دیده است .
درایام مسعود سیل چون اژدهای گرسنه ، دراز آهنگ وپیچان وزمین کن آمد ومسیر خودراویران نمود ودر روزگار ارسلان شاه صاعقه افتاد وبازار هاوخانه های بسیار رادر آتش نشانید .

درایام بهرام شاه این شهر هفت شبانه‌روز به فرمانروای غوری خونبها پرداخت . سپس سلطان سنجر واز دنبال آن غزان بیابان گرد ودرپایان چنگیز وتیمور غزنه رابه ویرانه مبدل ساختند . بنابران هنگامیکه بابردرتزك خود میگوید :
«شهر غزنه آبادی ندارد تعجب است که سلطان محمود آنراپایتخت خود ساخته بود» تعجب نباید کرد زیرا بابر ازرونق این شهر درروزگار غزنویان تصور دقیقی نداشته‌است.

* * *

تاسیس دولت غزنوی درنیمه دوم قرن چهارم هجری ازواقعات درخشنده تاریخ‌کشور ماشمرده میشود. درین قرن دودمان سامانی که اصلاازمردمان بلخ بودند سلطنت بزرگی رااداره مینمودند که از مغرب به عراق و از مشرق وشمال به اراضی ترك نشین ماورای سیحون‌وازجنوب به‌هندوستان محدودمیگردید. سامانیان درواقع سیاست ملی‌یی را ادامه دادندکه شالوده آن مولود تدبیر وجهانداری طاهر فوشنجي واحفاد اوبوده است . درمدت یك ونیم قرنی‌که ازروزگارطاهریان وسامانیان تاظهور سلطنت غزنوی سپری شد درخراسان ازلحاظ سیاسی وهم ازجهت علمی واجتماعی تحولات بزرگی رخداده بودکه شرح آن به‌طول می انجامد زیرا خراسان زمین با موقعیت جغرافیایی که داردرطول تاریخ محل برخورد فرهنگهای گوناگون بوده واز تصادم افکار چه درپیش دراسلام وچه دردوره اسلامی وبازدر دوره اسلامی درنتیجه جریانات سیاسی وعلمی ومذهبی که دراین منطقه رخدادوتعامل آنهادر قبال دین اسلام وعلوم اسلامی فرهنگی به وجود آمد که درعین آنکه کاملااسلامی بود وهسته واساس اسلامی داشت ازمنابع‌مختلف یونانی وهندی وبابلی واحیانا از مسیحیت و مانویت وآیین زردشتی نیز درعلوم ومعارف اسلامی اسراتی آشکار پدید آمد وخراسان

زمین راهمان سان‌که محل تلاقی کاروانهای تجارتی ساخته بود چهار راه تلاقی افکار نیزگردانید .

حتی ازلحاظ سیاسی ونظامی نیز دیده میشدکه تشکیلات نظامی واداری سامانیان که آمیزه یی بوده است ازسنن محلی به علاوه رسوم اداری بغداد بازمینه یی ازرواجها ی بلخی وسیستانی وکابلی وقشونی مر کب ازترك وعرب وکرد وهندی وخراسانی. درچنین شرایطی الپتگین راکه بعد موسس سلطنت غزنوی میشود درزمره اعیان دربار سامانی درشهر بخارا می یابیم که بعددر روزگار ابوالفوارس عبدالملك بن نوع (۳۴۳ـ۳۵۰) ازربی حاجب الحجابی که داشت به سپه سالاری خراسان ارتقا یافت وبا وزیر خودابوعبدالله محمد بن احمد الشبلی به خراسان درشهر نیشاپور آمد واین در سال ۳۴۹ه بوده‌است (زین‌الاخبارص ۱٦۱) بااین وصف الپتگین نفوذ کلام وامر نهی خود را درباره بخارا هنوز حفظ نموده بود. ابوعلی محمد بلعمی (مترجم تاریخ طبری) که مقام وزارت راداشت بااوقرار داده بود که اجرای هرامری دربخارا بمشوره الپتگین خواهد بود. ازاتفاقاتی که درین سالها واقع شد وبر سرنوشت تاریخ خراسان اثر فراوان داشته است این بودکه عبدالملك درهنگام چوگان بازی ازاسپ بیفتاد وسپری شد .

منازعه برسر جانشینی پسران عبدالملك بالاگرفت وعده یی ازدرباریان که منصوررا میخواستند اورابرتخت نشاندند وبدینصورت الپتگین که طرفدار امارت پسر دیگر بود مواجه به‌شکست سیاسی گردید . بالنتیجه منصوربن نوع (۳۵۰ـ۳٦۵ه) الپتگین راازمقامش معزول نمود . وبه جایش ابومنصور محمد بن عبدالرزاق طوسی یعنی کسی راکه ابومنصور معمری به امر وحمایت اوشاهنامه منثور رافراهم نموده بود وازآن کتاب فقط دیباچه اش باقیمانده مقرر داشت .

اکنون برای الپتگین که خودراحامی دولت سامانی وسپه سالار خراسان میدانست فقط یك راه باقیمانده بود وآن اینکه ازخراسان ومرکز تحولات سیاسی خارج گردیده به‌جنوب امپراطوری به سوی غزنه رود وخودرا ازشر دستگاه سامانی‌که مبدل به‌کانون توطئه وفساد گردیده بود نجات دهد. تاریخ بیرون شدن الپتگین به قول عبدالحی گردیزی سال ۳۵۰ه بوده است . لشکر سامانی فرستاده شدکه اوراتعقیب وگرفتار کنند . الپتگین باهفت صدنفر ازسپاهیانش که اوراترك نگفته بودند به خلم رسیدند وبادوازده هزارمرد به‌سرداری ببداح یااشعث بن محمدیشکری که از بخارا (تاریخ بخارا ص ۱۳٤) ما موریت گرفتاری الپتگین راداشتندروبه‌روگردید .اینجنگ‌که‌به پیروزی سربازان الپتگین وشکست تاریخی لشکر سامانی انجامید دردره یی از خلم‌واقع شدکه درروزهای نوشتن این سطور نیز بار دیگرشاهد مصیبت بوده‌است منظورنویسنده وقوع زلزله است‌که به تاریخ ۲۹حوت ۱۳۵٤ درخلم واقع شد. باعث خرابی فراوان گردید وصخره هادر دره فروافتادوعده یی راازنعمت

حیات محروم گردانید .

جنگ الپتگین وببداح نیز درست درهمین جاتفاق افتاده بود وموسس دولت غزنــوی باهشیاری فراوان وبیاری هفت صد نفرجانباز خودکه سبکتگین درآن میانه بود ورشادتهای فراوان ابراز داشته بود لشکری بدان بزرگی رادر تنگی خلم تارمار نمود وفاتحانه به غزنین آمد (زین الاخبار ص ١٦٢) .

درباره انگیزه آمدن الپتگین به غزنه بحث علمی تاکنون صورت نگرفته ومحتاج تحقیق است که دانسته شود چرا الپتگین در شمال هندوکش وبلخ استقامت ننمود وغزنه رابرای فعالیت های آینده سیاسی خود ترجیح داد . بروکلمان درکتاب خودبه‌عنوان (تاریخ مردمان مسلمان) مینویسدکه الپتگین غزنه را اختیار نمود چون پدرش قبلادرآنجا حکومت داشتــه است (ص ١٦٨) ولی این گفته مستند برهیچ سندتاریخی نیست. شاید این اشتباه ازآنجا برای‌اودست‌داده باشدکه فراتگین اسپیجابی وغلامان اوباتیوزوطغان‌راکه‌دربست حکمروایی داشتند ازخویشاوندان الپتگین دانسته است بهرحال این تذکر حدس محض است واثبات آن وتحقیق این ادعاکه الپتگین در اراضـــی امارت پدرخود رفته بود محتاج شواهدتاریخی است .

هنگام ورودالپتگین درحومه‌غزنه‌ابوبکرلاویك برغزنه ودربست و رخج غلامـــان فراتگیـــن اسپیجابی (متوفی ٣١٧هـ) به‌نام‌طغان وبایتوز حاکم بودند (تاریخ یمینی جرفادقانی ص٢٣ وزین ١٦٩) لا ویــــك کـــه با وجــــو د اسم مسلمانی مؤرخین در مسلمان بودن او شك آورده اند ازمردمان محلی بودکـــه بـــا پادشاه هندوی‌کابل خویشی وقرابت خانوادگی داشته‌است، چنانکه پس ازمحاصره چهارماهه الپتگین غزنه :اترك گفت وبه‌کابل پناهنده شد. اغلب محققین امروزی راعقیده بر آنست وحتی چنانکه ازنوشته های ابوریحان بیرونی استنباط میشود امرای کابل وغزنه ازبقایای کوشانیان قدیم بوده ودین هندویی داشته‌اند وبنابران اسامی جیپال واندپال وامثال این هارادراسناد تاریخی این اراضی زیادمیبینیم. ابوبکر لاویك درحقیقت لقب انتپیل داشتـــه وحافظ حدود وثغور هند وشاهی در مقابـــل مسلمان هابوده است وهمین کلمه است که پسان به قلم اعراب ومتعربان رتبیل گردید.

باری پس ازاستقرار الپتگین در غـــزنه منازعهٔ اوبامنصوربن نوح خاتمه نیافـــــت و باوجودیکه درغزنه اعلام استقلال کامل نشده بود واسامی امرای سامانی تازمان سبکتگین درخطبه وسکه ذکر میشد سامانیان از فعالیت های سیاسی الپتگین راضی نبودند . بدیـــن سبب لشکری به سرداری ابو جعفر نامی علیه الپتگین فرستاده شدکه درجنگ حومه غزنه باردیگر اردوی سامانی شکست یافت وصلح برقرار گردید . (٣٥١هـ) .

بعداز مرگ الپتگین درسال ٣٥٢هـ پسرش ابواسحق ابراهیم (ویا اسحق بن ابراهیـــم) رابه امارت غزنین برداشتند اوتاسال ٣٥٥هـ . برحیات بود واز بخارا متابعت تمام داشـــت چنانکه باری برای تائید امارت خودبه بخـــارا

سفرکرد وبالشکری ازبخارا آمده ابوبکرلاویك راکه غزنه رابه تصرف آورده بود به کابـل عقب راند . بعضی ازمؤرخین اورا پسر مردی ازلشکریان الپتگین به نام ابراهیم خوانده‌اند نه فرزند الپتگین .

چون اسحاق در ۳۵۵ درگذشت قوادلشکر بلکاتگین راکه ازغلامان الپتگین بودبه امارت غزنه برداشتند مؤرخین بلکاتگین را خیلـی وصف نموده ازشجاعت ومناعتهای او سخـن رانده‌اند . ازوسکه دردست است که درغزنه درسال ۳۵۹ ضرب زده شد . (۱)

این امیر مبارزکه به قـول منهاج سـراج جوزجانی (طبقات ج ۱ ص ۲۲۷) از مبارزان جهان بوده است در ۳٦٤ بعدازتقریباده سال سلطنت حین محاصره گردیزبه شهادت‌رسید (اداب الملوك فخر مدبرورق ۷٤ب) .

بعداز وفات بلکاتگین یکی دیگر از غلامان الپتگین به اسم بوری تگین زمام اموررابدست گرفت . اوغالبا ازمردم بومی غزنه بوده است وشاید بهمین مناسبت بودکه با امرای کابل رابطه یی سری داشته وآنهارا دعوت به‌فتح غزنه نموده بود . ابوعلی لاویك پسرشاه‌کابل ازراه لوگر برغزنه حمله ورشد واگر رشادت سبکتگین نبود یك باردیگر لشکریان غزنـــه مغلوب شده بودند . چون خیانت بوری تگین ومنافقت اوبه ارکان دولت مسلم شد اوراعزل نموده سبکتگین راکه دامادالپتگین بوددر۳٦٦ه به امارت برداشتند و بدینصـــورت دوره ناصرالدین سبکتگین آغاز یافت . اماابونصر عتبی‌که تاریخ عینی اودرواقع منوط به اخبار دوره سلطان محموداست واز امرای به‌اختصار واشاره کفایت نموده از بلکاتگین وبوری تگین ذکری ندارد ومتعاقبا به شرح امارت‌سبکتگین میپردازد (ص ۲۰) .

مؤرخین دوره غزنوی تار یـخ افغانستان رادوره آل ناصر نیز خوانده اند زیرا لقـــب سبکتگین که مؤسس حقیقی این خانواده بود ناصرالدین است . سبکی درطبقات شافعیـه ورود سبکتگین دربخارارادرایام نوح بن نصر (۳٤۳_۳۳۱ه) گفته (جزء چهارم ص ١٤) تااینکه سرنوشت اورا چنانکـــه خودش در نصیحت نامه خود برای سلطان محمود که به قلم ابوالفتح بستی نوشته شده گفته به‌سرای الپتگین افتاد وبه مرور زمان روبه ترقـــی نهاد وداماد اوشد ودررکابش به غزنه آمد .

سبکتگین درمدت بیست سال سلطنـــت تاریخ دولت غزنوی را برجستگی خـاصـــی بخشیده ودرواقع اوبودکه سمت‌حرکت سیاسی وفرهنگی دودمان خودرا تعیین نموده واولادش مخصوصا محمود نقشه های او رادر محـــل اجراگذاردند . وی درسال ۳۸۷ه هنگامیکـه ازبلخ به سوی غزنه روان بوددر حدودکهمرد چشم ازجهان پوشید. میت اورابه‌غزنه آورده درمحلی که مشهور به افغان شال بودبه خاك سپردند . چون امروز تربت سبکتگین معلوم است میتوان گفت‌که افغان شال یعنی‌مکانی

(۱) سکه یی به نام بلکتگین (بلکاتگین) نیزدردست است‌که درسال ۳۲٤ه دربلـــخ ضرب زده شده وشاید امیربلخ بوده است . این شخص مجهول الهویه رانبایدبابلکاتگین فوق اشتباه نمود .

که درسنن وعنعنات پیش ازاسلامی قدسیت داشته درهمین جاگائن بوده است . سنگ مزار سبکتگین یکی از چند آبده معدودی است که ازتصاریف ایام باقیمـــانده و روی آن (الامیرالحاجب الاجـل ابو منصور سبکتگـین رحمة الله علیه) به خط کوفی نوشته اسـت ونمونه یی است ازهنر خط وخطـاطـی و سنگتراشی این طلیعه روزگار غزنوی .

عبتی درتاریخ مینو یسد که سبکتگین در اواخر عمربنای قصری به‌نام سهل آبادگذاشت که به مال گزاف وهمت استادان چیره دست بازینت هاوصنایع بدیع دردست تعمیر بوده وچون اودرگذشت یمین الدوله محمود بـه سبب مرگ پدرش به تکمیل آن نپرداخـت (ص ٤٧) یکی ازعنایم بزرگ علمی روزگار سبکتگین ابوالفتح بستی بوده است . این مردکه قبل ازسبکتگین منشی ودبیر دیـوان رسایل بایتوز درولایت بست بود بعداز فتح این ولایت به دربار غزنه پیوست . او از دانشمندان وشاعران ذواللسانین بوده که در عربی ودری به‌نظم ونثر مینوشته آثار اودر هردوزبان موجود است وقطعاتی از اشعار او درکتب تاریخ وتذکره آمده است . سبکتگین وابوالفتح هردو پیروفرقه کرامیه بوده اندکه مؤسس آنرا ابوعبدالله محمدبن‌کرام‌سیستانی نوشته‌اند. این‌مردکه درسال ٢٥٥هـ درگذشته وپسرش اسحق بن محمد (مـتوفـی ٣٨٣) توده های کثیری ازمردم روستا های خراسان وسیستان وغرجستان رابه سوی خود جلب نموده بودنداوبوالفتح بستی رادرستایش او اشعاری است .

سبکتگین پادشاهی عادل و سخاوت پیشه وسخت مبارز ودیندار بوده است . ازعدالت اودر تاریخ بیهقی داستانی نقـل میشود که نویسنده خوداز اشخاص ثقه شنیده بود وبه موجب‌آن چون‌زمام‌اموربه‌دست سبکتگین افتاد عدالت راچنان برپای داشت‌که‌گردن کشـان رامجال حرکت باقی نماند . امرای دولت راز رواتب خویش بوخوردار میگـردانید . ایـن نکته میرساندکه درروزگار سبکتگین سیستم اقطاع‌که درایام مابعد رواج بسیار یافـت هنوزرونق نگرفته بود .

سبکتگین درمدت سلطنت خودملوك‌الطوائفی راازمیان برد وبست وقصدار ووادی کندهارا راازکابل تاویهندرامطیع غزنه گردانید وامیر خلف بن احمد سیستانی راکه داعیه استقلال داشت مجبور به اطاعت ساخت وختـلان و چغانیان وترمذ درشمال را جزء امپراطـوری غزنه گردانید وملتان را مسخر ساخت وامیر اسمعیل آنراکه به راجاهای هند قرار ومـدار میورزید تادیب نمود وبدینصورت آن گاه که سلطان محمود برتخت غزنه نشست دولـت غزنوی دارای چوکاتی شده بودکــه ازنظم واداره مشخص بر خوردار بوده است .

سلطان محمود (٤٢١ـ٣٨٧هـ) از مبارزان اسلام وپشتیبان واقعی فرهنگ خراسانی و از اشخاص معــدود تاریخـی است کــه کشور مابه خوددیده است . فتوحات او در هندوستان ونشر دیانت وثقافت اسلامی در نیم قاره وکارهایی‌که اودر امر سیاستمداری وجهانداری وعمران وآبادی مملکت و حمایت ازعلما ودانشمندان وشعرا انجام داده او را

درزمره پیشوایان اداره وفرهنگ قرارمیدهد. درمدت سی وسه سال سلطنت حدود اراضی غزنوی رااز شمال به خوارزم واز غرب به عراق عجم وازشرق وجنوب به اراضی زرخیز پنجاب وماورای آن رسانید شهرت عظمت و جـــلال دربار اوبه جایی رسیدکه امپراتور چین سفر خودرا به طمع دوستی اوبه غزنه فرستـاد .

سلاطین قره خانی بی اجازه اوحق رابطــــه بادربار خلافت نداشتند . وخلیفه بغـــداد (القادربالله) به ستایش خدمتهای اودر راه نشردین اسلام به اوالقاب متعدد داده بود .

شهر غزنه درروزگارسلطان از جهته آبادی چون ستاره یی شده بود درمیان شهر های این منطقه دنیا کاروان های تجارتی شـــرق وغرب عالم درطریق هنـــدوستـــان و چین و امپراطوری روم ازین شهر میگذشت بازارهای آن مملو بوده است ازامتعه نقاط مختلــــف عالم . درمدارس آن دانشمندان بزرگ زمانه به نشرعلم ودانش میپرداختند وکانون های علمی آن بزرگ مردانی از قبیل ابوریحان بیرونی ابوالفضل بیهقی واستادش ابو نصر مشکان ابوالخیر خمار وشاعران ناموری مانند ابوالقاسم فردوسی ملك الشعراعنصری بلخی فرخی سیستانی منوچهری دامغانی عسجدی مروزی داشته است . بوعلی سینای بلخـی از دانشمندان بزرگ این روز گار اســـت وحکیم نامه خسرو قبادیانی بلخی و خواجــه عبدالله انصاری هروی درشرایط علمی ایـام محمود غزنوی کودکی راپشت سر گذاشتند. بعضی ازین دانشمندان به تادیب وتدریب اولاد سلطان اشتغال داشتند مثلاریحان خادم که مسعود ومحمد رادر ادب عرب وعلـــو م اسلامی آشناساخت وابوبکر قهستانی که از دانشمندان زمانه بود ودرزبان دری وتـازی یدطولاداشته وامیر محمد را در کوزگــانان منادمت مینموده وفرخی سیستانی در ستایش اوقصیده دارد ودرقابوس نامه حکایتی هست که دلالت به احاطه اودرزبان عربی دارد وبه موجب حدیقه حکیم سنایی سلطان او رابـه سفارت روم فرستاده بودبه قول سنایی :

شاه شاهان یمین دین محمو د
که جهان رابه عدل بدمقصود..
روزی اندر دلش فتاد هو س
کـه سوی رومیان فرستد کس
ملـــك رو م را کند آگـــاه
که منم بر زمانـه شاهنشاه ...
اختیار ا و فتـادش از فضـلا
خواجه بوبکر سید الند ما
آن بهر علم حید ر ثانـی
آنکه خوانی وراقهستانی ... (ص ٥٦٣)

برخی ازسخنان این دانشمند بزرگ کشور مادرکتب نوادر وامثال حکم مثل سائر پیـدا کرده‌که میدانی در مجمع الامثال اقتباس‌نموده است . درین میان ازبزرگانی نیز باید یاد کرد که به جزعلم ودانش سلطان رادرمجالس مشوره سیاسی ودرامور جهان داری واحیانا درمیدان جنگ یاوری میکرده‌اند . ابوالعباس اسطرینی اولین وزیر محمود بوده است که این شغل رادرایام سبکتگین یافت . ودرکتب تذکره وتاریخ ازپسراوخواجه ابوالقاسم‌حجاج

ذوالللسانين وازدرباريان سلطان‌محمود نامبرده میشود ودختراوکه ازمحدثان بزرگ روزگــار بوده است .

پس ازاوشمس‌الکفاه احمدبن حسن‌میمندی راذکر بایدکه رضیع سلطان محمودبوده وبــه قول مؤلف نسائم الاسحار در فصاحت قلــم وعلوم واحتقار دینار ودرهم بروزراء وکبرای عالم فائق آمد (ص ٤١) وشعرای زمانه رادر ستایش اوقصیده ها است . احمد حسن در اواخر دوره محمود مغضوب واقع شد وبه‌جای اوحسنك به مقام وزارت بــرداشته شــد . حسنك‌که بسیار مورد تو جــه سلطان و از دانشمندان بوده‌است درروزگارمسعودبرافتاد. وداستان دلخراش خاتمه حیاتش در تاریــخ بیهقی نقل شده است . احمدبن عبدالصمدکه بعدا درروزگار سلطان مسعودبوزارت برداشته شد درایام سلطان محمود وزیروپیشکارالتون تاش خوارزم شاه درخوارزم بوده وازمدبران روزگار به شمار میرفت و در جنگ مشهور دبوسیه لشکریان غزنه راازتباهی حتمی‌نجات بخشید .

دردوره غزنویان‌رسمی‌که موردتقلیدسلاجقه نیزواقع شد وبعدازآن نیز مستمر بــوده و خودتاحدی ازرسوم دوره سامانی‌ودربارخلافت دربغداد اقتباس یافته بود این بودکه امــور کشوری به‌وسیله عدهٔ ازادارات اجرامی‌گردید که آنها رادیوان میخــواندند . و مهمترین دیوانهایی که در دوره غزنوی وجود داشته اینهابودند: دیوان رسایل‌یادیوان انشاء که درزمان سلطان محمودومسعود ابو نصرمشکان وپس از ابوسهل روزنی عهده دار آن بــوده است کاتبان وکارگذاران این شعبه رابه نام دبیر یادمیکردند که ابوالفضل بیهقی دبیریکی ازایشان بوده‌است . وظیفه آن انشای رسایل رسمی‌ونامه‌هاوجواب‌نامه‌هاییکه ازاکناف‌مملکت ویاازبغداد میرسیده بوده ودرین دفتر اسناد رسمی وعهد نامه ها وفتح نامه هاوسایرمدارك رسمی ثبت میگردیده مسوده فرمان پس از سواد وبیاض به نظر سلطان رسانیده میشد وسلطان برآن صحه‌میگذاشت وامضاء مینمود. گاهی سلطان چنانکه ازگفتار بیهقی برمی آید فرمان راحك واصلاح وازخود مطالبی بر آن می افزود وتوقع مینمود .

ازتهیه لوازم گــرفته تــاجــرای معاش و بسنیگانی ولشکر که عبارت ازفهرست اسامی ووظایف دیوان استیفاء وصاحب این دیوان را مستوفی میخواندند . وظیفه اونظــــارت برمنافع وعایدات بیت المال عامه وخاصــه وجمع وگردآوری مالیات وخراج بوده است . نمایندگان این شعبه راکه در اکناف کشور بودند عامل مینامیدند . بیت المال عامه‌چنانکه از اسم آن پیداست متعلق به مردم بــوده ومهمترین مدرك آن باج وخراجهای اراضــی مفتوحه وخاکهای تحت الحمایه غزنوی بــوده است ونیز غنائمی که از فتوحات بــه دست می‌آمد واز دارالضرب هاومعادن.وامابیت‌المال خاصه متعلق به سلطان بود ومــدارك آن از بابت ضیاع واملاك شخص سلطان وگله ها و رمه های اوواز ضبط ومصادره املاك ودارایی کسانی مانند حسنك وزیروامثال اووياغلامانی که میمردند وازایشان وارثی باقی نمی ماند تامین میشد (دیده شو د اسلامیك تکسیشن ص ٥٢) لیکن انتقال دارایی ازهریکی‌بدیگری غالباً صورت میگرفت .

ودیگر دیوان قضابوده است که قضات بیشماری زیرامرقاضی القضات غزنه درشهر واکناف مملکت به اجرای عدالت برطبق احکام شافعی ودراواخر دوره غزنوی مطابق مذهب حنفی میپرداختند . این دیوان رابه نامدیوان مظالم نیز میخواندند وگاهی خود سلا طین غزنوی مجلس مظالم دایرمینمودندودادخواهان رابار میدادند وبه آواز شان گوش داده میشد انعکاس این فعل سلاطین غزنوی مخصوصاً محمود ومسعود رادر حکایاتی که دلالت بر عدالت ایشان میکند باید دید .

وازدیوانهای این‌دوره یکی هم دیوان وکالت نام داشت ووکیلان وابسته آن بوده اند . هریك ازامرای اطراف درین دیوان در شهر غزنه نماینده یی میداشت که اورا وکیلدر میخواندندواوبه‌منزلت‌واسطه‌یی‌بودبین سلطان ومقامات اداری غزنه ومؤکلین خود .

وازدیوانهای‌خیلی‌مهم‌ایندوره یکی‌دیوان عرض بودکه شخص مسئول آنرا عارض میخوانده‌اند ابوسهل روزنی درروزگار مسعود اول عارض سپاه بود. اهمیت این رتبه تادرجه یی بود که عارض بعضا به وزیر اعتنانمی نموددراین صورت بین هردو کدورت به وجود می آمد چنانکه بدبینی احمد حسن میمندی نسبت بوسهل روزنی وبرعکس ناشی از چنین موقف هابوده است . اخذسپاهی ونامنویسی آنها و اجرای بیستگانی (معاش) ورقت درنظم و دسپلین نظامیان وترتیب جریده لشکر از وظایف عارض سپاه میبوده واز امور مهم او یکی آن بوده‌که هرگاه لشکری آماده سفربری میشد عارض میبایستی آن لشکررادر دشت شابهار غزنه درداخل تعبیه یاجزان به نحوی شایسته عبورمیداد. لشکر غزنویان مرکب ازاقوام وطایف گوناگون ترك وتاجك وپشتون وکرد وعرب وهند وویلمی وجز آن میبوده وهرگروه سالاری از طائفه خودمیداشته واغلب سلاح این طوائف ازنوعی بوده که ایشان در به‌کارانداختن وشوراندن‌آن مهارت‌میداشته‌اند. مرکز تجمع ونگهداری فیل‌که ازوسایل خیلی مهم جنگی بوده است کابل بوده و اسپ را جزاینکه درصفحات شمال هندوکش تربیه مینمودند ازختلان نیزتهیه میکردند . برای درك اهمیت وسایل جنگی وبالنتیجه اهمیت دیوان عرض کافی است بدانیم که درین موضوع کتابهای مستقل نوشته میشد که مهمترین اینگونه آثار کتاب فخر مدبر مبارك شاه مروالروری است به عنوان آداب الحرب والشجاعة . این اثر اگرچه در حدود ۶۲۶ه ودرهند نوشته شده ولی مؤلف در حیات خسروملك (۵۸۳-۵۵۹ه) به‌غزنین آمده واوراق واسناد اسلاف خودرا فراهم نموده وپس از عودت درنیم قاره نوشته است وبنابران اثر اوراازجمله آثار دوره غزنوی توان شمرد .

وضع ادبی دوره غزنوی چنانست که درین دوره درحقیقت سننی که‌در روزگار سامانیان بلخی پایه‌گذاری شده بود ادامه یافت وترقی پیشرفتی که از لحاظ ادبی عا ید گردید تکامل شعر وادبیات دوره سامانی بوده‌است. به طوریکه شاعران بزرگ این دوره از قبیل

فردوسی، عنصری،فرخی ومنوچهری ،عسجدی وهمقطاران شان به روال شعر رودکی وسایر شاعران دوره سامانی سخن رانده اند بلکه گاهی حتی مضمون راازآن دوره اخذکرده‌اند ومواردی هست که نشان میدهد که سخـــن سرایان دوره غزنوی هنگام‌سرودن شعررودکی وشهیدبلخی وبزرگان دیگررادرنظرمیداشته‌اند. عنصری گفته است :

غزل رودکـی وار نیـکو بـود
غزلهای من رودکی وار نیست

اما شعر وادب دری دردوره غزنوی براثر تجارب واندوخته هایی‌که درگذشته فراهم‌شده بود وبراثر توجه زایدالوصف سلطان محمود غزنوی ومسعود به‌ابابه‌ذروه اعتلای‌خود رسید. سلطان محمود علماوشعراومهندسان ومعماران راازخارج وداخل کشور به غـــزنه احضـار مینمود ووسایل رفاه شان رافراهم میساخت. گاهی شعرای بزرگ اقطار دورتر بدون‌اینکه به غزنه بیایند ازاوطان خود برای محمودشعر میساختند واز صلات اوبرخوردار میشدند . از ین قبیل بوده است . درست است‌که این شعرافتوحات سلطان رادراراضی هندوغیره انعکاس‌میبخشیدند ودرواقع رازی ستایشگر او بوده اندولی‌ازخلال اشعار ایشان بسیارمطالب دیگر نیز بدست می‌آیدکه حیات مردم‌روزگار غزنوی واحوال قدیم ونکات تاریخی وعلمـی وعکس‌العمل مردم رادرمقابل زورگویان نشان میدهد .

ادبیات درین دوره بسیار ثروتمند وغنـی شده بودواین دوره رابه حق دورهٔ طـــلا یی ادبیات دری میخوانند شعرای دوره غـــزنوی اگر چه در تمام اشکال شعرطبع خـــود راز آزمایش‌گذرانده اند ولی قصیده رواج بیشتر داشته وچون این نوع قالب مناسبی بـرای بیان افکار حماسی که یکی از خصایص عمده دوره غزنوی مخصوصا دوره اول آنست بوده اینست که شاعران بزرگ ومشهور این دوره ازقبیل عنصری وفرخی و منوچهر بیشتـــر قصیده دارند .

سبک کلام شعر وادبای این دوره رامعمولا به نام خراسانی یادمیکنند وصفت مشخصهٔ آن سادگی دربیان است واحتراز از صنایـع ادبی به‌آن مقدارکه درادوار آینده معمــو ل میشود وبه‌کار گرفتن اوزان آسان ترعروضی وبشیبهات طبیعی ومطابق واقع و درین دوره نسبت به دوره سامانی ورود معلومات علمی وفنی شاعردرشعربیشترمیشود. درکلام‌عنصری نکته هایی ازفلسفه ومنطق وسایر علوم‌دیده میشود که دردوره دوم غزنوی بر مقدار آ ن افزوده گشت واین عمل به جایی رسید که کلام موزون یگانه عراده احساسات دینی و افکار صوفیانه قرار گرفت سنایی غزنوی‌ازین لحاظ ممتاز است ودرواقع اوبودکه پند واندرز ووعظ وتصوف وعرفان راآنطورکه قبلادرکتب نثر مرتب شده بود درنظم تدویـن نمــود وشاهکار هایی ازقبیل حدیقه الحقیقه وسایر مثنویات خودرا به رشته کشید. سیرالعبادالی المعادسنایی غزنوی‌راانگیزه ویایکی ازمحرکین دانسته ایتالیایی درسرودن کمیدی الهـــی دانسته اند تاچه رسدبه استادان بزرگ زبان دری درزمان آینده ازقبیل مولانا جلال‌الدین بلخی، شیخ عطار وخاقانی وبسیاری دیگرکه

تحت نفوذ او بوده اند .

البته درمجال مختصری که در اختیار هست درباره فرهنگ دوره غزنوی جزبه اختصا ر چیزی نمیتوان گفت . این دوره پر عظمت را مؤرخان معمولا به دودوره تقسیم میکنند کــه سال ٤٣٢ هـ یعنــی سال جنگــث راحــد فاصل آن دونوشته اند .

دردوره دوم که سلطنت غزنوی به جنـــوب هندوکش وهندوستان منحصرمی شود باز از جهات مختلف فرهنگی جهش های قابل ذکری دیده میشود. ازآثارعمرانی وهنری این دوره اشیایی زیادی رامیتوان بخاطر آورد. که در قصر مسعود سوم به دست آمده به شمـول اصل قصر ومناره های موجوده که به این بخش ازتاریخ غزنویان تعلق‌دارد. شرق شناس امریکایی موسوم به دیمـــاند میـنویسد : که اشکال تزئینی جدیدکه در حجاری وگـچ بریهای سلجوقی دیده میشود ممکن است که ازاراضی شرقی نوخراسان سر چشمه گرفته وتحت تاثیر تزئینات اجری آثار غزنوی مانند برج سلطان محمود (قول نویسنده) در غزنه ومسجد قلعه بست درافغانستان واقع شـده باشد. حروف کوفی‌که به‌تزئینات توریقی‌منتی میشود ودر زمینه اشکال نبا تات قرار داده شده نوعی ازتزئینی است که نمونه آن دربرج سلطان مسعود ثالث (٥٠٩ـ٤٩٢هـ) در غزنهٔ بکار رفته ودرایالت خراسان نیز مورداستفاده واقع شده ونمونه آن درخرابه های نیشاپور ومروديده میشود. درمرو مقر سلطنت سلاجقه خرابه های‌قبرسنجر (٥٥٢ـ٥١٢هـ)هنوزباقی است که‌درداخل‌آن تزئیناتی به‌اشکال توریقی کتیبه‌هایی به‌خط کوفی‌ونستعلیق‌که‌درآخر بریده شده دیده میشود. یکی اززیباترین کتیبه های کوفی دوره سلجوقی دربقایای مدرسه ای در خرگرد خراسان پیدا شده که نام نظام الملك درآن خوانده میشود .

استعمال ورپاسه سطح مختلف تزئینی که درآن‌هست‌ازمختصات‌برجسته‌کاردوره سلجوقی است‌که دردوره مغول ادامه یـــا فته اســت (راهنمای صنایع اسلامی ص ٦٩) سنگ هفت قلم هرات عالی ترین نمونهٔ این کار است‌که درحقیقت درهفت سطح‌کار شده است .

ازآنچه ذکرشد میتوان استنباط نمود کــه ســلاطین غــزنوی در ایجـاد کاخ وبـــا غ وکاروان سرا ورباط ومساجد وکتابخانه ها و مدارس غزنهٔ وسایر نقاط کشور توجه مبذول میداشتند. بندسلطان وبندسرده غزنه از آبده های دوره محمود ومسعود است که البته در ادوار بعد نظربه احتیاج مردم مرمت شــده است .

همچنین درهرات وبادغیس از بندهاووسایل آبیاری سلطان محمود ذکر شـــده ا ست . لشکرگاه یالشکری بازارکه اساس آن احتمالا دردوره سامانی گذاشته شده بوددر روز گار مسعود بزرگ ساخته شد که درایام بهـرام شاه بوسیله سلطان حسن‌غوری سوخته شد. عده ازتصاویر رنگین داخل این قصر باقـی مانده‌که دلالت برهنراین دوره دارد .

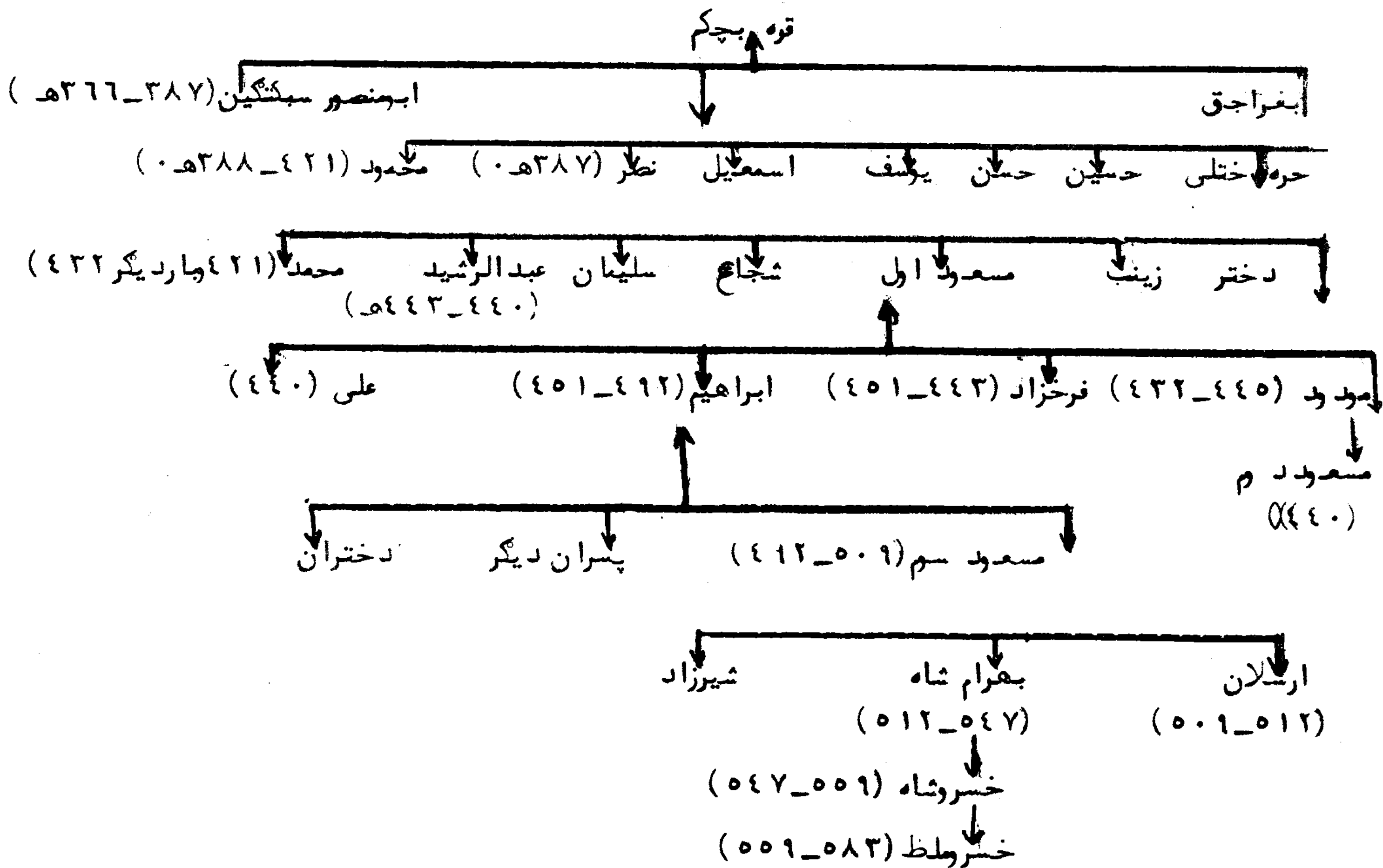
سلاطین غزنوی درشهر خود ودر سایـــر شهرهانیزباغها وکـاخها ساختـــه بود ند

درشهرهرات باغ زیبای عدنانی بوده که درمیان آن کاخ سلاطین غزنوی ساخته شده بود. خانه یی راکه سلطان مسعود برای ایام تابستان مطابق فارمول ابوریحان بیرونی برآورده بود درتاریخ بیهقی ذکر وخیش خانه خوانده شده است که ازداخل به تصویرالعینیه وثلیقه آراسته بـود ومسعود ازترس پدر خود آنرا پاك کـرد . محمود در بلخ بازاری به نام عاشقان ساخته بود ونیز باغی که درایام اقامت سلاطین غزنوی درین شهر مورد استفاده بود وقصر عبدالاعلـــی دروسط آن بوده است امادر خود غزنه قصری درافغان شال ازآن محمود بوده است وباغ صد هزاره که دروسط آن نیزعمارتی عالیشان وجود داشته . گذشته ازآن قصر فیروزی از باشکوه ترین کاخهای غزنه به شمار میرفته که دروسط بهشتی ازگل ودرخت ساخته شده بود واین درست درجایی بودکه امروز مـزار سلطان محمود رادر آغوش گرفته. قصر فیروزی دارای نقوش وتصاویرعالی ازطلاونقره واحجار قیمتی وپیزاره هایی ازسنگ رخام بانقش های اسلیمی وگل وبرگ ونوشته بوده است و محمود درساختمان مدرسه و مسجدی که در شهر غزنه بود تمام قدرت مالی خودرابه کار بست وطلاوجواهرات واحجار کریمه ایکه درآن به مصرف رسید حاصل فتوحات اودر قنوج وماتوره بوده است زمچی اسفزاری مینویسد که باروشهر بند غزنه ازخشت پخته برآورده شده بود ودرمیان شهر دروازه هزار مدرسه ومسجد بوده واصحاب امام اعظم ابوحنیفه و امام شافعی رحمته الله علیه در آنها مشغول علم وعبادت بوده اند (روضات الجنات)کلکته جلداول ص ۲۶۳) .

محمد بن عبدالجبار عتبی (متوفی ۴۲۷هـ) . که ازدانشمندان ومترسلان بزرگ قرن چارم وپنجم هجری بشمار میرفتـه و در زمـــان سبکتگین وسلطان محمود ومسعود به خدمت کتابت اشتغال داشته وتاریخ یمینی رابه زبان عربی درشرح ایام سلطان محمود تاسال ۴۱۲ نوشته است مینویسد که چون سلطان بزرگ ازفتح قنوج عودت فرمود اورا رغبت افتاد که شکرانه رامسجدی درشهر آبادکند چه جامع قدیم بروفق روزگار سابق بود . پس مـــال فراوان واستادان حاذق راوقف وتهیه نمودومعماران جلد بگماشت . وبرای این مقصد از اقطـــار هند وسند تیرواز جاهای دوردست سنـــگ مرمربه رنگهای زیبا وروشن واملس فراهـــم شد وطاق ورواقهای آنرا چون روضه ربیـع پرنقش بدیع کردند .

وسلطان یك خانه ازبرای عبادت خوددرآن ترتیب فرمود چنانکه ازاره وفرش آن ازسنگ رخام بوده وپیرامن مربعات آنرا خط زرگرفتند وبه لاجورد بیاراستند . ووسعت این مسجد شریف که عقل ازدیدن آن انگشت حیرت بـه دندان میگزید چندان بودکه تنها درپیش خانه مقصوره آن سه هزار نفربه ادای فـــریضـه میپرداختند ودر جوار این مسجد مدرسه ای بنانهاد وآن رابه نفائس کتب وغرائب تصانیف امامان دین مشحون ساخت که همه به خـــط پاکیزه ومقید به تصحیح علما وفقها بـــود و طلاب علم به تحصیل مشغول بودند واوقاف

شجره مختصر غزنویان با سالهای سلطنت شان

این مدرسه ووجه معاش ورواتب آنرا تنظیم فرمود .

وازسرای سلطان به صحن مسجد راهی پوشیده ازانظار ترتیب دادند که سلطان در اوقات ادای فریضه بدان راه به مسجد رفتی وعرصه غزنه درایام سلطان دراتساع بنیان واستحکام ارکان ازجملگی بلادعالم درگذشت به‌طوریکه مثلا اززوایدمبانی آن هزار محوطه بود از جهت فیلان‌که هریك راسرایی وسیع میبایست (ص ۳۸۸ـ۳۸۹) .

درسطورفوق به صنعت تذهیب و هنر خط اشارتی شد . برای آنکه سخن به درازا نکشد یادآوری ازگنجینه یی ازکلام الله مجیدمیکنیم که درسالهای اخیرازلای دیوار استان قدس رضوی درشهر مشهد کشف نموده اندخطاط ومذهب آن‌ابوعمروعثمان بن‌حسین‌بن ابی سهل الوراق‌الغزنوی است‌که قرآن مجیدرابه دستور ابوجعفرمحمد بن احمدالعبدوسی درسال ٤٦٤ کتابت نموده وبه جداول وگل وبرگ وجوهر های اصیل گوناگون بیاراسته است . ابوجعفر عبدوس شاید ازخانواده کسی بوده که به نام عبدوس ازرجال بزرگ زمان سلطان مسعود درتاریخ بیهقی مکرر یادی میشود. پاره دیگری نیزازقرآن مجید در ین جمله هست که اثرکلك هنرآفرین پسرعثمان مذکور به شهرت محمدبن عثمان وراق است وازپدر خوددر هنرخطاطی وتذهیب دست کم ندارد سال ٤٦٤ه مصادف است بسا دوره سلطنت ابوالمظفر ابراهیم (٤٥١ـ٤٩٢ه) واین پادشاه بزرگ غزنوی توانست که خصومت دیرینه دوخانواده غزنوی وسلجوقی را مرتفع کند وحتی بین دوخانواده رابطه ازدواج قایم سازد چنانکه مهد عراق خواهر سنجر رابرای پسرش مسعود سوم به زنی گرفت ودشمنی هابرخاست وراه های آمدشد مفتوح گردید کاروان هابراه افتاد. قبل ازین دراثرخصومت هایی‌که بین دوخانواده سلجوقی وغزنوی به درازا کشید راه هاحتی ازطریق غورمسدود گردید چنانچه خواجه سدیدالدین محمدغزنوی نویسنده «مقامات‌ژنده میل» آنگاه‌که میخواست به خراسان به دیدار شیخ احمدجام برود راه هارا گماشتگان سلاجقه وغزنوی بسته بودند وعبورفقط درتحت شرایط ضیق وکسب اجازه وبه اصطلاح امروز پاسپورت امکان پذیربوده است وخواجه محمد ازکرامت شیخ جام چنان از بندر عبور نمودکه جانبین متوجه نشدند این است‌که میبینیم درروزگار ابراهیم که دشمنی هابرطرف گردیده یك مجموعه از شاهکار های هنری یك خانواده دانشمند غزنه به مشهد میرسد وآنجا نگهداری میشود وچه خوب شده‌که چنین گردیدکه ازبرکت یکی از اولاد رسول از تصادیف زمانه جان به‌سلامت برد وبه زمان مارسید والاماننده چه بسا آثار دیگرکه درکام فراموشی میرفت .

بدینصورت اگرچه غزنویان دوره دوم در ساحه کوچکتری سلطنت رانده اند وامکانات مالی وسیاسی شان محدود گردید ولی بازهم چرخ فرهنگی نیرویی راکه ازدوره اول یافته بودازدست نداد . علم ودانش وشعر وادب وانواع هنرهابه همان جاذبه وعمق و دقت اولیه ادامه یافت گنجینه آثارهنری که‌ازبقایای قصر مسعود سوم به دست آمده شا هد

این ادعاست درین کاخ شعر دری رادرخط زیبای کوفی‌که اثرکلک سحر آفرین هنرمندان غزنه است روی سنگ مرمر میبینیم که ازاره های این بناراشکوه بخشیده بود. اشعاری که گوینده آن هنوز معلوم نیست وبراثر فقد بخش هایی ازآن وشکست وریختی که دیده درست خوانده نشده شم‌کلام استوار عثمان مختاری وابوالفرج رونی دارد .

ازمردان بزرگی‌که در طول قرون متوالی چراغ بینش عارفان وعالمان را روغن داده حکیم ابوالمجد مجدود بن آدم سنایی غزنوی است‌که درروزگار بهرام شاه میز یسته وحدیقة الحقیقه رابه نام او کرده است . سنایی اولین شاعر زبان دری است که‌اصول تصوف راتنظیم ودرشعر بتویب نموده است. شیخ عطار مولینا جلال الدین بلخی خاقانی عبدالرحمن جامی ودیگران درروشنی افکار او ودرپرتو ترانه های آسمانی وپرمغز وگران باراز فرهنگ اصیل اسلامی خراسانی به سیروسلوك پرداختند . پیشوایان بزرگ تصوف همچون شیخ‌احمدغزالی وابوالفتوح‌رازی ونجم الدین رازی آثار منثورشان رابه‌جواهر نظم اوزینت بخشیده‌اند. تفسیر کشف‌الاسرار آگنده است به‌لاکی آبداردیوان‌سنائی وظاهرا فخررازی برسیرالعباد سنایی شرح نو شته است وشرح سید عبداللطیف عباسی برحدیقه ازآثارگرانبهایی است که نظیرش اندك است.

ازشاعران معاصرسنایی یکی‌گوینده دردمند مسعود سعد سلمان است ودیگر ابوالفرج رونی . دربزرگی مسعود سعدسلمان همین بس‌که سنایی دیوان شعرش راترتیب نمود .

شاعر بزرگ دیگراین ایام سیدحسن غزنوی است ملقب به اشرف . سیدحسن جز درشعر درفلسفه وعلم ، کلام نیزاطلاع کافی داشته است این چندنفری راکه نوشتیم همه‌شاعران دوره غزنوی نیستند . اگرخواسته باشیم از هریك نام ببریم ناچار باید فهرست مفصلی ترتیب دهیم‌که مجال آن درین مختصرمیسر

از نثر نویسان این دوره نمیتوان به کلیه ودمنه ابوالمعانی نصرالله منشی اشاره ننمود که آنرابه نام بهرام شاه کرده است این‌کتاب درطول قرون واعصار سر مشق ونمونه اعلی مثال سخن خوب بوده هر چند پس ازهرچند قرنی آنرابه نثرروزگار خودموافق کرده اند بازانشار ابوالمعانی چون تاجی بر تارك همه باقی مانده است‌کشف المحجوب علی بن‌عثمان هجوی غزنوی ازآثار بسیار ارزنده این‌روزگار است . ازلحاظ دقت درمضمون وهم از جهت نثر پخته وشیوا وسلیس که درآن به کار رفته ازنمونه های عالی نثردری به حساب میرود .

سخن رادرموزد فرهنگ دوره غزنوی با اشاره مختصری به سکه های ایشان ختم میکنیم : سلاطین غزنوی ازسلطان محمود تاخسرو ملك برای اراضی تحت اداره خود خاکهای اصلی وقلمروهای تحت تصرف دوگونه سکه داشتند که آنها رادر مجموع اگراز نقره بوددرم واگر ازطلا بود دینار میخواندند ولی سکه های‌که دراراضی تحت تصرف درهندوستان به دوران میانداختند باسکه های سایر ولایات فرق داشت بدین معنی که سکه های هندی غزنویان دریك روی

دارای علایم هندی بود وخصوص آنرابه‌الفبای سنکریت ودرآن زبان مینگارشتند وحتی القاب سلاطین غزنوی‌رابه سنت هندی (شری سامنته دیوه) نقش مینمودند مؤرخان راعقیده بر آن است‌که غزنویان این کاررا برای جلب دوستی انجام میدادند ولی این نظردرست نمی نماید زیرافورا به خاطر میرسدکه چراهمین عمـــل رادر موارد دیگر انجام نمیدادند نویسنده فکر میکندکه علت این کارراپیش ازهمه درموقعیت غزنه وکابل جستجو باید نمود قبل ازغزنویان زابل وکابل دراداره امرای افغانی یعنی کابل شاهانی‌بودکه‌لقب‌شری سامنته‌دیوه روی سکه های شان دیده میشود وایشان از بقایـــای سلاطین بزرگ کوشانی بوده‌اند وابوریحـان بیرونی درباره ایشان صحبت کرده ا ســـت ویکی ازمثنویهای ملك الشعرا عنصری بلخی (شادبهروعین الحیات) که ابیات پراگنده آن باقیمانده داستان عاشقانه ایست که به‌ایشان ارتباط داشته است وبانقل سه بیت آن این مقاله راپایان میدهیم .

چون بیامد به وعده برسامند
به زشن سوی او فرود آمد
جان سامند رابه لـوس گرفت

آن کنیزك سبـك ز بـام بلند
گفتی از جنبشش درود آمد
دست‌وپای وسرش‌به‌بوس‌گرفت

عهدسلجوقیان

پایان عهد غزنوی و آغازعهد غوری

۱ـ تذکر مقدماتی :

چنانکه درآغاز این بحث تاریخی گفته شده‌است ، جداکردن یك دورهٔ تاریخی. ازروی سلاله های حاکمه، ازدورهٔ مابعدوماقبل درچنین مبحث دشوار میباشد .

دوره ای که مطالعه میکنیم، یعنی زمان سلجوقیان وپایان غزنویان، از نظر تاریخ این کشور، واین منطقهٔ جهان، اهمیت زیادی دارد. درین زمان، چهار قرن پس از آغازنفوذ اسلام درخراسان، فرهنگ اسلامی مراحل پیشرفته رامی پیمود، چنانکه گوناگون بودن آن درزمینه های علوم طبیعی، حکمت، ریاضی، طب، علم حدیث، تفسیر اصول دین وشرع، عرفان علم لغت ادب و شعر چنان پختگی حاصل کرد، که باوجود تباهی مابعد زمان حملهٔ تاتار، ویران نگردید، ودر شمال هند واناتولیه رونق‌گرفت، وسپس درعهدتیموریان هرات دوباره زنده شد .

درینجا همه مساعی رابخرج خواهیم داد ، تاازشرح جنگها وآن وقایع سیاسی که برتاریخ فرهنگ اثری نداشته است، خودداری کنیم

بنابر ین، آنچه‌دربارهٔقیام سلطهٔ سلجوقیها بگوئیم، بیشتر ازروی علم الاجتماع و فرهنگ خواهد بود . سپس ازنظر جغرافیا وتاریخ، موضوع بحث خودرا محدود خواهیم ساخت . بمیدان آمدن زبان دری بحیث زبان رسمی، وسوابق آن موضوع دیگر قابل بحث میباشد. مقایسه مقام عربی ودری. درزمینه های‌تحریری وگفتاری، باید درینجا شرح داده شود .

پس از بحث تحول شعر، آنگاه بیان تحول تدریسات دینی وعرفان اسلامی، وروابط بین عرفان ودیگر علوم ، ونیز تحول مقام مذاهب چون این مقالات متوجه تاریخ هنرنیست، وفرق اسلامی درین ناحیه، قابل تذکرمیباشد. بنابرین، دربارهٔ معماری و کتیبه ها محض اشارات مختصری خواهیم کرد .

۲ـ مشخصات اجتماعی وفرهنگی تسلط سلجوقیان :

سلجوقیان از قبایل کوچی شمال سیحون‌بودند، ودرعهدسامانیان، به‌ماوراء النهر آمده به دین اسلام گرویده بودند . تبلیغ اسلام بین ایشان (توسط مردم حوالی فرغانه ودیگر مسلمانان) تاثیر سریع داشته است. مقدسی، درنیمهٔدوم قرن دهم مسیحی، ازوجود «ترکمانیه» سخن میگوید. عبدالحی گردیزی، وبیهقی نیز از «ترکمانان» مینویسند. دراکثر متن های دری آنزمان بنام ترکمان یادشده‌اند. بعدا نظام الملك وزیر سلجوقی نیز عشایر وقبایل وابسته به سلجوقی رابنام ترکمان میخواند . اکنون دانسته میشود کلمهٔ ترکمان نام مشخص یك قبیله نه بلکه یك عنوان عمومی ودارای معنای اجتماعی بود .

ضمنا باید گفت‌کلمهٔ ترکمان درآنزمان با

کلمهٔ ترکمن درقرون اخیر ه ارتباط مستقیم ندارد زیرا مهاجرت مردم ترکمن امروزی به اندازهٔ سلجوقیان قدامت ندارد) .

«باس ورث»، در کتاب غزنویان (بزبان انگلیسی چاپ ادنبورگ ۱۹۶۳)، فصل‌هفتم‌را دربارهٔ سلجوقیان نگاشته (ص ۲۰۵) وبه‌چند مطلب مهم اشاره میکند که خلاصهٔ عمدهٔ آن این است :

ـ جدال وپیکارباتوران، چنانکه درشاهنامه آمده است، بیشتر شکل افسانوی وادبی‌دارد، وفاقد واقعیت عملی میباشد، زیرا، از زمان قدیم، یفتالیان، اوغوزها (غز) ودیگر عشایر تورانی درخراسان وبامیان وحوالی آن گشت وگذار داشتند .

ـ «جاحظ » باعلاقمندی جدی باین موضوع (درزمان جنبش شعوبیه) نوشته بودکه تفاوت بین مردم ترکی وخراسانی، کمتر از تفاوت بین عجمی وعربی، ویاتفاوت بین‌رومی وسقلابی (سلاوی) ویاتفاوت بین زنگی وحبشی میباشد. «جاحظ» گفته بود. تفاوت بین ترکی وخراسانی مانند تفاوت بین مکی ومدنی ، ویاتفاوت بین اعرابی بادیه نشین وعرب قریه نشین است ونه بیشتر .

ـ ماوراء لنهر وخوارزم باعشایر ترکی تماس نزدیك داشت . امرای ماوراء النهر در اکثر پیکار ها ازین عشایر استفاده میکردند .

ـ موجودیت ترکان درماوراء النهر از آغاز تاریخ بوده است . تصور نشود که ترکان درآنجا پیوسته مهاجران وچوپانان بوده اند . اززمان باستان بعضی قبایل ترك قریه‌نشین شده بودند . وعده یی ازین قبایل هنوزکوچی ویاتازه وارد بودند .

ـ بجز بعضی قبایل ترك مانند اوغوز و قیپچاق وکیماك، که به تاخیر مسلمان شدند، دیگرهمه قبایل ترك درهمان وقت گرویدهٔ اسلام شده وبعضی مشخصات فرهنگی آنرا حاصل کرده بودند .

ـ ازنظر اقتصادی موجودیت عشایر ترك، چه بحیث‌کوچی وچه بحیث قریه نشین، تکمیل کنندهٔ زندگانی دیگر مردمان قریه نشین و شهرنشین ماوراء النهر بود .

ـ چادر نشینان ترك، درهنگام عبور قافله هاازدشت ها، رجال مسلح خودرا بحیث بدرقه اجیر میکردند (این عرف درسرزمین عرب موجود بود واعراب بادیه نشین این خدمت‌را می کردند) .

ـ غلامان وکنیزان ترك اکثر از عشایرترك غیر مسلمان بودند . ایشان ودر خراسان و عراق وروم شهرت داشتند. موجودیت ایشان در آمیزش نژادها اثرعمده آورد . با مالکان خود طلب مساوات میکردند ، وحس مساوات نزد ایشان خیلی نیرومند بود .

ـ دلاوری وکمال مردم‌ترك درفن سپاهی‌گری معروف شده بود .

ـ صاف دلی، ساده دلی وراستی ایشان مشهور بود .

«باس ورث» نتیجه میگیرد که درزمان‌تسلط سلجوقیان بر خراسان ایشان چهرهٔ شناخته بودند . بعضی ازایشان ، درداخل دارالاسلام، قبلاملکیت وزمین داشتند، ویاصاحب چراگاه

بودند . تسلط سلجوقیان این جریان راسرعت بخشید .

دربارهٔ اوغوز ها (=غزها) که ابن اثیر وطبری وبلاذری ازایشان مینویسند، نیز باید متوجه بودکه این کلمه، معنی عمومی داشته، وشامل عشایر مختلف ترك میباشند ..

سیردریای سفلی مرکزعمدهٔ اوغوزها ومحل حرکت عشیرهٔ سلجوق بود .

قرار تحقیق دانشمندان شوروی از زمان یفتلیان (قرن ٥و٦ مسیحی) تازمان اوغوزها (= غزها) (قرن دهم)، درین ناحیهٔ آسیا قریه نشینی وجود پیهم داشته وقطع نگردیده است . برعلاوهٔ چوپانی ، کشاورزی نیزوجود داشت . ادریسی (بحوالهٔ جیهانی) وکاشغری ازموجودیت قریه ها سخن میگویند . اکنون فوتوگرافی های هوایی «ینگی کنت» قدیم را باآبیاری وحصار هاوکاروان سرای ها نشان میدهد . بنابرین، دانسته میشود طی قرون متمادی ، موجهای پی درپی ازسوی شرق به آسیای مرکزی آمده، وبعضی شهر نشین وقریه نشین شده، وبعضی به تربیت حیوانات میپرداختند . والبته آنانکه هنوزبادیه نشین بودند، قدرت تسلط وترك تازی بیشتر را داشتند . مسلمانان شهر نشین، وقریه‌نشین خوارزم، وماوراء النهر، بااین مردمان روابط گوناگون داشتند . بیشتر، دربارهٔ جنگ ها خاطرات وتذکرات تاریخی باقیمانده است . حسن روابط اقتصادی وفرهنگی وزمان صلح کمتر توسط مؤرخان یادداشت میشد .

پس میتوان‌گفت، سلجوقیان، از تماس با مردمان قریه نشین وفرهنگ اسلام برخوردار بودند، گرچه شاید درمیان دیگر عشایراوغوز نسبت بدیگران (قریه نشینان وبزگران)کمتر پیشرفته بودند . تسلط ایشان بر خراسان، دراثرترکیب عوامل سیاسی واقتصادی بود : یعنی که دراثر فشار دشمنان درخوارزم و ماوراء النهر، وضرورت به چراگاه وآذوقه ازآنجا حرکت کرده اند .

مطالعات تاریخی مینمایند که رجال چو ن طغرل وچغری دارای اوصاف سیاسی ورهبری بودند، وتاپیمانهٔ زیاد، مانع تاراج هاوتباهی هامیشدند . امابازهم ، چون اکثر سپاه از مشخصات تمدن بی خبر بودند، تلفات وتباهی هادرچندین جا واقع شد . مگرقابل توجه است، که بزرگان سلجوقی، بعداز غلبه، در پی اصلاح زراعت گردیده نواب وعمال تعیین می نمودند، وبرای اصلاح احوال مردمان میکوشیدند، وازتمدن وفرهنگ‌حمایت میکردند. وبادول دیگر داخل روابط سیاسی میشدند . بااینهمه صفات ، عیب بزرگ ایشان عدم اتفاق بعدازتسلط بود . چنانکه درمدت اندك، امپراطوری سلجوقی بین سلجوقیان تجزیه وپارچه پارچه گردید . ازطرف دیگر همه غزها تابع سلجوق نشدند ، چنانکه پادشاه بزرگ سلحوقی «سنجر» سالیان پی در پی باغزان جنگید، وچند سالی هم اسیر ایشان شد .

درسال٤١٦هجری (مطابق ١٠٢٥)سلجوقیان ازسلطان محمود غزنوی خواهش کردند د ر خراسان برای ایشان چراگاه داده شود . درهمان زمان، چهار هزار خانوار سلجوقی در داخل خراسان راه یافتند : درجوزجان ،

بادغیس، وبسوی خوارزم وتاحوالی هرات و نیشاپور رفت وآمد داشتند .

۳ــ سلجوقیان ودیگر سلاله ها :

اکنون باید بحث خودرا ازنظر تاریـــخ و جغرافیا محدود سازیم . باید دانست تاحدی که به افغانستان مربوط است، از جملهٔ دونیم قرن سلطه غزنوی، ۱۲۰ سال منطبق وهمزمان باسلطهٔ سلجوقی میباشد . بهترین طریـــق، همان خواهد بود، که آغاز محـــاسبه را از ۴۳۲ یعنی وفات سلطان مسعود اول بگیریم، وتاپایان سلطنت سنجر سلجوقی، را مطالعه کنیم، وآن ۱۲۲ سال قمری میشود .

ازنظر جغرافیایی باید متوجه بود، که در طی این مدت، چندین مرحله موجود است : زمانی تسلط سلجوقیان در افغانستان مختص بیك گوشهٔ خراسان بود . سپس همه‌خراسان رافراگرفت . زمانی، باوجود دوام ظاهـــری سلطهٔ غزنوی، غلبهٔ سلجوقیان، حتی درشرق زابلستان وغزنه وکابلستان موجود بـــود . زمان غلبهٔ غوریان، حتی درغزنه وحتی دروقت علاؤالدین جهانسوزریشه نگرفت . غوریـــان بعدابزودی متوجه هند گردیده ودر آنجا غلبه گرفتند . آثار تمدن اموهٔ غوری محض درهرات وفیروز کوه (مینارجام) مانده است .

به عبارهٔ دیگر، درین زمان، در افغانستان امروزی، سه سلاله دریك عصر سلطنت‌داشت: غزنویان. درهمه زمان سلجوقی (یعنـــی سلطهٔ سلجوقیان برخراسان) ودریك قسمت زمان غوریان هنوز برغزنه حکومت می کردند، وحتی بعداز تباه کاری علاؤالدین جهانسوز، غزنه راباز گرفتند ، وبعدازآن وقتی رسید که مجبورا بسوی هند پناه بردند . سلجوقیان نخست شمال‌خراسان وسپس هرات راگرفتند. وبعدا مغلوب غوریان گردیده وهرات رابایشان گذاشتند . غوریان بعدازتسلط برفیروزکوه و غزنه وسپس حکمرانی برهرات نیز چنانکـه گفتیم بسوی هند رفتند .

اگر فرضا نقشهٔ افغانستان رادر حدودسال ۵۵۰ قمری ترسیم کنیم، درمی یابیم کـــه شمال افغانستان ، یعنی تخار بلخ ومروبدست سنجر سلجوقی بود. غوریان، برغور، هرات وجوزجان حکومت داشتنـد . زمیـــن داور و سیستان بدست ملوك خراسان بود. غزنه‌زابل وهلمند ونیز کابل وننگرهار بدست غزنویان بود. البته نباید تصورکردکه این شکستگی هادرنقشه سیاسی، مانع حر کت جـــریانات فرهنگی میشد. اکثر شعراء رادر می یابیم، که دردربار چند حکمدار ازچند سلاله شعـــر سروده‌اند . ازطرف دیگر، سالیان درازروابط حسنه بین این سلاله هارا نبا ید فـراموش کنیم . بخاطرْ بداریم، که مسعود سوم غزنوی خواهر سلطان سنجر سلجوقی را ازدواج‌کرد. بهرام غزنوی، باین حساب، خواهرزادهٔ سلطان سنجربود. وبحدی زیرحمایهٔ سلطان سنجربود که نام سنجر سلجوقی رابرسکهٔ خود ضرب زد، وباین صورت، سنجر، بواسطهٔ حکـومت غزنوی، تالاهور نفوذ یافت . عزالدین حسین غوری، باسلطان سنجر روابط حسنه داشت . باینصورت دراکثر سالیان نیمهٔ اول قـــرن ششم هجری، قسمت های مختلف افغانستان زیرحکم مستقیم یاغیر مستقیم ویانفوذسلطان سنجربود، تاآنکه در ۵۵۲ قره خطایان، ودیگر

غزان، دولت سلجوقی سنجری رادرین ناحیه مغلوب ساخته، خسروشاه غزنوی را بەلاهور راندند. بعداغوریان باخوارزم شاهیان همدست شده، وباتفاق یکعده سلجوقیان، درپی دفع غزان افتیدند . سرانجام زمانی رسیدکه غوریان سلطهٔ ۱۲ ساله غزان رادر غزنه خاتمه دادند .

بیك مطلب دیگر نیز باید توجه کرد، وآن اینکه، بین نشر اسلام درغرب ودر شرق افغانستان دوونیم قرن تفاوت موجود است . گرچه اسلام، تاحوالی کابل، در عهد خلفای راشدین رسید مگر، کابل شاهیان، ودیگر امرای این محل، سالیان طویل، و یکی پی دیگر، درمقابل مسلمانان جنگیدند، وپایتخت خودرا ازکابل بسوی جنوب وشرق انتقال دادند . نباید فراموش شودکه شکست کامل بقایایکابل شاهیان، جزدرزمان سلطان محمود غزنوی ممکن نگردید . (گرچه قبل ازآن، در زمان یعقوب لیث صفاری، کابلستان زیرحکم مسلمانان آمده وکابل درزمان حاکمان غزنه والپ تگین درقرن ٤ مسلمان شده بود) . خلاصه باید گفت، درزمانیکه مطالعه میکنیم، حتی درزمان سلجوقیان ، یك قسمت اهالی شهرکابل (که شهر بسیار کوچك بود) ویك قسمت عمدهٔ اهالی این ناحیه هنوز مسلمان نبودند . نگارندهٔ حدودالعالم در۳۸۲نوشته بود درکابل مسلمانان اند وهندوان اند . ادریسی درنزهة المشتاق درسال ٥٤٩ از تجارتکابل باهند سخن گفته ونه ازرونق اسلام درآن .

پس کهسار کابلستان، وننگرهار ولمغانات تانزدیکی آن زمان هنوزپیرو مذهب هند ویا مذاهب محلی وقدیم دیگر بودند وپیکار مسلمانان با نامسلمانان کهسار صعب المرور تر ازآن زمان تاده قرن دیگر دوام کرد .

به عبارهٔ دیگر، درحالیکه درغرب افغانستان دین اسلام چهار قرن ریشه گرفته ومتکلمان فلسفی، باصوفیان مناظره میکردند، وخواجه عبدالله انصاری هروی «منازل السایرین» را به شاگردان املاء میگفت، کابلستان وننگرهار ناحیهٔ نومسلمان، وسرزمین تبلیغ اسلام به نامسلمانان بود .

٤ـ پیشرفت ادب وعلوم :

وابستگی امرای سلجوقی به اسلام، درآغاز محض متکی برعقیدت بود. بعدا جنبه های سیاسی آن مورد توجه ایشان واقع شد . یکی ازمشخصات عمدهٔ سلطهٔ سلجوقیان، حرمت ورعایت مقام خلیفهٔ عباسی در بغداد بود. گرچه درین زمان، عباسیان، بسیارناتوان شده بودند. مگر پادشاهان سلجوقی، بخدمت ایشان رفته، ودردربار خلیفه، بدون اجازهٔوی برکرسی نمی نشستند . طغرل بسی کوشید تاآنکه افتخار دامادی خلیفه رابدست آورد .

باوجود این وابستگی به خلافت بغداد، سلجوقیان به پیروی غزنویان برای ترقی فرهنگ خراسان خدمات بزرگ کردند . ملك شاه سلجوقی، ، ماوراء النهر راگرفت، وباینصورت، ازسرحد چین تا بغداد چارچوب نظامی وسیاسی ساحهٔ فرهنگی پهناوری ظهور کرد، که تاثیرات آن، طی قرون باقی ماند. قبل ازملکشاه، طغرل، عمیدالملك کندری را وزیر ساخت . وی، دیوان هاو دفتر های

حکومت راز عربی بفارسی برگـــــردانید . (قریه «کندر» نزدیك هرات تاکنون بهمان نام باقیست) . الپ ارسلان، نظام الملك طوسی را، که نیز مرددانشمند ومدبر بود، وزیــر ساخت . وی درتنظیم امور سیاسی واجتماعی خراسان خدمات عمده بجا آورد . نظام الملك مدارس نظامیه رادر بلخ ، مرو، نیـــشاپور، پوشنگ، هرات ونیز بصوی غرب دراصفهان، بغداد، بصره، موصل تاسیس کرد. عمرخیام به امراو تاریخ جلالی رانوشت، چنانکه در سطور مابعد درین باره تذکراتی خواهیمداد.

دربارهٔ پیشرفت زبان دری درزمان پیش از سلجوقی ، باید بفصول بالا مراجعه کـرد ، تاآنکه به اهمیت میراث آنچه به سلجوقیـان رسیده بود پی برد . بخاطر بیاریمکـــه در کتاب الفهرست ابن ندیم، اززبان ابن مقفع (متوفی ۱۳۹ ه ق) این کلمات آمده بود:

«واماالدریه، فلغة مدن المداین، وبهاکان یتکلم من بباب الملك، وهی منسوبه الی حاضرة الباب، والغالب علیه من لغة اهــل خراسان ، والمشرق ، لغة اهل بلخ» .

این شهادت ابن ندیم درتاریخ زبان دری اهمیت قاطع دارد. وآغاز رسمی شدن زبان را درزمینهٔ تکلم (ونه زمینهٔ تحریر) درآغاز اسلام نشان میدهد . همچنین ازروی آن معلوممیشود کلمهٔ دری، ازمعنی «باب الملك» یعنی دربار آمده است، وآن معنی، رسمیت آنرامیرساند. چنانکه توجه دقیق، درصفحات تاریخ بیهقی ونیز درزندگانی خوا جه عبدالله انصــــاری نشان میدهد، درزمان رسیدن سلجوقیان، زبان تحریر رسمی، وحتی زبان شعر گفتن عربی بود، امازبان دری، چه درزمینهٔ نامه نویسی، وچه درساحهٔ واقعه نگاری، وشعر گویی، مقام خودرا یافته بود. خلاصه آنکه، درآن زمان، مردادیب آن بودکه بهردوزبان بنگارد. وشاعر کامل آن بودکه به هردو زبان شعر بگوید . یعنی محیط ادبی خراسان دوزبانه بود. درعهد سلجوقیان، چنان شد، که زبان دری بحیـث زبان تحریر وشعر گویی مقام اول یافــت . تحریر وشعرگویی درزبان عربی منحصر بیکعده خواص گردید ودر محیط دوزبانهٔ ادبی، کفه دری سنگین ترشد. درزمان سلجوقیان وبعد ازایشان (چنانکه سعدی، یاامیرخسرو بلخــی دهلوی، ویا مولانا جلال الدین بلخی) محض یکعده اشعار بزبان عربی دارند، واکثریـت غالب شعر ایشان بزبان دری است . (درعهد سامانی وغزنوی چنان شعراداشتیم که محض به زبان عربی شعر گفته بودند) .

خلاصه اینکه درزمان سلجوقی. ادب دری متکی برادب برومندی بودکه درزمان سامانی وغزنوی بپا ایستاده شده بود. چون زبـان دری، رسمیت وعمومیت بیشتر درزمینهٔ تحریر یافت، درحالیکه این مقام، بیشتر حق زبان عربی شمرده میشد، ازین تحول یك نتیجهٔ تاریخی ودارای تاثیر ژرف بار آمد .

وآن دخیل شدن، عدهٔ بیشتر لغات عربی، در تحریر دری بود. یقین است ادباء و دیگــر بزرگان، درهنگام سخن گفتن بزبان دری، این همه‌کلمات عربی رادرزبان گفتاری دخیل‌کرده بودند. که در نتیجه آنرا در تحریر نوشتند . نظر به ایجابات دینی وشرعی یکعده کلمات عربی داخل زبان گفتاری مردم نیز شده بود.

زبان شناسی وتحول تلفظ کلمـــا ت دخیل کلمات عربی در زبان گفتاری امـــروز نشان میدهدکه دخیل گردیدن آن درزبان گفتاری، وبالنتیجه درزبان تحریری، درقرن های مدید درآغازاسلام آن زمان ریشه دارد .

به عبارهٔ دیگر، ایجاب تمدن اسلامی، و حرمت فقه وشریعت، وایجابات احکام اسلام، درمناکحات ومعاملات علاقمندی در بارهٔ شعر عربی، وعروض وعلم قوافی آن. ونشر کتب فلسفه وحکمت وطب بزبان عربـی ، وروابط سیاسی آنزمان، ومکاتبات دولتی ، وگفتارو مصاحبه دربارهٔ موضوعات علمی وسیاسی و اداری، همه ایجاب می کرد که بعداز زبان علماء زبان بزرگان واهل قدرت، وتدریجازبان دیگران درگفتار نیز آمیخته با کلمات عربی گردد .

تاب نویسی وسره نگاری‌که زمان سامانی وآغاز غزنوی، متکی بریك مجاهدت وکوشش خاص ادبی بود، درعهد عام شدن تاثیر عربی تاب وتحمل نیاورد ومقاومت نکرد. وآن عربی که در گفتار داخل شده بود، داخل تحریر گردید . (عین واقعه رابادر نظر گرفتن‌احوال مسلمانان محیط هند درزمان قرون مابعد در مورد ظهور وپرورش زبان دیگری در میبابیم که درآنجا لغات فراوان دخیل دری در زبان هندی چنان غلبه کردکه زبان سوم یعنی اردو راباز آورد .)

درعصر سامانی زبان عربی وزبان دری باهم قرین بودند یکی زبان گفتاری ودیگر زبـان مکاتبه . امادرعهد سلجوقی ، زبان تحریری دری اززبان عربی کلمات مفیده را گرفته بود وزبان عربی، ازرتبهٔ زبان مکاتبه وتحریررسمی سقوط کرد. این بودنتیجه دوقرن تحـــو ل **اجتماعی وفرهنگی .**

بادرنظر گرفتن این مطلب میتوان مراحل تاریخی رادر نظر گرفت . ازقرن دوم تاوسط قرن پنجم سخنوران خراسان وماوراء النهر شعر ونشردری رازنده کردند . هیچکدام حتی دقیقی وفردوسی درمقابل استعمال کلما ت دخیل عربی تعصب نداشتند .

دراثر فتوحات غزنویـــان ، ازاقصـــای ماوراء النهر ، تاعراق، وتاسند، وپنجاب ، زبان دری به غرب وشرق نفوذ کـــرد . سلجوقیان زبان رااز خراسان تا اناتولیـــه بردند . غزنویان وغوریان. وسپس خلیجیان، وديگران زبان دری رابسوی هند نشرکردند، وازینجا بودکه باوجود صدمهٔ شدید حملـــه چنگیزی در قرن هفتم مقام زبان دری سقوط نکرد. خاصه درینوقت که، زبان دری، دراثر آمیزش بازبان عربی، یك زبان نیرومندوغنی وموثر وعملی شده بود . ضمنا یکعده محدود لغات ترکی خاصه در زمینهٔ امور لشکـــری وبعضی مطالب سفر وحضر داخل زبان دری گردید . درآغاز آن لغات منحصربه لغـــا ت بود چون یبغو (که اشتباها بیغوویبغوخوانده شده بود) وسوباسی (= سباشی) یاسوبیکی (بگفته ابن فضلان صا حب الجیش) و اینان (که زیردست سوباشی بود) بعدا وتعداد این لغات بحدقابل توجه رسید،که فرهنگ‌نگاران آنراداخل قاموس های دری کرده اند . البته نفوذزبان ترکی، بحد نفوذزبان عربی نبـود،

زیرا، زبان عربی لاتحریرحتی در دستورزبان دری درزمینهٔ جمع ساختن کلمات ورعایت اشکال مصادر عربی هم نفوذکرد، چنانکه تا امروز باقیست، درحالیکه اثرزبان ترکی بصورت بعضی کلمات ولغات دیده میشود وبس واثردستوری آن جزدرلهجه های‌هزارگی آنهم بدرجهٔ خفیف باقی نمانده است .

تصور نشود که این نشرزبان دری بسوی شرق وغرب بسرعت صورت گرفت . چنانکه ازتحقیق درزندگانی امیر خسرو معلوم‌میشود، تنهامهاجران خراسان وماوراء النهر که درآن وقت درهند ملك بالانامیده میشد بزبان دری سخن میگفتند. البته بعضی هندیان نیز زبان رامی آموختند، امادرآن زمان، هنوز سخن به آمیزش هردو زبان نرسیده بود، تاچه رسد به‌ظهور زبان سوم یعنی «اردو» که در قرون مابعدواقع شد .

درشرق، چون اکثر زبان های همخانواده بادری سخن گفته مشد، بنابرین ، سرعت نشر زبان دری بیشتربود، بحدی که، در گرگان وری، وحتی تبریز، ادب دری پیشرفت کرد. این پیشرفت بحدی تدریجی بود، که این کلمات ناصر خسرو بلخی، درسفر نامهٔوی (مربوط سال (۴۳۸) قابل توجه میباشد :

«درتبریز ، قطران نام شاعری رادیدم. شعرنیك میگفت . اما زبان فارسی نیکو نمیدانست . پیش من آمد. دیوان منجیك باوگفتم، واوشرح آن بنوشت .»

پس مدتی بکار بود، تاسخن بجایی برسد، که بزرگان زبان دری، چون نظامی گنجوی (متوفی ۶۰۴) وخاقانی (متوفی ۵۹۵) درغرب ظهور کنند . وزبان دری فارس رافرا گیرد. (درناحیهٔ فارس وحوالی شیراز زبانهای محلی هم خانوادهٔ دری سخن گفته میشد . وبنابرین نشرآن بسرعت صورت پذیر گردید .)

چنانکه میدانیم، درزمان عظمت غزنویان شعرای بزرگ چون‌فردوسی، فرخی، منوچهری وعنصری بنیان شعر دری رااستوار ساختند. (همچنانکه، دانشمندان چون البیرونی، ابن‌سینا ثعالبی، عبدالجبار العتبی، بنیان دانش را استوار کردند) .

دراخیرزمان غزنوی، وآغاز عهدسلجوقی، یکعده شعراء برسبك دورهٔ آغاز غزنوی شعرمیگفتند، واز آنجمله است، ناصر خسرو بلخی . اما بااین‌شباهت ظاهری، جوهرکلام ناصرخسرو ازشعرای عهد محمودی فرق دارد، زیرامطالب حکمت وفلسفه رابه شعر اداء میکند. درهمان زمان، خواجه عبدالله انصاری، نخستین اشعار صوفیانه راسرود. پس ازوی، سنائی غزنوی این طریق شعررا ترقی داد، وعطارپیرو او بود . وزمانی رسیدکه مولاناجلال الدین بلخی خودرا پیرو هردو شمرد .

همچنین ، درشعرامیرمعزی (ملك الشعرای دربار ملك شاه سلجوقی) ازیکسو خاطرهٔ فرخی ومنوچهری رازنده می یابیم، واز دیگر سو، تاثیرمزایای دل انگیز ادب عربی را در می یابیم (آنچه راکه پس ازوی سعدی‌شیرازی ترقی بخشید) . قدرت تخیل را ، آمیخته بازیبایی کلا م درقصاید عمیق بخاری درمییابیم . ودرگوشهٔ شمالغربی خراسان،

درشعراوحدالدین انوری ابیوردی (متوفی۵۸۳) معانی دقیق، قدرت زیبایی سخن، کـار برد کلمات عربی واستفاده ازمطالب علمی آنزمان رامشاهده می کنیم .

کتب عمده، اززبان های دیگر ترجمه میشد، چنانکه فخرالدین اسعد گر گانی (متوفی در حدود ٤٦٦) ازپهلوی به دری ترجمه کـرد، وابوالمعالی منشی درزمان بهرام شاه غزنوی ترجمهٔ کلیله ودمنه را (که درزمان باستـان منبع هندی داشت وبعدا به پهلوی تر جمـه شده بود) ازعربی بزبان دری آورد .

درزمینهٔ پیشرفت زبان دری بسوی هنـد، باید نام مسعود سعد سلمان، عثمان مختاری سید حسن غزنوی، وابوالفرج رونی را ذکرکرد وچنانکه گفتیم دری زبان گفتاری و اد بـی خراسانیان ودیگر مسلمانان مهاجر در هند بود

درزمینهٔ تدریس ادب وشعر باید از کتاب پرارزش «حدایق السحر» یادکردکه در اخیر قرن ششم رشد الدین وطواط بلخی (متوفی ٥٧٣) نوشت .

مرحلهٔ مابعد، ترقی داستان نگاریسـت . نگارندهٔ نخستین ورقه وگلشاه عیوقی شاعراز عصر سلطان محمود بود. ازفخرالدین اسعـد گرگانی، معاصر طغرل، ذکرکردیم .

یوسف زلیخارا، دراخیر قرن پنجم، یکی از شاعران زمان طغان شاه بن الـپ ارسـلان سلجوقی، به شعرآورده است . (وآن اشتباها به فردوسی منسوب شده بود) . نظامی‌گنجوی داستانهای قدیم چون خسرو شیرین، لیلی و مجنون (ازمنبع عربی)، اسکندر نامه (ازداستان هاوحکمت یونانی) ، هفت پیکر (از منابـع مختلف) راباکمال استادی به شعر آورد . واسدی طوسی گرشاسپ نامه را بر سبك حماسی نوشت (٤٥٨) . باینصورت در زمان این چند نسل شاعران وادباء ریشه هـای گوناگون تحول مابعد زبان ادبـی دری را درمی یابیم . بطورمثال محض یك مطلب را می کردیم : ترسیم عشق پرسوز آدمی به آدمی (عشق مجازی) وتأویل وبیان آن به‌طرزی که بسوی عشق صوفیانه (عشق مجازی) میرود نزد مولاناجلال الدین بلخی، محبت بین لیلا ومجنون مقام عرفانی داشت . بعدا، عطـار نیشاپوری، عشق بین رابعه وبکتاش رارنگ عرفانی داد، وباینگونه، یکی اززنان بلـخ، قرین دلدادگان جانباز وخدا خواسته گردید . (اینگونه بیان عرفانی حالت دلدادگان، درشعر امیرخسرو بلخی دهلوی وخاصه در مثنـوی های خمسهٔ اووبعدا درهفت اورنگ جامی‌هروی خاصه مجنون ولیلی ویوسف وزلیخا. درقرون اخیر، درکلام میرزا عبدالقادر بیدل (حتی در قصص هندوان) خوانده میشود. ازروی این مثال مشخص اهمیت عهدی راکه مطالعه‌میکنیم دربنیان گذاری ادب وخاصه ادب عرفانی به نیکویی می بینیم .

٥ـ علوم دینی وعرفان :

بعدازآنکه معتزله درجهان اسلام قوت یافته بودند، زمانی فرارسیدکه در حدود وسط قرن سوم، حکومت خلافت بغداد درپی قلع وقمـع ایشان افتاده، اعلان کرد از آنان که قرآنکریم وحدیث نبوی رایگانه سرچشمهٔ دینیات وشرع می شناسند، پشتی بانی میکند. حکو مـت

غزنوی درخراسان همین سیاست مقام خلافت راپیش می برد، وبنابرین باطنیان و قرامطه را (که کلام الله رابه طرز خویش از روی معنی باطنی تأویل می کردند) قلع وقمع کرد، چنانکه ایشان مجبوربه ستر واخفای خو یش شدند .

سلجوقیان نیز، درآغاز ازاهل قرآن وحدیث پشتی بانی کردند . عمیدالملک کندری، وزیر سلجوقیان ، پشتیبان این رفتار بود، بحدیکه معتزله ومتکلمان فلسفی وآن اشعریان را که بیشتر تمایلات کلامی داشتند. محل تعقیب آمدند . اماچون مقام وزارت به نظام الملک رسید، اشعریان دوباره بر کرسی تدریس نشستند .

دربسا ازکتب تاریخ، اظهار نظرشده است که نظام الملک طوسی باهمه تعصب طرفدار اشعریان بود. مطالعه دقیق احوال بعضی از بزرگان، که صفحات آن بمابه تفصیل روشن است (مثلا سالیان زندگانی خواجه عبدالله انصاری) نشان میدهد، که حقیقت، دقیق تر ازاین است نظام الملک گرچه اشعریان را برکرسی تدریس جاداد (چنانکه امام الدین ابوالمعالی عبدالملک بن عبدالله الجوینی (متوفی ٤٧٨) بازدر نیشا پور به تدریس پرداخت) مگر مانع تدریس دیگران نگردید، وصوفیان رانیز مجال ارشاد گذاشت . آنچه برای نظام الملک اهمیت داشت، رعایت سیاست کشور وامنیت عامه بود . بنابرین تحمل نمیکردکه تدریس وارشاد، سبب تصادم بین مردمان واخلال امنیت شود . خواه مدرس ومرشد اشعری باشد، خواه صوفی، خواه از مذاهب ربعه، وخواه جعفری . این حقیقت ازروی پاسخی که نظام الملک به ابواسحاق شیرازی استاد فقه شافعی درمدرسهٔ نظامیه بغداد، بعدازشورش مردم بغداد، نوشت و ابن جوزی آنرادر المنتظم فی التاریخ آورده است روشن میشود :

«ممکن نیست به مردم (درهر ناحیه)، چنان بیانی بشود، که ایشان رااز آنچه عادت ایشان بوده، دور وبیجا سازد ....»

قابل توجه است ، همان نظام الملک که خواجه عبدالله انصاری شصت ساله را ، در هنگام خطر اخلال امنیت عامه، از هرات به بادغیس احضار کرده به بلخ تبعید کرده بود (٤٥٨)، دروقت مناسب، امرعودت اورا به هرات داد، وحتی ازدربار المقتدی خلیفه‌بغداد برای خواجه‌خلعت ولقب شیخ‌الاسلام راحاصل کرد (٤٧٤) مقصد نظام الملک جز جلب علاقمندی طرفداران خواجه نبود، که درآنوقت درشهر هرات وحوالی آن، هزاران نفر بودند، گرچه مخالفت شیخ الاسلام به اشعریان‌آشکار بود .

همچنان نظام الملک، بحیث ارادتمند صوفی بزرگ خراسان ابوسعید ابوالخیر وچند صوفی دیگر نیز شناخته شده بود .

تاسیس مدارس نظامیه، و تعیین کردن مراتب ووظیفه وحقوق معاش به استادان و طالبان، اقدام مهم نظام الملک بود، که در استحکام اصول دین اهل سنت، البته باتاثیر اشعری، نقش تاریخی داشت، وتاکنون اثرآن باقی است (البته درقرون مابعد. بین تدریس اهل علم وصوفیان، تلفیق صورت گرفت وآن

عین مطلوب صوفیان راستین بود، که درهمان زمان، شریعت وطریقت راتکمیل کنندهٔ یکدیگر می شمردند) .

اینکه بعضی گفته اند، صوفیه علوم راحجاب حقیقت میشمردند، وبنابرین ومانع پیشرفت علم شدند ، صحت ندارد . صوفیه بکارکسی مزاحمت نمی کردند واگر عالمی بر خلاف اصول دین تبلیغ نمی‌کرد، محل مخالفت‌ایشان نمی آمد. بزرگان صوفه کشاورزان پیشه‌وران اهل شرع. قضات واهل سپاه ونیز اهل ریاضی وهندسه. وخلاصه اهل جهان همه را می پذیرفتند، وجز خاصان ومخلصان را، که مرید سلوك ورهرو طریقت می شدند، به‌ترك جهان نمی خواندند. البته عرفا، تحمل این راانداشتند که مذهب اسلام ویاعرفان اسلام دستخوش فکر یونان شود که آنهم (چنانکه امروز دانسته میشود) شکل منحط فکر یونانی بود. صوفیان این را تحمل نداشتنداشتند ، کسی دعوی کند، دریای پیکران ایمان درکاسه عقل آدمی می گنجد ، و تحمل نداشتند ایمان به خداوند مادون عقل قرار داده شود . این بیت سنایی غزنوی خلاصهٔ فکر صوفیان است :

برون کن طواق عقلانی ،
بسوی ذوق ایمان شو !
چه باشد حکمت یونان ،
به پیش ذوق ایمانی ؟!

البته صوفیان مانند دیگر اهل علم وعرفان دارای فرقه ها، تمایلات وجودی یا شهودی وبعضی ازایشان از دیگر انشان سخت گیر تر بودند .

درجمله بزرگان صوفیه، باید ازسه استاد مرشد خواجه عبدالله انصاری یعنی عبدالله طاقی سجستانی (متوفی ٤١٦ مدفون درهرات) خواجه یحیی بن عمار شیبانی (متوفی ٤٢٢، مدفون درهرات) وصوفی اهل حال ونا خوان عامی، شیخ ابوالحسن خرقانی (متوفی ٤٥٥) ذکر کنیم. ونیز ازخاندان مشایخ چشت ، یعنی بازماندگان خواجه ابواحمد ابدال چشتی (متوفی ٣٥٥). یعنی محمدابن ابواحمدویوسف بن محمد سمعان (خواهرزادهٔ ابواحمد) (متوفی ٤٥٩) وقطب الدین مودود (متوفی ٥٢٩) ابن یوسف چشتی .

دیگر بزرگان . چون ابوسعید بن ابی‌الخیر میهنی (متوفی ٤٤٠) شیخ ابوالقاسم عبدالکریم قشیری (متوفی ٤٦٥) صاحب «رساله قشیریه» ابوالحسن علی بن عثمان جلالی هجویری غزنوی (مدفون درلاهور ٤٥٧) صاحب «کشف المحجوب» خواجه احمد سرخسی، حجة الاسلام ابوحامد غزالی طوسی (متو فی ٥٠٥) صاحب «احیاء العلوم» و«کیمیای‌سعادت» وبرادرش احمد غزالی طوسی (متوفی ٥١٧)، ودرقرن مابعد نجم الدین کبری (صاحب «رسایل» وموسس فرقه کبرویه (متوفی ٦١٨) وفریدالدین عطار نیشا پوری (متوفی ٦٢٧) قابل ذکر میباشند . کتب عمدهٔ تصوف «منازل السایرین» پیرهرات ، ترجمهٔ تعرف الی‌التصوف (ازابراهیم بخاری)، صفوۃالتصوف (ازمحمدبن طاهر مقدسی) و ریاضة النفوس عبدالله ترمذی بود (درباره مقدسی، صفحه ١٧٣ سرگذشت پیرهرات خوانده شود) .

پیکار تبلیغی وقلمی، بین صوفیه ومتکلمان

فلسفی، بسیار دوام کرد. همچنانکه پیرهرات درذم الکلام واهله، گمراهی اهل کلام رابیان کرده است. بهمان گونه، جمال الدین‌ابی‌الفرج ابن الجوزی (متوفی ۵۹۷)، که متکلم اشعری بود، تلبیس ابلیس رابر ضد صوفیه نگاشته است (نمونه این پیکار در فصول مختلف کتاب سرگذشت پیر هرات خوانده شود که درآن جاجدال متکلمان فلسفی وبعضی‌اشعریان باخواجه بیان شده است بحدی که شیخ‌الاسلام رامتهم به آن می کردند که خداوند رامجسم می داند وباری زیر سجاده اش لعبتی راپنهان کرده به سلطان الپ ارسلان سلجوقی (که از هرات می‌گذشت) خبر دادند (۴۶۲).

آنچه در «تلبیس ابلیس» راجع به صوفیه آمده است، نیز درمورد هیچیك از عرفای بزرگ صدق نمیکند، واتهام آمیز است، ومعلوم میشود، مخالفان صوفیه، احوال بعضی شیادان دورازشروع ومدعی عرفان را، بحساب صوفیه قلمداد کرده، برتصوف می تاختند.

تصورنبایدکردکه سرحدها، بین دسته‌های‌علماء وعرفاقاطع بود. ازمعتزله گرفته، تا متکلم واشعری وفلسفی، واز صوفیان پیرو شرع گرفته، تاآنانکه بنام قبول ملامت ازشریعت سرمی پیچیدند. ازآن حکماکه به ریاضی وفلکیات پرداخته دربارهٔ اهل دین چیزی نمی‌گفتند گرفته. تاآن فلاسفه که عقیده داشتند معاد جسمانی آدمی حقیقت ندارد (ویا اینکه کائینات قدیم است. ونباید مخلوق حساب شود. ویااینکه می گفتند خالق بر کلیات علم دارد ونه برجزئیات) تفاوت زیاد است. امام غزالی (متوفی ۵۰۵) این همه را، در «تهافت الفلاسفه» ودر سرگذشت روحانی خود «المنقذمن الضلال» بیان میکند. غزالی در می یابدکه فلاسفه، چه سقراط وچه افلاطون وچه ارسطو، وچه فلسفیان عهد اسلامی، چون فارابی وابن سینا، درکار دین وعقاید دچار اشتباهند.

امام فخرالدین رازی (متوفی ۶۰۶، مدفون درهرات) صاحب «محصل افکار الحکماء» و «وپنجاه مسئله» دررسایل عربی ودری، حکمت وفلسفه را. باعقایل اهل کلام تلفیق میکند. مگربازهم، یکی از مرشدان بلخ، بهاء الدین ولد، (متوفی ۶۳۱) صاحب «معارف»، وبعدا فرزندش مولانا جلال الدین بلخی (متوفی۶۷۲) روش استدلالی اورا، درکاردین و ایمان «پای چوبین» تشخیص دادند.

درجملهٔ حکماء، عمرخیام نیشاپوری (متوفی ۵۰۹)، حکیم وریاضی دان. قابل ذکر است که بعضی آثار بوعلی سینا رابه دری ازعربی ترجمه کرده است (امادررباعیات خود، ازینکه رازجهان راکسی ندانسته ونخواهد دنست سخن گفت). ابوالعباس فضل بن محمدلوکری مروزی، نیزحکیم نامدار بود. ابوحاتم اسفرازی معاصر خیام وسنجر، ریاضی دان وعالم هیئت واثقال بود. علامه جارالله زمخشری خوارزمی (متوفی ۵۳۸)، عالم صرف ونحووعلم بلاغت وبدیعیات بود. ظهیرالدین محمدبن مسعود غزنوی، صاحب «احیاء الحق» و«کفایت‌التعلیم» بزبان دری، دانشمند ریاضی وکاینات وجو بود. ضیاء الدین عبدالرافع هروی، شاعرعهد خسرو ملك غزنوی (نیمه دوم قرن ۶) عالم علوم عقلیه وطب ولغت بود.

برعلاوه آنچه ازامام غزالی گفتیم، دیگـــر بزرگان علم نیزبر فلسفیان خورده گیـــری می‌کردند، چنانکه ابی الفرج ابن الجـــوزی (متوفی ۵۹۷) همانکه «تلبیس ابلیس» رابرضد صوفیه نوشته بود، بر فلسفیان نیز تاختــه است امااز راه استدلال عقلی، وتاج الدیـــن محمدابن عبدالکریم شهرستانی (متوفی ۵٤۸) صاحب کتاب معروف «الملل والنحل» نقایص فلاسفه را، بابیانات عقلانی شرح داده است، وفریدالدین عمربن غیلان بلخی (که خودمنطق وحکمت خوانده بود) برعقاید ابن سینا خورده گرفت، ازجمله این‌که بوعلی مقام پیامبران را ازروی عقل فعال بیان میکرد .

برعلاوه فقه وحدیث وتفسیر که درمدارس تدریس می‌گردیددیگرعلوم، مانند ادب وحساب وطب وهیئت وفلکیات وغیره، دربیرون مدرسه هاتدریس میشد .

از جملـــه مـــؤرخـــان بزرگ ، پس ازبیهقی، باید ازعبدالحی گردیزی مؤ لـــف زین الاخبار (٤٤۰) ذکرکرد .

کتاب «آداب الحرب والشجاعه» ازفخرمدبر گردیزی، ازآثار مهمه تاریخ تمدن می باشد . یکی ازکتب عمده طب اسلام «الابنیه عـــن حقایق الادویه» (٤٤۷) اثرحکیم ابو منصـــور موفق هروی است .

اکنون باید ازمذاهب وفرقه ها سخن‌گوئیم: سلجوقیان، قبل ازتصرف بر خراسان، سنی حنفی بودند، وبرین مذهب پابند ماندند ، بحدی‌که درآغاز، باغیراهل سنت‌مخالفت نشان دادند. نظام الملك، باتاسیس مدارس نظامیه بلخ وهرات ومرو وخوارزم ونیشاپوروبلادغرب تدریس اهل سنت‌راقوت بخشید، زیرااکثریت مردم ازایشان بودند. چنانکه گفتیم، دیگـــر مدارس وحلقه های ارشاد نیز در تدریس‌آزاد بودند، بشرط آنکه سبب جدال بین مردمان وتصادم نشود .

نظام الملك وبعد ازودیگر رجا ل عهـــد سلجوقی، به جعفریه اثنا عشریه نیز مجال تدریس وتبلیغ دادند، چنانکه دریکی ازتالیفات عمده ایشان بنام «کتاب النقض» (حدود ۵٦۰) خوانده مشود، درری وقم وکـــاشان وآوه و سبزوار وبیهق ودیگر جاهامدارس عمـــد ه داشتند .

گرچه درآغاز سلجـــوقیان به بـــاطـنیه و اسماعیلیه، به پیروی غزنویان، مخا لفـــت میکردند، اما تبلیغ وپیکار اسماعیلیه مراحل مختلف راگذشتاند. کتاب «کشف المحجوب» ابویعقوب‌سجستانی(که‌دراوایل‌قرن‌پنجم تحریر شده ونبایدبا«کشف المحجوب» شیخ صوفیان هجویری مغالطه شود) شامل هفت مقاله عمده برمذهب اسماعیلی است . «جامع الحکمتین» ناصر خسرو بلخی نیزکتاب عمده‌ای دریـــن زمینه می باشد. ازین آثاربرمی آید که درین عهد، وپیش ازآن، علمای اسماعیلیه آثارعمده می نگاشتند . عقاید باطنیه ایشان، بربعضی علمای جعفریه نیزتاثیر آورد وتشخیص عقاید غلات ازغیرآن برای جعفریه اثنا عشریه، یك مسئله دشوار گردید مسئله یی‌که پیوستــه باقی ماند .

علاء الدین غوری (جها نسوز) بـــه داعیان اسماعیلی امکانات تبلیغ راداد، اما پسر ش

سیف الدین محمد غوری، مخالف اسماعیلیه بود. قلعهٔ «اله موت» درزمان حسن صبا ح، ودیگر قلاع مستحکم وپناهگاه های کهسار، مراکز اسماعیلیه‌گردیدند، وحتی‌درماوراء النهر باهمه مخالفت قره خانیان، بازهم، درکهسار کنارراست آموی علیا، ونواحی صعب المرور کنارچپ آموی علیا، جاگزین ماندند .

روابط صوفه واسماعیلیه، قابل مطالعه‌است. گرچه صوفیه، مانند اسماعیلیه، در تـــأویل قرآنکریم طریق خورا پیش می برند، اما در بیان معنی باطنی، راه دیگرراپیش گرفته‌بودند. ازینجاست‌که جدایی میان اسماعیلیه وعرفا ، سراسر تاریخ اسلام باقی ماند .

روابط صوفیه وجعفریان (اثناعشری) واهل سنت سه مرحله راپیموده است :

درآغاز همه صوفیه ازاهل سنت بودند ، وبعضی جعفریه، ایشان رادشمن اهل بیـــت شمردند . سید مرتضی بن داعی حسنی رازی درآغاز قرن هفتم، در «تبصرة العوام» صوفیه رابه شش فرقه تقسیم کرده. همه راگمراه قلمداد وتصریح میکندکه همه صوفیه از عوام (یعنی اهل سنت) اند .

مرحله دوم، ارادت جعفر یان به بزرگـــان صوفیه، وتالیف کتب برطریق صوفیه بودکه بعدا پیشرفت کرد، بطوری که نسب خرقه وتعلیم تصوف رابه امامان اثنا عشره وابسته نمودند .

مرحله سوم به تدریج واقع شدوآن شامل شدن عقاید ایشان درعقاید مردمان اهل‌سنت بود ازجمله اینکه نزداهل سنت امیر المؤمنین خلیفه چهارم ولایت مآب خوانده شد (مقامی که به‌سه خلیفه اول ازخلفای راشدین شناخته نشده است) .

اهل سنت البته ازآغاز ارادتمند اهل بیت وامامان اثنا عشره بودند، مگردر اثر ایـــن جریان (که صوفیه درآن نقش عمده داشتند) چنان مخلص امیرالمؤمنین خلیفه چهارم و آل نبی صلی الله علیه وسلم گردیدند، که‌متدرجا درین زمینه خاص، امکان کشف فرق مذاهب ازمیان رفت . این حالت، نخست درخراسان وماوراء النهر ، وسپس در شمال هندوکشمیر واقع‌گردید، چنانکه، دررعایت عاشوراواساطیر عوام اهل تسنن (راجع به نقش پنجهٔ شاه ، نقش سم دلدل، واثرذوالفقار درشق شـــدن کوه ها)، سرتاسر دیار اهل سنت به‌مشاهده میرسد . (تاثیر عقاید اثنا عشری بین کردان اهل سنت، ، وتاثیرغلات درمیان بکتاشیـــان درعهد عثمانی، بحث دیگری است) .

دربارهٔ این سه مرحله که بیان کـــردیم ، مطالعات دقیق تر، بمقصد تعیین حدود زمـــان این تحولات بکار است .

٦ـ معماری وکتیبه ها :

درزمینه معماری، ازعهدی که مطالعه میکنیم بقایای اندك امامقابل توجه مانده است .

مینار های غزنین :

درقرن ۱۹ برتانویان تصور کرده بودند ، این مینار هاازعهد سلطان محمودغزنوی است. اماخط کوفی که برآن خوانده میشود چنیـــن است :

«بسم الله‌الرحمن الرحیم . السلطان الاعظم ملك الاسلام یمین الدوله امین المله المظفر بهرام شاه ...»

مینار دولت آباد :

درقریه زادیان دولت آباد بلخ ، میناره ای (بنام عامیانه مینار حضرت صالح) برپاستکه برآن بخط نسخ چنین خوانده میشود :

«امر ببناء هذه المناره، الامیرالاجل، السید، معتمدالدوله، فخرالامراء ، ابو جعفر محمد بن علی ...) محمد بن علی نام سنجر است که والی خراسان بود وبعدا سلطان شد .

مقبره سلطان محمود :

برمرقد سلطان محمود، لوح مرمرین ازنوع رخام نسبتا شفاف. موجود است که بر آن بخط کوفی چنین خوانده مشود :

«غفرانأمن‌الله، الامیرالاجل، السیدنظام‌الدین ابی القاسم محمود، بن سبکتگین غفرلــــه . توفی رحمة الله علیه ونورحضرته وبیض‌وجهه عشیه یوم الخمیس سبع بقین من شهـــــر ربیع الاخر، سنه احدی وعشرین واربع مأة» .

نقش های ساده‌که دوجانب مقبره بر رخام ترسیم شده، نخستین تا ثیر تلفیق هنـــر خراسان باهنر هند میباشد .

کتیبه قصر مسعود ثالث :

ازقصر مسعود ثالث غزنوی (شوهرخواهر سنجرسلجوقی)، بروی زمین اندك چیزی مانده، ومعلوم میشودکه در حدود چهل سال پس از تعمیر شدن آن. توسط علاء الدین حسین‌غوری (جهان سوز) طعمهٔ حریق شده باشد .

اماهیئت باستانشناسی ایتالوی، در ۱۹۵۹ دردورادور پیزاره صحن این قصر بـــر روی سنگ یك متن طویل رابخط کوفی کشف کرد که درآغاز تصور میشد به زبان عربی باشد، وخواندن آن دشوار گردید . چون کشف شد که بزبان دری است بعضی قطعات آن باهم یکجا گردیده خوانده شد مثلادربارهٔ سلطان محمود :

(...) رفت ازجهان روی تافت
ثواب از خداوند گیتــی بیافت
هم این کرد فرزند وی بوسعید
شهٔ شاهزاده، امیر شهیــــــد
یکی خسرو بر د بارود بیـــر
گهٔ بزم ابرو گـهٔ رزم شیـــر

* * *

چنین نصرت دین نکردست کس
چنین رنج دردین نبردست‌کس

ازروی مصرع دیگر «نهاد بر سر گردون هزارگنج گران» معلوم میشود، که شعر هادر بحرهای دیگر نیزبرسنگ نگاشته شده بود. معلوم‌نیست شاعراین شعرکه بوده : ابوالفرج رونی ؟ مسعود سعد سلمان ؟ عثمان مختاری؟ شاید هنوزابوالفرج رونی، زنده نبود، وسنائی هنوز بمیدان نامده بود. امکان آنکه شعر از عثمان مختاری. صاحب شهر یارنامه باشد ، موجود است .

بکاررفتن شعر دری، درکتیبه ای بخط کوفی درحدودسال ۵۰۵ نتیجه مستقیم عروج شعردری درآن عصرمی باشد. درین اشعار، مجاهدان اسلام. ستوده شده، و جانشین پهلوانـــان شاهنامه فردوسی بشمارآمده‌اند، ودرین زمینه به منشاء نژادی هیچ التفاتی نبوده، ویزدان پرستی قبل ازاسلام، باخداپرستی زمان‌اسلام موافق بشمارآمده‌است، چنانکه «شهریارنامه» نیز شاهد این مطلب است، وبنابرین، فکـر سیاسی وادبی‌آن زمان، ازشایبهٔ بساتبعیضات

(که اختراع تصوری محققان قر ن بیستم می‌باشد)مبری بوده است .

دربارهٔ لشکرگاه وبست ، آنچه در فصل غزنویان آمده خوانده شود .

دربارهٔ منارجام وکتیبه های مسجد جامع هرات درعهد پادشاهان غوری مقاله دربارهٔ غوریان خوانده شود .

مشاهدهٔ آثار موزیم غزنی وآنچه مربوط باین دوره درموزیم کابل دیده میشود حکایت گر مطالب عمده است .

دروازهٔ سندل :

اثر دیگرازآن زمان دروازهٔ مرقد سلطان محمود غزنوی است، که ازچوب سندل‌ساخته شده است . این دروازه را، در جنگ اول افغان وانگلس بنام دروازهٔ معبد سومنات، به هند بردند، تاهندوان هند خرسند شوند . دانشمندان غرب، درقرن بیستم، دریافتند که آن دروازه، ازمعبد سومنات نبود، بلکه برآن یمین الدوله وامین السلطنه خوانده می‌شود، که القاب سلطان محمود بود (همانکه برسکه هادرج شده است) (دروازه فعلادرآگره محفوظ است) .

۷ــ نتیجه :

درین بیان مجمل، ازجنبه های مختلف فرهنگ سخن گفتیم . دربسا موارد، از آنچه پیش ازین دوره واقع شده بود، برای بیان منابع وسوابق موضوع، وازبعضی مطالب مابعد ازآن، بمقصد معرفی تاثیرات تاریخی یك واقعه یاحالت، سخن گفتیم .

درنتیجه ، میتوان گفت، در خراسان، زمان سلطهٔ سلجوقی، وخاصه پس ازآن دوره، که باسلطنت غزنوی متفق گردید، زمان پیشرفت تمدن وفرهنگ بود .

دردوره ای که مطالعه کردیم، همه میراث گرانبهای زمان سابق، چه درزمینهٔ علم وادب وعرفان، وچه درساحه هنر ومعماری، نگهداری گردید، ونمو وبالندگی یافت .

درزمان سلطهٔ سلجوقی، درخراسان ، غزنویان، وسپس غوریان، بیشتر متوجه هند گردیدند وباینگونه، مظاهر فرهنگ خراسان، درهند انتقال یافت . درقرن مابعد، چون تاتار، خراسان راویران کرد، موفق نگردید برهند غلبهٔ عمده بکند، وهمان بود، که میراث فرهنگ خراسان، درهند اسلامی محفوظ ماند.

خدمت دیگر سلجوقیان، انتقال فر هنگ خراسان، بسوی غرب، یعنی فارس، عراق‌عجم واذربایجان ، ونیز بسوی آسیای صغیر، یعنی آناتولیه بود. درآنجا، امرای سلجوقی، وسپس امرای عثزمانی، فرهنگ خراسان ودیگر مظاهر فرهنگ اسلام را، باکمال قدردانی پاسداری کردند، وآنرا نشو ونمو بخشیدند .

به عبارهٔ دیگر، اگر چند منظره تاریك ، یعنی آغاز حملهٔ سلجوقیان، ونیز چشم‌انداز پرازآتش ودود سوختن غزنی رادر عهد علاؤالدین جهانسوز، مستثنی قراردهیم، بطور عمومی، عهدیکه مطالعه گردید، یعنی عهد سلجوقیان، وپایان غزنویان، وآغاز غوریان یکی از دوره های تحول ثمربخش فرهنگ کشور ما، وفرهنگ این ناحیهٔ جهان اسلام بود .

۸- مراجع :

استاد عبدالحی حبیبی :

تاریخ مختصر افغانستان - جلد اول از صفحه ۱۴۰ تا اخیر .

بیهقی :

(خواجه ابوالفضل محمدبن حسین- بیهقی دبیر) تاریخ بیهقی، به‌کوشش دکتورعلی‌اکبر فیاض - مشهد ۱۳۵۰ .

عتیق الله پژواک :

غوریان - انجمن تاریخ افغانستان ۱۳۴۵ .

سعید نفیسی :

درپیرامون تاریخ بیهقی ۲جلد - تهران - چاپ دوم ۱۳۵۲ .

قاضی منهاج سراج جوزجانی :

طبقات ناصری - دوجلد- انجمن تاریخ افغانستان ۱۳۴۲ و۱۳۴۳ .

ابن اثیر :

الکامل فی التاریخ - چاپ قاهره وچاپ لیدن هالند ۱۸۷۶ .

ذهبی :

تاریخ الاسلام - ونیز سیر اعلام النبلا ء ، دربارهٔ بعضی شخصیت های آن عصر اطلاعات عمومی می دهد .

مقدسی :

احسن التقاسیم فی معرفه الاقالیم، چا پ لیدن - هالند - ۱۹۰۶ .

ابن الجوزی :

ابوالفرج عبدالرحمان . المنتظم فی تاریخ- الملوك والامم- چاپ دایرة المعارف عثمانیه حیدرآباد - هند (۱۹۳۹) .

اصطخری :

مسالك الممالك - چاپ لیدن - هالند - ۱۹۲۷ .

راوندی :

راحة الصدور وآیت السرور- چاپ لندن- ۱۹۲۱ .

ناصر خسرو :

سفر نامه - چاپ تهران ۱۳۵۰ .

نظام الملك :

سیاست نامه (= سیرالملوك) چاپ تهران ۱۳۴۸ .

دایرة المعارف اسلامی :

چاپ دوم - لیدن - هالند - مضامین تحت عنوان افغانستان ، غزنه، غزنویان، هرات، کابل، کابلستان (بزبان های انگلیسی و فرانسوی) .

ك . ا . باس ورث :

«غزنویان»- چاپ ادنبورگ ۱۹۶۳ بزبان انگلیسی بطور خاص قسمت سوم راجع به سلطهٔ سلجوقیان قابل مراجعه است . وی راجع به مراجع مهمه عربی اشاره میدهد. چون‌عبدالغافرفارسی- این باباالقاشانی بلاذری ، البیرونی، بنداری ، صدرالدین علی الحسینی - ابن بطوطه ابن فضلان ابن حوقل، ابن خلکان، محمودکاشغری، امیرعبداله محمدخوارزمی، دری چون سیف الدین فضلی، فخرمدبر مبارکشاه، محمد شبانکاره ئی ، معین الدین اسفزاری زمچی (نسخهٔ خطی اندیاآفس «روضات‌الجنات فی‌اوصاف هراة») حدودالعالم ، نسایم الاسحار(نسخهٔ استانبول)

مجمع التواریخ ، عوفی (جوامع الحکایات) . دیوان فرخی، حمدالله مستوفی (نزهت‌القلوب، چاپ لندن ۱۹۱۹) وتاریخ گزیده (چاپ‌لندن ۱۹۱۳) ابن فندق، ابن اسفندیار، جرباذقانی، مرعشی، میرخوند، نرشخی ، ظهیر الدین نیشاپوری (سلجوق نامه) ، نظامی عروضی (چهارمقاله) ، وغیره .

دکتور ذبیح الله صفا :

تاریخ ادبیات درایران ، جلد دوم ازمیانه قرن ٥ تاآغاز قرن ۷– تهران ۱۳٤۷ . شامل مطالب وضع سیاسی ، عقاید ومذاهب، وضع علوم ، وضع ادبی وشعرا، از صفحه ۸۸۹ تا اخیر راجع به‌کتب عمده که درآن زمان تالیف شده است، اطلاعات سودمند بدست می آید.

سرژبورکوی :

سرگذشت پیرهرات (۳۹٦–٤۸۱) چاپ‌کابل نور۱۳٥٥– دربارهٔ جدل بین‌صوفیان ومتکلمان فلسفی ، صفحات مختلف زندگانی خواجه عبدالله انصاری مطالعه شود . ضمیمه راجع به مقامات تاریخ هرات مربوط آنزمان .

خواجه عبدالله انصاری هروی :

منازل السایرین – متن عربی باترجمه دری چاپ کابل نور ۱۳٥٥مقدمهٔ کتاب ، راجع به آثار صوفیان تاآنزمان، اطلاعاتی دارد .

شیخ محمد رضاء :

ریاض الالواح، شامل کتیبه های قبور و ابنیهٔ غزنه، نشریه انجمن تاریخ افغانستان ۱۳٤٦ .

عبدالوهاب طرزی :

ناصر خسرو بلخی، حکیم وشاعر قرن پنجم افغانستان ، کابل نور ۱۳٥٥ . (دربارهٔ تاریخ قرمطیان واسماعیلیه مطالب عمده دارد) .

روان فرهادی :

کتیبه قصرمسعودثالث ، قصیده دری زمان غزنوی بخط کوفی ، درشماره ۲٦۸ سال مجله آریانا، مقدمه دربارهٔ میناره های غزنین ودروازهٔ مزار محمود، وخلاصهٔ کتاب بومباچی درین مزینه‌ازنشریهٔ موسسه ایتالوی شرقمیانه چاپ روما– ۱۹٦٦ .

تاریخ فرهنگ دوره های غور وسلوك کرت

محدودیتی که از نظر تخصیص صفحات سالنامه، درزمینه همچومباحث درنظر گرفته شده است ، الزاماً مقتضی است تا موضوع موردنظر راهرقدر که ممکن باشد به ایجاز واختصار فراهم نمائیم ، بنابرین ازخوانندگان محترم توقع میرود تااین نکته رادر نظرگرفته وهرگاه نیازی بمعلومات بیشتر در زمینه داشته باشند، میتوانند بامراجعه به مآخذیکه درخلال سطور این نوشته بدان ها اشارت رفته است، مراجعه فرمایند :

مبحث نخست غوریها :

این سلسله ازامراو سلاطین که روزگاری درقلعه های بلند آسیا ودرقلب خراسان بزرگ فرمانروایی داشتند وثقافت وفرهنگ اسلامی رادرتمام قاره هند نشر وبخش کردند دارای تاریخ دلچسپ ولی خیلی مبهم وتاریك می باشند بخصوص روایات ونظر یاتی که بیانگر تاریخ غوریان درعهد پیش از اسلام هست، افسانه گونه‌ای باشدکه نمیتوان بدان اعتماد واتکا کرد آنچه تعدادی از مؤرخان برآن اتفاق رای دارند، این استکه درحدود دونیم هزارسال پیش ازامروز حینیکه آریایی هاازباختر قصد مهاجرت کردند، قبیله ای از آن میان دره ها ومناطق جنوب هندوکش را عبور کرده وبه امتداد هری رود وفراه رود بحرکت ادامه دادند تااینکه آبهای فراوان وکوهای فلك پایه غورآنان را شیفته خودکرد ودرهمانجا رخت اقامت افگندند . اینکه سازمان قبیلوی وطرز زندگانی وفرهنگی و سیاسی این طائفه درآن ایام برچه منوال بوده است، سند واطلاعی که در خور پذیرش باشد دردست نیست وشاید روزی‌کاوشهای باستانی ، برین ابهام تاریخی روشنی افگند. واماطلیعه اسلام غوریان رانیز از تاریکی وانزوای تاریخی نجات میدهد ومؤرخان وچیز نویسان دربارهآنان جای‌جای شواهد واسنادی بیادگار می گذارندکه پژوهشگران بعدی رادر زمینه یاری ورهنمایی می کند منهاج اسراج جوزجانی که خوددرکنف حمایت وتربیت این دودمان به اوج عزت وشهرت رسید ، جد اعلای غوریان را شنسب بن خرنك معرفی می‌کندکه به محضر خلیفه چهارم بار یافته (٢٦ هجری) واز طرف آنجناب عهد ولوائی ستده است . بقول همین دانشمند بزرگوار فرمانروای دیگرغوری امیرپولاد یکی ازفرزندان شنسب بن خرنك می باشدکه حین قیام فرزند مجاهد وجوانمرد خراسان «ابومسلم» سران ودلاوران غوررا به مدد او فرستاد و بدین ترتیب رادمردراه حق وحق جورا در برانداختن امویان وبقدرت رسیدن عباسیان یاری ومعاونت نمود . (طبقات ناصری چاپ کابل ص ٣٢٤ تاریخ فرشته جلد اول ص ٥٤ چاپ هند .)

صاحب طبقات ناصری معتقد است که پس

ازامیرفولاد، فرزندان برادراو برادریکه امارت نشستند ولی ازین تاریخ تازمان بنجی بن نهاران شنسبی که تقریبا چهل سال میشود ازاحوال این خانواده اظهار بی خبری می کند ودیگر مؤرخان نیز درباره سکوت کرده اند . ونویسندگانی هم‌که درباره چیزی نوشته اند مدارك ومآخذ شان مستند وموثوق نیست .

بعداز امیر فولاد، امیردیگری‌که منهاج‌سراج ازآن نام می برد بنجی بن نهاران شنسبی است . این مؤرخ بزرگ، اورا از کبار غور داندوجمله سلاطین غوررا ازفرزندان اوخواند. (طبقات ناصری ص ۳۲۴ـ۳۲۶تاریخ فرشته مطبعه تولکشور ۱۸۷٤ عیسوی ص۱۹جلداول روضته الصفا جلد ٤ ص ٦۳۰ به بعد چاپ ایران) ازامیرنجبی تاعهد امیر سوری بن‌محمد که معاصر آل صفار (۲٥٤ـ۲۹٦هـ) بوده است بازهم صاحب طبقات ناصری اطلاعی نـــدارد ولی بعضی ازناقلین این امیر سوری را ملك بزرگ وپسر جمله منـــد یشیا ن شنسبانی خوانده است .

روابط غوریان باسامانیان وصفاریان نیــز روشن نیست وحتی نزدیکترین مؤرخان عهد آنان امثال گردیزی، وبیهقی ومنهاج السراج درزمینه تفصیلی نداده اند وآنچه جای ضمن شرح حوادث دیگربه لشکرکشی های ایـــن دوخانواده به غور نیز اشارتی کرده اند آن مایه رادارانیست که ازخلال آن میتوان‌کلیاتی درباره روابطه آنان بدست آورد .

ولی پس ازانقراض دولـــــت سامانیان و صفاریان وجلوس بزرگ برتخت غزنه‌ورسیدن امارت غوربه محمدبن سوری ، دیگر تاریـــخ امراوسلاطین غوری روشن وآشکار است که درینجا بمنظور اجتناب ازدرازی سخن امر ا ومشاهیر این دودمان رادر شجرهٔ زیرمعرفی می کنیم :

۱ـ شنسب بن خرنگ
۲ـ امیرپولادبن شنسب
۳ـ امیر کرور بن پولاد
٤ـ امیر ناصربن کرور
٥ـ امیر بنجی بن نهاران
٦ـ امیرمحمد سوری
۷ـ امیربوعلی بن محمد سوری
۸ـ عباس بن شیش
۹ـ امیرمحمد بن عباس
۱۰ـ قطب‌الدین حسن بن محمد
۱۱ـ ملك الجبال عزالدین حسین
۱۲ـ قطب الدین محمدبن عزالدین
۱۳ـ بهاء الدین سام بن عزالدین
۱٤ـ ملك شهاب الدین خرنگ
۱٥ـ ملك شجاع الدین بن عزالدین
۱٦ـ سلطان علاء الدین حسین جهانسوز
۱۷ـ سلطان سیف الدین بن عزالدین
۱۸ـ ملك فخرالدین مسعود بن عزالدین
۱۹ـ سیف الدین محمدبن جهانسوز
۲۰ـ سلطان غیاث الدین محمدسام
۲۱ـ سلطان معزالدین محمدسام
۲۲ـ سلطان غیاث الـــدین محمود بـــن غیاث الدین
۲۳ـ سلطان بهاء الدین سام بن محمود .
۲٤ـ علاء الدین اتسزبن جهانسوز
۲٥ـ ملك ناصرالدین بن شهاب الد ین خرنگ .

۲۶ـ سلطان شمس الدین محمد بن فخرالدین مسعود .

۲۷ـ سلطان بهاء الدین سام بن شمس الدین.

۲۸ـ جلال الدین ابوعلی بن بهاء الدین سام.

۲۹ـ علاء الدین مسعود بن بهاء الدین سام.

۳۰ـ علاء الدین مسعود بن شمس الدین محمد.

مآخذ :

(طبقات ناصری، سلاطین اسلام، معجم الانساب تاریخ فرشته روضات الجنات ، تاریخ سیفی هروی) .

غوریها که ایالات مفتوحه آنان از کابل نیشاپور وسیستان تاسند وسعت داشت مردمی بودند بافرهنگ وآزادمنش که در مدت شصت وسه سال (۵۴۳ـ۶۱۲هـ) زما مداری سلاطین بانام آن ویاقبل ازآن درعهد امرای محلی این ناحیه، مصدر کارنامه های ارزنده فرهنگی واجتماعی شده‌اند . هر چند دوری منطقه وعدم تماس مستقیم آن باسایر حوزه های علمی‌وفرهنگی خراسان، جنگ وخصومت بین بنی اعمام ، لشکرکشی مکرر غزنویان سیاست استعمار جویی سلاجقه ترکتازی غزان وجنگهای هندو جنگ باخوارزم شاهیان ودفاع ازهجوم آنان‌که اغلب این حوادث پیهم اتفاق می افتاد، دولت غوری رامشغول مقاومت و پاسداری از محیطش می ساخت وبنابرین کمتر فرصتی میسر میشدتابکار های فرهنگی دست یازند . معهذادرانزوای محیطی وسیاسی وفرهنگی خودبازهم عالمی دارند پرزیب‌ورنگ که جای خودرا در صفحات زرین تاریخ ثقافی وطن بازکرده است‌که درین مختصر نمونه هاومثال هایش رابه اسناد زبان‌گویای تاریخ به ایجاز واختصار بازگومی کنیم :

۱ـ موقف علماودانشمندان دردربار غور :

ملوك غوراغلب ازدانش وعلم بهره مند بودند وبنابرین طبیعتاً به علما ودانشمندان به دیدهٔ تکریم وتعظیم می نگریستند و در گسترش علوم ومعارف‌اسلامی وانسانی مجدانه سعی‌مینمودند واین‌انگیزه اوشان راوامیداشت تاهرجاعالم وفاضلی درمحیط فرمانروایی شان قدعلم کند، اوراانیس ونديم خویش سازند وازآن نصیبه ای برند واین وضع‌شعاع ذهنی وفکری آنانرا روشنتر ووسیع ترمی ساخت تابدان حدکه هریك ازآنها دررشته ویارشته های ازفرهنگ بشری اختصاص ومهارت خاص داشتند .

وشواهد زیرازقول منهاج السراج جوزجانی که خود ناظر احوال بوده است بهترین گواه ومصداق است . اودر ذکر علاء الدین اتسز «سلطان علاء الدین اتسز پادشاه عادل وعالم بود وعالم پرور، کتاب مسعودی در فقه‌محفوظ اوبود درتقویه علما وتربیت خانواده اهل علم جدی بلیغ فرمود وهرکه را از ابنای علم مجتهد می یافت به نظر عاطفت خویش محفوظ می‌گردانید .» وهمچنان درذکرامارت عباس بن شیث بن محمدسوری گوید :

«... امابه این همه ظلم وتعدی از علم‌نجوم نصیبهٔ کاملی داشت ودرآن رنج بسیار برده ودرتحصیل آن‌علم جدوجهدوافر نموده بود...» (ص ۳۳۱ـ۳۳۲ طبقات ناصری) وهم در ذکر امارت ابوعلی محمد سوری گوید که : «.. بناهای خیر فرمود ودربلاد غور مساجد

جامع ومدارس برآورد واوقاف بسیار تعیین فرمود وائمه وعلماء راعزیز داشت وتعظیم زهاد وعباد ازلوازم احوال خود شمرد.»

معزالدین حسین وسلطان غیاث الدین نیز بهمین منوال درفراهم ساختن وسایل تعمیم دانش وآسایش علما وفقها توجه وعنایت خاص داشتند چنانکه سلطان غیاث الدین مسجد جامع رابحیث یکی ازمدارس و مراکز مهم علمی تخصیص داده بود وامام فخر رازی فیلسوف ومتکلم نامور کشور رابه سرپرستی وتدریس درین مدرسه مؤظف کرده بود واو کتاب غیاثیه رادر چهار فصل «بخش» بفارسی بنام اونوشت.

«شرح حال ومناظرات امام فخررازی ص۱٦٦ تألیف مایل هروی» وهمیش در سفر های هندوستان بحیث امام وواعظ درمعیت غیاث الدین بود

این علما وفقها نه تنها عهده دار مدرسه ومسجد وکارتدریس بودند، بلکه در امور سیاسی وکشوری نیز نقش عمده وسهم بارز داشتند واکثر مسایل مهم و جنجال های سیاسی بین بنی اعمام ویادرمیان دوفرمانروا ازدومحیط بوسیله پایه مردی ووساطت ایشان حل وفصل می شدکه درینباره نیز شواهد زیادی دردست است واینک به ذکر مثالی دربارہ اکتفا می شود.

عطاملك جوینی درکتاب معروف خودجهانکشا ص ۳۰-۳۱ می نویسد که :

«.. شهاب الدین وغیاث الدین برشاد یاخ حمله کردندوهمه راخراب کردند واعیان واکابر رابدالملك غور فرستادند. سلطان محمدازین خبر تشویش اور خراسان روبدانجانب نهاد سنه ست وتسعین وخمسمایه باغوریان داخل پیکار شد. غوریان عاجز آمده ومشایخ وعلماء راشفیع خود ساختند. سلطان تکش خوارزم شاه اسرای اوشان راعفو کردو نزد سلطان غور فرستاد.» فرستادن علما وفقها بعنوان سفیر بدربار خلافت بغداد آشکارا ترین وواثق ترین برهان سهیم بودن علماء درمسایل مهمه سیاسی ومملکتی است که مثالهای آنرا درزیر نقل می کنیم :

هنگامی که خوارزم شاهیان به اوج قدرت وشهرت رسیدند ومخصوصا پس از آنکه علاء الدین تکش نام ناصرالدین الله را از خطبه برانداخت، خلافت بغداد رانگران و متوحش کرد وبرای دفاع دربرابرحمله احتمالی خوارزمیان ، درپی آن شدند تاملوك غور را بحمایت خویش جلب کنند و از پیشروی خوارزمشاهان، بوسیله غوریان جلو گیری نمایند. روی چنین اندیشه ها ودسایس سیاسی، سفرایی باهدایا وتحف، از بغداد خدمت سلطان غیاث الدین وبرادرش شهاب الدین میرسید وازین سونیز باهمان شیوه سفرائی عازم مرکز خلافت میشد جنانکه منهاج السراج بهاین نکته اشاره فرماید وگوید : «.. وچند کرت ازحضرت دارالخلافه و امیرالمؤمنین المقتضی بامرالله وازامیرالمؤمنین الناصرالدین الله خلع فاخره بحضور سلطان غیاث الدین طاب سراه واصل شدوکرت اول بن الربیع «شیخ مجدالدین فقیه معروف شافعی مدرس نظامیه بغداد» آمد وقاضی مجدالدین قدوه باوبدار لخلافه رفت وکرت دیگراز بن الخطیب

آمد وپدراین داعی مولانا سراج طاب مرقده بااو نامزد شد تابدارالخلافه» (طبقات ناصری جلد اول ص ۳٦۰ چاپ دوم کابل) از آنچه دربالابه اجمال گفته آمد چنین استنباط میشود که علما وفقها درین دوره ازاعزاز واکــرام خاصی برخوردار بودند ودرهمه امور اجتماعی وفرهنگی وسیاسی اشتراك عمل داشتند .

۲ـ وضع ادبی وهنری غور :

سلاطین غوری چنانکه اشارت رفت گرایش خاصی به ادب وهنر داشته وشعر دوستـی شان براحساسات کین توزی وقساوت قلبی وغریزهٔ رزمی آنان غلبه داشت . واین مطلب ازین گفتار سر پرستی سایکس بخوبــی آشکار می‌گردد ازآنجاکه درباره علاء الدیـن می گوید: «اوازینجا لقب مذبور راداراشد که تمام کاخهای مجلل وعالی وزیبای محمـود وجانشینان اورا باکمال قساوت منهدم وویران نمود وباخاك همه رایکسان کرد وبا وجـود این چکامه واشعاری که در توصیف ایــن ابنیه وعمارات باشکوه گفته شده بود همه را باطلا خرید ودر کتابخانه خویش ضبط کرد.» (تاریخ ایران تالیف سر پرستــی سایکس ترجمه تقی گیلانی ص ٦٦ج ۲ تهران) دراثر همین تمایل فطری واحساس هنر پروری‌وادب دوستی آنان بودکه باوجود همه ناراحتی ها ونا امنی هاکه دراثر جنگهای مداوم بــه آن مواجه بودند، بازهم دررشته های مختلــف فرهنگی مانند خطاطی، شعر، موسیقی ، پیکر تراشی وغیره آثار ارزنده ای به وجود آمد ویك عده علما وادبا وهنرمندان ونویسندگانی تربیت یافت که اما م فخر رازی ، قاضــی منهاج السراج، نظامی عروضی وملوك الکلام فخرالدین مبارکشاه ازآن جمله است .

درواقع امرای غوری در پاسداری ازمشعل فروزان تابناك ادب وفرهنگ خراسانی کـه سالها دربازار وبرزن غزنه وبلخ و هــری می درخشید، کوچکترین اهمالی روانداشتند ونگذاشتند تافتنه ایا م وتند باد حــوادث ودست اهریمنان غزان وترکان روزگار آنـرا خاموش کند .

اهمیت شعر وشاعران وشعر دوستی وهنر پروری غوریان بدان پیمانه بودکه حتی شعرا وعلماسعی می کردند تا معروضه ها وگفتنـی های خودرادرکسوت شعربیارایند وبدینترتیب برتاثیر آن بیفزایند . چنانکه منهاج السراج جوزجانی هنگامی‌که میخواسته است دختریکی ازاکابر خانواده خودرا بزنی بگیرد عریضه‌ای نزدملك ناصرالدین ابوبکر پسر معز الدین سام میفرستد والتماس می کند تا اسپــی برایش داده شود وملك اسپ مورد نیاز او را باقطعه جوابیه ای پیشکش مینماید . او این حکایت رادر (طبقات ناصـــری صفحه ٤۰۰ـ٤۰۱ چاپ اول کلکته) بدینسان نقل کندکه : «.. القصه ازخدمت ملك ناصرالدین ابوبکر علیه الرحمه داعی اسپی الماس کرد وحمال تزویج یکی از اقربای خویش به نظم بررای او عرضه داشت درجواب آن قصــه ونظم این رباعی بگفت وبقلم خود ثبت کرد وپشت قصه بدست داعی داد .

رباعی این است :

ان شاء لله غمت زدل رفته شـــود
وان در گران بهای تـو سفته شود
اسپی‌که زمن خواسته‌ای عذری نیست
بااسپ بسی عذر دگر گفته شود

داعی دولت رااسپی زرده فرستاد سه‌ساله تنگ بست ..» دراثر همین قدردانی هـــا وادب دوستی هابودکه شعر وهنر در دربار غور رونق پرارجی یافت وتعدادی ازشاعران وهنر وران بدانجا روی آوردند وبدین ترتیب خلایی درتاریخ زرین ادب وفرهنگ ما برجا نماند .

نظامی عروضی‌که سالیان درازی در دربار غور می زیست ازوضع ادبی وهنری وعلـم- دوستی دودمان غوری حکایتها داردکه آئینه تمام نمائی است از اوضاع کلی فرهنگـــی ایندورهٔ ومابرسبیل مثال بذکر یکی از آن همه‌گفته هادر زیر اکتفا می‌کنیم . او گویدکه: «... درآن تاریخ که من بنده درخدمت خداوند ملك الجبال بودم . درآن وقت مرادر خدمت سلطان طبعی فیاض وظاهری وهاج واکـرام وانعام آن سلطان مرابدانجا رسانیده بود که بدیهیه من رویت گشته بود» (چهار مقالـه تصحیح قزونی ودکتر معین ص ۱۰٦ تهـران ۱۳۳٤) وهمو گویدکه مهترزادهٔ بلخ درمحضر ملك‌الجبال نظامی رابسرودن شعری باالبدیهه تکلیف می‌کند واودربرابر پنج بیتی که درآن محفل میسرایدمورد عنایت وانعام واقع‌میشود ومی‌گوید: «.. ومراتحسین کرد وگفت کـان سرب ورسادازین عیدتابه عید گوسفند کشان بتودادم عاملی بفرست، چنان کردم .. درمدت هفتادروز، دوازده هزارمن سرب ازآن خســ بدین دوعا گوی رسید .»

(چهار مقاله ص ۱۰۸) باهمه این توجـه وعلاقمندی امرای غوری به شعر وشاعـــران بازهم این رشته ازفرهنگ انسانی، در دوره مورد گفتگوی ماترویج داشته است ولـــی تعمیم نداشته وبه طبقه خاصی ازامرا ووزراء وفقهاء مختص ومنحصر بوده است ما ننــد فخرالدین مبارکشاه وزیر سلطان غیاث‌الدین عمرفرقدی از مخصوصان وندیمان سلطـــا ن غیاث الدین، معین چشتی هروی ازروحانیون امام صدرالدین مدرس‌مدرسه افشین غرجستان احمدالکافی، رئیس دیوان رسالت غیاث‌الدین محمدبن سام، سید ظهیرالدین یحیی سرخسی صاحب دیوان انشاء غیاث الدین ، ابوالفتح سام، وامثال آنها .

این امر ناشی ازآن است که درین دوره اهالی غور چنانکه بایستی ازسواد و دانش برخوردار نبودند وارزش شعر وشاعری جـز نزداهل دربار وامر امورد علاقه وتوجه‌همگانی نبود .

این عدم زمینه مساعد ازیکسو و دولـت مستعجل غوریان ازجانب دیگر واوضـــا ع آشفته وناآرام محیط درپهلوی آن انکشـــاف وترویج وباروری شعر وشاعری رادر آن‌محیط مجالی نداد وچنانکه اطلاع داریم دیوان هـم ازاین دوره بیادگار نمانده است . گرچه‌عوفی درکتاب خود (الباب الالباب ص ۳۹ چـــا پ تهران ۱۳۳۵) می گوید که علاء الدین غوری

صاحب دیوان مکملی بوده‌ووی‌آنرادرکتابخانه سمرقند بادیوان اتسز ملاحظه کرده است اما جز چند بیتی ازآن بیش نمانده است . باهمه این احوال میتوان استنتاج کرد که آثار ادبی وشعر دراینددوره کم مایه است ولی بی مایه نیست . کم مایه است بدانجهت که هیچاثرمدونی ازشعرای آن باقی نمانده تابحیث یك مجموع ادبی، بران بحث وفحصی صورت می‌گرفت وازخلال نحوهٔ اندیشه وافکار شاعربر کلیات شعری ایندوره نقدوتبصره به عمل می آمد. بی‌مایه نیست بعلت اینکه نمونه های شعری که ازین دوره جای جای در جنگ هاوتذکره‌ها ضبط وثبت شده است مبین وروشنگر سیر ادب وقدرت وتوانایی سخن آفرینان این عهد درشعر وشاعری است .

قالب های شعری که درین عهد متدا ول بوده ونمونه های آن وجوددارد عبارت انداز: قصیده ، غزل، قطعه ورباعی . واز انواع دیگرآن مانند مثنوی ، ترجیع بند، ترکیب‌بند مستزاد، مسمط وغیره هیچ اثری در دست نیست واین خلاء بزرگی است‌که در شعرعهد غوریان بملاحظه می رسد. در تواریخ وتذکره هابعضا اشاراتی وجوددارد‌که مدلول موجودیت مثنوی هادرین عهد است ولی متاسفانه جز نام ونشانی ازآن ها دیده نمیشود. مثنوی هایی‌که تذکره نویسان ومؤرخان ازآن ها یادمی کنند عبارت اند از :

۱ـ عوفی درص ٤٧٤ لباب الالباب ضمن تذکر ازشرح حال عبدالرافع هروی می گوید که : «... ورساله جلالیه‌که درتفسیر نوروزیه اونظم کرده است بربزرگی اوبرهان با هر و حجت ظاهر است .»

۲ـ هرمان اته آنجاکه ازنظامی عروضی یادکند می نویسدکه : «.. وی چهل وپنج سال درخدمت شاهان غور بوده که ازآن جمله مخصوصا قصایدی درمدح علاء الدین حسین جهانسوز متوفی در ٥٥٦ ساخته ... ومثنوی هایی به نظر کشیده است» (تاریخ ادبیات تألیف هرمان اته ترجمه شفق ص ۱۱۹ تهران ۱۳۳۷) ولی متاسفانه جز چند هجو وچندبیت که آنهم چندان پایه شعری ندارد، دیگرشعری ازنظامی عروضی باقی نمانده است .

۳ـ صاحب حبیب السیر «جزو چهارم از مجله دوم ص ٦۰٦ وتاریخ گزیده ص ۷٤۹» مثنوی منظومی رادر علم نجوم به فخرالدین مبارکشاه نسبت میدهد که ازآن حتی بیتی هم دردست نیست .

٤ـ مؤلف طبقات ناصری ازنسب نامه منظومی صحبت می کند که سراینده آن فخرالدین مبارکشاه است ولی جزچند بیت که معلوم میشود مثنوی مذکور در بحر متقارب به شیوهٔ شاهنامه فردوسی بوده، چیززیادی ازآن باقیمانده است .

علی ای حال آنچه موجود است گویای آنست‌که شعردرین عهد ازنظر موضوع و مضمون ونحوهٔ تخیل واندیشه وقدرت بیان پیروشعرعهد غزنه است ودر بسا موارد حداعلای مهارت واستادی‌درآن منعکس میباشد که درینجا بنابرعدم‌گنجایش صفحات سالنامه مجال بحث وگفتگو درزمینه مقدور ومیسر نیست .

علاوه برانواع شعرکه دربالا تذکار رفت شاعران غور اغلب به زبان عربی یا بطور ملمع «عربی وفارسی» نیز شعرمی سرودندکه ازآن جمله میتوان از امـــام فخـــر رازی جمال الدین محمد بن نصیر وامام صدرالدین مدرس مدرسه افشین غرجستان نام برد .

این شاعران بعضا درسایر دانستنی های زمان خودمانند نجوم، حدیث، علم کلام وفلسفه وفقه ازرجال نامور زمان خویش بودند واین دانش آنان، دراشعار شان متجلی است .

روآوردن علما وفقها ووزراء به شعـــر و شاعری، بیشتر ناشی ازتبعیت ملوك وامرای غوری هست که اکثر آنان خود شاعر وسخن وباذوق وبادانش بوده اند ویکی از بهترین وسایل تقرب بدربار وعامل ذی نفوذ درامور اجتماعی وسیاسی همین شعر بوده اســت . چنانکه قطعات علاء الدین غوری یکی ازبهترین مثال این امردرزمینه شعر واهمیت شاعـری روزگار مورد نظر ماست .

همه انواع شعرکه دربالا ازآن نام بردیم ازنگاه فنون ادبی وصنایع شعری کمترازهیچ دوره دیگر نیست وشاعران این عهد نیزبنوبهٔ خود کوشیده اند تابه دخیل کردن مهارتی درشعر خوداز قبیل صنعت التزام، لغز وسایر انواع صنایع بدیعی، اظهار قدرت وتفا خر وتردستی نمایند واین امرباعث شده استکه شعردری عهد غوری درتاریخ ادب وفرهنگ ما مقام خاصی برای خودکسب کرده باشد .

شاعرانی که درایندوره می زیستند وآثاری ازآنان وجود دارد بدین شرح است :

۱ـ ابوعبدالله محمدرازی بن عمربن‌حسین بی علی القریشی البکری .

۲ـ احمدبن عمربن علی نظامی عروضـــی سمرقندی .

۳ـ امام صدرالدین علی هیضم .

٤ـ جمال الدین محمد ازهری .

٥ـ جمال الدین محمدبن نصیر .

٦ـ خواجه صفی الدین محمود .

۷ـ خواجه معین الدین چشتی هروی .

۸ـ سید ظهیرالدین بجی سرخسی .

۹ـ شرف الدین احمدبن محمد فراهی .

۱۰ـ شرف‌الدین محمدبن عمرفرقدی .

۱۱ـ شمس الدین عجبی جوزجانی .

۱۲ ـشمس الدین محمد بن‌نصر سجزی.

۱۳ـ ضیاء الدین عبدالرافع بن ابی الفتح هروی .

۱٤ـ ظهیرالدین بن‌نصیرالسموری‌السجزی.

۱٥ـ فخرالدین مبارکشاه .

۱٦ـ فریدالدین احمدبن محمد ایزدیارکافی معروف احمدالکافی یافریدکافی .

آثار منثور :

درایندوره آثار منثور وزیاد نوشته شده که معروفترین آنها طبقات ناصری تألیـــف منهاج السراج جوزجانی وچهار مقاله نظامی عروضی سمرقندی و یك تعداد کتب امـــام فخرالدین رازی استکه هریك از مراجع و مآخذمهم ومعتبربرای پژوهشگران ودانشمندان می باشد .

خط وخطاطی .

درایندوره خط وخطاطی جلوهٔ خاص داردکه مجموعه ای از نمونه های آن چند سال قبل بکوشش آقای مایل هروی به چـا پ رسیده

است . وعلاقمندان میتوانند ازروی آن بــه عظمت هنرخط درین عهدپی ببرند .

وضع عمرانی :

ملوك غور باهمه ناآرامی هاییکه در حیات سیاسی خویش داشتند بازهم همانند توجه به مسایل فرهنگی ، آبادی وعمران سرزمین خودرا ازیاد نبرده بودند وقلعه ها وشهرهای زیادی اعمار کردند که ذکر ومعرفی آنــان بحث رابدرازا میکشد (برای معلومات درباره این قلعه هابه جلد دوم طبقات ناصری قسمت تعلیقات مراجعه شود) آنچه بایستی گفت این استکه عمارات وکاخهای غوریان از مهندسی ممتاز وسبك خاصی برخوردار بود که تعریف یکی ازآن رامنهاج السراج به این شرح‌بیان کند .. «وان قصر برکوشك عمارتیست کــه درهیچ ملك وحضرت مثل آن قصربه ارتفاع وتدویر وارگــان و منظره هــا ورواقــات و شرفــات هیــچ مهندسی نشان نــداده است . بربالای آن قصرپنج کنگرهٔ زریـــن مرصع نهاده اند هریك در ارتفاع سه گــز وچیزی ودرعرض دوگز ودوهمای زرین هریك بمقدار شتر بزرگ نهاده، آن شرفات زرین وهمای راسلطان غازی معزالدین از فتح‌اجمیر بوجه خدمتی وتحفه بحضـــرت سلطـــان غیاث الدین محمدسام فرستاده بود » .

مؤرخ مذکور درکتاب خود (ص ۳۳۱ـ۳۳۲) یك قلعه دیگر غورراکه درعهد امیر عباس بن شیث اعمار شده است بدینسان وصف کند: «... برای بنای قلعه استادان کامل ازاطراف حاصل کرد ودیوار ها برسم باره ازآن قلعه بردوطرف شخ‌کوه زارمرغ برکشید ودر پای آن‌کوه بربالای تلی قصری بلند بنا فرمـود بادوازده برج ودرهر برجی صورت برجی از فلك بنگاشت ووضع آنچنان کردکه هر روز خورشید ازیك دریچه به نسبت آن درجه‌که مطلع اوبودی درتافتی چنانچه اورامعلوم‌بودی که آنروز آفتاب درکدام درجه واز کدام برج است . وآن وضع دلیل است بر خلافــــت واستادی امیر عباس درعلم نجوم» این‌اسلوب وطرزخاص مهندسی که ازنظر کمی و کیفی قابل توجه است مؤید ومبین آن باشد کــه امرای غور همانطورکه درشعر و ادب دارای قریحه سرشار وطبع فیاض بودند در فــن مهندسی نیز ذوق وسلیقه خاص ومهارت و استادی کامل داشتند . آنچـــه بیشتـر در مهندسی غوریان باعث اعجاب وحیرت میشود نمونه کاری ازآنهاستکه معین‌الدین اسفزاری درکتاب خود «روضات الجنات ص ۲۷۵» بدین طریق ازآن وصف می‌کند: «.. ودر غورمسجد (لوپاچ) است ازبقاع متبرکه است وازعجایب اینکه ازبیرون مسجد ازهرطرف دست مـردم به بام رسد واز درون مسجد پنج گز ارتفاع دارد. وحال آنکه تهٔ مسجد با زمـین بیرون مسجد مساوی مینماید وستونهای اوراچندانکه میشمارند چهل عدد یایکی کم یایکی زیـاده می آید وچنین گویند که تاحال غایت عددآن تعیین نشده که چندستون دارد .

علاوه برعمارات وابنیه هاییکه دربالا نام بردیم، بسامدارس وخانقاها ومساجد وعمارات دیگر نیزدرین دوره اعمار گردیده که هریك ازمهارت خاص مهندسی ومعماری نمایندگـی می‌کند وبیانگر پیشرفت این دانش در زمان

غوریان است .

اوضاع مذهبی درعهد غوریان :

دیانت غوریها را زمنه پیش از اسلام همانند نژاد آنا، مورد بحث وگفتکوی مؤرخان قرارداشته، نظر واضح وقاطعی در زمینه‌وجود ندارد . عده‌ای آنانرا برهمایی خوانده وبعضا بودایی گفته‌اند . آثار وشواهدی که در اثر کاوشهای باستانی درنواحی بامیان « غــور شرقی» بدست آمده کویای آنست که ایــن حصص درعهد سلسله کوشانیان مرکز مهم بودایی بوده‌است . اما قسمت های مرکــزی غور وفیروز کوه بنابرعدم کاوشهای باستانی تاکنون نیز مشکوك بوده وشواهدی در دست نیست تابه اساس آن بتوان حکم نمود، گرچه اظهارات عده‌ای ازمورخان وجغرافیا نویسان عرب واشارات‌آنان به معابدبودایی درزمینداور که سرحدی میان بست وغور بوده است دال بربودایی بودن آنهاست ، ولی بازهم آنــرا نمیتوان حتمی وقاطع دانست .

ازآغاز دوره اسلامی تاحملات سلطان‌محمود وپسرانش بوغور بازهم غوریان ازره ورسم آشکارا وثابتی برخودار نیستند . اگر روزی دریك گوشهٔ آن خورشید اسلام پرتوافگنده آنسوی دیگرش کماکان در ظلمت وتاریکــی اوهام وخرافات وشرك بسرمی برده اســت زیرا صخره ها وقلعه های حصین ومستحکم آنرانه فاتحان عرب توانستند تسخیر کننــد ونه صفاریان وطاهریان گرچه بسا ازمورخان به استناد رفتن جدء اعلای غوریان بحضور خلیفه چهارم ودریافت عهد ولو از جانــب آنحضرت گمان برده‌اند که غوری ها مسلمان بوده اند ولی بدون شك تاقرن یازدهم‌میلادی بجزعدهٔ محدودی دراطراف وجوانب آن، دیگران ازاسلام بهره ای نداشتند وبه همین مناسبت است‌که اغلب‌مؤرخان حملات محمود وپسرانش رابه غور انگیزه های مذهبی وانمود کرده اند. (روضة العفاجلد ٤ ص ١٠٢ـ١٠٣، ایـران تاریخ فرشته جلد اول ص ٥٤) ابن حوقل جغرافیا دان قرن چهارم درکتاب خود (صورة الارض چاپ ایران ص١٧٨ـ١٧٩ سال ١٣٤٧) می نویسد که : «.... واماغور کــافرستان است ..... درسراسر بلادمسلمانان سرزمینی نیست که پیرامون وحدود آن تحت تسلــط مسلمانان باشد ودروسط آن کافران باشنــد جزغوریان» صاحب تاریخ یمینی محمد بــن عبدالجبار عتبی درکتاب خود (ص ١٩٩ تهران ١٣٣٤) وابوالفضل بیهقی نیز در اثرجاودانهٔ خویش (ص ١١٣ـ١٢٠ تهران ١٣٣٤) نوشته هایی دارند که مؤید گفتار ابن حوقل اســت ومادرینجا جهت رعایت اختصار از ذکر آنها خودداری می‌کنیم . پس از حملات غزنویان نیز وضع دینی درین دیار ثابت و روشــن نیست وغور مانند سایر نقا ط خـــراسان دستخوش کشمکش اقلیت های مذهبی وگروه های دینی بوده است وامراوملوك غورپیوسته تحت عوامل مختلف سیاسی تغییر عقیـــده ومذهب میدادند واز طریقی به طر یقـــی می گرائدند . که این گفتار منهاج السراج بهترین معرف اوضاع مذهبی‌دورهٔ موردگفتگوی ماست وماهم ازبحث درزمینه به همینقدراکتفا می‌کنیم . اودر طبقات ناصری (ص ٣٤١ـ٣٤٩ چاپ دوم) می نویسد که: «... ازکل مذاهب

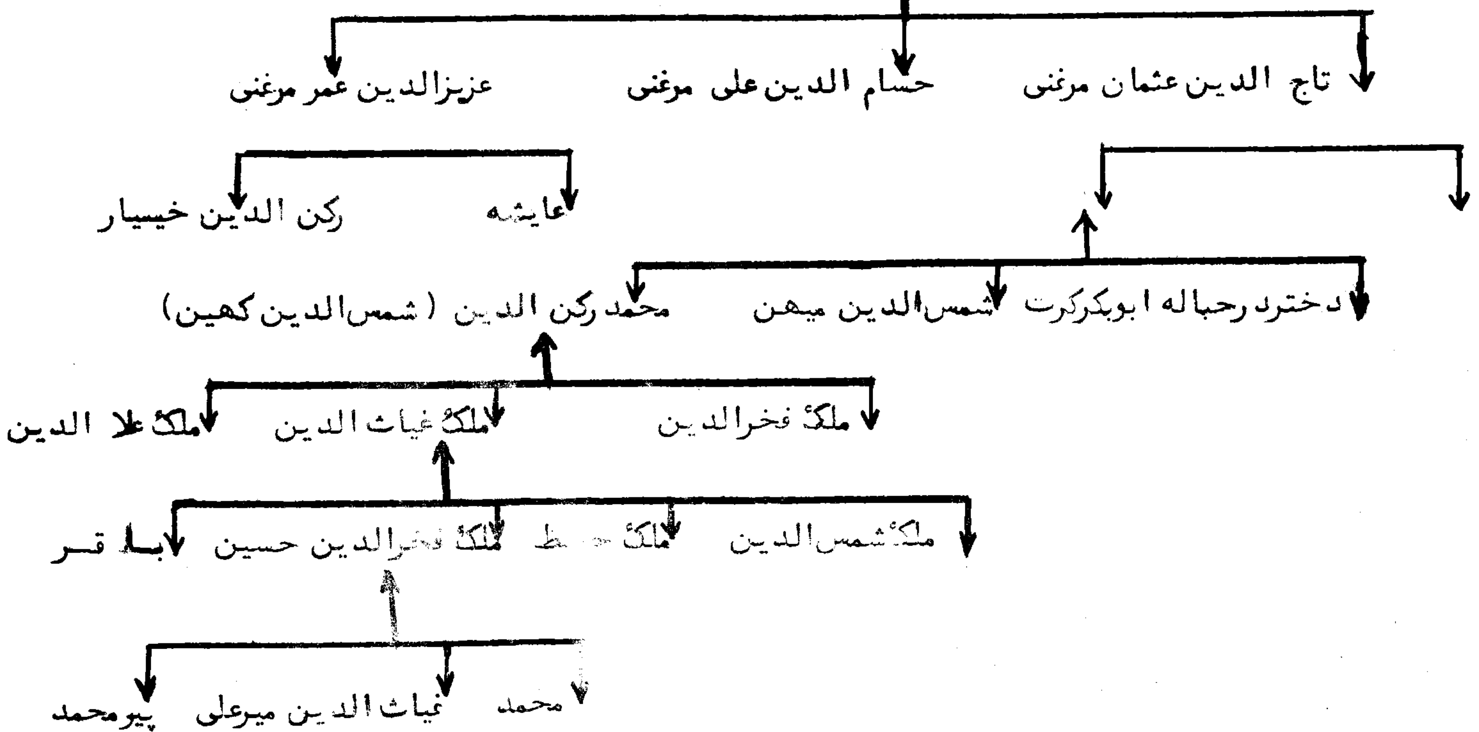
مقتدایان هرفریق جمع بودند وشعرای بینظیر حاضر وملوك کلام نظم ونثردر سلك خدمت بارگاه اومنظم . دراول حال آن هردو برادر نورالله مرقدهمابر طریق‌مذهب کرامیان بودند بحکم اسلاف وبلاد خود. اماچون سلطـــان معزالدین برتخت غزنین نشست واهل آ ن شهر ومملکت برمذهب امام ابو حنیفه کوفی بودند، رضی الله عنه سلطان معز الدیـــن برموافقت ایشان مذهب امام اعظم قبول کرد» وبدوام آن گویدکه امام‌شافعی را بخـــوا ب دیدوپیروآن مذهب شد . اما چنانکه ازاحوال ملك غیاث الدین برمی آید این سلطان غوری تاآخرعمردرمذهب شافعی‌باقیماندودر تعمیم و گسترش جدوجهد زیادی نمود . بدانسان که مدرسه هرات را به همین منظور به امـــام فخرالدین رازی اختصاص دادکه او نیـز از پیروان این مذهب بود .

مبحث دوم ملوك کرت :

پس ازنابودی خانواده غوری سلسله‌دیگری ازفرزندان این آب وخاك «ملوك کرت» بـرای سالیان درازی لوای هستی وآزادگی خود را درغور وهری ومضافات آن بر افـراشـــــته نگهداشتند وحدود ثغور قلمرو سیاســـی و فرهنگی خودرا تاآخرین کرانه های هندوسعت بخشیدند . مؤرخان رادر باره نسب ونـژاد آنان همانند غوریان اختلاف رای بسیار است، فصیحی خوافی وخواند میر. نژاد ملوك کرت رابه سنجر سلجو قی نسبت میــــد هـند «مجمل التواریخ فصیحی خوافی ص ۱۰۲ چاپ مشهد ـ حیب السیر جزء دوم ازمجله سوم ص ۳٦۷ تهران روضة الصفا جلد ٤ ص٦٦٠

٦٦١ تهران» که پایه واساس علمی ومنطقی ندارد. همچنان سیفی هروی وحافظ ابرودرین مورد تصریح نظر ندارند وهمه ازنقل قـــول دیگران متأثرند «تاریخ نامه هرات از سیفی هروی ص ١٤٤کلکته. تاریخ سلاطین کـرت ازحافظ ابرونسخه خطی» آنچه مسلم ا ســت این است که یکی ازامرای غوری بنـــا م بهاء الدین سام بعداز سلطان سیف الدیـــن غوری، فرمانروای غور شد وزن اودختر ملك بدرالدین گیلانی یکی ازشنسبانیان غور بود . بهاء الدین راازآن زن دوپسر وسه دختـــر بدنیاآمد که یکی ازآن دخترها ملکه خراسان مادرالپ غازی بن ملك قزل ارسلان سلجوقی برادرزاده سلطان سنجر بود. «طبقات ناصری جلداول‌چاپ‌کابل‌ص۳۳۷ـ۳۳۸» غیرازین دیگر قرابت ویانزدیکی واتصال وارتباطی‌بین‌سنجر وملوك غور یاکرت بملاحظه نمیرسد . درمیان همه مؤرخان آنکه قول اوبیشتر معتبر وقابل پذیرش است معین الدین اسغزاری است که خود بااستفاده ازتاریخ فامی که موثق تریـن تاریخ هرات وملوك آن درروزگار قدیم بوده ومتاسفانه ازبین رفته است در باره ا یــــن خانواده به تفصیل سخن رانده که در ینجا جهت رعایت اختصارازنقل اقوال آن خودداری میشود «رجوع شود به روضات ـ الجنات فی اوصاف مدینه هرات چا پ دانشگاه تهران (ص ٤١٣ـ٤٠٤ جلد اول) مؤرخان ومستشرقان دیگر نیز ملوك‌کرت راغوری الاصل دانندکه مادرینجا صرف به ذکر نام هاوآثارشان اکتفا می‌کنیم . »رجوع شودبه : ازسعدی تا جامی تألیف برون ترجمه حکمـت ص ١٩٤ـ١٧٦ـ

شجره ملوکٔ کرت (حدو ٥٦٠ هجري – حدود ٨٠٠ هجري

طبقات سلاطین اسلام ازاستانلی لین پـول ترجمه عباس اقبال ، تهـران ص ۲۲٤ـ۲۲۵ معجم الانساب والاثرات الحاکمه فی التاریخ الاسلامی تألیف زمباور چا پ مصـر ۱۹۵۲ مجلد ثانی ص ۳۸۲، جغرافیای تاریخی ایران ازبار تولد چاپ تهران ص ۱۰٦ـ۱۰۷، تاریخ ادبیات فارسی دکترصفاجلد ۳ص ۱۹ـایران».

امراوملوك کرت که اغلب دانشمند وشاعر وسخن آشنابودندجای، جایآثاری ازآنان نقل شده‌که بهترین معرف نسب ونژاد آنان است مثلا یکی ازامرای آن بنام ملوك شمس الدین چنین گوید :

زمن به سنجر وترکان چین که می گوید
که نیمروز وطنگـاه پور دستان اسـت
که از مهابت شمشیر وگرز گاو سرش
هنوز خانهٔ افراسیاب ویـران اسـت

وملك فخرالدین راست :

ز گاه گیـومـرث تا این زمـان
کر ابد چنین دسترس در جهـان
که نو روز یل را بگیـرد بـزور
مگرمن ،که هستم زشاهان غور

«رجوع شودبه : مجمع الفصحاء بکوشش دکتر مظاهر مصفا ـ تهران جلد اول ص ٦۸ یاتاریخ سیفی هروی ص ٤۲۸ ».

باذکر آنچه دربالابدان اشارت رفت تردیدی باقی نمیماند که ملوك کرت ازنژاد تاجـك وغوری الاصل بودند و جدء اعـلای آنـان تاج الدین عثمان مرغنی ابن کرت است کـه درعهدسلطان غیاث الدین غوری کوتوال قلعه خسیار بود وبرادرش عزالدین مرغنی درهمان دوره عهده وزارت راداشت. درباره ذکراسامی این سلسله به شجره زیرتوجه شود .

مراجع :

معجم الانساب زمباور

طبقات سلاطین اسلام

طبقات ناصری

روضات الجنات

تاریخ سیفی هروی

وسایر تواریخی که درمتن تذکرداده شده.

۱ـ وضع علماء ودانشمندان دردربار ملوك کرت :

فرمانروایی ملوك کرتدرهریوغور،مصادف بروزگار یستکه بزرگترین قافـله سـالار ستمگران ایام (چنگیز ٦۱٦) سرتاسر مشرق زمین وبخصوص وطن مارادر لهیب سـوزان خشم وغضب وسفاکی به آتشکده ای مبدل کرده بود وملیونها انسان بیگناه و مظلـوم حیثیت هیمه ای‌راداشت که‌دربرابرجرقه‌های شمشیران دوسر لشکرمغل آتش می گرفـت وبرخاك وخون یکسان می شد. مراکز علمی ومدارس وکتابخانه هاباهمه‌گنجینه هاوفراورده های معارف انسانی ـ یکی بعد دیگری نا بود می‌گردید وعلماء وفقها ودانشمندان اگرازهزار نفریکی میتوانست فرار کند. متباقی همه در مسیراین سیل خون ازپادرمی آمدند وهلاك میشدند . درچنین اوضاع واحوال خوشبختانه بعضی حوزه های کوچك مانند غور واراضی تابع آن درآن سوی رودهند وسرزمین تحـت تسلط سلاجقه درآسیای صغیر وفارس نسبتا ازگزند مصئون ماندکه پناهگاه های معـدودی ازعلماء وادبا ودانشمندان گردید . وهمیـن مراکز تاحدی توانستند دراحیاء مجدد علـم

ودانش وتربیت شاگردان موثر واقع شونــد وادب وفرهنگ نیمه جان دری را پاســداری نمایند . یکی ازآن سلسله های کوچك کــه درتمام دوره حکمروایی مغول در غور وهرات به هستی وخود کامگی خود ادامه دادوحکام آن باوجود انقیاد واطاعت ازامرای چنگیزی در امور داخلی آزاد بودند ملوك کرت است . این سلسله ازسال ٦٤٣ هجری تا ٧٩١ در هرات وتوابع آن حکومت داشتند وهریك از آنان درترویج علم وادب وحمایت ازعلماء و فضلاء بردیگری پیشی می جستند در اثراین حسن رفتار وعنایت وتوجه ملوك کرت تعدادی ازعلما وفضلا درهرات گردآمده بودکه توانستند چراغ نیمه افروخته علم وفرهنگ رااز تندباد حوادث مصئون نگاه دارند . این گروه که در واقع قشر ممتاز جامعه خودرا تشکیل میدادند نه تنها درامور دینی وعلمی اشتغال داشتند، بلکه درمسایل اداری وسیاسی نیز ذیدخل بودند . به نحوی‌که دررویداد هاونزاع ونفاق داخلی وذات‌البینی ملوك کرت نقش مصلح را ودرامور کشورداری وحفاظت مــلك ، صفت مشاور، ودرروابط بین این ملوك وامــرای چنگیزی. حیثیت سفیر سیار ونماینده سیاسی راداشتند . احترام وارادت ملوك‌کرت به علماء ودانشمندان تابدان پایه ومایه بودکه حتــی امرای مغرور وخودکامه چنگیزی هم باتبعیت ازایشان این گروه رابه دیدهٔ تکریم وتعظیم می نگریستند وازنفوذ ورسوخ واعتبار آنــان به نفع خویش‌استفاده می‌کردند«برای شواهد این مطالب رجوع شودبه روضات الجنـــات بخش یکم (ص٥١٢ـ٥١٣) چاپ‌دانشگاه‌تهران تاریخ سیفی هروی ص ٤٦٦ـ٤٦٧ چاپ کلکته ونیز صفحا ت ٤٧٦ـ٤٦٩ـ٦٤٦ـ٦٤٧ـ٧٠٩ـ ٧٠١ و٣٧٩ همین کتاب) دودمان کرت قدمی ازمحبت وعنایت به این طبقه فراتر نهـاده، تضمین بقای سیاسی وحکمروایی خودرا در گرو حمایت وطرفداری آنان جستجو میکردند وروی این انگیزه و اندیشه سعی مینمودنــد تابه تاروصلت وخویشاوندی علماء وفضلا را بدام کشند «رجوع شودبه حبیب السیر جزء دوم ازمجلد سوم ص ٣٨٦ روضة الصفا جلد ٤ ص ٦٩٣ـ٦٩٤ چاپ تهران » .

اوضاع ادبی وفرهنگی دریندوره :

این سلسله ازامرا همانند بعضی ازاسلاف غوری خود مردمی بودند بادانش‌خوش قریحه وباذوق وعلم دوست وبنابرین سخت متمایل بودند تااطرافیان شان به نحو خاص ومحیط فرمانروایی آنان بطورعام ــ ازفضیلت وخردو مردمی برخوردار باشند ومبنای همه کار ها برپایه علم واخلاق و مکارم انسانی استوار باشد . روی این غایه ومرام مراکز ومدارس زیادی اعمار کردند وعلما وفضلا ازهر سوی روی بدانطرف آوردندکه درنتیجه آنهمه‌مدارس ازنظرتربیت افراد، حیثیت دانشگاه های امروز راداشت . بدین معنی‌که جوانان ودانشجویان بعداز فراگرفتن مقدمات علو م بـــدانجا روی می آوردند وبه فراگرفتن عالی ترین علـــوم متداول عهد خویش سرگرم می شدند . گرچه نظام آموزشی درین مراکز تعلیمی بر اساس سنت های کهن وتابع اصول وروش تعلیمات دینی ومذهبی بود. لعهذادررشته‌های مختلف معارف اسلامی وانسانی شخصیت های پرورش

یافت‌که تاریخ فرهنگی‌مارادراینددوره آب ورنگ بخشیده است .

ازجمله انواع علوم بشری‌که بیشتر درین دوره مورد توجه قرارداشت فقه وتفسیروکلام وفلسفه ونحو وصرف وتصوف بود. به‌نحوی که همه این دانستنی هاتدریس می شدوآثاری هم ازآن هاباقیمانده است . آنکه ازهمه‌معروف تراست ودرفلسفه وکلام وتصریف شهرت تاریخی دارد مولینا سعدالدین مسعود عمر علامهٔ تفتازانی می باشدکه شرح تصریف جرجانی را «المطول» بنام ملك معز الدین

حسین کرت نوشته است مسایل عرفانی‌هم به طرزسنتی اش درخانقا هاوحلقه های‌ارشاد رونق گرمی داشت وهم به شکل رساله وکتاب اساسهای آن تدوین میشدکه مهمترین این آثار نوشته های امیر حسینی غوری است که درمبحث شعرازآن صحبت میشود. بازارصوفیه ومشایخ وارباب خانقاه بیش ازهر گوشه اجتماع جنب وجوش خاصی داشت وبعضی ازملوك کرت درهرهفته یکبار یادوبار به‌خانقاه میرفتند وبادرویشان وعزلت گزینان فقر صحبت میکردند این احترام وارادت خاص ملوك کرت به اهل خانقاه کاررابجایی کشیده بودکه هربی سروپایی باهمه آلودگی ها و تردامنی ها قبای صوفیگری دربر می‌کرد ونغمهٔ عرفان می سرائید ودرواقع صفا ومعرفت جای خودرابه ریاوتذویر می‌گذاشت واین وضع تابدانجا ادامه یافت‌که عده‌ای ازمردان پاکدل وحساس به عنوان نفرین ازین طبقه وتمثیل اوضاع اجتماع خودصدای انتقاد وشکایت بلند کردند ودهان به مذمت کشودند . که به عنوان مثال چندبیتی ازامیرحسینی غوری رادرینجا نقل می کنیم :

این گدایان راکه بینی بی خبر
خود پرستان اند زینها در گذر
مرد معنی را طلب کن ز نهار
اصل صورت را نباشد اختیار
این همه جغدان این ویرانه اند
از نوای بلبلان بیگانه اند
از تکلف خویشتن برتا فته
حاش الله گر نشانی یا فته
رسم وعادت را روش پنداشته
مذهب مردان حق بگذا شته
خرقهٔ را د ام لقمه سا خته
بهر نانی دین و دنیا با خته
از برای نام رفته ننگ شان
خصم شان روز قیامت ننگشان

شعر وشاعری در یندوره :

دوره‌ای که ازآن گفتگومی کنیم، از نظر بیدادگری وسفاکی‌ووحشت‌وبدامنی تاریکترین روزگاریست که تاریخ کمتر بیاد دارد . سلالهٔ چنگیز باهمه قساوت وفقدان عاطفه درپهلوی تاراج وتسلط سرزمین ها، آثارادبی وفرهنگی رانیز به بادنابودی سپردندبه نحوی که دیگر هیچگونه امیدی به احیاء وبازگشت آن نبود ولی خوشبختانه دراثر گرایش فطری وغرورملی ملوك کرت آن شمع نیم افروخته فرهنگ وادب‌دری خاموش نگردید وآن زمزمه های آسمانی کماکان نوا آهنگ ماند . واین وضع نمودارآنست که فطرت انسانی بزور سرنیزه وشمشیر تسخیر نگردد وبر کشور دماغ وسلطان دل هیچ جهانگشایی دست

تسلط وفرمانروایی نیابد . ازهمین جاست‌که درین دوره فتور تعدادی ازشاعران وسخنوران بانام به‌پاسداری ازفرهنگ خویش تبارزمیکند وهریك به شیوه‌ای دادسخن میدهند . تعداد شاعرانی‌که جای جای درتذکره هاازآنان نـام برده شد وسیفی هروی ومعین الدین اسفزاری بران گواه اند . تنهادرعهد ملك فخرالدیـن کرت به چهل نفربالغ میگردد. (رجوع شودبه تاریخ سیفی هروی (ص ٤٤٣ کلکته) تاریخ اسفزاری جلد اول ص ٤٥٠ـتهران) از جمله آنهمه شاعران ودانشمندان آنانکه از همـــه بیشتر پرمایه تروصاحب اثراند، امیر حسینی غوری، ابن‌یمین، سیفی هروی وربیعی پوشنجی است‌که درزیرازآنها و آثارشان بحث خواهد شد . فن شعر وشاعری نه تنها جنبه ذوقی وعاطفی محض بودبلکه جزء تشریفات ومراسم دربار بود واغلب مجبور بودند تادر ایام عید وسایر مراسم وهمچنان در تعزیت ها، چیزی بنویسند. مثلا ابن یمین قصیده‌ای کـــه در تهنیت عیدبنام ملك معزالدین حسین کـــرت می نویسد گویدکه :

عید نوبرخسرو خسرو نشان فرخنده باد
رای ملك آرای اورا شاه انجم بنده باد
خسرو جمشیدرتبت سایهٔ یزدان حسین
کافتاب قدرش از برج شرف تابنده باد
هردعارا کزمیان جان و دل ابن یمیـن
گویدش روح الامین‌آمین زپی‌گوینده باد

دراینـدوره تمام انواع شعری وصنایـــع بدیعی درشعر معمول ومتداول بوده که نمونه های ازآن دردست است . اما آنچه بیشتر جلب نظرمی‌کند، حماسی و عرفانی واخلاقی است واین هم مدلول اوضاع اجتماعـــی و ناهنجاریهایی است‌که درینجا بدان اشـــاره میشود . قبلا تذکاررفت که دراثر کشتـــار وفجایع سلالهٔ مغول ویأس ونوامیدی وخرابی اوضاع، بیشتر مردم به خانقاها روآوردنـد واین وضع باعث شدکه ارج و مقدار ارباب خانقاء فزونی یابد ودر جامعه خویش امتیازی داشته باشند بنابرین زهد وتصوف که تـــا آنروز بصورت عملی وساده وتوام باوجد وحال بود شکل علمی بخود گرفت وباکلام وحکمت ممزوج شدکه میتوان آنرا عرفان توجیهـــی وفلسفی نام نهاد .

پیروان طریقت وشاعرانی که به این رشته ازمعارف بشری تمایل داشتند ، برآن شدند تااصطلاحات ومبانی تصوف رادر شعر جادهند وآنرا ذوق انگیز ودل نشین سازند . که در اثراین انگیزه مثنوی های عرفانی وقطعـــات اخلاقی واندرزی سروده شد وتاقرن نهم نیز این روش ادامه یافت . مثنوی هایی کـــه امیرحسینی غوری برشته نظم کشیده اســت عبارت اند از :

کنزالرموز :

مثنوی عرفانیت که بروزن مثنوی مولینـــا جلال الدین بلخی سروده شده ومضامین آ ن همان مصطلحات عرفانی قرن هفتم وهشتـــم هجری است‌که مخلوطی از مکتـــب علمـی محی‌الدین ابن عربی متوفی ٦٣٨ھ وابن فارض متوفی ٦٣٢ھ ومکتب عملی عوارف المعـــارف شیخ شهاب الدین سهر وردی متوفی ٦٣٢ ھ می باشند .

زادالمسافرین :

این مثنوی نیز عرفانی بوده وبروزن لیلی ومجنون نظامی گنجه‌ای در بحر هزج مسدس سروده شده است . ومحتویات آن ازنظرکلی همانند کنزالرموزاست ولی مطالب دیگـــری هم درآن گنجانیده شده‌که بحث درباره آنهادر این مختصر مقدور نمیباشد .

مثنوی پانزده سوال :

امیر حسینی غوری درین مثنوی خود که دربحر هزج مسدس محذوف آنرا ترتیب داده خواسته است تابسااز‌مسایل ومطالب دشوار وغامض عرفانی بخصوص وحدت وجود را از زبان دیگری افشاء سازد. به همین مقصد اورا خدمت عارف نامور زمانش سعدالدین محمود بن عبدالکریم شبستری متو فی (۷۲۰ هـ ق) فرستاده است واودر جواب ا ین ســـوالات گلشن راز رابه نظم‌کشیده وخدمت امیرحسینی غوری تقدیم نموده است .

مثنوی قلندر نامه :

این مثنوی نیز بروزن لیلی ومجنون جامی بوده ولی تاحال بدست نیامده است . تنها هدایت‌که مسلما کتب زیادی دردست داشته ازاین مثنوی درکتاب خودنام می بردو ابیاتی ازآن نقل می‌کند. (رجوع شودبه مجمع‌الفصحا بخش اول ازجلددوم ص ۲۷ تهران) .

علاوه برمثنوی های مذکور- مثنوی دیگری نیزازاین شاعر متصوف عالی مقام وطـــن باقیمانده که بنام (سی نامه) یادمی شــود محتویات این مثنوی حاکی ازیك عشق‌سوزان وآتشین باشدکه شاعر درآغاز جوانی بــدان مبتلا بوده است . مثنوی مذکورکه یك جلد ازآن بشماره (۱۱٦٤) در کتابخانه مجلـس شورای ملی ایران وجود دارد، وتاکنون بچاپ نرسیده بهترین معرف‌اشعارعشقی امیرحسینی وبیانگر گوشه‌ای ازادبیات فولکلوری کشورما درآخرقرن وآغاز قرن هشتم هجری می باشد که امیدواریم روزی به همت فرزندان دانش دوست این آب وخاك، این اثرنفیس بچـاپ رسد .

حماسی هایی‌که درین دوره سروده شده همانند عوامل اشعار عرفانی زادۀ انعکاسات اوضاع اجتماعی وسیاسی است . بدین معنی که دراجتماعی مانند عهد ملوك کرت اگر از یکسو دراثر خرابی اوضاع وظلم وخونریزی وبی مهری مردم به‌خانقاها وانزواپناه میبرند ازجانب دیگر حس کین توزی وانتقام جویی‌که درنهاد بشر جادارد ، اوراوامیدارد تا بجای عزلت ودرویشی به مبارزه برخیزد. روی این اصل شاعران‌دوره ملوك‌کرت برای برانگیختن احساسات ملی وغرور آزادگی ومیهن دوستی وتشجیع مبارزان ودلاوران سربلند محیـــط خویش به حماسه سرایی می پردازند وآثار ارزنده‌ای به وجود می آورند که دو حماسه زیرازآن جمله اند :

۱- کرت نامه :

مثنوی حماسی تاریخی است که ربیعـــی پوشنجی شاعر دربار ملك فخرالدین آنرا در بحر متقارت وبه شیوه شاهنامه فردوســـی سروده است این مثنوی که به امر وهدایت ملك فخرالدین کرت به‌نظم کشده شده دارای شش هزار بیت ومحتوی یك قرن واندی از تاریخ هرات وملوك کرت بوده است . وشاعر

دربدل کار خویش هرماه هزاردرهم از خزانه ملك موصوف دریافت می‌کرده است تاجایی که از تاریخ سیفی معاصر گویندهٔ این‌حماسی برمی آید، مثنوی مذکور کتابی مدون بوده وخیلی معروف ومشهور. چنانکه گوید : «... واین قصه راخطیب فوشنجی که او را ربیعی خوانند درکتاب کرت نامه به شرح وبسط تمام آورده واگر کسی خواهدبرکیفیت آن مطلع شود اورارجوع بدان کتاب بایدکرد» (ص ۳۹۱-۳۹۲ تاریخ نامه هرات) ازین گفتار ربیعی بخوبی پیداست که حتی مثنوی کرت نامه – منحیث بیان حوادث ووقایع زمان خود– برای دیگران منبع ومآخذ بوده است .

واکثر مؤرخان مانند اسفزاری وحافظ – ابرو ومؤلفان روضته الصفا وحبیب السیر از آن استفاده کرده ومطالب زیادی نقل نموده اند که بدین ترتیب تاقرن نهم هجری وجودداشته ولی ازآن تاریخ به بعدازمیان رفته است ابیاتی که ازین مثنوی دردست است درحدود (۲۵۰) بیت می باشد که سیفی هروی آنهارا درقسمت های مختلف کتاب خودبه تناسب حال ومقام هرموضوعی برسبیل امتثال و استشهاد بیان نموده است .

درین مثنوی همانطورکه اشاره شدکارنامه های ملوك کرت ولشکرکشی های آنان به اطراف وجوانب ودفاع وقیام در برابر حملات جنکیز یان بازگو شده است .

۲– سام نامه :

این مثنوی نیز حماسه تاریخی است که سیف بن محمدبن یعقوب الهروی از شاعران ودانشمندان بانام هرات . آنرادر بحرمتقارب وبه اسلوب شاهنامه فردوسی سروده است .

این مثنوی درحدود بیست هزار بیت بوده وموضوعات آنراشرح وقایع و حوادث دوره ملوك کرت درهرات ومخصوصا کارنامه ها ی سالار مجاهد ورزمندهٔ این عهد «جمال الدین محمد سام» احتوا می‌کند. درواقع هیرو ویا قهرمان این حماسی همین پهلوان است که دربرابر بهادرفرمانده لشکرالجاتیوامیرچنگیزی می جنگد وسرانجام اورا بقتل می رساند .

این مثنوی تاسال ۷۰۶ موجود بوده ودرهمین سال سیفی وکتابش در جمله دیگر اسیران بدست بوجای پسر دانشمند بهادرمی افتد وظاهرا درهمان زمان ازبین برده شده است

چنانکه خودسیفی شرح واقعه رابدینسان نقل می‌کند : «. وبنده ضعیف مؤلف کتاب را در آنروز بگرفتند وسبب آن بودکه طایفه ای از حسادبد نژاد، درآن ساعت‌که مبارزان غوری رابدست می‌آوردنددرپیش‌بوجای عرضه‌داشتند که درین شهرشاعری است سیفی‌نام و مداح ملك مرحوم فخرالدوله والدین است وبجهت جمال الدین محمدسام کتابی نظم کرده قریب بیست هزاربیت وآن کتاب رابه سام نامه مسمی گردانیده ودرکارلشکر کشی ومحاصره امیرشهر هرات راطعن بسیار کرده وجانب غوریان وهرویان رابه همه ابواب راجع داشته اگر حکم امیرشود اورا نیز بقتل رسانیم القصه بنده رابگرفتند وسروپای برهنه پیش بوجای بردند وبزخم چوب وچماق مجروح گردانیدند بوجای فرمودکه آن کتاب را بیارید تاببینم . چون کتاب رابدست بوجای دادند کتابی دید قریب پنجاه جز ومصور وپرداخته

وآنرا بگشاد قضا راذکر عظمت ولشکر کشی دانشمند بهادرو صفت معموری خیل خانه او برآمد. بوجای گفت‌که درین کتاب پدربزرگوار مرابستوده است اماچون شاعرغوریان است اورا بقتل میرسانید . بنده رادر سلك قاتلان دانشمند بهادر منخرط گردانیدند .

چون حیات باقی بودازمیان هفتادو هشت تن ــ بنده وشخص حسن مقرب نام بعدازآنکه به بوجای خط بندگی وگناهکاری دادند ، خلاص یافتند . باقی رابه قتل رسانیدند » (تاریخ نامه هرات ص ٥٣٩) ازکتاب های مدون دیگر شعری درین روزگار صد عامل جرجانی است که ابن حسام هروی آنرا بنام ملك معزالدین حسین بن ملك غیاث الدین به‌نظم کشیده است . «رساله طریق قسمت آب قلب هرات تألیف قاسم هروی بکوشش آقای مایل چاپ بنیاد فرهنگ» و همچنان منظومه‌ای ازعلامه تفتازانی باقیست که ترجمه ترکی از بوستان سعداست . «فرهنگ ادبیات فارسی دری زهرای خانلری قطع جیبی ص ١٤١ ».

اشعار اخلاقی وحکمت واندرزرایج ایندوره رادر قطعات پراگنده ای میتوان یافت که در تذکره ها درج گردیده وازهمه مهمتر دیوان ابن یمین فریومدی باشدکه اهل دانش وخبره ازماهیت وکیفیت آن آگاهی دارند . از انواع دیگر شعر وبحث درباره آنهاکه درین‌مختصر گنجایش نیست صرف نظرمی شود .

اسامی شاعران ایندوره :

متاسفانه ازآن همه شاعرانی که در دوره ملوك کرت می زیستند، جزچند نفر محدودی دیگران درتذکره هادرج نشده اند وآثاری هم ازآنان دردست نیست . دراینجا صرف ازآنانی نام می‌بریم که آثارشان جای جای نقل شده ودرموجودیت شان شك وابهامی وجودندارد .

١ــ ابن حسام هروی .
٢ــ امیر حسین سادات .
٣ــ امیرفخرالدین محدودبن یمین .
٤ــ بدیع ترکوی .
٥ــ حسن سمنانی .
٦ــ حسن متکلم .
٧ــ ربیعی پوشنجی .
٨ــ سراجی .
٩ــ سیفی هروی .
١٠ــ ملك شمس الدین .
١١ــ عزیزی .
١٢ــ ملك غیاث الدین .
١٣ــ ملك فخرالدین .
١٤ــ مولانا مظفر هروی .

بگفتهٔ مولینا نورالدین عبدالرحمن جامی در نفحات الانس امیر حسینی غوری صاحب دیوانی هم بوده است وچنانکه خواهردانشمند محترم ایرانی آقای حکمت دررساله دکترای خوددرین زمینه تحقیقات فاضلانه‌ای کرده‌است واقعا دیوان امیرحسینی که دارای قصاید، غزلیات ، ترکیبات، ترجیعات ، مقطعات و رباعیات بوده است تاسالیان اخیر در جمله کتابهای شخصی علی اصغر حکمت در تهران موجود بوده وپس ازآنکه اورادرجمله دیگر کتب خطی خودبه دانشکدهٔ ادبیات تهران اهدا کرده، ازمیان رفته است ونگارنده باهمه‌تلاش به‌این نسخه دسترسی پیدا نکرد .

آثار منثور در ایندوره :

دراندوره ملوك کرت علاوه بر آثار پرغنیمت شعری ومنظوم کتابهای ارزنده‌ای در نشرنیز هست که هریك درحد خودش از موثق ترین ومهمترین منابع ومآخذ میباشد ومدلول زنده وگویایی استکه ازسیر امور فرهنگ ودانش آنزمان بازگومی کند وعبارت انداز :

۱ـ تاریخ نامه هرات : معروف به تاریخ سیفی‌که سیف بن محمدبن یعقوب الهـــروی آنرانوشته وتاحال چندبار درهند وایران چاپ ویاآفسیت شده استکه بازگوینده شرح‌حال وکارنامه های ملوك‌کرت ووقایع وحـــوادث ایندوره می باشد .

۲ـ شرح تصریف جرجانی : که عـــلامه تفتازانی آنرابنام ملك معزالدین کرت درآورده ودرین علم ازکتب مرجع بحساب میرود .

۳ـ روح الارواح : کتابیستکه امیرحسینی غوری درشرح اسماء الله نوشته است .

٤ـ نزهت الارواح : کتاب دیگر امیرحسینی غوریستکه بانثر فنی نگارش یافته وتمام کلمات آن دارای صنایع لفظی مـــی با شد نثریست شورانگیز وعاشقانه که میتوان آنرا همپایه گلستان سعدی نامید ۲۸ فصل دارد ویکباردرمطبعه محبتبایی دهلی بچاپ رسیـــده است .

۵ـ طرب المجالس : کتاب معروف دیگـــر امیرحسینی غوری است که آمیخته بانظم‌ونثر بوده ومحتویات آن مباحث مختلفه را احتـــوا می‌کند وحاج خلیفه صاحب کشف الظنـــون درباره این کتاب چنین مینویسد : «طرب ـ المجالس فارسی مختصرفی النصایح والحکم علی السان الوهوش والطیورلحسین بن حسن بن سید الحسینی و هوعلـــی خمسه اقسام بدایع وروائع وهذاالابواب اشتمل علی‌مقطعات مجموعه لطائف» .

این کتاب چندباردر هند واخیرا در مشهد بچاپ رسیده است .

معتقدات ورسومات :

درباره رسوم وعادات ملوك کرت با امروز تفاوت چندانی بنظر نمیرسد . ومعتقدات شان نیزدربعضی موارد هنوز هم‌گرد از چهـــره جامعه مانشسته است مثلا اعتقاد به رمالی ونجوم وتاثیر طبیعت درسرنوشت انسان ها درایندوره به نحوی جلوه گراست که حتـــی ملوك کرت بدان گرایش داشتند وبه پیروی ازبعضی دربارها دراعمال وکردار روزانه خود بدان توسل می جستند . طبقه ای که به این کار اشتغال ومهارت داشت، اهل هندو بود که درهرات آنروزازموجودیت آنان سخن رفته است واین گفتار سیفی هروی مؤیدآن است «.. دانشمند بهادر سوار شد وبحمام سـر چهارسوی آمد . چون ازحمام برآمد هنـدوی منجم راکه دعوی رمالی کردی وخودرا زناتی وقت وطرابلوس زمان شمر دی پیش خواند وگفت رملی بزن وبه بین‌که مارا بدین حصار رفتن مصلحت هست یانه ، هندی منجم رملی بزدوگفت ای خداوند عزیمت رفتن حصار فسخ می باید کرد» تاریخ سیفی ص ٤۸۵ .

عقیده به تاثیر طبیعت درسرنوشت انسان وعالم انسانی نیز جزء ادب وفرهنگ زمـان گفتگوی ماست وشاعران واندیشمندان آنرادر آثار خود منعکس ساخته اند .

ابیاتی که سیفی هروی از زبیعی پوشنجی درکتاب خود نقل کرده ودر ینـــجا اقتباس میشود. نمونه‌ای ازین طرز تفکر است که‌کم وبیش درتمام ادوار ادبی بملاحظه میرسد :

سپهرا چه بیدادی وکینه ها ست
که هردم زتو بردل و سینه هاست
سپهراترا مهــــر و ازرم نیست
زکردار خویشت یکی شرم نیست
سپهرا همه سوزی ودرد و رنـــج
نداری و نایی بجز روز پنـــج
یکی رازتو گنج ودیهیم وتخـــت
دگر از تو بداختر و شور بخـــت
زتو هرکه ده روز کامی گـــرفت
بفیر وزی وزور نــامــی گـرفت
ز پایش اندرآوردی و خوار کـــرد
بخـاك اندر ونش نگو نسار کـــرد

فلسفه وعلوم عقلی درین دوره نه تنهاباب نیست بلکه ازآن مذمت ونکوهش بعمل می‌آمد ومخصوصا امیر حسینی غوری وابن یمیــن۔ برفلسفه وفلاسفه بیرحمانه می تازند وآنرا قرین شرك می دانند. چنانکه امیر حسینـــی غوری قصیده‌ای درین زمینه دارد وما صرف به ذکربیتی ازآن اکتفا می کنیم :

کسی گرفلسفی باشددروشرك خفی باشد
نشان‌گمرهــی باشد ـ نشانه علت اولاد

حدیث جبر واختیار ازموضوعات دیگریست که درروزگار مورد نظرما درین باره مباحثی بعمل می آمد ولی ازآنجاکه ملوك کـــرت از تابعان مذهب امام ابوحنیفه بودند ودر مذهب اوامام شافعی ـ دربازه جبر واختیار شیوه اعتدال رعایت شده‌است، بنابرین امیرحسینی غوری وابن یمین درین مسئله محتاط ومیانه‌رو میباشند که آنرا میتوان تقلیـــد ی از روش مولینای بلخی تلقی کرد .

وضع مدنی :

چنانکه پروفیسر برون عقیده دارد ایـــن ملوك باتمام مشکلات وموانعی که برسر راه شان قرارداشت ، بازهم بسیار مترقی ومتمدن بودند وشهر هرات راکه چنگیز وسلالهٔ آن به خاك یکسان کرده بودند بدان حال نگهداشتند وباهمه تلاش درمعموری وآبادی آن کمرهمت بستند به نحوی‌که‌این شهر یکی ازمعمورترین وپرنفوس ترین شهر های آن عهد بوده است واین حقیقت ازنوشته پروفیسر هارولد لمپ بخوبی پیداست که درکـــتاب خـو د بنام «تیمور لنگ» چنین می نویسد: «... دروازه های هرات رابه شهر سبز بردند و خزانه ملك غیاث‌الدین یعنی پولهای نقره وجواهرات نتراشیده وتخت طلای خانوادگی وجامه های گلدوزی نیزبه شهر سبز حمل شد . باتصرف هرات شهر وایالت جد یدی بر مستملکـــات تیمور اضافه گشت . شهر بزرگی که دوصد وپنجاه هزار جمعیت داشت ومحیط آن نه‌هزار گام مربع میشد. صورت حساب فاتح نشـــان میدادکه چند صد مدرسه، سه هزار گرمابه تقریبا ده هزار دکان وشهر بـــوده است .. تاتار هابیش از هرچیز از آسیاب های‌بادی شهر تعجب می کردند که بجای آن با بـــاد می چرخید .» «تیمورلنگ» تالیف هارولدلمپ

ترجمه جواهر کلام (ص ۸۶–۸۷) چاپ تهران بهمین ترتیب مدارکی وجود داردکه ملوك کرت درتمام ساحات زندگی اعـــم از کشاورزی و آبیاری وبستن صدها واعمار پلها وامثـــال آن توجه خاصی داشته اند .

«برای درك بهتر این مطلب رجوع شود به رساله طریق قسمت آب قلب هرات» .

ولی آنچه بیشتر ازهمه اعجاب انگـــیز و حیرت آوراســـــت ، روایتی باشد که معین اسفزاری در باره صنعت کشتی سازی ومهارت اوشان درین فن بیان داشته است ومآنرابه اختصار درینجا نقل می کنیم : «... ودرسنه سبع وخمسین وستمایه محاصره قلعه بکـــر نمود وآن احصار یست بسر صخره در میان دریابغایت محکم وهمانا بکر جهت آن میگفتند که هیچ شاه بروی دست نیافته واورانگشاده بود ... ودرمدت هجده روز سی کشتی بزرگ وزورق ترتیب کرده بجنگ اقدام نمودودوازده روز متعاقب ازهردو جانب دریای مصاف بود جوشان وازهر طرف مردم بسیارضایع شدند.» (رجوع شودبه روضات الجنا ت بخش یکـــم ص ٤١٦– درذکر سلطنت ملك شمس الدین).

فرهنگ دورهٔ تیموریان

هرچند تیمور درسال ۷۷۱ به کشورگشایی آغاز نمود وبعد تربرخی شهرهای خراسان را گرفت ولی شاهرخ درهرات بسال ۸۰۷ مرکز مستقری گرفت وچهل وسه سال در مرکـــز خراسان(هرات) کارهای چشمگیری‌در فرهنگ وامور اجتماعی کرده است، بعد ازاوالغ بیك وعبداللطیف میرزا وعبدالله میرزا ابوسعید احمد میرزا، یادگار محمد زمامداری نمودند و آخرین سلسله تیموریان حسین میرزا ۳۷سال درهرات کارهای تابنده یی نمود وچند روزی بدیع میرزا فرزندش نیز بجای پدر نشست که شیبانیان هرات، مرکزامپراطوری تیموریان خراسان رافتح کردند وبساط دودمان تیموریان برچیده شد ۱۰۵ سال دوران تابان ودرخشانی درهرات تموریان سپری نمودند که فرهنگ وزندگی به شکل پویایی وتابانی خاصی‌درآمد.

شاهرخ درهرات درطول ز مامداری زندگی نمیکرد بلکه درشهر های دیگر نیز درگیربود وسفر مینمود وقلمرو وسیع پدر خودرا دید بانی میکرد سه فرزند هنرمند ودانشمندش در سه مرکز حوزه های هنری وعلمی برپا کردند یك پسر شاهرخ ابراهیم سلطان که ولایت دارپارس بوده‌است حامی ممدوح شرف‌الدین علی یزدی است‌که آثاروکتیبه هایش هنوزدر شیراز ودر حوالی تخت جمشیدبچشم میخورد خودش نیز درخط محقق استاد مسلمی است، قرآنی بخط ابراهیم سلطان در آستانه قدس مشهد حفظ میشود .

بایسنقر میرزا هنرستانی درهرات تشکیل نمود، چهل تن کاتب وخطاط ماهر درگردخود جمع نمود وبرهنمایی مولانا جعفر تبریزی که شاگرد عبدالله ابن میرعلی تبریزی بوده‌است کار مکردند ، بروایت عبدالرزاق سمرقندی غیاث الدین نقاش باعده‌ای بحیث سفیر بـــه شهرپکن (خانباغ) رفت وبعداز مدتی برگشت ومسلما هنر نقاشی راباتابی دیگر با خود آورد بایسنقر میرزا در ین هنـرستان طـلا، وجواهرات زیادی بکاربرد که پدرش ازتبریز آمد خزانه راخالی دید ودرحقوق عسکر هـــا اهمال بعمل آمد .

بایسنقر انجمن‌کتاب سازی داشت وشاهنامه بایسنقری نموداری ازکار اوست وخود درخط ثلث بی نظیر بود. الغ بیك و قتی شاهرخ پدرش درهرات بود کانون علمی در سمرقند بنانهاد عجب آنکه هردو برادرمذاق ادبی‌خاصی داشتند الغ بیك ازنظامی گنجوی جانب داری میکرد بایسنقرمیرزاازامیرخسروبلخی طرفداری میکرد واین مناقشه ادبی شان همواره موجود بود. بدربارالغ بیگ‌کمال بدخشی ملك‌الشعراء بود وشاعر مخلص دربار بایسنقر درهرات واحدی نقاش بود .

غیاث الدین جمشد کاشی، برای الغ بیگ زیج مسمی به الخاقانی وتکمیل الزبج‌الایلخانی رانوشت وهم زیچی خودالغ بیگ نوشته است

الغ بیگ شکل کره زمین رادرغایت دقــت پرداخته‌است وهم‌بخش ربع مسکون رابراقلیم وطول ایام وعرض البلد وارتفاع قطب شمالی راتذکرداد ونقوش ورقوم بی نظیری نگاشت .

رکن‌الدین شرف‌الدین حسین آملی درزیج جامع مفیدی اظهار میدارد (۱) .

که در رصدخانه ایلخانی (زیج الغ بیگ) اشتباهات رخداده است وهم خود الغ بیگ وصیت کرده بودکه خواجه اصیل‌الدین ابهری به‌اتفاق مولانا قطب الدین تجدیدنظر کنند . اصیل الدین ابهری مقدمه‌ای درآن نوشــت ومحی الدین مغربی ونجم الدین دبیـــران و فخرالدین‌اخلاطی قاضی زاده رومی وغیاث‌الدین جمشید، مولاناعلی قوشجی مدت سی ســال ودرزیج الغ بیگی دررصدخانه کارکرده اند . واین رصد خانه درجنب باغ الغ بیگ میرزا قرار داشت .

وقتی بابر بهرات آمد ازتصنیف پنجاه باب سلطانی ، زیج الغ بیگی گذارش دادند، بابر مولانا جمال الدین عطاء الله شیرازی را نشان (فرمان) داد، تاباملازمان ابوسعید گورکانی به سمرقند رفت وبعد ازچهار ماه آنچه مطلوب بود نوشتند وآوردند وبه حسین آملی سپردند، حسین آملی اظهار میداردکه دو زیج تالیف نمودم یکی زیج منقح ودیگر زیج مفیدی ومدت هجده سال درشیراز تطبیق کرده است وکتاب زیج مفیدی رابنام ابو سعید گورکان بسال ۸٦۰ مصدر نموده است .

ادبیات درین دوره برروی دوزبان دری و ترکی استوار بود وازجانبی خط اویغوری زبان رمز واشاره که نامه های سری بدان نوشته میشد تاهرکسی نداند، هرچند در یــن دوره ادبیات بدور های پیشین چون سامانیــان و غزنویان همطراز وهم سنگ نیست باوجودیکه انبوه شاعرانی درین دوره بودند و مجالس النفایس برعلیشیرنوایی شاهد صادقیست ، اشعار ابتکاری محض کمتر دیده میشود ولی برخی مثنویهای مثل سلامان وابسال جامی معانی دقیقی دارد . ودرمقابل هنر نقاشــی وهنرهای زیبا ومعماری های تزئینی‌که برزبر تاقها ورواقها نقش بدیع ودل انگیز میگرفت تابندگی خاصی داشت ولی ادب وعرفان‌انعکاس ذوق هاواحساس پیشینیان مینمود که باکلمات شسته ای ادا میشد وگاه انتخاب وتقلیــد گونه‌کارهایی نیز درزمینه ادب کرده میشد .

بــاری مــی بینیـــم از کلیلـه ودمنــه نصرالله امنشی انوار سهیلی بوجود می آید ومثنوی مولانا جلال الد ین بلخی بصـــورت لب لباب درمی آید وجامی متوفی ۸۹۸برخی ابیات مثنوی راتفسیر میکند و نقد النصوص جامی ازفصوص الحکم ابن عربی‌منتج میگردد نظیراین مثالهای بسیاری داریم ودر مثنوی سرایی وتدوین دواوین پیروی از نظامی وامیر خسرو بلخی میشود .

رابطه ادبی این دوره قابل وصف است مثلا خوند میرمکارم الاخلاق رادر سیر وسلـــوك

---

(۱) این نسخه خطی رانگارنده دیــد و یادداشت نمود .

میرعلیشیر واخلاق او ودانش گستردهٔ ادبی می نویسد ومیرعلیشیر خمسة المتحیرین‌رادر بارهٔ زندگی واقوال وآثار جامی مینگارد وطبعا جامی برخی کتابهای خودرا بنام نامی آن وزیر مصدر کرده است .

این دوره دوره شگوفایی علم وهنر بوده است هریك ازنویسندگان در تحرك خاص ذهنی وفرهنگ گرایی منهمك بودند . خود امراوسربرآوردگان نیز اهل دانش بودند آنکه هنرستانی درهرات روشن کرد هنرمند بودوآنکه دارالعلمی درسمرقند بنا نهاد دانشمند بود .

درمجالس علمی وهنریکه برپا میشد امرا سهم فعال داشتند درمجالس بایسنقر میرزا و فریدون میرزا برخی آثار ومتون ادبی وعرفانی نقدو مقابله میشده وازآن خواجه عبدا لله مروارید بیانی درشرفنامه خبر میدهد جا می ٥٤ جلد کتاب ورساله درساحه های عرفان وادب تالیف میکند وملاحسین واعظ درمسایل علمی کتابهای درنجوم وانشاء مینگارد .

نقاشی ، تذهیب ، خطاطی :

دوره تیموری دوران درخشان هنر های زیبا وکتاب سازی است صاحب حبیب السیر میگوید :

بایسنقر به مجالست ارباب علم وکما ل بغایت راغب ومایل بود .... وخردمندان کامل ازاطراف واکناف ایران وتوران به هرات آمده ودرآستان مکرمت آشیانش مجتمع میبودند وبلغای وافرفراست وفصحای صاحب کیاست ازاقطار عراق وفارس واذربایجان به درگاه عالم پناهش شتافته صبح وشام ملا زمت مینمودند ... وهمه رابه وفورانعام، واحسان مسرور وشادمان میساخت وهرکسی را از خوشنویسان ومصوران ، نقاشان ومجلدان . درکار خویش ترقی میکرد». این سخنانیست که درباره هریك چون سلطان حسین میرزا و امیرعلیشیر گفته میشود وبزرگترین کتابهای هنری بریاست بهزاد درکتابخانه حسین میرزا بوجود آمده است که زیب وزینت موزیم های جهانست .

عبدالرزاق سمرقندی در مطلع از عده از استادان خط دردورهٔ شاهرخ نام میبرد بدین عبارت :

مولانا شمس الدین الهروی شاگرد مولانا معروف خطاط بغداد به حسن تربیت به انحاء رسانیدکه بسیار از خطوط خویش به نام قبلة الکتاب یاقوت المستعصمی کرده مبصران جهان به خط یاقوت قبول کردند، همچنین مولانا جعفرتبریزی درانواع خطوط به‌تخصیص نسخ ونستعلیق خواجه میرعلی ثانی بود و امروزمولاناظهرالدین اظهر ومولاناشهاب‌الدین عبدالله ومولاناجلال الدین شیخ محمود و شاگردان مولانا جعفر بی نظیر عصر اند) خطاطی هائیکه ازدوره تیموری بما مانده است مثال اعلی هنرزیبای خط است خطوط کوفی تزئینی وخط ثلث نسخ خط نستعلیق وتعلیق ورقاع رواج داشت وخطاطان مشهوری مثلا سلطانعلی مشهدی وسلطان محمد خنداق و سلطان محمد نور میرعلی وده هاخطاط دیگر کتابهای زیادی نوشته اند که ز ینت دهٔ کتابخانه هاست مولانا معروف خطاط بکتابخانه میرزا اسکندر بود وبایسنقرمیرزا ازاوخواهش

نمودکه به بیست وچهارساعت یکهزاروپنجصد بیــت بنویسد سلطانعلی ومیرعلی و مجنون رفیقی هروی درفن کتابت وقواعد خطــو ط سته رساله های منظوم ومنشور تا لیـــف نموده اند .

وقتی این کتابها نوشته میشد عناوین آن به طلاولاجورد زینت میبافت وجدول مرصـع بدان کشیده میشد متن وحاشیه وگاه تشعیر طلامی گردید سرلوحه های مذهب با خطوط اسلیمی تاج ونیم تاج گه‌گاه این سرلوحه ها برکاشیهای معرق درکتیبه ورواق مسجدتجلی میکرد .

سلطان محمد ازنقاشا نی است که بامعیت بهزاد کار مکرده است وسیدباباهنرافشانگری رابه عهده داشته است مولانا درویش محمد ازنقاشان دورهٔ سلطان حسین میرزاست کـه درآغاز رنگمال بود وبعد تمام کـــا ر های نگارستان بهزاد رامی نمود .

میرخوند در خلاصة الاخبار گوید :

استاد کمال الدین بهزاد کامل تریـــن مصوران دور انست این کار رابه نهایت‌کمال رسانیدد مدتی درظل تربیت امیر هدایـــت منقبت به طرف‌کاری مشغول بود اما حالا در ملازمت صاحب قرآن عالی منزلت بسر میبرد» بهزاد درواقع شخصیت کـــامل هنر اســت اخلاق سالمی داشته بسانقاشان کوشیده اند تااز اوپیروی کنند بهزاد درامتیاز وترکـیب رنگها هنرنمایی خاصی کرده است ودر مورد چهره کشی تحرك اشخاص وحالتهای گوناگون راوانموده است ورنگهای سرد مثل خاکستری سبز، آبی رابیشتر بکار برده است بهــزاد اگر صحنه رقصی رانقاشی نموده رقص عارفان رانموده است واگر بزمی رانقاشی کرده‌است کوشیده است مردمی را چهره کشی کند که نشان مردی ومردمی داشته اند میرك نقاش استاد بهزاد بوده است .

برخی ازکتابهائیکه هنرمندان ونقاشان دوره تیموری نقاشی کرده اند دارای مجالس رزم وبزم است وگرفت گیردارد وگاه به هرصفحه کمندگل ویاشکار گاه تعبیه یافته است یکی ازرفقای شان مولاناخلیل است که در عهد شاهرخ می زیسته واز نقاشان بنام است .

نفیس ترین برگهائیکه بهم وصله میکردند مرقع بوده که‌گاه‌گاه میناتور وخطاطی مینمودند وبصورت یك آیت هنری میساختند که نظـر گیری خاصی داشته است درین دوره کتابخانه های نفیسی که پرازکتب خطی تزئین ونقاشی وتذهیب ودارای لوحه های زیبا وترصیع‌گونه بوده است . بوجود آمد .

چون کتابخانه شاهرخ و بایسنقر میــرزا کتابخانه احمد میرزا ابوسعید گورکـــانی و کتابخانه میر علیشیر وکتابخانه حسین میرزا وسایر امرا ووزراء را که اهل ذوق ودانش بوده اند نیز کتابخانه داشتند وشکی نیست که مدارس نیز کتابخانه های داشته اســت حاجی محمد نقاش رئیس کتابخانه بدیع‌الزمان میرزا بوده است ساعتی در کتابخانهٔ میـر علیشیر اختراع وصورتی تعبیه کرده بود که بعداز نیم ساعت یك چوبدار بر نقاره میزد ، در ین کتابخانه ها جلد ساز وصحاف وراق

وصال افشانگرو رنگ سازها بوده اند زیرا رنگها همه جواهرات ومعدنی بوده‌است وبهزاد درکتابخانه سلطان حسین میرزا سمت‌کلانتری راداشته است .

مدارس زیادیکه درین دوره میساختند ویا ترمیم میکردندکاملا تعمیر طرح هنری داشته است مثل خانقاه ومدرسه اخلاصیه، خانقاه خواجه انصار ، مدرسه بدیعیه، مدرسه چهار منار، مدرسه جامی، مدرسه سلطان آغا، مدرسه امیر غیاث بخشی ، این مدارس کانون علم و دانش ودانشمند وکتاب بوده است .

مساجدیکه دردوره تیموریان در هرات بوده همه‌بزیورکاشیهای هفت رنگ معرق وگلدسته های زیباو محرابهای منقش از گل وبرگ ازسنگ وخطوط عالی ترتیب یافته ماندمسجد کازرگاه مسجد جامع هرات ، مسجد گوهرشاد آغا، مسجد چارسوق میرزا اعلاء الدوله ، مسجد سرپل انجیل، مسجد جامع علیشیر، مسجدجامع زیارتگاه بزرگترین مهندس‌آن دوره که طراحی ومعماری میکرده است واستادان دیگری برهبری اوکار میکردنداستادقوام‌الدین شیرازی است درپهلوی عبادتگاه های پرفیض هنری وپاك و باسلیقه خاص اسلامی که هریك آیتی ازهنر وزیبایی وصفای و دل انگیزی بوده است باغها ونزهنگاهای نیزباروحیه همان عصر ساخته وپرداخته اند مثل باغ جهان آراء ، باغچه کازرگاه، باغ زاغان، باغ نوباغ زبیده باغ سفید .

مؤرخان این دوره که آثار پربهایی ازآنها بمامیراث مانده‌است وعبارتند ازخواجه‌لطف‌الله نورالدین هروی مشهور به حافظ ابرو مولف زبدة التواریخ (تاریخ عمومی) در چار جلد وتاریخ وجغرافیای خراسان و عبدالرزاق سمرقندی که در حظیره فخررازی مدفونست صاحب مطلع سعدین، معین‌الدین‌محمداسفزاری مؤلف روضات الجنات فی تاریخ مدینه الهرات غیاث الدین بن همام الدین خوندمیر متو فی ۹٤۱ مؤلف حبیب‌السیروخلاصة‌الاخبار، مکارم الاخلاق، دستورالوزراء جلد هفتم روضة‌الصفا نامه نامی، میر خواوند صاحب روضة الصفا مجمل فصیحی ازفصیحی خوافی وغیره .

تذکره نویسانی درین دوره نیز در شمار مورخانند وآثاری بوجود آوردند رجال حبیب السیر خوندمیر مقصدالاقبال اصیل‌الدین واعظ ، نفحات الانس وشواهد النبوة جامی، مجالس النفایس ا میر علیشیر نوایی، روضة الشهداء حسینی واعظ ، رشحات علی صفی‌ابن حسین واعظ ، سیرملامعین، مجالس‌العشاق کازرگاهی ، کتابهای اخلاقی مثل لوامع الاشراق فی مکارم الاخلاق جلال الدین اسعدالدوانی واخلاق محسنی ملاحسین واعظ که بنام ابوالمحسن میرزا فرزند سلطان حسین میرزا مصدر نموده است. انوار سهیلی نیز یکنوع اخلاق مدنی است وتدبیر گونه بربنیان تمثیل ازملاحسینی واعظ ماخوذ ازکلیله ودمنه درین دوره فتوت نامه هاودر نجوم واحکام علم کلام وفلسفه وشروح برخی کتب وآثار علمی واز متکلم بزرگی چون شیخ الاسلام سیف الدین احمد، بن قطب الدین یحیی ،

ابن‌محمد، ابن‌مولاناسعدالدین‌بن مسعودالتقازانی باید نامبرد .

درین دوره صوفیان بزرگی‌مثل خواجه محمد پارساوشاه نعمت الله ولی ، حسین خوارزمی شارح مثنوی وشرف‌الدین علی یـــزدی، و شیخ آذری متوفی ۸٦٦ سعدالدین کاشغری جامی، شیخ عمرجغازئی، وقاسم انوار وشیخ زین الدین خوافی شارح منازل السائریـــن خواجه ابواسمعیل عبدالله انصاری ومؤلـف منهیج الرشاد که بنام شاهرخ مصدر نمـوده است خواجه عبیدالله احرار ویعقوب چرخی خواجه محی الدین محمد الغزالی وده هاصوفی دیگر وازسوی دیگر تیموریان به عارفان و صوفیان میانه خو بی داشتند مسلك وحـدت وجود بذریعهٔ مفسرو شارحی چون جامی از آثار ابن عربی نیز انعکاس عطف پذیری‌نمود واماطریقه خواجکان (نقشبندیه) رواج داشت. ازمفسران قرآنکریم درین دوره از مـلا معین وملاحسین ویعقوب چرخی با ید نامبرد کـــه تفسیر های بزبان دری نگاشته اند .

درین دوره موسیقی نوازان بنامی بوده اند که ازطرازندگان درجه اول بایدعبدالقادرمراغی استاد موسیقی ویوسف اندکانی در خوانندگی ومطربی ومولانا محمد کاخکی استاد قطب‌الدین نایی وحبیب عودی وعبدالمومن گوینده را نام برد ودر موسیقی نیز رسالهای تالیف نموده‌اند جامی نیز درموسیقی رساله سودمندی دارد .

در علوم ادبی نیزمثل علم قافیه و صنایع شعری تالیفاتی شـده اســـت عبـدالله ابـن محمود حسینی بدایع الصنایع رادر علم قوافی نوشت وملاحسین واعظ بدایع الافکار فـــی صنایع الاشعار رادر صنعت شعری تـألیـف نمود .

درعلوم عقلی نیز تالیفاتی را می شناسیم تجرید خواجه نصیرراعلی قوشجی شرح نمود که درکلام وفلسفه است ودر مدارس تدریس میشده است . قدرت فهم ودانش به پیمانهٔ بوده است که یك دری زبان بزبان عر بـی تالیف مینمود . درمنشات وفرامین‌نویسی باید ازشهاب الدین عبدالله بیانی وملاحسین واعظ نامبرد که یکی شرفنامه رانوشت و دیگری مخزن الانشاء رایك نسخه از مخزن بخــط ملاحسین درکتابخانه نسخ خطی وزارت‌اطلاعات وکلتور موجود است . در دوره تیمـــوریان شعرای زیادی بوجود آمدند وهرخطاطی شاعر بوده وهرشاعری موسیقی نواز .

وزیر دانشمند سلطان حسین در کتـــاب مجالس النفایس خود صدواند شاعر را یاد میکندکه خودملاقات کرده است وبصورت نقد ادبی ازآن هاذکر میکند .

امور اجتماعی بشکل مطلوبی بوده است وقضایا واحکام وقوانین بر بنیان احکام‌اصول اسلام صورت میگرفت . زمین های وقفی زیاد بود وریاست اوقاف را بزرگترین مردمـــی عهده داربودند وازمحصول ومفادآن بقاع‌متبرکه ومساجد وحظایر ترمیم میشده‌است ووجوهاتی کارمندان اوقاف داشته اند . برخی زمین ها بصورت اقطاع بکسانی داده میشدکه از امر مهمی بدرستی برون آمده بتوانند در امورآب بخشی وکشاورزی باید ازکتاب ارشادالزراعه وکتاب تقسیم آب قلب نام بردکه قا ســم ابونصری تالیف نموده است .

سنگ تراشی :

دریــن دوره اعجــاب آور ا ســت سنگهای هفت قلم باگل وبرگهای مرغوب و جالب وخطوط کوفی‌که درسینه سنگها کنــده شده است درکمربند مصلا نصب یافته کــه هریك نشانه بزرگی است ازقدرت سنگتراشی آن دوره . فلزکاری وجواهر سازی در دوره تیموریان اسلوب خاصی بکاربرده میشده‌است درظروف نیز نقوش وتصاویری داردکه در صفحه کتاب ویارواق مسجد دیده میشودکاسه ترصع یافته باطلا ونقره درگــالری والترز دربالتیمور موجود است که مناظر زندگی و مهمانی درباغ وچوکان بازی درآن نقش یافته است انگشتری نیزدرموزه مترو پولتین موجود است‌که سراژدها را دارد .

چوب بری ومنبت کاری :

د ر پهلــو ی گــچ بــر ی به شکل مشبك به شکل زیبای هندسی‌ساخته یشده است منبرهای زیبا وبرخی درواز ها ارسی هابصورت گل وبرگهای جالب نظرگیر میساختند .

دوپله درمسجدالغ بیگ درموزه متروپولتین حفظ میشود که اشکال هندسی وگل وبرگهای زیبایی درآن حکاکی شده وآنرا داؤد ابن علی اهدا کرده است وسازندهٔ آن محمد ابن‌حسین است در سال ۸۷۰هـ .

سفال سازی وکاشی سازی :

سفال سازی دوره تیموریان درپهلوی دیگر صنایع مستظرفه تجلی بخصوصی داشته‌است ودرین دوره ظروف کارآمد میساختند شکی نداریم‌که خطوط ونقوشیکه درروی قالی دیده میشد یکبارروی لوحه کتابی می آمد وآنچه درلوحه کتابی تذهیب وترجیص میشد برگنبد مسجدی درکاشی معرق و هفت رنــگ نقش دلفریب میبافت وهمین خطوط اسلیمی ودهن اژدر درظروف کاشی نیزدیده شده است واثر بدیع نقاشی چینی در کاشی ها نیــز منعکس شده است .

ظروف کاشی ازدوره تیموریان زیاد نمانده است وازجامی‌بایدنام‌بردکه درموزه متروپولتین موجود است وناماکاشی کاری وگستردگی آ ن درمساجد ومقابر ومنار ها نمودار است مقبره تیمور درسمرقند ازکاشیهای معرق هفت‌رنگ است .

گنبد گوهر شاد آغا درهرات ومینار هــای مصلی هرات همین طور آستانهٔ انصاریه در کارزگاه رواق وطاقهای منقش ازکاشیهامعرق لعابی خطوط مقصلی وکوفیهای تزئینی بر زبر خطوط ثلث که نموداری ازهنر است در واقع موزیم کاشی است . درعصر شاهرخ گرداگرد حظیره پیرهرات‌کاشی کاری شده است وهمین طور کاشی‌کاری های یك گوشه مسجد جامع بعضا به شکل جانمازهای منقوش که درمسجد جامع هرات بدوره تیموریان تر میم شــده نموداری است ازهنر کاشی سازی آندوران ،

منسوجات :

نقشیکه درلوحه کتاب میبابیم باکمی تفاوت درشمسه وترنخ آنرا برروی پارچه های‌زربفت میبابیم .

قالی بافی :

قالی‌که همان قالی است ولی اینقدر هست که طرح‌گل وبرگ قالی وجدول وترنج وگره

بندی آن ریخت وسلیقه خاصی دارد ترنجها دروسط ولچکی ونیم ترنج درچهار گوشه قالی که‌گاه حصه اندرونی یك جلد معرق کتـــاب میناتوردار رانمایانگر است مینماید یعنـــی طرح ونقش اصول خاص وشکوفایی نقاشی است که یکباردرگنبد مسجدی می بینیم وباز درلوحه کتاب وبازدرروی قالی .

نتیجه :

آنکه فرهنگ تیموریان فرهنگ گسترده و پرتحرك وپویاودل انگیزی است و همـــواره مصبغ به رنگ هنری بوده است این دوره در واقع وبالاترازدورهٔ رنسانس اروپاست ودوره تجلی هنر وشکوفایی جان هنر وزیبایی است. باوجودیکه بسا آثارازبین رفته وبسا سنگ نبشته ها محو ونابود شده است وبساتعمیر هامنهدم گردیده است وچه کتابها از میان رفته‌است، باآنهم بقایای این آثار نشانه و نموداری ازفرهنگ عظیم آن دوره اســـت کتابها گرانقدری درین دوره بوجود آمد که بهای آن تخمین نمیشود در خط ثلث جعفـر بایسنقری عبدالله طباخ هروی در نستعلیق سلطانعلی ومیرعلی درمیناتورونقاشی وتذهیب بهزاد حاجی محمد نقاش ، قاسم علی ونـام آوران میباشد که آثارشان زیب صحا یـف تاریخ قرار دارند، جامی وملاحسین ومیر ــ علیشیرازمؤلفان بنام اند . آثار بزرگی ازین دوره درموزیم های جهان موجود ا ست کـه تابانی ودرخشندگی بخصوص دارد و این‌دوره مثال اعلای هنرمسجد سازی کتاب سازی و فرهنگ گستری است که از صدها ســـال به اینسو مایه افتخار کشور افغانستان است.

مصادر ومدارك

۱ــ فصلی از خلاصة الاخبار خواند میـــر بکوشش گویااعتمادی چاپ کابل .

۲ــ رهنمای صنایع داکتر دیماند ترجمـــهٔ عبدالله فریار چاپ تهران .

۳ــ گلستان هنر قاضی احمد غفاری نشر بنیادفرهنگ ایران .

٤ــ حبیب‌السیر تألیف خواندمیرچاپ‌تهران،

٥ــ تاریخ ادبیات برون ترجمه حکمت .

٦ــ رجال حبیب السیر عبدالحسین نوایی چاپ تهران .

۷ــ مجالس‌النفایس‌میرعلیشیرنوایی‌بکوشش حکمت .

۸ــ لغات واصطلاحات فن‌کتاب ســـازی بکوشش رضا مایل .

۹ــ مطلع سعدین عبدالرزاق سمرقندی چاپ لاهور .

۱۰ــ جامع مفیدی حسین آملی خطی .

۱۱ــ یادداشتهای زیادی از نگارنده .

نقش فرهنگی شیبانیان واشترخانیان

قرنهای دهم ویازدهم هجری(شانزدهـم و هفدهم میلادی):

دراوایل خزان سال ۹۰۹ هجری محمد خـان شیبانی ازماوراءالنهر به جنوب رودآمو لشکـر کشیدوشهر های بلخ ،شبرغان، میمنه وهرا ت رایکی بعددیگر درتصرف آورد وحدود امارت شیبانیان رادرصفحات شمالی و غربی کشورما نیز وسعت داد.در دورهٔ شیبانیان مخاصمت هـای مذهبی دربین صفویان ایران وخوانین ماوراء النهر بوجودآمد که باعث زوال پدیده هـا ی فرهنگی مردمان این سا مان گردید.

باوجود گیرودارهایی که در صفحات ولایات مختلف کشوردرقرن های دهم ویازدهم هجری رونمابود، فرزندان با استعداد این سرزمین دست ازتحصیل علم وادب که وسیلهٔ رسیدن به سعادت است نکشیدند. درآوانی که صفحات ولایات کشور ماموردتاخت وتازازهر جانب قرار داشت، مردم مابه مراکز فرهنگی آن عهد هندوماوراء النهر جهت تحصیل علـم و تبارز استعداد فطری شان رفتندودرآن سرزمین هانام و نشانی ازخودبیاد گار گذاشتند.

کمالالدین بنائی هروی ازجملهٔ شعراوادبائی است که دردورهٔ تیموریان درهرات پـرورش یافت وبعدتر به دربارشیبا نیان پیوست وآثاری درتاریخ خراسان وماوراء النهر بوجود آورد. وبالاخره درسال ۹۱۸ درقرشی قربان تعصبات مذهبی گردید ودرقتل عام آنجاتوسط صفویان کشته شد.

زین الدین محمود واصفی هروی نیزدراواخر دورهٔ تیموریان میز یست. بعدازافتادن هـرات بدست شیبانیان به ماوراءالنهـر رفت و کتاب معروفش بدایع الوقایع را تالیف کرد.

فخرالدین علی صفی پسر مولانا حسین وا عظ کاشفی هروی نیزاز هرات بماوراءالنهر افتاد و کتاب رشحات رادرشرح حال وطریقت خواجگا ن نقشبندی وصو فیهٔ ماوراءالنهر رخنـراسا نو کتاب الطایف الطوایف وغیره را تألیف کرد.

مولاناغیاث الدین خواندمیر مورخ هروی که ازتربیت یافتگان دربارتیموری هرات ومخصوصا شاگرد امیرعلی شیربود بهندپناه برد. کتاب تاریخ معروفش حبیب السیر راتکمیل کردوبنام همایون گورگانی کتابهائی نوشت.

فخری بن امیر ی هروی ازجملهٔ ادبائی ا ست که دراین دوره بهند رفته و کتابهائـی درآن سر زمین تألیف و ترجمه نموده است. ازآنجملـه لطایفنامه ترجمهٔ مجالس النفایس امیر علـی شیر، روضة السلاطین و تذکرهٔ زنان سخنور.

حافظسلطانعلی اوبهی نیز درقرن دهم هجری درماوراءالنهر زیست و لغت (فرس قدیـم)را تالیف کرد.وی ازخوشنو یسان معروف عهـد خودبود.

درحدود سال‌های ۹۵۰هجری حکومت خـان نشینی بلخ درشمال کشور مـاتاسیس شد. کیستن قراسلطان ازامرای شیبانی درراس حکومت بلخ قرار داشت . دراین وقت تشکیلات اداری بلخ ازماوراءالنهر مجزاومستقل بود، شعرا وادبا

درخودمدارس بلخ پرورش‌می یافتند. دراین وقت یک‌سلسله عمارات وابنیه وقسمتی از دیوارهای شهربلخ ساخته‌شده است.

بعداز قلیچ قرا سلطان پسر کیستن قرا سلطان امارت‌بلخ به پیرمحمدخان‌شیبانی تعلق گرفت .

درزمان پیرمحمد خان‌خانواده یی‌ازمفتیان به فضل‌وعلم‌معروف بودندکه مولانا درویش محمد مفتی‌بلخی ازفرزندان این خانواده‌ومرد شاعر وادیب نیزبود. بعدازوفات وی‌مولانا سلطان محمدپسرش مفتی‌شد.وی‌مؤلف کتاب‌معروف است‌در جغرافیا، تاریخ ونجوم‌بزبان دری‌بنام مجمع‌الغرایب که‌سال تألیف‌آن ۹۷۷ هجری‌است

دراواخرقرن دهم‌هجری‌ابن یمین شبرغانی معروف‌به (ملاکه)که ازمولاناخرد احسیکتی خرقهٔ تصوف‌پوشیده، در شبرغان بمسندارشاد متمکن‌بود.وی صو فی‌شاعربود، دیوان‌غزلیات ورباعیات اوبشمول‌دو مثنوی(مجلسا فروز) و(هفت‌مجلس)وی دردست‌است. شرح‌رساله (جام‌جهان نمای) شاه وجیه‌الدین موسوی راهم که‌دربیان‌علم توحیداست بوی نسبت داده‌اند.

درسال ۱۰۰۳ هجری محمدصالح ورسجی بدخشی‌کتاب هفتاد مشایخ بلخ‌راباستفاده از کتاب فضایل بلخ تألیف نمود. این اثرتاحال بصورت درست‌طبع ونشرنشده‌است.

درنیمهٔ‌دوم قرن‌دهم‌واوایل قرن‌یازدهم‌هجری یکعده‌شعراازکشورما ظهور کردندکه مختصر ترجمهٔ حال آنان با نمونهٔ اشعار شان در کتب تذکره مانند:مذکر احباب‌نثاری‌بخاری، مجمع‌الفضلای بقائی بخاری، تذکرةالشعرای مطربی‌سمرقندی، بحرالاسرارمحمود بن امیر ولی‌بلخی آمده‌است‌که دراینجا بذکرنام‌عده‌یی ازایشان‌اکتفا میکنیم :

مولاناهجری، خواجه‌زادهٔ کابلی، میر علی هروی، خواجه‌نظام‌الدین عبدالهادی پسرارسا فرزندخواجه ابونصرفارابی، مولاناشیدا، مولانا یاری، مولاناقاسم کاهی‌کابلی، بیخودی.مولانا رونقی، یتیمی هروی، عبدالله خواجه تبدی کابلی مولف‌تذکرة التواریخ، امانی بدخشی، غباری‌بلخی، واقفی بدخشی، لعلی‌بدخشی مولاناکمالی شبرغانی، غیلکی‌بلخی، توردی‌بلخی قامتی بلخی، رشحی‌بلخی، جانی‌کابلی، ملا صالح مخلصی بدخشی، ثنائی بدخشی هیجی هروی، حریمی کابلی، واهبی کابلی، طاهر هراتی، لطیفی هروی ،ترابی کابلی‌غریبی‌هروی خواجه ظهیرکابلی، قلیچ محمدبلخی، قومی بلخی، صالح‌آب‌آمد بلخی، طبخی‌بلخی، یوسف بلخی، حیاتی‌بلخی، بوری‌بلخی ،جنوری‌بلخی ،نذری بدخشی ،سمومی هروی، میرچوچوك علمی جوزجانی، میرزاکیجیك بامر جوزجانی، شیخ‌نزعی‌شبرغانی، مولانا شریف واله شبرغانی، مولاناشاه قلی‌شبرغانی، میر فروغی‌اندخودی، ابدال بلخی، نوید بلخی، امینی هروی، بهرام‌سقاء بلخی، والهی بلخی، ارسلان بلخی، رونقی بدخشانی، صبوحی‌هروی، موجی بدخشی، مداحی‌بدخشانی، لاغرسبسنانی، آگهی‌هروی، رحمی کابلی، میرم سیاه هروی، ذکاءبدخشی ،وفائی‌بدخشی، فنائی هروی، مولاناعبدالصمد بدخشی، واصلی کابلی، عارف کابلی، فیروزهٔ‌کابلی، ابتری‌بدخشی، ربیع

گلبهاری، داعی کشمی، انسی قندهاری، غیوری کابلی، خواجه ابوالبرکهٔ فراهی، پیامی هروی، تابعی هروی، بیکسی غزنوی، فکری هروی، بابای بلخی، حافظ علی غوریانی، امیر مسیب بدخشی، ملاهاشم قندهاری، عینی هروی، قاضی بصیر سیستانی میر حیدرخصالی، میرمحمد جمیل بدخشی، سروری کابلی، فصیحی هروی، مولاناسعد الدین ضیغم، بهزاد کابلی، یگانهٔ بلخی، یکتای بلخی، مفید بلخی، ابوالکرام فراهی، ناظم هروی، غیاث الدین همت بلخی، رضاءهراتی ...وجزآنان.

شیبانیان ازسال ۹۱۱ الی ۱۰۰٦ هجری بر صفحات شمال وغرب کشورما مسلط بودند. در سال ۹۹۰ هجری، عبدالله خان شیبانی بادبسن محمدخان بن پیرمحمد خان شیبانی برای بدست آوردن بلخ و نواحی آن جنگ ها کرد. در ایـــن جنگها شهر بلخ مدت هشت ماه قلعه بند شدو آسیب فراوان دید.

بعدازسال ۱۰۰۷ هجری که حکومت ماوراءالنهر به اشتر خانیان منتقل شد، صفحات شمال و غرب کشور عزیزما نیزدردست ایشان افتاد.

از جمله امرای اشتر خانی ندر محمد خـــان (۱۰٤۰ ــ ۱۰۵٦ هجری) وسبحانقلی خان (وفات ۱۱۱٤ هـ) بلخ راپایتخت خودنموده برنواحی آن حکومت کردند. در زمان ندرمحمد خان فرهنگ بلخ واطراف آن تااندازه یی رونق یافت وشعرایی دراین خطه ازاطراف واکناف رو آوردنـــد و دایرة المعارف بزرگ بحرالاسرار در چندمجلد توسط محمود بن امیرولی بلخی کتابـــدار ندرمحمدخان دربین سالهای ۱۰٤۵ و ۱۰۵۰ هجری تالیف شد. دراین اثرمعلومات جالب در بـــارهٔ اوضاع جغرافی، تاریخی وادبی کشور عزیزما موجود است وتاحال طبع ونشر نشده است.

دراین دوره دوستوم بن پیر علی اندخـــوی فرهنگ کنزالکنز راکه فرهنگ کامل زبان دری است باستفاده ازصحاح جوهری، قامـــوس، تاجین، کنزاللغة، صراح، مهذب الاسماء شروح نصاب، دستورالفصحا، ادات الفضلا، شرفنامه و دیگر فرهنگها، بنام ندر محمدخان بسال ۱۰٤۹ هجری تألیف کرد. ازاین فرهنگ نسخهٔ یگانـهٔ آن درکتابخانهٔ انستیتوت شرق شناسی تاشکند نگهداری میشود وهشتصد ورق دارد.

سید محمدطاهربن ابی القاسم بلخی در بین سالهای ۱۰۵۱ و ۱۰۵٦ هجری کتاب عجایب الطبقات را درجغرافیا ونجوم بـــه استفاده از کتابهای مسالك وممالك عجایب المخلوقات، نزهة القلوب، روضة الصفا، مجمع الغرایب مفتی بلخی وغیره نوشت وبنام ندر محمدخان مصدر کرد.

ازاین کتاب نسخه های متعدد درکتابخانه های اتحادشوروی ودونسخه درکشورماهست و بخش جغرافیای شهرهای افغانستان آن مفیداست.
این کتاب را خدای بیردی بن قوش محمدبن نیاز محمد بسال ۱۲٤٦ هجری برای الله قلی محمد بهادرخان پادشاه خوارزم وبرادرش رحمن قلی ایناق بزبان اوزبکی ترجمه کرده وبه آن (دل غرایب به حساب جمل: سال تألیف) نام کرده است.

درزمان سبحانقلی خان نیز تااندازه یی توجه به حال شعرا وادبامیشد. بسال ۱۱۱۸ محمد بن بن شیخ عوض باقی بلخی، تاریخ بلخ را استفاده ازفضایل بلخ تألیف کردونام قریه های مربوط بلخ ومعلومات اضافی خودرا برآن افزود.

درهمین اوان محمد یوسف منشی بلخـــی (تذکرهٔ مقیم خانی)را بنام محمد مقیم خان نواسهٔ سبحانقلی خان تألیف کرد. این کتاب درتاریخ اشترخانیان میباشدودر باب واقعات زمان مؤلف دعلومات جالبی داده شده است.

ملامحمدی املای سنگچها ریکی آخـــر بن شخصیت روحانی وشاعر متصوف دورهٔ اشترخانی است که درزمان ابوالفیض خان میـزیست زی هنگام هجوم نادرافشار بر بخارا بحیث سفیرو نمایندهٔ شخصی ابوالفیض خان به استقبا ل نادرار شهر برآمد.

املای بلخی ودیوان مشتمل برغـــز ل ت و رباعیات تکمیل کرده که نسخه های خطی آن زیاد است ازجمله نسخه های محفوظ در کتابخانــهٔ انستیتوت شرق شناسی اکـــادیمی علـوم تاجیکستان معتبرومهم میباشدو تاحال طبــع و نشر نشده است .

نقش فرهنگی افغانستان در روابط آن با هند

ازلحاظ سیاسی دربین سالهای ۱۲۰٦ م و ۱۷۰۷م دوره های حکومت اسلامی بطوریبهم درهندوستان بوجودآمده‌اندکه‌بنیانگذاران‌آن‌یاخود افغانها بودند ویامتعلق به افغانها ویاهم‌افغان شده واز افغانستان بدانجا رفته بوده اند .

ودرتاریخ هنداین دوره هابادودمانهای متعدد شان بطورعمومی تحت‌دوعنوان مطالعه میشوند:

۱ـ دوره «دهلی سلطنت»که ازاعلان‌سلطنت قطب الدین ایبك غلام وجنرال سلطان محمد غوری در ۱۲۰٦م تابه شکست ابراهیم لودی درجنگ پانی پت بدست بابر در ۱۵۲٦ که جمله «(۳۲۰) سال را دربر میگیرد .

۲ـ دوره «امپراتوری هند» که از غلبه‌بابر برابراهیم لودی در ۱۵۲٦آغاز وعملا بمـرگ اورنگ زیب در ۱۷۰۷م پایان میبابد وبـرای مدت بیش از ۱۸۰ سال دوام کرده‌است .

بخش نخست :

«نقش فرهنگی افغانستان دردوره سلطنت دهلی ۱۲۰٦ـ۱۵۲٦م» :

از ۲۱ـالی اخیر برج‌میزان ۱۳۵٤سیمیناری تحت عنوان «روابط افغانستان وهند در طول قرون» در تالار کتابخانه پوهنتون کابل دایر گردید که درآن دانشمندان صاحب صلاحیت هردوکشور دررشته های اختصاصی خودشان بر پهلو ی مختلـف مـو ضـو ع سیمینار روشنی عالمانه انداختند که ترجمهٔ مقـالات شان‌درشماره های ۳مجله وزمه و٤مجله ادب همان سال بطبع رسیده است . ودر مـورد روابط فرهنگی بین هند وافغانستان قارئیـن گرامی میتوانند به آن مراجعه کنند .

ولی دراینجا چند نکته از بیانه نباغلـی ك‌ـآر‌ـپی. سنگهه سفیر کبیر جمهوریت هند مقیم‌کابل بحیث مقدمه ذکر میشود :

روابط ومناسبات بین دوکشور مایك جهـان نمای وسیع ورنگینی رابه پیش چشم انسان میگذارد برای درك سالم موضوع لازم است به ادوار قبل ازتاریخ وتاریخ باستان مراجعـه ونظراندازی کرد بین مراکز مختلف کلتـور وادی سندھ ومراکـز مختلـف فرهنگی در افغانستان حتما ارتباط خاص موجود بـوده است .

آریایها بلاشك ازراه افغانستان به هنـد آمدند وآنچه راکه مابنام کلتور اندوـگانجتیك (سندھ ـ گنگا) میشناسیم اکثرا ازبرکت آن نیاکان ماست که بهردوطرف دریای کـابل این کلتور رارنگ ورونق داده بودند ویداها رامیتوان میراثی از افغانها شمرد کـه آنها راباخود یکجابه هندوستان آوردند وگذاشتند.

درمراحل بعدی چون بودایی ـ یونانی و باختری روابط بین این دوکشور بیش ازپیش نزدیکتر شده میرود . بـرای درك صحیـح وتشابهه وعمل متقابل کلتوری لازم میبافتـد انسان دوره های موریاها وکوشانیان رابدقت مطالعه کند .

باآمدن اسلام درزندگی کلتوری این د و کشوریك مرحله بزرگ دیگری پدید آمد .

درقرون میانه افغانستان وهندوستان بیش ازهروقت دیگر بایکدیگر نزدیك شدند ودرین میان نام نامی سلطان محمود غزنوی «قرن ده میلادی» بلند آوازه بود .

دردوره های نخستین تورك وافغان وبعدتر درعصرکورگانیان یك ترکیب ازکلتور هنــد واسلامی بوجود آمدکه ازهرلحاظ درخورتقدیر وملاحظه است .

امیر خسرو که هم بلخی وهم دهلوی است یك روشنگر روحیهٔ آن سنتز (ترکیب) است که ازهنگام تولد وزندگی خسرو بلخی درهند بوجود آمده است .»

مؤثرات متقابل فرهنگ افغانی درنیم‌قاره هنددردوره های قبل ازتشکیل «سلطنت دهلی» دراین نبشته زیاد منظور نیست .

ولی درزمینه‌ازتاریخ تخت نشینی‌قطب‌الدین ایبك مؤسس سلطنت دهلی وسر سلسلــه دودمان مملوك هندتابه پیروزی ظهرالدین محمد بابر درجنگ پانی پت برراابراهیم لودی یعنی ختم دوره سلطنت دهلی بطور مختصرمیپردازیم باین ترتیب :

در قسمت دین ومذهب :

بعداز مؤثرات سیاسی که درطی آن‌دودمان های سلطنتی ای درهند شمالی رویکار آمدند که یاخود افغان بودند ویاافغان شده بودند ویاهم مربوط ومتعلق به افغانها بوده ویــا بطور عمومی ازافغانستان بدانجا رفته بودند که درکتب تاریخ هند خوانده میشود نوبــت به مؤثرات دینی ومذهبی میرسد .

درراه نشردین اسلام درنیم قاره هند دو عامل مخصوصا مهم شناخته میشوند .

اول اینکه ــ دودمانهای سلطنتی ــ نجباو اشراف دربار وحکام ومنجمله طبقه حاکمه‌خود مسلمان بوده اند و سایــــر مردم ورعیت غیر مسلمان اکثرا میکوشیدند از رسوم و عادات زبان وطرززندگی ومعتقدات طبقه حاکمه تقلید وپیروی ویا اقلابه آنها اعتنا کنند .

دوم اینکه ــ سیستم معمول ومروج کاست که جامعه هند راار لحاظ نژاد ونسب به‌طبقات جداازهمدیگر تقسیم کرده بود. طبقات محکوم ومحروم یعنی کاستهای پائین بیشتر بــرای رهایی خودازچنگ تبعیضات ومحرومیت هــا بدعوت اسلام اکثرا برغبت خود لبیك گفتند زیرااسلام برای آنهادینی بودعملی که‌براصل برابری وبرادری استوار بود. واز همین جهت عدهٔ آن سلاطینیکه برای تعمیم‌اسلام به‌زوروتشدد متوسل شده‌اند خیلی محدود بوده واز یکی دوتجاوز نمیکند .

کاستها وطبقات وقشر های پائینتر شامل دهقانان بی زمین وکم زمین اهل کسبه وحرفه دهات وشهر ها سوداگران کم مایه و غیــره مردمیکه درواقعیت رشته تولید نعمات مادی وصنایع دستی دردست آنها بود میشد .

وقتی اینها بدین اسلام گرویدند در حقیقت سررشته حیات اجتماعی واقتصادی نیزبدست مسلمانها افتاد .

ایشان آثاری بوجود آوردندکه هم رنگ اسلامی خراسانی وافغانی داشت وهم رنگ هندی وبومی، چنین پدیده هادرتمام رشتــه های زندگی چه اجتماعی وچه سیاسی وچــه مذهبی وچه هنری نمودار گردیدکه آثــارش تاکنون پابرجاست .

طوریکه میدانیم اسلام تنهایك دین نبود بلکه مجموعهٔ بوداز سیستم های سیاسی و اقتصادی واجتماعی خاص خود .

وقتی کسی بدین اسلام می گراید، او در حقیقت بسیاری چیزهاجتی زندگی خودراعوض کرده بود .

امروز درهند وبنگله دیش وپاکستان یا بعبارت دیگر درنیم قاره هندبیش از (۱۵۰) ملیون نفوس مسلمان زندگی میکنند . اسلاف ونیاکان شان یاافغانان مسلمان بودند ویا بدست افغانها بدین اسلام برگردانده شده بودند که تاریخ سیاسی این دوره گواه ماست.

حملات پیهم چنگیزیان و تیموریان که بیش از یك قرن ادامه یافت وهکذا استبداد وسخت گیری وخشونت بیمورد بعضی از سلاطین مسلمان ومتعصب ازیکطرف وسرزمین آرام ومردم صلحجو وامنیت پسند هندوستان ازطرف دیگر یك سنتیز دیگری رابوجود آوردوآن رونق وشگوفانی عرفان در آغوش پربرکت ومهربان هندبود تصوف در هند درحقیقت قیامی بود آشکار علیه همه گونه رسوم وآداب مذهبی پیران وصوفیان بارسوم وآداب اضافی وبی مورد مذهبی اعتنا وپابندی نداشتند وسخت پرهیزگار ومستغنی از همه چیزبودند ودل آدمی رامعبدی می شناختند . تصوف در حقیقت جنبش برای آشتی داد ن محاسن مذاهب مختلف بااسلام بود دریں تلاش سودمند وخیر خواهانه مردم ازهرگروه چه هندو وچه مسلمان وچههم بودای وغیره دست بدست هم دادند وچنان نیرو یافتند کهسلاطین مقتدر وزبردست زمان در حلقه دستگیری و مریدی ایشان درآمدند وبدرگاه ایشان پناه میبردند . از صوفیان مشهور دوره سلطنت دهلی وقرون مابعد که حتی امروز نیز پیروان ومریدان بی شماری دارند عبارت اندازخواجه معین الدین چشتی هروی، نظام الدین اولیا، سیدحسن خنگ سوار ، شیخ یوسف بوده شریف الدین احمد واز جمله کسانی که از خانوادهٔ هندو آمده بودند رامانندا. کبیر ، چایتانیا وگورونانگ وغیره وغیره ...

در قسمت زبان وادبیات :

درتمام دوره طولانی سلطنت دهلی زبان رسمی دربار سلطنتی واشراف نجبا وجمله طبقه حاکمه، دری بوده استکه بدون شك مورد اعتنا وتقلد سایر مردم قرار گرفته بود امروز نیز این زبان اگربنام دری درنیم قاره هند آنقدر شهرت یافته ولی دانشمندان همه آنرابنامهای «افغان فارسی» ویا «فارسی‌کابلی» میشناسند ومیشناخته اند این زبان باآنکه زبان طبقه حاکمه ورسمی بود ولی زبان خود مردم وهرچیز دیگریکه بمردم تعلق میگیر د بی اثرنمی ماند ولذاعملیه اثر متقابل بصراحت وبه سرعت درجریان بودکه درنتیجه یك سنتیز «ترکیب» خیلی دلچسپ وقابل ملاحظه پابعرصه وجود گذاشت واین عبارت بود از زبان اردوکه مرکب ازلغات دری پښتو وعربی هندی وسنکریت که در اخیر زبانی شد از مردم ومتعلق بمردم واز جمله زبانهای عمده نیم قاره هند. ساختمان دستوراین زبان‌هندی امابکعده زیادلغات آن دری می باشد .

این زبان که درنتیجه امتزاج واثر متقابل هندی وافغانی بوجود آمد درهند شمالی

خصوصا درایالت اوناپرادیش زبان اکثریت مردم شده بود ولی امروز باآنکه زبان اصلی مردم پاکستان نیست زیرا هرولایت آن زبان خاص خودرا دارند ازقبیل سندی وپنجابی ولی چون برای اکثریت مردم قابل درك ومورد تفاهم بوده است لذا بحیث زبان رسمی پاکستان ویکی از زبان های رسمی هند اخذ موقع نموده است .

ازجمله ادبا وشعرای ناموراین زبان میتوان درمراحل اخیرازاسدالله غالبوعلامهاقبال و... نام برد .

وامادر قسمت زبان وادبیات دری میتوان گفت که دردوره سلطنت دهلی خیلی انکشاف وتوسعه وتعمیم یافت وازهر لحاظ یك زبان خیلی غنی ومستعد گشت .

کتابهای زیادی در هررشته باین زبان نوشته شد ودیوانهای اشعار بتعداد زیادبمیان آمد ودرین راه همه سلاطین واشراف ونجبا علماء ودانشمندان شعراو ادیبان وصوفیان وسایر مردم هرکدام شان بنوبه خود مصدر خدمتی شده اند . ونسبت به سایر شقوق تاریخ نگاری درین زمان خیلی رواج وشگوفانی یافت .

که اینك بترتیب سهم هرکدام شانرا بحد توان بطور مختصر ارائه میداریم :

قطب الدین ایبك درین راه به اندازه قابل ملاحظه بذل مساعی نمود به حدیکه حمایت و نوازش وی ازشعرا ونویسندگان واهل خبره لقب «لك بخش» راکمایی کرد .

شمس الدین التمش ازشعرا ونویسندگانی چون خواجه روحانی سمرقندی ، تاج الدین دبیر ونورالدین محمد عوفی مؤلف لوباب‌الباب وجوامع الحکایات ولوامع الروایات پاسداری ودلداری کرد .

دربار ناصر الدین محمودشاه بوجود رجال نامی چون فخرالدین نونکی معروف به عمید ومنهاج سراج جوزجانی «تولد ۱۱۹۳م مؤلف طبقات ناصری» مزین گشته بود .

درعهدسلطان غیاث الدین بلبن ومعزالدین کیقباد وهمچنان درعصر های دودمان غلجی هاوتغلق شاهان‌یك مرحله درخشانتری نمودار گردید ودر دوران سلطنت همین دودمانها بودکه شاعر توانا ونویسنده بزرگی چون امیر خسرو «بلخی دهلوی» درآسمان ادبیات هندوافغان درخشید که در ساحات مختلف زندگی در حدود ۹۹، اثر گرانبها بیادگار گذاشته است . (رجوع شود به نشرات افغانستان درسال ۱۳٥٤) .

خواجه نجم الدین حسن یك شاعر نامدار دیگریستکه درددربار سلطان علاؤالدین غلجی میزیست وبلقب سعدی هندوستان شهرت یافته است کتاب «فواید الفواد» از او است بقول فرشته شعرا ونویسندگان دیگریکه به دربار سلطان علاؤالدین غلجی میزیست عبارت بودند از صدرالدین علی ، فخرالدین قواس حمیدالدین راجا، مولینا عارف عبدالحکیم (عبید حکیم) وشهاب الدین صدرنشین که اینهمه صاحب دیوان اشعار بوده اند .

درعهد محمدبن تغلق‌بودکه سیاح ونویسنده توانای عرب ابن بطوطه به هند آمد .

ضیاء الدین برنی (تولد ۱۲۸٥ م) پسر مؤیدالملك یکی ازرجال نامور وغنیمت دربار

محمدبن تغلق بودکه برای مدت ۱۷ سال به دربار اومیزیست وبروایت سیرالاولیـــا وی مؤلف «ثنای محمدی» «صلوات کبیر» «عنایت نامه‌الهی» «مأثرسعادت» «حسرت نامه» میباشد و(اخبار برمکیان) رااز عربی بدری ترجمه وبه محمد بن تغلق اهدا نموده است . وی تاریخ مشهور وخیلی گرانبهای خودرا بنام (تاریخ فیروز شاهی» درسال ۱۳۵۷ م نوشت‌بدرالدین محمد «از تاشکند» قصیـــده ســـرا و شاعـــر دیگریست که بدربار محمد بن تغلق جـــذب گردید وی شهنامه رادر حدود «۳۰۰» هـــزار بیت نگاشته است .

عصامی شاعر دیگری (فتوح السلاطین) خود رابه نمونه شهنامه فردوسی از عروج غزنویان تا ۱۳۵۰م برشته تحریر در آورده است . جانشن محمدبن تغلق ، فیروز شاه تغلـــق نیز ازحامیان جدی وصمیمی شعرا ونویسندگان بشمار میرود . میگویند که وی معادل ارزش ثلث ملیون پوند راسالانه دربین شعرا واهل خبره بطور مدد معاش وبخشش توزیع میکرد. اوخودکتاب ضخیمی راازاحکام و امرنامه های خودبنام «فتوحات فیروز شاهی» بیادگارگذاشته است .

شاعر دیگری بنام عزالدین خالد خانی‌مطالب گـــرانبهـــای رااز سنسکریت بنـــظم دری تحت عنوان دلایل «فیروز شاهی» درآورد فیروز شاه تغلق برای جلب وتشویق شعرا ونویسندگان ودانشمندان همت زیادی گماشت وبرای‌تعمیم وانکشاف علوم وفنون مؤسسات ومدارس‌زیادی بنا نمود .

شمس سراج عفیف (تولد ۱۳۹۸م» مورخ چیره دست دیگری‌که پرورده دربار فیروزشاه تغلق بوداثرخودرا مانندسلف خودضیاء الدین برنی تاریخ فیروزشاهی نام گزاری کرده‌است واین اثردرحقیقت ادامهٔ ازتاریخ «فیروزشاهی» برنی محسوب میگردد .

یحیی بن‌احمدسرهندی «تاریخ مبارکشاهی» خودرابرای معزالدین مبارکشاه دوم ازدودمان سیدها تالیف نمود «۳٤ـ۱٤۲۱م» .

سیدمعین‌الحق پسرشهاب‌الحق «منبع‌الانساب خودرانوشت . ابراهیم قوامی فاروقی دردوره رکن الدین باربك شاه «۷٤ـ۱٤۵۹م» از بنگال فرهنگ خودرا بنام «فرهنگ ابراهیمی» نوشت که بنام مرشدش شرف‌الدین احمد منیـــر ی «شرفنامه ابراهیمی» نیز شهرت دارد .

خواجه محمد گاوان پسر شیخ محمدگیلانی وزیر دودمان بهمنی شاعر ودانشمند برجسته بودوی ازدوستان صمیمی مولانا عبد الرحمن جـــا مـــی هـــروی بـــود و جـــامی ر ا به دکـــن دعوت کرده بـــود ولـــی جـــا می نتوانست آنجا سفر کند. مکتوبات خودرابشکل کتابی درآورد و«ریاض الانشاء» اش نامید . وی مؤلف «مناظر الانشاء» وصاحب اشعـــار دیوان درزبان دری بوده است .

فضل الله زین العابدین ملقب به صـــدر جهان مؤلف یك تاریخ عمومی است بنام تاریخ صدر جهان» که دربین «۱۵۱۱ـ۱٤۵۸م»گجرات نوشته است .

محمدبن لادازدهلی تالیف خود بنـــــا م «مؤید الفضلا» رابه منظور درك و فهـــمیدن شاهنامه فردوسی وخمسه نظامی و اشعـــار

سنایی ودیوانهای سایر شعرای کلاسیك دری درحدود «۹۲۵هـ ۱۵۱۹م» نوشت عبداله بن صافی مطالب دلچسپی رادر مورد اسپ از سنسکریت بدری برگردانده است وهمچنان درین موضوع یك اثردیگر از سنسگریت در عهد غیاث الدین غلجی ازمالوا «۱۵۰۰ـ۱۴۶۹ م» بدری ترجمه شده است .

طب سکندری کتاب دیگریست درطب که ازسنسگریت بدری توسط میا بهواپسرخواص خان به امر سکندر لودی ترجمه شده است . محمود بن شیخ ضیایك قاموس دری بنام «تحفه سعادت» برشتهٔ تحریر درآورد وبه سکندرلودی اهدا نمود که بنام «فرهنگ سکندری» نیز شهرت دارد ....

دوره دودمان سیدهاولودی ها شاهدانکشاف وتوسعه قابل ملاحظه درزمینه ساینس وفلسفه میباشدحمایت وتشویق سکندرلودی دانشمندان زیاد خارجی را نیز بدربار خود جلب وجذب نمود ازآنجمله نام رفیع الدین شیرازی قابل تذکراست وهمچنان ورود دانشمندان مانند شیخ عبدالله تولاینی وشیخ عزیزاللهملتانی درپایتخت اسکندر لودی بازار منطق وفلسفه راگرمی بخشید .

اسکندر لودی نه تنهااینکه از بزرگترین سلاطین بودکه ازشعرا ودانشمندان وفلاسفه تشویق وحمایت بعمل آورد بلکه خود نیز شاعری بود ورزیده وتواناکه اشعار خودرابه لقب «گلرخی» میگفت از بزرگترین شاعران دربار لودی هارا میتوان ازشیخ جمال الدین دهلوی ملقب به شیخ جمالی کنبوغی نامبرد وی بهرات آمده وبامولینا جامی هروی ملاقات نموده بود . وی مؤلف دوکتاب بنام «سیرالعارفین» و «مثنوی مهر وماه» نیزبوده است .

دردوره لودیان بودکه صوفی ناموری بنام عبدالقدوس گانگو پرورده شد .

وی بابر رابخاطر حمایتش از ابراهیملودی آزرده ساخته بود مرقد اوزیارتگاه عاموخاص است .

درزمینه توسعه زبان وادبیات دری صوفیان وروحانیون ومرشدان اسلامی ازشاعران و ادیبان وسلاطین ونجبا وغیره بعقب نمانده بودند وهرکدام آنها آثار ار زنده بیادگار گذاشته اند . که ازآنجمله به ذکر نامی چند می پردازیم :

شرف الدین بوعلی قلندر «وفات ۱۳۲۴م» که مکتوبات و«حکمتنامه» «شیخ بوعلی قلندر» ازتالیفات اوست .

خواجه محمدامام «وفات ۱۳۳۵م» نواسه شیخ فریدالدین مؤلف «انوار المجالس» است حسن علی سجزی که نامش سنجری خوانده شده معروف به میرحسن دهلوی مؤلف «فواید الفواد» .

فریدالدین‌مؤلف «سرورالصدور»ضیاء الدین نختابی مؤلف «سالك السلوك» .

نصرالدین چراغ دهلی مؤلف «آدابالطابین وانتباه المریدین» حمیدالله قلندر مؤلف «خیرالمجالس» سید محمدبن مبارك‌کرمانی مؤلف «سیدالاولیا» .

سیدمحمد بن مبارك‌کرمانی مؤلف سیدالاولیا».

یوسف گدا مؤلف «تحفته الناصحین» شیخ شرف الدین احمد بن یحیی مؤلف

«ارشادالسالکین وبرهان العارفین» سید محمد معروف به گیسو دراز مرید نصیرالدین چراغ دهلی ارشادات پیرو مرشد خودرا بنام «جوامع الکلام» تدوین کرده است .

شیرخان بك معروف به مسعود مؤلف «یوسف زلیخا» و«مرات العارفین» سید محمد بن جعفر مؤلف چندین اثراست از آنجمله «بحرالمعانی» و«اسرارروح» اوشهرت دارد .

بدینگونه براثرمساعی مردم هندودودمانهای سلطنتی وحکومت های اسلامی افغانی زبان وادبیات دری در آن سرزمین خیلی توسعه یافت وازلحاظ کیفیت وکمیت انکشاف خیلی بی سابقه نموده است .

هنر دردوره سلطنت دهلی :

نسبت بتمام عناصر کلتور وفرهنگ هنر معماری وسبك معماری خیلی زودتر از همه بطور آشکار درهند شمالی دگرگونی گرفت ودرین راه البته دوعامل مهمتر بنظر میخورد.

اول اینکه ، سلطان ودربار یانش وجمله طبقه حاکمه خصوصا دراوایل دوره سلطنت دهلی خود مسلمان بوده اند آنها پیش ازهمه بخانه وسرپناهی وهم جاییکه درآن به نماز و نیایش میپردازند ضرورت داشتند .

دوم اینکه ، برای تعمیم اسلامی لازم دیده شد معابد هندوان وبودائیان تخریب گردد وبجای آنها وحتی به مصالح آنها مساجد اسلامی بناکنند ولی چون مهندسان وطراحان وپرسونل فنی ساختمانها اکثرا مردم بومی هندوستان بودند طبعا دست آنها و ذوق نها وعنعنه شان در تخلیق بناهای نوبی اثرنبوده است .

ودر نتیجه بناها وخانه های بوجود آمد که اکثرا ازلحاظ سبك وتزئینات وغیره نه آنقدر خالص اسلامی ونه آنقدر هم هندی بود و از همین جهت درهنر معماری نیم قاره هند اصطلاحات سبك معماری «هندی - اسلامیك» وغیره بمان آمده است .

معماری سبك «هندومسلم» رامیتوان بدوحصه تقسیم کرد واز قبیل سبك معماری دوره سلطنت دهلی وسبك معماری دوره تیموریان هندازسبك های معمار ی سلطنت دهلی خصوصا دردوره های اولی «سلاطین مملوك وغلجی هاوتغلق ها» سبك خاص بمیان آمدکه تامرفرگسون آنرا «معماری سبك پښتون » نامگذاری کرده است .

بعداز جنگ دوم قطب الدین ایبك دهلی رابرای شهاب الدین غوری فتح نمود . وناحیه ای بنام قلعه رای پیتورا راجای که منار قطب دهلی در آن قرار دارد مرکز خود ساخت وآنرا بشکل یك شهری در آورد . درین مقام ازطرف سلاطین مسلمان هفت شهر بنوبت جدیدا اعمار گردیده که شهرقطب‌الدین ایبك ازاولین آنها بشمار میرود .

درین جااولین نمونه سبك معماری پښتون هایاافغانها نمودار میگردد و آن مسجد «قوت الاسلام» استکه توسط قطب الدین ایبك بخاطر یادگار ازفتح دهلی وپیروزی اسلام درآن دیار تعمیر گردیده است .

درراه تزئین وتوسعه این مسجد سلاطین بعدی وهرکدام بنوبه خود درآن تغیراتی وارد آورده که شمس الدین التمش وعلاؤالدین غلجی ازهمه جلوتر وآشکارتربچشم میخورند.

ازبنا های دیگر قطب الدین ایبك عبارت‌اند از «منارقطب» وی ساختمان این مناررا وقتی شروع کردکه هنوز نایب السلطنه سلطان محمد غوری «شهاب الدین غوری» بود وتا مرحله اول رابسر رسانیدولی این شمس‌الدین التمش بودکه این منار نیم کاره راباکمال رسانید .

بعدا درترمیم وتزئین آن فیروز شاه تغلق وسلطان سکندر لودی توجه خاص مبذول نمودکسی بعدتر از تعمیر مسجد «قوت‌الاسلام» دراجمیر مسجدی ساخته شد که بنام «ادهایی کاجها میرا مسجد» شهرت دارد .

از معماریهای سبك «هندی ، افغانی» ویا اند واسلامیك ویا پتهان ستایل میتوان ازبنا های ذیل محضی نام برد .

درجوار منار قطب ودر مدخل مسجد قوت الاسلام «علایی دروازه» «از سلطان علاؤالدین غلجی» مقبره التمش در دهلی مقبره سلطان فیروز شاه تغلق ، مقبره غیاث الدین تغلق ، کلان مسجد کابلی مسجد مقبره محمد شاه سید، جامع مسجد اد ینه بوراگنبد دهلی مات‌کی بجده ، وده ها بناهای دیگر وهمچنان ازین سبك درجونپوروبنگال به ده هابناهاموجود است‌که ذکر نام‌همه‌خیلی به درازا میکشد درین زمینه لازم است مطالبی ازکنفرانس داکتر «زا دیسای رئیس کتیبه ها ونسخ عربی ودری مطالعات باستانشناسی هندکه در سیمینار روابط هند وافغانستان در طول قرون قرائت کرد ارائه گردد «همزمان باورود مهاجرین جدید ، طرز نوی خانه سازی چه ازلحاظ شکل ساختمان وچه ازلحاظ نقشه ونظر دفعتا بطور بی سابقه ازخاك هند پدیدار گردیدکه امروز آنراازجمله آثار وطرحهای هند اسلامی میشماریم، طبیعی است که مهاجرین مذکور ازخاك افغانستان علوم وفنون راکه بهند ارمغان بردند همه آن ازفرهنگ افغانستان منشاء می گرفت ونظیر آنچه‌که در افغانستان داشتند در سرزمین هند رواج دادند وتعداد معماریهای اسلامی هندرا در آنجا گذاشتند ... بطور مثال قلعه هاوحصار های دوره های اولی قرون میانه که درغزنه ، هرات، گرشك ، فراه ، بلخ وغیره درافغانستان هست عینا نظیر آنها درتغلق آباد واقع دردهلی هند نیز دیده میشوند ...

مساجد قدیمی هند نیز طوریکه از شکل ظاهری آنها برمی آید ازمساجد شبیهه آنها که درغزنه، فیروزکوه ودیگرجایهای افغانستان بنظر میخورد تقلید شده است .

ازنتائج کشفیاتیکه راجع به منار های‌قدیمی درهند اخیرا بعمل آمده این حقیقت را نیز باثبات رسانده است‌که اعمار منار معروف‌دهلی «قطب» که شاید بافتخار کدام پیروزی ساخته شده باشد درنوع خود اصلا ازافغانستان تقلید شده است که نزدیکترین شبیهه آن در جمله منار های قدیمی موجوده افغانستان منارجام است ... واز لحاظ ظرافت ومهارت معماری فوق العاده درخور ملاحظه است .. منارجام نسبت به قطب مینار اندکی کمتر ارتفاع‌دارد امااز‌آن قدیم تراست .

دراین اواخر کشفیا تیکه در خو اجه سیاهپوش سیستان بعمل آمده که عینا مناظر قطب منار گفته میشود وگواه صادق برین

شباهت تاریخی بین دوفرهنگ مورد بحث هنرهای مستظرفه مثل نقاشی ظریف، تذهیب
شناخته میشود ومیتوان گفت که منار قدیمی کاری کتب، خوش نویسی، موسیقی و غیره
خواجه سیاهپوش رایگانه مناری میتوان‌دانست اثرات مشترك ومتقابل بین هند وافغانستان
که ازروی آن منارهای هندتقلیدشده است... مشهور است . امیرخسرویکی ازبنیاگذاران
همچنان درساحه های کاشی کاری، مرصع تلفیق موسیقی خراسان باموسیقی هند بود .
کاری، خاتم کاری، ونقوش‌کاری، ودرساحه

بخش دوم

نقش همآ هنگی افغانستان درعهد امپرا توری تیموری‌هند ۱۵۲۶ ـ تا ۱۷۰۷ م

امپراتوران کورگانی هند خود رجال‌دانشمند شاعر ونویسنده بودند وهمچنان ازعلماء و شعراونویسندگان‌وهنرمندان پاسداری وحمایت میکردند. درنتیجه درهررشته از زندگی‌فرهنگی وهنری آثار فراوان وگرانبها بوجود آمدکه تا امروز در خور ستایش اند .

س، ر، شرمامورخ شهیر هند مینویسد:ـ «امپراتوری مغول برای همیشه ازین دیـــار رخت بربست ولی شخصیت ومشخصات آنها بی هزارهاشکل چه مرئی وچه غیرمرئی منعکس واحساس میشود واثرآن درلباس ها، درسخن گفتن ما، درآداب‌ما، درتصوروافکارما، درادبیات ما، درموسیقی ما، درنقاشی ما تا هنوزمشهور ومحسوس است این نه خالص هندوست ونه هم خالص اسلامی بلکه یك مخلوط فصیحی است ازهردو .

هنرمردم گویای واقعی یاروح مردم است وهنر واقعی امروزه هنــــدوستان ا ز دوران مغولها بمارسیده است ... لباس هندوستانی مااززن ومردکه آنقدر قشنگ ودلفریب ومؤثر است همان است که درنقاشی مغـــول دیده میشود. سلام وادای ماکه چقدر مشحون تعظیم وکرامت است ازدرباریان وهمشهریان مغول بماباقیمانده است .

موسیقی وآلات موسیقی ما، آنهایست که زمامداران مغول وسر داران ورعیت رایکجا محظوظ ومسرورمیساخت نقاشی ماباتمام‌نفاست وظرافتش‌انعکاس فصیح‌آن روزگاران خوشبخت بوده است .

ادبیات هندوستانی ماچه هندوچه دری وچه سنسکریت وچه هم اردوازآن‌کسانی بمارسیده است که خواه بصورت مستقیم ویاغیرمستقیم ازحمایت وتشویق زمامداران مغولی به اندازهٔ کافی برخوردار بوده اند .

ودر اخیر معماری هندوستانی ماچه هندو وچه مسلم بعوض‌اینکه هرکدام شان‌راه های جداگانه خودرا بطور آشکار تعقیب میکردند برعکس خودرا بایکدیگر آمیختند و بشکـــل مرغوبتری درآمدند .»

درقسمت ریاضیات ازبهترین آثار در یــن رشته (لیلاواتنی) به دری برگردانده شده‌ودها مثال دیگر .

حماسه‌های هندوستانی وویداهاواوپانشادها وچندین آثار دیگر ادبیات باستانی نه تنهـا اینکه توسط مسلمانان به دری ترجمه شده بلکه مورد علاقه ومطالعه عمیق شهزادگـــان تیموری هند چون داراشکوه وجهان آراگردید.

بهمین طور زبان وادبیات دری مورد توجه وعلاقه عمیق هندوان قرار گرفت راجامانسنگ وتودرمل ازحامیان جدی زبان وادبیات دری به شمار میرفتند .

وتواریخ زیادی ازطرف هندوانی چـــو ن (اشور داس) ، (بهم سن) (سور جان رای) مؤلف خلاصة التواریخ وغیره بزبـــان دری نوشته شد .

خلص اینکه ازلحاظ اجتماعی جوامع از هم جدا ومتخاصم آندوره هند بایکدیگر ازهرجهت آمیختند ویکنوع وحدت کلتوری ایجاد کردند که تاامروز دیده میشود .

در افغانستان نیز ازلحاظ کلتوری وفرهنگی واجتماعی وهنری انکشافات مزیدی احساس گردید .. ودوعامل درین راه خیلی مؤثرافتاد. عامل اولی حمایت وتشویق زمامـــداران و نجیب زادگان تیموری هند بود از هنرمندان ونویسندگان وشعرا در افغانستان .

وعامل دومی پالیسی ناپخته و رویهمرفته مخاصمانه آنهادرین سرزمین بودکه طوریکه قبلاگفتیم موجب ایجاد نهضت های ملی‌گردید. این نهضت های ملی برضد تسلط سیاسی تیموریان هند تنها متکی به شمشیر وسنان نه بلکه بیشتر متکی به قلم بود ودرین مورد آثار منثور ومنظوم زیادی بزبانهای پښتو ودری عرض وجودکرده‌است از آنجمله آثـــار خوشحـــال خـــان ختك و دودمان شاعر ومبارز اووغیره قابل یادآوریست وحتی شاعر صوفی مشربی چون عبدالرحمن (بابا) نیز باقلم خود درین راه مبارزه کرده واشعاری گفته است .

برای مزید معلومات درمورد اشعار وآثار شعرا ونویسندگان واهل هنروآنچه‌که‌تیموریان هنددر افغانستان بیادگار گذاشته اند. مراجعه شودبه نگارش پوهاند عبدالحی حبیبی بنـــــام (افغانستان درعصرکورگانی هند) چاپ کابل ۱۳۲۰ ش .

دودمانهای افغانی درهند بین قرن ۱۶و۱۷م:

دوکتورمحمدعبدالرحیم در کتاب خود بنام «تاریخ افغانها درهند» مینویسد : «درتاریخ زمامداری مسلمانها درهند. افغانها مستحـق عالیترین مقام استند .

آنهادرحیات اجتماعی وکلتوری هند عناصر جدید وغنیمت رامعرفی کردند وتحولات نو و مهمی راوارد آوردند گرچه آنها از دســـت تیموریان هند شکست خوردند ولی ماننـــد سایر اقوام شکست خورده هویت وماهیـت خودرا ازدست نداده ودرتمام دوره زمامداری تیموریان هند بحیث یك جامعه فعال سیاسی زنده وفعال ماندند .

علاوه برکیفیات عالی نظامی ایکه افغانهـا ازسرزمین خود (افغانستان) در هند با خـــود آوردند باآمدن خود حتی در ساختمان بشری این نیم قاره نیز تحول درخور ستایشی‌بوجود آوردندکه آن عبارت بود ازقدبلند بالا اندام نیرومند وسیمای خوب آنها. چیزیکه آنها با خودآوردند بلاشك بطور عمومی درزندگی همه مردم وبطور خصوصی در زندگی مسلمانان

هند روح تازه دمید ونیروی شکست ناپذیر بخشود.

سلطنت افغانها که براساس وبنیاد وقوم وقبیله استوار بود گرچه ازین رهگذخسارات زیادی رامتحمل شدندولی بازهم‌این یك‌عنصر نوی بودکه آنها در حیات سیاسی هند وارد کردند خیلی ممکن بود که ازین خصوصیت استفاده خوبی میشداگرافغانها آنرابه‌هوشیاری سیاسی خودمی آمیختند سیستم حکومت آنها بشکل مشروطه که درآن زمان خیلی پیشرفته ومترقی پنداشته میشد وآرمان یگانه ملـــل اروپایی بود میگرفت درزمامداران افغا نـــی چنان سلاطین بوده اند که آنهادرراه انکشاف وتکامل موسسات سیاسی واداری هند خدمات فراموش ناشدنی را نموده اند و درین زمره نامهای شیرشاه وپسرش‌اسلام شاه (جلال‌خان) ۱۵٤۵ـ۱۵۵۳ م خصوصا قابل یادآوریست .

فرید (شیرشاه) درعهد سلطان بهلول‌لودی درسال ۱٤۸٦درحصارفیروزه (دردهلی) بدنیا آمدودر ۱۵٤۰ م برتخت امپراتوری هندنشست وبعداز پنج سال سلطنت بعمر ۵۹ سالگـی در ۱۵٤۵م (مقام‌کالنجر) پدرود حیات گفت .

نویسندگان ومؤرخین ازهر قبیل واز همه جاوی را از بزر گترین امپراتوران شــــرق میشماردندگرچه دوره زمامداری اووجانشینانش بتاریخ افغانستان آنقدر ازلحاظ سیاسی تعلق نمی‌گیرد ولی او بلاشك نخستین بنیانـگذار نشنالیزم افغانی درتاریخ افغانها چه درهندو چه در افغانستان بشمار میرود .

نتیجه مستقیم نشنالیزم افغانی او همانااعاده حیثیت وقدرت سیاسی افغانها و تـــاسیس امپراتوری نژاد افغانی درنیم قاره هند بـوده است ونتیجه غیرمستقیم آن عبارت از نهضت های ملی بودکه در افغانستان برضد تسلط سیاسی تیموریان هند وصفویان پارس براه افتاد واین حقیقت ازادبیات پښتو و دری در قرون ۱٦ـ۱۷ـ۱۸ـافغانستان بطور واضــــح منعکس شده است .

وخوشحال خان ختك بخاطر خوشنودی روح شیرشاه شمشیر خودرا از نیـــام می کشد . پروفیسر اشتیاق حسین قریشی، مورخ شهیر ومعاون پوهنتون کراچی مینویسد : «در دوره زمامداری افغانها حکومت بابر وهمایون یك حکومت موقتی بودکه بعدازآن شیرشاه پــا بعرصه گذاشت وچندی بعدزمام امور باردیگر بدست بابریان افتاد . درین میان شیر شاه بیك شهاب شاقبی میماندکه اززوایای دورو تاریك دفعتا پدیدار میگردد، میدرخشد، محیط خودرا روشن میسازد وبسرعت هم در کناره های تاریك آسمان ناپدید میگردد. «که گویی آمدن اوحادثهٔ بود مربوط به ماوراء طبیعت و یك معجزه» .

شیرشاه درچارچوب عنعنات وکلتوز افغانی یك سیستم موثر وخیلی باکفایت حکو مـت متمرکز رابوجود آورد .

دوکتور محمد عبدالرحیم مینـــــو یسد : «گرچه وی درین مورد آنقدر جدی نبود، ولی باآنهم توانست که آن موسسات با کفایـت حکومتی سابق‌که یافراموش ویاهم فاسد شده بود بایك روح وانرژی تازه سراز نواحیاء و بیك سویه عالیتر آنهارابرای کار آماده نماید.

ولی پسر اواسلام شاه درین مورد یعنـی

بوجود آوردن حکومت متمرکز ومطلقه نسبت به پدرخودجدی وائتلاف ناپذیر بود ودرین راه موفق هم شد. این دوشهنشاه افغانـــی در سیستم حکومت ابتکارات گرانبهای نمود ند وبمیراث گذاشتندکه بعدها ازطرف جلال‌الدین اکبر اقتباس وتوسط اوبپایه کمال رسید .

زمامداران افغانی درراه انکشاف وتوسعــه موسسات اجتماعی و فرهنگی نیز خدمـــات گرانبهای راانجام داده اند ودردوره آنها بود که نهضت های بشر دوستانه بکتی ومهـدوی درتمام هند شمالی پخش گردید .

درین دوره درادبیات زبان های‌دری وعربی‌ودر علوم اسلامی‌بیداری فکری وذهنی‌نمودارگردید. وخصوصادربوجودآوردن موسیقی هندی، مسلم اهمیت وارزش تاریخی دارد گوالیارپایتخت آنها بشکل مرکز شعروموسیقی، وهنر درتمام هندوستان درآمده بود وسلطان محمد عادلشاه سور وزبازیها وخصوصا خودرا وقف هنـــر موسیقی کرده بودند . وخود آنها ازموسیقی دانان مشهور عصر خود بودند وموسیقی‌دانان مشهورآنوقت‌میان‌تانسن وبازیها درازشاگردان محمدعادلشاه سوری بحساب میرفتند .

همینطور دوره زمامداری افغانهای ســوری درتوسعه وانکشاف هنرومعماری درخورستایش است .

مقبره شیرشاه درساسرام وپوراناکلادردهلی ازپیشرفت معماری‌این دوره بوجه‌بهترنمایندگی میکند .

زمامداران سوری درهند شمالی وکارلانی دربنگال بزبان وادبیات هندی وبنگالی خدمات شایانی انجام داده اند ودر انکشاف ذهنـــی وفکری خیلی مساعی نموده اند . وبرعیـــت هندوی خوددروازه های تمام شعبات دولتی را باز گذاشته وآنهارابه پوستهای مهم دولتی گماشتند .

دردربار سلطان محمد عادل سور وجـــود شخصیتی چون هیموودردربار داؤد کارلانـــی دربنگال وجود سریهاری بازگوی خوبی ازین حقیقت است . درعهد افغانهای کارلانی بودکه در بنگال باره بهیان (دوازه مشران ویادوازه زمینداران) که درتوسعه و انکشاف وضـــع سیاسی واجتماعی بنگال رول عمده را بدوش داشتند بمیان آمد. در تاریخ سیاسی افغانها روابط ومناسبات آنها با تیمـوریان هنـــد (آل بابر) خیلی مهم ودلچسپ است .

درنیمه‌اول قرن ۱۶م بین افغانهاوکورگانیان جنگها آغاز گردید که درنتیجه افغانهاسلطنت خودرا بنفع بابر ازدست دادند چندی بعداین جنگها باردیگر ازطرف افغانها برای اعـــاده حیثیت وقدرت سیاسی ازدست رفته خودآغاز کردند این بار افغانها تحت رهبرنابغه خود (شیرشاه) متحد شده بودند وپیروز گشتند وقدرت سیاسی ازدست رفته خودرا بازیافتند. ولی دربین افغانان خصوصا بعد از مـرگ اسلام شاه زدوخورد های جدی آغاز گردید وآن برای این بودکه مشران قبایلی افغانی امتیازات سیاسی وخود مختاری میخواستنـد وپادشاه سلطنت مطلقه ومتمرکز .

این دوگروه مخالف درمقابل وازبین بردن یکدیگر خوداراده وصف آرایی کردند . این وضع افغانها ، همایون سلطا ن رانده شـده کورگانی رافرصت وجرأت داد تابهند بیا ید

وقدرت راازدست افغانها برباید وی آمد ولی بعد ازیك شکست ازطرف هیموجنرال سلطان محمد عادلشاه سوری درجنگ دوم پانی پت پیروز گشت وبقدرت سیاسی افغانها در هند شمالی خاتمه داد .

گرچه هند شمالی ازدست افغانها خار ج گردید ولی دربهار وبنگال واورسیا افغانان کارلانی ولوهانی توانستند برای مدت چندی به سلطنت مستقل خود ادامه دهند .

ولی کورگانیان «اکبر» در ۱۵۷٦م بهار و بنگال ودر ۱۵۹۲م اورسیا راهم از دست افغانها کشیدودر قلمروی نفوذخود درآورد .

ودرین حالت هم افغانها حاضر نشدند که به رقیبان خود (ال بابر) ازدر اطاعت وتسلیم پیش آیند وهرطوری بود دربنگال جمع‌آمدند.

ودر آنجا بابازه بهیان دست بهم دادند وهردو برضد دشمن مشترك خودتا ۱٦۱۱ م یعنی بتاریخ که عثمان قهرمان ورهبرافغانها دربنگال درجنگ دولمباپور شهید کرده شد بمبارزه خوددوام دادند وسلهیت (دربنگله‌دیش امروزی آخرین مامن مستقل خودراهم ازدست دادند مگر نقش فرهنگی خراسان قـــدیم وافغانستان سرتاسر هند شمالی وبعضی‌نواحی هندوجنوبی تاامروز نه تنها د ر مظاهـــــر باستانشناسی بلکه درفرهنگ وعقیده مردمان باقی ماند وجاودان گردید .

فرهنگ دوره هوتکیان

هرگاه کلمهٔ فرهنگ رامرادازعلم وادب، شعرو لغت، تعلیم وتربیت وفکرواندیشه برشمریم پیداست که کشور ماازقدیم الایام در فرهنگ باستانی شرق وفرهنگ دوره اسلامی رو ل بس فعالی داشته، مهدعلم ودانش وپرورشگاه بزرگترین ومعرو فترین رجال فرهنگی مشرت زمین بوده است که آثارجاودان شان زیب کتاب خانه وموزیمهای بزرگ شرق وغرب میباشد و یابرخی زیور چاپ یافته بدانش آموزان علــم و دانش می آمــــوزدوبه دانشوران عقل و بینش بخشیده بامطالعه آنها ساحهٔ معلومات وافق دید شانراوسیعتر میسازد.

هرگاه بغور بنگریم هردوره ازادوار تاریخــی کشورنظر بهایجابات زمان ومکان ونظر بشرایط خاصی آندوره مشخصات فـــرهنگی مختلف و متفاوتی دارد که بدون درنظرداشت آن، مطالعه فرهنگ آن دوره مشکل مینماید. لذاروی ایــن ملحوظ فرهنگ دوره هو تکیان شرایط ومشخصات بخصرص داشته کهمطالعهٔ آن واجب والزم شمرده میشود. دیگرازینکه بذکراین شرایط، و یـــا مشخصات آندوره بپردازیم ایجاب می نماید کهطی چند جملهٔ محدود ومختصر هـــوتکیان را معرفی بداریم.

هوتکیان اولاده باباهوتک بن باور بن تولـر یاتورن بن باباغلجی بوده، بنابران هوتکیان شاخه ئی ازغلجائی یاغلزاءی میباشندو شعب دیگرغلجائی عبارت انداز توخی، تره کی اندری ،خروتی، علیخیل، سلیمان خیل، سوهاك، شیرپاو وغیره، مگر بنیانگذار واقعی سلا سهٔ هوتکی حاجی میرویس خان بودکه کشوررااززیر یوغ استعماراجانب رهایی بخشیده، درسال ۱۱۱۹ه وبقولی ۱۱۲۰و۱۱۲۱هجری اساس دولت افغانی هوتکی رادرقندهار پی ریزی کرد.

مشخصات سیاسی وفرهنگی دورهٔ هوتکیان :

۱ــ قبل ازظهورهوتکیان افغانستــان محل رقابت دوقدرت بزرگ آنزمان یعنی هندو ایران بودکه هردو دولت مذکوربه بلادمعروف وتاریخی افغانستان چون هرات، قندهار، وغیره چشم طمع دوخته ودراشغال آنها باهم رقابت داشتند. لــذا این بلاد بخصوص قندهارگا هی بتصر فـ یکی و زمانی تحت اشغال دیگری قرار داشت پس گفته میتوانیم که دورهٔ بعدازسقوط سلاسهٔ بافرهنگ تیموریان هرات تا ظهور هوتکیان قندهار یك دورهٔ تاریك تاریخ کشور شمرده میشود کــه این وضع خوددر انکشاف فرهنگ آندوره تاثیر منفی بخشیده بود.

۲ــدر آغازدورهٔ هوتکی هدف نخستین نجا ت کشورازریر یوغ اسارت اجانب وهدف نهایی استحکام وبرقراری دولت افغانی بودکه خارجیان باردیگر نتوانند درین خطه باستان رخنه یـی پیدا کنند، لذامجال کمتری برای توسعهٔ علم و فرهنگ باقی ماند.

۳ــهوتکیان دومرکز ومسند شاهی داشتند یکی د رقندهارو دیگری دراصفهان بود، زینجــا مرکزواحدی نبودکه فرهنگ واحدافغانی بمیان آید.

٤ــ مقارن ظهور هوتکیان درقندهار، امرا ی ابدالی درهرات حکمرانی میکردند، ایشان نیز

مانند هوتکیان مشغول دفع حملات اجانب ازسمت غرب کشور بودند، البته این دو شاخهٔ بزرگ افغان گاهی باهم اتحاد ودوستی داشته وطور دسته جمعی علیه تجاوزات خارجی ازملك متصرفه شان دفاع میکردند، وزمانی متأسفانه باهم سرجدال داشته یکدیگر شانرا ضعیف می نمودند. لذا امرای ابدالی هرات نیز در مسایل پیشبرد امور فرهنگی همان مشکلات راداشتند که هوتکیان بدان مواجه بودند، ولی همزمان با ظهور هوتکیان ویا یکی دوقرن پیشتر ازان در کشور هند آنوقت یك سلسله سلاطین افغانی پښتون مانند لودیان وسوریان و یك سلسله نهضتهای قبایلی مانند نهضت روښانیان، نهضت یوسفزائیان، نهضت خوشحال خان ختك وغیره روی کار آمدند که برعلاوهٔ مقابله ومجادله با حریفان خویش بخصوص سلاطین مغولی هند، فرهنگ نسبتاً پیشرفته تری نسبت به هوتکیان قندهار وامرای ابدالی هرات بمیان آوردند وبرعلاوه اینکه شعروادب ترقی کرد وسرکردگان این نهضت مانند بایزید مسکین انصاری معروف به (پیر روښان) وخوشحال ختك و پسرش عبدالقادر ختك وغیره اهل قلم وسیف یا شاعر ومبارزه بودند، و بهردوزبان پښتوو دری شعر میگفتند، و آثارخیلی زیادی ازتاریخ، مانند مرآت افغانی، ازخانجا نخان، مخزن افغانی از نعمت الله هروی، واقعات مشتاقی تا لیف شیخ ارزق الله، تاریخ شیرشاهی تالیف عباس خان سروانی، تاریخ مرصع ازافضل خان ختك تاریخ داودی، تاریخ انبیأ از محمد (سنهٔ کتابت ۱۱۱۸هـ) ودیوانها و تذکره هایی مانند کلیات خوشحالخان ختك، دیوان رحمن بابا، دیوان کریمداد ومخزن اخنددرویزه (در یك وقایه)، یوسف زلیخا ازعبدالقادر ختك و تذکرة الاولیاء ،وکتب دینی مانند تفسیر های قرآنکریم مخزن الاسلام ازآخند درویزه، وسلوك الغزات از ملامست ود ها کتب ورسائل دیگر بصورت قلمی وخطی ویاچاپی ازایشان بهردوزبان (پښتو ودری) بیادگار مانده که نمایانگر فرهنگ پیش رفته ترشان نسبت به هوتکیان میباشد.

٥ـ مدت شاهی هرکدام ازشاهان هرتکی کوتاه بوده ومحض پنج نفر ازیك دودمان به شاهی رسید ندبدینقرار ازحاجی میرویس خان که مدت ریاست وی رابرخی شش وعده یی هفت تاهشت سال ضبط کرده اند (۱۱۱۹ـ۱۱۲۰ الی ۱۱۲۷هـ) (مرکز ریاست قندهار)

۲ـ عبدالعزیز تقریبا دوسال (۱۱۲۷ـ۱۱۲۹هـ (مرکز در قندهار).

۳ـ شاه محمود هوتکی مدت هشت سال (۱۱۲۹ـ۱۱۳۷هـ) مرکز سلطنت بدوآ قندهار وبعدا اصفهان).

٤ـ شاه اشرف هوتکی مدت پنج سال و هفت ماه (مرکز سلطنت اصفهان).

٥ـ شاه حسین هوتکی مدت شاهی او پانزده سال (۱۱۳۵ـ۱۱۵۰هـ) لذا این مدتهای نسبتاً کوتاه نیز فرصت زیادی بجهت انکشاف و توسعهٔ امورفرهنگی برای شان باقی نگذاشت.

٦ـ حدودمتصرفات هوتکیان در دورهٔ شاهان هوتکی متفاوت بود، چنانچه درعهدریاست حاجی میرویس خان شهر قندهار ونواحی اطراف آن

بود، دوره شاه محمودهوتکی بعلاوه متصرفات افغانی بلاداصفهان ،کرمان، قزوین کاشان،قم ،طوس ،یزد وغیر ه‌نیزشامل حوزهٔفرمانروایی هوتکیان به‌شمار میرفت.

دردورهٔ شاه‌اشرف هوتکی‌نیز گاهی‌این‌حدود کم‌وزیاد میگردید،ولی‌دردور هٔشاه‌حسین‌هوتکی حدود متصرفاتش بقول‌هترزام (مؤلف کتاب تاریخ‌بلوچستان)شامل‌سبزوار (اسفزار ندیم وشین‌دندموجوده)وفراه تاغزنی ودره‌گومل، پنبین (یافوشنج)وشال(در بلوچستان) دیره‌غازی خان‌ودیره اسمعیل خان‌بود.

لذاشکی‌نیست که‌علوم متداول‌آن عصر یعنی علوم‌معقول‌ومنقول درساحهٔ حدود متصرفات هوتکیان سیر طبیعی وعادی خودرامی پیمود که مطالعهٔمفصل جریانات فرهنگی‌نواحی‌مذکور سخن رابدرازامیکشاند.

۷ـ مسلم است‌که زبان یکی ازعناصر مهم‌و اولیهٔ فرهنگ وکلتوراست‌که بدانو سیلـه جریانات فرهنگی وکلتوری‌ادوارمختلفهٔ‌تاریخی هرکشور مطالعه میگردد.در زمان‌هو تکیان‌زبان دری‌و پښتوهردو معمول بوده‌ومردم افغانستان بهر دوزبان تکلم میکردند.ولی درمتصرفات ایرانی شاهان هوتکی زبان فارسی‌راهیچ‌بود وبدان‌زبان آثار زیادی ازآنوقت بیادگارمانده است.

۸ـ علوم‌متداول عصرهو تکیان‌عبارت‌ازعلوم معقول ومنقول‌بوده‌که توسط،ملاهاو مولو یـان زیادتردر مدارس‌تدریس میگردید، بعبارهٔدیگر تعلیم وتربیت که‌بخش بزرگی ازفرهنگ را تشکیل‌میدهدبیشتر درمدارس صورت میگرفت ولی‌گاهی بصورت استثنائی شاگردان‌شخصی وخصوصی نیزدرس‌میخواندند.

۹ـ مسئلهٔ شیخی ، پیری مریدی‌قبل‌ازظهور هوتکیان مروج‌بودو حتی‌افضل خان ختک(در تاریخ‌مرصع که‌به تصحیح‌وتحشیهٔ دوست‌محمد کال مومندرپشاورچاپ شده باستناد مخزن افغانی)ازهرسه‌شعبه بزرگ قوم پښتون‌یعنی سربن، بټنی‌وغرغشت‌که پسران‌قیس‌عبدالرشید ملقب به‌پتهان یاپټان بودند نامهای شیو خ متعددی راذکرمیکند ونیزدر تذکـرةالاو لیای پښتوکه درهمین تاریخ مرصع(چاپ‌جدید)ازان بحث‌شده،هم‌شرح مختصر احوال‌این شیو خ وعرفابیان‌گردیده‌است ومسئله پیری ومریدی دربین‌شان‌رواج داشته ،شبه‌یی نیست‌که در عصر هوتکیان‌مسئله شیخی وپیری ومرید ی بدان‌منوال مروج‌بوده‌است.

۱۰ـ البته‌شعروادب‌نیز که‌جز مهم فرهنگ بشمار میرود دربلاد محروسهٔهو تکیان‌روا ج کاملی‌داشته واغلب‌کسا نیکه صاحب سوادو کتابت‌بودند، ازین ودیعه نیزبهره‌یی‌داشتند .

بیانات وطرزتفکربرخی از شاهان هوتکی :

واضحست که‌هریك‌ازشاهان هوتکی طرزتفکر وپالیسی خاصی ازخودداشته‌که درمواردمختلف حسب ایجابات وقت‌وزمان آنرابکار برده‌وحتی بیاناتی‌ایراد کرده‌اند که‌درینجاطور مـؤجزو باختصار ازان‌یاد میکنیم.

حاجی میرویس خان :

مؤسس سلاسهٔ هوتکی شخصی‌فکوروباتدبیری بود ،سید جمال‌الدین افغانی درکتاب‌تتمةالبیان خویش‌نویسدکه میرویس خان‌دربین اهالی به

بلندی‌اخلاق، فصاحت بان‌ورسایی‌ذهن معروف وباثراین صفات‌دردلهای افغا نان‌محبو بیت و نفوذی پیداکرده‌بود. میرزا محمدخلیل مرعشی صفوی (درکتاب‌مجمع‌التواریخ) خود یکی از تدابیرمیرویس خان‌را بمقابل‌گر گین‌حکمران صفوی قندهار اینطور ضبط میکندکه چون میرویس ازسفرحج بقندهاربازگشت از گرگین رخصت رفتن قلات‌که مسکن اوبود گرفته‌و رهسپار آنجاشد،درآنجا سپاه‌و لشکر قوم غلزایی وفرق دیگرافاغنه راگرد آوری کرده باایشان عهدو پیمان کرد که بی‌مضایقه در مرامیکه‌درپیش‌دارد شر کت‌جویند، البته هر قدر،منافع ازملك ومال‌بدست آید،در میان شان برادرانه قسمت خواهد نمود. برای‌این که گرگین راا‌غفال کندشهرت انداخت‌که چون وی ازسفرحج آمده بایدد‌ر‌موردکسانیکه جهت تهنیت ومبارکبادوی رفت‌وآمد میکنند اشتباه نکرده‌ومزا حمت ننماید، این بگفت‌ودست‌بکار شد،ودر خفابجماعت کاگری هدایت‌دادکه سر شورش گذارید ضمناً به‌گرگین اظهار داشت‌که جهت فرونشاندن شورش مردم کاگری لشکر کافی بدفع ایشان‌اعزام دارد. گرگین‌خان هم بناچار بالشکر عظیم‌بدانصوب‌روان گشت.چون به قریهٔ ده شیخ رسید، میرویس خان و سرداران دیگروی راتحریك کردندکه‌برادرزاده اش‌سکندر میرزا که‌در میان‌فرقه گرجیه به الکسندل‌میر زامشهور بودبجهت دفع شورش مردم کاگراعزام نماید چون این کارصورت گرفت،عده بسیار کمی‌باگرگین باقیماندند.ازین جا حاجی میرویس خان مخفیانه به‌کاکریان خبرفرستادکه مقدمه راطولانی سازندتا نقشه سیاسی خودراعملی کند، آنگاه درملك خود نفرفرستاد که‌فرصت خوبی فرارسیده، هرچه زودتربدور هم‌جمع‌شده درظرف سه‌روز خودرا به‌اورسانند. خلاصه نیمهٔ شب برگرگین‌حمله ورگردیدوخود اوو همراهانش راازتیغ‌گذرانید. آنگاه فی‌الفور اسباب وبراق گرگین رابجان سپاه افغانی پوشانیده به‌هیئتیکه گرگین در سواری میبودوارد قندهار شده .

بدین وسیله‌محا فظین گرگین‌را غافل‌ساخته باندرون قلعه قندهار داخل گردید،وهمه آنها رامقتول‌ومقهورساخت.

بخاطربایدداشت که‌حاجی میرویس خان پس ازقتل‌گرگین وهمراهانش سه‌جرگهٔ ملی‌تشکیل داد،ودرهرکدام خطابهای غرایی‌ابراد نموده و افغانان راجرأت بخشیده به‌آزادی‌ازقید اغیار نویدمیداد چنانچه سید جمال‌الدین افغان درآن باره‌اشاره نموده چنین مینویسد: «وقتیکه‌فضای قندهار ازمخالفین خالی شد،میرویس روسای قبائل‌افغانرا دعوت‌داده‌یك جرگهٔ قومی منعقد ساخت‌وخودش‌دربین جرگه ایستاده‌درنطق‌خود فضائل‌حریت ومزایای آنراوشدائــداسارت و مصائب آنرا حسب ذیل روشن ساخت : (اگر شماکمر مارابسته کنید وباما متحدشوید گردنهای افغانان راازطوق ذلت و غلامی رهانیده بیرقهای عزت رادربلاد وطن خواهیم افراشت ویوغ سلطهٔ ایرانیانرا از دوش خود دور خواهیم‌کرد) .

آنگاهیکه شاه حسین صفوی جهت تهدید میرویس خان محمد حاجی خان نامی راباعساکر

جرار بقندهار فرستاد میرموصوف در جوابش چنین گفت : «آیاگمان میکنی که عقل وحکمت جزدرکله های صاحبان تنعم، دردماغ رجـال کوهستان افغان پیدا نخواهد شد ؟ اگردرقدرت شماطاقت سرزنش وسرکوبی ما میبود حاجت بفرستادن شمانبودکه چنین سخنهای بی‌معنی رابیان میکردید .»

بعدشاه حسین صفوی، محمدخان حاکم‌هرات رابه سمت نمایندهٔ خود بقندهار اعزام داشت، چون وی ازدوستان ورفقای سفر حج میرویس خان بود، حین ورودش بقندهار اورا خطاب نموده گفت : «اگر حقوق سابقهٔ رفاقت ومحبت شمابرمن نمی بود شمارا همچو مجرمین جـزا میدادم، لیکن بفهمیدکه افغانان بعداز نجـات یافتن بادیگر یوغ اسارت را بدوش نخواهد کشد، وشیرانیکه زنجیر های عبودیـــــت را گسسته اند باردیگر پابند ومقید نخواهندشد، وشمشیر هاییکه ازنیام کشیده شده اند باز بغلاف نخواهد شد، زوداست که حکومت شما سرنگون ودولت شما مغلوب واموال شماچوو تاراج گردد .»

پوهاند عبدالحی حبیبی درکتاب مولفه اش (تاریخ مختصر افغانستان ج ۲ ص ــ۷۸)گوید درجرگه یی‌که اقوام قندهاراورا(حاجی‌میرویس خان را) بتقدیر خدمتهای بزرگش میخواستند منحیث شاه خویش انتخاب‌کنند، مردم راخطاب نموده چنین گفت :

نه خدمت نمودم که شـــاهی کنم
بتخت شهی کج کـلاهـی کنـم
نزیبد مرا شا هـــی و سروری
سر افرازم از افسر چـــا کـری
مرا بس که گویند قـومم پـدر
ندارم طمع گـوهـــر و سیم وزر
همین افســرم به که خدمت کنـم
شما را چو فرزند خود پرورم .»

شاه محمود هوتکی :

بعداز مرگ کاکایش عبدالعزیز مسندنشین تخت شاهی قندهار گردید (۱۱۲۹ ﻫ) میـرزا خلیل مرعشی درباره اوگوید: «محمود ولـد امیراویس که آثاررشد ازناحیه اوهویدابود... زیاده برایام پدردرتالیف قلو ب سـرداران افاغنه وجمعیت سپاه وتسخیر بلادکوشش‌نمود، چنانکه درزمان اوقلعه فراه نیز بتسخیر افاغنه غلزهٔ درآمد وتاسرحد سیستان وسرایان (؟) درحوزهٔ ملك اوداخل گردید .»

رستم الحکماء مولف کتاب (رستم التواریخ طبع طهران ۱۳٤۸ در صفحات ۱۲و۱۲۹نویسد که : «والاجاه (محمودخان ولد حاجی امیرخان غلجهٔ) که جوانی بود باکمالات صوریه ومعنویه آراسته ودر فطنت وکیاست ورشادت وتمیز ونظم ونسق وموافق حساب واحتساب، کشندهٔ هردزدورهزن وظالم وناپاك بود، باذن ورخصت استادش (جناب شیخ حسین) صاحب کرامات برخود مهتر وسرور وسـردار و ســـــالار و صاحب اختیار نمودند . اوهم میزان عدل و احسان وجود وکرم دردست گرفت ...»

رستم الحکماء دریك جای د یگر کتـابش

بیانات شاه محمود رااز متن نامه ایکه وی یکی ازعلماء زمان یعنی (امیر محمد حسین برزانی) که در مقابلش قیام نموده بود چنین نقــل میکند : «ای سید ومرشد زمان ماقلباً بتــو اخلاص وارادت داریم ، توخود میدانی که از جانب (گرگین خان گرجی)واتباعش و (سائرین) چه ستمها وچه تعدیها به اهل کابل وقندهار وهرات وسایراهل سنت رسیدوچه قدرسعیها کردیم که ازجانب سلطــــان جمشید نشان (شاه حسین صفوی) دفع ستم نمائیم، صورت پذیرنشد، ونتیجه بعکس بخشید وآخرالامــر بجان رسیدیم ، گرگین واتباعش را کشتیم، وتمشیت امورملکی ومملکتی خودرا دادیــم ومحافظت حدود خود مینمودیم، که ناگاه از جانب وزیراعظم وارکان دولت سلطانی نامه‌ها بمارسیده ومارابه تعجیل تکلیف به آمــدن این حدود نمودند .. لاجرم سیادت ونجابــت پناهاتوباما محاربه منما وترك محاربه کــن وباما متفق شو ودر احقاق حق نمودن باما همدستان شو. » چون جوابش منفی بود شاه محمود سی هزار نفر بمقابلش فرستاد واورا عزیمت داد واسیرش نموده گفت : «ای سید ومرشد زمان چراخود راعبث بکشتن دادی وما رااز خدمت خودمایوس نمودی، اگروصیتی داری بیان فرما.» خلاصه شاه محمود طبق وصیتش عمل نموده وبجائیکه خودش وصیت کرده بود مدفونش ساخت . برعلاوه رستم الحکماء بیانیه دیگر شاه محمود رادر موردشاه حسین صفوی که چهار صدزن داشت اینطور ضبط مینماید:

«نظربه آنکه متابعت کــــلام خدا بر همهٔ مسلمانان واجبست، خدای عالم درقــرآن مجید فرموده مثنی وثلاث ورباع، شنیده ام کـــه چهار صدزن درحباله نواب همایون میباشد.. میباید زیاده ازچهار زن راطلاق بفرمائید ...»

شاه اشرف هوتکی :

بعداز شاه محمود پسرکاکایش ، شاه‌اشرف بن عبدالعزیز برمسندشاهی دراصفهان تکیه‌زد (۱۱۳۷هـ) بقول رستم الحکماء وی نیز مرد پخته، صحیح المزاج، هوشمند، بسیار زیرك وباعدل وانصاف بود. یکی ازوقایع بس مهم عهدشاه اشرف تجاوزات‌دولت عثمانی وروسیهٔ تزاری برمتصرفات وی محسوب می گــردد . شاه اشرف این موضوع رانه تنهاازراه نظامی حل کرد ، بلکه ازطریق دیپلوماسی نیزسعی نمود تاموضوع رابوجه احسن وبه نفع طرفین فیصله نماید، ولی این فعالیتهای سیاسی او بیشتر متوجه دولت عثمانی که هم مذهــب وهم‌کیش اوبود میباشد. بدین منظور سفیری رابدربار عثمانی در قسطنطنیه فرستاده سفیر افغانی باعلمای عثمانی درخصوص احوال‌ایران داخل مذاکره گردیده اظهار داشت که‌شایسته نیست سلطان عثمانی که اهل اسلام است باپادشاه نصرانی (یعنی پادشاه روسیه‌تزاری) هم پیمان شده وحکومت سنی رااستیصـــال نماید. علماکه سفیردولت هم کیش خود را دیدند باوی ازدر موافقه پیش آمدند، ولــی وزراء بر خلاف علماء احتجاج کرده چنیـــن استدلال نمودندکه سلطان عثمانی‌امیرالمؤمنین وخلیفه رسول رب العالمین وسایهٔ خدادرروی زمین است، کسیکه اطاعت اورا نکند وبنامش خطبه راجاری نسازد ومالیه نپردازد دشمن دین شناخته شده وحتی نسبت به نصاری با او

جهادالزم میباشد . سپس علماء ازین بیانات وزراء سکوت اختیار کردند وسفیر افغانی بدون نتیجه برگشت ومیان عساکر افغانی وعساکر دولت عثمانی محاربه یی رخداد که دراثرآن دوهزار نفر سپاهیان قراولی دولت عثمانی کاملا مقتول گشتند . مگر بقیهٔ عساکر عثمانی خندقی بدور خویش حفر نموده آماده کارزار شدند. شاه اشرف که نمیخواست بین دودولت هم کیش زین بیش نزاعی رخ دهد، چندتن ازپروپاگند چیانش را مخفیانه باردوی عثمانی فرستاده تابا ستمالت قلو ب کردهاکه جزئی از عسا کر عثمانی بودند بپردازند .واظهار دارندکه مردم هر دو طرف مسلمان وحنفی مذهب بوده وجنگ بایکدیگر مغایر شعایر اسلامی میباشد، باید با هم متحد باشیم . برعلاوه هیات دیگری از علماء رابحضور احمد پاشا فرستاد، تاوی را بصلح راضی ساخته ومنافع صلح وسلم را باو بفهماند. چون احمد پاشا بصلح راضی نشد وعساکرش راسوق داد باردیگر عساکر وی عزیمت خوردند، ودوازده هزار نفر شان تلف گشتند. دفعه ثالث شاه اشرف جهت استمالت قلوب عثمانیان مکتو بی (۱) به احمد پاشا ارسال داشت ودرآن اظهار نمودکه : «من نمیخواهم اموال مسلمانان راتصرف کنم ، ازطرف خودامین انتخاب نمائید، تابدون آلات حربیه سایر سامان باقیمانده شمارا به شما تسلیم کنم .) بعد تمام محبوسین عثمانی را بخشیده ورها ساخت .

علوم وفرهنگ وعلمای عصر هوتکی :

شکی نیستکه تعلیم وتربیت علم وعرفان وادب وفرهنگ درعصر هوتکیان در مدارس ویامحافل خصوصی وعمومی جریان داشت وعلومیکه تدریس میشد عبارت از همان علوم متداوله عصر یعنی علوم معقول ومنقول بود وعلوم معقول عبارت بوداز فلسفه ومنطق‌هیات نجوم ریاضیات وغیره، ولی‌علوم منقول عبارت بودند ازعلوم دینی مانند تفسیر حدیث فقه ویاعلوم دیگر مانند علم کلام وغیره که این همه علوم بصورت خصوصی وعمومی در متصرفات افغانی وایرانی هوتکان که از آن دربحث (مشخصات فرهنگی این دوره) نام بردیم مروج ومتداول بود . والبته واضحست که بارواج این علوم وادبیات علماء ادبا و شعرایی نیزدرین متصرفاتیکه مذکور افتاد عرض وجود کرده‌اند که ذکر شرح حال وآثار شان سخن رابدر ازا میکشاند . (۲) مگر در ینجا من باب نمونه یك تن از علمای معروف عهد هوتکیان ویك تن از شعرای گمنام آندوره را باستناد ماخذ معتبر مختصرا بیان میداریم :

۲ـ ملا زعفران :

وی از علمای معروف در باری عهد شاه محمود وشاه اشرف هوتکی در اصفهان بودکه خودش اصلا افغان میباشد . رستم الحکماء درکتاب مؤلفه خویش (رستم التواریخ ص ۱۶۲و ۱۹۰) شرح مفصلی در باره وی نوشته ودرینجا تنهایك جمله اورا نقل میکنیم چنانچه‌مینویسد: «مقدم برهمهٔ ایشان عالیجناب فضائل مآب علامی فهامی (آخوند ملازعفران) که حنفی مذهب بود... وپیشواومقتدا ومجتهد ومطاع اهل سنت بود ...»

میرزامهدی استرآبادی منشی در تاریخ جهانکشای نادری (ص ۷۰ـ۷۱) نام ملازعفران رابا میا صدیق وسیدال نیز ضبط نموده که ازطرف شاه اشرف منحیث نماینده در موضع زرقان به نزد نادر قلی (ثم نادرشاه افشار) فرستاده شدنداین شخص (بقول‌رستم‌الحکماء) بالاخره جان خودرا درراه خدا بجهت حفظ اسلام فداکرد، وبقول صاحب جهانکشا(ص۷۱) بارفقایش که مذکور گردید ازطرف نادرقلی جام شهادت نوشید .

۲ـ مددخان غلجایی هوتکی بنالم خیل :

نام این شخص دریك مجموعه رسایل خطی کتابخانه خطی وزارت اطلاعات وکلتوربنظر رسید واین مجموعه شامل رسایلی ازمنتخبات اشعار شعرای مختلف وحکایات غریبه‌میباشد، که یکی دورساله آن تاریخ کتابت ۱۰۶۶ـ۱۰۸۰هـ دارد، وازین شاعرچند نمونه شعردری ثبت شده که اینك یك رباعی اوراباب نمونه ذکرمیکنیم :

رباعی

این هواین ابراین‌گل توبه هاخواهد شکست
توبه گرازسنگ باشد این هوا خواهدشکست
صبرکن ای شیشه برسنگ جفای معتصب
گردن این دشمن عشرت خداخداخواهدشکست

خلاصه اینکه دوره هوتکی زیادترش به جنگها ومحاربات وحصول استقلال کشور و استحکام آن سپری شد وفرصت کمتری بانکشاف علم وفرهنگ باقیماند، چنانچه پوهاند حبیبی نیزدرکتاب تاریخ مختصر افغانستان (ج ۲ ص ۸۲و۱۳۴) بدان اشاره نموده مینویسد : «دوره سی ساله حکمداری هوتکیان درتاریخ افغانستان ازحیث نهضت داخلی وغلیان احساس استقلال طلبی خیلی اهمیت دارد، لذادردورهٔ مذکور بجهت تشویق وپرورش علم وعرفان وادبیات و فرهنگ فرصت کمتری بود.» بااینهم دربلاد محروسه هوتکیان علم وفرهنگ مواجه به سقوط نگشته سیر عادی خودرا می پیمود .

(۱) بخاطر باید داشت که چندین سال قبل دورول فلم یکی (واقعات حاجی میرویس خان وشاه حسین) در (۳۷ ورق) ودیگری‌بنام (جواب نامهٔ شاه اشرف) در (۸۸) ورق از استانبول بانجمن تاریخ رسیده بودکه باهتمام نگارندهٔ این سطور بصورت اوراق عکاسی‌شد وهردو بزبان ترکی بوده وفعلادر کتابخانهٔ انجمن مذکورموجود میباشد، ومطالب آن‌بواقع درفرهنگ دوره هوتکیان روشنی بیشتری می اندازد .

(۲) درمورد علماء وادبا وشعرای متصرفات افغانی هوتکیان ، رك : هوتکی هاالر بینواـ پښتانه شعراء (درسه جلد) دافغانستان‌نومیالی درچند جلد پښتانه د تاریخ په رڼاکی اثر بهادر ظفر خیل وغیره ودر مورد علما وشعراء متصرفات‌ایرانی رك آتشکدهٔ آذرریاض‌العارفین وغیره .

فرهنگ دوره ابدالیان

ابدالی نام یك قبیلهٔ بزرگ افغان است و ابدالخان نام بزرگ این قبیله بود که درحدود سال ۳٤۰ هـ میزیست · وی شخص عا بـد وزاهد وعارفی بود که قبیلهٔ مذکور بد ی منسوب اند· چند پشت بعداز ابدا لخـان شخصی موسوم به‌اسدالله خان یاسعدالله‌خان معروف به‌سدو خان که درمیان طایفه خـود به‌عقل وفراست ممتاز وبدلجو یی رعا یایگانه بودبمیان آمد· گویند وی بنابدعوت شا ه عباس اول صفوی بایران رفته‌بود ودوسال‌در سفر وحضر باوی یکجا بود واز اوخد مـات شا یانی بظهور پیوست، بحد یکه شاه‌مذکور را مجذوب خـویش ساخت وازجانب اولقب (سلطانی) دریافت ودر جرگهٔ سلاطین شامل گر د ید· لـذا اولادهٔ اوبه (سدوزایی) معروف اند · آنگاهیکه احمدشاه ابدالـی درسال ۱۱٦۰ هـ برمسند شاهی قندهار جلو س کرد لقب‌خود را (احمد شاه در دران) گذاشت وزان پس اولاد واحفاد اوبه (درانی) اشتهار یا فتند · پس هرگاه ما از ابدا لیان صحبت میکنیـم سدوزایی ودرانی نیز منظور است و گویـا هرسه نام یکی می‌باشد ·

مشخصات سیاسی وفرهنگی ابدالیان:

۱ـ بخاطر باید داشت که‌نخستین مسکـن ابدالیان قندهارومربوطات آن بود، بعداقسمت زیاد ایشان به هرات رفته‌درآنجا مسکن‌گزیدند ویك تعداد کمتر شان رهسپار دیار هندآنوقت گردیده به‌ملتان مسکن گزین شد ند · هرگاه دوره ابدالیان را ازظهور ابدالخان برشمریـم دورهٔ حیات او اواسط قرن چهارم هجـر ی بوده ولغایت ظهور احمدشاه ابدالی درحدود هفت الی هفت ونیم قرن رادر بر میگیرد کـه درین دوره طویل کشور مادر سا حهٔ سیاست وفر هنگ مراحل بس مختلفی راطی کـر ده است· ولی از آغاز قرن یازدهم هجـر ی‌الی اواسط قرن ۱۲ هجری این مملکت بطـو ر مسلسل وبوقفه هاصحنه رقابت دو کشو ر مجاور یعنی هند وپارس که‌در آنز مان‌ازقدرت های‌بزرگ ممالك شرقی بودند گردید· لـذا ابدالیان قبلی چه درقندهار وچه هنگام‌حکمرانی شان درهرات مانند غلجائیان مشغول مبارز ه ودفاع ازاراضی متعلقه خویش بودند، ولهـذا فرصت کمتری برای انکشاف کلتور وفرهنگ کشور داشتند·

۲ـمسلم است که‌یکی از عناصر بس مهم کلتور وفر هنگ زبان بوده ودر عهد ابدالیان بالخاصه درعهد سلا له ابدالی(یعنـی از احمدشاه به‌بعد) زبان پښتو ودری بیشتررواج داشت وعلما وادبا وشعرای آنزمان آثارشانرا بهردو زبان وگاهی بعر بی بیاد گار گذاشته‌اند مگر زبان دری عمومیت بیشتری داشت وزبان رسمی ودر باری ایشان بود و حتی شاهان این دوره جزاحمد شاه که بهردو زبان پښتو ودری آثار دارد دیگران آثارشانرا به در ی

نگاشته اند· ولی لغات وکلمات عر بی، تر کی ومغولی بخصوص در تشکیلات سیاسی ونظامی آندوره نیز نافـذ بود، چنانچه این لغات و کلمات درالقاب وعناوین رجال‌وفرامین‌ونامه‌های شاهان آندوره بملاحظه میرسد·

۳ـدرزمان سلالۀ ابدالیان علوم متـدا ول همانا علوم معقول ومنقول بوده ودرمدا رس تدریس میگردید، برعلاوه شعر وادبیات، هیئت وطب نیز رواج کاملی داشت·

٤ـ ازقرون ۱۲و۱۳ هجری آثار زیاد منثور ومنظوم دربـلاد محروسه ابدالیان به یاد گار مانده ویا اقـلا درقرون مذکور کتابت شده‌اند ونمونه‌هایی بارزآن نه‌تنها در کتاب خانه هاو موزیم های ممالك غربی وشر قی حفظ شده اند، بلکه در کتابخانه خطی وزارت اطلا عات وکلتور در کابل به تعداد زیادی جلب نظـر میکنند·

٥ـ دیوانهای اشعار برخی از شعرای عهد ابدالیان مفقود الاثر بوده ونمونه های شعری شان ازکتب ورسایل دیگر بدست‌آمده‌است·

٦ـ خصوصیت مهم دیگر این دوره چنین بوده که‌اکثر شاهان مانند احمد شاه، تیمورشاه شاه شجاع وشهزاد گانی چون شهزاده نادر بن‌تیمورشاه‌وغیره خود شاعر ونویسنده بو ده آثار منثور ومنظومی ازایشان باقیما نـد ه است ·

۷ـ درعهد ابدالیان مانند عهد هو تکیـان مسئله پیری ومریدی که زیاد تر جنبۀ تصوفی داشت واز سلسله ها ومکاتب مختلف تصوفی چون چشتیه ، نقشبندیه ، قادریه ، سهروردیه الهـام گر فتـه بود، رواج نسبتا کا ملـــی داشت ·

۸ـ درآغاز عهد سلا لۀ ابدالی ازاهدا ف نخستین ،استحکام وتوسعۀ امپراطو ر ی‌افغانی بود مگر متاسفانه اختـلا فات سیاسی ونظامی ازعهد تیمور شاه ابدالی بین شاهان وو زرا بخصوص سدو زائیان وبار کزا ئیان و یابین خود برادران ، کاکا وبرادر زادگان و حتـی پدر وپسر شاهان وشهزاد گان سدو زا یی آغاز وروز بروز کسب شدت کرد· تا اینکه منجر بجنگهای شدید داخلی گردیده کشو ر راضعیف نمود وزمینه رابرای استعمار چیان خارجی علی‌الخاصه انگلیسها مساعد ساخت‌و جنگهای مد هش افغان وانگلیس رابمیان آورد که‌عواقب خطرناکی رادر برداشت وا ین خود باعث آن گردید که کلتور وفر هنگ‌افغانستان درآن دوره انکشاف سریعتر ی‌ننما ید·

۹ـ در دورۀ شاهان ابدالی شعرا ، اطبـا مورخین ،منجمین‌ومنشیان‌درباری‌زیادبوده‌هرکدام ازخود القاب وعناوین خاصی داشته وازبر خی ایشان آثار منثور ومنظومی نیز بیاد گـا ر مانده است·

۱۰ـنکته قابل تذکر دیگر در مشخصا ت سیاسی وفرهنگی عهد ابدالیا ن اینست کـه حدود متصرفات شاهان این دوره از هم‌متفاوت بوده وروز بروز کاهش یافته است، چنانچه حدود متصرفات احمدشاه ابدالی بقول بناغلی غبار (در کتاب افغانستان بیك نظر طبـع‌کابل ۱۳۲٦ ه ش ۹۹) شامل قند هار و هرا ت، قطغن ، بدخشان، بلخ میمنه مرو ومرغاب،

طوس ونیشاپور ، سیستان وکرمان، سند و بلوچستان ،کشمیر ،چترال، کابل و غورو پنجاب وپیشاور بود. الفنستون (در کتاب شرح سلطنت کابل - بزبان انگلیسی طبع لندن ۱۸۱۵ ع ،ص۷٦) حدود امپراطور ری احمدشاه رادر هنگام وفاتش (۱۱۸٦ هـ) از غرب خراسان تاحدود هند واز اکسوس (آمو) تابحر هند ضبط نموده و لی فریه فرانسوی ساحهٔ این حدود را ازسر حدشمال بدریای اکسوس (آمو) وکافرستا ن (نورستان موجوده) درجنوب به‌بحیره عمان، درشرق به کو ها ی تبت، دریای ستلج ودریای اندوس(سند) ودرغرب بخراسان پارس وکرمان متصل‌میداند. (رك تاریخ افغانها تر جمه انگلیسی چا پ لندن ۱۸۵۸ ص ۷۷) . قاضی عطالله خا ن (درکتاب دپښتو تاریخ طبع پیشاور ۱۹٤۸ چا ص ۱٤۸) حدود متصرفات تیمورشاه ابدا لی رادرزمان وفاتش (۱۲۰۷هـ) شامل کشمیر، لاهور ،پیشاور ، کابل ،بلخ،خلم ، قند هار هرات، ملتان وغزنی میداند . ولی‌درعهد وی قلات بلو چستان وخراسان ایرانی با جگذار بودند. اماایالات سند بااینکه ازپنج سال‌قبل (از وفات تیمورشاه) باج نمیدادند ، باز هم صوبهٔ افغانی شمرده میشدند حدود متصرفات زمانشاه ابدالی راخودش طی نامه‌ایکه‌بعد از خلع خویش به‌والی بغداد فرستاده (وعکس این نامه در کتابخانه انجمن تاریخ محفو ظ است) چنین ضبط مینماید : «این نیاز مند درگاه الله بعداز فوت پدر بمسند شهر یاری نشستم ومملکت افغانی راکه خراسان‌وبعضی هندوستان تاکشمیر ولاهور وسند و ملتان وشکار پور تاکنار بحر اعظم (بحر هند)و قندهار وبلخ تالب دریای جیحون حدو د بخارا ودار السنطهٔ هرات و تاحدود مملکت عجم که شرح آن مو جب تطویلت می گردد مسخر نمودم ودایم به هند ستان به جها د میرفتم .. »

مگر ساحهٔ متصرفات شاه محمود (درهردو مرتبه) وشاه شجاع (در هردو مرتبه) کمتراز سه شاه اول‌الذکر بود. فلهـذا هرقدرساحه متصرفات این شاهان بیشتر وسعت د اشته فرهنگ‌جامعتر وسیعتر ی‌راشامل‌بوده،و هرقدر این ساحه بمرور زمان محدود شده ر فته به‌همان پیمانه ساحه فعالیتهای فر هنگی نیز محدودتر بوده‌است .

۱۱- یکی دیگر ازمشخصات فر هنگی عهد ابدالیان یاسدو زائیان آن بوده که شعرای دری زبان آندوره (بقول پوهاند حبیبی در کتاب تاریخ مختصر افغانستان ج۲ص ۱٤۲) پیروان اشعار حافظ شیرا زی ومو لا نا عبدالرحمن جامی هروی بوده وازسبك اد بی خراسان وعراق پیروی میکردند ، ولی شعرای پښتو زبان اکثرا ازاشعار تصو فی‌رحمن بابا تقلید وپیروی مینمودند.

۱۲- یك مشخصهٔ بس مهم دیگر دو ره سلالهٔ ابدالیان آن‌بوده که‌درعهد۱ یشا ن خاندانهای علمی وفرهنگی یی عرض‌و جو د کردند که‌این مزیت را دوره هوتکی کمتر داراست وخاندان های‌علمی معروف‌عهد مذکور عبارت بودنداز :

۱- خانوادهٔ علو می وخان علو م :

ازبارکزائیان قندهار بودند که تا جنگ

استقلال (۱۹۱۹) منصب قاضی القضا تــی داشتند.

۲ـ خانواده قاضی غلام‌محمد هوتك که از علمای معروف قندهار وقاضی شهر بودوکتاب ارشادالحق رابزبان عربی(۱۲٦٤هـ) نوشت .

۳ـ دودمان ملا بابر موسی خیل :

که خودوی درعصر هو تکیان زیست داشت وفرزند ش مولوی فیض الله در عصر احمد شاه بابا استاد خـانوادهٔ شاه و لـیـخا ن اشرف الوزرا بود.

٤ـخانوادهٔ علمی سلجوقیان هرات :

که‌از اخلاف ملامحمد مدفون روز آباد بوده وعلامه ملامیرزا پسرش را احمد شاه بهرات آورد واشخاص معروف شان عبارت بودند از ملا عبدالاحد، خلیفه، ملامحمد عمر ،ملا رفیق سلجوقی ، محمود مشر. وبالاخره مر حوم‌علامه صلاح الدین سلجو قی ومر حوم عبدالرو ف فکری سلجو قی نـیز از همیـن خاند ان بـو د نـد.

۵ـخانوادهٔ میر زایان برناباد هرات:

که‌معروفترین رجال علمی وادبی ا یــن خاندان عبارت بودند از میرزا ارشد، میر زا ابوطالب مایل، میرزا کاظم ، میــرزا ر ضا برنابادی منشی در بار شاه محمود وو زیـر فتح‌خان درهرات‌درعصر تیمورشاه میر زا محمد هادی متخلص به‌عشرت هروی که منشی باشی عهد شهزاد گی اش در هرات بود وکنون‌تنها دوبرادر ازان باقیمانده اند.

٦ـخانوادهٔ مجددیان :

که‌ایشان از احفاد شیخ احمد مجدد الـف ثانی معاصر جهانگیر بن جلال الدین اکبــر پادشاه مغولی هند بودند، در عصر ابدالیان یاسدو زائیان معروفترین شخص این خاندان روحانی عبارت بود از غــلام محی الدیــن مجددی . باید متذکر شد که‌ازین خاندان در آسیای میانه، خراسان ، هند و ماوراء النهر اشخاص علمی وروحانی مشهوری‌گذاشته‌اند.

۷ـ خانواده ملااسمعیل الکوزایی :

که‌ازعهد احمد شاه در قند هار بوده‌پسرش ملا احمد قاضی شهر احمد شاهی بود که در علوم معقول ومنقول استادی داشت و دیگر اشخاص علمی این خاندان پیرمحمد بودکه‌کتاب عقیده المشا یـخ والعلما رابزبان عربی(در سال۱۲۳۳هـ) نگاشته است.

۸ـ خانواده وکیل الدوله عبدالله خان :

که‌خود شعر دری میگفت‌پسرش‌محمدعلم‌خان وکیل الدو له متخلص به (علم) نیز شاعرزبان دری بود . میر هوتك خان متخلص به افغان ودر زمان موجوده عزیز الد ین و کیلــی فوفلزایی خطاط معروف که‌تاکنون حیات دارد نیز از همین خاندان اند.

۹ـ خانواده شیخ سعدالدین انصاری :

بن عبدالغفار که‌مرد صوفی وادیبی بــو د پسرش میر ظهور الدین متخلص به (درویش) شاعر دری وپښتو ومؤلف کتاب (احوال وآثار حاجی صاحب پای‌منار) ومیرقطب‌الدین‌متخلص به‌فارغ شاعر دری ومولف مثنوی سمرقند و میر حسام الدین احمد ومیر نجم الدین ومیر نظام الدین میر فخر الدین مو لوی وغیره‌متعلق باین خاندان اند.

۱۰ــ خاندان میر واعظ :

خود میر واعظ درعهد شاه محمودسدو زایی (نوبت اول) ملای پل خشتی بود ودر قضیه بلوایی عام کابل که‌ملا فیض محمد هزاره(در سراج التواریخ ج ۱ ص٦٦) ازان به‌تفصیل شرح داده رول فعال داشت پسرش حافظ جی بون که در قیام ملی جنگ اول افغان و انگلیس سهیم بوده ، وخود میرواعظ بقول محمد غلام (غلامی) شاعر حماسه سرای‌جنگنامه ازاولادهٔ میر سیف الدین ولی بود. از ین خاندان نیز اشخاص با فر هنگی تا کنو ن حیات دارند.

۱۱ــ خاندان قاضی خیلان پشاور :

ایشان ازعصر احمد شاه ابدالی درسیاست وعلم دست قوی داشتند وبدر بار ها ی پادشاهان کابل شهرت یافتند. چنانچه ازجمله ایشان قاضی فیض الله در عصر تیمورشاه ابدالی وقاضی محمد حسن بدر بار شاه‌شجاع قرب داشت . وقاضی عطا الله خان (مو لف دپښتنو تاریخ) از همین خاندان است .

حیات فرهنگی شاهان ابدالی :

۱ــاحمدشاه ابدالی :

فرزند زما نخان ابدالی حکمران هر ات بود ودرسال ۱۳۵ ه درآن شهر تولد گردید وحیات ابتدایی اش درهرات سپری‌شد.درسال ۱۱٦۰ ه درقندهار بپادشاهی رسید وبرعلاوهٔ بلاد مختلف افغانستان شهر های معرو ف هند وایران رانیز بتصرف درآورد ودر سا ل ۱۱۸٦ ه پدرود حیات گفت . بقول گندا سنگہ (در کتاب احمد شاه درانی ــانگلیسی) اونه تنها باسواد بلکه در زبانهای ملی نیز وارد بود. زبان پښتو ودری رابوجه احسن فراگرفت ودرشاعری استعداد خو بی‌داشت . اشعارش بزبان ساده بوده درسا ختما نشکل عنعنوی دارد.

نمونه های شعر پښتوی وی در کتا ب (لوی احمدشاه- تصنیف عبدالحی حبیبی)دیوان احمدشاه درکتاب گلشن روه از راورتی و دیوان خطی‌بسیار کهنه وقدیمی احمدشاه بخط نستعلیق در کتابخانه خطی کابل مو جود است ونمونه های نثروی درکتاب‌رستم‌التواریخ ونامهٔ احمد شاه به‌مصطفی ثالث عثمانی موجود است. نمونه شعر احمدشاه در گلشن روه:

راشه زده کړه احمدشاه که مجنون
چه مجنون په عشق‌موصوف دی‌دلیلی

نمونه شعرشاه درنسخه خطی د یوان پښتوی وی :

مصطفی یا مصطفی
مصطفی فریادرس یامصطفی
مصطفی یا مصطفی
فریاد رس یا مصطفی
زب زده دیرویریږی
درسول کفن می یادیږی .
عشق اوری رالگیږی .
فریاد رس یا مصطفی

میر علی شیر قانع تتوی در کتاب تذ کره الشعرا (طبع کراچی ۱۹۵۷) این نمونه شعر دری وی رابجواب شعر حزین می‌آورد:

شعر حزین :

خوش آنکه در اسیری ازیاد ر فته باشد
دردام مانده باشد صیاد رفته باشد.. (الخ)

شعر احمد شاه

ای وای برامیری کزد ا درفته باشد
مظلـو م از در او نا شاد رفته باشد

۲ـ تیمور شاه ابدالی :

وی درهنگام حیات پدرش احمدشاه وا لی پنجاب وهرات بود درسال ۱۱۸٦ هجری بعداز خلـع برادرش سلیمان درقند هار بپاد شاهی رسید، ودر سال۱۲۰۷ ه از جهان رفت از وقایـع مهم عصر اونقل پایتخت از قندر هار بکابل است ·

تیمور شاه نه‌تنها به‌شعر و شاعری علاقمند بودرخو دش نیز به‌آن دستی داشت، بلکـه به‌علما ورو حانیون نیز علا قمند بود ودرعصر او هرشب جمعه مجلس علمی مباحثه که‌درآن علما وروحانیون شرکت داشتند در بالاحصار دایر می گردید وخودش نیز حضور بهـــم میرسا نید· ازتیمور شاه یك دیوان شعری بزبان دری‌موجوداست ·

اینست نمونه های اشعار او:

شکوه ازکوکب اقبال ندارم تیمو ر
تخت‌شاهی بود ازطالع فیروز مرا

***

میکنم تیمور دایم‌شکراحسان خدا
داده‌تخت‌سلطنت‌آن‌ذات بی‌همتا مرا

***

شاه تیمور جهان درنظر همت من
کمتر از دور خط دایر ۀ پرکاراست

۳ـشاه‌زمان :

درسال ۱۲۰۷ ه درکابل بر تخت شا هی نشست · وی بنا بااقوال مؤرخین دا خلـی وخارجی نقشه بزرگی داشت وبقول سیدقاسم رشتیا (در کتاب افغانستان در قرن۱۹)هدفش این‌بود که بااحیای مجدد امپراطوری جـد ش احمد شاه بپردازد ونیز کشور خودرا بیـك دولت مقتدر غنی که‌نه تنها مظهر قوه سیاسی ونظامی باشد بلکه بیك کانون تمدن و علـم وفرهنگ ودانش نیز مبدل بسازد · لذانخست میـخواست یك حکومت مستقل قوی مر کزی بوجود آورده ملوك الطوایفی را از مـــیان بردارد · ولی شور شهای برادرانش همایون شهزاده محمود وشهزاده عباس درآن دست خارجی ایران وانگلیس نیز دخیل بود مانـع وی گردید ،وبالاخره بخلع وی از سلطنت‌و کورساختن او ازجانب برادرش شاه محمـود منجر گردید·

ازشاه زمان آثار منظومی دردست نیست تنها نامه یی موجود است که‌بوا لی بغـداد فرستاده بود وآنرا هم بعداز خلع خو یش نگاشته که درانباره قبلا نیز اشاره‌کردیم·

٤ـشاه شجاع :

بعداز زمانشاه محمود بپادشا هی رسیـــد ودونوبت پادشاهی کرد، ولی وی شخص بی کفایتی بود وازاوشواهد واثری باقی نما نده بعد ازاوشاه شجاع درسال ۱۲۱۹ ه به‌تخت شاهی کابل نشست · وی نیز دودفعه بـــه سلطنت رسید ،مگر مرتبه دوم بکمك‌انگلیس تاج وتخت شاهی رابدست آورد وآخر الامر

درسال ۱۲۵۸ هـ درکابل مقتول گشت. برای وی‌نیز که تلاش بیشتری بجهت رسیدن به سلطنت داشت فرصت کمتری بجهت انکشاف علم و فرهنگ موجود بود، ولی خودش سواد کافی داشته وظاهرا دواثر منظوم ومنثور ازوی باقی مانده اثر منظوم اودیوان اشعارش‌میباشد که‌درسال ۱۳۳۲ هـ درلاهور چاپ شده و اثر دیگر اوهمانا شرح واقعات سطنت وی‌می‌باشد که‌دفتر اول ودوم آنرا خودش نو شته و دفتر سوم آنرا محمد حسین هراتی تاجر بقلم‌آورده است. این کتاب درسال ۱۳۳۳ هـ در کابـل (انجمن تاریخ) زیور چاپ یافته و نسخه خطی آن در کتابخانهٔ خطی وزارت اطلاعات وکلتور کابل می باشد . نمونه شعر شاه شجاع از دیوانش (ص-۲)

الهی بلبل توحید خودگردان زبانم را
بلندآوازه چون‌مستان نماشوروفغانم‌را
سوی وحدت سرای خویشتن‌بنمامرا راهی
معطر ازنسیم معرفت کن جسم‌وجانم را
شجاع امید وار لطف واحسان‌تومیباشد
چه‌باشد گر کنی شاد این دل‌ناشادمانم‌را

نمونه نثر اواز آغاز واقعات :

حمد بیقیاس وسپاس بیحد و شکر بی‌انتها وستایش بیعدد درهر زمان وآوان از اول‌تـا ابد ازهرجا مد وشاکری که‌جلوه صدور یافته باشد مر خالـق راست ... وصلوات زاکیات وتسلیمات بلا نهایت برروح پرفتوح جناب مستطاب معلی القاب حضرت سرور کائنا ت خـلاصه موجودا ت افضل اکمل خاتم المرسل احمدمجتبی محمد مصطفی‌صلی‌الله‌علیه‌وسلم.. وتحیات زاکیات برآل واصحاب و تابعین و اولیا اولین وآخرین وعلمای متقدمین ومتاخرین که هادیان طریقت و شفیعان روز قیا مـت‌اند واصل باداما بعد بردانشوران ذی بصیـرت وتحقیـق منکشف وهویداست که سلا طیـن باتمکین وپادشاهان نیك آئین پیوسته واقعات خودرا که دراحیان معر که آرایی وزمان‌کشور کشایی صورت وقوع یافته بعضی‌بملکهٔ‌کمالات صوری ومعنوی وقوت استعداد ذاتی وجبلـی خود درقید تحریر آورده ... وجمعی بعلمای متبحرین وفضلای مورخین عصر خود امرنموده که‌هریك در واربسلك تا لیف و تنظیـــم کشیده اند ..(الخ).

علوم‌وادبیا ت متداوله عصرابدالیان :

شکی نیست که‌علوم متداوله عصرابدالیان همانا علوم معقول ومنقول بوده و آنها شامل علوم دینی مانند تفسیر حدیـث فقه و غیره فلسفه‌تصوف، تاریخ‌نجوم، طب وعلوم ادبی مانند علم کلام نظم ونـثر وموضوعات دیـگر بوده است که علمای آندوره بفرا گرفتن اکثر آنها اشتغال داشته وآثار زیاد منثور ومنظومی ازخود بیادگار گذاشته‌اند.

علما وشعرای معروف عهد ابدالیان :

علمای ابدالیان قبل ازظهوراحمدشاه عموما بنام شیـوخ یادشده که‌در مخزن افغـا نی اثرنعمت الله هروی مـذ کور است و نیـز شرح احوال بعضی از ایشان در تذکرةالالیای پښتو ضبط شده. ولی شرح احوال علما و شعرای بعداز ظهوراحمدشاه تااخیر پادشاهی شاه‌شجاع در کتب‌وتذکره های مهم بیـان گردیده که معروفترین این کتب و تـذ کره ها عبارت انداز : خزانه عامره اثر میر غلام

علی آزاد بلگرامی ،آتشکده آزر ریاض‌العارفین ازرضاقلی هدایت ،تذکرهٔ علمای هند، تذکرهٔ الشعرای کشمیر (درسه جلد)، چراغ‌انجمن‌و سکینته الفضلا هردو از عبد الحکیم رستاقی پشتانه شعراء (درسه جلد) دافغـانستا ن نومیالی ازبینوا ، تیمور شاه درانی ودرةالزمان هردو از عزیز الدین وکیلی فوفلزایی، تاریخ مختصر افغانستان (ج۲) ازپوهاندحبیبی،تاریخ ادبیات افغانستان ازچند تن نویسندگان‌افغانی آثارهرات(در۳جلد) ازاستادخلیل الله خلیلی مجله کابل (سال چهارم نشراتی) مقا لـهٔ (عاجز افغان ... از کهگـدای وده ها نسخ خطی وکتب چاپی دیگر.

مگر درین مقال تنها نام برخی از علما ،و شعرای معروف وهرگاه ممکن افتد از یکی‌دواثر شان نیز ذکر نموده از شرح‌احوال و نمونهٔ کـلام شان صرف نظر میکنیم .

علما وشعرای عصر احمدشاه :

۱ـ محمود المنشی : صاحب کتاب‌معروف (تاریخ احمدشاه) که‌نسخه مسکو آفست دردو جلد چاپ شده ونسخه ایران تنها عکاسی‌شده وعکس آن در کتابخانه خطی‌کابل حفظ گردیده است.

۲ـ حافظ گل محمد مرغزی : صا حـب (شاهنامهٔ احمدشاهی) منظو م بز بان پشتو که‌نسخه عکسی آن در پشتو تو لنه‌مو جود است.

۳ـ واقف بتالوی لاهوری شاعر معرو ف‌که احمدشاه اورا بدربارش دعوت نمود .

٤ـ عشرت‌سیالکوتی شاعرکه‌بااحمدشاه‌ازکنار دریای‌چناب بکابل‌آمده. ٥ـ شاه ولی‌الله ولی عالم بزرگ‌دهلوی الاصل که‌نا مـه یـــی باحمد شاه نوشت و اورا بجنگ مر هتـــه دعوت کرد. ٦ـ میراولادمحمدذکا، ۷ـ حاجی هاشم سندهی، ۸ـ الفتی‌کابلی، ۹ـ موسوی لاری ۱۰ـمیان‌فقیراللهجلال آبادی شکارپوری، ۱۱ـقاضی‌ادریس قاضی لشکراحمدشاه‌که شاه مذکور مریدوی بود. ۱۲ـ ملادوست محمـد ۱۳ـ ملامحمد غوث ۱٤ـ سید خواجه میر درد ۱٥ـحافظ رحمت خان ۱٦ـ مولوی هدایت الله ۱۷ـملا ابوالوفا ۱۸ـ سامی ۱۹ـ صا فـــی ۲۰ـحضرت جی ۲۱ـ ملا پیر محمد کا کړ ۲۲ـکرم‌الله بابا ۲۳ حیا ۲٤ـ میرغیاث‌الدین بدخشانی ۲٥ـ عبدالرحیم هوتك ۲٦ـفیض‌الله آخند زاده کاکړ وغیره .

علما وشعرای عصر تیمور شاه :

۱ـ میر عبدالهادی‌عشرت‌و پسرش‌میرمحمدعلی منشی باشیهای دربار تیمور شاه ۲ـ میـــر هوتك متخلص به(افغان) ۳ـ میرزا لعل محمد عاجز که‌طبیب وشاعر در بارتیمور شاه بـود ٤ـ شیخ احمدخان شاعر ٥ـ سلیم‌زمینداوری شاعر ٦ـ ابراهیم کاکړشاعر ۷ـ مولوی احمد خان ۸ـ میرزا رضا برنابادی ۹ـ رضا قلـی نوابی ۱۰ـشاه عبدالحکیم خراسان، صا حب (تذکره مردم دیده) ۱۱ـعبدالله وکیل‌الدوله که‌شاعر هم بود ، ۱۲ـفروغی شاعر ۱۳ـمظهر جان جانان شاعر ۱٤ـ منشی الشا نـــی ۱٥ـعیدی شاعر ۱٦ـمنشی لچهمی رام پندت که برعلاوهٔ زبان پنجابی،عربی ،ودری هـــم میدانست ۱۷ـ میرزا مـهدیخان و پسر ش

میرزا محمد اکبر هردو شاعر ۱۸ـ میــرزا عبدالله ۱۹ـ حبیب الله دلوکشمیری۲۰ـمیرزا محمدمنشی ۲۱ـ ابراهیم کرباسی هر و ی ۲۲ـملانور محمد کشمیری ۲۳ـ مولوی‌احمدالله پانی پتی ۲٤ـ شیخ جلال کشمیری۲۵ـ شاه رضالاهوری ۲٦ـعبدالمجیدشاعر، ۲۷ـعبدالنبی بتنی شاعر ۲۸ـمطیع الله شاعر ۲۹ـ ملازبر دست کاکړ شاعر ۳۰ـ قاضی فیض الله خان وغیــر ه ۰

علما وشعرای عصر زمانشاه :

۱ـ امام‌الدین حسینی ، صاحب تاریخ‌حسین شاهی (نسخه خطی)۲ـ مولوی محمد ابراهیم وپسرانش عبدالرحیم ،عبدالوهاب وعبدالرحمن ۳ـشهزاده نادر پسر تیمور شاه شا عــر ٤ـتسلیم افغان شاعر ۵ـدلسوز افــغا ن شاعر ٦ـفایق شاعر ۷ـخوشدل شاعر ۸ـمیا نعیم متی زی شاعر ۹ـگل محمد کاکړ شاعر ۱۰ـ گل محمدابدالی شاعر وغیره ۰

علما وشعرای عصرشاه‌محمود :

۱ـ میرزا شرف شاعر ۲ـ میرزا وصفــی کابلی شاعر ۳ـ میرزا خان مایل کا بلــی شاعر ٤ـ علامه شیخ ابراهیم ۵ـ میروا عظ ملای پل‌خشتی ٦ـ محمداشرف شاعر۷ـ جدید شاعر ۸ـکلیم الله آخند زاده ۹ـعلا مه محقق قندهاری که صاحب تالیفات زیاد دری، پښتو وعربی است ۱۰ـ میرزا احمد اظهر ،۱۱ـسید اشاعر ۱۲ـ خادم شاعر وغیره۰

علما وشعرای عصر شاه شجاع :

۱ـ غلام محمد غلامی کو هستانی شا عــر حماسهٔ (جنگنامه)۲ـ حمید کشمیری ،صاحب حماسه (اکبر نامه) بنام وزیر اکبرخان پسر امیردوست محمدخان مجاهد معروف ۳ـصوفی اسلام (حضرت کر خ) که‌درجنگ ایرا نیان کشته شده ٤ـمرادعلی صاحب زاده شاعر و اولین مفسر قرآن در پښتو ۵ـ باباسید گل شاعر ٦ـامام الدین شاعر ۷ـ ملا ولید کاکړ شاعر وعالم قند هاری وغیره۰

خلص اینکه فرهنگ دورهٔ ابدالیان قبل از ظهور احمد شاه همان علوم معقول و متقول بوده ودران دوره مسئله شیخو خیت و پیری ومریدی زیاد تر رواج داشت ، و لی‌اوضاع فرهنگی آندوره جز تذکر ة الاولیای پښتوماخذ کمتری دردست است که‌در انبار ه تبــصره بیشتر کنیم مگر دربارهٔ روابط سیاسی شان باهوتکیان وایرانیان مـآخذ معتبری در دست است که درین مقال منظور نیست ۰ امــــا فر هنگ ابدالیان بعداز احمد شاه باوجـود لشکرکشیهای متعدد در بلاد هند وایران‌جنگها و کشمشهای داخلی ونفــوذ اجــــانب در کشور بازهم سیر طبیعی خودرا پیمود وعلماو شعرا ی زیادی بیشتر از آنچه گفتیم ظهــــور کردند وآثار علمی وادبی زیادی پدید آوردند که‌فی الواقع درفرهنگ آندور ه ها جــها ن شرق وعالم اسلام ممد واقع گردیده، مقام و جایگاه بخصوصی راحایزاست۰

نظر اجمالی به فرهنگ دورهٔ محمدزایی

چنانکه میدانیم امیردوست محمد خان سر سلسلهٔ دودمان محمد زایی فرزند سر دار پاینده محمدخان بن حاجی الحرمین حاجی جمال خان بن حاجی در ویش خان بن حاجی یوسف خان بن هیبت خان بن مروت خان بن محمد است. (۱) بزرگان این خانواده خاصه سردار پاینده‌محمد خان وفرزندان او در تاریخ سیاسی افغانستان نقش مهم وبارز داشته اند که‌موضوع بحث مانیست. ازآنجاکه بسیاری‌رجال‌این‌خانواده انیس‌وجلیس شعرا وعلما بوده اند و نیز بتاسی ازشاهان وشهزادگان دری گوی سدوزایی مانند تیمورشاه، شهزاده نادر و شاه شجاع به‌طبع آزمایی پرداخته وآثار ذیقیمتی از خود بجاگذاشته اند تا آنجا که اطلاع داریم نخستین شاعر دودمان محمدزیی سردار هارون برادر سر دارپاینده خان و فرزندحاجی‌جمال‌خان است.(۲) دیوان‌مکمل (۳)ازین‌شاعر شیرین سخن‌دردست‌هست‌که اینک یك غزل آنرا طور نمونه ذکرمیکنیم:

دیدم سحری زطرف بستان
نورسته گلی رسید، خندان

قد سرو دو زلف عنبرین بود
برعارض چون گلشن پریشان

چون ماه چهار ده جبینش
از شام دو زلف او نمایان

ابرو چو کمان کشیده از ناز
پر کرده ز غمزه تیر مژگان

چون نرگس مست‌بردوچشمش
عارض چوگل ازعرق در افشان

غنچه دهنی وهر دو لعلش
سیرآب تر ازعقیق ومرجان

شیرین سخنی گر فته ازناز
برگ گل لاله‌ی بدندان

چون دیدمش اینچنین که‌آمد
آن غارت صبر و راحت جان

گفتم زسر نیاز مندیش
ای سرو روان نار پستان!

صد شکر که از لبت عیان‌شد
خون دل ماکه بود پنهان

افگند گل ازلب وبمن گفت
هارون شدی لطیفه گو یان

---

(۱) ص ۱۰۷ نسخه خطی گلدسته معانی تالیف میر محسن قندهاری .

(۲) زطوطی‌درسخن‌هارون‌ربودی‌گوی شرینی ندیدم همچو تو شرین سخن‌یك‌فردافغان‌را
اگرنسل افغانم ولی هارون بصدشوخی سواد مردم چشم همه شرین زبانانم
بنقل ازشماره ۱٦ جلدسوم مجله‌سر و ش چاپ پاکستان سال ۱۳۳۷ .

(۳) یك نسخه از دیوان هارون د ر موزه بریتانیا موجود هست (رجوع شود به تکمله فهرست ریوص۱٦٦شماره ۲٥٤) واین غیرازنسخه‌ایست‌که دانشمند محترم پوهاند حبیبی دراختیار دارند.

پس از هارون شاعر نامداری ازاین برخاسته اند که‌هریك مقام ارجمندی درشعر وادب دری داشته‌اند مانند سردارمهر (۱) دل خان مشر قی ،سردار پسر دل خان سردار (۲) احمدخان وسردار غلام حیدر خان

پریرویان که در تاراج هو شند
مدام عشاق ازخون دل خو یش
بتان بر روی او ازمو چ حیر ت
همی نالد کدامین بلبل زا ر
زهجرت عاشقان درپرده د ل
زشو قی لعل میگون توخو با ن
بیابنگر که رندان خر ا بات

سردار احمد نیز ازشعرای صاحب دیوان است ووی مثنویی بنام گلشن مجدی داردکه باین بیت آغاز میشود.

رشحه کلکم سخن آ غازشد
درصفت حمد سخن ساز شد

این مثنوی که درحدود دوهزار بیت است در ذکر مناسبت بزر گان دین واو لیای طریقت سروده شده وحکایاتی برسبیل تمثیل نیز دارد (۳).

پسران امیردوست محمدخان . سردارمهر دل خان برادر زاده ها رون ازشعرای بلندمر تبه وصا حب د یوان است ودر شعر مهر د ل تخلص میکند ازدیوان او این غزل انتخا ب شد :

سهی سروند اما شعله پوشند
صبوحی باده گلگو ن بدوشند
بسان چشمه آیینه جو شند
که گلها در گلستان جمله‌گوشند
بسان چنگ دایم در خرو شند
گهی سرمست وگاهی می‌فروشند
بسان مهر دل در نای و نوشند

این رسم سخن سرایی وطبع آز ما یی در دودمان محمد زایی تااین اواخر مر و ج ومتداول بوده‌است چنانچه شعرا صاحب‌دیوانی ازمیان آنان برخاسته اند که‌ازآن جمله سردار غلام محمد خا ن طرزی (٤) وفرزندنامدارش محمود بیگ طرزی(ذکر او بیاید)سر دار محمدامین عندلیب سردار رسولخان ،سر دار محمد عزیز، سردار محمدحسن خان امضا را میتوان نام‌برد.

---

(۱) نسخه خطی‌دیوان‌مهردل (۲)دیوان‌سردار احمددرکتابخانه عامه‌محفوظ است (۲) سردار غلام حیدر خان بعمر ۳۹سالگی (رجوع کنید به‌سراج التواریخ جلددوم صفحه ۲۵۱) از جهان رفت واین شعرازاوست .

به‌حمد الله که در پایان پیری　　　مرامهر رخت از سر جوان کر د

(۳) نسخه خطی مؤرخ پنجشنبه دوم ربیع الثانی ۱۳۰۹ متعلق به‌نویسنده.

(٤) کلیات غلام محمد طرزی در حدود ۹۰۰صفحه درسال ۱۳۱۱درمطبعه فیض‌محمدی واقع کراچی بچاپ رسیده است ازسردارمحمدعزیز در مجموعهٔ یکی بنام بیدل وعزیز دردلو سال ۳۸درمطبعه عسکری ودیگری بنام حافظ و عزیز درعقرب سال ۳۹ باهتمام دانشمند محترم حسن کریمی بطبع‌رسیده‌است.

ازوضع فرهنگ درعهد امیر دوست‌محمدخان اطلا عات کافی نداریم امیر دوست محمدخان نخستین کسی است که تمبر یاتکت پسته‌را نشر کرده است نمونه منحصربفـرد تکـــت پسته وی که‌شکل مهر را دارد دیده‌شده‌است. ازآثاریکه درین دوره تالیف‌شده (۱) وبعضی ازآن در هند وایران بچاپ رسیـــده است اطلا عات ذیل را داریم ۰

طریق الطالبین ـ کنز السلا طیـــــن ـ سبیل الرشاد از آثار میراحمد اظهر (۱۲۰۶ـ ۱۲٦۹) حبیب القلوب ومجمو عه خوارق دواثر حسن علی یکی ازنویسندگان معاصر امیـر دوست محمد خان لعل بدخشان تـذ کر ه ناتمامی است که ازطرف میر یاربیك درسال ۱۲۹۸ شمسی تالیف شده معیار الا عتبـــار شمعه بارقه چهل مساله شرح مقامات‌صر یری حاشیه زیچ الغ بیگی محبت‌الهی بز با نها ی عربی وفارسی از آثار دانشمند مـــعرو ف حبیب الله قنـــد هار ی (۱۲۱۳ ـ۱۳۱۹) حدایق الحقایق شرح حال قیس عامـــری ـ شهادت حسنین ، کتاب البدایع تحقیق‌اللغت اصول معـــاشرت از تالیفات میرمحمـــد نبی احقر صاحب تکملـه‌الر یـــاض (۱۲٦۹) تاریخ پادشاهان متاخرافغانستان (۲) وبعضی آثار دیگر یعقوب علی کابلی که درسال۱۲۰۷ نوشته شده‌وکتاب گلشن دمارت(۳)نورمحمد قندهاری ۱۲۸۷ وواقعات شاه شجاع شا مل سه دفترکه دفتر اول وثانی ازطرف خودشاه شجاع نگــارش ودفتر ثا لث آثر ا محمــد حسین نام هراتی تالیف و تکمیـل کـر د ه است (٤) بحر الفواید اثر محمــد یوسـف متخلص بریاضی هراتی که شامل حکا یا ت وجنگهای‌افغا نستان واحوال واشعار خودمولف بوده درسال ۱۳۲۰ در ایران چـــاپ شد ه است. بهار بدخشان، مفرح‌الاحباب شا مـل احوال شعرا وفضـــلا ی افغانستان ایران و بخارا که هردو ازسید عبدالکریم حسینـــی بدخشی بوده درسال ۱۳۰۲ هـ ۰ق نگاشته‌شده تاریـخ‌سلطانی کتابی است شامل احـــوا ل خاندان درانی تا سال ۱۲۷۹ که آ نرا سلطان محمدخان خالص نوشته ودر هند چاپ شده است ازشعرای نامدار و صاحب دیوان آن عهد وصفی کابلی است که قصایدی درمدح سردار محمداعظم خان‌دارد. (۵)

(۱) می گویند که نخستین جریـــده در افغانستان بنام کابل درعهد امیرمحمداعظم‌خان طبـع ونشر شده که‌جز نام بما نر سیـد ه است.

۲و(۳) این هردو کتاب از طرف انجمـــن تاریخ نشر شده‌است (٤) این کتاب را نیز انجمن تاریخ نشر ساخته (۵) نسخه خطی متعلق به نگارنده .

درعهد امیر شیر علی خان که صنعت چاپ وارد کشور شد ومطابع شمس النهار ومصطفاوی شروع به کارکرد تو جه به چاپ ونشر کتاب آغاز گردید. ظاهرا نخستین اثری که درعهد امیر شیرعلی خان بچاپ رسیده و عظ نامه ایست مشتمل بروقایع جنگ عثمانی وروس که ازجریده تایمز لندن ترجمه شده بود باضافه شش ونیم صفحه مقدمه از طرف مرتب آن که مجمو عا نود صفحه بوده ا ین مجموعه باهتمام وترتیب قاضی عبدالقادر خان بتاریخ ۲ شعبان ۱۲۹٤ در مطبعه شمس النهار کابل بطبع رسیده است. اینك فهرست ناقصی از آثار منتشره دوره امیر شیر علی تقدیم میگر دد. امیداست بکمك دانشمندان افغانی ویا کسانی که آثار آن دوره را دراختیار دارند در آینده تکمیل گردد :

۱ـ کتاب قواعد رساله ترجمه از انگریزی مولفه محمد ابراهیم خان آجیتن طبع مطبعه مصطفا وی باهتمام میرزامحمد صادق ۳۸٦ صفحه تاریخ طبع ندارد.

۲ـ قانون نامه عسکری در ۷۹ صفحه بتقسیم دوفن وهر فنی دارای فصلهای متعدد با نقشه وصور مختلف مربوط بقواعد عسکری چاپ مطبعه مصطفا وی باهتمام میرزا محمد صادق صادق.

۳ـجریده شمس النهار در شانزده صفحه بقطع ۲۰ × ۳۰ وظاهرا تاسال ۱۲۹۰ـ انتشار یافت مهتمم جریده میرزا عبدالعلی و محل طبع آن بالاحصار کابل بوده است.

٤ـ رساله مجمع البحرین یعنی مقا بله حکمت قدیمه وجدید در ٤۸ صفحه چاپ مطبع شمس النهار تالیف دکتر حسین شاه سا ل ۱۲۹۵ چاپ کننده آقا سید احمدشاه و باهتمام قاضی محمد اسحاق خا ن مهتمم مطبع شاهی .

۵ـ رد عقاید وهبیه غویه تر جمه قاضی عبدالرحمن خان علوم.

٦ـ الفبا درحدود ۳۰ صفحه که بنظر مولف نرسیده که شاید همان رساله بغداد یه باشد .

۷ـ ترجمه رجوع الشیخ الی صباه از عبدالخالق هروی چاپ عبد الرحمن کاشغری یك نسخه این کتاب در کتابخا نه شیخ عبدالرشید در مولتان وجود دارد.

۸ـ تحفة العلما تصنیف قاضی عبدالقا در خان رایل ملتری سکرتربن فضل قادر خان ملاخان پشاوری ۸۰ صفحه بخط میرزابیضاخان شیرزای رمضان ۱۲۹۲ قطع ۲۰ × ۱٦

۹ـحجة قویه درابطال عقاید وهابیه تالیف مولانا ملا عبدالرحمن ابن قاضی محمد سعید الشهیر به خان ملا خان باهتمام میرزامحمدصادق سال ۱۲۸۸ مطبعه مصطفاوی .

۱۰ـازنسخه فتاوی برهنه ،شهاب ثا قب وسایر نظا منامه هاووعظ نامه هاکه درآن دوره گویا بچاپ رسیده است سراغی نداریم.

یك مثنوی قلمی بدست نگارنده است که دروصف شیر علی خان وکار نامه های او سروده شده گوینده آن معلوم نیست برای مطالعه آن دوره واحوال دربار واطلاع ازرجال آن عهد بی نهایت مفیداست.

بی‌مناسبت نخواهد بود که درین مقـــا م ازیکی نوابغ ورجال مجاهد زمان یعنی سید جمال الدین افغانی نام‌برد سید نه تنها مرد دین وسیاست بود بلکه درابواب علوم ازخود تالیفاتی بیاد گار گذاشته . از آنجمله‌است تتمه البیان فی تاریخ افغان نیچریه و مجلات عروةالوثقی .. سید طبع‌شعرنیزداشت‌وابیاتی ازاو بقلم خودش ددرست هست مثنوی بنام ساقی نامه دارد که باین مـطـلـع آغـا ز میشود :(۱)

مغنی بیا لحن نو ساز کـن
زنو داستان خو ش آغازکن

دوره ضیائیه :

درعهد امیر عبدالرحمان خان توجه به‌چا پ ونشر کتاب بیشتر گردید وتاکنون در حدود چهل کتاب ازآن عهد بدست آمده است . ضیاء الملته والدین علاقه خاصی به شعر و ادب داشت. بزر گانی مانند واصل پرورده دربار اوست. چاپ دیوانهای عایشه درا نـی ورحمت بدخشانی نشانه دیگر علا قمندی او به شعر وادب است شعرای دربار در اعـیاد و محافل قصائد بمقتضای حـــال ومقام انشا د می‌کردند مجموعه ازآن قصاید دردست نگارنده است‌که ذکرآن بیاید اینك آثار آن دوره را معرفی میکنیم :

۱ـپند نامه‌دنیاو دین:

شامل ۱٦ باب چاپ سنگی کابل ـ قطع‌کلان ٤۲در۳۰ سانتی متر خط نستعلیـق ۱٤۰صفحه سنه ۱۳۰۳ قمری .

تـذکر :

کتاب مستطاب حـالات والاحضرت امیـــر عبدالرحمن خان چاپ مشهد (۱۳۱۹ق) کـــه باردیگر بنام تاج‌التواریخ در۱۳۲۲ق (۱۹۰٤م) بچاپ رسده است ترجمه متن انگلیسی‌است.

پند نامه دنیا ودین یکی از منابـع اصـل انگلیسی این کتاب است که سلطان احمـــد میر منشی در ۱۹۰۰ درلندن بچاپ رسانده‌است ترجمه روسی ازروی متن انگلیسی می باشدکه قسمت اخیرآن رامیرمنشی نگاشته است(یعنی قسمت اخیر متن انگلیسی و تر جمه هـــای دری وروسی آن از امـــیر عبدالرحمن خا ن نیست) .

۲ـمرات العقول‌وکلمات موعظت‌امیر :

(۱۳۰۳ق) چـا پ سنگی کا بـل ـباهتمام گل‌محمد بارکزایی ـسال چاپ ۱۳۱۱ق .قطع ۹ × ۱٦

۳ـنصایح‌نامچه :

(پیشگویی ویادداشت امیر عبدالرحمن‌خان) چاپ کا بـل ۱۳۰۳ ـ قطع ۱۳ × ۲۰ـ ۱٦ صفحـه .

٤ـنصایح الصبیان :

(مثنوی) اثر میرسیف الدین عز یـــزی کوهستانی چاپ سنگی کابل ۱۳۰۳ق ـ بقلـم شیرمحمد ۱۰۷ صفحه قطع۱٦در۲۲.)

۵ـشهاب الحساب :

تصحیح وترجمه وخط میر باقر عـــلیشا ه

(۱) دربارهٔسید علاوه برکتب معروف رجوع شود به‌مجمو عه اسناد ومدارك چاپ نا شده چاپ دانشگاه تهران ۱۳٤۲ واسناد دو ر ه تاچاریه باهتمام ابراهیم صفایی سال ۱۳٤۸

لکنهویی · چاپ سنگی کابل ۱۳۰۳ق قطـــع ۱٦ × ۲۲(ترجمه بحرالحساب اردو)·

٦ـکلمات امیر البـلاد فی التر غیـــب الجهاد :

چاپ سنگی کابل ۱۳۵٤ق ـ٤۰ صفحه ـ قطع۲۲در ۱٦)

۷ـتقویم الدین :

بنابر امرتاریخی ۱۳۰٤ قتالیف یکعده علما چاپ سنگیکابل ۱۳۰٦ق بخط میرزا شیرمحمد ۲۱۱ صفحه قطع ۱٦ در ۲۳ (اصل نسخهخطی درکتاب خانه عامه کابل)·

۸ـ احتساب الدین:

چاپ سنگی کابل ۱۳۰٦ ق ۳۹صفـحه ۱۳ در۲۱ (دستور العملمحتسبها·)

۹ـرساله ناجیه :

تالیف قاضی عبدالرحمن خان علوم چا پ کابل ۱۳۰۷ ق ـ٦٤ صفحه قطع۲۳در ۱٦ (در بیان فضایل جهاد·)

۱۰ـ قانون گذاری در معاملات حکو متـــی وتعیین جرایموسیا ساتبالامیر :

تالیف مولوی محمد جان چاپ سنگی کابلـ ۱۳۰۹قـ ۵۸ صفحهقطع۱۲ × ۲۰

۱۱ـ تعلیم نامه خیاطی:

تالیف وترجمهمنشی سلطان محمدخان چاپ کابل۱۳۱۰ق ـ۸۰ صفحه ۲۲ در۲۷بانقشهها·

۱۲ـاساس القضات :

تالیف احمدجان الکوزایی چاپ کا بل۱۳۱۱ ق۱۲۳ صفحه قطع ۱۳در ۱۲ سانتی (درشرح حقوق وجزا)·

۱٤ـ رساله موعظه :

چاپ کابل ۱۳۱۱ق ـ۱۰٤ صفحه قطع ۱۳در ۱۲ (۲٤ فقره دراخلاقونصیحت)·

۱۵ـرساله (موعظه بهافغانی):

چاپ کابل ۱۳۱۱ـق ۱۵٦ صفحه ـ قطع ۱۳ در۱۲ رترجمه ازدری بهپشتو بقلم مـــلا غلام جان افغانی نویس ·

۱٦ـ دیوان رحمت بدخشانیورسجی:

چاپ کابل سنگیـسال۱۳۱۲ـ۱۱٤صفحهقطع ۱٦در ۲۳ سانتی خط میرزا شیرمحمد·

۱۷ـ خوان نعمت :

ترجمه ازاردو که آنهم ترجمه از انگلیسی است· متر جم عبدالرحمن بیگ دهلوی چاپ کابل ۱۳۱۲ قـ۱۱٦ ص قطع۱۳در ۲۱ درفن طباخی ·

۱۸ـرساله کیمیا :

ترجمه سیف الدین بابری چاپ سنگی کابل ۱۳۱٤قـ۳۰۲ صفحه ·

۱۹ـ میزك جنگی پلتن :

حسب فرمان سردار حبیب الله خان چاپ کابل ۱۳۰٤ـ۱۰٤ صفحه ـ۱۳در ۲۱سانتی·

۲۰ـمبادی العلوم :

ترجمه انگلیسی توسط محمد حسن خا ن چاپ سنگی کابل ۱۳۱۵ـ۱۱٤۰ صفحهقطع۱۳در ۲۱(درباره علوم کیمیاوی وطبیعی)·

۲۱ـ پښتو یوسف زلخیا :

اثر عبدالقادر ختك چاپ کابل ۱۳۱۵ قـ ۷۹۰صفحه قطع ۲۲در۱٤ ·

۲۲ـعمل الصالحین :

چاپ سنگی کابل ۱۳۱٦ق قطع۲۲سانتی۷۹۰ صفحه کتابی برای صحت ابدان)

۲۳ـ معراج المومنین :

تالیف حاجی محمدخان تر جمه عبدالله‌هراتی اززبان هندی ۱۳۱۷۰ ق چا پ هند ۲٤صفحه قطع ۱٦ در ۲۲سانتی.

۲٤ـ رساله قواعد کار میرزایان :

چاپ سنگی کابل ۱۳۱۷ق ـ٥٤صفحه‌قطع٦۱ در۲۱ (برای تنظیم امر حسابی سپاه شا مل ۱۱قاعده .

۲٥ـ آئینه جهان نما :

ازانور سهیلی بانتخاب خود امیراستخراج شده است چاپ کابل ۱۳۱۷ ق ۳۱٦ ص‌قطع ۲۳در ۲۲ سانتی بقلم‌منشی‌حیدرعلی .

۲٦ـ تزك ناپلیون :

چاپ کابل ۱۳۱۸ق ۸٤ صفحه ۱۳در ۲۱ بدست خط غلام قادر کاکری شامل پنـد و نصیحت براساس تجربه های ناپلیون ازروی تدابیر الملوك تر جمه میرزا محمد شیرازی چاپ ۱۳۰۸ بمبئی .)

۲۷ـ علم مساحت :

ترجمه محمد حسین خان صفحات پیش از ۳٥۰ ـقطع ۱۸ در۲٤ (درعلم هندسه.)

۲۸ دیوان عایشه :

دیوان عایشه درانی چاپ کابل ۳۰٦ صفحه قطع۱٦در۲۳ سانتی.

۲۹ـ فتح نامه کافرستان :

اثر شیر محمد جلال آبادی چاپ لا هـور ۱٦صفحه قطع ۱۳ در۲۱ (منظوم)

۳۰ـ زبدة التجوید :

تالیف نیك محمدقاری چاپ کابل ۱۳۲۲ق‌ـ ٤٤صفحه قطع۱۳ در۲۱ درعهد ضیائیه تالیف ودرعهد سراجیه چاپ شده است.

۳۱ـ تحفة الاطفال :

تالیف نیك محمد قاری چاپ سنگی کا بل ۱۳۲۲ق ۲۸ص قطع ۱۳ در۲۱ منظوم.(نیزمانند زبدة التجوید درعهد ضیائیه تالیف ودر عهد سراجیه چاپ شده‌است .)

۲۳ـ کتابچه دستور العمل کلانتر های گذر های دار السلطنه کابل :

چاپ ۱۳۳٦ق ـ۲۲صفحه قطع ۱۲ × ۱۰چاپ دوم باصلا حات درزمان سراج الملةوالدین.

(تذکر: درباره ۳۲ کتاب فوق‌تفصیلات مزید درشماره سال ۱۳٤۹ مجله ادب ملاحظه‌شود.)

۳۳ـ جنگ روم وروس سا ل طبع ۱۳۰۸ کابل ترجمه عبد السبحان لقب بر گیدیر ٥٦ صفحـه .

۳٤ـآمدن نامه باهتمام گل محمد خان درانی دارالسطنه کابل سال ۱۳۱۲ـ ۸۰صفحه.

۳٥ـ سوال وجواب دولتي وبند و بست وسلطنتی مولفه ملاغلام جان لمقانی پښتـو نویس . چاپ کابل سال‌چاپ ۱۳۰۳سبعـــی میر عبدالرزاق دهلوی ۹٦صفحه(به‌پشتو)

۳٦ ـروم سر رشته اسلامیه بزبان افغانی ۱۳۰٤ بانتظام آقا میرمحمد عظیم جان سارجن میجر تعداد صفحه ده .

۳۷ـ کتاب قانون افغانستان بسعی گل‌محمد متهم ۱٤ صفحه.

۳۸ـ میزان المسافه مصنفه مو لـــو ی میرزا محمد الشهیر به ناقب البصر وی چاپ کلکته ۱۸۹٦ باهتمام جلال الدین حسینی.

۳۹ـ تحفه امیری یاعلم بارود سازی ترجمه

از انگلیسی بسعی گل محمد ۱۳۱۵ تر جمه محمدحسین ۲۰۰ص

٤۰ـ مفتاح الحساب ۱۳۰۳ تالیف مو لو ی غلام حسن مطبعه فارو قی دهلی بیش از۱۳٦ صفحه یك‌عده از کتابهای خطی آن دو ر ه که دراختیار نگارنده است:

۱ـ کتاب فیوز ضرب دار نسخه خطی‌ترجمه سیف الدین خان بابری بفر مایش سر دار حبیب الله خان بقلم غلام‌قادر کا کـــری ذیقعدة الحرام ۱۳۱۵ـ۱۲۰ صفحه‌و دواز د ه ورق تصاویر ۰

۲ـ ترجمه تشریح الافـلاك شیـخ محمـد بهاء الدین عاملی توسط عبد الوا حد بـن عبدالوهاب تاشقرغانی ذی الحجة الـحـرا م ۱۳٤۸ ۰

۳ـ مجمو عه اشعار وقصا یدیکه در مـدح عبدالرحمن توسط شعـــرای مانند عـــبا س غلام حبیب درانی میرزا عبد الرحیم میر زا محمداکبر محرر دفتر چهارم میر زاغلام حسین بیرچندی صاحب زاده عشر ت قنـدهـــاری عبدالله متخلص به قاری مولوی احمد جان‌خان متخلص به‌تاجر محمد ابراهیم خان منشی‌شاملو ملا موسی خان خروتی میر زا محمد شفیـع وقایع نگار متخلص به مشتری عارفی سیـد محمود فوشنجی قند هاری میرزا حیر ت‌یوسف شیراحمدمکتوب نویس‌کوهری، میرزا حسین ، دبیر الملك واصل ،احمد جان تاجر الکوزیی همان کسی است که‌یکصد وهژده بیت در باره جشن ختنه شهزاد گان حبیب الله‌سروده وپس از توصیف محفل ازانواع سازها اطعمه اشربه ومیوه هایادی کند (رجوع شودشماره ۱۰ جدی سال ۱۳۳۲پشتون ژغ)۰

٤ـ گلدسته معانی تالیف میرمحسن‌قندهاری فوشنجی دربیان نسب افاغنه وطرز تعلیم‌زبان پشتو باقواعد دستوری برای سردار حبیب‌الله خان در (۵۰) صفحه قـــطع بـزر گـ

کتب زیر که‌در آن زمان چاپ ونشر شده‌هنوز بدست مانرسیده است شاید کتبی دیگر نیز باشد که مااز آن اطلاع نداریم۰

۱ـرساله فریضه ۰

۲ـرساله اسلامیه ۰

۳ـ تقویم ۰

٤ـ نصیحت نامه (پشتو) ۱٦ صحه ۰

۵ـ سیف الظفر فتح نامه‌کافرستان ۰

٦ـسررشته اسلامیه روم(دری)

۷ـ کلمات امیر ۰

۸ـ مرات القلوب ۰

۹ـ رساله غزا ملامحمد یوسف ۰

۱۰ـ کتاب قوانین حکام ۰

۱۱ـپارلمنت ۰

۱۲ـ احکام تعز یه داری ۰

دوره سراجیه :

چنانکه میدانیم قبل از ایجاد ساز مان های عصری علاوه بر مسا جد، مدارس دینی محل تدریس ومرکز تعلیم وتعلم بودکه هنوزبقایای آن کم وبیش وجود دارد اما نخستین‌اقدا م برای تاسیس مکاتب عصری در عهد ا میـر حبیب الله خان شهید صورت گرفت ودومکتب عالی بنام حبیبیه و حربیه تاسیس شد یك مکتب دیگری بنام (ملك زاده ها) بو جود

آمد که بعدا جزء مکتب حربیه گردید وهمچنین مکتبی جهت مخابره بنام ستاره دو لت تاسیس یافت. دار التالیفی بنام بیت العلوم مدرسه مبارکه حبیبیه پابعرصه وجود گذ اشت و یك عده کتب جهت تالیف وتدوین باستادا ن مربوط سپرده شده وهمچنین جهت تعلیم و تربیت معلمان لایق موسسه ای بنام دارالمعلمین تاسیس یافت. در عهد این امر برای نخستین مرتبه لیتو گراف وزنکوگراف از ارو پــــا خواسته ووارد شد چنانچه نخستین شما ر ه سال دوم سراج الاخبار که مصا دف با ۱۲۹۱ شمسی است بطبــع حرو فی چاپ و نشرشد. شماره اول سراج الاخبار باهتمام عبدالرو ف قندهاری منتشر گردید امابعد از شش شماره دربوته توقیف ماندتااینکه درسال دهم سلطنت امیر حبیب الله خان بمدیریت محمود طر زی ونگرانی علی احمد جان ایشك آقاسی حضور دوباره اشاعه یافت. این جر یده برای هشت سال چاپ شد وشماره آخرین آن که مصادف با ۲۷ قوس ۱۲۹۷ بود باختم دوره حبیب الله خان سقوط کرد درهمین سال جر یده پـا نزده روزه دیگری نیز زیر نظر محمود طرزی بنـام سراج اطفال منتشر گردید. از کتب معروف عهد امیر حبیب الله خان کتاب سراج التواریخ تالیف فیض محمد هزاره است که درپنـج مجلد بوده وتاکنون تنها سه جلد آن بطبع رسید ه است .

دیگر ازکتب آن عهد تذکره آتش نشا ن (حاوی احوال شعرای هرات و فراه) راهنمای فراه ،دیده یعقوب ، گنــج شهیدان از آثار ادیب فراهی (متو فی ۱۳۱۲) تذ کر ةالنسا اثر مولانا محمد صدیــق آخوند زاده هراتی است که درشرح احوال شاعره های عرب و عجم نوشته است. این کتب هنوز بـچـا پ نرسیده . چراغ انجـــمن وسکینته الفـضلا (یا بهار افغانی) آثار ابوالوفا عبدالحکیم خان رستاقی ولواجی است . چراغ انجمن حا وی احوال شعرا وفضــلای بدخشان (گذ شتگان و معاصر) بوده ودرسال ۱۳۰۹ ه ش تالیف شده است . سکینته الفضلا شامل احوال فـضلا فقها وشعرای کابل بوده درسال ۱۳۱۰شمسی باتمام رسیداست هردو در دهلی بطبـــع رسیده ترجمه تشریـــح الافلاك شیخ محمـــد بها ؤ الدین عاملی توسط عبدالواحد بـــن عبدالوهاب تاشقرانی که درسال ۱۳٤۸ قمری اتمام یافته بخط مترجم دراختیار نگارنده است که هنوز بچاپ نرسیده در ین عهد بنام بسا شعرا، ادبا برمیخوریم که بعضی آنها تاعهدامانیه وحتی بعد تر زنده بوده اند مانند ند یم ، راقم، ادیب شادری ،ثاقب، قتیل، مستغنــی آزاد ،مهجـور ، حاجی اسماعیل ، نادم، قاری ونظایر ایشان اینك فهرستی از کتبیکه درعهد سراجیه بچـــا پ رسیده است تقـد یـــم می گر دد .

کتب عهد سراجیه :

آثار محمود طرزی	سال‌طبع	تعداد صفحات
۱ـ جزیره پنهان	۱۳۳۲	۴۷۹ صفحه
۲ـتاریخ محاربه روس‌وجاپان‌جلداول‌ترجمه	۱۳۳٤	۲۹٦
تاریخ محاربه روس وجاپان جلددو م	۱۳۳۳٤	۲٦۰
تاریخ‌محاربه روس وجاپان جلدسوم	۱۳۳٥	۳۰٤
تاریخ محاربه روس وجاپان جلدچهارم	۱۳۳٦	۳۱٤
تاریخ محاربه روس وجاپان جلدپنجم	۱۳۳٦	۳۰۸
۳ـ سیاست در زیر بحر	۱۳۳۲	۳٦٤
٤ـ سیاحت درسه قطعه روی‌زمین تالیف	۱۳۳۳	٦۷٥
٥ـپراگنده (٤صفحه اول کمبود)	۱۳۳۳	۱٤٤جمع ۱٦
٦ـسیا حت پردورادور کره زمین در	۸۰روز ترجمه	
	۱۳۳۳	۲۷۷
۷ـمختصر جغرافیای عمومی تالیف	۱۳۳۳	۷۲
۸ـ چه‌باید کرد(دوصفحه کم دارد		۱٦۰
۹ـ ازهردمن سخنی واز هرچمن سمنی	۱۳۳۱	۲٦۸جمع ٤
۱۰ـ روضه حکم تالیف	۱۳۳۱	۱٥۸جمع ۲
۱۱ـ سیاحت در جو هواترجمه	۱۳۳۱	۲۱۹جمع۱
۱۲ـ معلم حکمت تالیف	۱۳۳٤	۱۰٤
۱۳ـعلم واسلامیت تالیف	۱۳۳٤	٦٤
		٤۸
۱٤ـ توحید خالق یگانه	۱۳۳۲	۳۸

دیگر کتب عهد سراجیه

مولف	مترجم	سال	صفحه
۱ـ هدیه حضور عالی رساله‌پښتو اطاعت			
اولی الامر عبدالرب صالح محمد		۱۳۳٤	۹۲
۲ـقواعد سراج در خریداری مال ازدو ل			
خارجه باهتمام حاجی عبدالخالق‌طرزی		۱۳۲۱	٦٦

٣ـعمدة الفرایض قاری نیک محمد		
٤ـمیزك رساله درفهر ست عسکری هـــم	١٣٣٤	٨٨
گرفته شد باهتمام حاجی عبدالخالق	١٣٢٣	١٠٠
٥ـیونت ئیل سال اسپ	١٣٣٧	٥٦ موجود
٦ـرساله رموزات تحریر عبارات	١٣٣٥	٢٠
٧ـتقویم سنه را بس ئیل‌سال پلنگ	١٣٣٢	٥٨
٨ـ قانون حکام دولت خدا داد افغانستان		
باهتمام عبدالخالق محمدزایی		٦٨
٩ـبراحت اطفال چند مولف	١٣٢٠	١٠٤
١٠ـ اطاعت اولی الامر مطبعه عنایت	١٣٣٤	٣٢
١١ـ قواعدسراج الملة فی‌الطریق التغزیـه		
باهتمام عبدالخالق	١٢٢١	٢٠جمع٢
١٢ـ تقویم سنه هذایو نـت ئیل سال		
اسپ	١٣٢٤	٥٨
١٣ـ تقویم سنهٔ ئیلان ئیل‌سال‌مار	١٣٢٣	٥٨
١٤ـ سراج ارکان اسلام (علمای متعدد)	١٣٣٤	١٤٢جمع٦
١٥ـ مفتاح الخوحصه دوم		
قاری عبدالله	١٣٣٣	١١٢
١٦ـ زبده ا لتجوید مهتمم حـــا جـی		
عبدالخالق		٢٨ صفحه
١٧ـ اطاعت اولی الامر طبع ثانی	١٣٣٤	٢٧
١٨ـ کتاب دوم دینیات مسمی سراج الفقه		
حصه دوم مولوی عبدالرب طبع‌لاهور	١٣٢٨	١١٧
١٩ـ سراج الاحکام		
٢٠ـ کتاب اول پشتو مولف صالح محمد		٩٦ موجود

۲۱ـرساله علم طلبيعيات حصه اول‌لا هور	۱۳۳۰	۱۵۵
۲۲ـسیرت شیخ ابوعلی سینا عبدالجبار جبارخیل		۹٤
۲۳ـ مخزن المتقین شاعر برگدیر جنرال احمد جانخان یوسفزی	۱۳۳۰	۳۸٤
۲٤ـ تحریر اقلیدس فارسی مقاله سوم و چهارم‌لاهور		۲٦۵
۲۵ـ تفسیر وایضاح نود ونه قا عـد ه فقهیه	۱٦۱ جمع ۲	
۲٦ـ مفتاح الصرف قاری عبدالله	۱۳۳۲	۱۵۲
۲۷ـ بوستان علمی	۲٤۸صفحه	جمع ۲
۲۸ـ تعلیماتنامه پیاده تحت نظارت نادرخان	۱۳۳۱	۳۰۵جمع ۲۱ ص
۲۹ـ میزك رساله باهتمام حاجی عبدالخالق	۱۳۲۳	۱۰۰ص

دورۀ امانیه

در دوره اعلیحضرت امان الله خان قدمهای اساسی تری درراه بسط وتوسعه معا ر ف برداشته شد مکاتب عالی وابتدایی به پیمانۀ وسیع دراطراف واکناف کشور تـــاسیس و افتتاح گردید متخصصان وارباب علم و هنـر ازخارج استخدام گردید· دو مکتب یکـــی بنام امانیه زیرنظر استادان فرانسوی که بعـدابان لیسه استقلال گفتند ٠ ودیگر امانی ز یرنظر معلمان المانی (بعدا اسمش رابه‌نجات واخیرا دوباره به‌امانی تغییر دادند·) دایر گردیـد مکاتب دیگری ازقبیل دار المعلمین ، حکام ، اصول قضاة،مساحت ،رسامی وآرت و حتی مکاتب شیشه سازی وسمنت سازی بو جود آمد وهمچنین مکاتب دیگری بنام مکتب غازی افتتاح گردید برای نخستین مرتبه مکتـــب دخترانه بنام مکتب مستورات تاسیس شد که امروز بان لیسۀ ملا لی می گویند ٠ عده‌ای ازدختران افغانی جهت تحصیلات عالی مانند پسران به‌ترکیه اعزام گردید· در صنو ف ابتدائیه تدریس بصورت مختلف جر یـا ن داشت کورس های مختلف برای اکابر بنام صوت غازی تاسیس شد و نخستین بارصنوف متوسط برای احراز درجه بکلوریا بنام اعدادیه امان افتتاح گردید· درین دوره درقسمت چاپ ونشر کتب مانند سایر رشته ها گامها ی اساسی برد اشته شد و مطابـع مختلف حروفی وسنگی بکار افتاد· از آنجمله است مطبعه معارف ، مطبعه امان افغان شر کـت رفیق، اداره انیس، شرکت کاظمی و غیـره نخستین شماره امان افغان دراوایل حمـــل ۱۲۹۹ بمدیریت عبدالهادی خـــان داو ی در دوازده صفحه طبع ونشرشد ٠ ازشماره ٤١ به‌بعد این مدیریت پاینده محمدخان فرحـت شاعر صاحب دیوان مفوض گشت و تاپایان سال هشتم باشخاص متعددی سپرده شد امادر اواخر بصورت روزنامه درآمـد ودر سا ل ۱۳۰۷ سقوط کرد· دیگر از جراید هفته وار آنعهد جریده اتحاد مشر قی است که‌نخستین شماره آن بتاریـخ ۲ جمادی الثـانی ۱۳۰۸ قمری بمطبع سنگی در چهار صفحـه بامضای مؤسس‌آن محمدنادرخان سپهسالارمزین‌ومختوم بود ستاره افغان اسم جریده هفتگی دیگر ی بودکه در ولایت پروان تحت نظر میر غـلام محمد غبـــار در اواسط سال ۱۲۹۹ـ انتشار می‌یافت وباین ترتیب‌جریده نگاری‌درافغانستان معمول ومتداول شد ودیری نگذ شت جرا ید روزنامه ها ومجلات تازه تری پابعرصه‌وجود گـذاشت که‌به‌ترتیب تاریخی قرار ذ یـــــل است: اتفاق اسلام هرات اول سنبله ۱۲۹۹ بیدار مزار شریف ۱۳۰۰ طلوع افغان کندهار ۱۳۰۰ـ ارشادارشادالنسوان ۲۷حوت۱۲۹۹ـافغان ۲٤سرطان ۱۲۹۹ـ الغازی جنوبی ۱۲۹۸ـابلاغ ۱۳۰۰ـ ارشاد النسوان ۲۷ حوت ۱۲۹۹ـافغان ۱۳۰۳ـانیس ثور ۱۳۰٦ نسیم سحر قو س ۱۳۰٦جریده کتب ۱۳۰۸، جریده‌اصلاح۱۳۰۸. ناگفته نگذاریم‌که درعهد امیر حبیب الله خان معروف به بچه سقأنیزجریده بنام حبیب اسلام نشرمیشد که نخستین شماره آن درماه حوت ۱۳۰۷ازطبع برآمده بود.

اینک فهرست مجمل ازکتب وآثار آندوره ذکر میگردد :

کتب درسی عهد امانیه

	سال	صفحه
۱ـ قرائت فارسی سال پنجم ابتدا یی عبدالله	۱۳۰۲ش	۲۱۱
۲ـ اخلاق ومعلومات مدنیه صنف چهارم رشدیه محی الدین	۱۳۰٤	۲٦٤
۳ـ کتا ب سو م دینیات عبدالحق	۱۳۰۱ش لاهور	۱۰۳
٤ـ طرز جدید تعلیم ا بتد ا یی سیداحمد کمبین قندهاری	۱۲۹۹ش	۱۱٦
٥ـ منتخبات ادبیه سال او ل مکا تب رشدیه	۱۳۰٤ش	۱۲۷
٦ـ کتاب الفبای تر کی	۱۲۹۹ش	٦٤
۷ـ اصول انشا برای صنف پنج ابتدایی قاری عبدالله لاهور	۱۳۰٦	۱۱۲
۸ـ قرائت فارسی پنجم برای نسوا ن قاری عبدالله	۱۳۰۲	۲۱۹
۹ـ تاریخ حکمای متقد مین فیض محمد کاتب	۱۳۰۲	۱۸۹
۱۰ـ جغرا فیای افغانستان ابتدا ئیه پنجم	۱۳۰۱	۲۰۲ جمع ٦
۱۱ـ علم ثروت تحریر اشرفی	۱۳۰٦	٤۳٦
۱۲ـ امان احمد رسین محمد حسین	۱۳۰٤	۳۱۰
۱۳ـ قواعد فارسی اول رشدیه قا ری عبدالله	۱۳۰٥	٥٦ موجود
۱٤ـ تاریخ قسمت ثالث صنف هشتم وسوم رشدیه اشرفی	۱۳۰٦	٤۸۳
۱٥ـ ظهور الامان (دراخلاق) عبدالحق	۱۳۰۲	۱۲۸
۱٦ـ تاریخ اسلامیه (برای صنف چهارم ابتدایی)	۱۳۰٦	۱۱٤ موجود
۱۷ـ نبا تات دوم رشدیه سیدعلی اخترخان	۱۳٥۰	۱۱٤

۱۸ـ امان الصحه صنف چهارم دارالمعلمین عبدالستار	۱۳۰۵	۲۰۱جمع۶
۱۹ـ الکمیا سلطان محمد افغان	۰	۱۲۰
۲۰ـ تاریخ اسلامیه صنف چهارم ابتـدایی لاهور	۱۳۰۶	۱۷٤
۲۱ـ حفظ الصحه صنف اول ر شد ی هاشم شایق		۱۸٤ موجود
۲۲ـعلم الاشیا سال سوم ابتدا ئیه مترجم همایون لاهور	۱۲۹۸	۳۷
۲۳ـفلسفه جذبات مترجم علیك	۱۳۰۵	۲۷۹جمع۲۱ فرهنگ‌مصطلحات
۲٤ـ تاریخچه افغانستان برای‌صنف پنجم ابتدایی تالیف سید محمدهاشم	۱۳۰۷	۱۲۰
۲۵ـقسمت ثانی تاریخ قرون وسطی دو م رشدیه ارجمند شاه‌جی‌طبع دوم	۱۳۰۶ تهران	۲۳۶جمع۵
۲۶ـ اروپا سوم رشدیه اشرنی	۱۳۰۶ کابل	۱۸٤
۲۷ـ سیر نبوی سوم رشدیه عبدالحق	۱۳۰٤	۱۸۹جمع۲
۲۸ـ طرز جدید اصول تعلیم مکاتب‌ابتدایی معلم ومتعلم راکانی مسمی به‌اساس پنجساله امانیه کابل سیداحمد	۱۳۰۱	۲۷۰
۲۹ـ نام آنرا اشرف جان پیدا میکنـــد سیداحمد		٤۲٤ موجود
۳۰ـ قرائت فارسی چـــها رم ابتـــدایی قاری عبدالله	۱۳۰۱	۲۰۸ موجود
۳۱ـ امان النسوان صنف اول اناثیه		۹۷
۳۲ـامان النسوان صنف‌دوم ناثیه	۱۳۰٤	۱۰٤
۳۳ـامان النسوان صنف سوم	۱۳۰٤	۱۰۶
۳٤ـ امان النسوان صنف چهارم	۱۳۰٤	۱۳۲
۳۵ـ اداره الدار ترجمه محمد حسین	۱۳۰۷	۱۱۰
۳۶ـجغرافیه طبیعی وافریقا ناشر شیرمحمد		۲۷٤

۳۷ـ کتاب سوم دروس نخویه تر جمه صوفی
عبدالحق ۱۳۰۵ ۹۸

۳۸ـ منتخبات ادبیه سال اول مکاتب رشدیه
طبع ثانی پهلوی نمره ۵

۳۹ـ افغانستان شیر محمد ناشر محمدعلی ۱۳۰۶ لاهور ۱٤۳

٤۰ـ تاریخ افغانستان تحـــریر سر دار
حبیب‌الله شیر محمد ناشر ۸۰

٤۱ـ خلاصه تاریخ انبیا جز پروگرام صنــف
پنــجم ٤۸

٤۲ـ رساله حفظ الصحه سال چهارم ابتدائیه
تالیف محمداکرم ۱۳۰۰ ۷۲

٤۳ـ مواعظ الامان من آیات القران عبدالرسول
محمد زایی ۱۳۰۱ ۸٤

٤٤ـ هیئت جدیده سلطان محمدافغان لا هور ۱۹۲۱ ۱۷۷ جمع ٤

٤۵ـ جغرافیای طبیبه سلطان محمدافغان لاهور ۱۹۲۱ ۹٦ جمع ٤٤

٤٦ـ هندسه مسطحه ابو الحسن و جی ناشر
شیر محمد لاهور ۱۳۰٦ ۲٦۲

٤۷ـ مختصر تاریخ روسیه ترجمه کا ظم
زاده لاهور ناشر شیر محمد ۱۳۰۵ ۱۲۲ جمع ۲

٤۸ـ خلاصه تاریخ وطن سید محمدها شــم
(کتاب در وقایه چندجلدی) ۱۳۰۰ ۱۹۹

٤۹ـ اصول انشاء پنجم ابتدایی قا ر ی
عبدالله کابل ۱۳۰۵ ۱۱۹

۵۰ـ اغراض نماز محمد حسین ۱۳۰۳ ٤۳

۵۱ـ مراسلات مختصر جهت درس و شق
صنوف ٤و۵ غلام غوث ۹۲

۵۲ـ خلاصه تاریخ انبیا صنف سوم ابتدایی
لاهور ۱۷٤

۵۳ـ کلید تجوید یادگار سجاوندی لاهور ۱۳۰٤ ٤۸

٥٤ـ تعلیماتنامه پیاده تحت نظارت نادرخان	۱۳۳۱	۳۰۵جمع ۲۱	
٥٥ـ میزك رساله باهتمام حاجی عبدالخالق خان	۱۳۲۳	۱۰۰	

دیگر کتب دورهٔ امانیه

	صفحه
۱ـ ژاپو نیان(جزء اول) تاریخ ملـل مترجم سید رضا علی زاده	٥٦
۲ـ کوره یانیان (جزء دوم) تاریخ ملل مترجم سید رضا علی زاده	٤٧
۳ـ چینیان (جزء سوم) تاریخ ملل مترجم سید رضا علی زاده	٥٤
٤ـ فرانسویان(جزء چهارم) تاریخ ملل مترجم سید رضا علی زاده	
٥ـ آلمانیان (جزء پنجم) تاریخ ملل مترجم سید رضا علی زاده	
٦ـ انگلیسیان (جزء ششم) تاریخ ملل مترجم سید رضا علی زاده	
۷ـ ایتالیان (جزء هفتم) تارخ ملل مترجم سید رضا علی زاده	
۸ـ خیوه و بخارا(جزء هشتم) تاریخ ملل سید رضا علی زاده	
۹ـ آلمانیان (جزء نهم) تا سید رضا علی زاده	
۱۰ـ یهودیان(جزء ده	
۱۱ـ توجمه کتاب سید رضا علی زا	
۱۲ـ ترکستان	
۱۳ـ مصاحبه قاری عبدالله	

١٤ـ تفتیش قندهار	اصل ٢٩٧	موجود ٢٩٤
١٥ـ فهرست کارهای عمده اعلیحضرت در اروپا مطبعه امان افغان		٦
١٦ـ فن جلیل زراعت مترجم ابراهیــم توفیق بیگ (اصول پرورش کرم پیله)	١٣٠٢	٣١
١٧ـ تحفه‌الاان‌فی‌سیره النعمان ترجمه کشککی	١٣٠٣	٢٩٦ موجود
١٨ـ شعرالعجم حصه اول ترجمه انصاری	١٣٠٦	٤٤٨
١٩ـ شعرالعجم حصه سوم ترجمه گــویا	١٣١٥	١٥٢مربوط دوره‌ظاهریه
٢ـ شعرالعجم حصه چهارم ترجمه کشککی	١٣٠٦ لاهور	٤٦٣
ـ شعرالعجم حصه پنجم ترجمه انصاری	١٣٠٤ کابل	٢٧٢
ای طلبه معارف یاحقوق ملت جزء ت	١٩١	جمع ٢
ل دفتری جلداول‌غلام‌مجتبی	١٣٠٢	٤٥٩
، حصه دوم جزء اول	١٣٠٠	١٨٣جمع ١
ن ا لمللی اول		
	١٣٠٣	٣٤٠
		١٠٠
	١٣٠٣	٤٦٠
	١٣	٣٦
		٢٨٣ جمع ١٦
		٥٤
		١٦٥ جمع ٣
		٤٥٠ جمع ٤
		١
		٤٦

بقیه از صفحه ۳٤۱

بهاء الدین مجروح دایر شد ، درین جلسه بناغلی محمد آصف فکرت نیز بحیث منشی دایمی انتخاب گردید .

نخستین سخنران جلسه پوهاند عبدالحی حبیبی بودکه تحت عنوان «شهر بلخ کانون فرهنگ درعهد دقیقی بلخی» گفتار خودراایراد نمود .

بعداز پوهاند حبیبی ، پوهاند دکتور احمد جاوید، دربارهٔ شرح حال دقیقی بلخی سخن گفت وسپس پروفیسور عبدالقادر محمدنیازوف دانشمند شوروی ، مضمونی تحت عنـــوان دقیقی شاعر تغزلی وحماسه‌سراقرائت نمودوطبق معمول درین جلسه‌وجلسات‌دیگربعداز پایان سخنرانی هرناطق مباحثاتی دراطراف مضمونی که قرائت شده بودصورت‌می‌گرفت وتوضیحاتی ارائه میگردید .

درین جلسه تعدادی کتب ونشریــه که به مناسبت مجلس بزرگداشت دقیقی بلخی چاپ شده بود بین حضار توزیع گردید وجلسه به ساعت پنج بعداز ظهر خاتمه یافت .

جلسه دوم :

دومین جلسه علمی یادبود دقیقی بلخی، بریاست پروفیسور ژیلبر لازار دانشمنـــد فرانسوی ومعاونی پوهنیار فوزیه نور حسینی درساعت نه ونیم صبح روز دوم جدی در تالار محمود طرزی دایر گردید .

پوهاند محمدرحیم الهام، خطابه ای درمورد مقایسه بین گشتاسپنامه دقیقی وگرشاسپنامه اسدی ایراد نمود وپس ازوی پوهنوال سرور همایون دربارهٔ وضع ادبی خراسان در عهد دقیقی بلخی سخن گفت و آنگـاه پوهندوی عبدالقیوم قویم راجع به گشتاسپنامه دقیقـــی بلخی وحماسه های کهن سخنرانی کردوجلسه درحوالی ظهر پایان یافت .

جلسه سوم :

سومین جلسه در ساعت دوونیم بعداز ظهر روز دوم جدی درتالار محمود طرزی دایرشد، ریاست جلسه راپروفیسور نیازوف دانشمند شوروی وسمت معاونت را خیرندوی عبدالله خدمتکار برعهده داشتند .

درین جلسه نخست دکتور عبد الـــودود اظهردهلوی گفتاری تحت عنوان «دقیقی بلخی ازدیدگاه نویسندگان هندی» ایراد نمـــود ، سپس پوهیالی لطیف ناظمی به مقـــا یسه گشتاسپنامه وبرزونامه پرداخت وبعداز و ی علی اصغر بشیر دربارهٔ جلوه های شخصیت جاماسپ حکیم بلخی در گشتاسپنامه دقیقی وآثار دیگران سخن گفت .

واین جلسه درساعت پنج ونیم بعدازظهر ختم گردید .

جلسه چهارم :

چهارمین جلسه یادبوددقیقی بلخی درساعت ۹ ونیم صبح روز ۳جدی به ریاست دکتور عبدالودود اظهردهلوی دانشمند هندی‌ومعاونی پیغله نجیبه سکندری درتالار محمود طـرزی دایر شد .

خیرندوی عبدالله خدمتکار اولین سخنران این جلسه بودکه دربارهٔ انگیزه هنری دقیقی بلخی سخن گفت وضمنا دورنمای تاریخـــی روزگار دقیقی راتشریح کرد .

پس ازوی استاد رضامایل راجع به‌اندیشه های انسانی دقیقی بلخی مطالبی ایراد نمود.

همچنان پروفیسور ژیلبر لازار دانشمند فرانسوی مطالبی در اطراف سرچشمه ها ی شعردری تازمان دقیقی بلخی بیان کرد که بسیار موردتوجه واقع شد .

این جلسه درحوالی ظهرخاتمه یافت .

جلسه پنجم :

پنجمین جلسه علمی درساعت دوونیم بعداز ظهر درتالار محمودطرزی تشکیل شد، ریاست جلسه رادکتورحسین خدیوجم دانشمندایرانی وسمت معاونی رادکتور محمداکرم عثمان بعهده داشتند .

اولین ناطق این جلسه دکتورروان فرهادی بود، بود، مطالبی که وی بیان کرد تحت‌عنوان برخی‌نکات دستورزبان دری ازروی‌گشتاسپنامه دقیقی بلخی بود .

بناغلی محمد آصف فکرت نیز دربارهٔ برخی لغات دری‌که درشعر دقیقی آمده است درضمن سخنرانی خود توضیحات دلچسپی داد .

بعداز وی بناغلی صالح محمد پرونتا، به قرائت چندبیت ازسروده های دقیقی که دردونسخه خطی کمیاب (جنگ قاضی شیخزاده وبحراللغات) آمده است پرداخت وضمناً دو نسخه مزبور راکه ظاهرا منحصر بفرد بنظر میرسد ازنگاه کتابشناسی ونسخه شناسی اجمالا معرفی کرد .

درین جلسه شش تن ازدانشمندان افغانی ومهمان برای تسوید قطعنامه انتخاب شدند وپس از تهیهٔ آن، منشی مجلس به قرائت یکایك موادآن پرداخت که پس ازاظهار نظر هاوتعدیلاتی‌که پیشنهاد شد، به‌تصویب‌رسیده وجلسه مقارن غروب آفتاب ختم گردید وباختم آن سیمینار دقیقی بلخی پایان یافت .

این هم قابل یاد آوری است‌که اعضای سیمینار در ضیافت های متعددی که به‌افتخار شان ازطرف پوهاند دکتور نوین وزیراطلاعات وکلتور، دکتور میرعبدالفتاح صدیق معین‌اول وزارت معارف، پوهاند دکتور غلام صدیق محبی رئیس پوهنتون کابل ودکتور غلام‌سخی نورزاد کابل بنازوال، ترتیب شده بوداشتراك نمودند وروز جمعه نیزاز موزیم هده و فارم غازی آباد درجلال آباد دیدن کردند .

شایدبی مناسبت نباشد اگر در ختم این گزارش مختصر بیتی دو، از آثار دقیقی این فرزند گرانمایه بلخ، که هنرش درتغزل گویی به هیچوجه ازحماسه سرائیش کمتر نیست بیاوریم وگزارش مجلس علمی رابهمین جاختم نماییم .

ازباغ گل فرستد هر نیم شب عبیر
وز شاخ عندلیب برو ساخته صفیر
گویی خدای دورخ او ازگل آفرید
یادایگانش داده به یاقوت سرخ شیر

مجلس بزرگداشت هزارمین سال تولد پیر هرات خواجه عبدالله انصاری

هزار سال پیش، درقهندز یعنی قلعه‌کهنه، که متصل به شهر باستانی هرات بود، در خانواده ای که سلسله نسب افراد آن به حضرت ابوایوب انصاری (رض) میرسید . وبه همین مناسبت انصاری خوانده می شدند، طفلی چشم به جهان گشود که از همان دوران خردسالی آثار نبوغ دروی پدیدار بود وبعد هایکی ازقهرمانان علم وفضیلت بشمار رفت وآثار جاویدانی ازخویشتن به یادگارگذاشت.

این طفل که عبدالله نامیده شد هما نست که درطی نه قرن واندی بعداز وفاتش درهمه کتابهایی که ازاو نام برده شده به عنوان پیرهرات وشیخ الاسلام وخواجه انصاری یاد شده است ویکی ازمفاخر درجه اول سرزمین ماميباشد .

دولت جمهوری افغانستان که حفظ میراث های فرهنگی واحیاء تام وآثار شخصیت‌های بزرگ علم وادب روزگار گذشته رادر پهلوی رشد اجتماعی واقتصادی مزدم ما وجهۀ همت قرارداده وپالیسی کلتوری خود را براساس این هدف عالی تنظیم نموده است، از مدتی قبل مقدمات تشکیل یك مجلس بزرگ علمی رابه منظور تجلیل ازهزارمین سال ولادت پیر صاحبدل هرات فراهم نمود وتنی چند از دانشمندان معروف کشور های دوست راکه دربارۀ زندگی وآثار و افکار خواجه عبدالله انصاری مطالعات وسیعی دارند، دعوت کردتابه همکاری عده‌ای ازدانشمندان وادبای افغانستان به تبادل افکار ونظرات، بپردازند وباقدردانی ازخدمات علمی وعرفانی پیرهرات درراه ارشاد مردم، حق آن بزرگمرد تاریخ راادا نمایند .

دانشمندان انصاری شناس جهان ، دعوت وزارت اطلاعات دولت جمهوری را پذیرفتند ودرطی نه روز (ازپنجشنبه ۹ ثور تا جمعه ۱۷ ثور ۱۳۵۵) باهمکاران افغانی خودبه مبادلۀ نتایج تحقیقات ذیقیمت خویش دربارۀ پیر صاحبدل هرات پرداختند و ضمنا به هرات زادگاه وآرامگاه پیرهرات رفته، تحفۀ دعانثار نمودند که اینك گزارش جلسات علمی وسفر روحانی ایشان، به اختصار تقدیم میشود :

قبل ازظهر پنجشنبه ۹ ثور ۱۳۵۵ :

ساعت ۱۰ صبح، مجلس‌افتتاحیۀ بزرگداشت پیرهرات درتالار کابل ننداری تشکیل‌گردید .

نخست آیاتی ازقرآنکریم تلاوت شد وسپس سرود ملی نواخته شد وآنگاه پیام بناغلی رئیس دولت و صدراعظم در حالیکه بناغلی محمد نعیم، دکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت عظمی، برخی از اعضای کابینه وکمیته مرکزی ، ما مورین عالیرتبه عسکری وملکی، دانشمندان ، نویسندگان ،

شعرا وادبا، برخی ازرؤسای کوردیپلوماتیك واتاشه های کلتوری دول دوست مقیم کابل وعدهٔ زیادی ازعلاقه مندان اشتراك نمـو ده بودند، توسط پوهاند دکتور نوین وزیـــر اطلاعات وکلتور قرائت گردید وباقرائت آ ن مجلس یادبود پیرهرات افتتاح شد .

بناغلی محمدداؤد مؤسس جمهوریت درپیام خویش بااشاره به عظمت مقام پیرهرات، این ستایشگر بزرگ حقیقت که زندگی وحالات او پیکار هایش درراه حق وشکیبائیش در برابر مشکلات وپارسایی و پرهـیزگـــاری اش در سراسر عمر وپشتکار وهمتش در آموختن ، سرمشق سودمندی برای هرفرد انسان بوده می تواند. ازاجتماع دانشمندان افغانی وکشور های دوست دروطن انصاری ابراز رضایـت فرموده موفقیت مجلس علمی راخواستارشدند.

بعدازقرائت پیام بناغلی رئیس دولـــت و صدراعظم ، پوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور، درطی بیانیه‌ای ازعموم حضار کــــه بااحساس احترام عمیق نسبت به یکی ازمفاخر بزرگ کشور یعنی پیرهرات خواجه عبـدالله انصاری درمحفل تجلیل وی اشتراك نموده‌اند، خاصه ازدانشمندان و اعضاء مجمـــع علمـی ومهمانانی‌که ازکشور های دوست ، به دعوت وزارت اطلاعات‌وکلتور، به وطن خواجه‌مسافرت کرده‌اند، ابراز تشکر نمود وضمنا مطالبـــی دربارهٔ شرح احوال خواجه عبدالله انصاری آن محدث ومفسر بزرگ کشور بیان کـــرد وسپس گفت: مکتب عرفانی خواجه عالیترین تجلی گاه فرهنگ خراسان دورهٔ اسـلامـــی است وتحقیقات ونکته های برجسته که درآثار این فرزندشایسته سرزمین مادرموردسرگذشت واندیشه های خود اووعارفان پیش ازاوآمده است درخورماهها وسالها بررسی وتتبـــع ومطالعه می باشدتاحق این میراث گرانبهـای فرهنگی که حفظ وشناخت آن یکی از اهداف پالیسی کلتوری دو لت جمهوری افغانستان است چنانکه باید وشاید ادا گردد .

درین مجلس پوهاند دکتورغلام صدیـــق محبی رئیس پوهنتون، خیرنوال محمد صدیق روهی رئیس پښتو ټولنه بیانیه هایی در بارهٔ اهمیت مقام پیرهرات ایراد گردند ، همچنان پوهاند عبدالحی حبیبی به نمایـنـدگـــی از دانشمندان افغانی واستاد بورکوی دانشمنـد فرانسوی به نمایندگی ازدانشمندان مهمـــان سخنرانی نمودند وباقدر دانی یاد آوری گردند که چندسال قبل نیزدردورهٔ صدارت بناغلـی محمدداؤد، نهصدمین سال وفات پیر هرات تجلیل شدواکنون جای خوشی است کـــــه هزارمین سال تولدآن عارف بزرگ در پرتو نظام جمهوری دروطنش افغانستان تجلیــــل میشود .

ضمنا درمجلس مذکور قسمتی از مناجاتهای پیرهرات توسط نطاقان وگویندگان رادیـــو افغانستان قرائت شد ومجلس درحدود ساعت ۱۲ ظهر خاتمه یافت .

بعدازظهر پنجشنبه :

ساعت ۲ بعدازظهر روزپنجشنبه ۹ ثـور، نخستین جلسه علمی درتالارمحمود طـرزی واقع درکلوپ مطبوعات منعقد گردید، درآغاز

جلسه بښاغلی عبدالوهاب طرزی بحیث رئیس وښاغلی دکتور بو اوتاس دانشمند سویدنی بحیث معاون جلسه انتخاب شدند وښاغلی محمد آصف فکرت به صفت منشی دایمی جلسات علمی تعیین گردید .

دراین جلسه نخست پوهاندعبدالحی حبیبی گفتار خویش راتحت عنوان «منازل السایرین یاصد میدان دردائرة الوجود» ایراد نموده ودر ضمن آن منازل سلوك راآنچنان که پیر هرات نخست درصدمیدان وسپس به ترتیب دیگردر منازل السایرین تقسیم بندی کرده است ، تشریح وگفتار خویش راباقرائت چند جمله ازسخنان پیرهرات ختم نمود .

سپس استاد سرژ بورکوی دانشمند فرانسوی دربارهٔ نقش‌روزهای نوبادان‌برزندگی پیرهرات، سخن گفت‌که بسیار مورد توجه واقع گردید .

وپس ازوی استاد دکتور جمال رضایی دانشمند ایرانی درمورد ساختمان وصرف فعل ماضی درگویش کهن هرات باذکر مثالهایی ازسخنان پیرهرات خطابه خویش راایرادنمود وآنگاه استاد محمد صالح پرونتا مقاله ای تحت عنوان «پیرهرات ورقیمه‌ونشان» وښاغلی خیرندوی عبدالله خدمتکار، گفتاری‌تحت‌عنوان «مقایسه نثر پیرهرات بانثر بایزید روشان» خواندند وجلسه ختم گردید .

شام آنروز، شاملان مجلس در ضیافتی‌که به افتخار شان ازطرف پوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور درهوتل انترکانتی‌نننتال ترتیب شده بود حضور یافتند، درین مجلس ضیافت، بعضی ازاعضای کابینه، مامورین عالیرتبه ، نویسندگان ادباوشعرا نیز اشتراك کرده بودند .

قبل ازظهر جمعه ۱۰ ثور :

ساعت ۹ صبح ۱۰ثور نمایشگاه آثارخطی خواجه عبدالله انصاری در کتابخانه نسخ خطی وزارت اطلاعات وکلتورکه شامل چندین نسخه کهن وممتاز از آثار پیرهرات بود، افتتاح گردید و شاملان سیمینار آثار مزبور باعلاقهٔ فراوان دیدن نمودند .

سپس اعضای مجلس علمی به‌کابل ننداری رفتند ونمایشگاه عکاسی مربوط به مراحل مختلف زندگی پیرهرات را که بکوشش ریاست افغان فلم وهمکاری آژانس باختر ترتیب شده بود ، تماشا نمودند.

وهنگام چاشت دردعوتی‌که ازطرف ښاروالی کابل دررستورانت باغ بالابه افتخار شان ترتیب شده بود، شرکت نمودند .

بعداز ظهر جمعه ۱۰ ثور :

درحدود ساعت ۳ بعدازظهر روز جمعه، شاملان سیمینار به استالف که یکی از نقاط خوش آب وهوای سمت شمال کابل است رفته ازمناظر زیبای طبیعی وباغهای دلپذیر وبازارآن که محل عرضهٔ انواع پیداوار و صنایع دستی زیباست دیدن نمودند ودرحدود ساعت شش ونیم به‌کابل بازگشتند .

قبل ازظهر شنبه ۱۱ ثور :

درجلسه قبل ازظهر روز ۱۱ ثورکه درتالار محمود طرزی کلوپ مطبوعات انعقاد یافت ، نخست دکتور سیدمخدوم رهین تحت عنوان

«آداب الصوفیه وخواجه عبدالله انصاری» مطالبی رابیان کرد ودرطی آن انتساب کتاب آداب الصوفیه رابه پیرهرات، بادلایل علمی ردکرد وثابت نمود که‌کتاب مزبور از آثار شیخ نجم الدین کبری رهبر فرقه‌کبرویه از فرق متصوفه است .

بعدازوی دکتوراکرم ضیاء العمری دانشمند عراقی، مقاله‌ای به زبان عربی ایراد نمود که موضوع آن محیط فکری وروش بحث پیرهرات درکتاب ذم الکلام واهله بود. دانشمندموصوف درطی این مقاله ازمکاتب فکری خراسان وبغداد درعصرپیرهرات به تفصیل سخن راندکه‌بسیار مورد توجه واقع شد .

بناغلی محمد آصف فکرت‌که در عین حال منشی دایمی مجلس علمی بودسومین سخنران بودکه آثارپیرهرات راازنگاه زبانشناسی مورد بحث قرار داد وچندکلمه واصطلاح محلی‌هرات راکه درطبقات الصوفیه وتفسیر کشف الاسرار آمده است، توضیح نمود وضمنا نشان دادکه این اصطلاحات هنوزهم درلهجه محلی مردم هرات مورد استعمال دارد .

بعد ازبناغلی فکرت، پوهاند غلام حسن مجددی، سخنرانی خودرا درمورد «عارفان مفسر قرآنکریم ومقام خواجه عبدالله انصاری درمیان ایشان» ایراد نمود وتاریخچه دقیقی ازتفاسیر عرفانی رابه اطلاع حاضران رسانید وباختم گفتاروی جلسه قبل ازظهر خاتمه یافت .

بعداز ظهر شنبه ۱۱ ثور :

درجلسه بعدازظهر روز ۱۱ ثور، ابتدا بناغلی میرمعظم حسین نمایندهٔ یونسکو، پیام بناغلی احمد مختار ایمبارمدیرعمومی یونسکو راکه به عنوان کمیسیو ن ملی یونسکوی افغانستان صادر شده بود قرائت کرد .

دراین پیام گفته شده که پیام محبت جهانی وتعلیمات اخلاقی خواجه عبدالله انصاری برای تمام بشریت معنی لایزال دارد .

بعدازنماینده یونسکو ، پوهاند عبدالحکیم ضیایی خطابه ای تحت عنوان خداشناسی و حق شناسی درمناجات های پیرهرات، ایراد نمود، سپس دکتور حسین خدیوجم دانشمند ایرانی به تشریح علل وبواعثی که پیرهرات وامام غزالی رابه مخالفت باعلم کلام وفلسفه وامیداشت ، پرداخت و آنگاه پوهندوی عبدالقیوم قویم‌ازوجوه مشترک‌طبقات الصوفیه پیرهرات وفیه مافیه مولاناجلال الدین بلخی سخن گفت وبعدازوی استاد رضا مایل خطابهٔ خویش راتحت عنوان «مردم شناخت پیرهرات» ایرادکرد، درین خطابه آگاهی دقیق پیرهرات ازرموز مردم شناسی بانشان دادن امثله وشواهد مورد بحث قرار گرفته بود .

درین جلسه وجلسه قبل ازظهر عده ای از صاحب نظران دربارهٔ موضوعاتی که ازطرف سخنرانان مورد بحث واقع میشد، اظهارنظر می نمودند که در مقابل توضیحاتی ارائه میگردید .

این جلسه درحدود ساعت پنج ونیم عصر خاتمه یافت .

شام این روز شاملان مجلس علمی در ضیافتی که ازطرف پوهاند دکتور غلام صدیق

محبی رئیس پوهنتون درهوتل کابل ترتیب یافته بود، اشتراك نمودند .

قبل ازظهر یکشنبه ۱۲ ثور :

در چهارمین جلسه علمی که قبل از ظهر روز ۱۲ ثور درتالار محمود طرزی کلوپ مطبوعات انعقاد یافت ، پوهاند دکتور بهاء الدین مجروح، گفتار جالبی راتحت عنوان «پیام پیرهرات به جهان امروز» قرائت کردکه بسیار مورد توجه واقع شد .

پس ازوی دکتور محمدافضل بنوال دربارهٔ نظرپیرهرات به عارفان قبل ازوی سخن‌گفت وآنگاه دانشمند سویدنی دکتور بو اوتاس مقاله‌ای به زبان انگلیسی که موضوع آ ن روش تحقیق درمتون مناجات پیر هرات بود، قرائت کرد وسپس دکتور ناصرالدین شاه حسینی دانشمند ایرانی در پیرامون نثر مسجع پیرهرات، سخنرانی نمود .

جلسه درساعت ۱۲ و۳۰ دقیقه پایان یافت.

بعداز ظهر یکشنبه ۱۲ ثور :

درپنجمین جلسه علمی که بعداز ظهر ۱۲ ثور درتالار محمود طرزی منعقد شد نخست بناغلی محمد علم غواص درباره پایداری خواجه عبدالله انصاری درراه عقیده سخن گفت وبه قسمتهایی اززندگانی آن بزرگمرد که بخاطر علاقهٔ فراوانش به حقیقت خواهی در معرض فشار مخالفان خویش قرار گرفته بود، اشاره کرد .

بعدازوی دکتور فتح الله مجتبایی دانشمند ایرانی خطابه خویش راتحت عنوان «نکاتی درباره عرفان پیرهرات» ایراد نمود .

سومین سخنران این جلسه علی اصغر بشیربودکه شرح حال عده‌ای ازافراد خاندان پیرهرات راکه نامشان درلابلای کتابها آمده است، بیان کرد وآنگاه دکتور امیرمحمد اثیر به مقایسه سخنان پیرهرات واشعار میرزا عبدالقادر بیدل پرداخت ودربارهٔ تاثیر افکار خواجه انصاری برآثاربیدل، توضیحات مفیدی داد .

دراین جلسه وجلسه قبل از ظهر نیز بیانات گویندگان ازطرف صاحب نظران مورد بحث قرار گرفت وتوضیحات مفیدبه سمع حاضران رسید .

جلسه بساعت پنج ونیم عصر خاتمه‌یافت .

قبل ازظهر دوشنبه ۱۳ ثور :

ششمین جلسه علمی مجلس یادبودهزارمین سال تولد پیرهرات، قبل از ظهر ۱۳ثور در تالارمحمود طرزی تشکیل شدودکتورعبدالخالق وفائی مقاله خویش راتحت عنوان «خواجه عبدالله انصاری وشیخ ابوسعید ابوالخیر» قرائت نمود .

استاد سرور همایون دومین سخنران این جلسه وگفتارش راجع به مقایسه افکار پیر هرات وعارف شهیر سنایی غزنوی بود .

پس ازوی استاد سید حسن دانشمند هندی دربارهٔ تاثیر افکار وآثار پیر هرات‌سخن‌گفت وآنگاه دکتور عبدالامیرالاعشم دانشمند عراقی موقف حنبلیان متاخر رادر باره پیر هرات و نظرابن قیم الجوزیه را در مدارج السالکین مورد بحث قرار داد وجلسه درساعت ۱۲ ظهر خاتمه یافت .

بعدازظهر دوشنبه ۱۳ ثور :

درهفتمین جلسه علمی که بعداز ظهر ۱۳ ثور درتالار محمود طرزی انعقاد یافت، ابتدا دکتور لاید کلفتن میلر دانشمند امریکایی دربارهٔ موسیقی هرات، سخنرانی جالبی نمود که موردتوجه واقع شد .

آنگاه پروفیسور روژه ارنا لدز دانشمند فرانسوی دربارهٔ معنی توحید نزد خواجه عبدالله انصاری سخن گفت وبعدازوی استاد عبدالحسین توفیق گفتار خودراکه موضوع آن عشق، محبت، مهرودوستی در آثار خواجه عبدالله انصاری بود، ایراد نمود وجلسه به ساعت پنج عصر پایان یافت .

موضوعات این دوجلسه نیز ازطرف شاملان مجلس علمی مورد بحث واقع شد وتوضیحات دلچسپی دربارهٔ هرموضوع ارائه گردید .

قابل یادآوری است‌که در جلسات این چند روزیك تعداد کتاب به زبانهای دری و پښتو وعربی وانگلیسی که ازطرف موسسه بیهقی وریاست پښتو تولنه وپوهنځی ادبیات وعلوم بشری بچاپ رسیده بود به شاملان مجلس علمی توزیع گردید .

قبل ازظهرسه شنبه ۱٤ ثور :

ساعت ۸ صبح روز ۱٤ثور، شاملان مجلس علمی درمیدان هوایی کابل حضور یافتند تابه سوی هرات، زادگاه وآرامگاه پیرهرات عزیمت کنند. متعاقبا بوسیلهٔ دوطیارهٔ باختر افغان الوتنه ، راه هرات راازطریق فضا در پیش گرفتند ودرساعت ۱۰و۱۰دقیقه درمیدان هوایی هرات فرود آمدند وازطرف والی وقوماندان عسکری هرات ودانشمندان وعدهٔ کثیری از اهالی آن دیار مورد استقبال قرار گرفتند و سپس درمجلسی‌که درسالون ولایت انعقاد یافته بود حضور بهم رساندند .

مجلس باقرائت چندآیت ازقرآن عظیم‌الشان آغاز گردید وبعد ازآنکه سرودملی نواخته شد ښاغلی غلام علی آ یین والی هرات بیانیه‌ای ایراد نمود که درطی آن به عظمت مقام علمی وعرفانی پیرهرات وقدردانی ازاقدام وزارت اطلاعات وکلتوربرای تجلیل ازهزارمین سال تولد پیرهرات ، اشاره کرد واظهار آرزومندی نمودکه دانشمندان ومهمانانی که ازکشور های دوست درین احتفال شرکت نموده اند، اقامت مختصر شان در هرات باخوشی سپری گردد .

سپس ښاغلی عبدالواحد نافذ آمر اطلاعات وکلتور ولایت هرات، استادبورکوی دانشمند فرانسوی وپوهاند عبدالحی حبیبی، یکی بعد ازدیگری، دربارهٔ شرح حال وآثار وافکارپیر هرات سخن گفتند و ښاغلی سعد الدین فیضی ویك تن دیگر ازاهالی هرات، بعضی ازمناجاتهای منسوب به پیرهرات رابه شیوهٔ محلی قرائت کردند ، آنگاه مجلس ختم گردید وشاملان مجلس . درضیافتی که از طرف آمریت اطلاعات وکلتور هرات به افتخار شان ترتیب شده بود شرکت نمودند .

بعدازظهر سه شنبه ۱٤ ثور :

بعداز ظهر ۱٤ثور شاملان مجلس علمی ، به‌کازرگاه رفته آرامگاه پیرهرات را زیارت نمودند وبه روح آن عارف بزرگ اتحاف

دعاکردند ، همچنان در کازرگاه به مــزار شیخ ابواسمعیل معروف به شیخ عمو کــه استاد ومربی پیرهرات است رفته دعاکردند. سپس به شهر بازگشته مزار عبدالله طاقی را که وی نیز ازاستادان پیرهرات است بایکعده ازمزارات که به زندگی وسرگذشت پیرهرات ارتباط مستقیم داشت زیارت نمودند. همچنان ازمحل کهندز که زادگاه پیرهرات بوده واز مسجد جامع شهر هرات که یادگار روزگار غوریان وتیموریان است به تفصیل دیــدن کردند .

شام آنروز محفل ضیافتی در عمارت نمکدان کازرگاه ازطرف ښاغلی میر محمد افضـــل متولی آستانه پیرهرات بافتخار دانشمندان شامل مجلس علمی ترتیب شده بودکه شاملان موصوف درآن حضور یافتند وسپس درزیارت شبانه آرامگاه پیرهرات شرکت نمودند وآنگاه به مجلسیکه برای مشاعره ترتیب شده بود، حاضر شدند وبیانیه ښاغلی میرمحمد افضل متولی آستانه پیرهرات واشعاری راکه بعضی ازشاملان مجلس علمی وشعرای هرات سروده بودند، استماع کردند .

چهار شنبه ۱۵ ثور :

شاملان مجلس علمی، قبل از ظهرروز ۱۵ ثور از آرامگاه جامی ، خواجه یحیی عمار، ابوعبدالله مختار. استاد بهزاد ورستم علی، زین الدین خوافی، وامام فخر الدین رازی ، دیدن کردند وهنگام چاشت درضیافتیکه از طرف والی هرات دررستوران پارك جمهوریت ترتیب شده بود حضور یافتند .

درین ضیافت کنسرت جالبی از طــرف هنرمندان محلی اجرا گرید ودر ختم آن تحفه هایی ازصنایع دستی هرات توسط ښاغلــی آیین والی هرات به دانشمندان شامل مجلس علمی توزیع گردید .

شام این روز ازطرف سفارت کبرای ایران بافتخار دانشمندان شامل مجلس علمیدعوتی درهوتل انترکانتی ننتال کابل ترتیب یافته بود .

پنجشنبه ۱٦ ثور :

ساعت هشت و نیم صبــح پنجــشنبه دانشمندان شامل مجلس علمی بعد از وداع باوالی وقوماندان عسکری ومعاریف هرات که برای وداع درمیدان هوایی هرات حضوریافتند بودند بوسیله طیاره های دباخترافغان الوتنه بسوی کندز پرواز کردند ودرساعت ۱۰و۱۰ دقیقه درمیدان هوایی کندز فرود آمدند و از طرف ښاغلی قتیل آمر اطلاعات وکلتورولایت کندز ودیگر منسو بان مطبوعـــات استقبال شدند وپس ازگردش مختصری در شهرکندز بوسیله موتر رهسپار کابل گردیدند .

ایشان درطی این سفرکوتاه چهار فصــل سال رادر نصف روز مشاهده کر دند باین معنیکه هوای کندز درآن روز بحدکافی گرم بود. هوای دوشی مشا بهتی تمام به هــوای فصل خزان داشت، باغها ودشتهای پوشیده ازسبزه وگل بغلان ، منظرهٔ دلپذیری از بهار رانمایش میدادودر سالنگ برف میبارید .

مسافرتی بس دل انگیز بود وهریـــك از مهمانان بنوعی ازمشاهدات خــویش ابـــراز مسرت میکردند .

کاروان علمی درساعت هشت شا م وارد کابل شد .

شام پنجشنبه در تالار بزرگ رادیـــو افغانستان مجلس مشاعره ای ترتیب یافته بود وهم درآن شب بناغلی وفی الله سمیعی معین وزارت معارف، ضیافتی درهوتل انترکانتی ننتال ترتیب داده بودکه شاملان سیمینار در آ ن حضور یافتند .

جمعه ۱۷ ثور :

آخرین جلسه علمی یادبود هزارمین سال تولد پیر هرات . سـا عـت ۱۰و ۳۰ دقیقـه (قبل ازظهر) روز ۱۷ ثور درتالار محمودطرزی انعقاد یافت . سخنرانان این جلسه مولو ی عبدالغنی علمی، دکتور اسدالله حبیب، بناغلی حبیب الله رفیع، خیرندوی عبدالله خدمتگار دکتور محمدیعقوب واحدی، پوهنوال محمدنسیم نگهت سعیدی، وپوهاند محمد رحیم الهـــام بودند که به ترتیب دربارهٔ شخصیت روحانی پیرهرات، مردم وخواجه عبدالله انصـــاری انصاری شناسی در افغانستان معاصر، شعری دریك جنگ خطی منسوب به خواجه، پیـر هرات درآثار میرعلی شیر، مشخصات نثر پیرهرات، مقایسه طبقات الصوفیه پیر هرات وکشف المحجوب هجویری سخن گفتند وسپس قطعنامه مجلس قرائت وتصویب گردید .

درختم این مجلس که ریاست آن بعهـده استادمحمدعثمان صدقی بوددکتور محمداکرم عثمان وکیل ریاست نشرات وزارت اطـلاعات وکلتور، به نمایندگی ازآن وزارت، ازاشتراك دانشمندان کشوز های دوست در مراســم بزرگداشت عارف بزرگ این سر زمین، بـا قدردانی یادواظهار امتنان نمود .

ضمنا یکتعداد کتب ومجلات علمی که ازطرف وزارت اطلاعات وکلتور بچاپ رسیده بودبرای حاضران توزیع گردید .

وبدینگونه ، مجلس علمی بزرگداشت کسی که میگفت :

«کمال آدمی درآنست که ازخودخواهی برهد وآنچه برای دیگران میخواهد بهتر ازآن باشد که برای خود میخواهد.»

درمیان احساسات شور انگیز دلباختگـان علم ومعرفت بادعای موفقیت دولت جمهوری وآبادی کشور وسعادت مردم افغانستان پایان یافت .

دپښتو خېړنو دنړیوال غونډو لنډ راپور

د۱۹۷۳ع کال په جولای کې دپاریس د یونسکو په مرکز کې یوه غونډه وشوه چې په هغې کې دیونسکو دمرکزي آسیا د خلکو دتمدنونو په پروژې پورې مربوطو هیوادونو برخه اخیستې وه، دې غونډې دپروژې له پاره یوه عالي شورا وټاکله چې په هغه کې دپروژې مربوطو هیوادونو غړیتوب درلود. دې شورا ځینې نوې پروژې تربحث لاندې ونیولې اود افغانستان دنماینده په پیشنهادیې د نورو پروژو په ډله کې دپښتو دتحقیقاتو د مرکز تاسیس په افغانستان کې منظور کړاوسپارښتنه یې وکړه چې دافغانستان اویونسکو په مرسته دې په کابل کې یو بین المللي سیمینار جوړ شي چې ددې تحقیقاتي مرکزدتشکیل، پروګرام اودفعالیت په باب لازمې پریکړې وشي.

دهمدې پریکړې له مخې د۱۳۵٤ کال دلیندۍ له لومړۍ تراتمې نیټې پورې په کابل کې دافغانستان جمهوري دولت دیونسکو په مرسته داسیمینار دپښتو ټولنې په اهتمام جوړ کړچې یوشمیر نامتو ختیځ پوهانو او افغاني پوهانو برخه پکې واخیسته اوواړه وار یې خپلې ویناوې واورولې.

سیمینار دلیندۍ دلومړۍ ورځې په سهار دپوهنتون په اډیتوریم کې ددولت درئیس او صدراعظم ښاغلي محمد داؤد دهغې پیغام په وسیله چې په همدې مناسبت یې صادرکړی ؤ اودپوهنې وزیر پوهاند عبدالقیوم ولو ست، پرانستل شو، بیا په همدې مناسبت دپوهنې وزیر خپله وینا واوروله، ورپسې ځېړنوال محمد صدیق روهي دپښتو ټولنې رئیس په خپله وینا کې دسیمینار په موضوع رڼاواچوله اوله میلمنو پوهانو څخه یې مننه وکړه چې په دې سیمینار کې یې برخه اخیستې ده، دخارجي پوهانو په نمایندګۍ استاد الاساتید پروفیسرمارګنسترین څلور اتیا کلن ناروېژی پښتو پوه په پښتو ژبه خوږه وینا وکړه چې په تودو چکچکویې استقبال وشو، دافتتاحیه غونډې په پای کې دیونسکو نماینده ډاکتر معظم حسین دپښتو ځېړنو دنړیوال مرکزپه باب خبرې وکړې اوبیا دښاغلي اشرف غني له خوادسیمینار غړي او دسیمینار په ویاړ خپاره شوي کتابونه معرفي شول.

دسیمینار دعلمي غونډوپه ترځ کې تولاندنیو سرلیکونولاندې میلمنو اوکوربنو پوهانوویناوې وکړې: «پښتوژبه» (پروفیسوررام راهول) «دپښتوژبې اوادب موقف دمرکزي ایشیادخلکو په تمدنونوکې» (پوهاند عبدالحی حبیبي) «دپښتو دتعمیم اوانکشاف ار تقایي سیر» (ښاغلي عبدالجلیل وجدي)، «دپښتو قاموس لیکلو عملي موضوعات» (ډاکترروان فرهادي) «په پښتوادب کې دتاریخي پیښو انعکاس» (خیړندوی عبدالله خدمتګار)، «پښتونولي» (ښاغلي قیام الدین خادم)، «دښځوبرخه په شفاهي ادب اوپه تیره لنډیوکې» (میرمن

معصومه عصمتی) ، «په لنډیوکی دپښتنی میرمنی یوه خاصه څیره» (پوهانـد دکتور سید بهاء الدین مجروح)، «په پښتو لنډیوکی دپښتنو داجتماعی ژوند انعکاس» ، (پوهنیار عبدالرسول امین)، «دپښتنو اوبرتانوی‌عسکری تکتیکو مقابله دانگریزاواافغان په لومړی جگړه کی» (ډاکتر لویی دوپری). «دپښتوژبی‌منشاء» (پوهاند محمد رحیم الهام)، «په آریایی ژبو کی» (ډاکترلویی دوپری)، (دپښتو ژبی‌منشاء) ژبی‌احصائیوی خصوصیات» (ډاکتردولت محمد) «دپښتو پیژندنه» (پوهاند صدیق الله رښتین) «پښتو گړدودونه» (دکتور مجاور احمد زیار)، «دپښتوکوچیانو دکلتور څیړنه» (پروفیسـر کلاوس فردیناند)، «د پښتو ژبـــی ریښی» (پروفیسر مارگنستیرین) ، «دپښتوپرخپلوانو ژبو څیړنی» (ډاکتر میکنزی) ، «دپښتودلهجو تقسیمات دافغانستان دژبپوهنی داطلس پـه اساس» (دکتور شارل کیفر)، «دنولسمی او شلمی پیړی په سرکی دپښتودپاره هلی‌ځلی» (پوهاند میرحسین شاه) ، «پښتوگرامرونـه» (میرمن‌زرغونه‌رښتین)، «دمازندران پښتولهجه» (دکتور استعلامی). «دسغدی اوزړی پاړسـی ترمنځ‌دژبپوهنی‌گډتکی» (ډاکتربدر زمان‌قریب)، «دسراولف کارو دنظریاتو لنډ تحلیل ــ پـه افغانستان‌کی دقبیلوی ژوند اومرکزیت څیړنه» (ښاغلی اشرف‌غنی)، «پاڼی نی‌ـابنت ادهیایی اوپه هغه‌کی پښتوکلمی» (پوهاندعبدالشکور رشاد)، «په پښتو ادبیاتوکی دشفاهی کیسی برخه» (ښاغلی محمد ابراهیم عطـــایـی) ، «دپښتنی ښځی مؤقف اوبرخه په‌پښتوادبیاتو کی» (محترمه‌کبرامظهری)، «دپښتوقلمی‌نسخی» (حبیب الله رفیع)، «نازوانا» (محترمه وسیمه حکیمی)

دسیمینار غړو دسیمینار په وروستی ورځ دیوه پریکړه لیك په ترځ‌کی دمرکز تشکیل چی یولوړرئیسه هیأت اویوه اووه لس‌کسیزه علمی کمیته سکرتریت، آمر اومرستیال لری، منظور کړ .

په پریکړه لیك‌کی دمرکز هدفونو په دی ډول وټاکل شول :

۱ــ دبشر پیژندنی، سوسیالوژۍ، تاریخی اوژبپوهنی پلټنو، پلان جوړول اودملـــی او سیمه ایزواوبین المللی تحقیقی فعالیتونـــو تنظیم .

۲ــ دپښتو ژبی دلهجواود پښتو دتاریخ، ادب اوهنرپه باب څیړنی .

۳ــ دپښتو ژبی انکشاف دعصری پرمختگو اونوواوفکارو دلیږدولوله پاره .

٤ــ دپښتو بین المللی مرکـز دڅیړنو د نتایجو چاپول اوخپرول، مخصوصا دمعاصـر منشور ادب دترجموتشویق .

٥ــ دپښتو ښځه په نوروژبو اوله نوروژبو ښځه په پښتوکی دمهموآثارو دترجمو تشویق .

٦ــ په مرکزکی دپښتو دخطی نسخواوددی نسخو دمیکروفلمونو راټولول اودامکان پـــه صورت‌کی دافغانستان دملی آرشیف په‌مرسته ددی آثار ونشرول .

۷ــ دمنطقه یی اوبین المللی تحقیقاتولپاره اودعلمی تبادلو په لارکی اسانتیاوی برابرول،

دسیمینارونو ، کنفرانسونو او سمپوزیمونـو جوړول .

۸ـ دمرکزی آسیا دتمدنونو دپروژی پـــه چوکاټ‌کی دیونسکو اونورو مؤسسوسره چـــی فعالیتونه یی په‌دی بین المللی پروژی اړه لری، مرسته کول .

په پریکړه لیك‌کی دپروګرام په برخه کی په اووه لسو مادوکی یوشمیر پروژی چـــی له منل شوو اهدافو سره سمی دی، منظوری شوی چی په سرکی یی دپښتو ژبی دلهجوی اطلس او دیونسکو په څینی رسمی مهموژبو دپښتو ادبیاتو دیوه منتخب چاپیدل دی .

دسیمینار ګډون کوونکو پریکړه وکړه‌چی‌دمرکز علمی اومالی چاری دی دافغانستان دجمهوری دولت اودیونسکو په ګډه مرسته پر مـــــخ بوتللی شی .

وقایع سیاسی جهان

فاجعهٔ لبنان :

سالیکه گذشت ، درتاریخ لبنان، بیش‌ازهر سال تیره وتاربود ۰ کشوریکه نمونهٔ‌همزیستی مردمان بشمار می‌آمد ،کانون کینه کشتار و بدبختی گردید در حمـل سال گذشته جنگ میان (کتایب) مسیحی یعنی گرو ه متعصبان دست‌راستی ومسلمانان آغاز شد۰ درپهلوی مسلمانان فلسطینیان مقیم لبنان نیز بـودند که کتایب ایشان را اشغال گرمی نامید ند از۱۳ تا ۱٦– اپـر یـل جنـگ چنـا ن شد ت یافـت که‌در همان رو ز سه صـد تن‌کشته شدند ،پس‌ازیکماه، رشید صلح ؟ صدراعظم لبنان استعفا کرد وکتا یب ر ا محکوم شمرد ۰ تصادمات ادامه داشت ۰ در هفته دوم اکتوبر، جنگ شدت گرفت، و در یکهفته سه‌صد کس کشته شد۰ یکی از روز های تیره سال ٦ دسامبر بود درآن‌روزکتایب مسیحی به‌انتقام چهار کس که از ایشان کـه کشته شده بود ویامردگان ایشان را گماشتگان اسرائیل‌برراه انداخته‌بودندهرمسلمان‌راکه‌درراه یافتند بقتل رساندند چنانکه دریك روزیکصدو ده نفر راشهید کردند۰

درهمه این جنگها ، سپاه لبنان در اثـر کوشش رشید کرامی ،بیطرف مانده بـو د، تااینکه درماه جنوری ، طیارات سپاه لبنان، برفلسطینیان آتش باری کرد وپیلوت هـا مسیحی بودند۰ متعاقبا یکـد سته از سپـاه لبنان بسر کردگی احمد الخطیب خودرامستقل اعلان‌کرد۰

بتاریخ ۲دلو آتش بس، باوساطت‌سور یه منعقد گردید، وپس ازچهار روز سنگر ها برداشته شد۰ بتاریـخ ۳۱جنوری،رشیدکرامی گفت : (بحران لبنان چنان زایل شد که دیگر هرگز بازنخواهد آمد)۰ معلوم میشود کـه رشد کرامی ، حتی دردل انشاء الله نگفته‌بود، چنانکه‌چند هفته بعد ازین‌سخنان اوکشتار چنان دوباره آغاز شد که‌گذشته ها فرامـو ش گردید!

باآنکه به‌کوشش بیطرفانه سوریه آ تش بس برقرار شده وبتاریـخ ۷فبروری سلیمان فرانجیه بدمشق رفته بود ، مگر وضع لبنان آرام نگردید ۰ بتاریـخ ۱۱مارچ (۲۲)حوت۰ عزیزالاحدب خودرا حاکم نظامی کشور اعلان کرد، واز سلیمان فرانجیه تقاضا کرد تـا استعفا کند۰ سلیمان فرانجیه نپذیر فت۰ پس از چند روز آن مسیحیان اهل سیاست کـه مسؤل افروختن این جنگ بودند، تصمیـم گرفتند کشتار رادو باره آغاز کنند۰ چنانکه، یاسر عرفات پیش بینی کرده بود ، کتایب سلاح‌زیاد بدست آورده بودند، ودوباره‌دست بان بردند۰ درپایان سال گذشته چنان احساس گردید که‌امکان دخالت عسکری سوریـه و اسرائیل وحتی دخالت دول بزرگتر مو جـود است۰

درربع اول سال جاری ، معلوم شد که مسلمانان ترقیخواه لبنان وفلسطینیان بـــه تدریج‌غلبه می کنند . این جریـــان ،سبب نگرانی اسرائیل گردید. اما اسرائــیل، از دخالت مسلح درلبنان دست گرفت. بعدازین جریانات پشت پردۀ سیاسی آشکار نشد . اما کشور های عرب باکمال تعجب‌در یافتند سوریه مانـع پیشرفت فلسطینیان ومسلما نان لبنان میشود . سوریه ، ناگهان عدۀ زیادسپاه به‌لبنان فرستاد ، وقوای فلسطینی‌باآن‌مقاومت نمودند . مصر برسوریه انتقاد ولیبیا نیـــز دخالت نمود ،وبالاخره جامعۀ عرب تصمیـــم گرفت تا قطعات سپاه صلح را ازکشور های مختلف عربی به‌لبنان بفرستند و سپاه سوری لبنان راترك بگوید . درهمین احوال ، سفیر امریکا دربیروت بقتل رسید . ومتعاقبا اکثر خارجیان به ترك لبنان پرداختند .

دراخیرربع اول سالجاری سرجمع قربانی های جنگ لبنان (که در آغاز تبادل آتش‌ماشیندار بین چند فرد کتایب مسیحی و چند پاسبان کمپ فلسطینی بود) به۲۵ هزار کشته و ۶۰ هزار زخمی ونیم ملیون تباهی مادی دیده و سقوط اقتصاد ملی لبنان بالغ‌شد.

درباقی شرق‌میانه :

بتاریـخ ٤ حمل سال گذشته ،ملك فیصل رابرادرزاده اش فیصل ابن ساعد بقتل‌رسانید. ملك خالد ، مقام سلطنت وامیر فهد و ظیفه صدارت رابعهده‌گرفتند. مرورماه‌ها نشان داد. که‌حکومت نوین سعودی ،پیرو خطوط عمومی سیاست ،مرحوم فیصل می‌باشد. همچنان که فیصل بدعوت پومپیدوی فقید به‌پاریس رفتـه بود ،برادرش فهد، بدعوت شیراك به فرانسه رفت. برای پیشرفت نظامی واقتصادی مملکت سعودی نقشه های وسیع طرح شد. یکی از تازگی ها درسیاست سعودی انعقاد روا بـط سیاسی بایمن جنوبی بود، که‌در طی‌سالیـان باهمسایه خود سعودی روابـــط ر سمـــی نداشت .

درربع اول سال جاری عر بستان سعودی متفقا باکویت در آشتی دادن حکومت هـــای دمشق وقاهره کوشید از وقایع مهم عـــراق اعـلان ختم جنگ باکردان بود. مسطفی‌برزانی به‌خارج پناه گزین شد.

درروابط بین عراق وسوریه ، که دراثـر اختـلاف بین دوشعبه حزب بعث تیره بـود بهبودی بمیان نیامد. تاسیسات آبیاری سوریه بر رودخانۀ فرات سبب کمبود آب در عراق گردید . درا ثر وقایع لبنان ،اختلاف بغـد د ودمشــق بیشتر شد . وسپاه هردو کشور برای همکاری درجولان آماده و همـد ست نگردیدند .

مشکلات در روابط بین دمشق و قاهـر ه ازآغاز سال گـذشته احساس میشد. بتا ریخ ۱۰ جون حافظ الاسد رئیس جمهور سو ر یه به‌اردن رفت ، وبرای تاسیس روابط حسنه با اردن کوشید . درطی ماه هااین کوشش‌نتیجه داد وبتاریـخ ۱۸ فبروری بین سوریه‌واردن موافقه همکاری وسیع‌امضا شد.

مبصران سیاسی در یافتند ، که این‌موافقه وهمکاری ، درمقابل انور السادات وا قـــع

میشود، چنان شهرت یافت ، که‌انورالسادات بطور مخفی به‌اتازونی قول داده‌بود، اگــر سوریه خود سبب جنگ بااسرائیل‌شود،مصر داخل جنگ نخواهد شد، ودربدل همین وعده تخلیه یك قسمت سینا رابدست آورده بود. بدنبال ماموریت های پیهم دو کتور کیسنجر وزیر امور خارجه اتازونی ،بالاخره بتاریــخ ۱۰ سنبله راجــع به‌جدا سازی قوای مصرو اسرائیل در حاشیه غربی سینا موا فقـــه حاصل شد. یکعده گــذر گاه های کهسار و چاه های نفت ابو ردیس دو باره بدست مصر آمد . تا۲٤ فبروری مراتب عملی تخلیهٔ ایــن مناطق صورت پذیرشد . سوریه‌مخالف‌خویش رابااین قرار داد دوام داد. دراثر بحران‌لبنان ودخالت های سوریه ،اختلاف بین د مشق‌و قاهره بیشتر گردیده تا قطع روابــط سیاسی رسید.

در روابط بین سازمان آزادیبخش فلسطین وحکومت اتازونی ، بهبود پیهم بعمل آمد . گرچه اتازونی اعلان کرد، سازمان آزادیبخش فلسطین رارسما نخواهد شناخت ، تاآنکـــه موجودیت اسرائیل رابرسمیت نشناسد اما در موارد مختلف ازجمله درزمان خارج شدن‌اتباع امریکایی ازلبنان در اخیر جوزا سال جار ی فلسطینیان باحکومت امریکا هـــمکاری بشر خواهانه نمودند.

درطول سال گذشته کوشش اتازو نی‌برای آن‌بود که کنفرانس ژنیو برای حل و فصل مسئله شرق میانه بدون اشتراك سازمان آزادی بخش فلسطین ، منعقد شود . مصرو سو ریه ودیگر کشور های عرب، ازحقوق فلسطیــن برای اشتراك در کنفرانس ژنیو ، و کسب حقوق ملی‌آن پشتیبانی کردند . اتحادشوروی باکمال پایداری ،اشتراك سازمان آزادی بخش فلسطین راشرط انعقاد کنفرانس ژنیو شناخته است ومی‌شناسد .

بتاریــخ ۱۲ جنوری ، سازمان آزادی بخش فلسطین ،در مذاکرات شورای امنیت ملل‌متحد مانند یك عضو کامل آن موسسه اشتراك‌کرد. اسرائیل ازروی احتجاج ازاشتراك در مذاکرات شورای امنیت خود داری کرد. اتازو نی ، مسوده فیصله نامه راویتو کرد، که بمو جب آن باید درکرانه غرب اردن ودر غزه یك دولت فلسطینی تشکیل میشد. فرانسه ازین‌پیشنهاد باحرارت پشتیبانی کرده بود .

درقار ۀ افریقا :

آن خطه جهان که‌درطول صدها سال جالب نظر نمی آمد. توجه همه را جلب کرد. ختم استعمار در هسپانیه ،درآن ناحیه جهـــا ن تاثیرات دشوار غیر مستقیم آورد. سرز مین صحرای غربی ،درنگاه حکومت رباط ، مخزن فوسفات ودر نزد الجزایر سرزمین ترانز یت بسوی اوقیانوس اطلس بود. هردو حکو مت شصت هزار بادیه نشین آنکشور را شایسته حمایت خود میدانستند بتاریــخ ۱٦ــاکتوبر ملك حسن دوم ،ازمارش (راه پیمایی)مسالمت آمیز ثلث ملیون نفوس المغرب ،بسوی‌سرزمین صحرا (مرکب از سا قیةالحمراء، ووادی‌الذهب) سخن گفت . باینصورت خطر تصادم غیـــر مستقیم ، بین الجزایر والمغرب ظهور کرد .

این تصادمات ،نیزواقـع شد بحدیکه ملـــك حسن‌دوم ،توسط پیام ازبومدین خواهش کرد. یاصلح رابپذیرد ویابطور روشن داخل جنگ شود .

مردم صحرای غربی ، جمهوریت عر بـــی صحرا وی راتشکیل نمودند (۹حوت) وز نـــه بموجب معاهدهٔ ٤نوامبر که‌بین الـمـغرب و هسپانیه منعقد شده بود، باید همه صحرای غربی به المغرب وموریتا نیا داده‌میشد.

این جمهوریت نوتشکیل رابر عـلا و ه الجزایر یکعده کشور های دسته چپی جهان مانند کوریا شمالی وکو با، برسمیت شناختند باینصورت معلوم گردید که یـــك نـز اع طویل المدت باامکان نتایـج عسکری آن و شدت یافتن جنگ میان الجزایر والمغـــرب (وموریتانیا) درآینده ظهور کـــرده است . درربـع اول امسال اجتماعا ت افریقا یـــی از قبول نمایندگان این (حکومت) نو تشکیل خود داری کردند .

دونقطه ازبقا یای استعمار فرانسوی جالب توجه واقع‌شد: یکی جی بو تی یعنی صومال فرانسوی مشهور به‌سرزمین افار وایسا ودیگر مجمـع‌الجزایر قمر (کومور) درمورد جی‌بو تی. فرانسه اعلان کرد: آماده است آزادی آ نرا بدهد بشرطیکه در باره آینده آن .اطمینـا ن حاصل شود . نظر یه حکومت صومال،این بود که‌صومال فرانسوی باید بکشور مادرخود صومال وصل شود. دربارهٔ جزایر قمر (که یکصدو چهل سومین عضو ملل متحد گرد ید) مشکل آنست که اکثریت باشندگان از جزایر آن‌بنام مایوت آرزو منداند ازمتصر فات‌فرانسه باشند وحکومت آزاد قمر بااین تقاضا مخالفت دارد . بالاخره اعـــلان شد که صومال از مطالبهٔ خود صرف نظر می کند تاجیبو تـی مستقل شود. جزایر قمر (کومور) مستقـل شده اما حکومت آن مایوت را هنـــــو ز مطالبه ندارد .

آزادی انگولا ،یکی ازخونین صفحات خاتمه یافتن استعمار پر تگالی بود. آزادی خواهان انگولا ، بسه دسته تقسیم شدند: یکی دست چپی ودو گروهی دست راستی قبل از اعلان استقلال ،صدها افریقایی کشته شدند . چون بتاریـخ ۱۹ عقرب استقلال انگولا اعلان‌شد. سخن ازیك ویتنام افریقایی بمیان آ مد . همان بود که‌بعد از چهارماه ، جنگ شدیـد جبههٔ مردم برای آزادی انگولا ، که لواندا را بدست داشت، ازنظر نظامی غلبه کرد. واز نظر سیاسی نیز روابط خوب بااکثر کشور های افریقایی ، قایم کرد،وبالاخره.اکثرکشور های‌جهان به‌شمول سازمان آزادی بخش افریقا آنرا برسمیت شناختند.

چون سپاه‌کوبا درین غلبهٔ(جبهه‌مردم‌برای‌آزادی انگولا)نقش مهم داشت ، دکتورکیسنجر بتاریخ ۳فبروری به جدیت‌اظهار داشت که نبا یـــد انگولا بحیث نمونه بشمار آید، واتازونـــی اشتراك کوبا رادر جنگ های دیگر نقاط جهان تحمل نخواهد کرد.

حکومت نـژاد پرست افریقای جنو بی . راجع به‌اینکه سپاه خود رادر جنوب انگولا فرستاده است، باسر بلندی اعتراف کرده‌بود.

اما ازجانب دیگر ،شد ت یافتن پیکارسیاسی مردم افریقایی زیم باب‌وی (رودیز یا) سبب نگرانی افریقای جنوبی وهوا خواه آن‌یان‌سمت گردید. استقلال موزنبیــق ،واقعهٔ مهم در جنوب شرق افریقا بود، بحدیکه نشان داد ، بزودی قیام مسلح مردم افریقایی در مقابل سفیدپوستان حکومت یان سمت آغاز خوا هد شد. قبــلا مساعی برتانیه ،برای حا صــل کردن قناعت یان سمت بمقصد قبول حقــوق سیاه پوستان ناکام شده بود . یان سمت جنگ یاسیاهان زاقیام کردند آغاز نمودو در برابر موزنبیــق وزمبیا به مقابله‌پرداخت.

باین صورت معلوم گردید ، که باخاتمه یافتن استعمار پرتگالی ، صفحهٔ جدید درکتاب آزادی سیاه ، بازشده است.

در ربــع اول سالجاری معلوم شد اکثر مردم امریکا جریان مسئله انگولا را غلبــهٔ اتحادشوروی وکیو با برامریـــکا بحسا ب آورده اند. این طر ز دیددر تبلیغات پیکار انتخا باتی امریکا اهمیت زیاد بدست آورد، وسبب گردید حکومت جرالد فورد باموراقریقا توجه بیشتر نماید.

درنایجریا ، یك دسته افسران ،تحـــت ریاست مورتالا محمد ،امور حکومت رابدست گرفتند (۷ـ اسد) بعداً یکعده از افسران، برای عودت اوضاع سابق به اقدامات‌پرداختند واین اقدامات ایشان پس از حواد ث خونین ناکام گردید وبه مجازا ت‌رسیدند.

درآسیا وپیرامون آن :

تحولات عمده درهند پدیدآمد. کشورنیمه‌مستقل سکیم، بحیث بیست دومین ایالات هند اعلان شد. بتاریــخ ۱۲ جون محکمهٔ عدلی (اوتر پردیش) حکـــم کرد ،که درسال ۱۹۷۱ـ انتخاب میرمن گاندی ، بحیث عضو پار لمان دراثر کوشش های غیر قانونی صورت گرفته بود. دیوان عالی کشور حکم کردکه میرمن گاندی حق دارد بحیث صدر اعظم باقی بماند اما درپارلمان فاقد حق را ی می باشد .

بتاریـخ۲٦ جون میرمن گاندی موجودیـــت حالت اضطراری رادر کشور اعلان کرد و بجز کمونستهای طرفدار اتحاد شوروی ، دیگـــر مخالفان سیاسی راتوقیف نمود. بتاریــخ ٦ اگست پارلمان قانون انتخاباتی را بطو ریکه بسابــق رجعت کند، تعدیل نمود،وباین‌اساس بتاریــخ ۷نوامبر دیوان عالی کشورانتخا ب شدن ۱۹۷۱ صدر اعظم را قانونی اعــلا ن نمود . وبتاریــخ ۲۹ دسمبر ، انتخابات‌هند برای مدت بیش ازیکسال ،به تعویق‌انداخته شد در ربــع اول سالجاری ،وا قعه مهــم موافقه بین هند وپاکستان ،در زمینهٔ احیای روابط سیاسی بود. چنانکه هردو کشور،سفیان خویش رابه کشور دیگر تعیین کردند. روابط هوانوردی که‌درسال ۱۹۷۱ قطع شده بو د احیا گردید. میرمن گاندی صدر اعظم هند به‌مسکو سفرکرده وبه اتفاق زعمای شوروی ضرورت حل و فصل صلح جویانهٔ مسا یل رادر قارهٔ آسیا بین کشور ها تاییـــد نمودند.

دربنگله دیش شب ۲٤ ـاسد، طی و قایع خونین ، مجیب الرحمن زعیم آنکشور بقتل

رسید بعدا تبدلات دیگر بمیان آمد، وباردیگر حکومت بدست عناصر سیاسی و نظا می دیگر افتاد. نزاع با هند دربارهٔ تقسیم آب های گنگ دوباره اهمیت یافت.

درگذشت چوئن لای ،زعیم چینی وا قعه عمده آنکشور بود (۱۸ جدی) بتاریخ اول دسامبر یعنی قبل برین جرالد فـو ر د ، رئس جمهور اتازونی بچین سفر کرده بود. در اواخر سال پیکار های سیاسی در چین تجدید یافت بحدیکه بتاریخ ۲۷ فبروری روزنامه مردم چاپ پیکن اعلان کرد کمیته مرکزی حزب بدو قسمت منشق شده است. در اخیر جوزای سال جاری حکو مت چین اعلان کردکه ماوتسه تونگ بعد از ین از قبول ملاقات مهمانان معذ و ر است در تابستان گذشته تاپلند روابط سیاسی خودرا باچین احیا کرد.

درمارچ سال گذشته، شهر های ویتنا م یك بیك درمقابل غلبهٔ کمونستهای آ نکشور سقوط کرد وهمان بود که بتاریخ ۲۹ـاپریل سفارت امریکا در سیگون بسته شد وامریکا ختم جنگ زادر ویتنام اعلان کرد. ویتنام شمالی وجنوبی ،برین اتفاق کردند که بعداز طی مراحل قانونی هردو یك کشور راتشکیل دهند درحال حاضر هرکدام جدا جدا عضویت خودرا بهسا مان ملل متحد پیشنهاد کردند، اما اتازونی .شمول ایشانرا مشروط بشمول کوریای جنوبی نموده ویتو کرد . در آغاز سرطان امسال اتحاد هردو ویتنام بشکل یك دولت واحد اعلان ومر کز آن‌هانوی تعیین گردید.

سقوط حکومت دست نشانده کمبو جیا نیز دربهار سال گذشته آغاز شد بتاریخ ۱۲ـاپریل، امریکا ئیها، ازپنوم پن اخراج شدند وبتاریخ۱۷ـاپریل قوای آزادی خواه شهر رابدست آوردند . بتاریخ ۵جنوری دولت دیمو کراتیك کمبوج اعلان شد. بعدا گفته شد که پرنس سوهانوگ (متقاعد) شده‌است .

همچنین بتاریخ ۲دسامبر ،لاوس بجمهوریت تبدیل شد، وبه اینصورت همه شبه جزیره هند وچین دارای نظامها ی سو سیالیست گردید.

در جنوب شر ق آسیاوقایع د یگـر نیـز رخداد . استقلال پاپوا (گینی جدید) تحت مراقبت ملل متحد بتاریخ ۲۵ سنبلـه اعلان‌شد.

ختم استعمارپرتگالی ، درنیمه شر قـی جزیره تیمور ،قرین باوقایع خو نین بو د . یك‌دسته سیاسی ،که‌باحکومت پیکن روابـط نیکو داشت ، استقلال آن نیمه جزیره را اعـلان کرد. دیگران مخالفت نمودنـد و سپاهیان اندونیزیا ، آن خطه را اشغال‌کردند مخالفان به کهسار پوشیده از جنگل‌پنـاه بردند . بعدا الحاق این نیمهٔ جزیره بـه اندونیزیا اعلان‌شد.

حکومت فلیپین که‌به کشتار مسلمانا ن جزایر جنوبی آنکشور کمر بسته بـو د وباین کار دوام داد. اکنون تایلند نیـز درکشتن مسلمانان جنوب تایلند (پاتانیـا)

باجدیت میکوشد . مسلمانان این کشور ها چون مد تی طویل مورد تبعیض بودند،اکنون بحیث مردم آشوبگر و خر ا بکار تلقـــی میشوند.

یکی‌از وقایع قابل توجه اعلان اعضا ی سیاتو (سازمان معاهده جنوب شرق آسیا) بود که بکوشش غرب، یك ربـع قرن دوام نمود، وبعداز سقوط مساعی نظامی درویتنام دیگر بیهوده گردید . اعضای‌سازمان‌انحلال آنرا اعلان کردند .

درجهان غرب

درهسپانیه وپرتگال ،رویداد های عمـده واقع‌شد. بتاریـخ ۲۹ عقرب جنرال فرانکو پس ازیك بیماری طویل ازجهان رفت. در ماه پیشتر ،خوانکارلوس ،امور دولت ر ا بدست گرفته بود، وبعداز درگذشت فرانکو صاحب تخت سلطنت اعلان شد .اگر چـــه نظام نوین آرزومند اصلاحات دیمو کراتیك می‌باشد، امانتیجه سالیان طویلی اوضا ع عهد فرانکو آنست که‌اکنون، هسپانیه دست خوش بحرانات اجتماعی واعتصابات پیهـــم می‌باشد وجهان غرب‌ازغلبهٔ کمو نست‌هادرآن سرزمین می‌هراسد.

درپرتگال انتخابات نشان داد که محض۱۳ درصد رای دهندگان ،طرفدار کمو نیـــزم می‌باشند، اما فعالیت شدید اعضای ایـن حزب سبب گردید که حزب سو سیالست‌و دیگر احزاب آنکشور برای مقابله دست بهم دهند ویکی ازمساعی نظامیان ما ر کسیست برای کسب قدرت ناکام گردید (۳۰جدی)

بحران سیاسی ایتالیا، سبب نگرانی‌جهان غرب گردید. نتیجه همان شد که انتخا بات مجددا صورت گیرد . این انتخابات نیـــز فایدهٔ واقعی نرسانید ، زیرا یکباردیگر ، منقسم بودن افکار عامهٔ ایتالیا معـــلـو م گردید. چهل‌درصد آرا را دیموکراتان‌مسیحی وسی وشش درصد آنرا کمونستان بد ست آوردند. ازین معلوم گردید، دیموکرا تان مسیحی نمیتوانند به‌تنهایی رای ا عتـــماد بگیرند ،وباید در حکومت خو یش ، وزرای کمونست را شر کت دهند . گر چه‌گروه کمونستان ایتالیا اعلان کردند، نمیخوا هند کشور شان از پیمان اتلس خارج شود، اما مقاما ت غربی ،ازین در هراس شد ندکه‌یك هزار کلاهك هستوی آماده برای‌سوار شدن بر راکت های دو ر رس،ونیز مراکزردیابی زیر بحری (که‌ازعصری ترین آلات‌جاسوسی نظامی جهان است) درکشور ی موجود باشد که‌یکعده از وزرای آن کمونست‌باشند.

اختـلافات بین انگلستان وآیسلند ، را جع به‌تعیین حدود آبهای ساحلی آیسلنـد، و ماهیگیری برتانوی بتاریـخ ۱۹ فبـر ور ی سبـب قـطع چند ماهه ر و ا بـط سیاسی گردید.

بااین‌همه وباوجود نزاع بین ترکیه‌ویونان درموضوع قبرس . ودر مو ضوع تعیین آبهای ساحلی دربحر یو نان وآرزو مندی استخراج‌نفت زیربحری هردو کشور ،بازهم سازمان پیما ن اتلس برای دوام همکاری اعضای خـــو یش کوششهای زیاد کرد.

یکعده از اعضای این پیمان عضو بازار مشترك می باشنـد · چـون در بـر تا نیـه ، راجـع به عضویت در بازار مشترك نـزا ع سیاسی شدت یافته بود رای گیری صو ر ت گرفت و۶۷ درصد رای دهندگان بطر فداری عضویت دربازار مشترك رای داد ند ·درپیمان اتلس این نگرانی شدت یافت که قدرت‌سلاح پیمان وارسا زیاده از حدی که‌تصور می‌شد پیشرفت کرده‌است ·

اتحادشوروی در رسیدن بموافقت همزیستی باکشور های اروپای غربی ودیگر کشور های غرب ابراز مساعی نمود· بتاریـخ ۲۷ سرطان پرواز مشترك کیهان نوردان شوروی واتـا زونـی واتصال اپولووسایوز در کیهان، نشانهٔ این مساعی همکاری بود· همان بود که بتاریخ ۱۰ عقرب رهبران ۳۵ کشور اروپایی شر قی وعربی بجز البانیا قطع نا مهٔ کنفرانس امنیت وهمکاری اروپا را درهلسنگی امضا ء کردند· درامریکا یك عده عناصر سیاسی ، این‌اعلامیه دیتانت را بفایده خالص اتحاد شوروی قلمداد نمودند ·

بحدیکه جرالد فورد ، رئیس جمهوراتازونی ناگزیر ناگزیر گردید دربیانات پیکار انتخاباتی اتا زو نی‌اعلان کند ،که‌درپی دیتانت‌نیست، ومیخواهد از (قوت برای صلح) مذاکره کند· اتحاد شوروی دریافت که‌این اظهار او نظـر به ایجاب سیاست داخلی می‌باشد، چنا نکـه اسمای کمیته های مختلف بـین شوروی و اتازونی دوام یافت·

روابط شرق وغرب :

بمناسبت بیست پنجمین کانگرس حـز ب کمونست شوروی نظر ها متو جه سیاست داخلی وخارجی آنکشور شد· این مجلس‌عمده تا ۵مارچ دوام داشت· یکی ازنتایج‌محسوس آن‌بود که وزیر زراعت شوروی ، ازعضویت دفتر سیاسی برکنار شد، زیرا تو لیـدا ت غله بان اندازه که‌درپلان توقع میر فت‌نرسیده بود· قبلا بتاریـخ ۲۵ـاکتوبر بین‌اتازو نـی واتحاد شوروی دو قرار داد منعقد شده بود: بموجب یکی اتازونی به‌اتحاد شوروی غلـه میفروشد وبموجب قرار داد دیگر اتحادشوروی برای مدت پنـج سال به‌اتازونی نفت مید هد· مبصران غربی راجـع به اختلافات نظر بیـن حزب کمونست اتحاد شوروی وکمونست های کشور های غربی تبصره‌های نموده‌اند· بصورت عمومی اکثر نمایندگان خارجی‌سیاست حز ب کمونست اتحادشوروی را تائید نمودند ·

نمایندگان یو گوسلاویا ورومانیا ،ازضرورت شناختن حق مار کسیست های هر کشو ر برای اختیار واتخان طریق خو یش طرفداری نمودند· احزاب کمونست ایتالیا و فرا نسه اعلان کردند که حاضرند بااحزاب تر قیخـواه بـو رژ وازی متحـد شـد ه در کـشور خود فعالیت سیاسی را ادامه دهند ومفهـوم دیکتاتوری پرولتا ریا را ازاید یالوژی خود بیرون کردند·

روابط اقتصادی جهان:

درحالیکه برای تجدید کنفرانس ملل متحد برای تجارت وانکشاف ،باسهم گیری همـه

کشور های جهان ،اظهار مساعـــی میشد، کنفرانس فوق العاده مللمتحد در نیمه او ل ماه سپتامبر درزمینهٔ رشد اقتصادی قدم قابل توجـه بود وکنفرانس هــمکاری اقتصا دی بین‌المللی (مشتهور به (دیالوگ شمال وجنوب)

که نخست محض درباره تجارت نفت دایرشده بود وبعدا درباره دیگر مسایل تجارتی توسط کمیسیون های مختلف آن بحث کرد، قا بل

توجه بود. امادر طول سال گذشته چنان تصمیم قاطع اتخاذ نگردید که ازروی آن تغییر کلی دراوضا ع اقتصادی کشور های واپس ما نده واقع شود.

باین سلسله یکی از وقایع عمدهٔ ربع‌اول سال جاری کنفرانس انکتاد (کنفرانس ملـل متحد برای تجارت وانکشاف)در نایرو بـی بود. درین اجتماع راجـع به یکعده مسایل

عمده اتفاق عمل نیامد • دربعضی سا حات (واز آن‌جمله تسهیلات برای کشور هـــا ی نادار تر درزمینهٔ پرداخت دیون انکشا فی به

کشور های پیشرفته) تصمیماتی اتخاذگردید وچنان فیصله بعمل آمد که قبل از خـــتم زمستان سال آینده کنفرانس دیگر ی برای‌حل وفصل مسایل عمدهٔ تجار تی بین ا لمللی منعقد گردد •

چهرهٔ‌گریه آلود کودکان گواتیمالا که‌پدران‌و مادران ایشان در جملهٔ بیست هزار قر بانی یك زلزله بزرگ تاریخی بود، بهتـر یـن نشانه بینوایی ملیونها انسان بودکه درسال گـذشته مانند سالهای پیشتر در آسیـا و افریقا وامریکا لاتین ازنتایـج روابط اقتصاد غیر عادلانه ونتایج‌استعمار ر نـج بـر د ه بودند ومیبرند.

بقیه کرونولوژی روابط خارجی افغانستان

۲۱ حمل ۵۵

مدیریت اطلاعات وزارت امورخارجه خبرداد که ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت تقرر بناغلی هواکوفینگ بحیث صدراعظم جمهوریت مردم چین عنوانی بناغلی موصوف به پیکنگ مخابره گردیده است .

۲۲ حمل ۵۵

بناغلی محمداولد سیدعالی نماینده خاص بناغلی مختاراولدادرئیس جمهور جمهوریت اسلامی موریتانیا که حامل پیام خاص رئیس جمهور موصوف عنوانی بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم میباشد وارد کابل شد .

۲۴ حمل ۵۵

ریاست دفتر جمهوری اطلاع داد که سفیرکبیر مقیم هسپانیه در افغانستان اعتماد نامه اش رابه بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم طبق تشریفات معمول در قصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

درین موقع بناغلی وحیدعبدالله معین‌وزارت امور خارجه وبناغلی محمداکبر رئیس دفتر جمهوری حاضر بودند .

۲۵ حمل ۵۵

مدیریت اطلاعات وزارت امور خارجه‌خبرداد که ازطرف بناغلی رئیس دولت وصدراعظم اگریمان الشیخ عبدالله حبابی بحیث سفیر کبیرعربستان سعودی درافغانستان که ازطرف حکومت آنکشور مطالبه شده بود صادرگردیده است .

۲۶ حمل ۵۵

ریاست دفتر جمهوری اطلاع داد که بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم بناغلی محمداولد سیدعالی نماینده خاص بناغلی مختار اولدادرئیس جمهور جمهوریت اسلامی موریتانیا رادر قصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

طی این ملاقات بناغلی سیدعالی پیام رئیس جمهور موریتانیا رابه بناغلی رئیس دولت وصدراعظم تقدیم نمود .

درین موقع بناغلی محمداکبر رئیس دفتر جمهوری وبناغلی عبدالصمد غوث مدیرعمومی سیاسی وزارت امور خارجه حاضر بودند .

* * *

بمنظور انکشاف بیشتر روابط حسنه بین جمهوریت افغانستان و جمهوریت پرتگال حکومات دوکشور تصمیم گرفتند که از تاریخ ۲۵ حمل ۱۳۵۵ مطابق ۱۴ـاپریل ۱۹۷۶روابط سیاسی بسویه سفارت کبرای غیرمقیم بین دوکشور تاسیس نمایند .

۲۸ حمل ۵۵

ازطرف بناغلی محمدداؤد رئیس دولت

وصدراعظم بمناسبت روزملی جمهوریت عربی سوریه تیلگرام تبریکیه عنوانی بنا غلـــی حافظ الاسد رئیس جمهور آنکشور به دمشق مخابره شده است .

* * *

از طـــرف بناغلـــی محمد داؤد رئیـس دولت وصدراعظم به مناسبت روزملی‌دنمارك تیلگرام تبریکیه عنوانی علیاحضرت مارگریت دوم ملکه آنکشور به کوپنهاگن مخابره شده است .

* * *

از طرف بناغلـــی محمد داود رئیس دولت وصدراعظم اکریمان بناغلی ددنیـك کازمیلینا که بحیث سفیر کبیر جمهوریت سوسیالستی چکوسلواکیا در افغانستان از طرف حکو مت آنکشور مطالبه‌شده بود صادر گردیده است.

* * *

بناغلی محمداولد سید عالی نماینده خاص رئیس جمهور موریتانیا روز ۲٦ حمل ازکابل عزیمت کرد .

بناغلی سیدعالی‌که حامل پیام بنـــاغلـــی مختار اولدادا رئیس جمهور جمهوریت اسلامی موریتانیا عنوانی بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم بود اخیرا بکابل آمده بود .

* * *

بناغلی میلوش مینیج معاون صدرا عظـــم فدرال ووزیر امور خار جه جمهـــوریـــــت سوسیالیستی فدرالی یوگوسلاویا ومحترمـــه میرمن مینیج بنابدعوت بناغلی سیدعبدالالـه ومعاون دوم صدارت عظمی ووزیر مالیه برای یك مسافرت رسمی از افغانستان واردکابل شدند .

* * *

اکریمان دگر جنرال عبدالکریم مستغنی کـه بحیث سفیر کبیر جمهوریت افغـانستان در وارسا ازحکومت پولند مطالبه شده بوداخیرا مواصلت کرده است .

* * *

بناغلی ابراهیم بوعابد نماینده خـــا ص اعلیحضرت حسن دوم پادشاه المغرب کـــه حامل پیام خاص اعلیحضرت موصوف عنوانی بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظـــم میباشد وارد کابل شد .

۲۹ حمل ٥٥

ریاست دفتر جمهوری اطلاع دادکه بناغلی محمدداؤد رئس دولت وصدراعظم بناغلـــی ابراهیم بوعابد نماینده خاص اعلـیحضر ت حسن دوم پادشاه المغرب رادر قصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

طی این ملاقات بناغلی عابد پیام خـــاص اعلیحضرت حسن دوم رابه بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم تقدیم نمود .

۲ ثور ٥٥

بناغلی احمدحسن زکی مدیر بورد اجرائیه بانك اسلامی واردکابل شده ودرمیدان هوایی ازطرف نمایندگان وزارت مالیه ودافغانستان بانك استقبال گردید .

وی طی اقامت در افغانستان بامقامات‌مربوط افغانی روی موضوعات مورد علاقه مـذاکره خواهد کرد .

۲ ثور ۵۵

مدیریت تبلیغات جمعیت افغانی سره‌میاشت اطلاع داد که هلال احمر ترکیه وصلیب احمر ایالات متحده امریکا نسبت حوادث طبیعی اخیر درکشور یك مقدارپول مساعدت کرده‌اند. چکهای حاوی این مساعدت ازطریق لیگ صلیب احمر بین المللی به جمعیت افغانی سره میاشت ارسال گردیده است .

۵ ثور ۵۵

مدیریت اطلاعات وزارت امور خارجه خبر دادکه ازطرف بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم به مناسبت روزملی جمهوریت پرتگال تیلگرام تبریکیه عنوانی جنرال فرانسو داگوستا گومیش رئیس جمهور آنکشور به‌لزبن مخابره شده است .

٦ ثور ۵۵

مدیریت اطلاعات وزارت امورخارجه خبرداد که اعلیحضرت محمد رضاء شاه پهلوی شاهنشاه ایران طی پیامی عنوانی بنا غلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم مراتب تاثرات وهمدردی صمیمانه وتسلیت عمیق خودرا نسبت بوقوع زلزله وسیل های اخیردر افغانستان وخسارات جانی ومالی وارده ازآن ابراز نموده اند .

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم طی پیامی جوابیه از همدردی واحساسات برادرانه اعلیحضرت محمد رضاء پهلوی شاهنشاه ایران اظهار تشکر نموده اند .

۷ ثور ۵۵

مدیریت اطلاعات وزارت امور خارجه‌خبرداد که بناغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان طی پیامی عنوانی بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم نسبت به حوادث اخیرزلزله وسیلابها در افغانستان وتلفات‌جانی وخسارات مالی ناشی ازآن اظهار همدردی وتسلیت نموده وبه تاسی ازدرخواست انجمن صلیب احمرهای بین المللی یك مقدار کمك قابل ملاحظه رابرای آسیب رسیدگان این حوادث به حکومت افغانستان تقدیم کرده اند.

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم طی پیام جوابیه به بناغلی بوتواز همدردی وکمك حکومت وسره میاشت پاکستان اظهار تشکر نموده اند .

۸ ثور ۵۵

مدیریت اطلاعات وزارت امور خارجه اطلاع دادکه تیلگرام تعزیت ازطرف بناغلی‌محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم نسبت به درگذشت مارشال اندری گریچکو وزیر دفاع شوروی عنوانی بناغلو لئونیدبریژنف سرمنشی کمیته مرکزی حزب کمونست ، نیکولای پودگورنی صدر هیات رئیسه شورای عالی والکسی کاسگین صدراعظم اتحاد شوروی به مسکو مخابره شده است .

* * *

قرارداد تورید نزده هزارتن شکر از اتحاد شوروی بین ریاست انحصار دولتی و کمپنی وستوگ انتورگ درکابل عقد گردید .

بموجب این قراردادتحویلدهی‌وتحویل‌گیری شکردرماه جوزای امسال در بنادر افغانی صورت گرفت .

۹ ثور ۵۵

مدیریت اطلاعات وزارت امور خارجه‌خبرداد

که ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولـــت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت سالگره تولدی اعلیحضرت هیروهیتو امپراطور جاپان عنوانی اعلیحضرت موصوف به توکیومخابره گردیده است .

* * *

موافقتنامه امداد برای تقویه عملیات پولیس علیه قاچاق مواد مخدره در افغانستان بـرای سال ۵۵ درتالار وزارت امور خارجه ازطرف ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امورخارجه وښاغلی دوبـوس مدیر اجرائیـه صنـدو ق ملل متحدبرای جلوگیری ازاستفاده غیرمشروع مخدرات بامضاء رسید. بموجب این موافقتنامه صندوق کنترول استفاده غیر مشروع مـــواد مخدره ملل متحد حاضر خواهدبودتادر مراکز مجادله علیه قاچاق غیرمشروع مـخدرات در بعضی ازولایات کشور وخریداری سامان‌وآلات مورد ضرورت به مقامات مربوط افغانی امداد نماید .

افغانستان درسالهای گذشته نیز از این کمك های ملل متحد استفاده نموده است .

۱۱ ثور ۵۵

مدیریت اطلاعات وزارت امور خارجه‌خبرداد که ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولـــت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت سالگره تولدی علیاحضرت ژولیا ناملکه هالند عنوانی علیاحضرت موصوف به هاگ مخابره شد ه است .

* * *

ښـا غـلی رئیس دولـــت و صدراعظـم طی تیلگرامیکه به ستاکهلم مخابره شـــده سالگره تولدی اعلیحضرت کارل گـوستا ف پادشاه سویدن راتبریك گفته اند .

* * *

مدیریت اطلاعات وزارت امور خارجه‌خبرداد که ښاغلی فخری‌کوروترك رئیس جمهور ترکیه وښاغلی سلیمان دیمیریل صدراعظم آنکشور طی پیام هایی عنوانی ښاغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم مرا تب تاثرات همدردی خویشرانسبت به سیلابهای اخیردرافغانستان وتلفات جانی وخسارات مالی ناشی ازآن‌ابراز نموده اند .

ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم در پیام جوابیه شان عنوانی ښاغلی کوروترك رئیس جمهور آنکشور وښاغلی دیمیریل صدراعظـم کشور برادر ماترکیه ازهمدردی واحساسات زعمای ترکیه وبرادران ترکی اظهار تشکـــر نموده اند .

* * *

مدیریت اطلاعات وزارت امورخارجه خبرداد که ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولـت وصدراعظم به مناسبت سیلاب های اخیـر در ایران وتلفات جانی ومالی ناشی از آن‌پیامی به اعلیحضرت محمد رضا شاه پهلوی‌شاهنشاه ایران به تهران مخابره گردیده است .

طی این پیام مراتب همدردی وتسلیـــت صمیمانه ښاغلی رئیس دولت وصدراعظـــم حکومت ومردم افغانستان به اعلیحضـــر ت شاهنشاه ، حکومت وبرادران ایرانی ما ابراز گردیده است .

۱۲ ثور ۵۵

مدیریت اطلاعات وزارت امور خارجه‌خبرداد که بناغلی فخرالدین علی احمد رئیس جمهور هندطی پیامی عنوانی بناغلی محمد داؤدرئیس دولت وصدراعظم مراتب همدردی وتاثـرا ت خودومردم هند رانسبت به حوادث زلـــزله و سیلاب های اخیر در افغانستان وتلفات جانی وخسارات مالی ناشی ازآن ابراز کرده اند .

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم درپیام جوابیه شان که عنوانی بنا غلـــی فخرالدین علی احمد رئیس جمهور هند بـه دهلی جدید مخابره شده است از همـدردی واحساسات شخص رئیس جمهور ومردم‌دوست هند اظهار تشکر نموده اند .

* * *

موسسه اطفال انگلستان یك مقدار پـول رابرای آسیب رسیدگان حوادث طبیعی کشور به جمعیت افغانی سره میاشت کمك نمـوده است .

بناغلی راه کروك سفیرکبیر انگلستان مقیم کـــا بـــل بـا بنــا غلـی محمـد صدیـق سکرتر جنرال جمعیت افغانی سره میاشـت ملاقات نموده وچك حاوی یك مقدار پـــول معاونت موسسه اطفال کشورش را بـــرای آسیب رسیدگان حوادث طبیعی کشور باوی تفویض نمودکه باتشکر قبول شد .

۱٤ ثور ۵۵

بناغلی پایمنزآمرعمومی پروگرام هـــا ی بانك جهانی برای آسیا وشرقمیانه با بناغلی سیدعبدالاله معاون دوم صدارت ووزیر مالیه ملاقات نمود

طی این ملاقات پیرامون آن عده پروژه‌های انکشافی افغانی که که ازقرضه بانك جهانی تمویل میگردد وهمچنان کمك های بانك‌مذکور دریکمده پروژه های جدید انکشافی کشـــور مذاکره بعمل آمد .

درین وقت بناغلی یون نماینده بانـــك مذکور درافغانستان نیزحاضر بود. قرار یك خبردیگر بناغلی پایمنزبابناغلی علی احمدخرم وزیرپلان نیزملاقات نمود ودر زمینه بحـــث ومذاکره کرد .

یك منبع وزارت پلان گفت: پروژه هـــای سابق‌که درچوکات کمك بانك جهانی تمویل میگردد شامل برق حرارتی کابل، قرضه دوم انکشاف مالداری غور- فراه- بادغیس‌وهرات‌و ابرسانی کابل بوده ودرپروژه هائیکه جدیدا ازکریدت بانك مصارف آن درنظر است عبارت انداز پروژه های عرفانی، صادرات میوه و سبزیجات، . احداث سرکها وکریدت ســوم برای انکشاف زراعت .

منبع گفت‌که آمرعمومی پروگرام های‌بانك جهانی برای آسیا وشرق میانه راجع به‌یکمده پروژه های افغانستان که درآینده تمویل آن ازطرف بانك جهانی پیشبینی میشود نیز با وزیرپلان مذاکره کرد .

بناغلی پایمنز آمر عمومی پروگرام های آسیا وشرقمیانه دربانك جهانی برای مذاکره بامقامات مربوط افغانی پیرامون موضوعات مورد علاقه وارد کابل شد .

۱۴ ثور ٥٥

ښاغلی علی ارشد سفیرکبیر پاکستان در کابل باښاغلی محمد صدیق سکرتر جنرال جمعیت افغانی سره میاشت ملاقات نموده وچك حاوی یکمقدارپول راازطرف سره میاشت پاکستان برای مساعدت به آسیب رسیدگان حوادث طبیعی اخیردرکشور به وی تفویض نمودکه باتشکر پذیرفته شد .

* * *

ښاغلی میونگ جون چوی سفیرکبیرجمهوریت کوریا مقیم کابل طی ملاقاتیکه با سکرترجنرال سره‌میاشت بعمل آورد چك حاوی مبلغی راز طرف صلیب احمر کشورش به همین مقصد به سره میاشت اهداء کرد که باابراز تشکر قبول گردید .

* * *

مدیریت اطلاعات وزارت امورخارجه‌خبرداد اسناد مصدقه پروتوکول تمدید مدت اعتبار معاهده بیطرفی وعدم تعرض متقابله بین‌دولت جمهوری افغا نستان و اتحاد شوروی سوسیالیستی بین ښاغلی نور احمداعتمادی سفیرکبیر جمهوریت افغانستان در مسکو و ښاغلی واسیلی واسیلوویچ کوزنستوف معاون اول وزارت خارجه اتحاد شوروی مبادله‌گردید.

پروتوکول تمدید مدت اعتبار این معاهده بتاریخ ۲۴قوس ۱۳٥٤ از طرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم و ښاغلی نیکولای پودگورنی صدر هیأت رئیسه شورای عالی اتحاد شوروی درکابل بامضاء رسیده بود .

ښاغلی الکساندر میخائیلوویچ پوزانوف سفیرکبیر اتحاد شوروی مقیم کابل باښاغلی محمد صدیق سکرترجنرال جمعیت سره‌میاشت ملاقات نمود وضمن اظهار همدردی صلیب‌احمر آنکشور نسبت به حوادث طبیعی اخیردر کشور وتلفات جانی ومالی ناشی ازآن اظهار داشت که صلیب احمر اتحاد شوروی به‌سره میاشت یك مقدار ادویه معاونت مینماید

سکرتر جنرال جمعیت ازهمدردی ومعاونت صلیب احمر شوروی اظهار تشکر کرد .

۱٥ ثور ٥٥

ښاغلی محمدخان جلالر وزیر تجارت که ریاست هیات دولت جمهوری افغانستان رادر چارمین کنفرانس ملل متحد برای انکشاف وتجارت بعهده دارد عازم کینیا گردید .

کنفرانس متذکره درنایروبی افتتاح شد وتاهفتم جوزا ادامه میابد .

اعلامیه رسمی حکومت جمهوریت افغانستان کابل ۱۷ ثور ٥٥ :

ازچندی به این طرف منابع نشراتی وپروپاگندی پاکستان تبلیغات ونشرات ضد افغانستان راتغییر وتخفیف داده ولحن‌همدردی وبرادری رانسبت به حادثات اخیر سیلاب و زلزله درکشور ماآغاز نمودند .

۱٦ ثور ٥٥

ښاغلی پیرزهرنان دزنماینده خاص وزیر امورخارجه کیوبا وښاغلی لویزسانچیز سفیر کبیر آنکشور مقیم دهلی جدید روز ۱٦ ثور واردکابل گردید .

طبق یك خبردیگرنماینده خاص وزیرخارجه

کیوبا شام ١٦ ثور باښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه ملاقات ومذاکره نمود

قرار معلوم مذاکرات هیات های افغانی کیوبایی تماما روی مسایل وموضوعات مربوط به کنفرانس آینده سران‌کشورهای غیرمنسلك که قراراست دراخیر ماه اسد امسال درکولمبو دایر گردد بوده است .

١٨ ثور ٥٥

مدیریت اطلاعات وزارت امور خارجه‌خبرداد که ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت تقرر ښاغلی پاك سونگ شول بحیث صدر اعظم جمهوریت دیموکراتیك مردم کوریا عنوانی صدراعظم موصوف به پیونگ یانگ مخابره شده است .

مدیریت اطلاعات وزارت امورخارجه‌خبرداد که ښاغلی ابوسادات محمدصایم رئیس‌جمهور جمهوریت مردم بنگله د یش طی تیلگرامی عنوانی ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت و صدراعظم مراتب همدردی وتاثرات خویش و مردم آنکشور رانسبت به حوادث طبیعی اخیر درکشور وتلفات جانی خسارات مالی ازاثرآن ابراز نموده اند .

ښاغلی محمدداؤد درجواب تیلگرام جوابیه شان عنوانی ښاغلی ابوسادات محمد صایم که به داکه مخابره شده است از همدردی واحساسات شخص رئیس جمهور ومردم‌دوست وبرادر بنگله دیش اظهار تشکر کرده اند .

* * *

مدیریت اطلاعات وزارت امورخارجه‌خبرداد که ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی جمهوریت سوسیالیستی چکوسلواکیا عنوانی ښاغلی گوستاف هوساك رئیس جمهور آنکشور به پراگ مخابره گردیده است .

٢٠ ثور ٥٥

مدیریت اطلاعات وزارت امورخارجه خبرداد که ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام همدردی وتسلیت نسبت زلزله اخیر درشمال ایتالیا تلفات وخسارات ناشی ازآن عنوانی ښاغلی جیوانی لیونی‌رئیس جمهور آنکشور به روم مخابره شده است .

* * *

مدیریت اطلاعات وزارت امور خارجه‌خبرداد که ښاغلی حسن البکر رئیس جمهور عراق طی پیامی عنوانی ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعم مراتب تاثرات و همدردی صمیمانه وتسلیت عمیق خودرا نسبت بوقوع زلزله وسیلاب های اخیر در افغانستان و خسارات جانی ومالی وارده ازآن‌ابرازنموده‌اند.

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم طی پیام جوابه ای ازهمدردی و احساسات برادرانه ښاغلی حسن البکر رئیس جمهو ر عراق اظهار تشکر نموده اند .

* * *

ښاغلی دایدناکس مدیر امور پروژه هادر بانك جهانی برای اروپا، شرقمیانه وافریقای شما لـــی بـا ښـا غلـی علی احمد خرم وزیرپلان ملاقات نموده وطی آن راجع به‌پروژه

های انکشافی جدید کشور که در چوکات قرضه بانك جهانی مصارف آن تمویل میگردد وهمچنان پروژه های که تمویل آن در آینده ازکریدت بانك جهانی پیش بینی میشود مفصلا مذاکره نمود .

۱۹ ثور ۵۵

ښاغلی ناکس که اخیرا برای مذاکره بامقامات مربوط افغانی بکابل آمده است با انجنیر عبدالتواب آصفی وزیر معادن وصنایع نیز ملاقات نموده وپیرامون آنعده پروژه های صنعتی ومعادن که درچوکات قرضه های بانك جهانی تمویل میشود مذاکره کرد .

۲۱ ثور ۵۵

مدیریت اطلاعات وزارت امور خارجه‌خبرداد که ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم‌اگریمان ښاغلی‌سوچاتی چوتاسمیت که بحیث سفیرکبیرغیرمقیم تایلنددرافغانستان ازجانب حکومت آنکشور مطالبه شده بود صادرگردیده است .

۲۰ ثور ۵۵

ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه در راس یک هیات جهت شرکت درجلسه وزرای خارجه کشور های اسلامی عازم ترکیه گردید .

۲۳ ثور ۵۵

ښاغلی وحیدعبداله معین وزارت امورخارجه ورئیس هیات‌دولت جمهوری افغانستان در هفتمین کنفرانس وزرای خارجه کشور های اسلامی وارد استانبول گردیده ودر میدان هوایی‌ازطرف ښاغلی‌احسان صبری چاغلیانگیل وزیرامور خارجه ترکیه استقبال شد .

۲۳ ثور ۵۵

ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه ورئیس هیات دولت جمهوری‌افغانستان درهفتمین کنفرانس وزرای خارجه کشور های اسلامی منعقده استانبول با ښاغلی احسان صبری چاغلیانگیل وزیرامور خارجه ترکیه، ښاغلی عبدالعزیر بوتیفلیقه وزیر امورخارجه الجزایروښاغلی تومکوریاض‌الدین وزیر امور خارجه مالیزیا ملاقات نموده وپیرامون موضوعات طرف علاقه مذاکره کرد .

همچنان ښاغلی وحیدعبدالله روز ۲۲ ثور باوالاحضرت فیصل بن سعود وزیر خارجه عربستان سعودی ، ښاغلی شیخ صباح وزیر امورخارجه‌کویت ، ښاغلی احمدخلیفه‌السعیدی وزیر امورخارجه امارات عربی وښاغلی حبیب شطی وزیر امور خارجه تونس ملاقات کرده وراجع به موضوعات مورد علاقه مذاکراتی انجام داده است .

۲۵ ثور ۵۵

ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه ورئیس هیات افغانستان در هفتمین کنفرانس سالانه وزرای خارجه کشور های اسلامی منعقده استانبول بکابل مراجعت کرد .

ښاغلی وحیدعبدالله هنگام‌اقامت‌دراستانبول باښاغلی عزیزاحمد وزیر دولت برای امور خارجه ودفاع پاکستان ملاقات بعمل آورد .

۲۵ ثور ۵۵

بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه ورئیس هیات افغانستان در جلسه هفتم‌وزرای خارجه کشور های اسلامی در استانبول طی شرکت دربحث عمومی این کنفرانس سیاست خارجی جمهوریت افغانستان راشرح داده‌گفت: مؤسس جمهوریت افغانستان بناغلی محمدداود گفته اند پایه نخستین سیاست افغانستان صلح خواهی ودوستی بهمه مردم وملل جهان است درین آرزومندی هیچگونه تبعیض درمورد هیچ کشور یامردم چه خورد وچه بزرگ چه دور وچه نزدیك در نزدما و جود ندارد این اراده مستقل از تمنیات مردم افغانستان سرچشمه میگیرد .

عنصری که سیاست بیطرفانه عنعنوی افغانستان راامتیاز میبخشد صراحت وصمیمیت آشکارآن است که از استقلال اراده ملی افغانستان نمایندگی میکند .

بناغلی معین وزارت خارجه افزود: ازاینرو سیاست عنعنوی عدم انسلاك متکی براساسات دوستی ، تفاهم متقابل، احترام به آزادی و استقلال تمام مردمان وملل جهان وقضاوت آزاد راجع به تمام مسایل جهانی میبا شد مابحیث یك کشور صلح دو ست همواره پشتیبان استوار منشور ملل متحد ، پشتیبان قوی صلح وپشرفت ، پشتیبان مجاهدت مردمان علیه استعمار وتسلط بیگانه بهرشکل آن ، پشتیبان حق غیرقابل انکار خود ارادیت واستقلال مردمان وحصول ارمانهای ملی شان بوده ایم .

رئیس هیات افغانی باشاره به موضوع شرقمیانه اظهار داشت هرفیصله ای که بصورت تمام وکمال حق عودت فلسطینی ها را بسرزمین اصلی شان، اعاده حاکمیت ملی تخلیه تمام سرزمینهای اشغالی عربی به‌وسیله قوای اسرائیل وبازگشت شهر بیت المقدس تحت حاکمیت عربی رادر بر نداشته با شد قادر به برقراری صلح عادلانه وپایدار در شرقمیانه نخواهدشد . بی اعتنایی اسرائیل به فیصله نامه های ملل متحد وتخلف آن از فیصله های مذکور وهمچنین سیاست توسعه جویانه اسرائیل به‌بهانه غیرمعقول (سرحدات مصئون) حایل بزرگی درراه برقراری صلح است، یهودی ساختن شهر قدس موردانزجار پیروان هرسه دین آسمانی میباشد .

بناغلی معین وزارت امور خارجه در مورد موضوع قبرس گفت: هیات افغانی بار دیگر حمایت خودرا از ارمان های مشروع مسلمانان ترکی زبان قبرس ابراز مینماید .

بناغلی وحیدعبدالله درمورد اوضاع لبنان گفت حکومت ومردم افغانستان با تشویش وتاثر زیاد واقعات رقت بار لبنان را تعقیب نموده است . حکومت و مردم افغانستان آرزومند خاتمه یافتن فوری جنگ در لبنان بوده واظهار امید مینمایند تایك راه حل قناعت بخش‌که متکی بر تضمین وحدت ملی، حاکمیت ملی وتمامیت ارضی کشور برادرما لبنان باشد پیدا گردد .

بناغلی معین وزارت خارجه در مورداستعمار وتسلط بگانه گفت: آنکه پس از اعلامیه

تاریخی (اعطای استقلال به سرزمین ها و مردمان تحت‌استعمار) گامهای‌مثبتی درین‌مورد برداشته شده است اما متاسفانه هنوز هم مردمانی هستند که ازحق خود ارادیـــت و استقلال محروم مانده اند .

ماجامعه اسلامی بایست مجاهدت ورزیـــم تاپرنسیبهای دین مقدس اسلام راجامه عمل پوشانیده وعملیات قوای استعماری رادر هر جاکه است محکوم سازیم .

هنگام صحبت درمورد مسایل اقتصـادی رئیس هیات افغانی گفت : در جریان چند سال اخیر بحرانات پیهم اقتصادی وضـــع اقتصادی جهان را شدیدا متاثـر سا خت و ضرورت ایجاد یك نظام جدیداقتصادبین‌المللی رابمیان آورد .

توسعه خلاوتفاوت سویه بین دول پیشرفته صنعتی وکشور های روبه انکشاف و عـــدم استحکام وضع اقتصادی کشور های کمترین انکشاف یافته خاصتا گروپ کشوز هـــای کمترین انکشاف یافته محاط به خشکه کـــه افغانستان نیز ازآنجلمه است موجب ایجاد تشویش در جامعه بین المللی شده‌است .

بناغلی وحید عبدالله در اخیر بیانیه خود گفت: از خصوصیات بارز مردم افغـانستا ن علاقه‌مستحکم آنهابه‌دین‌مبین‌اسلام‌وعشق خلل ناپذیر شان به آزادی وآزاد منشی است . ازنخستین لحظاتی که اسلام به افغانستـان آمداین کشور همچون قلعه مستحکمی برای عقیده اسلامی درآمد ومنبع بزرگی تمـد ن وثقافت اسلامی قرار گرفت اسلام درافغانستان نه تنها به عنوان دین بلکه درساحه هـــای فرهنگی، اجتماعی ، حقوقی وسایر جوانـــب فلسفه زندگی مردم کشور ما عمیقا جای گرفته است . روی این اصل افغانستان با پیروی ازارشادات دین اسلام وبه تابعیت از فرموده های پیامبر بزرگ آن‌که همواره هر نـــوع ظلم واستبداد رامحکوم واصول عدالت، آزادی واقعبینی ، مساوات برادی وبرابری را برای رفاه وسعادت بشریت اعلام داشته است از وفاداران صادق ومخلص تساند واتحاد جهان اسلام بوده وهست .

بیانیه ښاغلی وحید عبدالله معیـن وزارت امورخارجه ورئیس هیات افغانی درکنفرانس وزرای خارجه کشور های اسلامی استانبول ماه می ۱۹۷٦ :

ښاغلی‌رئیس ـ جلالتمآبان ـ نمایندگان‌عالیقدر!

به‌نمایندگی از هیات افغانستان وبه تائیـــد وزرای محترمیکه قبل ازمن‌سخنرانی نمودنـد میخواهم تبریکات صمیمانه وقلبی خودرادر مورد انتخاب شمابه حیـــث ر ئیس هفتمین کنفرانس وزرای خارجه کشور های اسـلامی ابراز نمایم . ما اطمینان داریم که تحـــت راهنمایی شمابه اهداف عالی ایکه در آجندا گنجانده شده است . نایل خواهیم شـــد . همچنان میخواهم انتخاب ښاغلی آدم مالـك وزیرامور خارجه اندونیزیا رابه حیث راپورتر این کنفرانس وهم انتخاب جلالتمابان معاونین کنفرانس رابرای شان تبریك بگویم .

بناغلی رئیس !

ماباعلاقه تمام به پیام بناغلی رئیس‌جمهور وبه بیانیه بسیار مهم بناغلی صدراعظم‌کشور برادرما ترکیه گوش دادیم . مایقین داریم‌که محتویات این پیام واین بیانیه بالای مذاکرات ماتاثیرات مثبت خواهد داشت .

بااستفاده ازموقع برای مردم وحکومت ترکیه که خوشبختانه مردم وحکومت‌افغانستان باآنها علایق دوستانه تاریخی و عنعنوی دارند. مراتب سپاسگذاری خویشرا به مناسبت فراهم آوری امکانات انعقاد این اجتماع مهم جهان اسلام تقدیم میدارم . به مشکل میتوانیم ازمهمان نوازی گرم وصمیمانه برادران ترکی خویش قدردانی لازم رابجا آریم. شهرزیبای استانبول یاپایتخت باستانی ترکیه بحیث یك مرکز اخوت اسلامی ونمونه بارزی از کلتور اسلام یك حلقه وصل معنوی ایرابین مسلمانان جهان تشکیل میدهد . از این‌نگاه گردآمدن مادراین شهر تاریخی به منظور غور راجع به‌مسایل‌مهم مسلمانان خیلی بجاست.

بناغلی رئیس !

میخواهم مراتب قدردانی خویش رابه‌رئیس اجتماع قبلی ماکه جلسات اجتماع مذکور رابه طور شایسته ای راهنمایی نمودند . اظهار نمایم . خاطراف خوش عربستان سعودی ومردمان دوست آن سرزمین در اذهان ما باقیست هیات جمهوریت افغانستان به جلالتماب امدوکریم‌گی که شخصیت برازنده شان بهمه مامعلوم است تبریکات قلبی خودرا به مناسبت تقررشان به حیث منشی عمومی جدید کنفرانس اسلامی تقدیم می نماید . من یقین دارم تحت راهنمایی مدبرانه ایشان دارلانشاء کنفرانس نیروی بیشتری به حیث یك وسیله توسعه همکاری وتساند جهان اسلام، کسب خواهد کرد . سهم موثر منشی عمومی درانعقاد این‌کنفرانس قابل یادآوریست.

ماهیات جزایر کوموررا‌که عضویت این کنفرانس راجدیدا حاصل نموده است خیرمقدم گفته ومتیقن میباشیم که هیات مذکور در ین موسسه سهم فعالی خواهد داشت .

بناغلی رئیس !

مانند جلسات گذشته در مورد مطالبیکه دراین اجتماع مطرح بحث قرار خواهد گرفت تنها تعمق ماکافی نبوده بلکه شکیبایی و بصیرت مادربرابر انکشافات وتحول اوضاع بین المللی لازمیست .

بادرنظر داشت فقدان وقت بیانیه عمومی هیات افغانستان صرف مطالبی احتوا مینماید که حایز اهمیت فوق العاده میباشد .

بناغلی رئیس !

مؤسس جمهوریت افغانستان بناغلی محمد داود حینیکه تاسیس جمهوریت رااعلام میکردند باارتباط به سیاست خارجی‌افغانستان گفتند . پایه نخستین سیاست افغانستان صلح خواهی ودوستی باهمه مردم وملل‌جهان است دراین آرزومندی هیچگونه تبعیض‌درمورد هیچ کشور یامردم خوردوچه بزرگ چه دور وچه نزدیك درنزما وجود ندارد این اراده مستقل ازتمنیات مردم افغانستان سر چشمه میگیرد . عنصری‌که سیاست بیط فانه عنعنوی

افغانستان راامتیاز میبخشدصراحت وصمیمیت آشکارآن که از استقلال اراده ملیافغانستان نمایندگی میکند .

ازاینرو سیاست عنعنوی عدم انسلاك ما متکی براساسات دوستی، تفاهم متقابل، احترام به آزادی واستقلال تمام مردمان وملل جهان وقضاوت آزاد راجع به تمام مسایل جهانی میباشد مابه حیث یك کشور صلح دوست همواره پشتیبان استوار منشور ملل متحد پشتیبان قوی صلح و پیشرفت ، پشتیبان مجاهدات مردمان علیه استعمار وتسلط بیگانه به هر شکل آن، پشتیبان حق غیر قابل انکار خودارادیت واستقلال مردمان وحصول ارمان های ملی شان بوده ایم. این اساسات ریشه های عمیق دردین مقدس اسلام دارد وبرهر کشور مسلمان است تابا پشتیبانی مادی ومعنوی مردمان جهان رادر هرجائیکه هستند درراه نیل باین اهداف مساعدت نمایند .

بناغلی رئیس !

مادر فرصتهای گذشته اظهار نموده ایم که وقتیصحبتازتسلط بیگانه بمیانمی‌آیدوضع برادران فلسطینی درذهن ما حطور میکند . بیشترازهروقت دیگر متیقن هستیموهرفیصله بصورت تمام وکمال حق عودت فلسطینی هارا درسرزمین اصلی شان اعاده حاکمیت ملیآنها تخلیه تمام سرزمین های اشغالی عربی به وسیله قوای اسرائیل وبازگشت شهر بیت المقدس تحت حاکمیت عربی رادر بر نداشته باشد. قادربه برقراری صلح عادلانه وپایدار درشرقمیانه نخواهد شد . بی اعتنایی اسرائیل به فیصله نامه های ملل متحدوتخلف ازفیصله نامه مذکور وهمچنین سیاست توسعه جویی اسرائیل به بهانه غیرمعقول سرحدات مصئون حایل بزرگی درراه برقراری صلح است یهودی ساختن شهر قدس مورد انزجار پیروان هرسه دین آسمانی میباشد .

این حرکت باعث تنفر خاص فهیم وکسانی استکه ازگذشته تاریخی این شهر اطلاع داشته ومیدانند که شهر مذکور چه مقامی نزد پیروان هرسه دین دارد . این اعمال اسرائیل تهدید یست برای صلح زیرا تاآنکه حقوق مردمان فلسطین اعاده نشود وسرزمین های اشغالی به تحت حاکمیت اعراب برنگردد استقرار صلح وامنیت پایه دار درآن منطقه جهان ناممکن به نظر میرسد .

بناغلی رئیس !

حکومت ومردم افغانستان باتشویش وتاثر زیادواقعات رقت بار لبنان را تعقیب نموده‌اند

حکومت ومردم افغانستان آرزومند خاتمه یافتن فوری جنگ درلبنان بوده واظهار امید منماید تایك راه حل قناعت بخش که متکی برتضمین وحدت ملی، حاکمیت ملی وتمامیت ارضی کشور برادر مالبنان باشد پیدا گردد

درمورد موضوع قبرس میخواهم خاطرنشان سازم که هیات افغانی باردیگر حمایت خودرا ازارمانهای مشروع مسلمانان ترکی زبان قبرس ابراز مینماید .

بناغلی رئیس !

موقف افغانستان درمورد استعمار وتسلط بیگانه دراجتماعات مختلف بین المللی به‌توجه

جامعه بین المللی رسانیده شده است . باآنکه پس ازاعلامیه تاریخی اعطای استقلال به سرزمین ها ومردمان تحت استعمارگامهای مثبتی دراین مورد برداشته شده است امامتاسفانه هنوز هم مردمانی هستند که ازحق خودارادیت واستقلال محروم اند . ما جامعه اسلامی بایست مجاهدت ورزیم با پرنسیب های دین‌مقدس اسلام را جامه عمل پوشانیده وعملیات قوای استعماری رادر هرجاکه است محکوم سازیم درقاره افریقا ودیگر جا ها سرزمین های هستند که مردمان آنها هنوزهم زیریوغ استعمار ورژیم های تبعیض طلب رنج میبرند رویه رژیم های تبعیض طلب افریقای جنوبی وروډیشیاصدمه بزرگی برپیکر انسانیت میباشد بایست بامجاهدین راه‌آزادی درسرزمین های مذکور هرنوع مساعدت دراز بین بردن استعمار وبتبعیض نژادی صورت گیرد .

اکثریت کشور های اسلامی راکشور های روبه انکشاف تشکیل میدهد که مسا یـل اقتصادی مورد توجه عمیق آنها می باشد . درجریان چندسال اخیر بحرانات پیهم‌اقتصادی وضع اقتصادی جهان راشدیدا متاثر ساخت وضرورت ایجاد یك نظام جد بد اقتصـاد بین المللی رابمیان آورد . توسعه خلا وتفاوت سویه بین دولت پیشرفته صنعتی و کشـور های روبه انکشاف وعدم استحکام وضـع اقتصادی کشور های کمترین انکشاف یافته خاصتا گروپ کشور های کمترین انکشـاف یافته محاط به خشکه که افغانستان نیزازآن جمله است موجب ایجاد تشویش در جامعه بین المللی شده است . به عقیده مامهـم بلکه حتمـی است کـه این کنفـرانس و دیگر اجتماعات بین المللی راجع به‌پرابلمهای کشور هائیکه ازبحرانات اقتصادی وانفلاسیون جهانی بیشترین صدمه دیده اند غور وتعمق جدی به عمل آورند بعضی ابتکارات درزمینه ازطرف دوجلسه خاص مجمع عمومی ملـل متحدکنفرانس داکار کنفرانس پاریس واخیرا توسط اجتماع وزرای گروپ ۷۷ در مانیـلا به عمل آمده است . ماامیـد وار هستیـم چهارمین جلسه انکتادکه درنایروبی دایراست اقدامات مثبتی درراه موفقیت این ابتکـارات مرعی دارد .

بایست بخاطر داشت درجهان امروز کـه کشور هاروزبروز بشتر متکی به یکدیگـر میگردند موفقیت تدابیر بغرض تاسیس یـك نظام جدید بین المللی اقتصادی متکی بـر عدالت ومساوات منوط و مربوط به اقـدام دسته جمعی تمام کشور هادرراه حل پرابلم هامیباشد . مامتیقن هستیم که تاسیس بانك انکشاف اسلامی ودیگر موسسات مشابه سهم بارزی درراه بلند بردن سطح زندگی کشور های مسلمان داشته وهمکـاری اقتصادی و تخنیکی رابین ماتقویه خواهد کرد .

بناغلی رئیس ـ نمایندگان محترم !
پرابلمهای هریك ازکشور های اسلامی پرابلم تمام جهان اسلام میباشد بنابرین عقیده‌داریم که راهای تساند وهمکاری های بیشتربین این کشورهاجستجو گردد هیات افغانستان عقیده

راسخ دارد که ازطریق همکاری بین کشورهای اسلامی درراه تاسیس یك نظم جدیداقتصادی بین المللی متکی بعدالت ومساوات گامهای مثبتی برداشته شده میتواند

بناغلی رئیس !

ازخصوصیات بارز مردم افغانستان علاقه آنهابه دین مبین اسلام وعشق خلل ناپذیر شان به آزادی وآزاد منشی است . ازنخستین لحظاتی که اسلام به افغانستان آمداین کشور همچو ن قلعه مستحکمی برای عقیده اسلامی درآمد ومنبع بزرگ تمدن وثقافت اسلامی قرار گرفت .

اسلام درافغانستان نه تنها به عنوان دین بلکه درساحه های فرهنگی ، اجتماعی، حقوقی وسایر جوانب فلسفه زندگی مردم کشور ما عمیقا جای گرفته است . روی این اصل افغانستان باپیروی ازارشادات دین اسلام وبه تابعیت از فرموده های پیامبر بزرگ آنکه همواره هرنوع ظلم واستبداد را محکوم واصول عدالت وآزادی و اقع بینی مساوات برادری وبرابری رابری رفاه وسعادت بشریت اعلام داشته است ازوفاداران صادق ومخلص تساند واتحاد جهان اسلام بوده است .

افغانستان این روش رابه حیث یك سیاست عنعنوی خودقبول نموده وبه شهادت تاریخ آنرادر همه قضایای بین المللی وبین الاسلامی باهماهنگی کامل درکردار وگفتار خود تطبیق وعملی نموده است .

ماعقیده داریم که قوت عزت وسعادت جامعه اسلامی دروحدت تساند اخوت و همزیستی آنست وذلت انحطاط وادبار جهان اسلام در تشتت وتفرقه آنست .

بناغلی رئیس باابراز آرزومندی عمیق برای سعادت تمام کشور های اسلامی وبا اظهار این امیدواری که این جلسه وجلسات آینده مارابهم نزدیکتر ساخته ودر زمینه محل پرابلم های عدیده مانقش موثری بازی نماید . گفتار خودرا خاتمه میدهم .

۲۶ ثور ۵۵

ازطرف بناغلی محمدداؤد رئیس دولت و صدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت سالگره روز جمهوریت سریلانکا عنوانی ویلیام گوپالا رئیس جمهور آنکشور به کولمبو مخابره شده است .

* * *

ازطرف بناغلی محمدداؤد رئیس دولت و صدراعظم تیلگرام تبریکیه بمنا سبت بیست وهفتمین سالگره تجلیل از قانون بنیادی جمهوریت فدرالی آلمان عنوانی بناغلی والترشیل رئیس جمهور آنکشوربه بن مخابره گردید ه است

* * *

بناغلی محمدخان جلالر وزیر تجارت و رئیس هات دولت جمهوریت افغانستان د ر کنفرانس نایروبی ازکینیا بکابل مراجعت کرد . بناغلی جلالر هنگام مواصلت بکابل طی مصاحبه به خبرنگار باختر گفت :

درکنفرانس چهارم ملل متحد برای انکشاف تجارت یعنی انکتاد که اشتراك کشور های موسسات اختصاصی ملل متحد ویك عده

موسسات بین المللی دیگردرنایروبی دایـر گردید روی موضوعات مهم مثل مشکل امتعه صادراتی وقروض کشور های روبه انکشا ف انتقال تکنالوژی تدابیر خاص به نفع کشور های محاط به خشکه روبانکشاف انتقال منابع مالی پولی وانتقال تکنالوژی تدابیر خاص به نفع کشور های محاط به خشکه روبانکشاف وکشور های کمترین انکشاف یافته همکـاری اقتصادی بین ممالك روبه انکشاف توسعـه تجارت بین کشور های دارای سیستم هـای مختلف اقتصادی واجتماعی وتجدید نظر بالای تشکیلات ارگانهای مربوط بحث بعمل آمد .

رئیس هیات افغانی درطول مدت اقامتخود درنایروبی باروسای هیات های یکعده ازکشور های دوست وموسسات بین المللی ملاقـات وروی مسایل ذیعلاقه تبادل افکار نموده است

* * *

بناغلی الهادی عمر الحرك سفیر کبیـــر جمهوریت عربی لیبیا در افغانستان با بناغلی سیدعبدالاله معاون دوم صدارت ووزیر مالیه ملاقات نموده وچك حاوی مبلغ یکصد هزار دالرراجهت کمك به آسیب رسیدگان حوادث طبیعی اخیر کشور ازطرف جمهوریت عربی لیبیا به بناغلی معاون دوم صدارت تقدیمنمود که باتشکر پذیرفته شد .

* * *

دکتور منوچهر تسلیمی وزیر تجارت ایران درراس یك هیات آنکشور برای اشتراك در سومین کمیسیون مشترك همکاری اقتصادی وتجارتی افغانستان وایران وارد کابلگردید .

درمیدان هوایی بین المللی کابل بناغلی علی احمدخرم وزیر پلان و رئیس هـــیات افغانستان درکمیسیون مشترك بعضـــی از مامورین وزارت های امورخارجه وپلان، سفیر کبیروبعضی ازاعضای سفارت ایران از هیأت ایرانی استقبال نمودند .

در جلسهکمیسیون مشترکهمکاری اقتصادی وتجارتی افغانستان وایران که سال یکبـار بصورت متناوب درکابل وتهران دایر میگردد روی همکاری های دوکشور درساحات اقتصادی وتجارتی وسهمگیری ایران در تمویل یکعده پروژه های زراعتی وصناعتی وتسریع امـور آنها مذاکره بعمل می آید .

بناغلی محمدداود رئیس دولت وصدراعظم بناغلی منوچهر تسلیمی وزیر تجارت ایران ورئیس هیات آنکشور درکمیسیون مشتـر ك همکاری اقتصادی وتجارتی افغانستان وایران رابرای ملاقات در قصر ریـــاست جمهوری پذیرفتند

ریاست دفتر جمهوری اطلاع دادکه هنگام این ملاقات بناغلی علی احمد خرم وزیرپلان بناغلی عبدالصمد غوث مدیر عمومی سیاسی وزارت امور خارجه و بناغلی حسیـن دوادی سفیر کبیر ایران مقیمکابل نیزحاضر بودند. همچنان بناغلی منوچهر تسلیمی با بناغلـی سیدعبدالاله معاون دوم صدارت عظمی ووزیر مالیه ملاقات نمود .

طی این ملاقات که بناغلی حسین داود ی سفیرکبیر ایران مقیم کابل نیز حاضر بـود پیرامون موضوعات طرف عـلا قه اقتصادی

بین دوکشور مذاکره وتبادل افکار بعمل آمد.

۵ جوزا ۵۵

رئیس واعضای هیات ایرانی در دعـــوت چاشتی اشتراك نمودند که از طرف انجـــنیر عبدالتواب آصفی وزیر معادن وصنایع به‌افتخار شان درتپه پغمان ترتیب شده بود .

بناغلی منوچهر تسلیمی وزیر تجارت ایران شام ۵ جوزا ضیافتی که در سفارت کبرای‌آن کشور مقیم کابل ترتیب داده بود .

دراین دعوت بعضی‌ازاعضای‌کابینه‌اعضای‌هیات های افغانی وایرانی درکمیسیون مشترك برخی ازمامورین عالیرتبه وکوردیپلوماتیك مقیم‌کابل شرکت داشتند .

۹ جوزا ۵۵

هیات افغانی تحت ریاست دکتورعبدالواحد کریم سفیرکبیر افغانستان در قاهره درجلسات کمیته انسجام کشور های غیر منسلـــك در الجزایر اشتراك مینماید .

مدیریت اطلاعات وزارت امورخارجه ضمن ارائه این مطلب گفت باآنکه افغانستان عضو کمیته انسجام کشور های غیر منسلك نمیباشد اما از افغانستان دعوت شده اســت تا در جلساتیکه آینده این کمیته که قرار است ازدهم تاسیزدهم جوزا درشهر الجزایر دایر شود بحیث مشاهد شرکت نماید .

کمیته انسجام طی این جلسه خود نتایج تطبیق فیصله های کنفرانس چهارم سـران کشور های غیرمنسلك در الجزایر وکنفرانس وزرای خارجه منعقده لیما رابررسی نمـــوده وهمچنان ترتیبات کنفرانس پنجم سران راکه قرار است درنیمه دوم ماه اسد درکولمبومرکز سریلانکا انعقاد یابد ارزیابی کرده اسنادی راکه درین جلسه تصویب خواهد شد تسوید خواهد نمود .

دکتور عبدالواحد سفیرکبیر افغانستان در قاهره ریاست هیات افغانستان رادر جلسات آینده کمیته انسجام کشور های غیرمنسلك بعهده خواهد داشت .

۱۰ جوزا ۵۵

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم اعضای برجسته هیات انجمن ملی دکتـوران حقوق فرانسه رادر قصر ریاست جمهو ری پذیرفته وباآنها صحبت دوستانه نمودند

ریاست دفتر جمهوری اطلاع داد که درین موقع بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه وبناغلی ژورژپیروش سفیر کبیرفرانسه مقیم کابل نیزحاضر بودند .

هیات انجمن ملی دکتوران حقوق فرانسه برای بازدید ازافغانستان وارد کابل شـــده بود .

۱۰ جوزا ۵۵

ریاست دفتر جمهوری اطلاع دادکه بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم بناغلی بالنت گال سفیر کبیر غیرمقیم جمهوریت‌مردم هنگری راکه دوره ماموریتش در افغانستا ن بپایان رسیده است برای ملاقات تودیعی در قصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

۱۱ جوزا ۵۵

مدیریت اطلاعات وزارت امور خارجه خبرداد ازطرف بناغلی‌محمدداؤدرئیس‌دولت وصدراعظم

تیلگرام تبریکیه بمناسبت روز ملی تونس عنوانی بناغلی حبیب بورقیبه رئیس جمهور آنکشور به تونس مخابره شده است .

همچنان بناغلی رئیس دولت وصدراعظم روزملی کشور تونس راطی تیلگرامی به‌بناغلی هیدی نویره صدراعظم آنکشور تبریك گفته‌اند.

۱۲ جوزا ۵۵

ازطرف بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت روز ملی ایتالیا عنوانی بناغلی جیوانی لیونی رئیس جمهور آنکشور به روم مخابره شده است .

مدیریت اطلاعات وزارت امورخارجه خبردادکه طوریکه قبلا اعلام شده بود قر ار است بنابدعوت بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم بناغلی ذوالفقار علی بوتوصدراعظم پاکستان برای یك مسافرت رسمی روز ۱۷ جوزا بکابل بیاید .

۱۶ جوزا ۵۵

بنابردعوت قبلی بناغلی محمد داؤدرئیس دولت وصدراعظم قراراست‌میومن اندراگاند ی صدراعظم هندازتاریخ سیزده تاشانزده سرطان ۱۳۵۵ ازافغانستان بازدید رسمی ودوستانه بعمل آورد .

۱۶ جوزا ۵۵

ریاست دفتر جمهوری اطلاع داد که بناغلی ددنیك کار میلتا سفیرکبیر جدید جمهوریت سوسیا لیستی چکو سلوا کیا اعتمادنامه اش را به بناغلی محمد داؤدرئیس دولت وصدراعظم مطابق مراسم معمول درقصر ریاست جمهوری تقدیم نمود

* * *

نظربدعوت بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه بناغلی آدم مالك وزیر خارجه اندونیزیا درهفته اخیرماه سرطان ۱۳۵۵ به افغانستان مسافرت رسمی ودوستانه خواهد نمود .

۲۳ جوزا ۵۵

رادیو مسکو ضمن تبصره درباره مسافرت بناغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان به افغانستان گفته است که :

اتحاد شوروی همیشه خواهان آن بوده تا روابط همسایگی نیك بین کشو ر ها ی آسیایی برقرار گردد .

چون اتحاد شوروی دوست صمیمی ودیرین افغانستان بوده وهمچنان مناسبات همسایگی نیك خودراباپاکستان انکشاف میدهد آرزومند است تا اختلافات سیاسی بین افغانستان و پاکستان بصورت مسالمت آمیز واز طریق مذاکره حل شود

رادیومسکواظهارنمودکه باحل‌وفصل‌این اختلاف وبرقراری روابط عادی‌بین‌افغانستان وپاکستان اوضاع دراین قسمت جهان بهبود یافته واین امربه نفع صلح وتحکیم امنیت درمنطقه منجر میگردد

۲۳ جوزا ۵۵

بناغلی معمرالقذافی رئیس دولت لیبیا طی پیامی عنوانی بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم ازفرصتی‌که برای ملاقات ومذاکرات

بین بناغلی رئیس دولت وصدراعظم وبناغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان فراهم گردیده اظهار خوشی کرده ابراز امید نموده است که مذاکرات بین زعمای دوکشورمسلمان موجب رفع اختلاف وتوسعه همکاری بیـــن ایشان گردد .

بناغلی محمد داؤد درپیام جوابیه ای ازپیام واحساسات نیك بناغلی معمر القذافی اظهار تشکر کرده اند .

* * *

ازطرف بناغلی محمدداؤد رئیس دولت و صدراعظم به مناسبت روزملی فلیپین تیلگرام تبریکیه عنوانی بناغلی فردیناند مارکـــوس رئیس جمهور آنکشور به مانیلا مخابره شده است .

۲۵ جوزا ۵۵

نطاق وزارت امورخارجه ایران ضمن‌تبصره برمسافرت بناغلی ذوالفقار علی بوتوصدراعظم پاکستان به افغانستان مراتب مسرت آنکشور راازمذاکرات رهبران دوکشور که بمنظـــور رفع اختلاف نظر وتقویت مناسبات می مابین صورت گرفته ابراز نموده است .

* * *

قرار است بدعوت بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه بناغلی کارل مارش وزیر دولت دروزارت امورخارجه جمهوریت اتحـادی آلمان برای یك بازدیدرسمی ودوستانه ازتاریخ ۲۹ جوزاالی دوم سرطان ۱۳۵۵ به افغانستان مسافرت نماید .

۲۷ جوزا ۵۵

روزنامه مردم چاپ پیکنگ ضمن تبصـــره برمسافرت بناغلی صدراعظم پاکستان بـــه افغانستان نوشته است که جمهوریت مـــردم چین ازبهبودی‌که در مناسبات بین افغانستان وپاکستان بوجود آمده بخوشی استقبال نموده ومعتقد است‌که این امر سرآغاز خوبی برای دوستی وهمکاری بین دوکشور میباشد و راه رابرای حل اختلاف موجوده بین دولت هموار مینماید .

* * *

حکومت جاپان معـادل ۸۵۰ هزاردالر کود کیمیاوی دای آمونیم فاسفیت به افغانستـان کمك بلاعوض مینماید .

موافقتنامه این کمك رابناغلی علی احمدخرم وزیر پلان وبناغلی جین جی یماداسفیرکبیر جاپان مقیم کـــابل دروزارت پـلان امضاء نمودند

یك منبع آن وزارت گفت: قبل از ایـــن موافقتنامه حکومت جاپان سالانه معادل ۳۵۰ هزاردالر کودکیمیاوی، سامان آلات زراعتـی ومواد‌غذایی به افغانستان مساعدت بلاعوض مینمودکه اکنون کمك های آنکشور دو چنـد شده است .

منبع افزود فروش موادمتذکره دریك حساب معین ذخیره شده ودرپروژه های توسعـــه زراعتی به مصرف خواهد رسید .

۲۹ جوزا ۵۵

ریاست دفتر جمهوری اطلاع داد کـــه بناغلی کی ولف سفیر کبیر غیـــر مقیـــم

جمهوریت دیموکراتیك المان در افغانستا ن اعتماد نامه اش رامطابق مراسم معمول بـــه ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظـــم درقصر ریاست جمهوری تقدیم نمود درین موقع ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه وښاغلی محمداکبر رئیس دفترجمهوریی نیزحاضر بودند .

* * *

ښاغلی کارل مارش وزیردولت در وزارت امورخارجه جمهوریت اتحادی آلمان بنابردعوت ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه برای یك مسافرت رسمی و دوستانـــــه از افغانستان وارد کابل گردید .

درمیدان هوایی بین المللی ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه وښاغلـــی کارل مارش راخیرمقدم گفت .

۳۰ جوزا ۵۵

موافقتنامه تبادل بین دولت جمهوری‌افغانستان واتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بـــرای سالهای ۱۳۵۵ـ۱۳۵۹ درمسکو عقدگردید .

موافقتنامه رابه نمایندگی از حکـــو مـــت افغانستان ښاغلی محمدخان جلالر وزیرتجارت وازجانب حکومت اتحاد شــــوروی ښا غلی نیکولای پاتولیچف وزیرتجارت خارجی آ ن کشور امضاء نمودند .

بموجب این موافقتنامه حجم تجارت بیـــن دوکشور تاسال ۱۳۵۹ به مقایسه پنج سال گذشته اضافه ازیك ونیم چند افزایش خواهد یافت .

همچنان باساس این موافقتنامه ازافغانستان گاز طبیعی، پخته، پشم، پوست ، میـــو ه خشك وسایر پیداوار به اتحاد شوروی صادر ودرمقابل ماشین آلات ، موادنفتی، اموال و اجناس استهلاکی وبعضی دیگر از سا مان آلات مورد ضرورت وارد خواهد شد .

اول سرطان ۵۵

بنابردعوت حکومت ایالات متحده امریکا قرار است ښاغلی محمدنعیم بحیث نماینده خاص ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت‌و صدراعظـــم درهفته دوم ماه سرطان امسال ازایالات‌متحده امریکا مسافرت رسمی ودوستانه بعمل آورند

متعاقب این مسافرت بنابدعوت حکو مـــت فرانسه ښاغلی محمدنعیم بحیث نماینده‌خاص ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم از آنکشـــور بازدید رسمی ودوستانه بعمل می آورند .

* * *

ښاغلی محمدخان جلالر وزیرتجارت کـــه درراس یك هیات برای امضای موافقتنامه پنج سال تبادل اموال بین‌دولت جمهوری افغانستان واتحادشوروی به آنکشور رفته بود به‌کابل مراجعت کرد .

وی حین مواصلت طی مصاحبه درمیدان هوایی بین المللی کابل گفت: باساس نرخ های امروزی ارزش مجموعی تبادله اموال بین دوکشوردرظرف پنجسال آینده درحدود یك ملیارد دالر خواهد رسید که یك افـــزایش قابل ملاحظه ترانسپورت به پنجسال قبـــل نشان میدهد .

وی افزود درظرف پنجسال آینـــــده از افغانستان گاز طبیعی کودکیمیاوی موادمعدنی

پخته پشم ، پوست باب، کشمش و دیگر میوه جات منسوجات ودیگراموال صادرگردیده وازاتحاد شوروی ماشین آلات ومواد نفتی آهن باب ، شکر موادکیمیاوی، ادویه وانواع مختلف اموال سرمایوی استهلاکی واردخواهد شد

ښاغلی جلالر افزود نظربا ینکه موافقتنامه مقادیر اموالیکه در طول پنجسال ازافغانستان صادر وبه کشور وارد میشود مطابق پیشبینی های پلان هفت ساله اقتصادی کشور عیار کردیده است

هیات افغانی درمدت اقامت خوداز فابریکه نساجی تاشکند وبعضی فارم های زراعتی نیزدر آنجاد یدن کرده است.

رئیس هیات افغانی ازپذیرایی گرم‌ومهمان نوازی حکومت ومردم اتحاد شوروی اظهار تشکر نمود .

۲ سرطان ۵۵

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت انتخاب مجدد ښاغلی تیودور ژیکوف بحیث رئیس شورای دولتی جمهوریت مردم بلغاریاعنوانی موصوف به صوفیه مخابره شده است .

متن مصاحبه ښاغلی‌وحیدعبدالله معین‌وزارت امورخارجه بانباغلی اندروویتلی خبرنگار رادیو بی‌بی‌سی که بتاریخ ۲۹ جوزای ۱۳۵۵ درکابل صورت گرفت .

سوال ـ بعداز بازدید ښاغلی بوتودورنمای بهبود مزید درروابط افغانستان باپاکستا ن راچه گونه میبینید .

جواب ـ بایدبگویم که افغانستان همیشه باین عقیده بودکه روابط خودرا باپاکستا ن بهبود بخشد طوریکه شمابخوبی میدانید تنها یك اختلاف سیاسی ازسالیان دراز بین ما وجود دارد . دورنمای بهبود مزیددر روابط افغانستان باپاکستان البته کاملا منوط به ملاقاتهای آینده بین رهبران دوکشور میباشد میخواهیم بااستفاده ازاین فرصت اظهار کنم که من راجع به نتایج آن خوشبین هستم .

سوال ـ برای نیل باین منظور کدام راه های عالی به نظر شماوجود دارد ؟

جواب ـ من فکر میکنم که این امرکاملا مربوط به حسن نیت طرفین است شخصا میتوانم بگویم که این حسن نیت فعلا وجود دارد .

سوال ـ آیابه نظرشمالازم است بمنظور ایجاد اعتماد بین دوکشور اقداماتی نظیرآنچه بین هندوپاکستان اتخاذشد از قبیل تماس‌های تجارتی صورت گیرد ؟

جواب ـ ازین نقطه نظرماباپاکستان هیچ مشکلی نداریم تجارت بین دو کشور بصورت نورمال جریان دارد ومردمان مابه کشور های مدیگر مسافرت میکنند .

سوال ـ روابط افغانستان باکشور های همجوار چگونه است وآیاازشرکت در یك پیمان بزرگتر،آر.سی.دی (همکاری‌منطقوی‌برای انکشاف) استقبال مینمائید .

جواب ـ روابط افغانستان با همسایگان دیگر بسیار صمیمانه وبسیار دوستانه‌میباشد بااتحاد شوروی دوستی طولانی داریم و از

امداد آنکشور درپروژه های متعدد استفاده کرده ایم روابط ماباایران بسیار خوب است وهیچ پروبلمی بین ماوجود ندارد ایران هم اکنون برای انکشاف اقتصادی کشور مـــا مساعدت مینماید همسایه دیگر ما جمهوریت مردم چین روابط بسیارخوب ونورمال داریم، باهند نیزمناسبات بسیارخوب داریم وعــلاوه برروابط همجواری کشور های ما عضو گروه کشورهای غیرمنسلك میباشندشما شایدبدانید که میرمن اندراگاندی عنقریب برای یــك بازدید رسمی بکابل مسافرت میکند با سایر کشورهای منطقه نیزروابط ما بسیار خــو ب است درموردقسمت دیگر سوال شماراجع به آر-سی -دی بایدبگویم که بااین همکاریها که باپیمان های نظامی حتی یك ارتباط مستقیــم وغیر مستقیم داشته باشد هیچگونه دلچسپی نداریم زیراشما اطلاع داریدکه افغانستان به اصول عدم انسلاك بصورت راسخ پابنـــــد میباشد .

سوال ـ موقف افغانستان در نهضت عدم انسلاك امروز ازچه قرار است ؟

جواب ـ درحقیقت افغانستان اززمان جنگ اول جهانی وسپس جنگ دوم جهانی سیاست بیطرفی راعملا تطبیق کرده است . البتــه مفکوره عدم انسلاك بعداز کنفرانس تاریخی باندونگ به میان آمدبااینهمه افغانستان در زمره اولین کوسپانسر های این نهضت بود طوریکه شما بخاطر دارید درآن ایام بین یك تعداد قدرتها رقابت حکمفرما بود ومافکرکردیم بهترین وسیله برای کمك به صلح وآرامش جهان این استکه نهضت عدم انسلاك بسیار فعال شود وبرای تامین صلح وامنیت وتفاهم بین‌المللی موثرواقع شود .

سوال ـ افغانستان درکنفرانس کولمبوبه کدام سویه تمثیل خواهد شد ؟

جواب ـ درکنفرانس سران رئیس دولت جمهوری افغانستان ازهیات افغانی ریاست مینمایند

سوال ـ روابط افغانستان با برتانیه برچه منوال است ؟

جواب ـ بعدازجنگ دوم جهانی چون‌کشور شما باموز داخلی خود بسیار مشغول بـــود اقتصاد کشور ازیکطرف واعطای استقــلا ل به مستعمرات ازطرف دیگر اقدامات زیــادی مخصوصا درروابط تجارتی بین کشور های ما بعمل نیامد امادرظرف چند سال اخیر برتانیه درانکشاف اقتصادی‌افغانستان علاقه نشان‌داده ودرین انکشاف سهم گرفته است مانندپروژه تیل کشی لشکرگاه وبعضی پروژه هـــا ی کوچك دیگر .

سوال ـ درمورد انکشاف روابط افغانستان باپاکستان آیامحلی برای میانجیگری خارجی یاکمك فعالانه برای نزدیك ساختن دوکشور وجوددارد یانه ؟

جواب ـ درحال حاضر وبعداز مذاکـرات دوجانبه‌آینده‌کفایت‌لزومی‌به‌میانجیگری محسوس نیست ومذاکرات دوجانبه آینده کفایت‌میکند.

کانکورد و مسافرت‌های پیش آواز

آواز طیاره‌های مافوق صوت بسان صدای توپ که‌از نزدیك فیر شود وحنجره هارا به‌لرزه می آورد ومردم را مبهوت میگرداند · تاکنون حدوث این گونه آوازها که‌اهمیت‌تجربی‌ومانور راداشت در فضای شهرهاکمتر طنین اندازبود بابکارافتادن مسافرت های‌ملکی مافوق‌صوت این‌آوازها دور تسلسل‌پیدا میکند که تکرار آن عمارات رامتضرر ومردم رابه ستوه می‌آورد بیت : مهـــابت تواگر بانك‌برزمانه‌ز نــــد، قطا هفته وایام بگسلند مهار·

درکابل توپ‌چاشت‌که ازصفه‌بابرشاه‌درتنگنای بین‌الجبلین‌با ضربت خودقلب‌روز هارا دونیم میکرد موقوف شد. زیراآبادی های‌که دورآن تعبیه شده‌بودند به‌لرزه می‌افتادند. تعجب‌درین جاست که درنتیجه لرزنده لرزانندراخاموش کرد دعوای مسافرت‌های هوا ئی‌مافوق صوت نیزعبارت ازمجا دله‌بین لرزنده‌ولرزا ننده‌است مردم‌نمی‌خواهند باشلیك مسلسل توپ‌هـــای دلهراس راحت‌خود رامختل‌سازند درفرودگاهای که نزدیك‌شهرهای بزرگ‌واقع شده‌اند نیمه شب‌میدان بسته میشود تاارا حت‌سا کنین‌بر هم‌نخورد.

مردم‌امریکا حکومت فدرال رامجبورساختند تاپروژه ساختن طیارات مسافربردار مافوق صوت‌راز کمك‌دولتی محروم گردانند

در اثر پروژه خنثی‌شد‌انجمن طیاره بوئنگ پیش آواز امریکایی دریك موزیم وبادی‌آن در موزیم دیگر گذاشته شده‌اند درحقیقت ایـــن طیاره قبل‌ازپرواز درمیدان‌مباحثه کانگرس امریکا سقوط‌کرد.

امریکایی هادرنظر دارند. چنان‌پیش آواز بسازند که هایدروجن بسوزاندو٦ـ٧ مـــاخ یعنی تقریبا چهار برابر کانکورد سرعت‌داشته باشد، محصول سوخت هید روجن آب‌زلال‌رامی دهد وهوارا آلوده نمی سازد مهندسین ناسا اطمینان‌میدهند که(سایلن سر)طیارا ت پیش آوازاختراع‌خواهدشد که‌آوازآنها رابسویه‌قا ل تحمل فرود آورد.

طیارات پیش آوازشوروی بازمـــی کشند و پروازهای تجربی بعمل‌می‌آورند ممکن است‌در حوالی جون‌امسال ٦٧مسا فربر دارند.

پـــانزده‌سال است‌که فرانسه وانگلستان متفقاً‌ساختن طیارات‌مافوق‌صوت‌دست‌اتحاد بهم دادند واین‌طیارات‌راکـــــانکورد یعنی اتفاق نامیدند تاکنون‌سه ملیارددالر به‌صرف‌رساندند. شانزده‌طیاره مافو ق‌صوت‌سا ختند،وقتیکه‌طیاره هاآماده پروازشد اتفاق به‌نفاق مبدل‌ومـــردم امریکا مقابل آن‌قدعلم‌کردند تاحال دوهواپیما کنکورد بفروش‌رسیده ٩سفینه راکمپنی ها ی فرانسه انگلستان خریدند پنج‌طیاره کانکورد هنوز به انتظار خریدار است ، تولیدبیشتر کانکورد معطل‌شده،دولت امریکا برای‌یك‌دوره امتحانی ١٦ماهه درنظر داشت روزانه به‌شش پروازکانکورد ٤در نیویارك‌و ٢دروا شنگتن‌به کمپنی‌ایر فرانس بهمین‌مقداربه‌کمپنی‌انگلیسی اجازه‌مسافرت بدهد. اقناع افکار عامـه هنوز

کسب قطعیت ننموده ـازطرف دیگـــر بلند رفتن نرخ نفت‌وصر فیات کانکورد قیمت تکت‌را نظر به طیاره‌های‌جت بلند برده‌است اگر بحران نفت‌وجدال ایکولوجی (محیط زیست) علیـــه تکنو لوجی کسب‌شدت نمی‌ورزید‌روی‌حسابات مقدماتی کانکورد به منفعت می‌بود وبازار آن انکشاف‌می یافت اماحوادث خبر حـــریان را منعکس گردانید.

کانکورد به‌خساره می‌چلد ممکن تـــادو سه سال‌آینده هیچ نچلد بااین هم‌جلوتر قیا ت علم‌وتخنیك رانشاید گرفت مقصد از هـــوا پیمائی‌مسافرت‌باسر عت‌است اولین نمو نه‌ها وتجارب تخنیکی اکثراً غیراقتصادی بوده اما درآینده لزوم وجودخودرا ثبوت رسانده‌اند . طیارات جت‌مسافات طیاره‌های پروانه دار را به نصف وقت طی‌میکنند طیارات کانکورد آنرا هم‌به نصف‌تقلیل میبخشد یعنی‌ممالك جها ن راچهار برابر باهم‌نزدیك‌ترمیسازند وبـــرای تماس‌های ضروری‌وفوری که‌عنصر وقت‌درآن اهمیت‌داشته باشد از ضروریات اند.

سرویس‌های هوائی کانکوردبالا ی‌صحار ی وابحار درطیران‌اند، پرواز شان‌بالای آبادانی باید به‌همان سرعت عادی‌جت صورت بگیرد تا ازهیبت آواز شان‌ساکنین زمین بجان‌نرسند ازین رو مسافرت های مافوق صوت مجبورند بالای اتلانتیك وصحرا ها صورت بگیـــرد .

سرویس ایرفرانس کانکورد ازمیدان شار ل دوگـول پاریس تـانـا نتس بـــه سر عت صوت‌وازآن به‌بعد‌تاداکار، سنگال ، بر‌فراز بحر به سرعت مافوق صو ت پرواز مینما یدتا صدای انفلاقی‌خود راروی بحر بپاشد درداکار موادسوخت میگیردوازآنجارهسپارریودیوزینرو، برازیل میگردد . واین مسافرت رفت وآمـد راهمه روزه اجراءمیکند، طیاره‌جت مسا فت پاریس ریودیوژینرورادریازده‌ساعت ٥٥دقیقه می پیمایدباکانکوردواین مسافت به‌شش ساعت و٤٥ دقیقه طی‌می‌گردد. درداکار برای‌موادسوخت ٥٠دقیقه‌توقف داردکانکورد مسافت پـــاریس نیویارك‌راعو ض ٨ساعت جت‌به‌سه ونیم‌ساعت میپیماید همین طور که‌صدارا عقب میگذارد وقت‌رانیز عقب‌میگذارد یعنی‌دوساعت ازو قت حرکت پاریس پیشتر به‌نیویارك میرسد اگر ساعت ١٠صبح ازپاریس حرکت کند به٨صبح همان‌روزبه نیویارك‌میرسد .

وقتیکه به‌شرق برمیگر دد اوقات‌پیشکی دو باره ضایع‌میشود واز مضارع‌ماضی‌بعید مـی گراید.

چوکی های کانکورد به‌مقایسه جمو جت‌ضیق است اماعزت‌داری واهتمام رمهمان نوازی و غذاها ونوشابه هائیکه‌به مسافرین کانکو رد عرضه میشود شکل افسانوی‌راىخودگر فته. تعداد عمله طیاره ازطیارات جیت بیشتراست وفور خورد ونوش وتقسیم پیاپی به‌پطنوس‌هاو بشقابها وعبورومرور خدمتگذاران که ازفرصت کوتاه پرواز استفاده میکنند وازدحامی‌مرعوب دربین کابین طیاره‌برپا میکند غرش‌هوا پیما اند کی بیشتر ازطیارات جت‌در داخل‌محسوس میگردد.

حین فرودوپرواز پوزطیاره می‌افتد تاپیلوت رن وی را دیـد ه بتواند و لی در اثـنـای

پرواز پس‌راست میشود وطیاره شکل‌عادی خودرا مگیرد. آسمان به نظر تاریك‌تر مینماید کلکین هاخیلی کوچك‌اند بیرون خوب دیده نمیشود برای‌حفظ ماتقدم ازشکست کلکین ها خوردساخته شده‌اند تادر همچو واقعه فشار درون کابین خالی نشود ودرحال همچو واقعه طیاره به ارتفاعات پائین‌قبل ازاینکه خون مسافرین بجوشد فرودمی‌آید یعنی اگرکابین طیاره باشکستن یك غرفه پنچر شود درسطح پایان پنچری آن‌گرفته میشود .

یکی‌اززنان اشرافی انگلستان درجی‌آرژیل که‌از ۸سال‌پیش‌تکت خریده بودبه مسافرت اول‌کانکورد تابحرین رفت وحین‌ورود گفت چشم‌بددور ودشمنان کانکورد رادعای‌بدکرد .

پیشرفت های تکنولوجی‌که درساختمان کانکورد بکاررفته سرمشق‌سایرطیارات‌گردیده وماشین‌های‌دیگرهم‌ازآن‌استفاده‌مینماید. سیستم اتومات وتوزیع متوازن تیلی در تانکی توازن بهتر را تأمین میکند از نوع‌جدیدرابرمصنوعی که‌در لین‌دوانی طیاره بکار رفته‌صنایع‌الکتریك سرمشق گرفته ومورد استعمال‌قرار داده اند سیستم برك‌کانکورد آنقدر مؤثرثابت شده‌که اردوی انگلستان‌ازان تقلید میکنند سیستم اتوماتیك کنترول پرواز کانکورد ازانحرافات وتکان‌هاجلو گیری میکند وخیلی پیشرفته است طیارات‌جت هم‌ازان پندمی گیرند .

یکی‌ازدعاوی بزرك‌بین ایکولوجی‌وتکنولوجی آلوده ساختن وازبین بردن طبقه اوزون است اوزون گازنهایت فعال‌است که‌مولیکول آن میشود. اوزون‌اشعه‌ماورا بنفش‌راجذب می کند ازسه آکسیجن تشکیل یافته درااثررعدوبرق ازآکسیجن هوابوجود می‌آید طبقه اوزون بین ارتفاعات ۱۹و ۳٤کیلومتر ازسطح زمین می باشدآثارآن درارتفاع ۱۰کیلومترهم‌دیده‌میشود.

پرواز های مافوق صوت که به سرعت‌گلوله ترپ رفتار میکند مجبور درطبقات بلنداتمسفر یعنی به‌ارتفاع ۲۰کیلو مترپروازکندبادلك تماس‌هوابااین سرعت شدید جدار شان‌داغ میشود.برای اینکه داغ‌نشوند بایددر طبقات بلند که‌مقدار هواکم‌کثافت وخیلی رقیق‌باشد بپرندپرواز این‌ارتفاع‌فوائید متعدددارد.

اول اینکه طیاره داغ نمیشود ثانیاً دلك‌تماس کم‌وتناسب آن ضایعات انرژی‌هم‌کم میبا شد سوم اینکه طوفان هاوابرهاو تشو شات‌دیگر زیرمی‌مانند تکان‌هاازبین میرود چهارم اینکه صدای‌انفجارآسای که‌درمسیرحرکت‌خودانتشارمی دهد به‌نسبت ارتفاع ودوری ازاماکن کمترمی شود لاکن تشویش‌بوجود می‌آید که‌افرازات اکسید نایتروجن انجن طیارات‌کانکورداوزون راتخریب میکند وکسرت همچو پرواز ها مقدار طبقه اوزون‌راکم وبه‌سپری‌که مقابل‌ورود اشعه ماوراء بنفش آفتاب مارا حمایت میکند رخنه وارد میسازد ودرنتیجه فیصدی‌سرطان جلدی‌روی زمین‌زیاد میشود.این تشویش با نظرتکنولوجست ها خیلی‌ناچیز وناوارد است آنهامی‌گویند پاشیدن‌کود کیماوی بالای مزارع وامتزاج‌آن‌باهوا بیشتر به‌اوزون‌اتمسفر صدمه میرساند تاپرواز طیارات کانکورد. با وجود آن‌قناعت دادن‌افکار عامه که‌در اثر

صدمات پیاپی تکنولوجی درین اواخر عکس‌العمل شدید داده‌کاریست دشوار نشویش مـــردم است که‌در انکشاف مسافرت‌های طیارات مافوق صوت تاثیرمنفی وارد مینمایدد‌رمانوره ها ی طیارات مافوق‌صوت درداخل ممالك که بنابر کوتاهی مسافه آنقدر بلند پــــرواز نمیکند. صدای مهیب‌انفجار اماکن‌رامی لرزاند زیـــرا ارتفاع پرواز کم وامواج هوا غلیظ ترمیباشدو مسافت کمترآواز انتشار ازاهتزازهوا بـــروز میکند هرقدر اهتزاز کسب شدت کند همان‌قدر آواز قوی‌میباشد درگذشتن ازسرحد صوت‌هوا پیماامواج هواراکه‌ازتلاطم‌بخار ما شین‌وغر ش خود طیاره تولیدمیشود بـه‌شد ت‌و با عظمت حبشه‌وسرعت خودمی کوبد وهر لحظه آ واز مهیب‌تو پ‌آسارارها میکند این‌تو‌پها ی‌مسلسل بالای مسیرش بالخاصه که ارتفاع پروازکمتر باشد بشدت‌محسوس میگردد ازآن‌رو مردم‌از این نوع‌پرواز هاشاکی اند دوطیاره مافــوق صوت ترکیه به‌ارتفاع‌کم‌بالای قسمت‌یونا نی نشین قبرس پروازهای متعدد اجراءنمودوهمه رابه لرزه‌انداخت‌صلا بت‌آواز این دوطیاره به ترکی زبانها قبرس‌درمجادله شان به‌یونانی ها فایده زیادرساند.

واحد قیاسی سرعت مافوق صوت‌به ماخ اندازه میشود که‌بنام عالم فزیك (ایرنست‌ماخ) تسمیه شده‌ماخ‌نسلاء آلمانی‌است‌درچکوسلوا‌کی تولدشده کشفیات مهم‌در نظریه‌صوت دارد. اگریك طیاره به‌سرعت‌صداپروازکند ر فتـار آن‌یکماخ میباشد اگردو چند صوت رفتارکند دوماخ سرعت‌دارد اگرقدری کمتراز سر عت صوت‌باشد سرعت آن‌به کسر عشاری مـــاخ سنجش‌میشود درسرعت های طیارات ورا کت های‌جت مـــاخ‌عبارت است ازنسبت سر عت راکت یاجت‌به‌سر عت صدادر محیط‌پـــرواز وقتیکه طیاره‌ازصدا پش میدود، مما کنین‌محل صدای انفجار می‌شنوند. اماسر نشینان‌نمی شنوند صدااز ارتعاش شی صدادهنده بوجود می‌آید وباقبض وبسط متناوب فشار در هوا مثل‌امواج که‌ازافتادن سنگ روی‌آب‌تو لیدمی شود نشر می‌گردد.

تعداد ارتعاش در ثانیه فریکانس‌(باریکی‌و عرض)صداراموجب میشود شدت صدابه قوت فشارامواج منتشره‌مربوط است معیاد آن‌رادیس بل گویند کــه بنام(بـل) مخترع تیلفو ن تسمیه‌شده‌نا گفته نماندکه‌در سه‌صد سا ل قبل بل عالم امریکایی تیلفون رااختراع کردد است‌گوش آدم‌آواز بین سفرو ۱۲۰ دیس‌بل رامی‌شنود صدای بیش‌از ۱۲۰دیسی بل‌زحمت دهنده‌است سرعت صوت‌در سطح بحر وصفر درجه‌سانتی گراد ۳۳۱مترو ثانیه‌میباشدسرعت کانکورد ۲۱٦۰ کلومترساعت، تقریباًدو برابـر سرعت صوت‌است.

غرش‌کانکورد حین پرواز بیشتراز جت و هنگام نشست مثل‌جت‌است آئینه‌های کانکورد ازبیرون‌دا غ میشود برعکس سایر طیارا ت مصارف سوخت کانکورد ازطیارات جت‌بیشتر است.حین عبوراز سرعت صوت مسافرین یك تکان خفیف حس‌میکنند حجم‌طیاره کـــوچك‌و

منزل پرواز آن به مقایسه جت کوتاه است که برای گرفتن تیل مجبوراست قطع مسافرت کند یعنی اجازه فرودآمدن در میدان سر راه راهی خواهد این اجازه خواهی نیم راهی بیشتر مشکل خلق میکند ازین روکا نکورد به بعضی ایالات امریکا نسبت عدم امکان پرواز مستقیم بسا وجود موافقه همان ولایت مسافرت قایم کرده نمیتواند . اقتصادی ترین پرواز کانکورد به مقصد امریکا وجاپان است متاسفانه مردم هر دوجا به پرواز کانکورد اعتراض دارند. از جانب دیگر باین دو مقصد مسا فرین عجول وپو لدار ترمسافرت مینمایند۔ ۳۰فیصد مسافرت های هوائی جهان به فراز اتلانتیك درجریان است.

کانکورد بافتتاح مسافرت فوق صوت یك دور دیگری رادرنزدیك ساختن وارتباط گیتی بازمیکند امیداست که غلطفهمی های بی مورد ومشکلات واقعی ایکو نومیك ، ایکو لوجیك و که ازسه راه سیرو سفرشده ازبین برخیز ند واین سه قطاع الطریق درپرتو علم وتفاهم بین المللی طوری که بی بی خانم آرجیل ا لتجا کرده نابود گردندتا نشود که فضای کانکورد رادیسکورد فرا بگیرد !

د پښتونستان د مهمو پېښو کرونولوژی

دچنګاښ ۳۱-٥٤

دپښتونستان له وزیرستان څخه پــــه رارسیدلی خبرکی ویل شویدی چه په مرمند نومی ځای‌کی دښاغلی الحاج علی محمد خان بیتڼی په مشری یوه ولسی غونډه شوی .

په غونډه کی وینا کوونکو مشرانو پخپل واردولسی اتحاد سپارښتنی کړی او دپاکستان دحکومت عمااو ته یی اخطار ورکړی دی .

غونډه دپښتنو اوبلوڅلو دملی یووالی په نارو‌پای ته ورسیده .

*　*　*

دپښتونستان‌له وزیرستان څخه په‌رارسیدلی خبرکی ویل شویدی چه دمسیدو په لــــده نومی ځای کی دښاغلی شمس الدین په‌مشری یوه ولسی غونډه شوی .

خبروایو په غونډه کی په ولسی مشرانــو اوعالمانو برسیره دښوونځیو شاګردانو او د ملیشاافراد وهم ګډون کړی ؤ .

●　●　●

دپښتونستان له مومندو څخه په رارسیدلی خبرکی ویل شویدی چه دحاجی ملك فقیر په مشری دموسی خیلو ولس یوه درنه غونډه کړی وه او دپښتنو اوبلوڅو دملی حقوقــو په باب یکی جذابی ویناوی وشوی .

مشرانو پخپلو وینا ووکی ویلی دی چــه دوی هغو منفی رایو سره مخالفت وکــــړی چه دپاکستان حکومت یی دپښتنو بلوڅــو په مقابل کی کوی .

دزمری ۱- ٥٤

دبلوچستان له کوټی څخه یو خبر وایی چه په‌هغه ځای کی دقیوم مسلم لیك جنرال سکرتر غلام یزدانی ملك دهغه ګوند څخــه دپاکستان له نظریی سره دمخالفت کولو په تورایستل شویدی دپښتونستان له دیرنــه رارسیدلی خبروایی چه په هغه سیمه کــــی دپاکستان دحکومت اوخلکو ترمنځ مخا لفت دپخوا په شان روان دی اوحکومت داولسی کسانو دګرفتاری په لړکی هیڅ ډول عدالت نه مراعات کوی .

په دیرکی دملی عوامی ګوند لوی سکرتر دایالتی عاملی کمیټی غړی ښاغلی ظاهر شاه خان چه څه موده پخوا دپاکستان د حکومت له خوا نیول شوی اودمردان په‌محبس کی‌بندی وود‌محکمی په حکم له‌بنده خوشی شو خـــو هغه وخت چه له محبس نه دراتلو په غرض دروازی ته ورسید دپاکستان دحکومت له‌خوا دوهم ځل بیاونیول شواو دپخوا په شـــان بندی کړی شویدی .

*　*　*

دپښتونستان له پیښور څخه په یو خبر کی ویل شویدی چه دمتحدی دیموکراتیکــی جبهی په یوه غونډه کی ښاغلی غلام احمــد بلور پخپله ویناکی ویلی دی چه اوسنــــی حکومت دمزدورانو اوبزګرانوله حقوقو څخه

دملاتړ په ناروااقتدارته رسیدلی وؤ خوهمدغه حکومت چه پرون ورځ دخوارانو په حقوقوکوم ظلم اوتیری کوی دهغی مثال په تیرو حکومتونو کی ندی لیدل شوی .

ښاغلی بلور ویلی دی چه دپیپلز گوند مشران په عامه غونډوکی دسرمایه دارانو په خلاف ویناوی کوی خوپخپله دپیپلز گوند د مشرانو اکثریت له سر مایه دارانو څخه تشکیل شویدی .

دمتحدی جبهی په غونډه‌کی د پاکستان دیموکراتیك گوند مشرښاغلی حمزه دپاکستان په عدلیه محاکمو انتقاد وکړ او څرگنده یی کړه چه په هغه هیوادکی محکمی هیڅ ډول آزادی نلری اوپدی برخه‌کی یی دسند ایالت په‌سانگرکی دمحکمی دغونډی په جریان کی دیومجستریت گرفتاری دخپلی ادعا دثبوت دپاره یاده کړه .

ښاغلی حمزه زیاته کړه چه پاکستانی واکداران دملی عوامی گوند په مشر باندی دداخلی جنگ جوړولو تورلگوی خودغه ادعا بیخی بی اساسه ده ځکه که دملی عوامی گوند رئیس دداخلی جنگ طرفداروای نود لیاقت باغ پیښه ددغه‌کار دپاره ښه وخت وو خوخان‌عبدالولیخان‌دبحران‌دمخنیوی‌کوښښ وکړ.

حمزه وویل دخورشیدحسن میر ـ جی.ای. رحیم اوملك سلیمان سره چه پیپلز گوندکومه رویه وکړه هغه یو شریف انسان ته له‌هغه گوند سره دهمکاری کولو اجازه نه ورکوی .

دزمری ٤ـ٥٤

په پاکستان کی دتحریك استقلال گوند مشر ښاغلی اصغرخان په یوه وینا کی ویلی دی چه پاکستان کی‌دموجوده‌گډوډ یو وجه یواځی‌داده چه‌قیادت‌په غلطولاسونوکی دی .

اصغرخان ویلی‌دی چه هغه ملك دچاشخصی ملکیت ندی اوولس حق لری چه دواکمن‌گوند څخه دهغی دیموکراسی پوښتنه وکړی چه دمخه گوند له خلکوسره وعده کړی وه اصغرخان زیاته کړی ده چه ولس باید له واکمن گوندڅخه دا پوښتنه وکړ چه دديموكراسی په‌ځای‌ولی‌دیکتاتوری قایمه شوه.

دتحریك استقلال گو ند مشر څرگنده کړیده چه‌په اوس وخت کی څومره سیاسی بندیان په بندیخانو کی پراته دی هغوی یواځی ددی دپاره بندیان شویدی چه دواکمن گوند اودیوتن اقتدارته ورڅخه خطر پیښیده..

اصغرخان ویلی دی چه واکمن گوند دیوتن اقتدارته خطر پیښدل ملك ته دخطرپیښیدلو په نامه یادوی .

همدارنگه دپښتونستان دپیښور په مرکزی جیل‌کی دملی عوامی گوند یوسلو نهوتنو بندیانو دتیری دوشنبی دورځی را هیسی داوږی په اعتصاب لاس پوری کړیدی .

بندیانو غوښتنه کړیده چه باید دوی ته هغه ټولی اسانتیاوی برابری شی چی په قانونی توگه منل شویدی .

درارسیدلی خبرله مخی دپاکستان حکومت دملی عوامی گوند له بندیانو سره سخت ظالمانه اوغیر انسانی سلوك کوی او هغوی‌یی له ټولوقانونی اسانتیا وو څخه محروم‌کړیدی.

په پښتونستان کی دمتحدی دیموکراتیکی جبهی مشر ښاغلی غلام احمد بلور دپاکستان رئیس اوپه پښتونستان کی د پاکستانی

حکومت وزیراعلی اووالي‌ته تلګراموله استولی اوپه هغوکی یی غوښتنه کړیده چه بندیانوته ټولی ضروری اسانتیاوی برابری کړی .

دزمری ۸-٥٤

دپښتونستان له سوات ځخه یوخبروایی چه دوریښمو دکارخانو کارګران دکارخانـــو دمالکانو له خوا دهغوی دقانونی حقوقو ځخه محروم شوی اودمالکانو دځرګـند ظلـــم او استثمار سره مخامخ دی .

کارګرانو فیصله کړیده چه‌که هغوی ته خپل قانونی حقوق ورنکړی شی نوپه عمومی اعتصاب به لاس پوری کړی اودغه اعتصـاب ته به ترهغه وخته پوری دوام ورکړی ترڅو خپل حقوق ترلاسه کړی .

کارګرانو پاکستانی حکومت ټرکړیدی چه دکارګرانو په خلاف دکار خانو د خاوندانـو مرسته اوملاتړ کوی .

دزمری ۹-٥٤

دپښتونستان له پیښور ځخه یوخبر وایی چه دمخالف ګوند غړو دایالتی اسامبلی سره پریکړی ته ددوام ورکولو فیصله کړیده .

دایالتی اسامبلی سره دپریکړی ددوام په باب په هغه اسامبله‌کی دمخالف ګوند مشر مولانا حبیب ګل ویلی دی چه دوی به ترهغه وخته پوری له اسامبلو سره پرېکړی ته‌دوام ورکړی ترڅوحکومت دفبروری دشپږمی نیټی په ترون عمل وکړی .

مولانا حبیب ګل په ایالتی اسامبله کی دمخالف ګوند دغړوارباب سکندر خان خلیل اومحمدافضل خان په بندکی ساتلو با نـدی انتقاد کړی اود پولیسو له خوایی دملی‌عوامی ګوند دغړی ښاغلی ولی محمدخان دکورلټونه غندلی ده .

ښاغلی حبیب ګل ویلی دی چه حکومت په یواړخیزه ډول دمخالف ګوند په خلاف‌تبلیغات کوی .

دزمری ۱٥-٥٤

دپیښور خبردی چه په هغه ځا ی کـــی دمسلم لیګ ځینو غړیو په یوه غونډه کـی ویلی دی چه دپیپلز ګوند مشر دپاکستان دنظریی ملاتړ کوی نوځکه باید دمسلم لیګ اوپیپلز ګوند ملګرتیا او همکاری پایتـــه ورسیږی .

په غونډه کی دمسلم لیګ دووغړوپه‌خپلو ویناووکی دپیپلز ګوند په ایالتی قیادت دعدم صداقت تورونه لګولی دی دپښتونستان لـه وزیرستان ځخه په رارسیدلی خبرکی ویل شویدی چه درزمك په سرای کی د ښاغلی بخته جان توریخیل په مشری درنه ولسی غونډه شوی اودپښتنواوبلوڅو دملی حقوقو په باب ولسی مشرانو جذابی وینا وی وکړی.

* * *

دپښتونستان له مومندو ځخه په یوخبرکی ویل شویدی چه په الاخیلوکی دښاغلـــی ملك میرآغاجان په مشری یوه درنده ولسی غونډه شوی وه چه دپښتنو او بلوڅو پـــه سیموکی یی دپاکستانی حکومت وروستـــی سیاست سخت غندلی دی .

ویناکوونکو دپاکستان حکو مت ته اخطار

ورکړیدی چه دپښتنو اوبلوڅو بندیان ډیر ژرخوشی کړی اود پښتون بلوڅ ملی حقوقو ته غاړه کیږدی .

مشرانو دولسی اتفاق سپارښتنی کړی او ددښمن سره دمقابلې دپاره یی د هرډول قربانۍ ورکولو په ضرورت ټینګار کړیدی .

دپښتونستان له باجوړ څخه په رارسیدلی خبرکی ویل شویدی چه دانبار په دب جور نومی ځای کی یوه درنده ولسی غونډه شوی اوپه‌هغی کی دپښتنو او بلوڅو سره دپاکستانی حکومت درویی غندنه شویده .

ویناکوونکو دپښتنو اوبلوڅو په سیمو کی دپاکستانی حکومت دپالیسیو اوپوځی مداخلو دمخنیوی په باب خپل نظر څرګند کړ اوولس ته یی وویل چه دپښتنو اوبلوڅو دحقه‌حقوقو ګټلو په لاره کی ولسی اتحاد او دسراومال قربانی ضروری ده .

مشرانو او ځلمیانو په یوه پریکړه کی ویلی دی چه دپاکستان حکومت د پښتون بلوڅ دحقه حقوقو دقبولولو څخه انکار کوی اوپداسی شرایطو کی ددوی پرمخ یوازی یوه لاره خلاصه ده چه هغه دولسی اتفاق اوګډعمل په برکت دزورپه وسیله دخپل حق ګټل‌دی.

غونډه دپښتنو اوبلوڅو دملی یووالی په ناروپای ته ورسیده .

دزمری ۱٦ــ٥٤

دپاکستان دملتان خبردی چی‌دجمعیت‌العلمای اسلام ګوند مشر مولانا مفتی محمود په یوه اخباری ویناکی ویلی دی چه د بلوچستان قانونی وزیراعلی ښاغلی عطا الله خان مینګل سخت ناروغه دی اوپه بندیخانه کی دزیات فشار اودعلاج دنشتوالی په وجه دهغه ناروغی نوره هم مخ به زیاتیدو ده .

ښاغلی مفتی محمود اخطار ورکړیدی چه‌که عطاالله مینګل ته تاوان ورسیږی نودپاکستان حکومت دهغه له مسوولیت څخه ځا ن نشی خلاصولی .

ښاغلی مفتی محمود پخپله یوه وینا کی چه په ملتان کی‌یی کړی ده د پاکستان دصدراعظم هغه وروستی وینا غندلی ده چه هغه ویلی وو راتلونکی عمومی انتخابات‌به‌آزاد اوپه انصاف ولاړوی .

مفتی محمود ویلی دی دواکمن ګوند په حکومت کی چه‌څه انتخابات سرته رسیدلی دی. له هغی څخه څرګندیږی چه دآزادو انتخاباتو هیله کول ځان تیر ایستل دی او حکومت هم غواړی چه دآزاد و انتخاباتو په تبلیغو نو سره یوځل بیاولس تیرباسی .

ښاغلی مفتی محمود په پښتونستان کی دسناوروستیو فرعی انتخاباتو ته اشاره‌کړی اوویلی یی دی چه مخالف ګوند دغه‌انتخابات په ډیروسختو شرایطو کی ګټلی دی اوله‌دی څخه څرګندیږی چه پښتانه هوښیاراوبیداردی اوباید دنورو سیمو ولس له دی انتخاباتو څخه عبرت واخلی .

مفتی محمود زیاته کړیده :

دپاکستان حکومتی مقامات چه د٤٤١مادی دماتولو په پلمه کومکسان ګرفتار وی له‌هغو سره داساسی قانون دموادو مخالف رفتارکوی اوباید له‌دغه ډول عمل څخه لاس واخلی .

دزمري ۱٦ـ٥٤

دپاکستان دلاهور خبروايي چه دمتحـدي ديموکراتيکي جبهې يوتن مشر ښاغلی ملك محمدقاسم په يوه ويناکښي ويلي دي چـه حکومت غواړي په خپل لاس ځيني داســي مسألي پيداکړي چه دولس پام له اصلــي مسالو څخه بلې خواته واړوي .

ملك محمدقاسم ويلي دي تراوسه پـوري چه څه سياسي قتلونه شوي دي اويا پــه سياسي ليډرانو قاتلانه حملي شويدي پههغو ټولوکي دپاکستان دحکومت لاس وو .

ملك محمدقاسم زياته کړيده چهکهدپاکستان حکومت له مخالفو ګوندونو سره خپلي اوسني رويې ته دوام ورکړي نودغه کار به ډيــر خطرناك عواقب ولري .

دزمري ۲۸ـ٥٤

دپښتونستان له پيښور څخه په يوخبر کي ويل شويدي چه په چارسدهکــــي دبابړي د شهيدانو دورځي دلمانځني په مناسبت ښاغلی غلام احمد بلورپه يوه ويناکي ويلي دي چـه دتشدد له لارې مسئلو حل کول ممکن ندی .

غلام احمد بلور دخان عبد الغفــار خان عبدالولي خان اودهغه دنورو ملګرو دسمدستي خوشي کولو غوښتنه کړي ده اوويلي يـي دي چه دملي عوامي ګوند مبارزه دولس د بشري حق ګټلو دپاره ده نه داقتدار ترلاسه کولو دپاره .

بلور زياته کړه که ملي عوامي اقتــدار غوښتلی نوحاکم ګوندځوځله هغوی ته داقتدار ورکولو پيشنهادونه کړيدي .

پدغه غونډهکي داغوښتنه هم شويده چه له چشمي ويالي څخهدي دپښتونستان برخه اوبه ورکړی شي .

دزمري ۲۹ـ٥٤

دپښتونستان له تيراڅخه په راسيدلي خبر کي ويل شويدي چي دورکزو اوپړو ځمکنو ولس په تيرو شوورځو کي دښاغلي جنت ګل خان په مشرۍ پرله پسې ولسي غونډيکړې اودپاکستاني حکومت دمظالمو سخته غندنه يې کړيده .

په غونډوکي چې په مزرينه اويداې، نرګس جبو، سم اخکك اوبلوڅو په سيمو کــي د پاکستاني حکومت مداخلې دمخنيوی دپـاره دولس ديووالي اواتحاد سپارښتنې کړيدي .

په غونډه کي دپاکستان له حکومت څخـه پهکلکه غوښتل شويدي چي پښتون بلو څ دحقه حقوق وپيژني اود پښتنو اوبلوڅو د غلامولوله کوښښ څخه لاس واخلي .

دبلوچستان له کوټې څخه په رارسيدلي خبر کي ويل شويدي چي دبولان دطب دپوهنځي محصلينو دتيرو ۲۰ ورځو راهيسې دپوهنځي اداره په خپل لاسکي نيولي او دپاکستا نی حکومت په خلاف يې په اعتصاب لاس پورې کړيدي دمحصلينو داعتصاب وجه دپښتنو او بلوڅوپه مقابلکي دپاکستاني حکومت دتبعيض اوتعصب نه ډکه رويه ښودل شويده .

محصلينو دپاکستان حکومت تورن کړيدي چي په ښوونځي ، پوهنځي، کارخانه اوهره بله حکومتي موسسهکي دپښتنو او بلوڅـو

په مقابل کی له تبعیض اوتعصب څخه کار اخلی او پښتانه بلوڅ په خپله خاوره‌کی دوهمه درجه خلك بولی .

خبروایی دپاکستان حکو متی مقا ماتو دمحصلینو داعتصاب دپای ته رسولو د پاره دپوهنځی مدیرله خپلی و ظیفی څخه لیری کړیدی خودمدیرپه بدلولو دمحصلینو اعتصاب ندی ختم شوی اودپاکستان دحکومت سره د هغو کرکه لازیاته شویده څکه چی دپوهنځی نوی مدیر عبدالسلام چوهان نومی یو پنجابی مقرر شویدی .

دزمری ۳۰ـ۵٤

دبلوچستان له فورت سندیمن څخه په یو خبرکی ویل شویدی چه‌په هغه ځای کــی دپښتنو محصلینو داتحادیی رئیس عبدالقدوس په یوه ویناکی ویلی دی چه دبلوچستان‌ولس دخپلو حقوقو دلاس ته راوړلو دپاره په‌ډیره زړورتیا سره مبارزه کوی اودحکومتی مقاماتو له هیڅ ډول تهدید څخه ډارنه کوی .

عبدالقدوس دپاکستان له حکو مت څخـــه غوښتنی دی چه محصلینو ته دپرمټ ورکولو څخه ډډه وکړی .

نومړی ویلی دی محصلینو ته پرمټ‌ورکول پښتنو اوبلوڅو سره دپاکستانی حکو مـت ددښمنی یوبل ثبوت دی څکه چه دغه حکومت پښتانه اوبلوڅ محصلین په اخلاقی لحـــا ظ کمزوری کوی اودهغوی شخصیت ودی کولو ته نه پریږدی .

عبدالقدوس زیاته کړیده چه دبلوچستان ولس له پیپلز گوند سره هیڅ علاقه نلری اودوطن پالونکو دتحریك ملگری دی .

دوږی ۱ـ۵٤

دخارجی خبر رسوونکو آژانسونو دخبـــر سره سم پدی ورروستیو وختوکی په لندن‌کی یوشمیر اوسیدونکو پښتنو اوبلوڅو پدغـــه ښارکی پاکستان دسفارت په‌مخکښی پاکستان دحکومت په خلاف مظاهره کړیده او دخـــان عبدالغفار خان، خان عبدالولیخان او د نورو سیاسی بندیانو دخوشی کولو په باب شعارونه ورسره وو .

دوږی ٤ـ۵٤

دپښتونستان دمردان په یوخبرکی ویـــل شویدی چه په هغه ځای‌کی‌داوسنیوسیلابونونه دحکومت دبی پروایی له‌کبله په گڼوکلیو کی دوبا، کولرا مرض خپور شوی دی . خبروایی چه دسیلاب نه وروسته داوبو دویستلوبندو بست نشته اونه دولس ددارو درملوبندوبست شته له‌دی کبله په مردان اوخواوشا سیموکی وبایی مرضونه خپاره شویدی .

په خبرکی ویل شویدی چه حکومت دخلکو پدغه حالت باندی سترگی پټی کړیـــدی او سیلاب ځپلو خلکوته یی په ښوونځیو کـــی ځای ورکړیدی .

په تیرو ورځو کی سیلاب ځپلو خلکو په بازارونو کی په احتجاجی توگه مظاهره وکړه اودحکومت نه یی داوغوښتل چه ددوی سره دمرستی وعده پوره کړی .

خبرزیاتوی چه‌دمردان‌خلك دخپلوسیلاب‌ځپلو ورونو دوډۍ اونورو ضروریات داعانی پــه په ټولولو پوره کوی .

دبلوچستان دکوټی څخه په یوبل خبر کی

ويل شويدي چه په هغه ځای‌کی دکورجوړولو ټيکه دارانو په تيرو ورځوکی دپاکستان د حکومت دناوړه سلوك په خلاف دلوړی پــه اعتصاب لاس پوری کړيدی .

خبروايی چه ټيکه دارانو ويلی دی چه د کورجوړولولوړرتبه مامورين ددوی نه رشوتونه غواړی اودوی نشی کولی چه دنرخونودلوړيدو په وجه دوی دتعميرونو کار سرته ورسوی نولدی کبله دکور جوړولو کاربه نور هم‌گران شی .

دوړی ٤ــ٥٤

دپاکستان دلاهورنه يوخبر وايی چــــه دخان عبدالوليخان دمحاکمی په لړکی چـــه دپاکستان په ستره محکمه کی دگواهانو لــه خواکوم بيانونه‌چه‌ورکړی شويدی په‌هغه کی موجود تضاد ته داشاری کولو په جرم جنگ نومی ورځپاڼی ته اخطار ورکړی شويدی دغی ورځپاڼی داسی خبرونه خپاره کړی وو چــه دهغی نه دامعلوميده چه ددووگواهانو کرنيل سروراومحمد راسب چه بيان کی تضاد دی داهم معلومه شويده چه دپاکستان حکو مت غواړی چه دخان عبدالولی خان دهغه بيان په کتابی شکل کی دچاپولو باندی هم بنديـــز ولگول شی کوم چی خان عبدالولی خـــان د پاکستان دحکومت دځواب دعواپه توگه پــه ستره محکمه‌کی ورکړی دی .

دوړی ٥ــ٥٤

په لندن کی اوسيدونکو پښتنو دپاکستان دسفارت په مخکی يوه ستره احتجاجی مظاره کړی اودپاکستان دپوځ اوحکومت په خلاف‌يی شعارونه ورکړی دی .

مظاهره کوونکو دپاچاخان او ښاغلوولیخان غوث بخش بيزنجو، عطاؤالله مينگل، خيربخش مری اونورو بلوڅو اوپښتنو بنديانو د خوشی کولو غوښتنه يی کړی اواسفند يارولی ته‌يی دجزا ورکولو په خلاف دپاکستانی حکو مت غندنه کړيده .

دمظاهره کوونکو سره په لوحو باندی د ليکل شوو احتجاجی شعارونو په لړکی په‌لندن کی دپاکستان سفارت دستر پنجاب دسفارت په نامه يادشوی ووځکه چه دکوچنيوقوموحقوق په پاکستان کی غصب شويدی .

مظاهره چيانو فيصله کړيده چه دپاکستان دسفارت په مخکی به خپلو مظاهرواواحتجاجيه غونډوته دوام ورکړی .

دوړی ٦ــ٥٤

لندن ــ دباندنيو خبر رسوونکو منابعوخبر سره سم‌په‌دی وروستيو وختونوکی په‌بريتانيا کی دپښتون اوبلوڅ دموسسی له‌خواپه لندن کی دپاکستان دسفارت په‌مخکی ستره مظاهره وشوه چه‌په هغی‌کی دمخالفو گوندونو سره دپاکستان دحکومت سياست يو ناوړه چلند بلل شويدی .

مظاهره کوونکی چه دبريتانيا له بيلوبيلو سيموڅخه په دی باب دپاکستان دسياســت په خلاف احتجاج له پاره لندن ته راټـــول شوی وو يوفيصله ليك يی صادر کړی دی چه په هغه‌کی دخان عبدالغفار خان او خـان عبدالوليخان په‌گډون دپښتنواوبلوڅودسياسی

مشرانو دسمدستی خوشی کولو غوښتنــــه شویده .

همداراز په دغه پریکړه لیککی غوښتـل شویدی چه په پښتونستان او بلوچستـــان کی دی حکومت دپښتنو او بلوڅو رښتینـو نمایندګانو ته وسپارل شی .

همدغه شان پـه دغـه پریکړه لـیك کـی ټینګار شوی دی چه باید دستری محکمــی دڅارنی لاندی آزاد انتخابات وشی چی‌رښتینی مشران وټاکل شی .

پدغه مظاهره کی چه‌دری ساعته روانه وه مظاهره چیانو داسی شعارونه ورکول .

(پښتونستان اوبلوچستان زموږدی – ژوندی دی وی دپښتنواو بلوڅو یووالی– دپښتنواو بلوڅو سیاسی بندیان دی خوشی کړای شی اونظامی لاس وهنه دی پای ته ورسوله شی).

مظاهره کوونکی بیاوروسته دپـــا کستان سفارت ته ننوتل چه خپل پریکړه لیــــك دپاکستان سفیر دولتانه ته ورکړی .

په دغه مظاهره کی دپښتنو او بلوڅــــو دسیاسی مشرانو دپاکستان دحکومت چلند او ددوی غیرقانونی بندی کول په کلکه غنـدل شویدی .

دوړی ٦ـ٥٤

داګست په شلمه نیټه چه دزمری دمیاشتی له ۲۹ نیټی سره برابره وه په هغه لویـــه مظاهره کی چه په انګلستان کی داوسیدونکو پښتنو اوبلوڅو له خواپه لندن کی دپاکستان دسفارت په مخکی جوړه شوی وه دغه پریکړه تصویب شوی ده .

۱ـ ټول سیاسی بندیان دی ډیر ژرخوشی کړی شی .

۲ـ دپښتنو اوبلوڅو لیډرانو په خلاف دی ټولی جوړی شوی دعوی فسخ شی .

۳ـ دپښتونستان او بلوچستان ایالتــــی حکومتونه دی دپښتنو اوبلوڅو ر ښتینــــو نمایندګانوته وسپارل شی .

٤ـ دپښتنو اوبلوڅوپه خلاف دی ټــو ل ظلمونه اوبی رحمی بس شی اوقانونی حقوق دی ورکړل شی .

٥ـ دحکومت دکنترول لاندی اطلاعاتی‌وسیلو مطبوعاتـو رادیو او تلویزیـون په ذریعــه دی دمخالف ګوند په خلاف ناوړه پروپاګند پای ته ورسیږی .

٦ـ دپښتنو او بلوڅو لیډرانو په خـلاف دی دناروا تورونولګول بس کړی شی .

۷ـ خان عبداالغفار خان دملی عوامی ګوند مشر. خان عبدالولیخان. غوث‌بخش بزنجو ، عطاء الله مینګل، خیربخش‌مری، اسفند یارولی اوپه زرونوبی ګناه بندیان دی سمدستـــی خوشی کړی شی .

۸ـ په هیوادکی دی دواقعی لیډرشـــــپ دمینځ ته راتلو دپاره دستری محکمی ترسر پرستی لاندی آزاد انتخابات وشی .

۹ـ داساسی قانون اومحکمو سره دی هر ډول ملنډی کول ختم‌کړی شی .

۱۰ـ دمحمود الرحمن کمیسیون رپوټ دی خپورشی ، ترڅوجنایت کاران وپیژندل شی. پښتانه اوبلوڅ چه دانګلستان له بیلو بیلو

ښارو څخه لندن ته راغلی وو اود پاکستا ن دسفارت په مخکی یی مظاهره کړی وه پـه لسو مادکی تصویب پریکړه یی په انګلستان کی دپاکستان سفیر ممتاز دولتانه ته‌واستوله.

دوړی ۱۷ــ٥٤

دپښتونستان دتانګ نه رارسیدلی خبروایی چه په هغه سیمه‌کی په ولسی خلکو کـــی دپاکستان دحکومت په خلاف کرکه اوپاریدنه زیاته شوی اوحکومت په خلکو باندی دسخت بندیز لګولوته لاس اچولی دی .

خبروایی چه په هغوبندیزونو برسیره چه دپاکستان دحکومت له خوادولس په ټولوفردی اواجتماعی آزادیو باندی لګول شویدی دتانګ په ټوله سیمه کی دبندیزونو دقانون د ١٤٤ مادی دنافذولوپه پلمه په ټولو ولسی غونډو مظاهرو اونورو شرکتونو باندی کلك بندیز لګول شویدی .

ددغی مادی دانفاذ په پـلمـــه د پاکستان حکومت امر کړیدی چه دتانګ دسیمی خلك له پنځوتنو نه زیات کسان نشی غونډیدلی اودچاکوپه شمول هیڅ ډول جارحانه وسله نشی ګرځولی دپاکستان حکومت په بلوچستان او پښتونستان‌کی یوځل بیا دسیاسی اوولسی کسانوپه ډیره ګرفتاری لاس پوری کړیدی .

دوړی ۱۸ــ٥٤

دپښتونستان له باجوړڅخه په رارسیدلی خبرکی ویل شویدی داګست (۱۲) ورځ چه دباجړی دشهیدانو دورځی سره برابره وه په اتما نخیلوکی په ډیر جوش نمانځل شوی او په هغه ولسی غونډه کی چه پدی مناسبت جوړه شوی وه په زرونو خلکو ګډون کړی‌وو.

* * *

دبلوچستان له کوټی څخه په رارسیدلـــی خبرکی ویل شویدی چه دپاکستان حکومت په هغه ځای کی د (قاصد) نومی ورځپاڼـــی په خپرونو بندیز لګولی دی .

په خبر کی ویل شویدی چه قاصدورځپاڼی دبلوچستان حکومت یو ظالم او مستبد حکومت بللی وواوزیاته کړی یی وه چه هغه حکومت دولس نماینده حکومت ندی اوپه زوراو جبر سره په ولس باندی مسلط شویدی .

دپاکستان حکومت دقاصد ورځپاڼی خپرونی دهغه حکومت سپکاوی بللی اوبندیزیی پری لګولی دی .

دبلوچستان له کوټی نه په رارسیدلی یو خبرکی ویل شویدی چه دپاکستان حکـومت دبلوچستان په سیموکی یوشمیر ولسی خلك نیولی اوځینی یی ترسختی څارنی اوو مراقبت لاندی دی . په دغه لړکی دپاکستان مرکزی حکومت په بلوچستان کی پاکستانی حکومت ته امورکړیدی چه دنواب اکبر خان بګتی‌زوی سلیم خان بګتی هم ترسختی څارنی لانـدی ونیسی

سلیم خان بګتی‌خوورځی دمخه هم په‌کراچی کی دپولیسو له خوادیولړ ځوروڅاو وروستـه نیول شوی ؤ .

دپښتونستان دپیښور په خبرکی ویـــل شوی دی چه په پیښورکی پاکستانی پولیسو ۳۳ تنه نورولسی کسان هم نیولی دی .

دوبری ۱۹ــ٥٤

دپښتونستان له وزیرستان نه رارسیدلـی یوخبروایی چه دوزیرستان په ټولو سیموکی دملی مبارزینوله خوا فعالیتونه روان دی اوپه دغه لړکی دپاکستان دحکومت په خلاف دملی یووالی اوقامی ترون دپاره د خلکـــو ولسی جرگی دوام لری . په هغه لویه قامی جرگه‌کی چه درزمك دسیمی په نوال نومی ځای کــی دښاغلی حاجی بخته جان توری خیل وزیر اوښاغلی میر خا نگــــل په مشری شویده دوزیرستان دبیلوبیلو سیمو مشرانو عالمانو اوزیات شمیر خلکو گډون کړی وو دغه قامی جرگه دښاغلی مولوی بشیرگل له خوا دقرآن مجید دځومبارکو آیاتونو په تلاوت پرانیستله شوه اوعالمانو اومشرانوحاضرینوته دپاکستان له حکومت نه دپښتنو اوبلوڅو د حقـــوقو داخیستوپه باره کښی جذابی ویناوی وکړی .

مشرانو خپل خلك دپاکستان د حکومـت له پالیسیو اودخلکو ترمینځ دنفاق اچولو او خپلو غرضونو دتر سره کولوپه پالیسی باندی خبرکړل اوهغوی ته یی په ملی اتحاد باندی دزیات ټینگښت توصیه وکړه.

په رارسیدلی خبرکی ویل شویدی چه په جرگه‌کی شاملو مشرانو دخپل قام او خلکو په نمایندگی دکلك ملی اتحاد په ځای‌ساتلو دپښتنو اوبلوڅو دترلاسه کولو او دخپلـــی خاوری دساتنی په لړکی جرگی ته‌کلك ډاډ او تسلی ورکړه اوپه لوی اکثریت سره یـــی په دغه لړکی ټینگه وعده وکړه .

جرگه دژوندی دی وی دپښتون او بلــوڅ وررولی په ناروپای ته رسیدلی ده .

دوبری ۲۰ــ٥٤

دجمعیت العلمای اسلام گوند مشردپښتونستان پخوانی وزیر اعلی ښاغلی مولانا مفتی محمود په پښتنو اوبلوڅو باندی دپاکستان دحکومت بندیزونه ظالمانه بللی اودغه عمل یی دقرآنی قانون اواسلامی شعایرو مخالف عمل بللی‌دی.

ښاغلی مولانامفتی محمود د پښـــتونستان دایبت آبادپه مری نومی ځای‌کی یوی لــوی ولسی غونډی ته پخپله ویناکی وویل :

دپاکستان دحکومت له خوا دبندیـــزونو د ظالمانه د(۱٤٤) مادی دنفاذله اثره ولس په خپلو کورونو، کلیو ، بازارونو. واټونواوحتی دخدای په‌کور (مسجد) کی هم دظالمانه بندیز اوښکیل لاندی ژوند کوی .

هغه وویل چه په جوماتونو بندیزونه‌لگول اودخدای په عبادتگاهونو کی دولس په دینی حرکاتوباندی قیود لگول داسلامی قانون سره صریح اوڅرگند مخالفت دی اوولس په خپله اسلامی جامعه‌کی دپاکستان دجابر حکومـت دغه ظالمانه حکم تعمیل نکړی اومونږ ددغه ډول غیر شرعی احکامو په‌اطاعت مکلف نه‌یو.

دجمعیت العلمای اسلام مشر وویـــــل : دپاکستان دحکومت په خپل‌لاس جوړکړی شوی اساسی قانون کی دولس دلیك او بیان‌آزادی ته داحترام تش نوم ورکړی شویدی او کوم

حکومت چه ددغه قانون په موادو ویاړی هیڅ احترام ورته نه لری اوله تطبیق اوعمل نه‌یی ډډه کوی، نوځکه ولس هم دحکومت دقوانینو په منلومکلف نه ګڼل کیږی .

دوږی ۲۲-۵٤

مولانا مفتی محمود وویل : د پـــاکستان حکومت غواړی زمونږ دولس‌ژبه قلم اوټول ملی حرکتونه دغلامۍ په زولنوکی ښکیل وساتی اودغه ظالمانه امرپه پښتنو اوبلوڅو ولسونو باندی دتطبیق وړنه دی .

هغه وویل : ځنګه چه د پاکستان حکومت په ولس باندی د۱٤٤ مادی دبندیز لګولونه پر ته نه چلیږی نو زه حکو مت ته په ډاګه وایم چه له دغه ډول حکومت کولونه استعفا وکړی .

مولانا مفتی محمود یوځل بیادخپلو خلکوپه وړاندی دپښتون اوبلوڅ ملت سره دپاکستان دحکومت مظالم په ګوته کړل اوپدغه لړکی‌یی په پښتونستان اوبلوچستان کی دملی عوامی اوجمعیت العلمای اسلام ګوند ونو داکثریتی اوملی منتخبو حکومتو دړنګولویادونه وکړه . اوویی ویل چه دغه ملی حکومتونه دپاکستان دمرکزی حکومت له خوادولس دحقیقی ګټو په خلاف اودهغه حکومت دمجهولواغراضو دپوره کولوپه لړکی مات کړی شویدی چه حتی د پاکستان حکومت پخپل قـانون او دنـــړی دبشریت په دستورکی هم هیڅ جواز نلری .

مولانا مفتی محمود دپښتنواوبلوڅودولسونو له ټولوخلکونه غوښتنه وکړه چه پورته شی اودخپلو حقوقو دترلاسه کولو دپاره ملاکلکه وتړی اودمبارزی اومجاهدی ډګرته ورننوځی .

هغه له حاضرینونه وغوښتل چه دده دغه پیغام دپښتنو اوبلوڅوهرکور اوکلی ته‌ورسوی اوخلك بی له درنګه دخپلو حقوقو کلکـــه پوښتنه وکړی .

دوږی ۲۲-۵٤

دپښتونستان پخوانی وزیراعلی دپښتونستان بلوچستان او پاکستان په داخلی حالاتـــو باندی درناچولو په ترڅ‌کی وویل: دپاکستان دحکومت غلطوپالیسیو له لاسه دنړی پدغه سیمه‌کی امنیت بیخی له مینځه تللی اودسیمی ټول خلك خپل ځان دپاکستان په بندیخانه‌کی محسوسوی اوپه زجراوشکنجه کی ژوند کوی چه دغه حالت‌البته دحکومت دشکست اومغلوبی اودپردی دسلطی دنظام دخاتمی زیری راکوی.

دوږی ۲۲-۵٤

دپښتونستان له تیراځخه په یوخبر کـــی ویل شوی دی چه دموزواوعلی خیلو ولس په خویزوکی یوه درنه ولسی غونډه کړی وه او په هغی‌کی مشرانو اوعالمانو دپښتنو اوبلوڅو دحقه حقوقو په باب مهمی ویناوی کړیدی .

ویناکوونکو دپښتون بلو څ په پلارنـــی خاوره کی دپاکستان حکومت مداخلی غندلی اوهغه حکومت ته یی اخطار ورکړیدی چـــه دپوښتنو اوبلوڅو سره له دښمنی نه ډډه وکړی اوټول بشری اومدنی حقوق یی پـــه رسمیت وپیژنی .

دوږی ۲٤-۵٤

دپښتونستان دبیلوبیلو سیمونه په‌رارسیدلو خبرونو کی ویل شویدی چه دهغو مخالفتونو

په لړکی چه پدی وختوکـــی دپاکستان او د پښتونستان دولس ترمینځ روان د ی هغـــه حکومت دولسی خلکوپه گرفتاریو لاس پوری کړیدی .

دپښتونستان دپیښور یو خبروایی چه په پیښورکی پاکستانی پولیسولس تنه ملی‌خلك نیولی دی اوبندیخانوته یی لیږدولی دی .

خبرزیاتوی چه په‌تیروددوورځوکی پاکستانی پولیسو په پیښورکی ټول ٦٠ تنه نیولـــی اوبندیان کړی یی دی .

دپولیسو په رپوټونوکی نیول شوی کسان دپاکستان دحکومت مخالفان بلل شوی دی .

دوړی ۲۹ــ٥٤

دپښتونستان اوپاکستان دځینوسیمو نـــه رارسیدلی خبرونه وایی چه‌په ولس بانـــدی دپاکستان دحکومت دبندیزونوله امله دژوند ساحه تنگه شوی اوحکومت دخلکو دفـــردی اواجتماعی آزادیو دغصب په خاطر دبندیزونو ١٤٤ ماده دتل دپاره نافذه کړیده .

په پنجاب کی دجمعیت العلمای اسلام گوند مشرښاغلی مولانا عبیدالله انور په لاهورکی په‌خپله یوه وینا کی دپاکستان دحکومت پدغه غیرقانونی رویی باندی کلك احتجاج کړی اوویلی یی دی چه‌هغه حکومت غواړی چه دمخالفو گوندونو اساسی فعالیت دمخنیوی په ترڅ کښی دولس په دینی اومذهبی غونډو باندی هم بندیـــز ولگوی .

ښاغلی مولانا انور وویل په گوجرانواله‌کی ١٤٤ ماده دوخت په پا ی ته رسیدو ســـره ددوهم ځل دپاره بیانافذه شویده داځکه چـــه حکومت غواړی دهغی مذهبی غونډی مخنیوی وکړی چه په کوجرانواله کی غونډیږی .

هغه وویل ددغی اسلامی غونډی په لړکی دبیلوبیلو ولایتونو زرونو کسانو ته بلنـــی ورکړی شوی اودهر کلی په کمیټه کی یـــی ٢٥٠ تنه غړی شامل دی چه البته دچـــارو دانجام دپاره دغه ټول نوری کمیټی هم لری.

دوړی ۳۱ــ٥٤

دپښتونستان له بونیر ځخه په رارسیدلی خبرکی ویل شویدی چه‌په هغه ځای کـــی دخوتیرووورځو راهیسی ملی مبارزینودپاکستانی حکومت په خلاف سخت فعالیت پیل کـړ ی اوحکومتی پولیس دهغو دفعالیت دمخنیوی په کار کی پاتی راغلی دی .

خبروایی حکومتی مقامات اړشویدی چـــه دپولیسو په ځای دکلوپه خلکو باندی په زور اوجبر سره خپل مقاصد ترسره کړی چه دغه کار دولس دزیاتی‌کرکی اونفرت سبب‌شویدی. په خبرکی ویل شویدی حکو متی پولیس ددی دپاره چه دملی مبارزینواوانقلابی زلمیانو په مقابل‌کی په خپله ناکامی پرده واچوی دبیگناه خلکو په زورولو اووهلو ټکولویی زوراچولی دی .

خبرزیاتوی چه دپاکستانی پولیسو دواکمنو مقاماتوپه لارښوونه د حکـو مت دسیا سی مخالفینو دکورونو په تلاشی دهغو په‌گرفتاری اوشکنجی ورکولو پیل کړیدی اوپدی لړکی په بونیرکی گڼ شمیر کورونه تلاشی شوی اوهغه ولسی خلك نیول شویدی چه دواکمن گوند دستر گوازغی وو .

په خبرکی ویل شویدی په نیولو شویو کسانوکی دکلبازی کلی اوسیدونکی ښاغلی خورشید هم شامل دی .

دتلی ٦ـ٥٤

دپاکستان حکومتی مقاماتو دهغیولسیکرکی اونفرت سره دمقابلی کولو د پـــاره چــه دپښتونستان، بلوچستان اوپاکستان خلك یی ورسره لری دمعمول سره سم په بیلــو بیلو سیموکی دبندیزونو دقانون ١٤٤ ماده نافذه کړیده .

په یو وروستی خبرکی ویل شویدی پــه هغوسیموکی چه دپاکستان حکومت دبندیزونو ١٤٤ ماده پکی نافذه کړیده دپښتونستـــان دیره غازی خان سیمی شاملی دی .

چــه پــه دغــو سیمو کـــی دپاکستا نی حکومت په خلاف ولسی غونډی اومظاهـــری پیل شویدی .

دتلی ٩ـ٥٤

دپښتونستان له پیښور ښخه په یوخبر کی ویل شویدی چه‌په هغه خای کښی دملیعوامی گوند یوتن په یوه ویناکی ویلی دی چـــه دپنجاب دپخوانی والی اودپیپلز گوند دمرکزی کمیټی غړی غلام مصطفی کرله استعفا ښخـه باید هغه‌کسان درس واخلی چه‌په پټو سترگو داقتدار پسی منډی وهی .

غلام احمد بلورویلی دی دپیپلز گونـــد دحکومت کولو طریقی شه بڼی نه‌وی خوغلام مصطفی کرچه دپټو رازونو دڕسوا کولو پــه باب کومی وعدی کړیدی له هغی ښخه هرچاته ښرگنده‌شوه‌چه‌دپاکستان اوسنیحکومت‌دامرانو حکومت دی .

غلام احمد بلور دپښتونستان له ولس‌ښخه وغوښتل چه دخپل حق غوښتلوتحریك پیاوړی کړی اویو مرکزته راغونډ شی .

دتلی ١٢ـ٥٤

دبهرنیو چارو دوزارت داطلاعاتو او کلتور مدیریت خبراکړ چه افغانستان ته دبلوښــو پناه راوړونکو دراتگ په لړکی پدی وروستیو وختوکی دری نوی تنو نورو بلوښوچه ښځی اوماشومان پکښی دی دپاکستان دحکومـــت دظلم اوتیری اودهغه هیواد دعسکری قــواء دبیرحمانه حملوله امله دافغانستان خاوری ته پناه راوړیده .

دافغانی سری میاشتی ټولنیدپناه راوړونکو دنوی ډلی دخوراك اواستوگنځی لازم ترتیبات نیولی دی .

* * *

دپښتونستان په پیښورکی له پیپلز گوند ښخه بشیر احمدخان اوغلام محمد خان دهغــه گوندمهمو غړو استعفا کړی اودنورو غـــړو داستعفا کولو انتظار شته .

په پښتونستان کی دملی حکومت په خلاف یوه ډله جوړه شوی اودکابینی دوزیرانـــو ترمنځ مخالفت پیدا شویدی اوښایی چه په پیپلز گوندکی شامل پښتانه هم دخپل نماینده ملی عوامی گوند ملاتړ وکړی .

دتلی ۱۳-۵٤

دپښتونستان له باجوړ څخه په رارسیدلی خبرکښې ویل شویدی چه دناوه‌کی دغلجو- کمانګری اوسیدونکی ښاغلی جهانګیر خان دمظفرخان زوی دپښتون زلمی سازمان تکړه ملګری‌دپاکستان دملیشیا، په‌ناوه‌کی ګرفتار اوبندی کړی شویدی .

دناوه‌ګی ولس په‌هغه ځای کښی دښاغلی جهانګیر خان ګرفتاری دپښتون قام په عزت اووقار دپاکستانی حکومت یوبل خرګند تیری بللی اودهغه حکومت په خلاف دانتقامی عمل کولودپاره ولسی غونډی اوجرګی روانی دی.

دتلی ۱۹-۵٤

دباندنیو چارو دوزارت داطلاعاتو مدیریت خبرراکړ چه دپاکستان دحکومت دظلم اوتیری اودهغه هیواددعسکری قواؤ دبی رحمه‌یرغلونو له امله دتلی دمیاشتی په دولسمه نیټه پنځه دیرشو نورو بلوڅو دافغانستان خاوری ته‌پناه راوړه .

دافغانی سری میاشتی ټولنی‌دپناه راوړونکو دخوراک اواستوګنی د پاره لازم ترتیبات نیولی دی .

دتلی ۲۷-۵٤

دپښتونستان دچارسدی نه رارسیدلی خبر وایی چه دپاکستان دحکومت له خوا دملی عوامی ګوند درئیس خان عبدالولی خان په کورباندی دپولیسو پیری درول شویدی او د هغه فامیل دپاکستانی پولیسو ترسخت مراقبت اوکنترول لاندی دی .

پدغه خبرکی ویل شویدی دملی عوامی‌ګوند دښځینه ګوند رئیس دخان عبدالولی خان ماندینه میرمن نسیمه ولی دحکومتی مقاماتو په دغه مراقبت اوکنترول کښی‌شامله‌ده اوهر ځای ته چه دهغی موټرځی راځی دپولیسو د مراقبت کوونکو جیپونوپه و سیله تعقیب کیږی .

دلړم ۱-۵٤

دپښتونستان له پیښور څخه په‌رارسیدلی خبرکی څرګنده شویده چه دپاکستان حکومت دپښتونستان دسترمشرخان عبدالغفارخان دبند موده ترڅیرومیاشتو پوری نوره هم اوږده کړی ده .

دبند هغه موده چه دپاکستان حکومت دخان عبدالغفارخان دپاره ټاکلی‌وه تیره‌شویده خوهغه حکومت سره لدی چه دخان عبدالغفار خان صحت ښه ندی دهغه دبندموده نوره هم اوږده کړیده .

دپښتونستان له نوښار څخه په رارسیدلی خبرکی ویل شویدی چه دهغه ځای دپوهنځی دمحصلینو داتحادیی په انتخاباتوکی دپښتون استودنت فدریشن نماینده انار خان داتحادیی رئیس ټاکل شویدی . پدغه انتخاباتو کی داتحادیی پوولسی داړه غړی‌دپښتون ستودنت

فدریشن له خوابریالی شویدی څه موده پخوا هم دایدوارد تنګی اوبنوپه کا لجونو کــــی دپښتنو محصلینو داتحادیی نمایندګان پــــه انتخاباتوکی بریالی شوی ؤ .

دنوښارپه پوهنځی کی دانتخاباتوله سرته رسولونه وروسته دهغه پوهنځی محصلینو په یوه لویه مظاهره کی غوښتنه وکړه چــــه دافراسیاب خټك خلاف فرضی مقدمی د ی سمدستی بیرته واخیستل شی اوددوی ته دی موقع ورکړ شی چه دمحصلینو قیادت وکړی.

دغه راز دپښتونستان نه رارسیدلی خبرونه وایی چه دپاکستان د حکومت په خــــلاف دپښتونستان په بیلوبیلو سیموکی ولســـی فعالیت دپخوا په شان جریان لری .

دبنوپه یوه خبرکی ویل شویدی چــــه دپاکستان دحکومت په ضد دوزیرستان دولس دسخت مخالفت اوملی مجاهدانو د ز یـــــات فعالیت دمخنیوی په خاطر دبنوپه ښــــار او شاوخواسیموکی‌دهغه حکومت له خوادبندیزونو دمقرراتو ۱٤٤ ماده نافذه شویده چه دهغی له مخی دغونډو اومظاهرو په شمول ټـــول ولسی فعالیتونه دحکومت مخالف‌ګڼل شویدی.

دلړم ٤ـ٥٤

په بنوکی دپاکستان دحکومت رسمی‌مقاماتو ویلی دی چه‌په دغه اقدام دحکومت په خلاف دخلکو دزیاتی پاریدنی او مخالفـــــت نـــه دراولاړیدونکو خطرونو د مخنیوی د پــــاره شویدی .

دپښتونستان اوپاکستان په سیمو کــــی دپاکستان حکومت دپښتنو او بلوڅو نیولوته دوام ورکوی .

دکراچی نه په یوخبرکی ویل شویدی چه‌په کراچی دپاکستان حکومت دکوهاټ او بنو د سیمی ۳۷۰ تنه پښتانه نیولی او بندیــــان کړی یی دی .

په خبرکی ویل شویدی دغو کسا نـــــو غوښتل چه دپاکستان دحکومت دمظالمـو او اقتصادی بدحال نه دځان خلاصی د پــــــاره دبلوچستان دساحل له لاری نه دمنځنی ختیځ کوم هیوادته پناه یوسی .

په خبرکی ویل شویدی ددغو کسانو په نیولوسره دبنواوکوهاټ په‌سیموکی دپاکستان دحکومت په خلاف دولس مخالفـــت لا پسی زیات شوی اوخلك دحکومت په ضد سختــو اقداماتو ته اړشوی دی .

دلړم ٤ـ٥٤

هغه فرعی‌انتخابات چه دحکومت له خوا د پښتونستان دخیبرپه سیمه کی اعلان شویدی دهغی سیمی مشرانو دهغه حکومت یوه بلـــه سیاسی دسیسه بللی ده .

دلړم ٥ـ٥٤

دپښتونستان له کوهاټ څخه په رارسیدلی خبرکی ویل شویدی چه پاکستانی مقاماتو په کوهاټ کی دامنیت ساتلوپه پلمه دبندیزونو دقانون (۱٤٤) ماده نافذه کړی اوپه هر ډول وسلې ګرځولو یی بندیزلګولی دی .

پاکستانی مقاماتو دبلوچستان په کوټه‌کی

هم دبندیزونو د ۱٤٤ مادی په نافذولو سره په وسلی گرځولو بندیز لگولی دی .

دپښتونستان له پیښور ښخه په یوخبر کی ویل شویدی چه دپاکستان پولیسو په نوښار کی ځلورتنه پښتانه مبارزین نیولی اوبندیان کړی یی دی .

دپاکستان حکومتی مقاماتو په نیول شویو کسانو دورانکاری اوشر جوړولو تور لگولی اوزیاته کړی یی ده چه دغوکسانو لاسی بمونه اووسله له ځانه سره درلوده او غوښتل یی چه دپاکستان دحکومت په خلاف عملیات سرته ورسوی .

په نوښارکی ولسی خلکو دپـــاکستان د حکومتی مقاماتو له خوا نوی گرفتاری غندلی اوزیاته کړی یی ده چه هغه حکومت دپښتنو گرفتارولو دپاره له هیڅ ډول پلموبرابرولواو دسیسو جوړولو ښخه ډډه نکوی .

دلړم ٦ـ٥٤

دپښتونستان له کوهاټ ښخه په رارسیدلی خبرکی ویل شویدی چه دهغه ځای په کالج کی دمحصلینو داتحادیی په انتخاباتو کــی دپښتون ستودنت فیډریشن امیدوارانوته بری وربه برخه شویدی همدارنگه دچارسدی کالج دمحصلینو داتحادیی منتخب رئیس هماعلان کړیدی چه هغه دپښتنو محصلینو په رایی بریالی شویدی اوله پیپلز گوندسره هیـــڅ ارتباط نلری

دلړم ٧ـ٥٤

دپښتونستان په پیښورکـــی پا کستانی پولیسو په تیرو ځلیرویشت ساعتو کـــی ددیرش تنودگرفتاری خبر ورکړی او نیــول شوی کسان یی دپاکستان دحکومت کلـــك مخالفین بللی دی .

د پښتو نستان په بیلو بیلـــو سیمـــو کی دپاکستان دحکومت له خوادسختو بندیزونو لگولو خبرونه رارسیدلی دی .

دپښتونستان دپیښور په خبر کی ویــل شویدی چه دپاکستان حکومت دپیښور دټولی سیمی په مربوطاتو کی دبندیزونو دمقرراتو د۱٤٤ مادی دنافذولوپه پلمه په هـــر ډول مظاهروغونډواوله پنځوتنونه دزیاتو کسانوپه غونډویدلو کلك بندیز لگولی دی .

همدغه شان دپښتونستان په نورو لویو او کوچنیو ښارونوکی دبندیزونو دغه ماده نافذه ده چه دهغی له مخی په ولس باندی سخـــت بندیزونه لگول شوی اودکلك اختناق ســره مخامخ دی .

پاکستانی مقاماتو دپښتونستان په‌پیښور مردان اوشاوخوا سیموکی دملی مبارزیـــنو د فعالیت دمخنیوی دپاره دبندیزونو دقانـــون یوسلوځلورځلویشتمه ماده نافذه کړی او په هرډول غونډو مظاهرو اووسلی گرزو لویی بندیزلگولی دی .

دلړم ٨ـ٥٤

دپښتونستان دبیلوبیلو سیمونه رارسیدلی خبرونه وایی چه‌په هغو سیمو کی په ملـــی مبارزینوباندی دپاکستان دحکومت بندیزونـــه اوانزجار دپخوابه شان دوام لری .

دبنونه په یوخبرکی ویل شویدی چــه دحکومت له خوا داینبودل شویو بند یزونو په وجه دبنواوشاوخوا سیمی یو زیات شمیر کسان نیول شوی اوبندیخانوته لیږل شویدی.

پهخبرکی ویل شویدی چه دهغو بندیزونو سره چه حکومت په بنواوشاوخوا سیمو کی لګولی اودهغوله مخی له پنځوتنونه دزیاتـو کسانو غونډیدل اووسله ګرځول منعشویدی. دسیمو خلکوبیاهم دخپلو مسالو په بــا ب غونډی کړیدی اوله دغه امله زیات شمیـر خلك نیول شویدی .

په بنوکی پاکستانی پولیسو ویلی دی . دنیول شویو کسانو کورونه هم تلاشی شوی اوپه نتیجهکی پولیسو له کورونونه یوهاندازه وسله هم ترلاسه کړی اومصادره کړی یيده.

دهغو بندیزونوپه لړکی چه دپاکستان د حکومت له خوا دپښتونستان اوپه زیاتوسیمو کی لګول شویدی دجلیم په چکوال سیمه اود پښتونستان په نورو سیموکی چه پیښورمردان هم یکی شاملی دی دغه بندیزونه سخــت شوی اودپاکستاندغواوامرونهدغاړی نهایښودو په صورتکی ګرفتاری روا نی دی

دلړم ۱۰ـ۵٤

په پښتونستان کی پاکستانو پولیسودولس دمبارزی دمخنیوی دپاره دیوه لوی پــلا ن دتطبیق په لړکی په اقدام لاس پوری کړی دی په پیښورکی دپولیسو قوماندانی ددغه خبردورکولو په ترځ کی ویلی دی چهپهدغه پلانکی دخلکو دکورونو تلاشی او ګرفتـاری روانه ده .

هغه اووه تنه چه وړمه ورځ په پیښور کی دکورونو دتلاشی په ترځکی دپاکستانوپولیسو له خوانیول شوی دی دپولیسو دادعا له مخی له هغو کورونو څخه وسله هم دهغوی لاس ته ورغلی ده . په خبرکی ویل شو یدی چه دغه وسله یوتوپك دوه تمانچی او ٥٤ دانی کارتوس ښودل شویدی .

په پښتونستان کی سیاسی او اجتماعـی ټولنو دپاکستانی مقاماتو ددغه اقدام دغند نی په ترځ کی ویلی دی چـــه د پښتونستان هروکړی یوتوپك یاتمانچه پخپل کورکی لری خودپاکستان حکومت پخواله دی چه د غــه وسله په مخالفه توګه استعمال شوی وی په غیرقانونی ډول مصادره کوی اووسله لرونکی بندیخانی ته لیږدوی چه په دغه وسیله هغه حکومت غواړی په ولسکی دویری اوډاراچولو له لاری خلك تهدید کړی اودخپلو حقوقو له مبارزی نهیی وګرځوی، دغوټولنو یقین څرګند کړی دی چه دپاکستان حکومت نشی کولی په دغه ډول پلمواوچالونو خپلو ناوړو هدفونو ته ورسی .

* * *

دبلوچستان له کویټی څخه په رارسیدلی خبرکی ویل شویدی چه په بلوچستان کـــی دملی عوامی ګوند مشر سناتور محمد هاشم خان غلزایی دملی عوامی ګوند ځینو مشرانو غړو اوعلاقمندانوته بلنه ورکـړ ده چــــه

دنوامبر په لومړی ورځ چه دلړم دلسمی نیټی سره برابره ده دبلوچستان دقانونی وزیراعلی ښاغلی عطاء الله خان مینګل په کور کی په یوه غونډه کی ګډون وکړی . په خبرکـــی ویل شویدی چه په دغه غونډه کـــی به په سیاسی حالاتو اودملی عوامی ګوند دراتلونکو مبارزی په باب خبری وشی .

دلړم ۱۲ـ ۵٤

دپښتونستان دپیښور خبردی چه په هغه ځای کی دپښتون ستودنت فیدریشن غـــړ ی جاوید رحیم په یوه ویناکی اعلان وکړ چــه دګورنمنت کالج دمحصلینو د اتحادیی پــه انتخاباتوکی حکومت مداخله کړی اود پیپلز ګوند کاندیدیی په ناجایزه توګه کامیاب کړیدی نوځکه محصلینو دغه انتخاب نشی منلی .

هغه اخطار وکړ چه که چیری ددغه واقعی په هکله دمحصلینو دقناعت دپاره بیاسمدستی انتخابات ونه شول نوپښتانه محصلین به په عمومی مظاهرولاس پوری کړی

دلړم ۱۳ـ ۵٤

دجمعیت العلمای پاکستان ګوند رئیـــس مولانا شاه احمد نورانی ورځپاڼه لیکونکو ته په خپله ویناکی وویل پـــه پښتو نستان بلوچستان کی اوس ولس پوره بیدار شویدی اودپاکستان حکومت نشی کولی چه د ولس حقوق غصب کړی .

مولانا زیاته کړه زمونږ ولس په اسلا م کلك ایمان اوعقیده لری اوپوهیږی چه په هغه دین کی دهیچا دحقوقو دغصبولو اجازه نشته نوځکه به زمونږ ولس دخپلو حقوقو دپـاره دحکومت په خلاف مبارزه وکړی او پدغـــه لاره کی به دهیڅ ډول قربانی ورکولو نه ډډه ونه کړی

* * *

دتحریك استقلال ګوند مشر اصغر خـان دپښتونستان په پیښورکی وویل دپښتونستان ولس باید دپاکستان دحکومت په ټولو هغو دسیسو خبروی چه حکومت یی دولس دتباهی اوبربادی دپاره جوړوی .

هغه وویل مونږ وینوچه پښتانه او بلوڅ دپاکستان له حکومت نه دخپل حق دغوښتنی دپاره پوزته شویدی او عقیده لروچه هغـــه حکومت ددی ولس په وړاندی سر ټیټولوتـه مجبور شی اصغرخان زیاته کړه دولس دمتحدی مبارزی په مقابل کی حکومت نشی کولی چـه دهغه دحقوقو غصبولو ته زیات دوام ورکړی دتحریك استقلال ګوند مشر وویل پښتا نه اوبلوڅ خپل بشری حقوق غواړی خودپاکستان حکومت هغه دتجزیه طلبی په نوم بندیانو ی اوهم یی تر سختو شکنجو لاندی نیولی دی خوولس چه دخپل حق دپاره په مبارزه لاس پوری کړ حکومت باید پوه شی چـه ولس بریالی کیږی اوحکومت دماتی سره مخامخ کوی .

دلړم ١٤ـ٥٤

دپاکستان دحکومت په خلا ف په ټـــول بلوچستان کې دملي مبارزينو فعاليت سخت شويدی . په وروستي خبرکې ويل شويدي چه په پښين کې پښتنوملي مبارزينو دپاکستاني حکومت په خلاف په يولړ اقداماتو لاس پورې کړی اوهغه حکومت په پښين کې دبنديزونو دقانون ١٤٤ ماده نافذه کړيده .

خبروايي ددغې مادی په اثر په هـر ډول غونډو مظاهرو اووسلې کرځولو بنديزونـــه اګيدلې دي .

دلړم ١٥ـ٥٤

دپښتونستان پخو انی وزيـــــر ا علـــی دجمعيت العلمای اسلام کـــــوند رئيس اود پاکستان په مرکزی اسامبله کې دحکومت د مخالفو ګوندونو مشر ښاغلي مولانا مفتي‌محمود دپاکستان په‌ګوجرانواله‌کی يوی لويی ولسی غونډی ته پخپله ويناکې وويل دپاکستان د مرکزی اسامبلی سره‌دحکومت دمخالفوګوندونو دمقاطعی دختمولو مقصددانه دی چه ګوياهغوی دپاکستان له حکومت نه دخپل ولس دحقوقو دمطالبو اومبارزونه لاس اخيستی دی .

دمخالفو ګوندونو مشر وويل: دپښتونستان ولس دپاکستان له حکومت نه دخپلو حقوقو ترلاسه کولودپاره په‌اسامبله اوله اسامبلی‌نه دباندی په دواړو حالونو کی داحتجاجونو او کلکی مجاهدی په لاره روان دی اوپه دغـــه لړکی ورسره مخالف ګوندونه ملګری دی .

ښاغلي مولانا مفتي محمـــود د پـاکستان دحکومت په خلاف په بلوچستان کی دپښتنو اوبلوڅو ملی مبارزی ته داشاری په ترڅ کی وويل په هغه سيمه‌کی دحکومت په خـــلاف دخپلو حقوقو دغوښتنی دپاره دپښتنو اوبلوڅو ملی مبارزی دوام لری اوپه بلوچستان کی‌يی دپاکستان دحکومت له خوا دهغه ولس پـــه خلاف داقداماتو په باب خپله ژوره انديښنه څرګنده کړه .

دپښتونستان پخوانی وزيراعلی په‌پښتونستان کی دملی عوامی اوجمعيت العلمای اســـلام ګوندونو دملی حکومت ديادونی په ترڅ کی وويل هغه وخت چه په پښتونستان کی دخلکو حکومت اوملی وه هيڅوك نه ګرفتار يدل خو اوس چه دملی عوامی ګوند او جمعيت العلماء دګوندونو ملی حکومت نشته نو دپـــاکستان دمرکزراولپنډی مرکـــزی محبس تـــه ليـــږدول محبس، تهديد اوجبرله لاری په خلکو باندی حکومت کول غواړی .

دلړم ١٨ـ٥٤

دملي عوامي ګوند رئيس خان عبدالوليخان چه له‌څه مودی راهيسی دپاکستان په‌بيلوبيلو بنديخانوکی دبندژوند تيروی اوس دپاکستان دمرکزراولپندی مرکزی محبس ته لـــيږدو ل شويدی .

په خبرکی ويل شويدی خان عبدالوليخان چه تراوسه يی دبندموده نده معلومه شوی په بی سرنوشته توګه دپاکستان دحکومت له‌خوا بندی دی اواوس‌دسکرله‌بنديخانی نه‌دپاکستان مرکزی بنديخانی ته وليږدول شو

په خبرکی داهم ويل شوی دی چه پـــه

پښتونستان بلوچستان او پاکستان کـــی سیاسی اواجتماعی ټولنی دپاکستان دحکومت له خوا دخان عبدالولیخان دبندی کولو په‌لړ کی له هغه حکومت نه خپله زیاته خواشینی اوکرکه څرگندوی اودغه عمل دپښتونستان او بلوچستان دولس په خلاف دپاکستان دحکومت یوبل استبدادی تیری اوظلم گڼی .

دلړم ۲۵ــ۵٤

دپښتونستان په پېښور کی دهغومحصلینو په منځ کی سخت مخالفت پیداشویدی چــه دپاکستان پیپلز گوندپوری مربوط دی .

خبروایی چه داختلاف په نتیجه کی زیات شمیر محصلینو له پیپلز گوند سره پریکړه اعلان کړی اویوشمیر نورچه ښاغلو عمر عباس اومشتاق احمد بنگښ هم پکی شامل دی له پیپلز گوند څخه ایستل شویدی .

په‌خبرکی ویل شویدی چه په پښتونستان کی پښتانه محصلین په چاروکی دهغه گوند دبی ځایه مداخلی سخته غندنه کوی اوورځ په ورځ په پښتون ستودنت فیدریشن باندی چه دهغوی خپل‌نماینده سازمان دی راټولیږی.

دپښتونستان له مانسیری څخه په یوخبر کی ویل شویدی چه په هغه ځای کی دپیپلز گوند ځینو غړودهغه گوند قیادت غندلی دی اوغوښتنه یی کړیده چه‌په گــــوندکـــی دی سمدستی نوی انتخابات وشی .

دپیپلزگوند غړوویلی دی چه دپیپلزگوند دمنشور له مخی باید دگوند او حکومت چوکی جلاوی خوله بده مرغه دگوند اوحکومت پــــه چوکیو یوټولی قبضه کړیده او پدی توگه په گوند اوحکومت‌کی آمریت قایم دی .

په مانسیری کی دپیپلز گوند غړو اخطار ورکړیدی چه‌که اوسنی حالت بدل نشی‌هغوی به‌له پیپلز گوند سره پریکړه وکړی .

دلړم ۲۷ــ۵٤

دپاکستان دتحریك استقلال گوند مارشال اصغرخان په لاهورکی دخپل گوند کا لنـــی کنفرانس ته په یوه ویناکی ویلی دی چـــه دپاکستان په تیریوکال کی دافغانستان سره دخپلو روابطو خړپړ تیا نوره هم زیاته کړیده اودپاکستان خارجی سیاست له ناکامی سره مخامخ دی .

* * *

د پاکستان له کراچی څخه په یوخبر کی ویل شویدی چه په هغه ځای‌کی دډیموکراتیك کنفرانس په نامه یوکنفرانس جوړیږی چه په هغه‌کی دپنجاب اوسندپه دیموکراتیکو قوتونو سربیره دپښتونستان او بـــلو چســـــتان دډیموکراتیکو قوتونو نماینده گان هم گډون کوی .

کنفرانس چه دمزدور، طلبا، کیسان دعوامی رابطی کمیټی له خوایی بلنه شویده، داساسی حقوقو دتامین دمدنی ازادیو او داجتماعـــی اقتصادی عدالت دمینځ ته راوړلو دپاره دیو پروگرام جوړولوهدف لری په کنفرانس کــی یوازی دپنجاب دایالت ۱۵۰تنه‌نمایندگان‌گډون کوی او له پښتونستان څخه‌دپښتون‌ستودنت فدریشن په دریو نمایندگانو سربیره سل ته نور نمایندگان‌هم‌کنفرانس ته وربلل‌شویدی

خبروایی چه د کنفرانس دا فتتاحیه‌غونډی

ریاست به میرمن نسیم و لی‌په غاړه لری د مز دور، طلبا کیسا ن دعوا می رابطـــی کمیټی رئیس ډاکتر ا عزاز نظیرپه یوه‌وینا کی هیله څرگنده کړیده چه دیموکـراتیـك قوتونه به دکنفرانس د هدفونو په پوره کولو کی همکاری وکړی او له ولس څخه یـــی غوښتی دی چه ددیمو کرا تیکو قو تونـــود مبارزی کلك ملاتړ وکړی .

ډاکتر ا عزاز نظرویلی دی‌دیمو کراتیکـو قوتونو کنفرانس ددی دپاره را بلل‌شویدی چه اوسنیو بدو حالاتو ته تغیر ورکړ واعزاز نظیرپه اقتصادی خرابو حالاتو باندی‌دتبصری په‌ترڅ کی په مطبوعاتو باندی دبندیزو نـــو د۱٤٤ ما دی او د پاکستان د سا تنی‌دقانون په پلمو بندیزونه لگو ل اوهم په صنفی‌اتحاد یو، کارگرانواوبزگرانو باندی دفشارغندنه‌کړی، اوویلی یی دی اقتصادی عدالـــت تر هغـــه وخته‌پوری منځ ته نشی را تللی تر څـــو ددغو بلاگانو ا صلی عوا مل‌محونکړی شی.

دلیندۍ ۱ـ٥٤

دپاکستان صدراعظم ذوالفقار علی بوتـــو اعلام وکړ هغه مخالف غړی په چه په ملی عوامی گوند پوری‌مربوط دی ډیر ژر دپاکستان په ملی اسامبله کی خپلی څوکۍ دلاســـه ورکړی او هغوی ته به ددی اجازه ورنه‌کړی شی‌چه‌وروسته لدی دمرکزی پارلمان اوایالتی اسامبلو په‌څوکیوکینی .

دبی‌بی‌سی نماینده څرگنده کړیده چـــه دپاکستان دمشرانو په جرگه‌کی ددغو بدلونو دتصویب په صورت کی مدنی آزادی به له‌پخوا زیاته محدود شی او په دغه هیواد کښی‌دعالی محکمو قدرت زیات کمیږی .

دغه راز ددغو بدلونونو دیوه له مخـــی قادیانی ډلی ته حق ورکول کیږی په‌فدرالی اسامبله اوایالتی اسامبلو کی به یوټاکلی شمیر څوکۍ ولری .

تیر کال دسختو اوپرله پسی مظاهرو له امله چه‌په ټول پاکستان کی وشوی دهغه هیواد حکومت مجبورشوقادیانی او غیرمسلمان اقلیت اعلام کړی خوڅرنگه چه ددغی ډلـــی ملاتړ دپیپلز پارټۍ دپاره زیات اهمیت لری کتوونکی وایی دپاکستان حکومت پدی‌وسیله غواړی دغه ډله یوځل بیادپاکستان په سیاسی ژوندکی شامله کړی .

دفرانس پرس نماینده رپوټ ورکړیـد ی چه دهغو نورو بدلونونو له مخی چه تصویب شوی دهغو کسانو خوشی کول سخت شوی چه دوقایوی حبس دقانون له مخی نیـــو ل شویدی اودغه راز دقانون جوړونکو غونډو د غړیو دمصئونیت دسلب دپاره لاره اواریږی.

دفرانس پرس نماینده وایی یوله هغـــو اشخاصو څخه چه له تالار څخه دوتلو دپاره‌یی دغونډی درئیس حکم ونه منله د پـــاکستان دقانون پخوانی‌وزیرمیان محمودعلی قصوری ؤ چه پولیسوپه زورله غونډی وویسته .

ویل‌کیږی په هغو نښتوکښی چی په‌غونډه کی‌وشوی مولانامفتی محمودداودمخالفو گوندونو دری تنه غړی لږڅه ژوبل شویدی .

دفرانسپرس دنماینده له خولی دمخالف گوند یوه غړی ددغو پیښو وروسته په یوه مطبوعاتی مرکه‌کی په حکومت تورولگاوه چه مخالفین خپه‌کوی اوداساسی قانون داړولـو له لیاری مدنی خپلواکی په خطرکی اچوی .

ده وویل هغه مخالفین بهچه په تیرونهـو میاشتوکښی یی دمجلس دغونډوسره پریکړه کړی وه یوکنفرانس‌جوړکړی اوخپله راتلونکی تگ لاره به وټاکی .

دلیندی ۳ـ۵٤

درویتر نماینده داسلام آبادنه خبرزاکړی ی دی چه‌په پښتونستان کښی دحکومت دغړیتوب نه دپخوانی صدراعظم عنایت الله گنداپور په ناڅاپی برطرف کولوسره دغه حکومت سخت لړزیدلی دی

درویتر نماینده په ډاگه کړیده گنداپورچه دسیمی په اوسنی کابینه‌کی دکار قائـو ن اودپارلمانی چارودوزیرپه توگه و ظیفه اجـرا کوله دهغی سیمی اوسنی صدراعظم نصرالله خټك برطرف کړی اودبرطرفی دپاره یی په رسمی ډول کوم علت نه دی ښودل شوی .

سیاسی‌کتوونکی عقیده څرگندوی چه‌گنداپور دهغو اختلافونو له امله برطرف شویدی چـه دپیپلز پارټی دغړیو ترمنځه پیدا شویدی .

دلیندی ۳ـ۵٤

دپښتونستان دمردان نه په یوخبر کی ویل شویدی چه دتمباکو دفابریکی کارگرانو دخپلو غوښتنوپه لړکی تیره اونی په اعتصاب لاس پوری کړ .

خبروایی چه دکارگرانو دمردان دبـوری دکارخانی دکارگرو، مطالبو هم پوره ملاتـړ اعلان کړ .

دتوربیلی دکارگرواتحادیی هم د مـردان دکارگرانو دملاتړ اعلان کړیدی اوهغوی ویلی دی‌که چیری دمردان دکار گرانو غو ښتنـی سمدستی ونه منل شی نودهغی خاوری ټول کارگران به په عمومی اعتصاب لاس پـوری کړی .

همدغه شان دتوربیلی دکارگرانو اتحادیی پدی خبره هم خواشینی څرگنده کړه چـه دتوربیلی یوه کارخانه سندته لیږدول شویده.

بل خبروایی چه دپښتونستان اوبلوچستان کارگرانو او خلکو پد ی خبره خوا شینـی څرگنده کړیده چه دپاکستان حکـــو مت دبلوچستان دسایکلونو کارخانه کراچی تـه لیږدولی ده .

ددغو سیمو دکارگرواتحادیو په خپلووینا وکی ویلی‌دی چه دپاکستان حکومت داقتصادی بی عدالتی په ذریعه غواړی دبیلوبیلو سیمو خلکو ترمینځه اختلاف پیداکړی اوپه‌دغه توگه حکومت کولوته دوام ورکړی .

* * *

دپښتونستان له پیښور ښخه په‌یو خبرکی ویـــل شـوی د ی چـــه د پاکســـتان حکومتی مقاماتو په هغـــه ځـــای کښـی دپاکستان دساتنی دقانون لاندی‌دفرنتیرگاردین نومی داخبار دمدیر ښاغلی یوسف لودی دبندی کولو امرکړیدی دښاغلی یوسف لودی اخبار پخوابندشوی وواوپه خپله یوسف‌لودی هم دناروغتیاپه وجه څه موده پخواله بنـــد

څخه خوشي شوی وو .

دلیندۍ ٤ـ٥٤

دپاکستان له کراچۍ څخه په یوخبر کې ویل شویدی چه میرمن نسیم ولی دکراچۍ په پوهنتون کی دپښتون ستودنت فیدریشن یوکنفرانس ته په ویناکی ویلی دی چه دپښتنی ددودونوله مخی ښځی باید یوازی دکور دننه چاری سرته ورسوی مګرکله چه حالات دوزخ شی اوسړی په بندیخانو کی واچول شی پښتنی ښځی بېرته راوزی اودخپلو وروڼو سره اوږه په اوږه دخپلو حقوقو دپاره مبارزه کوی .

میرمن نسیم ولی له محصلینو څخه غوښتنی دی چه‌په سیاسی ډګرکی سمه لار غوره کړی اودولسی ګټودپاره مبارزه وکړی .

میرمن نسیم ولی ویلی دی چه دمبارز ی هدف باید دهغو موسسو آزادی وی چه‌دټولنی تعمیر پری بناشویدی

میرمن نسیم ولی دملی دیموکراتیك ګوند جوړولو په باب ویلی دی چه شیرباز خا ن مزاری په خپل دغه اقدام سره ولس ته ډیر خدمت کړیدی اوپه مبارزه کـــی یی دهغــه دبریالیتوب هیله ښکاره کړیده .

دپاکستان په حکومت باندی دانتقاد کولو په ترځ کی میرمن نسیم ولی ویلی دی داډیره بدمرغی ده چه هرڅوك په پاکستان کی قدرت ته ورسیږی هغه فکر کوی چه پاکستان‌هماغه په خپله دی .

میرمن نسیم ولی زیاته کړیده چه دحکومت له خوا دسنااواسامبلو څخه دولس دمنتخبو نمایندګانو دلیری کولو تهدید ډیره داهمیت وړخبره نده ځکه‌چه دولس نمایندګان‌نه حریص دی اونه دقدرت اوږی .

مرمن نسیم ولی خواشینی ښکاره کړیده چه په پاکستان کی دښځو دبین المللی کال نمانځنه په ډیره ګرمی اونمایشی توګه روانه ده خوپه تیر لنیږوخت‌کی په لاهورکی ددوی دخویندو دسپکاوی په باب هیڅ آوازنه پورته کیږی .

دلیندۍ ٦ـ٥٤

درویتر آژانس خبر ورکړیدی چه پـــه بلوچستان کی دپاکستان دحکومت په خلاف مبارزه په منظم ډول روانه ده اودملی مبارزینو فعالیت مخ په زیاتیدو دی .

رویتر خبر ورکړی دی چه په تیره اونۍ کی له‌کوټی څخه ١١٠ کیلو متره لیـــــر ی دبلوچستان په جنوبی برخه کی ملی مبارزینو دپاکستان په‌یوه پوځی لارۍ وسله‌وال یرغل کړی اودپاکستانی حکومت ١٨ تنه عسکر یی وژلی دی .

رویتر زیاته کړی ده چه په تیروخلورو میاشتوکی په بلوچستان کی ملی مبارزینولږ ترلږه ٨٠ تنه پاکستانی عسکر وژلی دی .

دلیندۍ ٥ـ٥٤

دملی عوامی ګوند دښځینه څانګی مشـــر میرمن نسیم ولی دپښتونستان بلوچستان او پاکستان دکارګرو، بزګرو، محصلینو سیاسی

کارکوونکو اوپوهانوپه نوم به یوه پیغام کی ویلی دی دخپل ولس دحقوقو دترلاسه کولو دپاره دحکومت په خلاف زیات متحدشی اوډله ایزه مبارزه پیل کړی . هغی وویل دپاکستان حکومت چی دولس کوم حقوق غصب کړی او تر پښولاندی کړی یایی لاندی کوی نه‌یوازی داچه دپښتنو اوبلوخو سره دغه سلوك روان دی بلکه دپنجابیانو اوسندیانو حقوق هم‌پکی شامل دی نودغه ټول مظلوم خلك بایدظالم حکومت په مقابل کی په یوه ډله ایزه کلکه مجاهده لاس پوری کړی اوخپل حقه حقوق ترلاسه کړی .

میرمن نسیم ولی اعلان وکړ په پاکستان کی داوسیدونکو ټولو مظلومو ملیتونو دحقوقو دپاره‌دحکومت په‌خلاف زمونږمبارزه‌جریان‌لری.

همدغه شان دملی دیموکراتیك گوند مشر ښاغلی شیربازمزاری دولس په نوم په یوه پیغام‌کی دپښتنو بلوخو اوپه پاکستان کی داوسیدونکو ملیتونو دحقوقو دمبارزی دیادونی په‌لړکی دملی عوامی گوند رئیس خان عبدالی خان دجمهوریت علمبردار اولوی مشر بللی اوویلی یی دی چی خان عبدالولی خان دخپل ولس دحقوقو دترلاسه کولونه علاوه دسنداود پنجاب دولسونو دحقوقو دپاره هم قربانی ورکړی اوددغو قربانیو او مبارزی سلسله اوس هم جریان لری

پدغه غونډه‌کی چی په‌کراچی‌کی جوړه شوی وه ښاغلو سناتور غلام محمد بلور، سرفراز خان، نوازبت. اوراومهرهم دولس دحقوقـــو دترلاسه کولودپاره دپاکستان د حکومت پـــه خلاف په‌ډله ایزه ستره مبارزه زوراچولی اود یوی نه ستړی کیدونکی مجاهدی غوښتنه یی کړیده .

دلیندۍ ۱۰ــ٥٤

دپښتونستان له پیښور څخه په یوخبرکی ویل شویدی چی په‌هغه ځای‌کی یوسیاسی مشراومبارز ښاغلی مهدی شاه مهدی په ملی دیموکراتیك گوندکی دشاملیدو اعلان‌کړ یدی.

خبروایی چه په ملی دیموکراتیك گوندکی دمیرمهدی شاه له شاملیدونه وروسته یوتن بل سیاسی مشر ارباب عبدالغفورخان هـــم په ملی دیموکراتیك گوندکی دشمول اعـــلان کړیدی خبروایی چه په پښتونستان کی په ملی دیموکراتیك گوندکی دولسی خلکوسیاسی مشرانو اومحصلینو دشاملیدوپه لړکی دمردان دشیرگرد پښتنو محصلینو داتحادیی رئیس حیدرعلی اوسکرتر جنرال نثار ختړك هم له هغه گوند سره وفاداری اعلان کړیده .

خبرزیاتوی چی ظاهرشاه مومند هم لـــه خپلو گیوملگرو سره په ملی دیموکراتیـــك گوندکی ورشامل شویدی .

دپاکستان له‌کراچی‌څخه یوخبروایی چه‌دملی دیموکراتیك گوند موسس شیرباز خان‌مزاری وړمه ورځ په یوه مطبوعاتی ویناکی د۱٤٤ مادی څخه دمخالفت په پلمه پـه سناکی د مخالف گوند دمشر ښاغلی محمد خاشم‌غلجی دگرفتاری په وجه دپاکستان دحکومت غندنه کړیده .

دلیندی ۱۱ـ۵٤

دپښتونستان له مردان څخه په یوخبرکی ویل شویدی چه‌په هغه ځای کی مدافع وکیلانو په یوه غونډه کی دپیپلزګوند له خوا په اساسی قانون کی دیواړ خیزترمیم غندنه کړیده .

مدافع وکیلانو په یوه پریکړه کی څرګنده کړیده چه واکمن ګوند دمحکمو داختیاراتو کمولو په ذریعه غواړی یوګوندیز حکومت منځ ته راوړی اودمدافع وکیلانو اتحادیه دغه عمل په‌کلکه غندی .

په غونډه کی په مرکزی اسامبله کی د مخالف ګوند دغړو دسپکاوی اوهم په‌کراچۍ کی دقانون پوهانو په مظاهره باندی دپولیسو دحملی غندنه وشوه .

* * *

دپښتونستان له بنوڅخه په یوخبرکی ویل شویدی چه دپاکستان پولیسوپه بنوکی ځینی کلی په بیلوبیلو پلمولټولی اوولسی خلک یی زورولی دی .

په خبرکی ویل شویدی چه پولیسودپښتنو له‌کورونو څخه ټوپکی، کارتوس او لرونه دلایسنس دنه لرلوپه پلمه ضبط کړیدی اوهم یی دوه تنه دپاکستان له حکومت سره دمخالفت په پلمه ګرفتار کړیدی .

دلیندی ۱۲ـ۵٤

دپښتونستان له مینګوری نه په یوخبرکی ویل شویدی چه په‌هغه ځای‌کی نباغلی شمس بونیری له محصلینو څخه غوښتی دی چه دیموکراسی دمینځ ته راوړلو دپاره د حکومت په‌خلاف په‌روانه مبارزه کی فعاله برخه‌واخلی.

شمس بونیری په خاص ډول له پښتنو محصلینو څخه غوښتی چه دپښتون په کور روان یرغل ته پاملرنه وکړی او دخپلوحقوقو دلاس ته راوړلو دپاره سره متحد شی .

دلیندی ۱۵ـ۵٤

دپښتونستان له خیبرونه په یوخبرکی ویل شویدی چه‌په هغه ځای کی یوتن مشرنباغلی مفتی‌ګل اسلام په خیبرکی له ولس سره د پاکستان دپولیسو ناوړه رویه غندلی او غوښتنه یی کړیده ده هغه پاکستانی پولیس چه په بیلوبیلو پلمویی دخیبر دسیمی ځینی کلی لټولی دی سمدستی ولس ته وروسپارل شی چه دسیمی دولسی دود سره سمه جزا ورکړله شی .

په خبرکی ویل شویدی چه په خیبر کی دپاکستان دپولیسو په ناوړه رویه دهغه ځای ولس سخت پاریدلی دی .

دپښتونستان له دیره اسمعیل خان نه په یوخبرکی ویل شویدی چه‌په هغه ځای کی تیره ورځ دپاکستان دحکومت په خلاف یوه لویه مظاهره شویده چه‌په هغی کی په زرونوخلکو ګډون کړی وو مظاهره کوونکو داسی لوحی‌پورته‌کړی وی چه د حکومت خلاف شعارونه پری لیکل شوی وو .

دپاکستان له کراچۍ نه‌په یوخبرکی ویل شویدی چه په هغه ځای‌کی پولیسودبلوچستان داسی لوحی پورته کړی وی چه دحکومت

ښاغلی عبدالمجید نیولی اوبندی‌یی کړی دی .

دلیندی ۱۶-۵۴

دپښتونستان له پیښور ځخه په یو خبرکی ویل شویدی چه دایالتی اسامبلی شپږ تنه غړی ښاغلو امیرزاده خان، حاجی تاج محمدخان بابومحمداکرم ارباب، سیف الرحمن، شیردل خان اومیرمن محموده سلیم په ملی‌دیموکراتیك گوندکی شامل شویدی .

خبروایی په پیښور کی دمرکزی اسامبلی پخوانی غړی ممتاز صفدرهم په‌ملی‌دیموکراتیك گوندکی دځپل گډون اعلان کړیدی .

دپاکستان دحکومت دمخالفو گـوندونو د پارلمانی ددلی کانوانسیون دپاکستان دحکومت دغه اقدام غندلی دی چه‌په پښتونستان کی‌یی دملی عوامی اودجمعیت العلمای اسلام گـډ حکومت استعفاته اړکړیدی .

کنوانسیون دمخالفو گوندونو له مشرانوسره له پخوانیو شویو موافقونه دپاکستان دحکومت په سرغړونو خواشینی ځرگنده کړیده په تیره بیادمری له موافقو اودفبروری شپاړسمی نیټی له موافقونه دحکومت پیروی نه کول په خاص ډول غندلی دی .

کنوانسیون په اساسی قانون کی دپاکستان دحکومت ټول یواړخیز بدلو نونه غندلی اوزیاته کړی یی ده چه دغه ترمیمات دټولو اصولو اواساسی قانون داساساتو دبدلون دپاره دیوی توطئی مقدمه ده .

کنوانسیون ویلی دی چه دشیرپاو خواشینی کوونکی قتل په سنا اوفدرالی اسامبله کـی دمخالف گوند دمشرانو دبند دپاره دحکومت له خوادیوی ناوړه وسیلی په توگه شویدی.

کنوانسیون دهغو کسانو په مقابل کـــی دپیپلزپارټی دارگان په غـــچ اخستوونکـــو اقداماتو باندی اعتراض کړیدی چه‌حق وایی .

کنوانسیون دپنجاب په ایالتی حکومت کی پرله‌پسی اوښتنی غندلی اوویلی‌یی‌دی چه‌دغه عمل دیوی خواپه هیوادکی دثبات د گډوډۍ سبب شوی اودبلی خوایی دپنجاب داسامبلی غړی دځپلو مشرانو دانتخاب دحق نه‌بی‌برخی کړیدی اوپه دی ډول دپاکستان د اساســـی قانون دفدرالی روحیی دفسخ کیدو سبــــب شویدی .

کنوانسیون ویلی دی چه داسامبلی دهغو غړیو سره ظالمانه چلند کیږی چه دپیپلـــز پارټی ځخه یی استعفا کړیده اونه یواځـی داچه دهغوی شتمنی ضبط کیږی بلکه پخپله دوی دپولیسو له‌خوا غـولول کیږی او ورك کیږی لکه چه ده هغو پخوانیو دووزیرانو په باره‌کی تراوسه کوم خبرلاس ته‌نه دی راغلی چه پولیسو بیولی دی .

کنوانسیون ددغی ځرگندونی په ترځ کی چه په‌اسامبله‌کی دمخالفو گوندونو غوښتنواو نظریوته دخبرووخت نه ورکول کیږی هغـــه سخت اعمال غندلی اوبدورته ویل شوی چه دننه په پارلمان کی دمخالفو درندو غړیوسره کیږی اوویلی یی دی چه دا سی پیښـــــی دپارلمان په تاریخ کی ساری نلری .

دکنوانسیون په پریکړه کی ځرگنده شوی

ده چه دپاکستان دساتنی د دیموکراسی دټینګولو دخلکو داساسی حقوقونه ددفاع دپاره په پارلمان کی دمخالفو ګوندونو غړی هرډول قربانی ته تیاردی اوکه دمخالفو ګوندونو مشران لارښوونکی پریکړه وکړی ټول تیاردی چه داسامبلو دغړیتوب څخه استعفا وکړی او دسیاسی ګوندونو اوخلکو سره اوږه په اوږه د خپل سری اوتباهی نه دپاکستان دژغورلودپاره قانونی اقدامونه اوکوښښونه‌و کړی .

دنوای وقت ورځپاڼی په یوه بل خبرکی ویلی دی چه‌دپاکستان دجمعیت العلماء رئیس ښاغلی شاه فریدالحق اودسند په اسامبله‌کی ددغه ګوند مشرانوپه یوه مطبوعاتی مرکه‌کی وویل : چه‌په پارلمان کی ددغه جمعیت مربوط ټولوغړیوپه لیکلی توګه خپلی استعفا وی ده ته وړاندی کړیدی چه دمخالفوګوندونو دمصوبه لایحی له مخی کله‌چه لازمه وبلل شی‌دمربوطو اسامبلو رئیسانو ته وړاندی شی .

ده وویل: بایددحکومت دغیرقانونی اقداماتو په مقابل‌کی اغیزمن احتجاج وشی .

ده وویل : دیوه لومړنی اقدام په حیث په ټولو سترو ښارونوکی دپارلمانی مشرانوپه لارښوونه ددریو پورتنیولیکو په خیر مظاهری کیږی اووروسته ستره مظاهره کیږی چه دهغو لارښوونه به‌په خپله دمخالفو ګوندونومشران په غاړه واخلی .

ښاغلی شاه فریدالحق وویل : دخلکوذعامه افکارو دراویښیدوله امله به حکومت مجبورشی چه عادلانه اوبی طرفه انتخابات وکړی او باید خلك دغه مقصد ته دررسیدودپاره دهیڅ ډول قانونی زیار اومجاهدی څخه لاس وانخلی .

دلیندی ۱۸ـ۵٤

دپاکستان له اسلام آباد څخه په یوخبرکی ویل شویدی چی دهغه هیو اد په مرکزی اسامبله کی داخله وزیر اعتراف کړیدی چی په مرکزی امنیتی قواؤکی دبلوچستان اوسند دزلمیانو په شاملولو ندی بریالی شوی .

داخله وزیرویلی دی چی دپاکستان حکومت په مرکزی امنیتی قواؤکی دسندی او بلوڅی زلمیانو دشاملولو ډیر کوښښ کړی‌دی.

داخله وزیر داسامبلی دغړی احمد رضا قصوری دیوی پوښتنی په ځواب کی په امنیتی قواؤکی دسندی اوبلوڅی زلمیانو دنه شمول وجه هغه جذبات ښودلی دی چی هغوی یی دامنیتی قواؤ په خلاف لری . دپاکستان دمرکزی اسامبلی په غونډه‌کی مکی معظمی ته دپښتونستان دیوستر دینی عالم ښاغلی مولانا یوسف بنوری په ورتګ دبندیزلګولو په باب هم پوښتنه شویده خوداخله وزیر دغی پوښتنی ته له‌ځواب ور کولو څخه ډډه کړیده .

دلیندی ۲٤ـ۵٤

دپښتونستان دوزیرستان نه رارسیدلی خبروایی چه دوزیرستان په ټوله سیمه کی دملی مبارزینو له خوادپاکستان دحکومت په خلاف عمومی قیام روان دی اوټولو اولسی خلکو دهغه حکومت دټول زورپه مقابل کی مقابلی ته خپل چمتووالی نورهم ټینګ‌کړیدی.

په خبرکی ویل شویدی چه د پاکستان حکومت دوزیرستان دملی مبارزینو په خلاف

دمقابلې دپاره دوانه مرکز اودنیلایې سپین‌کښ گردایې اومرتضاتانې ته اوهمدغه شان دگوملې سیموته دپنځوزروتنونه زیات عسکر ددرندې وسلې سره ورلیږلې دی .

دپاکستان حکومت دوزیرواحمد زیوولس ته التیماتوم ورکړی دی چه ټولې هغه سیمې خوشې کړی چه دوی پکې دپاکستانې پوځ سره دمقابلې دپاره سنگرونه نیولې دی .

خبرزیاتوی چه دوزیروملې مبارزینو دهغه حکومت التیماتوم ته اهمیت ندی ورکړی اود پخواپه شان خپل کلك مقاومت او مبارزې ته ددوام په خاطرپه خپلوسنگرونوکې ناست دی .

بل خبروایې چه‌دوانه اوروحانې شخصیتونو خپل ولس ته فتوی ورکړی ده چه دزورگیر حکومت په مقابل کې ددوی جگــړه جهاد، مرگ یې شهادت اوژوندیې دمجاهدۍ ګرځې نودوی باید په خپله خاوره باندې فداکاری ته زیات چمتوودریږی .

دلیندۍ ۲۴ــ۵٤

دپښتونستان له‌مردان ښخه‌په‌رارسیدلی خبر کې ویل شویدی چه‌په هغه خای‌کې دکالــج دمحصلینو په اتحادیه‌کې پښتنو محصلینوهغه کسان غندلې دی چه دپاکستان دحکومت په اشاره دمحصلینو ترمنځ دنفاق پیدا کولــو کوښښ کوی .

خبروایې داتحادیې په یوه غونــډه کــې محصلینودپیپلزگوندله څوتنوهمکارانو ښخه په کلکه غوښتنې دی چه په تعلیمې چارو کـــې دپیپلز گوند دناوړو مداخلې له ملاتړ ښخــه لاس واخلې .

خبروایې دپیپلز گوند همکارانو دپښتنــو محصلینو سپار ښتنه ردکړه اودمحصلینو پــه خلاف و گواښیدل چه‌وروسته دیوی ښنتې‌په نتیجه کې دپیپلز گوندطرفدار ان‌سخت‌ووهل شـــول.

خبر زیاتوی چه دنښتې په وخت کې د پاکستان پولیسو هم دپیپلز گوند دطرفدارانو مرسته کړیده په‌خبر کې ویل شویدی چــه دمردان ولسې مشرانو اودکالج په چارو کې دحکومت ناوړه مداخله غندلې ده .

دپښتونستان له پیښور ښخه په یو خبرکې و یــل شویدی چــه پــه ا یا لتې اسا مبلــه کې دقیوم لیك اوپیپلز گوند دغړو تر منــځ تاوتریخوالې پیداشویدی خبروایې‌تاوتریخوالې دپاکستان دداخله وزیر قیوم دهغې و ینا‌په نتیجه کې پیدا شوید ی چه‌په‌تخت بایې‌کی‌یې کړی وه .

داخله وزیر په‌خپله ویناکې دپیپلز گوند په ځینو ایالتې وزیر انو دبدیانتې تورونه لگولې وو.

خبرزیاتوی چه‌په ایالتې اسامبله کـــې دپوهنې دایالتې وزیر سکندر زمان او دپیپلز گوند دغړی عبدالصمد خبری ډیــری سختې شوی وی او نژدې وو چه په یوبل وارو نه وکـــړ ی .

په‌خبر کې ویل‌شویدی قیوم لیگان‌اوس دا احساس کوی چه‌پیپلز گوند هغوی دخپلــو سیاسې مقصدو نودپاره استعمالوی.

دلیندی ۲۵ــ۵٤

دپښتونستان له پیښور څخه یو خبروایی چه دپښتنو محصلینو اتحادیې په پیښو ر پوهنتون کی دیوی غو نډی په تر خ کی د پښتونستان دستر مشر خان عبد الغفارخان‌د سمدستی خوشی کو لو غوښتنه کړیده.

دپښتنو محصلینو اتحادیې همدار نګه د پاکستان له‌حکومت څخه غو ښتی دی چه د محصلینو مشر افراسیاب ختك په‌خلاف ټو لی جوړی شوی دعوی بیرته واخلی .

دپاکستان دپنجا ب له چکوال څخه یوخبروایی چه‌په هغه ځای کی داسلامی طلبا ووانجمن دانجمن درئیس غلام مصطفی عابد په‌مشری په‌یوه غـونډه کی دمخا لفو ګوندونوله‌مشرانو سره دپا کستان دحکومت ناوړه رویه غندلی ده ،حکومت څخه په‌کلکه غوښتل شو ید ی چه‌دمولانا عبدالستار نیازی په‌شمول چه څـو ورځی دمخه بندی شو یدی ټول سیاسی‌بندیان سمدستی خوشی کړی .

* * *

دپښتونستان له‌پیښور څخه په‌یوخبر کی ویلی‌شو یدی‌چه په‌هغه‌ځای‌کی دپیپلزګوندد غړو خپل مینځی مخالفت ډیر زیات شوی اودهغه ګوند ګڼ شمیر غړی دپیپلز ګوند دمر کز ی اوایالتی قیادت غندنه کوی .

دلیند ی ۲٦ــ۵٤

په یووروستی خبر کی ویل شویدی چـه په‌هندګی دپښتون جر ګی نومی ټولنی‌له خوا دملګرو ملتو نو دسرمنشی ښاغلی کورت‌والد هایم په‌نامه په‌یوپیغام کی غوښتنه شویده چه‌هغه دپاکستان له حکومت څخه وغواړی چه‌د پښتونستان ستر مشر خان عبدالغفار خـان له‌بند څخه خوشی کړی· دملګرو ملتونو د سرمنشی په‌نامه دپښتون جر ګی‌دپیغام متن په‌دی ډول دی·

جلالتمآ باــ دپښتونستان محبوب مشر خان عبدالغفار خان له ډیر وخت راهیسی سخت ناروغ دی · دپاکستان حکومت هغه یو څـل بیایی له‌کوم دلیله بندی کړی اواوس‌بندیخانه کی پروت دی·

حکومت نه‌دهغه علاج ته پاملرنه کړی او نه‌یی خپلوانو ته په‌بندیخانه کښی دهغه سره دکتلو اجا زه‌ورکوی .

مونږ له‌دی امله تاسی اوستاسی په‌زریعه دملګرو ملتونو دنورو غړ و څخه هیله کوو‌چه دانسانیت حقیقت اوعدالت په خاطردپاکستان له‌حکومت څخه وغواړی چه‌خان عبدالغفار خان بی‌له ځنډه خوشی کړی هغه ته اجازه‌ورکړی هرځای اویاهر هیواد ته چه وغواړی دعلا ج دپاره ولاړشی .

ښاغلیه اوس دخان عبدالغفار خان‌عمرله۸۵ کالو څخه زیات دی آیاپه دی عمر به‌په‌زندان کی دیوسړی ساتل هم څه‌معنی‌لری·

خان عبدالغفار خان دخپل ژوندانه شل‌کاله دبرطانیی په‌بند یخانو کی تیر کړیدی او د پاکستان له پیدا ینبت نه وروسته چه ځانته اسلامی هیواد وایی شل کاله نور په‌بندیخانو کی‌ساتل شویدی .

آیا حیرانوونکی خبره نده آیاد بو تـو حکومت دپاکستان حکومت دپښتنو اوبلوڅـو

سره هره بې عدالتي کوي اوورڅ‌دپاکستان‌د حکومت ورځني پروګرام دی.

دپاکستان دحکومت د تاریخ او واقعیت تحریفولو دپاره دانګریزانو په څیر هر لازم کوښښ کړیدی .

دلیندۍ ۲۹ــ۵٤

په پاکستان‌کې دمتحدی دیمو کرا تیکې جبهې دفیصلې سره سم ددسمبر ۱۹ نیټه چې دلیندۍ له ۲۸ سره برابره ده دټولې ورځې په‌نامه په مظاهرو سره نمانځل کیږي .

په‌پښتونستان کې په‌اسامبله کې دمخالفت ګوند مشر اودجمعیت العلما اسلام ګوند سکرتر جنرال مولانا حبیب‌ګل دمتحدی جبهې له‌خوادټولې ورځې په‌نامه ددسمبرد۱۹ورځې دنمانځلو دفیصلې هرکلی کړی اوو یلی‌یې دی‌چه دپاکستان دحکومت غیر قانوني چارود مخنیوی دپاره دو لس درایو تنظیمو لو ته ډیر زیات ضروری دی .

مولانا حبیب ګل ویلی دی : دجمعیت‌العلمای اسلام‌ګوند ټولو څانګو ته هدایت ورکړ شویدی چې دمتحدی جبهې دفیصلې سره‌سم ددسمبر د۱۹ نیټې په مظاهرو کې ګډون وکړي .

دپښتونستان په‌کوهاټ کې متحدې دیمو کراتیکې جبهې دجماعت اسلامي ګوند په دفتر کې بناغلي حاجي محمد ابراهیم په‌مشرۍ غونډه کړې اوله‌ولس څخه یې غوښتنې دی چې ددسمبر په ۱۹ نیټه په احتجاجیه مظاهرو کې‌ګډون وکړي اوپخپلو منځو تورې پټۍ وتړي .

دمرغومی ۳ــ۵٤

دکویټې څخه درا رسیدلو خبرو نو سره سم دټورې ورځې دلمانځلوله امله په کویټه کې سختې مظاهرې او ډیرې غونډې وشوې.

مظاهره کوونکو په‌لوی لاس ۱٤٤ مادی‌په ماتولو سره چه‌له پنځو تنو څخه دزیاتوخلکو راټو لیدل منع کوي په‌واټونوکې مارش وکړ اودمخالفې جبهې مشرانو اوزده کو ونکو په وینا وکې دښمار دچوك په‌میدان کې‌دپاکستان حکومت او داساسي قانون په خلاف دهغه‌غیر دیموکراتیك فعالیتو نه سخت وغندل.

ددغو مظاهرو نه وروسته ملك محمد انور کاسي او څو تنه‌زده‌کو و نکي یو لیسو ونیو ل .

دمرغومی ۳ــ۵٤

دپښتو نستان له‌وزیر ستا ن څخه په رسیدلي خبر کې ویل شو یدی چه له‌جغملې نه‌تر جندولې پورې په‌یوه اوږده مسافه کې دبرېښنا اوتیلفون سټنې اومزی دملي‌مبارزینو له‌خوا له مینځه‌وړل شویدی .

خبروایي دمسید و اواحمد زیو وزیرو ملي مبارزینو دوانه اوله دی سړ کونه دترافیکو په‌مخ تړلي دي او دوزیرستان ولسي مشرانو پاکستان ته اخطار ورکړیدی چه دوزیر ستان ولس دپاکستاني حکومت په‌هد فونو پوهیدلي اوتردې وروسته باید هغه حکومت دو لس‌د تیر ایستلو له کوښښ څخه لاس وا خلي .

ولسي مشرانو ویلي دي دوزیر ستان ولس به ترهغه وخته پورې دپاکستاني حکو مت

بهخــلاف خپلی مبارزی جاری وساتی تر څو
هغه حکومت دپښتنو اوبلو څوپهسیمو کښی
هرډول مداخلی بس کړی او دپښتنواوبلوڅو
حقه حقوق ومنی.

دمرغومی ٤ـ٥٤

دپښتونستان له پیښور څخه پهیوخبر
کیویل شویدی چه په ایالتی کابینه کــــی
دپیپلز اوقیوم مسلم لیګ ګوند و نو دغړیو
تر مینـــځ سخت مخالفت پیداشویدی .

خبروایی دقیوم لیګ غړی پهدی خبـــر ه
غور کوی چهپه څه ډول دحکومت په خلاف
سیاسی مبارزه پیلکړی اود پاکستان داخله
وزیر هم دحکومت په انتخاباتی پلان انتـقاد
کـړ یدی .

خبر زیاتوی پهایالتی کابینهکی دعنایتالله
ګنداپور ملګری هم دحکومت په خلافمبارزی
کولوتهچمتوشویدیاود کابینیاوهتنهو زیر انو
چهدسیاسی فشار پهوجه دنصر الله خــټـــک
مـلاتړ تهاړ کړی شوی وواوس یو ځلبیادهغه
پهمخالفت لاس پوری کړیدی .

دجمعیت العلمای اسلام ګوند مشر مولانا
سید ایوب بنوری دپښتونستان په پیښورکی
پهخپله یوه وینا کی لهحکومت څخه غو ښتنی
دی چه استعفا وکړی او دولس نمایندهحکومت
ته دواك ورکو لو دپاره عمومی انتخا با ت

وشی سید ایوب بنوری دپاکستان حکو مت
تهاخطار ورکړیدی چه کهاوسنی حالت دوا م
وکړی ډیری ناوړی نتیجی بهولری.

دمرغومی ٦ـ٥٤

دپښتونستان له پیښور څخه یو خبروا یی
چهپه هغه ځای کی دجماعت اسلامی ګو نــد
رئیس قاضی حسین احمد پهیوه وینا کـــی
ویلی دی چه دتوری ور ځی دمظا هـــرود
مخنیوی دپاره دبند یزو نوله ١٤٤ مـا د ی
څخه پهکار اخیستلو سر بیره دپا کستـان
حکومت لهنورو غیر دیمو کراتیکو چارو څخه
هم کار اخیستی دی.

قاضی حسین احمد ویلی دی پولیسو پـــه
ټول پښتونستانکی خلك له بسونو څخـــه
کوز کړی او هغوته یی اجازهنده ور کړیچهپه
مظاهرو کی ګډون وکړی .

ده ویلی دی دمردان او پیښور تر مینـــځ
لاره دترافیکو په مــخ تړل شوی او دکلوخلك
مظاهرو ته له ورتلو څخه په زور منعکړ ی
شویدی .

قاضی حسین احمد ویلی دی دحکومت له
دغو ناوړو چارو څخه یو ځل بیا ثابته شوه
چه حاکم ګوندپه دیمو کراتیك ډول دمخالفو
ګوند ونو سره مقابله نشی کو لیاولهغیـــر
دیمو کراتیکو لارو څخه حکومت ته دوا م
ورکوی .

قاضی حسیناحمد ویلی دی. اوس پد ی
کی څه شك ندی پاتی چه ولسو نه ډیرژر
پیپلز ګوندله اقتدار څخهوغورځوی.

دمرغومی ٧ـ٥٤

لهاسلام آباد څخه درویتر اوفرانسپرس د
نمایندګانو دخبرو سره سم دهغه فرمان لـــه
مخی چه پـــه اسلام آبـاد کی دپا کستان
جمهور رئیس صادر او نا فـذ کړی هغهکسان
چهدیوه رنګ شوی سیاسی ګوند غړ ی وی

دپاکستان په‌فدرالی پارلمان اوپه ایا لتـــی اسامبلو کی له غړیتوب څخه بې برخــی کیـږ ی ·

کتونکی عقیده څرگندوی ددغه فرمان اصلی مقصد ملی عوامی گوند دی چی دپاکستان د حکومت په‌حکم دفبروری په‌تیره میاشت کـی ړنگ شوی او دحکومت له خوادغه حکم دهغه هیواد په ستره محکمه کی تصویب‌شویؤ·

دپاکستان دجمهور رئیس دفرمان په‌اساس هغه کسان چه دړنگ شوی گوندغړی وی د پاکستان په مقننه مجلس کی به‌دپنځـوکالو دپاره دانتخاب کیدو حق‌ونه‌لری ·

دمرغومی ۱۰ـ٥٤

دپښتونستان له‌مردان څخه په‌یو خبر کی ویل شویدی چه‌دهغه، ځای دپښتنو محصلینو داتحادیې مشر دمر دان د کالـج محـصل ښاغلی محمد اسلم ټاکل شویدی په‌یو ه غـونډه چه‌په دی مناسبت جو ړه شوی و ه داسلامیه کالـج محصلینو داتحادیې مشرمحمد نثار خټك له پښتنو محصلینو څخه غو ښتی دی‌چه دوخت دتقا ضا سره سم یومر کز ته راټول شی او دآزموینی په‌دی دوره کی په ډیر جرات او زړور تیا سره خپلی ملی‌وظیفی سرته ورسوی · نثار خټك و یـلـی د ی پښتنانه محصلین باید ثابته کړی چه د خپل قام سره مینه لری اوپه‌دی لاره کی هر ډول قربانی ور کولی‌شی·

نثار خټك په‌خپله ویناکی د پاکستان لـه حکومت څخه غو ښتی دی چه دپښتونستان ستر مشرخان عبدالغفار خان سمدستی خو شی کړی او دپښتنو محصلینو پیــاوړ ی مشر افراسیاب خټك په‌خـلاف تړ‌لی جعلی د عوی بیرته واخلی ·

دپښتونستان له پیښور څخه په‌یو خبر کی ویل شویدی چه دکالـج دپښتنو محصلینود اتحادیې رئیس مرستیال ښاغلی سیداصغرعلی شاه په‌یوه وینا کی ویلی دی چه‌باید حکومت سمدستی هغه پښتو فلمـو نه بندکړی چه په‌هغو کی په پښتون کلتور پوری ملنــډ ی شویدی ·

اصغرعلی شاه ویلی دی داسی برېښی‌لکه چه‌دځینو خلکو دیوی دمنظمی دسیسی‌په‌ذریعه دپښتون کلتور شرمو لو سو گندکړیدی·

دمرغومی ۸ـ٥٤

دبی‌بی‌سی خبریال له‌اسلام آباد څخه خبـر ورکړی دی چه دپیښور پولیسو دملی عوامی گوند یوشمیر هغه غړی چه غوښته یی په‌هغه ښارکی‌یوه‌سیاسی غونډه‌وکړی تیت‌اوپرك‌کړل اودهغی‌ځینی‌سمبالوونکی یی ونیول ·

ددغی سیاسی غونډی دجوړیدو مخـــه دپاکستان دتحفظ دقانون دیوی مادی په‌اساس ونیوله شوه چه‌په کښه گوڼه‌لرو نکوسیمو کی د څلـور تنو څخه دزیاتو کسانو سره‌غونډیدل منـع کوی ·

اودنیول شویو کسانو په‌ډلې کی دپاکستان دپخوانی جمهور رئیس ایوبخان زوی گو هر ایوب دتحریك استقلال دگوند مشر مارشال اصغرخان اودجمعیت العلما دگو ند څخـــه مولانا نورانی شامل و و·

مولانا نورانی دبی‌بی‌سی خبریال ته‌په‌اسلام

آباد کی وویل چه دپیښور هوایی ډګر ته درسیدو سره سم وینول شوم او په یوه جیپ کی دهغه ښاراتیا کیلو متری ته یووړ شوم او خوساعته وروسته خوشی کړی شوم ·

* * *

په اسلام آباد کی دبی بی سی نماینده د پاکستان له فدرالی پارلمان اوایالتی اسامبلو نه دملی عوامی گوند دغړو په ویستلو باندی په تبصره کی ویلی دی چه دپاکستان حکومت داساسی قانون دځلورم بدلون له مخی چه تیره میاشت دهغه هیواد پارلمان تصو یب کړ دقوانینو دجوړولوقدرت ترلاسه کړی دی اوپدی لاره کی لومړنی اقدام دجمهوری ریاست دفرمان په ډول خپور شو چه دروان کال داکتوبر له نهه ویشتمی نیټی څخه په اجراوړوی اودهغه له مخی دملی عوامی گوند غړی له فدرالی پارلمان اوایالتی اسامبلو څخه و یستل شوی دی ·

دبی بی سی نماینده لیکلی دی چه په دغو کسانو کی خان عبدالولی خان داقلیت دگوند رئیس ښاغلی هاشم غلزایی دهغه هیواد دسنا په مجلس کی دملی عوامی گوند دفرکسیون مشراوهم په بلوچستان کی دد غه گو ند ځلورتنه سناتوران شته خوتر اوسه پو ر ی څرگنده شوی نده چه آیادبلوچستان پخوانی گورنر ښاغلی بزنجو ددغه ایالت پخوانی صدر اعظم ښاغلی مینگل اوښاغلی مری به چه دوی ټول په بلوچستان کی دملی عوامی گوند ستر مشر ان دی په مجلسونو کی غړ یتوب وساتی که نه ؟

دپاکستان دجمهور رئیس دفرمان له مخی دملی عوامی گوند مجرم پیژندل شوی دی د هغه غړی اوهمدا رنگه هغه کسان چه دگوند نـو دقانون له مخی دهیواد په مجلسونواوهم په ایالتی مجلسونو کی دگـډون کولو حـق نه لری اوهم به تر پنځو کالو پوری د هغـه هیواد دمجلسونو یا ایالتی مجلسونو پـه نمایندگی دانتخاب اوانتصاب حق ونه لر ی ·

په نتیجه کی به دغه کسان ونشی کو لی چه چه دعمومی انتخاباتو په مبارزو کی چه ټاکـل شوی ده یونیم کال وروسته و شی گـډ و ن و کـړ ی ·

* * *

دکویټی څخه درارسیدلو خبرونو سره سم پدی وختو کی دملی عوامی گوند پخوانی غړی ملك عبدالعلی کاکړ اونورمحمد په کویټه کی دعامه امنیت دساتنی دمواد ولاندی بند یان شویدی ·

دمرغومی ۹ ـ ٥٤

دپاکستان دحکومت په هغه فرمان با نـدی چه دړنگ شویو گوند ونو غړی دسنـا او اسامبلو له غړیتوب څخه محرو موی دتبصری په ترڅ کی دملی دیمو کراتیك گوند مشر شمیر بازخان مزاری ویلی دی چه په سنا اواسامبلو کی دملی عوامی گوند غړی په ملی دیموکراتیك گوندکی شامل شویدی اویاهغه کسان دملی عوامی گوندغړی بلل کیدی شی چه او س په بندیخانو کی دی ·

مزاری ویلی دی دنوی فرمان په رڼـا کی به دملی عوامی گوند دهغو پخوانیو غړو په

باب چه‌اوس په‌ملی دیمو کراتیك گوند کی شامل دی قانونی مشوره و غوښتل شی اوهم که‌ضروری وگڼل شی ستری محکمی ته بـه مراجعه وشی ۰

دمرغومی ۱۱ـ۵٤

دپاکستان له‌کراچی څخه په‌یو خبر کـی ویل‌شویدی چه ددیمو کراتیکی جبهی‌سکرتر جنرال پروفیسور غفور احمد یوی غونډی ته‌په وینا کی ویلی‌دی مخالفو گوندو ته‌دحکومت له‌خوا وخت په‌وخت اخطار ونه و ر کـو ل کیـږ ی ۰

غفوراحمد زیاته کړی دپاکستان ځینـو سیمو ته دصدراعظم بناغلی بوتو سفرونه هم بی‌مقصده ندی او داویره شته چی‌دعمومـی انتخاباتو له‌پیل‌کیدوڅخه‌دمخه‌دمخالفو گوند ونو مشران په‌کومه پلمه گرفتارکړی‌شی ۰

غفور احمد زیاته کړی ده صدر اعظم پـه مخالفو گوندو نو تورونه لگوی چی دخارجی هیواد و ایجنټان اودپاکستان دښمنان د ی خو حکومت څکه داکار کوی چه له‌دیموکراتیکو لارو څخه په‌راتلو نکو عمومی انتخا باتو کی دخپل بریالیتوب څخه نامیده شوی دی او غـواړی په‌بی اساسه تورونو سره دمخالفـو گوندونو مشران بندیان کړ ی تر خو په راتلونکی انتخاباتی مبارزه کی د هغو لـه مخالفت څخه ځان خلاص کړی۰

* * *

په پاکستان کی‌دجمهوری ریاست‌دفر مـان له‌صادریدو وروسته چه‌دملی عوامی گو نداو دهغه غړی یی په‌ملی اسامبله اوایا لتـی اسامبلو کی له‌برخی اخیستلو نه محرو مول دذوالفقار علی بوتو حکومت دادی اختصا صی محکمی جو ړ ی کړی دی چه په اصطلاح دپاکستان دخاوری دتمامیت او یو والی سره دمخالفت په خیر پیښی و څیړی ۰

دبی‌بی‌سی راډیو نماینده له اسـلام آبادنه ددغه خبر په ورکو لو سره ویلی دی چـه بنایی دملی گوند غړی به‌لومړنی هغه کسان وی چه پدغو اختصا صی محکمو کی بـــه محاکمه شی۰

دغه خاصه محکمه چه غړی یی دعالی‌محکمی دری قاضیان دی ددی لپـاره جوړه شویده هغه موضوع گانی پکی طرحه شی چه‌دبوتو حکومت یی‌خیانت‌بولی ۰

دبی‌بی‌سی خبریال وایی دغه نوی محکمه‌په حقیقت کی دملی عوامی گوند دمشرانو لپاره چه مخکی دپاکستان عالی محکمی دغه تورونه پری لگولی دی جوړه شویده ۰

دجمهوری ریاست فرمان چه له دی امله‌د ذوالفقار علی‌بوتو په‌تجویز لاس لیك شو ی دی پتیلی ده چه حکومت دی دپیښو څرنگوالی دغی نوی محکمی ته‌وړاندی‌کړی۰

ددغه فرمان له‌مخی دملی عوامی گوندمشران به‌په‌دغی‌محکمه‌کی په‌جلا ډول محاکمه‌نشی بلکی دوی ټول به‌په‌ډله‌ایز ډول‌حاضرکړی‌شی۰

خبریال وایی څرگنده نده چه‌په‌دغی‌محکمی کی به تورنانوته دمرافعی غوښتلو حق‌ورکړی شی که‌نه اوکه دغه‌حق ورکړی شی که نـــه دپوښتنی وړده چه‌کومه لوړه مر جـع به‌هغه وڅیـړ ی ۰

خبریال وایی دپاکستان ددیمو کرا تیکی جبهې داتحاد یی مشرانو چه ټول مخالف ګوندو نه پکی برخه لری وویل دجمهو ری ریاست فرمان نه‌منی اوژربه په‌دی باب‌عریضی برابری کړی .

دمرغومی ۱۳ــ۵٤

له‌کویټې څخه درویټر دخبر له‌مخــــی د پاکستان صدراعظم ذوالفقارعلی بــوتـــو د بلوچستان ایالتی حکومت دبی کفایتی په تور برطرف کړی اوپدغه ځای کی‌یی‌دفدرالی‌حکومت قانون نافذکړیدی .

دپاکستان صدراعظم ویلـــــی دی چه د بلوچستان دصدر اعظم غلام قادر جام‌په‌مشری ایالتی حکومت پدغه ایالت کی دپر مختیـــا دسستوالی مسؤل بولی خودبلو چستان معزول صدراعظم دهغو پنځو تنو سلاکارانو په جمله کی شامل دی چه ددغه ایالت له ګوزنراحمد یارخان سره دفدرالی حکومت په نما یند ګی دبلوچستان دچارو دپرمختګ دپاره مو ظـــف شویدی .

دایالتی حکومت په‌باب دغه اقــــدامات د بلوچستان په‌مر کز کویټه کی دبوتو دفدرالی کابینی دسترو غړیو او په خپله دهغه ددوه ورځنیو سلامشورو وروسته‌شویدی.

درویټر نماینده تبصره کړیده چه دغـــــه اقدام سیاسی ټولنی ندی حیرانی کړی ځکـــه د۱۹۷۳ کال په‌فبروری کی هم بوتو ددغه‌ایالت پخوانی حکومت برطرف کړ او ملی عوا مـــی ګوند یی چه دبلوچستان حکومت د هغـــه په‌لاس کی ؤ دتجزیه غو ښتنی دنهضتونـــو

تشویق په‌تور منع‌کړ .

په‌هغه رسمی وینا کی چه خپره شوی ویل شویدی چه‌دپاکستان حکومت اوس ډاډه د ی چه دبلوچی قبایلو له‌خوا مخالفانه فعا لیتونه پای ته‌رسیدلی .

دپاکستان صدراعظم یو کال پخوا هـــم ویلی ؤ دغه فعالیتو نه‌چه دبلو ځانو او په اسلام آباد کی‌دفدرالی حکومت‌ترمینځ‌اختلافونو څخه پیداشوی پای ته‌رسیدلی‌دی.

دفرانسپرس دیوبل خبرله مخی دبلوچستان ایالتی اسامبله هم په موقتی توګه ځنـــډول شویده .

دمرغومی ۱٦ ــ۵٤

دپاکستان په‌مرکزی اسامبله کی دمخالفو ګوندونو مشر اودجمعیت العلمای اسلام ګوند رئیس مولانامفتی محمود په‌یوه وینا کی ویلی دی چه دبلو چستان دحکو مت دړنګو لواقدام په‌هغه ایالت کی دپاکستان دمر کزی‌حکومت هغه دعوا دروغ ثابت کړه چه‌ویل بی‌یی په بلوچستان کی دپیپلز ګوند داکثریت اودعوامو نماینده حکومت جوړشوی دی.

مفتی محمود ویلی دی چه که‌په بلوچستان کی دعوامو نماینده حکومت موجود وای نـــو بیا به‌یی دناکامی‌اوبی کفایتی‌سوال نه وای پیدا‌شوی خو ځرنګه چه دبلو چستان حکومت دحکمران ټولی نماینده حکومت وو نو ځکه‌ناکام شوی دی .

مفتی محمود ویلی دی کله‌چـــه مونږ د پښتونستان حکومت داحـــتجاج په‌تو ګـــــه پرېښوده داخبره مو کړی وه چه په مصنوعی

ډول داکثریت پیدا کولو اوپه بلو چستان کی دغیر نماینده حکومت جو ړولو دسیسه نشی بریالی کیدلی .

مفتی محمود ویلی دی دحیرانتیا خــا ی دی هغه کسان چه دبی کفایتی په وجه لــه حکومت څخــه وایستل شول بیرته دمشاورانو په حیث په اقتدار کښی شریك شول .

مفتی محمود زیاته کړیده دبلـــو چستان دمسئلی دحل یوازنی لاره داده چه حکومت د اکثریت منتخبو نمایندګانو ته پریښبود ل شــی .

* * *

جمعیت العلمای اسلام ګوند سکرتر جنرال ښاغلی صاحب زاده عبدالباری په یواخباری بیان کی غوښتنه کړی ده چه دپا کستــــان حکومت دی دپښتونستان ستر مشر خـــا ن عبدالغفار خان سمدستی خوشی کړی.

صاحب زاده عبدالباری ویلی دی چه دخان عبدالغفار خان صحت ښه ندی او په بندیخانه کی دهغه دصحی حالت دزیاتی خرابتیا امکــان شتــه .

دپاکستان له کراچی څخه په یوخبر کی ویل شوی دی چه دبلو چستان دحکومت دړنګولو په باب دپاکستان دحکومت په فیصلو باندی دیوی تبصری په ترځ کښی دملی دیمو کراتیك ګوند مشر شیربازخان مزاری ویلی دی دبلوچستان دمسئلی دحل یوازنی لاره داده چه په هغــه خــای کی حکومت دو لس نمایند ګانو تــه وسپارل شی.

مزاری ویلی دی دحیرانتیا خای ده چه له یوی خوا په بلوچستان کی په ایالتی وزیرانو دخیانت او بی کفایتی تورونه لګیدلی دی اوله بلی خوا بیامشاوران ټاکل شوی دی .

مزاری له ولس څخه وغوښتل چه دواکمن ګوند ددسیسو او سیاسی رشوتو نو پالیسی ته پاملرنه وکړی. اودهغه حکومت په خلا ف په سیاسی مبارزه کی ګډون وکړی .

* * *

دپښتونستان له وزیر ستان نه را رسیدلی خبروایی په هغه نښته کی چه دوزیر ستان دملی مبارزینو او پاکستانی عسکرو تر منـځ دوانه اودرګی په سیمو کی شوی وه یو زیات شمیر پاکستانی عسکر وژل شویدی.

په خبر کی ویل شویدی چه دپاکستا نــی عسکرو یوشمیر مړی ملی مبارزینو د خــانه سره ساتلی دی اوهغوی ته یی له ور کړی نه انکار کړی وو .

پدغه جګړه کی په یوه ورځ کی ټول شل تنه عسکر وژل شوی چه یو تن نظامی قوماندان هم پکی شامل دی . همدغه شان پدغه جګــړ ه کی یو نظامی قوماندان اودیرش تنه عسکر د وسلی سره دملی مبارزینو لاس ته ورغلی دی . دپاکستان دنظامی قوا وو هغه ډ لــه چه دیوه کرنیل په مشری یی غوښتل دجګړی خای ته ورشی دوزیر ستان دملی مبارزینولخوا په شاتګ ته مجبور شوی او ټانك نظامی چونی ته ستنه شویده وروستی خبرو نه وایی چه دوانه اوتنایی نظامی چو نی دملی مبارزینو لخـوا محاصره شوی او پاکستا نی عسکر دسونګ او ارتزاقی مواد و دنشتو الی په مشکلا تــو

اخته دی ۰

دمرغومی ۱۸ــ۵٤ :

دملی دیمو کراتیك گوند رئیس ښاغلی شیر بازخان مزاری ویلی دی چه دده گوندبه دهغو چوکیو پهفر عی انتخاباتو کیلهبرخــی اخیستلو څخه ډډه وکړی چه دپاکستان‌حکومت دملی عوامی گوند له غړو څخه پهغیرجمهوری توگه بیرته اخیستی دی ۰

هغه وویل تر څوپوری چهپه بلوچستان‌کی حالات عادی شوی نه وی اوهلته جمهور یت پهځای شوی نهوی په فرعی‌انتخاباتو‌کی‌گډون کول‌هیڅ نتیجه نلری ۰

ښاغلی مزاری زیاته کړه پهداسی‌حالا تو کی چه دپاکستان مرکزی حکومت دایا لتــی حکو متونو څخه دخپل لاس کوډاکی‌جوړکړیدی اوپه جمهوریت پوری مسخری‌کوی دجمهوریت اداروډپاره انتخابات بی معنی څیزدی هغــه دغه‌خبری پههغه غو نډه کی وکړی‌چه دده او میرمن نسیم ولی پهویاړ کراچۍ پهشیر شاه مینه کی جوړه شوی‌وه۰

پهدغه وخت کی میرمن نسیم و لی پخپله ویناکی وویل سره ددی چه‌حکومت هغـــــه خلك نیسی څوك چی زمونږ پهغونډه کـــی گډون کوی خوبیاهم زمونږ پــه غونډه کښی دگڼو خلکو گډون ددی خبـــری ښکـــا ره ثبوت دی چه زمونږ ملك دپاکستان اوسنی حکومت نهغواړی ۰

پدغه غونډه کی ښاغلی هاشم خان غلــزی هم ویناوکړه اووی ویل چهپدی وخت کــی سیاسی آزادی پهاقتصادی اوکلتوری آزاد ی پوری تړ لی ده خوپه پاکستان کی نهیوازی داچی پښتون اوبلو څملت هیــڅ آزادی‌نلری بلکه واکمن گوند پهپاکستان داوسیدونکــو ټولو خلکو آزادی غصب کړیده۰

دمرغومی ۱۸ــ۵٤

دبلو چستان دکویټی نهپه یوخبر کی ویل شویدی چهدبلو چستان گورنر میراحمدیارخان دیوبیان پهترځ کی دا خبره منلی ده چــی بلو څان دپاکستان حکومت ته ندی تسلیــم شوی اوهلته دحکومت په ضد مبارزه‌تراوسه روانه‌د ه هغه اعتراف کړیدی چی دبلـو څ ملت او مشران پاکستان نه خوا بدی دی ۰

گورنر دغه ټولی خبری دپاکستان‌دحکو مت دهغه اقدام پهتر څ‌کی‌کړیدی چی دهغه‌ترمخه هلته‌حکومت ړنگړ کړی شویدی ۰

خبرزیاتوی چی گورنر پداسی حال کی‌چی دده خپل لمسی دبلوڅ‌ملت په مرسته پــه غرونو کی دی اوډپاکستان د حکومت خلا ف جنگ کوی بلو څوته اپیل کړیدی چی دده سره همکاری وکړی ۰ دبلو چستان خبرو نه وایی چی دگورنر وزیر اعلی داسامبلی دغــړو او پاکستا نی عسکرو قوماندان اودکابینـــی ترمینځ مخالفتونه نور هم‌ځرگندشویدی۰

دمرغومی ۲۰ــ۵٤ :

فرانسوی مشهور لوموند ور ځپاڼـــی د پاکستا ن دحالاتوپه باب پهیوه مقاله کـــی لیکلی دی‌چه د ۱۹۷۵ **کال دفبروری پهمیاشت** کی دپاکستان صدر اعظم ذوالفقار علی بو تو عوامی ملی گوند چه دحکومت ډیر سترمخالف گوند اودپښتونستان اوبلوچستان په ایالتونو

کی پیاوړی سیاسی نهضت دی په دی پلمه چه دپاکستان دحاکمیت **اوتمامیت په خلاف فعالیت** کوی منع کړ. دغه تصمیم **دیوه ایالتی وزیر اود** پاکستان دصدر اعظم دیوه شخصی اونژ دی ملګری دوژل کیدو څخه وروسته ونیول شو دهماغه کال دنوامبر دمیاشتی په څوارلسمه نیټه دمخالفو ګوندونو مربـوط دپاکستان دفدرالی اسامبلی یو ولس تنه غړی دهغه هیواد په اساسی قانون کی دبدلون له تصویب سره د مخالفت په جرم چه دهغه سره سم دملی عوامی ګوند پیروان په مر کزی پارلمان او ایالتی اسامبلو کی دغړیتوب څخه یی برخی کید ل ددغی اسامبلی څخه وایستل شول.

ددسمبر دمیاشتی په نیمایی کی اتو مخالفو ګوندو نو په ټول پاکستان کی دتوری و رځی مراسم په ځای کړل . دهغی په تر څ کی یی دپاکستان دصدر اعظم ددیکتاتوری په خلاف احتجاج وکړ. دده استعفا یی وغوښته.

دپاکستان صدر ا عظم دتـوری ور ځی د مراسمو په ځای کولو نه مخ کی یی له هیـڅ لیکلی دی چه د۱۹۷۵ دفبروری په میاشـت ډول تکنی توب څخه اعلام وکړ چه دده دحکومت مخالف هر ډول نهضت به سخت و ټکول شی.

تردی چه څه وخت دحکومت مخالف دپیپلز پارټی پیروانو وغوښتل په لاهور کی دپاکستان دصدر اعظم په ضد احتجاجیه غونډه وکړی. پولیسو یوساعت مخکی له هغه چه غـو نـډه جوړه شی دغونډی دتالار په نیولو سره دهغی مخه ونیوله .

دلومونډ ور ځپاڼی زیاته کړیده پد اسی حال کی چه دملی عوامی ګوند مشران ټـول بندیان کړی شویدی دپاکستان حکـو مت ددسمبر په ۲۸ نیټه ددی خبری مخه ونیوله چه ددغه هیواد په اسامبلو کی ددغه ګو نـد وکیلان ددغو اسامبلو په چارو کی برخه واخلی یانوی سیاسی ډله جوړه کړی او په پای کی دسږ کال دجنوری په لو مړی نیټه مر کزی حکومت دبلوچستان دایالت دچارو اد اره مستقیما پخپل لاس کی وا خیستله منتخبه اسامبله او ددغه **ایالت حکومت یی ړنګ کړ پدی** ډول نباغلی بوتو دبلو چستان دایالت پـه چاروکی دمرکزی حکومت اودپاکستان دنظامی قوا ؤ تسلط چه دده دادعا په خلاف د۱۹۷۲ کال څخه په ضدد قبایلو پاڅون سختیږی لا پسی ټینګ کړ .

دلوموند ور ځپاڼی څرګنده کړیده پداسی حال کی چه دبوتو نژدی ملګری اومرستیالان ټول مخکی له ده نه جلا شویدی له مخالفینو سره دده کړکیـچ **دپاکستان سیاسی د ګر سخت** کړکیچن کړیدی .

دبوتو مخالفین هغه استبدادی چلند ته په ګوتی نیولو سره چه دپاکستان صدر اعظـم دهغه هیواد چاری پری اداره کوی وا یـی چه په پاکستان کی سیاسی آزادی له مینځـه تللی دی خو رښتیا خبره داده چه هیـڅکله پدغه هیواد کی سیاسی آزادی نه وه .

پدی ډول دبوتو سیاسی جبهه دهغو خلکو له نظره چه نورله ده سره پخوانی مینه نه ښیی ډیره زیاته لږه شویده .

بوتو **له دی څخه ویریږی چه اوسنی حالت** ددی سبب نشی چه یو څی لښکر یو څـل

بیادګر ته راووخی اوقدرت **په لا س کی** ونیسی ۰

دلوموند و رڅپانی په‌پای کی یادونه‌کړی‌ده چه دپاکستان ور څپانه لیکونکو هم دمطبوعاتو په‌چارو کی دپو لیسو دلاس وهنی له امله سخت احتجا ج کړیدی ویلی یی‌دی چه هیڅکله مطبوعات له‌دغه **ډول سختی زند ی** سره نه ؤ مخامـخ شوی په‌جریده واوورځپاڼو کی دحالا تو دحقایقو دخپریدو دمخنیو ی‌له پاره دبند یز له هـر ډو ل لارو چاروڅخه کاراخلی ۰

* * *

دبلو څو محصلینو **داتحادیی رئیس ښاغلی** واحد بخش بلوځ‌په‌کراچی کی په‌یوه بیـان کی ویلی دی حکومت چی هر څومره دبلوڅـو اوپښتنو په‌ضد ناوړه اقدامات وکړی څو د بلوڅو محصلینو حوصله نشی خرابولـی ده زیاته کړی‌چی‌دبلوځ‌ملت **تحریک‌دملت‌تحریک‌دی‌او** ملی تحریکونه دحاکمانو په ګر فتاری نشـی ختمیدای ۰

هغه حکومت ته اخطار ورکړیدی چی که د کراچی بلو څ محصلین سمدستی خو شی‌نکړی شول‌نودوی به دحکومت په‌ضد سختی‌مظا هری پیل کړی۰ هغه زیاته کړه بلو څ دخپلـو حقوقو دترلاسه کولو دپاره دمبارزی په غرض غرونو ته ختلی دی‌اودحکومت په‌مقابل کی‌چی هرڅومره مجادله وکړی مسؤولیت نلری۰ په یوبل خبرکی ویل شویدی دپاکستان‌پولیسود بلوچستان په‌سیمه کی دریل ګاډی په‌ستیشن کی سل تنه بلو څ محصلین نیو لی‌دی۰

پاکستانی پولیسو دهغوی دګرفتاری دعلت نښودلو په تر څ کی‌ویلی دی چی‌دوی دحکومت په‌خلاف دمبارزی دپاره غرونوته‌روان ؤ ۰

دمرغومی ۲۱ــ٥٤

دبلوچستان له‌ګو یټی څخه کراچی تـــه دستنیدوپه وخت دملی دیمو کرا تیك ګو ند مشر ښاغلی شیر بازخان‌مزاری په‌یوه‌مرکه‌کی ویلی دی چه سناتور محمدعزیز کرد پــه بلوچستان کی دملی دیمو کراتیك ګونددرئیس اوسناتور محمد هاشم غلجی دجنرال سکرتر په توګه ټاکل شویدی ۰

مزاری ویلی‌دی ښاغلی حاجی غلام سرور په‌کوټه‌کی دګوند درئیس په‌توګه ټاکل‌شوی اودبلو چستان په‌نورو سیمو کی به هـــم وروسته ګوندی ټاکنی وشی ۰

مزاری زیاته کړیده چه په بلوچستان کی دملی دیمو کراتیك ګوند یوه شل کسیز ه کمیټه جوړه شویده چه رئیس یی سناتور کرد اوجنرال سکرتر یی محمد هاشم خان غلجی دی ده ویلی دبلو چستان په‌نورو سیموکی‌به دګوند ر ئیسان ددغی شل کسیزی کمیټی له غړو څخـه انتخاب‌شی۰

ښاغلی مزاری په‌خپله وینا کی ویلی دی دهغه ښه هرکلی څخه چه دبلو چستان‌خلکو دملـی دیمـو کراتـیك ګوند څخـه کړ یدی، ډیر خوشحاله دی اوهیله یی څرګنده کړیده چه‌هغه ګوند به‌په بلو چستان کښی یو ډیر قوی ګوندشی ۰

ده‌ویلی دی هغه کوښښونه چه‌د ملـــی دیموکراتیك ګوند په باب خلکوته دغلط فکر

ورکو لو دپاره کیدل ټول خنثی کړی شویدی اوهغه گوند بەدخلکو دیمو کرا تیکو حقوقو دپاره مبارز ی ته دوامورکړی ·

دمرغومی ۲٤ــ٥٤

دپښتونستان لەکو ها ټ څخه پەیو خبرکی ویل شویدی چیپەهغهځای کیدجمعیتالعلمای اسلام گوندمشر ښاغلی حبیب شاه اودجمعیت اسلامی گوند مشر ښاغلی عبدالحمید خــان دپاکستان دحکومتی مقاماتو پەامر بند یان شوی اوپه دوی باندی دتوری ور ځی پـــه مناسبت پەیوه جوړه شوی غونډه کی دحکومت پەخلاف دپاروونکو وینا ووتورلگیدلیدی·

خبروایی دپاکستانو حکومتی مقاماتــو د پښتونستان په اسامبله کی دمخالف گو ند دمشر مولانا حبیب گلاو دتحریكاستقلال‌گوند مشر خیال بادشاه دگرفتاری امر هم صـــادر کړیدی ·

خبر زیاتوی په هنگو کیدجمعیت العلمای اسلام گوند مشر مولانا سفر الاسلام او په کوهاټ کی دجماعت اسلامی گو ندرئیس مولانا عبدالهادی په یوگړ بیان کی ویلی دی چید مخالفو گوند دمشرانو گرفتاری ددیمو کراتیکو اصولو پەخلاف ده دوی ویلی دی دپاکستان حکومت دبند یزو نو د۱٤٤ مادی څخه پرته حکومت نشی کولی·

دمرغومی ۲۷ــ٥٤

لەکرمی ناوی څخه په رارسیدلیخبر کــی ویــل شو ید ی چه په هغه ځــای‌کی ملی مبارزینو دپاره چناردتانك ، ښاروالی په یو تن‌لوی بابو یوسف نومی او ورسره شل‌تنو حمله کړی اودتوپکو ډزی یی پری کړید ی·

خبروایی دملی مبارزینو دډزو په اثر یوسف بابو مړشو ی او له ملی مبارزینو څخەدوەتنه ټپیان شویدی·

لەکرمی ناوی څخه پەیوه بلخبر کی ویل شوی دی پەهغی ولسی غونډه کی چەپه سدی بازار کی شوی وه په پښتنو اوبلو خــوباندی دپاکستان دحکومت دظلمونو غند نەشوی او دملی اتحاد او یووالی سپارښتنیشویدی·

دمرغومی ۲۹ــ٥٤

لەپیښور څخه پەیو خبر کی ویل شو ی دی چەپه پښتو نستان کی دمحصلینوداتحادیی رئیس ښاغلی محمداسرار دپاکستان لەحکومت څخه پەکله غوښتی دی چه دښودکالجدمحصلینو اتحادیی‌پەانتخاباتو کښیدرياستکاڼدید ښاغلی طوفان سمدستی خوشی کړی او هغه تەپـــه انتخاباتو دگډون کولو اجازه ورکړی ·

محمد اسرار ویلی دی که چیری فر یــد طوفان لەبند څخه خوشی نکړی شی دپښتنو محصلینو اتحادیه به پەټول پښتونستان‌کیپه احتجاجیه مظاهرو لاس پوری کړی ·

دپښتونستان لەدیره اسمعیل خان څخــهیو خبروایی پەهغه غونډه کی چه دټانگه دگری کالــج دپښتنو محصلینو لخواشوی وه پەیوه پریکړه کښی دپاکستان لەحکومت څخه کلکه غوښتنه شوی ده چه دپاکستان پخوانی رئیس یحیی خان دی محاکمه شی ·

دمحمود الرحمن کمیسیون رپو ټ دی خپور شی او دبــــندیزونو ۱٤٤ماده دی لـــر ی کړی شی ·

دمرغومی ۳۰ــ٥٤

دپښتونستان نەپه رارسیدلو خبرونو کی

ویل شوی دی چه دپاکستان دحکومت پــه خلاف دولس مخالفت پهوجه دحکومت لخوا د خلکو نیول دوام لری ٠

دملګنهسیمی دهاتیانو لامده خور اودپیښور دسیمی پهبیلو بیلو ځایو نو کښی پاکستانی پولیسو یوزیات شمیر کسان ګرفتار کــړ ی اوبندیخانوته یی لیږلیدی٠

دپولیسو له خو لی ددغه خبر ورکولو په ترڅ کیویل شوی دی چه نیو لیکسانزیاتره په خپلو کورونو کښی دشپی پهوخت کـــی نیول شوی او هغه وسله چه ددوی سره وه پولیسو تری نیولیده٠

پههغه سیمه کی تبصره کوونکو پد غــه لړکی دتبصری په تر څکی ویلـــی دی د پښتونستان اوبلو چستان خلك پهکیلو او بانــډو کی اوسی زیاتره یی پهخپلو کورونو کښی دخپل ځان ساتنی دپاره کو چینیوسلی لری خودپاکستان حکومت دخلکو دخوږولو او ګرفتار ولو دپاره دغه پلمه پیداکړی ده او پدغه وسیله دخلکو خوږولو اونیو لو تهاقدام کــو ی ٠

* * *

دپښتونستان لهدیره اسمعیل خان څخــــه پهیو خبرکی ویل شویدی دپاکستان پهمرکزی اسامبله کیدمخالف ګوندرئیساو دجمعیتالعلمای اسلام ګوند مشر ښاغلی مولانا مفتی محمو د پهیوه وینا کی ویلی دی چه دپاکستانحکومت دډیموکراسی دودی اومدنی آزادیو سا حـــه ورځ پهورځ تنګوی ٠

مولانامفتی محمود لهمر کزی اوایا لتـــی اسامبلو څخه دملی عوامی ګوند دغړودایستلو اقدام تهاشاره کړی اوویلییدی دپاکستان دپوهنی مرکزی وزیر عبدالحفیظ پیرزاده په داسی حال کی چهدمرکزی اسامبلی غــړ ی ښاغلو چودری ظهور الهی اوپروفیسرغفـــور احمدهمحاضر وودحکومت پهنمایندګی له مـا سره وعده کړی وه چه دملی عوامیګوندغړی به داسامبلو دغړیتوب له حق څخه نـــه محرومیږی ٠

مفتی محمود ویلی دی حکومت په دیبرخه کی یوځل بیاله شوی موافقی څخه تیریکړی اوهغه یی رد کړیده ٠

دبلوچستان داوسنی حکومت ړنګولوپه باب مولانا مفتی محمود پهخپله ویناکی ویلی دی کوم اسبابچهپه بلو چستان کی دحکو مت دړنګولو دپاره ښودل شویدیدهغو تقاضا داوه چهپه بلوچستان کښی ایالتی وزیر اعلی او نورو وزیرانوته سخته جزا ورکړ شوی وای خوددغی تقاضا پهخلاف هماغه کسان یو ځل بیادعوا مو دشاپیتی وګرځول شول خوكچهپه خپله دحکمران ټولی له خوابی کفایته بلـــل شو یـــد ی ٠

مولانا مفتی محمود ویلی دی مر کزیحکومت پهبلو چستان کی داسامبلی په ړنګولو سره دولس دنمایندګانو او دیمو کراتیکو اصو لو سخت سپکاوی کړیدی ٠

دسلواغی ۲ـ۵٤

دپاکستانحکومت دبلوچستان دپخوا نـــی وزیر اعلی ښاغلی سردار عطاء الله مینګلزوم ښاغلی عبدالمجید دپاکستان دملکی الوتنو په

اداره کی دبم دچاودنـــی پەتو ربنـــد ی کړیدی ۰

پەخبرکی ویل شویدی ښاغلی عبدالمجید غوښتنه کړیده چەدهغه پە خلاف د غه فیصله دیوی اختصاصی محکمی لخوا شویده حال دا چە اختصاصی محکمی دحکومت تر فشار لاندی کارکوی نوځکه نشی کولای چە دده پەباب بیطر فه قضاوت وکړی۰

هغه ویلی دی چە باید دده محاکمه پەیوه داسی محکمه کی وشی چە هغەدحکومت لـــه فشارنه آزاده وی ۰ پە خبرو نوکیویلشویدی چە دخپلو سیاسی مخالفانو پە خلاف دپاکستان دحکومت پەناوړه زور زیاتی کښی نو ره چټکتیا هم پیداشویده ۰

دسلواغی ٤ـ٥٤

دپښتونستان دپیښور ښخه پە رارسیدلی یو خبر کی ویل شویدی چە دجمعیدوز ښی دلمانځه پەموقع غونډی ته دوینا کو لو پـــه وخت ښاغلی مولا نا مفتی محمود وو یـــل چەپە پاکستان کی هروخت واکمنیډلی اسلام دخپلوشخصی مفادوپە خاطراستعمال کړیدی . مګرتر اوسەهیچاهم داسلام واقعی خدمـــت ندیکړی ۰

مفتی صاحب زیاته کړه چەموجوده واکمن ډولی کوښښ کوی چە پە عوامو کښی دشعور دبیداری مخەونیسیهغەوویل چە د١٩٤٧ کال نەمخکی هممو نږ داولسدحقوقو ملاتړکولو او هم بەیی کوو۰

پەداسی حال کی چە اکثریت پە مختلفو دسیسو پەاقلیت اړول کیږی دجمهوریتدعوی هیـڅ واقعیت نەلری مولانا صاحبزیاته کړه چەمخالف ګوند ونه ښان دحکومت پەغیرقانونی فیصلو دعملی کولو پابند نه بو لی اوټوله دنیاپەدی خبره ده چەدپښتونستان اوبلوچستان حکومتو نه دملی عوامی اوجمعیت العلما ی اسلام ګوندونو ښخەچەاکثریت وو پەغیرقانونی توګه اخیستل شویدی ۰

ده وویل چە دواکمن ډولی پەنزددحق آواز پورته کول یولوی جرم دی هغه پدی مر که کی پەراتلوونکو انتخا باتو کی برخه اخستل دوخت ضایع کول وبلل۰ ۰

دسلواغی ٤ـ٥٤

پاکستان پەبلو چستان کی دګریلا یا نو سره دجګړو دپاره دخپل هوایی پو ځدالوتکو ښخه کاراخلی ۰

بلو ښی منابع وایی : هغه الوتکی چەدیوه سویډنی شرکت له خواپاکستان ته ورکو لی کیږی پدغه ځای کښی پەیوفرد ډولەتوغندیو چەپە سویډن کیجوړشویسمبالیږی ۰

دسویډن یوی ورځپاڼیلیـــکـلی دی چـــه وسلەوالی سویډنی الوتکی پەکویټەکی ځا ی پە ځای شویدی ۰

دغه خبر دغی ورځپاڼی پەیوی پاکستا نی الوتکه پەسویډن کی دچر سو دپیدا کیدواود پاکستان دهوایی پو ځ دیوشمیر منصبدارانو او افراد ودنیول کیدو وروسته خپـــو ر کـــړ یـــد ی ۰

نیول شوی کسان چە شل تنه دی او پە هغوی کی دپاکستان دلویی رتبی یو منصبدار هم شته دسباب ډوله الوتکو دفالتو سما مانو

دراوړلو دپاره سويدن ته تللي ؤ .

دسلواغي ٥ـ٥٤

دپښتونستان داستادانو داتحاد يى لخوا په يوه ابلاغيه کى ويل شويدى چه که دسلواغي تر٢٢نيټى پورى داستادانو حقوقي غو ښتنى ونه منلى شى نوداعلى تعليمي موسسو ټول ښوونکي او استادان به ددرس ورکولو سره پريکړه وکړى اودغه اعتصاب به تر هغه وخته پورى دوام وکړى تر څو چه داستاد انــو غوښتنى پوره شوى نه وى .

په خبر کى ويلى شويدى چه داستادانوپــه غوښتنو کى پاکستان دحکومت له خوا پــر استادانو دفشار اچو لو اوپه تعليمي موسسو کى دپيپلز ګوند دهمکا رانو پيدا کو لوپه پلان بدويل اوددغه عمل سره مخالفت هم شا مل دى .

دسلواغي ٥ـ٥٤

دپښتونستان دبيلو بيلو سيمو نـــه را رسيدلي خبرونه وايى چه دپيپلز ګوند څخه دښاغلي جوهر محمد تر استعفي وروسته په ټول پښتونستان کى دپښتنو محصلينوپـــــه اتحاديه کى دمحصلينو دګډو ن شمير و رځ په ورځ زياتيږى .

راغلي خبرو نه زياتوى چه په تنګي نوښاراو پېښور کى زيات شمير پښتنو محصلينوپه هغه اتحاديه کى خپل ګډون اعلان کړيدى.

همدغه راز دپيښور څخه يوبل خبروايــى چى دنو ښار دمحصلينو په هغه اتحاد کــى رئيس ښاغلي انارخان دپيپلزګوند څخه په جلاکيدو او دپښتنو محصلينو په اتحاديه کى دګډون لهامله ښاغلي جو هر محمد ته دمبارکى ويلو په ترڅ کى دټولو پښتنو محصلينو څخه غوښتنه کړيده چه دهغوى په اتحاديه کـــى ګډو ن وکړى .

يو بل خبروايي چى دپښتنو محصلينو د اتحاديى رئيس ښاغلي محمد اسرار دنو ښار دپښتنو محصلينو داتحاديى درئيس په حيث دښاغلي انارخان دانتخاب په مناسبت هغه ته دمبارکى ويلو په ترڅ کى دهغه څخه هيله وکړه چه خپلو ملي هدفو ته دپر مختګ اوپه پښتنو محصلينو کى دزيات اتحاد دپيداکولو په لاره کى زيار وباسى .

دکوهاټ خبروايى چى دهغي لويى غونډى په ورآندى چى په کوهاټ کى دپښتنومحصلينو په اتحاديه کى په زيات شمير پښتنو محصلينو دګډون په مناسبت شوى وه دپښتنومحصلينو داتحاد يى رئيس ښاغلي اسرار خان سالار خان اواختر علي شاه وينا وى وکړى همدغه راز ښاغلي ظفر چتان اونورو مشرانو دپښتو نستان دستر مشرانو دسمدستي خوشى کيدو غوښتنه وکـړه .

دسلواغي ٦ـ٥٤

دکيملپور څخه په رارسيدلي يوه خبرکښى ويل شوى ى چه هلته دجماعت اسلامى په دفتر کى يو ى غونډى ته دوينا په ترڅ کى ښاغلي مولاناشمس الرحمن په بلو چستان کىدسويدنى طيارو داستعمال خبرته دګوتي نيو لو په ترڅ کى وويل چه دپاکستان دمسؤلو کسانو لخوا دچرسو دتجارت په علت سويدن مجبور شوچه دغه راز ښکاره کړى. مولاناشمس الر حمن

وویل چه ددی هر څه مسؤل موجوده حکومت دی او زیاته یې کړه چه حکومت د خپل اقتدار ددوام لپاره دملك دنظامي قواوو په نظامي وقارهم بند نشو او نظامي ځوانان یې په‌داسې ناوړه فعالیتو نو بوخت کړل نومو ړی ۱٤٤ مادی دلری کولو او سمدستیانتخاباتو غوښتنه وکړه .

دسلواغی ۷ـ٥٤

دملي دیموکراتیك گوند یوغړی ښاغلی غازی خان په‌خپله یوه ویناکی دپاکستان له حکومت نه‌غوښتنې دی چه ټول سیاسی‌بند یان دی سمدستی خوشی کړی‌شی .

غازی خان مطالبه وکړ ه چه‌دپښتونستان ستر مشرخان عبدالغفار خان دی‌سمدستی د بند نه خوشی کړای شی او پښتنو تـه‌دی دسیاسی مبارزی لاره خلاصه کړی شی هغه‌د پاکستان حکومت ته اخطار ورکړ چه که‌هغه حکومت دبندیزونو او مظالمو له‌لاری اقتدار ټینگولو دپلان دتطبیق نه‌لاس وانخلی‌نودناوړو نتیجو سره به مخامخ شی .

دسلواغی ۱۱ـ٥٤

دپاکستان دحکومت په‌خلاف دپښتنواوبلوڅو ملی مبارزی سختی شوی اوورځ‌په‌ورځ شخړی دزیاتیدو خواته روانی دی .

دپاکستان دنظامی قواؤ دعسکرو هغه ډلی چی هغه حکومت دوزیر ستان دگوملی پـه سیمه کی ځای په ځای کړیدی دملی‌مبارزینو لخوا دسختو ډزو اومقابلی سره مخامـخ دی اوداسی وخت به‌نه‌وی چه پاکستانی عسکر د مبارزینو له‌حملو او ډزو نه‌په کراره‌شی.

دبلوچستان له لورلایی څخه یو خبر وایی چی په هغه سیمه کی دبلو څلو او پښتنوملی مبارزینو دیوی حملی په اثریوتن پاکستا نی عسکر وژل شوی اویو شمیر یی ټپیا ن شویدی .

په‌خبرکی ویل شویدی چی ملی مبارزین په‌خپلو وسلو سره که څه‌هم دپاکستانی اردو دوسایلو سره به برابر نښت ونه‌لری بیا هم کلکه مقابله کوی اوپاکستانی عسکر یی په خپلو سیمو کی دزیات پر مختگ نه بنـــد کړیدی .

دسلواغی ۱۲ـ٥٤

په راولپنډی‌کښی پخپله ویناکی دجما عت اسلامی گوند امیر مولاناجان محمد عبا ســی دبلو چستان په‌باب وویل چی په بلوچستان کی حکومت په‌خپلی ناکامی‌اعتراف کړ ید ی. ده وویل چی تراوسه په‌بلو چستان کی پــه کروړ ونو روپۍ مصرف شوی دی خودودانۍ هیـــخ نښه نښانه نه‌ښکاری .

ده‌زیاته کړه‌چی بلوچستان په‌سیاسی ډول په‌هم هغه رنگ دی چی په ۱۹٦۰ کال‌کی ؤ اووی ویل چی دمو جوده حکومت دنا و ړ ه پالیسیو له‌امله‌خلك په‌سندکی‌خپل جایداد ونه خرڅوی اوهجرت کوی .

مولانا زیاته کړه چی دمو جوده حکو مت پالیسی دا‌ده چی په‌پنجاب کی پښتنو ته د ملك دښمنان وایی اوپه سند کی پنجاب ته دسند یانو دښمن وایی خو چی پنجاب ته راشی نودپاکستان دسلامتیا په‌نوم دخلکو نه سیاسی مرسته غواړی .

بندیز سره داولس دحقه حقوقو دغوښتنې اواز بند کړی خوپه دغه لاره بهدحکومت او اولس ترمنځ تا و تریخو ا لی نور هـــم زیات شي .

هغه وویل دپښتونستان اولس دپاکستان دحکومت دحالونو پهوسیله دخپلو حقوقو څخه لاس نهاخلي اودحکومت دغه عمل به داولس اوحکومت مخالفت نور هم پراخهکړي .

هغه وویل حکومت داحوصله هم نه لري چهداولس حقي مطالبې واوري نوځکه یې پــه مطبوعاتو باندې بندیز لګو لی دی خودو ی باید تاریــخ تهنظر وکړي چه ظالم قوتونو چه هرڅومره داولس پهستوني پنجې ټینګۍکړیدي هغومره داولس جـذبات لاپسې زیاتپاریدلي دي او زور ګیر وقوتوپه خلاف یې خپلهمبارزه زیاته سخته کړې .

ښاغلي مولانا حقاني پهپایکيوویلد پښتون اوبلو څ اولس آزادي او حقوق هیڅوك نشي غصبولي البته دخپلو حقوقو دترلاسه کولــو دپاره دزیاتي مبارزې ضرورت او اړتیاشته چه ټول اولس پهیوه حرکت اویوه اتحاد سر ه دخپل حق دپاره ملاوتړي اوله غاصب حکومت نهدخپل حق ترلاسه کولو دپاره دهیڅ ډول قرباني ورکولو پهلاره کي دهر راز ظلم او زور زیاتي پهمقابل کي کلك قیاموکړي .

دسلواغې ۱۳ـ٥٤

دپښتونستان دوزیر ستان نهرا رسیدلــي خبروایي چي پهدې ور څو کي دبیټنو اومروتو قومونو علماؤ مشرانو او ځوانانو الحاج علي محمد بیټني په مشر ی یوه ستره قو مي غونډه کړې ده.

جرګه دښاغلي مولوي عبدالمنان له خـــوا دقرآن عظیم الشان پهتلاوت پیــــل شوه او وروسته قومي مشرانو اوعالمانو دپاکستا ن دحکومت پهضد جـذابي وینا وی کړ یده ی اوپه یوه اتفاق یې ویلي دي چي دوزیرستان ټول قومو نه باید دپاکستان دحکومت پالیسي وپیژني اودهغه دولت دهر ناوړه پلانشندولو پهلار کي دملي مرام اومبارزې له پاره میدان تهورو دانګي جرګې پهیوه اتفاق پریکړیــده چي هرپښتون دخپلي خاورې دساتنې دپارهد کاملي ارادې پهقوت دسر او مال قر بانۍته حاضر دی.

جرګې د پاکستان حکومت تهخبر دا ری ورکړیدی چي دوزیر ستان پهخاوره کيدهر راز مداخلې نه باید ډډه وکړي .

* * *

دپښتونستان په پیښور کي پخپله یو ه ویناکي دملي عوامي ګوند یومشر ښاغلــي الحاج غلام احمد بلور غوښتنه کړ یده چي دپښتونستان ستر مشرخان عبدالغفار خا ن دپاکستان پهجیلکي ناروغه دی. او هغـــه ته دی دعلاج کولو پوره پوره اسانتیا و ی برابرې کړی شي او که حکومت دغه نهشي کولای نوباید دپښتنو دغهلوی ملي‌مشرتــه د پاکستان نه دباندې دخپل علاج کولو اجـازه ور کــړي .

ښاغلي بلور وویل چي دپاچاخان صحـت خراب شویدی اوددغې مسؤلیت د پاکستان د حکومت پهغاړه دی ځکه چي هغه حکومتدعمر

پەدغه خطرنا کو لحظو کی هغه په ظالمانه توگه په جیل کښی اچو لی دی ۰

هغه زیا ته کړه باید حکومت دهغو نتیجو احساس وکړی چی دباچاخان د بند ی ساتلو سره خا مخامنخ ته راځی۰

دسلواغی ۱۵ـ۵٤

دراولپنډۍ ته پەیوخبر کی ویل شوید ی چه دجماعت اسلامی گوند مو لانا جان محمد عباسی پەیوه غونډه کی ویلی دی چەدپاکستان حکومت دپښتونستان بلو چستان اودپاکستان پەسیمو کی پەسیاسی او اداری چارو کی ناکام شویدی اودهغه دحکومت کولو مو د ه هم پای ته رسیدلی دەنوځکه باید سمدستی انتخا بات وشی ۰

دپاکستان دپولیسو لەخوا پەولس با ندی مظالمو ته دگوتی نیولو په ترځ کی مولاناوویل چەپه پاکستان کی پخوا دپولیسو لگښت دری ملیونه روپۍ وو خودپاکستان پەاوسنـــی حکومت کی دغه لگښت څلور سوه اوپنځوس ملیونو روپوته رسیدلی دی او پولیس یـــی دولس سره لاس اوگریوان کړیدی۰

مولانا عباسی پەبلو چستان کیدپاکستان دحکومت مظالمو ته داشاری په تر ځ کی وویل پەهغه سیمه کی دپاکستان دحکومت نظـا می عملیاتو دپاکستان پەاقتصاد زیات فشارراوړی اواقتصاد ورځ‌په ورځ‌کمزوی کیږی خو بیاهم حکومت پەهغه سیمه کی خپل دغه ناو ړ ه عمل ته دوام ورکوی ۰

په دغه غونـــډه کی چودری رحمت الهـــی پەخپله وینا کښی وویل چەپه چوك یادگارکی دشیر بازخان مزار ی اومیرمن نسیم و لـــی ولی‌بوی غونډی دپاکستان حکومت دو مر ه وار خطا کړ چەپه کو هاټ اودیره اسمیل‌خان کی‌یی هغوی دغونډی کولونه منع‌کړ ل اوپـــه میرمن نسیم ولی یی‌دبیان بندیزلگولی‌دی۰

دسلواغی ۱٦ـ۵٤

دپښتونستان دبیلو بیلو سیمو نەدارسیدلی خبرو نەوایی چەپه دغو سیمو کی‌دپاکستان دحکومت دغیر جمهوری اعمالو اوپەاولس‌باندی داستبداد ی فشارله امله په ټولو سیمو کی دحکومت پەخلاف تاوتریخوالی زیات شو ی او داولس داحتجاجی مظاهرو اوملی مبارزو د مخنیوی دپاره دپاکستان حکومت د پښتونستان پەډیرو سیمو کی دبند یزونو لگولو په لړکی ۱٤٤ ماده نافـذ ه کړی اوهری خواته پـــه سیاسی وینا وو اوخبرو اترو دبندیزله امله یوه بی اطمینانه فضا پیداشوی‌ده۰

پەخبر کی ویل شویدی چەسره دټولـــو بندیزونوچه هغه حکومت نافـذکړیـــــدی د پښتونستان پەدیره اسمیل‌خان بنو، کو هاټ اونورو سیموکی ځای په ځای دپـــاکستان د حکومت پەخلاف اولسی‌باریدنی زیاتی‌شویدی۰ هغه دولتی غونډه چه دپښتونستان په مردان کی دپاکستان واکمن گوند دهغی جو ړ ید ل غوښتل داولسی خلکو لخوا نا کامه کړ ی شوه اودپښتونستان‌پەسیمه کی‌دحـــکو مت لخوا په ناکراری پیدا کولو دبدو یلو په لړ کی دواکمن گوند دمشرانو په وړانـــدی د پاکستان دحکومت پالسی وغند له شوه چـه هغوی دغونډی له ځای شخەپەناکامی‌ووتل۰

دسلواغی ۱۸ـ۵٤

دپښتونستان په پیښو رکی دملیدیموکراتیک گوند مشر ښاغلی غلام احمد بلور په پیښور کی په خپله ویناکښی دپاکستان دحکومت پدغه اقدام ډیر بدویلی دی چه دهغه حکومت پولیسو دملی عوامی گونددرئیس خان عبدالو لی خان ماندینه میرمن نسیم ولی بندیخانی ته دهغه سره دملاقات شخه‌منع کړه۰

هغه وویل خان عبدالو لی خان چه پدی وختو کی په راولپنډی کښی په پاکستا نی بندیخانه کی دی هغه ته دماشو مانو پەورتګ بندیز لګول دهغه حکومت غیر قانونی اوغیر جمهوری عمل دی چه خامخا دغندنی وړ دی۰

ښاغلی بلور وویل دغه وخت دپښتون ملت دازمایښت ډیر نازك وخت دی خو تاریخ به یوځل بیاهم داخبره ثابته کړی چه دپښتون اوبلوڅ ملت حقه حقوق هیڅ زور ګیروقوتونو هضم نه‌کړی شول۰

دپښتونستان دهزاری سیمی دبتګرام‌نه‌یوبل خبروایی چه دالایی پەسیمه کی‌دجمعیت‌العلمای اسلام ګوند رئیس‌ښاغلی ممحدنور اوسکرتر ښاغلی مختار رحمان پەیوه ګډه ابلاغیه‌کښی دپاکستان دحکومت لخوا دپښتنو او بلو څو دمشرانو په بی موجبه ګرفتار یو اوبند ی کولو سخت بدویلی دی اوغوښتنه یی کړیده چه‌په مردان کی دجمعیت العلمای اسلام‌ګوند رئیس اودښون حافظ محمد سعید دی سمدستی دبندنه خوشی کړی شی ۰

پەګډه ابلاغیه کی‌ویل شویدی چه‌دپاکستان حکومت غواړی خپل مخالفان په بندیخانو کی واچوی اوپه غیرقانونی اوغیر جمهوری‌دول‌خپل اقتدار تەدوام ورکړی ۰

هغوی ویلی‌دی‌چه حکومت باید دپښتونستان داولس پەمقابل کی پەخپله ناکامی اعتراف وکړی اوپه دغه اثرباید‌استعفی وکړی ۰

دسلواغی ۱۹ـ۵٤

دتحریك استقلال ګوند یو مشر ګو هر ایوب پەپیښور کی ویلی دی چی پەباندنیو هیوادونو کی لەمیشته شویو پاکستانیا نـو شخه مالیات اخیستل‌هیڅ جوازنلری ۰

ده وویل چی دپښتونستان دکوهاټ‌مینګوری نورو سیمو نه چی کوم پښتانه دروز ګاردپاره دباندنیو هیوادو ته تللی دی هغوی په ډیر مشکل سره خپل بال‌بچ پاللی شی اودهغوی نەمالیات اخیستل بیخی غلطه خبره ده ۰ هغه وویل چی باید دمالیاتو اخیستلو دپاره دعایداتو یوه خاصه اندازه وټاکلی شی او غریب خلك ددغه مالیاتونه آزادکړی شی۰

ګوهر ایوب وویل چی په غریب او مالدار باندی یوشان مالیات لګول بی انصافی ده دغه مالیات دپاسپورټ‌نه علاوه لەهغو کسانو نـه اخیستل کیږی چی په باندنیو هیوادو کـی کارکوی ۰

دیوبل خبرله مخی دپښتونستان د هزاری سیمی یو فعال ولسی مشر ښاغلی حکیـم فیروز الدین ویلی چی او سنی قیمتـی دحکومت دغلطو پالیسیو لەامله پیداشویده۰

دەویلی دی چی حکومت پەټوله دنیا کی دقیمتی دلیل وړاندی کوی خودا نه ګو ر ی چی په ټوله دنیـاکی دولس عا یـدا ت

خومره دی .

ده وویل چی دقمتی ختمو لو دپاره لازمه ده چی حکومت دبلو چستان حکومت حقدارانو ته ورکړی اوددغه سیمی دفتح کولو دپاره مخصوص شوی پانګی دتر قی اونر خونو د کنترولو لوپه پلانو ولګوی .

لکه چی معلومه شویده . په پاکستان کښی دبلوچستان دنظامی لګښتونو دزیاتوا لـی له امله نرخو نه ډیر جګ شوی اوو لس د ضروری او ارتزاقی مواد و لهقیمتی نهدمشکلاتو سره مخامخ شویدی .

دفرانسپرس آژانس پهیوه خبر کی ریو ټ ورکوی یو فرانسوی پرو فیسور چی دتیـر سپتامبر پهمیاشت کی په بلو چستان کـی تریتم شوی ؤ دپاکستان امنیتی لښکـر و وژلی دی .

پهلندن کی دبلو څو یوه ملی سرتیـری ویلی دی چی دپاکستان نه درارسیدلوریوټونو لهمخی فرانسوی پروفیسور ژان پی یروینـو دپاکستان دامنیتیلښکرواوافرادونیو لیاودجسمی زورو نووروسته یی وژلی دی.

وینو چی پهپاریس کښی دختیځو ژبو او تمدن دانستیتوت پروفیسور دی بلو چستان ته دیولنیز سفر پهوخت کی ورکشوی ؤ په خارج کی دبلو څـو دملی سر تیرو یو تنغړی ویـلی دی چی وینوددی له پاره وژلشویدی چی دپښتنو اوبلو څو دولسو نو دملینهضت چی پاکستان دهغه دځپهکولو په لټه کی دی مسلا تړ کاوه .

دسلواغی ۲۰ــ۵٤

دپښتونستان دسځاکو ټ خبردیچیپههغه ځای کی دجمعیت العلمای اسلام ګو نـد سکرترجنرال ښاغلی عبدالهاشم خان په یوه ویناکی پهمردانکښی دپاکستان دحکومتلخوا دجمعیت العلما ی اسلامګوند دسکرتر حا فظ ګلرحیم ګرفتاری غندلیده.

هاشم خان ویلی دی چی هغه حکو مت غواړی هرهغه سړی پهبند یخانه کیواچویچه حقوایی اودحق ویلو جرات په تولو پښتنو کی شته او که دحکومت سره دو مرهبندیخانی وی چی ټول پښتانه او بلو څ پکی بندیان کړی نوبیا دخوتنو مشرانو پهبندی کولو هغه مقصد نشی حاصلیدای چی حکومت یـــی حاصلول غواړی .

هغه وویل دپاکستان حکومت باید پد ی خبری هم وپو هیږی چی هیڅ قوت نـــد ی بریالی شوی چه دپښتون ملت دملیمبارزو نهضت دبندیخانـــو په و سیله له پښو وغورځوی .

دسلواغی ۲۰ــ۵٤

کراچی څخه درویتر دخبر له مخی څوتنو وسله والو افرادو دبلو چستان دپخوا نـی اعلی وزیر عطاء الله مینګل زوی اسد اللـه مینګل چه د۱۹۷۳ کالونه راهیسی پهبنـد ی خانه کیؤ دوی شپی مخکی ژوبل کـړ ی او تښتولی دی .

عطاء الله مینګل څهناڅه دری کاله مخکی دایالتی صدارت له مقام نه بر طرف او دغـه کار ددی سبب شو چه دمینګل دقبیلی افراد

په باــو چستان کی پهٔ له کو له لا س پوری کړی·

ویل کیږی اسدالله مینگل هغه وخت تښتول شوی چه دخپل یوه دوست سره دکور نــه دباندی په موټرکی ناست ؤ اوبر غل کوونکو کسا نــو د ی دموټــر څخــه کو ز کړ او وتښتیده ·

دغه راز ویل کیږی چه داسدالله مینگــل او ده تښتــــو و نکـــو تر منځ ډزی هــم شوی دی ·

دسلواغی ۲۱ ــ۵٤

دپښتونستان له پیښور څخه یو خبروایی دپیښور پهٔ پوهنتون کی کم رتبه مامو ر ینو غوښتنی کړیدی چه دهغوی غوښتنی دیوی اونۍ پهٔ موده کی ومنل شی او کــه نــه دپوهنتون کم رتبه مامورین به دپښتو نستان دوړو مامورینو له اتحادیی څخه وغواړی چه دحکــو مت په خــلاف په مظاهرو لا س پوری کړی ·

خبروایی دپیښور پوهنتون دکم ر تبــه مامورینو په غوښتنو کی یوه دا غوښتنه هم شامله ده چه دپیښور په پوهنتون کی دی دسند اوپنجاب اوسیدو نکو ته ماموریت نــه ورکول کیږی ·

دسلواغی ۲۲ــ۵٤

پښتنو او بلوڅــو ته دسند اوپنجاب پــه پوهنتون کی دماموریت اجازه نشته دپیښورد پوهنتون کم رتبه مامورینو ویلــی د ی د پیښور پوهنتون پهٔ کدرکی یوازی پهٔ سلو کی شل کسه پښتانه دی پداسی حال کی چه دسند اوپنجاب پهٔ پوهنتونو اوتعلیمی موسسو کــی یو پښتون اوبلو څ هم نشته ·

دپښتونستان په مانسیره کی دغر یبــو ناروغانو پهٔ روغتون کی زیات شمیر ناروغانو لدی امله دوډۍ اودوانه خوړلو په اعتصاب لاس پوری کړیدی چه پهٔ هغه روغتون کــی ځینی شتمن ناروغان شاملیږی اوهغوی تــه دروغتون دادار ی لخوا ډیر امتیاز و نه ورکول کیــږ ی ·

ناروغانو ویلی دی دروغتون اداره دغریبو ناروغانوسره لازمه همدردی نلری اوتر هغــه وخته پوری پهٔ خپل اعتصاب تهٔ دوام و ر کړی ترڅو ددوی سره ناوړه رویه پای تهٔ ورسی او غوښتنی یی ومنل شی·

دسلواغی ۲۸ــ۵٤

دپښتونستان له پیښور څخه یو خبروایی چی دپاکستان پولیسو دحکومتی مقاماتو په امرد پښتنو محصلیو گران مشر اودپیښورپوهنتون دپښتنو محصلینو داتحادیی پخوانــی ر ئیس افراسیاب خټک نیولی اوبندی کړی دی·

پهٔ خبر کی ویل شویدی چی ښاغلــی افراسیاب خټک څو ورځی دمخه په اسلا میــه کالــج کی دمحصلینو یوی غونډی ته پهٔ وینا کی دپاکستان حکومت دشیر پاو پهٔ وژلو تورن کړی ؤ ·

دپښتونستان لهٔ دیره اسمعیل خان څخــه پهٔ یوخبر کی ویل شویدی چی دجمعیت العلمای اسلام گوند مشر مولانا مفتی محمود د هغه ځای په جامع جومات کی پهٔ یوه وینا کی ویلی دی چی مونږ یواسلامی نظــــام اوسا لمــی

دیموکراسی دپاره مبارزه کوو اوپدی باورلرو چی زمونږ دغه مبارزه به بریالیتوب ته رسیږی ۰

مولانامفتی محمود دچشمی دکانال پهبا ب پخپله ویناکی وویل چه زمونږ په وړا ندی اوس دامساله نشته چی دچشمی و یا له بهځهوخت جوړه شی بلکه لویه مساله دادهچی داباسین پهاوبو کی به دپښتنو بر خــه څومره وی۰

هغه ویلی دی چی مونږداباسین پهاوبوکی دلس زره اوه مکعبه متره اوبو څخه یوځاځکی کمی اوبههم منو څکه چی دازمو نږیوه روا او قانونی برخه ده ۰

نباغلی مفتی محمود زیاته کړ یده چی په اساسی قانون کی دهر وګړی دحقوقودساتنی ضمانت شویدی خومونږ وینو چی دبندیزونود ۱٤٤ مادی اوپه اساسی قانون کی دترمیمولو پهوسیله دولس ټول حقوق حکو مت غـصب کړیدی ۰

دسلواغی ۲۹ـ٥٤

دپاکستان لهکراچی څخه پهیوه خبر کی ویل شویدی چی په هغه ځای کی د ملی دیمو کراتیك ګوند په یوه غونډه کیدګو ند رئیس نباغلی شیر باز مزاری پهیوه ویناکی غوښتنه کړیده چی دسردار عطاء الله خا ن مینګل زوی دراپیدا کو لو دپاره دی حکومتی مقامات سمدستی اقدام وکړی ۰

مزاری ویلی دی چی داسدالله خـانمینګل پهدوستانو باندی بی ځایه ظلم او زور هیڅ ګټه نلری اوباید حکومت دبی ګناه کسا نو دڅورولو په ځای هغه مجرمان ونیسی چــی پخپله حکومت تهمعلوم دی ۰

شیرباز خان مزاری پهمیرمن نسیم و لـی باندی دحکومت له خوا په عامه غونډه کی دوینا کولو بندیز غندلی او غوښتنهیی کړیده چی دغه امرانه او ظالمانه حکم دیسمدستی بیرته واخیستل شی۰

دملی دیمو کراتیك ګوند رئیس دبلوچستان دمسالی دحل لپاره دسیاسی لاری په میند لو زور اچولی اوویلی یی دی چیدمسالیدحل یوازینی لار داده چیبلوڅ مشران لهبند څخه خوشی کړی شی او ددوی سره خـبـر ی اتری وشی ۰

دکب ۳ـ٥٤

دپښتونستان په بیلوبیلو سیمو کـــی د پاکستان حکومت پهخلاف دمحصلینو د تا و تریـــخوالی خبرونه دارسیــدلـــی دی ۰ پهیوه وروستی خبر کی ویل شو یدی چهپه پیښور کی دګورنمنت کالجمحصلینودحکومت په خـلاف یوه لویه مظاهره کړی اودمحصلینو پهخلاف می دپاکستان دپولیسو دتشدد سخته غندنه کړیده ۰ پهاسلامیه کالجکیدمحصلینو پهیوه لویه غونډه کی دنباغلی افراسیـــاب خټك دسمدستی پرېښودلو کلکه غوښتنـه شویده ۰

دکب۳ـ٥٤

دباندنیو چارو دوزارت داطلاعاتو مد یریت خبر ورکړ چه افغانستان ته دپناه راوړونکـو بلوڅانو دراتګ په لړ کی پدی وروستیووختو کی څلور اتیا تنونو روبلو ځانو چهښځی او

ماشومان پکی دی دپاکستان دحکومت اوعسکرو دظلم اوتعدیدلاسه افغانستان ته پناه راوړیده .

دافغانی سری میاشتی ټولنی دبلو ځوپناه راوړونکو ددغی نوی ډلی دخوراك اواستوګنی دپاره هم لازم ترتیبات نیولی دی .

دکب ٤ـ٥٤

دپښتونستان له پیښور څخه په یوخبر کی ویل شویدی چی دپاکستان پولیسو د ملی دیموکراتیک ګوند هغه غونډه ګډه وډه کړه چه په چوك یاد ګار کی یی جوړه کړی وه ملی دیمو کراتیك ګوند ځوورځی دمخه اعلان کړی وچی په چوك یادګار کی به یوه لویه غو نډه جوړه کړ ی خو پو لیسو دغونډی دترتیبو لو څخه مخکی دچوك یادګار کنترول په خپل لاس کی ونیو او پښتنو ته په خپله مینه کی دغونډی کولو اجازه نه ورکول کیږی .

ښاغلی بلوزویل چی مونږ غواړو دقانون په چوکاټ کی خپله سیاسی مبارزه جاری وساتو خوکه حکومتی مقامات زمونږ دقانونی مبارزی مخنیوی کوی نوبیا په مونږ هم هیڅوك قانون ته په اطاعت کواومجبور نکړیشی.

دکب ٤ـ٥٤

دپاکستان دتحریك استقلال ګو ند مشر مارشال اصغرخان دملی عوامی ګو ندد مشرخان عبدالولی خان دبند په باب و یلی دی که چیری دملی عوامی ګوند رئیس دپیپلز ګوند سره همکاری کولی نو په مرکزکښی ورته دوزارت دچوکی پیشنهاد کیده خودنه همکاری په صورت کی دهغه په خلاف دعوا جوړیږی اودسیاسی مبارزی لاره پری بندیزی .

په پښتونستان کی دجمعیت العلما ی اسلام ګوند سکرتر جنرال ښاغلی عبدالباری خا ن په یوه وینا کی ویلی دی که چیری دپاکستان حکومت دآزاد واوبیطرفو انتخاباتو اراده لرلی نو دمخالفو ګوند ونو په سیاسی فعالیت به یی بندیزونه نه لګولی .

ده ویلی دی چه واکمن ګوند په مخالفو ګوند ونو څکه بندیزونه لګوی اودسیاسی مبارزی لار ه یی پر مخ تړی چه غواړی دخپلی خوښی سره سم په غیر دیمو کراتیك ډ و ل اقتدار ته دوام ورکړی .

دکب ٦ـ٥٤

دپښتونستان له پیښور څخه په یوه خبر کی ویل شویدی چی دپښتنو محصلینو داتحادیی دزئیس مرستیال ښاغلی سید اختر علی شاه په پښتو ژبه دپښتنو در اوایتو په خلا ف دلو څو اوبرینډ وفلمونو دخپرو لو سخته غندنه کړی اوپه راډیو او تلویزیون کی یی دپښتون قام په سپکاوی بدویلی دی .

اختر علی شاه غوښتنه کړیده چی دفلمونو دسانسور ولو دهیات له ډلی څخه دی هغه کسان وویستل شی چی په پښتون دښمنی مشهور دی .

له پیښور څخه یوبل خبروایی چه دپیښور پوهنتون دمحصلینو داتحادیی په انتخا باتو کښی دریاست کاندید ښاغلی صفدرخان لـه محصلینو څخه غوښتنی دی چی هغوکسانو ته رای ورکړی څوك چی پښتنو محصلینو تـه دخدمت کولو جذبه لری .

په پېښور کې دبېلوبېلو سیاسي ګوندونو په یوه ګډه غونډه کې دحکومت له خوا په غیر دیمو کراتیك ډول دفعالیت دمخنیوی په عمل بدو یل شویدی ۰

دملي دیمو کراتیك تحريك استقلال ا و جماعت اسلامي ګوندونو په غونډه کې خواشیني څرګنده شویده چې حکومت غواړي د خپلو سیاسي مخالفینو په بندی کولو سره خپل اقتدار ته دوام ورکړي ۰

په غونډه کې دملي عوامي ګوند دمشرانو دبندی کیدو غندنه هم شویده ۰

دکب ٦ـ٥٤

دپښتونستان دپېښور څخه یوخبروايي چه په هغه ځای کې قبایلي محصلینو دپاکستان دحکومت تورن کړیدی چې دپښتنو محصلینو سره بده رویه کوی اوله دی امله یی داحتجاج په توګه دلو ړی په اعتصاب لا س پـو ر ی کــړ یدی ۰

دپاکستان حکومتي مقاماتو دقبایلي اعتصاب کوونکو محصلینو له ډلي څخه دری تنه نیولی اوبندیان کړي یی دی ۰

له پېښور څخه په یوبل خبر کې ویل شویدی چه دپېښور پو هنتو ن محصلینو دنباغلی ظفر الله په مشر ی په یوه غـو نډه کـــی دپاکستان دحکومت څخه غو ښتنې دی چـــه دپښتنو محصیلنو مشر افراسیاب خټك سمدستي خوشي کړي اودهغه په خلاف جوړې شوی دعواوی بیرته واخلي ۰

په غونډه کې محصلینو خپلو وینا وو کې له خپلو ملګرو دپښتنو محصلینو داتحاد یې لخوا کاندید شو نمایندګانو ته را یــــی ور کـــړ ی ۰

دکب ١٠ـ٥٤

درویتر او رادیو بي‌بي‌سي نمایندګانو له اسلام آباد څخه خبر ورکړ یدی چه‌دمخالفو ګوندو نو نمایندګان دپاکستان داسامبلي او سناګډ ی غونډی څخه ددی دپاره وو تـــل چه‌دوی ته‌اجازه ورنکړ ی شوه چه‌په‌بلوچستان کی دفدرالي حکومت داوږدیدود مربوطي‌لايحی په‌باب‌خپلی‌نظریی څرګندی کړی ۰

دمخالفو ګوند ونودغړیو درئیس کفیـــــل ښاغلي مفتي محمود ورروسته له هغه چـــه دمخالفو ګوندو نو دپنځلسو تنو غړیو پـــه مشری له دغو غونډو څخه ووت اخبارو‌الاو ته وویل حکومت دده دوینا مخه نیو لی ا ود پاکستان پارلمان دشخړو ډګه‌بڼه‌غوره‌کړیده۰

مولانامفتي محمود وویل چه دمخالفوګوندونو په‌نظریه بلو چستان کښی دمر کزی حکو مت له‌خوا دفدرالي حکومت تپل دديمو کـــــراسي مخالف اوداياالتي کو رني خود مخـــــتاری د پرنسيپ خلاف کاردی اودنظامي حکومت تپل بلل کیږی درویتر اوبي‌بي‌سي نمایندګا نـــو څرګند ه کړیده چه‌په بلوچستان کی‌دفدرالي حکومت داوږدیدودلايحی دطرحه کیدو په‌وخت کی دپیپلز پارټۍ دنما یندګانو اودمخالفـــو ګوندو نو دنمایندګانو تر منـځ سختی‌ناندری ووهل شوی او دغونډ و فضابیخي ګډ و ډه شوه ۰

څنګه چه دپیپلز پارټۍ نماینده او حتی د کابینی وزیران دمخالفو ګوندو نو دنمایندګانو

دنظر دخر گندو لو مخه نیسی‌نو **مولانا مفتی** محمود اودهغه ملگری دغو ندی **دتالار څخه** ووتل ۰

دمخالفینو دوتلو وروسته **دپیپلز پار ټی** غړیو په‌بلو **چستان کی دحکومتی مقرراتو د** دوو میاشتو داوږدیدو **په طر فداری را یـه** ور کـړ ه ۰

دروېتر نمایده **ویلی‌دی چه له‌دریو کالـو** راهیسی په بلو **چستان کی دپاکستان دوسله** والپوځ اوبلوځ‌قبایلوترمنځ‌جګړه **روانه ده او** څه موده مخکی **دپاکستان صدر اعظم‌ذوالفقار** علی بوتو پدغه ایالت کی **دپیپلز پارتـــی** حکومت دبی لیاقتی اوبی **کفایتی په تـــور** برطرف کړ اوپدغه ځای کی یی **دنظامی حکومت** مقررات نافـــذ **کړل** ۰

دروېتر دنماینده **په‌قول په‌اسلام آبادکښی** سیاسی منابعو **ویلی دی چه بنبایی مخا لف** گوند ونه دپاکستان **داسامبلی اوسنا لـــه** پسرلنیو غونډوسره **چه تاکل شوی وه‌پیل‌شی** هم پریکړه‌وکړی۰

دمخالفو گوندو نو **نمایندگانو له‌یو کـال** را هیسی دپاکستان **دپارلمان دزیاتر وغونډو** سره دپاکستان **دحکومت ددغی پالیسی پــه** خــلاف داعتراض **په‌نامه چه دپارلمان پــه** چارو کی‌**دمخالفینوداغیزمنی غو ندی مخـه** دی ونیسی پریکړه‌کړی وه اوپه‌گډه غونډه‌کی یی یوازی ددی دپاره برخه **اخستی‌وه چــه** خلك دبلو چستان دحالا تو په **حقایقو باندی** خبر کړی ۰

پدغه ایالت کی **دنـظامی حکومت د تېـل** کیدو سره مخالفت وکړی ۰ **کټونکو ویلی‌دی** چه‌مخالف گوندونه **دبلوچستان په‌ایالتی‌پارلمان** کی اکثریت لری اوتر **۱۹۷٤ کال پو ر ی** ددغه ایالت حکومت ددوی په‌لاس‌کی‌ؤ۰

په همدغه کال کی **دپاکستان** صدراعظم د اکثریت حکو مت **په‌خپله بر طر ف کړاو څه** مـو ده و ر و سته یی پــد غــه سیمه‌کی دپیپلز پارتی حکومت جوړ کړ خو دخپل **گوند** حکومت یی هم پدی وروستیووختو کی یی بلوچستان کی دفدرالی حکو مت‌مقررات نافذ کړل ۰

دکب ۱۱ـ٥٤

په پیښور کی دجمعیت العلمای اسلام‌گوند امیر مولانامحمد ایوب بنوری اوایالتی سکرتر جنرال سیدزاده عبدالباری **خان** په یو گـډ بیان کی **دپاکستان** له‌حکومت څخه غوښتنی‌دی چی دراتلو نکو عمومی انتخا باتو دسر تـــه رسولو دپاره **دمخالفو گوندو** نو مقدما تـــی شرایط **ومنی** ۰

په گډبیان **کی‌ویل شویدی چی په‌مخا لفو** گوندونو باندی دسیاسی‌مبارزی **لاره** تړل به خطرناکی نتیجی **ولری په‌بیان کی غو ښتنه** شویده چی داسامبلو **تول بندیان شوی غړی** خوشی کړی شی **اوله تولو سیمو څخه د ی** دبند یزونو **۱٤٤ ماده سمدستی لیری‌شی۰**

دپښتونستان **دملا کنډ** دسیمی **په‌سخاکوټ** کی دجمعیت العلمای اسلام **گوند په‌یوه‌غونډه** کی دپاکستان **دحکومت په‌ناوړو پالیسیوسخت** بدویل **شویدی** ۰

په‌غونډه کی دپاکستان له‌حکومت‌څخه په‌کلکه غوښتنه شویده چی دبندیزونو ۱۴٤ ماده‌لیری کړی په‌اساسی قانون کی په‌یوه اړخیز ډول شوی ترمیمونه بیرته واخلی ټول سیاسی بندیان خوشی کړی اودعمومی انتخاباتو د سرته رسولودپاره حکومت استعفی‌وکړی.

دپاکستان له‌اسلام آباد څخه په‌یوه خبرکی ویل شویدی چه دسنا اومرکزی اسامبلی په ګډه غونډه کښی دمخالف ګوند و کیـلان‌له‌دی امله له غونډی سره پریکړ ی کولوته اړشول چه دمداخیلواومحمود خیلو وزیر و تر مینځ نښو د چی خپله بشپړه‌وینا واوروی.

هغه وخت چه‌مولانامفتی محمود په‌بلوچستان کی دپاکستان دنظامی قواوو دبیرحمانه عملیاتو یادونه وکړه اوغوښتل یی چه ددغو عملیاتو څخه پرده پورته کړی دواکمن ګوند غړو له هغه څخه وغوښتل چه چه‌په بلوچستان کی دپوځی عملیاتوپه باب خبری ونکړی اودهغه وینایی ګډه وډه‌کړه .

دپاکستان دسنا اومر کزی اسامبلی‌په‌غونډه دحکومتونو په بدلولو انتقاد کړی اوویلی‌یی دی چه په هغه ایالت کی داکثریت‌دیوداسی حکومت رنګول چه‌ټول غړی یی دولس‌منتخب نمایندګان وواوپه‌ځای‌یی دپرله پسی‌فیوډالانو ټاکل چه دولس سره هیڅ ډول اړیکی‌نلری لویه اشتباه وه .

شوکت حیات په‌خپله ویناکی ویلی دی چه دپاکستان حکومت باید دبلو چستان دمسئلی دحل یوازینی لاره داده چه‌په‌بلو چستان کی داکثریت منتخب حکومت بیا جوړشی.

دکب ۱۲ــ ٥٤

دپښتونستان په نوښار کی دپـاکستان پولیسو هغه محصلین په کوتکو و هلـی دی چه دځپلو استادانو دغوښتنو په‌ملاتړ یی په‌مظاهرو لاس پوری کړی و.

خبروایی چی دپاکستان پولیسو دمحصلینو یوتن مشر بندی کړی اوسختی شکنجی یی ورکړیدی . په نوښار کی استادانو دمحصلینو سره دپولیسو بده رویه غندلی او له‌حکومتی مقاماتو څخه یی غوښتی دی چه هغه پولیس محاکمه کړی چه‌په محصلینو یی ظلم‌او‌تیری کړیدی .

دپاکستان داسلام آباد څخه یو خبر وایی چه‌په مرکزی اسامبله کی دمخالف ګوند مشر مولانامفتی محمود داسامبلی دغونـډی سر ه دپریکړی اعلانولو نه دمخه په‌خپله وینا کی ویلی دی‌چه په بلو چستان کی دحکو مت چاری غیر قانونی دی .

په خبر کی ویل شویدی چه‌په مر کز ی اسامبله کی دواکمن ګوند غړو دمولانا مفتی محمود وینا ګډه وډه کړی اوهغه ته‌یی‌اجازه نده ورکړی‌چه‌خپلی خبری پای ته‌ورسوی.

داسامبلی سره دمخالف‌ګوند مشرانوښاغلو شوکت حیات خان ،خورشید علی خان اواحمد رضا قصوری هم په‌بلوچستان کی‌دپاکستان دحکومت ناوړه اقدامات غندلی اوویلی‌یی‌دی چه‌په بلو چستان کی دپاکستان‌دحکومت‌دټولو اقداماتو مقصد داوو چه هلته ایالتی‌حکو مت ختم کړی اودچار وواك په خپل لا س‌کـی ونیسی.

دکب ۱۶ـ۵٤

دپښتونستان له وزیرستان څخه په یوخبر کی ویل شویدی چه دمداخیلووزیرو اومحمود خیلو په‌سیمه کی ټول سرکونه دپاکستاند ترافیکو په‌مخ تړل شوی اودهغه‌حکومت په خلاف ولسی فعالت روان دی ٠

خبروایی دپاکستان حکومت کو ښښ کاوه چه دمداخیلو اومحمود خیلو وزیرو تر مینځ کورنی شخړی پیداکړی او پښتانه‌دپښتنوسره وجنگوی خودهغی سیمی مشران او ځوانانډ پاکستان دحکومت په‌دسیسه پوهیدلی اودهغه حکومت په ضد یی سخته مبارزه پیـــل کــړیده ٠

خبر زیاتوی چه تیره ورځ په‌سپین‌کلی کی ملی مبارزینو دپاکستان دملیشاوو په کمپ بریدکړی اوزیات مالی اودسر تاوان یـــی وراړولی دی٠

دکب ۱۶ـ۵٤

دپښتونستان له پیښور څخه یو خبروایـی چه داد وارد کالج داداری له‌خواله کالج‌څخه دمحصلینو داتحادیی درئیس ښاغلی محمدخالد خان په‌ایستلو په محصلینو کی تاوتریخوالی زیات شویدی ٠

په‌خبر کی ویل شویدی چه‌کالـج داداری له‌دغه عمل سره دمخالفت په اثردمحصلینود اتحادیی ټولو غړو احتجاج په‌توگه‌استعفا وی کړیدی ٠

دپیښور پوهنتون دمحصلینو داتحادیی‌نوی منتخب رئیس ښاغلی صفدرخان په‌یوه ویناکی له‌ادوارد کالـج څخه دمحصلینو داتحاد یـی درئیس په‌ایستلو خواشینی څرگنده کړی‌او په‌کالج کی‌یی دهغه دبیا شاملو لوغوښتنـه کــړیده ٠

دپښتونستان له‌دیره اسمعیل خان څخـــه دیورا رسیدلی خبر له مخی دهغه ځای‌دکالج محصلینو دحکومت په‌خلاف په‌اعتصاب لاس پوری کړی ٠

دمحصلینو داتحادیی لخوا په یو خپورشوی بیان کی دنورو سیمو دمحصلینو څخه غوښتنه شویدی چه دحکومت دناوړو چارو په خلاف سخته مبارزه وکړی٠

دکب ۱۷ـ۵٤

دپښتونستان دباجوړ څخه په‌یوه‌خبر کی ویل شویدی چی دسالارزو دبرسدین،لرسدین برامدك، لرامدك اودماموند و وریازو، بروزواو برمکازو ولس دوړ و ماموند وپه خړکمرنومی ځای کی یوه درنده ولسی غونډه کړی وه‌اوپه هغی کی دپښتنو اوبلو څو دملی حقوقو په‌باب جذابی ویناوی شویدی٠

ولسی مشرانو غونډی ته‌په خپلو ویناووکی سپارښتنی وکړی چی باید دهغه ځای و لس ټولی خپل مینځی بی اتفاقی شاته وغورځوی اودپاکستانی حکومت په‌مقابل کی سره‌یوموټی شی ٠ له‌باجوړ څخه په‌یوبل خبر کی ویل شویدی چی په‌پالنگ نومی ځای کی‌دماموندو او سالارزوولس یوه بله درنده ولسی غونډه هم کړی وه چی په‌هغی کی‌ولسی‌مشرانو د پښتنو اوبلو څو په‌سیمو کی دپاکستان د حکومت په دسیسو رڼا اچولی اوولس یـــی یووالی او اتحادته رابللی دی ٠

خبروایی دپالنگت پهولسی غونډه کې په زرونو خلکو ګډون کړی وواودپاکستان پهحکومت باندی داحتجاج پهعنوان یی توربیرغونهپورته کړی وو.

دکب ۱۸ـ۵٤

دملی دیمو کراتیك ګوند مشر ښاغلـــی شیر بازخان مزاری دمدافع وکیلانو پهغونډه کې چیزیات شمیر و لسی خلکو هم پکـی ګډونکړی ؤ دبلوچستان دمسئلی په باب پهخپله وینا کی ویلی دی ددی په ځایچی دپاکستان حکومت دبلوچستان مسئله پـــه دیمو کراتیك ډول حل کړی وایله قـــوی ځخه یی کار واخیست اوپه بلو چستان کییی دپنجاب خلاف کرکه زیاته کړه چی دغه کاریی په بنګله دیش کی همکړی وو.

دکب ۱۹ـ۵٤

دپښتونستان له باجوړ ځخه را رسیدلـی خبروایی چیداتمانخیلو دو لس ملی مبارزینو پههغه پاکستانی تحصیلدار ډزی کړ یدیچی غوښتل یی داتمانخیلو دسیمی ماڼودیرینومی ځای تهلاړشی .

پهخبر کیویل شویدی چی دملی مبارزینو ډزو په اثر پاکستانی تحصیلدار او د هغـــه ملګری پهشا تګ تهاړ کړی شویدی. خبـــر زیاتوی په پاکستانی تحصیلدار باندی له ډزو کولو ځخه وروسته داتمانخیلو ولس یوهدرنه ولسی غونډه کی دپاکستان لهحکومت ځخـــه وغوښتل چی دپښتنو اوبلو ځوپهسیمو کیله هرډول مداخلی ځخهډډه وکړ ی اوپښتانهبلوځ سیاسی بندیان خوشیکړی .

دکب ۲۰ـ۵٤

دپښتونستان لهمردان ځخه پهیو خبر کی ویل شویدی چهدملی دیمو کراتیك ګو ند یوتن مشر ښاغلی غلام محمد بلور یویغونډی تهپه ویناکی ویلی دی چه باید پښتانه د دیمو کراسی دمنځ ته راوړلو اودخپلو حقـه حقوقو دګټلو دپاره فعاله مبارزه وکړی.

بلور ویلی دی دملی دیمو کراتیك ګوند دریـځ روښانه او ځرګند دی اوهغه داچه دپاکستان دحکومت دغیر جمهوری و لسدښمنه چارو مقابلهکوی او دولسی حقوقوګټلودپاره بهپهمیړانه مبارزه وکړی .

بلور زیاته کړیده چه دپاکستان حکومت د جمهور یت له اواز ځخه سخت ویریږی نـو ځکه په ټو لو هغو خلکـــو مـظـــا لـم کویچه دجمهوریت ټینګو لودپاره هلی ځلـی کو ی .

ښاغلی بلور دپیښور پوهنتون دمحصلینو داتحادیی پهانتخا باتو کی دپښتنو محصلینو بریالیتوب ته اشاره کړی او ویلی یی دی چه دپښتنو محصلینو دغه بریالیتوب دد ی ښبه دهچه دپښتون ځوان نسل دپـا کستان دواکدارانو پهدرو غجنو وعدونه تیروزی او دخپلو حقوقو دګټلو دپاره هرډول قر بانی تهتیاردی .

دکب ۲۵ـ۵٤

دباندنیو چارو دوزارت داطلاعاتو مدیریت خبر راکړی چی افغانستان ته دبلو ځـــودپناه راوړونکو درارسیدو په لړکی پهدی وروستیو وختو کی اوه ځلو پینځ تنو تورو بلو ځو

چه نارینه او ښځې پکښې شاملې دي دپاکستان دحکومت دظلم او تیری له امله دافغانستان خاوری ته پناه راوړی دی د افغانی سرې میاشتې ټولنې د بلوڅو دپناه راوړونکو ددغی نوی ډلې داعاشې او اباتې له پاره هم لازم ترتیبات نیولی دی .

دکب ۲۶ـ۵۴

دپښتونستان په کوهاټ کې دملی دیموکراتیک گوند رئیس نذیرخان شینواری په یوه وینا کې ویلی دی چه دملی دیموکراتیک گوند به ددیمو کراسی دمینځ ته راوړلو په لاره کې دهرډول ظلم اوزور مقابله وکړی .

ښاغلی نذیرخان ویلی دی دپاکستان حکومت په هیڅ ډول نشی کولی چه دملی دیموکراتیک گوند غړی دولس دحقوقو دلاس ته راوړلو دپاره له مبارزی څخه واوړی.

دپښتونستان ددیره اسمعیل خان دگومل پوهنتون دمحصلینو داتحادیی یو تن مشر محمد خورشید په یوه وینا کښی ویلی دی چه دپښتنو پوهنتون دمحصلینو داتحادیی په انتخاباتو کې دپښتنو محصلینو بریالیتوب یوه مهمه پیښه ده .

ده ویلی دی دانتخاباتو له نتیجی څخه څرگنده شویده چه پښتنانه اوس ویښ او بیدار دی اود پاکستان حکمرانی ټولی باید دپښتنو ملی حقوق ومنی .

دکب ۲۸ـ۵۴

دپوهنی دوزارت دوهم معین او په پاکستان کې دسیرت النبی (ص) په جرگه کې دافغانی هیات رئیس ښاغلی وفی الله سمیعی ددغی جرگی په غونډه وکی دبرخی اخیستو وروسته کابل ته راورسید .

ښاغلی سمیعی دباختر آژانس له نماینده سره دیوی مرکی په ترځ کې دپاکستان دمطبوعاتو او رادیو ددغو رپوټونو په باب چه دپاکستان صدراعظم ښاغلی بوټو په جرگه کې دبرخه والو په ویاړ په یوی میلمستیا کې ویلی ؤ چه پاکستان دافغانستان سره دښمنی نلری بلکه افغانستان له پاکستان سره خصومت لری ی پداسی حال کې چه پاکستان دافغانستان دپاره زیاتی ترانزیتی اسانتیا وی برابری کړیدی وویل . له بده مرغه دپاکستان صدر اعظم دغه شان خبره کړیده خو تعجب کوی چه د پاکستان مطبوعاتو اوراډیو افغانی هیات د رئیس وینا دخپرو لو څخه چه په همغه مجلس کې یی دجرگی دټولو برخه والو په وړاندې د پاکستان دصدراعظم دوینا وروسته وکړه ډډه کړیده .

ښاغلی سمیعی څرگنده کړه چه دافغانی هیأت رئیس دپاکستان دصدراعظم دوینا دختمیدو وروسته سملاسی داسی ځواب ورکړ.

خواشینی یم چه مجبور شوی یم دافغانستان په باب دپاکستان دښاغلی محترم صدر اعظم

وينا بيخي رده كړم اوبى اساسه يى وبولم. افغانستان دتاريخ پهشهادت يوسولهدو ست هيواد دى اوتل يى په روغه جوړه كى دګډژوند اودخبر ودلارى داختلافونو دلرى كيدو داصول سره پوره پابندى اواحترام ښودلى دى لكهچه دافغانستان اوپاكستان تر منځ ديوا ځينى سياسى اختلاف دحل پهباب يى هم تل نظر اوتيارى څرګند كړى چهدغه اختلاف دخبرواو دورانديشى دلارى اوپه پراخ نظـرحل شى خوله بده مرغه دپاكستان حكومت دافغانستان دغه دريځ اونظرته هيڅ وخت مثبت ځـواب ندى ويلى .

دپاكستان ښاغلى محترم صدراعظم ! تاسى پخوا پهكانګرس كى پخپله ويناكى وويل : چه دسيرت النبى كانګرس دهيڅ ډول سياسى ګټى اخيستلو دپاره ندى جوړ شوى څومره بهپه ځاى اومو زونهواى كهچيرى پخپلهتاسى پخپلى دغى خبرى باندى عمل كړى واىاو له هرډول سياسى څرګندونى مو ډډه كړىواى اوياځه ناځه داسلامى ورورګلو ى اوميـنـى دروحيى سره موسم ويلى واى چه غـواړى دافغانستان اوپاكستان ترمينځ يوا ځينـى سياسى اختلاف دواقع بينى او دورانديشى دلارى او ددوستانه او ورورګلو ى دخبرو په وسيله دىحلشى .

زماپهعقيده پدغهوخت كىچهداسلامى نړ ى سترعالمان دحضرت محمدصلى الله عليهوسلم دسيرت دنمانځنى دپاره دلته راټولشوىلازمه نهوه ددغهشان سياسى مسالو او هغه هـــم دسياسى ګټى اخيستو پهمقصد څهويلشوى واى . زه ددغهكانګرسددرناوى پهخاطرنهغواړم تردى زيات ددغى موضوع پهباب څه ووايـم اوښاغلى صدراعظم ستاسى ددغىميلمه پالنى څخه تشكركوم .

ښاغلىسميعى زياته كړه : چهدپاكستاند صدراعظم ويناته دافغانى هيات درئيسځوا ب پهغوږنيوه كى دټولو حاضرو عالمانو پهاوږدو چكچكو سره بدرګهشو اودبيلو بيلو هيا تو نو رئيسانو دافغانى هيأت دريځ وستايهلههغه كانګرس څخه يىسياسى ګټهاخيستل چـه د حضرت سرور كائناتمحمد صلىاللهعليهوسلم دسيرت دنمانځنى اودرناوى دپاره جوړشوىؤ وغندل اوبديى پرى وويل .

ديوهنى دوزار ت د و هـــم معيـــن دباختر نماينده ددغى پوښتنى په ځواب كى چهلكه څنګه چهاوريدلى شوى داسلام پهباب دښاغلى بوتو دوينا پهيرى برخى باندى انتقاد وشووويل : دپاكستان ښاغلى صدر ا عـظم پخپله ويناكى داسلام دسپيڅلى دين دمربوطو ټكوسره تماس ونيواو پخپلو تفصيلاتو كى يى زياتى اشتباه ګانى وكړى چه په همغهمجلس كى دكويټ ددولت دشئونو وزير ښا غلـــى يوسف هاشم الرفاعى له خواپه ډاګه پـــرى انتقاد وشو اورديى كړل .

دښاغلی الرفاعی ویناداسلام دنورو عالمانو له خواپه اوږدو چکچکو سره بدرګه شوه .

ښاغلی سمیعی وویل چه ښاغلی بوتودافغانی هیات درئیس په ځواب اودکویټ ددولت دښئونو دوزیرپه تبصره کی بی ځوابه پاتی شو .

دکب ۳۰ـ۵٤

دپښتونستان له پیښور څخه یوخبر وایی چی په پښتونستان کی دملی دیموکراتیک ګوند مشر ښاغلی غلام احمد بلورپه یوه وینا کیویلی دی دپیښور پوهنتون دمحصلینو د اتحادیی په انتخاباتوکی د پښتنو محصلینو بریالیتوب وښودله چی پښتانه اوس بیداردی اودخپلو حقوقو دلاس ته راوړلو دپاره کلکه مبارزه کوی .

ده ویلی دی کـــه څـوتنه د شخصـــی غرضونو خاوندان دمبارزینو له قطار څخـــه ووځی داځه دناامیدۍ وړخبره نده بلکه‌دغسی خلکو یوخواته کیدل اوپیژندنه دملی‌مبارزینو په ګټه ده .

بلور دپاکستان دحکومت له خوا دمخالفو ګوندونو په خلاف له تبلیغاتی وسیلو څخه په بوارخیزتوګه استفاده کول هم غندلی دی .

دپښتونستان له دیره اسماعیل خان څخه په یو خبرکی ویل شویدی چی دپښتونستان په بندیخانوکی دپیپلز ګوند هغو غړوداوړی په اعتصاب لاس پوری کړیدی چی له‌مرکزی قیادت سره دمخالفت په‌وجه بندیان شوی وو.

دوری ۲ـ۱۳۵۵

د پښتونستان په مانسیره کــی دتحریـک استقلال ګوندیو مشر فیاض حسین په یوه ویناکی ویلی دی چه‌په پښتونستان کـــــی دپاکستان دمرکزی حکومت نماینده حکو مت دمرکزپه لارښوونه غواړی چه‌په اری پور کی دتیلفون کارخانه له هغه ځای څخه لیـری کړی .

ده ویلی دی دپاکستان حکومتی مقامات دتیلفون کارخانه دپروژی دناکامی په پلمه بل ځای ته انتقالوی اوزیانه کړی یی ده چــــه حکومت ټول پروپاګند ونه غولوونکی دی .

دوری ۲ـ۵۵

په هغو پیغامونوکی چی دپښتونستان ا و بلوچستان دمشرانو لــــــه خوارارسیدلی دی دپښتونستان‌دباجوړ،سلارزو،ماموندو، چارمنګ،او اتمانخیلو مشرانو دخیبرشینوارو ، اپریـدو

ورکزیواو پروخمکنو مشرانو دمومندو دټولو قبیلو مشرانو دوزیرستان وزیرو، مسیدو ، بیټنو اودکورمی دسیمی مشرانو همدغه شان دبلوچستان بلوڅو اوپښتنو مشرانو د خپلو خلکو په نمایندګی اوهمدارنګه په افغانستان کی دپښتونستان اوبلوچستان اوسیدونکــــو پښتنو اوبلوڅو مشرانو دنیکمرغه نوی کال په مناسبت ددولت درئیس او صدراعظم‌ښاغلی محمدداؤد حضور دکابینی اومرکزی کمیټـــی غړیو دافغان جمهوری اردوجنرالانو افغا نــی ورونوته دزړه له اخلاصه مبارکی ویلی او‌له پاك خدای نه یی زمونږ دستر ملی لارښود ښاغلی محمدداؤد ترقیادت لاندی دافغانستان دزیاتی لوړتیا اودافغان ولس دزیاتی هوساینی هیله کړیده .

دوری ٤ـ٥٥

دجمعیت العلمای اسلام گوندمشرمولانامفتی محمود دپښتونستان په بنوکی یوی غونډی ته ویلی دی چه دپاکستان اوسنی حکـــومت د جمهوریت اواسلام له نومو څخه خپلوناوړو سیاسی غرضونو ته درسیدلو دپاره ګټه‌اخلی اوپه‌حقیقت کی هغه حکومت له جمهوریـــت اواسلام سره څه مینه نه‌لری .

ښاغلی مفتی محمودویلی دی دپاکستا ن واکداران نشی‌کولی چه‌په نمایشی کنفرانسو باندی ولس تیرباسی اوپه خپلو ناوړوچارو پرده واچوی . مفتی محمود دبندیزونو د١٤٤ مادی په انفاذ باندی دانتقاد په ترڅ کی ویلی دی چه‌په ټولو سیموکی دابندیزونو دمادی نافذول دا ثابتوی چه ولس دپاکستان دحکومت څخه کرکه کوی اوهغه حکومت غواړی چه‌په زوراو جبرخپل اقتدارته دوام ورکړی .

مولانامفتی محمود په خپله ویناکی له‌ولس څخه غوښتی دی چه دحکمران گوند دغیـــر دیموکراتیکو چارو دمخنیوی دپاره دمخالفـو گوندونو دمبارزی کلک ملاتړ وکړی .

دوری ٥ـ٥٥

ښاغلی محمدداؤد ددولت رئیس اوصدراعظم په‌هغه مرکه چه‌په اسلام آبادکی درویترخبر رسوونکی آژانس له خبریال ښاغلی گراهام ستیوارت سره دوری په پنځمه ١٣٥٥ په‌کابل کښی وکړه دافغانستان اوپاکستان تر مینځ دیواخښی سیاسی‌اختلاف په باب درویترخبریال سوالونه ته داسی ځواب ورکړ :

پوښتنه ـ ددولت ښاغلی‌رئیس ! دپاکستان صدراعظم ښاغلی بوتوپه‌دی وروستیو وختوکی وویل چه پاکستان له افغانستان سره کـوم اختلاف نلری اودافغانستان دی چه‌دپاکستان سره اختلاف لری ـ په دقیق ډول دپاکستان سره ستاسی اختلاف څه دی ؟

ځواب ـ لکه څنګه چه تاسی خبر یاست دپاکستان ښاغلی صدراعظم دغه ادعاپه‌کراچۍ کی دسیرت النبی (ص) دکانګرس دجوړیدو په مناسبت په یوه ټولنه کی کړی او ښــه معلومه ده چه له‌دغه شان بی ځایه اوبی‌ساسه ادعا څخه دهغه مقصدله دغی ټولنــی څخـه سیاسی استفاده کول دی . چه‌هغه دافغانستان نماینده په همغه ټولنه‌کی رده کړیده .

ستاسی دپوښتنی دوروستی برخی په باب کی باید ووایم چه‌په دقیق ډول دپاکستان‌سره زمونږ اختلاف دپښتنو اوبلو څو خلکو له‌حقه حقوقو څخه ملاتړ دی داختلاف اصلی جرړی څه په‌هغه کی دبرتانوی استعمار په‌وخت‌کی له‌انګلیس اوځه‌نن دپاکستان سره همدغه‌قضیه وه اوده •

پوښتنه ـ **دغه اختلاف څنګه حل کیدی‌شی** چه‌هم ددواړو هیواد دورضایت حاصل شی‌اوهم دسیمی سوله تضمین‌شی ؟

ځواب ـ افغانستان عقیده لری اوخپل دغه نظریی بیابیا څرګندکړی دی چه دحل‌د لاری دلټولو ډیره ښه لار ددغه سیاسی اختلاف په باب ددواړو هیواد وتر منځ‌خبری دی•

زمونږپه نظر ، دنظرپه پراخوالی‌اوواقعبینی‌او دور اندیشی سره دحل دغه شان‌رضائیت‌سبب وی پیدا کیدی شی•

پوښتنه ـ څه‌ډول ابتکارکولی‌شی‌چه‌دغه‌پنډو سکه په‌حرکت راولی ؟

ځواب ـ یوازی ددواړو خواواخلاقی جرأت اودیو بل‌په نسبت دهر ډول شك اوتردیدلری کیدل اوپه‌پای کی ددواړوخواشه‌نیت•

پوښتنه ـ اوسنی وچ کلك شرایط یودوه اړخیز ابتکار غواړی په‌اسلام آباد کی و یل کیږی چه‌په فضا کی‌یو ابتکار شته ؟

ځواب ـ مونږ‌هم هغه اورو •

پوښتنه ـ کمان‌کوم که‌چیری نوی ابتکار په‌منځ کی وی امکان شته په‌هغه باندی خبر شوی یاست اواحتمال لری دغه ابتکار دکوم دوست له خوا شوی وی مهربانی وکړی‌پدغه باره کی‌رڼاواچوی ؟

ځواب ـ ځنګه چه تاسی په‌زیات مناسب موقعیت کی یاست اوپه اسلام آبادکی‌اوسیږی کولی‌شی چه‌مونږ هم په‌هغه باندی‌خبرکړی•

پوښتنه ـ دابه دحیرانتیا وړنه‌وی‌چه پاکستان ته‌چه دایران دشاه دسفر څخه وروسته‌دغه‌شان اوازه خپره‌شی اوزمونږ سره یی دغه نظرپیدا کړ یدی چه‌بنایی دهغی هیلی له‌مخی چه‌دایران پاچایی دسیمی دسو لی دپاره لری دغه شان ابتکار تر لاس لاندی وی ؟

ځواب ـ که په‌خپلوکښی‌یی خبری‌کړی وی مونږ پری خبرنه یو لکه ځنګه چه موتل ویلی دی‌یوځل بیاټینګارکووچه‌مونږدخبروڅخه انکار نلرو البته داچه خبری نتیجه ورکو ی او که‌نه ؟ دخبرو په‌طرز ددواړو خواو په‌سلوك اوښه نظرپوری اړه‌لری•

پوښتنه ـ ښاغلی بوتو پخوا ویلی ودی ته‌چمتو دی دخبرو دپاره افغانستان ته‌راشی پدغه برخه کی ستاسی نظر څه‌دی ؟

ځواب ـ افغانستان ته‌دسفر دپاره دښاغلی بوتو دتمایل په‌صورت کی هیڅ مانع‌نه‌وینو•

پوښتنه ـ آیاکوم بلنلیك استول‌شویدی؟

ځواب ـ نه دالو مړی ځل دی چه دغه شان مطلب اورم خوکه چیری ښاغلی بوتوغوښتی وی‌په‌منځ‌کی هیڅ خنډ نشته •

دوری ۷ـ۵۵

دپښتونستان له‌وزیرستان څخه په‌یوخبر کی ویل شویدی چه‌تیره اوونۍ بیټنو ولس دښاغلی الحاج علی محمد بیټنی په‌مشری‌یوه درنه ولسی غونډه کړی اوپه هغی‌کښی ولسی مشرانو په‌خپلوجذابو وینا وو کی په‌پښتنو اوبلو څو باندی دپاکستانی حکومت په‌مظالمو رڼا اچولی اودملی یووالی سپار ښتنی یی کړیدی غونډه دمولانا جمیل خان له‌خوادقرآن پاك دمبارکو آیتو نوپه تلاوت پیل شوی او وروسته ښاغلو قطب خان ، ملك سرورجان ملك شیراز خان ملك ستانه محمد خان ملك امل خان، ملك زرولی خان ،میرزاخان ،ملك خان میرخان، ملك‌میرات خان، ملك حبیب‌الله خان، خلیفه ذکیم خان، ملك شیومخان، کاظم خان، ډاکترګل جانان، شیخ خدر خان اونورو په‌خپل وار اوږدی ویناوی کړیدی •

دغونډی په‌پای کی‌دغه پریکړه‌درایو په‌اتفاق تصویب شوه•

۱ـ مونږ په‌یواتفاق داتعهد کووچه په‌هره ذریعه وی خپله حقه حقوق‌کټو•

۲ـ دپاکستان دحکومت له‌خواچه‌دپښتونستان

اوبلوچستان پەخاوره باندی خومره حملــــی شویدی ــدا ثابتوی چەدپاکستان او سنـــی حکومت مونږ حقیقی اویقینی دښمن دی او زمونږ دتباهی اوبربادی‌لەپاره یی ملاتړلی‌ده.

۳ــدپاکستان دحکومت داتجاوز کارانه او ددښمنی نەډك حرکات زمونږ دټولو ولسونو دډیر ژور خفگان سبب گرزیدلی ،پەهــمدی اساس دپاکستان حکومت ددغو تجاوزونو او دبدو نتیجو مسؤل‌گڼو.

٤ــ دپاکستانی حکومت دفضایی او ځمکنیو وسایلو پەذریعه چه زمونږ دمقدسومقاماتو وړانول ـــدملی مجاهدینو شهادت او ددینی کتابونو بی حرمتی دهر پښتون دپارەدشرم پولوی پیغور دی او داموږ پەهیــــڅ ډول نشو منلی .

٥ــمونږ یو ځل بیادپاکستان حکومت تـــه اخطار ورکوو چه دپښتنو اوبلوڅو خاوره کی دمداخلی نه ډډه وکړی اوکنەدهری‌بدی‌نتیجی مسؤل بەپه خپله پاکستانی حکومت‌وی.

دوری ۷ــ۵۵

دپښتونستان‌دسوات لەمینگوری څخه پەیو خبرکی ویل شوی دی چەپه هغه ځای کـــی دپاکستان پولیسو زیات شمیر محصلین‌نیولی اوبندیان کړی یی دی چەپه هغو کی‌دمحصلینو داتحادیی یو رئیس ښاغلی علی حیدردملـــی دیموکراتیك گوند غړی شاکربونیری اوملاکنډ دکالجونو داتحادیی رئیس مظفر له څوورځو راهیسی دلوږی پەاعـــتصاب لاس پوری کړیدی .

خبروایی پەمینگوره کی ټول دکانونه تړلی دی اوپولیس پەلارو اوکوڅو کی دمحصلینو دمظاهرو دمــخ نیوی دپاره درول شویدی دخبر له مخی دمینگوری ولسی مشرانـو د پاکستان لەحکومت څخه‌کلکه غوښتنه‌کړیده‌چه باید بنــدیان محصلین سمدستی خـوشی کړی .

له پیښور څخه هم دحکومت پەخــلاف د محصلینو دکرکی شرگندولو خبرونه رارسیدلی دی اوحکومتی مقاماتو په پیښور ښار کـــی دبندیزونو ۱٤٤ ماده نافذه کړی ده .

دوری ۸ــ۵۵

دپښتونستان لەسوات څخه پەیو خبر کی ویل شویدی چی‌په مینگوره کی پەمحصلینو باندی دپولیسو دناروا ظلم اوتیری سره د مخالفت ښکاره کولو پەلړ کی دهغه ځای ټول دکانونه داحتجاج پەتوگه تـړل شوی او دسینما گانو پە شمول یوشمیر نوری موسسی هم‌بندی شویدی .

دسوات دجینکودکالج دمحصلانوله خوا پـه خپره‌شوی ابلاغیه کی ویل شویدی چی‌ترهغه وخته پوری بەلەدرس سره پریکره‌وکړی‌ترڅو پەسیدوشریف کی دمحصلینوسره دناوړی‌رویی کولو مسؤل‌کسان محاکمه نکړی‌شی اودسوات دمتی کالــج محصلینو هم دپاکستانی حکومت پەخــلاف پەمظاهرو لاس پوری کړیدی.

خبروایی دسوات دمحصلینو دعاملی‌جرگی دفیصلی سره سم دمحصلینو لەډلی‌څخه‌دووتنو محصلینو ښاغلوظاهرشاه اوگل واحدخان‌دلوږی اعتصاب پیل کړیدی .

خبرزیاتوی چی دپښتونستان په بیلوبیلو

سیمو کښې محصلین دپاکستانی حکومت په خلاف دیو منظم تحریك په‌پیل کو لوبانده ی غورکوی اوښایی ډیرژر دغه ډول تحر یـك شروع شی .

دوری ۱۰ـ۵۵

دپښتونستان له پېښور څخه په یوه خبر کی ویل شویدی چه تیره اونی په هغه‌ځای کی دپښتنو محصلینو داتحادیی په یوه‌غونډه کښې داسلامیه کالج دمحصلینوداتحادیی‌رئیس ښاغلی تاج محمد اسرار دپاکستان له حکومت څخه په‌کلکه غوښتی دی چه دملی عوامی گوند درئیس خان عبدالولیخان په شمول ټـو ل سیاسی بندیان خوشی کړی اود سیا ســی فعالیت دمخنیوی له‌کوښښ څخه لاس‌واخلی .

محمداسرار په خپله اورده وینا کی دپښتنو محصلینو دمشر ښاغلی افراسیاب خټك پـه بلوچستان کی دمحصلینو دیوتن مشرښاغلی یارمحمد خان اوزبلوڅومحصلینو داتحادیـی دمشرانو دسمدستی خوشی کولو کلکه مطالبه کړیده .

ښاغلی محمد اسرار ویلی دی دپاکستان حکومت نشی کولی چه دبندیزونو د۱٤٤مادی په‌ذریعه دپښتنو اوبلوڅو دمبارزی مخنیو ی وکړی اواخطار یی ورکړی دی چه که حکومتی مقاماتو خپلوناوړو چاروته دوام ورکــړی خطرناکی نتیجی به ولری .

دپښتنو محصلینو داتحادیی په غونډه کی دپښتنو دکلتور په خلاف دتلویـزیـون او سینمایی فلمونو په ذریعه دتخریب کولوغندنه هم شویده .

دوری ۱۰ـ۵۵

دپښتونستان له تیرا څخه په یوخبرکـی ویل شویدی چی تیره اونی دپرو‌څمکنو په کوکنی کلی‌کی په یوه درنه ولسی غونډه‌کی دپښتنو اوبلوڅوسره دپاکستانی حکو مـت دظالمانه رویی سخته غندنه شویده .

غونډه دمولانا وزیرگل له خوادقرآن پـاك دمبارکو آیتونو په تلاوت پیل او وروستـــه ښاغلو میرخان، زله جان وریښمن خان. گل نرگس خان. غلام نبی خان، گل احمد خان ، لعل جان. میرمت خان، شهاب الدین خــان، اقبال خان. کاظم شاه خان، سبزعلی خا ن سیدجان نادرخان، ملك خان، محمدداؤدخان، فیض الله خان اونورو مشرانو او ځوانانــو دپښتنو او بلوڅو دملی حقوقو په باب ویناوی کړیدی .

په غونډه کی دپښتنواو بلوڅو بند یانــو مشرانو دخوشی کولو کلکه غوښتنه شویده .

دوری ۱۱ـ۵۵

دپاکستان دتحریك استقلال گوند رئیس مارشال اصغرخان په پېښور کی یوی غونډی ته‌په یوه ویناکښې ویلی دی چه دپاکستا ن حکومت څکه دبندیزونو د۱٤٤ مادی په‌ذریعه دولس او مخالفو گوندونو ارتباط شلو لـی دی چی دهغه حکومت ټولی چاری خلکو پــه ضد اونه غواړی چی مخالف گوندونه عـــوام دحکومت په ناوړه پالیسیو خبر کړی .

غونډی ته په وینا کی دتحریك استقـــلال گوندیوتن غړی په پښتونستان کی دپاکستان دمرکز نماینده حکومت داسی حکومت بللی ـی چی دمرکز له گوډاګی څخــه پرتــه بـل

حیثیت نلري، ده ویلي‌دي هغه پانګه چې دپښتونستان دودانو لو په نوم منظورېږي هغه بیرته مرکزته لیږل کیږي اود پاکستان‌حکومت دپښتونستان دودانولوبې ځایه پروپاګند کوي.

دوری ۱۲ــ۵۵

دپښتونستان له‌پېښور څخه په یوخبرکې ویل شویدي چې دچارسدې په پړانګ نومي ځای‌کې دملي دیموکراتیك ګوند یوتن مشر ښاغلي رحیم الله یوې غونډې ته په ویناکې ویلي‌دي چې دپاکستان حکومت له ایالتونو څخه په اساسي قانون‌کې منل شوي حقو ق هم بیرته اخیستي دي .

ښاغلي رحیم الله دپاکستان حکومت تورن کړیدي چې داساسي قانون په هغو موادوعمل نکوي چې ولس ته ورڅخه ګټه رسیږي .

په غونډه کې دپښتو نستان دستر مشر خان عبدالغفار خان دسمدستي خوشې کیدو غوښتنه شویده .

دوری ۱۵ــ۵۵

دپښتونستان په هزاره‌کې دتحریك استقلال اوجمعیت العلمای اسلام ګوندونو اومحصلینو دمشرانو له خواپه یوګډغونډه‌کې هغوی په ویناکې ویل شوي دي دپاکستان اوسنی حکومت له خپلو ټولو وعدو څخه مخ اړولی اوتردې زیات دحکومت کولو حق نه لري .

په‌ګډ بیان کې په پښتونستان‌کې دپاکستان حکومت دیوایالتي وزیر اقبال جدون دتیرې ورځې هغې ویناته، اشاره شوي چه پکښې ویلي یي وو پیپلز ګوند دکالواو ګورشعار دانتخاباتو ګټلودپاره پورته کړي وو .

په ګډبیان‌کې زیاته شوي ده چه دیوایالتي وزیر لخواداسې اعتراف په بشپړ ډول ثابتوي چه دپیپلز ګوند، دحکومت پالیسي دمکر او فریب پالیسي ده .

دپاکستان له لاهور څخه یوخبروایي چه دپاکستان یوپخواني وزیرایس، ایم ظفر په یوه ویناکې ویلي دي چه په لیك اووینابانديې دبندیزپه وجه ولس له اصلي حالاتو څخه بیخي بې خبره دي .

ده ویلي دي حکمران ټولي ددې دپاره د مطبوعاتو آزادي غصب کړې ده چه خلك ددوی په ناوړو چارو خبر نشي او خپل اقتدار ته په آمرانه ډول دوام ورکړي .

دوری ۱۶ــ۵۵

دپښتونستان دمومندو دسیمې یوتن مشر ښاغلي محمد اقبال په یوه وینا کې ولس ته خبرداري ورکړیدي چه دپاکستان حکومت غواړي دخپلو ایجنټانو په ذریعه د ولس ترمنځ نفاق اوبې اتفاقي پیدا کړي .

ده دمومندو په سیمه‌کې دپاکستاني پولیټکل ایجنټ ناوړه رویه غندلې اوویلي یې دي دپاکستان حکومت غواړي دسیاسي رشوتونو په ذریعه ناوړه‌سیاسي مقصدونه حاصل کړي .

ده پاکستاني حکومت ته اخطار ورکړیدي چې دولس په خلاف له دسیسو جوړولو څخه لاس واخلي .

دپښتونستان له نوښار څخه یوخبروایي چې دهغه ځای دکالج د محصلینو اتحادیــه دحکومتي مقاماتو په آمرېنګـه شویده او د محصلینو په هرډول فعالیت د بندیز حکــم شویدی .

پــه پښتونستان کــې د پښتنو محصلینو

داتحادیی یوتن مشر ښاغلی اختر علی شاه دنوښار دمحصلینو داتحادیی ړنګول غندلی او اخطاریی ورکړیدی چی‌که داتحادیی دړنګولو آمر بیرته وانخیستل شی دناوړو نتیجو مسؤل به‌یی دپاکستان حکومتی مقامات وی .

دپښتونستان دادم خیلودری دکالج دمحصلینو داتحادیی رئیس په یوه ویناکی دپاکستان له حکومت څخه غوښتنی دی چی د پښتونستان سترمشر خان عبدالغفار خان خوشی کړی او هغه ته اجازه ورکړی چی د خپلی ناروغـی علاج وکړی .

ده په پښتونستان کښی دمحصلینو دمشر ښاغلی افراسیاب خټك دخوشی کولو کلکه غوښتنه هم کړیدی .

دوری ۱۷ـ۵۵

دپښتونستان له مانسیری څخه په یوخبر کښی ویل شویدی چی په هغه ځـای کـی دتحریك، استقلال ګوندیو تن مشر او دهغه ګوند سکرتر جنرال ښاغلو صادق خـان او اعجاز عالم په یوه ګډ بیان کی په هزاره کی داسامبلو هغه غړی غندلی دی چی دولسی رایو په خلاف یی عمل کړی خپل ګوندونه یی بدل کړی اوپه پیپلزګوندکی شامل شویدی .

په ګډبیان کی ویل شویدی چی دغه ډول نمایندګانو خپل ګوندونه ولس په‌ګټه نه بلکه دخپلو شخصی ګټو دپاره کوی .

پرېښی دی اوددوی داخیال بیخی غلط دی چی په پیپلز ګوندکی دهغوی په شاملیدوسره دسیمی ټول ولس هم په هغه‌ګوندکی شامل شویدی .

په ګډبیان‌کی زیاته شویده چی دهـزاری ولس له پیپلز ګوندڅخه کرکه کوی اود ۱۹۷۰ کال په انتخاباتو کی‌یی هغه‌ګوند ردکړیدی، نوکه چیری اوس داسامبلو غړی پداسی ګوند کی شاملیږی چی نمایندګان نشی بلل کیدی بلکی په خپل دغه عمل دولس سره سترخیانت کوی .

دوری ۱۸ـ۵۵

دجمعیت العلمای اسلام ګوند یوتن مشراو دپاکستان دمرکزی اسامبلی غړ ی مـولانا صدرالشهید دپښتو نستان په بنوکـی یوی ولسی غونډی ته په ویناکی ویلی دی چه‌په پاکستان‌کی له اسلام اوجمهوریت دواړو څخه دیوی خاصی طبقی په ګټه کار اخیستل کیږی .

ده ویلی دی دپاکستان واکداران داسلام له پاك نامه څخه دخپل اقتدار ساتـلو او ټینګولو دپاره کاراخلی خو په عمل کی یـی ټولی چاری داسلام اوجمهوریت په ضد دی.

مولانا صدرالشهید زیاته کړیده پـــه بلوچستان کی چه په جمهوریت پوری څـــه ملنډی شویدی، دهغومثال دنړی په تاریـخ کی نشته .

دپښتونستان له بنوڅخه په یوبل خبرکی ویل شویدی چه‌په هغه ځای‌کی د ملـــی دیموکراتیك ګوند په یوه لویه غونډه کـــی دګوند مشرانو دپښتنو او بلوڅو په مقابـل کی دپاکستانی حکومت ظالمانه پالیسی غندلی اوله ولس‌څخه یی غوښتی‌دی چه ددیموکراسی دژوندی کولودپاره کلکه مبارزه وکړی .

دملی دیموکراتیك گوندپه یولویه غونډه کی دپاکستان له حکومت څخه غوښتنه شویده چه دسیاسی مبارزی لاره خلاصه کړی ، دبندیزونو ۱٤٤ ماده لیری کړی اود ورځپاڼو اوراډیوپه ذریعه دمخالفو گوندونو په خلاف لهیو اړخیز پروپاگند څخه لاس واخلی .

لویی غونډی ته په ویناکی پهپښتونستان کی دملی دیموکراتیك گوند مشر ښاغلی غلام احمد بلور ویلی دی چه په دیره اسماعیلخان کی په زرونو جریبه ځمکه شاړه پرته ده خو دپاکستان حکومت دخپلو سیاسی مقصدونو د پاره پدغه ځمکه باندی اوبه بندی کړی .

دوری ۱۹ــ۵۵

دپښتونستان په نوښارکی دملیدیموکراتیك گوند مشرانو په یوه غونډه کی دپاکستانی حکومت دپالیسی دغندنی په ترڅ کښی غوښتنه کړیده چی دپښتنو او بلوڅودسیاسی مبارزی په لارهکی پیدا کړی شوی خنډونه دی لیری شی .

په غونډهکی ویل شویدیچی بایددپاکستان اوسنی حکومت دتیرو حکومتونو له عملونو څخه درس واخلی اودپښتنو او بلوڅو سره له ناوړی رویی نه ډډه وکړی .

دپښتونستان په پیښورکی دجمعیت العلمای اسلام گوند ایالتی رئیس مولانا محمد ایوب بنوری او سکرتر جنرال صاحبزاده عبدالباری په یوگډبیان کی دپاکستان دحکومت په اقتصادی پالیسی باندی دانتقاد په ترڅکښی ویلی دی چی دپارلمان له تصویب څخه پرته دمالیاتو زیاتوالی یوغیر دیموکراتیك عمل اودپارلمان په حیثیت پوری ملنډی کول دی.

پهگډبیانکی دپاکستان دحکومت له خوا دغیر ضروری لگښتونو دکموالی غوښتنه همشویده.

دوری ۲۲ــ۵۵

په پښتونستان کی دملی دیموکراتیك گوند مشرغلام احمد بلور په پیښورکی په یوه ویناکښی ویلی دی چه دولس دښیگڼی دپاره یومترقی اوعادلانه نظام ته ډیرزیات ضرورت دی

ده ویلی دی دپاکستان واکدارانو دخپل اقتدار ساتلو دپاره دولس په گټو سترگی پټیکړی دی اودعادلانه سیاسی نظامدنشتوالی په وجه ولس دغټانو اوفیوډالانو دظلم او استبداد په پنجوکی ښکیل دی .

ده زیاته کړیده چه ټول فیوډالان او غټان ددی دپاره په پیپلز گوندکی شاملیږی چه دهغه گوندپه سیوری کی خپل امتیازات وساتی .

ښاغلی بلور ویلی دی ولس یو داسی دیموکراتیك نظام ته ضرورت لری چه په هغه کی دهیچا په جمهوری حقوقو تیری ونشی .

دپښتونستان دجمعیت العلمای اسلام گوند سکرترجنرال صاحبزاده عبدالباری دپاکستان له حکومت څخه غوښتنی دی چه ټول سیاسی بندیان خوشی کړی دمحصلینو مسئلی حل کړی اودیوداسی نظام دمنځ ته راتلو دپاره لاره آواره کړی چه دخلکو داساسی حقوقو دساتنی ضمانت وکړی .

ده ویلی دی چه په غیردیموکراتیك ډول دسیاسی فعالیت مخنیوی یوډیر ناوړه عملدی اودحکومتی مقاماتو غیر قانونی چاری دولس سره خرگنده دښمنی ده .

دپښتونستان له باجوړخخه په یوه خبرکی ویل شویدی چه تیره ورځ دچمرکند په مخ جوړنومی ځای کی دالینګار، چمرکند، شیخ بابا اوکوهی خانزاده ګانو ولس په یوه درنه‌ولسی غونډه‌کی دپښتنو اوبلوڅو د ملی مبـــارزی دبریالیتوب دپاره‌دټینګوولسی‌اتحادپه ضرورت ټینګار کړیدی اودپاکستان واکدارانو ته یی اخطار ورکړی دی .

دوری ۲۳ـ۵۵

دلاهور نه په یوخبر کی ویل شویدی چه په هغه ځای‌کی دجماعت اسلامی ګوند رئیس مولانا جان محمد عباسی په یوه اخباری مرکه کی دپاکستان حکومت پدی خبره زیات پسړ کړیدی چه دجمهوری عمل مخه‌یی نیولی ده اوپه هیڅ ډول آزادی غوښتونکی نه پریږدی چه دخپلوحقوقو دپاره په جمهوری لاروچارو مبارزه وکړی .

ښاغلی مولانا جان محمد عباسی وویل چه دسند ولایت ته دهغوی دسفرپه وختو کــی حکومت اجازه نه‌ده ورکړی چه په جماتونوکی لمونځونه وکړی اوولس په خپلو مشکلاتـــو خبرکړی هغه وویل په‌کوچنیو کلیوکی هم دوی دپولیس ترسخت مراقبت او نظـــار ت لاندی ګرځیدل او دولس سره یـــی ارتباط ټینګولوته اجازه نه ورکوله .

هغه وویل دپاکستان حکومت د۱٤٤مادی په ذریعه دجمهوری عمل مخه نیولی ده اوپه خپله یی په سر کاری خرڅ باندی انتخابــی دوری پیل کړیدی .

ښاغلی عباسی وویل هغه حکومت غواړی دپاکستان دتیری ظالمانه دوری په توګه په پلمه یوځل بیادبنیادی جمهوریتونو په نامه دپاکستان او پښتونستان ولسونه تیرباســی نوځکه مخالفو ګوندونو مشران او کارکوونکی نه‌پریږی چه حقایق څرګند کړی .

دوری ۲٦ـ۵۵

دفرانسپرس دخبرسره سم د پـــاکستان دمشرانو په جرګه کی دمخالف ګوند غـړی سناتور هاشم غلزی باندی لګیدلی توررونه‌چه مخکی دملی عوامی ګوند غړی ؤ او پـــدی وروستیو وختونوکی دملی دیموکراتیك ګوند دسکرترجنرال په توګه ټاکل شوی ؤ تراوسه پوری نه‌دی څرګند شوی .

دمخالف ګوند غړیو وویل ددوی مشر هغه وخت پولیسو ونیوچه پارلمان تـــه‌روان ؤ چه‌په غونډوکی یی ګډون وکړی، دغه غـړی ددغه سناتور دنیول کیدو په ضد داعتراض په نامه له مجلس نه ووتل .

دیوخبر سره سم چه دالمان غږراډیو خپور کړیدی. دپاکستان حکومت دښاغلی هاشـم غلزی دبندنه وروسته دمخالفو ګوندونوپه تیره بیادملی دیموکرات ګوندیی شمیره نمایندګان هم توقیف کړیدی خوتر اوسه پوری یـــی دمخالفو ګوندونو دپیروانو ددغه عمومی بند سبب نه‌دی څرګند کړی .

دوری ۲۸ـ۵۵

له راولپنډی نه دوریتردخبر سره ســـم دپاکستان په مشرانو جرګه‌کی دمخالفوګوندونو دمشر ښاغلی هاشم غلزی له بندنه وروسته ورمه ورځ دمخالفو ګوندونو یو شمیر نـــور

مشران چه پخوا دنیشنل عوامی گوند غـړی وونیول شویدی زیاتره بندیان شوی په ملی دیموکراتیك نوی جوړشوی گوند کی شامل وو او په دغه گوندکی یی بیل بیل منصبونه درلودل .

لکه چه معلومه شویده په هغو خلکوکی چه نیول شویدی سناتور حاجی غلام احمدبلور سناتور سیدحسین شاه، ښاغلی قسورگردیزی اونومیالی شاعرښاغلی حبیب جالب شامل‌دی.

دغه رازدایالتی‌اسامبلی‌وکیل اودپښتونستان په‌مردان کی دملی دیموکراتیك گوند مشـر ښاغلی امیرزاده خان اود پښتونستان پخوانی گورنر ارباب سکندر خلیل داطلاعاتو پخوانی وزیر ښاغلی محمدافضل هم بندیان شوی او حیدرآباد ته لیږدول شویدی .

دغویی ٤ــ٥٥

دپښتونستان له پیښور څخه په یو خبرکی ویل شویدی چه دپیښور پوهنتون دمحصلینو داتحادیی په یوه غونډه کی دحقوقو دپوهنځی دمحصلینو داتحادیی رئیس اسدالله خــان اپریدی دپاکستان له حکومت څخه غوښتنـه کړیده چه دپښتنو محصلینو مشر افراسیاب خټك سمدستی خوشی کړی .

ده ویلی دی پښتانه محصلین دافراسیاب خټك په گرفتاری او دحیدرآباد په بندیخانه کښی اودهغه په بندیتوب خواشینی شویدی .

ده اخطار ورکړیدی چه‌که افراسیاب خټك خوشی نکړی شی په‌ټول پښتونستان کی به دمحصلینو عمومی مظاهری پیل شی .

دغویی ٦ــ٥٥

دپښتونستان له پیښور څخه په یوخبرکی ویل شویدی چه وړمه ورځ په هغه ځای‌کی دقصه خوانی دشهیدانو ورځ دلویو غونډو په ترځ‌کی نمانځل شویده .

خبروایی په غونډوکښی دگډون کوونکوپه ډله کښی میرمن نسیم ولی هم دشهیدانــو یادگار ته ورغلی اوگلونه یی پری شیندلی دی .

دپښتونستان دملی دیموکراتیك گوندرئیس ښاغلی عبدالخالق خان دشهیدانو دورځی پــه مناسبت په یوه وینا کی ویلی دی پښتنوچه دپښتونستان دستر مشرخان عبدالغفار خان په لار ښوونه کومی قربانی ورکړیدی هغه به دتاریخ په پاڼو کی په طلایی رنگ‌ولیکل شی .

عبدالخالق ویلی دی دیــــوی آزادی او دیموکراتیکی ټولنی دجوړولو دپاره دپښتنـو ملی مبارزه روانه ده اوهدف ته درسیـــدو تروخته پوری به دوام وکړی .

دغویی ٦ــ٥٥

دپښتونستان له پیښور څخه یو خبروایی چی په‌هغه ځای‌کی دپښتنودمحصلینوداتحادیی په‌یوه غونډه‌کی دپیپلز گوندیو شمیر غـړو محصلینو په هغه اتحادیه کی دشاملیدواعلان کړیدی چی ښاغلو امجدحسین شاه، اورنگ زیب اوجاوید خان یکی شامل دی .

دوی دپښتنو محصلینو په اتحادیه کــی دشمول په وخت کی ویلی دی چی هغه‌اتحادیه دپښتنو دمحصلینو نماینده سازمان دی اوباید

په اوسني حساسه مرحله‌کي پښتانه محصلين ډيرزر يومرکز ته راټول شي .

دپښتونستان په حسن آبدال کي دجمعيت‌ـ العلماى اسلام‌گوند په يوه غونډه‌کي په پاکستان کي په روانو حالاتو اودحکومت په ظالمانــه پاليسي باندي له غوزنه وروسته انديښنــه ښکاره شويده چي دحکومت‌له‌خوا دديموکراسي دودي مخنيوي اودولس په اساسي حقوقوتيري حالات زيات کړکيچن کړيدي .

په غونډه کي په سياسي مخالفينو باندي دپاکستاني حکومت دمظالمو دغندني په ترڅ کي دپښتونستان دستر مشر خان عبدالغفار خان اودملي عوامي گوند درئيس عبدالولي‌خان په شمول دټولو سياسي بنديانو دخوشـــي کيدوغوښتنه شويده .

دغويي ۸ـ۵۵

دپښتو نستان له کوهاټ څخه په‌يو خبـر کښي ويل شويدي چه‌په هغه ځاى کي‌دملي ديموکراتيک گوند رئيس په‌يوه ويناکي‌ويلي‌دي چه‌که دپاکستان حکومت دملي ديمو کرا تيک گوند دسياسي په‌لاره هر څومره خنډو نه‌پيدا کړي بياهم هغه گوندخپلي اصولي مبارزي ته ترهغه وخته پوري دوام ورکوي‌چه‌ولس‌ته‌دډوي بشري اوديمو کراتيک حقو ق و ر کــړه شي.

ده‌ويلي دي په مخالفو گوندو نو باندي دسياسي فعاليت لاره بندول دامعني لري‌چــه پيپلز گوند په‌ولس اوپه تيره بيا په پښتنو اوبلو څو کي هيڅ‌گرانښت نلري او غواړي‌چه په‌يواړخيز ډول انتخا باتي مبارزي ته دوام ور کړي .

له‌کوهاټ‌څخه په‌يوبل خبرکي ويل شويدي چه‌په هغه ځاى کي دمدافع وکيلانو په‌يوه‌غونډه کي دپاکستان له‌حکومت څخه غوښتنه شوي ده چه بايد دديمو کراسي او قانوني‌حکومت په‌لاره کي پيدا کړي شوي خنډونه ليري‌شي اودخلکو اساسي حقوق ومنل‌شي .

مدافع وکيلانو غوښتنه کړيده چه دپنديزونو ۱۴۴ ماده دي ليري کړی شي اودراتلونکـو انتخاباتو دپاره دي يوه ديمو کراتيکه فضــا برابره شي.

دمدافع وکيلانو په‌غونډه کي چه‌دمخالفــو گوندونو مهم غړي اومشران په بنديخانو کي پراته دي دپاکستان دحکومت لخوا په يــو اړخيز ډول دانتخا باتي مبارزي پيل يوډير ناوړه عمل دی .

دخارجي خبرونوکرونولوژی

دچنګاښ ۲۹ ـ ۵٤

په‌لووا ندا اوودغه ځای په‌ځینو نوروسمو کی دانګولا سیالو نهضتونو دافراد و ترمنځ نښتی روانی دی .

دزمری لمړی ۵٤

دهند دملی شورا مجلس هغه اضطراری حالت چی څلور اوونۍ دمخه دهند دحکومت له خوا په ټول هندکی نافذ شوی ؤ تصویب کړ .

* * *

دمصر دباندنیو چاروو‌زیر اسماعیل فهمی **وویل چه‌دد‌غه هیواد حکومت فیصله کړی‌ده** چه دری میاشتی نور دسینا په محاذ کـــی دملګرو ملتو دموسسی دسولی دپوځـــونو د افراد و دخدمت موده اوږه کړی .

* * *

مصری مقاماتو ددغه هیواد او اسرائیلـو ترمنځ دمخامخ خبروپه بـاب دسرائیلـو د صدراعظم په وینا باندی انتقاد کړیدی .

داسرائیلو صدراعظم ویلی وو، دسینا پـه محاذ کی دسولی دټینګیدو دپاره دمؤقتـــی موفقی دلاسلیك په مقصد باید دمصـــر او اسرائیلو ترمنځ مخامخ خبری وشی .

دزمری ۳ـ۵٤

دترکیی کابینی فیصله وکړه چه له هغی اډی پرته چه داتلس ټرون تری استفـــاده کوی، په ترکیه کی ندی ټولی امریکایی اډی وتړل شی .

دزمری ٤ـ۵٤

ترکیه به دهغوټولوامریکایی اډوقوماندانی په غاړه واخلی چه په ترکیه کی شته‌دی .

دترکیی دحکومت دغه اقدام به داتـــلس دټرون یوی پوځی اډی ته چه په هغه‌هیواد کی شته متوجه نه وی .

دترکیی حکومت دیوی ویناپه ترڅ کښی **وویل دغه هیواد دامریکایی وسلی پر یکړی** ددوام په خلاف پدغه اقدام لاس پوری کړ .

* * *

دامریکا حکومت په ترکیی کی دامریکاپه پوځی اډوکی دفعالیتونو دبندیدو په باره کی دترکیی دحکومت فیصله ترمطالعی لانـــدی نیولی ده .

* * *

دانګلستان اوامریکا حکومتونو فیصله کړیده چه په انګولاکی دحالاتو دخرابتیا له مخـی خپل اتباع له لواندا څخه وباسی .

برتانوی مقامات غواړی دخپلی قونسلګری غړی اودغه راز دکامنویلیتھ اتباع له لواندا څخه وباسی‌اوهم امریکایی مقاماتوددغه هیواد اتباعوته هدایت ورکړیدی چه ځان له دغـه ښارڅخه دوتلو دپاره چمتو کړی .

دزمری ۵ـ۵٤

دمصر جمهور رئیس انورالسادات و ویل که چیری دمنځنی ختیځ دکشالو دحل دپاره سیاسی هلی ځلی ناکامه شی له اسرائیلـو سره دیوی بلی جګړی دپیښیدو پرته بلـه

چاره نشته .

دزمری ٦ــ٥٤

دلواندا دکړکیچن ښارنه‌دانګلستان داتباعو دورروستی تن دو یستلو وروسته دهغه هیواد جنرال قنسل په لواندا‌کی خپله قونسلګری وتړله .

* * *

دیوګندا جمهور رئیس عیدی امین دافریقا دیووالی دجرګی دپرانستل کیدوپه غونډه کی په کمپالاکی وویل چه باید اسرائیـــــل دملګروملتو دمؤسسی څخه وویستل شی .

دزمری ٧ــ٥٤

دهند اوایالتی اسامبلو دهغه هیواد پـــه اساسی قانون کی بدلون تصویب کړچه دهغه په اساس په هندکی اوسنی اضطراری حالت دمحکموله قدرت نه‌جګ ګڼل کیدای شی .

* * *

دامریکا ،کانادا اودری دیرشو اروپایـــی هیوادو مشرانوجرګه دفنلند په مرکزهلسنګی کی پیل شوه .

په یوسلوپنځوس وروستیو کلونوکښی‌دا ځل دی چه په اروپا کی دغه شان یوه جرګه جوړیږی .

دهلسنګی جرګه دهغو دوه کلنوخبرونتیجه ده چه دپنځه دیرشو هیوادو نماینده‌ګانو په ژنیوکی کړیدی .

په هغه اعلامیه کی چه دهلسنګی په جرګه کی دپنځه دیرشو هیوادو دمشرانوله خـــوا لاسلیك کیږی اساسی ټکی لکه داو سنیـــو سرحدونومنل کیدل، دمربوطو هیوادو ترمنځ سوداګری اوعلمی همکاری، آزاد سفـــر او مخابرات اوپدی خبره نوی‌کتنه شامله ده چه ددووکلونوورروسته ددغی اعلامیی موادترکومی اندازی عملی شویدی .

* * *

ترکیی ویلی دی چه پنځه امریکایی اډی چه له هغوڅخه داطلاعاتی مقصدونو د پاره کاراخیستل‌کیده ترخپلی اداری‌لاندی راوستی اوهم په‌نږدی راتلونکی وخت‌کی پدی لټه‌کی ده چه دشپږو نوروامریکایی اډو چاری پـــه لاس کی ونیسی .

دزمری ٨ــ ٥٤

درودیشیا دغیرقانونی حکومت دباندنیـــو چارو وزیر دغه آوازی دروغ بللی دی چـــه درودیشیا یوملی مشر سیتولی ددغه حکومت په لارښوونه مسموم شویدی .

* * *

دترکیی وسله والوپوځونو دکارابرن پـــه سیمه کی دامریکا دمتحدوایالاتو یوه بلـــه پوځی اډه ونیوله .

دغه مطلب داستانبول له دوهم‌پوځی مرکز څخه خپور شویدی .

په اعلامیه کی ویل شویدی چه دترکیی بیرغ پدغی اډی باندی رپول شویدی .

دزمری ١٠ــ٥٤

داروپا دامنیت اوهمکاری عالي جرګـــه دافغانستان په وخت دشپی په اووبجو پـــه اروپاکی دامنیت اوهمکاری دمربوطی موافقی په لاسلیك کولوسره پای ته ورسیده .

دزمری ۱۱-۵٤

دقبرس دترکی اویونانی ټولنو دمشرانـو ترمنځ خبرودریم پړاوچه دملګروملتودموسسسی دسرمنشی ډاکټر کورت والدهایم په مشری په ویانا کی پیل شوی ؤ پای ته ورسید .

دزمری ۱۲-۵٤

په انګولاکی دسیالو نهضتو نو تر منـځ دانګولاپه ختیځ کی دلوسوپه ښارکی دمتارکی دکیدوپه باب موافقه شویده خوددغه خـای په جنوبی سیمو کښی اوس هم د دغـــو نهضتونو دافرادو ترمنځ نښتی روانی دی .

* * *

دنه انسلاک دنهضت دپراختیا هیوادونوپه ژنیوکی دهغی موافقی مسوده برابره کـړیده چه دهغی له مخی دمهمو تولیداتو دلس قلمه احتیاطی زیرمی دپاره دری ملیارده ډالــره بیل شویدی .

دزمری ۱۳-۵٤

دمصر عربی جمهوریت دسیناپه محاذ کــی داسرائیلی عسکرو لاپه ښه تلوپه باب دخپل دریځ دخرګندولوپه ترځ کی وویل مصردسینا دګودرونو اودابور دیس دتیل لرونکی سیمی څخه داسرائیلو عسکروتل غواړی .

دزمری ۱۳-۵٤

دویانا په خبروکی دقبرس دیـونانیانو د دهیات مشر ګلاف کوس کلیریدس په آتن کی وویل دهغه هواد ترکانوڅه کړیده چــه دقبرس دستونزی دټولو اړخونو داوزولــو د پاره یوبشپړ پلان جوړکړی .

* * *

دترکیی دخلکو ددیموکرات ګوند مشــر پولنت ایجیویت وویل چه په ترکیه کــی به امریکایی اډی وتړل شی.

دزمری ١٤-٥٤

دهندولسی جرګی ددغه هیواد په انتخاباتـی قوانینوکی اونښتون تصویب کړچه دهغولـه مخی دهند صدراعظمه میرمن اندرا ګـــاندی دهغو تورونو څخه ژغورل کیږی چه په هغی باندی دانتخاباتی فعالیتونو په نسبت لګول شویدی .

* * *

دملګــرو ملتو موسسی دامنیت شورا ۱۵ نمایندګانوته دملګروملتوپه موسسه‌کی دغړی توب دپاره دویتنام ددیموکراتیك جمهوریت جنوبی ویتنام اودکوریادجمهوریت دحکومتونو دغوښتنوپه باب خپلی غیررسمی خبری اتری پیل کړی دی .

دزمری ۱۵-۵٤

دانګلستان صدراعظم هرالد ویلسن وویل باید په هلسنګی‌کی داروپا دامنیت اوهمکاری په جرګه کی دلاس ته راغلو موافقو دتطبیق پرله پسی څارنه وشی .

* * *

دانګلستان صدراعظم هرالدویلسن وویل اوس باید دختیز اولویدیز دروابطو دپرمختیا په برخه کښی په مرکزی اروپا کی دپوځونو دمتقابل کموالی په باره‌کی دوارسا او اتلس دتړونونو دغړوترمنځ دویانا خبروته دلوموړی توب حق ورکړ شی .

دزمری ۱۷ـ۵٤

دهند دانتخاباتو دقانون د اړولو مـــربوط لایحه ددغه هیواد په عالی محکمو او ستـره محکمه کی قانونی بڼه غوره کړه .

دهند جمهور رئیس فخرالدین علی احمـد وروسته له هغه چه دغه لایحه دهغه هیـواد پارلمان تصویب کړه په هغی باندی لاسلیك وکړ .

*　*　*

دهند صدراعظمی میرمن اندراګاندی یوځل بیاټینګار وکړ چه پدغه هیواد کی داضطراری حالت اعلام دامعنی نلری چه هندددیموکراسی څخه لاس اخیستنی دی .

*　*　*

دقبرس له جنوبی سیموڅخه شما لـــــی سیموته ددغه هیوادنهه زره ترکانو دزیاتری برخی لیږدپیل شو .

دزمری ۱۸ـ۵٤

په انګولا کی دپرتګال عالی کمشنروویل چه دانګولا دآزادی دری نهضتونه داوسنیـو لانجواوپدغه ځای کی داقتصادی اواجتماعـی رکود مسئول دی .

*　*　*

دانګولا دانتقالی حکومت یوشمیر وزیران ددوی له کورونو څخه خوندی ځایونوته بیول شویدی .

دزمری ۲۰ـ۵٤

دهندستری محکمی پهدی باب دهغه هیواد دصدراعظمی میرمن اندراګاندی غوښتنه رده کړه چه محکمه دی دپرژردهغو تورونو پـــه بارهکی غونډه وکړی چه پدی باندی دآلهآباد دیوی محکمی له خواوارد شوی وو .

*　*　*

دترکیی صدراعظم سلیمان دیمیریل تائیده کړه هغه ټول دفاعی ګډ تاسیسات چه پـــه ترکیهکی یی دترکیی اوامریکا متحدو ایالاتو دخپل منځی موافقی له مخی په ترکیه کـــی فعالیت کاوه دترکیی دحکومت د زمــــری دمیاشتی ددریمی نیټی دفیصلی له مخــــی تړل شوی دی .

*　*　*

دیوه راډیویی پیغام له مخی چیدآستر الیا ددارووین په ښارکی دپرتګالی تیمور له تاپو څخه لاس تهراغلی دی پهدغه تاپوکی رژیـم بدلون کړی دی .

دغه پیغام په لومړی وختکی دپرتګالـی تیمور دهوایی ډګردکنترولولو دبرج پهواسطه چی دآزادی په پراوکی وومخابری شوی دی اوپه هغهکی دنوموړی هوایی ډګر دتړلو اود کودتادپیښیدلو په باره کی یادونی اوخبـری شوی دی .

*　*　*

په ریاض کی خبری ټولنی وایی چـــه دعراق اوسوریی ترمنځ دفرات دسیند داوبو دعالادنهویش په سرددوی داختلاف دلریکیدو په باره کیورو ستی موافقه شویده .

دزمری ۲۱ـ۵٤

دروډیشیا دنوی اساسی قانون پهباره کی دخبرودپیل کیدو دپاره په سالزبری کـــی هلی ځلی روانی دی هلی ځلی دهغو موافقو

په اساس کیږی چه درودیشیا دغیر قانونی حکومت دصدراعظم ایبان سمیت اود جنوبی افریقا دصدراعظم جان فورستر ترمنځ پــه پریتوریا کی شویدی .

دزری ۲۱ــ۵٤

دچین ولسی جمهوریت به دملګروملتو پــه عمومی ټولنه‌کی دهغی موسسی‌څخه داسرائیلو دایستلوپه باب دعربی هیواد و دپریکـړی ملاتړ وکړی .

* * *

دهند ستری **محکمه دهغه هیواد صدراعظمی** میرمن اندراګاندی په خلاف داله آباددمحکمی له خوا دلګول شویو تورونوپه مقابل کـــی دهغی دمرافعه غوښتنی‌اوریدل دوړی دمیاشتی تردریمی نیټی پوری وځنډول .

دزمری ۲۲ــ٥٤

دتروریستی یوه پټه موسسه پدی وروستیو وختوکی دمصر په عربی جمهوریت کی پیدا کړی شوی اودهغی شل تنه غړی نیـــو ل شویدی .

دزمری ۲٤ــ٥٤

په بنګله دیش کی په یوه نظامی کودتاکی خنده کار مشتاق احمدقدرت واګی په لاس کی ونیولی .

دبنګله دیش رادیوددغه خبر دخپریدو د پاره خپل عادی پروګرام بندکړ اودنظامـــی **مقرراتو اوپه‌ګرځیدو راګرځیدو باندی دبندیز** دلګولو په باب یی دنوی حکومت ابلاغیه خپره کړه .

* * *

دملګرو ملتو دموسسی سر منشی **ډاکتر** کورت والدهایم دملګروملتود ټولو مربوطــو هیوادو اوموسسونه وغوښتل چه د نـــژادی توبیردمینځه وړلوپه خلاف دمبارزی په‌لسیزه کی فعاله ونډه واخلی .

* * *

جاپان ددایمی سولی دبیاغوښتنی ســـره دنـړی ددوهمی عمومـی جګړی دوه دیرشم تلین ونمانځه .

دهغو دریو ملیونو جاپانیا نود یادونی په وياړچه په دوهمه عمومی جګړه کی وژل شوی وو دهغه هیوادپه بیلوبیلو ښارونو کـــی مراسم په ځای شول .

دزمری ۲٦ــ٥٤

دبنګله دیش کابینی دیوی غونډی په ترخ کی ددغه هیوادپه اوسنیو حالاتو باندی‌خبری وکړی .

په عین حال کی دبنګله دیش راډیووویل : چه دشیخ مجیب‌الرحمن جنازه دمراسمو پــه ترخ کی ډاکی ته نژدی ددوی په پلارنیء هدیره کښی خاوروته سپارل شوی ده .

* * *

پداسی حال چه دمصر عربی جمهوریـت دسینا په محاذکی داسرائیلی عسکرو پــــه لاځښ کیدوپه باب دمؤقتی موافقی دلاس‌لیك دپاره چانس ښه بللی اسرائیلی مقاماتوویلی دی چه اوس هم ځینی مطالب شته چه دهغو په باب موافقه نده شوی .

دزمری ۲۷ــ٥٤

په بنګله دیش‌کی حالات مخ په عادی‌کیدو

دی او په گرځیدو باندی بندیزلږ شوی دی .

همدغه راز دبنگله دیش نوی جمهوررئیس خنده کارمشتاق احمد لاربښودنه کړی ده چی خلک دډیپلورسمی اوشخصی وظیفو ته لاړشی .

دزمری ۲۷ــ٥٤

داندونیزیا مشرانو اخطا ر ورکړ چی په پرتگالی تیمورکی وروستی ناکراری به په اندونیزیا اوهمدا رنگه دآسیایه جنوب ختیځ کی سوله اوامنیت له خطر سره مخامخ کړی .

* * *

دلومړی ځل دپاره پرتگال ته بلنه ورکړل شوی چه دناپییلوهیوادو دباندنیو چارو د وزیرانو په جرگه‌کی چه دپیرو په مرکزلیما کی به جوړه شی گډون وکړی .

دزمری ۲۸ــ٥٤

په ملگروملتوکی وویل شول چه عـراق دلومړی ځل دپاره په قبرس کی دملگروملتو دسولی دقواء په لگښت ورکولو سره برخه اخیستی ده .

● ● ●

په بنگله دیش کښی دحالاتوله عادی‌کیدو اودحکومت دبدلیدو وروسته دلومړی ځل‌دپاره په ډاکه کښی دورځپاڼو چاپ بیا پیل‌شویدی.

دزمری ۲۹ــ٥٤

دفلسطین دآزادی‌دموسسی مشر یاسرعرفات وویل : چه اسرائیل غواړی دمصر سره دیوی مؤقتی موافقی دلاسلیك نه وروسته دعربـی هیوادوبه خلاف په پولږجدی جگړو لاس‌پوری کړی .

* * *

دکمبودیا دملی یووالی د حکـومت رئیس نورودوم سهانوك اودغه حکومت دصدراعظم مرستیال کیوسامپان کمبودیاته د سهـــانوك دبیرته راتگ په باب اصولاموافقی ته‌رسیدلی دی دغه خبره دیپلوماتیکو باخبرو منابعو په پیکنگ کښی کړیده .

دزمری ۳۰ــ٥٤

په واشنگټن کی دامریکا دباندنیو چـارو دوزارت یوه نطاق دامریکا دمتحدو ایالاتو له خوادبنگله دیش دنوی حکومت پیژندنه اعلام کړه .

دوږی لومړی ٥٤

دبنگله دیش نوی حکومت ټینگار وکړ چه دهیوادپه چاروکی به سوسیالیزم دیموکراسی اوناسیونالیزم خپله کړن لاره وگرځوی .

دغه راز دبنگله دیش دباندنیو چاروورارت ویلی دی دهیواد اساسی قانون له منځه‌ندی تللی اوپارلمان هم په خپل حال پاتی دی .

* * *

درودیشیا دغیر قانونی حکومت صدراعظم ایان سمیت ویلی‌دی ترکومه ځایه پوری چه پده پوری اړه لری ددغه ځای چارو واگی به تورپوستو ته ورپری نږدی .

دوږی ۲ــ٥٤

دهغو نویو مقرراتوله مخی چه دبنگله‌دیش دنوی جمهور رئیس خنده‌کارمشتاق احمد په هدایت نافذشول دبنگله دیش یو شمیـــر

پخوانی حکومتی شخصیتونه نیول شویدی .

* * *

دزیاترو ناپییلو هیوادو دباندنیو چــارو وزیران لیماته رسیدلی دی .

ددوی مقصد دناپییلو هیوادو دباندنیـــو چارو وزیرانوپه جرگه‌کی برخه اخیستل دی .

دغه جرگه په لیماکی پیل شوه اوپه هغی کی دمربوطو هیوادودمشرانو پواسطه دهغی جرگی کړنلاره برابریږی چه‌په‌راتلونکی کال کی دسریلانکا په مرکز کولمبوکی کیږی .

دوږی ۳ــ٥٤

واشنگتن دامریکا کانگرس دپنځوسو تنو غړیو دهرډول داسی اقدام په نسبت خپلــه زیانه اندیښنه څرگنده کړی چه مقصد یــی دملگروملتو په موسسه‌کی داسرائیلودغړیتوب ځنډول وی اوله دغه کارسره یی خپل‌مخالفت ښودلی دی .

* * *

په لیماکی دناپییلو هیوادو په جرگه کی دبنگله دیش گډون دبنگله دیش دنوی‌حکومت له خوادبیخی نه انسلاک دسیاست ددوام ښه گڼل کیږی .

* * *

نوی زیلند چمتودی چه خپل یوه ډلـــه عسکرپه پرتگالی تیمورکی دسولی دساتنـی دپاره دملگروملتو دسولی دپوځـونو په واك کښی ورکړی .

دوږی ٤ــ٥٤

دکمبودیا دباندنیو چارو وزیر سارین شاك په لیماکی دناپییلو هیوادوپه ډله کی دگډون دپاره دکوریا دجمهوریت په کو ښښ باندی انتقاد کړی دی .

* * *

دسوریی داطلاعاتو دوزیرله خولی په‌کویټ کښی وویل شول سوریه داسرائیلو ســره دسولی دیوی برخی دهرډول موافقی ســره مخالفه ده .

دوږی ٥ــ٥٤

په سل گونوانگولایانو په هغه سیمه کی دکورنیو جگړوله امله خپل کورونه خوښــی کړی اوساوتومی اوپرنسیپی صدراعظم چه دعاج ساحل دتگ له پاره ابی‌جان ته‌رسیدلی ددغی خبری په‌کولوسره وویل چه دغوکډوالو دساوتومی اوپرنسیپی اقتصادی حالت خړپړ کړیدی .

دوږی ۹ــ٥٤

دپیرو دجنگ وزیر اوپخوانی صدراعظـم جنرال فرانسسکو مورالیس برمدیزپه هفــه هیوادکی دچارو‌واکی په لاس کی واخیستی . دپیرو جمهوررئیس‌جنرال ژان‌ولاسکوالوردوله وظیفی لری‌کړی شوی اووسله وال پوځونه دنوی مشر ملاتړکوی .

دوږی ۱۰ــ٥٤

دبین المللی وجهی صندوق او جهانـــی بانك کالنۍ جرگه په واشنگتن کی پرانستل شوه اود وینزویلانماینده اخطار ورکړ چــه دشتمنو اونیستمنو هیوادو دژوندانه دسطحی ترمنځ اوسنی تش ددغو دواړو ډلوترمنځ په روغه جوړه‌کی گډژوند په خطرکی اچولی دی.

***

دسينا په محاذکی داسرائیلي عسکرو په شتو کيدو مربوطو مؤقتي موافقه مصر او اسرائیلو په نبنه کړيده .

دامريکا دبانديو چارو وزير ډاکټر هنري کينسنجر ترټولو دمخه په تل ابيب کــــې داسرائیلو له خوادغې موافقې دپه نبنه کيدو په مراسمو کی برخه واخیستله .

دوړی ۱۲ــ٥٤

په پرتگالي تيمور کی دنبنتوپه اثرخه‌ناخه يوزرودوه سوه کډوالو له هغه ځای څخــــه داندونيزيايی تيمور سيمی ته پناه وړيده .

دوړی ١٥ــ٥٤

دسوډان اردوپه دريو ساعتو کی هغـــــه کوښښ چه دقدرت درلاسه کولوله پـــاره يوی ډلی مخالفوعناصرو له خواپه هغه هيواد کی‌پيل شوی ؤ شنډه کړ .

دوړی ۱۸ــ٥٤

دسوډان جمهور رئيس جعفرالنميری پـــه خرطوم کی په يوه لويه ټو لنه کی وويــــل ښايی چه دليبيا مشر معمرالقذافی دده پـــه ضد دسوډان دنظامی ناکامې توطئې کوښښ تمويل کړی وی .

* * *

دامريکا دبانديو چاروزير ډاکتر هنـری کيسنجر وويل هغه نوی مؤقتي موافقه چـــه پدی وروستيو وختوکی دمصراو اسرائيلـو ترمنځ لاسليک شوی دشوروی اتحاد د ګټوپه خلاف نده .

دوړی ١٩ــ٥٤

دانګلستان حکومت دغه آوازی دروغ بللی دی چه ددغه هيواد د مربوطـــــو مقاماتـــو دديګوګارسيادټاپوڅه ناڅه يوزرتنه‌اوسيدونکی په زورله خپلوکوروڼو څخه ويستلي دی .

دوړی ۲۱ــ٥٤

شوروی اتحاد پيشنهاد کړيدی چه بايد داټومی وسلی هرډول آزمويني بندی شی .

دغه راز شوروی اتحاد پيشنهاد وکړ چه دهرډول اټومی آزموينو دمنعه کولو په باره کی ديوه تړون دلاسليک موضوع دملګروملتو دعمومی ټولنی دراتلونکی دیرشمی اجلاسیی دوری په کړنلاره‌کی شامله کړای شی .

دوړی ۲۲ــ٥٤

دپرتګال منتخب صدراعظم وويل چه ددغه هيواد له دريو مهمو ګوندونو سره دنـوی کابينې دجوړولو موافقی ته رسيدلی دی .

* * *

دامريکا د متحدو ايالاتـــو جمهور رئيس جرالد فورد د يوی مرکی په تـرڅ کی ويــــل دسيناپه سيمه کی دمصر دعربی جمهوريـت اواسرائيلو ترمنځ وروستي مـــوافقه بـه د ملګروملتو په موسسه کی داسرائيلودغړيتوب دختمولواو ياله دغی موسسی څخه دهغو د ويستلو غوښتنه کمه کړی .

دوړی ٢٤ــ٥٤

بالاخره دپرتګال دټاپوګانو څخه آزوروزهم داتلانتيک دسمندر په منځ بــرخه کــــی دآزادی غوښتني غړ پورته کړ .

دآزادی غوښتنې يوی نوی جوړی شـوی جبهی رسما دپرتګال څخه دخپلواکی ورکولو

حق وغوښت .

دوړی ۲۴ــ ٥٤

فلسطینی وسلهوالو سرتیرو دکویټعراق اوالجزایر دسفیرانودزیارپه اثر موافقهکړیده چه دمصرله سفیراودمصرلهدوونورودیپلوماتانو سره چه په مادریدکی یی یرغمل نیولی دی الجزایر ته لاړشی .

* * *

پاپوانیوگینی دیوه خپلواك هیواد او دغــه راز دکامنویلت دپنځه دیرشم غړی په توگه اعلام شو .

دوړی ۲٦ــ٥٤

دمسکو پراودا ورځپاڼی لیکلی دی چـــه دامریکایی زیاتی وسلی دپیرودلو د پــاره داسرائیلو د پلانــونو شخه معلومیږی چـــه اسرائیلی مشران غـــواړی د منځنی ختیځ دموضوع سوله ایزحل غیرممکن کړی .

دوړی ۲۸ــ٥٤

دملگروملتو دعمومی ټولنی اداری جرگــه کی ددغی ټولنی د دیرشمی اجـلاسیه دوری کړنلاره چه یوسلو پنځه ویشت موضوع گانی لری اوپدغه برخه کی یوریکارډ بلل کیږی تصویب کړه .

دوړی ۲۹ــ٥٤

داتلس دتړون دموسسی دایمی نمایندگانو په بروسل کی داخبره تائید کړه چه داتلس دتړون دنظامی قوماندانۍ شخهدیونان دایستل کیدوپه باب دیونان په نظریه غوروکړی .

دوړی ۳۰ــ٥٤

په توکیو کی د فلسطین دآزادۍ موسسی نماینده قادر منصور دفرانســپرس د آژانس دخبریال سره په مرکه کی وویل ښنا یــــی دسنا موافقه چه په دی وروستیو وختو کــی دمصر اواسرائیلو ترمینځ لاسلیك شوی ده پهمنځنی ختیځ کښیبل ویتنام جوړکړی .

* * *

دافریقا دیووالی موسسی دیوی فرانسوی پوهی ښځی تبنتوونکوته دیوملیون سترلنگ پونډ وانډول تاوان له ورکولو سره دفرانسی دحکومت دموافقی له امله دفرانسی پهحکومت احتجاج کړیدی .

دوړی ۳۱ــ٥٤

دسوریی دباندنیو چارو وزیر عبدالحلیم **خـدام پهمغه مرکه کی چهپه کویټکی خپره** شوی دمصر دعربی جمهوریت او داسرائیلو ترمنځ یی مؤقتی موافقه غندلی ده .

دتلی ۲ــ٥٤

پهنیویارك کی ویل شویـــدی چـــه دسیتو د تړون شورافیصلهوکړه چه ددغه تړون دپوځی حالت دبدلون اودحالاتو دتحول له مخی کرار **کراردهغه لهمنځه وړلو دپاره موافقه شویده.**

* * *

دایټالیا دباندنیو چارو وزیر ماریا نورومور په یوی ویناکی دملگروملتو دموسسی دعمومی ټولنی په غونډه کی وویل دعربی ټولو نیول شووسیمو نه داسرائیلو وتل په منځنی ختیځ کی دپرله پسی سولی دټینگیدو یواځنی لاره ده .

دتلی ۳ــ٥٤

دتیلو دصادرونکـــو هیواد و د موسسی

(اوپك) دیارلسو غړیو هیوادو دتیلو د چارو وزیرانو خپله‌لومړی‌غونډه چه‌دهغه‌په‌باب‌خبری کیږی په ویانا کی پایته ورسوله .

دتلی ٤ـ٥٤

دنظامی مامورینو په قوماندانی دلبنان دوه زره تنه عسکر ددیارلس ورځنیو نښتو څخه وروسته دنظم دساتلو په غرض دبیروت پــه واټونوکی ځای په ځای شویدی .

*　*　*

دنفتو دصادرونکو هیوادو دموسسی دغړیو دیارلسو هیوادو دوزیرانو خبری دخوساعته ځنډنه وروسته یوځل بیا پیل شوی اودنفتو دبیی په باب یوی وروستی فیصلی تــــه دډرسیدو دپاره دهغوی هاندروان دی .

دتلی ٥ـ٥٤

دلویدیځی نړی ستر و صنعتی هیـــوادو دتیلو دبیی په سلوکی دلس زیاتوالی دپاره داوپك دتیلو دصادروونکو هیواد دموسسی دغړیو هیوادو داقدام په نسبت اندیښنـــه څرګنده کړیده .

دتلی ٥ـ٥٤

درودیشیا دیاغی‌حکومت صدراعظم ایبان‌سمیت له ټولورودیشیا یانونه وغوښتل چه دهغـی خاوری داساسی قانون په باب یوی لاری ته درسیدو دپاره دی دده دهاندزیار ملاتړوکړی.

دتلی ٦ـ٥٤

دهند صدراعظمی میرمن اندراګاندی وویل: هغه اضطراری حالت بهچه‌دتیرجون په‌میاشت کی په‌هغه هیوادکی نافذشوی دی دحالاتــو دبدلون تروخته پوری به‌دوام ولری .

*　*　*

دامریکا ددفاع وزیر جیمز شلی سنجــر وویل : چه ددوهمی عمومی جګړی دپای نه رسیدو وروسته دلومړی ځل دپاره یوه ډلــه امریکایی عسکر دالمان داتحادی جمهوریت شمالی سیموته استول شویدی .

دتلی ٧ـ٥٤

دپرتګال صدراعظم د لارښوونی له مخــی پدغه هیواد کی درادیو اوتلویزیون ټــو ل ستیشنونه نظامی افرادو نیولی دی .

*　*　*

د انګلستان نماینده دملګروملتو دموسسی په امنیت شورا باندی په دغه موسسه کــی دکوریا دجمهوریت دغړیتوب موضوع تــــه دپام نه‌ساتلو په‌نسبت انتقاد کړی دی .

دتلی ٩ـ٥٤

دامریکا دمتحدو ایالاتو ددفاع وزیــــــر جیمزشلی سنجرپه پاریس کی په یوه وینا کی وویل په اوسنی وختکی به‌په اسرائیلو باندی دپرشنګ ګولیو پلورل په منځنــی ختیځ کی دحالاتو ټینګښت تهدید کړی .

دتلی ٩ـ٥٤

په ملګروملتو کی د اسلامی څلـــویښتــو هیوادونوپه جرګه‌کی موافقه وشوه چـــــه د ملګروملتو دموسسی څخه چه دملګروملتو د موسسی نه دی داسرائیلو دویستلو په باب په جده کی داسلامی څلویښتو هیوادونو په جرګی غوښتنه ددی موسسی څخه بیاوکړی .

دتلی ۱۲ـ٥٤

دامریکا دمتحدو ایالاتو دمشرانو دجرگی دخارجی روابطو جرگه‌گی هغه لایحه تصویب کړیده چی دهغی له مخی حکومت ته واك ورکړل شوی چه په راتلوونکو دووکالوکښی دوه ملیارده اواته سوه ملیونه ډالره دخارجی اقتصادی مرستوپه نامه ولګوی .

دتلی ۱۳ـ٥٤

دشوروی اتحاد اوقبرس حکومتونو په مسکوکی داقتصادی اوتخنیکی همکار یو یوه لس کلنه موافقه لاس لیك کړه .

دتلی ۱۸ـ٥٤

داسرائیلوصدراعظم اسحاق رابین وویل : دمصر دعربی جمهوریت او اسرائیلو ترمنځ دوروستی مؤقتی موافقی په لاس لیك کـــی داسرائیلو په خلاف دمصر دعربی جمهوریت له خوالوی رسمی بندیزونه شته .

دتلی ۱۹ـ٥٤

دپر تګال دباندنیو چارو وزیر میلوانتوش وویل که چیری دانګولا سیال نهضتونه‌دخپلی خاوری دآزادی ـ شخه دمخه دخپلو اختلافونو دحل په باب موافقـی تــه و نه رسیږی . دپر تګال حکومت به مجبور شی ددغه مقصد دپاره دملګروملتو له موسسی شخه مرستـه وغواړی .

دتلی ۲۰ـ٥٤

دپر تګالی تیمور دازادی جبهی دفری‌تیلین دویل چه دپر تګالی تیمور دیاتوګادی دښارپه شاوخواکی دتوپچی پوځ او غربین جګړ ی پیل شویدی .

دتلی ۲۱ـ٥٤

هغی مقدماتی جرګی چه دانرژی په باره کی په پاریس کی پیل شوی موافقه کـړی چــه دانرژی اونورو مربوطو مسالو دروستی جرګه دی‌ددسمبر دمیاشتی په‌نیمایـی کـــی په پاریس کښی وشی .

دتلی ۲۵ـ٥٤

دلیبیاحکومت پخوا دخپلو نفتی تاسیساتو خارجی کاریګروته چه په دغه ډلـه کـــی اوکسیدنتال شرکت کاریګر هم شته هدایت ورکړی چه له لیبیا شخه ونه وځی .

* * *

سعودی عربستان دنفتووزیر شیخ احمدذکی یمانی وویل : شوروی اتحاد اودچین ولسی جمهوریت به ونه‌کړای شی دنفتو هغه بیــه ټیټه کړی چه دنفتو دصادرونکـــو هیوادو د موسسی له خوانټاکل شویده .

دتلی ۲٦ـ٥٤

شوروی اتحاد اوفرانسی داتومی تولـــــو وسله والو هیوادوپه ګډون داتومی وسلو د خطر شخه دبشریت دژغورولوله پاره دیو ی جرګی دجوړیدو غوښتنه کړیده .

* * *

دمصر جمهور رئیس انورالسادات وویل : چه اسرائیلو ته دعصری وسلو د برابرولو دپاره دامریکا تیاری دامریکا دقوانینواوهغه زول سره سم کارندی چه امریکایی په‌منځنی ختیځ کی لوبوی .

دتلی ۲۷ـ٥٤

دامریکا دباندنیو چارو وزیر ډاکترهنری

کیسنجر ویلی دی امریکادیته چمتوده چه دکوریا دیموکراتیك جمهوریت په رسمیت و پیژنی .

دتلی ۲۸-۵٤

بلژیك ، هالند اولوکسمبورگ دلویدیزی نړۍ دشپږو مهمو صنعتی هیوادو مشرانو دجرګی دجوړیدو په نسبت چه تاکل شویده دنوامبر دمیاشتی په نیما یی کښی پاریس ته نږدی وشی خپل نه رضائیت څرګند کړی دی .

* * *

دملګروملتو په موسسه کښی دهسپانیی نماینده دامنیت شورا څخه غوښتی دی چه دلویدیزی صحراپه لوردالمغرب د اتباعو دروغی جوړی دمارش دمخنیوی دپاره لازم اقدامات وکړی .

دتلی ۲۹-۵٤

دفلسطین دآزادی موسسی دملګرو ملتو داجتماعی جرګه‌ګۍ دهغه فیصله لیك هر کلی کړیدی چه صهیونیزم یی دنژادی توپیرسره برابرګڼلی دی .

دتلی ۳۰-۵٤

دمالتا اولیبیا ترمنځ درادیویی خپرونو یو تړون لاسلیك شوی دی . دمالتا صدراعظم منتوف وویل : چه لیبیا اومالتا دکلتوری او رادیویی خپرونو په باره کی یوه موافقه لاسلیك کړیده .

دلیرم ۳-۵٤

دهسپانیی صدراعظم دلویدیزی صحرا په باره‌کی دالمغرب باندنیو چارو له وزیر احمدالراقی سره خپلی خبری پای ته‌ورسولی.

دلیرم ۵-۵٤

که چیری دملګرو ملتو عمومی ټولنه صهیونیزم ضد اقداماتو په طرفداری رایه ورکړی داامریکامتحده ایالاتبه دغه موسسه مهمه ونه بولی .

* * *

په بیروت کی ولسی روغتونونو ویلی دی چه تردی زیات ټپیان نشی منلی .

دبیروت زیاتره واټونه اوس هم خطرناك بلل شویدی اوهم ویل کیږی چه لاتراوسه **پوری په‌سلو ګونوتنه په‌خپلوکورونو او** هوټلونو کی بندپاتی دی .

دلیرم ٦-٥٤

دترکیی اودامریکا دمتحدو أیالاتو هیاتونو په ترکیه کی دامریکایی اډودبیافعالیت په‌باره کی خپلی خبری پیل کړی .

* * *

دالمغرب باچا دوهم ملك‌حسن وویل : اویدیځی صحرا ته به دالمغرب ددری‌سوه پنځوس زره تنوسوله ایزمارش په راتلونکو دیارلسوورځو کی وشی اوزه به‌په خپله‌ددغه مارش مشریم .

* * *

اندونیزیا دلومړی ځل له پاره اعتراف کړیدی چه ددغه هیواد عسکری قوتونه د پرتګالی تیموز په خاوره کی دتیموردانقلابی جبهی یعنی(فرتیلین) دقواووسره داندونیزیا په‌سی کیلو متری کی دلیبوس په‌سیمه کی په‌اخ‌ودب بوخت دی .

دلړم ۷ـ۵٤

په لبنان کی ددښمنوډلو ترمینځ یوه بله متارکه شوی ده .

ویل کیږی چه دغه متارکه په هغو خبرو کی شوی چه دلبنان دصدراعظم رشید کرامی اوددغه هیواد دسیاسی او مذهبی مشرانـــو ترمینځ په بیروت کی وشوی .

*　*　*

دخبروټولنوپه عقیده اوس داسی نښــی نښانی لاس ته راغلی دی چه امکان شتــه دهغو له مخی دلویدیځی صحرا دموضوع دحل په باره کی دالمغرب اوهسپانیی ترمینځ یـــوه موافقه لاسلیك شی .

دلړم ۹ـ۵٤

دنفتو هغه ټولی خارجی شرکتونه چه په وینزویلاکی فعالیت لری دخپلو شتمنیو دملی کولوپه مقابل کی دتاوان دورکولو په بـاب دهغه هیواد دحکومت پیشنهاد منلی دی .

*　*　*

دامریکا دباندنیو چارو وزارت دغه اوازی دروغ بللی دی چه ددغه هیواد حکومت دلبنان په کورنیو چاروکی دلاس وهلوامکان ترمطالعی لاندی نیولی دی .

دلړم ۱۰ـ۵٤

دامریکا جمهور رئیس جرالد فورد ددغــه هیواد دکانگرس غړیوته ډاډورکړی دی چه په اروپاکی به دخپلو پوځونو دکموالی دپــاره ترهغه وخته پوری اقدام ونکړی ترڅوشوروی اتحاد هم پدغه شان کارلاس پوری نکړی .

دلړم ۱۱ـ۵٤

دتیلو مهمو تولیدوونکو هیوادواودلویدیځو مترقی هیوادوپه گډون د نهه شپیتو هیوادو نمایندگان دنړی له نیستمنو هیوادو ســـره دمرستی په مقصد دیو ملیارد اودوه ســوه ملیونو ډالرو دیوه وجهی صندوق دجوړیدو په باره کی موافقی ته رسیدلی دی .

*　*　*

په لبنان کی ددښمنوډلو مشرانو موافقــه کړیده چه خپل وسله وال افراد دشپی پــه ترڅ کی له خپلو سنگرونو څخه په ځــپ وتمبوی .

دلړم ۱۲ـ۵٤

عسکر وډلو دبنگله دیش دجمهور رئیس رسمی استوگنځی کلابند کړ اودبنگله دیش په مرکز ډاکه کی یی مهم ځایونه ونیــول تراوسه پوری دخنده کار مشتاق احمددحکومت دسرنوشت په باب چی په تیراگست کی یی دبنگله دیش د پخوانی جمـــهور رئیس شیخ مجیب الرحمن له وژل کیدو وروسته په یونظامی کودتاکی دچارواکی په لا س کـــی واخیستی کوم خبرندی ورکړ شوی .

*　*　*

دانگولا دآزادی دپاره دخلکو نهضت دغـه اوازی دروغ بللی چه په دغه سیمه کـــی ددریو سیالو نهضتونو ترمنځ متارکه شوی .

*　*　*

دکویټ دتیلووزیر عبدا لمطلب الکاظمــی اخطار ورکړیدی که چیری خارجی شرکتونه دمربوطو مسئلو په باره کی دکویټ لەحکومت سره دخبرودپاره چمتو نشی دکویټ حکومت به ددغو شرکتونوپاتی ونډی هم ملی کاندی .

دلړم ۱۳–٥٤

په بنګله دیش کی دکودتا نه وروسته دپرله پسی دوهمی ورځی دپاره دډاکی هوایی میدان تړلی دی اوهمداراز دبهرنی نړی‌سره دبنګله‌دیش مخابراتی ارتباط بنددی .

دلړم ١٤–٥٤

دبنګله دیش دځمکنی پو خ دری تنه منصبداران چه دتیراګست په میاشت کی‌یی دشیخ مجیب الرحمن په خلاف دیوی کودتا مشرتوب په‌غاړه درلوده دقدرت څخه‌وغورځول شول اوس تایلندته تللی دی .

* * *

په لویدیځه صحراکی دهسپانیی عسکرو پدغه سیمه‌کی دځان لپاره نوی دفاعی کرښی جوړی کړیدی .

دغه دفاعی کرښی دلویدیځی صحـــرا او المغرب له سرحدی پولوڅخه یوولس کیلو متره لری دی اوهلته دموتریزه قواؤ ټانکونه اوهیلی کوپترونه اچول شویدی .

دلړم ١٦–٥٤

جنرال ضیاء الرحمن چه دبنګله دیش په خلورورځی دمخه انکشافاتو کی دلوی درستیز په حیث دخپلی وظیفی څخه برطرف کـړ ی شوی ؤ په هغه هیواد کی قدرت په لاس کی ونیو .

ده دبنګله دیش درادیو له لاری په یوه ویناکی وویل چه دخلکو اودوسله والو قواو په‌غوښتنه‌یی په مؤقتی توګه دچارو‌واکی پـه لاس کی نیولی دی .

* * *

په واشنګتن کی دامریکا د جمهور رئیس جرالد فورد سره دمصر د جمهـــور رئیس انورالسادات دخبرو دوروستنی پړاونه‌وروسته اعلام شویدی چه امریکا مصرته دوسلـــی دبرابرولو په باب کومه وعده نده ورکړی .

دلړم ۱۷–٥٤

دالمغرب دمارش کوونکو یوه بله ډلـــه له ختیځی برخی څخه لویدیځی صحراتـــه ننوتی ده . ویل کیږی چه دغه‌کسان غواړی له بلی لاری څخه ځان دلویدیځی صحـــــرا مرکز العیون ته ورسوی .

دمارش کوونکو یوه ډله چـــه‌سل زره‌تنه دی له خپلو پخوانیو ځایونو څخه دلویدیځی صحراپه لورروانه شوی چه له هغو پنځوس زره تنوسره یوځای شی چه پخواددغه مارش دپاره لویدیځی صحراته تللی دی .

* * *

دبنګله دیش نوی جمهور رئیس ابوسادات محمدصایم وویل : چه پدغه هیوادکی دپوځی حکومت دناظم په توګه هم وظیفه اجراکوی .

* * *

دهند حکومت یوفرمان صادر کړچه دهغه له مخی به دهغو کسانو شتمنی چه‌دخارجی اسعارو د راکړی ورکړی د مقرراتو څخـــه دسرغړولو اویاقاچاق له لاری یی پداکړی‌وی ضبطه شی .

* * *

دبنګله دیش پخوانی جمهوررئیس خنداکار مشتاق احمد ددغه هیواد له خلکو څخه‌دهغو اشتباه‌ګانوپه نسبت چه امکان شته له هغه

شخه دخومیاشتی جمهوری ریاست په مو ده کی شوی وی بخښنه غوښتی ده اوضمنا یی داغوښتنه کړیده چه ددغه هیواد اوسنی جمهوز رئیس ابوسادات محمد صایم چه دده په خوله یوبیطرف سړی اودکوم گوند غړی ندی ملاتړ وکړی .

دلړم ۱۷ـ٥٤

داپرله پسی پنځمه ورځوه چه په بنگله دیش کی دقدرت دنیولو دپاره ددغه هیواد دپوځی مشرانو ترمنځ سیاسی کړکیچ روان دی .

دلړم ۱۸ـ٥٤

دیوگندا جمهوررئیس عیدی امین ویلی دی دانگولا دآزادی غوښتنی دریو نهضتونو موافقه کړی ده چه دملی یووالی یوحکومت جوړ او جنگی بندیان مبادله کړی .

*   *   *

دملگروملتو دموسسی مخصوصی سیاسی جرگه گی یوه فیصله تصویب کړیده چه په مغی کی له بین المللی ټولنی څخه غوښتنه شویده چه ددغی موسسی دعمومی ټولنی دفیصلی په اساس چه دجنوبی افریقا دتوپیر غوښتونکی رژیم د غندنی په با ب شـوی داپارتاید اونژادی توپیر په خلاف پراخـه مبارزه پیل کړی .

دلړم ۱۹ـ٥٤

داله آباد دمحکمی له فیصلی نه دهند صدراعظمی میرمن اندراگاندی دبرائت په باب ددغه هیواد دستری محکمی دفیصلی ډیربښه هرکلی کړیدی .

دلړم ۱۹ـ٥٤

دالمغرب پاچادوهم ملك حسن ددغه‌هیواد هغو سل گونوتنو اتباعوته چه دسوله ایزه مارش په مقصد لویدیځی صحراته ننو تـی اوهدایت ورکړیدی چه دصحراله سیمی څخه ووځی اوهغو سیموته ستانه شی چه له هغو څخه یی خپل مارش پیل کړی ؤ.

*   *   *

دجاپان حکومت دفلسطین دآزادی موسسی ته خبر ورکړی دی هغه هیواد چمتودی چه‌په توکیوکښی ددغی موسسی داداری دپرانستلو هرکلی وکړی .

*   *   *

داسرائیلو حکومت په ژنیوکی دمنځنـی ختیځ دسولی په راتلونکی جرگی کی‌دفلسطین دآزادی دموسسی دشاملولو په باب دملگرو ملتو دموسسی دعمومی ټولـنی فیصلـه رد کړیده .

دلړم ۲۰ـ٥٤

پرتگال، انگولاپداسی حال کی رسما آزاد هیوادپه توگه اعلام کړیده چه په دغه خاوره کی دانگولادچارو داداری دپاره کوم حکومت نشته د انـــگولا دآزادی د دریـو واړو نهضتونو مشران چه باید ددغی خاوری چاری په گډه اداره کړی اوس په خپلوکی پـه خونړیوجگړوبوخت دی .

دلړم ۲۰ـ۵٤

دانګولا دخپلواکۍ لپاره دخلکو دنهضت مشرا ګوستینو نیتو دانګولا دجمهور رئیس په توګه دوفاداری لوړه وکړه .

دلړم ۲۱ـ۵٤

دآسیادجنوب ختیځی سیمی دهیوادودټولنی دیوهیوادو دلویی رتبی مامورینو په کوالالمپور کی غونډه وکړه چه ددغی سیمی دبیطرفه کولودمربوط پیشنهاد په باره کی خبـــر ی وکړی .

* * *

تایلند نه غواړی چه دبنګله دیش هغــــی ولی منصبدارانوته سیاسی پناه ورکړی چه دبنګله دیش د فقـــید جمــــهور رئیـــس شیخ مجیب الرحمن دوژلوپه نسبت مجرمان دی .

دلړم ۲۳ـ۵٤

دالجزایر حکومت په هغو پلانونو بانـدی انتقادکړیدی چه المغرب، موریتانیا اوهسپانیا دلویدیځی صحرا دآیندی په باره کی جوړ کړیدی .

* * *

هسپانیی ، المغرب اوموریتانیا دلویدیځی صحراپه باب په لوړه سویه په مادرید کی یوه موافقه په نښنه کړه .

دلړم ۲٤ـ۵٤

دفرانسوی صومال دآزادی د نهضتو نـــو نمایندګانو دملګروملتو دموسسی د استعمار منځه وړلوپه جرګه کی دفرانسوی متصرفی افازاوایساس دخپلواکۍ غوښتنه وکړه .

* * *

یوه ډله امریکایی عسکر دتایلند په اوډون کی دهغه هیواد دیوی ستراتیژیکی اډی ځخه ووتل اودامریکانور پنځه زره تنه عسکر به دجنوری دمیاشتی پوری دهغی اډی نه ووځی.

* * *

دویتنام دیموکراتیك جمهوریت دانګولا د خلکو آزادی ونمانځله اودانګولا دآزادۍ دپاره دخلکو نهضت ته‌یی ددغه هیواد خپلواکـــۍ مبارکی ورکړیده .

* * *

دلړم ۲۷ـ۵٤

داوپك دتیلو مهمو صادرونکو هیوادو په راتلونکو پنځو کلونوکی ددریمی نړۍ لـــه هیوادوسره دمرستی دپاره دپنځوملیاردوډالرو دمرستی دوجهی صندوق له جوړ یدو سره موافقه کړیده .

دلړم ۳۰ـ۵٤

دهسپانیی ددولت رئیس جنرال فرانسسکو فرانکو ددوه اتیاکلونو په عمر مړشو .

فرانکو څاوه نیم دمخه دزړه دحملی له‌امله بستری شوی ؤ.

ده چه په ۱۹۳۹کال کی په هسپانیا کـی قدرت ترلاسه کړځه ناځه شپږ دیرش کاله دهغه هیواد ددولت مشر ؤ .

دهسپانیی ددولت رئیس په‌خپل ژوند کی دهغه هیواد دپخوانی پاچاماڤونسو مشر زوی خوان کارلوس په خپل ځای ټاکلی دی .

دلیندۍ لومړی ـ۵٤

دانګولادولسی جمهوریت‌رئیس اګستینونیتو بیاویلی دی چه دانګولادکورنی ګډوډی دحـل

دپاره دملګروملتو اویا دافریقا دیووالی دموسسی لاس وهل ترهغه وخته پوری ردوم چه‌دغه دوی موسسی په انګولا باندی دپردیو یرغل وغاندی .

دلیندۍ ۲-۵٤

دنیوزویك مجلی لیکلی دی چه دسوریی مربوطو مقاماتو دنورو شپیتو ورځو دپاره دجولان په لوړوسیموکی دملګروملتو دموسسی دسولی دپوځ دافرادودخدمت دمودی اوږدیدو سره موافقه کړیده .

دلیندۍ ۳-۵٤

دانګولا دآزادی دپاره ملی جبهی اوددغی خاوری دبشپړی آزادی دپاره ملی اتحادیی یوائتلافی حکومت جوړکړیدی .

دانګولا دآزادی دپاره دملی اتحادیی‌ائتلافی کابینه دیارلس غړی اوهم په کـــــوه دوه صدراعظمان لری .

دلیندۍ ٤-۵٤

دپرتګال جمهور رئیس ګوستاګومیش او حکومت هغوپوځی افرادو دډلوپه خلاف‌چه‌یاغی شوی اوهوایی ډګرونه اوپه لزبن‌کی یـــی درادیو اوتلویزیون دستګـــا وی نیولی وی کلك اقدامات کړیدی . دغه یاغی توب دلزبن دسیمی دپوځی قوماندان په توګه دیـــو مینځګړی منصبدار دمقرریدو وروسته شویدی دپرتګال دحکومت طرفدار پوځ دیاغی افرادو په‌خلاف فعالیت‌کړی اوهغوی یی تسلیمیدوته مجبور کړل .

دګوستا ګومیش په لاربښوونه په پرتګـــال کی اضطراری حالت اوپه لزبن کی دشپـــی ګرځیدو بندیزونه لګول شوی اوپه لزبن کی هرډول ټولنی منع‌کړی شویدی .

دلیندۍ ۵-۵٤

په بنګله دیش کی دهندعـــالی کمشنر سمرسن په ډاکه کی ددغی کمشنری په‌اداره کی دننه دیوی وسله والی ډلی دبریدو پـــه نتیجه کی ژوبل شویدی .

دهند امنیتی لښکرواودبنګله دیش پولیسو دبریدکوونکوسره مقابله وکړه چه په نتیجه کی دبریدکوونکو څلورتنه مړ اودوه تنه یی ژوبل شویدی .

په ډاکه کی دبنګله دیش حکومت ته اودغه رازپه نوی ډیلی کی دبنګله دیش د عالـــی کمشنر دلاری هلته دهند دعالی کمشنری د غړیو اودکار کوونکو دکورنیو اوپه‌بنګله‌دیش کی دهندداتاعو په ساتنه‌کی دبنګله دیش د مسئولیت په باب بیاپادونه شویده .

دلیندۍ ۷-۵٤

په ختیځ تیمورکی دفریتلین نظامی لښکرو دپرتګال ددغی مستعمری خپلواکـــی اعـــلام کړه .

په ختیځ تیمور کی دپرتګال بیرغ‌راښکته شواوپه عوض کی یی هغه بیرغ چه دختیځ تیمور دآزادی شخه نمایندګی کوی ددغـــی مستعمری دپاسه ورپول شو. دفریتلیـــــن لښکرودختیځ تیمور دولس د دیموکراتیـــك جمهوریت جوړیدل اعلام کړل .

دلیندۍ ۸-۵٤

دملګروملتو دموسسی امنیت شورا دیوی

شپږ میاشتنی دوری دپاره دجولان په لــوړ سیموکی ددغی موسسی دسولی دپوځ دافرادو دخدمت داوږدیدو سره موافقه وکړه .

پدغه باره‌کی دامنیت شورا خبری دسوریی دحکومت دپیشنهاد په سرپیل شوی چه باید دامنیت شوراپه‌راتلونکی میاشت‌کی دفلسطین دآزادی دموسسی دنماینده په گډون دمنځنی ختیځ تولی مربوطی مسئلی ترڅیړنی لاندی ونیسی .

دلیندی ۱۰ـ۵٤

دیوه مهم ترمیم له مخی چه دهندپه‌کابینه کی اعلام شوددغه هیواد ددفاع وزیر سوارن سنگهه له خپلی وظیفی څخه گوښه کــړی شو اودهند صدراعظمی میرمن اندراگاندی په مؤقتی توگه ددفاع وزیر وظیفه په خپلــه غاړه اخیستی ده .

دلندی ۱۱ـ۵٤

په نیویارك‌کی دفلسطین دآزادی دموسسی نطاق وویل چه‌دغه موسسه به‌هیڅکله لــه اسرائیلو سره دخبرو دپاره چمتو نشی .

ده دغه موضوع دملگروملتو په موسســه کی داسرائیلو دنماینده هغی ویناپه ځــواب کی څرگنده کړی چه ویلی وپه منځنی ختیځ کی به دسولی دټینگیدو دپاره دفلسطیـــن دآزادی له موسسی سره دخبرو دپاره چمتو شی پدی شرط چه دغه موسسه داسرائیلو شتوالی په رسمیت وپیژنی .

دلیندی ۱۲ـ۵٤

دلاؤس دباچاساوانگ اتانا ، لری شوی اوپه لاؤس کی دسلطنتی رژیم له منځه وړل اعلام شول .

دوینتیان رادیو وویل چی سیاسی ائتلافی شورا اودلاؤس دملی یووالی مؤقتی حکومت هم ړنگ شوی دی .

دغی رادیو زیاته کړه چی دپاچاهی درژیم په عوض دلاؤس دخلکودیموکراتیك جمهوریت شوی اوددغه هیواد اداره به یو جمهور رئیس په غاړه واخلی .

دلیندی ۱٤ـ۵٤

دویتنام د دیموکراتیك جمهوریت خبــر رسوونکی آژانس دلاؤس دپخوانی صدراعظم سواناپوماله خولی خبر ورکړیدی چه ده له‌دی امله دلاؤس دصدارت دڅوکۍ څخه استعفــا وکړه چه‌ددغه هیواد دمهم اوښتون لـــه مخی دده حکومت تردی زیات له حـــالا تو سره جوړښت نه کاوه .

دلاؤس پخوانی صدراعظم دولسی‌دیموکراتیك جمهوریت دجوړیدو دیوه درانده بری په‌توگه هرکلی کړیدی .

پخوانی بیطرف صدراعظم سواناپوما چــه دسوپاناونگ ناسکه وروردی دحکومتی سلاکار په توگه ټاکل شوی .

دلیندی ۱۵ـ۵٤

دملی حکومتونو نه لرونکو سیمو د پــاره دملگروملتودموسسی دعمومی ټولنی‌مخصوصی جرگه گی دفرانسی څخه و غوښتل چــه دفرانسی صومال خاوری ته دبی له ځنډه‌دکوم قید اوشرط څخه پرته خپلواکی ورکړی او ددغه قلمرو څخه دی خپل پوځونه وباسی .

دغه فیصله لیك چه دالجزایر اوملغاسی

پهګډون دیوولسوافریقایی هیوادودنمایندګانو له خواوړاندی شوی په خلور نوی موافقـو اواوه ویشتو مستنکفو رایو تصویب شو .

دلیندی ۲۳ـ٥٤

دملګروملتو د موسسی د امنیت شـــورا دراتلونکی جون ترمیاشتی پوری په قبرس‌کی ددغی موسسی دسولی دپوځ دافرادو دخدمت داوږیدو سره موافقه وکړه .

دلیندی ۲٤ـ٥٤

سره له‌دی چه په لبنان کی ددښمنو ډلو ترمنځ دیوبل اوربند په باب موافقه شو ی بیاهم پدغه هیواد اوپه تیره بیاپه بیروت‌کی حالات ګډوډ دی .

* * *

دکینیا اوزمبیا جمهور رئیسانو جوموکینیاتا اوکیت کاونداغوښتنی دی چی په انګولا کـی دی سمدستی اوربند ټینګ شی .

دلیندی ۲٦ـ٥٤

الجزایر دنړی صنعتی هیوادته دشتمنو او نیستمنو هیواد و ترمینځ داقتصادی روابـط په باب دشمال اوجنوب دخبرو په مربوطـو مهمو موضوع ګانو باندی دانرژی مسالی د بدلولو دپاره دهغوی دهرډول کوښښ پـــه نسبت اخطار ورکړیدی .

دلیندی ۲۸ـ٥٤

دانګلستان حکومت فیصله کړیده چه پــه هانکانګ کی دخپل پوځ شمیرکم کړی .

اوس اوس په هانکانګ کی دانګلستان د پوځی افرادو شمیر لس زره تنه دی اودهغی فیصلی له مخی به چه دغه حکومت کړیده په هانکانګ کی ددغو افراد و شمیر شپـږ زره پنځه سوه تنوته راکم کړی شی .

* * *

فرانسی په لاؤس‌کی دخپلی پوځی‌نمایندګی تاسیسات دهغه هیواد نوی رژیم ته‌وسپارل.

دلیندی ۲۹ـ٥٤

دامریکا مشرانو جرګی موافقه وکړه چــه ددغه هیواد حکومت دکانګرس دموافقی پرته دانګولا دآزادی‌دپاره خلکو نهضت دووومخالفو ګوندونو سره خپلو مرسته ته دوام نشـی ورکولی .

* * *

شوروی اتحاد په ژنیوکی دمنځنی ختیـځ دسولی **دخبرودپراونو اوکړنلاری دبرابرولـو** له پاره دتولو لاس لرونکو مقدماتی جرګـی دجوړیدلو په باب دامریکا دمتحدو ایالتونو پیشنهاد رسما ونه مانه .

دمرغومی ۲ـ٥٤

دسوریی حکومت اودغه راز دفلسطیـــن دخپلواکی موسسی دغه موضوع رد کـړ ی چه وسله وال افراد یی دلبنان دختیځ پـــه زحله کی په جګړه لګیادی .

دمرغومی ٥ـ٥٤

جنوبی افریقاپه انګولاکی دلاس وهلـــو دزیاتوالی په مقصد په ځینو تدبیرونو لاس پوری کړی اودپوځی لګښتونو دپاره یی‌دیری پیسی بیلی کړیدی .

* * *

دامریکا جمهور ر ئیس جرالد فورد پدغه هیواد کی دمخـدره مـوادو ورځ پـــه ورځ

زیاتیدونکی جریان باندی انتقاد کړیدی .

دمرغومی ٦-٥٤

دلبنان دبهمنو اړخونو دیوداسی مهال‌ویش په جوړولو باندی موافقه کړیده چه دهغــه له‌مخی پدغه هیوادکی کورنی جنګونه په ځو ړاتلونکو ورځوکی پای‌ته ورسیږی .

دمرغومی ٧-٥٤

له لویدیځی صحراځخه هسپانیوی عسکر دهغی موافقی له مخی وځی چه تیره میاشت دالمغرب، موریتانیا او هسپانیی دحکومتونو ترمینځ په مادریدکی لاسلیك شویده .

دمرغومی ٨-٥٤

دبیروت راډیوپه هغه هیوادکی دبهمنوډلو ترمنځ دوروستنیو جګړو وروسته دلومـړی ځل دپاره په ټول لبنان کی دبشپړی کراری ریوټ ورکړی دی .

* * *

دالمغرب عسکرو د لویـدیځـی صحـرا دمرکزالعیون دنظامی او غیر نظامی هوایـی ډګرونو اداره دهسپانیوی مقاماتو ځخه پـه لاس کښی واخیسته .

دمرغومی ٩-٥٤

په بن‌کی دالجزایر سفیر دغه آوازی‌دروغ بللی دی چه دالجزایر حکومت هغو شپـږو تنوسله والوته سیاسی پناورکړی چه یـو شمیر وزیران اودلویی رتبی مامورین یـی یرغمل نیولی وو .

* * *

په لاوس کی دبین المللی څارنی اوکنترول کمیسیون پدغه هیواد کی خپل فعالیتونه پای ته رسولی دی .

دمرغومی ١٠-٥٤

دوینزویلا حکومت پدغه هیواد کی دتیلو دخارجی شرکتونو دملی‌کولوکار بشپړکړیدی.

* * *

دافریقا دیووالی موسسی دجنوبی افریقا هغه شرایط غندلی دی چه له انګولانه یـی دخپلو عسکرو دایستلـو په باب پیشنهاد کړیدی .

دمرغومی ١٣-٥٤

دهند دکانګرس ګوند د١٩٧٥ کال غونډه درایو په اتفاق دیوکال دپاره دانتخاباتو په ځنډولو اوپه اساسی قانون باندی دنوی نظر دمربوطی فیصلی په تصویب پای ته‌ورسیده.

* * *

داسرائیلو صدراعظم اسحاق رابین وویل که چیری امنیت شورا داسی فیصلی تصویب کړی چه هغه اسرائیلی ونه منی نوداسرائیلو حکومت به دمنځنی ختیځ په باره کی دغور د پاره دژنیودجرګی دبیا جوړیدو غونډننه‌وکړی.

دمرغومی ١٤-٥٤

داوپك دتیلو دسترو تولید ونکو هیوادو په ګډون دنړی دبیلوبیلو نولسو هیـوادو نمایندګانو پاریس‌کی غونډه وکړه چه‌دانرژی اونوروافتصادی مسئلو په باب دنړی لـــه صنعتی هیوادو سره دمعاملی په باره کی یوه ګډه تګ لاره طرحه کړی .

دمرغومی ١٥-٥٤

دیوګندا جمهور رئیس عیدی امین وویل چه باید دانګولا مسئله دروغی جوړی دلاری

حل شي او ټول خارجي عسکر له دغې خاورې څخه ووځي .

* * *

په هندکښې اضطراري حالت ديو شمير هغو ډلو فعاليتونو په نتيجه کې نافذ شوی چه پدغه هيوادکې دخلکو دذهنونو دګډوډولو اونکړکيچ اوبې نظمۍ لپاره هرډول مو قع دپيداکولو په لټه کې دي .

دمرغومي ١٦ــ٥٤

دانګولا دشمال دکارمونا اونيګاجي په کليو کې ددغه هيواد ددښمنو نهضتونو د افرادو ترمنځ سخت جنګ روان ؤ .

دمرغومي ١٧ــ٥٤

دافريقا ديووالي دموسسې دغړيو هيوادو مشرانو پداسې حال دانګولا دلانجې دحل په باره کې خپلې خبرې پيل کړې چه بايد ډير ژرپه انګولاکې دوينوتوئيدل پايته ورسيږي .

* * *

په رباط کې دشوروي اتحاد سفارت دغه آوازې ردکړيدي ددغه هيواد په يوې بيړۍ کې دالمغرب سواحلوته نژدې شوې وه وسلې اوپوځي مهمات بارؤ .

دمرغومي ١٨ــ٥٤

دانګولا دمسالې دحل يواځنۍ لار پرته له قيداو شرطه دآوستنيونيونو په مشرعد دانګولا دولسي جمهوريت دحکومت په رسميت پيژندل دي .

دمرغومي ١٩ــ٥٤

دهند صدراعظمې اندراګاندي په هغه هيواد کې داضطراري حالت داوږديدو په باره کې له خپلې فيصله څخه کلکه دفاع وکړه .

دمرغومي ٢٠ــ٥٤

دملګروملتو په موسسه کې دشوروي اتحاد نماينده ياکوب مالك وويل دامنيت د شورا زياتروغړيوله دغې موضوع سره موافقه کړيده چه دفلسطين دآزادۍ موسسې ته دې بلنه ورکړې شي چه خپل استازی دامنيت شوراپه نږدې کيدونکو غونډوکې دبرخې اخيستودپاره ورولیږي

دمرغومي ٢٣ــ٥٤

دمصر جمهور رئيس انورالسادات په قاهره کې وويل چه بايد دفلسطين دآزادۍ موسسه په ژنيو کې دمنځنې ختيځ په نوي جرګه کې دنورو سره په برابر وحقوقو برخه واخلي .

* * *

ايسلند ګوانښ کړيدی که چيرې دانګلستان جنګې بيړۍ دايسلند اوانګلستان په مربوطو اوبوکې داختلاف وړسيموڅخه و نه وځي ايسلند به داتلس دتړون دغړيتوب څخه ووځي .

دمرغومي ٢٤ــ٥٤

دانګولا دبشپړې آزادۍ دپاره ملي يووالي (اونيتا) ويلي دي چه دانګولا دآزادۍ دپاره دخلکو دنهضت عسکرو دلوزودښار لورته چه داونيتا دافرادو په لاس کې دی پسر مختګ کړيدی .

دمرغومي ٢٦ــ٥٤

پداسې حال کښې چه دلبنان په بيلوبيلو سيموکې جګړه روانه ده ددغه هيوادمسلمانانو اوصدراعظم رشيد کرامې دفلسطيني ګډ والو

په يوكمپ باندې دهوايي پوځ دالوتكويرغل دوسله وال پوځ الهگوله بللي ده .

دمرغومي ۲۷ـ٥٤

پهمسكو ،بلگراد اوهاوانا كې دخبرو شويـو مطبوعاتي رپوټونوله مخې دزاير دهوايي پوځ الوتكي اوعسكرهم دانگولاپه كورنيو جگړوكې برخه لري .

دمرغومي ۲۹ـ٥٤

دودې پهحال كې د درويشتو آسيايـــي هيوادو وزيرانوپه جاگارتاكې غونډه وكـړه چه دسوداگرې او پراختياپه باب دملگروملتو دموسسې (انكتاد) دراتلونكې څلورمې غونډې له پاره خپله گډه ستراتيژي چه ټاكل شويده په راتلونكې مي كې په نايروبي كې وشــي طرحه كړي .

دسلواغې لومړۍ ٥٤

دسودان حكومت په لبنان كې له دښمنوډلو څخه غوښتې دى چه دوينو دتوئيدو دمخنيوى اولبنان پهكورنيو چاروكې دبهرنيو لاس وهنو دغندنې دپاره پهگډه زيار وباسي .

دسلواغې ۲ـ٥٤

دقاهرې دالاخبار ورځپاڼې ليكلي دى كـه چيرې دعربي هيوادوله خوادلبنان د كشالـو دپاى ته رسولو دپاره زيارونه ويستل شي امكان شته اسرائيل په لبنان كې مداخلــه وكړي .

دسلواغې ۳ـ٥٤

له بيروت څخه رارسيدلي خبرونه وايي چه په لبنان كې نوى اوربند تريوى اندازې پورې نافذ شوى دى .

دغه اوربند دهغو موافقو له مخې شوى چه دلبنان ددښمنوډلو ترمينځ دسوريې داوه فقره ايزپلان په اساس شويدى .

دسلواغې ٤ـ٥٤

دملگروملتو دموسسې مخصو صي كميټــې چه دنژادي توپير په خلاف فعاليت كو ي دانگولاپه ولسې جمهوريتكې دجنوبي افريقا دتوپير غوښتونكې رژيم پوځي مدا خلـــه غندلې ده .

دغې كميټې په هغې ويناكې دجنوبي افريقا دغه لاس وهنه دبين المللي سولې له پـــاره يوتهديد بللي دى چه په نيويارك كې خپره شوه .

دسلواغې ٦ـ٥٤

په هغه ليك كې چه دكيوبا لـــه خـــوا دملگروملتو موسسې ته استول شوى ويـــل شويدي چه انگولا هغه وخت له كيوبا څخه غوښتنه وكړه چه دزاير اودانگولا په جنوبي سيمو باندې دجنوبيافريقا لهخوايرغلوشواود كيوبا حكومت دغې غوښتنې ته ځواب وركړ .

دسلواغې ۷ـ٥٤

جنوبي افريقا دملگروملتو دموسسې امنيت شوراته پيشنهاد كړيدى چه يوهيأت انگولا ته ولېږي .

دالومړى ځلدى‌چه جنوبي افريقا دامنيت شوراپه خبروكې برخه اخلي اوديوى موضوع په باره كې نظرخرگندوى دجنوبي افريقـــا نماينده دامنيت شوراپه غونډهكې چه دناميبيا موضوع يې څيړله وويل دغه هيأت به پــه انگولاكې دغه موضوع مطالعه كړي چه جنوبي

افریقا په انگولاکی امنیت په خطر کی‌اچولی که نورو .

دسلواغی ۸ـ٥٤

دالمغرب حکومت ویلی دی چه دالجزایراو المغرب عسکر په لویدیځه صحراکی په‌سختو جگړو بوخت دی .

په هغه اعلامیه کی چه پدغه منا سبـــت دالمغرب حکومت په رباط کی خپره کـــړ ی ویل شویدی چه دالمغرب اوالجزایر عسکرپه لویدیځه صحراکی سره جنگیږی .

دسلواغی ۱۲ـ٥٤

دفلیپین جمهور رئیس فر دیناند مارکوس په مانیلاکی داوه اویایمی ډلی دغړیوهیوادو دوزیرانو ددریمه جرگه پرانستله .

پدغه جرگه‌کی داسیاافریقا اوجنوبی افریقا دټولو پرمختیایی هیوادو نمایندگان دباندنیو چارو تجارت اومالیی دوزیرانو په سویه‌برخه اخلی اوپه هغی کی زیار ویستل کیږی چی گینیا په‌مرکز نایـروبـی تـــی دتجارت او پرمختیا دپاره دملگروملتو دموسسی دخلورمی جرگی دجوړیدو لاره‌آواره شی اوداووه‌اویایمی ډلی هیوادونه به په هغی کی‌گډدریځ غـوره کاندی .

دسلواغی ۱۳ـ٥٤

دالجزایر ددولت رئیس هواری بومدیـــن په‌مانیلاکی داووه اویایمی ډلی دجرگی په نامه په یوه پیغام‌کښی ویلی‌دی چه دبین‌المللی اقتصادی نوی نظام دطرحه کـــولو د پاره ضرورت لیدل کیږی .

دبومدین په‌دغه‌پیغام‌کی چه‌دالجزایر‌نماینده پدغه جرگه‌کی ولوست په ۷۷ ډلـه کـــی دفلسطین دخپلواکی‌دموسسی دگډون هرکلی شویدی

دسلواغی ۱۹ـ٥٤

په ټول لبنان کی به ملی حاکمیت په یوه میاشت کی ټینگ شی اودفلسطین دخپلواکی دموسسی عسکر به ددیوی هغی موافقی له‌مخی چه دلبنان اوسوریی دمشرانو ترمینځ لاسلیك شوی ده له خپلو سنگرونو ځخه ووزی .

* * *

داوه اویایمی ډلی هیوادو وزیرانو غونډه په مانیلاکی دیوی اعلامیی اودعمل دیـــوه پروگرام په تصویب سره پای ته‌ورسیده .

دسلواغی ۲۰ـ٥٤

دملگروملتو دموسسی سر منشی ډاکتـــر کورت والد هایم داسترالیا دمطبوعاتو پـــه کلوپ‌کی وویل چی دختیځ تیمور ددخلکـــو دبشپړی خپلواکی د حاصلولو پـــه لار کی دمرستی له امله په هغه ځای‌کی اوس هـــم دملگروملتو تحقیقات په علاقمندی سره روان دی .

دسلواغی ۲۱ـ٥٤

دملگروملتو دموسسی دامنیت شورا‌یوډبل په خلاف دصومال اوفرانسی دشکایت په‌باره کی دغور دپاره غونډه وکړه . دیوډبل خبرله مخی دملگروملتو دموسسی دامنیت شورا غړو اوس یوډبل په خلاف دفرانسی او صومـال دشکایت په باره‌کی یولړ سلا مشوری پیـل کړی دی .

دسلواغی ۲۲ـ۵٤

دافریقایی هیوادو دیووالی موسسسی دانګولا دآزادی په باره دخلکو دنهضت حکومت ددغی موسسی دپوره غړی په توګه په رسمیت وپیژاند .

په هغه ابلاغیه کی چه ددغی موسسی دمرکزله خواپه ادیس اباباکی خپره شوه ویل شوی دی دافریقایی هیوادو د یووالی موسسی دانګولاولسی جمهوریت د خپل اووه څلویښتم غړی په توګه منلی دی .

دسلواغی ۲۳ـ۵٤

دیوګندا جمهوررئیس اودافریقایی هیوادو دیووالی دموسسی اوسنی رئیس دیوګندا له خوادانګولا دآزادی له پاره دخلکو دنهضت دحکومت په رسمیت پیژندل اعلام کړیدی . دغه راز افریقایی هیواد ټوګو دانګولا دآزادی له پاره دخلکو دنهضت حکومت په رسمیت وپیژاند .

دیوګندا اوټوګو په پیژندلو سره تر اوسه پوری دافریقایی هیوادو دیووالی دموسسی ۲۷ غړیو هیوادو دانګولا دآزادی له پاره دخلکو دنهضت حکومت په رسمیت پیژندلی دی .

* * *

دملګرو ملتو دموسسی سر منشی ډاکتر کورت والدهایم له انګولایی ګډوالو سره دمرستی دپاره چه دنامیبیا په کمپونو کی اچول شوی دجنوبی افریقا غوښتنه نده منلی.

دسلواغی ۲۵ـ۵٤

دلبنان جمهور رئیس سلیمان فرانجیه هغه سیاسی اصلاحات اعلام کړل چه پدغه هیواد کی منځ ته راغی .

ده په بیروت کی دیوی وینایه ترڅ کی وویل‌چه مسلمانانو ته‌به‌په پارلمان اودولتی اداروکی زیاتی نمایندګی ورکړی شی .

فرانجیه وویل : دهغو سیاسی اصلاحاتو له مخی به چه دحکومت له خوا تصویب‌شوی او‌ډیرژربه دلبنان دپارلمان له‌خواهم تائیدشی ددغه هیواد جمهور رئیس مسیحی اوصدراعظم به‌چه‌به راتلوونکی وخت‌کښی د پارلمان له خواټاکل کیږی مسلمان وی .

دسلواغی ۲٦ـ۵٤

الجزایر دملګروملتو دموسسی له‌سرمنشی ډاکترکورت والدهایم نه غوښتی دی چه په لویدیځه صحراکی دحالاتودلاخرابیدودمخنیوی دپاره هلی ځلی وکړی . الجزایر په هغه پنځلس مخیزلیک‌کی چه دهغه هیوادپه مرکز کی خپورشوی شرګنده کړیده چه دلویدیځی صحرا دلانجی حل یوازی بین المللی قانون ته په غاړه ایښودوسره حل کیدلی شی چه دلویدیځی صحرا دخلکو دخودارادیت حق یی دآزاد ریفراندم له لاری تضمین کړیدی چه انکار تری نشی کیدی .

دسلواغی ۲۷ـ۵٤

دملګروملتو دموسسی دسولی پوځ دسینا دټاپووزمی په شمالی‌برخه کی یوه بلمه‌سیمه له اسرائیلی عسکرو څخه ترلاسه کړه .

دسلواغی ۲۸ـ۵٤

دقبرس دترکی اویونانی ټولنو دمشرانو د خبرو دوهم پړاو داتریش په مرکز ویاناکی ددواړو خواؤ ترمنځ پیل شو .

دملګروملتو دموسسې سر منشي ډاکتــر کورت والدهايم دخبرو پدغه غونــډه کــي هم دامنيت شورا دتيرکال دهدايت په اثـر دمخکنيو خبرو دخلوروپړاوپه شان بر خــه اخيستي ده .

دسلواغي ۲۹ـ۵٤

دانګولا دولسي جمهوريت حکومت لهانګولا څخه دجنوبي افريقا دعسکرو دسملاسي وتلو غوښتنه کړيده دلواندا راديو په يوه وينا کي ويلي دي چه بايد دبې ګناهوکسانو وژل کيدو دمخنيوی دپاره جنوبي افريقاخپل عسکر ديرژرله انګولاڅخه وباسي .

دکب لومړی ۵٤

دانګولا ولسي جمهوريت غوښتي دی چــه دهغه هيواددتولي خاوری‌څخه‌دی دجنوبي‌افريقا تيری‌کوونکي پوځونه سملستي ووځي .

دانګولا دخپلواکی دپاره دخلکو دنهضـت په‌يوه اعلاميه‌کي ويل شوی‌دی دانګولادولسي جمهوريت حکومت دانګولاپه کورنيو چاروکي دنورولاس وهل نشي زغملی .

دکب ۳ـ۵٤

دافريقا ديووالي دموسسي دغړيو هيوادو باندنيو چارو وزيرانو دحبشي په مرکـــز اديس ابابا کي دمربوطو مسئلو په باب دغور پاره غونډه وکړه .

دالومړی ځل دی چه د انګـــولا دولسي جمهوريت دحکومت نماينده دافريقا ديووالي دموسسي دوزيرانو دشورا په غونډه کــي برخه اخلي .

دکب ٤ـ۵٤

داسيا دجنوب ختيځي سيمي دټولني دپنځو غړيو هيوادو دمشرانو لومړی جــر کـــه داندونيزيا دبالي په ټاپوکي پرانستل شوه .

داندونيزيا، ماليزيا، فليپين، سنګاپوز او تايلند مشران چه ددغي ټولني غړی دي په وياناکي يي دهيوادونو ترمنځ داقتصادی‌نژدی همکاری غوښتنه وکړه .

* * *

دافريقا ديووالي دموسسي دوزيرانو د شورا شپږويشتمه غونډه دټولومسئلو په باره کــي دغور دپاره دحبشي په مرکز اديس ابابا کي پيل شوه .

پدغه غونډه‌کي دلومړی ځل دپاره دانګولا دولسي جمهوريت نماينده چه پدی وروستيو وختوکي دافريقا ديووالي دموسسي داووه ـ څلويشتم غړی په توګه منل شوی هم برخه واخلي .

دکب ۵ـ۵٤

دانګولادولسي جمهوريت نماينده دا فريقا ديووالي دموسسي دوزيرانو شورا په غونډه کي په زايرباندی سخت انتقاد وکړ اووی‌ويل چه دزاير منظمو عسکرو دانګولا دآزادی دپاره دخلکو دنهضت دافرادوپه خلاف جګړه کـــي برخه اخيستي .

دکب ۸ـ۵٤

دالمغرب اوموريتانيا نمايندګانو ګـوا ښې کړيدی چه‌که چيری دافريقا ديووالي موسسه په لويديځه صحراکي دپوليساريو د آزادی نهضت په رسميت وپيژني دغه‌دواړوهيوادونه

به ددغی موسسی له غړی توپ شخه ووځی .

دکب ۹ـ۵٤

دانګولا دولسی جمهوریت حکومت دزایر د حکومت له خواپه رسمیت وپیژندل شــــو . ددواړوهیوادو ترمنځ دغه روغه په هغو دوه ساعته خبروکی شوی چه دزایر دجمهوررئیس اودانګولا دآزادی دپاره دخلو دنهضت دمشر ترمینځ دکانګو په مر کز برازاویل کـــــی شویدی .

ضمنا ددواړو هیوادو مشرانو موافقه کړیده چه ددواړو هیوادو ګډوال دسره صلیـــــب دبین‌المللی موسسی په همکاری خپلوکورونو ته راستانه کړی .

دکب ۱۰ـ۵٤

دهند صدراعظمی میرمن اندراګاندی پـــه نوی ډیلی‌کی په یوه ویناکی وویل : دانګولا انکشافاتو داثابته کړه چه دیتانت یوازی په یوه سطح‌کی شته اواوس هم داسی زیاتـــی ستونزی شته چه دویش اوسختو ګـــډوډیـــو سبب شوی دی .

دکب ۱۱ـ۵٤

امریکایی مقاماتو خپل نورپوځی تاسیسات دتایلند حکومت ته ورپریښودل دغه تاسیسات دتایلند شخه دهغو امریکایی عسکرو دوتلوپه لړکی پریښودل کیږی چی د دواړو هیوادو حکومتونودمخه دهغو په باب موافقه‌کړی وه .

دکب ۱۲ـ۵٤

دقبرس دیونانیانو استازی ګلاف کـــوس ـ کلریدس دیونانیانو جمهور رئیس میکاریوس ته ددغه تاپوپه باب په ویاناکی د خبـــرو دوروستنی پړاوپه باب معلومات ورکړی دی .

دغه رازده په اتن کی دیونان له مشرانو سره دخپلو خبروپه نتیجوهم میکاریوس خبر کړی دی .

دکب ۱۳ـ۵٤

دملګروملتو په موسسه کی دناپییلوهیوادو استازو دناپییلو هیوادو دیوه اطلاعاتی مرکز داساسنامی تصویب کړیدی . دغه اطلاعاتـــی مرکزچه دکیوباپه هاواناکی مرکز لری پـــه ناپییلو هیوادوکی دځوهیوادو د شرکتونـــو فعالیتونه څیړوی اوخبر ورکوی .

دکب ١٤ـ۵٤

دموزمبیق حکومت له رودیشیا سره خپل سرحدونه تړلی دی . په هغه ویناکی چـــی پدغه مناسبت په لوزونزو مارکس کی خپره شوی دموزمبیق حـــکومت د رودیشیا پـــه غیرقانونی حکومت باندی تورلګولی دی چـــی دموزمبیق دسرحدی‌خایونو باندی‌سخت یرغلونه کړیدی .

دکب ١٦ـ۵٤

دلویدیځی صحرادآزادی نهضت پولیساریو چه‌څه‌موده پخوایی دصحرادعربی دیموکراتیک جمهوریت په نامه یوحکومت اعلام کـــړی ؤ نوی حکومت جوړکړیدی .

دپولیساریو حکومت اتــه غـــړی لری او محمدالامین اولدا محمد د صحـــرا دعربـــی دیموکراتیک جمهوریت دحکومت صدراعظـــم ټاکل شویدی .

دکب ۱۷ـ۵٤

دالجزایر حکومت دصحراعربی دیموکراتیک

جمهوریت چه دلویدیځی صحرادآزادۍ نهضت پولیساریو اعلام کړیدی په رسمیت پیژندلی دی .

په هغه وینا کی چه په دغه مناسبت دالجزایر دباندنیو چاروو وزارت خپره کړی زیاته شوی ده چه ددغه هیواد حکومت به دلویدیځی صحرا دخلکو دهیلو دپوره کیدو دپاره هرډول مادی، معنوی اوسیاسی مرستی د صحـــرا ددیموکراتیك جمهوریت حکومت ته ورکاندی.

موریتانیا دلویدیځی صحراپه سردالجزایر سره خپل روابط وشلول . په هغه وینا کی چه پدغه مناسبت دموریتانیا دلوړو مقاماتـو دفیصلی وروسته په نواك چوټ کی خپـــره شوی ویل شویدی چه دموریتانیا حکـومـت دغه فیصله ددی دپاره کړیده چه دصحراعربی دیموکراتیك جمهوریت دالجزایر دحکو مـت له خواپه رسمیت پیژندل شویدی .

دکب ۱۸ـ۵٤

اسرائیلو وویل دامریکا متحده ایالات به دمصر عربی جمهوریت ته دنظامی تجهیزاتو دبرابرولو دمربوط پلان په عملی کولو سره بنایی په منځنی ختیځ کی وسله واله مسابقه چټکه کړی .

دامریکا متحدوایالاتو دباندنیو چارو وزیر ډاکتر هنری کیسنجر د اسرائیلو صدراعظـم اسحاق زابین ته ویلی وُچه واشنګتن غواړی په مصر باندی هرکولیس ډوله سی (۱۳۰) لاك هیدالوتکی وپلوری .

دکب ۲۰ـ۵٤

دلبنان صدراعظم رشیدکرامی وویل : چه امکان شته دکشالو شته والی به په تیره بیا ددغه هیوادو پوځی کسانو ترمینځ دلبنـــان دویش سبب شی .

ویل کیږی چه کرامی اودلبنان جمهوررئیس سلیمان فرانجیه ددغو کشالو په باره کـــی دسوریی دباندنیو چارو له وزیر عبدالحلیم خدام سره چه له څه مودی راهیسی زیارباسی دلبنان کورنی کشالی پای ته ورسیږی خبری کړیدی .

دکب ۲۳ـ۵٤

په ملګروملتو کی دغړیو اسلامی هیـــوادو ٤٤ کسیزی ډلی په بیـــت المقدس کـــی داسرائیلو دسیاست اودالاقصی په جوماتکی دهغو دسپکاوی په خلاف دسملاسی تدبیرونو غوښتنه وکړه .

دغی ډلی په یوه ګډه ویناکی ویلی د ی داسرائیلی پالیسی هدف په خپـــل سر د بیت المقدس دمذهبی، کلتوری، احصائیوی او سیاسی حالت بدلون دی .

*   *   *

دلبنان‌دنوی پوځی‌ګورنرجنرال عزیزالاحدب له غوښتنی سره سره تراوسه پوری دلبنان جمهور رئیس سلیمان فرانجیه او صدراعظـم رشید کرامی له خپلو وظیفو نه استعفا نه ده کړی فرانجیه ویلی دی چه هغه وخت به له خپلی وظیفی نه استعفا وکړم چی دپارلمـان د۹۹ غړیو څخه ٦٦ غړی ځما داستعفا دپاره رایی وکړی .

تراوسه پوری دلبنان دپارلمان ٦٣ غړیـو دفرانجیه داستعفا په طرفداری رایی ورکړی

دی .

دکب ۲۴ــ۵٤

جنرال عزیزالاحدب چه دلبنان پوځیان یی سیاسي ډگرته ورگډکړي اووی ویل چــــه دجمهور رئیس په توگه دسلیمان فرانجیــــه وظیفه باید پای ته ورسیږي دپاریس دلوموند له ورځپاڼې سره یی په یوه مرکه کی دغـــه آوازي دروغ بللي دي چه دیوه پوځي قیام لارښودنه کوي .

دکب ۲۵ــ۵٤

په لبنان کی عمومي حالات کــــږ کیچن اوشکمن دي ځکه لاتراوسه پوري سلیما ن فرانجیه دبیابیاگواښونو سره سره ددغه‌هیواد دجمهور رئیس په توگه له خپلې څوکــــۍ څخه ندی گوښه شوی .

دکب ۲٦ــ۵٤

دکیوبا، انگولا، گیني اوگیني بیساومشرانو دگیني په مرکزکوناکری کی خپلې هغه خبرې پیل کړیدي چه پخوانه وی اعــــلام شوی . دغه خبرې به نه یوازي دافریقا دوچی دپاره بلکه دټولو استثمار شویو خلکو دپاره مهمه اغیزه ولري . دکیوبا صدراعظم فیدل کاسترو دانگولا جمهور رئیس اگوستینهونیتو اودگیني بیساودولت رئیس لویس کابرال دمخکښــــی خبرنه پرته دگیني له جمهوررئیس احمدسکوتوري سره دخبرودپاره کوناکري ته رسیدلی دی .

* * *

دلبنان جمهوررئیس سلیمان فرانجیه پــــه پای کی دپوځي اوسیاسي سخت فشار پــــه مقابل کی غاړه ایښي اوداستعفا پیشنهاد یی ورکړیدی .

په بیروت کی سیاسي منابع زیاتوي چــه فرانجیه دلبنان دځپانده ډگرڅخه دگوښه‌کیدو له پاره دوه شرطونه ایښي دي اوهغه داچه دی ته چمتودی چه دخپلې وظیفې نه استعفا ورکړي پدی شرط چه په جنگ کښي شاملې ډلې بیاپه اردوکی سره یوشي اودمنصبدارانو او عسکرو له پاره عمومي بښنه اعلام شي .

دکب ۲۷ــ۵٤

دافریقاد یووالي موسسې بیاله خپلوغړیونه غوښتي دي چی دموزمبیق دجمهـــــور رئیس ساموراماشل دغوښتنې له‌مخې دغه هیوادتــه خپلې اقتصادي مرستې چټکې کړي .

دکب ۳۱ــ۵٤

دملگروملتو دموسسې سر منشي ډاکتــــر کورت والدهایم دنژادي توپیر دمنځه وړلــــو دبین المللي ورځې په مناسبت په وینا کی وویل چه دشارپ ویل کالیزه دهغو ملیونونو انسانانو دپاره دیو سمبول په توگه گڼــل شوي چه اوس هم دنژادي توپیرله ظلمونونه دآزادۍ دحاصلولو دپاره مبارزه کوي .

دوری ۲ــ۱۳۵۵

دلبنان دسوسیالیستانو مشر کمال جمبلاط وویل چی دی ددغه هیواد داوسنیو لانجودحل دپاره هرډول اضطراري اقداماتو سره مخالف ندی .

دوری ۳ــ۵۵

دملگروملتو په موسسه کی دامریکانماینده ویلیم سکرانون داردن دسیندپه لویدیځــــو

غاړوکی داستوګنی دسیمو د ودانولو د پاره داسرائیلو په فعالیتونو باندی انتقادکړیدی .

دوری ٤ــ٥٥

دانګولا دپوره آزادی لپاره ملی یووالــی اونیتاچه مشریی یوناس ساویمبی دی دانګولا په ولسی جمهوریت کی ددغه هیواد دمیګ الوتکو دیوالې یرغلونوله امله له مینځه تللی دی .

دوری ٦ــ٥٥

دلبنان دحالاتوپه باب درارسیدلو وروستیو رپوټونوله مخی په بیروت کی ددښمنو ډلـــو ترمینځ سختی جګړی پیل شوی او دغه جګړی دومره سختی وی چه ددغه ښار هـــیڅ واټ خوندی ندی .

په بیروت کی جګړی په داسی حال کـــی سختی شوی چه د دغه هیواد جمهور رئیس سلیمان فرانجیه دخپل استوګنځی نه تښتیدلی اواوس ددغه ښار په شمال کی په یوه کلی کی دی .

دوری ٧ــ٥٥

دنایجیریا حکومت دانګلستان له حکو مت څخه غوښتی دی چه د دغـــه هیواد پخوانی جمهوررئیس یاکوبوګاوان بیرته نایجیریا ته ولیږی چه لههغه څخه په هغوفعالیتونو کــی دهغه دلاس وهلو اونه و هلو پـــه نسبـت تحقیقات وشی چه په دی وروستیو وختوکی په نایجیریاکیدحکومتدبدلون دپاره شویدی. ګاوان چه تیرکال له خپلی وظیفی څخه ګوښه شوی اواوس په لندنکښی په تحصیل بوخت دی پخوایی په دغو فعا لیتونو کښی خپــل

هرډول لاس وهل ردکړی ؤ.

* * *

په سل ګونو سپین پوستی او تورپوستی کهوال چه په رواکانااودانګولا په نوروجنوبی سیموکی پراته وو له دغی سیمی څخه نامیبیا ته تښتیدلی دی .

کهوالو دغه اقدام ددی دپاره کړیدی چــه دجنوبی افریقا عسکر له دغو سیمو څخهوتلی اودتورپوستو او سپین پوستو کهوالو سره داویره پیداشوی چه دجنوبی افریقا دعسکرو دوتلو وروسته به د انګـــولا دآزادی دپاره دخلکو دنهضت افراد ددوی په خلاف کلك اقدامات وکړی .

دوری ٨ــ٥٥

دمصر عربی جمهوریت رئیس انورالسادات دهغه هیواد خلکو ته وویل چه مصر لهخلورو میلیاردو مصری پونډوله کسر سره مخا مخ شوی اوباید خلك پنځه کاله له ستونزوسره مبارزه وکړی .

دوری ٩ــ٥٥

دلبنان دوسله والو مسلمانانو اودفلسطین سرتیرو له خوا دهلتون داوولس پوړیزهوټل دنیولو وروسته اوس دبیروت په سواحلو کی ټولی لوړی ودانی دمسلمانانو او فلسطینیانو پهلاس کیدی .

دوری ١٠ــ٥٥

دامریکا متحده ایالاتو دنړی دروغتیاموسسی ته خبر ورکړی چه هغه هیواد به د دغـــی موسسی په هغه غوښته کی ګډون ونهکړی چهپه مانیلاکی ویتنام ته دمرستو دبرابرولو

په غرض کيږي څکه ددواړو ويتنامونو لپاره دمرستي برابرول دامريکا دسياست ســـره توپير لري .

دوری ۱۱ـ۵۵

په لبنان کي داوربند دټينګيدو دپاره پدغه هيوادکي سياسي خبري رواني دي .

دلبنان دسوسياليستانو مشر کمال جمبــلاط ويلي دي چه دغه اوربند يواځي هغه وخت ټينګيدی شي چه سليمان فرانجيه ددغه هيواد دجمهور رئيس په توګه له خپلي څوکۍ څخه استعفا وکړي .

دوری ۱۲ـ۵۵

دملګروملتو دموسسي دامنيت شورا يوه داسي فيصله تصويب کړه چه په هغې کي دانګولا په خلاف دجنوبي افريقا تيري غندل شوي دي .

دوری ۱۳ـ۵۵

دفلسطين په تيره بيـا دبيت المقــــدس دخپلواکۍ دپاره دفلسطين دخلکو دراولاړيدلو اومجادلوسره داسلامي جرګه دغړو هيوادونو مرستي اويووالي ورځ په ټول هيواد کـــي په جوماتونوکي دخطابو به ترڅ کي ونمانځل شوه .

دوری ١٤ـ۵۵

دانګلستان دباندنيو چارو دوزارت ددولت وزيرديويدداينالزوويل دموزمبيق جمهوررئيس ساموراشامل ده ته ډاډوړکړی چه نه غواړي دروديشياکشالي بين المللي بڼه غوره کړي .

دوری ۱۵ـ۵۵

دملګروملتو په موسسه کي دشوروی اتحاد دنمايندګی هيأت دهغو ډزوله امله چه پـــه نيويارك کي ددغه هيات په و دانۍ بانـــدی شوی دی په دغه موسسه‌کي دامريکا په‌هيأت باندی سخت احتجاج کړيدی .

* * *

دامريکا دباندنيو چارو وزير ډاکتر هنري کيسنجر وويل چه امريکا داسرائيلو دغښتلي کيدو دپاره خپلو مرستوته ددوام ورکوی .

دامريکا دباندنيو چارو وزير په واشنګتن کي وويل چه ددغه هيواد حکومت هيڅ کله داسرائيلو څخه لاس نه اخلي .

دوری ١٦ـ۵۵

دانګلستان دباندنيوچارو وزير جميزکالاهان دکارګر ګوند دغړيوترمنځ رايو اخيستلو کي مايکل فروت ته ماتي ورکړی اودهرالدويلسن په ځای دانګلستان دراتلونکی صدراعظم په توګه ټاکل شويدی .

* * *

دتاس خبررسوونکی آژانس رپوټ ورکړچه دکمبوديا د صدراعظم مرستيال او عمومـــی قوماندان کيوسامپان ددولت درياست وظيفي په غاړه اخيستي دی . دتاس نماينده دهانوی څخه په ليږل شوی رپوټ کي دپنوم پـــن دراډيو له خولي خبرور کوی چـــه نورودوم سهانوك چيرته لاړدی .

دوری ۱۷ـ۵۵

دايتاليا صدراعظم الدومورودمصر د عربي جمهوريت رئيس انورالسادات ته ويلي دی چه په منځني ختيځ کي سوله بايد دفلسطين دخلکو دحقوقو دتامين په اساس وشي.

دلبنان ويش به چه دنړدی يو کلنوکورنيو

جګړوله امله زیات شوی نه یوازی په خپله ددغه هیولد بلکه دمنځنی ختیزلپاره خطرناك وی .

دوری ۱۸ــ۵۵

په بیروت کی دفلسطین دآزادی دموسسی دلویی رتبی یوه ماموز ویلی دی چه دتیر اپریل دمیاشتی راهیسی چه دلبنان کورنی کشالی پیل شویدی تراوسه پوری پدغه هیوادکی شل زره تنه وژل شویدی .

دوری ۱۹ــ۵۵

دبرازیل دباندنیو چارو دوزارت یوه نطاق دغه خبر دروغ بللی چه دغه حکومت پههغه هیوادکی دفلسطین دآزادی دموسسی دیوه دفتر دجوړیدو اجازه ورکړیده .

وری ۲۰ــ۵۵

په لوکسمبورګ کی داروپا داقتصادی ټولنی داقتصادی همکاری دوزیرانوپه جرګه کی دپرمختیا یی هیوادو سره دمرستی لپاره کوښښ ناکام شویدی .

دوری ۲۱ــ۵۵

دلبنان پارلمان دهغه هیواد دجمهور رئیس سلیمان فرانجیه پرځای د یوه بل سړی دټاکلو دپاره دهغه هیواد داساسی قانون بدلون تصویب کړ .

دوری ۲۲ــ۵۵

کله چه دچین خلکو ددغه هیواد دپخوانی تقویم په اساس دارواح ورځ ونما نځلـه دپیکنګ په مرکزی پارك کی پیښنی وشوی .

په سل ګونو هغو خلکو چه پدغه پارك کی دچین دفقید صدراعظم چوئنلای په احترام دملی قهرمانانو دیادونی دپاره راټول شوی ؤ دتشدد نه په ډکو مظاهرو لاس پوری کړاوپه هغو نښتووکښی چه دپولیسو اوخلکو تر منځ وشوی یو شمیر ژوبل اودپولیسو څو نقلیه وسیلو ته اوروا چول شو .

دوری ۲۳ــ۵۵

دلاؤس حکومت دکلتوری انقلاب په ترڅ کی په سل ګونوتنه چی دبی لاری عناصرو دجرړودایستلو په مقصد طرح شوی بندیان کړیدی .

دوری ۲٤ــ۵۵

دناپییلو هیوادو ترمنځ داقتصادی مرستی دپروګرام دترتیب کوونکوهیوادو دنمایندګانو غونډه دهاوانا تر څنګ په سانتاماریاکی پیل شوه .

* * *

دملګروملتو دموسسی دامنیت شورا دختیځ تیمور په باب بیاخپلی خبری پیل کړی .

پدغه غونډه کی دپرتګال استازی دختیځ تیمور په باب داندونیزیا دحکومت دسیاست دغندلوپه وخت کی دټولو مربوطو ډلوپهګډون دیوی جرګی جوړیدل وغوښتل .

دوری ۲۵ــ۵۵

دملګروملتو دموسسی سر منشی ډاکتر کورت والدهایمورویل چهغیراتومی پنځهویشت هیوادو داتومی وسلی په پوره بندیز پوری په مربوطو خبروکی دبرخی اخیستوله پاره خپل چمتووالی څرګندکړی دی .

دوری ۲٦ــ۵۵

دافریقا دیووالی موسسی دملګرو ملتو د

موسسی شخه وغوښتل چه په نامیبیا کــې دانګولا دګټوالو سره دمرستی نه ډډه وکړی ځکه چه دغه موضوع به په هغه ځای کـې دجنوبی افریقا دتوپیر غوښتوونکی رژیـــم دديفکتوپيژندنی په توګه وبلل شی .

دوری ۲۸ــ۵۵

دسوریی اوفلسطین مشرانو په لبنان‌کـې دسولی له نوی ابتکار سره موافقه کــړی اوویلی دی چه دواړو خواوی به په‌ګډه سره دهرهغه اړخ په خلاف ودریږی چه جګړه پیل کړی .

* * *

دچین ولسی جمهوریت په‌رسمی ډول تائید کړه چه دغه هیواد له هند سره دسفیرانو په لیږلوموافقه‌کړی ده . دچین دولسی جمهوریت اوهند ترمنځ له څلوروکلونو وروسته داړیکو دبیاعادی کیدونه وروسته کیږی .

دوری ۲۹ــ۵۵

دیونان صدراعظم کنستانتین کارا مانلیس دترکیی له حکومت شخه غوښتی‌دی چی دیونان سره دتیری نه‌کولو په باب یوه تړون‌لاسلیك کړی .

* * *

دآلمان اتحادی جمهوریت، اتریش، بلغاریا اویوګوسلاویا دایران دهغو باروړونکو لاریو دتیریدو دحق په‌سلوکی دپنځه سوه زیاتوالی په باره کی دترکیی دوروستی فیصلی پسی چه دترکیی دلارو شخه استفاده کوی ترکیی ته اخطار ورکړیدی اوویلی یی دی که‌چیری دغه هیواد دتریدو ددغه حق دکموالی سـره موافقه ونکړی دغه هیوادونه به‌په‌خپلو خاورو کی دترکیی په لاریو باندی ترانزیتی مالیات ولګوی .

دوری ۳۱ــ۵۵

دامریکا دپوځ قوماندان وویل‌چه دترکیی داتلس دتړون په جنوب ختیځه برخه کی دامریکا دپوځ قوماندان وویل چه دترکیـی اویونان ترمنځ داختلافونو له پلوه دغه تړون ته زیات خطرونه متوجه دی .

دغویی لومړی ۵۵

له هغه چه دفلسطین دخپلواکـــی داردو افرادو دبیروت په بیلوبیلو سیموکی واچول شول ددغه ښارپه بیلابیلا ځایو کی جګړه تر ډیری اندازی پوری غلی شوه .

دفلسطین دخپلواکی دموسسی داردو یوډله افراد ددی له پاره چه دبیروت یوه سیمه کی دښمنو ډلو ترمنځ یوه غیر نظامی سیمه‌جوړه کړی سیمی ته ننوتل پدغه سیمه کی حالات بیخی کرار شوی اووروسته له هغه هلتـــه حتی دیوه ډزغږ هم ندی آوریدل شوی .

دغویی ۲ــ۵۵

په اوسیدونکو سیموباندی دتوپونودسختو ډزوله امله بیروت دښاریو ګن شمیر ولسی خلك وژل شوی دی .

دغویی ۳ــ۵۵

دالمغرب پوځونو دلویدیځی صحرا دمرکز العیون دختیځ په دوه سوه څلویښت کیلو متری‌کی داګوایلتازموړپه سیمه‌کی‌دپولیساریو دافرادو دله مینځه وړلودپاره یولړ عملیـات پیل کړیدی .

دغويي ٤ــ٥٥

دلبنان ټولو دښمنوډلو ددغه هيواد دجمهور رئيس سليمان فرانجيه له خوادلبنان داساسي قانون داړولود مربوطې لايحې دلاسليك ښه هرکلي کړيدی .

دلبنان فلانژيستانوويلي دي چې فرانجيه ددغې لايحې په لاسليك کولوسره نه يوازې دنوې جمهوررئيس دټاکلو دپاره لاره آواره کړې بلکه په لبنان کې يې اوربند غښتلی کړيدی .

* * *

په پرتگال کې پارلماني انتخابا ت پيل شول . په تيروپنځو سو کلونو کې دا پــه پرتگال کې لومړني آزاداوپه ديموگراسي ولاړ پارلماني انتخابات دي .

دغويي ٦ــ٥٥

دتانزانيا جمهور رئيس جوليوس نايريري دامريکا دمتحدوايالاتو دباندنيو چارو وزير ډاکتر هنري کيسنجر درودیشيا دمسئلې دحل دپاره دخبرو دلزوم په باره کښې موافقې ته رسيدلي دي .

دغويي ٧ــ٥٥

دجاپان دولسي جرگې د اتومي وسلــې دنه خپريدو مربوط تړون د رايو په پــوره اکثريت سره تصويب کړ .

دجاپان دپارلمان يوې يوازې محدودې ډلې ددغه تړون پهخلاف چه دهغه هيواد دحکومت له خوا په ۱۹۷۰ کال کې لاسليك شوی ده رايي ورکړې دي .

دغويي ٨ــ٥٥

انگلستان اواندونيزيا د يوبل په هيوادو کښې دپانگې اچولو دپراختيا اوساتنې پــه مقصد يوه موافقه په لندن کښې لاسليك کړه.

دغويي ١٠ــ٥٥

دسوداگرۍ اوپرمختيا په باب دملگروملتو د(انکتاد) جرگه به دغويي له پنځلسمې نــه دغبرگولې تر اتمې نيټې پورې رسما پــــه نايروبي کې وشي .

نوموړې جرگه په غيررسمي توگه دکينيا دسوداگرۍ او صنايعو دوزيرله خوا د دغــه هيواد په مرکز کې پرانستل شوه .

دغويي ١١ــ٥٥

دموزمبيق جمهوررئيس ساموراماشل وويل چې دده حکومت غواړي دملگروملتو موسسه په ډاکه اود محافظه کارې پرته په روديشيا اونامې بياکې دوسله والو مبارزو ملاتړوکړي.

دغويي ١٢ــ٥٥

په نيويارك کې دملگروملتو داقتصــــادی اواجتماعي شورا غونډې توپير غــوښتنه او اپارتايد وغانده .

دغونډې برخه والو دتوپير غوښتنې دغندنې له پاره ديوې جهاني جرگې دجوړيدو مفکوره تصويب کړيده .

* * *

دافاراوايساپه فرانسوي خاوره کې پد ی وروستيو وختونو کې ددغه ځای دامنيتي پوځ او آزادۍ غوښتونکو ترمينځ نښتې شويدي .

دغويي ١٣ــ٥٥

امريکايي سناتور گولو اتروويل چه پــه

روديشيا کې داکثريت دحکومت دجـــوړيدو دملاتړ په باره کښې دامريکا دمتحدو ايالاتو دباندنيو چارو وزير ډاکتر هنري کيسنجـر وزوستي وينا دامعنی لري‌که چيري کيوباپه روديشياکې لاس ووهي امريکابه کوم اقـدام ونکړي .

دغويي ۱۵ـ۵۵

داتومي ستراتيژيکي وسلې دمحدود ولــو مربوطې خبرې چه‌په ژنيوکې دشوروي اتحاد وامريکا دمتحدوايالاتو تر منځ روانـــي و ي دشپږاوونيو دپاره ځنډول شوي دي .

دغويي ۱۷ـ۵۵

ددريمې نړۍ هيوادونو چه د نيستمنو او شتمنو هيوادو ترمينځ دواټڼ لنډوالي غواړي په نايروبي کې دسوداګرۍ او پراختيا دپاره دملګروملتو دموسسې جرګې ته دنړۍ ديوه نوي اقتصادي نظم پـــــه بار ه کښې خپله غوښتنه وړاندې کړه .

دغوايي ۱۸ـ۵۵

د يـــوګـــوســـلاويـــا جمهـو ر ر ئيـس مارشال تيتو د ترکيې اويونان له حکومتونو څخه غوښتې دي چې دروغي جـوړې د لارې دقبرس مسئله حل کاندي .

دغويي ۱۹ـ۵۵

هغه وخت په لبنان کې دسولې داعاده‌کيدو کوښښ دستونزو سره مخامخ شوچې پــــه بيروت‌کې ددښمنو ډلوترمنځ نښتې زياتـــي شوې .

دښمنو ډلوپه دغونښتونکـــي لـــه غربين، توغنديو اونورو ډول ډول درندو وسلوڅخه ديوبل په خلاف کارواخيست .

پدې برخه کې دلبنان فلانژيستانوله خلکو څخه وغوښتل‌چې دمنتخب جمهـــور ر ئيس الياس سرکيس ملاتړ وکړي .

دغويي ۲۰ـ۵۵

دسوداګرۍ اوپراختيا(انکتاد) لپاره دملګرو ملتو دموسسې دجرګې اوسنۍ غونډه ترداسې شرايطو لاندې جوړه شــــــوې چه د نړۍ سوداګرۍ اوپرمختياپه مربوطو سترو مسألو باندې دګټورو خبرو سبب شويده .

دغويي ۲۱ـ۵۵

دامريکا متحدو ايالاتو حکومت دلبنان دنوي جمهوررئيس په حيث داالياس سرکيس ټاکل کيدل دهغه هيواد دلانجې دسياسي حل‌په‌لاره کې ديوه سترګام په نامه استقبال کړيدی .

ده دلبنان دملې حاکميت دخاورې دتماميت اوملې يووالي دساتنې په غرض دهغه هيواد دلانجو دپاره دحل ديوې لارې دپيداکولو پــه برخه‌کې دامريکا دمرستو پيشنهاد کړيدی .

* * *

دلبنان سوسياليستانو اويو شميرمسلمانانو ويلې دي چې دفلسطين دآزادۍ اردو دافرادو وتل په لبنان‌کې دنظم اوکرارۍ داعاده کيدو اودکورنيو خونړيو جګــړودپـــای ته رسيدو لومړی شرط دی .

دغويي ۲۲ـ۵۵

کله چې داسرائيلو نماينده په نايروبـــي کې دسوداګرۍ اوپرمختيا دپاره دملګروملتو دموسسې په څلورمه جرګه‌کې دويناکولو لپاره

وکړه دټولو شلو عربي هیوادو نمایندګان دجرګي له غونډی څخه ووتل لکه چی معلومه شوی دیوګندا ، یوګوسلاویا او دکوریا ددیموکراتیك جمهوریت دنمایندګانو په ګډون دځینو نورو هیوادو نمایندګان هم داسرائیلو دنماینده دویناپه وخت‌کی دغونډی څخه وتلی ؤ .

دغویی ۲۳ ـ۵۵

دترکیی صدراعظم‌سلیمان دیمیریل‌داسلامی هیوادونو دباندنیو چارو وزیرانو اوومه جرګه پرانستله اوپه خپله ویناکی‌یی پرفلسطینیانو اودقبرس پرترکانوتیری اوظلم وغانده .

دغویی ۲٤ـ۵۵

دسوله‌ایزومقصدونو دپاره دشوروی اتحاد اودامریکا دمتحدو ایالاتو ترمینځ تر ځمکی لاندی ازمیښتی چاودنو دمحدودولو ته مربوط تړون دلاسلك پلانونه ځنډول شویدی .

دغویی ۲۵ـ۵۵

داسلامی هیوادو دباندنیو چارو وزیرانو اوومی جرګی داسی پریکړه تصویب کړه چه په هغی‌کی دملګروملتو له موسسی نه داسرائیلو غوښتل شویدی .

* * *

دنایجیریا حکومت وویل ډګرمن دیمکا چه دغه حکومت یی ددغه هیواد دتیری فبروری دمیاشتی کشالو پیداکونکی بولی اعدام شویدی .

پدغو کشالوکی دنایجیریا پخوانی جمهور رئیس جنرال مورتالامحمد وژل شوی ؤ .

ویل کیږی چه تراوسه پوری یو شمیر کسان په نایجیریاکی پدغو کشالوکی دلاس درلودوپه تور اعدام شویدی .

دغویی ۲٦ـ۵۵

دلویدیځی صحرادآزادی‌دجبهی (پولیساریو) پوځ چه الجزایریی پلوی دی ددوهم ځل دپاره دالمغرب له پوځ سره په یوه نښته‌کی دغه پوځ ته زیات زیان رسولی دی .

دغویی ۲۷ـ۵۵

دلیبیا دباندنیو چارو وزیر ویلی دی دغه هیواد دسوله ایزګډ ژوند په بنسټ دیوه فلسطینی دیموکراتیك دولت دجوړیدو پلوی کوی .

دی چه داسلامی هیوادو دباندنیو چارو وزیرانو په جرګه‌کی له برخی اخیستووروسته په استانبول کی دی ویی ویل دفلسطینیانو مبارزه دیهودی ولس اویهودی کولو په خلاف نده بلکه دهغوی مبارزه دلوړ تیا غو ښتنی په مقابل کی ده .

* * *

داردن دسیند دلویدیځی غاړی دنابلوس په ستر ښارکی عربی مشرانو دخلکو نه دعمومی اعتصاب غوښتنه وکړه .

ددغی غوښتنی علت داسرائیلی عسکرو له خوااددوی په ټولنه کی دیوی نجلی مرګ اوددوو ځوانانو ټپی کیدل ؤ .

دغویی ۲۸ـ۵۵

په لبنان کی نویو جګړوچه یوسلوپنځوس تنه یکی مړه اونږدی پنځه سوه تنه زوبل شوی دی دهغه هیواد دلانجو دسیاسی حل په مقصد دلاری دپیداکولو له پاره کوښښ خنډولی دی .

په بیروت کی دلبنان ددښمنو ډلوتر مینځ جنګونو له وظیفی نه داحتمالی استعفاء په باب دهغه هیواد دجمهوررئیس سلیمان فرانجیــه دریځ ته جدی ښه ورکړی ده . له بلی خوا سلیمان فرانجیه په هغه اعلامیه کی چه خپره شوی ویلی دی چه‌دی په‌خپلی استعفاء ندی ولاړ. ده وویل دلبنان دجمهوررئیس استعفاء بیخی یوه لبنانی موضوع ده اوپه دغه برخه کی هرډول تصمیم په خپله دلبنان په‌مربوطو مقاماتوپوری اړه لری .

دغویی ۲۹ـ۵۵

دالجزایر دبهرنیو چارو وزیر عبدالعزیــز بوتیفلیقه دملګروملتو دموسسی دسر منشی ډاکتر کورت والدهایم په نامه په یو پیغام کی دالمغرب اوموریتانیا له خوا دلویدیځــی صحرا دویش موضوع رده کړی او په دغـــو دووهیوادونو باندی یی په لویدیځه صحراکی دتیری کولو تورلګولی دی پدغه پیغام کی ده دملګروملتو دموسسی نه دلویدیځی صحرا د خلکودپاره دحق خودارادیت غوښتنه‌کړیده .

* * *

دلبنان سوسیالیستانو اوهغوی پلویانــو یوځل بیاپه لبنان کی دخارجی عسکرولــه شتهوالی سره خپل مخالفت ښرګند کړیدی .

دغویی ۳۱ـ۵۵

ترکیی دیونان له هغی غوښتنی سره‌موافقه کړی چه ددواړو هیوادو ترمینځ دنه تیری د تړون دمربوطوخبرو په پاره‌کی ده . دغه‌خبره‌په انقره‌کی اعلام شویده .

دغبرګولی لومړی ۵۵

دملګروملتوپه موسسه کی دامریکا نماینده داسرائیلو په باره‌کښی دنــړی دروغتیا د موسسی داسامبلی په‌وروستی فیصلی باندی انتقاد کړی اوویلی‌یی دی چه‌دغه ډول‌فعالیتونه به‌دملګروملتو دموسسی دتخریب سبب شی .

دغبرګولی ۲ـ۵۵

دهند په سمندر کی دټولو خارجی اډودله منځه تللو غوښتنه وشوه . شوروی اتحاد او موزمبیق په یوه‌ګډه اعلامیه‌کی دهند په‌سمندر کی دټولو خارجی اډودله منځه تللو غوښتنــه کړیده .

* * *

دلبنان صدراعظم رشید کرامی په لبنان کی دسولی دساتنی دپاره د فرانسوی عسکــرو داستولوپه باره‌کی دفرانسی دجمهور رئیس والری ژیسکار دستن له پیشنهاد سره‌مخالفت کړیدی .

دغبر ګولی ۸ـ۵۵

په نایروبی کی دسوداګری اوپرمختیاانکتاد دپاره دملګروملتو دموسسی دجرګی شخه لاس ته‌راغلی نتیجی دپرمختیایی هیوادودنماینده‌ګانو له خوابنی بلل شویدی .

* * *

دکار اوکارګر بین المللی موسسی‌دفلسطین

دآزادی دموسسی دغړیتوب موضوع ترمطالعی لاندی نیولی خویوازی دیوی مخالفی رایی په اکثریت دکار اوکارگرپه بین المللی موسسه کی دفلسطین‌دآزادۍ دموسسی‌غړیتوب ردشو .

دغبرگولی ۹ـ۵۵

داپارتاید بین المللی سیمینار چه دکیوباپه مرکزهاواناکی جوړ شوی ؤ دتوپیر غوښتنی اواستعمار په ضد په مبارزوکی دافریقادجنوب له خلکو سره دیووالی په باب دیوی اعلامیی په تصویب سره پای ته‌ورسید .

دغبرگولی ۱۰ـ۵۵

دسوداگرۍ اوپرمختیا له پاره دملگروملتو دموسسی څلورمه جرگه چی دکینیاپه مرکـــز نایروبی‌کښی‌جوړه‌شوی‌وه دروغی‌جوړی‌دپریکړو له تصویب څخه وروسته پای ته ورسیده .

دغبرگولی ۱۱ـ۵۵

دتایلند نوی کابینی دتایلند په شمال‌ختیځ کی دامریکا دمخابراتی اډی دټولو اودچنگابن دمیاشتی ترنیمه ویشتمی نیټی پوری دامریکایی تخنیکرانو دویستلو په بـاب دهـــغه هیواد د پخوانی حکـومت لاربښودنه یوځل بیا تائید کړه .

دغبرگولی ۱۲ـ۵۵

دکار دبین المللی موسسی دلویی جرگی یوشپیتمه غونډه په ژنیوکی پرانستله شوه . پدغه غونډه‌کی ددغی موسسی دغړوهیوادو دیوسلودیرشو کارگری اتحادیو دحکومتونـو استازوگډون کړیدی .

* * *

دکویټ حکومت داروپا داقتصادی ټولنـــی اواسرائیلو دگډی جرگه‌کی دغونډی له امله چه په تل ابیب کی پیل کیږی په رسمـــی توگه دغی ټولنی دنهو غړیودجملی څخـــه په اووهیوادو باندی احتجاج کړی دی .

دغبرگولی ۱۵ـ۵۵

دافریقا دیووالی د مـــــوسسی دآزادۍ دجرگه‌گۍ نطاق وویل چه دصومال او حبشی ترمنځ دافاراو ایسا دراتلونکی خپلواکـــــۍ اوددغی خاوری دتمامیت دساتلو په باب‌موافقه شویده .

دغبرگولی ۱٦ـ۵۵

دویتنام دیموکراتیک‌جمهوریت ته‌دملگروملتو دمخصوص هیات په سفر پوری مربوط رپوټ دملگروملتو دموسسی مربوطو مقاماتو تـــــه وسپارل شو .

دغبوگولی ۱۷ـ۵۵

دفلسطین غږرادیو دقاهری درادیـویـــی ستیشن څخه خپلی خپرونی دسره پیل کړی.

دغبرگولی ۱۸ـ۵۵

داتلس دتړون دغړیوهیوادو ددفاع وزیرانو په بروسل کی دمربوطو مسئلوپه باره‌کی د غوردپاره خپلی پنځه ورځنی غونډی پیل‌کړی .

* * *

په بیروت کی دکویټ سفیراودسفارت غړی دفلسطینی سرتیرو دالصاعقه نهضت له خواچه سوریه یی ننگه کوی پدغه سفارت کی بندی کړی شویدی .

دغبرگولی ۱۹ـ۵۵

شوروی اتحادله ټولو هیوادو څخه غوښتی دی چه له هرډول داسی اقدام څخه ډډه‌وکړی

چه دلبنان په آزادی دملی حاکمیت په حـــق اودځمکی په تمامیت باندی اغیزه وکړی .

دغبرگولی ۲۲ـ۵۵

داتلس دتړون دغړو هیوادو ددفاع وزیرانو ددغه تړون دپوځ دعصری کولو په باره کـــی شپږ کلنه تګ لاره تصویب کړی ده .

داتلس دتړون غړیو هیوادو ددفاع وزیرانو خپلی دوه ورځنی غونډی په بروسل کی پای ته ورسولی اوپه هغوکی په نورو مربوطـــو مسالو سربیره داورسا دتړون دپوځی قـــواو دورځ په ورځ زیاتوالی سره دمقابلی دپاره داتلس دتړون دپوځ دعصری کولو دپلانونو په باب موافقی ته ورسیدل .

دغبرگولی ۲۹ـ۵۵

دملګروملتو د موسسی امنیت شـــورا یوه فیصله تصویب کړه چه په هغی کی دجنـــوبی افریقا وروستی پیښی اوددغه هیواد دیوشمیر تورو پوستو وژل غندل شویدی .

دغبرگولی ۳۰ـ۵۵

دالمان داتحادی جمهوریت دعلمی څیړنـــو وزیروویل دډیروخت دپاره داوموموادود ډیر کمښت خطر نشته دی .

دچنګاښ ۲ـ۵۵

دزمبیا جمهور رئیس کینت کاوندا وویـــل چه دروډیشیا غیرقانونی حکومت دزمبیا پـــه خلاف دجګړی اعلان کړیدی .

دچنګاښ ٤ـ۵۵

دویتنام دګډی ملی اسامبلی له پاره نوی تاکل شوی څلور سوه دوه نوی استازیهانوی ته رسیدلی چه ددغی اسامبلی په غونډه کی چه په هانوی کنبنی پرانستل شوی برخـــه واخلی .

دچنګاښ ۵ـ۵۵

دناپییلو هیوادو دسمون اداری چی په کولمبو کی ددغو هیوادو دمشرانو له پاره دلومړنـــی جرګه ګی په توګه فعالیت کوی دسفیرانو پـــه سویه یی په ملګروملتو کی غونډه وکړه .

دچنګاښ ۱۷ـ۵۵

دهند صدراعظمی میرمن اندراګاندی دناپییلو هیوادونو دوزیرانو پنځه ورځنی جرګه پـــه نوی ډیلی کی پرانستله .

دچنګاښ ۱۹ـ۵۵

دانګولا دحکومت له خوا دڅلوروتنو خارجی اجیرو عسکرو په اعدام باندی انتقادشویدی دامریکا دمتحدو ایالاتو جمهور رئیـــس جرالد فورد ویلی دی چی دانګولادحکومت دغه کار ددواړو هیوادو تر منځ دعادی روابطـــو ټینګیدل له ستونزو سره مخامخ کړیدی .

کرونولوژی اخبار داخلی

۲۶سرطان ۱۳۵٤ :

رهبر انقلاب ومؤسس دولت جمهوری مـسا ښاغلی محمدداؤد رسم گذشت عسکری‌را که بمناسبت دومین جشن شکوهمند جمـهور ی صورت گرفت مشاهده کردند.

* * *

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت و صدراعظم نندارتون تولیدات ملی وصناعتی کشور را که بافتخار دومین جشن فرخندهٔ جمهوریت تدویر شده‌است افتتاح کردند.

۲۷سرطان ٥٤ :

رهبر انقلاب ومؤسس جمهوریت ښاغلـی محمد داؤد صبح ۲۷ سرطان رسم گذ شت ورزشکـــاران معارف ونــمایش جمنا ستیك شاگردان مکاتب مرکز را درغازی ستدیـــوم معاینه فرمودند.

۳۰ سرطان ٥٤ :

مردم سراسر کشور ازبیانات رهبر انقلاب ومؤسس جمهوری ښاغلی محمدداؤد که شام ۲۵ سرطان ٥٤ به مناسبت دو مین جشن فرخندهٔ جمهوری ازرادیو افغانستان ایــراد کردند استقبال نموده آمادگی شانرا برای‌تحقق بخشیدن وتطبیـق پرو گرامـهــای دو لـت جمهوری ابراز نمودند.

* * *

به‌تاسی از تصویب شورای عالی قضا یك کمیتهٔ مختلط مرکب ازنمایندگان عالی ر تبـه ادارهٔ عالی قضا ،وزارت مالیه، ریاست تقنین ولوی خارنوالی وزارت عدلیه تعیین گر دیده است تابر لایحهٔ محصولات دعاوی تجا رتی وحقوقی وثایق وثبت اسنادغورنماید.

* * *

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدر اعظم وخانم محترمهٔ شان میرمن زینب‌داؤد نمایشات هنری هنرمندان کشور های دوست رادرتالار کابل ننداری تما شانمودند.

۳۱ سرطان ٥٤ :

ښاغلی محمدنعیم جام فتبال جمهوریت را ساعت نه‌شب به‌تیم فتبال اتحادشوروی کـه مقام قهرمانی رادرنتیجهٔ انجام یك سلسلـه مسابقات درایام دومیـــن جشن فر خنــده جمهوریت در غازی ستد یوم احراز نمـوده تفویض کردند.

۲ـ اسد ٥٤ :

برای تطبیق ریفورم معارف که‌اهداف‌عمومی تعلیم و تربیه رادر کشور مطابق به‌مقتضیات نظام جمهوری تشخیص میدهد ودر روشنی‌آن مسیر جدید معارف پیریزی می گردد اقدامات موثر بعمل آمده است .

* * *

هیات زنان افـــغانی پس از اشتراك در سیمینار زنان آسیایی منعقدهٔ الماتای اتحـاد شوروی بکابل مراجعت کرد.

محترمه کبرارئیسه میرمنو تولنه ریـاست

هیات رابعهده داشت.

* * *

بیرق قهرمانی جمهوریت به تیم ولایت پکتیا که‌قهرمان مسابقات نیزه زنی دردومین جشن فرخندهٔ جمهوری کشور گردیده است روز ۲ـاسد توسط ښاغلی وحید اعتمادی‌رئیس المپیك اهداشد.

٤ـاسد ٥٤ :

باساس پیشنهاد وزارت تجارت تصویب مجلس عالی وزرا ومنظوری ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدر اعظم تاسیس مرکز انکشاف صنایع دستی منظور گردیده‌است.

۸ـاسد ٥٤ :

مراحل تادیه پنجاه ملیون افغانی قرضه به‌مقصد انکشاف مالداری طی گردیده واز آن جمله دو ملیون افغانی بدسترس مالداران ولایت هرات قرار گرفته متباقی در حال‌اجرا می‌باشد.

۹ـ اسد ٥٤ :

باتاسیس دیپارتمنت کنترول ادویه موسسه صحت عامه تاهشتاد فیصد ادویه جنریك از نظر توصیفی مقداری وخالصیت درآن تجزیه وتحلیل شده میتواند .

۱۱ـ اسد ٥٤ :

مدالهای یادگاری دومین جشن فرخندهٔ جمهوریت توسط ښاغلی فیض‌محمد وزیرداخله برای یکصدو پنجاه وهشت ورزشکار افغانی ومؤظفین فنی اهدا گردید .

۱۲ـ اسد ٥٤ :

درجلسهٔ ۱۲ـاسد٥٤ ورکشاپ ملی توسعه نصاب تعلیمی روی مسایل مربوط به تعلیم وتربیهٔ افغانی ومعرفی ریفورم معارف‌وتحولیکه درنظر است درطرز ادارهٔ مکاتب صورت‌بگیرد مباحثات صورت گرفت.

۱۲ـ اسد ٥٤ :

باساس مشی دولت انقلابی برای هـژده خانوار مستحق بی زمین ولسوالی های درواز وواخان ولایت بدخشان در پروژهٔ سنگ مهر، آن ولایت زمین توزیع گردید.

۱۳ـ اسد ٥٤ :

باستناد امور اکتشافی اجرا شدهٔ ذخایر مس معدن عینك لوگر یك ونیم تادو ملیون تن وذخایر مس معدن در بند تایك ملیون تن‌تخمین شده است .

* * *

ارزیابی ساحهٔ بیش از سه صد هزارجریب زمین وادی فراه رود ازنگاه منابع آب‌وخاك احداث بند ذخیره آب واصلاح سیستم‌آبیاری توسط انجنیران داخلی وخارجی ریاست‌آب وبرق آغاز گردید.

۱٤ـ اسد ٥٤

اساسنامهٔ دپوهنی مطبعه بعد ازتصویب مجلس عالی وزرا ومنظوری ښاغلی رئیس‌دولت وصدر اعظم درشمارهٔ هشتم جریدهٔ رسمی نشر ونافذ گردید.

۱۵- اسد ٥٤ :

کار پروژ ۀ دستگاه برق آبی اسعد آباد مرکز لوی ولسوالی کنر طی مراسمی آغاز گردید.

* * *

باکمال امور فنی معدن بیرایت سنگلا ن هرات معلوم گردیدکه ذخایر این معـدن در کتگوری های مختلف اضافه از یك و نیـم ملیون تن می باشد .

۱٦- اسد ٥٤ :

بااستفاده از آبهای زیر زمینی زمینۀ تهیه آب مشروب صحی برای بیش ازده هزار نفر در ولایت جوزجان میسر ساخته میشود .

* * *

یك عمارت جدید برای پو هنخی طـب پوهنتون کابل باصرف ۱٤۲ ملیون افغانی از بودجه انکشافی دولت تاسال ٥۷ به پایـۀ تکمیل رسیده ه و مـورد استفـاده قـر ار خواهدگرفت.

۱۸- اسد ٥٤ :

تعلیماتنامۀ تقاعد بعداز طی مرا حل قانونی مورد تطبیـق قرار گرفته و قرار داداستفـاده از کمپیوتر درزمینه سرعت کاربین ر یاست خزینۀ تقاعد وزارت مالیه وشرکت سها می کمپیوتر افغان بامضا رسیده است.

* * *

پوهاند عبدالقیوم وزیر معارف مو قع تهداب گـذاری عمارت جدید پوهنخی طب در حالیکه پوهاند دکتور نظر محمد سکندر وزیر صحیه نیز حاضر بود طی بیانه گفت : (جای افتخار است که به تاسی از پرو گرام های دو لت انقلابی درراه ارتقا وپیشرفت وطن تهداب یك مر کز علمی بزرگ وعمده گذاشته میشودکه درسا حۀ خدمات صحی نقش ارزنده دارد .

۱۹- اسد ٥٤ :

مرحلۀ اول پروژه آب آشامیدنی پوهنتون کابل که بامصرف اضافه ازیك ملیون افغانی تکمیــل شده است تــو سط بنا غلـــی غوث الدین فایق وزیر فوایدعامه افتتـا ح گردید.

۲۲- اسد ٥٤ :

پروژ ۀ توسعوی فابریکه نساجی بگرامی تاختم امسال تکمیل و تو لیدات فابریکه از ۱۵ ملیون متر پارچه به بیست ملیون متربالا خواهد رفت.

* * *

پروژه عصاره شیرین بویه به سرما یـۀ یکصدو هشتاد ملیون افغانی بصورت نها یی ونه پروژه سرمایه گـذاری خـصو صی در ساحات مختلف اقتصادی بسرمایه مجمو عـی پنجاه وچار ملیون افغانی در کمیته سر مایه گـذاری تصویب گردید.

* * *

هیاتی ازطرف وزارت های داخله ما لیـــه ښاروالی کابل وجمعیت افغانی سره میاشت بریـاست ښاغـلی محمـد اسماعیل محسور ولسوال پغمان موظف گردیده تاراپور خساره وارده نـاشی از سیلاب پغمان را تر تیـب نمـا ید .

۲۵- اسد ٥٤ :

پیام تسلیت وهمدردی ښاغلی محمد داؤد

رئیس دولت وصدر اعظم به بازماندگان سیلاب ولسوالی سرخرود توسط والی ننگر هارابلاغ گردید. درحادثهٔ سیلاب هفت نفر هـــلاك گردیده است .

۲۵ـ اسد ٥٤

مرحلهٔ دوم آب رسانی ولسوالی دو لتآباد ولایت بلخ به اکمال رسیده وکارآب رسا نـی ولسوالی های امام صاحب دشت ارچـــی و رستاق آغاز شده است .

همچنان کار شبکه آبرسانی شهر تالقان پنجاه فیصد پیشرفته است.

* * *

قانون اصــلا حات اراضی بعداز تصو یـب مجلس عالی وزرا ومنظوری بناغلـی ر ئیس رئیس دولت وصدر اعظم درشمارهٔ دهم مورخه ١٥ـاسد٥٤ جرید ه رسمی نشرشد.

* * *

قانون احصائیه افغانستان بعد ازتصو یب مجلس عالی وزرا ومنظوری بناغلی ر ئیس دولت وصدراعظم درشمارهٔ فوق العاده جر یده رسمی نشر ونافذ گردید.

۲٦ـ اسد ٥٤ :

بیش از یازده ملیون جریب زمین درولایات هرات بادغیس وغور بمنظور تفکیك انـو اع اراضی تاکنون سروی گردیده است.

۲۷ـ اسد ٥٤ :

درحدود یك ملیون ونه صدو هفده هزارنفر تحت پروگرام کنترول ملاریا در حوزهٔ ملاریای شمال شرق کشور قرار گرفته اند.

۲۷ـ اسد ٥٤ :

از آغاز سال تاکنون ۲٥ پروژه صنایـع مختلف بهسرمایهٔ مجمو عی ۳٤٠ملیون افغانی بصورت مقدماتی وسه پروژه صنایع دیگر به سرمایه مجمو عی ٢٢١ر٨٠٦ر٠٠٠ ـافغانـــی بصورت نهایی توسط کمیتهٔ سرمایه گذا ری وزارت پلان تصویب گردیده است .

۲۹ـاسد ٥٤ :

کورسهای ماستری درجراحی عمومـــی و تخصص دررشتهٔ انستیزی قبل از ظهر توسط پوهاند دکتور نظر محمد سندر وزیر صحیه درموسسه صحت طفل افتتاح گردید.

اول سنبله ٥٤ :

پس ازتلاوت قرآن کریم ونواختن سرودملی باقرائت پیام بناغلی رئیس دولت وصدراعظم نخستین سیمینار نهضت زن در کشورساعت پنــج بعداز ظهر در تالار زینب ننداری افتتاح گردید.

۳ـ سنبله ٥٤ :

حفریات دورهٔ سیزدهم ایخانم و لا یـت تخار توسط باستان شناسان افغانی وفرانسوی شروع گردید.

٤ـسنبله٥٤ :

هیات تجارتی افغانی بریاست رئیس تجارت خارجی وزارت تجارت برای ادامهٔ مـذ اکرات روی موافقتنامه جدید تجارتی بـین دو لـت جمهوری افغانستان وجمهوریت هند عـا ز م دهلی شد.

٤سنبله ٥٤ :

درسیمینار نهضت زن که ازساعت ۹ صبح الی پنـج عصر دراتاق کنفرانس دمیر منـــو تولنه دایر شد روی مو ضو عات ریفـــورم بنیادی معارف حقوق زن در دین اسلام سهم زنان درتنظیم فامیل رول زنان در خدمـــات شهری وحفظ الصحه محیطی ومشکلات ا مور مربوط به‌انکشاف نهضت زن‌بحث بعمل‌آمد.

٥سنبله٥٤ :

یکهزار ودوصد وپنجاه جریب زمین‌زراعتی دولت واقع قریه ارگیسل فیض آباد کــه‌از سالها به‌اینطرف تحت تصرف غیر قا نونـی یکعده اشخاص بود مسترد گردیده‌است.

*　*　*

بیش از شانزده هزار ونه‌صدتن مـــیو ۀ خشك زیتون پوست شیرین بویه و دیگراشیا درپنـج ماه اول امسال ازطریق بندر حیرتان بخارج صادر گردیده‌است .

٨سنبلـه٥٤ :

روز بین المللی طفل ضمن‌محافلی درمرکز وولایات کشور تجلیل گردید.

میرمن زینب داؤد خانم بناغلی ر ئیـس دولت وصدراعظم درمحفلی که باین مناسبت ازطرف میرمنو تولنه در تالار زینب ننداری برگزار شد اشتراك نموده و تحایفی به‌اطفال کودکستانها توزیع نمودند.

*　*　*

پروژۀ آب مشروب ولسوالی سنگ چا رك ولایت جوزجان که باصرف دو ملیـــون و یکصدو سی‌هزار افغانی باساس پرو گرا م حفظ الصحه محیطی وزارت صحیه تکمیل شده توسط بناغلی سلطان محمدمستوفی وو کیـل ولایت جوزجان افتتاح‌گردید.

٩سنبله ٥٤ :

پانزده هزار وهفتصد وهشتاد وپنج کیلـو خربوزه توسط طیاره آریانا افغان هوایـــی شرکت به‌کویت صادرشد.

*　*　*

روز ملی پشتونستان درکابل ومراکزولایات کشور بامراسم شانداری بر گزار گردید . مراسم روز پشتونستان در کابل با قرائت آیات چند ازکلام الله مجید بساعت هشت‌صبح در پشتونستان‌میدان آغاز گردید ه و متعاقبا دکـتـور غـلام سخی نورزاد کابل بناروال بیانیه اش راپیرامون این روز تاریخی برادران پشتونستانی مایراد نموده وبیـرق ملـــی پشتونستان بر افراشته شد .

١١ سنبله ٥٤ :

به‌اساس مشی دولت جمهوری برای‌پنجاه خانواده بی زمین درولایت بغلان زمین توزیع گردیـد.

١٢ــ سنبـله ٥٤ :

بمنظور خدمت به‌دهقانان ومولدین گنـد م ریاست ارزاق واحتیاجات عامه در دو ران‌سال جاری گندم رابه نر خ فی کیلو شش‌افغانی‌و پنجاه پول خریداری می‌نما ید.

١٣ــ سنبله ٥٤ :

به‌اساس مشی دولت جمهوری در سکتور زراعت وبه‌مقصد ازدیاد سطح تولیدات زراعتی محصولات حیوانی وتقویه بنیۀ مالی مولدین

بیش از دوصد وپنجاه ونه‌ملیون افغانی طی پنج ماه اول امسال طور قر ضه برای زارعان مالداران وباغداران وسایل لاز م مسا عد ت شده است.

۱۵سنبلـه ٥٤ :

نقطهٔاول برمه‌کاری تفحصات پتـرول در ولسوالی کهسان ولایت هرات درحا لیکـه پوهاند عبدالقیوم وزیر معارف وسر پرست وزارت معادن وصنایع وښاغلی عبد التواب آصفی والی هرات حاضر بودند تـو سط متخصصین تثبیت ونشانی گردید.

۱٦ـسنبله ٥٤ :

ختم قرآن عظیم الشان ضمن نماز تراویح به‌اشتراك ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم ساعت هشت شب در مسجد ارگ ریاست جمهوری آغاز گردید.

* * *

شول پسته در ولایـت بادغیس پس از تلاوت آیاتی ازقرآن کریم توسط ښاغلـی فقیر نبی الفی والی‌آنجا شکسته شده وبهره برداری ازآن آغاز گردید.

۱۷ سنبله ٥٤ :

امروز مصادف باروز جهانی سوادومطبوعات بـوده و در سـراسـر کشـور از ایـن روز تجلیل بعمل می آید .

مؤسس جمهوریت ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم به‌این مناسبت پیامی صادر نموده اند که‌توسط پو هاند دکتور نـو یـن وزیر اطلا عات وکلتور ازرادیو افغـانستان قرائت گردید.

۱۸ سنبله ٥٤ :

تولیدات پخته محلوج روغن نباتی صابون و تیل دستگا های مربوط موسسه پنبه وروغن نباتی هلمند درپنج ماه اول امسال نسبت‌به همین مدت سال گذشته افزایش قابل ملاحظهٔ یافته است.

* * *

هفتمین جلسهٔ نمایندگان بین المللی آسیا درحوزهٔ جنوب آسیا بمنظور انکشاف توریزم بیـن‌ممالك شامل حوزه درهوتل‌انترکانتیننتال برگزار گردید.

۱۹سنبـله ٥٤ :

افغانستان درنمایشگاه های بین المللـی تهران وبرلین غربی اشتراك می‌نما یـد . نمایشگا ه برلین غربی ازسوم میزان شروع تاهفتم میزان ادامه خواهد یافت. هیات‌افغانی قبـلا به‌منظور اشتراك دراین دونمایشگاه‌عازم تهران وبرلین غربی شده‌است .

* * *

باصرف چهل ملیون افغانی ازبود جـهٔ انکشافی دولت عمارت لوژ غازی ستدیوم‌مجددا اعمار میگردد. همچنا ن دندانه های ستدیوم به‌ظرفیت ۳۵ هزار تماشاچی توسعه می‌یابد. کارتخریب عمارت ستدیوم آغاز گردیده وقرار است کارتعمیر مجدد آن شروع شود.

۲۰ سنبله ٥٤ :

کارپروژه شبکهٔ آب مشروب شهر غـز نی توسط ښاغلی غوث‌الدین فایق وزیر فوایدعامه آغاز شد .

باتکمیل این پروژه برای سی ویکهزار نفر آب مشروب صحی تهیه میگردد .

۲۱سنبله ٥٤ :

حفـر یات دورهٔ نهم تپه سردار غز نـی توسط باستان شناسان افغانی وایتالوی آغاز شـد .

* * *

شبکهٔ آب مشروب مرکز ولسوالی حضرت امام تـو سط بنا غلـی عبدالخالق رفیقیوالی کندز افتتاح گردید.

۲۱ سنبله ٥٤ :

ختم قرآن عظیم الشان ضمن نماز تروایح بهاشتراك بناغلی محمدداؤد رئیس دو لت و صدراعظم شب دوم ماهمبارك رمضان درمسجد ارگ جمهوری آغاز گردیده بودبه دعای ترقی وتعالی کشور وسعادت بیشتر مردم افغانستان درپرتو نظام جمهوری وتر قی جـهان اسلام خاتمه یافت.

۲۲ سنبله ٥٤ :

قسمت اول بندآب گردان کاسی در شش کیلو متری شمال شهر چغچران توسط بناغلی حضرت میرحکیم والی غور افتتاح گردید.

۲۳ سنبله ٥٤ :

برای هشت خانوادهٔ دیگر بی زمین در پروژه آبیاری سنگ مهر ولایت بدخشانزمیـن توزیع گردید.

۲۵ سنبله ٥٤ :

درحدود بیست وشش هزار کیلو خربوزه وسایر میوه های افغانی توسط یك طیار هٔ کویتی بهآنکشور صادر گردید. این دو مین بار است کهمیوهٔ افغانی بهکویت صا د ر مـی گر دد .

۲۷ سنبله ٥٤ :

پوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور بعداز بازدید ازامور اطلا عاتی وکلتوریولایت هلمند بهکابل بازگشت.

۲۹ سنبله ٥٤ :

شفاخانهٔ چهل وچار بستر لوی ولسوالی خوست ولایت پکتیا توسط پوهاند دکتور محمد ابراهیم عظیم معیـن وزارت صحیه افتتا ح گـــر د ید.

۳میزان ٤٥ :

امسال چهل فیصد قرضه بیشترکودکیمیاوی وگندم اصلاح شده بهزار عان ولایت هرا ت نسبت سال گذشته در نظرگرفتهشدهاست.

٥میزان ٥٤ :

قرار اطلاع دفتر ریاست جمهوری بمنظور بهبود وپیشرفت کار طبـق هدایت بنا غلـی محمدداؤد رئیس دولت وصدر اعظم تعینات و ترمیمات ذیل درکابینه صورت گرفتهاست:

بناغلی سید عبدالاله علاوه بروظیفه موجوده بحیث معاون دومصدارت عظمی .

بناغلی فیض محمد بحیث وزیر ا مـــور سرحدات .

بناغلی عبدالقدیر بحیث وزیر دا خله.

انجنیر عبدالتواب آصفی بحیث وزیر معادن وصنایع .

بناغلی عزیز الله واصفی بحیثوزیرزراعت.

انجنیر عبدالکریم عطایی بحیث و زیـــر مخابرات .

٦میزان ٥٤ :

معاون دوم صدارت عظمی وزرای دا خله امور سرحدات ومخابرات وظایف شانرا اشعال اشغال نموده شروع بکارکردند.

* * *

اولین دوره فارغ التحصیلان رشته سکرتری ودوازدهمین دوره فارغ التحصیلان ر شتــه اداری انستیتوت اداره صنعت به پوهاندعبدالقیوم وزیر معارف معرفی گردید.

٧ میزان ٥٤ :

سالگره نزول قرآن عظیم الشان طـــی احتفالی در ادیتوریم پو هنتون کـــا بـــل تجلیل گردید.

* * *

چارصد ویازده هزار کیلو گندم اصلا ح شده امسال ازفارم های تکثیر ی وادی هلمند بدست آمده است .

٩میزان ٥٤ :

بمناسبت سالگرد نزول قرآن پاك محفلـــی ازطرف مدیریت اطلا عات وکلتور ولایت پروان درمسجد جامع صو فی قلند ر چاریکارترتیب یافته بود.

١٠میزان ٥٤ :

بافتخار سالگرد نزول قرآن عظیم الشان یك دار الحفاظ جدید درپایان ختم کلام الله مجید درمسجد جامع تخارستان توسط ښاغلی عبدالخالق رفیقی والی کندز افتتاح گردید.

١٢ میزان ٥٤ :

یك منبع صدارت عظمی گفت ښاغلـــی محمدداؤد رئیس دولت وصدر اعظم بهاحترام حلول عید سعید فطر حبس باقیمانده دوصدو هشتاد وچهار نفرمحبوسین ومحبوسات مرکز وولایات کشور راعفو ودر میعاد حبس سیوچار نفر دیگر تخفیف رامنظور فرمودند.

١٩ میزان ٥٤ :

ښاغلی محمدنعیم وبعضی از اعضای کابینه فلم های مسافرت های اپولوی چارده وسکای لاپ چارمرادرتالار رادیو افغانستان مشاهـده نموده وتوضیحات کیهان نوردان امریکایی را پیرامون مسافـرت های فضایـــی استما ع کردند.

٢٦ میزان ٥٤ :

بامصرف یك ملیون ودوصد وپنجاه هـزار افغانی برای اهالی قریه های پاچاصاحبوشینه ولایت کا بـل آ ب مشروب صحی تهیه گردیده است .

* * *

انجنیر عبدالتواب آصفی وزیر مــعادن و صنایع پس ازبازدید ازمعدن آهن حاجی گك ازبامیان مراجعت نمود.

* * *

سمینار مدیران معارف ولایـات کشور در تالار ښوونځی تخنیك ثانوی افتتاح گردید.

در مجلس افتتاحیه سیمینار پس از آنکـه چندآیت ازقرآن عظیم الشان قرا ئت گردید و سرود ملی نواخته شدپوهاند عبدالقیوم وزیر معارف طی بیانیه گفت باساس رهنما یی های ښاغلی محمد داؤدرئیس دولت وصدراعظــم اخیراتغییراتی درسیستم معارف بوجود آمده و درنظر است در روشنی این تحولات پروگرام

های صحیح‌ودرست تربیتی وضع شود کــه دارای جنبه های علمی بوده وطور مـتداو م موازی بانکشاف درسکتور های مختلف دیگر جریان داشته باشد ٠

۲۹ میزان ٥٤ :

باقرائت پیام ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدر اعظم تجلیل از هزار وصد مین سال تولد حکیم ابونصر محمد فارابی که یکی از چهره های تابنده علم وفرهنگ کشور عزیـز می‌باشد طی محفلی علمی افتتاح‌گردید٠

* * *

اولین جلسه علمی سیمینار ابونصر محمد فارابی درسالون کنفرانس های رادیوافغانستان آغاز گردید٠

۳ عقرب ٥٤ :

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم مسابقات بزرگ بزکشی تیم های کشور رادر چمـن مشاهده نموده ودر اخیــر چــا پ اندازان راپذیرفتند٠

٤ عقرب ٥٤ :

ښاغلی علی احمدخرم وزیرپلان در مورد خط آهن افغانستان باهیات کمپنی فرایـــل فرانسوی مـذاکره نمود٠ طی این مـذ اکره راجع به تسریع مطالعه وسروی مکمل ومفصل تخنیکی واقتصادی خط آهن افغانستا ن که‌به کمك دولت ایران تمویل می گر دد بحـث صورت گرفت٠

* * *

ښاغلی علی‌احمد خرم وزیر پلان قبل ازظهر باهیات کمیسیون مشترك اقتصادی افغان‌وهند که ښاغلی دالال مدیر روابط اقتصادی‌وجاینت سکـر تری وزارت خـارجه در آن شا مل می‌باشد مذاکره نمود٠

* * *

جلسه مقدماتی کمیسیون مشتـر ك‌اقتصادی افغان وهند دروزارت پلان آغاز گردید٠

* * *

کورس توجیحی نرسنگ داخآه و جرا حی توسط پوهاند داکتر محمد ابراهیم عظیم معین وزارت صحیه در موسسه صحت عـــا مـه افتتاح شد٠

٥ عقرب ٥٤ :

به‌تاسی ازمشی دولت جمهوری مبنی بـر تشویق صادرات کشور تدابیر جدیدی درمورد بعضی اقلام صا درا تی کـشور اتخـا ذ گردیده است٠

این‌تدابیر در قسمت صادرات پخته‌کشمش کنجد، زغر وچارمغز اتخاذ شده‌است ٠

* * *

فارغان مرکز ستاژ ومطالعات قضایی توسط رئیس تدقیق ومطالعات به‌دو کتور عبدالمجید و زیــر عدلیه و لـوی خارنوال معـر فـی گـر دید ند٠

۱۳ عقــرب ٥٤ :

کارپروژه سا ختمانی دستگاه تو لید برق کجکی ولایت هلمند که‌دوسال قبـل شر وع شده بود به‌پایه اکمال رسیده درقسمت‌اولی این پروژه دوتوربین برق به‌ظرفیت‌تو لید ی مجموعی سی‌وسه هـز ار کیلو وات نـصب گردیده است٠

۱۵ عقرب۵٤ :

سفارت کبرای اتحاد شوروی در کابـــل پنجاوهشمتین سالگرد انقلاب اکتوبر را ضمن ضیافتی درآن سفارت تجلیل نمود.

۱٦ عقرب۵٤ :

سیمینار مدیران مخابرات ولایـات کشور توسط انجنیر عبدالکریم عطایی وزیرمخابرات درمرکزتربیوی آنوزارت افتتاح گردید.

۱۸ عقرب ۵٤ :

ښاغلی عزیز الله واصفی وزیر زراعت‌عازم گردیز شده متعاقبا ازپروژه انکشاف پکتیـــا وساحه برمه کاری دشت نیك نام ولسوا لی زرمت دیدن نمود.

۲۰عقرب ۵٤ :

ښاغلی عقیز الله واصفی وزیر زعت کـه مشغول بازدید امور مربوط به‌پروژه انکشاف پکتیا می‌باشد از دوچاه عمیـق درلوی‌ولسوالی خوست که‌کاریکی ازآن تکمیل‌شده وکارحفر دیگرآن جریان دارد دیدن‌نمود.

۲۱ عقرب ۵٤ :

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم ښاغلی محمدیونس نماینده خا ص میـر من اندرا گـاندی صدر اعظم هند رادر قصرریاست جمهوری پذیرفتند.

۲۳ عقرب۵٤ :

به‌قیمت هفت ملیون وهشتصد هـز ا ر افغانی طور قرضه بزارعین ولایت هلمنـــد درشش ماه اول امسال تـرا کتـو ر توزیع شده است .

۲۵ عقرب ۵٤:

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم درمحفل فاتحه خوانی تورن جنرال متقاعـــد غلام رسول پره ماج درمسجد جامـع شیرپور اشتراك وبروح آن مرحوم اتحاف‌ادعیه‌کردند.

* * *

قانون خاص استملاك زمینهای پـر و ژه خوشحال خان مینه بعداز تصویب مجلس‌عالی وزرا ومنظوری ښاغلی رئیس دو لت‌وصدراعظم درشماره سیزده جریده رسمی نشر و نافذ گـــر دید .

۲۵ عقرب ۵٤ :

پوهاند عبدالقیوم وزیر معارف ازکورسها ی حرفوی ومسلکی دیدن نمود کـه از طـــرف ریاست تدریسات مسلکی تحت اداره ونظارت متخصصین واستادان آن ریاست برای آنعده شاگردانیکه سال گذشته در امتحان کا نکـور صنوف هشتم مو فـق نشده انـد دا یـر شده است .

۲۸عقرب ۵٤ :

بیش از چارهزار تن شیرین بویه در هفت‌ماه گذشته امسال در ولایت بدخشان خر یداری گردیده است .

۲۹ عقرب ۵٤ :

باپیام ښاغلی محمدداؤد رئیس دو لت و صدر اعظم سیمینار بین ا لمللی مر کـــز بیـن المللی تحقیقات‌پشتودرادیتوریم‌پوهنتون ادیتوریم پوهنتون کابل‌افتتاح گردید.

محفل پس از آنکه چند آیت از قر آن

عظیم الشان تـلاوت گردیده وسرود ملــی نواخته شد باقرائت پیام ښاغلی رئیس دولت وصدر اعظم توسط پوهاند عبدالقیوم و زیر معارف افتتاح گردید.

۲قوس ٥٤ :

بیش ازبیست وهفت هزار متر مربع‌قالین‌و قالینچه درماه گذشته ازهرات و کابل بـــه کشور های شرق‌میانه اروپایی وامریکا یـــی صادرگردیده‌است .

* * *

سیمینار روسای یکعده ازمحاکم ولا یـات روی پاره مسایل مشترك اداری و قضایـی دروزارت عدلیه دایر گردید بعد از آنکـــه آیات چند ازقرآن کریم تلاوت شد دکتو ر عبدالمجید وزیر عدلیه ولوی څارنوال سیمینار روسای محاکم ولایات نزدیك بکابل رادر مقر ادارهٔ عالی قضا افتتاح نمود.

* * *

درجلسه سیمینار روسای یکعده از محاکم ازمحاکم ولایات که تحت ریاست پو هندوی غلام علی کریمی آمر عمومی اداره عالی قضا صورت گرفت روی مسایل اداری و قضا یی یك‌سلسله تصامیم اتخاذ گردید.

۳قوس ٥٤ :

مرحله اول پروژه دستگاه برق آبی کجکی ولایت هلمند ضمن مراسمی افتتاح گردید. انجنیر جمعه محمد محمدی رئیس عمومی واحد آب‌وبر ق هنگام افتتاح دستگاه بر ق کجکی اظهار داشت مسرت دارم به‌نمایـــندگـی از حکومت مرحله اول دستگاه برق آبی کجکی‌را که به‌همکاری اقتصادی وتخنیکی حکـو مت ایالات متحـد ه امریکا به پایه اکمـا ل‌رسیده افتتاح نمایم.

۵قوس ٥٤ :

کمیته سرمایه گـذاری بریاست ښاغلـــی علی احمد خرم وزیر پلان تشکیل جلسه‌داده وچهار پروژه اقتصادی رادر سکتور خصوصی به‌مقصد تولید خریطه های پلاستیکی انوا ع شمع منسوجات نخی وسندی به‌سرمـایه‌سی ملیون وششصد وسه هزار افغانی بـصور ت نهایی تصویب کرد.

۸قوس ٥٤ :

بند آبگردان کانال عمومی‌سیفو نهای‌سالنگ وغوربند کانالهای شر قی وجنوبی همچنـــان کانال واتر پمپ ودستگاه برق پروژه آبیاری پروان بصورت عمومی تکمیل شده وکارهای جزئی آن که باقیمانده تااخیر امسال انجام میگر دد .

* * *

سیمینار بین المللی مر کز بین المللـــی تحقیقات پشتو که یك هفته قبل درکتابخانه پوهنتون کابل دایر شده بود بعداز آنکه‌درباره تشکیلات اداری اهداف طرز کار وپروگـرام آینده آن تصاویبی ازطرف شاملین سیمینار بعمل آمد خاتمه یافت .

۹ قوس ٥٤ :

سیمینار مدیران مجادله ملا ریای مر کـز وولایات کشور درتالار ریاست مجادله ملا ریا افتتاح گردید.

۱۱ قوس ٥٤ :

بمنظور بهتر ساختن کیفیت تنوع و تزئید حجم محصولات دستی توسعه وانکشاف بازار های داخلی وخارجی موسسه ای بنام مرکز انکشاف صنایع دستی افغانستان بعدازتصویب مجلس مجلس عالی وزرا ومنظوری بنا غلی رئیس دولت وصدر اعظم تاسیس گردید.

۱۵ قوس ٥٤ :

به‌ارزش اضافه ازبیست وسه ملیون و پنجصد ونود هزار افغانی کود کیمیاوی‌وگندم اصلاح شده بمنظور استفاده در کشت‌تیرماهی به‌دهقانان کندز تخار وبدخشان تو ز یع گردیده است .

۲۱ قوس ٥٤

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم نماز عید سعید اضحی را درمسجد ار گ ریاست جمهوری ادا کردند.

۲٤ قوس ٥٤ :

به‌ارزش چارده ملیون وسه صدو هشتاد و هفت هزار افغانی کودکیمیاوی وگندم اصلاح شده ازما ه عقرب تا۱۵ قوس‌امسال به‌زارعین ولایت پـروان طور قرضه توزیـع شده است .

۲٦ قوس ٥٤:

دراثر مطالعات اکتشافی یك مقدار قابـل ملاحظه مواد معدنی فلوریت درساحه با خود ولایت ارزگان تثبیت گردیده است.

از فلوریت در صنایع فولاد المو نـیمو صنایع کیمیاوی استفاده بعمل میاید.

۲۸ قوس ٥٤ :

در اثر مطالعا ت وبرمه کاری های‌اکتشافی درمنطقه سمتی کنار دریای پنج مو جود یت ذخیـره نسبتا ز یاد طـلا ی رسو بـی پیشبینی میشود .

۲۹ قوس ٥٤ :

پوهاند عبدالقیوم وزیر معارف با تفاق بناغلی محمد گل والی پروان از جریان کار بعضی ازپروژه های عمرانی مکاتب درو لایت پروان دیدن نمود.

۳۰ قوس ٥٤ :

باقرائت پیام موسس جمهوریت بنا غلـی محمدداؤد رئیس دولت وصدر اعظم مجلس‌یاد بود هزارمین سال وفات ابو منصور محمد بن احمـد د قیقـی بلخی فـر زند نامور وطـن طی محفلی درتالار بزرگ رادیو افـغا نستان افتتاح گردید .

محفل باقرات چند آیت از قرن عظیم‌الشان آغاز گردید وبعد از آنکه سرود ملـی‌نواخته شد پیام بناغلی رئیس دولت و صدر اعظـم به‌مناسبت هزار مین سال‌وفات ابو منـصو ر دقیقی بلخی توسط پوهاند دکتور نو یـن وزیر اطلاعات وکلتور قرائت گردید.

۱ جدی ٥٤ :

اولین جلسه علمی مجلس یاد بود هزارمین سال وفات محمد بن احمد دقیقی بلخـی شاعر نامور کشور در تالار محمود طر ز ی کلوپ مطبوعات آغاز گردید.

٥جدی ٥٤ :

بتاسی ازهدایت مقامات صتلا حیتـدارشرکت کود کیمیاوی افغان مکلف گردیده است کـه برعـلاوه تهیه وتوزیع کود ادویه ضد آفات

تهیه وتوزیـع کود ادویه ضد آفات وحشرات زراعتی وحیوانی رانیز تهیه وبه زار عـان توزیع نماید ·

* * *

دعوتی ازطرف پوهاند دکتور نوین وزیـر اطلاعات وکلتور بافتخار شاملان مجلس یادبود هزار مین سال وفات ابونصر بن احمد دقیقی بلخی شاعر ناموز کشور درهوتل انتر کانتی ننتال ترتیب شده بود·

۹ جدی ٥٤ :

هفده تیم‌مجهز طبی به‌مقصد وقایه اها لی ولایات فراه ونیمروز در مقابل امراض سل و جیچك عازم ولایات مذکور گردید·

۱۰ جدی ٥٤ :

اولین دسته فارغان مکتب نرس قابله‌ولایات ننگرهار ولغمان توسط رئیس طب معالجو ی به پوهاند دکتور نظر محمد سکندر و زیرصحیه معرفی گردید·

۱۲ جدی ٥٤ :

بیش از یکصد وسی وچار ملیون‌وششصد وپنجاه وهشت هزار افغانی فابریکه سمنت غوری طی نه‌ماه گذشته امسال از فروش‌سمنت بدست آورده است ·

۱۵جدی ٥٤ :

دستگاه مخابره تیلکس توسط ا نجنـیر عبدالکریم عطایی وزیر مخابرا ت درحالیکه عده ای از روسای ومامورین وزارت مخابرات حاضر بودند افتتاح شد·

۱۷جـدی ٥٤ :

تصدیقنامه های سومین دوره معاون نر س قابله طی‌محفلی درموسسه صحت عامه‌توزیع گردید · محفل باتـلا وت چند آیهٔازقر آ ن عظیم الشان آغاز شده متعاقبا پوهاند دکتور نظر محمد سکندر طی نطقی ازپلان‌آنو زارت مبنی برتوسعه خدمات صحی درقرا و قصبات دور افتاده کشور سخن‌گفت·

۱۹ جدی ٥٤ :

ښاغلـــی غـو ث ا لـد یـن فـا یـق وزیر فوایدعامه بمـقصد بازدید فعالیت های یونتهای دوم وسوم اصلا حات ویونت قیـر ریزی سرك وامور ساختمانی ولایات غربی کشور عازم کند هارشد ·

* * *

شرکت سهامی دولتی برای ساختمان‌پروژه های‌عمده آب وبرق وغیره بنـام د ستگـــاه ساختمانی هلمند باسرمایه ابتدایی پنجصد ملیون وسرمایه انتهایی دوهزار ملیون افغانی تاسیس گردید·

۲۲جـدی ٥٤ :

دهم محرم الحرام مصادف باروز شهاد ت حضرت امام حسین (رض) بود که‌مراسم‌یادبود ازین حادثه المناك تاریخی در سراسرکشور برگـذار گردید·

* * *

تعرفه جدید گمر کی عراده جات‌که‌ازطرف وزارت مالیه تدوین گردیده پس از تصویب مجلس عالی وزرا ومنظوری ښاغلی رئیس‌دولت وصدر اعظم نافـذ گردید·

باساس مشی دولت جمهوری و به‌مـــقصد بهبود وضع اجتماعی واقتصادی زارعین ازحمل

سال ۵۳ تاکنون پنجاه وسه کوپراتیف زراعتی در مرکز وو لایات کشور تشکیـــل شد ه است ٠

۲۳ جدی ٥٤ :

لایحه خدمات خبر نگاران آژانس هـــای بین المللی درافغانستان ازطرف وزارت‌اطلاعات وکلتور تدوین وبه معرض تطبیق گذ اشتـه شده است ٠

۲٤ جدی ٥٤ :

ښاغلی محمدنعیم دکتور محمد حسن شرق معاون اول ښاغلی سید عبدالاله معاون دو م صدارت عظمی ووزیر مالیه واعضای کابینـــه سفارت کبرای جمهوریت مردم چین در کابل رفته ومراتب تسلیت وهـمـدردی شانرا در کتاب مخصوص که‌بمناسبت درگـذشت ښاغلی چوئنـلای صدر اعظم جمهوریت مردم چیـــن درآن سفارت گـذاشته شده بود درج وامضا نمـو د ند ٠

* * *

شهادتنامه های فارغ التحصیلان ا مسال حربی پوهنتو ن ضمن مراسم خاصی در تالار جمهوریت آن پوهنتون توزیع‌گردید٠

دراین مراسم دوکتور محمدحسن شر ق معاون اول ،ښاغلی سید عبدالاله معاون دوم صدارت عظمی ووزیر ملیه بعضی از اعضای کابینه وکمیته مرکزی جنرال ها وصاحـــب منصبان ارشد اردوی جمهوری اشتـر ا ك نموده بودند ٠

۲٦ جدی ٥٤ :

مقررات تالیف وترجمه کــه‌توسط وزارت اطلا عات وکلتور تدوین گردیـــده پس ا ز تصویب مجلس عالی وزرا ومنظور ښا غلـی رئیس دولت وصدر اعظم به‌منصهٔ اجــرا و تطبیق قرار گرفته است ٠

* * *

عمارت شفاخانه سی بستر و لسوا لـــی چمکنی باصرف چارملیون وپنجصد هزار افغانی ازبودجه انکشافی دولت تکمیل گـر د یده است ٠

* * *

مطالعات مفصل تولید برق‌از کا نال‌عمومی آبیاری ولسوالی کامه ولایت ننگرهار تو سط کمپنی الکترو وات سو یسی آغاز گردید٠یك منبـع ریاست عمومی واحد آب و بـــر ق گفت مطالعات مفصل برق‌کامه بـــاصر ف یکصدو هشتاد وپنـج هزار دالر از کمـك بانـــك انکشاف آسیایی درمدت یك ما ه انجام میبابد٠

۲۸ جدی ٥٤ :

پروژه آب مشروب قرای بایسقال تکمیـل گردیده توسط ښاغلی والی بغـلا ن افتتاح گـردید٠

۳۰جدی ٥٤ :

صدور کود کیمیاوی ا افغانستان‌به اتحاد شوروی آغازشد ٠

اولین دسته لاری های حامل سه‌صد تن کود ازتو لیـدات فابریکه کود کیـــمیا وی مزارشریف رهسپار بندر حیر تان‌گردید٠

اول دلو ٥٤ :

باساس مشی دولت جمهوری برای شصت

ویك خانواده مستحق وبی زمین دیگـر در پروژه‌کیله گی زمین توزیع گردید.

٤دلـو ٥٤ :

ورکشاپ نویسندگان بمقصد آ شنا یـی بهتر آنها به اساسات نویسندگی بـر ای نوسوادان تربیه پرسونل وتهیه مواد خواندنی وتخنیکی برای سواد آموزان از طرف اداره ملی مبارزه با بیسوادی وبه همکاری یونسکو درکتابخانه پوهنتون دایر گردید.

٧دلو ٥٤ :

اضافه از یکصد هزار جلد پوست قره قل افغانی به‌قیمت بیش ازیك ملیون و پنجصد وپنجاه وشش هزار وپنجصد دالر در لیـلا م بین المللی پوست درلینگراد بفروش رسیده است .

٨دلو ٥٤ :

جمعیت افغانی سره میاشت خبرداد که‌نظر به‌عـلایق دوستی وهمدردی افغانستان بامردم فلسطین حکومت افغانستان فیصله نمـو ده است بمنظور کمك بافلسطینی ها یی که در جنگ های لبنان صدمه دیده اندبه‌مو سسه آزادی فلسطین کمك مالی بعمل آورد.

٨دلـو ٥٤ :

ریاست دفتر جمهوری اطلاع داد که بناغلی محمد داؤد رئیس دولـت و صدراعـظـم بمنظور بهبود امور صحی پوهاند دو کتـو ر عبدالله عمر رابحیث و زیر صحیه تعیـن نمـو د ند .

* * *

ریاست دفتر جمهوری این خبر را به نشر سپرد . چون دگر جنرال عبدالکر یـم مستغنی به‌کار دیگر در نظر گر فته شد ه است ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدر اعظم تورن جنرال غلا م حیدررسولی قوماندان قول اردوی مرکز بحیث لوی درستیز مقرر گردید.

* * *

سیمینار سیستم ترجیحات عمومی تعر فه گمرکی بمقصد انکشاف صنعت و تقویه‌صادرات کشور درورارت تجارت دایر گردید.

این سیمینار پیرامون اهداف و قـو انین سیستم تر جیحا ت عمومی تعر فه گمر کی که‌کشور های شامل بازار مشترك ارو پا و بعضی کشور های دیگر مانند ایالات متحده امریکا، جاپان ویکعده کشور های ارو پای شرقی این روش راقبول وامتیازاتی به آ ن قایـل شده‌انـد بحث ومذاکره صور ت گرفت .

١٢ دلو ٥٤ :

دوکتور محمد حسن شرق معـاون او ل صدارت عظمی برای تداوی عازم ارو پـا گردید.

١٣ـدلو ٥٤ :

کوپراتیف زراعتی بغرا در و لسوالی‌نادعلی توسط دیپلوم انجنیر عبدالصمد وا لی‌ورئیس عمومی انکشاف وادی هلمند افتتاح‌گردید.

١٣ دلـو٥٤ :

برای بیش از پنـج هزار نفر در قـرای همجوار ولسوالی بگرام ولایت پروان آ ب مشروب صحی تهیه گردیده است .

۱۴دلــو ٥٤ :

سیمینار ترویــج نورم وستندرد درساحات مختلف اقتصادی درمرکز وزارت معـــادن و صنایــع دایرشده بود خاتمه یافت· بهبــود کیفیت محصولات واجراآت امور اثرات ارزنده خواهد داشت ·

* * *

برای توسعه معلومات مشاهدین مرا کـز هواشناسی زراعتی سیمینار ی در انستیتوت هواشناسی دایر گردیده است .

۱۵ دلو ٥٤ :

هفته پنــج تاهفت هزار چو چه مـــر غ درفارم مرغداری ریاست وترنری وما لدا ری وزارت زراعت تولید میگردد ·

۱۷ دلو ٥٤ :

یکصدو نود ونه عراده تراکتور زراعتیطی‌نه ماه گـذ شته امسال ازطریق نما یندگی های بانك انکشاف زراعتی به‌زارعین ولا یات‌کشور توزیع شده‌است ·

۱۹ دلــو ٥٤ :

بانکمیل کار پروژه احداث دروازه های بند کجکی ظرفیت ذخیره آب از یــکـهزار وهفتصد ملیون متر مکعب به دوهـــزار و هفتصد ملیون مترمکعب بالامیرود·

۲۰ دلو٥٤ :

میدان هوایی ملکی هرات‌بادستگاه را دار مجهز گردید·

دستگاه مذکور طی مـــراسمـی تو سط بناغلی غلام علی‌آئین والی هرات در حالیکه دوکتور عبدالخالق معاون ریاست عمو مـی هوانـوردی ملکی وتوریزم حاضربود بکـــار انداخته شد·

۲۰ دلو ٥٤ :

چارمین ورکشاپ تربیوی مدیران ترویج زراعت ولایات‌کشور توسط بناغلی‌عزیزالله واصفی وزیر زراعت در پو هنځی زرا عت افتتاح شد ·

۲۱ دلــو ٥٤ :

موقعیت انجام پروگرام قلع‌وقمع چیچك در کشور ازطرف متخصصین دا خلی و خارجی ارزیابی میگردد·

۲۲ دلو ٥٤ :

متخصصین بیش از چهل کشور مختلف جهان بشمول افغانستان مـذاکرات خودرادر وارسا برای تسوید مو افقتنامه جهت حفـــظ آبدات تاریخی وماحول آن‌آغازکردند·

۲۳ دلو ٥٤ :

انجنیر عبدالتواب آصفی وزیر معادن و صنایع ازتاسیسات پایپ لاین انتقال گاز در شمال شرق‌شبرغان دیدن‌کرد·

۲٤دلو٥٤ :

انجنیر عبدالتواب وا صفی وزیر مـعادن‌و صنایع ازتاسیسات تصفیه گاز نقاط تجمـع نمبر یك ونمبر دوی پروژه استخراج وانتقال گاز درشبرغان دیدن نمود·

۲٦ دلو ٥٤ :

انجنیر عبدالتواب آصفی وزیـــر معادن‌و صنایع ازچاه های نفت انگوت وآق دریاو جریان برمه کاری نقطه نمبر ۲لتی‌ونقطه‌نمبر یك قاشقاری واقــع جنوب شرق سر پـــل

دیدن نمود.

۲۷ دلو ۵٤ :

بیست وپنج فیصد در حجم عمومی امور ساختمانی پروژه انتقال برق کجکی که شامل تمدید لین وساختمان سب استیشن های‌مربوط می‌باشد تکمیل شده‌است .

۲حوت ۵٤ :

سیمیناری به‌مناسبت مراجعت گروپ دو م تربیه پرسونل حقو قی وقضایی افغانی‌از امریکا که‌ازطرف اداره عالی قضای وزار ت عدلیه دایر شده است توسط دکتور عبدالمجید وزیر عدلیه ولوی خارنوال افتتاح‌شد.

* * *

سیمینار مدیران عمومی ترویج وانکشاف زراعت ولایات کشور توسط ښاغلی عزیزالله واصفی وزیر زراعت درپو هنځی زراعت پوهنتون کابل افتتاح گردید.

* * *

سیمینار اصول تدریس برای معلمین و معلمات مکاتب نرسنگ ولایا ت کابل‌ننگرهار توسط پوهاند دوکتور عبدالله عمر و زیر صحیه درموسسه صحت عامه افتتاح‌گردید.

۸حوت ۵٤ :

اضافه ازیکصد هزار متر تکه پشمی طی یازده ماه امسال در فابریکه پشمینه با فی کندهار تولید گردیده‌است .

* * *

کارنصب ضریح مبارك مر قد مطهر حضرت علی کرم الله وجهه باقرائت آیاتی ازقرآن عظیم الشان باساس خدمات‌کلتوری دولت جمهوری مبنی بر حفظ اماکن مقدسه‌و آثارباستانی کشور آغازشد.

۹حوت ۵٤ :

دوکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت عظمی که‌برای تداوی به ارو پارفته بو د بوطن مراجعت کرد.

ښاغلی محمد نعیم،ښاغلی سید عبدالاله معاون دوم‌صدارت ووزیر مالیه بعضی ازاعضای کابینه وکمیته مرکزی وبعضی ازمامورین ازمامورین عالیرتبه درمیدان هوایی بین المللی کابل از دو کتور شرق استقبال نمودند.

* * *

ښاغلی میر عبدالوهاب صدیق مستشار نمایندگی دایمی افغانستان در ملل متحد به اتفاق آرا بحیث معاون کمیته حقوق انکار ناپذیر مردم فلسطین انتخاب گردیده این کمیته که‌طی جلسه سی ام مجمع‌عمومی ملل متحد تعین گردید ه وظیفه دارد تادر ظرف نه‌ماه پلانی تهیه وبه مجمع عمومی تقدیم کند که‌باتطبیق آن مردم فلسطین به حقوق انکار ناپذ یر خود نایل گردیده وسرنوشت خویش راخودشان تعین نمایند.

۱۱ حوت ۵٤ :

روز جهانی اسکان بشر ضمن محفلی از طرف وزارت فوایدعامه در تا لار سینما پارك تجلیل شد.

۱۸حوت ۵٤ :

از تخصیص‌چهل وهشت ملیون و سه‌صدو هفتاد هزار افغانی هفده عمارت دو لتی‌درولایات فاریاب،جوزجان ، بلخ وبادغیس ساخته شده

وامور ساختمانی شصت عمارت دیگر از ٤٤ تا ٧٠ فیصد پیشرفته است.

٢٠ حوت ٥٤ :

دوصدونودشش هزار جریب زمین درپروژه وادی هلمند گندم زرع گردیده است .

٢٣ حوت ٥٤ :

به تقریب میلاد مبارک پیغمبر اسلام حضرت محمد (ص) بناغلی محمد داؤد رئیس دو لت و صدراعظم میعاد حبس باقی مانده دوصدوهفتاد وهفت نفر از محبوسین و محبوسات مر کـز وولایات کشور رامورد عفو قرار داده ودرمیعاد حبس هفتاد وسه محبوس دیگر تخفیف منظور فرمودند .

* * *

میلاد مسعود پیامبر بزرگ اسلام حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم در سراسر کشور باانعقاد محافل ختم های قرآن عظیم الشان قرائت احادیث نبوی، خواندن نعتیه ها وایراد خطابه ها تجلیل گردید.

درمحفل باشکوهی که بمناسبت این روز خجسته ازطرف اداره عالی اوقاف وزار ت عدلیه درقصر دلکشا ارگ جمهوری برگزار شد دوکتور محمدحسن شرق معـاون اول بناغلی سید عبدالاله معاون دوم صدارت عظمی ووزیر مالیه هیات کابینه اعضای کمیته مرکزی عدهٔ ازجنرال ها وصاحب منصبان ارشداردوی جمهوری مامورین عالیرتبه ملکی اعضای اداره عالی قضا وجمعیت العلما اشتراک و ر زیده بـو د ند.

محفل باقرائت چندآیت ازقرآن عظیم الشان آغاز گردیده وبعدا پوهاند دوکتور نویـن وزیر اطلاعات وکلتور بمناسبت روز میـلا د هادی بشریت حضرت سرور کائنات محمـد مصطفی صلی الله علیه وسلم بانیـه ا ی ایراد نمود.

٢٥ حوت ٥٤ :

هفت هزار ونه صدو یك فقره قضایـی در محکمه عالی تمیز طی سال جاری تحت غـور ومطالعا هیات قضایی آن محکمه قرار گرفته و تـصامیم لازم درزمینه اتخاذشده ست .

* * *

پوهاند دوکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور پس ازبازدید ازضریـح روضه شاه ولایتماب درمزارشریف وامور اطـلاعات وکـلتور و نمایندگی آژانس باختر ولایت بلخ و قـصر جهان نما درولایت سمنگان بکابل مرا جعت کـر د .

٢٦ حوت ٥٤ :

بناغلی مـهندس ناصر منصوری معا ون وزارت راه ایران وهیات معیتی وی با بناغلـی علی احمد خرم وزیر پـلان ملاقات نموده و پیرامون مطالعات ومشاهدات شان از امـور پروژه خط آهن افغانستان بحـث و مـذ ا کره نمـو د ند.

* * *

بیست وپنـج ملیارد ویکصدو نودو هفت ملیون وسه صدو هشتاد وچهار هزار افغـانی بودجه سال ١٣٥٥ دولت جمهوری افغا نستان پس از تصویب مجلس عالی وزرا بمنظو ری بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدر اعـظم

رسیده است بودجه سال ۱۳۵۵ کشور معادل بهعواید دولت بوده و متشکل ازبودجه عا دی وانکشافی میباشد.

ښاغلی سید عبدالاله معاون دوم صدا ر ت عظـــمی و و زیــــر ما لیـــه ضمن ارا ئه این مطلب گفت بودجه سال ۱۳۵۵ سی ویك اعشاریه سیونه فیصد نسبت به سال۱۳۵٤ تزئید یافته است وی عــلاوه کرد بودجـــه عادی سال ۱۳۵۵ بهیازده هزار ویــکصد و هفتاد ملیون افغانی بالــغ میشو د که بـــــه مقایسه سال ۱۳۵٤ هفده اعشاریه پـــنجا ه فیصد بیشتر بوده وشامل دوقسمت است.

۲۷ حوت ٥٤ :

فابریکه پایه سازی طرفضرورتپروژههای مربوط ریاست عمومی واحد آب و برق توسط انجنیر جمعه محمد رئیس عمومی واحد آ ب وبرق درحالیکه ښاغلی علی احمد خر موزیر پلان انجنیر عبدالکریم عطایی وزیر مخابرات نیز حاضر بودند در منطقه صنعتی کا بـــــل افتتاح گردید .

* * *

ښاغلی وفی الله سمیعی معین دوم وزارت معارف ورئیس هیات افغانی در کنـــفر انس سیرة النبی (ص) منعقده پاکستان بعدازاشتراك درجلسات کـــنفرانس مذکور واردکا بـــل گردید.

۲۹ حوت ٥٤ :

تپه گل غندی واقــع درحومه شهر چاریکار بهصورت یك تفرجگاه عمومی بهتر تنظیـــم می گر دد .

همچنان سرکهای دو طرف پروژه آباری پروان تسطیــح ونهال شانی گردیدهوبصورت پارك های تفریحی در آورده میشود.

* * *

جمهوریتفدرالیآلمان پانزده عشاریه بیستو چارملیون مارك در چوکات قرضه قبلی برای مصارف پروژه آب مشروب کابل به افغانستان کریدت میدهد.

* * *

ریاست دفتر جمهوری اطلاع داد که ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدر اعظمبهمنظور غور ومداقه بر مسوده قانون اساسی دو لــت افغانستان فرمان آتی راعنوانی دکتورعبدالمجید وزیر عدلیه صادر نمودهاند.

بهتاسی از احساس مسوولیت بزرگ در برابر مردم که افتخار خد متگـذ ار یآنارا بعهده دارم ووفابه پرنسیپ های انقــلاب مــا خودرا مکلف میدانم تاوجایب خویش را بـــه کمال امانت داری درحدود توانم در برابــرملت حــقدار ونجیب افغانستان ایفا نمایم.

باپیروی ازهمین احساس صادقانه و بادر نظر داشت این واقعیت مسلم کهدرطــو ل تاریــخ معاصر وطن خود ماوبسا از کشورهای دیگر ممائل آنچه تجارب تلـــــخ نشاندادهو برهمگان آشکار است نهاستبداد ومطلقالعنانی ونهلجام گسختگی وانارشی ، هیچکدامنتوانسته ونمی توانند دردهای حقیقی یك مدت درحال انکشاف رامداوا سازد.

من معتقد هستم : مردم افغانستان دروضع کنونی هرچه بیشتر به همبستگی کامل وحدت

فکروعمل کار وزحمت خستگی ناپذیر در محیط برابری وبرادری وآمیخته بایك احساس قوی دسپلین ملی ضرورت دارد لذا از تجارب گذشته باید آموخت وبرای سعادت آینده وطن درجهت رشد طبیعی را هی رابايد جستجو كرد كه‌در شرایط فعلی وملی خالی از افراط وتفریط وتقلید ناآگاهانه بوده برای انکشاف سریع وسالم کشور مفیدو مؤثر واقع گردد.

طوریکه سالهاقبل گفته بودم واین عقیده خودرا تکرار میکنم: هدف نهایی هر تحول‌جز قایم ساختن یك دیمو کراسی وا قعی‌ومعقول که‌بنای آن بر تامین حقوق اکثریت مردم‌واصل حاکمیت ملی استوار باشد چیز دیگری بوده نمی‌تواند.

به‌تاسی ازین مفکوره بعد از تحقق ثبات انقلاب . باتوفیق خداوندی . باهمکاری کمیسیونی که به‌این منظور تعین شده بود مسوده قانون اساسی جمهوریت افغانستان ترتیب واینك آنرا حسب وعده به‌کمیسیون باصلاحیتی که‌مرکب از۲۰ عضو بوده و توسط شما که درراس قوه قضایی دولت‌قرار دارید می سپارم.

اعضای کمیسیون قرار آتیست :

دوکتور محمدحسن شرق ، بناغلی سید عبدالاله ، دوکتور عبدالمجید ، پوهاندوکتور عبدالرحیم نوین ، بناغلی عزیز الله واصفی دوکتور محمدآصف سهیل ، پوهنوال وفی‌الله سمیعی، پوهاند دکتور غلام صدیق محجبی بریدجنرال شاهپور، برید جنرال محمد یحیی نوروز ،بناغلی محمداکرم عبقری، بناغلی محمداسماعیل قاسمیار ، پوهندوی د کتور ضامن علی، بناغلی یارمحمد دلیلی، پوهنمل دکتور سیدمخدوم رهین، پوهنمل دکتورمحمد بشیر وهابزاده ، پوهنمل عالیه حفیظ ، پوهنمل فاطمه کیفی .دو کتور محمد اعظم وهابزاده بناغلی سید ناصر .

بادرك تحولات عظیم جهانی وپیشرفت‌سریع جوامع بشری روحیه وغایه نهایی درمسوده این قانون تحقق بخشیدن به‌آرمانهای ملی و به‌ثمر رسانیدن اهداف انقلاب می‌باشد که اساس آن بر خدمت به‌قاطبه مردم ماوسعادت‌و تعالی افغانستان استوار است.

طرز انتخاب‌رئیس وطرز العملی که این کمیسیون برای انجام وظیفه ترتیب می‌نماید مربوط به‌خود کمیسیون است صرف آنچه‌رامن میخواهم تو صیه کنم اینست در کمیسیون مسوده قانون اساسی به شیوه کاملادیموکراتیك وآزاد مورد غور ومداقه‌قرار گیرد .

امیدوارم قانون اساسی دولت جمهو ری بحث مشعل فروزان انقلاب افغانی اساسی به‌شیوه کاملا دیمو کراتیك وآزاد مورد غورو مداقه قرار گیرد .

امیدوارم قانون اساسی دو لت جمهو ری بحیث مشعل فروزان انقلاب افغانی رهنما و دستور العمل شایسته ای برای دولت بشمار آید ودر پر توهدایات آن ملت نجیب افغان بتواند شالوده یك افغانستان قوی و مستحکم مترقی وآبرومند رابنیان گذاری کند.

(ومن الله تو فیق)

اول حمل ۱۳۵۵ :

علم روضه مطهر حضرت علی کرم اللهوجهه بدعای ترقی وسعادت مزید دولت جمهو ری افغانستان صحت وسلا متی مؤسس جمهو ریت بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدر اعظم درمزار شریف افراشته شد و همزمان با افراشتن علم مبارك میله عنعنوی گل‌سر خ آغاز گردید .

در آغاز مراسم چندآیت ازقرآنعظیم‌الشان قرائت گردیده وبعدا بناغلی محمد عالم نوابی والی بلخ بریدجنرال فرح قوماندان قوای عسکری آن ولایت درباره شخصیت ومقام والای سپهسا لار عالی قدر اسلام‌حضرت علی کرم الله وجهه بیانیه های ایـر اد نمو د نـد .

* * *

آغا ز سال نو بامراسم خاص عنعنوی در سراسر کشور تجلیل گردید.

درکابل روز دهقان بامیله باستانی نو روز پس از تلاوت چند آیهٔ از قرآن مجید و بر افراشتن بیرق جمهوری توام بانواختن سرود ملی طی محفل باشکو هی در دامنه خیرخانه مینه آغاز شد.

۲ حمل ۵۵ :

برای‌هجده خانواده بی‌زمین دیگر در پروژه آبیاری سنگ مهر ولایت بد خشان ز میـن توزیـع گردید .

۳ حـمل ۵۵ :

امسال یکصدو دو هزار تن کودکیمیاو ی طبـق پرو گرام وزارت زراعت در منا طـق زراعتی کشور منتقل وبطور نقده و قر ضه در اختیا ر دهقانان زار عـان وباغـدا ران گـذاشته شد.

۲ حمل ۵۵ :

اعضای اتاق تجارت وصنایع ولایت بلـخ و تاجران آن‌ولایت آماد گی شانرا برای کمـك به آسیب رسید گان حادثه زلزله و لسوا لی خلم ابراز نموده‌اند.

۳حمل ۵۵ :

بناغلی غوث الدین فایق وزیر فوایدعامه درراس هیاتی بمنظور بررسی خسارات‌وتلفات وارده مناطـق آسیب رسیده زلزله و لایت سمنگان وارد خلم‌شد.

٦حـمل ۵۵ :

برمه‌کاری تفحصاتی در منطقه گوهر شادبیگم ولسوالی کهسان هرات پس ازتـلاوت‌چندآیت ازقرآن عظیم الشان بدعای اعتلای‌کشوردرپرتو نظام فرخنده جمهوری توسط انجنیر عبدالتواب آصفی وزیر معادن وصنایع آغازگردید.

* * *

٦حمـل ۵۵ :

قدرت تولید دستگاه برق‌آبی نغلو از نود هزار کیلووات‌به‌یکصد هزار کیلووات بر ق بلند برده میشود.

۷ حمل ۵۵ :

بناغلی غوث الدین فایق وزیر فـو ا ید عامه که‌درراس یك هیات برای بررسی احوال آسیب دیدگان ولسوالی خلم بدانجا رفته بود به‌کابل مراجعت کرد.

۷حمل ۵۵ :

اضافه ازیکهزار وششصد تن کشمش انار وزغر محصول کوپراتیف های زراعتی کشور درجریان سال گـذ شته بخارج صادرگردیده است ·

۸حمل ۵۵ :

بیش از دوصد وسی ونه ملیون افغانـــی پخته کاران ولایات هرات بادغیس همچنا ن ولسوالی شیند ند از فروش پخته دا نه‌دار تااخیر سال گذشته بدست‌آورده‌اند·

* * *

بیش ازدوصد وسی ونه ملیون افغانی‌پخته کاران ولایات‌هرات بادغیس همچنان ولسوالی شیندند ازفروش پخته دانه دار تااخیر سا ل گـذ شته بدست آورده‌اند ·

* * *

شورایعالی بانك انکشاف زراعتی‌در حالیکه بناغلی عزیز الله واصفی وزیر زراعت‌بناغلی علی احمد خرم وزیر پلان ،بناغلی محمدخان جلالر وزیر تجارت وسایر اعضای شورایعالی واعضای هیات عامـل بانك در آن اشتــراك داشتند جلسه نمود·

۹ حمل ۵۵ :

لایحه جدید امتحانات مکاتب ا بتدا یـــی باساس ریفورم معارف در جلسه فوق العاده ایکه بریاست پوهاند عبدالقیوم وزیر معارف درآن وزارت تشکیل شد ه بود تـــا ئیـــد گردید·

* * *

بنام خداوند توانا(ج) وبدعای تر قی‌وتعالی کشور عزیز درپرتو نظام خجسته جمهو ر ی اولین کمیسیون غور ومداقه بر مسوده قـــانون اساسی دولت جمهوری افغانستان در قـــصر دار الامان دایر گردید ·

درآغاز مجلس فرمان رهبر انقلاب بناغلـی محمدداؤد رئیس دو لت که بمنظور غـور و مداقه بر مسوده قانون اساسی جمهو ر یت افغانستان عنوانی دوکتور عبدالمجید و زیــر عدلیه صادر گردیده است توسط وزیرعدلیه درحالیکه تمام اعضای کمیسیون حاضر بودند قرائت شد·

متعاقبا به‌تاسی از متن فرمان مـؤ سس جمهوریت اعضای کمیسیون دریك فـضا ی کامـلا آزاد ودیمو کراتیك دو کتورعبدالمجید رابا تفاق آرابه حیث رئیس کمیسیون انتخاب کـر د ند ·

دوکتور عبدالمجید پس از آنکه بحیث‌رئیس کمیسیون انتخاب شد طی بیانیه راجـع بـه وظیفه بس مهـم وسنگین کمیسیون در مورد غـور ومداقه بر مسوده قـانون اساسی‌اشاره نموده واهمیت تاریخی این و ثیقـه ملی و نقش آنرا در حیات امروز جامعه افغانی ونسل های آینده کشور تاکید کرد·

۱۰ حمل ۵۵ :

مراتب همدردی وتسلیت بناغلی محـمدداؤد رئیس دولت‌و صدراعظم توسط والی‌هرات‌بـه خانواده هایکه در اثر بارندگی های اخیـــر منازل شان در ولسوالی کشك منهدم گردیده ابـلاغ شد ·

۱۰حمل ۵۵

مطابق بەمشی دولت جمهوری و بتاسی ازپروگرام انکشاف تجارت که قبلا از طرف دولت منظور گردیده بانك جدیدی بنام‌دصادراتو دپراختیا بانك بەسرمایه ابتدایی یکصدملیون افغانی تاسیس گردیده است •

۱۳حمل ۵۵ :

باساس پیشنهاد وزارت زراعت تصویب مجلس‌عالی وزرا ومنظوری بناغلی رئیس دولت‌وصدراعم انحصار تورید وتوزیع ادویه ضد امراض حیوانی ونباتی از آغاز امسال به شرکت کودکیمیاوی افغان تعلق گرفته

۱۴ حمل ۵۵ :

بمناسبت توزیع کپ ها وجوایز به تیم های بزکشی وچاپ‌اندازان محفلی ازطرف ریاست المپیك در کلوپ معارف ترتیب یافته بود•

دراین محفل تورن جنرال غلام حیدررسولی لوی درستیز بەروسای تیم ها معاونین چاپ اندازان وسایر تیم‌های بزکشی و لایات بلخ ،بغلان ،سمنگان وکندز جوایزی اهدا نمود•

۱۶ حمل۵۵ :

نمایندگان لیگ‌بین‌المللی صلیب احمروارد ولسوالی خلم ولایت سمنگان گردیده درحالیکه بناغلی دریاخان والی سمنگان نیز حاضر بود از آنعده منازل وعماراتی کەدراثر زلزله تاریخی بیست ونهم حوت درولسوالی خلم منهدم ویاخساره مندگردیده بود بشمول‌قصر جهان نما لیسه خلم وقسمتی ازبازار سر پوشیده آنجا دیدن نمود•

* * *

درحدود یکصدو چهار ملیون افغانی طی سال گذشته ازمدرك حق‌العبور عراده ها از شاهراه ها ی کشور بحساب دو لت‌وارد شده‌است •

۱۷حمل ۵۵

بیش ازبیست وپنجهزار جعبه تخم پیله امسال به پیله وران ولایات کشور توزیع میگردد •

۳۰حمل ۵۵ :

کار احداث سرك‌پروژه تلویزیون‌افغانستان توسط یونت کار قطعات انجنیری قول اردوی مرکزی درقول آبچکان آغاز گردید•

۳۱ حمل ۵۵ :

سیزده هزار وششصدو نزده تن شکر از سی وپنجمین کمپاین فابریکه قند بغلان حاصل شده‌است •

اول ثور ۵۵ :

بناغلی الکساندر میخائیلو ویچ پوزانوف سفیر کبیر اتحاد شوروی مقیم کابل بابناغلی سید عبدالاله معاون دوم صدارت وو زیر مالیه ملاقات نمود•

* * *

یك‌فارم زیتون ازطرف پروژه وا دی‌هلمند وارغنداب جدیدا در ولسوالی گرم سیراحداث گردیده است •

* * *

نمایشگاه آثار هنری کاندید جوایزمطبوعاتی وکلتور ی در سالون بنار والی کابل

افتتاح شد درمراسم افتتاح نما یشگاه پوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور عده از اراکین آنوزارت برخی ازمامورین عالیرتبه و تعداد زیادی از مدعوین اشتراك داشتند.

۳ ثور ۵۵ :

کنفرا نس‌های علمی وتحقیقی وزارت‌معادن‌و صنایع توسط انجنیر عبدالتواب آصفی‌وزیران وزارت افتتاح گردید.

* * *

میله عنعنوی گل نارنج بامراسم خاص در شهر جلال مرکز ولایت ننگرهار بر گـزار گردید درآغاز مراسم چند آیت از قرآن عظیم‌الشان تلاوت شده وبعد از آنکه سرود ملی جمهوریت نراخنه شدمحفل‌توسط پوهاند دوکتور نوین‌وزیر اطلاعات وکلتور طی‌بیانیه افتتاح گردید.

* * *

باتطبیق پروژه های عمرانی وزارت معارف درچوکات اولین پلان هفت ساله انکشا فی دولت جمهوری آن وزارت ازنگاه تعمیرات اساسی برای مکاتب ورهایش معلمین‌مسافر بی‌نیاز خواهدشد .

٤ ثور ۵۵ :

کورس‌پلان گذاری وارزیابی پروژه ها بابیانیه ښاغلی علی احمد خرم وزیر پلان درحالیکه ښاغلی عزیز الله واصفی وزیر زراعت نیز حاضر بود در تالار موسسه‌صحت عامه افتتاح گردید.

۵ ثور ۵۵ :

پیام تسلیت وهمدردی ښاغلی رئیس‌دولت وصدرا عظم به بازماندگان‌هفت‌نفریکه درحادثهٔ سرازیر شدن سیلاب در ولسوالی فرخار هلاك شده اند توسط والی تخار رسانیده شد .

* * *

افراد قول‌اردوی کندهار که مجهزبا هلیکو پتر وکشتی های موتر دار می باشند برای نجات‌قریه‌شما لك‌ولسوالی کنک که در محاصره آبخیزی دریای هیلمند قرار گر فته فعالیت دارند.

٦ ثور ۵۵ :

باساس ریفورم معارف وضرورت مبرم‌دوایر دولتی به‌پرسونل حسابی انستیتوت عا لی محاسبه جدید ا درچو کات وزارت معارف تاسیس گردیده است .

٦ثور ۵۵ :

ښاغلی جین جی یامادا سفیر کبیر جاپان مقیم کابل با ښاغلی علی احمد خرم وزیرپلان‌ملاقات نموده‌وطی آن راجع‌به امور پروژه تلویزیون مذاکره کرد.

۸ ثور۵۵:

باقرا ئت پیام رهبر ملی ملی ما ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدر اعظم مجلس یادبود هزار مین سال تو لد عارف‌و محدث بزرگ کشور خواجه عبدالله انصاری رحمت الله علیه درتالار کابل ننداری افتتاح گردید.

مجلس باتلاوت چندآیت ازقرآن عظیم‌الشان آغازشده بعدازآنکه سرود ملی جمهوری نواخته شد پیام موسس جمهوریت ښاغلی

محمدداؤد رئیس دولت وصدر اعظم تـو سط پوهاند دوکتور نوین وزیر اطلاعات و کلتور قرائت شد.

۱۰ ثور ۵۵ :

به‌تاسی ازبیانات رهبر انقـلاب بنا غلـــی محمد داؤد رئیس دولت وصدر اعظم ر وز بین المللی کار وکارگر درپرتو نظام متر قی‌و خجسته جمهوری بابرگزاری محافل متعـد دی ازطرف فابریکه هاموسسات صناعتی وسایر تاسیسات کارگری در مر کز وولایات کشور تجلیل گردید.

* * *

بناغلی محمد نعیم ،دکتور محمدحسن‌شرق معاون اول صدارت عظمی وبناغلی‌سیدعبدالاله معاون دوم صدارت ووزیر مالیه به‌سفار ت کبرای اتحاد شوروی رفته در کتاب که بــه مناسبت درگذشت مارشال اندری گر یچکـو وزیر دفاع آنکشور در آن سفارت بازشده‌بود امضا نمودند.

۱۰ ثور ۵۵ :

طیاره حامل امداد جمعیت شیرو خورشید سرخ کشور برادرما ایران برای آسیب‌دیدگان حوادث طبعی‌اخیر کشور بکا بــل‌موا صلت کــر د .

۱۱ ثور ۵۵:

درجلسات علمی مجلس یادبود هزار مین سال تولد خوا جه عبدالله انصاری که درتالار محمود طرزی کلوپ مطبو عات انعقاد یا فت یکعده از دانشمندان افغانی وکشور های‌متحابه مقالات و مضامین شان راقرائت کردند.

۱۲ثــور ۵۵ :

پروژه توسعوی فابریکه نساجی بگرا مـی که‌مشتمل برساختمان عمارات جدیدماشین های بافت رنگ آمیزی فللینی ودیگر ملـــحقات میباشد به‌فعالیت آغاز کرد.

۱۳ ثور ۵۵ :

بناغلی پایمنزآمر عمومی پروگرام های‌بانك جهانی برای آسیا وشرق میانه بابناغلی سید عبدالاله معاون دوم صدارت ووزیر ما لیـــه ملا قات نمود.

۱٤ ثور ۵۵ :

امور تفحص ونقشه برداری یك بر یکصد هزار مواد مفیده معدنی حوزه وسطی در پای غور بند سال گذشته تکمیل گردید.

همچنان سروی حوزه مـذکــور در سال گــذشته قسما انجام یافته کار باقیمانده آن تاختم امسال تکمیل وبعد از ارائه راپورسروی اکتشافی آن آغاز خواهدشد.

* * *

هیات مختلط از نمایندگان ر یاست ضد حوادث صدارت عظمی انجینیران ریاست شهر سازی ومسکن وزارت فوایدعامه بشمول‌مشاور سازمان انسجام تعاون ملل متحد بسلسلـــهٔ بازدید دزنقاط آسیب دیده بعضی و لا یــات بفراه مواصلت کرد.

۱۵ ثور۵۵ :

بناغلی محمدخان جلالر وزیر تجارت کـــه ریاست هیات دولت جمهوری افغانستان رادر چارمین کنفرانس ملل‌متحد برای انکشاف و تجارت بعهده دارد عازم کینیا گردید.

۱۵ ثور۵۵ :

پیام همدردی وتسلیت بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم توسط وا لی‌بدخشان به‌بازماندگان ده‌نفر یکه در اثر سیلاب در ولسوالی کشم هلاك شده اندابلاغ‌شد.

* * *

اضافه از شصت ودو هزار تن نمك‌طی‌سال گذشته ازمعادن نمك شمال وشمالغرب‌کشور استخراج شده‌است .

۱۷ ثور ۵۵:

جلسات مجلس یاد بود هزار مین سال‌تولد خواجه عبدالله انصاری عارف بلند پا یه و نامور کشور باصدور فیصله نامه‌یی مبنی بر جریان جلسات وانجام یك سلسله خدمات فرهنگی وکلتوری درآینده ختم شد.

* * *

به‌تاسی ازمشی دولت جمهوری مبنی بر انکشاف وتوسعه زراعت وترویج زراعت ماشینی وتقویه بنیه مالی زارعان ومالداران کشور بانك انکشاف زراعتی سال‌گذشته‌معادل هفتصدو هفت ملیون افغانی به‌زارعان ومالداران ازطریق کریدت های مختلف مساعدت نموده است.

۱۸ثور۵۵:

دومین سالگرد برافراشتن بیرق‌جمهوری‌را رادیو افغانستان ومطبو عات وطن استقبال کردند.

۱۹ ثور۵۵:

روز جهانی سره میاشت ضمن محافلی درسراسر کشور تجلیل گردید.

* * *

قانون موسسات ساختمانی خصو صی پس ازتصویب مجلس عالی وزرا و منظو ری‌بناغلی رئیس دولت وصدر اعظم درشماره سوم مورخه ۱۵ ثور ۱۳۵۵ جریدهٔ رسمی نشر ونا فذ گردید.

* * *

بناغلی داید ناکس مدیر امور پروژه هادر بانك جهانی برای اروپا شرق‌میانه وافریقا ی شمالی با بناغلی علی احمد خرم وزیر پلان ملا قات نموده وطی آن راجع به‌پروژه های انکشافی جدید کشور که‌در چو کات‌قرضه بانك جهانی مصارف آن تمویل میگرددوهمچنان پروژه های که‌تمویل آن در آینده از کریدت بانك جهانی پیشبینی میشود مفصلا مذاکره نمود.

۲۱ثور ۵۵ :

به‌منظور کمك بزارعین ولایت تخار قلبه آریا ناطور قرضه بدسترس آنها گذ ا شته می‌شود.

۲۲ثور ۵۵ :

پوهاند دکتور نوین وزیر اطلا عات وکلتور ازحفریات شهر تاریخی بگرام دیدن نموده وراجع به‌حفظ ونگهداری ساحه متذ کره به مهندسین هدایت داد.

* * *

کمیته سرمایه‌گذاری درجلسه خویش چارپروژه صناعتی رابه سر ما یه

مجمو عی چهل وپنــج ملیون ونهصد هــــزار افغانی بصورت نهایی تصویب نمود.

* * *

ښاغلی غو ث الدین فایق وزیر فوایدعا مه بسلسله بازدید امورعمرانــــی وسرك سازی صفحات شمالی کشور وارد مزار شر یـف گردید.

۲٤ ثور ٥٥:

ښاغلی غو ثالدین فایق وزیر فوایدعا مه که‌مشغول بازدید امور پروژه های عمرا نــی وسرك سازی صفحات شمال کشور می‌باشد از جــــر یــــان کار سرك شبرغــان میمنه دیدن کرد.

۲٦ثور ٥٥ :

یك کورس تربیوی برای‌آشناساختن‌مامورین فنی مجادله ملاریا وعلایم مرض توبر کلوز درآمریت مجادله مــلا ریای غز نی افتتــا ح گردید.

۳۰ جوزا ـ ٥٥

قرارداد فروش پانزده هزارتن کود کیمیاوی یوریا تولید فابریکه کود شهر مزار شریف بین وزارت معادن وصنایع ومستشاریت‌تجارتی سفارت کبرای اتحاد شوروی درکابل عقــده گردید .

* * *

ښاغلی محمدخان جلالروزیر تجارت که در راس یك هیات برای امضای موافقتنامه پنج ساله تبادل اموال‌بین دولت‌جمهوری افغانستان واتحاد شوروی به آنکشور رفته بود به کابل مراجعت کرد .

۲ سرطان ٥٥

بعداز تلاوت چندآیت ازقرآن عظیم الشان پوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتــــور سنگ تهداب عمارت جدید موزیم غز نی را گذاشت .

٤ سرطان ٥٥

پوهاند دکتور عبدالله عمر وزیر صحیــــه برای بازدید امور صحی ولایات کندهار، زابل وغزنی به صوب ولایات متذکره عزیمت کرد .

٥ سرطان ٥٥

بعداز تلاوت چندآیت ازقرآن عظیم الشان سنگ تهداب عمارت شفاخانه دوصدو پنجــاه بستر ولایت کندهار توسط پوهاند دوکتــــور عبــدالله عمر وزیر در صحیه درولسوالی‌دند آن ولایت گذاشته شد .

٦ سرطان ٥٥

قرارداد سروی تخنیکی واقتصادی احــداث یك فابریکه جدید شکردرولایت ننگرهار بین وزارت معادن وصنایع وشرکت اگرونومیــــك ایران درکابل عقد شد .

* * *

به اساس پالیسی کلتوری دولت جمهوری سیمینار ادب وآثار مطبوع پښتودردو قــرن اخیردر بهار سال آینده ازطرف وزارت‌اطلاعات وکلتور درکابل دایر میگردد .

۷ سرطان ٥٥

پوهاند عبدالله عمر وزیر صحیه از امور ساختمانی شفاخانه سی بستر شهر کــــلات مرکز ولایت زابل دیدن نمود .

* * *

بمقصد بلند رفتن سطح حاصلات پخته به

ارزش اضافه ازسیزده ملیون افغانی کـــود کیمیاوی وادویه ضد حشرات مضره طی سـه ماه گذشته به پخته‌کاران ولایات بلخ، جوزجان وفاریاب مساعدت شده است .

۸ سرطان ٥٥

پوهاند دکتور عبدالله عمروزیر صحیه در راه مراجعت بکابل ازشفاخانه جدید میدان بنار دیدن نمود .

* * *

خط اندازی جدید ولسوالی چار بولـــك توسط انجنیران ریاست شهرسازی ومسکـن وزارت فواید عامه آغاز شد .

۹ سرطان ٥٥

پوهاند عبدالقیوم وزیر معارف از جریا ن سیمینار ریاضی وفزیك معلمان ریاضی ولایات گرمسیر درلیسه امانی دیدن نمود .

۱۰ سرطان ٥٥

باساس پروگرام زراعت به منظور انکشاف مالداری بیست وچار ملیون وپنجصد هـزار افغانی ازطرف شرکت انکشاف مالداری طـی پانزده ماه‌گذشته به مالداران ولایت هـــرات قرضه داده شده است.

* * *

به ارزش اضافه از شصت وهشت ملیو ن افغانی کودکیمیاوی توسط آمریت سمت شمال شرکت کودکیمیاوی افغان در پلخمری طـــی سه ماه اول امسال به زارعین توزیع گردیده است .

۱۳ سرطان ٥٥

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم ازشفاخانه جمهوریت دیدن نمودند .

ښاغلی رئیس دولت و صدراعظم هنگـــام بازدید ازشعب مختلف آن شفاخانه ازمریضان داخل بستر عیادت نموده آنها رامورد تفقـــد قرار دادند .

* * *

سنگ تهداب عمارت نشیمن مامورین ترویج زراعت درولسوالی پنجوایی ولایت کند هار توسط والی آنجا گذاشته شد .

١٤ سرطان ٥٥

پوهاند دوکتورنوین وزیر اطلاعات وکلتور درراس یك هیا ت افغانی برای اشتراك در کنفرانس کشور های غیرمنسلك عازم دهلی جدید گردید .

۱٥ سرطان ٥٥

هیات مشتمل ازنمایندگان ریاست آمدگی ضدحوادث صدارت عظمی انجنیران ریاســت شهر سازی ومسکن وزارت فواید عامه بـه شمول مشاور اداره انجام وتعاون ملل متحد بمنظور تثبیت‌خسارات‌وارده‌ناشی ازسیلاب‌ها به ولایت تخار وارد شد .

١٦ سرطان ٥٥

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم درحالیکه تورن جنرال غلام حید ر رسولـــی لوی درستیز، رؤسای تعمیرات وارتباط خارجه وزارت دفاع‌ملی سرمهندس ودیگر مهندسین دمرکزی اردوروغتون درمعیت شان بودند از قسمت های مختلف آن شفاخانه بصـــورت مفصل دیدن نمودند .

انجنیر عبدالتواب واصفی وزیر معادن و

صنایع ازدستگاه های حکاکی مرمر خشت تراسو وموزائیك وکارخانه گادر ها وخشت های سقفی فابریکه حجاری وبتون درخواجه ملا دیدن کرد .

۱۸ سرطان ۵۵

خریداری پخته حاصل سال گذشته در ولایات کندز وتخار خاتمه یافته، پخته کاران ازفروش پخته بیش ازیك هزارو دوصدوپنجاه ونه ملیون افغانی ازکریدت دولت بدست آورده اند .

۱۹ سرطان ۵۵

بناغلی آدم مالك وزیر خارجه اندونیزیا بنابدعوت بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه برای یك مسافرت رسمی ودوستانه به افغانستان وارد کابل گردید .

* * *

بناغلی باریس واسیلوویچ پتروفسکی وزیرصحیه‌اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی برای اشتراك درمراسم افتتاح داردو مرکزی روغتون درراس یك هیات واردکابل گردید .

۲۱ سرطان ۵۵

باقرائت چندآیت ازقرآن عظیم الشان وبعد ازآنکه سرودملی جمهوری نواخته شد داردو مرکزی روغتون باقطع نوار توسط دوکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت عظمی بنام خداوند بزرگ افتتاح گردید .

* * *

باتلاوت چندآیت ازقرآن عظیم الشان وپس ازآنکه سرودملی نواخته شد (جمهوریت روغتون) باقطع نوار توسط دوکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت عظمی بنام خداوند تواناوترقی وتعالی مزید افغانستان عزیز در پرتو نظام مترقی جمهوری افتتاح گردید .

۲۲ سرطان ۵۵

بناغلی محمد نعیم نماینده خاص بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم بعداز انجام مسافرت رسمی ودوستانه از ایالات متحده امریکا وفرانسه بکابل مراجعت کردند .

* * *

انجنیر عبدالکریم عطایی وزیر مخابرات بامخابره تیلفونی باوالیان ولایات بلخ، سمنگان وبغلان سیستم دوازده کاناله‌ای تیلفون راکه بین مرکز وولایات متذکره بکار انداخته شده افتتاح نمود .

* * *

بناغلی آدم مالك وزیرامور خارجه جمهوریت اندونیزیا بعداز انجام یك مسافرت رسمی ودوستانه بافغانستان ازکابل عزیمت کرد .

۲۳ سرطان ۵۵

پوهاند دوکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور بعداز اشتراك درکنفرانس وزرای اطلاعات کشور های غیرمنسلك ازدهلی جدید بوطن مراجعت کرد .

۲۳ سرطان ۵۵

پوهاند دوکتورعبدالرحیم نوین وزیراطلاعات وکلتور بمناسبت‌سومین‌چشن‌فرخنده جمهوریت جوایزمطبوعاتی را به مستحقین آن توزیع فرمودند .

کور ودانی

دافغانستان کالنی اداره هغوټولو کسانوته دزړه‌له‌کومی کوروداني وايي، چه‌د دغی کالنی دمضامينو په‌برابرولو،طباعتی اونوروچاروکښې‌يی صميمانه‌مرسته‌کړی اوزيارئی ايستلی‌دی.

(اداره)